

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

Ανακοίνωση αριθ.

Περιεχόμενα

Σελίδα

I Ανακοινώσεις

.....

II Προπαρασκευαστικές πράξεις

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Σύνοδος του Σεπτεμβρίου 1998

98/C 407/01	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ για τη σκόπιμη ελευθέρωση των γενετικά μεταλλαγμένων οργανισμών στο περιβάλλον»	1
98/C 407/02	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ανοχή στα αντιβιοτικά ως απειλή για τη δημόσια υγεία»	7
98/C 407/03	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την εκπομπή θορύβου από τεχνικό εξοπλισμό χρησιμοποιούμενο σε εξωτερικούς χώρους»	18
98/C 407/04	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ανάπτυξη της πολιτικής για τη δημόσια υγεία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα»	21
98/C 407/05	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης της οδηγίας 88/77/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά της εκπομπής αερίων και σωματιδιακών ρύπων από τους κινητήρες ντήζελ τους προοριζόμενους να τοποθετηθούν σε οχήματα»	27

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα (συνέχεια)</u>	<u>Σελίδα</u>
98/C 407/06	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εναρμόνιση ορισμένων θεμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία των πληροφοριών»	30
98/C 407/07	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι συνέπειες του ενιαίου νομίσματος για την εσωτερική αγορά — Παρατηρητήριο της εσωτερικής αγοράς»	34
98/C 407/08	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Σχέδιο ερμηνευτικής ανακοίνωσης της Επιτροπής: Ελευθερία παροχής υπηρεσιών και γενικό συμφέρον στον τομέα των ασφαλειών»	38
98/C 407/09	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές»	50
98/C 407/10	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 74/60/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών όσον αφορά την εσωτερική διαρρύθμιση των μηχανοκίνητων οχημάτων (εσωτερικά τμήματα του χώρου επιβατών εκτός των εσωτερικών κατόπτρων οδηγίσεως, διευθέτηση των χειριστηρίων, οροφή ή ανοιγόμενη οροφή, ερεισίνωτο και οπίσθιο τμήμα των καθισμάτων)»	56
98/C 407/11	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 70/221/ΕΟΚ του Συμβουλίου, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αναφέρονται στις δεξαμενές υγρών καυσίμων και στις διατάξεις οπίσθιας προφυλάξεως των μηχανοκίνητων οχημάτων και των ρυμουλκούμενων τους»	58
98/C 407/12	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πρόγραμμα δράσης για την Ενιαία Αγορά»	60
98/C 407/13	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τοπικά σύμφωνα για την απασχόληση»	66
98/C 407/14	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για: — την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου περί των γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά ταμεία», — τις «Προτάσεις κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και τις διαρθρωτικές ενέργειες στον τομέα της αλιείας» και — τις «Προτάσεις κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1164/94 για την ίδρυση του Ταμείου Συνοχής και την τροποποίηση του παραρτήματος II του ίδιου κανονισμού»	74
98/C 407/15	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα το «Σχέδιο ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου (ΣΑΚΧ) — Πρώτο επίσημο σχέδιο»	85
98/C 407/16	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για τους θαλάσσιους λιμένες και τις ναυτιλιακές υποδομές»	92
98/C 407/17	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Υλοποίηση της Δήλωσης του Ελσίνκι — Δημιουργία μηχανισμών για τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με τις οικονομικές και κοινωνικές ομάδες σχετικά με τη χάραξη της πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών»	100

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα (συνέχεια)</u>	<u>Σελίδα</u>
98/C 407/18	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την εκτέλεση τακτικών δρομολογίων με οχηματαγωγά και ταχύπλοα επιβατικά σκάφη στην Κοινότητα»	106
98/C 407/19	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με διαφανές σύστημα εναρμονισμένων κανόνων για περιορισμούς στην οδηγία βαρέων φορτηγών οχημάτων που εκτελούν διεθνείς μεταφορές σε καθορισμένους δρόμους»	109
98/C 407/20	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τον τεχνικό έλεγχο των οχημάτων δημόσιας χρήσης που κυκλοφορούν στο οδικό δίκτυο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας»	112
98/C 407/21	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Σχέδιο οδηγίας της Επιτροπής που τροποποιεί την οδηγία 90/388/ΕΟΚ όσον αφορά το νομικό διαχωρισμό της παροχής δικτύων τηλεπικοινωνιών από την παροχή δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης που ανήκουν στον ίδιο φορέα»	115
98/C 407/22	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των όρων εξέτασης των συμβούλων ασφαλείας για τις οδικές, σιδηροδρομικές και εσωτερικές πλωτές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων»	118
98/C 407/23	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2236/95 περί καθορισμού των γενικών κανόνων για τη χορήγηση κοινοτικής ενίσχυσης στον τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων»	120
98/C 407/24	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για: — το «Πέμπτο Πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (1998-2002) Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής σχετικά με τα ειδικά προγράμματα: πρώτο υλικό για συζήτηση», — τις «Οκτώ προτάσεις απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με ειδικά προγράμματα εφαρμογής του 5ου προγράμματος-πλαίσιο των κοινοτικών δράσεων στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της επίδειξης (1998-2002)» και — τις «Δύο προτάσεις απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τα ειδικά προγράμματα εφαρμογής του 5ου προγράμματος-πλαίσιο για τις δράσεις στον τομέα της έρευνας και διδασκαλίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) (1998-2002)»	123
98/C 407/25	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι πολιτικές ορθολογικής χρήσης της ενέργειας (ΟΧΕ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες»	160
98/C 407/26	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της Οδηγίας 68/414/ΕΟΚ περί υποχρεώσεως διατηρήσεως ενός ελαχίστου επιπέδου αποθεμάτων αργού πετρελαίου ή/και πετρελαιοειδών από τα κράτη μέλη της ΕΟΚ»	172
98/C 407/27	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Η ενεργειακή απόδοση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα — Προς μία στρατηγική για την ορθολογική χρήση της ενέργειας»	176

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα (συνέχεια)</u>	<u>Σελίδα</u>
98/C 407/28	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Σχέδιο απόφασης του Συμβουλίου όσον αφορά κοινοτική διαδικασία πληροφόρησης και διαβούλευσης σχετικά με το κόστος εφοδιασμού με αργό πετρέλαιο και τις τιμές διάθεσης των πετρελαιοειδών στην κατανάλωση»	182
98/C 407/29	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το σχέδιο δράσης κατά του ρατσισμού»	183
98/C 407/30	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Πρόγραμμα κοινωνικής δράσης 1998-2000»	187
98/C 407/31	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Απόφασης του Συμβουλίου για τη θέσπιση μεσοπρόθεσμου προγράμματος κοινοτικής δράσης σχετικά με μέτρα παροχής κοινοτικής υποστήριξης στη δράση των κρατών μελών για την καταπολέμηση της βίας εις βάρος παιδιών, εφήβων και γυναικών (Πρόγραμμα Daphne) (2000-2004)»	193
98/C 407/32	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος»	196
98/C 407/33	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για: — την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων», και — την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3950/92 για τη θέσπιση συμπληρωματικής εισφοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων»	203
98/C 407/34	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής»	208
98/C 407/35	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)»	210
98/C 407/36	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση για οδηγία του Συμβουλίου περί θεσπίσεως ελαχίστων απαιτήσεων για την προστασία των ορνίθων ωοπαράγωγής που εκτρέφονται στα διάφορα συστήματα ορνιθοτροφίας»	214
98/C 407/37	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου περί χρηματοδοτήσεως της κοινής γεωργικής πολιτικής»	222
98/C 407/38	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2847/93 για τη θέσπιση συστήματος ελέγχου που εφαρμόζεται στην Κοινή Αλιευτική Πολιτική»	225
98/C 407/39	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1221/97 του Συμβουλίου περί των γενικών κανόνων εφαρμογής για ενέργειες βελτίωσης της παραγωγής και της εμπορίας του μελιού»	227

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
98/C 407/40	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για: — την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για τη θέσπιση του γεωργονομισματικού καθεστώτος του ευρώ» και — την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για τα μεταβατικά μέτρα σχετικά με την εισαγωγή του ευρώ στην Κοινή Γεωργική Πολιτική»	228
98/C 407/41	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποιήσεως της οδηγίας 97/12/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαρτίου 1997, για την τροποποίηση και την ενημέρωση της οδηγίας 64/432/ΕΟΚ περί προβλημάτων υγιεινομικού ελέγχου του τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών βοοειδών και χοιροειδών»	230
98/C 407/42	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Σλοβακία στο πλαίσιο της ενίσχυσης της προενταξιακής στρατηγικής»	231
98/C 407/43	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Τσεχική Δημοκρατία στο πλαίσιο της διεύρυνσης και της ενίσχυσης της προενταξιακής στρατηγικής»	238
98/C 407/44	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Κοινωνικοοικονομική κατάσταση της Χιλής και σχέσεις της Χιλής με τις χώρες Mercosur και την ΕΕ»	247
98/C 407/45	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τη «Διατλαντική Οικονομική Σύμπραξη»	263
98/C 407/46	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την ίδρυση του Μέσου Προενταξιακών Διαρθρωτικών Πολιτικών (ΜΠΔΠ)»	272
98/C 407/47	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και όσον αφορά θέματα της αρμοδιότητάς της, των αποτελεσμάτων των διαπραγματεύσεων στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου για τον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών»	279
98/C 407/48	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Απασχόληση και ευρώ»	282
98/C 407/49	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με τίτλο “Οικονομικό εμπόριο και έμμεση φορολογία”»	288
98/C 407/50	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Συνέχεια που δόθηκε στη γνωμοδότηση για την κοινωνική πολιτική και την οικονομική επίδοση»	292

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ για τη σκόπιμη ελευθέρωση των γενετικά μεταλλαγμένων οργανισμών στο περιβάλλον»⁽¹⁾

(98/C 407/01)

Στις 9 Απριλίου 1998 και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 100 Α της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, κατάρτισε τη γνωμοδότησή του βάσει της εισηγητικής έκθεσης του κ. Colombo στις 7 Ιουλίου 1998.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 80 ψήφους υπέρ, 2 κατά και μία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, δέχεται θετικά την πρόταση τροποποίησης, με την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που ακολουθούν. Παρακολουθεί με στενό ενδιαφέρον τις εξελίξεις της ρύθμισης στον υποσχόμενο αυτό τομέα των βιοτεχνολογιών, στον οποίο ο δυναμισμός και η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας πρέπει να ενθαρρυνθούν και να συνοδευτούν, πέρα από τις δράσεις έρευνας και ανάπτυξης σύμφωνα με το πρόγραμμα πλαίσιο⁽²⁾, και από διαφανείς διαδικασίες αξιολόγησης των κινδύνων και ενημέρωσης του κοινού, που μόνο αυτά μπορούν να διασφαλίσουν την ανάπτυξη της αγοράς στον προωθημένο αυτό τομέα, αξιοποιώντας τα οφέλη του από την άποψη της υγείας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ποιότητας της ζωής.

1. Πλαίσιο και κυριότερα στοιχεία της καινοτομίας που παρουσιάζει η πρόταση

1.1. Η υπό εξέταση πρόταση τροποποίησης, η οποία είχε προαγγελθεί πολύ καιρό από την Επιτροπή, στην ανακοίνωση του 1994 με τίτλο «Η βιοτεχνολογία και η Λευκή Βίβλος για την ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» και στη συνέχεια από την έκθεση για την αναθεώρηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ⁽³⁾ εγγράφεται σε ένα πλαίσιο αυξανόμενης ορατότητας του τομέα και συνοδεύεται από την αυξημένη προσοχή εκ μέρους της κοινής γνώμης των κρατών μελών σχετικά με τις επιπτώσεις στην υγεία, την ασφάλεια των καταναλωτών και το περιβάλλον που έχουν οι νέες τεχνολογίες της γενετικής μετάλλαξης.

1.2. Στην ανακοίνωση του 1994, η κυριότερη ανησυχία έμοιαζε να είναι η εξασφάλιση πιο ευέλικτων διακανονισμών και απλοποιημένων διαδικασιών για μία προωθημένη τεχνολογία, ελπιδοφόρα από την άποψη της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης. Σήμερα στους νομοθέτες διακρίνει κανείς μεγαλύτερη προσοχή ως προς την εξασφάλιση και την ευρύτερη ενημέρωση του κοινού καθώς και στη διασφάλιση της αξιολόγησης και παρακολούθησης των άμεσων και μακροπρόθεσμων κινδύνων για την υγεία και το περιβάλλον.

⁽¹⁾ ΕΕ C 139 της 4.5.1998, σ. 1.

⁽²⁾ Η Επιτροπή προώθησε μόλις πρόσφατα, στις 9 Ιουνίου 1998, 154 νέα προγράμματα έρευνας στον τομέα αυτό, με χρηματοδότηση 138 εκατ. Ecu, αυξάνοντας σε 456 τα προγράμματα που έχουν χρηματοδοτηθεί από το 1995, βάσει του 4ου προγράμματος-πλαίσιο. Το 5ο πρόγραμμα προβλέπει ενίσχυση της υποστήριξης στον τομέα «ποιότητα ζωής και διαχείριση των βιολογικών πόρων»· η ΟΚΕ πρόκειται να αποφανθεί ειδικά για τις προτεραιότητες σε συνάρτηση με τα οφέλη από την άποψη της ποιότητας της ζωής, της υγείας, και της προστασίας του περιβάλλοντος.

⁽³⁾ COM(96) 630 τελικό της 10.12.1996.

1.3. Αυτή η προσέγγιση λαμβάνει υπόψη της τις αντιδράσεις που εκδηλώνονται από τις ενώσεις των καταναλωτών και του περιβάλλοντος σε πολυάριθμα κράτη μέλη ενόψει της διοχέτευσης στην αγορά και της εισαγωγής στην Ευρώπη των πρώτων γενετικά τροποποιημένων προϊόντων στον τομέα των σπόρων και των φυτών, που προορίζονται για τη διατροφή ανθρώπων και ζώων. Το αίτημα ικανοποιητικής ενημέρωσης, διαφάνειας και καλύτερης εξασφάλισης έναντι των κινδύνων ενισχύεται περαιτέρω από την πιο γενική αίτηση ασφάλειας και επισήμανσης των τροφίμων, με έλεγχο στον πλήρη κύκλο «από το έδαφος ή τον τόπο παραγωγής ή το εργαστήριο έως το τραπέζι». Οι διενέξεις για τα «νέα τρόφιμα» και για τις γενετικώς τροποποιημένες ποικιλίες σόγιας και αραβοσίτου είχαν επιπτώσεις στους μηχανισμούς της οδηγίας 220 επιφέροντας ορισμένες επιμέρους τεχνικές τροποποιήσεις ειδικότερα σε ό,τι αφορά την επισήμανση, που δεν είχε προβλεφθεί στη μορφή που είχε αρχικά υιοθετηθεί⁽¹⁾.

1.4. Μία άλλη πτυχή που πρέπει να υπογραμμιστεί είναι η παγίωση της υποχρέωσης να υπάρξουν ανεξάρτητες επιστημονικές γνωμοδοτήσεις σχετικά με την ασφάλεια και τις επιπτώσεις στην υγεία και το περιβάλλον, που δεν θα περιοριστούν σε διοικητικούς μηχανισμούς του τύπου των επιτροπών. Ως αποτέλεσμα της κρίσης εμπιστοσύνης εκ μέρους των καταναλωτών μετά τη διάδοση της ΣΕΒ έχει επικρατήσει σε γενικές γραμμές μεγαλύτερη επίγνωση των ενδεχόμενων κινδύνων από τις μεθόδους και τις τεχνολογικές διαδικασίες που δεν λαμβάνουν υπόψη την αρχή της προφύλαξης, όπως επίσης την απαίτηση ύπαρξης ανεξάρτητων μηχανισμών αξιολόγησης και παρακολούθησης. Η σημερινή πρόταση ενσωματώνει τη νέα προσέγγιση της Επιτροπής, προβλέποντας την υποχρέωση διαβουλεύσεων με επιστημονικές επιτροπές για οποιαδήποτε πτυχή που είναι δυνατόν να έχει επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον.

1.5. Τέλος η πρόταση λαμβάνει υπόψη της τις δυσκολίες και τις συγκρούσεις που προκύπτουν μεταξύ των κρατών μελών στα πλαίσια ενός αποκεντρωμένου συστήματος αξιολόγησης του κινδύνου (μη αποδοχή εκ μέρους των κρατών μελών της αξιολόγησης που πραγματοποιείται στην κοινοποίηση που γίνεται από το πρώτο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε): επιχειρείται για το λόγο αυτό να τελειοποιηθεί μία κοινή στρατηγική μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τους στόχους και τη μεθοδολογία αξιολόγησης του κινδύνου (Παράρτημα II). Με τον τρόπο αυτό επιχειρείται να υπάρξει πρόοδος προς την κατεύθυνση ενός πιο συγκεντρωτικού κοινοτικού συστήματος χορήγησης εγκρίσεων (αιτιολογική σκέψη 13).

1.6. Στα πλαίσια της αξιολόγησης έχει καταστεί ρητή η δυνατότητα να ληφθούν επίσης υπόψη οι δεοντολογικές πτυχές.

1.7. Ενόψει των δυσκολιών που προκύπτουν κατόπιν της προσφυγής στο άρθρο 16 της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ εκ μέρους των κρατών μελών που αποφάσισαν να περιορίσουν ή να

απαγορεύσουν τη χρήση ή και την είσοδο στο εμπόριο γενετικώς τροποποιημένων προϊόντων βάσει των διαδικασιών της οδηγίας προτείνεται να χρησιμοποιηθεί αντί για τη διαδικασία της επιτροπής κανονισμού τύπου III α) η διαδικασία τύπου III β), δίνοντας έτσι μεγαλύτερη επιρροή στα κράτη μέλη κατά τη διάρκεια της λήψης των αποφάσεων: πράγματι με τον τρόπο αυτό το Συμβούλιο μπορεί να απορρίπτει την πρόταση της Επιτροπής με απλή πλειοψηφία, ενώ η ειδική πλειοψηφία που απαιτείται από τον τύπο III α) έχει επανειλημμένα αφήσει στην Επιτροπή το βάρος της υιοθέτησης των προτεινόμενων μέτρων.

1.8. Αντιμετωπίστηκε επίσης η περίπτωση πολυκρατικής διαδικασίας, που μπορεί να ενθαρρύνει την εναρμόνιση των συστημάτων αξιολόγησης του κινδύνου.

1.9. Καθιερώθηκε η έννοια της παρακολούθησης και των κυρώσεων.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η αναθεώρηση της οδηγίας για τη σκόπιμη απελευθέρωση των ΓΤΟ ήταν μία πράξη που έπρεπε να γίνει από καιρό είτε γιατί η πρόοδος της βιοτεχνολογίας είναι αξιόλογη τα τελευταία 7 χρόνια, είτε γιατί η εμπορία των προϊόντων αποκτά όλο και περισσότερο σημαντική διάσταση και η κοινή γνώμη ζητά κανόνες που θα επιτρέψουν την καλύτερη και συγχρονισμένη διασφάλιση από τους κινδύνους. Το ίδιο το αίτημα έχει γίνει από τις επιχειρήσεις που απαιτούν σαφήνεια καθώς και ευέλικτους και σαφείς κανόνες υπογραμμίζοντας τους κινδύνους ανταγωνιστικού μειονεκτήματος που συνεπάγεται η πολυπλοκότητα των κανόνων των διαδικασιών και η μεγάλη διάρκεια των προθεσμιών έγκρισης στην Ευρώπη.

2.2. Στη διαδικασία αναθεώρησης της οδηγίας 90/219/ΕΟΚ η ΟΚΕ είχε επιφυλαχτεί να αποφανθεί για τις σχέσεις μεταξύ των δύο νέων διατυπώσεων της 219 και της 220, υποδεικνύοντας τη διατήρηση σαφούς διαχωρισμού μεταξύ της φάσης περιορισμού και της σκόπιμης απελευθέρωσης «διασφαλίζοντας ότι η ταξινόμηση ορισμένων ΓΤΟ ως ασφαλών στη φάση περιορισμού δεν έχει αυτόματες συνέπειες στην εφαρμογή της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ»⁽²⁾.

2.3. Η υπό εξέταση πρόταση προβλέπει σχετικά ορισμένες σημαντικές εξελίξεις σε σύγκριση και με την αρχική εκδοχή της πρότασης αναθεώρησης της οδηγίας 90/219/ΕΟΚ, για την οποία η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή είχε εκφράσει μία σειρά επικριτικών επιφυλάξεων⁽²⁾, που είχαν εν μέρει ενσωματωθεί στην κοινή θέση του Συμβουλίου⁽³⁾.

⁽¹⁾ Στις 18 Ιουνίου 1997, με τεχνική προσαρμογή στο παράρτημα III, καθιερώθηκε η υποχρέωση επισήμανσης όλων των εγκεκριμένων ΓΤΟ για την εισαγωγή στο εμπόριο σύμφωνα με την οδηγία.

⁽²⁾ ΕΕ C 295 της 7.10.1996.

⁽³⁾ ΕΕ C 62 της 26.2.1998.

2.3.1. Ειδικότερα στην παρούσα πρόταση:

- α) μολονότι έχουν προβλεφθεί δύο κατηγορίες απελευθερώσεων εκ των οποίων η πρώτη ακολουθεί απλοποιημένη διαδικασία, η διαφορά μεταξύ των δύο έγκειται κυρίως στους χρόνους που μεσολαβούν μεταξύ της κοινοποίησης και της απάντησης αλλά αφορά λιγότερο τη φύση της τροποποίησης· συνεπώς, και οι οργανισμοί που θεωρούνται ασφαλείς υπόκεινται σε κοινοποίηση και έλεγχο, έστω και εάν ακολουθούν μία πιο ταχεία διαδικασία·
- β) καθιερώνεται η έννοια της παρακολούθησης μετά την απελευθέρωση και καθορίζεται χρόνος πέρα από τον οποίο η έγκριση θα πρέπει να ανανεώνεται·
- γ) καθιερώνεται η επισημάνση των προϊόντων σύμφωνα με διάφορες κατηγορίες, υιοθετώντας το αίτημα που έχει εκφραστεί έντονα εκ μέρους των καταναλωτών και συζητήθηκε επίσης στην πρόσφατη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τη νομοθεσία στα θέματα των τροφίμων⁽¹⁾·
- δ) καθιερώνονται μέγιστες χρονικές προθεσμίες για μία σειρά προβλεπόμενων διαδικαστικών βημάτων·
- ε) με τον προσδιορισμό των στόχων και κοινών μεθόδων για την αξιολόγηση των κινδύνων επιχειρείται η διευκόλυνση της ομοφωνίας και της εναρμόνισης των αποτελεσμάτων μεταξύ των κρατών μελών.

2.4. Έχοντας όμως επισημάνει το συνολικό θετικό χαρακτήρα της νέας προσέγγισης θα πρέπει ωστόσο να γίνουν ορισμένες επισημάνσεις σχετικά με τη μεγάλη σημασία.

2.4.1. Η διαδικασία που ακολουθεί η οδηγία αυτή δεν φαίνεται να συντονίζεται επαρκώς με την αντίστοιχη που ακολουθούν άλλες γνωμοδοτικές διαδικασίες που καλύπτουν επίσης την απελευθέρωση των ΓΤΟ. Αναφέρθηκαν ήδη οι διαφορές με την οδηγία 90/219/ΕΟΚ, αλλά επίσης σημαντικός είναι και ο ορθός συντονισμός με τις νομοθετικές διατάξεις που αναφέρονται στο άρθρο 5 και στο άρθρο 10 της σημερινής διατύπωσης, που θεσπίζουν «αξιολόγηση του ειδικού περιβαλλοντικού κινδύνου ανάλογη» με αυτή που ορίζεται από τα άρθρα 6 έως 9 και 11 έως 18. Πρόκειται για την κάθετη νομοθεσία για τα «νέα» τρόφιμα, που ισχύει ήδη⁽²⁾, για τους «νέους» σπόρους, τις «νέες» ζωοτροφές, και τα εντομοκτόνα που περιέχουν ΓΤΟ, και η οποία βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας.

2.4.2. Θα πρέπει να αποφευχθεί η δημιουργία νομικού κενού με παραπομπές σε κάθετες νομοθεσίες που δεν υπάρχουν ακόμη ή δεν έχουν εκσυγχρονιστεί. Οι καθυστερήσεις στον προσδιορισμό των κάθετων οδηγιών έχουν οδηγήσει στο να αξιολογούνται έως σήμερα τα προϊόντα αυτά στα πλαίσια της οριζόντιας οδηγίας 90/220/ΕΟΚ και θα πρέπει να αναρωτη-

θούμε εάν η συσσωρευμένη και συγκεντρωτική εμπειρία στα πλαίσια αυτά δεν αποτελεί καλύτερη εγγύηση για μία σφαιρική αξιολόγηση των ΓΤΟ έναντι του κοινού. Δεν πρέπει να παραγνωρισθεί πράγματι ότι η δημιουργία αυτών των δύο ειδικά οριζόντιων μέτρων (90/219 και 90/220) είχε ήδη δικαιολογηθεί από τον ειδικό χαρακτήρα της αξιολόγησης του κινδύνου.

2.4.3. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 258/97 για τα νέα τρόφιμα παραπέμπει σήμερα στο άρθρο 9 της παλιάς διατύπωσης της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ όσον αφορά τις διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθηθούν, την τεκμηρίωση που θα πρέπει να υποβληθεί, την αξιολόγηση των κινδύνων, κλπ. Συνεπώς, θα πρέπει να εκσυγχρονιστεί στο φως της σημερινής τροποποίησης όσον αφορά τις παραπομπές στα άρθρα και τα παραρτήματα ή θα πρέπει να προβλεφθεί στο εσωτερικό του μία ειδική αξιολόγηση του κινδύνου. Το ίδιο θα πρέπει να συντελεστεί για τις οδηγίες που βρίσκονται στη φάση της επεξεργασίας, όπως επίσης θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν οι παραπομπές της οδηγίας για τις μεταφορές και η οδηγία 90/679/ΕΟΚ για την ασφάλεια στον τόπο εργασίας.

2.4.4. Λόγω της κατάστασης στην οποία βρίσκεται η κάθετη νομοθεσία, είναι προφανές ότι η οδηγία 90/220/ΕΟΚ και τα παραρτήματά της θα αποτελέσουν το ουσιαστικό σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση των κινδύνων επί ένα ορισμένο χρονικό διάστημα ακόμη και θα αποτελέσουν το πρότυπο για τις προδιαγραφές ειδικής αξιολόγησης. Για το λόγο αυτό έχουν μεγάλη σημασία οι αρχές της αξιολόγησης των κινδύνων που περιέχονται στο παράρτημα II, από τις οποίες θα εμπνευστούν επίσης και οι κάθετες νομοθεσίες. Θα πρέπει να σημειωθεί σχετικώς με κάποια ανησυχία ότι στην πρόταση και ειδικότερα στα παραρτήματα δεν αναπτύσσεται με επάρκεια το τμήμα που αφορά την αλληλεπίδραση των ΓΤΟ με τα οικοσυστήματα στα οποία έχουν ενταχθεί, είτε αυτά είναι οικοσυστήματα εκτός του τόπου παραγωγής, όσο και οικοσυστήματα που συμμετέχουν στην ίδια βιολογική διαδικασία παραγωγής.

2.4.4.1. Όσον αφορά την πρώτη περίπτωση θα ήταν άκρως σκόπιμη η διασύνδεση με την υπάρχουσα νομοθεσία για την αξιολόγηση του περιβαλλοντικού αντίκτυπου (VIA) σε περίπτωση διοχέτευσης στην αγορά, που θα λαμβάνει επίσης υπόψη την αξιολόγηση της σχέσης κόστους/οφέλους από οικονομική και περιβαλλοντική σκοπιά, των ΓΤΟ που εισάγονται στις γεωργικές πρακτικές και συνεπώς στα γεωργικά οικοσυστήματα. Αυτό έχει αξιολογηθεί σημαντικά ενόψει της προώθησης του εγγράφου Agenda 2000 που προβλέπει την ένταξη της δράσης, που έχει ήδη προωθηθεί με την ΚΓΠ, μείωσης του περιβαλλοντικού αντίκτυπου των γεωργικών δραστηριοτήτων⁽³⁾. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να αναλυθούν προσεκτικά για παράδειγμα οι επιπτώσεις της εισαγωγής φυτών που είναι ανθεκτικά στα ζιζανιοκτόνα, από την άποψη του μεγαλύτερου ή μικρότερου χημικού αντίκτυπου. Ειδικότερα, όσον αφορά τις ενδεχόμενες επιπτώσεις στη βιοποικιλία, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι υπό εξέλιξη διαπραγματεύσεις όσον αφορά τον καθορισμό σε διεθνές επίπεδο ενός πρωτοκόλλου για τη «βιοασφάλεια» καθώς και οι βασικές κατευθύνσεις ενός συστήματος αξιολόγησης του περιβαλλοντικού αντίκτυπου.

⁽¹⁾ ΕΕ C 19 της 21.1.1998.

⁽²⁾ Κανονισμός αριθ. (ΕΚ) 258/97 για τα νέα προϊόντα και τις νέες επισιτιστικές ουσίες στην ΕΕ L 43 της 14.2.1998.

⁽³⁾ Για τη συνέπεια που έχουν στην ΚΓΠ οι ΓΤΟ η ΟΚΕ επεξεργάζεται ειδική γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που αναλύει λεπτομερώς τα πλεονεκτήματα και τους κινδύνους που προβλέπονται στο γεωργικό τομέα.

2.4.4.2. Αντιστοίχως, λόγω του αυξανόμενου ενδιαφέροντος για την παραγωγή μη επισιτιστικών προϊόντων από γεωργικές πρώτες ύλες, θα πρέπει να αναλυθεί ο αντίκτυπος αυτών των νέων υλικών, τόσο στον τόπο παραγωγής από την άποψη ασφάλειας όσο και ορθής χρήσης από την άποψη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ενόψει επίσης της ενδεχόμενης ενσωμάτωσής τους στο σύστημα οικολογικής επισημάνησης.

2.5. Μολονότι επισημαίνεται η χρησιμότητα μιας απλοποιημένης διαδικασίας, θα πρέπει να σημειωθεί ότι προς το παρόν παραμένει απροσδιόριστος ο σημαντικός μηχανισμός επιλογής μεταξύ απλοποιημένης ή όχι διαδικασίας, στο βαθμό που δεν έχουν προσδιοριστεί ακόμη τα κριτήρια. Διαγράφονται οι διατάξεις σχετικά με την απλοποιημένη διαδικασία που υφίσταται στην προηγούμενη οδηγία, αλλά αφήνεται άθικτη η απόφαση 94/730/ΕΚ που θεσπίζει απλοποιημένες διαδικασίες σχετικά με τα γενετικώς τροποποιημένα φυτά. Συνεπώς, ως βάση χρησιμοποιείται η εμπειρία που έχει ήδη αποκτηθεί και η οποία αφορά ουσιαστικά τα φυτά. Προς το παρόν παραμένουν απροσδιόριστοι οι ζωικοί οργανισμοί και οι μικροοργανισμοί. Εάν οι τελευταίοι αυτοί υπεισέρχονται κατ'αρχάς στην 90/219/ΕΟΚ, όταν χρησιμοποιούνται στις διαδικασίες παραγωγής, που δεν θεωρούνται «περιορισμένα περιβάλλοντα», υπάρχει κίνδυνος να ξεφύγουν τελείως από τη ρύθμιση.

2.5.1. Μολονότι εκτιμάται η προσπάθεια που έχει καταβληθεί ως τώρα από την επιτροπή φυτών για την εξέταση των θεμάτων που σχετίζονται με τους ΓΤΟ, όπως επίσης και η διασύνδεσή της με τις επιστημονικές επιτροπές διατροφής και ζωοτροφών όσον αφορά τις πτυχές σχετικά με την ανθρώπινη κατανάλωση, που ξεφεύγουν από τις αρμοδιότητές της, θα πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι δεν υφίσταται προς το παρόν επιτροπή που να αξιολογεί τις επιπτώσεις του τελικού προϊόντος στην ενσωμάτωση των ΓΤΟ στις παραγωγικές διαδικασίες των τροφίμων και των μη επισιτιστικών προϊόντων (από τις κλωστοϋφαντουργικές ίνες, στα τριχώματα, στα λιπαντικά, στη βιοπλαστική όπως επίσης και σε μία σειρά βιομηχανικών διαδικασιών τις οποίες οι ΓΤΟ μπορούν να χρησιμοποιηθούν επωφελώς αντί για χημικές ουσίες ή απλώς λόγω του χαμηλού κόστους).

2.6. Δεδομένου ότι η διαδικασία της Επιτροπής που προβλέπεται από το άρθρο 21 και οι σύνδεσμοί της με τις διαβουλευσεις της επιτροπής ή των επιστημονικών επιτροπών είναι ουσιαστικές για τον προσδιορισμό μιας σειράς πτυχών της ρύθμισης που παραμένουν εκκρεμείς, είναι σκόπιμο να διευκρινιστούν οι μηχανισμοί λειτουργίας, συμμετοχής, διαφάνειας και διασύνδεσης μεταξύ επιτροπής εκπροσώπων των κρατών μελών και των επιστημονικών επιτροπών που συγκροτήθηκαν βάσει της απόφασης της Επιτροπής 97/579/ΕΚ της 23ης Ιουλίου 1997.

2.6.1. Γενικότερα ως προς τους μηχανισμούς διαβούλευσης με το κοινό και με ορισμένες καθορισμένες ομάδες η ΟΚΕ επισημαίνει ότι το άρθρο 7, που δεν έχει τροποποιηθεί, συνεχίζει να αφήνει την αρμοδιότητα στα κράτη μέλη· υπάρχει σήμερα μία σημαντική διαφοροποίηση, που μπορεί να δημιουργήσει ακόμη και νοθεύσεις στους μηχανισμούς εγκρίσεως [βλ. άρθρο 6 γ), παράγραφος 4 β), όπου οι περίοδοι διαβουλεύσεως

με το κοινό αποκλείονται ύστερα από τις 90 ημέρες που διαθέτουν οι αρμόδιες αρχές] θα ήταν σκόπιμο να προβλεφθεί η εναρμόνιση των κριτηρίων, όπως επίσης να εξεταστεί η σκοπιμότητα να προβλεφθούν συμβουλευτικοί μηχανισμοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, λόγω της σχετικής ευαισθησίας της κοινής γνώμης.

2.7. Υφίστανται ακόμη πολλές ελλείψεις στον καθορισμό των κριτηρίων ανάλυσης των τροποποιημένων οργανισμών. Ειδικότερα δεν έχει μεγάλη έννοια η διάκριση μεταξύ αφενός των φυτών και αφετέρου των άλλων οργανισμών από τη στιγμή που δεν εξετάζονται επαρκώς τα κριτήρια για τα ζώα και τα μεταλλαγμένα φυτά για ζωικά γονίδια, ζητήματα και τα δύο αυτά που αποκτούν ιδιαίτερη σημασία από τη σκοπιά των κινδύνων για την υγεία και το περιβάλλον και από τη σκοπιά των δεοντολογικών πτυχών της χρήσης ανθρωπίνων και ζωικών γονιδίων σε ζωικούς και ανθρώπινους οργανισμούς (βλ. σχετικά τη δύσκολη διαδικασία που ακολουθεί η οδηγία για τις βιοτεχνολογικές ευρεσιτεχνίες).

2.7.1. Η ΟΚΕ λαμβάνει υπόψη της ότι τα πιο λεπτομερή κριτήρια για τα ανώτερα φυτά έχουν ενσωματωθεί στη διαδικασία τεχνικής τροποποίησης του 1994 βάσει της υπάρχουσας εμπειρίας, και ότι η εμπειρία για τους άλλους οργανισμούς είναι ακόμη πολύ μικρή, και θεωρεί συνεπώς ότι η ανανέωση των παρατηρημάτων παραπέμπεται σε μελλοντικές προσαρμογές στην τεχνική πρόοδο, βάσει του άρθρου 20.

2.8. Ειδική σημασία αποκτά και η κατάρτιση των κριτηρίων για την παρακολούθηση, που περιγράφονται στο παράρτημα VII, κυρίως σε ό,τι αφορά τις θεωρήσεις σχετικά με την ανθρώπινη υγεία· η χρήση γονιδίου που αντιστέκεται στα αντιβιοτικά ως δείκτης, πράγμα που ανησυχούσε τους καταναλωτές, είναι παράδειγμα των ενδεχόμενων αλλά όχι αναγκαίων κινδύνων που συνδέονται με αυτές τις νέες τεχνολογίες εάν δεν υιοθετηθεί η αρχή της προφύλαξης και δεν χρησιμοποιηθούν οι καλύτερες διαθέσιμες τεχνολογίες (BAT). Αυτό το παράδειγμα αποδεικνύει τη σημασία που έχει η έγκαιρη διαβούλευση, περίπτωση προς περίπτωση, με τις επιστημονικές επιτροπές.

2.8.1. Για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, η ΟΚΕ θεωρεί ότι, σε περίπτωση σκόπιμης ελευθέρωσης των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται σε καμία περίπτωση γονίδια που αντιστέκονται στα αντιβιοτικά ως δείκτες.

2.9. Σε ένα τομέα που προκαλεί τόσες ανησυχίες στην κοινή γνώμη η ΟΚΕ έχει την πεποίθηση ότι η κατάρτιση της κατάλληλης νομοθεσίας για την αξιολόγηση και τον έλεγχο του κινδύνου, θα πρέπει να συνδεθεί με ισχυρή πρωτοβουλία ευαισθητοποίησης και επιστημονικής συζήτησης, πέρα από τη σωστή ενημέρωση του κοινού, και την εντατικοποίηση του διαλόγου μεταξύ αρχών, βιομηχανίας και κοινωνικοεπαγγελματικών, περιβαλλοντικών και καταναλωτικών οργανώσεων.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Άρθρα 1 και 2 — Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί

3.1.1. Θεωρούνται ότι έχουν διευκρινιστεί τόσο το πεδίο εφαρμογής όσο και οι ορισμοί· ειδική σημασία έχει η αναφορά των «άμεσων και έμμεσων» κινδύνων και των «ενδεχόμενα συναφών» που διευρύνει την έννοια της αξιολόγησης του κινδύνου, και αποτελεί τις προϋποθέσεις για το νέο παράρτημα II.

3.2. Άρθρο 4

3.2.1. Μία αναφορά στην αρχή της προφύλαξης για τους ενδεχόμενους κινδύνους στην υγεία και το περιβάλλον μπορεί να είναι σκόπιμη (βλ. τις θεωρήσεις για τους δείκτες που αναφέρθηκαν στο σημείο 2.8).

3.3. Άρθρα 5 και 10

3.3.1. Βλ. τις προηγούμενες θεωρήσεις για το στενό συντονισμό που θα πρέπει να υπάρξει μεταξύ της παρούσας οριζόντιας οδηγίας και των σημερινών ή υπό ανάπτυξη τομεακών οδηγιών· εννοείται ότι για τα προϊόντα που δεν καλύπτονται από τομεακές διατάξεις η παρούσα οδηγία αποτελεί την αναφορά.

3.4. Άρθρο 6 β)

3.4.1. Στην παράγραφο 4 β) αναφέρονται οι διαβουλεύσεις και οι δημόσιες έρευνες που αναφέρονται στο άρθρο 7 και η οποία αφήνεται στη διάκριση των κρατών μελών. Θα ήταν σκόπιμο να προωθηθεί μεγαλύτερη εναρμόνιση των διαβουλεύσεων αυτών για να αποφευχθούν νοθεύσεις και διακρίσεις των πολιτών ως προς την ενημέρωση.

3.5. Άρθρο 13 α) — Κριτήρια εφαρμογής της απλοποιημένης διαδικασίας

3.5.1. Τα κριτήρια και οι απαιτήσεις ενημέρωσης της απλοποιημένης διαδικασίας θα πρέπει να εξαρτηθούν με τις διαβουλεύσεις με τις επιστημονικές επιτροπές και με τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 21.

3.6. Άρθρο 13 β), γ) και ε)

3.6.1. Στην παράγραφο 4 είναι σκόπιμο να διευκρινιστεί με ποιο τρόπο ο φάκελος θα τεθεί στη διάθεση του κοινού.

3.6.2. Στην παράγραφο 6 η προθεσμία για την έγκριση μετά από επταετή περίοδο θα πρέπει να εξεταστεί καλύτερα. Η προθεσμία αυτή συνδέεται με το πρόγραμμα παρακολούθησης, για τα αποτελέσματα του οποίου ο γνωστοποιών πρέπει να υποβάλει έκθεση στο έτος πριν από τη λήξη της προθεσμίας, μαζί με αντίγραφο της αρχικής έγκρισης καθώς και «οποιαδή-

ποτε άλλη νέα πληροφορία σχετικά με τους κινδύνους που συνδέονται με το προϊόν» 13 γ) παράγραφος 2.

3.6.3. Δεδομένου ότι ο γνωστοποιών υποχρεώνεται βάσει του άρθρου 13 ε) να υποβάλει τακτικά εκθέσεις στην Επιτροπή και τις αρμόδιες αρχές σχετικώς με την παρακολούθηση, όπως επίσης να γνωστοποιεί πάραυτα τις νέες πληροφορίες για τους κινδύνους, πρέπει να αναρωτηθεί κανείς εάν είναι αναγκαίο να αναφερθεί η πάγια επταετής προθεσμία ανανέωσης, δεδομένου ότι υφίσταται μία σειρά μέσων άρσης της έγκρισης που προβλέπονται ήδη από το άρθρο 6 δ) και το άρθρο 16.

3.6.4. Η υπερβολική αυστηρότητα υπάρχει κίνδυνος να αποτελέσει αντικίνητρο για τη βιομηχανία χωρίς να αυξάνονται από αυτό οι εγγυήσεις ασφάλειας του κοινού.

3.6.5. Η μεγαλύτερη ευελιξία στις προθεσμίες ανανέωσης μπορεί να προβλεφθεί τη στιγμή της γνωστοποίησης και της υποβολής του προγράμματος παρακολούθησης [άρθρο 11, παράγραφος 2 δ)], περίπτωση με περίπτωση, ανάλογα με τους κινδύνους που σχετίζονται με την αλληλεπίδραση του ειδικού ΓΤΟ και του οικοσυστήματος, κίνδυνοι που απαιτούν λίγο ως πολύ μεγάλο χρόνο για να αποκαλυφθούν.

3.7. Άρθρο 17

3.7.1. Στην παράγραφο 2 είναι σκόπιμο να διευκρινιστεί με ποιο τρόπο οι πληροφορίες θα τίθενται στη διάθεση του κοινού.

3.8. Άρθρο 18

3.8.1. Η ΟΚΕ ζητεί να συμπεριληφθεί στους παραλήπτες της έκθεσης που αναφέρεται στην παράγραφο 2.

3.9. Άρθρο 20 α) — Γνωμοδότηση των επιστημονικών επιτροπών

3.9.1. Η διαβούλευση με τις επιστημονικές επιτροπές σχετικά με την κατάρτιση των κριτηρίων απλοποιημένης διαδικασίας και σε περίπτωση αντιρρήσεων που εκδηλώνονται από κράτος μέλος βάσει του άρθρου 16 είναι σκόπιμη όσο ποτέ. Πρόκειται για την προσπάθεια να καταστεί άκρως διαφανής η διαδικασία αυτή και να εξασφαλισθεί πραγματικός συντονισμός μεταξύ διαφόρων επιστημονικών αρμοδιοτήτων με τρόπο ώστε να διασφαλιστεί μία συνολική αξιολόγηση όλων των κινδύνων, υγειονομικών και περιβαλλοντικών.

3.9.2. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι δεν αναφέρονται οι επιστημονικές επιτροπές που θα συμμετάσχουν στην αξιολόγηση, και υποδεικνύει τον οριζόντιο και πλήρη χαρακτήρα της αξιολόγησης των κινδύνων.

3.10. Άρθρο 21 — Επιτροπή ρύθμισης

3.10.1. Η αλλαγή του τύπου της επιτροπής από τύπο III α) σε τύπο III β) ενισχύει την εξουσία απόφασης των κρατών μελών έναντι της Επιτροπής, (αρκεί απλή η πλειοψηφία για να αποδεχθεί η πρόταση της Επιτροπής)· δεν προκύπτει ωστόσο με αυτό ότι η αποδοχή της κοινής γνώμης και η εναρμόνιση των αξιολογήσεων μεταξύ των κρατών μελών θα καταστούν πιο εύκολες.

3.11. Άρθρο 22 α) — Κυρώσεις

3.11.1. Είναι άκρως σκόπιμη η καθιέρωση της ρήτρας των κυρώσεων σε περίπτωση παράβασης των εθνικών διατάξεων εφαρμογής· επίσης αξίζει να εξεταστεί το πρόβλημα της αστικής ευθύνης για τις ζημιές που προκαλούνται από τη σκόπιμη απελευθέρωση στο περιβάλλον των ΓΤΟ.

3.11.2. Εν αναμονή οριζόντιων κανόνων αναφοράς για τις ευθύνες των ζημιών στο περιβάλλον, πρέπει να εξεταστεί η σκοπιμότητα να ενσωματωθεί η αναφορά αυτή στις εθνικές νομοθεσίες, που προβλέπουν την ασφάλιση ή ταμείο εγγύησης για τα προϊόντα που περιέχουν ΓΤΟ.

3.12. Παράρτημα III

3.12.1. Στις πληροφορίες για τη γνωστοποίηση θα ήταν χρήσιμο να ενσωματωθεί η αναφορά στις καλύτερες διαθέσιμες τεχνολογίες (BAT) και σε αξιολόγηση κόστους/οφέλους.

3.13. Παράρτημα IV

3.13.1. Όσον αφορά τις αναφορές για την υποχρεωτική επισήμανση, οι ενώσεις των καταναλωτών έχουν ήδη εγείρει αντιρρήσεις όσον αφορά τα «νέα» τρόφιμα, σχετικά δηλαδή με τη διατύπωση «αυτό το προϊόν μπορεί να περιέχει ΓΤΟ», απαιτώντας τη βεβαιότητα της πληροφορίας. Οι παραγωγοί από την πλευρά τους εκφράζουν την επιθυμία να μην προκαλεί η διατύπωση αδικαιολόγητη ανησυχία. Η ΟΚΕ συμφωνεί με αυτήν την επιδίωξη και λαμβάνει υπόψη της ότι ο κανονισμός

(ΕΚ) αριθ. 1139/98 του Συμβουλίου⁽¹⁾, επιφέρει μία πρώτη λύση όσον αφορά ορισμένα τρόφιμα (που περιέχουν γενετικά τροποποιημένους σπόρους σόγιας και αραβοσίτου).

3.13.2. Πρέπει ωστόσο, να ληφθεί υπόψη ότι η οδηγία 90/220/ΕΟΚ σε αντίθεση με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 258/97 αποτελεί οριζόντια οδηγία, που καλύπτει κάθε είδους προϊόν που περιέχει ΓΤΟ, και όχι αναγκαστικά όσα προορίζονται για τον τελικό καταναλωτή, αλλά που χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη στις παραγωγικές διαδικασίες, όπου ο παραγωγός είναι δύσκολο να είναι σίγουρος για τη φύση του προϊόντος και να αποκλείσει έτσι την παρουσία ΓΤΟ. Κατά την άποψη της ΟΚΕ οι κάθετες οδηγίες θα συμβάλουν στην επίλυση του ζητήματος της επισήμανσης σύμφωνα με τη χρήση για την οποία προορίζεται, εξασφαλίζοντας την πλήρη ενημέρωση των καταναλωτών ενώ η οριζόντια οδηγία θα πρέπει να προσαρμοσθεί σε αυτού του είδους τη διάρθρωση.

3.14. Παράρτημα V

3.14.1. Η χρήση υποθετικών τύπων δεν προσδίδει υπέρμετρη ευελιξία σε κριτήρια που πρέπει να είναι δεσμευτικά για την ταξινόμηση στην κατηγορία I.

3.15. Παράρτημα VI

3.15.1. Η έκθεση αξιολόγησης πρέπει να περιέχει επίσης στοιχεία σύνδεσης με την έκθεση περιβαλλοντικού αντίκτυπου (VIA) που αναφέρεται στο σημείο 2.4.4.1.

⁽¹⁾ ΕΕ L 159 της 3.6.1998.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η αντοχή στα αντιβιοτικά ως απειλή για τη δημόσια υγεία»

(98/C 407/02)

Στις 27 Ιανουαρίου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 23 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα: «Η αντοχή στα αντιβιοτικά ως απειλή για τη δημόσια υγεία».

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση της κ. Ståhm.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 101 ψήφους υπέρ και 3 κατά την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας αποσκοπεί στην εξέταση του προβλήματος της αντοχής στα αντιβιοτικά⁽¹⁾, το οποίο συνιστά ολοένα και σοβαρότερη απειλή για τη δημόσια υγεία. Οι μολύνσεις που προκαλούνται από ανθεκτικά βακτηρίδια ευνοούν τη νοσηρότητα και τη θνησιμότητα, με αποτέλεσμα να αυξάνεται το κόστος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Το γεγονός ότι η σοβαρότητα του προβλήματος αναγνωρίζεται διαρκώς περισσότερο καταδεικνύεται από πολυάριθμες πρόσφατες πρωτοβουλίες τόσο σε επίπεδο κρατών μελών (συμπεριλαμβανομένης έκθεσης του 1998 της Βρετανικής Βουλής των Λόρδων και διεθνούς διάσκεψης η οποία διοργανώθηκε από την Κυβέρνηση της Δανίας το Σεπτέμβριο του 1998), εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.χ. η απόφαση που έλαβε η Επιστημονική Διευθύνουσα Επιτροπή, κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής, όσον αφορά τη δημιουργία ad hoc διεπιστημονικής ομάδας εργασίας με αποστολή την εξέταση του θέματος από όλες τις απόψεις) και σε διεθνή fora (οι δραστηριότητες στο πλαίσιο του Προγράμματος του ΠΟΥ για την Παρακολούθηση της Αντιμικροβιακής Αντοχής, καθώς και το ψήφισμα που υιοθέτησε προσφάτως η Συνέλευση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας).

1.2. Προκειμένου να συμβάλει, αφενός, σε αυτή τη συζήτηση και, αφετέρου, στο διάλογο σχετικά με την πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής για το μέλλον της πολιτικής στον τομέα της δημόσιας υγείας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η παρούσα γνωμοδότηση υποδεικνύει διάφορους τρόπους για την αντιμετώπιση του προβλήματος της αντοχής στα αντιβιοτικά. Η εν λόγω γνωμοδότηση σχηματίζει κατ'αρχήν το ιστορικό του προβλήματος και παραθέτει παραδείγματα υφιστάμενων πρωτοβουλιών σε διάφορα επίπεδα (εθνικό, κοινοτικό, διεθνές),

όπως συστήματα παρακολούθησης της αντοχής στα αντιβιοτικά. Εν συνεχεία, διατυπώνονται ορισμένες συστάσεις όσον αφορά την ανάληψη δράσης σε εθνική και κοινοτική κλίμακα και επισημαίνεται ότι θα ήταν προτιμότερο τα προτεινόμενα μέτρα να ληφθούν ως τμήμα μιας σφαιρικής ολοκληρωμένης πολιτικής.

1.3. Παρότι το εγχείρημα για τη συγκράτηση του ανακúπτου προβλήματος της αντοχής στα αντιβιοτικά θα πρέπει να λάβει υπόψη τους τομείς της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, της κτηνιατρικής και της ζωοτεχνίας, ως μερών του ίδιου οικοσυστήματος, η γνωμοδότηση θα επικεντρωθεί κυρίως στο πρόβλημα της αντοχής στα αντιβιοτικά στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και στα συστήματα χορήγησης αντιβιοτικών στην ιατρική. Η γνωμοδότηση βασίζεται στην υπόθεση ότι για την καταπολέμηση του εν λόγω προβλήματος απαιτείται η συνδυασμένη και συντονισμένη προσπάθεια όλων των ενδιαφερομένων φορέων: του ευρέως κοινού, των αρχών, των ιατρών, των ασθενών, των κτηνιάτρων, της βιομηχανίας, των ερευνητών, των καταναλωτών, των γεωργών, κ.λπ.⁽²⁾

1.4. Παρά το γεγονός ότι ανθεκτικά βακτηρίδια παρατηρήθηκαν αμέσως μετά την εισαγωγή της πενικιλίνης στην κλινική πρακτική, ωστόσο, το πρόβλημα άρχισε να προσελκύει την προσοχή του ευρέως κοινού μόλις πρόσφατα. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι, μέχρι πρόσφατα, η φαρμακευτική βιομηχανία κατόρθωνε να παρασκευάζει νέα αντιβιοτικά, όποτε παρατηρείτο πρόβλημα αντοχής στα ήδη υφιστάμενα. Εντούτοις, σήμερα, τα βακτηρίδια αναπτύσσουν αρκετές διαφορετικού είδους αντοχές, με αποτέλεσμα η δημιουργία νέων φαρμάκων να καθίσταται ολοένα και δυσχερέστερη. Η επικράτηση ανθεκτικών στα αντιβιοτικά βακτηριδίων αυξάνεται επί του παρόντος και, ορισμένες φορές, είναι δύσκολο να εξευρεθεί αποτελεσματική θεραπεία για την αντιμετώπιση νόσων που προκαλούνται από βακτηρίδια. Παρότι διενεργείται ήδη έρευνα για την εξεύρεση στόχων όσον αφορά νέα φάρμακα για την καταπολέμηση ανθεκτικών βακτηριδίων, παραμένει αβέβαιο πότε τέτοιοι είδους φάρμακα θα καταστούν τελικώς διαθέσιμα. Κατά συνέπεια, είναι κεφαλαιώδους σημασίας να γίνεται ορθολογική και προσεκτική χρήση των αντιβιοτικών που εξακολουθούν να επιδρούν. Επιπλέον, θα πρέπει να δοθεί ύψιστη προτεραιότητα στην έρευνα τόσο όσον αφορά τη βέλτιστη χρήση συγκεκριμένων αντιβιοτικών όσο και άλλους παράγοντες κινδύνου που συνδέονται με την αντοχή.

(1) Τα αντιβιοτικά είναι φυσικές ουσίες που παράγονται από μικροοργανισμούς και οι οποίες αναστέλλουν ή σκοτώνουν άλλους μικροοργανισμούς, ενώ οι χημειοθεραπευτικοί παράγοντες είναι συνθεσιοποιημένες ουσίες με ανάλογες ιδιότητες. Ο όρος αντιμικροβιακός παράγοντας υποδηλώνει οποιαδήποτε ουσία φυσικής, ημισυνθεσιοποιημένης ή συνθεσιοποιημένης προέλευσης η οποία σκοτώνει ή αναστέλλει την ανάπτυξη ενός μικροοργανισμού, βλάπτοντας ελάχιστα ή καθόλου τον ξενιστή. Για λόγους απλούστευσης, ο όρος αντιβιοτικά θα χρησιμοποιείται τόσο για τα συνήθη αντιβιοτικά όσο και για τους αντιμικροβιακούς παράγοντες οι οποίοι έχουν αντιβακτηριακή δράση.

(2) Σε αυτό το πλαίσιο, πρωτοβουλίες, όπως η προγραμματισμένη συνεργασία μεταξύ του ΠΟΥ και της φαρμακευτικής βιομηχανίας (μέσω της Διεθνούς Ομοσπονδίας Φαρμακοβιομηχανιών — IFPMA), είναι κεφαλαιώδους σημασίας.

2. Παρουσίαση της κατάστασης

2.1. Ιστορικό

Επί δισεκατομμύρια χρόνια, η παρουσία αντιβιοτικών στη φύση διαδραμάτισε καίριο ρόλο για τη διατήρηση της εύθραυστης ισορροπίας μεταξύ των μικροοργανισμών στη γη. Εικάζεται, επίσης, ότι τα αντιβιοτικά χρησιμοποιήθηκαν για θεραπευτικούς σκοπούς επί αιώνες, πριν να ανακαλυφθούν από τη σύγχρονη επιστήμη. Ίχνη τετρακυκλίνης βρέθηκαν στη Νουβία σε μούμιες ηλικίας χιλίων ετών και ορισμένοι επιστήμονες εκτιμούν ότι η μακρά επιβίωση του πολιτισμού της Νουβίας ενδέχεται να οφείλεται εν μέρει στην παρουσία και τη χρήση αντιβιοτικών. Η σύγχρονη επιστημονική βακτηριολογία εισήχθη στα τέλη του 19ου αιώνα, ενώ η ανακάλυψη της πενικιλίνης το 1928 από τον Sir Alexander Fleming θεωρείται ως η απαρχή της σύγχρονης εποχής των αντιβιοτικών. Προκειμένου να γίνει αντιληπτή η εκπληκτική επίδραση της εισαγωγής των αντιβιοτικών στην ανθρώπινη υγεία, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, κατά τη δεκαετία του '30, οι θάλαμοι των νοσοκομείων ήταν γεμάτοι από ασθενείς με πνευμονία, μηνιγγίτιδα, βακτηριακή πυρετό, ρευματικό πυρετό, σύφιλη, φυματίωση και μολυσμένα τραύματα. Την εποχή εκείνη υπήρχαν ελάχιστες αποτελεσματικές μέθοδοι για την αντιμετώπιση των παθήσεων αυτών. Η εισαγωγή αντιβακτηριακών παραγόντων είχε τρομακτική επίδραση όσον αφορά τη νοσηρότητα και τη θνησιμότητα εξαιτίας λοιμωδών νόσων και αποτέλεσε αναμφίβολα μια από τις σημαντικότερες επιτυχίες της ιατρικής κατά τον 20ό αιώνα. Ήδη κατά το 1944, λίγο μετά από την ανακάλυψη της πενικιλίνης, ο Fleming παρατήρησε ότι ορισμένα μικροβιακά στελέχη του χρυσίζοντος σταφυλόκοκκου (*Staphylococcus aureus*) είναι ικανά να καταστρέφουν την πενικιλίνη και επεσήμανε ότι η κακή χρήση της πενικιλίνης θα μπορούσε να προκαλέσει γενετικές μεταλλάξεις στα βακτηρίδια, τα οποία κατ'αυτόν τον τρόπο καθίστανται ανθεκτικά στο φάρμακο. Σήμερα, μετά από μισό αιώνα χρήσεως των αντιβιοτικών, γονίδια ανθεκτικά στα αντιβιοτικά είναι λίγο έως πολύ διαδεδομένα σε όλες σχεδόν τις σημαντικές βακτηριακές παθογόνες ουσίες. Η εξέλιξη αυτή μετατρέπεται ταχύτατα σε μείζονα απειλή για τη δημόσια υγεία σε παγκόσμια κλίμακα. Οι εξαιρετικά ανθεκτικοί στα αντιβιοτικά *βάκιλλοι* της φυματίωσης επανεμφανίζονται ως κύρια αιτία θανάτου ανά τον κόσμο. Σήμερα, ασθενείς που νοσηλεύονται σε νοσοκομεία πάσχουν από λοιμώξεις οι οποίες προκαλούνται από εντερόκοκκους (στρεπτόκοκκους του εντέρου) ανθεκτικούς στα περισσότερα από τα γνωστά αντιβιοτικά, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται υψηλά ποσοστά θνησιμότητας. Σε ορισμένα μέρη του κόσμου, συμπεριλαμβανομένης και της Ευρώπης, απαιτείται ορισμένες φορές να υποβληθούν τα παιδιά σε θεραπεία με ισχυρά αντιβιοτικά για την αντιμετώπιση συνηθισμένων μολύνσεων του μέσου ωτός, λόγω της διάδοσης πρόσφατα εισαχθέντων ανθεκτικών στελεχών πνευμονιοκόκκων (διπλοκόκκων της πνευμονίας). Στις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδιαίτερα ανθεκτικά στελέχη βακτηριδίων που προκαλούν δυσεντερία έχουν ως συνέπεια υψηλή θνησιμότητα, λόγω έλλειψης πόρων για την αγορά των ελάχιστων (ακριβών) σύγχρονων αντιβιοτικών που είναι ακόμη σε θέση να θεραπεύσουν αυτές τις λοιμώξεις.

2.2. Τι είναι η αντοχή στα αντιβιοτικά

Τα βακτηρίδια παρουσιάζουν γενετική ποικιλία και ευελιξία. Όταν διαιρούνται και πολλαπλασιάζονται, είναι δυνατόν να προκύψουν τυχαίες αλλαγές (μεταλλάξεις) της γενετικής τους

σύνθεσης, οι οποίες ενδέχεται να επιφέρουν αντοχή στα αντιβιοτικά. Η κυτταρική μεμβράνη των βακτηριδίων μπορεί παραδείγματος χάρι να υποστεί αλλαγές, με κίνδυνο είτε τα μόρια του αντιβιοτικού να εισχωρήσουν στο κύτταρο του βακτηριδίου είτε τα βακτηρίδια να αποκτήσουν ένζυμα ικανά να καταστρέψουν το αντιβιοτικό. Επίσης τα βακτηρίδια ενδέχεται να καταστούν ανθεκτικά στα αντιβιοτικά δια της απόκτησης γενετικών στοιχείων τα οποία μπορούν να μεταφερθούν από άλλα ανθεκτικά βακτηρίδια. Αυτή η μεταφορά βακτηριδιακών γονιδίων είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί και μεταξύ βακτηριδίων που ανήκουν σε διαφορετικά βακτηριακά είδη. Μελέτες σχετικά με τη βακτηριδιακή γενετική κατέδειξαν ότι τα ανθεκτικά γονίδια απαρτίζονται συχνά από ευκίνητα στοιχεία που προσδίδουν ταυτόχρονη αντοχή σε πολλά αντιβιοτικά. Κατά συνέπεια, η αντοχή στα αντιβιοτικά θα πρέπει να θεωρηθεί ως φαινόμενο γενετικής οικολογίας. Ένας σημαντικότερος αριθμός βακτηριδίων, τα οποία ονομάζονται φυσιολογική βακτηριακή χλωρίδα, απαντώνται στον οργανισμό των ανθρώπων και των ζώων, π.χ. στο δέρμα, στον βλεννογόνο υμένα και στο έντερο, όπου είναι απαραίτητα για ορισμένες λειτουργίες του σώματος. Τα βακτηρίδια αυτά επηρεάζονται από τη θεραπεία με αντιβιοτικά τα οποία ενδέχεται σε ανάλογη περίπτωση να επιλέξουν ανθεκτικά βακτηρίδια από τη φυσιολογική χλωρίδα. Δεδομένου ότι τα περισσότερα βακτηρίδια διασπώνται σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, η αντοχή στα αντιβιοτικά μπορεί να διαδοθεί ταχύτατα.

2.3. Πόσο διαδεδομένη είναι η αντοχή στα αντιβιοτικά

Επί του παρόντος, υφίσταται σοβαρή ανησυχία σε παγκόσμια κλίμακα μεταξύ των υγειονομικών αρχών, των ιατρών, των κτηνιάτρων και των ερευνητών που εργάζονται στον τομέα των λοιμωδών νόσων μήπως η ταχύτατα εμφανιζόμενη αντοχή στα αντιβιοτικά μειώσει τις υπάρχουσες δυνατότητες αντιμετώπισης των κοινών λοιμωδών νόσων. Παρότι καταβάλλονται προσπάθειες για τον περιορισμό της εξάπλωσης της αντοχής στα αντιβιοτικά, το πρόβλημα εξακολουθεί να διογκούται. Τα βακτηρίδια και τα βακτηριδιακά γονίδια μπορούν να μεταφέρονται ελεύθερα μεταξύ διαφόρων οικολογικών συστημάτων (π.χ. από το ένα άτομο στο άλλο εντός και εκτός νοσοκομειακού περιβάλλοντος, από τα ζώα στα τρόφιμα ή από τα τρόφιμα στον άνθρωπο), γεγονός το οποίο σημαίνει ότι εκεί όπου διαδίδονται βακτηρίδια μπορεί να διαδοθεί και η αντοχή σε αυτά. Εντούτοις, σύμφωνα με πρόσφατες εκθέσεις που εκπονήθηκαν εκ μέρους αρκετών χωρών, ενδέχεται να υπάρχει ακόμη χρόνος για την αναχαίτιση της περαιτέρω εμφάνισης και εξάπλωσης ανθεκτικών βακτηριδίων, υπό την προϋπόθεση να αναληφθεί ενδεδειγμένη δράση.

2.3.1. Η κοινωνία

Η πνευμονία που προκαλείται από πνευμονιόκοκκους περιλαμβάνεται μεταξύ των συνηθέστερων λοιμώξεων που προσβάλλουν τις κοινωνικές ομάδες ανά τον κόσμο και πλήττει κατά κύριο λόγο τους ηλικιωμένους και τα παιδιά. Μια άλλη συνηθισμένη νόσος που οφείλεται στο βακτηρίδιο αυτό είναι η μόλυνση του μέσου ωτός (μέση ωτίτιδα). Η αντοχή των πνευμονιόκοκκων στην πενικιλίνη είναι πλέον διαδεδομένη σε πολλές χώρες. Στην Ευρώπη τα υψηλότερα επίπεδα αντοχής παρατηρούνται στη Γαλλία και την Ισπανία (35 %-50 %). Κατά συνέπεια, η αντιμετώπιση αυτών των συνηθισμένων λοιμώξεων καθίσταται ολοένα και δυσχερέστερη και, σε ορισμένες περιπτώσεις, απαιτούνται υψηλές δόσεις αντιβιοτικών οι οποίες είναι δυνατόν να χορηγηθούν μόνον με ενέσεις, πράγμα που αυξάνει το κόστος της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Τα πολύ ανθεκτικά στα αντιβιοτικά βακτηρίδια της φυματίωσης (TB) συνιστούν μείζον πρόβλημα στις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά και σε χώρες της Ευρώπης και σε άλλες βιομηχανικές χώρες. Επιδημικές εκρήξεις οφειλόμενες σε πολύ ανθεκτικά βακτηρίδια της φυματίωσης (TB) αναφέρθηκαν σε 35 πολιτείες των ΗΠΑ, καθώς και σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Η εξάπλωση σε παγκόσμια κλίμακα των βακτηριδίων της φυματίωσης (TB) διευκολύνθηκε από την επιδημία του ιού HIV, διότι οι ασθενείς με λιγότερους αμυντικούς μηχανισμούς στο ανοσοποιητικό τους σύστημα προσβάλλονται ευκολότερα από τέτοιου είδους δύσκολα αντιμετωπίσιμες λοιμώξεις.

2.3.2. Η τροφική αλυσίδα

Η συχνότητα εμφάνισης μολύνσεων από σαλμονέλλα στον άνθρωπο αυξήθηκε σημαντικά σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Η σαλμονέλλα που προέρχεται από αποικιακά ζώα, κοτόπουλα ή αγνά μπορεί να μεταδοθεί διαμέσου της τροφικής αλυσίδας. Οι μολύνσεις από σαλμονέλλα δύνανται ενίοτε να προκαλέσουν εισβολή βακτηριδίων στους ιστούς και στο σύστημα των αιμοφόρων αγγείων, οπότε απαιτείται δραστική θεραπεία με αντιβιοτικά. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες ορισμένα στελέχη βακτηριδίων σαλμονέλλας παραμένουν όλο και περισσότερο ανεπηρέαστα από τα αντιβιοτικά, λόγω της ανησυχητικής διάδοσης της πολλαπλής αντοχής στα αντιβιοτικά. Ένα άλλο βακτηρίδιο του εντέρου που μεταδίδεται διαμέσου της τροφικής αλυσίδας, το καμπυλοβακτηρίδιο, παρουσιάζει πλέον ενδείξεις αυξανόμενης αντοχής σε ορισμένα αντιβιοτικά.

2.3.3. Το νοσοκομειακό περιβάλλον

Βακτηρίδια που προκαλούν νοσοκομειακές λοιμώξεις εμφανίζονται όλο και συχνότερα. Σε αυτή την περίπτωση, οι σταφυλόκοκκοι παραμένουν το κατ'έξοχον σύνθετο βακτηρίδιο, παρότι έχουν αρχίσει να εμφανίζονται και πολλά άλλα βακτηριδιακά στελέχη που ευθύνονται σημαντικά για την εμφάνιση νοσοκομειακών λοιμώξεων. Η εξάπλωση σταφυλοκόκκων ανθεκτικών στη μεθυκιλίνη (*methicillin resistant staphylococcus aureus* — MRSA), οι οποίοι είναι συχνά ανθεκτικοί σε πολλά αντιβιοτικά, αντικατοπτρίζει το υφιστάμενο πρόβλημα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης όσον αφορά τις δύσκολα αντιμετωπίσιμες λοιμώξεις. Η διάδοση των MRSA στην Ευρώπη ποικίλλει ιδιαίτερα από τη μία χώρα στην άλλη. Σύμφωνα με εκτεταμένη έρευνα, η οποία διενεργήθηκε το 1992 επί πλέον των 10 000 ασθενών σε περισσότερες από 1 400 μονάδες εντατικής θεραπείας σε 17 χώρες της Δυτικής Ευρώπης, κατά μέσο όρο το 60 % επί του συνόλου των σταφυλοκόκκων ήταν MRSA.

Άλλα βακτηρίδια που δύνανται να προκαλέσουν νοσοκομειακές λοιμώξεις είναι οι εντερόκοκκοι. Τα βακτηρίδια αυτά είναι εγγενώς ανθεκτικά σε πολλά αντιβιοτικά και συχνά μία μόνον ομάδα αντιβιοτικών (τα γλυκοπεπτίδια) προσφέρεται για θεραπευτικούς σκοπούς. Επί του παρόντος, αρχίζουν να διαδίδονται στην νοσηλευτική υποδομή πολλών χωρών εντερόκοκκοι ανθεκτικοί στα γλυκοπεπτίδια, γεγονός το οποίο αποκλείει την αποτελεσματική θεραπεία. Τέτοιου είδους παραδείγματα δικαιολογούν το φόβο ότι βρισκόμαστε σε «μετααντιβιοτική» εποχή. Δεδομένου ότι οι εντερόκοκκοι ενυπάρχουν στη φυσιολογική εντερική χλωρίδα των ανθρώπων, η εξάλειψή τους είναι σχεδόν αδύνατη. Η οριζόντια γενετική μεταφορά στους σταφυλοκόκκους της αντοχής στη βανκομυκίνη (*vancomycin*) φαίνεται ότι είναι απλώς θέμα χρόνου και, στο πλαίσιο του συστήματος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, εκφράζονται ολοένα και περισσότεροι φόβοι σχετικά τόσο με το γεγονός ότι η εν λόγω απειλή θα γίνει πραγματικότητα όσο και με τα σοβαρότατα προβλήματα θεραπείας τα οποία αναμένεται να ανακύψουν σε μία τέτοια περίπτωση.

2.4. Παράγοντες που συντελούν στην ανάπτυξη και εξάπλωση της αντοχής στα αντιβιοτικά

Αλλαγές της γενετικής σύνθεσης των βακτηριδίων (π.χ. χρωματοσωμικές μεταλλάξεις) που συντελούν στην ανάπτυξη της αντοχής στα αντιβιοτικά κάνουν διαρκώς την εμφάνισή τους, ασχέτως εάν ο μικροοργανισμός έχει εκτεθεί ή όχι στα αντιβιοτικά. Καίριο παράγοντα για τη διάδοση ενός βακτηριδίου με επίκτητη αντοχή στα αντιβιοτικά συνιστά η ενδεχόμενη ύπαρξη στο περιβάλλον αντιβιοτικών ικανών να καταπολεμήσουν ή να εξαλείψουν τα φυσιολογικά (ευπαθή στα αντιβιοτικά) βακτηρίδια, αφήνοντας έτσι περιθώρια στους ανθεκτικούς οργανισμούς να αναπτυχθούν και να εξαπλωθούν. Τούτο είναι γνωστό ως επιλεκτική αντιβιοτική πίεση.

Σε όλα τα οικολογικά συστήματα στα οποία χρησιμοποιούνται τα αντιβιοτικά, δύο είναι οι βασικότεροι παράγοντες που επηρεάζουν την έκταση του προβλήματος της αντοχής στα αντιβιοτικά. Επί του παρόντος, οι ιατροί και οι ερευνητές σε διεθνή κλίμακα συμφωνούν ως προς το γεγονός ότι η μη ενδεδειγμένη χρήση αντιβιοτικών αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες που ευθύνονται για την εμφάνιση της αντοχής στα αντιβιοτικά. Η εν λόγω σχέση αιτίου και αιτιατού υποστηρίζεται από πολυάριθμες έρευνες και μελέτες. Ο άλλος βασικός παράγοντας συνίσταται στις δυνατότητες και τις ικανότητες του ανθεκτικού βακτηριδίου να πολλαπλασιάζεται στο περιβάλλον, δηλ. στις περιβαλλοντικές συνθήκες οι οποίες ευνοούν τη μετάδοση από το ένα άτομο στο άλλο.

2.4.1. Το κοινωνικό σύνολο

Η εμφάνιση και εξάπλωση ανθεκτικών βακτηριδίων στη σημερινή κοινωνία αιτιολογείται για διαφόρους λόγους:

— Πολλοί παράγοντες δύνανται να προκαλέσουν μη ενδεδειγμένη χρήση των αντιβιοτικών, επηρεάζοντας κατά συνέπεια και την ανάπτυξη αντοχής:

- οι μεγαλύτερες ποσότητες αντιβιοτικών χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία λοιμώξεων των αναπνευστικών οδών, οι οποίες προκαλούνται στην πλειονότητά τους από ιούς και δεν αντιμετωπίζονται με αντιβίωση. Οι περισσότεροι ιατροί έχουν στη διάθεσή τους περιορισμένα μέσα προκειμένου να καθορίσουν εάν μια λοίμωξη οφείλεται σε ιό ή σε βακτηρίδια. Σε περίπτωση αμφιβολίας, όταν ο ιατρός βρίσκεται αντιμέτωπος με έναν ασθενή, ο φόβος της παράβλεψης μιας βακτηριδιακής λοίμωξης ή της δικαστικής αγωγής με το αιτιολογικό της ιατρικής αμέλειας μπορεί να οδηγήσει σε ιατρική συνταγή «δια παν ενδεχόμενο»·
- τα έντονα αιτήματα ή οι σημαντικές προσδοκίες εκ μέρους των ασθενών ή των συγγενών τους όσον αφορά την έκδοση ιατρικής συνταγής για τη θεραπεία με αντιβίωση στην περίπτωση λοιμώξεων οι οποίες δεν έχουν βακτηριδιακή προέλευση (π.χ. κρυολογήματα ή αναπνευστικές λοιμώξεις οφειλόμενες σε ιό)·
- η ελάχιστη ενημέρωση μεταξύ τόσο των ιατρών όσο και των ασθενών σχετικά με τους κινδύνους της αντοχής στα αντιβιοτικά λόγω μη ενδεδειγμένης χρήσεως των φαρμάκων αυτών·
- η δυνατότητα, σε ορισμένες χώρες, της αγοράς αντιβιοτικών απευθείας από το φαρμακείο, χωρίς να απαιτείται ιατρική συνταγή·

- μη βέλτιστες θεραπευτικές αγωγές με αντιβιοτικά, π.χ. ακατάλληλες δόσεις και/ή χρόνος θεραπείας·
 - η πώληση παραπονημένων αντιβιοτικών σκευασμάτων σε ορισμένες χώρες, ιδίως δε στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η χρήση τέτοιων προϊόντων, τα οποία περιέχουν είτε καθόλου είτε όχι αρκετά είτε διαφορετικά ενεργά συστατικά, μπορεί να οδηγήσει σε «υποθεραπεία», ευνοώντας έτσι την αντοχή στα αντιβιοτικά.
- Οι πενιχρές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες σε χώρες στις οποίες επικρατεί φτώχεια και υπερπληθυσμός ενθαρρύνουν την εμφάνιση και τη διάδοση ανθεκτικών βακτηριδίων.
- Αλλά και στις βιομηχανοποιημένες χώρες, οι κοινωνικές συνθήκες επηρεάζουν την εξάπλωση της αντοχής στα αντιβιοτικά. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται η «στενή επαφή» με χώρους όπως νοσηλευτικά ιδρύματα, σχολεία και παιδικό σταθμοί. Στην Ισλανδία, το υψηλό ποσοστό παιδιών που πηγαίνουν σε παιδικούς σταθμούς θεωρήθηκε ως σημαντικό αίτιο για την ταχεία εξάπλωση στη χώρα αυτή, παραδείγματος χάρι, των ανθεκτικών στην πενικιλίνη πνευμονοκώκων.
- Η αύξηση των ταξιδιών ευνοεί την ταχεία μετάδοση ανθεκτικών στα φάρμακα οργανισμών.
- Η παγκοσμιοποίηση όσον αφορά τον εφοδιασμό τροφίμων δημιουργεί προϋποθέσεις οι οποίες συμβάλλουν στην ταχεία εξάπλωση βακτηριδίων που μεταδίδονται διαμέσου της τροφικής αλυσίδας.

2.4.2. Το νοσοκομειακό περιβάλλον

- Η χρήση αντιβιοτικών ευρέως φάσματος είναι συχνά αναγκαία στο πλαίσιο της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, δεδομένου ότι ασθενείς οι οποίοι υποβάλλονται σήμερα σε θεραπεία προσβάλλονται συχνά από σοβαρές βακτηριδιακές λοιμώξεις, παραδείγματος χάρι, σε συνάρτηση με θεραπεία η οποία προκαλεί πτώση των αμυντικών τους μηχανισμών (κυτταροστατικά φάρμακα, μεταμοσχεύσεις). Η εν λόγω θεραπεία με αντιβιοτικά ευνοεί την επιλογή ανθεκτικών βακτηριδίων.
- Η χρήση πολύπλοκου τεχνικού εξοπλισμού στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης παρέχει «ενοϊκό περιβάλλον» σε νέα βακτηρίδια, τα οποία διαφορετικά δεν θα αναπτύσσονταν. Τα μηχανήματα που υποβοηθούν τον εξαιρισμό, ο εξοπλισμός που απαιτείται για τη διάλυση και η χρήση καθετήρων αποτελούν ορισμένα παραδείγματα.
- Η υγιεινή και οι ενδεδειγμένες μονάδες απομόνωσης στα νοσοκομεία είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την αποτροπή της εξάπλωσης ανθεκτικών βακτηριακών στελεχών.

2.4.3. Κτηνιατρική και ζωοτεχνία

Η χρήση των αντιβιοτικών στα ζώα πραγματοποιείται, αφενός, στη ζωοτεχνία με τη μορφή ζωοτροφικών προσθέτων για την επιτάχυνση της ανάπτυξης των ζώων και, αφετέρου, στην κτηνιατρική για θεραπευτικούς σκοπούς και για την πρόληψη ασθενειών. Ορισμένες χώρες αναφέρουν ότι πάνω από το 50 % της συνολικής παραγωγής αντιμικροβιακών ενώσεων χρησιμοποιείται στη γεωργία (δηλ. εκτροφή ζώων, αλείας και φυτοκα-

λιέργεια)· οι περισσότερες από τις εν λόγω ενώσεις χρησιμοποιούνται στις ζωοτροφές με σκοπό την επιτάχυνση της ανάπτυξης των ζώων. Η χορήγηση αντιβιοτικών στα ζώα ενδέχεται να περιοριστεί σε ανθεκτικά στα αντιβιοτικά βακτηρίδια στο ζωικό πληθυσμό, τα οποία μπορεί στη συνέχεια να μεταδοθούν στους ανθρώπους διαμέσου της τροφικής αλυσίδας. Ορισμένα από αυτά τα βακτηρίδια, όπως η σαλμονέλλα και το καμπυλοβακτηρίδιο, είναι δυνατόν να προκαλέσουν σοβαρές νόσους στον άνθρωπο μέσω της τροφικής αλυσίδας. Σε συνεδρίαση του ΠΟΥ, που πραγματοποιήθηκε με εμπειρογνώμονες του εν λόγω τομέα τον Οκτώβριο του 1997, επισημάνθηκε ότι «υπάρχουν άμεσες ενδείξεις ότι η χρήση αντιμικροβιακών φαρμάκων στα ζώα οδηγεί στην επιλογή των αντιμικροβιακών ανθεκτικών ορότυπων μη τυφοειδούς σαλμονέλλας», καθώς και ότι «τα βακτηρίδια αυτά μεταδόθηκαν στον άνθρωπο από τις τροφές ή μέσω της άμεσης επαφής με ζώα». Παρουσιάστηκαν επίσης στοιχεία σύμφωνα με τα οποία η χρήση ζωοτροφικών προσθέτων συνέβαλε στη δημιουργία αποθέματος γονιδίων εντεροκόκκων ανθεκτικών στα γλυκοπεπτιδικά. Επιπλέον, η προαναφερθείσα ομάδα εμπειρογνομόνων έκρινε ότι πρέπει να δοθεί προσοχή στους κινδύνους που συνδέονται με τη διαδεδομένη χρήση των φθοροκινολονών ως κτηνιατρικών φαρμάκων, ιδίως εξαιτίας του γεγονότος ότι τα φάρμακα αυτά αποτελούν σημαντική ομάδα αντιβιοτικών που χρησιμοποιούνται στην ιατρική. Για το σκοπό αυτό, πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1998 συνεδρίαση του ΠΟΥ με θέμα «Η χρήση των κινολονών στα ζώα που προορίζονται για τη διατροφή του ανθρώπου και οι δυνητικές συνέπειες για την ανθρώπινη υγεία».

2.4.4. Γεωργία

Τα αντιβιοτικά χρησιμοποιούνται, επίσης, στη γεωργία για την πρόληψη βακτηριδιακών νόσων στα φυτά, καθώς και για την προστασία της συγκομιδής και για τη διατήρηση της ξυλείας. Δεν υφίστανται, ωστόσο, διαθέσιμα αριθμητικά στοιχεία. Ως παράδειγμα, μπορεί να σημειωθεί ότι στις ΗΠΑ χρησιμοποιούνται ετησίως τουλάχιστον 10.000 κιλά στρεπτομυκίνης για τον έλεγχο της απότομης ξήρανσης των ανθέων και κλαδίσκων της αχλαδιάς και της μηλιάς. Επίσης, η στρεπτομυκίνη και οι τετρακυκλίνες χρησιμοποιούνται για την καταπολέμηση τόσο των βακτηριακών κηλίδων στις ντομάτες και τις πιπεριές όσο και της σπογγώδους σήψης στις πατάτες. Στην ΕΕ επιτρέπεται η χρήση πλέον των 800 ουσιών για την προστασία των φυτών, ορισμένες εκ των οποίων είναι αντιβιοτικά.

2.5. Χρηματοοικονομικές επιπτώσεις της αντοχής στα αντιβιοτικά στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης

Το τίμημα για έναν μεμονωμένο ασθενή που έχει προσβληθεί από ανθεκτικά στα αντιβιοτικά βακτηρίδια, από άποψη παρατεταμένης παραμονής στο νοσοκομείο, τάλαιπωρίας, αποτυχημένων επεμβάσεων και, ενδεχομένως, θανάτου λόγω μη αντιμετώπισης λοίμωξης, είναι προφανές. Είναι δύσκολο δε να επιχειρηθεί υπολογισμός του τιμήματος για το κοινωνικό σύνολο εξαιτίας της αύξησης της αντοχής στα αντιβιοτικά. Σε ανασκόπηση του Holmberg κ.ά. συμπεραίνεται ότι «παρά το γεγονός ότι οι δυσχερείς επιπτώσεις στον τομέα της οικονομίας και της υγείας λόγω των λοιμώξεων που οφείλονται σε ανθεκτικά στα φάρμακα βακτηρίδια μπορούν να εκτιμηθούν μόνον κατά προσέγγιση, (...) η αντοχή στα αντιβιοτικά αποτελεί σημαντικό υγειονομικό πρόβλημα και οικονομική επιβάρυνση της κοινωνίας». Ενδεδειγμένο παράδειγμα επ' αυτού συνιστά το γεγονός ότι τα Κέντρα των ΗΠΑ για τον έλεγχο και την πρόληψη των ασθενειών υπολόγισαν πρόσφατα ότι το άμεσο ιατρικό κόστος για έναν ασθενή που πάσχει από λοίμωξη του κυκλοφο-

ριακού συστήματος λόγω εντεροκόκκων ανθεκτικών στη βανκομυκίνη ανέρχεται σε 18 000 δολάρια ΗΠΑ/νοσοκομειακή περίθαλψη. Τα αντίστοιχα στοιχεία για την Ευρώπη είναι ελάχιστα· ενδεικτικά μπορεί να αναφερθεί ότι, σε περίπτωση που για μια δύσκολα αντιμετωπίσιμη λοίμωξη απαιτηθεί η παραμονή επί μια εβδομάδα σε μονάδα εντατικής θεραπείας, το κόστος σε ορισμένα κράτη μέλη υπολογίζεται το λιγότερο σε 12 000 δολάρια.

2.6. Η αντοχή στα αντιβιοτικά είναι ανατρέψιμη

Συχνά εικάζεται ότι η ύπαρξη των ανθεκτικών στα αντιβιοτικά γονιδίων συνεπάγεται «επιβάρυνση» για τα βακτηρίδια, η οποία τα υποχρεώνει μεταξύ άλλων να αναπτύσσονται με πιο αργό ρυθμό από τα φυσιολογικά βακτηρίδια. Η εικασία αυτή αποτελεί, επίσης, τη βάση για την εξαγωγή του λογικού συμπεράσματος ότι η μείωση της κατανάλωσης αντιβιοτικών μπορεί να συμβάλει στην αναχαίτιση της εμφάνισης ανθεκτικών βακτηριδίων στο κοινωνικό σύνολο, δεδομένου ότι σε αυτή την περίπτωση θα υπερνικηθούν από τα «επανεμφανιζόμενα» φυσιολογικά βακτηρίδια. Σύμφωνα με μερικά πρόσφατα παραδείγματα, μπορεί να υποστηριχθεί η υπόθεση ότι οι αλλαγές όσον αφορά την κατανάλωση αντιβιοτικών δύνανται να περιορίσουν την εμφάνιση μιας ορισμένης μορφής αντοχής στα αντιβιοτικά σε εθνική/τοπική κλίμακα. Ωστόσο, νέες μελέτες στον τομέα της γενετικής κατέδειξαν ότι τα ανθεκτικά βακτηρίδια ενδέχεται να ενσωματώνουν πρόσθετα γονίδια τα οποία θα αντισταθμίσουν την «επιβάρυνση» που προκαλεί η αντοχή, με αποτέλεσμα να καταστούν τα ανθεκτικά βακτηρίδια εφάμιλλα των φυσιολογικών. Απαιτείται να διερευνηθούν τάχιστα περαιτέρω τα μοριακά και τα γενετικά φαινόμενα που συντελούν στην ανάπτυξη της αντοχής στα αντιβιοτικά.

3. Υφιστάμενες πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της αντοχής στα αντιβιοτικά σε διάφορα επίπεδα

3.1. Εισαγωγή

3.1.1. Θα παρατεθεί κατωτέρω επισκόπηση ορισμένων υφιστάμενων πρωτοβουλιών για την καταπολέμηση του προβλήματος της αντοχής στα αντιβιοτικά — σε εθνική και διεθνή κλίμακα, καθώς και σε επίπεδο ΕΕ. Τούτο θα πραγματοποιηθεί εν μέρει βάσει των απαντήσεων σε τέσσερα θεματικά ερωτηματολόγια που απεστάλησαν σε αρμόδιους φορείς στα κράτη μέλη (καθώς και στην Ουγγαρία και στην Τσεχική Δημοκρατία) στις αρχές του Απριλίου 1998⁽¹⁾. Οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν μέσω των ερωτηματολογίων αυτών, παρότι δεν παρέχουν πλήρη εικόνα της κατάστασης που επικρατεί στα κράτη μέλη, προβάλλουν ορισμένους τομείς οι οποίοι χρήζουν περαιτέρω εξέτασης και συζήτησης.

⁽¹⁾ Αυτά τα ερωτηματολόγια καθώς και ορισμένες πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών στα κράτη μέλη, τις δραστηριότητες του προγράμματος Παρακολούθησης και Αντιμικροβιακής Αντοχής του ΠΟΥ καθώς και παραδείγματα υφιστάμενων πρωτοβουλιών σε διεθνές και κοινοτικό επίπεδο για την αντοχή στα αντιβιοτικά και τις λοιμώξεις περιλαμβάνονται ως προσθήκες στη γνωμοδότηση του τμήματος (CES 567/98 fin).

3.1.2. Οι υφιστάμενες πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της αντοχής στα αντιβιοτικά — οι οποίες σε ορισμένες χώρες, όπως η Δανία και η Σουηδία, αποτελούν τμήμα ολοκληρωμένης στρατηγικής⁽²⁾ — καθώς και διάφορες συστάσεις για την ανάληψη μελλοντικής δράσης (βλέπε παράγραφο 4, κατωτέρω) μπορούν να συμπεριληφθούν στις ακόλουθες ευρείες κατηγορίες:

- χρήση των αντιβιοτικών στον άνθρωπο και στα ζώα: στοιχεία ορθής πρακτικής·
- παρακολούθηση της χρήσης αντιβιοτικών·
- εποπτεία της αντοχής στα αντιβιοτικά μεταξύ βακτηριδίων που απομονώνονται από τον άνθρωπο και τα ζώα·
- έλεγχος των λοιμώξεων σε νοσοκομειακό και μη νοσοκομειακό περιβάλλον·
- έρευνα·
- εκπαίδευση και λοιπά μέτρα.

3.2. Η χρήση των αντιβιοτικών στον άνθρωπο και στα ζώα: στοιχεία ορθής πρακτικής

3.2.1. Θα πρέπει να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή σε μέτρα που αποσκοπούν στην αλλαγή της συμπεριφοράς όλων των ενδιαφερομένων φορέων, με στόχο την ενθάρρυνση της συνετούς χρήσης αντιβιοτικών. Μεταξύ των εν λόγω μέτρων περιλαμβάνεται και η χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για ιατρούς και ασθενείς, καθώς και για κτηνιάτρους και τους πελάτες τους, όσον αφορά το πότε και κατά ποιόν τρόπο πρέπει να χορηγούν με ιατρική συνταγή/να χρησιμοποιούν αντιβιοτικά· αναθεώρηση των κανόνων που διέπουν το ποιος είναι εξουσιοδοτημένος να χορηγεί με ιατρική συνταγή και να πωλεί αντιβιοτικά· διαμόρφωση συστημάτων επιστροφής των ιατρικών εξόδων· παροχή εκπαιδευτικών μέσων στους ενδιαφερόμενους φορείς όσον αφορά τη φύση των προβλημάτων αντοχής και τους τρόπους αντιμετώπισής τους.

3.2.2. Η χρήση των αντιβιοτικών στον άνθρωπο

3.2.2.1. Όσον αφορά τους κανόνες που διέπουν τη χρήση των αντιβιοτικών σε επίπεδο κρατών μελών, οι απαντήσεις στα ερωτηματολόγια με θέμα «Διαθεσιμότητα και κατανάλωση αντιμικροβιακών παραγόντων στην ιατρική»⁽³⁾ και «Κατευθυντήριες γραμμές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες όσον αφορά τη χρήση αντιμικροβιακών παραγόντων»⁽⁴⁾ οδηγούν στην εξαγωγή των ακόλουθων συμπερασμάτων:

- Σε όλα τα κράτη μέλη για τα οποία παρελήφθησαν απαντήσεις απαιτείται ιατρική συνταγή για τα αντιβιοτικά

⁽²⁾ Στη Δανία εφαρμόζεται από το 1995 μια τέτοιου είδους στρατηγική, ως τμήμα του Δανικού Ολοκληρωμένου Προγράμματος για την Παρακολούθηση της Αντιμικροβιακής Αντοχής και την Έρευνα (Danmap) στη Σουηδία, έχει τεθεί από το 1994 σε εφαρμογή στρατηγικό πρόγραμμα για την ορθολογική χρήση των αντιβιοτικών και την εποπτεία όσον αφορά την αντοχή (Strama).

⁽³⁾ Έχουν συλλεχθεί πληροφορίες που απεστάλησαν από αρμόδιους φορείς της Δανίας, της Φινλανδίας, της Ελλάδας, της Ουγγαρίας, της Ιταλίας, του Λουξεμβούργου, των Κάτω Χωρών, της Πορτογαλίας, της Σουηδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

⁽⁴⁾ Έχουν συλλεχθεί πληροφορίες που απεστάλησαν από αρμόδιους φορείς του Βελγίου, της Δανίας, της Φινλανδίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ελλάδας, της Ιταλίας, του Λουξεμβούργου, των Κάτω Χωρών, της Πορτογαλίας, της Σουηδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

που χορηγούνται από το στόμα ή παρεντερικά· σε καμία από αυτές τις χώρες τα εγγεγραμμένα σε ιατρική συνταγή αντιβιοτικά δεν μπορούν να χορηγηθούν παρά μόνον από τους ιατρούς, τα νοσοκομεία και τους εξουσιοδοτημένους φαρμακοποιούς. Επιπλέον, σε όλες αυτές τις χώρες τα αντιβιοτικά που χορηγούνται βάσει ιατρικής συνταγής καλύπτονται από σύστημα επιστροφής των ιατρικών εξόδων.

- Σε πολλά κράτη μέλη έχουν διαμορφωθεί κατευθυντήριες γραμμές, σε εθνική κλίμακα, για τις πολιτικές που άπτονται της θεραπευτικής αγωγής με αντιβιοτικά (είτε γενικής φύσεως είτε επί συγκεκριμένων συμπτωμάτων). Λίγες είναι οι χώρες (Ιταλία, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία) στις οποίες δεν φαίνεται να υπάρχουν μέχρι στιγμής τέτοιοι ειδούς κατευθυντήριες γραμμές. Στις Κάτω Χώρες, οι πρώτες προσπάθειες για την επίτευξη συμφωνίας σχετικά με συναφείς εθνικές κατευθυντήριες γραμμές έχουν μόλις αρχίσει να καταβάλλονται.
- Η συμμόρφωση προς τέτοιες κατευθυντήριες γραμμές, όπου αυτές υπάρχουν, ελέγχεται σε αρκετές περιπτώσεις, ενώ σε άλλες χώρες (π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Γαλλία), τούτο δεν συμβαίνει ακόμη.
- Σε ορισμένα κράτη μέλη παραδίδονται μαθήματα επιμόρφωσης (με προφορική και/ή γραπτή μορφή) από ιατρούς σχετικά με τη χρήση των αντιβιοτικών, ενώ σε άλλες χώρες (Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο) δεν έχουν διοργανωθεί συστηματικά μέχρι σήμερα τέτοιου είδους μαθήματα.

3.2.2.2. Όσον αφορά τις δραστηριότητες που αναλαμβάνονται σε επίπεδο ΕΕ, μπορούν να αναφερθούν μεταξύ άλλων το αίτημα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Αξιολόγηση των Φαρμάκων (ΕΜΕΑ) προς τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή του ΕΜΕΑ για τα Φαρμακευτικά Ιδιοσκευάσματα (ΕΦΥ) πρέπει να ενημερώνεται από τα κράτη μέλη σχετικά με οποιεσδήποτε επίσημες κατευθυντήριες γραμμές υπάρχουν ως προς την ορθολογική χρήση των αντιβιοτικών.

3.2.3. Η χρήση των αντιβιοτικών στα ζώα

3.2.3.1. Σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της χρήσης αντιβιοτικών ως κτηνιατρικών φαρμάκων, αφενός, και ως ουσιών για την επιτάχυνση της ανάπτυξης κατά τη σίτιση των ζώων, αφετέρου. Συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν πρόσφατα στην Κοινότητα επικεντρώθηκαν σε μεγάλο βαθμό σε αυτή τη δεύτερη περίπτωση.

3.2.3.2. Στην ΕΕ αναγνωρίζονται, επί του παρόντος, ως ουσίες για την επιτάχυνση της ανάπτυξης περίπου δέκα διαφορετικοί αντιβακτηριδιακοί παράγοντες. Εντούτοις, ορισμένα κράτη μέλη περιόρισαν τη χρήση των εν λόγω ουσιών είτε δια νόμου είτε με προαιρετικά μέσα. Το μόνο κράτος μέλος το οποίο έχει όντως απαγορεύσει τη χρήση των αντιβιοτικών ως προσθέτων για την επιτάχυνση της ανάπτυξης⁽¹⁾ είναι η Σουηδία (η απαγόρευση αυτή έχει τεθεί σε ισχύ από το 1986). Με την ένταξη της Σουηδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συμφωνήθηκε να επιτραπεί η διατήρηση της εν λόγω γενικής απαγόρευσης για τη χρήση αντιβιοτικών ως προσθέτων στις ζωοτροφές, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1998. Επιπλέον, εκχωρήθηκαν εξαιρέσεις στη Φινλανδία όσον αφορά τη χρήση ορισμένων αντιβιοτικών για την επιτάχυνση της ανάπτυξης (με ισχύ έως τα τέλη του 1997).

⁽¹⁾ Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι ορισμένες από αυτές τις ουσίες (π.χ. η τυλοζίνη — tylosin) εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται στην κτηνιατρική βάσει συνταγής.

3.2.3.3. Η αβοπαρκίνη (avoparcin) που χρησιμοποιείται κατά το παρελθόν για την επιτάχυνση της ανάπτυξης συνδέεται στενά με τη βανκομυκίνη, η οποία συνιστά ένα από τα μειζονα αντιβιοτικά σκευάσματα στην ιατρική. Η χρήση της αβοπαρκίνης στη ζωοτεχνία επικρίνεται διότι ενδέχεται να ευνοήσει την συλλογή γονιδίων ανθεκτικών στη βανκομυκίνη τα οποία μπορούν να εξαπλωθούν διαμέσου, π.χ., της τροφικής αλυσίδας. Τον Μάιο του 1995 και τον Ιανουάριο του 1996, αντιστοίχως, η Δανία και η Γερμανία — επικαλούμενες τη ρήτρα διασφάλισης που περιλαμβάνεται στο άρθρο 11 της οδηγίας 70/524/ΕΟΚ — απαγόρευσαν μονομερώς τη χρήση της αβοπαρκίνης στις ζωοτροφές, εντός της επικράτειάς τους. Κατά συνέπεια, τον Ιανουάριο του 1997, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέστειλε — βάσει της αρχής της πρόληψης — το δικαίωμα χρήσης της αβοπαρκίνης στα ζώα εν αναμονή της διενέργειας έρευνας σχετικά με τους δυνητικούς συνακόλουθους κινδύνους (Οδηγία 97/6/ΕΚ της 30ής Ιανουαρίου 1997 που τροποποιεί την οδηγία 70/524/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τα πρόσθετα στις ζωοτροφές).

3.2.3.4. Εντούτοις, θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν και άλλα αντιβιοτικά που χρησιμοποιούνται ως ουσίες για την επιτάχυνση της ανάπτυξης στη ζωοτεχνία. Στην περίπτωση ορισμένων από τα αντιβιοτικά αυτά (π.χ. η αβιλαμυκίνη, η σπειραμυκίνη, η τυλοζίνη και η βιργινιαμυκίνη) χρησιμοποιούνται (ή αναπτύσσονται) συναφείς ουσίες και στην ιατρική. Δυστυχώς, υφίστανται ήδη ενδείξεις σχετικά με την ανάπτυξη αντοχής σε αυτά τα αντιβιοτικά, γεγονός το οποίο μπορεί να σημαίνει ότι ο χρόνος της αποτελεσματικής χρήσης τους στην ιατρική είναι περιορισμένος. Με αυτό ακριβώς το αιτιολογικό, η Φινλανδία και η Δανία επικαλέστηκαν πρόσφατα τη ρήτρα διασφάλισης της οδηγίας 70/524/ΕΟΚ (η Φινλανδία για την τυλοζίνη και τη σπειραμυκίνη και η Δανία για την βιργινιαμυκίνη).

3.3. Η παρακολούθηση της χρήσης αντιβιοτικών

3.3.1. Η ύπαρξη συστημάτων παρακολούθησης και διενέργειας στατιστικών σχετικά με τη χρήση/τις πωλήσεις αντιβιοτικών είναι καθοριστικής σημασίας, δεδομένου ότι μπορεί να προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες όσον αφορά την αλληλεξάρτηση μεταξύ επιπέδων χρήσης και μορφών αντοχής.

3.3.2. Η παρακολούθηση της χρήσης αντιβιοτικών στην ιατρική

Όσον αφορά την παρακολούθηση της χρήσης αντιβιοτικών από τον άνθρωπο στα κράτη μέλη, οι απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο με θέμα «Διαθεσιμότητα και κατανάλωση αντιμικροβιακών παραγόντων στην ιατρική»⁽²⁾ καθιστούν δυνατή την εξαγωγή των ακόλουθων συμπερασμάτων:

- Επίσημες στατιστικές σχετικά με τις ποσότητες αντιβιοτικών που χορηγούνται με ιατρική συνταγή/πωλούνται είναι διαθέσιμες σε αρκετά κράτη μέλη (π.χ. Αυστρία, Δανία και Λουξεμβούργο), αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις οι στατιστικές αυτές καλύπτουν μόνον ένα μέρος της κατανάλωσης αντιβιοτικών (π.χ. επειδή η χρήση των αντιβιοτικών που χορηγούνται στα νοσοκομεία ή των αντιβιοτικών των οποίων το αντίτιμο δεν επιστρέφεται από τα εθνικά συστήματα υγείας δεν παρακολουθείται). Σε μερικές χώρες

⁽²⁾ Έχουν συλλεχθεί πληροφορίες που απεστάλησαν από αρμόδιους φορείς του Βελγίου, της Δανίας, της Φινλανδίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ελλάδας, της Ιταλίας, του Λουξεμβούργου, των Κάτω Χωρών, της Πορτογαλίας, της Σουηδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

(Ιταλία, Γαλλία, Κάτω Χώρες) τα άτομα που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο επισημαίνουν ότι, υπό κανονικές συνθήκες, δεν υπάρχουν ανάλογες επίσημες στατιστικές.

- Όσον αφορά τα επίπεδα στα οποία μπορούν να καταμεληθούν οι επίσημες στατιστικές (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό, νοσοκομειακό, μεμονωμένοι χορηγοί συνταγών), η κατάσταση ποικίλλει εξαιρετικά μεταξύ των κρατών μελών. Μόνον σε δύο χώρες αναφέρεται ότι υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για όλα τα προαναφερθέντα επίπεδα (Πορτογαλία και Φινλανδία: στη Φινλανδία, οι στατιστικές της χώρας σε επίπεδο τοπικό, νοσοκομειακό και μεμονωμένων χορηγών συνταγών διατίθενται μόνον για διοικητικούς και ερευνητικούς σκοπούς).

3.3.3. Η παρακολούθηση της χρήσης αντιβιοτικών στα ζώα

Εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων (π.χ. στη Δανία και στη Σουηδία), δεν είναι εύκολο να βρεθούν στα κράτη μέλη χρήσιμα στοιχεία όσον αφορά τη χρήση αντιβιοτικών στα ζώα. Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι, από 1ης Απριλίου 1998 και βάσει της οδηγίας 95/69/ΕΟΚ⁽¹⁾, απαιτείται οι κατασκευαστές αντιβιοτικών που χρησιμοποιούνται ως πρόσθετα στις ζωοτροφές να διατηρούν μητρώο, προκειμένου να διασφαλίζεται η δυνατότητα εξακρίβωσης των ποσοτήτων των χρησιμοποιούμενων αντιβιοτικών, καθώς και να διευκρινίζεται, μεταξύ άλλων, η φύση και η ποσότητα των πρόσθετων που αγοράστηκαν. Το μητρώο αυτό τίθεται στη διάθεση των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών. Επιπλέον, οποιοσδήποτε είναι εξουσιοδοτημένος να πωλεί λιανικώς κτηνιατρικά φαρμακευτικά προϊόντα υποχρεούται να διατηρεί λεπτομερή μητρώα σχετικά με τις διάφορες πτυχές των εισερχόμενων και εξερχόμενων συναλλαγών.

3.4. Η εποπτεία της αντοχής στα αντιβιοτικά μεταξύ βακτηριδίων που απομονώνονται από τον άνθρωπο και τα ζώα

3.4.1. Προκειμένου, αφενός, να δημιουργηθεί η αναγκαία βάση για την τροποποίηση των συνηθειών όσον αφορά τη χορήγηση συνταγών και τη χρήση αντιβιοτικών και, αφετέρου, να αναληφθεί περαιτέρω δράση, απαιτούνται απαραίτητως συνολικά και μόνιμα συστήματα εποπτείας. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών προωθήθηκαν αρκετές πρωτοβουλίες, με στόχο τη δημιουργία ή την ενίσχυση συστημάτων εποπτείας, τόσο στα κράτη μέλη όσο και σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνική κλίμακα. Παρότι το γεγονός αυτό καθεαυτό συνιστά θετική εξέλιξη, θα πρέπει να διερευνηθεί κατά πόσον απαιτείται η ανάληψη πρόσθετης δράσης και/ή η ενδυνάμωση του συντονισμού μεταξύ των υφιστάμενων πρωτοβουλιών. Μεταξύ των κοινών προβλημάτων περιλαμβάνονται τα εξής: το γεγονός ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα υπάρχοντα τοπικά συστήματα εποπτείας δεν διχοτελούν τα στοιχεία τους σε ένα εθνικό σύστημα, η συγκρισιμότητα των στοιχείων, το γεγονός ότι δεν υφίσταται ευρεία πρόσβαση στα στοιχεία, η έλλειψη σύνδεσης μεταξύ εργαστηριακών και κλινικών στοιχείων, κ.λπ.

3.4.2. Στο πλαίσιο του Προγράμματος του ΠΟΥ για την Παρακολούθηση της Αντιμικροβιακής Αντοχής παρουσιάστηκε επισκόπηση των εθνικών δραστηριοτήτων στον τομέα της

παρακολούθησης της αντιμικροβιακής αντοχής, κατά τη διάρκεια συνεδρίασης που πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 1997 στη Βερόνα.

3.4.2.1. Όσον αφορά τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν μέσω του ερωτηματολογίου με θέμα «Η Εποπτεία της Αντιμικροβιακής Αντοχής»⁽²⁾, συμπεραίνονται τα εξής:

- Στην πλειονότητα των χωρών σχετικά με τις οποίες ελήφθησαν πληροφορίες, υπάρχει κάποιο σύστημα σε εθνική κλίμακα για την εθελοντική ή την υποχρεωτική αναφορά επιλεγμένων παθογόνων βακτηριδίων που είναι ανθεκτικά σε ορισμένα αντιβιοτικά, στο πλαίσιο της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Ωστόσο, η κάλυψη διαφέρει σημαντικά: ενώ σε ορισμένες χώρες (π.χ. στην Τσεχική Δημοκρατία, στην Ελλάδα, στην Ιταλία, στην Ουγγαρία, στις Κάτω Χώρες και στη Σουηδία) καλύπτεται ένας μεγάλος αριθμός συναφών παθογόνων μικροβίων (συμπεριλαμβανομένων των MRSA, των VRE, των PC ανθεκτικών πνευμονιοκόκκων και των πολύ ανθεκτικών θετικών κατά Γκράμ μικροβίων), σε άλλες χώρες, οι δραστηριότητες που άπτονται της παρακολούθησης της αντοχής είναι πολύ περιορισμένες. Στις περισσότερες από τις χώρες αυτές (εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιταλίας), οι πληροφορίες αυτές διατίθενται επισήμως. Σε μερικά κράτη μέλη (Γερμανία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία και Ισπανία), δεν υπάρχει επί του παρόντος εθνικό σύστημα αναφοράς.

- Στα περισσότερα κράτη μέλη υφίστανται εθνικά προγράμματα διασφάλισης της ποιότητας για τον έλεγχο της αντιμικροβιακής ευπάθειας σε όλες τις περιπτώσεις, εκτός από τρεις χώρες (Δανία, Ελλάδα και Ισπανία), τα εν λόγω προγράμματα καλύπτουν και τα ιδιωτικά εργαστήρια. Στην Αυστρία, στο Βέλγιο, στην Ιρλανδία, στην Ιταλία και στην Πορτογαλία δεν υπάρχουν τέτοιου είδους εθνικά προγράμματα· στην Αυστρία, στην Ιρλανδία και στην Πορτογαλία ορισμένα εργαστήρια χρησιμοποιούν το Εθνικό Εξωτερικό Πρόγραμμα για τη Διασφάλιση της Ποιότητας (National External Quality Assurance Scheme) που εφαρμόζει η Υπηρεσία Εργαστηρίων της Δημόσιας Υγείας (Public Health Laboratory Service — PHLS) της Αγγλίας και της Ουαλίας.

3.4.3. Υπάρχουν πολλά πρόσφατα παραδείγματα πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται σε ευρωπαϊκή και διεθνή κλίμακα

3.4.3.1. Ειδική μνεία θα πρέπει να γίνει τόσο στο σχέδιο EARSS, το οποίο αποσκοπεί στην καθιέρωση Ευρωπαϊκού Συστήματος Εποπτείας της Αντιμικροβιακής Αντοχής, όσο και στην Παγκόσμια Τράπεζα Πληροφοριών (Global Information Bank), η οποία βρίσκεται στο στάδιο της διαμόρφωσης ως τμήμα του Προγράμματος του ΠΟΥ για την Παρακολούθηση της Αντιμικροβιακής Αντοχής. Επιπλέον, ορισμένα άλλα σχέδια που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, όπως το Δίκτυο για τον Έλεγχο της Φυματίωσης, το σχέδιο για τις Νοσοκομειακές Λοιμώξεις που συντονίζεται από το EZUS στη Λυών και

⁽²⁾ Μέχρι στιγμής, έχουν συγκεντρωθεί πληροφορίες από αρμόδιους φορείς στην Αυστρία, το Βέλγιο, τη Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Δανία, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία, την Πορτογαλία, την Ισπανία, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

⁽¹⁾ ΕΕ L 332 της 30.12.1995, σ. 15-32.

το σχέδιο Salmnet/Enternt, περιλαμβάνουν και αυτά δράσεις που αφορούν την εποπτεία της αντοχής στα αντιβιοτικά.

3.4.3.2. Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει επίσης να τονισθεί η σημασία των δραστηριοτήτων του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Αξιολόγηση των Φαρμάκων (ΕΜΕΑ). Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όσον αφορά το «Υπόμνημα Οδηγίων για το Τμήμα Φαρμακοδυναμικής της Σύνοψης των Χαρακτηριστικών των Προϊόντων (SPC) σχετικά με τα Αντιβακτηριακά Φαρμακευτικά Προϊόντα» που εγκρίθηκε πρόσφατα από την Επιτροπή του ΕΜΕΑ για τα Φαρμακευτικά Ιδιοσκευάσματα (ΕΦΙ). Το έγγραφο αυτό, το οποίο απευθύνεται στη βιομηχανία και στις κανονιστικές αρχές, παρέχει οδηγίες όσον αφορά τον τρόπο ενημέρωσης των επαγγελματιών του νοσηλευτικού τομέα και των ασθενών σχετικά με τα προϊόντα, πριν από την εισαγωγή ενός νέου αντιβιοτικού. Στο έγγραφο αναγνωρίζεται το πρόβλημα των γεωγραφικών διαφορών στον τομέα της αντοχής στα αντιβιοτικά εντός της ΕΕ και ζητείται από τους «Κατόχους Άδειας Εμπορίας» (Marketing Authorisation Holders) να παρέχουν και να αναπροσαρμόζουν διαρκώς τις πληροφορίες σχετικά με τα τοπικά συστήματα αντοχής στα αντιβιοτικά. Οι πληροφορίες αυτές, οι οποίες προσφέρουν σχετική ενημέρωση στους κλινικούς ιατρούς όποτε χορηγούν με συνταγή τα προϊόντα αυτά για τη θεραπεία λοιμώξεων, ενσωματώνονται στη συνέχεια στο τμήμα για τις φαρμακοδυναμικές ιδιότητες της SPC και συμπεριλαμβάνονται στις Ευρωπαϊκές Εκθέσεις Δημοσίων Εκτιμήσεων.

3.4.4. Ως προς την εποπτεία της αντοχής στα αντιβιοτικά στα ζώα, μπορούν να αναφερθούν, μεταξύ άλλων, οι δραστηριότητες που αναπτύσσει η Επιτροπή του ΕΜΕΑ για τα Κτηνιατρικά Φαρμακευτικά Προϊόντα (CVMP), η οποία εξετάζει επί του παρόντος την εμφάνιση αντοχής στα αντιβιοτικά στα ζώα, καθώς και τη δυνητική μετάδοσή της στον άνθρωπο. Επιπλέον, θα πρέπει να γίνει μνεία στο πρόγραμμα εποπτείας που δημιουργήθηκε βάσει του άρθρου 2 της οδηγίας 97/6/ΕΚ (βλέπε σημ. 3.2.3.3). Σε ένα πρώτο στάδιο, το πρόγραμμα αυτό — το οποίο ενδέχεται να επεκταθεί στο μέλλον — θα περιοριστεί σε έναν οργανισμό (*Enterococcus faecium*) και θα εστιαστεί σε επιλεγμένο αριθμό τόσο αντιβακτηριακών σκευασμάτων που χρησιμοποιούνται ως πρόσθετα στις ζωοτροφές όσο και κρατών μελών.

3.5. Έλεγχος λοιμώξεων στη νοσοκομειακή και μη νοσοκομειακή περίθαλψη

3.5.1. Επί του παρόντος έχουν αναληφθεί αρκετές πρωτοβουλίες προκειμένου να καταρτισθεί μία συνολική στρατηγική για την καταπολέμηση των λοιμώξεων στα κράτη μέλη. Οι πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν την Ομάδα Μελέτης για τις Λοιμώξεις σε Νοσοκομειακά Ιδρύματα ESCMID, την Ευρωπαϊκή Ομάδα για τις Νοσοκομειακές Λοιμώξεις HELICS και το πρόγραμμα σχετικά με τις Νοσοκομειακές Λοιμώξεις το οποίο συντονίζει το EZUS στη Λυών.

3.5.2. Οι απαντήσεις που δόθηκαν στο ερωτηματολόγιο σχετικά με την «Πολιτική Ελέγχου των Λοιμώξεων»⁽¹⁾ οδηγούν στα ακόλουθα συμπεράσματα:

— Σε πολλά κράτη μέλη έχουν δημοσιευθεί εθνικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις πολιτικές ελέγχου των

λοιμώξεων στην νοσοκομειακή και μη νοσοκομειακή περίθαλψη. Στη Φιλανδία βρίσκεται ακόμη σε πειραματικό στάδιο μία πολιτική ελέγχου των λοιμώξεων σε εθνικό επίπεδο· στην Ουγγαρία η πολιτική αυτή βρίσκεται επί του παρόντος στο στάδιο επεξεργασίας. Στην Αυστρία δεν υπάρχουν σήμερα κατευθυντήριες γραμμές για τον έλεγχο των λοιμώξεων σε εθνικό επίπεδο.

— Στα περισσότερα από τα εν λόγω κράτη μέλη (με εξαίρεση τη Γαλλία, την Ουγγαρία και το Λουξεμβούργο) η εφαρμογή προγραμμάτων ελέγχου των λοιμώξεων είναι υποχρεωτική.

— Ενώ σε ορισμένες χώρες προβλέπονται επίσημα επιμορφωτικά προγράμματα ελέγχου των λοιμώξεων για το ιατρικό και νοσοκομειακό προσωπικό, σε άλλα κράτη μέλη (π.χ. Λουξεμβούργο, Ισπανία και Σουηδία) δεν υπάρχουν παρόμοια προγράμματα.

3.6. Έρευνα

3.6.1. Σε ακαδημαϊκό επίπεδο αλλά και στη φαρμακοβιομηχανία αυξάνεται το ενδιαφέρον για την έρευνα σχετικά με την αντοχή στα αντιβιοτικά. Οι ερευνητικές δραστηριότητες περιλαμβάνουν προγράμματα με στόχο την ορθότερη κατανόηση του μηχανισμού που διέπει την εμφάνιση της αντοχής στα αντιβιοτικά καθώς επίσης και την ανάπτυξη νέων τεχνικών ώστε να εξευρεθούν μοριακοί στόχοι για νέα αντιβιοτικά.

3.6.2. Στον τομέα της επιστημονικής και της τεχνολογικής έρευνας στην Ευρώπη η ιατρική έρευνα είναι εξαιρετικά σημαντική τόσο στο πλαίσιο των πολυετών ερευνητικών προγραμμάτων της ΕΕ όσο και στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών Eureka και COST. Το Κοινό Κέντρο Ερευνών (ΚΚΕρ) της Ispra διαδραματίζει ενεργό ρόλο στο άμεσο ερευνητικό έργο της ΕΕ.

3.6.3. Μείζονα εξειδικευμένα προγράμματα (Biomed 1 και 2) έχουν εστιάσει τις έρευνες τους στον τομέα αυτό στα πλαίσια του 3ου και 4ου κοινοτικού προγράμματος-πλαίσιο E&TA. Στο πλαίσιο του 4ου προγράμματος-πλαίσιο πρέπει να αναφερθεί και το πρόγραμμα FAIR το οποίο αφορά την έρευνα στον τομέα της γεωργίας και της αλιείας διότι έχει χρηματοδοτήσει ορισμένα ερευνητικά προγράμματα σχετικά με την αντοχή στα αντιβιοτικά η οποία παρατηρείται στα ζώα. Πρέπει επιπλέον να αναφερθεί ότι οι προτάσεις για το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο (1998-2002), για τις οποίες η ΟΚΕ ετοιμάζει επί του παρόντος μία γνωμοδότηση, προβλέπουν ειδικές δράσεις για τον έλεγχο των λοιμωδών νόσων με στρατηγικές που βασίζονται στην περίθαλψη και την πρόληψη καθώς επίσης και σε μελέτες σχετικά με την παθολογία της αντοχής και την παρακολούθηση των ανοσοποιητικών αντιδράσεων. Άλλες βασικές δράσεις στο πλαίσιο το 5ου προγράμματος-πλαίσιο περιλαμβάνουν έρευνες για καινοτόμα προϊόντα και διαδικασίες που σχετίζονται με την υγεία με ειδική αναφορά στη μοριακή μηχανική για σκευάσματα αντιβιοτικών για χρήση στην ιατρική ή την κτηνιατρική.

4. Συστάσεις για μελλοντική δράση σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο

4.1. Εισαγωγή

Λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες δραστηριότητες και δομές που περιγράφονται στο τρίτο μέρος της γνωμοδότησης

⁽¹⁾ Έχουν συγκεντρωθεί πληροφορίες από αρμόδιους φορείς στην Αυστρία, το Βέλγιο, τη Δανία, την Φινλανδία, τη Γαλλία, την Γερμανία, την Ουγγαρία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία, την Πορτογαλία, την Ισπανία, την Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

αυτής, η ΟΚΕ διατυπώνει μία σειρά από συστάσεις για μελλοντική δράση με σκοπό την καταπολέμηση της αντοχής στα αντιβιοτικά τόσο σε εθνικό όσο και — κατά περίπτωση και όταν κρίνεται σκόπιμο — σε κοινοτικό επίπεδο (βλ. σημεία 4.2-4.7). Λόγω της πολυτομεακής φύσης του προβλήματος, είναι βασικό τα προτεινόμενα μέτρα να λαμβάνονται ως μέρος μίας σφαιρικής, ολοκληρωμένης πολιτικής η οποία θα συντονίζεται από ένα κεντρικό φορέα. Μέχρι σήμερα οι διάφορες πτυχές του προβλήματος σχετικά με την αντοχή εξετάζονταν τις περισσότερες φορές ξεχωριστά. Με αυτά τα δεδομένα, πρέπει να κριθούν θετικά πρωτοβουλίες όπως το δανικό πρόγραμμα DANMAP και το σουηδικό πρόγραμμα STRAMA (βλ. σημείο 3.1) καθώς επίσης και η πρόσφατη απόφαση της Επιστημονικής Διευθύνουσας Επιτροπής να εξετάσει το ζήτημα της αντοχής στα αντιβιοτικά από όλες τις οπτικές γωνίες.

4.2. Χρήση αντιβιοτικών σε ανθρώπους και ζώα: στοιχεία ορθής πρακτικής

— Η Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει και να υποστηρίξει τη χάραξη κατευθυντηρίων γραμμών σε όλα τα κράτη μέλη για ορθολογική χρήση των αντιβιοτικών στην ιατρική και την κτηνιατρική. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές πρέπει να προσαρμόζονται συνεχώς με βάση τα νέα επιστημονικά δεδομένα και τα κλινικά πειράματα και πρέπει να καθορίζονται σύμφωνα με τις τοπικές πολιτικές χρήσης αντιβιοτικών και συστήματα αντοχής. Παρόλο που οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές πρέπει να θεωρηθούν ως συστάσεις και μέσα ενίσχυσης αποφάσεων μάλλον παρά ως ανσθηροί κανονισμοί που μπορούν ενδεχομένως να περιορίσουν τη θεραπευτική παρέμβαση του ιατρού, είναι σημαντικό ο βαθμός τήρησης των κατευθυντηρίων γραμμών να ελέγχεται κατά τακτά διαστήματα.

— Η ορθολογική χρήση αντιβιοτικών θα εξασφαλίζεται καλύτερα εάν αποφεύγεται η ελεύθερη πώλησή τους. Επομένως πρέπει να καταπολεμηθούν οι τάσεις απορρόφησης της παροχής αντιβιοτικών με τροποποίηση του καθεστώτος τους ως «φαρμάκων που χορηγούνται κατόπιν ιατρικής συνταγής». Με άλλα λόγια η συνταγή πρέπει να παραμείνει στη δικαιοδοσία των ιατρών και των κτηνιάτρων.

— Όσον αφορά τα ζώα, η χρήση αντιβιοτικών πρέπει να περιοριστεί σε (καθορισμένους) κτηνιατρικούς σκοπούς. Ως προς αυτό η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη που εξέφρασε η Επιτροπή Εμπειρογνομών της ΟΚΕ τον Οκτώβριο του 1997 στη συνεδρίαση του ΠΟΥ στο Βερολίνο: «αυξημένες ανησυχίες όσον αφορά τους κινδύνους που συνεπάγεται για τη δημόσια υγεία η χρήση αντιμικροβιακών ουσιών που προάγουν την ανάπτυξη καταδεικνύουν ότι είναι βασικό να υπάρχει μία συστηματική προσέγγιση με στόχο την αντικατάσταση αντιμικροβιακών ουσιών που προάγουν την ανάπτυξη με ασφαλείς εναλλακτικές μη αντιμικροβιακές ουσίες». Στο πλαίσιο αυτό η έμφαση θα πρέπει πρωτίστως και κυρίως να δοθεί στον περιορισμό της χρήσης των αντιβιοτικών που μπορούν να προκαλέσουν αντοχή στα φάρμακα τα οποία είναι ή μπορεί να καταστούν σημαντικά για τη θεραπευτική αγωγή του ανθρώπου.

4.3. Έλεγχος της χρήσης αντιβιοτικών

— Είναι βασικό να πραγματοποιείται συνεχώς επανεξέταση των ποσοτήτων και των συστημάτων χρήσης αντιβιοτικών σε εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο· επομένως πρέπει να δημιουργηθούν δομές σε επίπεδο κάθε κράτους μέλους οι οποίες να αναλαμβάνουν τη συλλογή και την ανάλυση των σχετικών ενημερωτικών στοιχείων. Παρόμοια συστήματα ελέγχου πρέπει να καλύπτουν τις ποσότητες και τα είδη των αντιβιοτικών που χρησιμοποιούνται σε ανθρώπους (στη νοσοκομειακή και μη νοσοκομειακή περίθαλψη), ζώα καθώς επίσης και για σκοπούς προστασίας των φυτών. Για να καταστούν συγκρίσιμα, τα στατιστικά δεδομένα στα κράτη μέλη πρέπει να εναρμονιστούν όσον αφορά τα συστήματα ταξινόμησης των διαφόρων αντιβιοτικών καθώς επίσης και τις μονάδες που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση των ποσοτήτων χρήσης. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για συλλογή στατιστικών στοιχείων σε όσο το δυνατό πιο στοχοθετημένο κοινωνικό επίπεδο. Ως προς αυτό θα πρέπει επίσης να προβλεφθεί ένα σύστημα τακτικών εκθέσεων αναφοράς (τουλάχιστον ετησίως).

— Εκτός από τις εθνικές δομές χρειάζεται επίσης να δημιουργηθεί ένα ευρωπαϊκό κέντρο για το συντονισμό και την ανταλλαγή πληροφοριών από τα κράτη μέλη.

4.4. Παρακολούθηση της αντοχής στα αντιβιοτικά των βακτηριδίων που ανιχνεύονται σε ανθρώπους και ζώα

— Για τον έλεγχο και την ανάλυση της κατάστασης όσον αφορά την αντοχή στα αντιβιοτικά σε εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο, πρέπει να δημιουργηθούν κατάλληλα συστήματα παρακολούθησης σε εθνικό επίπεδο, παρόμοια με τις δομές που προτάθηκαν πιο πάνω για τον έλεγχο της χρήσης των αντιβιοτικών. Τα συστήματα αυτά θα πρέπει επίσης να συμπεριλάβουν στατιστικά δεδομένα σχετικά με την αντοχή των βακτηριδίων που ανιχνεύονται στα ζώα. Η αντοχή στα αντιβιοτικά δεν θα πρέπει να παρακολουθείται μόνο σε παθογόνα και ζωονοσογόνα βακτηρίδια αλλά και σε βακτηρίδια-δείκτες⁽¹⁾. Η κοινή παρακολούθηση των συστημάτων αντοχής σε ανθρώπους και ζώα μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη κατανόηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ οικολογικών συστημάτων και να δημιουργήσει τη βάση για ερευνητική συνεργασία. Το σύστημα αυτό θα πρέπει να παρέχει μία ακριβή εικόνα του προβλήματος σε εθνικό επίπεδο και, για σκοπούς σύγκρισης, θα πρέπει να καλύψει τον εξωτερικό έλεγχο της ποιότητας των μεθόδων ανίχνευσης. Στην ανάπτυξη ενός εθνικού συστήματος ελέγχου, η βασική θεραπευτική αγωγή των ανθρώπων μπορεί να παράδειγμα να επικεντρωθεί στα εξής: MRS, VRE, πνευμονόκοκκος που είναι ανθεκτικός στην πενικιλίνη και πολυανθεκτικά βακτηρίδια αρνητικά κατά Gram στις

⁽¹⁾ Βακτηρίδια-δείκτες όπως το κολοβακτηρίδιο κοπράνων και οι εντερόκοκοι ανήκουν στη φυσιολογική ενδογενή χλωρίδα του ανθρώπου και των περισσότερων ζώων. Η επικράτηση και ο βαθμός αντοχής στα βακτηρίδια αυτά μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως δείκτης καταμέτρησης της πίεσης επιλογής από τη χρήση αντιβιοτικών σε ορισμένους πληθυσμούς (παραδείγματος χάρι στο νοσοκομείο, αγροτική μονάδα, πόλη, ύπαιθρο) και πρόβλεψης της εμφάνισης ανθεκτικότητας στα παθογόνα.

αιμοκαλλιέργειες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλλουν εκθέσεις για τις εξελίξεις σχετικά με την αντοχή στα αντιβιοτικά τουλάχιστο μία φορά το χρόνο. Τα συστήματα παρακολούθησης που προτείνονται θα απαιτήσουν σημαντικούς πόρους από τα κράτη μέλη και την ΕΕ. Επιπλέον, η λειτουργία του συστήματος συνεπάγεται σημαντικές δαπάνες για τον κλάδο, ο οποίος και είναι υποχρεωμένος να παρέχει στατιστικά δεδομένα παρακολούθησης.

- Εκτός από τα εθνικά συστήματα παρακολούθησης πρέπει να δημιουργηθεί ένα κέντρο σε ευρωπαϊκό επίπεδο το οποίο μεταξύ άλλων θα συγκεντρώνει και θα αναλύει τις πληροφορίες που προέρχονται από τα κράτη μέλη και θα εξασφαλίζει την πλήρη συγκρισιμότητα των εθνικών στατιστικών δεδομένων. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να εξεταστεί η ενδεχόμενη σκοπιμότητα της προτεινόμενης δημιουργίας «Δικτύου για την επιδημιολογική παρακολούθηση και έλεγχο των μεταδοτικών νόσων στην Κοινότητα»⁽¹⁾ καθώς επίσης και της μελλοντικής δημιουργίας παρόμοιων δικτύων που θα καλύπτουν άλλα σχετικά θέματα.

4.5. Έλεγχος λοιμώξεων στη νοσοκομειακή και μη νοσοκομειακή περίθαλψη

- Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να αναπτύξει τυποποιημένες κατευθυντήριες γραμμές ελέγχου των λοιμώξεων σε εθνικό επίπεδο και, όπου αυτό ήδη υπάρχει, να τις επανεξετάσει ως μέτρο ελαχιστοποίησης της διάδοσης βακτηριδίων που παρουσιάζουν αντοχή στα αντιβιοτικά στα νοσοκομεία καθώς και σε άλλα ιδρύματα περίθαλψης. Ως προς αυτό θα πρέπει να εξεταστεί, επίσης, το ενδεχόμενο συστημάτων ελέγχου ποιότητας τα οποία θα περιλαμβάνουν παρακολούθηση, σε τοπικό επίπεδο, των συστημάτων αντοχής, αντιμικροβιακή χρήση και επιμορφωτικές δραστηριότητες. Προγράμματα ελέγχου των λοιμώξεων τα οποία θα περιλαμβάνουν εκπαιδευμένες ομάδες ελέγχου των λοιμώξεων θα πρέπει να αποτελέσουν κεντρικό τμήμα της ορθής νοσοκομειακής διαχείρισης, και θα πρέπει να χορηγηθούν γι' αυτά επαρκείς πόροι.

4.6. Έρευνα

- Υπάρχει άμεση ανάγκη μεγαλύτερης κατανόησης των παραγόντων κινδύνου που συνεπάγεται η εμφάνιση και η διάδοση της αντοχής στα αντιβιοτικά. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε δραστηριότητες έρευνας όσον αφορά:
- την αξιολόγηση του κινδύνου που περικλείει η απώλεια της αποτελεσματικότητας συγκεκριμένων αντιβιοτικών ως συνέπεια της ανάπτυξης της αντοχής με την πραγματοποίηση ποσοτικών μελετών σχετικά με την εξέλιξη της αντοχής στα αντιβιοτικά σε ένα βακτηριδιακό πληθυσμό και με τη βελτίωση του σχεδιασμού κλινικών δοκιμών·

- τη μεγαλύτερη κατανόηση εκ μέρους του κοινού της μεταδοτικότητας των ανθεκτικών βακτηριδίων σε διαφορετικά οικολογικά περιβάλλοντα, παραδείγματος χάρη σε ασθενείς (νοσηλευόμενους ή μη νοσηλευόμενους), σε διαφορετικούς ζωικούς πληθυσμούς και στο περιβάλλον·
- την επίπτωση των πρακτικών χρήσης αντιβιοτικών για την ανάπτυξη αντοχής στα αντιβιοτικά στα κράτη μέλη·
- τη βελτιστοποίηση της δοσολογίας αντιβιοτικών (δόση, διάρκεια της θεραπείας), ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος ανάπτυξης της αντοχής·
- την ανάπτυξη νέας τεχνολογίας διάγνωσης που θα επιτρέψει στους παθολόγους ιατρούς να εντοπίζουν εύκολα και γρήγορα την παθογόνο αιτία καθώς επίσης και συστήματα ελέγχου ευαισθησίας·
- την ανάπτυξη αποτελεσματικών βακτηριδιακών εμβολίων.

Όπως φαίνεται, τα ερευνητικά προγράμματα-πλαίσιο μπορούν να διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο στον τομέα αυτό. Επομένως είναι εξαιρετικά σημαντικό οι δράσεις E&TA σχετικά με την αντοχή στα αντιβιοτικά να ενταχθούν στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο (1998-2002) το οποίο βρίσκεται επί του παρόντος υπό συζήτηση μεταξύ των οργάνων της Κοινότητας.

4.7. Εκπαίδευση και άλλα μέτρα

- Ένας ενιαίος οργανισμός στην ΕΕ (ο EMEA, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και με τη συμμετοχή των χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης) θα πρέπει να αναλαμβάνει την ευθύνη όσον αφορά τις αιτήσεις χορήγησης έγκρισης για την εμπορία αντιβιοτικών για χρήση στην ιατρική και την κτηνιατρική. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής της «συγκεντρωτικής διαδικασίας».
- Πρέπει να εξασφαλιστεί σταθερός και αυστηρός συντονισμός μεταξύ των διαφόρων φορέων που είναι αρμόδιοι για την αξιολόγηση και την παρακολούθηση της χρήσης αντιβιοτικών στην ιατρική και την κτηνιατρική (προς το παρόν ο EMEA και οι εθνικές αρμόδιες αρχές) — καθώς επίσης και όσον αφορά την προαγωγή της ανάπτυξης των ζώων και την προστασία των φυτών. Προς το σκοπό αυτό θα πρέπει επίσης να εξεταστεί το ενδεχόμενο δημιουργίας μίας ενιαίας βάσης δεδομένων για τη συλλογή σχετικών στοιχείων. Το ζήτημα επίσης που πρέπει να εξεταστεί είναι κατά πόσο, όταν αξιολογούνται τα αντιβιοτικά, λαμβάνονται επαρκώς υπόψη οι αρνητικές παρενέργειες οι οποίες ενδεχομένως προκαλούνται στην κανονική βακτηριδιακή χλωρίδα.
- Όσον αφορά τη φαρμακοεπαγρύπνηση αφού εγκριθεί ένα φαρμακευτικό προϊόν, η αντοχή στα αντιβιοτικά θα πρέπει να θεωρείται ως έμμεση αρνητική παρενέργεια των αντιβιοτικών και η παρακολούθηση των συστημάτων αντοχής θα πρέπει να θεωρείται ως μία ειδική πτυχή της παρακολούθησης της «αποτελεσματικότητας». Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται θετική η πρόσφατη επέκταση των αποκαλούμενων «Εκθέσεων Για Την Αρνητική Αντίδραση στα Φάρμακα» προκειμένου να συμπεριληφθεί η «αποτελεσματικότητα» των κτηνιατρικών φαρμάκων· παρόμοια ενέργεια πρέπει να γίνει και για τα φάρμακα που προορίζονται για τον άνθρωπο.

⁽¹⁾ COM(96) 78 — ΕΕ C 123 της 26.4.1996. Στις 28 Μαΐου 1998 η Επιτροπή Συμφιλίωσης ΕΚ/Συμβουλίου κατέληξε σε συμφωνία όσον αφορά την πρόταση· και τα δύο όργανα σήμερα έχουν προθεσμία έξι μηνών για να επιβεβαιώσουν οριστικά τη συμφωνία.

- Πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή στις δραστηριότητες της φαρμακοβιομηχανίας όσον αφορά την προώθηση των προϊόντων στο εμπόριο. Η Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει τον καθορισμό κανόνων δεοντολογίας όσον αφορά την προώθηση στο εμπόριο φαρμακευτικών προϊόντων συμπεριλαμβανομένων και των αντιβιοτικών σε επίπεδο ΕΕ, σε συνεργασία με τη φαρμακοβιομηχανία και όλους τους άλλους ενδιαφερόμενους παράγοντες. Ως προς αυτό θα πρέπει επίσης να αναπτυχθούν μέθοδοι για την αξιολόγηση και τον έλεγχο της συμμόρφωσης προς αυτούς τους κανόνες δεοντολογίας. Κατά την εξέταση του θέματος μπορούν μεταξύ άλλων να ληφθούν υπόψη τα «Κριτήρια δεοντολογίας για τη διάθεση φαρμάκων στην αγορά» του ΠΟΥ και ο «Κώδικας διάθεσης στην αγορά και πρακτικές προώθησης» καθώς επίσης και ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται τα κριτήρια αυτά.
- Η Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει την πραγματοποίηση μελετών στα κράτη μέλη ώστε να εξακριβωθεί κατά πόσον οι ειδικευόμενοι και ειδικευμένοι ιατροί, κτηνίατροι και φαρμακοποιοί λαμβάνουν επαρκή εκπαίδευση και συνεχή επαγγελματική κατάρτιση όσον αφορά τις λοιμώδεις νόσους, τον έλεγχο των λοιμώξεων, τα αντιβιοτικά, τη συνταγογραφία για αντιβιοτικά και τη θεραπευτική αγωγή με αντιβιοτικά και την αντοχή στα αντιβιοτικά. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση του ιατρικού προσωπικού έχει βασική σημασία για τον έλεγχο της εμφάνισης και εξάπλωσης της αντοχής στα αντιβιοτικά, καθώς κάθε δράση στον τομέα αυτό μπορεί να επιφέρει άμεσα αποτελέσματα.
- Η Επιτροπή θα πρέπει να εγκαινιάσει και να προωθήσει στα κράτη μέλη μία εκστρατεία με τη βοήθεια των πολυμέσων προκειμένου να ενημερωθεί το ευρύ κοινό σχετικά με τις λοιμώξεις, την υγιεινή και τα αντιβιοτικά, ώστε να αποκτήσει μεγαλύτερη επίγνωση του τι είναι τα αντιβιοτικά. Το κοινό (παραδείγματος χάριν γονείς, διδάσκαλοι και μαθητές) πρέπει να λάβει γνώση των πραγματικών στοιχείων σχετικά με το θέμα αυτό.
- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποστηρίξουν ενεργά τις δράσεις που διεξάγονται στο Τμήμα Ελέγχου και Παρακολούθησης Νεοεμφανιζόμενων Νόσων και στο Πρόγραμμα Παρακολούθησης της Αντιμικροβιακής Αντοχής του ΠΟΥ.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την εκπομπή θορύβου από τεχνικό εξοπλισμό χρησιμοποιούμενο σε εξωτερικούς χώρους»⁽¹⁾

(98/C 407/03)

Στις 9 Μαρτίου 1998 και σύμφωνα με το άρθρο 100 α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 7 Ιουλίου 1998, με βάση την εισηγητική έκθεση του εισηγητή, κ. Boisserée, και των συνεισηγητών, κ. De Norre και Lemmetty.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά τη 357η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), υιοθέτησε με 87 ψήφους υπέρ, 1 κατά, και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η πρόταση της Επιτροπής

1.1. Στο 5ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, ο θόρυβος περιγράφεται ως ένα σημαντικό και αυξανόμενο πρόβλημα όσον αφορά τις συνέπειές του επί της υγείας και της ευζωίας. Αυτό ισχύει για το θόρυβο τόσο στους χώρους εργασίας όσο και, κυρίως, στους ανοιχτούς εξωτερικούς χώρους· στην τελευταία περίπτωση ανήκει στα περιβαλλοντικά προβλήματα.

Αναφερόμενη σ' αυτή τη βασική διαπίστωση, η Επιτροπή δημοσίευσε το 1996 ένα πράσινο βιβλίο με θέμα τη «Μελλοντική πολιτική για την καταπολέμηση του θορύβου»⁽²⁾.

Το εν λόγω Πράσινο Βιβλίο αναφέρεται κυρίως στις εκπομπές θορύβου από τεχνικό εξοπλισμό που χρησιμοποιείται σε εξωτερικούς χώρους (οικοδομικά μηχανήματα, κηπευτικές μηχανές, κ.λπ. παρ. 3.2 και 4.3 του Πράσινου Βιβλίου). Το εν λόγω Πράσινο Βιβλίο και οι μεταγενέστερα υποβληθείσες προτάσεις δεν ασχολούνται με τα ειδικά θέματα όσον αφορά το θόρυβο στους τόπους εργασίας· εν προκειμένω, δεδομένου του υφιστάμενου κινδύνου, οι προδιαγραφές για την καταπολέμηση του θορύβου στους τόπους εργασίας καθίστανται σταδιακά αυστηρότερες· εξάλλου, αυτές αναπτύχθηκαν βάσει του προγράμματος κοινωνικής πολιτικής της ΕΚ.

1.2. Στη γνωμοδότησή της για το Πράσινο Βιβλίο, της 23/24ης Απριλίου 1997⁽³⁾, η ΟΚΕ ανέφερε, μεταξύ άλλων τα εξής:

- Ο καθορισμός οριακών τιμών για τον τεχνικό εξοπλισμό στους τομείς που υφίσταται ήδη νομοθεσία δεν επαρκεί, επειδή αυτό δεν έγινε ποτέ καταρχήν βάσει προτεραιοτήτων αιτιολογημένων από τεχνικής απόψεως.
- Ως εκ τούτου, απαιτείται ένα συνολικό πρόγραμμα καταπολέμησης του θορύβου που εκπέμπεται από τον τεχνικό εξοπλισμό (κυρίως από τα οικοδομικά μηχανήματα, αλλά και τις γεωργικές και κηπευτικές μηχανές). Μόνο ένα παρόμοιο συνολικό πρόγραμμα είναι δυνατόν να επιτρέψει τη χρησιμοποίηση της τεχνολογικής προόδου για την καταπολέμηση του θορύβου.
- Πρέπει να ενισχυθεί (και μέσω φορολογικών μέτρων) η παροχή κινήτρων για την εθελούσια χρησιμοποίηση, σε σύντομο χρονικό διάστημα, λιγότερο θορυβωδών μηχανημάτων. Η τοποθέτηση ενδείξεων στα μηχανήματα όσον

αφορά το παραγόμενο επίπεδο θορύβου μπορεί να συμπληρωθεί με τη μεταγενέστερη ένταξή της στο σύστημα της πράσινης ετικέτας.

1.3. Στην πρόταση της Επιτροπής επαναλαμβάνονται οι σκέψεις του Πράσινου Βιβλίου. Σ' αυτήν, η Επιτροπή χαρακτηρίζει το σχέδιο οδηγίας ως «πρώτο βήμα» για την εφαρμογή του προγράμματος του Πράσινου Βιβλίου.

Χωρίς να περιορίζεται το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας σ' αυτό, το σχέδιο αναφέρεται, κατά κύριο λόγο, στις ενδοαστικές περιπτώσεις. Αντίθετα, η ΟΚΕ είχε υιοθετήσει μία περισσότερη σφαιρική προσέγγιση.

Ως εκ τούτου, το σχέδιο οδηγίας δεν καλύπτει απόλυτα τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για το Πράσινο Βιβλίο.

2. Γενικές παρατηρήσεις για το σχέδιο οδηγίας FEM-DERF

2.1. Η ΟΚΕ επικροτεί το γεγονός — όπως άλλωστε έπραξε και στη γνωμοδότησή της για το Πράσινο Βιβλίο — ότι η Επιτροπή αντιμετωπίζει το θέμα της «καταπολέμησης του θορύβου» με συγκεκριμένες νομοθετικές προτάσεις. Η ΟΚΕ συμμερίζεται τη γνώμη της Επιτροπής ότι το θέμα αυτό αποτελεί προτεραιότητα για τους πολίτες στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης. Εντούτοις, ενοχλήσεις εξαιτίας του θορύβου υφίστανται τόσο εντός όσο και εκτός των κατοικημένων αστικών περιοχών.

Αν και, εκτός του τεχνικού εξοπλισμού, υπάρχουν και άλλες πηγές θορύβου (όπως ο θόρυβος ο προερχόμενος από την οδική και αεροπορική κυκλοφορία), οι οποίες ευθύνονται, κατά μεγάλο μέρος, για την ηχορύπανση σε κατοικημένες περιοχές, έχει αποδειχθεί ότι η ανάγκη συγκεκριμένης προστασίας έναντι των πηγών θορύβου που αναφέρονται στην οδηγία είναι μεγάλη. Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την προτεινόμενη οδηγία και την αποδέχεται με την επιφύλαξη των παρακάτω παρατηρήσεων.

2.2. Η Επιτροπή αναφέρει ότι στόχο των εξεταζόμενων μέτρων αποτελεί βασικά η προστασία της υγείας και της ευζωίας των πολιτών και εκτιμά, κατά συνέπεια, αναγκαία τη θέσπιση μίας συνολικής οδηγίας-πλαίσιο για τις οριακές τιμές εκπομπής θορύβου από τα μηχανήματα τα χρησιμοποιούμενα σε εξωτερικούς χώρους. Αυτή ήταν και η άποψη που εξέφρασε η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για το Πράσινο Βιβλίο, ενώ

⁽¹⁾ ΕΕ C 124 της 22.4.1998, σ. 1.

⁽²⁾ COM(96) 540 τελικό.

⁽³⁾ ΕΕ C 206 της 7.7.1997, σ. 1.

μ' αυτή συνάδει και το σημείο 38 του ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 10ης Ιουνίου 1997⁽¹⁾.

Αντίθετα, το υποβληθέν σχέδιο προβλέπει απλά τη διατήρηση και την παγίωση των διαφόρων υφιστάμενων οδηγιών, οι οποίες εντούτοις δεν θεσπίστηκαν κατά συστηματικό τρόπο, καθώς και την προσαρμογή των οριακών τιμών εκπομπής θορύβου στις τεχνικές προόδους, οι οποίες, σε πρώτη φάση, θα ισχύσουν για μία εξαετία από την έναρξη ισχύος της οδηγίας (μέρος II — άρθρο 19(1), παράγραφος 3 του σχεδίου).

Η ΟΚΕ εκφράζει αμφιβολίες για το κατά πόσο αυτά τα μέτρα, καθώς και τα λοιπά μέσα που προβλέπει το σχέδιο οδηγίας, δηλαδή:

- οι μαζικές ηχομετρήσεις, των οποίων τα αποτελέσματα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη σήμανση των συσκευών, την προβλεπόμενη από το νόμο,
- και το πιστοποιητικό συμφωνίας των σειρών μηχανημάτων, που πρόκειται να κυκλοφορήσουν με την ειδική ετικέτα, επαρκούν για την αποτελεσματική καταπολέμηση του θορύβου.

2.3. Φαίνεται να είναι αναγκαία η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων βάσει της εξέλιξης των τεχνικών για την προστασία από το θόρυβο, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα, σε ειδικές περιπτώσεις, επιβολής της χρησιμοποίησης μηχανημάτων/συσκευών που διαθέτουν εξελιγμένο εξοπλισμό κατά του θορύβου, όταν αυτό αιτιολογείται από την ανάγκη προστασίας της υγείας των πολιτών ή εξαιτίας σοβαρών ενοχλήσεων.

2.4. Η ΟΚΕ είναι σύμφωνη με τη σταδιακή εφαρμογή του προγράμματος για την καταπολέμηση του θορύβου: εντούτοις, προτείνει να ελεγχθεί, κατά την περαιτέρω νομοθετική διαδικασία, κατά πόσο είναι δυνατόν αυτό να επεκταθεί και σε διάφορους άλλους τομείς.

2.4.1. Θα πρέπει να ελεγχθεί το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Οι κατάλογοι στο παράρτημα I, μέρος Β και Γ, δεν καλύπτουν όλα τα μηχανήματα και συσκευές που είναι δυνατόν να έχουν σημαντικές περιοριστικές συνέπειες για τους πολίτες στους τόπους κατοικίας τους: αυτό ισχύει, για παράδειγμα, για τους κρούστες (ατμού και πετρελαίου) και τα οικοδομικά μηχανήματα που χρησιμοποιούνται στα εργοτάξια των αστικών περιοχών (π.χ. για την τοποθέτηση σανιδοπασσάλων) και δεν καλύπτονται από την προτεινόμενη οδηγία.

2.4.2. Θα πρέπει να εξετασθεί κατά πόσο είναι δυνατόν να μειωθεί η εξαετής περίοδος για την εφαρμογή των οριακών τιμών που αντιστοιχούν στις τεχνικές προόδους (επίπεδο II: άρθρο 19 του σχεδίου), προκειμένου να επωφεληθούν οι πολίτες διατάξεων βελτιωμένης προστασίας. Εν προκειμένω, είναι ανάγκη να ληφθεί υπόψη ότι οι τροποποιημένες οριακές τιμές θα ισχύουν μόνο για τα μηχανήματα που τίθενται σε κυκλοφορία μετά από την άρση της εξαετούς περιόδου ή που χρησιμοποιούνται για πρώτη φορά, ενώ δεν θα ισχύουν για τις αρχαιότερες συσκευές. Στην πρόταση της Επιτροπής δεν παρατίθεται μία συγκεκριμένη αιτιολογία για την εξαετή περίοδο.

2.4.3. Κατά συνέπεια, πρέπει να επανεξετασθεί και η εξαετής περίοδος για την ενημέρωση των ετικετών και τον καθορισμό των οριακών τιμών (άρθρο 17 του σχεδίου).

2.5. Η τεχνολογική πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση του θορύβου, η οποία διαπιστώνεται κατά τα τελευταία έτη στα κράτη μέλη — και το σύστημα των «πράσινων ετικετών» έχει συμβάλει σημαντικά σ' αυτό — δεν λαμβάνεται επαρκώς υπόψη στο σχέδιο. Η αγορά είναι γεμάτη από τεχνικό εξοπλισμό που λειτουργεί κάτω από τις οριακές τιμές που προβλέπει το σχέδιο οδηγίας.

Η ΟΚΕ θεωρεί ορθή την εφαρμογή των διατάξεων για τη μέτρηση, τη σήμανση και το πιστοποιητικό συμφωνίας που προβλέπονται στο σχέδιο, προκειμένου να παρακινήθούν οι παράγοντες της αγοράς να αγοράζουν λιγότερο θορυβώδη τεχνικό εξοπλισμό. Και αυτό ανεξάρτητα από το εάν προβλέπονται οριακές τιμές για τον παραγόμενο θόρυβο. Εν προκειμένω, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι αγοραστές μηχανικού εξοπλισμού, στον οποίο αναφέρεται η οδηγία, είναι συχνά μη επαγγελματικοί χρήστες, για τους οποίους οι κωδικοποιημένες οδηγίες αγοράς δεν είναι δυνατόν εφαρμοσθούν ως έχουν. Αυτό ισχύει, επίσης, για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες δεν είναι σε θέση να προσφύγουν σε συμβούλους ακουστικής κατά την παραγγελία ή την αγορά τεχνικού εξοπλισμού.

Γι' αυτό, και σύμφωνα με τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για το Πράσινο Βιβλίο, θα πρέπει να εξετασθούν οι παρακάτω πτυχές:

- Η σήμανση του τεχνικού εξοπλισμού θα επιβάλλεται να συνοδεύεται από μία συγκριτική ταξινόμηση (η οποία να είναι κατανοητή απ' αυτόν που παραγγέλλει ή αγοράζει).
- Οι κατασκευαστές τεχνικού εξοπλισμού όφειλαν να αναλάβουν την υποχρέωση να αναφέρουν στα φυλλάδια και οδηγίες χρήσης, πέραν των τεχνικών χαρακτηριστικών (ισχύς του κινητήρα, ισχύς έλξης, μήκος, πλάτος, κ.λπ.), και το επίπεδο της εκπομπής θορύβου. Ένα χαμηλό επίπεδο εκπομπής θορύβου αποτελεί πάντα χαρακτηριστικό ποιότητας, στο οποίο πρέπει να δοθεί βαρύτητα για να ευνοηθεί η αγοράς λιγότερο θορυβώδους τεχνικού εξοπλισμού απ' αυτούς που παραγγέλλουν ή αγοράζουν.
- Τα κράτη μέλη είναι απαραίτητο να θεσπίσουν φορολογικά μέτρα, συνοδευόμενα από κίνητρα, για την προώθηση της αγοράς το συντομότερο δυνατόν λιγότερο θορυβώδους τεχνικού εξοπλισμού.
- Θα πρέπει να εξετασθεί το ενδεχόμενο δημιουργίας μίας «πράσινης ετικέτας» (ετικέτας θορύβου) για τον καλυπτόμενο από την οδηγία τεχνικό εξοπλισμό, η οποία θα μπορούσε να ενταχθεί στα συστήματα οικολογικής σήμανσης της ΕΕ⁽²⁾.

2.6. Οι διατάξεις του σχεδίου αναφέρονται στις εκπομπές θορύβου του τεχνικού εξοπλισμού που καλύπτει η εν λόγω οδηγία: στο σχέδιο δεν περιλαμβάνονται οριακές τιμές για τις συνέπειες του θορύβου για τους πολίτες — για παράδειγμα, σε σχέση με το θόρυβο τον παραγόμενο από άλλες πηγές. Η ΟΚΕ θεωρεί αποδεκτή αυτή τη θέση της Επιτροπής: «οι στόχοι για την ποιότητα του περιβάλλοντος» όσον αφορά το θόρυβο στον περιβάλλοντα χώρο των μηχανημάτων και των συσκευών δεν είναι δυνατόν, επί του παρόντος, να καθορισθούν εύκολα και κατά ενιαίο τρόπο, και κυρίως επειδή οι τοπικές συνθήκες και οι περιφερειακές απαιτήσεις διαφέρουν έντονα και δεν υφίσταται κοινή μέθοδος αξιολόγησης. Τέτοιου είδους «ποιοτικοί στόχοι για το θόρυβο» είναι δυνατόν να καθορισθούν μελλοντικά μόνο από τα κράτη μέλη, ακόμη και αν αυτοί υπερβαίνουν το πλαίσιο των «προδιαγραφών χρήσης»

⁽¹⁾ ΕΕ C 200 της 20.6.1997, σ. 28.

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 880/92 — ΕΕ L 99 της 11.4.1992.

(άρθρο 14 του σχεδίου) και της προστασίας των εργαζομένων. Και στην περίπτωση της καταπολέμησης του θορύβου ισχύει η αρχή της επικουρικότητας⁽¹⁾.

Η ΟΚΕ σημειώνει με ενδιαφέρον ότι προβλέπεται η επεξεργασία μίας οδηγίας-πλαίσιο σχετικά με τη μείωση του θορύβου, στην οποία, μεταξύ άλλων, τίθενται στόχοι για την ποιότητα του περιβάλλοντος στον τομέα της καταπολέμησης του θορύβου.

2.7. Η Επιτροπή στηρίζει την προτεινόμενη ρύθμιση στο άρθρο 100α της Συνθήκης ΕΟΚ. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ και σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, τόσο η προστασία της υγείας και της ευζωίας των πολιτών όσο και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς αποτελούν στον ίδιο βαθμό στόχο της προτεινόμενης οδηγίας και, ούτως, ως νομοθετική βάση είναι δυνατόν να θεωρηθεί και το άρθρο 130σ.

3. Παρατηρήσεις για ειδικές διατάξεις του σχεδίου

3.1. Άρθρο 4, παρ. 3

Στις διατάξεις που πρόκειται να θεσπίσουν τα κράτη μέλη πρέπει να περιλαμβάνεται και η δυνατότητα επιβολής, μέσω των προβλεπόμενων για την προστασία των πολιτών κυρώσεων, των αποτελεσμάτων της διαδικασίας συμφωνίας, με την ενδεχόμενη προσθήκη και μίας αξιολόγησης, όπως αυτή που προβλέπεται στο σημείο 2.2.

3.2. Άρθρο 8

Η ΟΚΕ προτείνει η σήμανση σύμφωνα με τις προτεινόμενες τιμές μέτρησης να συνοδεύεται και από μία ταξινόμηση, η οποία να ευνοεί την αγορά εκ μέρους των καταναλωτών/αγοραστών λιγότερο θορυβώδους τεχνικού εξοπλισμού (βλέπε και ανωτέρω, σημείο 2.4.).

3.3. Άρθρο 9 και παράρτημα Ι

3.3.1. Για το μεγαλύτερο μέρος του τεχνικού εξοπλισμού που καλύπτεται από την οδηγία, το σχέδιο δεν προβλέπει οριακές τιμές, αν και αυτό θα ήταν δυνατόν να αιτιολογηθεί από το κριτήριο ταξινόμησης που παραθέτει η Επιτροπή για τη θέσπιση οριακών τιμών⁽²⁾. Ούτως, τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται συχνά κοντά σε κατοικημένες περιοχές ή χώρους αναψυχής, όπως οι ηλεκτρικοί τεμαχιστές, κλαδεντήρες και αναμοχλευτές, δεν υπόκεινται σε οριακές τιμές. Για αυτά τα μηχανήματα (παράρτημα Ι Γ), το εξεταζόμενο σχέδιο

περιλαμβάνει διατάξεις μόνο όσον αφορά τις μετρήσεις και τη σήμανση. Θα πρέπει να εξετασθεί κατά πόσο είναι δυνατόν να επεκταθούν οι οριακές τιμές, μέσω κυρίως της εισαγωγής ενιαίων οριακών τιμών για όλες τις κηπευτικές μηχανές.

3.3.2. Θα ήταν σκόπιμο να επανεξετασθούν οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των διαφόρων μηχανημάτων του παραρτήματος Ι Β και Ι Γ, για παράδειγμα μεταξύ των «μηχανών ξαχρίσματος χλοοτάπητα/παρυφών χλοοτάπητα» αφενός και των «μηχανών ξαχρίσματος χόρτων/παρυφών» αφετέρου. Μόνο η πρώτη κατηγορία μηχανών υπόκειται σε οριακές τιμές.

3.3.3. Δεν δικαιολογείται η προβλεπόμενη εξαίρεση για τις μηχανές που χρησιμοποιούνται στη γεωργία, για παράδειγμα τις χορτοκοπτικές μηχανές, δεδομένου ότι συχνά οι μηχανές αυτές χρησιμοποιούνται και σε γεωργικές περιοχές, κοντά σε κατοικημένους τόπους. Αναλογικά τούτο ισχύει για τις πολύτιμες πληροφορίες που αφορούν την σχέση με το περιβάλλον συσκευών και μηχανημάτων για την αποφυγή μη αναγκαίου θορύβου.

3.4. Άρθρο 13

Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την προτεινόμενη συλλογή δεδομένων και πληροφοριών.

Οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται βάσει του άρθρου 13 του σχεδίου θα πρέπει να είναι προσβάσιμες από τις ενδιαφερόμενες υπηρεσίες (συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών που είναι επιφορτισμένες με την ενημέρωση των καταναλωτών και την ενημέρωση για περιβαλλοντικά θέματα), προκειμένου να ευνοηθεί η χρήση λιγότερο θορυβώδους τεχνικού εξοπλισμού. Η Επιτροπή εκτιμά ορθώς ότι θα ήταν σκόπιμο να αναληφθεί μία ενημερωτική εκστρατεία για την προώθηση της χρήσης λιγότερο θορυβώδους τεχνικού εξοπλισμού (αιτιολογική έκθεση, σημείο 4, τελευταία παράγραφος). Για να επιτευχθεί αυτό, τα στοιχεία θα πρέπει να διατίθενται σε μορφή κατανοητή απ' όλους.

4. Λοιπές παρατηρήσεις

Βάσει της γνωμοδότησης της ΟΚΕ για το Πράσινο Βιβλίο, το σχέδιο δεν αντιμετωπίζει τα ακόλουθα προβλήματα:

Ο καλυπτόμενος από την οδηγία τεχνικός εξοπλισμός δεν παράγει μόνο θόρυβο αλλά και δονήσεις, οι συνέπειες των οποίων για την ανθρώπινη υγεία και τα κτίρια καθιστούν απαραίτητη τη θέσπιση διατάξεων για την προστασία (πρόκειται, για παράδειγμα, για τις μηχανές συμπίεσης ή κρούσης). Δεδομένου ότι τα μέτρα προστασίας, όπως αυτά για την καταπολέμηση του θορύβου, πρέπει να αρχίζουν από την ίδια τη μηχανή, ορισμένα κράτη μέλη αντιμετώπισαν, στο πλαίσιο της νομοθεσίας τους, την προστασία από τις δονήσεις εκ παραλλήλου με την προστασία από το θόρυβο. Κάτι τέτοιο θα πρέπει να αντιμετωπισθεί είτε στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας είτε στο πλαίσιο της επέκτασής της.

⁽¹⁾ Το άρθρο 4, παρ. 3 του σχεδίου και οι θεωρήσεις της Επιτροπής στο σημείο 3.2 της εξηγηματικής έκθεσης είναι, κατά συνέπεια, διατυπωμένες κατά ιδιαίτερα περιοριστικό τρόπο.

⁽²⁾ Αιτιολογική έκθεση σ. 13.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ανάπτυξη της πολιτικής για τη δημόσια υγεία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα»

(98/C 407/04)

Στις 21 Απριλίου 1998 και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Ιουλίου 1998, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Lemmetty.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η ΟΚΕ υιοθέτησε με 101 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 1 αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Κύρια σημεία της ανακοίνωσης της Επιτροπής

1.1. Η Επιτροπή υπέβαλε ανακοίνωση στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ανάπτυξη της πολιτικής για τη δημόσια υγεία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Μια προηγούμενη ανακοίνωση είχε δημοσιευτεί στις 24 Νοεμβρίου 1993 και η Επιτροπή έχει την εντύπωση ότι είναι σήμερα απαραίτητο να εξεταστεί κατά πόσον το υφιστάμενο πλαίσιο εξακολουθεί να επαρκεί και μπορεί να ανταποκριθεί σε μία σειρά σημαντικών εξελίξεων.

1.2. Η ανάγκη αλλαγής απορρέει από την ύπαρξη παραγόντων που αποτελούν διαρκή απειλή για την υγεία, ακόμα περισσότερο όμως από την αυξανόμενη πίεση που υφίστανται τα συστήματα προστασίας της υγείας σε συνδυασμό με την αυξημένη διάρκεια ζωής του πληθυσμού, τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καθώς και τις νέες διατάξεις για τη δημόσια υγεία που περιλαμβάνονται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

1.3. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι πρέπει να αναθεωρηθούν ριζικά και να αναδιατυπωθούν οι προτεραιότητες, οι διαρθρώσεις και οι μέθοδοι δράσης. Το συμπέρασμα αυτό είναι απόρροια της αξιολόγησης των σημερινών προγραμμάτων για την προστασία της δημόσιας υγείας και των εμπειριών που αποκτήθηκαν από αυτά.

1.4. Η ανακοίνωση αναφέρεται εν συντομία στην κατάσταση της δημόσιας υγείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στον τομέα αυτό τα κράτη μέλη, στις προκλήσεις της διεύρυνσης και στη διεθνή διάσταση. Εξετάζεται ο ρόλος της Κοινότητας στον τομέα της δημόσιας υγείας, ιδιαίτερος υπό το φως της Συνθήκης του Μάαστριχτ, καθώς και το μέλλον της κοινοτικής πολιτικής στο χώρο της δημόσιας υγείας.

1.5. Στην ανακοίνωση προτείνεται να στηριχθούν οι πολιτικές δράσεις της Κοινότητας στον τομέα της δημόσιας υγείας πάνω σε τρεις άξονες:

— τη βελτίωση της ενημέρωσης για την ανάπτυξη της δημόσιας υγείας·

— την ταχεία αντίδραση στις απειλές για την υγεία·

— βελτίωση των καθοριστικών παραγόντων της υγείας μέσω της προώθησης της υγείας και της πρόληψης των ασθενειών.

1.5.1. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι εν λόγω τρεις άξονες δράσης θα πρέπει να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της διεύρυνσης καθώς το θέμα των απαιτήσεων που αφορούν την υγεία σε άλλους πολιτικούς τομείς.

1.6. Στην ανακοίνωση δεν περιλαμβάνονται επίσημες προτάσεις για τη νέα πολιτική της Κοινότητας στον τομέα της δημόσιας υγείας, επιδιώκεται όμως η προαγωγή μιας ευρείας συζήτησης σχετικά με την κατεύθυνση της κοινοτικής πολιτικής για τη δημόσια υγεία κατά την προσεχή χιλιετηρίδα. Μετά τη συζήτηση αυτή, η Επιτροπή έχει την πρόθεση να υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με τη νέα πολιτική, μετά την κύρωση της Συνθήκης του Άμστερνταμ.

2. Προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ για την κοινοτική πολιτική στον τομέα της δημόσιας υγείας

2.1. Από την άποψη αυτή, αξίζει να υπενθυμηθούν προηγούμενες γνωμοδοτήσεις που εξέδωσε η ΟΚΕ⁽¹⁾, οι οποίες επηρέα-

(1) Βλ. γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ για τα ακόλουθα θέματα: «Ανακοίνωση για το πλαίσιο δράσης στον τομέα της δημόσιας υγείας» — ΕΕ C 388 της 31.12.1994· «Σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του καρκίνου» — ΕΕ C 393 της 31.12.1994· «Ανακοίνωση για την προαγωγή της υγείας, της πληροφόρησης, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης» — ΕΕ C 102 της 24.4.1995· «Πρόγραμμα δράσης για την πρόληψη της τοξικομανίας» — ΕΕ C 110 της 2.5.1995· «Πρόγραμμα κοινοτικής δράσης σχετικά με την πρόληψη του AIDS και ορισμένων άλλων μεταδοτικών ασθενειών» — ΕΕ C 133 της 31.5.1995· «Πρόγραμμα κοινοτικής δράσης σχετικά με την παρακολούθηση της υγείας» — ΕΕ C 174 της 17.6.1996· «Πολλαπλές συνέπειες που προέκυψαν από την κρίση της σπογκώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (Γνωμοδότηση Πρωτοβουλίας) — ΕΕ C 295 της 7.10.1996· «Δίκτυο επιδημιολογικής παρακολούθησης και έλεγχος των μεταδοτικών ασθενειών» — ΕΕ C 30 της 30.1.1997· «Πρόγραμμα δράσης για την πρόληψη των τραυματισμών» — ΕΕ C 19 της 21.1.1998· «Πρόγραμμα δράσης για τις σπάνιες ασθένειες» — ΕΕ C 19 της 21.1.1998· «Πρόγραμμα δράσης για τις ασθένειες που σχετίζονται με τη ρύπανση» — ΕΕ C 19 της 21.1.1998· «Ανακοίνωση για την υγεία των καταναλωτών και την ασφάλεια των τροφίμων» — ΕΕ C 19 της 21.1.1998.

σαν τις γενικές γραμμές της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα της δημόσιας υγείας όπως αναφέρεται σήμερα στην ανακοίνωση της Επιτροπής και ιδιαίτερος στα τμήματα 5, 6 και αλλού.

2.2. Όσον αφορά τα προγράμματα δράσης που καταρτίστηκαν από την Επιτροπή, η ΟΚΕ έκανε τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

- περιορισμένοι πόροι: η ΟΚΕ θεωρούσε πάντοτε ότι οι πόροι που διατίθεντο για την εκτέλεση κάθε προγράμματος δεν επαρκούσαν για την επίτευξη των στόχων του·
- συνεκτικότητα και συμπληρωματικότητα: η Επιτροπή κρίνει ότι έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία να εξασφαλιστούν η συνεκτικότητα και η συμπληρωματικότητα των διαφόρων δράσεων και προγραμμάτων που εκτελούνται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στον τομέα της δημόσιας υγείας, προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη ή αλληλοεπικάλυψη των δράσεων και να εξασφαλισθεί μία αποτελεσματική διάδραση αυτών·
- επιτροπολογία: η ΟΚΕ έχει την εντύπωση ότι οι απόψεις των διαφόρων κοινωνικοοικονομικών εταίρων και ομάδων συμφερόντων που ασχολούνται με την πολιτική στο χώρο της δημόσιας υγείας θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τα κράτη μέλη κατά της σύστασης των συμβουλευτικών επιτροπών οι οποίες προορίζονται να βοηθήσουν την Επιτροπή για τη θέσπιση κριτηρίων και διαδικασιών με στόχο την επιλογή και τη χρηματοδότηση έργων με βάση τα διάφορα προγράμματα, καθώς και για τη θέσπιση διαδικασίας αξιολόγησης.

2.2.1. Αφού ανέλυσε τα προγράμματα δράσης, η Επιτροπή προβίνει σήμερα σε παρόμοιες παρατηρήσεις: τα προγράμματα δεν είναι τόσο ευέλικτα όσο θα έπρεπε και οδήγησαν σε σημαντική διοικητική επιβάρυνση, καθλώνοντας πολύτιμους πόρους.

2.3. Στις γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ τονίζεται επίσης η σημασία που έχει η ενίσχυση της οριζόντιας προσέγγισης της προστασίας της υγείας. Η προσέγγιση αυτή έχει πλέον υιοθετηθεί, και διατυπώνεται στο νέο άρθρο 152 της Συνθήκης του Άμστερνταμ. Επίσης, υπάρχει μία νέα παράγραφος 4β η οποία αναφέρεται σε «μέτρα στον κτηνιατρικό και φυτοϋγειονομικό τομέα».

2.3.1. Οι διατάξεις της Συνθήκης του Άμστερνταμ εξετάζονται περαιτέρω στο σημείο 3.8.

2.4. Όσον αφορά το θέμα της μελλοντικής πολιτικής της Κοινότητας στον τομέα της δημόσιας υγείας, πρέπει να γίνει ιδιαίτερη μνεία στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ σχετικά με την προηγούμενη ανακοίνωση της Επιτροπής για το «πλαίσιο δράσης στον τομέα της δημόσιας υγείας», που υιοθετήθηκε στις 6 Ιουλίου 1994⁽¹⁾.

2.4.1. Στη γνωμοδότηση αυτή τονίζονται τα ακόλουθα σημεία:

- τα ιδιαίτερα προβλήματα ανά ομάδα ηλικίας (π.χ. ομάδες νέων και ηλικιωμένων), καθώς και ευάλωτες κατηγορίες (π.χ. μετανάστες και λιγότερο προνομιούχες ομάδες)·
- η διασύνδεση της πολιτικής στον τομέα της υγείας με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση (π.χ. απασχόληση)·
- ο «οριζόντιος χαρακτήρας» της δημόσιας υγείας, πέραν της κοινωνικής πολιτικής, προκειμένου να συμπεριληφθούν και ορισμένοι άλλοι παράγοντες (π.χ. περιβάλλον).

3. Γενικά σχόλια

3.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή⁽²⁾, αναγνωρίζει τη σημασία της ανακοίνωσης της Επιτροπής και των πορισμάτων της συζήτησης που περιλαμβάνονται σε αυτή. Η συζήτηση αυτή είναι σήμερα πάρα πολύ επίκαιρη δεδομένου ότι πολλά προβλήματα έχουν φτάσει σε ένα στάδιο το οποίο επιτρέπει να γίνουν γενικές παρατηρήσεις. Επίσης, προέκυψαν εξωτερικές προκλήσεις, ενώ πρέπει να γίνουν και προετοιμασίες για την εφαρμογή των διατάξεων της νέας Συνθήκης.

3.2. Η κατάσταση της δημόσιας υγείας βελτιώνεται σε όλη την επικράτεια της Κοινότητας, ωστόσο υπάρχει δυνατότητα να βελτιωθεί ακόμη περισσότερο τόσο στα κράτη μέλη, όσο και στην Κοινότητα. Για το λόγο, αυτό η ΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι απολύτως απαραίτητο να ενισχυθεί η κοινοτική πολιτική για τη δημόσια υγεία.

3.3. Αναλύοντας την κατάσταση της δημόσιας υγείας και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη, η Επιτροπή προβάλλει αξιόλογα και αδιαμφισβήτητα σημεία. Ωστόσο, η ΟΚΕ παρατηρεί ότι, σε αντίθεση με την πάρα πολύ λεπτομερή εξέταση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη όσον αφορά τη δημόσια υγεία, η ανακοίνωση δεν περιλαμβάνει πολλές συγκεκριμένες προτάσεις για την ανάληψη δράσης. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ τονίζει ότι οι πολίτες τρέφουν υψηλές προσδοκίες αλλά διακατέχονται και από σοβαρές ανησυχίες σχετικά με το μέλλον της προστασίας της υγείας.

3.4. Η ΟΚΕ έχει την εντύπωση ότι υπάρχουν πολλά ανεπίλυτα θέματα, εκτός από αυτά που αναφέρονται στην ανακοίνωση. Οι δαπάνες για την υγεία στην Κοινότητα έχουν αυξηθεί, χωρίς ωστόσο να έχουν ληφθεί υπόψη οι νέες εξελίξεις που παρατηρούνται στο χώρο της οικονομικής πολιτικής και η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς. Άλλα θέματα που πρέπει να εξεταστούν είναι η διασυνδυαστική προστασία της υγείας και η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη.

3.5. Η πρόκληση της διεύρυνσης και η διεθνής διάσταση

3.5.1. Τα θέματα της διεύρυνσης και της διεθνούς διάστασης θα μπορούσαν να έχουν εξεταστεί λεπτομερέστερα. Τα θέματα

⁽¹⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την «Ανακοίνωση για το πλαίσιο δράσης στον τομέα της δημόσιας υγείας» — ΕΕ C 388 της 31.12.1994.

⁽²⁾ Υπό την επιφύλαξη της έγκρισης από τη σύνοδο ολομέλειας.

αυτά πρέπει να εξεταστούν με περισσότερη προσοχή και η ΟΚΕ προτείνει την ανάληψη περαιτέρω δράσεων, ιδιαιτέρως όσον αφορά τις υποψήφιες χώρες.

3.5.2. Δεδομένου ότι η ανάπτυξη της πολιτικής για τη δημόσια υγεία θα αποτελέσει μία από τις κύριες αποστολές της Κοινότητας μετά την ένταξη των ΧΚΑΕ, θα πρέπει να δοθεί στις υποψήφιες χώρες κάθε δυνατή βοήθεια, όχι μόνο με τη θέσπιση νομοθεσίας, αλλά και με την ένταξη των χωρών αυτών στα τρέχοντα προγράμματα για την προστασία της υγείας και τη γενική πολιτική που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα της δημόσιας υγείας και μάλιστα σε όσο το δυνατό περισσότερο πρώιμο στάδιο.

3.5.3. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να καταρτίσει έκθεση στην οποία θα αξιολογεί την κατάσταση της υγείας στις υποψήφιες χώρες, με τρόπο παρόμοιο με αυτόν που υιοθετήθηκε στην ανακοίνωση για (το περιβάλλον και τη διεύθυνση). Η έκθεση συμβάλει στον εντοπισμό τομέων όπου ενδέχεται να υπάρξει συνεργασία και να παρασχεθεί τεχνική υποστήριξη (π.χ. ανταλλαγή πληροφοριών, βοήθεια από εμπειρογνώμονες στα τρέχοντα προγράμματα κ.λπ.). Επίσης, η ΟΚΕ τονίζει ότι είναι αναγκαίο να υπάρξει συνεργασία με τον ΠΟΥ για την εκτίμηση της κατάστασης στην οποία βρίσκεται η υγεία στις υποψήφιες χώρες.

3.5.3.1. Στα πλαίσια της διεύθυνσης, η ΟΚΕ τονίζει το σημαντικό ρόλο των έργων Phare και δεν αποδέχεται οποιαδήποτε μείωση των ενισχύσεων που παρέχονται στον τομέα της υγείας.

3.5.4. Δεδομένου ότι υπάρχουν καλές επαφές με διεθνείς οργανισμούς που προάγουν την υγεία στο χώρο τους, επαρκεί να επιστηθεί η προσοχή στην ανάγκη συνεργασίας και στην αποφυγή άσκοπων επαναλήψεων. Ιδιαίτερα μεγάλη σημασία έχουν οι δραστηριότητες που σχετίζονται με την υγεία και αναλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο στο πλαίσιο των G7 καθώς και με τη μορφή της ευρωμεσογειακής συνεργασίας. Συνεπώς, η ΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ότι είναι απαραίτητο να συνεχίσει η Επιτροπή τη στενή συνεργασία της με την ΠΟΥ, τον ΟΟΣΑ και το Συμβούλιο της Ευρώπης.

3.6. Ο ρόλος της Κοινότητας στον τομέα της δημόσιας υγείας

3.6.1. Η Επιτροπή αναλύει το ρόλο που διαδραματίζει σήμερα η Κοινότητα στον τομέα της δημόσιας υγείας ασκώντας αυτοκριτική και, υποβάλλοντας τις νέες προτάσεις της, αναγνωρίζει τα προβλήματα και τις ελλείψεις που παρατηρήθηκαν. Ωστόσο, πολλά από τα προβλήματα, όπως οι περιορισμένοι πόροι και η ανελαστικότητα των προγραμμάτων, έχουν επισημανθεί εκ των προτέρων από την ΟΚΕ και από άλλα όργανα.

3.6.2. Ορισμένα απρόβλεπτα γεγονότα, όπως η κρίση με τη ΣΕΒ, έκαναν τους πολίτες να απαιτήσουν από την Κοινότητα να αντιδράσει και να αναλάβει πρωτοβουλίες στο χώρο της δημόσιας υγείας. Η κατάσταση αυτή οδήγησε, εκτός άλλων, σε μία αναδιοργάνωση της Επιτροπής και στην αύξηση των πόρων. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η στιγμή είναι τώρα κατάλληλη,

με την αρχή του νέου αιώνα, για να αναλυθεί και να αναπτυχθεί περαιτέρω ο ρόλος της Κοινότητας στο χώρο της δημόσιας υγείας. Δεν χρειάζεται μία κρίση για να γίνει αυτό. Από την άποψη αυτή, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι υπεύθυνα για την προβολή ορισμένων ασθενειών και προβλημάτων που είναι πιο εύκολο «να πουληθούν» (σύνδρομο Creutzfeldt-Jacob — CJD, χάρπια κατά της ανικανότητας, κ.λπ.), ενώ ενδέχεται να έχει υποτιμηθεί το βάρος ορισμένων περισσότερο σημαντικών κινδύνων και θεμάτων που σχετίζονται με την υγεία. Για να αναφερθεί ένα σημαντικό θέμα, σημειώνεται ότι η ΟΚΕ καταρτίζει σήμερα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με τίτλο «Η αντίσταση στα αντιβιοτικά ως απειλή για τη δημόσια υγεία».

3.6.3. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι είναι αναγκαίο να αναδιοργανωθούν τα προγράμματα για τη δημόσια υγεία σε κοινοτική κλίμακα, ενώ το ίδιο ισχύει και για τη διαχείρισή τους. Ωστόσο, τονίζει την εξαιρετική σημασία που έχει η πάρα πολύ προσεκτική αξιολόγηση τόσο των εμπειριών που αποκτήθηκαν, όσο και των συνεπειών που ενδέχεται να έχουν οι νέες μέθοδοι οργάνωσης και διαχείρισης, προτού θεσπιστούν νέες οργανωτικές διαχειριστικές διαρθρώσεις. Η αξιολόγηση αυτή θα πρέπει να συνεκτιμήσει τα αποτελέσματα της εφαρμογής υφιστάμενων προγραμμάτων, τις απόψεις της Επιτροπής και των κρατών μελών καθώς και των εμπειρογνομόνων που συμμετέχουν στην εκτέλεση των προγραμμάτων αυτών.

3.7. Η σχέση Κοινότητας-κρατών μελών όσον αφορά τα συστήματα για την προστασία της υγείας

3.7.1. Η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι, παρά το γεγονός ότι τα συστήματα για την προστασία της υγείας εμπίπτουν καθ'ολοκληρία στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, υπάρχουν ορισμένα προβλήματα που είναι κοινά για τους εργαζόμενους στον κλάδο τα οποία είναι πιθανόν να καταστούν περισσότερο «ορατά» σε κοινοτική κλίμακα λόγω της «ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων» (βλ. παρακάτω) και της διεύθυνσης (όπως προαναφέρθηκε).

3.7.2. Στα πλαίσια αυτά, το Μέρος 6 της ανακοίνωσης αφορά κυρίως τα εθνικά συστήματα. Όπως αναφέρθηκε σε επανειλημμένες περιπτώσεις στο παρελθόν, η ΟΚΕ αποδίδει μεγάλη σημασία στη συνεργασία με τα κράτη μέλη καθώς και μετάξυ αυτών και εφιστά την προσοχή στην αρχή της επικουρικότητας. Συνεπώς, είναι της άποψης ότι ο ρόλος της Κοινότητας στο χώρο της προστασίας της υγείας πρέπει να είναι η διαρκής προαγωγή της υγείας και η πρόληψη των ασθενειών, καθώς και η ανταλλαγή πληροφοριών η οποία εξυπηρετεί άριστα τη δημόσια υγεία τόσο στην Κοινότητα, όσο και στα κράτη μέλη.

3.7.3. Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ)⁽¹⁾, στις υποθέσεις Kohl και Decker καταδεικνύουν ότι το ΔΕΚ, εφαρμόζοντας τις αρχές της «ελεύθερης διακίνησης εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων», που περιλαμβάνονται στη Συνθήκη, έλαβε αποφάσεις οι οποίες επηρεάζουν άμεσα τα συστήματα υγείας των κρατών μελών. Συνεπώς, η νομολογία του ΔΕΚ ασκεί πάρα πολύ σημαντική επιρροή στα εθνικά συστήματα υγείας.

3.7.4. Οι εν λόγω αποφάσεις του ΔΕΚ βασίζονται κυρίως στις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την οικονομική συνεργασία. Οι διατάξεις για την κοινωνική προστασία που περιλαμβάνονται στις συνθήκες είναι περιορισμένες και, συνεπώς, το θέμα της κοινωνικής προστασίας ρυθμίζεται σε κοινοτική κλίμακα μάλλον σε περιορισμένο βαθμό. Από την άποψη αυτή η ΟΚΕ εκτιμά ότι οι συνέπειες της «ελεύθερης διακίνησης» δεν πρέπει να ξεεπιδείκνυνται αποκλειστικά από την άποψη της αγοράς και ότι οι κανόνες της αγοράς δεν θα πρέπει με τη σειρά τους να επηρεάζουν τα συστήματα υγείας των κρατών μελών. Επιπλέον, πιστεύει ότι τα συστήματα υγείας και οι σχετικές υπηρεσίες πρέπει να θεωρείται ότι αποτελούν στοιχείο της ποιότητας διαβίωσης των ευρωπαϊκών πολιτών.

3.8. Διατάξεις για τη δημόσια υγεία στη νέα Συνθήκη του Άμστερνταμ

3.8.1. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο άρθρο 152 της Συνθήκης του Άμστερνταμ για τη δημόσια υγεία, δεδομένου ότι το άρθρο αυτό θα αποτελέσει τη βάση κάθε μελλοντικής εξέλιξης. Η ΟΚΕ έχει επικροτήσει επανειλημμένα την αυξανόμενη σημασία του ρόλου που διαδραματίζει η Κοινότητα στον τομέα της δημόσιας υγείας.

3.8.2. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι η διάταξη σύμφωνα με την οποία «Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Κοινότητας εξασφαλίζεται υψηλού επιπέδου προστασία της υγείας του ανθρώπου» μεταφέρθηκε στην αρχή του άρθρου 152. Η πρόταση αυτή θα πρέπει να έχει καθοριστική σημασία για τη χάραξη της νέας πολιτικής στον τομέα της δημόσιας υγείας καθώς και των αντίστοιχων αξόνων δράσης.

3.8.3. Οι νέες διατάξεις καλύπτουν την ανάληψη δράσης η οποία «αποβλέπει στη βελτίωση της δημόσιας υγείας καθώς και στην πρόληψη της ανθρώπινης ασθένειας σε όλες τις μορφές της και στην αποτροπή των πηγών κινδύνων για την ανθρώπινη υγεία».

⁽¹⁾ Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. C-120/95 (28.4.1998) όπου τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ απαγορεύουν τη θέσπιση εθνικών κανόνων σύμφωνα με τους οποίους ένα ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης ενός κράτους μέλους αρνείται να αποζημιώσει έναν ασφαλισμένο χορηγώντας ένα κατ'αποκοπή ποσό για το κόστος γυαλιών με διορθωτικούς φακούς που αγοράστηκαν σε ένα κατάστημα οπτικών που βρίσκεται σε ένα άλλο κράτος μέλος, προβάλλοντας ως επιχείρημα ότι για την αγορά οποιουδήποτε ιατρικού προϊόντος στο εξωτερικό («ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων») απαιτείται προηγούμενη έγκριση. Απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. C-158/96 (28.4.1998) όπου τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης ΕΚ απαγορεύουν τη θέσπιση εθνικών κανόνων σύμφωνα με τους οποίους για την επιστροφή οδοντιατρικών εξόδων, σύμφωνα με τις κλίμακες που ισχύουν στο κράτος ασφάλισης, για περίθαλψη από ορθοδοντικό που είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος απαιτείται προηγούμενη έγκριση από τον Οργανισμό στον οποίο είναι ασφαλισμένο το ενδιαφερόμενο πρόσωπο («ελεύθερη διακίνηση υπηρεσιών»).

3.8.4. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι στις αρχές αυτές μπορεί να στηριχθεί το σύνολο της μελλοντικής πολιτικής για την προστασία της δημόσιας υγείας. Τα καθήκοντα που αναλαμβάνονται, που είναι πάρα πολύ σημαντικά, επιτρέπουν την επιμονή στην επαρκή χρηματοδότηση σε κοινοτική κλίμακα.

3.8.5. Η ΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι οι διατάξεις της νέας Συνθήκης θα πρέπει να ενθαρρύνουν την Επιτροπή να αναδιοργανώσει τον τομέα της δημόσιας υγείας και επιτρέπουν την καλύτερη διάθεση των πόρων. Το μέλλον της κοινοτικής πολιτικής για τη δημόσια υγεία εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα πόρων, πράγμα που σημαίνει ότι οι υφιστάμενοι πόροι θα πρέπει να χορηγούνται σύμφωνα με ορισμένες προτεραιότητες και να κατανέμονται με δίκαιο τρόπο, αφού αξιολογηθούν σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση το κόστος και τα οφέλη που απορρέουν από την εφαρμογή της «αρχής της πρόνοιας».

3.8.5.1. Επιπλέον, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η ΓΔ V πρέπει, γενικά, να απασχολεί περισσότερο προσωπικό και, ειδικά, να διαθέτει περισσότερους υψηλά καταρτισμένους εμπειρογνώμονες στον τομέα της δημόσιας υγείας. Επιπλέον, θα πρέπει να διασφαλισθεί ο συντονισμός με άλλες ΓΔ.

3.8.6. Η ΟΚΕ καλεί επειγόντως την Επιτροπή να διασαφηνίσει αυτές τις ουσιαστικές προϋποθέσεις στα επόμενα βήματα που θα αναληφθούν στα πλαίσια της διαδικασίας. Επιπροσθέτως, θεωρεί ότι ο ρόλος της δημόσιας υγείας θα μπορούσε να ενισχυθεί περισσότερο εάν υπήρχε ένα Επίτροπος που θα απασχολείτο ειδικά με το θέμα της δημόσιας υγείας σε κοινοτική κλίμακα.

3.9. Μία μελλοντική πολιτική της Κοινότητας για τη δημόσια υγεία

3.9.1. Όσον αφορά το μέλλον της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα της δημόσιας υγείας, οι προτεινόμενοι άξονες δράσης δεν αφορούν παρά μόνο ένα μέρος αυτών που πρέπει να γίνουν για να υλοποιηθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί και να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις. Η ΟΚΕ θα ήθελε να δοθεί προτεραιότητα σε συγκεκριμένους στόχους. Επιπροσθέτως, αμφιβάλλει ότι οι προτεινόμενοι τρεις άξονες δράσης θα οδηγήσουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση θεμάτων καθοριστικής σημασίας, όπως η διευρύνση και οι συνέπειες που έχουν για την υγεία άλλες κοινοτικές πολιτικές.

3.9.2. Στο σημείο αυτό η ΟΚΕ θα ήθελε να επιστήσει την προσοχή στο κοινωνικό πρόγραμμα δράσης της Επιτροπής για το 1998-2000 και στην προετοιμασία του 5ου προγράμματος-πλαισίου Ε&ΤΑ.

3.9.3. Τέλος, στα συμπεράσματα της ανακοίνωσης η Επιτροπή υπόσχεται να υποβάλει εν εϋθετο χρόνο συγκεκριμένες προτάσεις για τη χάραξη νέας πολιτικής, μετά την κύρωση της Συνθήκης του Άμστερνταμ. Στα πλαίσια αυτά, η ΟΚΕ θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να γίνει μία ολοκληρωμένη περιγραφή των δράσεων στον τομέα της δημόσιας υγείας.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η Επιτροπή προτείνει τρεις άξονες δράσης για τη μελλοντική πολιτική στον τομέα της δημόσιας υγείας. Έτσι υποθέτει ότι οι αρχές και οι θέσεις που διατυπώνονται στην ανακοίνωση του 1993 εξακολουθούν να είναι επίκαιρες, ενώ στην πραγματικότητα πρέπει να επανεξεταστούν επιμελώς.

4.1.1. Η μελλοντική δράση της Κοινότητας θα πρέπει να δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην προαγωγή της υγείας και την πρόληψη των ασθενειών, ταυτόχρονα όμως πρέπει να αναληφθούν και άλλες δράσεις οι οποίες θα υποστηρίζουν την ανάπτυξη της προστασίας της δημόσιας υγείας και της υγιεινής μείζονας στα κράτη μέλη. Όσον αφορά το τελευταίο, η ΟΚΕ πιστεύει ότι οι προσπάθειες θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ανταλλαγή πληροφοριών και στη χάραξη κατευθυντήριων γραμμών με βάση τις γενικούς παραδεκτές καλύτερες πρακτικές. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε θέματα που θεωρείται ότι έχουν ιδιαίτερη σημασία για την υγεία των πολιτών, για την καλύτερη προστασία της υγείας καθώς και σε τομείς όπου η δράση της Κοινότητας μπορεί να αποδώσει μία πρόσθετη αξία. Κατά την εκτέλεση των δράσεων αυτών θα πρέπει να συνεκτιμηθούν κατά το δέοντα τρόπο οι συνθήκες οι οποίες ορίζουν και περιορίζουν το φάσμα των κοινοτικών δράσεων.

4.2. *Πρώτος άξονας: Βελτίωση της ενημέρωσης για την ανάπτυξη της δημόσιας υγείας*

4.2.1. Στα πλαίσια του πρώτου άξονα η Επιτροπή τονίζει ότι είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν αξιόπιστα συστήματα ενημέρωσης για την υγεία. Η ενημέρωση είναι απαραίτητη όσον αφορά την κατάσταση της υγείας, τους παράγοντες που την καθορίζουν και τα συστήματα για την προστασία της. Σε κάθε περίπτωση η Επιτροπή υποδεικνύει τομείς όπου θα πρέπει να αναληφθεί δράση. Τα σημεία που αναφέρονται έχουν πολύ γενικό χαρακτήρα.

4.2.2. Η ΟΚΕ θα επιδοκίμαζε τη δημοσίευση μιας περισσότερο ολοκληρωμένης δήλωσης στην οποία θα αναφέρονταν άλλες σημαντικές προτεραιότητες όπως η λειτουργική ικανότητα και αδυναμία, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας ή της ανικανότητας άσκησης εργασίας, καθώς και η υγεία και η λειτουργική ικανότητα τόσο του ενεργού πληθυσμού που φθάνει σε προχωρημένη ηλικία, όσο και των ηλικιωμένων.

4.2.3. Λαμβανομένων υπόψη των Συνθηκών, η ΟΚΕ πιστεύει ότι η Κοινότητα θα μπορούσε με βάση τον πρώτο άξονα να αποδώσει ύψιστη προτεραιότητα σε θέματα τα οποία αφορούν την προστασία της υγείας και την πρόληψη των ασθενειών, ταυτόχρονα όμως θα πρέπει να προωθήσει την ανάληψη δράσεων οι οποίες υποστηρίζουν τη βελτίωση της δημόσιας υγείας και της προστασίας της υγείας ως σύνολο.

4.2.4. Η ΟΚΕ είναι επίσης της γνώμης ότι η Επιτροπή πρέπει να εξασφαλίσει ότι οι μελλοντικές δράσεις με βάση τον πρώτο άξονα θα εξυπηρετούν και θα υποστηρίζουν με άμεσο τρόπο τη βελτίωση της δημόσιας υγείας και των συστημάτων για την προστασία της υγείας στα κράτη μέλη.

4.3. *Άξονας 2: Ταχεία αντίδραση στις απειλές για την υγεία*

4.3.1. Με τον άξονα 2 καταβάλλεται κατά κύριο λόγο μία προσπάθεια να δοθεί έμφαση στη συνεργασία και την υποστή-

ριξη των αρχών στα κράτη μέλη, και η ανακοίνωση αναφέρεται σε πρόσφατα παραδείγματα διαφόρων επιδημιών.

4.3.2. Ο άξονας αυτός θα επιτρέπει την παρακολούθηση σε κοινοτική κλίμακα και την κατάρτιση ενός συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης καθώς και την ανάπτυξη ικανότητας για την ταχεία ανάληψη δράσεων. Τον Απρίλιο του 1998, το Συμβούλιο υιοθέτησε κοινή θέση για το «Πρόγραμμα δράσης για τις σπάνιες ασθένειες» και, το Μάιο του 1998, επετεύχθη μέσω της διαδικασίας συνδιαλλαγής συμφωνία για το «Δίκτυο επιδημιολογικής παρακολούθησης και έλεγχος των μεταδοτικών ασθενειών».

4.3.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τη διεύρυνση της ικανότητας της Κοινότητας να αντιδρά σε κινδύνους που απειλούν την υγεία, έτσι ώστε, παράλληλα με τις μεταδοτικές ασθένειες, να αντιμετωπίζονται και άλλες άμεσες απειλές και κίνδυνοι για την υγεία. Επιπλέον, θεωρεί ότι στον άξονα αυτό θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν και πρότυπα υγείας όπως αυτά που έχουν σχέση με την ασφάλεια των τροφίμων και το περιβάλλον.

4.4. *Άξονας 3: Βελτίωση των καθοριστικών παραγόντων της υγείας μέσω της προώθησης της υγείας και της πρόληψης των ασθενειών*

4.4.1. Ο άξονας 3 αφορά τη βελτίωση των καθοριστικών παραγόντων της υγείας μέσω της προώθησης της υγείας και της πρόληψης των ασθενειών. Η Επιτροπή επιθυμεί να βελτιώσει τη σημερινή μέθοδο δράσης της η οποία στηρίζεται στα προγράμματα. Αναφέρεται επίσης και η ανάγκη αναδιανομής των πόρων. Επί του σημείου αυτού, η Επιτροπή καταβάλλει μία προσπάθεια να προωθήσει τη συζήτηση για τις προτεραιότητες θέτοντας η ίδια τα ερωτήματα που πρέπει να εξεταστούν.

4.4.2. Η Επιτροπή έχει την πρόθεση να αξιολογήσει ιδιαίτερα μέτρα και δράσεις που επηρεάζουν το βαθμό επίγνωσης του τομέα της δημόσιας υγείας, τις νοοτροπίες και τις συμπεριφορές που παρατηρούνται στο πεδίο που καλύπτει ο άξονας αυτός («καθοριστικοί παράγοντες της υγείας») παραθέτοντας παραδείγματα που αφορούν εξελίξεις που έχουν σχέση με τον καπνό, το αλκοόλ, τα ναρκωτικά και τη διατροφή.

4.4.3. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι θα ήταν χρήσιμο να επεκταθεί ο κατάλογος παραδειγμάτων για να συμπεριληφθούν σε αυτόν οι υγιεινοί τρόποι ζωής, η σωματική δραστηριότητα, οι παράγοντες που επηρεάζουν τις διάφορες μορφές αλλεργίας και το άσθμα, η κοινωνική συμπεριφορά και η πνευματική υγεία. Η σημασία των παραγόντων αυτών παραβλέπεται και υποτιμάται πάρα πολύ συχνά. Από την άλλη πλευρά, δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η συμπερίληψη της διαφύμησης, επειδή αυτή δεν αποτελεί παρά ένα μόνο τρόπο επικοινωνίας που δεν είναι μοναδικός.

4.4.4. Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι η προσέγγιση του θέματος της πρόληψης των ασθενειών στο έγγραφο είναι πάρα πολύ περιορισμένη, καθώς και ότι θα έπρεπε να επεκταθεί για να συμπεριλάβει όλους τους παράγοντες που έχουν σημασία, δηλαδή μέτρα που αφορούν το φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον, στο σύνολο του πληθυσμού, σε ομάδες υψηλού κινδύνου καθώς και σε μεμονωμένα άτομα.

4.5. Οι επιδράσεις των κοινωνικών πολιτικών για την υγεία και η ανάγκη μιας «οριζόντιας προσέγγισης»

4.5.1. Εκτός από τους τρεις άξονες δράσης, η ανακοίνωση αναφέρεται και στις επιδράσεις που έχουν οι κοινωνικές πολιτικές στην υγεία. Η Επιτροπή υπέβαλε τρίτη έκθεση σχετικά με την ενσωμάτωση των απαιτήσεων προστασίας της υγείας στις πολιτικές της Κοινότητας (1996) (1), καθώς και ένα πρόσθετο έγγραφο το οποίο σχετίζεται με αυτό. Ωστόσο, με βάση τη νέα Συνθήκη η οποία αποσκοπεί στην «εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Κοινότητας», η ΟΚΕ κρίνει ότι η σύνταξη απλώς εκθέσεων δεν επαρκεί, επειδή αυτές αναφέρονται μόνο στο παρελθόν (εν προκειμένω, παρουσιάζουν την κατάσταση προ διετίας), ενώ δεν διατυπώνονται σ' αυτές συστάσεις για την ανάληψη μελλοντικής δράσης.

4.5.2. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι ένας τρόπος για την εξασφάλιση μιας υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης υγείας σε άλλες πολιτικές δράσεις θα ήταν ο ορισμός ενός τέταρτου άξονα δράσης ο οποίος θα αφορά την ενσωμάτωση των προτύπων υγείας σε όλες τις κοινωνικές δράσεις. Εάν η Επιτροπή δεν έχει την πρόθεση να ενεργήσει κατ' αυτόν τον τρόπο, θα πρέπει τουλάχιστον να παρουσιάσει μία μέθοδο η οποία να εξασφαλίζει ότι οι πτυχές που άπτονται της υγείας θα λαμβάνονται υπόψη κατά το δέοντα τρόπο.

4.5.3. Η ΟΚΕ τονίζει την ανάγκη μιας οριζόντιας προσέγγισης και δεν είναι ικανοποιημένη με το «γενικό συντονισμό» που περιγράφεται στην ανακοίνωση. Επιπλέον, προκειμένου να βελτιωθεί η προστασία της δημόσιας υγείας στον καθορισμό των κοινοτικών πολιτικών, η ΟΚΕ υποδεικνύει ότι κάθε πρόταση της Επιτροπής θα πρέπει να περιλαμβάνει αξιολόγηση των επιδράσεων της για τη δημόσια υγεία. Αυτή θα πρέπει να είναι μία από τις νέες προσεγγίσεις της μελλοντικής πολιτικής της Κοινότητας.

4.5.4. Από την άποψη αυτή, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι το Συμβούλιο (2), κάλεσε την Επιτροπή να συμπεριλάβει, στις ετήσιες εκθέσεις της για την εκτέλεση του γενικού προγράμματος εργασιών του προηγούμενου έτους, τμήματα τα οποία θα αναφέρονται στις επιδράσεις επί της δημόσιας υγείας και να υποδείξει στο ετήσιο πρόγραμμα εργασιών της τις προτάσεις οι οποίες ενδέχεται να επιδράσουν επί της δημόσιας υγείας.

(1) Βλ. COM(98)34 τελικό, «3η Έκθεση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ενσωμάτωση των απαιτήσεων προστασίας της υγείας στις πολιτικές της Κοινότητας (1996)».

(2) ΕΕ C 169 της 4.6.1998.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την ανακοίνωση της Επιτροπής επειδή θεωρεί αποδεκτή τη νέα προσέγγιση με βάση τρεις άξονες. Ωστόσο, πιστεύει ότι ο τρόπος που εξετάζεται στην ανακοίνωση «Η μελλοντική κοινοτική πολιτική για τη δημόσια υγεία» είναι πάρα πολύ γενικός, ενώ δεν δίνεται προτεραιότητα σε ορισμένες δράσεις που αφορούν το πεδίο που καλύπτουν οι προτεινόμενοι άξονες. Το έγγραφο της Επιτροπής θα πρέπει να περιλαμβάνει λεπτομερείς προτάσεις στις οποίες θα διευκρινίζεται ο τρόπος με τον οποίο προτίθεται η Επιτροπή να υλοποιήσει τις δράσεις που προτείνονται με βάση τον κάθε άξονα. Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει τις επιδράσεις που έχουν για την πολιτική στον τομέα της δημόσιας υγείας οι νέες εξελίξεις στο χώρο της οικονομικής πολιτικής και της πολιτικής για την απασχόληση, καθώς και των θεμάτων της ενιαίας αγοράς (δηλαδή οι αποφάσεις του ΕΔ).

5.2. Επιπλέον, η ΟΚΕ πιστεύει ότι η ανακοίνωση:

- δεν αξιοποιεί πλήρως τις διατάξεις της νέας Συνθήκης του Άμστερνταμ και ιδιαιτέρως την απαίτηση για την «εξασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης υγείας κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων»
- θα πρέπει να συμπεριλάβει έναν τέταρτο άξονα δράσης ο οποίος θα αφορά την ενσωμάτωση των προτύπων υγείας σε άλλες πολιτικές και δράσεις ή θα παρουσιάζει μία άλλη πρακτική μέθοδο η οποία θα εξασφαλίζει ότι θα λαμβάνονται υπόψη οι πτυχές της υγείας
- θα πρέπει να συμπεριλάβει μία βαθύτερη ανάλυση του θέματος της διεύρυνσης καθώς και των επιδράσεων που θα έχει και των κινδύνων που συνεπάγεται για την κοινωνική πολιτική στο χώρο της δημόσιας υγείας. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να καταρτίσει μία «έκθεση αξιολόγησης» με θέμα «Υγεία και διεύρυνση» η οποία θα αποτελέσει ένα μέσο για τον εντοπισμό πιθανών τομέων συνεργασίας και για την τεχνική υποστήριξη των υποψηφίων χωρών.

5.3. Η ΟΚΕ καλεί συνεπώς την Επιτροπή να λάβει υπόψη τις συστάσεις αυτές κατά το επόμενο στάδιο το οποίο, κατά την άποψή της, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τη χάραξη ενός ολοκληρωμένου περιγράμματος για την ανάληψη δράσης στο χώρο της δημόσιας υγείας.

5.4. Τέλος, η ΟΚΕ πιστεύει ότι έχει καθοριστική σημασία να αναδιοργανωθούν και να ενισχυθούν οι υπηρεσίες της Επιτροπής που δρουν στο χώρο της δημόσιας υγείας και συνιστά τον ορισμό ενός Επιτρόπου που θα απασχολείται αποκλειστικά με τη δημόσια υγεία σε κοινοτική κλίμακα.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποιήσεως της οδηγίας 88/77/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά της εκπομπής αερίων και σωματιδιακών ρύπων από τους κινητήρες ντίζελ τους προοριζόμενους να τοποθετηθούν σε οχήματα»⁽¹⁾

(98/C 407/05)

Σύμφωνα με το άρθρο 100Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε στις 3 Ιουλίου 1998 να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Bagliano.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 100 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η κοινοτική νομοθεσία που αποσκοπεί στον περιορισμό των ρυπογόνων εκπομπών των κινητήρων ντίζελ που προορίζονται να τοποθετηθούν σε οχήματα επαγγελματικής χρήσεως διέπεται από την οδηγία 88/77/ΕΟΚ της 3.12.1987⁽²⁾, όπως τροποποιήθηκε διαδοχικά από την οδηγία 91/542/ΕΟΚ της 1.10.1991⁽³⁾ και από την οδηγία 96/1/ΕΚ της 22.1.1996⁽⁴⁾.

1.2. Βάσει του άρθρου 5 της οδηγίας 91/542/ΕΟΚ, η Επιτροπή όφειλε να προτείνει περαιτέρω ενίσχυση των μέτρων στον τομέα της ρύπανσης που προκαλούν οι εν λόγω κινητήρες, με ημερομηνία έναρξης της ισχύος τους μετά την 1η Οκτωβρίου 1999, κατά τρόπο ώστε να ληφθούν υπόψη τα εξής:

- η τεχνολογική πρόοδος·
- η βελτίωση της ποιότητας των καυσίμων·
- η δυνατότητα αναθεώρησης των διαδικασιών των δοκιμών, με στόχο τη βελτίωση της συσχέτισής τους με τις πραγματικές συνθήκες χρήσεως των οχημάτων επαγγελματικής χρήσεως.

1.3. Εν συνεχεία, στο πλαίσιο του προγράμματος Auto Oil I (1996), το οποίο απετέλεσε αντικείμενο «ανακοίνωσης» της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο⁽⁵⁾, επιβεβαιώνεται η ανάγκη να καταστεί αυστηρότερη η νομοθεσία που διέπει τις εκπομπές ρύπων των οχημάτων επαγγελματικής χρήσεως, με ιδιαίτερη μνεία στα οξείδια του αζώτου (NOx) και στα σωματίδια. Επιπλέον, συνιστάται να επέλθει μείωση κατά 30 % έναντι των τιμών που άρχισαν να ισχύουν το 1996 για τους εν λόγω ρύπους.

1.4. Με την παρούσα πρόταση, η Επιτροπή συμμορφώνεται τόσο προς την εντολή που της ανατέθηκε από το Συμβούλιο (βλ. άρθρο 5 της προαναφερθείσας οδηγίας 91/542/ΕΟΚ)

όσο και προς τις συστάσεις στο πλαίσιο του προγράμματος Auto Oil I.

2. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

2.1. Η Επιτροπή (βλ. τα παραρτήματα της πρότασης οδηγίας) προτείνει όχι μόνον νέα όρια όσον αφορά τις εκπομπές ρύπων των κινητήρων για οχήματα επαγγελματικής χρήσεως, αλλά και διάφορες καινοτομίες που άπτονται του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας και των διαδικασιών των δοκιμών.

2.2. Όσον αφορά το χρονοδιάγραμμα, η Επιτροπή προβλέπει την επιβολή των νέων μέτρων από 1ης Οκτωβρίου 2000 για τα καινούρια είδη κινητήρων και από 1ης Οκτωβρίου 2001 για όλους τους κινητήρες που διαθέτουν ήδη πιστοποιητικό συμμόρφωσης, με μετάθεση της ημερομηνίας κατά ένα έτος σε σχέση με τα υποδεικνυόμενα από το Συμβούλιο (βλ. σημείο 1.2).

2.3. Η Επιτροπή αναλαμβάνει επιπλέον τη δέσμευση να προβεί, έως την 31η Δεκεμβρίου 1999, σε νέα πρόταση με στόχο την επίτευξη σημαντικών περιστολών των εκπομπών ρύπων από τους κινητήρες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, η οποία θα αρχίσει να ισχύει μετά την 31η Οκτωβρίου 2005 (βλ. άρθρο 4). Στην πρόταση αυτή θα ληφθεί υπόψη η πρόοδος που επετεύχθη όσον αφορά τα εξής:

- την εξέλιξη της τεχνολογίας·
- τη διαμόρφωση κύκλου δοκιμών εναρμονισμένου σε παγκόσμια κλίμακα·
- την ανάπτυξη ενσωματωμένων στο όχημα συστημάτων διάγνωσης (OBD)·
- τη θέσπιση διατάξεων όσον αφορά τη διάρκεια ζωής.

2.4. Οι καινοτομίες που εισάγει η Επιτροπή αφορούν τα εξής:

- την επέκταση του πεδίου εφαρμογής στους κινητήρες συμπιεσμένου φυσικού αερίου (GNC) και υγραερίου (LPG) που προορίζονται για οχήματα επαγγελματικής χρήσεως·

⁽¹⁾ ΕΕ C 173 της 8.6.1998, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ L 36 της 3.12.1987.

⁽³⁾ ΕΕ L 295 της 25.10.1991.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 40 της 17.2.1996.

⁽⁵⁾ COM(96) 248 τελικό, της 18.6.1996.

- ένα νέο κύκλο δοκιμών σε σταθερές συνθήκες λειτουργίες (κύκλος ESC) που αντικαθιστά αυτόν που εφαρμόζεται επί του παρόντος·
- τον έλεγχο της αιθάλης μέσω δοκιμής δυναμικής απόκρισης φορτίου με απότομες διακυμάνσεις φορτίου (κύκλος ELR) που προστίθεται στους ελέγχους της αιθάλης οι οποίοι επιβάλλονται από την οδηγία 72/306/ΕΟΚ της 2ης Αυγούστου 1972·
- έναν μεταβατικό κύκλο δοκιμών δηλαδή με μεταβλητή ταχύτητα και φορτίο (κύκλος ETC).

2.5. Επιπλέον, η Επιτροπή προτείνει τα ακόλουθα :

- όλοι οι συμβατικοί κινητήρες ντήζελ να υποβάλλονται στους κύκλους δοκιμών ESC και ELR·
- οι κινητήρες ντήζελ που είναι εξοπλισμένοι με προηγμένα συστήματα ελέγχου των εκπομπών ρύπων να υποβάλλονται και στους δύο κύκλους δοκιμών ESC και ELR, καθώς και στον μεταβατικό κύκλο δοκιμών ETC·
- οι κινητήρες που τροφοδοτούνται με αέριο (LPG ή GNC) να υποβάλλονται μόνον στον μεταβατικό κύκλο δοκιμών ETC.

2.6. Οι νέες οριακές τιμές για τους κινητήρες ντήζελ αντιστοιχούν — σύμφωνα με τους κανονισμούς που τέθηκαν σε ισχύ το 1996 και λαμβανομένων υπόψη των διαφορών μεταξύ της νέας και της παλαιάς διαδικασίας των δοκιμών — σε μείωση της τάξεως του 30 % για τα οξείδια του αζώτου (NOx) και τα σωματίδια.

2.7. Όσον αφορά τους κινητήρες που χρησιμοποιούν αέρια καύσιμα — οι οποίοι δοκιμάζονται σύμφωνα με τη διαδικασία ETC — εισάγονται «διαφορετικές» τιμές για τις εκπομπές μη μεθανιογόνων υδρογονανθράκων και για τις εκπομπές μεθανίου.

2.8. Τέλος, η Επιτροπή προέβαλε τεχνικούς λόγους οι οποίοι αιτιολογούν την εφαρμογή λιγότερο αυστηρού ορίου όσον αφορά τα σωματίδια για τους μικρούς κινητήρες ντήζελ υψηλής ταχύτητας, όπως προβλέπεται ήδη από την οδηγία 96/1/ΕΚ. Κατά συνέπεια, η μείωση των εκπομπών σωματιδίων αντιστοιχεί σε -40 % έναντι των τιμών που ίσχυαν έως τις 30 Σεπτεμβρίου 1997.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί να μετατεθούν κατά ένα έτος — όσον αφορά την εντολή του Συμβουλίου (βλ. σημείο 1.2 και 2.2) — οι ημερομηνίες εφαρμογής της νέας προτεινόμενης νομοθεσίας. Πράγματι, οι σημαντικές καινοτομίες που εισάγονται απαιτείται να προαγγελθούν δεόντως, ώστε να μπορέσει η βιομηχανία να προσαρμοσθεί σε αυτές.

3.2. Η βελτίωση της συσχέτισης μεταξύ συνθηκών δοκιμής και πραγματικών συνθηκών χρήσεως στο δρόμο των οχημάτων επαγγελματικής χρήσεως (βλ. σημείο 2.4) θα επιφέρει, στην πράξη, υψηλότερη μείωση των εκπομπών ρύπων έναντι των ποσοστών που μπορούν να συναχθούν από την απλή σύγκριση μεταξύ των οριακών τιμών που είχαν επιβληθεί το 1996 και

εκείνων που προτείνονται επί του παρόντος. Τούτο είναι ακόμη θετικότερο, δεδομένου ότι καθίσταται ολοένα και πιο προφανής η αύξηση της κυκλοφορίας που σχετίζεται με εμπορικές δραστηριότητες — είτε πρόκειται για τη μεταφορά αγαθών είτε για τη μετακίνηση προσώπων — και, συνεπώς, η αυξανόμενη επίδρασή της όσον αφορά την πρόκληση φαινομένων ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

3.3. Επ'αυτού, η ΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να επεξεργαστεί, σε σύντομο χρονικό διάστημα, πρόταση τροποποίησης της Οδηγίας 96/96/ΕΚ για τους περιοδικούς ελέγχους του κυκλοφορούντος στόλου. Η «πρόταση» αυτή θα πρέπει να αποβλέπει στην εισαγωγή ελέγχων σε ό,τι αφορά την εκπομπή αιθάλης από τα οχήματα επαγγελματικής χρήσεως, οι οποίοι να διενεργούνται επί της οδού (road side check). Είναι, πράγματι, συχνότατο φαινόμενο να απαντώνται στους ευρωπαϊκούς δρόμους οχήματα τα οποία, λόγω κακής συντήρησης, παρωχημένης ηλικίας, χρήσεως κακής ποιότητας καυσίμων ή για άλλους λόγους, εκλύουν μαύρο καπνό και, εύλογα, προκαλούν επίπεδα ρύπων κατά πολύ υψηλότερα από εκείνα που είχαν αρχικά πιστοποιηθεί. Η διενέργεια αυστηρότερων και αποτελεσματικότερων ελέγχων επί των οχημάτων που κυκλοφορούν θα πρέπει, επίσης, να συνοδεύεται από δράσεις οι οποίες να ευνοούν την ανανέωση του στόλου αυτού καθ'εαυτού και την απόσυρση οχημάτων τα οποία είτε είναι πολύ παλαιά είτε έχουν διανύσει υπερβολικά μεγάλες χιλιομετρικές αποστάσεις.

3.4. Η επέκταση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας (βλ. σημ. 2.4) στους κινητήρες που χρησιμοποιούν αέρια καύσιμα (LPG, GNC) προσδίδει επιτέλους σαφήνεια στον εν λόγω τομέα, δεδομένου ότι μέχρι σήμερα δεν είχε κωδικοποιηθεί σε ποια νομοθεσία περί ρύπανσης θα έπρεπε να εμπίπτουν οι εν λόγω κινητήρες. Η ΟΚΕ προσβλέπει στη διαρκώς μεγαλύντερη διάδοση οχημάτων τα οποία επωφελούνται των τεχνολογιών αυτών, ιδίως σε αστικές περιοχές, λόγω του γεγονότος ότι προκαλούν χαμηλά επίπεδα ρύπων και θορύβου. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατάλληλα φορολογικά μέσα προκειμένου να δοθούν κίνητρα για την αγορά οχημάτων που χρησιμοποιούν αέρια καύσιμα (GNC-GPL) προς όφελος της ποιότητας του αέρα.

3.5. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ορίσει αυστηρότερες προδιαγραφές για τα αστικά οχήματα που χρησιμοποιούν αέρια καύσιμα προκειμένου να μπορέσουν να επωφεληθούν από τις φορολογικές διευκολύνσεις που αναφέρονται στο σημείο 3.4.

3.6. Επιπλέον, η ΟΚΕ ευελπιστεί ότι η πρωτοβουλία που άπτεται της διαμόρφωσης κύκλου δοκιμών εναρμονισμένου σε παγκόσμια κλίμακα (βλ. σημ. 2.3) δεν θα επιβραδύνει τη διαδικασία που εισάγει η παρούσα πρόταση με στόχο να καταστούν διαθέσιμα οχήματα επαγγελματικής χρήσεως τα οποία να σέβονται ολοένα και περισσότερο το περιβάλλον. Ταυτόχρονα, η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται τη σημασία που έχει σε μια αγορά ολοένα και πιο παγκόσμιου χαρακτήρα η εναρμόνιση σε παγκόσμια κλίμακα και των διαδικασιών έγκρισης τύπου έτσι ώστε η έγκριση τύπου ενός οχήματος από ένα κράτος να γίνεται αποδεκτή από όλα τα κράτη.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Διαδικασία δοκιμών

Η ΟΚΕ συμφωνεί ως προς το γεγονός ότι οι υφιστάμενες διαδικασίες δοκιμών δεν αντιστοιχούν πλέον στην επιτευχθείσα τεχνολογική πρόοδο και εκφράζει την ευχαρίστησή της διότι με την παρούσα πρόταση οδηγίας η Επιτροπή αντιμετωπίζει με ρεαλιστικό τρόπο αυτό το πρόβλημα.

4.1.1. Πράγματι, μέχρι σήμερα, οι κινητήρες ντίζελ λαμβάνουν έγκριση τύπου σύμφωνα με έναν κύκλο δοκιμών — που είναι γνωστός ως κύκλος των 13 σταδίων — ο οποίος καθορίζει 13 φάσεις λειτουργίας σε σταθερές συνθήκες στροφών/φορτίου κινητήρα. Ο εν λόγω κύκλος των 13 σταδίων, που διαμορφώθηκε στη δεκαετία του '70 από την Οικονομική Επιτροπή για την Ευρώπη του ΟΗΕ, δεν παρέχει πλέον δυνατότητα ενδεδειγμένου ελέγχου των εκπομπών ρύπων, δεδομένου ότι — λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας στον τομέα τόσο των κινητήρων όσο και των οχημάτων — εξέλιπε η συσχέτιση με τις πραγματικές συνθήκες λειτουργίας των κινητήρων κατά την κίνηση των οχημάτων στο δρόμο.

Εξάλλου, η ολοένα και πιο εκτεταμένη χρήση των ηλεκτρονικών συστημάτων ελέγχου του κινητήρα καθιστά δυνατή τη βελτιστοποίηση των επιδόσεων των κινητήρων όσον αφορά τόσο τις εκπομπές ρύπων σε συγκεκριμένα σημεία (13 στάδια), τα οποία προβλέπονται στο πλαίσιο του κύκλου δοκιμών κατά την προσομοίωση λειτουργίας, όσο και την κατανάλωση στα υπόλοιπα σημεία (σε βάρος όμως των εκπομπών) «παραποιώντας» κατ'αυτόν τον τρόπο τον κύκλο δοκιμών αυτόν καθ'εαυτόν, μεταβάλλοντας δηλαδή τα αποτελέσματα κατά την πραγματική λειτουργία του οχήματος.

4.1.2. Η ΟΚΕ, σημειώνει ότι, οι νέες διαδικασίες δοκιμών — οι οποίες αποσκοπούν στην επίλυση των προαναφερθέντων προβλημάτων (συσχέτιση με τις πραγματικές συνθήκες λειτουργίας και δυνατότητα «παραποίησης» του κύκλου δοκιμών) — αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της ομάδας «ρύπανσης και ενέργειας» της Οικονομικής Επιτροπής για την Ευρώπη του ΟΗΕ (GRPE), και εκφράζει την ικανοποίησή της διότι:

- στις εν λόγω εργασίες συμμετέχον εθνικοί εμπειρογνώμονες, ανεξάρτητα εργαστήρια και ειδήμονες της βιομηχανίας.
- κατά τη διάρκεια των εργασιών αξιολόγησης διάφοροι κύκλοι δοκιμών, συμπεριλαμβανομένων των δοκιμών μεταβατικού τύπου (βλ. σημείο 2.4.)
- η Ομάδα έλαβε υπόψη της τις διαδικασίες δοκιμών που χρησιμοποιούν άλλες χώρες (ΗΠΑ, μεταβατικός κύκλος δοκιμών, και Ιαπωνία, στάσιμος κύκλος δοκιμών) και τις συνέπειες που οι διαδικασίες αυτές έχουν επί των προκαθορισμένων στόχων (π.χ. για τον κύκλο δοκιμών στις ΗΠΑ: καλή συσχέτιση με τις πραγματικές συνθήκες λειτουργίας αλλά ανεπαρκής προστασία έναντι της δυνατότητας «παραποίησης» του κύκλου).

4.1.3. Η ΟΚΕ επικροτεί μεν τις συστάσεις που διατυπώθηκαν από τους ειδικούς και υιοθετήθηκαν από την Επιτροπή, αλλά επισημαίνει ότι απαιτείται εμβάθυνση των σχετικών μελετών και πειραματισμών και, επιπλέον, ζητεί την εξεύρεση μιας κοινής λύσης για όλους τους κινητήρες ενόψει του γεγονότος ότι οι κανόνες που προβλέπει η Επιτροπή για το 2005 αναμένεται να καταστούν ακόμη αυστηρότεροι. Εξάλλου η ΟΚΕ τονίζει ότι αυτή η «κοινή λύση» πρέπει να αποσκοπεί σε υψηλή προστασία του περιβάλλοντος και συνεπώς να λαμβάνει δεόντως υπόψη τις συνθήκες λειτουργίας του κινητήρα (όπως

τα μεταβατικά στάδια, δηλαδή π.χ. οι επιταχύνσεις) που αντιστοιχούν σε υψηλά επίπεδα εκπομπών.

4.2. Οριακές τιμές

4.2.1. Η ΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση ότι τα νέα όρια που προτείνει η Επιτροπή αποτελούν τμήμα μιας σειράς δράσεων που αναλήφθηκαν με βάση τα αποτελέσματα του Auto Oil I. Η μελέτη αυτή είχε σκοπό να επισημάνει ένα σύνολο στοχοθετημένων δράσεων για την επίτευξη — το 2010 — των επιπέδων ποιότητας του αέρος που συνιστά η ΠΟΥ⁽¹⁾, λόγω της πεποιθήσεως ότι το κοινωνικό κόστος της ρύπανσης αιτιολογεί το στόχο αυτό. Ταυτόχρονα αυτό το σύνολο δράσεων πρέπει να ενταχθεί ορθώς στην οπτική αριστοποίησης της σχέσης κόστους/οφέλους.

4.2.2. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει το σημαντικό ρόλο που μπορούν και πρέπει να διαδραματίσουν οι βελτιώσεις της ποιότητας των καυσίμων κατά τη μείωση των επιπέδων εκπομπής ρύπων του κυκλοφορούντος στόλου οχημάτων. Είναι συνεπώς της γνώμης ότι οι δράσεις που έχουν προγραμματισθεί για το 2000 και το 2005 θα πρέπει να επεκταθούν έως ότου επιβληθούν (συγκεκριμένες) προδιαγραφές για τα πετρέλαια και τις βενζίνες που να είναι συνεπείς με τους περιβαλλοντικούς στόχους της Κοινότητας. Για το θέμα αυτό η ΟΚΕ ζητεί από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — που βρίσκονται στο στάδιο της «συμφιλίωσης» επί των σχετικών προτάσεων της Επιτροπής να λάβουν αποφάσεις οι οποίες να δίδουν θετική απάντηση στις προσδοκίες των ευρωπαίων πολιτικών σε ό,τι αφορά την «ποιότητα του αέρα».

4.2.3. Η ΟΚΕ εύχεται όπως η Επιτροπή, κατά τη διατύπωση αυτής της «πρότασης» οδηγίας, λάβει υπόψη τις εμπειρίες που έχουν βιωθεί σε ορισμένες χώρες της Κοινότητας (όπως η Σουηδία).

Τονίζει επίσης ότι η παρούσα πρόταση, όπως και η πρόταση που θα υποβληθεί για το 2005, θα πρέπει να αξιολογηθούν υπό το φως των δεσμεύσεων που ανέλαβε η Επιτροπή στο Κιότο σχετικά με τη μείωση των εκπομπών CO₂.

4.2.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την απόφαση της Επιτροπής (βλ. σημ. 2.7) περί εισαγωγής της έννοιας των «άκαυστων μη μεθανιογόνων υδρογονανθράκων» κατά τον προσδιορισμό των ορίων για τις εκπομπές ρύπων των κινητήρων που χρησιμοποιούν αέρια καύσιμα.

4.2.5. Όσον αφορά το μεθάνιο — παρότι πρόκειται για εξαιρετικά σταθερό αέριο το οποίο κατά συνέπεια δεν συμβάλει στο σχηματισμό όζοντος — η επιβολή ανώτατου επιτρεπόμενου ορίου (βλ. πίνακα 2 στο σημείο 6.2.1 του παραρτήματος I της πρότασης Οδηγίας) διασφαλίζει εν πάση περιπτώσει το γεγονός ότι η χρήση αερίων καυσίμων σε ευρεία κλίμακα δεν θα αποβεί εις βάρος της ανάγκης περιορισμού της παραγωγής αερίων που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

4.2.6. Σε ό,τι αφορά τους μικρούς κινητήρες ντίζελ υψηλής ταχύτητας, η ΟΚΕ επιβεβαιώνει τους τεχνικούς λόγους που υποβάλλει η Επιτροπή για να δικαιολογήσει μια υψηλότερη οριακή τιμή σωματιδιακών ρύπων (βλ. σημ. 2.8). Επιμένει ωστόσο, ότι — στο πλαίσιο μιας συνεργασίας μεταξύ βιομηχα-

⁽¹⁾ ΠΟΥ: Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας.

νίας και κοινωνικών εταίρων (όπως έχει ήδη αναφερθεί στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ του 1995⁽¹⁾ για την Οδηγία 96/1/EK) —

(¹) ΕΕ C 155 της 21.6.1995.

πρέπει να επαληθευθεί η δυνατότητα μεταφοράς της τιμής αυτής στην «οριακή τιμή» που προβλέπεται για όλους τους άλλους κινητήρες ντήζελ.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εναρμόνιση ορισμένων θεμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία των πληροφοριών»⁽¹⁾

(98/C 407/06)

Στις 6 Φεβρουαρίου 1998, και βάσει του άρθρου 100 Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουλίου 1998 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Moreland.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 93 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή: Η πρόταση της Επιτροπής

1.1. Το σχέδιο οδηγίας αποτελεί συνέχεια των αντιδράσεων στο Πράσινο Βιβλίο που δημοσίευσε η Επιτροπή το 1995⁽²⁾. Εντούτοις, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί το τελευταίο μέρος του νομοθετικού προγράμματος που απορρέει από το αρχικό Πράσινο Βιβλίο σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία και την κοινωνία των πληροφοριών που δημοσιεύθηκε το 1988⁽³⁾. Είναι σαφές ότι πρόκειται για τη σημαντικότερη πρόταση που έχει υποβληθεί.

1.2. Οι δύο βασικοί λόγοι που επιβάλλουν την υιοθέτηση της παρούσας οδηγίας είναι οι ακόλουθοι: κατά πρώτο λόγο, απαιτείται να συνεχισθούν οι προσπάθειες εναρμόνισης στον τομέα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων που απορρέουν από το Πράσινο Βιβλίο και, κατά δεύτερο λόγο, θα πρέπει να ενσωματωθούν στην κοινοτική νομοθεσία οι διατάξεις των πρόσφατων συνθηκών του Διεθνούς Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO) για την πνευματική ιδιοκτησία, τις εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα που συνήφθησαν στη Γενεύη το Δεκέμβριο του 1996.

1.3. Γενικά, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προτάσεις που υποβάλλονται διότι θεωρεί ότι συμβαδίζουν με τις παρατηρήσεις που έχει διατυπώσει τόσο σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο όσο και σχετικά με τις συνθήκες του Διεθνούς Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Η Επιτροπή επέλεξε μια προσέγγιση που αποτελείται από τέσσερα σκέλη:

1.3.1. τη διασφάλιση της καλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς,

1.3.2. την εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής ελαστικότητας για τα κράτη μέλη, σε συνδυασμό με την αρχή της επικουρικότητας,

1.3.3. την προστασία και τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ιδιαίτερος των δικαιωμάτων σε περιεχόμενο άμεσης επικοινωνίας,

1.3.4. την εναρμόνιση της αναγκαίας προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας με τα δικαιώματα των χρηστών και του ευρέως κοινού.

1.4. Το θέμα που θα πρέπει, κατά κύριο λόγο, να εξετασθεί αφορά το βαθμό στον οποίο η θέσπιση ορισμένων εξαιρέσεων από την ομοιόμορφη εφαρμογή των διατάξεων για τα πνευματικά και άλλα συγγενικά δικαιώματα θα πρέπει να επαφεί στα επιμέρους κράτη μέλη. Δηλαδή, βάσει του παρόντος σχεδίου οδηγίας, τα κράτη μέλη διαθέτουν ένα σημαντικό βαθμό διακριτικής ευχέρειας, ως προς τον ακριβή καθορισμό των εξαιρέσεων. Οι εξαιρέσεις αυτές αφορούν, μεταξύ άλλων, τις φωτοτυπίες, τη μη εμπορική χρήση προς όφελος προσώπων με

(¹) ΕΕ C 108 της 7.4.1998, σ. 6.

(²) Πράσινο Βιβλίο «Το δικαίωμα δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα στην κοινωνία των πληροφοριών», COM(95) 382 τελικό της 19.7.1995.

(³) «Πράσινη Βίβλος για το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και την τεχνολογική πρόκληση — Προβλήματα του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας που χρειάζονται άμεση αντιμετώπιση», COM(88) 172 τελικό της 7.6.1988.

προβλήματα όρασης και ακοής, την παρουσίαση των γεγονότων της επικαιρότητας και τη χρήση του υλικού από βιβλιοθήκες και άλλους φορείς παροχής πληροφοριών στο κοινό. Η προσέγγιση που υιοθετεί η Επιτροπή αποσκοπεί κυρίως στην εξεύρεση της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ του επιδιωκόμενου στόχου της εξάλειψης όλων των εμποδίων που παρεμβάλλονται στο εμπόριο και του στόχου της ουδετερότητας ως προς τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες του κάθε κράτους μέλους.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ανάλυση της πρότασης της Επιτροπής θα πρέπει να βασισθεί στο γεγονός ότι, μέσω αυτής, επιδιώκεται η εξεύρεση των κατάλληλων ισορροπιών, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη διασφάλιση της αποφυγής της διατήρησης ή θέσπισης εμποδίων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο μέσω των εξαιρέσεων. Από την πλευρά αυτή, η προσέγγιση της Επιτροπής συμβαδίζει με την άποψη που διέτυψε η ΟΚΕ σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο του 1995 στα πλαίσια της οποίας τονιζόταν — λαμβανομένης υπόψη της πολυπλοκότητας και των διαφορών μεταξύ των νομοθεσιών των διαφόρων κρατών μελών — ότι θα πρέπει να δοθεί άμεση προτεραιότητα στην εξέταση του εν λόγω θέματος.

2.2. Λαμβανομένων υπόψη των δυσκολιών που παρουσιάζει το εν λόγω θέμα, του χρόνου που απαιτείται για να θεσπισθεί η σχετική νομοθεσία της ΕΕ, καθώς και της σαφώς αποδεκτής προσέγγισης που έχει υιοθετήσει η Επιτροπή, η οποία επικεντρώνει την προσοχή της στα βασικά εμπόδια που παρεμβάλλονται στην ενιαία αγορά, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η προσέγγιση αυτή είναι η πλέον κατάλληλη. Εντούτοις, θα πρέπει να αντιμετωπισθούν άμεσα τα πολύπλοκα εκείνα ζητήματα λόγω των οποίων παρεμβάλλονται εμπόδια στο εμπόριο, καθώς και οιοδήποτε άλλο ζήτημα μπορεί να προκαλέσει ενδεχομένως παρεμφερή προβλήματα.

2.3. Η ΟΚΕ προτείνει τη διατήρηση των μερών εκείνων του σχεδίου οδηγίας που αφορούν απλώς τη μεταφορά στο κοινοτικό δίκαιο τμημάτων της Συνθήκης του Διεθνούς Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΔΟΠΙ).

2.4. Κατά συνέπεια, παρά το γεγονός ότι γενικά η ΟΚΕ υποστηρίζει την προτεινόμενη οδηγία, επιθυμεί να προβεί στη διατύπωση ορισμένων ειδικών παρατηρήσεων. Είναι σαφές ότι απαιτείται η διεξοδική εξέταση του άρθρου 5 του σχεδίου οδηγίας.

3. Ειδικά άρθρα

3.1. Προοίμιο

3.1.1. Ο αριθμός των αιτιολογικών σκέψεων που περιλαμβάνονται στο προοίμιο είναι υπερβολικός. Οι αιτιολογικές σκέψεις που επαναλαμβάνονται θα πρέπει να διαγραφούν ενώ εκείνες που αποσαφηνίζουν ή εμπλουτίζουν το κείμενο θα πρέπει να ενσωματωθούν στα σχετικά σημεία του κειμένου της οδηγίας.

3.2. Άρθρο 1 — Σημείο 2

3.2.1. Θα πρέπει να προστεθεί η λέξη «σαφώς» αμέσως μετά από τις λέξεις «Εφόσον δεν ορίζεται...» διότι κατά τον τρόπο αυτό θα αποφευχθούν διαφωνίες σχετικά με το κατά πόσο η

εφαρμογή, συνεπαγωγικώς, άλλων διατάξεων ακυρώνει προηγούμενες νομοθετικές διατάξεις.

3.2.2. Η ΟΚΕ προτείνει την έκδοση μίας ενοποιημένης οδηγίας εκ μέρους της Επιτροπής ώστε να ενσωματωθεί σε ένα ενιαίο έγγραφο το σύνολο της κοινοτικής νομοθεσίας για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα και να υπάρξει ευκολότερη πρόσβαση σ' αυτή.

3.3. Άρθρο 2

Το περιεχόμενο του εν λόγω άρθρου αντικατοπτρίζει το πνεύμα της οδηγίας σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης⁽¹⁾ και είναι συμβατό με αυτή. Το νέο στοιχείο που εισάγει η πρόταση και ενδιαφέρει βασικά τα κράτη μέλη είναι το γεγονός ότι το αποκλειστικό δικαίωμα ισχύει τόσο για την προσωρινή ή μεταβατική αναπαραγωγή όσο και για την οριστική αναπαραγωγή. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της σχετικά, διότι η δημιουργία της κοινωνίας των πληροφοριών θα διευκολυνθεί μόνον στην περίπτωση που οι κάτοχοι δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας έχουν την ευθύνη σχετικά με τον μεταγενέστερο μοναδικό τρόπο εμπορικής χρήσης ανοικτής γραμμής των έργων τους που θα πραγματοποιείται σε μεγάλο βαθμό μέσω της παραγωγής και χρησιμοποίησης προσωρινών ή μεταβατικών αντιγράφων.

3.4. Τονίζεται ότι δεν υφίσταται αποκλειστικό δικαίωμα στην περίπτωση πολυκαναλικών εκπομπών.

3.5. Άρθρο 3

Το σημείο 1 του άρθρου 3 δίδει ένα πολύ προσεκτικά διατυπωμένο ορισμό του αποκλειστικού δικαιώματος των δημιουργών να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη μετάδοση ανοικτής γραμμής του έργου τους, συμπεριλαμβανομένης της παρουσίας του εν λόγω έργου στον παγκόσμιο ιστό (World Wide Web). Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή ώστε να διασφαλισθεί η πρακτική ισχύς του εν λόγω ορισμού στα πλαίσια της διαρκώς μεταβαλλόμενης τεχνολογίας, κυρίως στα πλαίσια της χρήσης «ευφύνων προγραμμάτων» (intelligent agents) και της ενεργητικής, αντί της παθητικής, χρήσης της τεχνολογίας, δηλαδή της χρήσης της τεχνολογίας εκ μέρους των χρηστών του δικτύου για την παραγωγή αντιγράφων έργων χωρίς να είναι υποχρεωμένοι να υποβάλλουν σχετικό αίτημα μέσω των προγραμμάτων αναζήτησης.

3.6. Άρθρο 4

3.6.1. Το άρθρο αυτό αναφέρεται στο δικαίωμα διανομής και ιδιαίτερα στο δικαίωμα των κατόχων δικαιωμάτων ιδιοκτησίας να ελέγχουν τη διανομή συγκεκριμένων αντιγράφων του έργου τους. Το βασικό νομικό ερώτημα που τίθεται είναι το κατά πόσο η άσκηση του εν λόγω δικαιώματος εξαντλείται μόνον με την πρώτη πώληση στην Κοινότητα ή παγκοσμίως. Δηλαδή, το ζήτημα που τίθεται είναι κατά πόσο η εισαγωγή

⁽¹⁾ Οδηγία 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 1992 σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας — ΕΕ L 346 της 27.11.1992 — ΕΕ C 269 της 14.10.1991, σ. 54.

από χώρα εκτός της Κοινότητας ενός συγκεκριμένου νόμιμου αντιγράφου ενός έργου για την πώληση του οποίου στην εν λόγω χώρα έχει χορηγηθεί νόμιμη άδεια, μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς τη συγκατάθεση του κατόχου των αντίστοιχων δικαιωμάτων εντός της Κοινότητας. Το θέμα αυτό αφορά κυρίως τις περιπτώσεις των «παράλληλων εισαγωγών» — όπως αποκαλούνται οι εν λόγω εισαγωγές — από τις ΗΠΑ, στις οποίες, παραδείγματος χάρη, οι σύμπυκνοι δίσκοι που χρησιμοποιούνται από τους καταναλωτές κοστίζουν συχνά φθηνότερα.

3.6.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί ότι, υπό τις συνθήκες που ισχύουν σήμερα στην αγορά, και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι και άλλες σημαντικές εμπορικές νομοθεσίες προβλέπουν παρόμοιους κανόνες, αιτιολογείται πλήρως η απόφαση της Επιτροπής να προβλέψει ότι η άσκηση του δικαιώματος ελέγχου της διανομής εξαντλείται εντός της Κοινότητας και δεν ισχύει σε διεθνές επίπεδο. Εντούτοις, η ΟΚΕ συνιστά την τροποποίηση της διατύπωσης της διάταξης για να αποτραπεί οιοδήποτε ενδεχόμενο παρερμηνείας της. (η παρεμφερής διατύπωση της οδηγίας για την εναρμόνιση της νομοθεσίας για τα εμπορικά σήματα, παραδείγματος χάρη, προκάλεσε σύγχυση και διαφορές οι οποίες μπορούν να αποφευχθούν).

3.6.3. Προτείνεται η ακόλουθη τροποποίηση:

«Το δικαίωμα διανομής δεν εξαντλείται με οποιαδήποτε πώληση ή μεταβίβαση, εκτός της Κοινότητας, των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας επί του πρωτοτύπου ή οποιουδήποτε αντίγραφου οποιουδήποτε έργου, με ή χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου.»

3.6.4. Εντούτοις, μπορεί να εξετασθεί το ενδεχόμενο επέκτασης του πεδίου εφαρμογής του δικαιώματος ελέγχου της διανομής αλλά μόνον βάσει της αρχής της αμοιβαιότητας και μετά από διαπραγματεύσεις, προκειμένου να εξασφαλισθεί η δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση των πρωτότυπων έργων και των αντιγράφων τους που παράγονται στην Κοινότητα.

3.7. Άρθρο 5

Στο άρθρο αυτό παρατίθενται οι εξαιρέσεις από τις διατάξεις για τα αποκλειστικά δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3.

3.7.1. Άρθρο 5.1

3.7.1.1. Η πρώτη εξαίρεση αφορά τις «προσωρινές πράξεις αναπαραγωγής». Η εν λόγω εξαίρεση έχει ως στόχο να αποφευχθεί η περιστασιακή αποθήκευση αντιγράφων ενός έργου, παραδείγματος χάρη, στη μνήμη ενδιάμεσων εξυπηρετητών (server) ηλεκτρονικών υπολογιστών που χρησιμοποιούνται για τη σύνδεση μεταξύ ενός εξυπηρετητή δικτύου (web server) και του προγράμματος αναζήτησης (web browser) που χρησιμοποιεί ο τελικός χρήστης. Το ζητούμενο είναι το κατά πόσο η προσωρινή αναπαραγωγή έχει ή όχι «ανεξάρτητη οικονομική σημασία». Θα πρέπει ίσως στο σημείο αυτό να καταστεί απολύτως σαφές ότι η έννοια «ανεξάρτητη οικονομική σημασία» αφορά τη χρήση του έργου και όχι τη μετάδοσή του.

3.7.1.2. Η εν λόγω διάταξη πρέπει να συμπληρωθεί και να αποσαφηνισθεί. Οιαδήποτε αναπαραγωγή αποτελεί στην πραγματικότητα χρήση του έργου, όπως η προσωρινή αντιγραφή προγραμμάτων ή στοιχείων στη μνήμη με σκοπό τη χρήση του έργου ή την πρόσβαση σε αυτό, και για το λόγο

αυτό θα πρέπει να επιτρέπεται μόνο στην περίπτωση που έχει χορηγηθεί σχετική άδεια του κατόχου του δικαιώματος.

3.7.1.3. Διαπιστώνεται ότι υφίσταται επικάλυψη με την επικείμενη πρόταση της Επιτροπής σχετικά με το θέμα της νομικής ευθύνης, με την οποία θα εναρμονισθούν σε ολόκληρη την Κοινότητα οι κανόνες που διέπουν ζητήματα νομικής ευθύνης στον τομέα των δραστηριοτήτων ανοικτής γραμμής. Η θέσπιση κανόνων στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας δεν αποτελεί κατ'ανάγκη την καταλληλότερη λύση για την αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν την νομική ευθύνη των προμηθευτών υπηρεσιών διότι τα ζητήματα αυτά υπερβαίνουν τον τομέα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Ωστόσο, κρίνεται σκόπιμο να υπάρξει άμεση σύνδεση των δύο οδηγιών και να υιοθετηθεί η οδηγία για το ζήτημα της νομικής ευθύνης αμέσως μετά από την υιοθέτηση της παρούσας οδηγίας στην περίπτωση που δεν είναι δυνατή η ταυτόχρονη υιοθέτησή τους.

3.7.2. Άρθρα 5.2 και 5.3

3.7.2.1. Τα υπόλοιπα σημεία των άρθρων του σχεδίου οδηγίας καθορίζουν επακριβώς τις εξαιρέσεις σε σχέση με το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής που προαναφέρθηκε. Η θέσπιση των εν λόγω εξαιρέσεων επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών. Η ΟΚΕ θεωρεί, γενικά, ότι οι δυνατότητες που παρέχονται στα κράτη μέλη στο πλαίσιο του σχεδίου οδηγίας ως προς τη θέσπιση εξαιρέσεων είναι δυνατόν να συμβάλει στη διατήρηση ουσιαστικών εμποδίων στις εμπορικές συναλλαγές στο εσωτερικό της Κοινότητας και κρίνει, κατά συνέπεια, ότι η Επιτροπή θα πρέπει να συνεχίσει να παρακολουθεί προσεκτικά το εν λόγω ζήτημα ώστε να διασφαλισθεί ότι η χρήση των παρεκκλίσεων αυτών εκ μέρους των κρατών μελών δεν αποτελεί πηγή παρεμβολής εμποδίων στην πράξη.

3.7.2.2. Το πλέον αξιοσημείωτο παράδειγμα στον τομέα αυτό αποτελεί η αναπαραγωγή ακουστικού, οπτικού και οπτικοακουστικού υλικού που πραγματοποιούνται από φυσικά πρόσωπα για ιδιωτική χρήση. Στην περίπτωση αυτή η Επιτροπή διαθέτει τρεις επιλογές:

- να προβεί στην πλήρη εναρμόνιση του δικαίου που ισχύει για την αναπαραγωγή από ιδιώτες, θεσπίζοντας το απόλυτο δικαίωμα χορήγησης αδειάς ή απαγόρευσης της αναπαραγωγής του έργου,
- να προβεί στην εναρμόνιση του δικαίου που διέπει τη ψηφιακή αναπαραγωγή μόνο, ή
- να υπάγει το εν λόγω ζήτημα στην αποκλειστική ευθύνη των κρατών μελών.

3.7.2.3. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την προσέγγιση που υιοθετεί η Επιτροπή όπως παρατίθεται στο σημείο 6 του άρθρου 5 της αιτιολογικής έκθεσης και ιδιαίτερα το γεγονός ότι η Επιτροπή σκοπεύει να παρακολουθήσει εκ του σύνεγγυς τις εξελίξεις στην αγορά σχετικά με την ψηφιακή ιδιωτική αντιγραφή και να ζητήσει τη γνώμη των ενδιαφερομένων μερών το 2ο εξάμηνο του 1998. Ορθότατα, η εν λόγω διαβούλευση θα επικεντρωθεί σε τεχνικά ζητήματα και θα επιδιώξει την εξισορρόπηση δικαιωμάτων και συμφερόντων. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι θα ζητηθεί η γνώμη της στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής, ότι δεν θα παραταθεί η διαδικασία διαβούλευσης και ότι η Επιτροπή θα υποβάλει σύντομα προτάσεις.

3.7.2.4. Εν τω μεταξύ η αντιμετώπιση του ζητήματος της ιδιωτικής αντιγραφής επαφίεται ορθά στα κράτη μέλη. Η ΟΚΕ εμφανίζεται ιδιαίτερα διστακτική ως προς το ζήτημα του περιορισμού της δραστηριότητας των ατόμων στο καθαρά ιδιωτικό πεδίο. Η ΟΚΕ ενδιαφέρεται ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου

η αντιγραφή είναι αναγκαία για την προστασία των παιδιών (περίπτωση κατά την οποία γονείς εγγράφουν προγράμματα που θα παρακολουθήσουν όταν τα παιδιά δεν είναι παρόντα).

3.7.2.5. Η πρόβλεψη περιορισμών, βάσει του σημείου 3 (β) του άρθρου 5, όσον αφορά ορισμένα δικαιώματα στην περίπτωση χρήσης ενός έργου ή άλλου υλικού από πρόσωπα με πρόβλημα ακοής ή όρασης, θα πρέπει να επεκταθεί σε όλα τα άτομα με ειδικές ανάγκες, δεδομένου ότι η εν λόγω χρήση δεν έχει εμπορικό χαρακτήρα. Επιπλέον, το Συμβούλιο πρέπει να καλέσει την Επιτροπή να καταρτίσει νομοθετική πρόταση με την οποία η εξαίρεση αυτή θα καταστεί υποχρεωτική.

3.7.2.6. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι οι επιτρεπόμενες, στα κράτη μέλη, εξαιρέσεις δίδουν σε αυτά τη δυνατότητα είτε να αποσυνδέσουν πλήρως τη θέσπιση παρόμοιων διατάξεων από την έννοια της προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας είτε να προβούν στη θέσπιση ενός συστήματος καταβολής δίκαιης αποζημίωσης βάσει των εν λόγω διατάξεων.

3.7.2.7. Τέλος, η υφιστάμενη νομοθεσία των κρατών μελών σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας προβλέπει ήδη ορισμένες μικρότερης σημασίας εξαιρέσεις από το γενικό δικαίωμα αναπαραγωγής. Παραδείγματος χάρι η νομοθεσία ορισμένων κρατών μελών προβλέπει το δικαίωμα της περιστασιακής αντιγραφής ενός έργου για τη χρησιμοποίησή του κατά τη διάρκεια μίας εκπομπής ή την παραγωγή μίας ταινίας σχετικά με ένα κτίριο ή την παρέμβαση των ρυθμιστικών αρχών για την εξασφάλιση της παρακολούθησης με τα πρότυπα που ισχύουν για τα μέσα ενημέρωσης. Θα πρέπει να καταστεί δυνατή η συνέχιση των εν λόγω, περιορισμένης εμβέλειας, εξαιρέσεων μέσω της προσθήκης των ήσσονος σημασίας αυτών εξαιρέσεων στις ήδη προβλεπόμενες στο σημείο 3 του άρθρου 5, στην περίπτωση βεβαίως που αυτές δεν παρεμβάλλουν εμπόδια στο ενδοκοινοτικό εμπόριο.

3.8. Άρθρο 6

3.8.1. Το άρθρο αυτό έχει ως στόχο να διασφαλισθεί η, εκ μέρους των κρατών μελών, λήψη των κατάλληλων μέτρων προστασίας έναντι της κατασκευής ή διανομής μηχανισμών «οι οποίοι έχουν περιορισμένης εμπορικής σημασίας σκοπό» και έχουν ως μοναδικό στόχο την καταστράτηγηση των τεχνικών μέτρων που αποσκοπούν στην προστασία των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και ιδιαίτερα στην απαγόρευση της αντιγραφής.

3.8.2. Αναπόφευκτα βάσει του παρόντος σχεδίου οδηγίας επιδιώκεται η εξισορρόπηση μεταξύ τόσο του δικαιώματος των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας να παρακολουθούν εκ του σύννεγγυς τη χρησιμοποίηση οιαδήποτε μηχανισμού, κατά κύριο λόγο ή περιστασιακά, για την καταστράτηγηση των τεχνολογικών μέτρων (παραδείγματος χάρι τα κασετόφωνα διπλής εγγραφής τα οποία εκτός από την παράνομη χρήση τους έχουν και πολλές νόμιμες χρήσεις)

όσο και του δικαιώματος των καταναλωτών να χρησιμοποιούν τους μηχανισμούς αυτούς για νόμιμους σκοπούς. Κατά την άποψη της ΟΚΕ έχει επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία αλλά η απαγόρευση των εν λόγω μηχανισμών καταστράτηγησης θα πρέπει να συμπεριλάβει και τους μηχανισμούς εκείνους οι οποίοι «προωθούνται, διαφημίζονται και διατίθενται στην αγορά με τον σαφή σκοπό της καταστράτηγησης των τεχνικών μέτρων».

3.9. Άρθρο 7

Το εν λόγω άρθρο αφορά την πρόβλεψη των κατάλληλων μέτρων νομικής προστασίας για την αντιμετώπιση κάθε φαινομένου απάλειψης ή αλλοίωσης οιασδήποτε πληροφορίας υπό ηλεκτρονική μορφή σχετικά με τη διαχείριση των δικαιωμάτων. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι η θέσπιση δικαιωμάτων συστημάτων διαχείρισης της πληροφορίας θα πρέπει να παραμείνει προαιρετική, δηλαδή δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να επιβληθούν διατυπώσεις που δεν επιτρέπονται βάσει της Σύμβασης της Βέρνης.

3.10. Άρθρο 8

3.10.1. Η ΟΚΕ έχει ήδη ζητήσει την πρόβλεψη μέσων προστασίας εκ μέρους της νομοθεσίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Το παρόν άρθρο υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν τις «κατάλληλες κυρώσεις και μέσα προστασίας» για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων παραβίασης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία. Οι επιβαλλόμενες κυρώσεις θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και να έχουν αποτρεπτικό χαρακτήρα. Η ΟΚΕ προτείνει να ζητηθεί από τα κράτη μέλη η κατάρτιση ενός αναλυτικότερου καταλόγου κυρώσεων που να περιλαμβάνει αποτελεσματικά μέσα προστασίας χαμηλού κόστους.

3.10.2. Η ΟΚΕ καλεί επίσης την Επιτροπή να συνεχίσει να παρακολουθεί το κατά πόσο τα κράτη μέλη έχουν προβλέψει τα κατάλληλα μέσα προστασίας και να τονίσει τις προφανείς ελλείψεις που υπάρχουν στα κράτη μέλη.

3.11. Άρθρο 10

Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι το άρθρο 10.2 αντιστοιχεί στη μεταφορά διάταξης της συνθήκης του ΔΟΠΝ. Σε περίπτωση που προκύψουν ασάφειες, αυτές θα πρέπει να τακτοποιηθούν από την Επιτροπή σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη αυτή.

3.12. Άρθρο 12

Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση να υποβάλει η Επιτροπή έκθεση κάθε τρία χρόνια καθώς και τη συμπερίληψή της στον κατάλογο των παραληπτών.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι συνέπειες του ενιαίου νομίσματος για την εσωτερική αγορά — Παρατηρητήριο της εσωτερικής αγοράς»

(98/C 407/07)

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στις 29 Ιανουαρίου 1998 αποφάσισε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23, τρίτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού την κατάρτιση γνωμοδότησης πρωτοβουλίας με θέμα: «Οι συνέπειες του ενιαίου νομίσματος για την εσωτερική αγορά».

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών κατήρτισε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουλίου 1998 βάσει της έκθεσης του εισηγητή, κ. Burani.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε στις 9 Σεπτεμβρίου 1998 στη διάρκεια της 357ης σύνολο ολομέλειας, με 106 ψήφους υπέρ και 3 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η υιοθέτηση του ευρώ αντιμετωπίζεται διαφορετικά από το ευρύ κοινό, από τους οικονομικούς φορείς και από τους κοινωνικούς εταίρους γενικότερα: Ορισμένοι το θεωρούν ως παράγοντα ανάκαμψης της οικονομίας, άλλοι το αποδίδουν επιδράσεις ποικίλου χαρακτήρα ως συνέπεια της αυστηρότητας που έχει επιβληθεί στα δημόσια οικονομικά, άλλοι επίσης θεωρούν ότι ο αντίκτυπος του στην εσωτερική αγορά θα είναι σχετικά περιορισμένος. Από την άλλη πλευρά είναι γεγονός ότι, μετά την απόφαση της υιοθέτησης του ευρώ ως νομίσματος για έντεκα χώρες της Ένωσης, η ομοφωνία επικρατεί των διενέξεων. Η ΟΚΕ, από την πλευρά της, προτιμάται να συμβάλει με τον προβληματισμό της και με τη γνώση των γεγονότων και τις απόψεις που ελεύθερα εκφράζονται από τους κοινωνικούς εταίρους στους περαιτέρω προβληματισμούς για το θέμα αυτό εκ μέρους της Επιτροπής, του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

1.2. Το ζήτημα τίγεται σε μία πλούσια επίσημη και ανεπίσημη βιβλιογραφία, από τα μέσα ενημέρωσης και τον επιστημονικό τύπο· συνελπώς δε λείπουν οι πηγές ενημέρωσης. Η ΟΚΕ έκρινε για το λόγο αυτό ότι οι περαιτέρω επαληθεύσεις θα πρέπει να γίνουν μέσω της άμεσης διαβούλευσης σε ανοιχτή συζήτηση με τις επιχειρήσεις, τα συνδικάτα και τους καταναλωτές. Προς το σκοπό αυτό οργάνωσε δύο ακροάσεις, την πρώτη στη Ρώμη στις 7 Μαΐου 1998 και τη δεύτερη στο Λονδίνο στις 15 Μαΐου 1998. Οι ημερομηνίες αυτές επιλέχθηκαν προκειμένου να υπάρξουν «θερμές» αντιδράσεις μετά την επίσημη υιοθέτηση του ευρώ· οι τόποι αυτοί επιλέχθηκαν ως οι πιο κατάλληλοι για να υπάρξει αντιπαράθεση των απόψεων που επικρατούν σε ένα κράτος μέλος της νομισματικής ένωσης και σε ένα κράτος που έχει επιλέξει να παραμείνει προς στιγμήν έξω.

1.2.1. Η ΟΚΕ γνωρίζει καλά, από την άλλη πλευρά, ότι ένα τόσο περιορισμένο δείγμα μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό ολόκληρης της Ευρώπης και ότι τα γνωστικά στοιχεία που έχουν περισυλλεχθεί δεν μπορούν αυτομάτως να επεκταθούν σε όλες τις χώρες. Επιπλέον, για συντομία και σαφήνεια, περιόρισε την εξέτασή της σε ορισμένες από τις πτυχές που συνδέ-

ονται άμεσα με την υιοθέτηση του ευρώ, παραμερίζοντας εκείνες που έχουν ήδη θιχτεί σε άλλες γνωμοδοτήσεις, ή που θα έχουν ως συνέπεια την ανάγκη ανάλυσης συναφών θεμάτων.

1.3. Η έκθεση που ακολουθεί έλαβε υπόψη της τις γνωμοδοτήσεις που εκφράστηκαν από τους συμμετέχοντες στις δύο ακροάσεις, αλλά αποτελεί κυρίως τον καρπό των προβληματισμών των μελών της ΟΚΕ που προσέφεραν τη συμβολή τους μέσω των διαφορετικών φάσεων κατάρτισης του εγγράφου. Δεν ισχυριζόμαστε ότι έχουμε προσδιορίσει κάποια σταθερά σημεία, ούτε ότι έχουμε προβεί σε ασφαλείς προβλέψεις· σε μία αγορά που κυριαρχείται από πολυάριθμα εσωγενή συμβάντα, ανεξάρτητα από τις βουλήσεις των κυβερνήσεων, το καλύτερο που μπορεί να γίνει είναι να εκφραστούν ευέλικτες και πιθανές αρχές, που προσαρμόζονται στην πραγματικότητα της στιγμής.

2. Ο αντίκτυπος της εισαγωγής του ευρώ στην ελευθερία εγκατάστασης

2.1. Η σχέση μεταξύ ελευθερίας εγκατάστασης, που εξασφαλίζεται ήδη ευρύτατα από τη Συνθήκη και του ενιαίου νομίσματος μπορεί σε πρώτη όψη να φαίνεται σχετικά περιορισμένη· διάφοροι νομικοί παράγοντες θεωρούν εξάλλου ότι το ευρώ μπορεί να έχει επιπτώσεις στην μετεγκατάσταση των επιχειρήσεων και στις αποφάσεις αγοράς, συγκέντρωσης και συγχώνευσης.

2.2. Η δυνατότητα άμεσης αντιπαράθεσης κόστους και τιμών — για την οποία θα αναφερθούν περισσότερα στη συνέχεια — από κοινού με την κατάργηση των συναλλαγματικών κινδύνων, και των διακυμάνσεων της σχετικής αξίας των νομισμάτων καθιστά σχετικά πιο εύκολους τους προκαταρκτικούς οικονομικούς υπολογισμούς για την αξιολόγηση της βέλτιστης χωροθέτησης των παραγωγικών δραστηριοτήτων ή των υπηρεσιών. Προφανώς, το ενιαίο νόμισμα δεν αποτελεί το μόνο παράγοντα που διακυβεύεται· παραμένουν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων χωρών όσον αφορά τη φορολογία, το κόστος εργασίας, τη διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού και έως τώρα κινήτρων.

2.3. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ειδικότερα θεωρούν ότι με το ενιαίο νόμισμα θα είναι δυνατό γι' αυτές να προχωρήσουν σε παραγωγικές μονάδες — αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις πρόκειται για πραγματικές μεταφορές της κυριότερης δραστηριότητας σε χώρες όπου οι εν λόγω συνθήκες παρουσιάζονται πιο θετικές σε σχέση με τις συνθήκες της χώρας προέλευσης. Με άλλα λόγια οι χώρες στις οποίες υφίστανται ήδη πιο ευνοϊκές συνθήκες από την άποψη της φορολογίας του κόστους εργασίας και της διαθεσιμότητας εργατικού δυναμικού προβλέπουν το ενιαίο νόμισμα ως τον καθοριστικό παράγοντα προώθησης νέων επιχειρήσεων.

2.4. Η μετεγκατάσταση προς τρίτες χώρες εκτός της Ευρώπης δε φαίνεται να επηρεάζεται από την υιοθέτηση του ευρώ· ενδεχομένως να προκύψει το αντίθετο στο βαθμό που η ασιατική κρίση μπορεί να διαρκέσει ακόμη περισσότερο, αυξάνοντας έτσι την έλξη της περιοχής του «ευρώ» που παρουσιάζει καθυσταστικά στοιχεία σταθερότητας. Όσον αφορά τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης είναι πιθανό ότι η υιοθέτηση εκ μέρους του ευρώ ως νομίσματος αναφοράς θα προσθέσει ένα θετικό στοιχείο στις αξιολογήσεις των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν τη δυνατότητα εγκατάστασής τους σε αυτές· χρειάζεται ωστόσο να ληφθεί υπόψη ότι η πολιτική και η οικονομική σταθερότητα των χωρών αυτών θα παίξει σημαντικότερο ρόλο στις τελικές αποφάσεις.

2.5. Στα θέματα των αγορών, συγχωνεύσεων ή συμμετοχής, το ευρώ θα αποτελέσει παράγοντα μεγάλης σημασίας στις αξιολογήσεις των επιχειρήσεων, ειδικότερα εάν αυτό διευκολύνει — όπως αναμένεται — την εναρμόνιση των λογιστικών κανόνων, των κανόνων παρουσίασης των ισολογισμών και των εσωτερικών και εξωτερικών ελέγχων. Παραμένουν αναλλοίωτες οι άλλες αξιολογήσεις, που εξαρτώνται από τα στοιχεία που αναφέρθηκαν στα σημεία 2.2, 2.3 και 2.4.

2.5.1. Μεταξύ των στοιχείων που δρουν κατά της ορθολογικής μετεγκατάστασης και αποτελούν εμπόδιο στην καλύτερη διάθεση των επενδύσεων, ιδιαίτερα προβάλλονται οι ανισότητες της φορολογικής νομοθεσίας των κρατών μελών. Αυτό ίσως είναι το πιο προφανές σκέλος μίας αδυναμίας της διάρθρωσης που έχει διαμορφώσει η Ευρώπη: υφίσταται μία ενιαία νομισματική αρχή αλλά λείπει μία ενιαία οικονομική και δημοσιονομική πορεία. Αυτή η παρατήρηση δεν αποτελεί επίκριση, αλλά απλή διαπίστωση, παραμένει το γεγονός ότι, μολονότι θα πρέπει να αποδεχτούμε την πολυμέρεια των προσανατολισμών, η φορολογική εναρμόνιση εμφανίζεται ως επιχείρημα πρωταρχικής σημασίας που θέλουμε να πετύχουμε τα καλύτερα αποτελέσματα από την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος.

3. Ο αντίκτυπος της εισαγωγής του ευρώ στον ανταγωνισμό

3.1. Η χρήση του ευρώ δε θα πρέπει να περιοριστεί στις χώρες της νομισματικής ένωσης· είναι πιθανό ότι οι φορείς των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το μεγαλύτερο τμήμα των ΧΚΑΕ και άλλων τρίτων χωρών θα το υιοθετήσουν ως νόμισμα τιμολόγησης και διακανονισμού, τουλάχιστον στις σχέσεις τους με τις χώρες «in» και με άλλες χώρες ασταθούς νομίσματος υποκαθιστώντας το δολάριο. Αυτό θα εξαρτηθεί προφανώς από την εγγενή σταθερότητα του ευρωπαϊκού

νομίσματος και την εμπιστοσύνη που θα του δοθεί από τον υπόλοιπο κόσμο. Εκτός από τα αποτελέσματα νομισματικού χαρακτήρα, που δεν υπεισέρχονται στο πεδίο της παρούσας γνωμοδότησης, το πρώτο και πιο προφανές αποτέλεσμα αυτής της «παγκοσμιοποίησης» θα είναι ότι θα επιτρέψει την άμεση δυνατότητα σύγκρισης του κόστους και των τιμών που σήμερα παρεμποδίζεται από την πολυμέρεια των νομισμάτων και από τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις όπως επίσης — πρέπει να υπενθυμίσουμε — από την έλλειψη τυποποίησης των προδιαγραφών, ιδιαίτερα αισθητή σε ορισμένες τιμές.

3.2. Το συγκρίσιμο των αξιών — και συνεπώς η διαφάνεια των συνθηκών προσφοράς εμπορευμάτων και υπηρεσιών — θα αποτελέσει ισχυρό παράγοντα αύξησης του ανταγωνισμού: επιχειρήσεις και καταναλωτές θα είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν τις επιλογές τους με καλύτερη γνώση των δεδομένων. Τα οφέλη για τους αγοραστές είναι προφανή· δεν είναι σίγουρο, από την άλλη μεριά, ότι ο μεγαλύτερος αριθμός επιχειρήσεων — και ειδικότερα οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, έχουν ήδη πραγματοποιήσει προβλέψεις για τον αντίκτυπο που αυτή η δυνατότητα σύγκρισης των τιμών θα έχει στις δραστηριότητές τους.

3.3. Το επιχείρημα του συγκρίσιμου των αξιών είναι εύκολο να γίνει κατανοητό. Ωστόσο αποτελεί μόνο ένα στοιχείο ενός γενικότερου και πολυσύνθετου φαινομένου το οποίο περιλαμβάνει:

- την ταχεία εξέλιξη του ηλεκτρονικού εμπορίου μέσω Internet, που καθιστά άκρως απλούστερη την αγορά και την πληρωμή των αγαθών και των υπηρεσιών συμβάλλοντας έτσι στη διεύρυνση του φάσματος των επιλογών των αγοραστών,
- η εφαρμογή των διεθνών συστημάτων πληρωμής που επιτρέπουν την ταχεία μεταφορά συναλλάγματος, με ασφάλεια και συνεχώς μειωμένο κόστος,
- η ταχεία μείωση του κόστους των επικοινωνιών και η όλο και μεγαλύτερη διάδοση του «πνεύματος πληροφορικής» μεταξύ των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και των καταναλωτών,
- η αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ταχύτητας — και η μείωση του κόστους — της μεταφοράς των αγαθών μόνιμης κατανάλωσης, πράγμα που καθιστά πιο οικονομικά σύμφωνη την αγορά προϊόντων από γεωγραφικά απομακρυσμένους παραγωγούς.

3.4. Στα πλαίσια αυτά τα ευρώ προσφέρει έναν συμπληρωματικό παράγοντα μεγάλης σημασίας σε μία εξέλιξη που προοδευτικά θα δει να μειώνεται η σημασία του στοιχείου «χωροθέτηση» τόσο από την άποψη των παραγωγικών εγκαταστάσεων και των εγκαταστάσεων διανομής όσο και από την άποψη των περιοχών επίδρασης. Οι παραδοσιακές «κόγχες αγοράς» και οι καταστάσεις ολιγοπωλίου θα δώσουν τη θέση τους σε μία αγορά πιο ανοιχτή στον ανταγωνισμό που θα καταδικάσει τις λιγότερο αποτελεσματικές επιχειρήσεις ή τις επιχειρήσεις με διαστάσεις που δεν είναι προσαρμοσμένες στην αντιμετώπιση της αντιπαράθεσης με άλλες πιο προσαρμοσμένες και κατάλληλες να διεκδύσουν στην αγορά.

3.5. Εάν αυτή η προβολή αντιστοιχεί στην πραγματικότητα — τουλάχιστον ως τάση — η ώθηση δημιουργίας επιχειρήσεων μεγαλύτερων διαστάσεων καθίσταται αναπόφευκτη. Το παράδειγμα του χρηματοπιστωτικού τομέα, που είναι ο πρώτος που αισθάνεται το αποτέλεσμα του ενιαίου νομίσματος (από κοινού για να πούμε την αλήθεια και με μία σειρά άλλων παραγόντων), θα ακολουθηθεί από ολόκληρη την αγορά. Σε πρώτο επίπεδο από αυτό θα βγει κερδισμένος ο καταναλωτής από την άποψη των καλύτερων τιμών, καλύτερης ποιότητας των προϊόντων και υπηρεσιών, μεγαλύτερη διαφάνεια της αγοράς. Χρειάζεται για το λόγο αυτό να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα μιας διαδικασίας υψηλότερων διαστάσεων των επιχειρήσεων και από την άποψη της απασχόλησης: είναι δυνατό πράγματι ότι στη διαδικασία αυτή δεν θα αντιστοιχεί και αύξηση των θέσεων εργασίας ή στη χειρότερη των υποθέσεων θα προκύψει και μείωση. Άλλη ενδεχόμενη επίπτωση μπορεί να είναι η δημιουργία νέων ολιγοπωλίων σε μία αγορά που κυριαρχείται από συνεχώς μεγαλύτερες επιχειρήσεις: ως προς αυτό η Επιτροπή πρέπει να ασκεί προσεκτική εποπτεία.

3.6. Πολλές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που δρουν αποκλειστικά στις τοπικές αγορές δε φαίνεται να έχουν αντίληψη του συνόλου αυτών των φαινομένων και των επιπτώσεών τους. Κατά την άποψή τους, το συγκρίσιμο των τιμών μεταξύ των διαφόρων χωρών δε θα έχει άμεσες επιπτώσεις στις αγορές στις οποίες δρουν αυτές με μοναδική εξαίρεση τις μεθοριακές ζώνες — όπου για το λόγο αυτό η σύγκριση των τιμών έχει ήδη εφαρμοσθεί από καιρό παρά την ποικιλία των νομισμάτων, με σημαντικές πολλές φορές αλλαγές του τύπου των αγορών. Εάν αυτή η συμπεριφορά μπορεί να δικαιολογηθεί στην περίπτωση δραστηριοτήτων που απαιτούν την επιτόπια φυσική παρουσία των ΜΜΕ (μηχανικά εργαστήρια, υπηρεσίες συντήρησης κλπ), αυτό καθίσταται περιττό για τις παραγωγικές επιχειρήσεις, διανομής και υπηρεσιών, για τις οποίες η έννοια «έλεγχος της περιοχής» είναι απατηλός στο φως των νέων εξελίξεων.

3.6.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την άποψη ότι θα πρέπει να διαδοθεί ένα επιχειρηματικό πνεύμα μεταξύ των μικρών και μεσάων επιχειρηματικών, προκειμένου να αποκτήσουν συνείδηση της αναγκαιότητας νέων στρατηγικών έναντι μίας σφαιρικής κατάστασης που είναι δυνατό να εξελιχθεί ταχύτατα τα επόμενα χρόνια. Ο έλεγχος των παραγωγών στις τοπικές αγορές, που βασίζεται σήμερα στη σχετικά περιορισμένη κινητικότητα των καταναλωτών, είναι δυνατό να τεθεί σε αμφισβήτηση από νέες μορφές ηλεκτρονικού εμπορίου, από κοινού με τις ευκολίες πληρωμής στο ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα.

3.7. Αλλά και για τις μεγάλες επιχειρήσεις που δρουν σε διεθνείς αγορές η καθιέρωση του ευρώ δε θα είναι χωρίς συνέπειες. Το συγκρίσιμο των τιμών θα καταστήσει ακόμη πιο προφανές το γεγονός που είναι ήδη ορατό από σήμερα: το επίπεδο των τιμών είναι διαφορετικό σε κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι διαφορές αυτές, μολονότι επεξηγούνται στο φως ορισμένων παραγόντων επί των οποίων οι κανόνες της εσωτερικής αγοράς πολύ μικρή επίδραση ασκούν: σε κάθε χώρα υπάρχουν διαφορετικές συνθήκες κόστους ζωής, κοινωνικού καθεστώτος, φορολογίας, διαστάσεων και διάρ-

θρωσης της αγοράς. Στις συνθήκες αυτές η ενιαία αγορά θα δράσει με τον καιρό με την έννοια μιας όλο και πιο ωθούμενης σύγκλισης χωρίς ωστόσο να υπάρξει πλήρης ενιαία μορφή.

3.8. Υφίστανται για το λόγο αυτό διαφορές τιμών για τα ίδια προϊόντα ή ανάλογα που δεν επεξηγούνται μόνο λόγω των διαφορετικών συνθηκών αγοράς που υφίστανται στα διάφορα κράτη. Στην αγορά αυτοκινήτου για παράδειγμα οι έρευνες που έχουν γίνει από καταναλωτές και από την Επιτροπή ανέδειξαν παραδείγματα αισθητών διαφορών από μακροσκοπική οπτική και σε ορισμένες περιπτώσεις οριακές: όπως για παράδειγμα ο τύπος του αυτοκινήτου που πωλείται στη Μεγάλη Βρετανία σε τιμή 44 % υψηλότερη από την τιμή πώλησης στην Ολλανδία ή στην Πορτογαλία. Έχοντας υπόψη ότι σε μια αγορά που χαρακτηρίζεται από τον ελεύθερο ανταγωνισμό η τιμή δεν μπορεί να υποβληθεί, υφίστανται σίγουρα περιπτώσεις στις οποίες η καθιέρωση του ευρώ μπορεί να οδηγήσει στην αναγκαιότητα επιβεβαιώσεων ενόψει των ενδεχόμενων παραβιάσεων των κανόνων που υπάρχουν στα άρθρα 85 και 86 της συνθήκης.

3.9. Σε γενικές γραμμές και με εξαίρεση τις περιπτώσεις στις οποίες η παρέμβαση της Επιτροπής μπορεί να είναι αναγκαία, οι κανόνες αγοράς θα πρέπει να διαδραματίσουν το ρόλο τους έστω και εντός αντικειμενικών ορίων που τα συγκροτούν οι διαφορές των καταστάσεων στις διάφορες χώρες: η άμεση συγκρισιμότητα των τιμών, από κοινού με τη δυνατότητα εφοδιασμού στη γενική ευρωπαϊκή αγορά, θα δράσει ως στοιχείο που θα μειώσει τις διαφορές τιμών και συνεπώς θα αποτελέσει ώθηση σε μεγαλύτερο ανταγωνισμό.

4. Ο αντίκτυπος του ευρώ στην ανταγωνιστικότητα

4.1. Το επιχείρημα της εσωτερικής ανταγωνιστικότητας θίχτηκε έμμεσα στο προηγούμενο κεφάλαιο: ο μεγαλύτερος ανταγωνισμός θα πρέπει να ωθήσει όλους τους οικονομικούς παράγοντες να είναι συνεπώς περισσότερο αποτελεσματικοί και να λειτουργούν με πιο ανταγωνιστικό κόστος. Όσον αφορά την εξωτερική ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης έναντι του υπόλοιπου κόσμου, η ανάλυση του προβλήματος καθίσταται συνεπώς πιο πολύπλοκη και απαιτεί την εξέταση πτυχών που ξεφεύγουν από το πεδίο του παρόντος εγγράφου. Η ΟΚΕ ... συνεπώς στην εξέταση μόνο του επιχειρήματος της εισαγωγής του ευρώ ως έναν από τους παράγοντες ανταγωνιστικότητας αλλά σίγουρα όχι τον αποκλειστικό.

4.2. Η εξάλειψη των συναλλαγματικών κινδύνων και των δαπανών κάλυψης κατά των ιδίων των κινδύνων και των δαπανών συναλλαγής στο εσωτερικό της ζώνης ευρώ θα πρέπει από μόνη της να επιτρέψει τη μείωση του κόστους που η Επιτροπή έχει υπολογίσει μεταξύ 0,50 και 1,1 % του συνολικού κόστους. Σ' αυτό προστίθεται για ορισμένες χώρες μείωση των φόρων βραχυπρόθεσμα έναντι αυτών που εφαρμόζονται για τα αντίστοιχα νομίσματα. Το ουσιαστικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα θα προκύψει ωστόσο από έναν άλλο παράγοντα: την επιλογή του ευρώ ως νομίσματος αναφοράς και τιμολόγησης ως συνέπεια της σταθερότητάς του και του διεθνούς κύρους που θα αποκτήσει. Το πλεονέκτημα των Αμερικανών είναι προφανές και γνωστό: Το ευρώ θα πρέπει σε μία ορισμένη

χρονική στιγμή να αποκτήσει το ίδιο βάρος και κύρος. Δεν πρόκειται ωστόσο για «πόλεμο» στο δολάριο: τα δύο νομίσματα έχουν — τουλάχιστο σε προοπτική — διαφορετικές σφαίρες επιρροής και μπορούν κάλλιστα να συνυπάρξουν σε ένα κλίμα υγιούς νομισματικής «ανταγωνιστικότητας».

4.3. Ως συνέπεια μιας υποτιθέμενης μεγαλύτερης σφαιρικής ανταγωνιστικότητας ενδέχεται να πραγματοποιηθούν λίγο ως πολύ σημαντικές μετεγκαταστάσεις επιχειρήσεων τρίτων χωρών προς τη «ζώνη ευρώ» με συνέπεια την αύξηση του ανταγωνισμού. Ακόμη και αν οι διάφοροι ευρωπαίοι φορείς μπορούν να το θεωρήσουν ως νέα απειλή το φαινόμενο αυτό μπορεί να εκτιμηθεί θετικά από την άποψη των νέων επενδύσεων και της αύξησης της απασχόλησης.

4.4. Θεωρούμενο στην συνολικότητά του, το φαινόμενο του μεγαλύτερου ανταγωνισμού που θα προκύψει από το ευρώ θα έχει ως αποτέλεσμα τον εξορθολογισμό των παραγωγικών διαρθρώσεων, των διαρθρώσεων διανομής και των υπηρεσιών: μία διαδικασία που δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς θυσιές επιχειρήσεων και οριακής ανταγωνιστικότητας. Θα αποτελέσει μία δύσκολη αποστολή για τις αρχές να πράξουν, ό,τι επιβάλλεται ώστε οι κανόνες της αγοράς να μη στρεβλωθούν από παρεμβάσεις που θα αποβλέπουν στη διατήρηση εν ζωή ορισμένων επιχειρήσεων, συμβιβάζοντας την απαίτηση αυτή με την αντίστοιχη απαίτηση να μη θυσιαστεί η απασχόληση.

5. Ο αντίκτυπος του ευρώ στην απασχόληση

5.1. Αυτό καθ'αυτό το ερώτημα, πως και σε ποιο βαθμό το ευρώ θα έχει αντίκτυπο στην απασχόληση αποτελεί αντικείμενο έντονων συζητήσεων και οι απόψεις στο θέμα αυτό λαμβάνουν υπόψη τις πολιτικές και κοινωνικές πτυχές του προβλήματος. Η ΟΚΕ, που έχει καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για το ζήτημα αυτό⁽¹⁾, περιορίζεται στο έγγραφο αυτό να επαναλαμβάνει δεδομένα, εξάλλου αρκετά γνωστά, που σχετίζονται με τον συγκεκριμένο αντίκτυπο του ευρώ στην απασχόληση εννοούμενη ως μία πτυχή της εσωτερικής αγοράς.

5.2. Ο μοναδικός τομέας που υφίσταται άμεσες επιπτώσεις από την υιοθέτηση του ευρώ είναι φυσικά ο χρηματοπιστωτικός τομέας και ειδικότερα ο τραπεζικός. Ένα σημαντικό τμήμα του κύκλου εργασιών των τραπεζών αποτελείται από την διαμεσολάβηση στις συναλλαγματικές συναλλαγές και από τις πράξεις κάλυψης των συναλλαγματικών κινδύνων. Τα οφέλη που προκύπτουν από αυτό είναι ανάλογα με τη σημασία που έχουν οι διεθνείς δραστηριότητες σε σχέση με το σύνολο των άλλων δραστηριοτήτων: σε γενικές γραμμές, για τις μεγάλες τράπεζες τα οφέλη αυτά αποτελούν σημαντικό παράγοντα των αποτελεσμάτων λειτουργίας. Η σύγκλιση των έντεκα νομισμάτων σε ένα μόνο έχει σοβαρές επιπτώσεις στα καθαρά κέρδη από την άποψη της απασχόλησης δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η μείωση του αριθμού και του όγκου των πράξεων αντιστοιχεί βραχυπρόθεσμα σε περιορισμένες ανάγκες ανθρώπινου δυναμικού. Σχετικά η ΟΚΕ τονίζει την ανάγκη συνοδευτικών μέτρων ώστε να δημιουργηθούν για τους οικείους εργαζόμε-

νους νέες δυνατότητες απασχόλησης. Σε ορισμένα κράτη μέλη τούτο έχει καταλήξει σε πολύ επιτυχή παραδείγματα

5.3. Δεν είναι προς το παρόν σαφές εάν ο τραπεζικός τομέας στο σύνολό του μπορεί να απορροφήσει τα πλεονάσματα ανθρώπινου δυναμικού μέσω επαναπροσδιορισμού και αύξησης των δραστηριοτήτων σε άλλους τομείς: εξαρτάται από το βαθμό ανταγωνιστικότητας που οι ευρωπαϊκές τράπεζες θα έχουν έναντι των τραπεζών των τρίτων χωρών.

5.4. Για όλες τις άλλες δραστηριότητες, ο αντίκτυπος του ευρώ στην απασχόληση θα πρέπει να αξιολογηθεί στο βαθμό που το ενιαίο νόμισμα αποτελεί στοιχείο σταθερότητας της οικονομίας, εξωτερικής ανταγωνιστικότητας, σύγκλισης των οικονομιών και οικονομικής ειρήνης· χωρίς να παραγνωρισθεί, εξάλλου, η θεώρηση εσωγενών παραγόντων θεμελιώδους σημασίας σε ένα περιβάλλον που καθίσταται όλο και περισσότερο σφαιρικό και αλληλοεξαρτώμενο, όπως είναι οι συγκυρίες στον υπόλοιπο κόσμο, οι πολιτικές αστάθειες και οι πιέσεις που ασκούνται στην αγορά εργασίας από τη μετανάστευση από τρίτες χώρες καθώς και από την μελλοντική διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.5. Όσον αφορά την πολιτική απασχόλησης, δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι η απαίτηση σεβασμού των κανόνων που επιβάλλονται από το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης έχουν ως έμμεσο αποτέλεσμα τη μείωση της ελευθερίας των κυβερνήσεων για την κατάρτιση μέτρων δημόσιων επενδύσεων που θα αποβλέπουν στην αύξηση της απασχόλησης. Η αποστολή της δημιουργίας νέων απασχολήσεων θα ανήκει συνεπώς κυρίως στον ιδιωτικό τομέα μέσω μιας πολιτικής επενδύσεων που θα συμβιβάζεται με την ανάπτυξη. Η πολιτική αυτή δεν μπορεί εξάλλου να ξεχωριστεί από τη λήψη των κατάλληλων φορολογικών μέτρων και από την ύπαρξη ενός ευνοϊκού κλίματος, πράγμα που συνεπάγεται συνολική ευθύνη — καθώς και στενή συνεργασία — των δημόσιων αρχών, των επιχειρήσεων και των συνδικαλιστικών δυνάμεων.

6. Συμπεράσματα

6.1. Από τις ακροάσεις που πραγματοποίησε η ΟΚΕ προέκυψε ένα ενθαρρυντικό στοιχείο — μολονότι θα πρέπει να λάβουμε υπόψη τις επιφυλάξεις που έγιναν προηγούμενα σχετικά με την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος: το ευρώ θα πρέπει να θεωρηθεί ως παράγοντας συνοχής της Ευρώπης και αξιοπιστίας της έναντι του άλλου κόσμου. Αυτή η συμπεριφορά είναι συμπεριφορά της στιγμής: αν ανταποκρίνεται και στην πραγματικότητα αυτό αποτελεί συλλογική πρόκληση προς όλες τις κυβερνήσεις, τις κοινωνικές δυνάμεις και τους επιμέρους πολίτες.

6.2. Άλλη θεώρηση που θα πρέπει να γίνει είναι ότι η εξέλιξη της κατάστασης των επιμέρους χωρών της ενιαίας Ευρώπης δεν θα είναι ενιαία, έστω και αν θα τείνουν προς τη μακροπρόθεσμη σύγκλιση: συνεπώς δεν μπορεί να αναμένει κανείς από την καθιέρωση του ευρώ το άμεσο ξεπέρασμα των διαφορών και την πλήρη υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς ούτε θα είναι δυνατό να επιλύσει το ευρώ από μόνο του τα προβλήματα που σχετίζονται με την φορολογική εναρμόνιση

⁽¹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΟΚΕ «Η απασχόληση και το ευρώ».

και την εναρμόνιση των προδιαγραφών, την κινητικότητα της αγοράς και των επιχειρήσεων, το συγκρίσιμο των μισθών: πρόκειται για προβλήματα ανεξάρτητα από το ενιαίο νόμισμα,

όμως το ευρώ θα έχει — αν όχι τίποτε άλλο, το θετικό ότι θα τα προβάλλει καλύτερα και θα απαιτήσει να καταβληθεί η προσοχή την οποία απαιτούν για να επιλυθούν.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Σχέδιο ερμηνευτικής ανακοίνωσης της Επιτροπής: Ελευθερία παροχής υπηρεσιών και γενικό συμφέρον στον τομέα των ασφαλειών»

(98/C 407/08)

Στις 24 Μαρτίου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για το ανωτέρω σχέδιο.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Ataíde Ferreira.

Κατά τη 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 108 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που εξέδωσε με θέμα «Η ασφαλιστική αγορά και οι καταναλωτές»⁽¹⁾, η ΟΚΕ εφιστούσε την προσοχή σε ορισμένες δυσκολίες ερμηνευτικής φύσεως που αποτελούν εμπόδιο για την αποτελεσματική υλοποίηση της ενιαίας ασφαλιστικής αγοράς, και τόνιζε κυρίως την ασάφεια ως προς «το ακριβές όριο μεταξύ της ελευθερίας εγκατάστασης και της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών καθώς και τις έννοιες “προσωρινότητα”, “τακτικότητα”, “περιοδικότητα”, “συνέχεια” και “συχνότητα” οι οποίες συνδέονται με τον προσδιορισμό του», καθώς επίσης και ως προς «την έννοια “γενικό συμφέρον” με βάση την ερμηνεία της οποίας (με μεγάλες αποκλίσεις) κατέστη δυνατό κάθε κράτος μέλος να υπερασπίζεται ποικίλες εξαιρέσεις από την ελευθερία παροχής υπηρεσιών».

1.1.1. Για τούτο, η ΟΚΕ επιθυμεί να συμπληρώσει την προαναφερόμενη γνωμοδότησή της με το παρόν έγγραφο σχετικά με το «Σχέδιο ερμηνευτικής ανακοίνωσης της Επιτροπής: Ελευθερία παροχής υπηρεσιών και γενικό συμφέρον στον τομέα των ασφαλειών»⁽²⁾.

1.2. Η θεωρία σχετικά με το «γενικό συμφέρον», όπως αναγνωρίζει η Επιτροπή στο Σχέδιο ερμηνευτικής ανακοίνω-

σης, απορρέει, κατά μεγάλο μέρος, από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

1.2.1. Εντούτοις, η προέλευση της έννοιας του «γενικού συμφέροντος», που εξομοιώνεται με το «κοινό καλό» ή το «κοινό συμφέρον», το οποίο οφείλει να επιδιώκει η Διοίκηση του κάθε Κράτους, πρέπει να αναζητηθεί στις θεμελιώδεις αρχές του συνταγματικού και διοικητικού δικαίου, που είναι κοινές στις δυτικές χώρες.

1.2.2. Η έννοια αυτή συναντάται στις καταβολές οποιασδήποτε θεωρίας που νομιμοποιεί τη θέσπιση περιορισμών ή προϋποθέσεων για την ελεύθερη άσκηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και για τα προσωπικά συμφέροντα, τα όρια όμως της οποίας, ανστηρά καθορισμένα από το Νόμο, αποτελούν προϋποθέσεις για τη θεμιτή άσκηση της εξουσίας της Δημόσιας Διοίκησης ως προς την επιβολή περιορισμών (συνδεδεμένη άσκηση).

1.2.3. Δηλαδή, η συνταγματική και διοικητική θεωρία καθόρισε, με σαφήνεια, ότι το γενικό συμφέρον απαιτεί να περιλαμβάνει ο Νόμος όχι μόνο έναν τυπικό ορισμό του στόχου του και των προϋποθέσεών του, αλλά και τα κατάλληλα μέσα για την επιβολή του.

1.3. Σε κοινοτικό επίπεδο οι συστατικές νομοθετικές αρχές που αφορούν την έννοια του «γενικού συμφέροντος» ως σημείο αναφοράς για τον περιορισμό των ελευθεριών που προβλέ-

⁽¹⁾ ΕΕ C 95 της 30.3.1998, σημείο 2.3.1.2.1.

⁽²⁾ ΕΕ C 365 της 3.12.1997, σ. 7.

πονται από τη Συνθήκη της Ρώμης, απαριθμούνται στα άρθρα 36, 48, 56, 73 Δ, 77, 90 παρ. 2, 128, 129, 129 Α και 130 Ρ της Συνθήκης.

Σε τομεακό επίπεδο σημαντικός αριθμός οδηγιών και κανονισμών αναφέρεται στην έννοια του «γενικού συμφέροντος», όπως παραδείγματος χάρη η οδηγία 91/440/ΕΟΚ και ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1893/91 για τις σιδηροδρομικές μεταφορές, ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2408/92 για τις αεροπορικές μεταφορές, η οδηγία αριθ. 97/67/ΕΚ της 15ης Δεκεμβρίου 1997 για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες, οι οδηγίες αριθ. 98/10/ΕΚ της 26ης Φεβρουαρίου 1998 και αριθ. 97/33/ΕΚ της 30ης Ιουνίου 1997 για τις τηλεπικοινωνίες, η οδηγία 96/19/ΕΚ της 13ης Μαρτίου 1996 που τέθηκε σε ισχύ το 1997 για το φυσικό αέριο και την ηλεκτρική ενέργεια, και η 2η Τραπεζική οδηγία αριθ. 89/649/ΕΟΚ της 15ης Δεκεμβρίου 1989 για τις τραπεζικές δραστηριότητες.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το θέμα που εξετάζεται στο πλαίσιο της παρούσας γνωμοδότησης παρουσιάζουν οι αποκαλούμενες «Τρίτες οδηγίες» για τις ασφάλειες και ιδιαίτερα τα άρθρα 28, 32 αριθ. 4 και 41 των οδηγιών 92/49/ΕΟΚ της 18ης Ιουνίου 1992 και 92/96/ΕΟΚ της 10ης Νοεμβρίου 1992 αντίστοιχα, καθώς και το άρθρο 54 της οδηγίας 92/49/ΕΟΚ⁽¹⁾.

1.3.1. Η ανάλυση των προαναφερθεισών αρχών καταδεικνύει ότι, τόσο όσον αφορά το πρωτογενές δίκαιο όσο και το παράγωγο δίκαιο, η έννοια του γενικού συμφέροντος, όπως περιγράφεται στο εθνικό δίκαιο έρχεται, σε αντίθεση με την έννοια του «ευρωπαϊκού συμφέροντος» ή του «κοινοτικού συμφέροντος», αν ληφθεί υπόψη ότι βάσει του πρώτου αιτιολογούνται ορισμένες παρεκκλίσεις από τις διατάξεις της Συνθή-

κης ενώ το δεύτερο περιορίζει τις εθνικές παρεμβάσεις και αποτελεί τη θεμελιώδη βάση για την ανάθεση των διαφόρων αρμοδιοτήτων της ΕΕ (βλ. άρθρα 126, 128, 129 Β, 130, 130 Α και 130 ΣΤ της Συνθήκης).

Εξάλλου, η έννοια του «γενικού συμφέροντος» περιλαμβάνει δύο πτυχές: το οικονομικό συμφέρον (όπως ορίζεται από τα άρθρα 77, 90, και 92 της Συνθήκης και τις διατάξεις του παράγωγου δικαίου που προαναφέρθηκαν) και το μη οικονομικό συμφέρον, που περιλαμβάνει τις εξαιρέσεις από τις βασικές ελευθερίες (άρθρα 36, 48, 56 και 73 Δ της Συνθήκης), την προστασία των καταναλωτών (άρθρο 129 Α της Συνθήκης), την προστασία του περιβάλλοντος (άρθρο 130 Ρ της Συνθήκης), την προστασία της υγείας (άρθρο 129 της Συνθήκης) και την προαγωγή και προστασία του πολιτισμού (άρθρο 128 της Συνθήκης).

1.3.2. Ομοίως, το κοινοτικό νομικό πλαίσιο περιλαμβάνει θεμελιώδη στοιχεία για τον καθορισμό των συνθηκών υπό τις οποίες τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να προβούν στη διαφύλαξη του εθνικού «δημοσίου συμφέροντος» ή του «γενικού συμφέροντος». Οι προαναφερθείσες όμως διατάξεις είναι διασκορπισμένες και όχι συστηματοποιημένες, και για το λόγο αυτό η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου αποκτά ιδιαίτερη σημασία, τόσο για την κατανόηση όσο και για την ερμηνεία τους.

Εξάλλου, οι υφιστάμενες τάσεις ως προς το παράγωγο δίκαιο οδηγούν προς την κατεύθυνση του ολοένα και μεγαλύτερου περιορισμού της δυνατότητας παρέμβασης των κρατών μελών, ιδιαίτερα σε τομείς καθοριστικής σημασίας για την οικονομία, ενώ ενισχύεται ολοένα και περισσότερο η τάση για την καθιέρωση ενός ενιαίου κοινοτικού ορισμού της έννοιας του γενικού συμφέροντος και των μέτρων διαφύλαξής του, εξέλιξη που πιθανόν να αντιβαίνει σε μία ορισμένη ερμηνεία της αρχής της επικουρικότητας⁽²⁾.

1.4. Όσον αφορά, ιδιαίτερα, τον τομέα των ασφαλειών, και, κατά ένα τρόπο, τις ομοιότητες που παρουσιάζει με τον τραπεζικό τομέα⁽³⁾, ο διαφορετικός τρόπος ερμηνείας και εφαρμογής εκ μέρους των κρατών μελών της επιφύλαξης του γενικού συμφέροντος έχει ως αποτέλεσμα την παρεμβολή εμποδίων στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, και προκαλεί αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στην εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των ασφαλειών, για λόγους που άπτονται όχι της προστασίας γενικών, μη οικονομικών συμφερόντων, όπως η προστασία της δημόσιας υγείας ή της δημόσιας τάξης ή έστω της προστασίας των καταναλωτών αλλά για λόγους που αφορούν ειδικά οικονομικά συμφέροντα εθνικών επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων που έχουν εγκατασταθεί και λειτουργούν στα εν λόγω κράτη μέλη.

(1) Άρθρο 28 — Το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο κίνδυνος δεν μπορεί να εμποδίζει τον ασφαλιζόμενο να συνάψει σύμβαση με ασφαλιστική επιχείρηση που έχει λάβει άδεια λειτουργίας σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 6 της οδηγίας 73/239/ΕΟΚ, εφόσον η σύμβαση αυτή δεν αντιβαίνει προς τις νομικές διατάξεις περί προστασίας του δημοσίου συμφέροντος που ισχύουν στο κράτος μέλος όπου βρίσκεται ο κίνδυνος.

Άρθρο 32 αριθ. 4 — Πριν από την έναρξη των δραστηριοτήτων του υποκαταστήματος της ασφαλιστικής επιχείρησης, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους του υποκαταστήματος διαθέτει διμερή προθεσμία από την παραλαβή της γνωστοποίησης που αναφέρεται στην παράγραφο 3 προκειμένου να αναφέρει στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής, εφόσον είναι αναγκαίο, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες, για λόγους δημοσίου συμφέροντος, οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να ασκούνται στο κράτος μέλος του υποκαταστήματος.

Άρθρο 41 — Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις που εδρεύουν σε κράτος μέλος να διαφημίζουν τις υπηρεσίες που παρέχουν, με όλα τα μέσα επικοινωνίας που είναι διαθέσιμα στο κράτος μέλος του υποκαταστήματος ή της παροχής των υπηρεσιών, εφόσον τηρούν τους κανόνες που ενδεχομένως διέπουν τον τύπο και το περιεχόμενο αυτής της διαφήμισης οι οποίοι έχουν θεσπιστεί για λόγους γενικού συμφέροντος.

Άρθρο 54 αριθ. 1 — Παρά την ύπαρξη αντίθετων διατάξεων, κάθε κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου οι συμβάσεις οι σχετικές με τον κλάδο 2 του σημείου Α του παραρτήματος της οδηγίας 73/239/ΕΟΚ μπορούν να αντικαταστήσουν εν μέρει ή πλήρως την κάλυψη ασθένειας που παρέχεται από το νόμιμο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης, μπορεί να απαιτεί ότι η σύμβαση πρέπει να είναι σύμφωνη με τις ειδικές νομικές διατάξεις που ισχύουν σε αυτό το κράτος υπέρ του γενικού συμφέροντος για αυτό τον ασφαλιστικό κλάδο και να ανακοινώνονται οι γενικοί και ειδικοί όροι αυτής της ασφάλισης στις αρμόδιες αρχές αυτού του κράτους μέλους πριν από τη χρησιμοποίησή τους.

(2) Προβλ. σχετικά τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος στην Ευρώπη» (ΟΚΕ 605/97 της 29.5.1997), ΕΕ C 287 της 22.9.1997, σ. 85, βλ. ακόμη Lionel Monnier, έργο, σχετικά με τις «Δημόσιες υπηρεσίες, δημόσιες αποστολές και κανονιστικές ρυθμίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση», CIRIEC, Παρίσι σ. 195.

(3) Προβλ. Εμπνευστική ανακοίνωση της Επιτροπής για την «Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και το γενικό συμφέρον στη δεύτερη τραπεζική οδηγία» [SEC(97) 1193 τελικό της 20.6.1997] και γνωμοδότηση της ΟΚΕ (CES 542/96 της 24.4.1996), (ΕΕ C 204 της 15.7.1996, σ. 66).

2. Συνοπτική παρουσίαση της προσεγγίσης της Επιτροπής στο πλαίσιο του σχεδίου ανακοίνωσης

2.1. Στόχος της Επιτροπής είναι η ενίσχυση της διαφάνειας και ο προσδιορισμός των κοινοτικών κανόνων που θα πρέπει να εφαρμόζονται. Ταυτόχρονα η Επιτροπή επισημαίνει ότι έχει ως στόχο να λάβει, το παρόν σχέδιο ανακοίνωσης, τη μορφή Ερμηνευτικής Ανακοίνωσης «με την οποία θα καθίσταται γνωστή στους οικονομικούς φορείς και στα κράτη μέλη η θέση την οποία θα μπορούσε να λάβει η Επιτροπή αν ελάμβανε γνώση κάποιου προβλήματος».

2.2. Προς το σκοπό αυτό η Επιτροπή αποσαφηνίζει κατά πρώτο λόγο τη διάκριση του νομικού καθεστώτος ως προς το δικαίωμα εγκατάστασης και ως προς την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στον τομέα των ασφαλείων.

2.2.1. Βασίζομενη κατά κύριο λόγο στο πρωτογενές δίκαιο⁽¹⁾ η Επιτροπή προσδιορίζει ως πρωταρχικό κριτήριο διάκρισης τον προσωρινό χαρακτήρα ή τη διάρκεια της παρουσίας της παρέχουσας υπηρεσίες επιχείρησης με έδρα σε ένα κράτος μέλος (κράτος μέλος προέλευσης) σε ένα άλλο κράτος μέλος (κράτος μέλος στο οποίο παρέχονται οι υπηρεσίες).

2.2.2. Σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, ο προσωρινός χαρακτήρας της παροχής υπηρεσιών θα πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο σε σχέση με τη διάρκεια αλλά και σε σχέση με τη συχνότητα, την περιοδικότητα και τη συνέχειά της, ώστε να αποφεύγονται καταστάσεις αδυναμίας εφαρμογής των ισχυουσών διατάξεων, στην περίπτωση εταιρειών που όντας εγκατεστημένες σε κάποιο κράτος μέλος, ασκούν από αυτό, πλήρως ή μερικώς, τη δραστηριότητά τους στο έδαφος ενός άλλου κράτους μέλους.

Παρά το γεγονός αυτό, σύμφωνα με την Επιτροπή τα προαναφερθέντα ισχύουν μόνο στην περίπτωση που υπάρχει μετακίνηση και μόνιμη παρουσία του παρέχοντος υπηρεσίες από το κράτος μέλος προέλευσης στο κράτος μέλος υποδοχής και όχι στην περίπτωση που ο παρέχων υπηρεσίες συμφώνησε να παράσχει τις εν λόγω υπηρεσίες στο κράτος μέλος προέλευσης με υπηκόους του κράτους μέλους στο οποίο παρέχονται οι υπηρεσίες.

2.2.3. Βασίζομενη πάντα στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι εφαρμόζεται το καθεστώς εγκατάστασης σε κάθε περίπτωση κατά την οποία η ασφαλιστική εταιρεία διατηρεί μόνιμη παρουσία στο κράτος μέλος υποδοχής.

2.2.3.1. Βάσει της εν λόγω νομολογίας ως μόνιμη παρουσία θεωρείται η ύπαρξη ενός υποκαταστήματος ή πρακτορείου, είτε γραφείου που διευθύνεται από προσωπικό της επιχείρησης, είτε ακόμη ενός μόνιμου αντιπροσώπου που δρα εξ ονόματος της επιχείρησης.

2.2.3.2. Τα προαναφερθέντα προβλέπονται σαφώς από το εδάφιο β) του άρθρου 1 των οδηγιών 92/49/ΕΟΚ και 92/96/ΕΟΚ

καθώς και από το άρθρο 3 των οδηγιών 88/357/ΕΟΚ και 90/619/ΕΟΚ.

2.2.3.3. Σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη ερμηνεία της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου το γεγονός της φυσικής παρουσίας μίας επιχείρησης, δηλαδή η διατήρηση γραφείου στο κράτος μέλος υποδοχής, δεν έχει καθοριστική σημασία για την υπαγωγή της σε καθεστώς εγκατάστασης, διότι εκείνο που προέχει είναι το κατά πόσο η παροχή των υπηρεσιών έχει ή όχι προσωρινό χαρακτήρα, βάσει των κριτηρίων της διάρκειας, της συχνότητας, της περιοδικότητας και της συνέχειας.

2.2.4. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ορισμένες περιπτώσεις είναι δύσκολο να υπαχθούν στην κατηγορία της παροχής υπηρεσιών ή στην κατηγορία της εγκατάστασης. Οι περιπτώσεις αυτές είναι οι ακόλουθες:

α) Η προσφυγή σε ανεξάρτητους ενδιάμεσους: για την εφαρμογή του καθεστώτος εγκατάστασης ο ενδιάμεσος θα πρέπει να πληροί σωρευτικά τις τρεις ακόλουθες προϋποθέσεις: (I) να υπόκειται στη διεύθυνση και τον έλεγχο της ασφαλιστικής επιχείρησης που εκπροσωπεί (αποκλειστική εντολή), (II) να μπορεί να δεσμεύει την ασφαλιστική επιχείρηση, δηλαδή να έχει τη δυνατότητα σύναψης ασφαλιστικών συμβάσεων εξ ονόματός της, και (III) να διαθέτει μόνιμη εντολή και όχι περιστασιακή για συγκεκριμένες περιπτώσεις.

β) Μόνιμη παρουσία προσωπικού της ασφαλιστικής επιχείρησης στο κράτος μέλος υποδοχής: για την εφαρμογή του καθεστώτος εγκατάστασης θα πρέπει το προσωπικό να ασκεί πράγματι ασφαλιστική δραστηριότητα, δηλαδή να προβαίνει στη σύναψη ασφαλιστικών συμβάσεων, στη ρύθμιση των ασφαλιζομένων συμβάντων και στην καταβολή αποζημιώσεων κατά τρόπο κανονικό και συνεχή. Η διεκπεραίωση απλών δραστηριοτήτων στον τομέα της έρευνας αγοράς, της εμπορικής προώθησης και της διαφήμισης δεν συνεπάγεται υπαγωγή στο καθεστώς εγκατάστασης.

2.2.5. Μία από τις κυριότερες συνέπειες της εν λόγω διάκρισης είναι η διαφορά καθεστώτος ως προς το περιεχόμενο της διαδικασίας κοινοποίησης στην περίπτωση εγκατάστασης ή στην περίπτωση ελεύθερης παροχής υπηρεσιών: αμέσως μόλις μία επιχείρηση υπαχθεί στο καθεστώς εγκατάστασης αποτελεί αντικείμενο της διαδικασίας της εκ των προτέρων κοινοποίησης που προβλέπεται από το άρθρο 10 των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 79/267/ΕΟΚ, όπως διατυπώνεται στο πλαίσιο του άρθρου 32 των οδηγιών 92/49/ΕΟΚ και 92/96/ΕΟΚ, ενώ στην περίπτωση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, το καθεστώς που προβλέπεται αφορά τα άρθρα 11 και 14 των οδηγιών που αναφέρθηκαν με τη διατύπωση των άρθρων 34 και 35 των Οδηγιών 92/49/ΕΟΚ και 92/96/ΕΟΚ.

2.2.5.1. Όσον αφορά το ειδικό ζήτημα της διαφήμισης η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν υπόκειται στη διαδικασία προηγούμενης κοινοποίησης που αναφέρεται στα άρθρα 34 και επ. των οδηγιών 92/49/ΕΟΚ και 92/96/ΕΟΚ, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι διατάξεις σχετικά με την προστασία του γενικού συμφέροντος του άρθρου 41 των ίδιων οδηγιών.

2.2.6. Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι η διαδικασία προηγούμενης κοινοποίησης και ενημέρωσης που προβλέπεται από τις οδηγίες τόσο στην περίπτωση εγκατάστασης όσο και στην περίπτωση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, δεν αποτελεί μέσο προστασίας των καταναλωτών, αλλά απλώς μία διαδικα-

⁽¹⁾ Άρθρο 60, παράγραφος 3 της Συνθήκης — Με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου που αφορά το δικαίωμα εγκατάστασης, εκείνος που παρέχει υπηρεσία δύναται για την εκτέλεση αυτής να ασκήσει προσωρινά τη δραστηριότητά του στο κράτος όπου παρέχεται η υπηρεσία με τους ίδιους όρους που το κράτος αυτό επιβάλλει στους δικούς του υπηκόους. — Βλ. Ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ελεύθερη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών, ΕΕ C 334 της 9.12.1993, σ. 3.

σία ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών των κρατών μελών. Για το λόγο αυτό η μη τήρηση της εν λόγω διαδικασίας δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως προς την εγκυρότητα των ασφαλιστικών συμβάσεων που συνάπτονται από επιχειρήσεις. Ακόμη δεν έχει αποφασισθεί η μορφή των κυρώσεων που θα πρέπει να επιβάλλονται στην περίπτωση μη τήρησης της εν λόγω διαδικασίας⁽¹⁾.

2.3. Στο 2ο μέρος του σχεδίου ανακοίνωσής της η Επιτροπή αναφέρεται στο πεδίο εφαρμογής της επιφύλαξης του γενικού συμφέροντος στον ασφαλιστικό τομέα, χωρίς να προβαίνει στη διάκριση μεταξύ εγκατάστασης και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών⁽²⁾, και προσπαθεί να ορίσει την έννοια του γενικού συμφέροντος βάσει της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

2.3.1. Εξετάζοντας ιδιαίτερα την εφαρμογή της έννοιας του γενικού συμφέροντος στο πλαίσιο των τρίτων οδηγιών η Επιτροπή προσδιορίζει τους τομείς στους οποίους, επειδή δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο εναρμόνισης σε κοινοτικό επίπεδο⁽³⁾, γίνεται σαφής αναφορά στην έννοια του εθνικού γενικού συμφέροντος:

- η δημιουργία υποκαταστήματος (παράγραφος 4 του άρθρου 10 των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 79/267/ΕΟΚ, σύμφωνα με τη διατύπωση του άρθρου 32 των οδηγιών 92/49/ΕΟΚ και 92/96/ΕΟΚ),
- η σύναψη ασφαλιστικών συμβάσεων (άρθρο 28 των οδηγιών 92/49/ΕΟΚ και 92/96/ΕΟΚ είτε πρόκειται για εγκατάσταση είτε πρόκειται για ελεύθερη παροχή υπηρεσιών),
- η διαφήμιση (άρθρο 41 των οδηγιών 92/49/ΕΟΚ και 92/96/ΕΟΚ),
- η ασφάλιση ασθένειας εις υποκατάσταση του νόμιμου καθεστώτος κοινωνικής ασφάλισης (άρθρο 54 αριθ. 1 της οδηγίας 92/49/ΕΟΚ)⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Είναι συζητήσιμο το κατά πόσο η Επιτροπή θα έπρεπε στο πλαίσιο μίας ερμηνευτικής ανακοίνωσης να εξετάσει το εν λόγω ζήτημα, αλλά παρά το γεγονός αυτό συνεχίζει να υφίσταται νομικό κενό όπως επεσημάνθηκε στο Πρωτόκολλο Συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών για την εφαρμογή των ασφαλιστικών οδηγιών, το οποίο αναθεωρήθηκε κατά την 109η Διάσκεψη των εν λόγω αρχών που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 1997 (DT/119/93, Rev. 4).

⁽²⁾ Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 19 της οδηγίας 92/49/ΕΟΚ και 20 της οδηγίας 92/96/ΕΟΚ: «λαμβάνοντας υπόψη ότι το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο κίνδυνος οφείλει συνεπώς να εξασφαλίζει ότι δεν υπάρχει κανένα εμπόδιο για την εμπορία στο έδαφός του όλων των ασφαλιστικών προϊόντων που προσφέρονται στην Κοινότητα, εφόσον η εμπορία των προϊόντων αυτών δεν αντιβαίνει στις νομικές διατάξεις περί προστασίας του γενικού συμφέροντος που ισχύουν στο κράτος μέλος όπου βρίσκεται ο κίνδυνος και, στο μέτρο που το γενικό συμφέρον δεν διασφαλίζεται από τους κανόνες του κράτους μέλους καταγωγής, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται κατά τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις σε κάθε επιχείρηση η οποία ασκεί τις δραστηριότητές της στο εν λόγω κράτος μέλος και είναι αντικειμενικά απαραίτητες και ανάλογες με τον επιδιωκόμενο στόχο».

⁽³⁾ Είναι σημαντικό να υπενθυμισθεί ότι οι τρίτες ασφαλιστικές οδηγίες δεν έχουν ως αποτέλεσμα παρά τη μερική εναρμόνιση των όρων πρόσβασης και άσκησης της δραστηριότητας, δεδομένου ότι δεν αναφέρονται καθόλου σε ορισμένα βασικά στοιχεία όπως το δικαίωμα των συμβάσεων και το ζήτημα της φορολόγησης.

⁽⁴⁾ Βλ. υποσημείωση 1, σ. 39.

2.3.2. Όσον αφορά τους εν λόγω τομείς και πάντα βάσει της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η Επιτροπή προβαίνει στη βασική διάκριση μεταξύ των περιοριστικών μέτρων που εισάγουν διακρίσεις και των περιοριστικών μέτρων που δεν εισάγουν διακρίσεις.

2.3.2.1. Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία μέτρων και σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου⁽⁵⁾, η λήψη των εν λόγω μέτρων αιτιολογείται, μερικώς, βάσει των διατάξεων του άρθρου 56 της Συνθήκης ή για λόγους γενικού μη οικονομικού συμφέροντος (προστασία της δημόσιας τάξης, της δημόσιας ασφάλειας και της δημόσιας υγείας).

2.3.2.2. Όσον αφορά τη δεύτερη κατηγορία των μέτρων που δεν εισάγουν διακρίσεις, τα εν λόγω μέτρα αιτιολογούνται για λόγους γενικού οικονομικού συμφέροντος.

2.3.2.2.1. Στην περίπτωση αυτή η Επιτροπή βασιζόμενη στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου αναφέρει, καθαρά για λόγους αποσαφήνισης της κατάστασης, τους τομείς τους οποίους ενδεχομένως αφορά η έννοια του γενικού συμφέροντος (Σημείο IV 2), α).

2.3.2.2.2. Παρά το γεγονός αυτό δεν αρκεί το μέτρο που λαμβάνεται να αφορά τους εν λόγω τομείς. Απαιτείται η λήψη του μέτρου να πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- i) να είναι αναγκαία,
- ii) να είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο στόχο και
- iii) να μην οδηγεί στην εκ νέου εφαρμογή των κανόνων της χώρας προέλευσης⁽⁶⁾.

2.3.2.2.3. Λαμβανομένου όμως υπόψη του περιοριστικού χαρακτήρα της έννοιας του γενικού συμφέροντος ως προς τις θεμελιώδεις ελευθερίες η εφαρμογή της θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο περιοριστικής ερμηνείας και να πραγματοποιείται κατ' εξαίρεση.

Για το λόγο αυτό η Επιτροπή θεωρεί, παραδείγματος χάρι, ότι είναι καταχρηστική και υπερβολική η περίληψη ολόκληρων τμημάτων της εθνικής νομοθεσίας στον κατάλογο των διατάξεων που αφορούν την έννοια του γενικού συμφέροντος.

2.3.2.2.4. Εξάλλου, παρά το γεγονός ότι η έννοια του γενικού συμφέροντος εφαρμόζεται τόσο στην περίπτωση εγκατάστασης όσο και στην περίπτωση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, για την αξιολόγηση της αναλογικότητάς της, κατά την πρακτική εφαρμογή της, είναι πιθανόν να λαμβάνεται υπόψη η μορφή της παροχής των υπηρεσιών (δηλαδή το κατά πόσο η παροχή των υπηρεσιών πραγματοποιείται υπό μορφή εγκατάστασης ή υπό μορφή ελεύθερης παροχής υπηρεσιών).

⁽⁵⁾ Βλ. απόφαση Svensson και Gustavsson κατά του Υπουργείου Οικισμού και Χωροταξίας, Υπόθεση C-1184/93, Συλλογή I, σ. 3977, βλ. επίσης τα συμπεράσματα του Γενικού Εισαγγελέα στην Υπόθεση C-17/92, Fedicine κατά Ισπανικού κράτους, Συλλογή I, σ. 2258, σημείο 18.

⁽⁶⁾ Βλ. απόφαση στην υπόθεση Βασιλική Ένωση ποδοσφαιρικών εταιρειών του Βελγίου κατά J.M. Bosman (Υπόθεση C-415/93) στην οποία αναφέρεται σαφώς ότι: τα μέτρα θα πρέπει να είναι αντικειμενικά αναγκαία, τα αποτελέσματα που επιδιώκονται με αυτά δεν μπορούν να επιτευχθούν μέσω άλλων λιγότερο περιοριστικών μέτρων και το γενικό συμφέρον δεν προστατεύεται ήδη από κανόνες του κράτους μέλους προέλευσης (στη Συλλογή I, σ. 4999). Βλ. επίσης σχετικά την απόφαση της υπόθεσης Επιτροπή κατά της Γερμανίας της 4ης Δεκεμβρίου 1986 (Υπόθεση 205/84, Συλλ., σ. 3803, Σημείο 37).

2.3.2.3. Στη συνέχεια η Επιτροπή παρουσιάζει μία σειρά παραδειγμάτων (εννέα) εθνικών κανονιστικών ρυθμίσεων η εφαρμογή των οποίων απαιτείται από τα κράτη μέλη υποδοχής, στο πλαίσιο της προστασίας του γενικού συμφέροντος. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι εν λόγω ρυθμίσεις δεν αιτιολογούνται ούτε βάσει των αρχών που διέπουν τις τρίτες οδηγίες ούτε στο πλαίσιο της προσπάθειας προστασίας των καταναλωτών, διασφάλισης της διαφάνειας, προστασίας της τραπεζικής δραστηριότητας, κυριαρχίας της εθνικής γλώσσας ή ηθιχαρχίας της αγοράς. Οι εν λόγω κανονιστικές ρυθμίσεις αφορούν:

- i) την απαίτηση προηγούμενης κοινοποίησης ή ενημέρωσης των όρων των ασφαλιστηρίων συμβολαίων ή άλλων συμβατικών εγγράφων·
- ii) την απαγόρευση των εργασιών κεφαλαιοποίησης των ασφαλιστικών εταιρειών στις χώρες στις οποίες οι εν λόγω δραστηριότητες αποτελούν αποκλειστική αρμοδιότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων·
- iii) την επιβολή ομοιόμορφων υποχρεωτικών συστημάτων bonus/malus στην τιμολόγηση της ασφάλισης αυτοκινητών·
- iv) την υποχρεωτική, χωρίς εξαιρέσεις, χρησιμοποίηση της γλώσσας του κράτους μέλους υποδοχής ως απαραίτητη προϋπόθεση για την εγκυρότητα των ασφαλιστικών συμβάσεων⁽¹⁾·
- v) τη χωρίς διακρίσεις εφαρμογή κωδίκων συμπεριφοράς των επαγγελματιών οργάνωσεων των οποίων δεν είναι μέλη οι επιχειρήσεις των κρατών μελών προέλευσης⁽²⁾·
- vi) την επιβολή, εκ μέρους του κράτους μέλους υποδοχής, μέγιστων επιτοκίων για τα τεχνικά αποθεματικά στον τομέα της ασφάλισης ζωής, στις επιχειρήσεις που έχουν άλλη χώρα προέλευσης, τόσο στην περίπτωση εγκατάστασης όσο και στην περίπτωση ελεύθερης παροχής υπηρεσιών·
- vii) την επιβολή, χωρίς διακρίσεις, στερεοτύπων ή ελαχίστων όρων ασφάλισης χωρίς να απαιτείται η ανάλυση της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας και της εισαγωγής ή όχι διακρίσεων·
- viii) την υποχρέωση θέσπισης απαλλαγών·
- ix) την επιβολή κατά γενικό και απόλυτο τρόπο της υποχρέωσης πρόβλεψης αξίας εξαγοράς ή συμμετοχής στα κέρδη που απορρέουν από τις συμβάσεις στην περίπτωση συμβάσεων ασφάλισης ζωής.

2.3.2.4. Αντίθετα η Επιτροπή αποδέχεται και αναγνωρίζει τη νομιμότητα της απαγόρευσης της τεχνικής που αφορά την πώληση ασφαλιστικών συμβάσεων μέσω τηλεφώνου, χωρίς προηγούμενη συνεννόηση (οχληρή διαφήμιση).

2.3.3. Η Επιτροπή θεωρεί ακόμη ότι οι εθνικές κανονιστικές ρυθμίσεις που έχουν, θεωρητικά, ως στόχο την προστασία των καταναλωτών δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι αιτιολογούνται στο σύνολό τους στο πλαίσιο της προστασίας του γενικού συμφέροντος και για το λόγο αυτό θα πρέπει να εξετάζονται κατά περίπτωση βάσει των κριτηρίων που έχει θεσπίσει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και, κυρίως, θα πρέπει να καταδεικνύεται ότι η εφαρμογή τους δεν έχει ως αποτέλεσμα την εισαγωγή

διακρίσεων ως προς τις εθνικές επιχειρήσεις του κράτους μέλους υποδοχής.

2.3.4. Τέλος, είτε στην περίπτωση υποχρεωτικής υπαγωγής των ασφαλιστικών συμβάσεων στην εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής (ιδιαίτερα όσον αφορά τους μαζικούς κινδύνους, τις ασφαλίσσεις ζωής, και τις υποχρεωτικές πρωτασφαλίσσεις εκτός των ασφαλειών ζωής), είτε στην περίπτωση που οι κανόνες επίλυσης των διαφορών βασίζονται σε διατάξεις «επιτακτικού χαρακτήρα» ή «δημόσιας τάξης» του κράτους μέλους υποδοχής, η Επιτροπή θεωρεί ότι και οι εν λόγω κανόνες θα πρέπει να εξετάζονται βάσει των κριτηρίων για τον προσδιορισμό της νομιμότητας της προστασίας του γενικού συμφέροντος, να λαμβάνεται υπόψη το κατά πόσον από την εφαρμογή τους διατρέχεται ο κίνδυνος να παρεμβληθούν εμπόδια στην ελεύθερη άσκηση της ασφαλιστικής δραστηριότητας και να εφαρμόζεται η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου έναντι των εθνικών κανόνων ιδιωτικού δικαίου.

3. Ο ορισμός της έννοιας του γενικού συμφέροντος από το ευρωπαϊκό δικαστήριο

3.1. Η Επιτροπή προβαίνει σε διεξοδική ανάλυση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου που αφορούν είτε την έννοια του γενικού συμφέροντος είτε τη διάκριση μεταξύ εγκατάστασης και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών⁽³⁾.

Εντούτοις, υφίστανται ορισμένες πτυχές, ιδιαίτερα όσον αφορά την έννοια του γενικού συμφέροντος, που θα πρέπει να αποσαφηνισθούν, λόγω της άμεσης επιρροής που ασκούν στον τομέα των ασφαλειών.

3.2. Οι τρίτες οδηγίες επιβάλλουν στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις που ασκούν τη δραστηριότητά τους σε ένα άλλο κράτος μέλος τη χορήγηση ενιαίας άδειας λειτουργίας, την τήρηση των διατάξεων που έχει θεσπίσει το κράτος μέλος υποδοχής στον τομέα του γενικού συμφέροντος, ενώ δεν θεσπίζεται καμία διάκριση ως προς τον τρόπο άσκησης της εν λόγω δραστηριότητας (υπό μορφή εγκατάστασης ή υπό μορφή ελεύθερης παροχής υπηρεσιών).

3.2.1. Γενικά, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο επισύρει την προσοχή στο γεγονός ότι το κράτος μέλος δεν μπορεί να επιβάλει στους παρέχοντες υπηρεσίες την εκπλήρωση όλων των προϋποθέσεων που απαιτούνται στην περίπτωση εγκατάστασης διότι τότε παρεμβάλλει εμπόδια στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών⁽⁴⁾.

(3) Βλ. τις ακόλουθες αποφάσεις: Υπόθεση 33/74, απόφαση Van Binsbergen, 3.12.1974, Συλλογή 1974, σ. 1299· Υπόθεση 33/78, απόφαση Somafert της 22.11.1978, Συλλογή σ. 2183· Υπόθεση 139/80, απόφαση της 18.3.1981, Συλλ. Σ. 819, απόφαση Blanckaert κατά Luisa Trost· Υπόθεση 89/91, απόφαση της 19.1.1993, Συλλ. I, σ. 165, απόφαση Shearson· Υπόθεση C-23/93, απόφαση TV10 της 5.10.1994, Συλλ. Σ. 4795· Υπόθεση C-55/94, απόφαση Gebhard της 30.11.1995, Συλλ. I, σ. 4165· Υπόθεση 205/84, απόφαση της υπόθεσης «Επιτροπή κατά της Γερμανίας» της 4.12.1986, Συλλ. I, σ. 3755· Υπόθεση 262/82, απόφαση Luisi και Carbone, Συλλ. 1984, σ. 377· Υπόθεση C-76/90, απόφαση Sager της 21.2.1991, Συλλ. I, σ. 4221· Υπόθεση 14/76, απόφαση Bloos της 6.10.1976, Συλλ. I, σ. 1497· Υπόθεση C-439/93, απόφαση Lloyd's Register, Συλλ. 1995, σ. 961· Υπόθεση C-148/91, απόφαση Veronica της 3.2.1993, Συλλ. I, σ. 487.

(4) Απόφαση Sager οπ. π.

(1) Η Επιτροπή αποδεχόμενη την εν λόγω αρχή καθορίζει μία σειρά εξαιρέσεων που θα πρέπει να εξετασθούν αναλυτικά και προσεκτικά [Σημείο IV, 2γ) IV]).

(2) Η Επιτροπή προβαίνει στην εξαίρεση των κωδίκων που έχουν θεσπίσει οι εθνικές αρχές, οι οποίοι θα πρέπει να αναλυθούν βάσει των άρθρων 52 και 59 της Συνθήκης.

3.2.2. Ως προς το ζήτημα αυτό το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θεωρεί ότι βάσει του άρθρου 59 της Συνθήκης προβλέπεται όχι μόνον η εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης αλλά επίσης και η κατάργηση κάθε περιορισμού, ακόμη και στην περίπτωση που επιφυλάσσεται η ίδια μεταχείριση τόσο στις εθνικές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών όσο και στις ξένες, που είναι πιθανόν να παρεμβάλει εμπόδια στην ελεύθερη άσκηση της ασφαλιστικής δραστηριότητας⁽¹⁾.

3.2.3. Επίσης το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ορίζει σαφώς την ανάγκη εδραίωσης της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των ασφαλειών, ιδιαίτερα όσον αφορά τις άμεσες ασφαλίσεις εκτός των ασφαλειών ζωής, είτε στην περίπτωση εγκατάστασης είτε στην περίπτωση ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, με στόχο τη διευκόλυνση του έργου των ασφαλιστικών επιχειρήσεων της Κοινότητας για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνονται στο εσωτερικό της Κοινότητας⁽²⁾.

3.3. Εξάλλου, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θεωρεί ότι η αξιολόγηση πρέπει να πραγματοποιείται όχι μόνο αφηρημένα υπό το φως του επικαλούμενου συμφέροντος, αλλά επίσης, συγκεκριμένα, η επιβολή περιοριστικών κανόνων με στόχο την προστασία του γενικού συμφέροντος θα πρέπει να πληροί ορισμένες συγκεκριμένες προϋποθέσεις, ώστε να αποφευχθεί ο περιορισμός της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στο εσωτερικό της Κοινότητας που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς στον τομέα των ασφαλειών⁽³⁾.

Οι προϋποθέσεις, σωρευτικού χαρακτήρα, που θα πρέπει να πληρούν οι εν λόγω κανόνες είναι, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο⁽⁴⁾, οι ακόλουθες:

- α) Οι κανόνες που εφαρμόζει το κράτος μέλος θα πρέπει να δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος.
- β) Δεν θα πρέπει να αφορούν τομείς που έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο εναρμόνισης εκ μέρους της κοινοτικής νομοθεσίας.
- γ) Θα πρέπει να διέπονται από την αρχή της μη εισαγωγής διακρίσεων βάσει της εθνικότητας.
- δ) Θα πρέπει να είναι αντικειμενικά αναγκαίες σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο γενικού συμφέροντος.
- ε) Η επιβολή τους θα πρέπει να διέπεται από την αρχή της αναλογικότητας έναντι του επιδιωκόμενου στόχου ή να μην υπερβαίνει το βαθμό που είναι αναγκαίος για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου και η επίτευξη του εν λόγω στόχου να είναι αδύνατη μέσω της εφαρμογής άλλων λιγότερο περιοριστικών κανόνων.
- στ) Το γενικό συμφέρον ή η προστασία του οποίου επιδιώκεται δεν θα πρέπει ήδη να προστατεύεται από κανόνες στους οποίους ο παρέχων τις υπηρεσίες υπόκειται στο κράτος μέλος προέλευσης.

3.4. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει εκφράσει επανειλημμένα την ανησυχία του σχετικά με την ανάγκη πλήρωσης των

αναγκαίων προϋποθέσεων για την προστασία του γενικού συμφέροντος εκ μέρους των κρατών μελών, ιδιαίτερα όσον αφορά την εφαρμογή κανόνων που δεν εισάγουν διακρίσεις⁽⁵⁾ και την αποφυγή της αλληλοεπικάλυψης των μέτρων για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου.

Όσον αφορά τους λόγους στους οποίους βασίζεται η λήψη των περιοριστικών μέτρων, είτε αυτοί αφορούν οικονομικά συμφέροντα, κυρίως φορολογικής φύσης⁽⁶⁾, είτε συμφέροντα άλλης μορφής, το κράτος μέλος θα πρέπει να καταδεικνύει ότι τα μέτρα που λαμβάνονται είναι τόσο κατάλληλα όσο και αναγκαία για την προστασία του σχετικού συμφέροντος.

3.5. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό δικαστήριο επεξεκρίνει το πεδίο εφαρμογής της έννοιας του γενικού συμφέροντος και στο δικαίωμα εγκατάστασης⁽⁷⁾ με αποτέλεσμα την μεταβολή των όρων πρόσβασης και άσκησης μίας δραστηριότητας⁽⁸⁾. Εξάλλου, το Ευρωπαϊκό δικαστήριο θεωρεί ότι κάθε συγκεκριμένη πράξη που καταλήγει στην εισαγωγή διακρίσεων⁽⁹⁾ δεν δικαιολογείται σε καμία περίπτωση ούτε ακόμη και για την προστασία του γενικού συμφέροντος.

3.6. Σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου⁽¹⁰⁾, η επίκληση της προστασίας του γενικού συμφέροντος δεν αποτελεί επαρκή αιτιολογία για την επιβολή οιασδήποτε κανόνος που εισάγει διακρίσεις. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θεωρεί ότι η επιβολή κανόνων που έχουν ως αποτέλεσμα τη διακριτική μεταχείριση επιχειρήσεων άλλων κρατών μελών δεν μπορεί να αιτιολογηθεί επαρκώς βάσει των λόγων που αναφέρονται στο άρθρο 56 της Συνθήκης⁽¹¹⁾. Η ερμηνεία της έννοιας της δημόσιας τάξης βάσει της νομολογίας έχει σαφώς περιοριστικό χαρακτήρα και εφαρμόζεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

3.7. Οι λόγοι που αναφέρονται στο άρθρο 56 της Συνθήκης δεν περιλαμβάνουν λόγους οικονομικής φύσης⁽¹²⁾ ούτε βεβαίως φορολογικού χαρακτήρα, δεδομένου ότι στην περίπτωση αυτή θα επιδιώκετο η προστασία των εθνικών οικονομικών παραγόντων.

Κατά την άποψη του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου είναι σαφές ότι δεν επιτρέπεται σε ένα κράτος μέλος να επιβάλει τα εν λόγω μέτρα στην περίπτωση που αυτά έχουν ως αποτέλεσμα την εισαγωγή διακρίσεων έναντι μίας επιχείρησης στην οποία έχει χορηγηθεί ενιαία άδεια λειτουργίας και λειτουργεί στο έδαφός του είτε υπό καθεστώς εγκατάστασης είτε υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Η αδυναμία επιβολής των εν λόγω μέτρων απορρέει τόσο από την περιοριστική ανάγνωση του άρθρου 56 της Συνθήκης όσο και από τις προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούνται για την επίκληση της προστασίας του γενικού συμφέροντος από ένα κράτος μέλος καθώς και από το γεγονός ότι η επιβολή τους είναι ασυμβίβαστη με τις θεμελιώδεις αρχές της Συνθήκης.

⁽⁵⁾ Υπόθεση C-415/93, Απόφαση Bosman της 20.9.1995, Συλλογή I, σ. 4921.

⁽⁶⁾ Υπόθεση C-250/95, Απόφαση Futura, 15.5.1997, Συλλογή I, σ. 2471.

⁽⁷⁾ Υπόθεση Gebhard ο.π.π.

⁽⁸⁾ Υπόθεση 19/92, Απόφαση Kraus της 31.3.1993, Συλλογή I, σ. 1663.

⁽⁹⁾ Υπόθεση C-1/93, Απόφαση Halliburton της 12.4.1994, Συλλογή I, σ. 1137.

⁽¹⁰⁾ Υπόθεση C-17/92, Απόφαση Federación de distribuidores cinematográficos της 4.5.1993, Συλλογή I, σ. 2239.

⁽¹¹⁾ Υπόθεση C-334/93, Απόφαση Alpine Investments της 10.5.1995, Συλλογή I, σ. 1141.

⁽¹²⁾ Υπόθεση C-484/93, Απόφαση Svensson της 14.11.1995, Συλλογή I, σ. 3955.

⁽¹⁾ Υπόθεση C-330/91, Απόφαση Commerzbank, 31.7.1993, Συλλογή I, σ. 4017.

⁽²⁾ Υπόθεση C-238/94, Απόφαση García, 26.3.1996, Συλλογή I, σ. 1673.

⁽³⁾ Υπόθεση C-384/93, Απόφαση Alpine Investments της 10.5.1995, Συλλογή I, σ. 1141.

⁽⁴⁾ Απόφαση Sager ο.π.π.

3.8. Όσον αφορά τους τομείς στους οποίους μπορεί να εφαρμοσθεί η έννοια της προστασίας του γενικού συμφέροντος, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει λάβει θέση, ιδιαίτερα όσον αφορά τα δικαιώματα των καταναλωτών, υποστηρίζοντας ότι η προστασία των εν λόγω δικαιωμάτων αιτιολογεί τον περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών⁽¹⁾, υπό την προϋπόθεση ότι το κράτος μέλος μπορεί να αποδείξει ότι οι εθνικές νομοθετικές διατάξεις για την επίτευξη του εν λόγω στόχου είναι αναγκαίες, κατάλληλες και σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.

Εξάλλου, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, θα πρέπει να υπάρχει διαρκής έλεγχος των εν λόγω κανόνων προκειμένου να αποφευχθεί η χρησιμοποίησή τους ως μέσου για την παρεμβολή εμποδίων στον ελεύθερο ανταγωνισμό της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς⁽²⁾.

3.9. Η επίκληση της προστασίας του γενικού συμφέροντος δεν θα πρέπει να έχει ως στόχο την παρεμβολή εμποδίων στην ελεύθερη άσκηση της ασφαλιστικής δραστηριότητας. Για το λόγο αυτό δεν επαρκεί η δυνατότητα προσφυγής στην έννοια του γενικού συμφέροντος⁽³⁾ σε ένα τομέα αλλά ταυτόχρονα, κατά την εφαρμογή των σχετικών κανόνων, είναι αναγκαία η εφαρμογή ορισμένων συγκεκριμένων αρχών.

3.9.1. Ορισμένοι φορολογικοί εθνικοί κανόνες, η εφαρμογή των οποίων έχει ως αποτέλεσμα την παρεμβολή εμποδίων στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, προκαλούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που είναι δυνατόν να επηρεάσουν την άσκηση της ασφαλιστικής δραστηριότητας εκ μέρους επιχειρήσεων άλλων κρατών μελών. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποδέχεται την εφαρμογή των εν λόγω κανόνων, κατ'επίκληση της προστασίας του γενικού συμφέροντος που συνδέεται με τη συνολική των φορολογικών συστημάτων, υπό την προϋπόθεση ότι η εφαρμογή των εν λόγω κανόνων δεν εισάγει διακρίσεις⁽⁴⁾. Πράγματι η προστασία ελέγχου και δημοσιονομικής συνοχής μπορεί να επιτυγχάνεται μόνο με προσφυγή στην υποχρεωτική επίκληση του γενικού συμφέροντος που δεν σημαίνει μέτρα

διακριτικού χαρακτήρα και εξετάζει τους οικονομικούς τομείς⁽⁵⁾.

3.9.2. Το Ευρωπαϊκό δικαστήριο⁽⁶⁾, εκτός από την αιτιολόγηση της επιβολής ορισμένων κανόνων εκ μέρους ενός κράτους μέλους για λόγους γενικού συμφέροντος και την πλήρωση των απαραίτητων προϋποθέσεων, θεωρεί ότι κατά την εφαρμογή των εν λόγω κανόνων θα πρέπει εφαρμόζονται οι ακόλουθες αρχές: η αρχή της μη εισαγωγής διακρίσεων, της αποφυγής των αλληλοεπικαλύψεων⁽⁷⁾, της αναγκαιότητας, της καταλληλότητας και η αρχή της αναλογικότητας, στο βαθμό που η προστασία του γενικού συμφέροντος δίδει τη δυνατότητα εξαιρέσεων από την εφαρμογή των θεμελιωδών αρχών της Συνθήκης που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία.

3.9.3. Σύμφωνα με την κοινοτική νομολογία οιοσδήποτε εθνικός νομοθετικός κανόνας⁽⁸⁾ θα πρέπει να συμφωνεί με το κοινοτικό δίκαιο και για το λόγο αυτό η επίκληση του γενικού συμφέροντος για την επιβολή επιτακτικών κανόνων γίνεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να προβαίνουν στην επιβολή απεριορίστου αριθμού κανόνων θεωρώντας τους επιτακτικούς. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδιώκουν τη συμφωνία της νομοθεσίας τους με το κοινοτικό δίκαιο. Η προσφυγή στην έννοια της προστασίας του γενικού συμφέροντος λειτουργεί ως δικλείδα ασφαλείας για την ασφάλεια του συστήματος.

3.10. Επίσης, στο πλαίσιο αυτό το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο⁽⁹⁾ εξέτασε το ζήτημα της απαγόρευσης της τεχνικής «cold calling» στον τομέα της διασυννοριακής παροχής υπηρεσιών, λαμβανομένου υπόψη ότι ο εν λόγω κανόνας περιορίζει την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, και επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη νομολογία που θεσπίστηκε στο πλαίσιο της Απόφασης Alpine Investments σχετικά με την παροχή υπηρεσιών δια τηλεφώνου με αποδέκτες κατοίκους άλλων κρατών μελών.

Στην εν λόγω απόφαση η επίκληση του γενικού συμφέροντος αφορά την περίπτωση ενός υπηκόου ενός κράτους μέλους ο οποίος αμφισβητεί τις προϋποθέσεις εφαρμογής του εν λόγω περιορισμού.

3.10.1. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο βασίζεται στην ερμηνεία του άρθρου 59 της Συνθήκης βάσει του οποίου για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών δεν απαιτείται η μετακίνηση του παρέχοντος υπηρεσίες στο κράτος μέλος του αποδέκτη των παρεχόμενων υπηρεσιών.

3.10.2. Εξάλλου, επιβεβαιώνεται, όσον αφορά τους περιοριστικούς κανόνες για το διασυννοριακό εμπόριο, η απαγόρευση της επιβολής περιορισμών στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, είτε από το κράτος μέλος υποδοχής είτε από το κράτος μέλος προέλευσης, ακόμη και στην περίπτωση που οι εν λόγω περιορισμοί ισχύουν αδιακρίτως τόσο για τους υπηκόους ενός κράτους μέλους όσο και για τους ξένους.

3.10.3. Η εν λόγω απόφαση αφορά την χρησιμοποίηση της τεχνικής «cold calling» η οποία επί του παρόντος δεν απαγορεύεται από την κοινοτική νομοθεσία, αλλά είναι πιθανόν να απαγορεύεται από την εσωτερική νομοθεσία ενός κράτους μέλους. Η εν λόγω όμως απαγόρευση δεν αφορά αποκλειστικά εσωτερικές καταστάσεις αλλά και διασυννοριακές καταστάσεις,

(1) Απόφαση Svensson και υπόθεση 205/84, ο.π.π.

(2) Υπόθεση 339/89, Απόφαση Alsthom Atlantique, 24.1.91· Υπόθεση 93/92, Απόφαση Moto Readcenter, 13.10.1993· Υπόθεση 398/92, Απόφαση Munck e Fester, 10.2.94· Απόφαση Reisebüro Broede, ο.π.π.· Υπόθεση 177/94, Απόφαση Gianfranco Pertini, 1.2.1996.

(3) Ορισμένοι τομείς στους οποίους το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θεωρεί ότι είναι δυνατή η προσφυγή στην έννοια του γενικού συμφέροντος είναι οι ακόλουθοι: οι επαγγελματικοί κανόνες που έχουν ως στόχο την προστασία του αποδέκτη των παρεχόμενων υπηρεσιών, υπόθεση 110/78 και υπόθεση 111/78, απόφαση Vanweesmael, 18.1.1979, Συλλογή I, σ. 35· η προστασία των εργαζομένων, απόφαση Guiot, 28.3.1996, Συλλογή I, σ. 1905· η προστασία των καταναλωτών, υπόθεση 205/84, ο.π.π.· η προστασία του εθνικού χρηματοπιστωτικού τομέα, απόφαση Alpine Investments, ο.π.π.· η πρόληψη της φοροδιαφυγής, υπόθεση C-275/92, απόφαση Schindler, ο.π.π.· η προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, υπόθεση 62/79, απόφαση Coditel, Συλλογή 1980, σ. 881· η διαφύλαξη της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς, υπόθεση C-180/89, απόφαση της υπόθεσης «Επιτροπή κατά της Ιταλίας», 26.2.1991, Συλλογή I, σ. 709· η προστασία του οπτικοακουστικού τομέα, υπόθεση C-353/89, απόφαση της υπόθεσης «Επιτροπή κατά των Κάτω Χωρών», 25.7.1991, Συλλογή I, σ. 4069, απόφαση Gouda και υπόθεση 148/91, ο.π.π.· η φορολογική συνοχή, υπόθεση C-204/90, απόφαση Bachmann, 28.1.1992, Συλλογή I, σ. 249· η οδική ασφάλεια, υπόθεση C-55/93, απόφαση Gerrit, 5.10.1994, Συλλογή I, σ. 4837· η προστασία των πιστωτών, υπόθεση C-3/95· η προστασία της ορθής διοίκησης του τομέα της δικαιοσύνης, υπόθεση C-3/95.

(4) Απόφαση Commerzbank και υπόθεση Bachmann, ο.π.π.

(5) Υπόθεση C-49/89 της 13.12.1989, Συλλογή I, σ. 4441· βλ. ακόμη την Απόφαση Jessica Safir Υπόθεση C-118/96 της 28.4.1998, που δεν δημοσιεύτηκε ακόμη.

(6) Υπόθεση 304/84.

(7) Απόφαση Reisebüro, ο.π.π.

(8) Υπόθεση 82/71, απόφαση Sail, 21.3.1972, Συλλογή I, σ. 119.

(9) Απόφαση Alpine Investments, ο.π.π.

παρεμποδίζοντας τις επιχειρήσεις ενός κράτους μέλους να αναζητήσουν πελάτες σε ένα άλλο κράτος μέλος, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται το ενδοκοινοτικό εμπόριο.

3.10.4. Στην περίπτωση αυτή, κατά την οποία ένα κράτος μέλος επιβάλλει περιορισμούς στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στους κατοίκους του, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θεωρεί ότι μία επιχείρηση μπορεί να καταθέσει προσφυγή εις βάρος του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένη για παρεμπόδιση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στην περίπτωση που οι εν λόγω υπηρεσίες παρέχονται σε ένα άλλο κράτος μέλος.

3.10.5. Εκείνο που έχει σημασία, στην περίπτωση που ένα κράτος μέλος επιβάλλει περιορισμούς στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στους κατοίκους του, είναι το κατά πόσο το εν λόγω κράτος μέρος μπορεί να επικαλεσθεί λόγους προστασίας του γενικού συμφέροντος. Σύμφωνα όμως με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου η εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών απαγορεύει την εφαρμογή οιασδήποτε διάταξης της εθνικής νομοθεσίας, που δεν δικαιολογείται αντικειμενικά, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την παρεμβολή εμπόδισαν στην παροχή υπηρεσιών στο εσωτερικό της Κοινότητας.

4. Παρατηρήσεις σχετικά με το σχέδιο ανακοίνωσης

4.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι το σχέδιο ανακοίνωσης της Επιτροπής αντικατοπτρίζει την ανάγκη ερμηνευτικής αποσαφήνισης ορισμένων βασικών εννοιών, οι οποίες, στην περίπτωση διατήρησης της ασφάλειας και των διαφορετικών ερμηνειών, είναι δυνατόν να παρεμποδίσουν την υλοποίηση της ενιαίας αγοράς στον τομέα των ασφαλειών δεν θα καταστεί δυνατό κατ' αυτόν τον τρόπο να θεσπισθούν νομοθετικές τροποποιήσεις, ακόμη κι αν είναι απαραίτητες, όπως συνέστησε ήδη η ΟΚΕ στη γνωμοδότηση της οποίας η παρούσα είναι συμπληρωματική, εφόσον πρέπει προηγουμένως να συμβάλουμε στην νομοθετική ασφάλεια, είτε στις περιπτώσεις προδικαστικής εξέτασης στην Επιτροπή, είτε στις μελλοντικές περιπτώσεις που θα της υποβληθούν.

4.2. Εντούτοις, η προσέγγιση που έχει υιοθετήσει η Επιτροπή, βάσει του σχεδίου ανακοίνωσης, για την εξέταση των δύο θεμάτων, επιβάλλει τη διατύπωση ορισμένων παρατηρήσεων:

4.3. Η έννοια του γενικού συμφέροντος

4.3.1. Η ερμηνεία της έννοιας του γενικού συμφέροντος εκ μέρους της Επιτροπής βασίζεται εξ ολοκλήρου στην νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Όμως, όπως προαναφέρθηκε, η Επιτροπή όχι μόνον παρέλειψε, αναφερόμενη στην εν λόγω νομολογία να συμπεριλάβει ορισμένες σημαντικές αποφάσεις, όπως στην υπόθεση Keck και Withouard (Νοέμβριος 1993), Γαλλική Ομοσπονδία των Ασφαλιστικών Εταιρειών (Νοέμβριος 1995) και Jessica Safir (Απρίλιος 1998), αλλά, στο πλαίσιο της ερμηνείας της, δεν έλαβε επαρκώς υπόψη τις ιδιαιτερότητες του εξεταζόμενου τομέα, και αυτό διότι αφορά καταστάσεις φορέων είτε δημοσίων είτε ιδιωτικών, οι οποίοι δρουν στο πλαίσιο μίας λογικής της αλληλεγγύης, λόγω του γενικού συμφέροντος που ακολουθούν και, επομένως, δεν υπάγονται στα μέτρα του ανταγωνισμού⁽¹⁾.

4.3.2. Κατά τον τρόπο αυτό, καίτοι, βάσει των τρίτων οδηγιών η έννοια του γενικού συμφέροντος εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο για το δικαίωμα εγκατάστασης όσο και για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, η Επιτροπή φαίνεται ότι δεν έχει λάβει επαρκώς υπόψη την ίδια την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου σύμφωνα με την οποία οι παρέχοντες υπηρεσίες θα πρέπει να δραστηριοποιούνται σε ένα περισσότερο ελεύθερο και λιγότερο περιοριστικό νομοθετικό πλαίσιο όταν παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από ό,τι όταν παρέχουν τις υπηρεσίες τους υπό καθεστώς εγκατάστασης⁽²⁾, ιδίως όταν η παροχή της υπηρεσίας δεν προϋποθέτει μετεγκατάσταση του παρέχοντος υπηρεσίες στο κράτος του παραλήπτη⁽³⁾.

4.3.2.1. Αντίθετα η σημασία της διάκρισης των δύο αυτών περιπτώσεων φαίνεται να δικαιολογεί τη σαφή αναφορά από την Επιτροπή των κριτηρίων στα οποία θα πρέπει να βασίζεται η κατάλληλη διάκριση μεταξύ του καθεστώτος εγκατάστασης και του καθεστώτος ελεύθερης παροχής υπηρεσιών όσον αφορά την επιφύλαξη του γενικού συμφέροντος, κυρίως μέσω μιας σειράς ενδεικτικών παραδειγμάτων θετικού χαρακτήρα που προδίδονται από τη νομολογία της πρακτικής των κρατών μελών. Η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να ετωφεληθεί από το δίδαγμα, κυρίως της Απόφασης Keck και Withouard, προκειμένου να εντάξει στην Ανακοίνωσή της τους ερμηνευτικούς προσανατολισμούς των αιταίτησεων του γενικού συμφέροντος, κυρίως όσον αφορά τον έλεγχο της αναλογικότητας.

4.3.2.2. Εξάλλου η επιβολή περιορισμών για λόγους προστασίας του γενικού συμφέροντος είναι δυνατόν, ανάλογα με τις περιστάσεις, να θεωρηθεί ότι δεν αποτελεί παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας στην περίπτωση ίδρυσης υποκαταστήματος στο κράτος μέλος υποδοχής ενώ αντίθετα μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχει παραβίαση της εν λόγω αρχής στην περίπτωση παροχής υπηρεσιών υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών⁽⁴⁾.

4.3.3. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν λαμβάνει θέση σχετικά με το ζήτημα του βάρους της απόδειξης στη περίπτωση ύπαρξης διαφορών σχετικά με την έννοια του γενικού συμφέροντος, με αποτέλεσμα να θεωρήσει η ΟΚΕ ότι εναπόκειται στις εποπτικές αρχές η ευθύνη για την κατά περίπτωση απόδειξη του γεγονότος ότι οι περιοριστικοί κανόνες που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις άλλων κρατών μελών τηρούν τους σωρευτικούς όρους που έχει καθορίσει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

4.3.4. Η Επιτροπή, αν και αναφέρεται σ' αυτήν, δεν έχει ακόμη λάβει σαφή θέση ως προς την πρακτική ορισμένων

⁽¹⁾ Υπόθεση C-244/94 της 16.11.1995. Απόφαση Γαλλική Ομοσπονδία των Ασφαλιστικών Εταιρειών. Συλλογή I, σ. 4013.

⁽²⁾ Βλ. προαναφ. απόφαση της υπόθεσης Sager στην οποία προβλέπεται σαφώς ότι «το κράτος μέλος δεν μπορεί να εξετάσει την πραγματική υλοποίηση της παροχής υπηρεσιών στο έδαφός του από την τήρηση όλων των απαιτούμενων προϋποθέσεων εγκαταστάσεως και κατ' αυτόν τον τρόπο να στερεί από κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα τις διατάξεις της Συνθήκης που προορίζονται ακριβώς για τη διασφάλιση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών», βλ. επίσης την απόφαση της 26.2.1991, υπόθεση 180/89, «Επιτροπή κατά της Ιταλίας», σημείο 15 και την ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ελεύθερη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών (93/C334/03), ΕΕ C 334 της 9.12.1993.

⁽³⁾ Απόφαση Alpine Investments, που ήδη αναφέρθηκε.

⁽⁴⁾ Βλ. ΕΕ C 204 της 15.7.1996, σ. 66 (Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την «Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και το γενικό συμφέρον στη δεύτερη τραπεζική οδηγία».

κρατών μελών τα οποία κοινοποιούν συνολικά τα νομικά έγγραφα τα οποία θεωρούν ότι υπάγονται στην επιφύλαξη του γενικού συμφέροντος χωρίς να προσδιορίζουν τους συγκεκριμένους κανόνες οι οποίοι, στο σύνολο της νομοθεσίας αυτής, συνιστούν πραγματικά βασικές αρχές γενικού συμφέροντος⁽¹⁾.

4.3.4.1. Ο τρόπος αυτός «ενημέρωσης» των ασφαλιστικών επιχειρήσεων των χωρών προέλευσης, σε συνδυασμό με την έλλειψη διαφάνειας των εθνικών νομοθεσιών και τη δυσκολία ερμηνείας τους, γεγονός που καταδεικνύεται από τις αντιφατικές σχετικές αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων, ιδιαίτερα όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, προκαλεί σοβαρά προβλήματα στην ουσιαστική υλοποίηση της ενιαίας αγοράς στον τομέα των ασφαλειών.

4.3.4.2. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν προβαίνει στην εξέταση του εν λόγω ζητήματος, παραλείποντας, στο πλαίσιο των κανονιστικών ρυθμίσεων των τρίτων οδηγιών να προσδιορίσει ποιος είναι υποχρεωμένος να ενημερώνει τις επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών⁽²⁾ σχετικά με τους κανόνες γενικού συμφέροντος, ζήτημα ιδιαίτερα σημαντικό αν υιοθετηθεί η θέση σύμφωνα με την οποία το περιεχόμενο των κανόνων, ή τουλάχιστον ο βαθμός εφαρμογής τους (αναλογικότητα), που ισχύουν στην περίπτωση παροχής υπηρεσιών υπό καθεστώς εγκατάστασης είναι διαφορετικός από αυτό των κανόνων που ισχύουν στην περίπτωση παροχής υπηρεσιών υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ το καθήκον της ενημέρωσης εκ μέρους των εποπτικών αρχών πρέπει να μετατραπεί σε νομική υποχρέωση.

4.3.4.3. Η Επιτροπή δεν λαμβάνει θέση ως προς το ζήτημα της υποχρέωσης των αρχών των χωρών υποδοχής να προσκομίζουν αναλυτικούς καταλόγους με τους κανόνες γενικού συμφέροντος που ισχύουν στον τομέα των ασφαλειών και την ερμηνεία που τους δίνουν όχι μόνον τα εθνικά δικαστήρια αλλά και η ίδια η Δημόσια Διοίκηση⁽³⁾, όσον αφορά, τον κατ'ανάγκη ειδικό, σαφή και αδιαμφισβήτητο τρόπο της πρακτικής εφαρμογής τους⁽⁴⁾.

4.3.4.4. Τέλος, η Επιτροπή δεν εξετάζει το ζήτημα της ανάγκης υποχρέωσης των κρατών μελών να κοινοποιούν στην Επιτροπή και στα υπόλοιπα κράτη μέλη, πριν από την θέσπιση οιασδήποτε νέας κανονιστικής ρύθμισης «γενικού συμφέροντος», την πρόθεσή τους, με την δέουσα αναλυτική αιτιολόγηση των προτάσεών τους, ώστε να καταστεί δυνατή η εκ μέρους της Επιτροπής θέση σε λειτουργία των κατάλληλων

νομικών μηχανισμών στην περίπτωση που θεωρήσει ότι η λήψη των εν λόγω μέτρων είναι αδικαιολόγητη⁽⁵⁾.

4.3.5. Επίσης, η Επιτροπή δίδει την εντύπωση ότι δεν θεωρεί ότι αποτελεί παράβαση των τρίτων οδηγιών το γεγονός ότι, όπως έχει διαπιστωθεί, ορισμένα κράτη μέλη υποδοχής υποχρεώνουν τους ασφαλιστικούς πράκτορες, αν και εκ των υστέρων, να ενημερώνουν κατά τρόπο συστηματικό τις αρμόδιες εποπτικές αρχές σχετικά με τους όρους των συμβάσεων που συνάπτουν.

4.3.6. Επίσης, η Επιτροπή δεν εξετάζει καταστάσεις που εμφανίζονται σε ορισμένα κράτη μέλη εξαιτίας των οποίων τα εν λόγω κράτη μέλη περιορίζουν τη δυνατότητα των ασφαλιστικών επιχειρήσεων να πραγματοποιούν επενδύσεις σε μετοχές άλλων εταιρειών, ακόμη και πέραν αυτών που προβλέπονται στα τεχνικά αποθεματικά.

4.3.7. Η θέση της Επιτροπής σχετικά με το ζήτημα της γλώσσας των συμβολαίων κρίνεται υπεραπλουστευτική, δεδομένου ότι παραβλέπει ότι υπάρχουν χώρες στις οποίες, δυνάμει ενός γενικού νόμου, όλα τα σχετικά με τα συμβόλαια έγγραφα πρέπει να συντάσσονται υποχρεωτικά στη γλώσσα της εν λόγω χώρας, ώστε να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να τα επικαλούνται εγκύτως ενώπιον των δικαστηρίων. Επί πλέον, ειδικά για τα συμβόλαια ασφάλειας ζωής υπάρχουν τρίτα ενδιαφερόμενα μέρη στη χώρα υποδοχής όπου βρίσκεται ο κίνδυνος και αυτό είναι το συγκριτικό στοιχείο που λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό της εφαρμοσθείσας νομοθεσίας και του αρμόδιου δικαστηρίου⁽⁶⁾.

4.3.8. Η Επιτροπή δεν λαμβάνει θέση σχετικά με την υφιστάμενη σε ορισμένα κράτη μέλη απαγόρευση της εκ μέρους των επιχειρήσεων ασφαλειών ζωής δραστηριοποίησης στον τομέα της διαχείρισης ταμείων ομαδικής συνταξιοδότησης, παρά το γεγονός ότι αυτό προβλέπεται σαφώς στην περίπτωση 7 του παραρτήματος της 1ης οδηγίας.

4.3.9. Εξάλλου, συμπεριέλαβε στην ίδια κατηγορία τόσο τις περιπτώσεις που αφορούν το δικαίωμα εξαγοράς όσο και τις περιπτώσεις που αφορούν το δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη, παρά το γεγονός ότι αντιστοιχούν σε διαφορετική οροθέτηση στόχων. Σοβαροί λόγοι συνηγορούν για την μη ομοίωση μεταχείρισής των δύο περιπτώσεων στην περίπτωση εφαρμογής κανόνων γενικού συμφέροντος, ιδιαίτερα εάν ληφθεί υπόψη ο τρόπος χρέωσης, κυρίως κατά τα πρώτα έτη, για τη διασφάλιση του δικαιώματος εξαγοράς.

4.3.10. Η Επιτροπή δεν εκφράζει άποψη σχετικά με την υποχρέωση ορισμού φορολογικού αντιπροσώπου στο κράτος μέλος υποδοχής, ακόμη και στην περίπτωση που δεν λαμβάνει χώρα καταβολή ασφαλιστικών εισφορών που να υπόκειται σε φορολογία.

4.3.11. Η Επιτροπή, παρά το γεγονός ότι τίγεται το ζήτημα, δεν προβαίνει στην υποβολή συγκεκριμένων προτάσεων σχετικά με την απλοποίηση και διασαφήνιση των κανόνων που διέπουν τις περιπτώσεις σύγκρουσης νόμων, βάσει των οποίων καθορίζεται

(1) Παραδείγματος χάρη η περίπτωση της Πορτογαλίας η οποία θεωρεί, γενικά, ως διατάξεις που αφορούν τη δημόσια τάξη τους κανόνες για τη διαφήμιση και τη ρύθμιση του φορολογικού τομέα ή η περίπτωση της Γερμανίας η οποία γενικά παραπέμπει στον αστικό κώδικα.

(2) Στο σημείο 2.3 του «Πρωτοκόλλου Συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών στον τομέα των ασφαλειών της ΕΕ για την εφαρμογή των τρίτων ασφαλιστικών οδηγιών», που αναθεωρήθηκε κατά την 109η Διάσκεψη των εποπτικών αρχών που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 1997.

(3) Βλ. τη θέση της ΟΚΕ (idem 37), σχετικά με την σκοπιμότητα της εν λόγω υποχρέωσης.

(4) Βλ. Απόφαση Keck. Υπόθεση C-267-268/91 της 24.11.1993. Συλλογή 1, σ. 6097.

(5) Το εν λόγω θέμα θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης στο πλαίσιο του αναθεωρημένου Πρωτοκόλλου Συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών, ο.π.π.

(6) Ως προς το θέμα αυτό αναφέρεται η ενδιαφέρουσα ρεαλιστική προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ασφαλειών (ΕΕΑ) στην ανακοίνωσή της της 20.11.1995.

ζεται ο νόμος που εφαρμόζεται στον τομέα των ασφαλιστικών συμβάσεων. Η πολυπλοκότητα των εν λόγω κανόνων μπορεί να θεωρηθεί ότι παρεμβάλλει εμπόδια στην υλοποίηση της ενιαίας αγοράς στον τομέα των ασφαλειών. Επίσης, η ΟΚΕ επισύρει την προσοχή στην πρόταση της 22ας Δεκεμβρίου 1997 της Επιτροπής για την τροποποίηση της Σύμβασης των Βρυξελλών [COM(97) 609 τελικό]⁽¹⁾.

4.3.12. Ένα άλλο ζήτημα το οποίο θα μπορούσε να εξετάσει η Επιτροπή, στο πλαίσιο των περιορισμών που τίθενται στην ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων, με άμεση επίδραση στην ασφαλιστική αγορά, είτε σε σχέση με το δικαίωμα εγκατάστασης είτε σε σχέση με το δικαίωμα ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, αφορά την ανάγκη πρόβλεψης ότι η σύναψη ασφαλιστικών συμβολαίων ενδέχεται να αποτελέσει μέσο νομιμοποίησης εσόδων από παρόνομες δραστηριότητες⁽²⁾.

4.4. Η διάκριση μεταξύ δικαιώματος εγκατάστασης και ελευθερίας παροχής υπηρεσιών

4.4.1. Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά τη διάκριση μεταξύ δικαιώματος εγκατάστασης και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, οι αμφιβολίες που απορρέουν από την ερμηνεία της Επιτροπής είναι επίσης διαφορετικής φύσεως. Πρώτον, πρέπει να καταστεί σαφές ότι η ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πρέπει να επικεντρωθεί στις τρεις μορφές ελεύθερης παροχής υπηρεσιών τις οποίες εντόπισε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο: 1) Μετακίνηση του ασφαλιστή στο κράτος μέλος του παραλήπτη, 2) Μετακίνηση του ασφαλιζομένου στο κράτος μέλος του ασφαλιστή, 3) καμία μετακίνηση, είτε του παραλήπτη είτε του ασφαλιστή.

4.4.2. Δεύτερον ως προς την έννοια της προσωρινής ή περιστασιακής παροχής υπηρεσιών και ως προς το περιεχόμενο των κριτηρίων «συχνότητας», «τακτικότητας», «περιοδικότητας» ή «μονιμότητας», αν και η απόφαση, σε τελική ανάλυση, εξαρτάται πάντα από την κατά περίπτωση εκτίμηση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, το Σχέδιο της Επιτροπής δεν προβαίνει στην κωδικοποίηση του περιεχομένου των εννοιών αυτών, που θα βοηθούσε στην αποσαφήνιση της διάκρισης. Η ταξινόμηση αυτή θα μπορούσε να γίνει με τη μορφή ενδεικτικών παραδειγμάτων από τη νομολογία.

4.4.3. Ως προς το θέμα αυτό, και με δεδομένη τη σαφή καθιέρωση της διάκρισης των Οδηγιών σχετικά με τις ασφάλειες, τίθεται ακόμη το ερώτημα μήπως ενδείκνυται περισσότερο να θεωρούνται ότι παράγονται στο καθεστώς εγκατάστασης αποκλειστικά οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η αρχική επιχείρηση εγκαθιστά υποκατάστημα ή παράρτημα με αρμοδιότητες εκπροσώπησης ή σύναψης ασφαλιστικών συμβολαίων, και όλες οι υπόλοιπες περιπτώσεις, στις οποίες δεν υπάρχει τέτοια

φυσική παρουσία («εγκατάσταση») με τις αρμοδιότητες αυτές, να θεωρούνται ως ελεύθερη παροχή υπηρεσιών⁽³⁾.

4.4.3.1. Έτσι, στην περίπτωση αυτή, η διάκριση μεταξύ του ποιος λαμβάνει την πρωτοβουλία της ανάπτυξης των σχέσεων για τη σύναψη των συμβολαίων, θα ήταν περιττή.

4.4.3.2. Εάν όμως γίνει δεκτός, ως διακριτικό κριτήριο, ο συνεχής ή συχνός χαρακτήρας της δραστηριότητας του παρέχοντος υπηρεσίες, τότε το κριτήριο αυτό θα έπρεπε να εφαρμόζεται για την υπαγωγή του στο καθεστώς του δικαιώματος εγκατάστασης, είτε ο παρέχων υπηρεσίες μετεγκαθίσταται είτε δεν μετεγκαθίσταται στο κράτος υποδοχής, δεδομένου ότι, σε οποιαδήποτε περίπτωση, ο σκοπός της δραστηριότητάς του υλοποιείται, κατά κύριο λόγο ή αποκλειστικά, σ' αυτή την αγορά, και ο στόχος του θα είναι να διαφύγει την εφαρμογή των νομοθετικών, ρυθμιστικών, φορολογικών ή επαγγελματικών διατάξεων που εφαρμόζονται στους ασφαλιστές που εγκαθίστανται στο εν λόγω κράτος μέλος (δόλος)⁽⁴⁾. Στην τελευταία αυτή περίπτωση και προκειμένου να μην υπάρχει η δυνατότητα να μετατρέπεται συστηματικά το καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών σε καθεστώς εγκατάστασης, είναι απαραίτητο να τυποποιηθούν δεόντως τα συστατικά στοιχεία της πρόθεσης καταστράτηγησης των κανόνων που εφαρμόζονται.

4.4.4. Αντίθετα, η Επιτροπή δε λαμβάνει σαφή θέση ως προς τη μεσολάβηση ασφαλιστικών μεσιτών («brokers») για τη σύναψη ασφαλιστικών συμβολαίων, οι οποίοι, δεδομένης της ανεξαρτησίας τους⁽⁵⁾, φαίνεται ότι θα μπορούσαν να θεωρηθούν μόνον ως παράγοντες που δραστηριοποιούνται υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Φαίνεται, επομένως, ότι κάθε φορά που η Επιτροπή χρησιμοποιεί την έκφραση «ανεξάρτητος μεσίτης», θα πρέπει προηγουμένως να αναφέρεται στην έννοια «ανεξάρτητο άτομο» σύμφωνα με το άρθρο 3 των Δεύτερων Οδηγιών σχετικά με την ασφάλεια ζωής και ασφάλεια εκτός ασφάλειας ζωής.

4.4.4.1. Από την άλλη πλευρά, σε σχέση με άλλους μεσίτες ασφαλιστικών υπηρεσιών, το κριτήριο της αποκλειστικότητας δεν φαίνεται δίκαιο, εφόσον αποκλείει το δικαίωμα εγκατάστασης σε μόνιμες εγκαταστάσεις ασφαλειών για το μόνο λόγο ότι εργάζονται για περισσότερες από μία επιχειρήσεις⁽⁶⁾. Η

⁽¹⁾ ΕΕ C 33 της 31.1.1998, σ. 20· βλ. τα πρακτικά της Διάσκεψης για το Συγκριτικό Δίκαιο που διοργάνωσε το Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ίδρυμα της Φλωρεντίας στις 23 και 24 Μαΐου 1991, που δημοσιεύθηκαν με τον τίτλο «International Insurance Contract Law in the EC» (F. Reichert-Facilides και H.U. Jessurun d'Oliveira, Kluwer Law and Taxation Publishers, Βοστόνη, 1993) και τις γνωμοδοτήσεις Jenard και Schlosser, ΕΕ C 59 της 5.3.1979.

⁽²⁾ Στον ποινικό τομέα το θέμα αυτό εναρμονίστηκε από την οδηγία 91/308/ΕΟΚ της 10.6.1991, ΕΕ L 166 της 26.6.1991.

⁽³⁾ Προβλ. την Απόφαση R. Gebhard κατά Συμβουλίου των Δικηγόρων και Εισαγγελέων του Μιλάνου (P.C-55/94) όπου, σχετικά με την έννοια του δικαιώματος εγκατάστασης, και υπενθυμίζοντας τα συμπεράσματα του Γενικού Δικηγόρου αρ. P.81/87, Απόφαση Daily Mail της 27.9.1988, αναφέρεται ότι «η εγκατάσταση συνίσταται στην ένταξη σε μία εθνική οικονομία», «κυρίως όσον αφορά την αγορά του κράτους στο οποίο επικεντρώνεται η δραστηριότητα» (Συλλ. I, σ. 4171 και 4173).

⁽⁴⁾ Προβλ. σχετικά με την έννοια αυτή την απόφαση TV10 SA εναντίον Επιτροπής μέσωσ ενημέρωσης (P.23/93) Συλλ. I, 4803 και 4811· προβλ. επίσης P. Troberg που, σχετικά με το θέμα, μιλάει για «συγκαλυμμένη εγκατάσταση» στο Kommentar zum EWG-Vertrag, «Artikel 59», Groehen, Thesing Ehlermann 4η έκδοση, σ. 1063, και την Απόφαση Binsbergen P. 33/74 της 3.12.1974 Συλλ. σ. 1299, σημείο 13.

⁽⁵⁾ Προβλ. την Οδηγία 77/92/ΕΟΚ της 31.1.1977 και τη Σύσταση (ΕΟΚ) αριθ. 92/48 της 28.9.1991 και το Σχέδιο εγγράφου εργασίας της Επιτροπής περί αναθεώρησης της Οδηγίας και της Σύστασης.

⁽⁶⁾ Αντίθετα απ' όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, από τις Αποφάσεις Bloos της 6.10.1976 και Blaukant και Willems της 18.3.1981 (Pre 14/76 και P. 139/80 Συλλ. Νομολ. σ. 1497 και 819) δεν είναι δυνατόν να συναχθεί ότι η αποκλειστικότητα της αποστολής αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του καθεστώτος δικαιώματος εγκατάστασης (προβλ. ΕΕ C 204 της 15.7.1996, σ. 66).

ύπαρξη αποκλειστικής εντολής μπορεί, στην καλύτερη περίπτωση, να αποτελεί «ένδειξη» υπαγωγής ενός ανεξάρτητου ατόμου στο καθεστώς του δικαιώματος εγκατάστασης, πάντοτε όμως η αξιολόγηση πρέπει να γίνεται ανάλογα με τη φύση και την έκταση των αρμοδιοτήτων που του ανατίθενται⁽¹⁾.

4.4.4.2. Φαίνεται, επίσης, σαφώς, ιδιαίτερα με την απόφαση Gebhard ότι η ύπαρξη και μόνο μιας μόνιμης μονάδας δεν αποτελεί διακριτικό κριτήριο μιας περίπτωσης DE· είναι, πράγματι απαραίτητο όπως αυτή η μονάδα έχει με τρόπο σωρευτικό την εξουσία εκπροσώπησης και δέσμευσης της ασφαλιστικής εταιρίας κατά τη σύνοψη ασφαλιστικών συμβάσεων.

4.4.4.3. Φαίνεται όμως ότι καθίσταται επίσης σαφές, από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, και ειδικότερα από την απόφαση Shearson Lehman Hutton, ότι ούτε η αποκλειστικότητα, που δε συνοδεύεται από έλεγχο και διεύθυνση εκ μέρους της μητρικής εταιρείας, ούτε η σχέση εξάρτησης από τη μητρική εταιρεία που βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος, αποτελούν καθοριστικά κριτήρια για την παρουσία ενός υποκαταστήματος, πρακτορείου ή εγκατάστασης⁽²⁾.

4.4.4.4. Τέλος, φαίνεται ότι, μεταξύ των εξαιρέσεων από την υπαγωγή στο καθεστώς του δικαιώματος εγκατάστασης που έχουν καθιερωθεί ορθά από την Επιτροπή, θα πρέπει να συμπεριληφθεί η περίπτωση της προσφυγής εντός του κράτους υποδοχής σε κάποιον στον οποίο έχει απλά ανατεθεί ο χειρισμός και η αποζημίωση του ασφαλισθέντος γεγονότος (π.χ. σε έναν δικηγόρο), ανεξάρτητα από τον προσωρινό ή μόνιμο χαρακτήρα της εντολής (κυρίως δικαστικής)⁽³⁾.

4.4.5. Όσον αφορά τη διαφήμιση, η Επιτροπή φρονεί ότι, όποια και εάν είναι η μορφή της, ποτέ δεν περιλαμβάνεται στη διαδικασία κοινοποίησης του άρθρου 34 των Τρίτων Οδηγιών.

4.4.5.1. Ωστόσο, η κατάσταση πρέπει να αναλυθεί λεπτομερέστερα, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου «το διαφημιστικό μήνυμα συνιστά εμπορικό διάβημα που μπορεί να εξομοιωθεί με πραγματική πρόσκληση για την πραγματοποίηση συμβατικών πράξεων εξ αποστάσεως ή εάν προηγείται φυσική μετακίνηση», με στόχο τη σύναψη συμβολαίου, όπως γίνεται σαφές στη Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την τραπεζική δραστηριότητα⁽⁴⁾. Η Επιτροπή θα έπρεπε εξάλλου να απαριθμήσει επακριβώς τις περιπτώσεις στις οποίες το διαφημιστικό μήνυμα αποκτά το χαρακτήρα αυτό. Μεταξύ των κριτηρίων που θα επιτρέψουν να διαπιστώνεται ότι στο διαφημιστικό μήνυμα υφίσταται πρόθεση σύναψης μίας σύμβασης μπορεί, συνεπώς, να αναφερθούν η παραπομπή σε τηλεφωνικές, ταχυδρομικές και ηλεκτρονικές παραμέτρους ..., (και) η ένδειξη των αγορών στις οποίες τα προϊόντα είναι διαθέσιμα.

4.4.6. Η ΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι για λόγους διαφάνειας της αγοράς θα πρέπει να θεωρείται υποχρεωτική η δημοσίευση καταλόγων, ή η ελεύθερη πρόσβαση σε αυτούς, που περιλαμβάνουν τους ασφαλιστές οι οποίοι επιβεβαίωσαν την πρόθεσή τους να ασκούν τη δραστηριότητά τους υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

4.4.7. Η Επιτροπή αναφέρεται στην «χρήση νέων τεχνολογιών για την ανάπτυξη ασφαλιστικών δραστηριοτήτων στην ενιαία αγορά». Εντούτοις, σε ολόκληρο το Σχέδιο ανακοίνωσης, η Επιτροπή φαίνεται να λησμονεί την πραγματικότητα αυτή, που αποκτά, ήδη σήμερα, αυξανόμενη σημασία, με δυνατότητες ενημέρωσης, διαπραγμάτευσης, κατάρτισης και σύναψης ασφαλιστικών συμβολαίων εξ αποστάσεως, μέσω Internet ή διαλογικών τερματικών, για να μην αναφερθεί η χρήση ηλεκτρονικών μηχανών.

4.4.7.1. Η Επιτροπή θα μπορούσε να είχε ασχοληθεί με τις περιπτώσεις αυτές και να είχε επιχειρήσει να προωθήσει το σκεπτικό της, λαμβάνοντας υπόψη και ερμηνεύοντας καταστάσεις που ήδη πλέον δεν ανήκουν στο μέλλον, αλλά στο παρόν.

4.4.8. Η Επιτροπή πιστεύει και ορθά ότι οι διαδικασίες προηγούμενης κοινοποίησης και ενημέρωσης, που προβλέπονται στα άρθρα 34 και 35 των Τρίτων Οδηγιών, δεν είναι δυνατόν να θεωρούνται ως βασική διατύπωση εγκυρότητας των συμβολαίων, δεν είναι όμως και ορθή η δήλωση ότι οι διαδικασίες αυτές δεν μπορεί να αποτελούν μέτρο προστασίας των καταναλωτών.

4.4.8.1. Αντίθετα, η βασική αιτία αντίρρησης των κρατών μελών ως προς την άσκηση της δραστηριότητας υπό καθεστώς ελεύθερης εγκατάστασης ή ελεύθερης παροχής υπηρεσιών μπορεί να αποτελέσει την ανάγκη προστασίας του καταναλωτή, όπως συμβαίνει στην περίπτωση που η εποπτική αρχή εμποδίζει τον ασφαλιστή να αναφέρει κινδύνους οι οποίοι δεν είναι συχνόι στο κράτος προέλευσής του, και για τους οποίους δεν

⁽¹⁾ Σχετικά με το ζήτημα αυτό, είναι σημαντικό να υπενθυμιστεί η Απόφαση της υπόθεσης Επιτροπής εναντίον Γερμανίας της 4.12.1986 όπου αναφέρεται ρητώς ότι «το επάγγελμα του μεσίτη στον κλάδο των ασφαλειών δεν αποτελεί αντικείμενο κοινοτικής ρύθμισης ώστε να μπορεί η Επιτροπή να διαπιστώσει εάν ένας μεσίτης ασκεί τις δραστηριότητές του εις όφελος του ενός ή του άλλου συμβαλλομένου του ασφαλιστικού συμβολαίου. Από την άλλη πλευρά, το γεγονός ότι η διαπραγμάτευση ενός ασφαλιστικού συμβολαίου πραγματοποιήθηκε με τη συνδρομή ενός μεσάζοντα μη εντολοδόχου της ασφαλιστικής επιχείρησης της αλλοδαπής δεν τροποποιεί τη φύση του συμβολαίου αυτού ως προς τις υπηρεσίες που παρέχει η τελευταία αυτή επιχείρηση στον δικαιούχο της ασφάλειας» (σημείο 16) (Σύλλογος, σ. 5799).

⁽²⁾ Απόφαση Shearson Lehman Hutton εναντίον TUB mbH P.C-89/91 της 19.1.1993, Συμπεράσματα του Γενικού Εισαγγελέα, Σύλλογος I, σ. 170 Σημεία 42 και 45.

⁽³⁾ Πρβλ. σχετικά την σταθερά της Οδηγίας για την ασφάλιση της ευθύνης από αυτοκίνητα (Οδηγία 90/618/ΕΟΚ της 8.11.1990) άρθρο 6, αναφορικά με το άρθρο 12 Α, αριθ. 4, της Οδηγίας 88/357/ΕΟΚ και επίσης της 4ης Οδηγίας για τα αυτοκίνητα, άρθρο 2, παρ. 4 (της 15.10.1997).

⁽⁴⁾ ΕΕ C 204 της 15.7.1996, σ. 66. Δεν υπάρχει λόγος διάκρισης σχετικά με τις ασφάλειες, από τη στιγμή που το έγγραφο καταδεικνύει σαφώς την πρόθεση του ασφαλιστή να καλύψει κινδύνους στο κράτος υποδοχής, και τούτο ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε φυσική μετακίνηση.

διαθέτει, συνεπώς, τεχνική ικανότητα και/ή οικονομική, και που επειδή αναφέρονται, μπορούν να διακυβεύσουν τη συνολική φερεγγυότητα του⁽¹⁾. Το κώλυμα αυτό, το οποίο επιπλέον μπορεί να οδηγήσει σε δικαστική προσφυγή, είναι συναφές με την απουσία κοινοποίησης στο κράτος μέλος της εγκατάστασης ή της παροχής υπηρεσιών.

4.4.8.2. Επομένως, καθίσταται, όπως φαίνεται, αναγκαίο να διευκρινιστεί ότι η άσκηση δραστηριότητας υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών ή ελεύθερης εγκατάστασης, χωρίς να έχουν ολοκληρωθεί οι σχετικές με την κοινοποίηση απαιτήσεις του κράτους μέλους προέλευσης καθώς και οι εκ των υστέρων εξελίξεις, μπορεί να κινητοποιήσει τις διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων και των διαδικασιών του κατεπίγοντος, που προβλέπονται στο άρθρο 40 των Οδηγιών 92/49/ΕΟΚ και 92/96/ΕΟΚ.

4.5. Ως προς όλες τις υπόλοιπες πτυχές, που αναλύονται ορθά από την Επιτροπή, η ΟΚΕ συμφωνεί πλήρως, λαμβάνοντας υπόψη ότι το παρόν Σχέδιο συνιστά τη βάση για την αναγκαία έκδοση μίας Ερμηνευτικής Ανακοίνωσης για τον τομέα αυτό.

4.5.1. Πρέπει να υπενθυμιστεί εντούτοις ότι δεν εξετάζονται στην παρούσα ανακοίνωση ορισμένες άλλες πλευρές του ζητήματος, εξίσου σημαντικές για την υλοποίηση της ενιαίας αγοράς στον ασφαλιστικό κλάδο, όπως είναι, κυρίως, η εναρμόνιση των κύριων πτυχών των ασφαλιστικών συμβολαίων και των καθεστώτων φορολογικής επιβάρυνσης, άμεσης ή έμμεσης, στις οποίες αναφέρεται εκτενώς η γνωμοδότηση της οποίας η παρούσα είναι συμπληρωματική.

⁽¹⁾ Βλ. Απόφαση Svensson, που ήδη αναφέρθηκε.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να εκδώσει η Επιτροπή ερμηνευτική ανακοίνωση, όπως το έπραξε και για την τραπεζική δραστηριότητα, σχετικά με το γενικό συμφέρον και το καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών ή δικαιώματος εγκατάστασης στον ασφαλιστικό κλάδο.

5.2. Φρονεί ότι το έγγραφο που υποβάλλεται σε δημόσια συζήτηση αποτελεί, για το σκοπό αυτό, μια καλή βάση εργασίας, εάν ληφθούν δεόντως υπόψη όσα προηγούνται. Η ΟΚΕ επιφυλάσσεται να εκδώσει γνωμοδότηση επί της οριστικής μορφής του εγγράφου και τονίζει ότι το έργο που διεξήγαγε ήδη η Επιτροπή έχει ύψιστη χρησιμότητα στα πλαίσια των πρωτοβουλιών απλούστευσης που πρόκειται να ληφθούν στο πεδίο του προγράμματος SLIM.

5.3. Το γεγονός ότι καθορίζονται δια της ερμηνευτικής οδού οι κύριες κατευθύνσεις για την εσωτερική αγορά στον ασφαλιστικό κλάδο, μεταξύ των οποίων η αναφορά στο γενικό συμφέρον πρέπει να λάβει ευρωπαϊκή διάσταση, δεν μπορεί ωστόσο να αποτελέσει διακοπή της ασφάλειας στη συμβατική ασφαλιστική σχέση, και ειδικότερα στην προστασία του καταναλωτή, και ως εκ τούτου οι εποπτικές αρχές πρέπει να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα μέσα για την εγγύηση της αυστηρής τήρησης των κανόνων που διέπουν την ασφαλιστική δραστηριότητα.

5.4. Πολλά από τα προβλήματα που τίθενται για την αγορά των ασφαλειών δεν θα μπορέσουν να επιλυθούν με μία απλή ερμηνευτική ανακοίνωση· χρειάζονται νομοθετικές πράξεις, και μάλιστα διεθνούς δικαίου, ως προς την αναγκαιότητα των οποίων έχει ήδη επιστήσει την προσοχή της Επιτροπής η ΟΚΕ στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που εξέδωσε για την «ασφαλιστική αγορά και τους καταναλωτές»⁽²⁾, και το επαναλαμβάνει με την παρούσα.

⁽²⁾ ΕΕ C 95 της 30.3.1998, σημείο 2.3.1.2.1.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές»

(98/C 407/09)

Στις 15 Μαΐου 1998 και σύμφωνα με το Άρθρο 100Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Malosse.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και σύστασεις

1.1. Λαμβάνοντας υπόψη:

1.1.1. τις αρνητικές συνέπειες των καθυστερήσεων πληρωμών και των παρατεταμένων προθεσμιών εξόφλησης, οι οποίες επιβαρύνουν ιδίως τις ΜΜΕ και έχουν ολέθριες επιπτώσεις στην απασχόληση,

1.1.2. την έλλειψη αποτελεσμάτων μετά από τη σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Μαΐου 1995⁽¹⁾,

1.1.3. την ύπαρξη λόγων διαρθρωτικού χαρακτήρα, και ιδιαίτερα μίας «νοοτροπίας καθυστέρησης των πληρωμών», σε ορισμένα κράτη μέλη, καθώς και την εσκεμμένη στάση ορισμένων δημοσίων αρχών και οικονομικών παραγόντων,

1.1.4. τις διαταραχές που προκαλούνται στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς,

1.2. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή:

1.2.1. Εγκρίνει την αρχή μιας ευρωπαϊκής οδηγίας για τις προθεσμίες πληρωμών.

1.2.2. Υποστηρίζει πλήρως το σχέδιο στον τομέα των δημοσίων αγορών. Η υποχρέωση της παροχής πληροφοριών, βάσει των ανακοινώσεων που δημοσιεύονται στην ΕΕ των ΕΚ, και η θέσπιση διατάξεων για τους υπεργολάβους και την «πλήρη αποζημίωση» των πιστωτών θα συμπληρώσουν καταλλήλως τις προτάσεις αυτές. Η ανώτατη προθεσμία των 60 ημερών ανά σύμβαση θα πρέπει να μειωθεί σε 45 και κατόπιν σε 30 ημέρες και τα μέτρα αυτά θα πρέπει να εφαρμοσθούν στα Ευρωπαϊκά Όργανα.

1.2.3. Ζητά την ενίσχυση των προτάσεων σχετικά με τις διεπιχειρησιακές σχέσεις, προκειμένου να αντιμετωπισθούν πραγματικά οι διαρθρωτικές αιτίες των καθυστερήσεων και των υπερβολικών προθεσμιών εξόφλησης. Βάσει της οδηγίας, τα πιο εκτεθειμένα κράτη μέλη θα πρέπει, συνεπώς, να κληθούν να προβλέψουν ειδικές κανονιστικές διατάξεις, που θα εφαρμόζονται στις συμβάσεις, να ενισχύσουν τη νομοθεσία τους έναντι ασυνήθιστα παρατεταμένων προθεσμιών, να συστήσουν τη διαφάνεια των συμβάσεων, μέσω της αναφοράς των προ-

θεσμιών και των όρων πληρωμής, και να διευκολύνουν την παραχώρηση δικαιώματος είσπραξης τόκων σε τρίτους για τις ΜΜΕ.

1.2.4. Προτείνει να συμπεριληφθεί μια ρήτρα για την επανεξέταση της οδηγίας, εντός τριών ετών, και να προβλεφθεί η δυνατότητα καθιέρωσης μιας ανώτατης προθεσμίας, που θα εφαρμόζεται στις συμβάσεις όταν δεν υπάρχουν απτά αποτελέσματα.

1.2.5. Υπογραμμίζει τη σημασία υπόδειξης διαδικασιών προσφυγής ή πρόσβαση στις οποίες να είναι απλή και η εκτέλεσή τους ταχεία, και καλεί την Επιτροπή να τελειοποιήσει τις προτάσεις της προς την κατεύθυνση αυτή.

1.2.6. Προτείνει τη σύσταση μιας συμβουλευτικής επιτροπής, στην οποία θα έχουν πρόσβαση τα ενδιαφερόμενα μέρη και η οποία θα μπορούσε να λειτουργήσει με τη βοήθεια της ΟΚΕ.

2. Παρουσίαση του σχεδίου της Επιτροπής

2.1. Εισαγωγή

2.1.1. Η Επιτροπή δικαιολογεί τη νομοθετική παρέμβασή της για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών με βάση το γεγονός ότι οι τελευταίες αποτελούν βασικό παράγοντα πτώχευσης των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ. Τονίζει ορθώς τις επιπτώσεις που έχει η κατάσταση αυτή για την απασχόληση.

2.1.2. Ενώ διαπιστώνει τη συνέχιση της παράτασης των προθεσμιών πληρωμής και τη μη τήρηση εκ μέρους των οφειλετών των συμβατικών τους υποχρεώσεων όσον αφορά τις πληρωμές, η Επιτροπή θεωρεί ανεπαρκή τα μέτρα που έχουν λάβει τα κράτη μέλη για την επίλυση του προβλήματος αυτού, παρά τη σύσταση που υιοθέτησε το Συμβούλιο στις 12 Μαΐου 1995.

2.1.3. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή αποφάσισε να προτείνει μία οδηγία που να ισχύει για τις καθυστερήσεις πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα, καθώς επίσης και όσον αφορά τις κρατικές προμήθειες.

2.2. Συνέπειες στην ενιαία αγορά και στην αρχή της επικουρικότητας

2.2.1. Οι καθυστερήσεις πληρωμών, καθώς επίσης και η ποικιλομορφία των νομοθεσιών που τις διέπουν (νόμιμο

⁽¹⁾ ΕΕ L 127 της 10.6.1995, σ. 19.

δικαίωμα σε τόκους υπερημερίας, διαδικασίες προσφυγής σε δικαστήρια, αποζημίωση του κόστους είσπραξης των οφειλών) μπορεί να παρεμποδίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και υπηρεσιών στην ενιαία αγορά και ενδέχεται να προκαλέσουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

2.2.2. Στο σχέδιο δράσης για την ενιαία αγορά, που περιλαμβάνονταν στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δουβλίνου, η μείωση των καθυστερήσεων πληρωμών χαρακτηριζόταν ως βασική προτεραιότητα προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης αξιοποίηση των οφελών της ενιαίας αγοράς πριν από την έναρξη της τρίτης φάσης της ΟΝΕ, και προτεινόταν ένα σχέδιο οδηγίας για το θέμα αυτό.

2.2.3. Η ανεπάρκεια των δράσεων που έχουν αναλάβει τα κράτη μέλη, ενόψει των συνεχιζόμενων δυσμενών επιπτώσεων των καθυστερήσεων πληρωμών, δικαιολογεί, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας (άρθρο 3 Β), μία παρέμβαση σε κοινοτικό επίπεδο με τη μορφή οδηγίας, ώστε να επιτευχθεί κατά πιο ικανοποιητικό τρόπο ο στόχος της καταπολέμησης των καθυστερήσεων πληρωμών στην ενιαία αγορά.

2.2.4. Η προτεινόμενη οδηγία δεν έχει ως στόχο την πλήρη εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών, αλλά την εφαρμογή των ελάχιστων απαιτήσεων και την αμοιβαία αναγνώριση ορισμένων διατάξεων, συμφωνεί δε ως προς το σημείο αυτό με την αρχή της αναλογικότητας που διέπει την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας (άρθρο 3 Β, παράγραφος 3).

2.3. Οι συνέπειες των καθυστερήσεων πληρωμών στις ΜΜΕ

2.3.1. Οι ΜΜΕ υφίστανται τις κυριότερες συνέπειες των καθυστερήσεων πληρωμών λόγω της εύθραυστης οικονομικής τους κατάστασης και της αποδυνάμωσης της ανταγωνιστικής τους ικανότητας (οικονομική εξάρτηση από περιορισμένο αριθμό προμηθευτών και μειονεκτική θέση έναντι των μεγάλων επιχειρήσεων των οποίων είναι υπεργολάβοι). Εξαιτίας της κατάστασης αυτής, οι ΜΜΕ υποβάλλονται σε σημαντικές χρηματοοικονομικές δαπάνες για την κάλυψη των ταμειακών τους αναγκών (βραχυπρόθεσμα τραπεζικά δάνεια ή ακάλυπτες πιστώσεις με υψηλά επιτόκια), αλλά και σε διοικητικές δαπάνες για την είσπραξη των οφειλών τους.

2.3.2. Οι ΜΜΕ θα είναι εκείνες που θα ωφεληθούν περισσότερο από μία αποτελεσματική κοινοτική νομοθεσία στον τομέα των καθυστερήσεων πληρωμών. Συγκεκριμένα, το παρόνιγμα των σκανδιναβικών χωρών, που επιβάλλουν υψηλούς νόμιμους τόκους υπερημερίας για τις καθυστερήσεις πληρωμών, δείχνει ότι οι ΜΜΕ ωφελήθηκαν από τη σχετική νομοθεσία. Πράγματι, σε γενικές γραμμές, οι οφειλές τρίτων στις ΜΜΕ είναι πολύ υψηλότερες από τις οφειλές των ΜΜΕ έναντι μεγάλων επιχειρήσεων.

2.3.3. Για να αξιοποιηθούν πλήρως τα οφέλη από την ενιαία αγορά, οι ΜΜΕ πρέπει να είναι σε θέση να επωφεληθούν από απλουστευμένες και ταχείες διαδικασίες είσπραξης των οφειλών.

2.4. Ο δημόσιος τομέας

2.4.1. Οι καθυστερήσεις πληρωμών εκ μέρους του δημόσιου τομέα (δημόσιες υπηρεσίες, αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, κρατικοί οργανισμοί), είναι συχνές σε ορισμένα κράτη. Η κατάσταση αυτή είναι απαράδεκτη για φορείς που είναι υποχρεωμένοι να ενθαρρύνουν όλους τους οικονομικούς παρά-

γοντες να βελτιώσουν την πρακτική που εφαρμόζουν όσον αφορά τις προθεσμίες πληρωμών, ιδίως τη στιγμή κατά την οποία έχουν σημαντική οικονομική βαρύτητα λόγω του όγκου των αγορών που πραγματοποιούν.

2.5. Πρόσφατες πρωτοβουλίες

2.5.1. Μετά τη σύσταση της 12ης Μαΐου 1995 σχετικά με τις προθεσμίες πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές, όπου προτεινόταν στα κράτη μέλη να βελτιώσουν τη διαφάνεια των προθεσμιών πληρωμής, ακολούθησε ανακοίνωση στις 9 Ιουλίου 1997⁽¹⁾, στην οποία συναγόταν το συμπέρασμα ότι ελάχιστα κράτη είχαν υιοθετήσει τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη βελτίωση της κατάστασης των επιχειρήσεων στον τομέα αυτό, ενώ παράλληλα παρατεινόταν περαιτέρω οι προθεσμίες πληρωμών (15 μέρες καθυστέρησης κατά μέσο όρο το 1996).

2.5.2. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή προτείνει την αρχή της θέσπισης μίας οδηγίας, έχοντας την υποστήριξη του μεν Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από το 1996, της δε Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής από το 1997⁽²⁾. Η ΟΚΕ είχε εκφράσει την επιθυμία να θεσπιστούν, για το δημόσιο τομέα, μέγιστες προθεσμίες πληρωμής και η καταβολή τόκων υπερημερίας.

2.5.3. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν υιοθετήσει νόμους για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών και των υπεργολικών μεγάλων προθεσμιών. Η γαλλική νομοθεσία ορίζει μια ανώτατη προθεσμία για τα αλλοιώσιμα προϊόντα διατροφής, ενώ η ιταλική νομοθεσία καθορίζει ανώτατη προθεσμία για τις σχέσεις υπεργολαβίας, και η ισπανική νομοθεσία επιβάλλει στον αγοραστή εγγυήσεις πληρωμής για διακανονισμούς που υπερβαίνουν τις 60 και 120 ημέρες. Πολύ πρόσφατα, το 1998, η Κυβέρνηση του Η.Β. υιοθέτησε νόμο που επιφέρει ενδιάμεσες καινοτομίες, και συγκεκριμένα τη δυνατότητα επαπαροοδιορισμού από το δικαστήριο μιας ασυνήθιστα μακράς προθεσμίας σε καθυστέρηση πληρωμής και τη δυνατότητα να παραχωρεί μια ΜΜΕ οφειλέτης τα δικαιώματα είσπραξης τόκων σε τρίτους.

2.6. Διαβούλευση

2.6.1. Μετά από τις γραπτές διαβουλεύσεις και τη δημόσια ακρόαση που διοργάνωσε η Επιτροπή στα πλαίσια της ανακοίνωσης της 9ης Ιουλίου 1997, η ιδέα να θεσπιστεί κοινοτική νομοθεσία για τις καθυστερήσεις πληρωμών έτυχε ευνοϊκής υποδοχής εκ μέρους της πλειοψηφίας των εθνικών και ευρωπαϊκών ενώσεων που εκπροσωπούν επιχειρήσεις, δικηγόρους και οργανισμούς είσπραξης οφειλών.

3. Γενικές παρατηρήσεις της ΟΚΕ

3.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την αρχή μίας πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καταπολέμηση των παρατεταμένων προθεσμιών εξόφλησης και των καθυστερήσεων πληρωμής.

3.2. Προηγούμενες θέσεις που υιοθέτησε η ΟΚΕ: η ΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της για το «Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής

(1) ΕΕ C 216 της 17.7.1997.

(2) ΕΕ C 287 της 22.9.1997.

σχετικά με τις προθεσμίες πληρωμής στις εμπορικές συναλλαγές»⁽¹⁾, έλαβε θέση σχετικά με το θέμα που μπορεί να συνοψισθεί σε τρία σημεία:

3.2.1. Επικροτούνται οι συστάσεις προς τα κράτη μέλη, υπό την επιφύλαξη της συμβατικής ελευθερίας, κυρίως όσον αφορά τη διαφάνεια των όρων πληρωμής και την τήρησή τους, την ανστηρή τήρηση των συμφωνούμενων προθεσμιών χωρίς ανάγκη επιστολών για την εξόφληση των χρεών, την άμεση εφαρμογή τόκων υπερμερίας από την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας πληρωμής, τη διακριτική ευχέρεια καθορισμού τόκων υπερμερίας σε επίπεδο ανάλογο με εκείνο του επιτοκίου της αγοράς, την ισχύ των ποινικών ρητρών, την προσφυγή σε διαιτησία και τη θέσπιση συνοπτικών διαδικασιών επιταγής πληρωμών.

3.2.2. Εκφράζονται ανησυχίες για τις δυσκολίες εκτέλεσης σε ένα κράτος μέλος ενός εκτελεστικού τίτλου που έχει εκδοθεί από δικαστήριο ενός άλλου κράτους μέλους.

3.2.3. Ζητείται μία περιοριστική ρύθμιση, με τη μορφή ευρωπαϊκής οδηγίας, όσον αφορά τις καθυστερήσεις πληρωμών στις δημόσιες αγορές.

3.3. Η θέση αυτή επιβεβαιώνεται, στον τομέα των δημόσιων αγορών, με τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ που υιοθετήθηκε στις 29 Μαΐου 1997, με θέμα «Πράσινη Βίβλος για τις δημόσιες αγορές στην Ευρωπαϊκή Ένωση: σκέψεις για το μέλλον»⁽²⁾.

3.3.1. Με τη γνωμοδότηση αυτή, η ΟΚΕ τάχθηκε σαφώς υπέρ των μέγιστων προθεσμιών πληρωμής και τόκων υπερμερίας για τις δημόσιες αρχές. Η Επιτροπή αναφέρεται στη γνωμοδότηση αυτή στις αιτιολογικές σκέψεις της πρότασης (η γνωμοδότηση της ΟΚΕ σχετικά με τις δημόσιες αγορές αποτελεί την 4η αιτιολογική σκέψη της πρότασης).

3.4. Όσον αφορά τις ιδιωτικές συναλλαγές, η Επιτροπή απάντησε στις ανησυχίες της ΟΚΕ με τη σύσταση που υιοθέτησε στις 12 Μαΐου 1995⁽³⁾. Ωστόσο, οι πιο πρόσφατες στατιστικές δείχνουν ότι η κατάσταση όσον αφορά τις προθεσμίες πληρωμής αντί να βελτιώνεται, έχει επιδεινωθεί από το 1996 και μετά. Κατά το έτος αυτό σημειώθηκε εκ νέου αύξηση των προθεσμιών πληρωμής, σύμφωνα με τις έρευνες που διενήργησε η Επιτροπή. Ωστόσο, πρέπει να διερωτηθεί κανείς όχι για το κατά πόσον είναι πραγματική η τάση αυτή, που επιβεβαιώθηκε γενικά από πολλές σφυγμομετρήσεις στις οποίες συμμετείχαν διευθυντικά στελέχη επιχειρήσεων, αλλά για τη διεξοδικότητα της τελευταίας μελέτης που αναφέρει η Επιτροπή⁽⁴⁾. Τονίζεται επίσης το γεγονός ότι η μελέτη αυτή δεν εμβαθύνει στις πραγματικές αιτίες της επιδείνωσης της κατάστασης αυτής.

3.5. Κύριες αιτίες για τις προθεσμίες και τις καθυστερήσεις πληρωμών: πριν από την επίλυση ενός προβλήματος είναι

βασικό να είναι γνωστά τα ακριβή αίτια που το προκαλούν. Όσον αφορά το παρόν ζήτημα, χρειάζεται να γίνει διάκριση μεταξύ των συγκυριακών και των διαρθρωτικών αιτιών. Η συγκυριακή επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας αποτελεί ένα παράγοντα που εγκυμονεί κινδύνους, όπως καταδεικνύουν τα τελευταία συνολικά αποτελέσματα της εξέλιξης των προθεσμιών πληρωμής, η οποία ήταν παράλληλη με την οικονομική εξέλιξη (επιδείνωση της κατάστασης το 1996, βελτίωση το 1997). Πράγματι, σε μια περίοδο δυσχερειών, οι επιχειρήσεις προσπαθούν να «κερδίσουν χρόνο». Εξάλλου, σε περίοδο κρίσης, συχνά παρατηρείται μια αύξηση του κόστους της πίστης, πράγμα που μπορεί να ενθαρρύνει ορισμένους οικονομικούς παράγοντες να χρησιμοποιήσουν τις προθεσμίες πληρωμής ως υποκατάστατα τραπεζικών πιστώσεων. Διαπιστώνεται όμως ότι υπάρχουν δύο πιο ανησυχητικές, διαρθρωτικές αιτίες για την παράταση των προθεσμιών: αφενός, η εσκεμμένη στάση ορισμένων οικονομικών παραγόντων, η οποία είναι ακόμη λιγότερο δικαιολογημένη όταν πρόκειται για δημόσιες αρχές ή μεγάλες βιομηχανικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις διανομής και, αφετέρου, η «νοοτροπία της καθυστέρησης των πληρωμών», που αναπτύσσεται δυστυχώς τα τελευταία χρόνια σε ορισμένα κράτη μέλη και τείνει να καταστεί πάγια οικονομική πρακτική.

3.6. Οι προθεσμίες πληρωμής πρέπει να υπολογίζονται στο εξής με γνώμονα τους κινδύνους και όχι μόνο την ταμειακή ρευστότητα. Στην ουσία, οι διεπιχειρησιακές πιστώσεις είναι λιγότερο δυσμενείς από την αδυναμία ελέγχου των κινδύνων που προκύπτει πάρα πολύ συχνά. Για το λόγο αυτό, εστιαζόμενη στην καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών, η Επιτροπή ορθώς επιφυλάσσει ειδική μεταχείριση στις καθυστερήσεις πληρωμών που αποτελούν πολύ πιο ανησυχητικό φαινόμενο εκτροπής. Ωστόσο, η ύπαρξη ασυνήθιστα παρατεταμένων συμβατικών προθεσμιών αποτελεί επίσης ένα κίνδυνο για την οικονομία, ιδίως όταν οι δημόσιες αρχές εξασφαλίζουν, με ευνοϊκούς όρους, δωρεάν πιστώσεις από τις επιχειρήσεις και μεταφέρουν κατ' αυτό τον τρόπο στον ιδιωτικό τομέα τις δημοσιονομικές προσαρμογές που τους επιβάλλει η Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Οι ασυνήθιστα μακρές συμβατικές προθεσμίες αποτελούν επίσης ενδείξεις μιας χαλαρής κοινωνικής στάσης και είναι συχνά αποτέλεσμα καταχρήσεων δεσπόζουσας θέσης, των οποίων τα θύματα είναι οι μικρές επιχειρήσεις. Συνεπώς, είναι σκόπιμο να τροποποιηθεί ο τίτλος της σημερινής πρότασης οδηγίας για να καταστεί εμφανής, εκτός από το στόχο της καταπολέμησης των καθυστερήσεων πληρωμής, και ο στόχος της μείωσης των προθεσμιών πληρωμής.

3.7. Η ΟΚΕ δεν μπορεί παρά να εκφράσει τις ανησυχίες της για την κατάσταση αυτή, κυρίως δε για τις αρνητικές συνέπειες που έχουν οι πρακτικές αυτές τόσο για τις ΜΜΕ, που βρίσκονται συχνά σε επισφαλή κατάσταση από άποψη ταμειακής ρευστότητας, όσο και για την απασχόληση που εξαρτάται από αυτές. Η ΟΚΕ δεν μπορεί παρά να εκφράσει τη βαθιά της απογοήτευση για τη χαλαρή και ανεύθυνη στάση των δημόσιων αρχών, που επιβάλλουν υπερβολικές προθεσμίες εξόφλησης ή πληρώνουν τις οφειλές στους προμηθευτές τους με μεγάλη καθυστέρηση. Οι δημόσιες αρχές, που θα πρέπει να δίδουν το παράδειγμα, αποτελούν με τον τρόπο αυτό την πηγή ενός κακού, το οποίο οι ίδιες αναμένουν να επανορθωθεί με νομοθετικά μέτρα. Για το συγκεκριμένο αυτό θέμα, η ΟΚΕ είχε τονίσει ότι, εάν απαιτηθεί νομοθεσία για το θέμα αυτό, οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να αρχίσουν να εφαρμόζουν οι ίδιες τις δεσμευτικές διατάξεις.

⁽¹⁾ ΕΕ C 249 της 13.9.1993, σ. 21.

⁽²⁾ ΕΕ C 287 της 22.9.1997, σ. 92.

⁽³⁾ Σύσταση, ΕΕ L 127 της 10.6.1995, και Ανακοίνωση: ΕΕ C 144 της 10.6.1995.

⁽⁴⁾ «European payments habits survey 1996» intrum justicia, Απρίλιος 1997.

3.8. Η πρόταση οδηγίας δεν περιλαμβάνει όλους τους προανατολισμούς που αναπτύχθηκαν στη γνωμοδότηση που εξέδωσε η ΟΚΕ το 1993⁽¹⁾ και στη σύσταση της 12ης Μαΐου 1995 σχετικά με το στόχο της βελτίωσης της διαφάνειας των τιμών στις εμπορικές συμβάσεις. Ωστόσο, η αρχή της συμβατικής ελευθερίας τηρείται στην παρούσα πρόταση, δεδομένου ότι καθιερώνεται μια προθεσμία αναφοράς για τις διεπιχειρησιακές σχέσεις — πέρα από την οποία επιβάλλονται τόκοι υπερμερίας — η οποία ισχύει μόνο όταν δεν υπάρχουν άλλες συμβατικές διατάξεις.

3.9. Το παράδειγμα των σκανδιναβικών χωρών δείχνει ότι, μεσοπρόθεσμα, μέσω ενός μέτρου αυτού του τύπου, παρατηρήθηκε μία γενική μείωση των προθεσμιών εξόφλησης και των καθυστερήσεων, ιδίως για τις ΜΜΕ. Πρέπει ωστόσο να διευωτηθεί κανείς για τα αοιμητικά αποτελέσματα που ενδέχεται να προκύψουν βραχυπρόθεσμα, όπως πιέσεις από τις μεγάλες επιχειρήσεις για την επιβολή μεγαλύτερων προθεσμιών στις συμβάσεις, ταμειακά προβλήματα για τις μικρές εμπορικές επιχειρήσεις ..., καθώς και για την πραγματική αποτελεσματικότητα των διατάξεων που δεν θα έχουν άμεσο αντίκτυπο στις συμβατικές σχέσεις, βάσει των οποίων, οι πρακτικές του καθορισμού ασυνήθιστα μακρών προθεσμιών έχουν γενικευθεί σε ορισμένες χώρες.

3.10. Πρόταση για την ενίσχυση της πρότασης της Επιτροπής: ο αγώνας για την αποφυγή της καθυστέρησης πληρωμών ανταποκρίνεται στις ανησυχίες του κοινού λόγω των ζημιών που προκαλούνται στην ευρωπαϊκή οικονομία και των περιπτώσεων κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης. Ούτως ή άλλως, ο στόχος της οδηγίας αυτής πρέπει συνεπώς να είναι η σμίκρυνση των προθεσμιών, ακόμη και στην περίπτωση συμβατικών σχέσεων. Πρέπει να είναι δυνατό να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της οδηγίας που προτείνει η Επιτροπή, χωρίς να θίγεται η αρχή της συμβατικής ελευθερίας, προκειμένου να καταστεί πιο δραστική η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αιτιών για τις υπερβολικές προθεσμίες.

Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, η ΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθούν στην πρόταση της Επιτροπής οι ακόλουθες διατάξεις:

3.10.1. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, τα κράτη μέλη, τα οποία και αφορά άμεσα το πρόβλημα, πρέπει να κληθούν να προβλέψουν κανονιστικές διατάξεις που θα εφαρμόζονται στις συμβάσεις, προκειμένου να καλυφθούν οι τομείς όπου οι υπερβολικές προθεσμίες υπονομεύουν φανερά την ομαλή λειτουργία της αγοράς (διανομή αλλοιωσίμων τροφίμων, σχέσεις υπεργολαβίας...).

3.10.2. Για την προαγωγή της αποτελεσματικότητας, μετά την πάροδο τριετίας από την, ελεγχόμενη σε ετήσια βάση, εφαρμογή της οδηγίας και εφόσον δεν έχουν περιοριστεί σημαντικά οι προθεσμίες, πρέπει να προβλεφθεί στο κείμενο της παρούσας οδηγίας η υποχρέωση της τήρησης μιας ανώτατης προθεσμίας για τις συμβατικές σχέσεις, που θα εφαρμόζεται με σταδιακό τρόπο.

3.10.3. Για την εξασφάλιση διαφάνειας, τα κράτη μέλη πρέπει να κληθούν να ενισχύσουν όλες τις διατάξεις που

αποσκοπούν στη διαφάνεια των συναλλαγών (στις συμβάσεις, στους γενικούς όρους πώλησης ...), με υποχρεωτική αναφορά των προθεσμιών πληρωμής και των ενδεχόμενων τόκων υπερμερίας.

3.10.4. Για να υπάρξει υγιής ανταγωνισμός, τα κράτη μέλη πρέπει να κληθούν να προβλέψουν διατάξεις, στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού, όσον αφορά την καταπολέμηση αθέμιτων εμπορικών πρακτικών, με σκοπό την απαγόρευση καταχρηστικών ρητρών σε σχέση με ασυνήθιστα παρατεταμένες προθεσμίες πληρωμής που υπερβαίνουν το μέσο κύκλο πώλησης (δηλαδή τις 60 ημέρες), χωρίς νόμιμους λόγους. Ο ευρωπαίος νομοθέτης θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει ως βάση τη νομοθεσία του ΗΒ που υιοθετήθηκε πρόσφατα και προτρέπει τους δικαστές να επαναπροσδιορίζουν τις ασυνήθιστα μεγάλες προθεσμίες (πάνω από τις εύλογες προθεσμίες που υπολογίζονται γενικά σε 30 ημέρες) σε καθυστερήσεις πληρωμής με δικαίωμα είσπραξης τόκων.

3.11. Άλλα θέματα που χρειάζεται να ληφθούν υπόψη: η ΟΚΕ διαπιστώνει, στο στάδιο αυτό, ότι η εν λόγω πρόταση δεν καλύπτει ορισμένες πτυχές του θέματος:

3.11.1. Το θέμα των δυσχερειών εφαρμογής, σε ένα κράτος μέλος, ενός εκτελεστού τίτλου που έχει εκδοθεί από δικαστήριο ενός άλλου κράτους μέλους κατά παράβαση των διατάξεων της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, η οποία δεν έχει κυρωθεί μέχρι σήμερα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανταποκρίνεται μεν εν μέρει στο εν λόγω ερώτημα, προτείνοντας την επιτάχυνση και την απλούστευση της διαδικασίας για τις διαφορές μικρών ποσών, αλλά δεν επιλύει το πρόβλημα που αντιμετωπίζει μια ΜΜΕ, δηλαδή τη δικαίωσή της από το δικαιοδοτικό όργανο ενός άλλου κράτους μέλους.

3.11.2. Την οργάνωση, στην Ευρώπη, δραστηριοτήτων είσπραξης των οφειλών: ελευθερία παροχής υπηρεσιών, κώδικας δεοντολογίας, άδειες και δικαίωμα εγκατάστασης. Θα μπορούσε, στο θέμα αυτό, να χρησιμοποιηθεί ως βάση η νομοθεσία του ΗΒ και να συσταθεί στα κράτη μέλη να καταστήσουν δυνατή, στα πλαίσια της νομοθεσίας τους, την παραχώρηση του δικαιώματος είσπραξης τόκων σε τρίτους. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσαν να ενθαρρυνθούν οι ΜΜΕ να χρησιμοποιούν τις εταιρείες κάλυψης με μικρότερο κόστος και, με την «αποκέντρωση της διαφοράς» να ελαχιστοποιούν τον κίνδυνο της επιβολής αντιποίνων εκ μέρους των μεγάλων επιχειρήσεων ή των αγοραστών του δημοσίου.

3.11.3. Τις σχέσεις με τους καταναλωτές, οι οποίες δεν καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι πρόκειται για ένα ιδιαίτερο πρόβλημα. Ωστόσο, οι σχέσεις αυτές μπορούν να προσεγγιστούν από πολλές οπτικές γωνίες, όπως είναι η προστασία των καταναλωτών σε περίπτωση πτώχευσης μιας επιχείρησης, οι κοινωνικές συνέπειες της υπερχρέωσης, ή η προστασία των επιχειρήσεων σε περίπτωση αφερεγγυότητας ή η προστασία από τη συμπεριφορά των καταναλωτών: καθυστερήσεις στην απόδοση ποσών όσον αφορά κοινωνικές παροχές ή ασφαλίσεις. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προβλέψει την πραγματοποίηση μελετών για τα θέματα αυτά προκειμένου να κριθεί κατά πόσο είναι ενδεδειγμένο να συμπεριληφθούν στην οδηγία ορισμένες από τις σχέσεις με τους καταναλωτές, ή να καταρτιστούν ειδικές προτάσεις.

⁽¹⁾ ΕΕ C 249 της 13.9.1993, σ. 21.

3.11.4. Την εφαρμογή της οδηγίας στα ευρωπαϊκά όργανα, η οποία, ενώ αποκλείεται για θεμελιώδεις θεσμικούς λόγους, θα ήταν πολιτικά σκόπιμη.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Άρθρο 1

Το σχέδιο οδηγίας καλύπτει τις καθυστερήσεις πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα. Η ΟΚΕ επικροτεί τον προαναπολιτισμό αυτό, στο μέτρο που υπάρχει σαφής βούληση επιβολής περιορισμών σε όλους τους κρατικούς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων και των αγορών που δεν καλύπτονται από τα πεδία εφαρμογής των ευρωπαϊκών οδηγιών για τις δημόσιες αγορές.

4.2. Άρθρο 3.1.α)

Η λύση που συνίσταται στον ορισμό μια προθεσμίας, πέρα από την οποία επιβάλλονται τόκοι υπερημερίας, εκτός και εάν υπάρχει διαφορετική πρόβλεψη στις συμβατικές διατάξεις, επιτρέπει στις επιχειρήσεις να διαθέτουν ένα στοιχείο αναφοράς που μπορεί μακροπρόθεσμα να έχει προειδοποιητική επίδραση και ενδέχεται επίσης να ενθαρρύνει τον προηγούμενο καθορισμό προθεσμιών και όρων πληρωμής κατά τη διάρκεια μίας συναλλαγής.

4.2.1. Η προθεσμία των 21 ημερών θεωρείται όχι αρκετά ρεαλιστική για τις χώρες που είναι συνηθισμένες σε πιο εύλογες προθεσμίες. Από την άλλη πλευρά, μια μεγαλύτερη προθεσμία δεν θα είναι κατανοητή στα κράτη όπου οι 21 ημέρες αντιστοιχούν στο μέσο όρο των προθεσμιών πληρωμής.

4.3. Ο προσδιορισμός του επιτοκίου υπερημερίας βάσει εκείνου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένου κατά ένα περιθώριο 8 εκατοστιαίων μονάδων, μπορεί να φανεί αυστηρός, αλλά, και στον τομέα αυτό, πρόκειται για ένδειξη αναφοράς, σε περίπτωση που κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται στη σύμβαση. Ωστόσο, το επιτόκιο αυτό εξακολουθεί να είναι κατά πολύ μικρότερο από τα συνήθη επιτόκια των ακάλυπτων τραπεζικών πιστώσεων που έχουν να αντιμετωπίσουν οι ΜΜΕ, και η ΟΚΕ το θεωρεί ρεαλιστικό και λογικό (το εν λόγω ποσοστό αναφοράς θα προσέγγιζε σήμερα το 1,1 % ανά μήνα), πολύ περισσότερο που τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να καθορίζουν μεταξύ τους πιο ελαστικές διατάξεις και τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν άλλες λεπτομέρειες εφαρμογής στις εθνικές νομοθεσίες τους.

4.4. Άρθρο 4

Η θέσπιση μιας κοινοτικής ρήτηρας επιφύλαξης όσον αφορά την ιδιοκτησία θα επηρεάσει θετικά τις συμβατικές σχέσεις υπό την έννοια της μείωσης των καθυστερήσεων πληρωμών θέτοντας την εξόφληση ως όρο για τη μεταβίβαση της ιδιοκτησίας. Παρόλο που η ρήτρα επιφύλαξης της ιδιοκτησίας υφίσταται σε όλα τα κράτη μέλη, η εφαρμογή της διαφέρει. Έτσι, δεν θα πρέπει να μπορεί να αμφισβητείται παρά μόνο αν αυτό έχει συμφωνηθεί από τους ενδιαφερόμενους, ή με απλή δήλωση του πωλητή αν ο αγοραστής δεν έχει αντίρρηση. Επιπλέον, θα μπορεί να αμφισβητείται σε περίπτωση πτώχευσης. Τέλος, η υποχρέωση καταχώρησης σχετικής πράξεως σε μητρώα που προβλέπεται σε ορισμένα κράτη μέλη, μπορεί να θεωρηθεί ως εμπόδιο, ιδίως στις διασυννοριακές συναλλαγές. Θα πρέπει, επίσης, να μπορούσαν να διενκρινιστούν στην οδηγία οι όροι

εφαρμογής και χρησιμοποίησης της ρήτηρας επιφύλαξης της ιδιοκτησίας, ώστε να προβλέπεται η χρησιμοποίησή της στην περίπτωση σειράς συμβάσεων. Το άρθρο 4.2, δυνάμει του οποίου, το δικαίωμα παρακράτησης της κυριότητας περιορίζεται στις οφειλές που είναι πληρωτέες σε μια και μόνη δόση, χρειάζεται να διαγραφεί. Το δικαίωμα παρακράτησης της κυριότητας πρέπει να ισχύει μέχρι να εξοφληθεί πλήρως η οφειλή και στην περίπτωση που προβλέπεται στη σύμβαση μια πληρωμή με δόσεις. Για το λόγο αυτό, η ρήτρα που περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας για την απλούστευση του σχετικού θέματος πρέπει να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Ο πωλητής παρακρατεί την κυριότητα των αγαθών μέχρι να εξοφληθεί πλήρως το τίμημά τους».

4.5. Άρθρα 5 και 6

Η Επιτροπή προτείνει τη βελτίωση ορισμένων δικαστικών διαδικασιών. Οι προτάσεις που διατυπώνει για την ταχεία διαδικασία εξόφλησης των μη αμφισβητούμενων χρεών και την απλουστευμένη νομική διαδικασία για τις οφειλές μικρού ύψους θα είναι οπωσδήποτε εξαιρετικά χρήσιμες για τις ΜΜΕ, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις θα έχουν έτσι τη δυνατότητα να προσφεύγουν σε ταχύτατες και μη δαπανηρές διαδικασίες. Για να υπάρξει εξέλιξη και χωρίς να αναμένεται η εναρμόνιση των διαδικασιών εκτέλεσης, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προτείνει την αρχή σύμφωνα με την οποία οι τίτλοι που παρέχονται μέσω της επιταχυμένης διαδικασίας πρέπει να εκτελούνται αμέσως σε όλα τα κράτη μέλη, υπό τον όρο ο οφειλέτης να μην έχει προβάλει αντιρρήσεις.

4.5.1. Με μια μακροπρόθεσμη προοπτική, και χωρίς να τίθεται υπό αμφισβήτηση η σκοπιμότητα των προτάσεων όσον αφορά τα άρθρα 5 και 6, η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να συνεχίσει την εξέταση του θέματος της λήψης και της εκτέλεσης των αποφάσεων έτσι όπως το έχει αναπτύξει στην ανακοίνωσή της «Προς μια αυξημένη αποτελεσματικότητα κατά τη λήψη και την εκτέλεση των αποφάσεων εντός της Ευρώπης» της 31ης Ιανουαρίου 1998⁽¹⁾. Θα μπορούσε να εξεταστεί η αρχή μιας διαδικασίας που θα είναι ομοιόμορφη σε όλα τα κράτη μέλη και στα πλαίσια της οποίας οι ΜΜΕ θα ενάγουν τον οφειλέτη ενός άλλου κράτους μέλους σε δικαστήριο της δικής τους χώρας και θα λαμβάνουν έναν εκτελεστό τίτλο ακόμη και αν ο οφειλέτης αντιτίθεται σ' αυτό.

4.6. Άρθρα 5 και 6

Επειδή είναι γνωστό ότι η θέσπιση δεσμευτικών μέτρων δεν αρκεί πάντα για την αποφυγή των καθυστερήσεων πληρωμών στις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων, και ότι δεν γίνεται συχνά χρήση των ένδικων μέσων, θα ήταν ενδιαφέρον να αναπτυχθούν, πάντα στο πλαίσιο της προαναφερόμενης ανακοίνωσης της Επιτροπής, λύσεις που να ευνοούν διαπραγματεύσεις στα πλαίσια των συμβάσεων, όπως η διαιτησία ή η εξώδικη μεσολάβηση, αν ληφθούν υπόψη τα πολυάριθμα πλεονεκτήματα που αυτές παρουσιάζουν στις επιχειρηματικές σχέσεις (ταχύτητα, εμπιστευτικότητα, χαμηλό κόστος, έλεγχος της διαδικασίας, έλλειψη διατυπώσεων, ομοφωνία). Μία παρόμοια λύση θα ανταποκρινόταν άλλωστε στην επιθυμία που εξέφρασε η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της της 30ής Ιουνίου 1993 να ευνοηθεί η προσφυγή στη διαιτησία.

⁽¹⁾ ΕΕ C 33 της 31.1.1998, σ. 3.

4.7. Άρθρα 7 και 8

Η Επιτροπή προτείνει επιτακτικά μέτρα για τις προθεσμίες πληρωμής που ισχύουν στις δημόσιες αγορές. Σήμερα, οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται από τις οδηγίες για τις δημόσιες αγορές είναι αρκετά γενικές ώστε να επιτρέπουν στα κράτη μέλη να παρακάμπτουν τελικά την αρχή της διαφάνειας. Η υποχρέωση να ορίζονται στις συμβάσεις δημόσιων προμηθειών οι προθεσμίες και οι ημερομηνίες πληρωμής, καθώς επίσης και ο καθορισμός μιας υποχρεωτικής μέγιστης προθεσμίας πληρωμής εξήντα ημερών από την ημερομηνία έκδοσης του τιμολογίου, υπό την επιφύλαξη συντομότερων προθεσμιών που ενδέχεται να έχουν συμφωνήσει τα συμβαλλόμενα μέρη, ανταποκρίνονται στην επιθυμία που εξέφρασε η ΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της της 7ης Μαΐου 1997 για την «Πράσινη Βίβλο σχετικά με τις δημόσιες αγορές στην Ευρωπαϊκή Ένωση: σκέψεις για το μέλλον», να ενισχυθούν οι υποχρεώσεις των αναθετουσών δημόσιων αρχών έναντι των ανάδοχων επιχειρήσεων όσον αφορά τη μείωση των προθεσμιών πληρωμής με τον καθορισμό μέγιστων προθεσμιών με την πρόβλεψη κυρώσεων σε περίπτωση καθυστέρησης.

4.7.1. Η ΟΚΕ είχε εκφράσει την επιθυμία να περιληφθεί ένα παρόμοιο μέτρο στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ρύθμισης των δημόσιων αγορών. Η προτεινόμενη οδηγία έχει το πλεονέκτημα να καλύπτει όλο το φάσμα των δημόσιων αγορών, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που έχουν μικρό μέγεθος και δεν καλύπτονται από τις οδηγίες για τις δημόσιες αγορές. Η ΟΚΕ εγκρίνει την προσέγγιση αυτή, εκφράζει την επιθυμία η ευρωπαϊκή πολιτική για τις δημόσιες αγορές, ιδίως στους τομείς της πληροφόρησης των ανάδοχων επιχειρήσεων και της κατάρτισης των αναθετουσών δημόσιων αρχών, να λαμβάνει υπόψη την υποχρέωση της συντόμευσης των προθεσμιών πληρωμής. Έτσι, στις ανακοινώσεις για τις δημόσιες συμβάσεις, που δημοσιεύονται στην ΕΕ των ΕΚ, θα ήταν δυνατό να καταστεί υποχρεωτική η γνωστοποίηση των συμβατικών προθεσμιών πληρωμών. Για τις επιχειρήσεις και τις κοινοτικές αρχές, αυτή θα ήταν μια εξαιρετική μέθοδος ελέγχου των πρακτικών των αγοραστών του δημοσίου τομέα.

4.7.2. Στον τομέα των δημόσιων αγορών, σε σχέση με τα μεγάλα έργα και τα μεγάλα ευρωπαϊκά δίκτυα, είναι ανάγκη να προβλεφθούν διατάξεις για τη διασφάλιση της σωστής διεκπεραίωσης και παραλαβής πριν από την πληρωμή. Από

την άλλη πλευρά, οι όροι εφαρμογής της οδηγίας, και ιδίως το όφελος από τα μέτρα προστασίας (τόκοι υπερημερίας, ...), πρέπει να επεκταθούν στην αλυσίδα των υπεργολάβων που συμμετέχουν στα σχέδια.

4.8. Η οδηγία θα έπρεπε επίσης να διασφαλίζει ότι, για τις δημόσιες αγορές, η προθεσμία των 60 ημερών λαμβάνει υπόψη τόσο τη διαδικασία έκδοσης εντάλματος (που εφαρμόζεται σε ορισμένες χώρες) όσο και τη διαδικασία πληρωμής. Σε όλες τις περιπτώσεις θα πρέπει να είναι υποχρεωτική η μέγιστη προθεσμία των 60 ημερών μετά την παραλαβή του τιμολογίου.

4.9. Η ΟΚΕ τονίζει ότι οι αγοραστές του δημοσίου πρέπει να υπόκεινται στους ίδιους κανόνες και υποχρεώσεις, όπως και οι επιχειρηματίες του ιδιωτικού τομέα. Πράγματι, δεν είναι ανεκτό, οι δημόσιες αρχές, λόγω κακής οργάνωσης ή δημοσιονομικών δυσχερειών, να μετακυλίζουν στους επιχειρηματίες τις συνέπειες των δικών τους προβλημάτων. Επομένως, η οδηγία πρέπει να προβλέπει, στα άρθρα 7 και 8, το δικαίωμα του πιστωτή να αξιώσει «πλήρη αποζημίωση για οποιαδήποτε άλλη ζημία», όπως συμβαίνει με τις διατάξεις για τις διεπιχειρησιακές δΟΣΟΛΗΨΙΕΣ (άρθρο 3.1.ζ). Όσον αφορά τις προθεσμίες, αν οι εξήντα ημέρες για τις συμβάσεις θεωρηθούν ως ρεαλιστικός στόχος για τις λιγότερο άμεμπτες χώρες, η οδηγία πρέπει να προβλέπει ρήτρα αναθεώρησης ώστε η προθεσμία αυτή να μειωθεί σε 45 ημέρες και αργότερα σε 30 ημέρες.

4.10. Άρθρο 9

Εκτός από τη σύσταση επιτροπής εκπροσώπων των κρατών μελών, της οποίας η αντικειμενικότητα στον τομέα αμφισβητείται από το απλό γεγονός ότι τα μέλη της είναι ταυτόχρονα κριτές και κρινόμενοι, η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της σύστασης μιας συμβουλευτικής ομάδας, απαρτιζόμενης από εκπροσώπους των ενδιαφερόμενων κύκλων (βιομηχανία, ΜΜΕ, βιοτεχνία, εμπόριο, τράπεζες, καταναλωτές, δικηγόροι ...), που θα μπορούσε να αναπτύσσει δραστηριότητα παράλληλα με το Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς που δημιούργησε η ΟΚΕ. Το καθήκον της ομάδας αυτής θα είναι να συμμετάσχει, μαζί με τα κράτη μέλη και την Επιτροπή, στην αξιολόγηση της επίδρασης της οδηγίας, ιδίως ενόψει της ενδεχόμενης ενίσχυσής της 3 χρόνια μετά την εφαρμογή της.

Βρυξέλλες, 10 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 74/60/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών όσον αφορά την εσωτερική διαρρύθμιση των μηχανοκίνητων οχημάτων (εσωτερικά τμήματα του χώρου επιβατών εκτός των εσωτερικών κατόπτρων οδηγήσεως, διευθέτηση των χειριστηρίων, οροφή ή ανοιγόμενη οροφή, ερεισίνωτο και οπίσθιο τμήμα των καθισμάτων)»⁽¹⁾

(98/C 407/10)

Στις 15 Μαΐου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 100 Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Bagliano.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 61 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Οδηγία 74/60/ΕΟΚ του Συμβουλίου⁽²⁾ που τροποποιήθηκε από την επόμενη Οδηγία 78/632/ΕΟΚ της Επιτροπής⁽³⁾, προβλέπει τη θέσπιση απαιτήσεων όσον αφορά την εσωτερική διαρρύθμιση των μηχανοκίνητων οχημάτων (Διεθνής κατηγορία M1).

1.2. Σκοπός των απαιτήσεων αυτών είναι να μειωθούν οι βλάβες των εποχούμενων σε περίπτωση επαφής με τα εσωτερικά τμήματα του οχήματος ένεκα ισχυρής ελάττωσης της ταχύτητας του οχήματος ή μετωπιαίας συγκρούσεως. Οι τεχνικές απαιτήσεις των παραρτημάτων προσδιορίζουν τις ζώνες του χώρου επιβατών που μπορούν να έρθουν σε επαφή με τους επιβάτες (π.χ.: ζώνη επαφής με τα γόνατα, ζώνη επαφής με το κεφάλι). Στις ζώνες αυτές επιβάλλονται οι ειδικές απαιτήσεις ελάχιστης καμπυλότητας με σκοπό να αποφευχθεί η παρουσία επικίνδυνων ακμών καθώς και απαιτήσεις σχετικά με την απορρόφηση ενέργειας προκειμένου να περιορισθούν τα αποτελέσματα μιας ενδεχόμενης κρούσεως μεταξύ επιβάτου και χώρου επιβατών.

1.3. Η Οδηγία 74/60/ΕΟΚ την οποία υποβάλλει η Επιτροπή προς τροποποίηση και ενημέρωση είναι μια εκ των «επιμέρους οδηγιών» που πρέπει να πληρούνται για την έγκριση «ΕΚ τύπου» του οχήματος που προβλέπεται από την Οδηγία πλαίσιο 70/156/ΕΟΚ⁽⁴⁾ και των μεταγενέστερων τροποποιήσεών της (που ισχύουν υποχρεωτικώς από 1ης Ιανουαρίου 1996 για τα επιβατικά αυτοκίνητα νέας εγκρίσεως τύπου και από 1ης Ιανουαρίου 1998 για τα επιβατικά αυτοκίνητα νέας ταξινόμησης).

2. Σύνοψη της προτάσεως

2.1. Στόχος της πρότασης της Επιτροπής είναι η εισαγωγή απαιτήσεων στην Οδηγία 74/60/ΕΟΚ σχετικά με τα ηλεκτρονικά παράθυρα, τα ηλεκτρονικά συστήματα οροφής και τα διαχωριστικά συστήματα με σκοπό την εξάλειψη του κινδύνου που μπορεί να προκύψει κυρίως για τα παιδιά κατά το κλείσιμο των εν λόγω διατάξεων.

2.2. Η πρόταση προβλέπει ότι

- τα παράθυρα, οι συρόμενες οροφές και τα διαχωριστικά συστήματα που είναι ηλεκτροκίνητα πρέπει να μπορούν να κλείνουν μόνο υπό καθορισμένες συνθήκες ασφάλειας (π.χ. μόνο όταν το κλειδί βρίσκεται σε θέση μανδάλωσης της ανάφλεξης·
- εφόσον οι διατάξεις δεν ικανοποιούν τα ως άνω κριτήρια λειτουργίας απαιτείται η αυτόματη αναστροφή της κινήσεως του τζαμιού ή του διαχωριστικού σε περίπτωση κατά την οποία το ίδιο το κλείσιμο συναντά αντίσταση στην κίνηση·
- οι διακόπτες πρέπει να είναι τοποθετημένοι κατά τρόπο ώστε να ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος τυχαίου κλεισίματος και οι διακόπτες των οπίσθιων παραθύρων να τίθενται σε αχρηστία από έναν άλλο διακόπτη ο οποίος μπορεί να τίθεται σε λειτουργία μόνο από τις πρόσθιες θέσεις·
- οι τηλεδιακόπτες των εν λόγω διατάξεων δεν πρέπει να είναι επίφοβοι, δηλαδή πρέπει για να είναι σε θέση να κλείνουν τα παράθυρα μόνο σε προσδιορισμένες ανώτατες αποστάσεις·
- το εγχειρίδιο οδηγιών χρήσεως και συντηρήσεως του οχήματος πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα προειδοποιητικά τμήματα για την ασφαλή χρήση όλων αυτών των διατάξεων.

2.3. Η πρόταση περιέχει επίσης και τροποποιήσεις διοικητικού χαρακτήρα, σκοπός των οποίων είναι η εναρμόνιση της τεκμηρίωσης εγκρίσεως τύπου με εκείνη που προβλέπεται από την ήδη αναφερθείσα Οδηγία πλαίσιο 70/156/ΕΟΚ και τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις σχετικά με την έγκριση «τύπου ΕΚ» του οχήματος.

2.4. Επιπροσθέτως επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 74/60/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από την εν λόγω οδηγία για όλα τα οχήματα μετά κινητήρος των κατηγοριών M, N και O, έστω και αν επί του παρόντος οι τεχνικές διατάξεις που περιλαμβάνονται σ' αυτήν ισχύουν αποκλειστικώς και μόνο για τα οχήματα της κατηγορίας M1.

2.5. Η Επιτροπή προτείνει την εφαρμογή των νέων διατάξεων από

- 1ης Οκτωβρίου 1999 για όλους τους νέους τύπους οχημάτων·

⁽¹⁾ ΕΕ C 149 της 15.5.1998, σ. 10.

⁽²⁾ ΕΕ L 38 της 11.2.1974.

⁽³⁾ ΕΕ L 206 της 29.7.1978.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 42 της 23.2.1970.

— 1ης Οκτωβρίου 2000 για όλα τα νέα οχήματα.

3. Παρατηρήσεις και συμπεράσματα

3.1. Η ΟΚΕ γνωρίζει ότι οι πτυχές της «παθητικής ασφάλειας» των επιβατικών αυτοκινήτων αποτελούν αντικείμενο 10 Κοινοτικών Οδηγιών που περιλαμβάνουν διατάξεις σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν (π.χ. Οδηγία 74/60/ΕΟΚ όσον αφορά την εσωτερική διαρρύθμιση), για τις διατάξεις που πρέπει να υιοθετηθούν [Οδηγία 96/36/ΕΚ για τις ζώνες ασφαλείας⁽¹⁾] και για τις επαληθεύσεις του σχεδίου που πρέπει να υλοποιηθεί [π.χ. Οδηγία 96/79/ΕΚ για τις μετωπικές συγκρούσεις⁽²⁾] για να εξασφαλισθεί η προστασία των επιβατών σε περίπτωση ατυχήματος. Λαμβανομένου υπόψη του πολύπλοκου χαρακτήρα των Οδηγιών αυτών, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκφράζει το φόβο μήπως κατά την ανάληψη τόσο κατακερματισμένων δράσεων εκσυγχρονισμού των Οδηγιών δεν ληφθεί υπόψη το κριτήριο της τήρησης των προτεραιοτήτων. Ως προς την ασφάλεια, κυρίως των ατόμων, υφίστανται βεβαίως πολύ πιο επείγοντα προβλήματα (π.χ. σχολικά αυτοκίνητα — μεταφορά μειονεκτικών ατόμων — αερόσακος προστασίας).

Η ΟΚΕ συνιστά συνεπώς στην Επιτροπή να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της ασφάλειας βάση μιας σφαιρικής και συντονισμένης προσεγγίσεως σύμφωνα με το Πράσινο Βιβλίο για την ασφάλεια («Ανακοίνωση της Επιτροπής: η προαγωγή της οδικής ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το πρόγραμμα 1997-2001»⁽³⁾).

3.2. Δεδομένου ότι διευρύνεται ολοένα και περισσότερο η διάδοση των αυτόματων διατάξεων γιατί το κλείσιμο και το

άνοιγμα των παραθύρων, των ανοιγόμενων οροφών και των διαχωριστικών συστημάτων, η ΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι σκόπιμες οι νέες διατάξεις που προτείνονται από την Επιτροπή έστω και αν δεν είναι οι πιο επείγουσες. Οι διατάξεις αυτές πράγματι, εάν εφαρμοστούν άνευ της κατάλληλης προσοχής, μπορούν να προκαλέσουν βλάβες. Η πρόταση οδηγίας θα πρέπει συνεπώς να ερμηνευτεί με βάση την ευθύνη του κατασκευαστού ως προς τις ίδιες διατάξεις και τους διακόπτες τους καθώς και ως προς τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στον πελάτη για τη χρήση τους.

3.3. Η ΟΚΕ εύχεται το περιεχόμενο της ανακοίνωσης της Επιτροπής για την οδική ασφάλεια στην ΕΕ που αναφέρθηκε στο σημείο 3.1 να λάβει σύντομα τη μορφή απτών δράσεων εκ μέρους της Επιτροπής και ειδικότερα ζητεί την ολοκλήρωση του σχεδίου οδηγίας για τα χαρακτηριστικά κατασκευής των λεωφορείων⁽⁴⁾, σχέδιο το οποίο μεταξύ άλλων προβλέπει διατάξεις για να εξασφαλιστεί η δυνατότητα πρόσβασης των μειονεκτικών ατόμων στα μεταφορικά μέσα.

3.4. Η ΟΚΕ φρονεί τέλος ότι πρέπει να επισημανθεί η περιορισμένη σαφήνεια του σημείου 3 του Άρθρου 2 στο οποίο χρειάζεται να διευκρινιστεί η ημερομηνία κατά την οποία τα νέα οχήματα θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της εξεταζόμενης πρότασης. Διότι μπορεί πράγματι να αμφισβητηθεί κατά πόσο η οδηγία αυτή εφαρμόζεται σε όλα τα οχήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και όχι στα οχήματα μόνο της κατηγορίας M1 στα οποία αφορούν αποκλειστικώς οι απαιτήσεις του Παραρτήματος I. Προτείνεται επιπλέον η διαγραφή της δευτέρας παραγράφου του σημείου 3 του Άρθρου 2 που δεν είναι απαραίτητη και ενδέχεται να προκαλέσει εσφαλμένες ερμηνείες.

(¹) ΕΕ L 178 της 17.7.1996.

(²) ΕΕ L 18 της 21.1.1997.

(³) COM(97) 131 τελικό που δημοσιεύθηκε στις 9 Απριλίου 1997.

(⁴) Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ειδικές διατάξεις που πρέπει να εφαρμόζονται στα οχήματα μεταφοράς επιβατών που διαθέτουν άνω των οκτώ θέσεων εκτός της θέσεως του οδηγού που τροποποιεί την Οδηγία 70/156/ΕΟΚ, COM(97) 276 της 18.6.1997, ΕΕ C 17 της 20.1.1998.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 70/221/ΕΟΚ του Συμβουλίου, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αναφέρονται στις δεξαμενές υγρών καυσίμων και στις διατάξεις οπίσθιας προφυλάξεως των μηχανοκίνητων οχημάτων και των ρυμολκούμενων τους»

(98/C 407/11)

Στις 15 Μαΐου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 100Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα βιομηχανίας εμπορίου βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Bagliano.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της, συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998, υιοθέτησε με 112 ψήφους υπέρ και 2 κατά, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η οδηγία 70/221/ΕΟΚ, της 20 Μαρτίου 1970⁽¹⁾ που τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 97/19/ΕΚ της 18 Απριλίου 1997⁽²⁾, αφορά τις δεξαμενές υγρών καυσίμων, εξαιρουμένων των δεξαμενών αέριων καυσίμων που χρησιμοποιούνται για την προώθηση των μηχανοκίνητων οχημάτων.

Η εν λόγω οδηγία περιλαμβάνει επίσης και διατάξεις για την «οπίσθια προφυλάξη», κυρίως των εμπορικών οχημάτων με σκοπό τον περιορισμό των ζημιών σε περίπτωση κατά την οποία ένα επιβατικό όχημα συγκρουσθεί στο πίσω μέρος ενός εμπορικού οχήματος.

1.2. Όσον αφορά τις δεξαμενές και μόνο, οι τεχνικές προδιαγραφές της οδηγίας αφορούν κυρίως τα εξής:

- α) τη στεγανότητα της ίδιας της δεξαμενής,
- β) την αντοχή στη διάβρωση,
- γ) την προστασία σε περίπτωση προσκρούσεως ή ανατροπής.

1.3. Οι προδιαγραφές αυτές είχαν διατυπωθεί την εποχή της αρχικής οδηγίας 70/221/ΕΟΚ κατά τρόπο γενικό χωρίς ακριβείς ενδείξεις για τις μεθόδους δοκιμής που έπρεπε να υιοθετηθούν για την εξακρίβωση της συμμόρφωσης των δεξαμενών. Για το λόγο αυτό, οι τεχνικές υπηρεσίες των τότε κρατών μελών της Κοινότητας προέβλεψαν σε ερμηνείες του κειμένου της οδηγίας, ούτως ώστε να εξασφαλισθεί ο ενιαίος χαρακτήρας των αποφάσεων των διαφόρων διοικήσεων κατά την φάση της εγκρίσεως τύπου. Οι εν λόγω ερμηνείες εφαρμόζονται ως σήμερα ελλείψει τροποποιήσεως της οδηγίας 70/221/ΕΟΚ που να τις περιλαμβάνει στο σώμα της οδηγίας. Οι επακόλουθες τροποποιήσεις, όπως η τροποποίηση που αναφέρθηκε (οδηγία 97/19/ΕΚ), περιελάμβαναν πράγματι μόνο τροποποιήσεις διοικητικού χαρακτήρα ή τροποποιήσεις σχετικά με την οπίσθια προφυλάξη.

1.4. Η σημερινή πρόταση οδηγίας, που τροποποιεί την οδηγία 70/221/ΕΟΚ, αποβλέπει στη διασάφηση των κενών που υφίστανται σχετικά με την διαδικασία δοκιμής. Εισάγει, επίσης,

ειδικές δοκιμές για τις δεξαμενές που είναι κατασκευασμένες από πλαστικό υλικό και προσδιορίζει το νομικό πλαίσιο που θα επιτρέψει στην Επιτροπή να θεσπίσει τεχνικές προδιαγραφές για τις δεξαμενές που περιέχουν συμπιεσμένα αέρια καύσιμα προς χρήση των επιβατικών οχημάτων.

2. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

2.1. Η Επιτροπή προτείνει την τροποποίηση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 70/221/ΕΟΚ με την επέκτασή της και στις δεξαμενές αέριων καυσίμων.

2.2. Οι τεχνικές προδιαγραφές αφορούν μόνο τις δεξαμενές υγρών καυσίμων υιοθετώντας τις προδιαγραφές του κανονισμού αριθ. 34⁽³⁾, που εκπονήθηκε στο πλαίσιο της ΗΕ⁽⁴⁾/ΗΕ της Γενεύης. Ο κανονισμός αυτός περιέχει όχι μόνο τις ερμηνείες που αναφέρθηκαν στο σημείο 1.3 και θεσπίστηκαν από τις τεχνικές υπηρεσίες των χωρών της ΕΚ για την εφαρμογή της οδηγίας 70/221/ΕΟΚ, αλλά επίσης και ειδικές προδιαγραφές για τις δεξαμενές που είναι κατασκευασμένες από πλαστικό υλικό.

2.3. Οι προβλεπόμενες δοκιμές επαλήθευσης περιλαμβάνουν τις δοκιμές υδραυλικής πίεσης, δοκιμές ανατροπής, δοκιμές αντοχής στην κρούση, και δοκιμές μηχανικής αντοχής και, για

(3) «Uniform provisions concerning the approval of vehicles with regard to the prevention of fire risks».

(4) Οικονομική Επιτροπή των ΗΕ για την Ευρώπη (με έδρα τη Γενεύη), στο πλαίσιο αυτό, στις 30.3.1998, υπεγράφη συμφωνία με στόχο: την ανάπτυξη κοινών κανόνων για τα οχήματα με κίνητρα την αμοιβαία αναγνώριση των «εγκρίσεων» οι οποίες χορηγούνται με βάση τους εν λόγω κανόνες. Βαθμιαία, προσχώρησαν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες και πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Οι εργασίες σχετικά με τα διάφορα θέματα της «ασφάλειας» και των «περιβαλλοντικών επιπτώσεων» των οχημάτων ανατέθηκαν στην ομάδα εργασίας (WP) 29, η οποία εξέδωσε μέχρι σήμερα 103 Κανονισμούς οι οποίοι, στη συνέχεια, επικυρώθηκαν από τις χώρες που έχουν υπογράψει τη συμφωνία του 1958, μεταξύ των οποίων και ο κανονισμός R-34 σχετικά με τις δεξαμενές καυσίμων [κενές(3)].

(1) ΕΕ L 76 της 6.4.1970.

(2) ΕΕ L 125 της 16.5.1997.

τις δεξαμενές από πλαστικό υλικό, δοκιμές διαρροής, αντοχής στην πυρκαγιά, και αντοχής σε υψηλές θερμοκρασίες.

2.4. Η Επιτροπή προτείνει να τεθούν σε ισχύ οι νέες αυτές διατάξεις:

— Από 1ης Οκτωβρίου 1999 για κάθε νέο τύπο οχήματος

— Από 1ης Οκτωβρίου 2000 για όλα τα νέα οχήματα.

3. Παρατηρήσεις και συμπεράσματα

3.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι προτεινόμενες τροποποιήσεις είναι αναγκαίες και απαραίτητες δεδομένου ότι διασαφηνίζουν ένα τομέα (μεθοδολογία και διαδικασίες δοκιμής) που δεν ορίζονται σαφώς στην ισχύουσα οδηγία και για τον οποίο οι τεχνικές υπηρεσίες είχαν δώσει μία απάντηση με καθαρά πραγματιστικό τρόπο.

3.2. Από πολύ καιρό η αυτοκινητοβιομηχανία χρησιμοποιεί, επίσης, δεξαμενές από πλαστικό υλικό, κυρίως για τα επιβατικά αυτοκίνητα, διότι οι εν λόγω δεξαμενές εμφανίζουν διάφορα πλεονεκτήματα όπως αντοχή στην διάβρωση, δυνατότητα διαμορφώσεώς τους με βάση τον διαθέσιμο χώρο, καλύτερη αντοχή στις συγκρούσεις και ελαφρότητα. Κατέστη όμως επιτακτική ανάγκη η θέσπιση ειδικών προδιαγραφών για τις εν λόγω δεξαμενές προκειμένου να εξασφαλισθεί η τήρηση αυστηρών κριτηρίων ασφάλειας.

3.3. Η ΟΚΕ θεωρεί προς τούτο ότι οι επαληθεύσεις μηχανικής αντοχής και αντοχής στις συγκρούσεις, που εκτελούνται για την δεξαμενή ως χωριστό στοιχείο, οι οποίες προβλέπονται από την πρόταση τροποποίησης, πρέπει να είναι συμπληρωματικές δοκιμών προσομοίωσης της συμπεριφοράς του οχήματος κατά τα ατυχήματα. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι όσον αφορά τις δοκιμές μετωπικής συγκρούσεως (βλ. οδηγία 96/79/EK)⁽¹⁾ και τις πλευρικές συγκρούσεις (βλ. οδηγία 96/27/EK)⁽²⁾ προβλέπονται ήδη, μεταξύ άλλων, και

έλεγχοι των πιθανών απωλειών καυσίμου οι οποίες οφείλονται σε παραμορφώσεις του οχήματος.

3.4. Η πρόταση οδηγίας προβλέπει και μία δοκιμή πλήρους ανατροπής της δεξαμενής για την επαλήθευση της στεγανότητας. Μετά από την εκτέλεση μίας παρόμοιας δοκιμής, θεσπίζεται ότι η διαρροή του καυσίμου που περιέχεται στη δεξαμενή δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 30 γραμμάρια ανά λεπτό. Σχετικά με αυτό το όριο ανοχής, η ΟΚΕ έλαβε υπόψη τις διευκρινήσεις που δίδει η Επιτροπή αναφορικά με τους τεχνικούς λόγους οι οποίοι δεν επιτρέπουν την πλήρη στεγανότητα της δεξαμενής σε περίπτωση ολικής ανατροπής (απώλειες διάμεσου της ανακουφιστικής βαλβίδας). Πρέπει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι η μέγιστη επιτρεπόμενη απώλεια είναι ταυτοσημή με την απώλεια που προβλέπεται από την οδηγία σχετικά με τις μετωπικές ή πλευρικές συγκρούσεις.

3.5. Η ΟΚΕ εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στην ανάγκη επαληθεύσεως υπό καλές συνθήκες της στεγανότητας των χρησιμοποιούμενων δεξαμενών, ιδιαίτερος μετά από ατυχήματα, και την καλεί να αξιολογήσει κατά πόσο είναι σκόπιμος ο καθορισμός σχετικών προδιαγραφών.

3.6. Η ΟΚΕ ζητεί από την επιτροπή να θεσπίσει τεχνικές προδιαγραφές για δεξαμενές αέριων καυσίμων (υγραερίων και Φυσικού συμπιεσμένου αερίου), κατ'εφαρμογή των όσων προβλέπονται στην τρίτη αιτιολογική σκέψη. Επιπλέον αναγνωρίζει ότι η επέκταση του πεδίου εφαρμογής (βλ. σημείο 2.1) καθορίζει το απαραίτητο νομικό πλαίσιο για την μεταγενέστερη μεταφορά με απλουστευμένες διαδικασίες, των αποτελεσμάτων των εργασιών που διεξάγονται σήμερα στη Γενεύη στους κόλπους της ECE/OHE για τις τεχνικές προδιαγραφές σχετικά με την ασφάλεια των δεξαμενών αέριων καυσίμων.

3.7. Σε ό,τι αφορά το δελτίο των επιπτώσεων στην ανταγωνιστικότητα και στην απασχόληση της προτεινόμενης οδηγίας, η ΟΚΕ εκπλήσσεται από την δήλωση ότι δεν διενεργήθηκε διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους. Αυτό δεν ανταποκρίνεται στην αλήθεια διότι αποδεικνύεται ότι ενώσεις και εκπρόσωποι του κλάδου συμμετείχαν στις εργασίες. Η ΟΚΕ, συνεπώς, καλεί την Επιτροπή να επιδείξει μεγαλύτερη προσοχή στην διατύπωση του δελτίου αυτού που αποτελεί σημαντικό τεκμήριο ως προς την διαφάνεια και την δημοκρατικότητα των κοινοτικών νομοθετικών διαδικασιών.

⁽¹⁾ ΕΕ L 18 της 21.1.1997.

⁽²⁾ ΕΕ L 169 της 8.7.1996.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πρόγραμμα δράσης για την Ενιαία Αγορά»

(98/C 407/12)

Στις 9 Δεκεμβρίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 23, 2η παράγραφος του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για το «Πρόγραμμα δράσης για την Ενιαία Αγορά».

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουλίου 1998 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Lyons.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 108 ψήφους υπέρ, 3 κατά και δύο αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η δεύτερη έκδοση του «Πίνακα Αποτελεσμάτων της Ενιαίας Αγοράς» της Επιτροπής δημοσιεύθηκε στα μέσα Μαΐου 1998. Η πρώτη έκδοση, που είχε δημοσιευθεί τον Νοέμβριο του 1997, αποτέλεσε αντικείμενο γνωμοδότησης της ΟΚΕ στις 25 Μαρτίου 1998⁽¹⁾. Κατά τη δημοσίευση του «Προγράμματος δράσης για την Ενιαία Αγορά» τον Ιούνιο του 1997⁽²⁾, η Επιτροπή είχε δηλώσει ότι στο εξής θα δημοσίευε κάθε έξι μήνες λεπτομερείς δείκτες για την κατάσταση της Ενιαίας Αγοράς και το επίπεδο δέσμευσης των κρατών μελών να εφαρμόσουν το πρόγραμμα δράσης.

1.2. Η νέα έκδοση του «Πίνακα Αποτελεσμάτων» αξίζει την ίδια θερμή υποδοχή που είχε και η πρώτη. Παρουσιάζει λεπτομερείς, αναλυτικές, πληροφορίες οι οποίες δίνουν σαφή εικόνα της προόδου που συντελείται σε διάφορους τομείς της διαδικασίας εφαρμογής και επισημαίνει τα ιδιαίτερα επιτεύγματα και τις παραλείψεις κάθε κράτους μέλους.

1.3. Η δεύτερη έκδοση επεκτείνει σημαντικά τις πληροφορίες που περιείχε ο πρώτος Πίνακας. Εκτός από την ενημέρωση των πληροφοριών που αφορούν την εφαρμογή των οδηγιών της Ενιαίας Αγοράς και τις διαδικασίες επί παραβάσει, περιγράφει και την πρόοδο που έχει συντελεσθεί, όχι μόνο από άποψη διαφάνειας, αλλά και από άποψη τεχνικής εναρμόνισης και προδιαγραφών· επιπλέον, περιλαμβάνει εκθέσεις σχετικά με την ανατροφοδότηση εκ μέρους των Ευρωπαίων πολιτών και την οικονομική ολοκλήρωση της Ενιαίας Αγοράς. Η πρόθεση της παρούσας γνωμοδότησης δεν είναι να αναπαράγει τις πληροφορίες που δίνει η Επιτροπή σε όλα αυτά τα κεφάλαια, πόσο μάλλον να σχολιάσει κάθε στοιχείο που αναφέρει, αλλά απλώς να υπογραμμίσει τα θέματα που η ΟΚΕ θεωρεί σημαντικότερα.

2. Έκθεση και σχολιασμός

2.1. Η εφαρμογή της νομοθεσίας για την Ενιαία Αγορά

2.1.1. Το ποσοστό των οδηγιών που δεν έχουν ακόμη μεταφερθεί στη νομοθεσία του συνόλου των κρατών μελών (δηλ. που δεν έχουν τεθεί ακόμη σε εφαρμογή σε όλη την Ένωση) έπεσε σε 18,2 % τον Μάιο του 1998. Το ποσοστό αυτό αντιπαραβάλλεται με το 26,7 % του Νοεμβρίου 1997 που αναφέρεται στον πρώτο Πίνακα. Ιδιαίτερα επισημαίνεται η πρόοδος που έχουν επιτύχει μεταξύ αυτών των δύο ημερομηνιών η Σουηδία, η Φινλανδία, η Γερμανία και η Ελλάδα. Ωστόσο, μέχρι την 1η Μαΐου 1998 249 οδηγίες (σχεδόν το ένα πέμπτο της συνολικής νομοθεσίας για την Ενιαία Αγορά) δεν είχαν ακόμη τεθεί σε εφαρμογή στο σύνολο των κρατών μελών.

2.1.2. Ένας ενδιαφέρων νέος πίνακας παρέχει μια ποσοτική ανάλυση των προβληματικών τομέων. Προκύπτει ότι πρόκειται κυρίως για τις τηλεπικοινωνίες, την πνευματική και βιομηχανική ιδιοκτησία, τις μεταφορές και τις δημόσιες συμβάσεις. Σε καθένα από τους τομείς αυτούς υπολείπεται ακόμη να μεταφερθεί στις εθνικές νομοθεσίες του συνόλου της Ένωσης πολύ περισσότερο από το 50 % των οδηγιών. Η ΟΚΕ θα ήθελε να δει την ανάλυση της Επιτροπής για τις αιτίες των δυσκολιών σ' αυτούς τους συγκεκριμένους τομείς.

2.1.3. Οι αριθμοί που αφορούν τη μεταφορά των οδηγιών στις εθνικές νομοθεσίες είναι γενικά ενθαρρυντικοί. Παρατηρείται αξιοσημείωτη πρόοδος μετά τη δημοσίευση του πρώτου Πίνακα Αποτελεσμάτων. Όμως, μένει πολύς δρόμος για την επίτευξη του στόχου της μεταφοράς του 100 % των οδηγιών ως το τέλος του έτους και είναι κάτι περισσότερο από πιθανό ότι ο στόχος αυτός δεν θα επιτευχθεί. Η ΟΚΕ καλεί και πάλι την Επιτροπή να εξετάσει τη χρήση κανονισμών αντί οδηγιών για την υποβοήθηση της αποτελεσματικής επιβολής.

2.1.4. Αναμφίβολα, η καλύτερη είδηση που εξαγγέλλεται σ' αυτό το κεφάλαιο του δεύτερου Πίνακα είναι ότι όλα τα κράτη μέλη έχουν πλέον θεσπίσει κέντρα συντονισμού για την επεξεργασία και την επίλυση των προβλημάτων της Ενιαίας Αγοράς, όλα έχουν ιδρύσει σημεία επαφής για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες και όλα έχουν παράσχει πληροφορίες για τις διαμαρτυρίες και τις διαδικασίες επί παραβάσει. Αυτό

(1) ΕΕ C 157 της 25.5.1998. Η γνωμοδότηση εκείνη σχολίαζε πολυάριθμες πτυχές του προγράμματος δράσης, τις οποίες δεν έχει νόημα να επαναλάβουμε εδώ. Η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται, επομένως, στα περιεχόμενα και την ποιότητα του 2ου Πίνακα Αποτελεσμάτων και μόνο.

(2) CSE 97/1.

σημαίνει ότι έχει αναπτυχθεί πλέον μια διοικητική διάρθρωση σε όλη την Ευρώπη, η οποία αναμένεται ότι θα επιτρέψει, κατ' αρχήν και εν καιρώ, τόσο στην Επιτροπή όσο και στα κράτη μέλη να αντιμετωπίζουν τα θέματα των παραβάσεων και της επιβολής σε ενημερωμένη και συνεκτική βάση. Εντούτοις, τώρα που δημιούργησε αυτή την δομή, η Επιτροπή δεν πρέπει να αδρανήσει και να περιμένει τα αποτελέσματα. Πρέπει να ενεργήσει χωρίς καθυστέρηση προκειμένου να διασφαλίσει την ευρεία πληροφόρηση των επιχειρήσεων και του κοινού σχετικά με τα σημεία επαφής και τα κέντρα συντονισμού σε όλα τα κράτη μέλη και να διασφαλίσει την αποτελεσματική πρόσβαση σ' αυτά.

2.1.5. Σε μία παράγραφο η Επιτροπή διατυπώνει το αξιολογικό μείωτο, αν και μυστηριώδες, σχόλιο ότι «πρέπει να διαλυθεί κάθε υποψία ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τη νομοθεσία της Ενιαίας Αγοράς επιλεκτικά, κατά τρόπο που να εξυπηρετεί τα εθνικά τους συμφέροντα». Το σχόλιο είναι αξιολογικό, επειδή είναι απομονωμένο και ασύνδετο. Δεν προσδιορίζει ποιος συγκεκριμένα έχει αυτή την υποψία ούτε αν στρέφεται εναντίον συγκεκριμένων κρατών μελών. Και δεν έχει γραφεί για να τη διαλύσει! Τόσο τα κράτη μέλη όσο και η ΟΚΕ ενδιαφέρονται να μάθουν αν και τότε σκοπεύει η Επιτροπή να αναπτύξει τις συγκεκριμένες παραμέτρους αυτής της δήλωσης.

2.2. Παραβάσεις

2.2.1. Η διαδικασία επί παραβάσει αφορά τις τυπικές ρυθμίσεις με τις οποίες η Επιτροπή κοινοποιεί σε ένα κράτος μέλος την ανησυχία της σχετικά με πιθανή παραβίαση των κανόνων της Ενιαίας Αγοράς και την επακόλουθη διαδικασία που καταλήγει είτε στην επίλυση του προβλήματος είτε σε παραπομπή στο Δικαστήριο. Η παράβαση ενδέχεται να αφορά την εσφαλμένη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία των οδηγιών ή των κανόνων για την Ενιαία Αγορά, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων των Συνθηκών. Η Επιτροπή, σε επίσημη κοινοποιητήρια επιστολή της, υποβάλλει διαμαρτυρία στο εν λόγω κράτος μέλος. Αν δεν είναι ικανοποιημένη από την απάντησή του, η Επιτροπή απευθύνει στη συνέχεια στο κράτος μέλος αιτιολογημένη γνώμη και έπειτα, σε περίπτωση μη ικανοποιητικής απάντησης και σε αυτή, αποφασίζει αν θα παραπέμψει το κράτος μέλος στο Δικαστήριο.

2.2.2. Η Επιτροπή αναφέρει ότι το 1997 στο 15 % περίπου των περιπτώσεων δεν υπήρξε απάντηση είτε στις επιστολές επίσημης κοινοποίησής της είτε στις επακόλουθες αιτιολογημένες γνώμες. Η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και η Πορτογαλία φαίνεται πως είχαν τις μεγαλύτερες δυσκολίες, ιδίως όσον αφορά την απάντηση σε ορισμένες αιτιολογημένες γνώμες. Από την άλλη πλευρά, όλα τα κράτη μέλη πλην ενός (της Ιρλανδίας) ξεπερνούσαν — κατά μέσο όρο κατά 20-30 ημέρες — την κανονική προθεσμία των 60 ημερών που προβλέπεται για την απάντηση είτε στον ένα είτε στον άλλο τύπο ανακοίνωσης. Οι Κάτω Χώρες, η Πορτογαλία και το Ηνωμένο Βασίλειο χρειάστηκαν όλες τους πολύ περισσότερες από 120 ημέρες για να απαντήσουν στις αιτιολογημένες γνώμες κατά τη διάρκεια αυτού του έτους.

2.2.3. Η Επιτροπή δηλώνει ότι «ο αριθμός των διαδικασιών επί παραβάσει δεν δείχνει σημεία μείωσης», αν και προσθέτει (αφού μόνο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο μπορεί να έχει την

τελική απόφαση) ότι τα δεδομένα της θα πρέπει να αντιμετωπισθούν με σύνεση. Αν η δωδεκάμηνη περίοδος 1η Μαρτίου 1997 — 1η Μαρτίου 1998 συγκριθεί με την περίοδο 1η Σεπτεμβρίου 1996 — 1η Σεπτεμβρίου 1997, προκύπτει ότι ο αριθμός των επιστολών επίσημης κοινοποίησης ήταν 392 έναντι 242, ο αριθμός των αιτιολογημένων γνώμων ήταν 140 έναντι 68, και ο αριθμός των υποθέσεων που παραπέμφθηκαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο 38 έναντι 27. Δεν μπορεί να ειπωθεί αν το άλμα των αριθμών κατά τη δεύτερη περίοδο πρέπει να θεωρηθεί ως εκτροπή ή ως τμήμα μιας γενικότερης τάσης, πριν παραληφθούν νέα αριθμητικά στοιχεία από την Επιτροπή.

2.2.4. Από την άλλη πλευρά, κατά την περίοδο 1η Μαρτίου 1997 — 1η Μαρτίου 1998 132 υποθέσεις έκλεισαν μετά από επιστολή επίσημης κοινοποίησης (από τις 392 που εκδόθηκαν) και άλλες 42 υποθέσεις έκλεισαν μετά από αιτιολογημένη γνώμη (από τις 140). Τα κράτη μέλη που έλαβαν τις περισσότερες αιτιολογημένες γνώμες κατά την εν λόγω περίοδο ήταν το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία και η Πορτογαλία. Στη Φινλανδία δεν απευθύνθηκε καμία αιτιολογημένη γνώμη, στη Δανία 1 και στη Σουηδία 2. Ο αριθμός των υποθέσεων που παραπέμφθηκαν τελικά στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ήταν σχετικά μικρός (συνολικά 38). Το Βέλγιο, η Γερμανία, η Γαλλία και η Ιταλία είχαν από 6 παραπεμφθείσες υποθέσεις η καθεμία και 5 η Ισπανία.

2.2.5. Οι τελικές παρατηρήσεις της Επιτροπής για τις παραβάσεις είναι εντυπωσιακές. «Υπάρχει συσχέτιση», γράφει, «μεταξύ των χωρών που έχουν το υψηλότερο μερίδιο των περιπτώσεων παράβασης και εκείνων που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη βραδύτητα στη μεταφορά της νομοθεσίας. Αν και αυτό δεν θα πρέπει να θεωρηθεί οριστικό, υπάρχει σαφής επισημάνση των κρατών μελών που εφαρμόζουν τους κανόνες της Ενιαίας Αγοράς με το μεγαλύτερο σθένος.» Η δήλωση αυτή είναι τόσο έντονη, ώστε η ΟΚΕ πιστεύει πως σύντομα η Επιτροπή θα αναγκαστεί ή να την αναπτύξει κατονομάζοντας τα κράτη μέλη για τα οποία νομίζει ότι ισχύει ή να την αποσύρει.

2.3. Επιβολή

2.3.1. Δεδομένων των απόψεων που εξέφραζε στο αρχικό «Πρόγραμμα δράσης για την Ενιαία Αγορά», η επιβολή είναι ένας από τους τομείς για τους οποίους η Επιτροπή λέει λιγότερα από ό,τι θα περίμενε κανείς. Στην παρούσα έκδοση του Πίνακα Αποτελεσμάτων γίνεται αναφορά στις εγγενείς καθυστερήσεις του δικαστικού συστήματος. Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις όπου απαιτείται απόφαση του Δικαστηρίου για να ρυθμιστεί μια διαφορά, ο απαιτούμενος χρόνος «μπορεί να εκταθεί έως και 5 έτη σε περιπτώσεις μη μεταφοράς και έως 8 έτη σε περίπτωση εσφαλμένης εφαρμογής ή εσφαλμένης μεταφοράς των κανόνων».

2.3.2. Τα διαστήματα αυτά είναι ασφαλώς υπερβολικά μεγάλα για τη ρύθμιση διαφορών και για τα δύο μέρη. Η ΟΚΕ έχει ήδη επιστήσει την προσοχή στη μεγάλη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας και στο πώς η διάρκεια αυτή αποδυναμώνει την όλη διαδικασία της επιβολής. Λέγεται ότι δικαιοσύνη που αργεί είναι δικαιοσύνη που δεν αποδίδεται. Είναι οπωσδήποτε σκόπιμο να πραγματοποιηθεί επισκόπηση του χρόνου που απαιτείται για την επίλυση των διαφορών.

2.3.3. Στο «Πρόγραμμα δράσης για την Ενιαία Αγορά», η Επιτροπή εξέταζε ως ενδεχόμενο ορισμένα εναλλακτικά ή/και συμπληρωματικά μέτρα επιβολής. Έγραφε ότι αν χρειάζεται, η Επιτροπή «θα παραπέμψει τις σοβαρές περιπτώσεις μη μεταφοράς στο Συμβούλιο Εσωτερικής Αγοράς». Μέχρι στιγμής δεν έχει παραπέμψει στο Συμβούλιο καμία υπόθεση και πρέπει, συνεπώς, να υποτεθεί ότι δεν υπήρξε καμία.

2.3.4. Η Επιτροπή έγραφε, επίσης, ότι σε περιπτώσεις σοβαρών παραβιάσεων του κοινοτικού δικαίου, που επηρεάζουν σοβαρά τη λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς, «η Επιτροπή θα πρέπει να μπορεί να λαμβάνει επείγοντα μέτρα κατά των κρατών μελών ... επιβάλλοντας κυρώσεις όταν χρειάζεται. Η ενίσχυση των εξουσιών επιβολής της Επιτροπής θα συμβάλει σ' αυτόν τον στόχο και στη μείωση των καθυστερήσεων στην επίλυση των προβλημάτων.» Η ΟΚΕ καταλαβαίνει από αυτή τη δήλωση ότι η Επιτροπή επεξεργάζεται επί του παρόντος σχετικές προτάσεις, τις οποίες ελπίζει ότι θα παρουσιάσει εντός του τρέχοντος έτους. Αν συμβεί αυτό, θα πρόκειται για μια σημαντική εξέλιξη, για την οποία η ΟΚΕ θα δείξει έντονο ενδιαφέρον.

2.4. Μηχανισμοί διαφάνειας

2.4.1. Πρόκειται για ένα νέο τμήμα του Πίνακα Αποτελεσμάτων. Σχολιάζει τους τεχνικούς κανόνες, την κοινοποίηση των εθνικών μέτρων και την πρόοδο του σχεδίου SLIM.

2.4.2. Η οδηγία 83/189/ΕΟΚ επιβάλλει στα κράτη μέλη να κοινοποιούν στην Επιτροπή (καθώς και μεταξύ τους) τους νέους τεχνικούς κανόνες που σκοπεύουν να θεσπίσουν. Έτσι, η Επιτροπή ή τα άλλα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να κρίνουν κατά πόσο είναι συμβατοί με τους κανόνες της Ενιαίας Αγοράς.

2.4.3. Η ταχεία αύξηση του αριθμού αυτών των κοινοποιήσεων αποτέλεσε αντικείμενο γνωμοδότησης πρωτοβουλίας της ΟΚΕ στις 25 Μαρτίου 1998⁽¹⁾. Η ανησυχία που εξέφραζε η ΟΚΕ σ' εκείνη τη γνωμοδότηση απηχείται από την Επιτροπή στην παρούσα έκδοση του Πίνακα Αποτελεσμάτων. Ωστόσο, τα αριθμητικά στοιχεία της Επιτροπής δείχνουν ότι το ποσοστό των κοινοποιήσεων για παράβαση του κοινοτικού δικαίου δεν έχει αυξηθεί αναλογικά και παραμένει γύρω στις 230 τα τελευταία δύο χρόνια. Αν αυτό δικαιολογεί κάποια αισιοδοξία για τη συμπεριφορά των κρατών μελών, είναι πολύ νωρίς για να λεχθεί. Η γνώμη της ΟΚΕ — ότι είναι ανεπιθύμητος ένας συνεχής πολλαπλασιασμός των εθνικών προτύπων — παραμένει αμετάβλητη.

2.4.4. Η Επιτροπή σχολιάζει, επίσης, την απόφαση 3052/95, η οποία επιβάλλει στα κράτη μέλη να κοινοποιούν στην Επιτροπή τα εθνικά μέτρα που παρεμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών που παράγονται ή διακινούνται στο εμπόριο νόμιμα σε άλλο κράτος μέλος. Η Επιτροπή δεν είναι ικανοποιημένη από το γεγονός ότι μέχρι στιγμής μόνο τρία κράτη έχουν προβεί σε τέτοιες κοινοποιήσεις: η Γερμανία, η

Γαλλία και η Φινλανδία. Σχολιάζει αυστηρά ότι «θα επιμένει στις τοπικές αρχές να εφαρμόζουν την απόφαση σε όλα τα επίπεδα και, αν είναι απαραίτητο, θα κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει κατά των λιγότερο επιμελών κρατών μελών». Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η Επιτροπή έχει απόλυτο δίκιο που απευθύνει αυτή την προειδοποίηση και ζητεί να εφαρμόζεται αυστηρά όταν είναι απαραίτητο.

2.4.5. Όσον αφορά την πρόοδο δυνάμει της πρωτοβουλίας SLIM⁽²⁾, για την οποία η ΟΚΕ έχει δείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, η Επιτροπή είναι μάλλον απογοητευμένη. «Δεν ανταποκρίνεται στο επίπεδο των αρχικών προσδοκιών. Υπάρχει αναντιστοιχία ανάμεσα στην υποστήριξη της απλοποίησης της κοινοτικής νομοθεσίας σε πολιτικό επίπεδο και την πρακτική ικανότητα των κοινοτικών οργάνων να λαμβάνουν ταχέως τις απαραίτητες αποφάσεις για την εφαρμογή της σχετικής πολιτικής».

2.4.6. Η Επιτροπή ζητεί «μεγαλύτερη δέσμευση σε όλα τα επίπεδα». Αναμφίβολα χρειάζεται αυτή η δέσμευση, χρειάζεται όμως και μια εξήγηση των αντιμετωπιζόμενων δυσκολιών. Δυστυχώς, η Επιτροπή βρίσκεται σε αμηχανία διότι δεν έχει απλοποιήσει καμία από τις δικές της οδηγίες, πράγμα που δεν τη βοηθά όταν παρακινεί άλλους να δράσουν και που εξηγεί ίσως τον σχετικό λακωνισμό της Επιτροπής επ' αυτού του θέματος. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι είναι καιρός να δώσει η Επιτροπή το παράδειγμα σ' αυτόν τον τομέα.

2.5. Ανατροφοδότηση από πλευράς των Ευρωπαίων πολιτών

2.5.1. Αυτό είναι άλλο ένα νέο στοιχείο του Πίνακα. Οι πληροφορίες που περιέχονται στην παρούσα έκδοση, οι οποίες συλλέχθηκαν από την Υπηρεσία Σήμανσης της Επιτροπής, αφορούν τη διασυννοριακή κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Η Επιτροπή πιστεύει ότι το βασικό νομοθετικό πλαίσιο που την κατοχυρώνει έχει κανονικά τη θέση του στο κοινοτικό επίπεδο. Ενδιαφέρθηκε να μάθει τις απόψεις διάφορων λαών σε σχέση με την αναζήτηση εργασίας, με το δικαίωμα διαμονής, με τα δικαιώματα κοινωνικής ασφάλισης, με τη μεταφορά των εθνικών συνταξιοδοτικών τους δικαιωμάτων και την αναγνώριση των τυπικών επαγγελματικών τους προσόντων σε κράτη μέλη άλλα από το δικό τους. Αναγνωρίζεται ότι υπάρχουν σημαντικές πρακτικές δυσκολίες, που εμποδίζουν τους πολίτες να επωφεληθούν των δικαιωμάτων τους, και ότι αυτό οφείλεται κατά πρώτο λόγο στην έλλειψη κατάλληλης πληροφόρησης.

2.5.2. Η ανάλυση που περιέχεται στο έγγραφο της Επιτροπής είναι και χρήσιμη και ενδιαφέρουσα, αλλά πιο λεπτομερειακή από ό,τι μπορεί να αντιγραφεί σε τούτη τη γνωμοδότηση. Οι πληροφορίες που παρέχονται κατωτέρω αντικατοπτρίζουν μόνο τα πιο γενικά στοιχεία της έρευνας και αφορούν το ποσοστό των ατόμων που έθιξαν συγκεκριμένα θέματα. Έτσι, οι παρατιθέμενοι αριθμοί δεν προσδιορίζουν τις αιτίες των

⁽¹⁾ «Πρόληψη των νέων εμποδίων στην Ενιαία Αγορά» — ΕΕ C 157 της 25.5.1998.

⁽²⁾ SLIM: Σχέδιο για την απλοποίηση της νομοθεσίας της Εσωτερικής Αγοράς — ξεκίνησε το 1996.

ανησυχιών των ανθρώπων, αλλά υποδεικνύουν τα κύρια πεδία προς περαιτέρω διερεύνηση και ανάληψη κατάλληλης δράσης.

2.5.3. Σε σχέση με την ανεργία, τα κράτη μέλη που αναφέρονταν συχνότερα ήταν το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιταλία και η Γερμανία. Σε σχέση με την αναγνώριση των τίτλων επαγγελματικών σπουδών, αναφέρονταν συχνότερα η Ιταλία, η Αυστρία και η Ισπανία. Σε σχέση με το δικαίωμα διαμονής, αναφέρονταν συχνότερα η Γαλλία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Σε σχέση με τα θέματα κοινωνικής ασφάλισης, τα κράτη μέλη που αναφέρονταν συχνότερα ήταν, όσον αφορά την ανεργία, η Σουηδία, η Πορτογαλία και το Βέλγιο· όσον αφορά τις συντάξεις, η Ελλάδα, το Βέλγιο και η Γαλλία· και όσον αφορά την υγεία, το Βέλγιο, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία. Όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρακολουθούν τις πληροφορίες που δημοσιεύονται σ' αυτό το τμήμα του Πίνακα.

2.6. Η οικονομική ολοκλήρωση της Ενιαίας Αγοράς

2.6.1. Πάλι πρόκειται για νέο στοιχείο της τελευταίας έκδοσης του Πίνακα. Η Επιτροπή παρουσιάζει πληροφορίες που την ωθούν να σκεφθεί ότι η έλευση της Ενιαίας Αγοράς προήγαγε έναν μεγαλύτερο βαθμό οικονομικής ολοκλήρωσης στο εσωτερικό της ΕΕ.

2.6.2. Εξετάζοντας κατ' αρχάς το θέμα του εμπορίου, η Επιτροπή δηλώνει ότι ο μέσος όρος των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών αυξήθηκε κατά 2,6 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ 1985 και 1997. Η ταχύτερη αύξηση σημειώθηκε μεταξύ των νότιων κρατών μελών και εκείνων που προσχώρησαν στην Ένωση τελευταία. Ωστόσο, δεδομένης της χαμηλής ποσοστιαίας αύξησης σε διάστημα άνω της δεκαετίας, είναι δύσκολο να συνδεθεί αυτή η ανάπτυξη ειδικά με την καθιέρωση της Ενιαίας Αγοράς. Πιο πειστικό στατιστικό στοιχείο είναι η αύξηση κατά 20-30 % του ενδοκοινοτικού εμπορίου προϊόντων της μεταποιητικής βιομηχανίας — αύξηση η οποία υπερέβη τόσο την αύξηση του ΑΕγχΠ όσο και τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων χωρών.

2.6.3. Η Επιτροπή εξετάζει στη συνέχεια το ύψος των άμεσων ξένων επενδύσεων στην ΕΕ. Όπως λέει, κατά τη δεκαετία του 1980 οι ροές των ξένων επενδύσεων αυξήθηκαν ταχύτατα παγκοσμίως, αλλά η ΕΕ προσέελκυσε ένα υψηλό και συνεχώς αυξανόμενο μερίδιό τους. Κατά την περίοδο 1991-1993 το μερίδιο της ΕΕ ήταν 44 % έναντι μεριδίου που μόλις υπερέβαινε το 28 % την περίοδο 1982-1987. Οι επενδυτικές ροές μεταξύ των κρατών μελών αποτελούσαν το 65 % των συνολικών ξένων επενδύσεων στην ΕΕ κατά την περίοδο 1992-1996 έναντι 57 % την περίοδο 1986-1991. Οι μεγαλύτεροι αποδέκτες ενδοκοινοτικών ξένων επενδύσεων κατά την περίοδο 1992-1996 ήταν οι Κάτω Χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία και ακολουθούσαν σε μικρή απόσταση το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο.

2.6.4. Οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές τριπλασιάστηκαν σε αριθμό μεταξύ 1986 και 1996, τόσο στον δευτερογενή τομέα όσο και στις υπηρεσίες. Σχεδόν το 60 % του συνόλου των πράξεων εντός της Ένωσης αφορούσαν επιχειρήσεις από το ίδιο κράτος μέλος. Γύρω στο 16 % ήταν μεταξύ επιχειρήσεων

από διαφορετικά κράτη μέλη και λιγότερο από 24 % αφορούσαν επιχειρήσεις από ένα κράτος μέλος της Ένωσης και μια τρίτη χώρα.

2.6.5. Η Επιτροπή διατείνεται ότι τα ανωτέρω μεγέθη αντικατοπτρίζουν ως ένα βαθμό την πρόοδο της οικονομικής ολοκλήρωσης στο εσωτερικό της ΕΕ, αλλά δεν είναι σαφές ότι μπορεί να συναχθεί αυτό το συμπέρασμα. Ο αριθμός των διασυνοριακών πράξεων μεταξύ επιχειρήσεων από διαφορετικά κράτη μέλη κορυφώθηκε το 1990 με πάνω από 2000 συμφωνίες, αριθμός ο οποίος, παρά την επιτάχυνση που παρατηρείται από το 1994 και μετά, ακόμη δεν έχει ξεπεραστεί. Τούτο θα υποδήλωνε διαφορετικό συμπέρασμα. Είναι δύσκολο, επομένως, να αποδοθεί στους αριθμούς που σχετίζονται με τις εν λόγω δραστηριότητες οποιαδήποτε ιδιαίτερη σχέση με την καθιέρωση της Ενιαίας Αγοράς.

2.6.6. Τέλος, σ' αυτό το τμήμα του Πίνακα η Επιτροπή εξετάζει τις τιμές, για να δει αν μπορεί να βρει κάποια αναγνωρίσιμη σχέση με την καθιέρωση της Ενιαίας Αγοράς. Πιστεύει ότι βοήκει. Γράφει ότι η Επισκόπηση της Ενιαίας Αγοράς που διενήργησε⁽¹⁾ «έδειξε ότι η σύγκλιση των τιμών των καταναλωτικών αγαθών επιταχύνθηκε με το πρόγραμμα δράσης για την Ενιαία Αγορά. Το 1993 οι διακυμάνσεις της τιμής πανομοιότυπων προϊόντων και υπηρεσιών στα διάφορα κράτη μέλη είχαν μειωθεί σε 19,6 % (από 22,5 % το 1985) για τα καταναλωτικά αγαθά και σε 28,6 % (από 33,7 % το 1985) για τις υπηρεσίες». Εδώ η Επιτροπή στέκεται μάλλον σε σταθερότερο έδαφος όσον αφορά το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει.

2.6.7. Στην τελευταία σελίδα πριν το παράρτημα, η Επιτροπή παραθέτει έναν πίνακα προϊόντων και τιμών, αναφέροντας δίπλα σε κάθε προϊόν τις ακριβότερες και τις φθηνότερες χώρες. Από τον πίνακα αυτό προκύπτει ότι οι δύο ακριβότερες χώρες συνολικά είναι η Δανία και έπειτα η Σουηδία. Οι φθηνότερες είναι η Πορτογαλία και μετά το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ελλάδα. Ωστόσο, όσο διασκεδαστικές και αν είναι, οι πληροφορίες αυτές δεν έχουν καμία ευδιάκριτη σχέση είτε με την καθιέρωση είτε με τη λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς.

3. Αξιολόγηση του Πίνακα Αποτελεσμάτων

Σκοπός και επιτεύγματα

3.1. Στο «Πρόγραμμα δράσης για την Ενιαία Αγορά», η Επιτροπή έθετε τέσσερις στρατηγικούς στόχους. Οι στόχοι αυτοί ήταν: αποτελεσματικότερη νομοθεσία, εξάλειψη των κυριότερων στρεβλώσεων της αγοράς, εξάλειψη των τομεακών εμποδίων στην ολοκλήρωση της αγοράς και υλοποίηση της Ενιαίας Αγοράς προς όφελος των πολιτών. Στο πλαίσιο κάθε στόχου προσδιόριζε έναν περιορισμένο αριθμό σημαντικών επιμέρους δράσεων που είχαν στόχο τη βελτίωση της λειτουργίας της Ενιαίας Αγοράς ως την 1η Ιανουαρίου 1999.

⁽¹⁾ «Οι επιπτώσεις και η αποτελεσματικότητα της Ενιαίας Αγοράς», που δημοσιεύθηκε στις 30.10.1996.

3.2. Ο σκοπός του Πίνακα Αποτελεσμάτων είναι να ρίξει φως στην πρόοδο προς την επίτευξη των δεδηλωμένων στόχων, να δείξει τι έχει επιτευχθεί και τι μένει να επιτευχθεί ακόμη. Οι δύο πρώτες εκδόσεις του Πίνακα εξυπηρέτησαν καλά αυτόν το σκοπό όσον αφορά τα περιορισμένα πεδία δραστηριοτήτων που κάλυπταν. Αυτό δεν είναι επίκριση· δεν μπορούσε κανείς να περιμένει ότι ήταν δυνατό να καλυφθεί πολύ ευρύτερο πεδίο στο διαθέσιμο χρονικό διάστημα. Η συγκέντρωση των απαιτούμενων πληροφοριών με τον απαιτούμενο τρόπο σημαίνει την επινόηση ενός διευρυμένου, και ίσως καινοτόμου, προγράμματος στατιστικής έρευνας, το οποίο χρειάζεται αναγκαστικά χρόνο και πόρους για να καταρτισθεί και έπειτα να εφαρμοσθεί.

3.3. Η πρακτική παρουσίαση του Πίνακα Αποτελεσμάτων είναι εξαιρετική, με σχετικά μικρά περιγραφικά τμήματα, καλοδιατεταγμένα και υποστηριζόμενα από ενημερωμένες στατιστικές και σαφή σχεδιαγράμματα. Η κατονομασία των κρατών μελών σε σχέση με τις επιδόσεις τους έχει το πλεονέκτημα ότι εξειδικεύει στοιχεία που διαφορετικά θα χάνονταν μέσα στους μέσους όρους ή την ανωνυμία (ή και τα δύο) και επιτρέπει έτσι το ενδιαφέρον και την προσοχή των αναγνωστών. Η Επιτροπή δεν έκανε το λάθος να προσπαθήσει να καλύψει υπερβολικά εκτενές πεδίο σε μία και την αυτή έκδοση, αν και το διαθέσιμο υλικό φυσικά θα αυξηθεί με την πάροδο του χρόνου. Υπάρχει καιρός μόνο για μία ακόμη έκδοση μέχρι την ημερομηνία-στόχο, αλλά η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συνεχίσει τον Πίνακα Αποτελεσμάτων επ' αόριστον⁽¹⁾.

3.4. Εξάλλου, ο «πίνακας αποτελεσμάτων» πρέπει να αναπτυχθεί. Τώρα που δεν δημοσιεύει πλέον την ετήσια έκθεσή της για την ενιαία αγορά η Επιτροπή πρέπει να χρησιμοποιήσει άλλα μέσα για την ενημέρωση του κοινού σχετικά με την ενιαία αγορά και ο «πίνακας αποτελεσμάτων» μπορεί να είναι ένα από αυτά. Εντούτοις, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναπτυχθεί ο πίνακας ώστε να έχει ευρύτερη επίδραση. Έχει τη δυνατότητα να αποτελέσει βασικό μέσο πληροφόρησης των παραγόντων σε όλη την ενιαία αγορά. Η Επιτροπή οφείλει να εξετάσει τόσο τη συχνότητα έκδοσής του όσο και το εύρος της κυκλοφορίας του. Το περιεχόμενο κάθε τεύχους του πρέπει να δημοσιεύεται στο Internet.

Εξεύρεση της ορθής ισορροπίας

3.5. Το μόνο (κατανοητό και εύκολο στη διόρθωσή του) πρόβλημα που έχει η Επιτροπή με τον Πίνακα Αποτελεσμάτων είναι η εξεύρεση της ορθής ισορροπίας παρουσίασης των επιτευγμάτων και των παραλείψεων του προγράμματος δράσης. Χωρίς αμφιβολία το πρόγραμμα δράσης αναζωπύρωσε τη δραστηριότητα σε πολλούς τομείς όπου προηγουμένως υπήρχε αδράνεια και γι' αυτό η Επιτροπή είναι επαινητή. Ο Πίνακας Αποτελεσμάτων είναι πρώτα απ' όλα το πλαίσιο παρουσίασης

των επιτευγμάτων του προγράμματος δράσης με σαφή και ελκυστικό τρόπο, όπως έχει συμβεί μέχρι σήμερα.

3.6. Η φυσική περιφάνεια, σε συνδυασμό με τον ενθουσιασμό, έκανε, ωστόσο, πολλές φορές την Επιτροπή να παραβλέψει το γεγονός ότι οι περισσότερες δραστηριότητες που πρέπει να ολοκληρωθούν ως την ημερομηνία-στόχο της 31ης Δεκεμβρίου 1998 είναι δραστηριότητες της Επιτροπής, που αφορούν κυρίως την έναρξη δράσεων ή την ολοκλήρωσή τους. Αν και αυτό είναι ένα ζωτικό πρώτο βήμα, δεν είναι παρά το πρώτο βήμα. Εκεί που πρέπει να λειτουργήσει η Ενιαία Αγορά είναι στο επίπεδο των κρατών μελών. Και σ' αυτό το επίπεδο είναι που βρίσκεται το κατά πολύ μεγαλύτερο πεδίο προς βελτίωση.

3.7. Το γεγονός αυτό συγκαλύπτεται ορισμένες φορές από τον τρόπο παρουσίασης του Πίνακα. Για παράδειγμα, τα επιτυχή μέτρα που απαριθμούνται στην Εισαγωγή υπό την επικεφαλίδα «Το πρόγραμμα δράσης βαίνει καλώς (The Action Plan is largely on course)» είναι ουσιαστικά ένας κατάλογος μέτρων που έχουν υιοθετηθεί σε επίπεδο Επιτροπής και Συμβουλίου και, επομένως, δίδει ψευδή εντύπωση της γενικότερης προόδου.

3.8. Ένα άλλο παράδειγμα παρέχεται στο Παράρτημα και, συγκεκριμένα, στον «Αναλυτικό σχολιασμό της εφαρμογής του προγράμματος δράσης». Εδώ, η μεγάλη πλειοψηφία των συμβόλων που δηλώνουν πρόοδο σχετίζεται με δράσεις της Επιτροπής ή του Συμβουλίου και όχι με δράσεις που έχουν συμφωνήσει να κάνουν ή που ήδη κάνουν τα κράτη μέλη. Μια ματιά στα σημεία που απαντούν στον εαυτό της η Επιτροπή για τις φράσεις του προγράμματος SLIM, για παράδειγμα, θα πρέπει να συγκριθεί με τα λεγόμενά της στο κείμενο σχετικά με την πραγματικότητα της προόδου (βλ. σημείο 2.4.5 ανωτέρω). Η Επιτροπή θα πρέπει να προσαρμόσει αυτήν την πτυχή της παρουσίασης στις μελλοντικές εκδόσεις του Πίνακα Αποτελεσμάτων.

Μελλοντική χρήση

3.9. Όσον αφορά τις μελλοντικές εκδόσεις του Πίνακα, η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να τον αναπτύξει, ούτως ώστε να παρέχει πληροφορίες για τις ιδιαίτερες επιδόσεις των κρατών μελών στους επιμέρους τομείς δραστηριότητας. Για να γίνει αυτό, δεν είναι πάντα απαραίτητο να πραγματοποιούνται δυσάρεστες συγκρίσεις· αρκεί να παρέχονται παραδείγματα κρατών μελών όπου συντελείται πρόοδος και να προσδιορίζονται τα σχετικά μέσα. Πρόκειται για την αρχή της «βέλτιστης πρακτικής», για την οποία η ΟΚΕ πιστεύει ότι μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της βέλτιστης πρακτικής σε πολλές περιοχές όλης της ΕΕ.

3.10. Ένα καλό παράδειγμα τομέα δραστηριότητας για τον οποίο θα έπρεπε να δοθούν πιο αναλυτικές πληροφορίες είναι ο τομέας της επιβολής. Ο τομέας αυτός σχολιάστηκε ανωτέρω (βλ. σημείο 2.3) σε σχέση με τα μέσα που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή. Στο πρόγραμμα δράσης, ωστόσο, η Επιτροπή δήλωνε σαφώς ότι «η πρωταρχική ευθύνη της επιβολής των

⁽¹⁾ Η ΟΚΕ σημειώνει με χαρά ότι οι χώρες ΕΖΕΣ έχουν αρχίσει να δημοσιεύουν τον δικό τους «Πίνακα Αποτελεσμάτων». Είναι βέβαιη ότι οι χώρες αυτές πολύ σύντομα θα εκτιμήσουν την αξία του.

κανόνων της Ενιαίας Αγοράς ανήκει στα κράτη μέλη» και ότι «οι παραβάτες των κανόνων θα πρέπει να υφίστανται κυρώσεις του εθνικού δικαίου, οι οποίες να είναι αποτελεσματικές και αναλογικές και να δρουν αποτρεπτικά»⁽¹⁾. Θα ήταν πολύ χρήσιμο να μάθουμε αν έχουν όντως όλα τα κράτη μέλη τους κατάλληλους νόμους στους νομικούς τους κώδικες και, αν ναι, να πάρουμε πληροφορίες για τη χρήση τους.

3.11. Εξίσου σημαντικό είναι το πολύ συναφές θέμα της καταλληλότητας των ρυθμίσεων των κρατών μελών για τον εντοπισμό των παραβάσεων των κανόνων και για την αντίδραση σ' αυτές τις παραβάσεις μετά τον εντοπισμό τους. Τώρα που όλα τα κράτη μέλη έχουν ιδρύσει σημεία επαφής για τους πολίτες και κέντρα συντονισμού για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να είναι λίγο-πολύ εύκολο να ληφθούν με συνεκτική μορφή. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει οπωσδήποτε να δημοσιεύονται, διότι οι φορείς της Ενιαίας Αγοράς πρέπει να ενημερώνονται για το τι συμβαίνει πού, για να μπορέσουν να το χρησιμοποιήσουν παραγωγικά.

3.12. Άλλοι τομείς στους οποίους η Επιτροπή αντιμετωπίζει δυσκολίες, όπως η αμοιβαία αναγνώριση των προτύπων, και το όλο θέμα του δικαιώματος διαμονής και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, εξαιρετικά σημαντικό από την άποψη της απασχόλησης, θα ωφελούνταν από τη δημοσίευση στον Πίνακα πληροφοριών και αναλύσεων σε εθνική βάση. Ακόμη περισσότερα παραδείγματα παρέχονται στο σημείο 3.4 της προηγούμενης γνωμοδότησης της ΟΚΕ, η οποία αναφέρθηκε ανωτέρω⁽²⁾.

4. Περαιτέρω συλλογισμοί

Η διασυνοριακή κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και τα δικαιώματα των πολιτών

4.1. Η έκθεση για τις εμπειρίες των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με τη διασυνοριακή κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, που περιέχεται στη δεύτερη έκδοση του Πίνακα Αποτελεσμάτων, είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτη. Πάρα πολύ συχνά, δυστυχώς, η σημασία των δικαιωμάτων των πολιτών στο εσωτερικό της ΕΕ παραβλέπεται και υποτιμάται. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή, το θέμα της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού είναι ιδιαίτερα σημαντικό τόσο για την οικονομική όσο και για την κοινωνική επιτυχία της Ενιαίας Αγοράς. Η ανάγκη να γνωρίζουν οι πολίτες τα δικαιώματά τους στην ΕΕ και να είναι σε θέση να κάνουν χρήση τους σε κάθε κράτος μέλος είναι μεγάλης σπουδαιότητας. Η ΟΚΕ προσδοκά από την Επιτροπή να συμπεριλάβει στις βασικές της προτεραιότητες την ανάπτυξη των αναλύσεων της για θέματα των πολιτών και της κοινωνίας και τη δημοσίευση σχετικής έκθεσης στον Πίνακα Αποτελεσμάτων και αλλού.

Η σημασία των κατάλληλων στατιστικών

4.2. Η ΟΚΕ επικροτεί τη δημοσίευση για πρώτη φορά στον Πίνακα Αποτελεσμάτων παραγράφων σχετικών με τις επιπτώσεις της Ενιαίας Αγοράς στην ολοκλήρωση των οικονο-

μιών των κρατών μελών. Πρόκειται για ένα θέμα μεγάλης σπουδαιότητας, πολύ περισσότερο δε ενόψει της επικείμενης καθιέρωσης του ευρώ. Είναι εξαιρετικά χρήσιμο να αναζητηθούν και να δημοσιευθούν οι κατάλληλες πληροφορίες που θα καταδείξουν την έκταση και τα οφέλη (καθώς και τα προβληματικά σημεία) της όλο και πιο ενοποιούμενης ευρωπαϊκής αγοράς, όπως ζήτησε και η ΟΚΕ στην πρόσφατη γνωμοδότησή της για τον πρώτο Πίνακα.

4.3. Ωστόσο, οι μέχρι στιγμής διαθέσιμες πληροφορίες είναι σχηματικές και είναι σημαντικό που η Επιτροπή δεν διαβλέπει εντός τους περισσότερα στοιχεία από όσα υπάρχουν. Η ΟΚΕ φρονεί ότι θα χρειασθεί συλλογή και ανάλυση πιο ενημερωμένων, εκτενών και λεπτομερειακών πληροφοριών από αυτές που έχει σήμερα στη διάθεσή της η Επιτροπή. Η ΟΚΕ διατυπώνει ορισμένες συγκεκριμένες συστάσεις επ' αυτού στο σημείο 3.4 της προαναφερόμενης γνωμοδότησής της⁽²⁾. Παραθέτει, επίσης, εκτενείς παρατηρήσεις στην πρόσφατη γνωμοδότησή της για τις προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με το κοινοτικό στατιστικό πρόγραμμα⁽³⁾, τις οποίες επικροτεί μεν, αλλά πιστεύει ότι θα μπορούσαν να προχωρήσουν περισσότερα.

Διαφάνεια: το ύψιστο ζήτημα

4.4. Πάνω απ' όλα, η ΟΚΕ επιθυμεί να χρησιμοποιηθεί ο Πίνακας για την προαγωγή της διαφάνειας: της διαφάνειας σε σχέση με το τι συμβαίνει στην εσωτερική αγορά, με τα δικαιώματα των πολιτών, με τα δικαιώματα των παραγόντων της αγοράς, με το πώς μπορεί να εξακριβωθεί τι μπορεί να γίνει αν ορισμένα πράγματα μοιάζουν να ακολουθούν ασφαλή πορεία, με το πώς αντιμετωπίζονται και πώς μπορούν να επιλυθούν οι διαμαρτυρίες και, τέλος, με το τι συμβαίνει στα διάφορα κράτη μέλη, ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη ότι όλοι ακολουθούν το ίδιο σύνολο κανόνων.

Η οριμή του προγράμματος δράσης πρέπει να διατηρηθεί

4.5. Θα υπάρξει μόνο μία ακόμη έκδοση του Πίνακα Αποτελεσμάτων μέχρι την ημερομηνία-στόχο του προγράμματος δράσης. Η ΟΚΕ πληροφορείται ότι η Επιτροπή δεν σκοπεύει να ξεκινήσει δεύτερο πρόγραμμα δράσης, αν και δεν έχει ληφθεί ακόμη σχετική απόφαση. Ωστόσο, η ΟΚΕ πιστεύει ότι δεν μπορεί να διακοπεί έτσι απλά το πρόγραμμα. Αυτό θα υπέθαλπε την εντύπωση ότι — καθώς έχει καταβληθεί ειδική προσπάθεια — μπορεί πλέον ο καθένας να ηρεμήσει. Η αξία πολλών επιτευγμάτων ενδέχεται να υπονομευθεί. Είναι σημαντικό να συνεχισθεί η συντονισμένη προσοχή στην εφαρμογή των απαιτήσεων της Ενιαίας Αγοράς, έστω και με διαφορετική μορφή. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η Επιτροπή θα πρέπει να

⁽¹⁾ Πρόγραμμα δράσης για την Ενιαία Αγορά: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο — COM(97) ... τελικό, Ιούνιος 1997, σ. 3.

⁽²⁾ ΕΕ C 157 της 25.5.1998.

⁽³⁾ «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό στατιστικό πρόγραμμα 1998-2002» — ΕΕ C 235 της 27.7.1998, σ. 60.

δημοσιεύσει στις αρχές του φθινοπώρου μια ανακοίνωση, στην οποία να εκθέτει τις προθέσεις της για το 1999 και αργότερα,

ώστε να διατηρηθεί η ορμή και το ενδιαφέρον που έχει προξενήσει το πρόγραμμα δράσης.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τοπικά σύμφωνα για την απασχόληση»

(98/C 407/13)

Στις 11 Δεκεμβρίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 23, εδάφιο 3 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα: «Τοπικά σύμφωνα για την απασχόληση».

Το τμήμα περιφερειακής ανάπτυξης, χωροταξίας και πολεοδομίας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 17 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεσή του κ. Masucci.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά τη 357η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), υιοθέτησε με 108 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρωτοβουλία της Επιτροπής που σκοπό έχει να ενισχύσει τα τοπικά σύμφωνα για την απασχόληση άρχισε το 1997 αποσπώντας την γενική αποδοχή και τη συμμετοχή των κρατών μελών.

1.1.1. Με την επιλογή των 10 αγγλικών σχεδίων ολοκληρώθηκε η παρουσίαση των σχετικών προγραμμάτων όλων των χωρών που ανέρχονται σε 89 ΤΣΑ που θα τύχουν κοινοτικής χρηματοδότησης 200 εκατ. Ecu για τεχνική βοήθεια και θα αποτελέσουν αντικείμενο παρακολούθησης.

1.1.2. Η Επιτροπή έχει επιλέξει να συνοδεύσει την υλοποίηση των εν λόγω ΤΣΑ και να μην περιοριστεί μόνο στην οικονομική ενίσχυση, δίνοντας έτσι στην πρωτοβουλία αυτή παραδειγματική και πειραματική αξία στο πλαίσιο της έρευνας των καλύτερων μέσων για την καταπολέμηση της ανεργίας και για την αποτελεσματικότερη χρησιμοποίηση των Διαρθρωτικών Ταμείων κατά τα επόμενα χρόνια.

1.2. Στο πρόγραμμα αυτό, η Επιτροπή έχει καλέσει και την ΟΚΕ να διαδραματίσει ενεργό ρόλο για την προώθηση των συμφώνων, στους κόλπους ενός διοργανικού Φόρουμ που δεν έχει λειτουργήσει ακόμη.

1.2.1. Η ΟΚΕ έχει ήδη εκπονήσει και συζητήσει ενημερωτική έκθεση, με σκοπό να «συμβάλει στην προώθηση των ΤΣΑ,

παρέχοντας πληροφορίες για τη μεθοδολογία κατασκευής, τις διαδικασίες υλοποίησης και λειτουργίας».

1.2.2. Στο έγγραφο αυτό αναφέρονταν ότι η τοπική ανάπτυξη θα είναι σημαντικό στοιχείο για την εδραίωση της Ένωσης και την ανταγωνιστικότητά της, εφόσον το περιεχόμενο της συνίσταται στη δημοκρατική συμμετοχή, στη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, στην κατάρτιση των νέων ιθυνουσών τάξεων, στη δέσμευση όλων των πολιτών για την οργάνωση της περιοχής, των εμπορικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων, στην κοινωνική αλληλεγγύη.

1.2.3. Η ΟΚΕ υπογράμμισε, επίσης, ότι η επιλογή της προσεκτικής εξέτασης και παρακολούθησης των ΤΣΑ θα πρέπει να ενταχθεί στη γενική στρατηγική για την απασχόληση η οποία αφορά τη μακροοικονομική πολιτική και την πολιτική εργασίας, τη λειτουργία της αγοράς εργασίας και την περιφερειακή ανάπτυξη της απασχόλησης.

Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να συμβάλει στο συντονισμό των διαφόρων βαθμίδων διοίκησης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με στόχο την ανάπτυξη και τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, κυρίως για τους νέους· τη βέλτιστη δυνατή χρήση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων· την υλοποίηση νέων προϊόντων και υπηρεσιών για τις επιχειρήσεις και τα πρόσωπα· τη δημιουργία πρόσθετων, πραγματικών και βιώσιμων θέσεων εργασίας.

Ο συντονισμός των πόρων αυτών και ο συμψηφισμός τους με τους πόρους του ιδιωτικού τομέα, ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα τη βέλτιστη απόδοση και πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα. Το ΤΣΑ πρέπει να αποτελεί ένα «ποιοτικό άλμα» όσον αφορά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των παρεμβάσεων, την αποτελεσματική χρήση των πόρων, και την επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων σε ό,τι αφορά τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Όσον αφορά το περιεχόμενο, θα πρέπει πραγματικά και πρακτικά να στοχεύουν στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Πράγματι, δεν πρόκειται μόνο για τη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων, αλλά για τη δημιουργία πραγματικών ευκαιριών απασχόλησης· από πρακτική άποψη, κατά την επεξεργασία του ΤΣΑ πρέπει να τεθούν στόχοι ανάλογα με τους διαθέσιμους πόρους, αρχής γενομένης από τις ειδικές προϋποθέσεις κάθε περιοχής.

Η δράση παρακολούθησης και διάδοσης των ορθών πρακτικών δεν θα χρησιμεύσει για την εκπόνηση του ιδανικού προτύπου ΤΣΑ, αλλά θα συμβάλει στο να βοηθήσει όσους συμμετέχουν στον προσδιορισμό των ΤΣΑ διότι «κατανοούν καλύτερα τις προκλήσεις, τις ευκαιρίες και τους περιορισμούς που απορρέουν από την ένωση, την καινοτομία, και την προσέγγιση εκ των κάτω προς τα άνω».

1.2.3.1. Στο έγγραφο αυτό ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην εταιρική σχέση που αποτελεί το φυσιολογικό πλαίσιο ξεχωριστού ενδιαφέροντος των κοινωνικών εταίρων που εκφράζει η ΟΚΕ.

1.2.3.2. Στο έγγραφο αυτό προτείνονταν μεταξύ άλλων η ενεργός συμμετοχή της ΟΚΕ, τόσο ενόψει του Φόρουμ όσο και κατά τη διάρκεια της εμπειρίας, να επικεντρωθεί κυρίως σε τρεις στόχους:

- ευρεία ενημέρωση και προώθηση όσον αφορά την στρατηγική των ΤΣΑ, ως παράδειγμα διαβουλεύσεως για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη·
- ειδική παρακολούθηση της λειτουργίας της εταιρικής σχέσης·
- επαλήθευση των αξιολόγησης των καινοτόμων δράσεων που δημιουργούν πραγματικές θέσεις απασχόλησης διαρκείας, με την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των «νέων κοιτασμάτων απασχόλησης» της τοπικής ανάπτυξης.

1.3. Στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι να εμβαθύνει την προβληματική γύρω από τους στόχους αυτούς και να εντοπίσει θετικές δράσεις τις οποίες θα πραγματοποιήσει η ΟΚΕ ενόψει του Φόρουμ και καθόλη τη συνοδευτική περίοδο των προτύπων συμφώνων.

2. Οι πρώτες επαληθεύσεις των περιεχομένων των ΤΣΑ

2.1. Το Νοέμβριο 1997 η Επιτροπή παρουσίασε το περιεχόμενο ορισμένων από τα επιλεγθέντα ΤΣΑ⁽¹⁾. Τα συγκεκριμένα μέτρα που προβάλλονται είναι ιδιαίτερος ενδιαφέροντα και ποικίλα.

2.1.1 Ορισμένα σχέδια βασίζονται στη διαφοροποίηση του τοπικού παραγωγικού ιστού, στη δημιουργία ΜΜΕ και στην προώθηση περιφερειακών και τοπικών προϊόντων (Σύμφωνα της Molise και της Alto Belice στην Ιταλία, που στηρίζονται στη δημιουργία δύο νέων επιχειρήσεων και ποιοτικών αγορών για την αξιοποίηση των τοπικών γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής· το Σύμφωνο του Clabecq στο Βέλγιο που στηρίζεται στην ενίσχυση του κεφαλαίου κινδύνου των ΜΜΕ).

2.1.2. Όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση και την ένταξη στην εργασία, η τάση είναι η προετοιμασία εξιδανικευμένων σταδιοδρομιών (Σύμφωνα της Schirneck στην Αλσατία, της Westmeath στην Ιρλανδία, της Flevoland στις Κάτω Χώρες, με μέτρα κατάρτισης και ατομική ολοκλήρωση). Στη Marinha Grande της Πορτογαλίας βάση είναι η κατάρτιση ποιότητας στον παραδοσιακό τομέα της υαλοργιάς).

2.1.3. Καταρτίστηκαν διάφορα σχέδια με σκοπό την ενθάρρυνση της δημιουργίας νέων επαγγελμάτων όπως το Σύμφωνο Ponte των Αρδεννών, Roubaix και St. Herballi στη Γαλλία που αξιοποιεί τις υπηρεσίες του τουρισμού και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ το Σύμφωνο Lahti προβλέπει ειδικευμένο κέντρο παροχής υπηρεσιών σε ηλικιωμένα άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες.

2.1.4. Επιζητείται επίσης η ενεργοποίηση των χρηματικών ενισχύσεων για την ανεργία ή των ελάχιστων κοινωνικών εισοδημάτων με τη μετατροπή τους σε «ενισχύσεις για την εργασία», όπως στο Σύμφωνο Jamtland της Σουηδίας και στο Σύμφωνο Barnsley της Μεγάλης Βρετανίας.

2.1.5. Η προαγωγή των ίσων ευκαιριών αποτελεί έναν άλλον σημαντικό στόχο πολλών συμφώνων, όπως στην Ισπανία το Σύμφωνο της Αστούριας που προβλέπει μέτρα για την ενθάρρυνση των γυναικών επιχειρηματιών. Αντιθέτως, ενίσχυση για την επανένταξη στον κόσμο της εργασίας έπεται από τις γονικές άδειες ή τις άδειες μητρότητας προβλέπεται στο Σύμφωνο της Βιέννης στην Αυστρία.

2.1.6. Τέλος, οι θεματικές της οργάνωσης της εργασίας και του χρόνου εργασίας αποτελούν αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής όπως στο Σύμφωνο της Βρέμης στη Γερμανία και σε διάφορα γαλλικά σύμφωνα όπως της Ussel και της Albertville στόχος των οποίων είναι να εξασφαλιστεί η απασχόληση των εποχιακών εργαζομένων για όλο το χρόνο.

2.2. Σε όλα αυτά τα σχέδια, όπως επιβεβαιώνει η Επίτροπος κ. Wulf-Mathies, που είναι αρμόδια για την περιφερειακή πολι-

⁽¹⁾ IP/97/984 της 13ης Νοεμβρίου 1997. Ανακοινωθέν Τύπου για τη συνέντευξη Τύπου της Επιτροπής Wulf-Mathies, που παρουσίασε ένα πρώτο απολογισμό των 89 ΤΣΑ.

τική, στόχος είναι η επίτευξη των δύο βασικών στόχων των ΤΣΑ: «Αντιμετώπιση του προβλήματος στη ρίζα του με τη δημιουργία πραγματικών προοπτικών απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο και δημιουργία νέων ιδεών μέσω της ανταλλαγής εμπειριών»⁽¹⁾.

2.3. Τους πρώτους μήνες του τρέχοντος έτους ολοκληρώθηκαν, σχεδόν για όλα τα ΤΣΑ, τα προγράμματα δράσης που η Επιτροπή άρχει να εξετάζει προκειμένου να εγκριθούν οριστικά και στη συνέχεια να χρηματοδοτηθούν τα ΤΣΑ.

2.3.1. Από τις εκθέσεις μέσης περιόδου που συντάχθηκαν από τους εμπειρογνώμονες⁽²⁾ προκύπτουν αξιοσημείωτα θετικά στοιχεία για τις σημαντικές προόδους, αλλά επίσης πολλές ελλείψεις και ανεπάρκειες που οφείλονται στην έλλειψη πνεύματος συνεργασίας, στον απόλυτα καινούργιο χαρακτήρα της πρωτοβουλίας για ορισμένες χώρες, και σε οργανωτικά προβλήματα, προβλήματα διαχείρισης, και χρηματοδοτικά προβλήματα.

2.3.2. Οι θετικές πτυχές είναι:

- η ορθή διάρθρωση του κοινωνικοοικονομικού πλαισίου και των καταστάσεων κρίσης της απασχόλησης: η ισχυρή καινοτόμος δυναμική που έχει εξαπολυθεί από τα ΤΣΑ, από απόψεως περιεχομένου και προβλεπόμενων ενεργειών·
- η ισχυρή αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και της επιμόρφωσης·
- η καλή συμμετοχή των ΜΜΕ, των συνεταιρισμών και του τριτογενούς τομέα.

2.3.3. Οι πιο σημαντικές επισημάνσεις των εμπειρογνομόνων αφορούν:

α) όσον αφορά το περιεχόμενο:

- την έλλειψη ποσοτικής έκφρασης των στόχων απασχόλησης των ΤΣΑ·
- την ανεπαρκή επεξεργασία πολλών από τις προβλεπόμενες δράσεις·
- δεν υπάρχουν συστήματα δεικτών για τα αποτελέσματα και οι παρεμβάσεις δεν έχουν εκφρασθεί ποσοτικά·
- τα προγράμματα δράσης δεν είναι επαρκώς αναλυτικά·
- δεν υποδεικνύονται τα διαθέσιμα δημοσιονομικά μέσα καθώς και τα κονδύλια χρηματοδότησης που πρέπει να ενεργοποιηθούν· επίσης, αναφέρεται μόνο σε γενικές γραμμές η δέσμευση κοινής χρηματοδότησης, χωρίς να διευκρινίζονται οι αναλογίες·

— δεν υπάρχουν χρονοδιαγράμματα για τα μέτρα και τις προβλεπόμενες δράσεις·

— λείπουν οι αναγκαίες επαγγελματικές εξειδικεύσεις·

— τα μέτρα κατάρτισης δεν περιλαμβάνουν τις μεθοδολογίες και τις διαδικασίες επιλογής των μαθητευόμενων·

β) όσον αφορά την κοινοπραξία:

— αδυναμία της κοινοπραξίας λόγω έλλειψης παράδοσης κοινής εργασίας και συνεργασίας·

— έλλειψη πνεύματος τοπικής ανάπτυξης·

— έλλειψη ενημέρωσης και εμπειρίας για τα πλεονεκτήματα που τα ΤΣΑ μπορούν να προσφέρουν σε τοπικό επίπεδο·

— η κοινοπραξία είναι ιδιαίτερη επικεντρωμένη στα κεντρικά και τοπικά δημόσια ιδρύματα·

— η ιδιωτική πρωτοβουλία σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και αν είναι παρούσα δεν είναι ορατή, και σχεδόν απουσιάζει τελείως, σε ορισμένες χώρες, η έλλειψη ιδιωτικών φορέων μεταξύ των φορέων πραγματοποίησης των ΤΣΑ·

— μολονότι υπάρχει συμμετοχή των ΜΜΕ, υπάρχει παντελής απουσία των μεγάλων βιομηχανικών φορέων·

— ο κόσμος της πανεπιστημιακής έρευνας δεν συμμετέχει σχεδόν καθόλου.

γ) όσον αφορά τις χρηματοδοτήσεις:

— έλλειψη ενημέρωσης για τις χρηματοδοτήσεις και για τους εθνικούς και ιδιωτικούς χρηματοδότες·

δ) όσον αφορά τις διαδικασίες:

— μη προσδιορισμός της νομικής φύσης των υποχρεώσεων όσον υπογράφουν τη σύμβαση κοινοπραξίας·

— δυσκολίες υλοποίησης της προσέγγισης «εκ των κάτω προς τα άνω»·

— οι τοπικές πολιτικές συγκρούσεις έχουν καθυστερήσει ή έχουν θέσει σε αμφισβήτηση επανειλημμένως το περιεχόμενο των ΤΣΑ.

2.4. Αυτές οι δυσκολίες και ανεπάρκειες έχουν επιφέρει αρκετές καθυστερήσεις σε ορισμένες χώρες στα ΤΣΑ, πολλά από τα οποία βρίσκονται ακόμα στη φάση της διερεύνησης των πηγών χρηματοδότησης. Οι εμπειρογνώμονες προβλέπουν ότι πριν από το επόμενο έτος διάφορα ΤΣΑ δεν θα καταφέρουν να καλύψουν τα κενά αυτά.

3. Καλύτερη ενημέρωση και προαγωγή

3.1. Ενόψει της Διασκέψεως που θα παρουσιάσει προς τα έξω τις εμπειρίες των «προτύπων» ΤΣΑ, ενόψει του νέου

⁽¹⁾ IP/97/984 της 13ης Νοεμβρίου 1997. Ανακοινωθέν Τύπου για τη συνέντευξη Τύπου της Επιτροπής Wulf-Mathies, που παρουσίασε ένα πρώτο απολογισμό των 89 ΤΣΑ.

⁽²⁾ Οι πληροφορίες αυτές προέρχονται από τις εκθέσεις στα μέσα της περιόδου που υποβλήθηκαν στην «Europe Innovation 2000», την εταιρεία στην οποία η Επιτροπή έχει αναθέσει την τεχνική βοήθεια στα ΤΣΑ.

καθεστώς των Διαρθρωτικών Ταμείων που προβλέπει την ενσωμάτωση των ΤΣΑ ως ενδεχόμενο μέσο χρήσης των χρηματοδοτήσεων, πολλαπλασιάζονται οι πρωτοβουλίες μελέτης, εμβάθυνσης και συζήτησης για τα Σύμφωνα στα διάφορα κράτη μέλη που προωθούνται από την ίδια την Επιτροπή, τις κυβερνήσεις των εθνικών κοινωνικών και οικονομικών επιτροπών και τις μεμονωμένες κοινωνικές δυνάμεις.

3.2. Αναμφισβήτητη η πρωτοβουλία της Επιτροπής προκάλεσε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα Τοπικά Σύμφωνα ενώ η συζήτηση γύρω από τα μέσα ξεπέρασε τα στενά όρια των ειδικών για να καταστεί αντικείμενο στα θεσμικά όργανα, στα πολιτικά και οικονομικά περιβάλλοντα και στην κοινωνία των πολιτών.

Η τελευταία ευαισθητοποιήθηκε και συμμετείχε κυρίως με την επέκταση της οριζόντιας εταιρικής σχέσης, που αποτελεί έναν από τους σκοπούς και τις κύριες προϋποθέσεις των Τοπικών Συμφώνων.

3.3. Από διάφορους όμως δείκτες καταδεικνύεται ότι η δράση ενημέρωσης και προαγωγής πρέπει να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο με καλύτερη στόχευση και συστηματικότερη οργάνωση.

3.3.1. Επί παραδείγματι, η εγκαίνιαση του σταθμού Ιντερνέτ της Επιτροπής για τα Τοπικά Σύμφωνα⁽¹⁾ δεν έχει ακόμη παρουσιάσει ικανοποιητικά αποτελέσματα. Περιορισμένη είναι τουλάχιστον στο ποσοτικό επίπεδο και η συμμετοχή στο τηλεματικό βήμα συζήτησης: δεν ενεργοποιήθηκε ακόμη η ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών που αποτελεί έναν από τους στόχους της πρωτοβουλίας αυτής. Λείπει κυρίως η συμμετοχή των πρωταγωνιστών: τα ΤΣΑ, πολλά από τα οποία δεν έχουν κατανοήσει τη σημασία του να τεθούν σε κοινή συζήτηση οι εμπειρίες, τα προβλήματα και οι ορθές πρακτικές.

3.3.2. Τα ίδια τα ενημερωτικά δελτία που πρότεινε η Επιτροπή για τη διασάφηση των 89 Τοπικών Συμφώνων παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία όσον αφορά το εύρος και το επίπεδο εμβάθυνσης. Ορισμένα είναι πολύ ακριβή και λεπτομερή, όσον αφορά το περιεχόμενο και τους στόχους του Συμφώνου, τους φορείς της κοινοπραξίας και τις χρηματοδοτήσεις. Επίσης, είναι δυνατές οι διασυνδέσεις με ειδικά για τα Σύμφωνα, τηλεματικά βήματα συζήτησης. Άλλα αντίθετα περιορίζονται σε ορισμένες γραμμές συνοπτικής και γενικής ενημέρωσης.

3.3.3. Αντίθετα, το περιεχόμενο των θεματικών σεμιναρίων που διοργανώθηκαν στην Östersund της Σουηδίας για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, στο Πόρτο της Πορτογαλίας για τις υπηρεσίες προς τα άτομα και τις υπηρεσίες στις πόλεις και την ύπαιθρο, και στο Viareggio της Ιταλίας για τον πολιτισμό, το περιβάλλον και τον τουρισμό, παρουσιάζεται στο αντίστοιχο ηλεκτρονικό βήμα του Internet.

3.3.4. Ευρύτατη και λεπτομερής είναι επίσης η διαθέσιμη ενημέρωση για τα σεμινάρια της Ρώμης (Μάιος 1997) και της Βρέμης (Ιανουάριος 1988) σχετικά με τις «ορθές πρακτικές», στα οποία συμμετείχαν οι συντονιστές του σχεδίου σε τοπικό επίπεδο.

3.3.5. Πρέπει να τονισθεί αντιθέτως η απόλυτη απουσία, από το αρμόδιο ηλεκτρονικό βήμα για τα Σύμφωνα, αναφοράς στις αναλύσεις και τις προτάσεις που εκπονήθηκαν τα τελευταία χρόνια από την ΟΚΕ (όπως και από άλλα κοινοτικά όργανα) η οποία παρήγαγε σημαντικό όγκο εργασίας για τα ίδια τα Σύμφωνα, για την εταιρική σχέση, για τον ρόλο της δημόσιας διοίκησης και για τις τοπικές πρωτοβουλίες αναπτύξεως.

3.4. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ προτρέπει ενθέρμως τις υπηρεσίες της Επιτροπής να δημοσιεύσουν το συντομότερο δυνατό έκθεση όλων των χρηματοδοτούμενων ΤΣΑ και να ενσωματώσουν τις πληροφορίες στον αρμόδιο ηλεκτρονικό τόπο του Ίντερνέτ, παρέχοντας έτσι για όλα τα εγκριθέντα Σύμφωνα ένα λεπτομερές και αναλυτικό πλαίσιο αναφοράς σχετικά με τη στρατηγική του σχεδίου, τα προβλεπόμενα μέτρα, τις ενδιαφερόμενες κοινωνικές ομάδες, την εταιρική σχέση και την τεχνική αρωγή και τα συγκεκριμένα αποτελέσματα.

3.5. Αντίθετα, είναι ιδιαίτερα εκτιμητέα η πρωτοβουλία που εξήγγειλε η Επιτροπή για τον προσεχή Οκτώβριο 1998. Στο σεμινάριο που θα πραγματοποιηθεί στο Turku, στη Φινλανδία, θα οργανωθεί «χρηματιστήριο ανταλλαγών» με διπλό στόχο να αποκτήσουν ορατότητα τα σχέδια που έχουν ήδη αποδειχθεί αποτελεσματικά, ποιοτικώς ικανοποιητικά, και αποδεδειγμένης δυνατότητας μεταφοράς, προκειμένου να επιτραπεί στους υπεύθυνους των ΤΣΑ η σύγκριση των αντίστοιχων εμπειριών σε διμερείς επαφές.

3.6. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής προσδιορίζουν και τυποποιούν περίπου 20 παραδειγματικά σχέδια, μεταξύ αυτών που έχουν ήδη αξιολογηθεί από τους εμπειρογνώμονες, ειδικότερα όσον αφορά τη δυνατότητα «αναπαραγωγής και μεταφοράς». Τα σχέδια αυτά καλύπτουν μία δωδεκάδα θεμάτων που συνδέονται με τη δημιουργία απασχόλησης και έχουν εφαρμοσθεί πειραματικά σε ευρωπαϊκά ή εθνικά προγράμματα.

3.7. Το σεμινάριο αυτό θα αποτελέσει την αρχή μίας διαδικασίας που θα εντείνεται όλο και περισσότερο και θα γενικεύεται, δηλαδή τη μεταφορά δοκιμασμένων μεθοδολογιών προς τα ΤΣΑ. Οι συντονιστές θα μπορούν να συγκλίνουν άμεσα βάσει των συγκεκριμένων σχεδίων και των εμπειριών, παρουσιάζοντας τις δυσκολίες που συναντήθηκαν, τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν, τις ορθές πρακτικές των οποίων προτείνεται η αξιοποίηση.

4. Ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων

4.1. Ένας από τους κυριότερους στόχους κατά την παρακολούθηση των 89 αυτών συμφώνων, θα είναι η ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων μέσω του εντοπισμού των ανεπαρκειών, καθώς και των μέσων για την αντιμετώπισή τους.

Δεν πρόκειται για εύκολη δουλειά, δεδομένου ότι δεν υπάρχει ένα ενιαίο πρότυπο για τις εταιρικές σχέσεις.

Όπως αποδείχτηκε ευρέως κατά το σεμινάριο της Ρώμης και τονίστηκε επανειλημμένως στις γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ, δια-

⁽¹⁾ <http://europa.eu.int/comm/pacts>.

φορετικά πρότυπα εφαρμόζονται για καταστάσεις ποικίλες και ανταποκρίνονται σε πλήθος τοπικών αναγκών⁽¹⁾.

Οι διαφορές αυτές αφορούν τις διαδικασίες σύστασης και εξέλιξης της εταιρικής σχέσης, τη σύνθεσή της, την εκπροσώπηση του τοπικού επιπέδου, το ενδιαφέρον που δείχνουν οι διάφοροι παράγοντες ανάλογα με τα αναμενόμενα κέρδη και με την προστιθέμενη αξία.

4.2. Εάν υπάρχει η βούληση για την αντιμετώπιση του προβλήματος της τοπικής ανάπτυξης μιας περιοχής με τη δημιουργία των προϋποθέσεων για βιώσιμη και μη υποβοηθούμενη απασχόληση, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στις εταιρικές σχέσεις.

4.2.1. Η συνεισφορά ιδιωτικών φορέων στις εταιρικές σχέσεις είναι σημαντική από διάφορες απόψεις⁽²⁾:

- για την εισφορά οικονομικών πόρων·
- για τον καθορισμό των πραγματικών αναγκών ως προς το ανθρώπινο δυναμικό και τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα του·
- επειδή μπορεί να προτείνει τα κατάλληλότερα μέσα για την εξασφάλιση της δημόσιας υποστήριξης των επιχειρήσεων·
- επειδή μπορεί να προτείνει νέες ιδέες και πρωτότυπες απόψεις σχετικά με το ρόλο του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων και νέων θέσεων απασχόλησης·
- τέλος, η θεμιτή παρουσία ιδιωτικών φορέων ενισχύει την εδραίωση των εταιρικών σχέσεων, οι οποίες θα στερούνταν νοήματος εάν συμμετείχαν μόνο δημόσιοι εταίροι.

4.2.2. Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις επιδεικνύουν όλο και μεγαλύτερη επιθυμία να συμμετάσχουν σε εταιρικές σχέσεις στα πλαίσια των πρωτοβουλιών για την τοπική ανάπτυξη, καθότι έχουν συνειδητοποιήσει τη σημασία που έχει η δημιουργία ευκαιριών ειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού και ενίσχυσης της υποστήριξης των επιχειρήσεων, ακόμη και για τα ίδια συμφέροντά τους και σε μια γενικότερη οικονομική προοπτική.

4.3. Δίπλα στους δημόσιους και τους ιδιωτικούς εταίρους, έρχεται να προστεθεί και άλλος ένας παράγοντας: πρόκειται για τον «τρίτο τομέα» και θα αναλυθεί παρακάτω ο ρόλος του και η αποτελεσματικότητά του στα πλαίσια των ΤΣΑ. Πρέπει να τονιστεί εδώ η σημασία που έχει αποκτήσει για την τοπική οικονομία, δημιουργώντας νέες θέσεις απασχόλησης σε συνάρτηση με τις ιδιαίτερες ανάγκες του πληθυσμού μίας συγκεκριμένης περιοχής: αυτοί είναι οι λόγοι που στηρίζουν την αναγκαιότητα της συμμετοχής του στις εταιρικές σχέσεις των ΤΣΑ.

4.4. Και άλλοι παράγοντες ήλθαν πολύ εύστοχα να συναντήσουν τους δημόσιους οργανισμούς, τους κοινωνικούς εταίρους και τους ιδιωτικούς φορείς: τα πανεπιστήμια και τα ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης. Έτσι λοιπόν, στο ΤΣΑ της βιομηχανικής περιοχής του Hainaut, στο Βέλγιο, για παράδειγμα, τρία πανεπιστήμια διεξήγαγαν προκαταρκτική έρευνα

σχετικά με τους στόχους του συμφώνου. Συνολικά, όμως, μόνο σε 9 ΤΣΑ (με εξαίρεση τα ΤΣΑ του Ηνωμένου Βασιλείου, για τα οποία, τη στιγμή που συντάσσεται το έγγραφο αυτό, δε διαθέτουμε ακόμη λεπτομερείς πληροφορίες για τη σύνθεση της εταιρικής σχέσης) έχουν συμμετάσχει πανεπιστήμια.

4.4.1. Όπως και στην περίπτωση του Hennuyer, το ζητούμενο δεν είναι η κατάρτιση νέων μελετών και στατιστικών ερευνών για την ανεργία ή την πολιτική της απασχόλησης, που καταλαμβάνουν σήμερα ολόκληρα ράφια στις βιβλιοθήκες, αλλά, αντίθετα, η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της επιτήρησης για την κατάρτιση ενός συνεπούς σχεδίου δράσης.

4.5. Όσο περισσότερος χρόνος και προσοχή αφιερωθεί στην προπαρασκευαστική φάση των ΤΣΑ, τόσο περισσότερες θα είναι οι πιθανότητες επιτυχίας.

Η εταιρική σχέση των ΤΣΑ θέτει όλους τους ενδιαφερόμενους παράγοντες, από τους δημόσιους οργανισμούς έως τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και από τους κοινωνικούς εταίρους έως τον τρίτο τομέα, ενώπιον νέων προβλημάτων.

Η δημόσια διοίκηση βρίσκεται μπροστά σε πρωτόγνωρα προβλήματα και σε λύσεις στις οποίες δεν είναι συνηθισμένη. Οι κοινωνικοί εταίροι καλούνται να υπερβούν τη συναινεση προκειμένου να καταστούν ισότιμοι εταίροι για την ανάπτυξη. Τα ινστιτούτα μελετών και κατάρτισης αναγκάζονται να υποβάλουν τις γνώσεις τους στη δοκιμασία της πραγματικότητας.

Εξ ου και έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία η κατάλληλη προετοιμασία της προκαταρκτικής φάσης και η συνεχής υποστήριξη, ακόμη και με μέτρα πληροφόρησης και κατάρτισης, των βασικών παραγόντων της εταιρικής σχέσης των ΤΣΑ.

4.5.1. Αξίζει να εξετασθεί αναλυτικότερα η εντελώς νέα προσέγγιση που προϋποθέτει η εταιρική σχέση των ΤΣΑ, και κυρίως για τις επιχειρήσεις (κατά κανόνα τις ΜΜΕ) και τις εργοδοτικές οργανώσεις αφενός, και αφετέρου για τα συνδικάτα.

Η ίδια η φιλοσοφία της επιχείρησης και της συνδικαλιστικής δράσης μπορεί να επηρεαστεί, και μάλιστα πολύ θετικά: οι διοικήσεις των επιχειρήσεων όλο και περισσότερο συνηθίζουν να αντιμετωπίζουν και να κινούνται σε μία μόνο νέα λογική, που δεν είναι μόνο η φυσιολογική προάσπιση των συμφερόντων της επιχείρησης, αλλά ανταποκρίνεται σε ευρύτερα συμφέροντα, τα συμφέροντα της ανάπτυξης μιας ολόκληρης περιοχής· τα συνδικάτα καλούνται να αναλάβουν τις ευθύνες τους, δεδομένου ότι συμμετέχουν σε αποφάσεις που είναι, αδιαμφισβήτητα, της ίδιας φύσεως με τις επιλογές της διοίκησης· μιας επιχείρησης και εξαρτώνται από τη λογική κόστος/κέρδος.

Προκύπτει λοιπόν μια εποικοδομητική «σύγκυση» των ρόλων, που μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα στο πεδίο της συναίνεσης για όλα τα άλλα οικονομικά προβλήματα μιας περιφέρειας και για τις ίδιες τις ενδοεπιχειρησιακές σχέσεις.

(1) Σεμινάριο της Ρώμης για τις ορθές πρακτικές, Μάιος 1997.

(2) Σεμινάριο της Βρέμης για τις ορθές πρακτικές, Ιανουάριος 1998.

4.6. Θα μπορούσε επίσης να αναβαθμιστεί μια άλλη πτυχή των εταιρικών σχέσεων: η συνεργασία μεταξύ ισχυρών και μειονεκτουσών περιφερειών της κάθε χώρας.

Πρόκειται στην περίπτωση αυτή για μια νέα εταιρική σχέση, που συνδυάζει την οριζόντια εταιρική σχέση, που γνωρίζουμε, με μια γεωγραφική διάσταση αλληλεγγύης, αλλά και οικονομικής και κοινωνικής χρησιμότητας.

4.6.1. Σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ένωσης, υπάρχουν περιφέρειες που βρίσκονται στο όριο της πλήρους απασχόλησης και άλλες, αντίθετα, που παρουσιάζουν πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας, κυρίως όσον αφορά τους νέους και τους μακράς διάρκειας ανέργους.

Είναι δυνατόν, στα πλαίσια των ΤΣΑ και με την παρέμβαση της κεντρικής και της περιφερειακής και τοπικής διοίκησης, να προβλεφθούν μορφές εταιρικών σχέσεων μεταξύ κοινωνικών εταίρων των ισχυρών και των μειονεκτουσών περιφερειών, έτσι ώστε, αντί να μετακινούνται οι εργαζόμενοι προς τους τόπους απασχόλησης, να μετατίθεται η εργασία στις περιοχές όπου υπάρχει ανθρώπινο δυναμικό.

Μία τέτοια προσέγγιση προϋποθέτει μία στενή συνεργασία που να συνοδεύεται από δημοσιονομικές διευκολύνσεις για τις επιχειρήσεις που θα δέχονταν να συμμετάσχουν, εντατικές δράσεις κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού — συμπεριλαμβανομένης και της κατάρτισης νέων διευθυντών επιχειρήσεων — και από ανταλλαγές και εισαγωγή νέων εμπειριών και επιτηδειοτήτων μεταξύ δημοσίων διοικήσεων.

5. Μία νέα αγορά εργασίας

5.1. Τα προγράμματα των ΤΣΑ προβλέπουν, σε ευρεία κλίμακα, τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε νέα πεδία προσφοράς απασχόλησης. Το ίδιο συνέβη με την ενδιάμεση αναθεώρηση των προγραμμάτων του στόχου 2, το 1996, και με την αξιολόγηση για την εφαρμογή των προγραμμάτων «B2.605 — Πρότυπες δράσεις υπέρ των ανέργων μακράς διάρκειας».

Οι τοπικές πρωτοβουλίες ανάπτυξης προκαλούν το αυξανόμενο ενδιαφέρον των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών, η νέα πραγματικότητα όμως την οποία αρχίζουν να αντιπροσωπεύουν, ή της οποίας χαράσσουν την ανάπτυξη, πρέπει να αντιμετωπίσει την πολιτιστική καθυστέρηση, τα νομικά εμπόδια και τις υπάρχουσες δομές. Αυτό συμβαίνει και με την αγορά εργασίας.

5.2. Η συνάντηση των πρωτοβουλιών τοπικής ανάπτυξης — που στηρίζονται σε πεδία προσφοράς απασχόλησης στα πλαίσια του τρίτου τομέα της κοινωνικής οικονομίας και του μικτού δημόσιου/ιδιωτικού τομέα — με τα μέτρα της πολιτικής της απασχόλησης, που συνίστανται επίσης σε δημοσιονομικά μέτρα, έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μίας δεύτερης αγοράς εργασίας.

5.3. Εάν ο πρώτος στόχος των ΤΣΑ είναι να αποτελέσουν πηγή βιώσιμης ανάπτυξης και απασχόλησης, είναι θεμιτό το ερώτημα εάν η μορφή δραστηριότητας που δημιουργούν ανταποκρίνεται όντως στο στόχο αυτό.

Πράγματι, συχνά διατυπώνονται ενστάσεις σχετικά με το γεγονός ότι, κατά βάθος, οι πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης, τόσο λόγω του τρόπου κατά τον οποίο δημιουργούνται, όσο και λόγω των τομέων στους οποίους αναπτύσσονται, εμφανίζονται περισσότερο ως μέτρα στήριξης παρά ως πραγματικές ευκαιρίες ανάπτυξης.

5.3.1. Πρέπει βέβαια να αναγνωριστεί ότι οι πρωτοβουλίες για την τοπική ανάπτυξη έχουν την ανάγκη της δημόσιας ενίσχυσης κατά την εναρκτήρια φάση τους. Είναι όμως εξίσου αληθές ότι μπορούν να εδραιωθούν και να καταλάβουν τομείς που δεν καλύπτονται, κι έτσι να καταστούν αυτόνομες.

Τα πρώτα αποτελέσματα των πρότυπων προγραμμάτων του άρθρου 10 του ΕΤΠΑ «Νέα πεδία προσφοράς απασχόλησης» δημιουργούν πλέον τις προϋποθέσεις για μια τέτοια θετική θεώρηση⁽¹⁾.

Πρώτα απ' όλα, αυτού του είδους οι παρεμβάσεις ανταποκρίνονται σε απαιτήσεις που δεν καλύπτονται, τουλάχιστον όχι πλήρως, από άλλους φορείς, και επομένως ανταποκρίνονται σε ένα πραγματικό αίτημα.

Επί πλέον, οι παρεμβάσεις αυτές στηρίζονται ακριβώς στις εν λόγω ανάγκες και συνεπώς είναι πλήρως προσαρμοσμένες σ' αυτές: οι θέσεις που δημιουργούνται κατ' αυτόν τον τρόπο είναι λοιπόν «κοιμώμενες και ραμμένες στα μέτρα τους», σύμφωνα με μια εύστοχη έκφραση που συναντάται συχνά στα σχετικά συγγράμματα.

5.3.2. Τα 19 πεδία προσφοράς απασχόλησης που έχουν εντοπισθεί τα τελευταία χρόνια, και που βέβαια μπορεί να αυξηθούν σε περίπτωση νέων αναγκών, αντιστοιχούν πραγματικά στις νέες ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων. Οι δραστηριότητες που δημιουργούνται πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες αυτές, προτείνοντας καταστάσεις απαιτούμενων επαγγελματικών προσόντων, καθώς και διαδικασίες οργάνωσης, ειδικά μελετημένες για την κάθε περίπτωση.

Χάρη στα χαρακτηριστικά αυτά, οι πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται μπορούν να είναι ανταγωνιστικές και ικανές να επιβληθούν στην αγορά, ακόμη και χωρίς τη δημόσια ενίσχυση.

5.4. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη και μια άλλη θετική πτυχή: οι πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης δημιουργούν μια νέα νοοτροπία, καθώς θέτουν προ των ευθυνών τους τα ενδιαφερόμενα άτομα.

5.4.1. Για παράδειγμα, η άμεση συμμετοχή στη διαχείριση μιας μικρής επιχείρησης είναι πολύ πιο επιμορφωτική από την προσωρινή απασχόληση σε δημόσιο οργανισμό ή σαφώς πιο χρήσιμη τόσο για τον εργαζόμενο όσο και για το κοινωνικό σύνολο από το επίδομα ανεργίας.

5.4.2. Οι πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης, και γενικότερα τα ΤΣΑ, μπορούν λοιπόν να συμβάλουν επίσης στην προσαρμογή της αγοράς εργασίας στην τοπική πραγματικότητα και των σχέσεων μεταξύ ανέργων και συστήματος κοινωνικής προστασίας.

⁽¹⁾ «Δεύτερη έκθεση για τις τοπικές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης».

5.5. Βλέπουμε λοιπόν να εμφανίζεται όντως, παράλληλα με την παραδοσιακή αγορά εργασίας, μια «ενδιάμεση αγορά εργασίας»⁽¹⁾, δηλαδή, ένα σύνολο μέτρων μέσω των οποίων ο άνεργος απασχολείται αρχικά σε δραστηριότητες που απολαμβάνουν ενισχύσεων, που όμως μπορούν να του προσφέρουν την ικανότητα να συνεχίσει αυτόνομα ή να ενταχθεί στην αγορά εργασίας με μία αξιοποιήσιμη ειδικευση.

5.5.1. Αυτή η δεύτερη αγορά εργασίας — που δεν μπορεί να εξομοιωθεί με τη μαύρη αγορά, δεδομένου ότι είναι διαφανής και επιδοτούμενη — είναι αποδεκτή μόνο στο μέτρο, ακριβώς, κατά το οποίο είναι «ενδιάμεση», είτε αντιπροσωπεύει ένα μεταβατικό στάδιο προς την παραδοσιακή αγορά για τον εργαζόμενο που αποκτά κατάρτιση σχετική με ένα νέο επάγγελμα, είτε αποτελεί ένα μέσο για την ικανότητα και την εδραίωση στην αγορά μίας νέας δραστηριότητας.

Η βασική προϋπόθεση για να μη δημιουργήσει η διαδικασία αυτή νέες μορφές εκμετάλλευσης ούτε και αποδιοργάνωση του ρυθμιστικού καθεστώτος είναι να υπόκειται σε ελέγχους και κανονισμούς που καθορίζονται με βάση τη στενή συνεργασία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και των δημόσιων αρχών, δια της οδού των διαπραγματεύσεων και της κοινωνικής νομοθεσίας.

5.5.2. Μέσα σ' αυτή την προοπτική, οι υπηρεσίες τοποθέτησης και οι δράσεις κατάρτισης πρέπει επίσης να μεταρρυθμιστούν εκ βάθρων. Τα ΤΣΑ μπορούν να αποτελέσουν επίσης την ευκαιρία για την έναρξη των συζητήσεων, των αναλύσεων και των παρεμβάσεων προς αυτή την κατεύθυνση.

6. Ο ρόλος της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στα ΤΣΑ

6.1. Σύμφωνα με το αίτημα του Προέδρου Santer, η ΟΚΕ θα πρέπει να αναλάβει ένα ρόλο παρακολούθησης της λειτουργίας των εταιρικών σχέσεων στα πλαίσια των ΤΣΑ.

Δεν τίθεται βέβαια θέμα να παρακολουθήσει η ΟΚΕ όλη τη δυναμική της διαδικασίας αυτής, δεδομένων των περιορισμένων δημοσιονομικών και ανθρωπίνων πόρων που διαθέτει προς το παρόν.

6.1.1. Η ΟΚΕ όμως δεν μπορεί να μην ανταποκριθεί σ' αυτή την πρόκληση. Θα πρέπει να καθοριστεί η πιο πρόσφορη διαδικασία για μια εποικοδομητική παρέμβαση της ΟΚΕ στην παρακολούθηση των ΤΣΑ, περιορίζοντας το ρόλο της σε έναν ενδιάμεσο απολογισμό και στην παρακολούθηση της λειτουργίας της εταιρικής σχέσης.

Για το σκοπό αυτό, θα μπορούσε να προταθεί η διοργάνωση ορισμένων ακροάσεων σχετικά με τις υπερπεριφέρειες: στις ακροάσεις αυτές θα μπορούσαν να κληθούν οι κοινωνικοί εταίροι, οι δημόσιες αρχές και όλοι οι άλλοι παράγοντες που εμπλέκονται στις εταιρικές σχέσεις των ΤΣΑ.

⁽¹⁾ Η εμπειρία του ομίλου Wise είναι ιδιαίτερα ενδεικτική ως προς το θέμα αυτό, δεδομένου ότι ο όμιλος αυτός εγκαίνιασε την ιδέα της ενδιάμεσης αγοράς ως προσωρινής λύσης για τους ανέργους μακράς διαρκείας και τα ανειδίκευτα άτομα, προκειμένου, σταδιακά, να καταστούν ικανά να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Πβλ. σχετικά την προαναφερόμενη «Δεύτερη έκθεση για τις τοπικές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης».

6.1.2. Τα διαβήματα αυτά θα μπορούσαν να καταλήξουν σε πρόταση για σύσταση ενός «Ευρωπαϊκού φόρουμ για τις εταιρικές σχέσεις», στο οποίο να κληθούν οι παράγοντες που συμμετέχουν σε πρότυπα σύμφωνα.

Με την ευκαιρία αυτή θα μπορούσαν να συζητηθούν θέματα όπως οι δυσκολίες εφαρμογής της εταιρικής σχέσης, η ποιότητα της συμμετοχής, τα εμπόδια γραφειοκρατικής, πολιτικής ή πολιτιστικής φύσεως που παρακωλύουν ή υποβάλλουν σε όρους τις εταιρικές σχέσεις, οι σχέσεις μεταξύ των διαφόρων δημόσιων και ιδιωτικών εταίρων, ο ρόλος των δημοσίων αρχών, κ.λπ.

6.2. Ένα άλλο πρόβλημα που τίθεται αφορά τον έλεγχο των δημιουργούμενων θέσεων.

6.2.1. Προκειμένου να αξιολογηθεί δεόντως η αποτελεσματικότητα των ΤΣΑ, είναι πρωταρχικό να διατίθενται ακριβή στοιχεία σχετικά με την πραγματική επίδραση επί της απασχόλησης.

Είναι δύσκολο, εάν όχι αδύνατο, για την ΟΚΕ να διενεργεί άμεσους ελέγχους ως προς τις πραγματικές και βιώσιμες θέσεις απασχόλησης που δημιουργούνται χάρη στα ΤΣΑ.

Αυτό οφείλεται κυρίως, όπως αναφέρεται και παραπάνω, στην ανεπάρκεια των ανθρωπίνων και των δημοσιονομικών πόρων, που θα ήταν απαραίτητοι, δεδομένου ότι τα προγράμματα που θα πρέπει να καταγραφούν και να αξιολογηθούν είναι πάρα πολλά και εφαιρόζονται σε πολύ διαφορετικά πεδία.

Αυτό όμως εξηγείται και από το γεγονός ότι κανένας έλεγχος αυτού του είδους δεν είναι εύκολος, ούτε και για τις ίδιες τις υπηρεσίες της Επιτροπής.

6.2.2. Τα έγγραφα της «Ομάδας μελέτης προοπτικών»⁽²⁾ επανέρχονται συχνά στο ζήτημα της δυσκολίας που παρουσιάζει ο καθορισμός στατιστικών κριτηρίων για τον υπολογισμό των θέσεων εργασίας που δημιουργούν οι πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης, για παράδειγμα σε τομείς όπως τα πολιτιστικά αγαθά ή το περιβάλλον.

Οι δυσκολίες αυτές επιβεβαιώνονται στα έγγραφα της Επιτροπής για τα διαρθρωτικά ταμεία, όπως ετεσήμενε ήδη η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για την Ανακοίνωση σχετικά με τα νέα περιφερειακά προγράμματα 1997-1999 του στόχου 2⁽³⁾.

Το ζήτημα αυτό δεν είναι εύκολο να επιλυθεί, δεδομένου ότι η εμπειρία των διαρθρωτικών ταμείων κατέστησε σαφή την ύπαρξη διαφορετικών μεθόδων αξιολόγησης, ακόμη και την πλήρη απουσία τέτοιων ελέγχων.

6.2.3. Θα ήταν ευκαίριο να βελτιώσει η Επιτροπή τις μεθόδους υπολογισμού που εφαρμόζει και να συντάσσει ετήσια έκθεση για τα ΤΣΑ στην οποία να αναλύει δεόντως τη δημιουργία απασχόλησης, κυρίως όσον αφορά τις βιώσιμες θέσεις απασχόλησης.

⁽²⁾ Πβλ. κυρίως τη «Δεύτερη έκθεση για τις τοπικές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης», SEC(98) 25 της 8.1.1998.

⁽³⁾ ΕΕ C 235 της 27.7.1998.

Αυτό θα επέτρεπε και στην ΟΚΕ να διεξάγει μια αξιολόγηση εις βάθος, που θα ήταν ακόμη πιο ενδιαφέρονσα δεδομένου ότι θα παρουσιαζόταν μαζί με τα συμπεράσματα του «Φόρουμ για τις εταιρικές σχέσεις».

7. Συμπεράσματα

7.1. Από την εξέταση των προγραμμάτων δράσης και από τις ελλείψεις που παρουσιάστηκαν — όπως επίσης και από τις καθυστερήσεις στην εφαρμογή — είναι προφανής η χρησιμότητα των πειραματισμών που βρίσκονται υπό εξέλιξη προκειμένου να καταστούν τα ΤΣΑ ένα φυσιολογικό μέτρο προγραμματισμού. Πράγματι, ο πειραματισμός αυτός θα επιτρέψει να προσδιορισθούν ποιες είναι οι μεγαλύτερες δυσκολίες που θα πρέπει να ξεπεραστούν ενόψει της προσεχούς γενεάς των ΤΣΑ κατά τον προγραμματισμό 2000-2006.

7.1.1. Όπως αναφέρθηκε ήδη η ΟΚΕ τονίζει ότι τα ΤΣΑ μπορούν να αποτελέσουν σημαντική ευκαιρία για το συντονισμό και την ολοκλήρωση διαφόρων μορφών κοινοτικής, εθνικής, περιφερειακής και τοπικής υποστήριξης ιδιωτικού και δημόσιου χαρακτήρα, για την επίτευξη των στόχων που περιλαμβάνονται σε μία ενιαία στρατηγική ανάπτυξης για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

7.2. Κυρίως, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι περιορισμένες προθεσμίες που αρχικά είχαν προβλεφθεί για την επιλογή και η αναγκαιότητα ανταπόκρισης στα κριτήρια που θεσπίστηκαν από την Επιτροπή για ένα αποτελεσματικό πειραματισμό, δεν έχουν επιτρέψει την πραγματική οικοδόμηση εκ των κάτω.

7.2.1. Είναι πολλές οι προτάσεις που δεν μπόρεσαν να γίνουν δεκτές σε εθνικό επίπεδο και αυτό αποτελεί ένα όριο που θα πρέπει να είναι πιο εύκολο να ξεπεραστεί από τη στιγμή που τα ΤΣΑ θα καταστούν φυσιολογικά μέσα προγραμματισμού.

7.2.2. Για το λόγο αυτό, η αρχική φάση οικοδόμησης της κοινοπραξίας και κατάρτισης του Συμφώνου έχει καταστεί ακόμη πιο σημαντική, παραμένει όμως και στο μέλλον μια λεπτή και δύσκολη φάση.

7.2.3. Η σημασία της διαφέρει ωστόσο από Σύμφωνο σε Σύμφωνο, όπως, επίσης, διαφοροποιούνται, ορισμένες φορές σημαντικά, οι διαστάσεις και η πολυπλοκότητα των πεδίων, ο αριθμός των κατοίκων και το περιεχόμενο του προγράμματος δράσης.

7.2.4. Για το λόγο αυτό, φαίνεται να έχει ξεπεραστεί η παγιομένη χορήγηση 200 000 Ecu για τεχνική βοήθεια, η οποία στην πραγματικότητα θα πρέπει να αποφασίζεται κατά περίπτωση.

7.3. Η ΟΚΕ κρίνει ότι είναι καθοριστικό να οικοδομηθούν μόνιμες διαρθρώσεις επικοινωνίας και συνεργασίας, που θα επιτρέψουν στους φορείς που δρουν σε τοπική βάση να προσδιορίσουν και να αναπτύξουν το δυναμικό που υφίσταται από οικονομική σκοπιά καθώς και από τη σκοπιά της απασχόλησης. Οι πρωτοβουλίες που προωθούνται με τη διαδικασία αυτή πρέπει να έχουν την προτεραιότητα έναντι των βραχυπρόθεσμων παρεμβάσεων κατά τη χρήση των χρηματοοικονομικών μέσων της ΕΕ.

7.4. Ακριβώς λόγω του χαρακτήρα τοπικής ανάπτυξης τα ΤΣΑ απαιτούν συνοχή με τις περιφερειακές και εθνικές αναπτυξιακές στρατηγικές, ειδικότερα με τις πολιτικές για την απασχόληση. Συνεπώς, προτείνεται να αποφευχθεί η απομόνωσή τους, με την ενσωμάτωση των συντονιστών στις επιτροπές εποπτείας και την προώθηση των περιοδικών διαστημάτων συνάντησης και ανταλλαγής εμπειριών.

7.5. Η ΟΚΕ εγκρίνει την απόφαση της Επιτροπής να πραγματοποιήσει τον Οκτώβριο σεμινάριο που θα λειτουργήσει επίσης και ως «χρηματιστήριο ανταλλαγής» μεταξύ των ΤΣΑ, προτείνοντας τα πρότυπα εκείνα που είχαν επιτυχία. Κρίνει, ωστόσο, ότι η συνάντηση αυτή θα πρέπει να καταστεί περιοδική και αναλαμβάνει τη δέσμευση να είναι παρούσα προκειμένου να προσφέρει τη συμβολή με αναλύσεις και προτάσεις ειδικότερα όσον αφορά την κοινοπραξία και την απασχόληση.

7.6. Το ενδιαφέρον που έχει προκληθεί από την πρωτοβουλία του Προέδρου της Επιτροπής, κ. Santer, οδηγεί την ΟΚΕ στην άποψη ότι το δυναμικό χρήσεως των ΤΣΑ για το σκοπό της ανάπτυξης της απασχόλησης είναι πολύ ευρύτερο από όσο είχε αρχικά εκτιμηθεί και είναι αναγκαία η μεγαλύτερη και συστηματική δράση ενημέρωσης προς τις περιφερειακές και τοπικές αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους και τις διάφορες ομάδες συμφερόντων.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

- την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου περί των γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά ταμεία»,
- τις «Προτάσεις κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και τις διαρθρωτικές ενέργειες στον τομέα της αλιείας» και
- τις «Προτάσεις κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1164/94 για την ίδρυση του Ταμείου Συνοχής και την τροποποίηση του παραρτήματος II του ίδιου κανονισμού»⁽¹⁾

(98/C 407/14)

Στις 19 Μαΐου και 6 Ιουνίου 1998 και σύμφωνα με τα άρθρα 125, 130Α, 130Ε και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις ανωτέρω προτάσεις.

Το τμήμα περιφερειακής ανάπτυξης, χωροταξίας και πολεοδομίας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 31 Αυγούστου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Christie.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 93 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 6 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό

1.1. Κατά τη συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στις 18 Μαρτίου 1998 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε ορισμένα σχέδια κανονισμών για τα διαρθρωτικά ταμεία, τα οποία βασίζονταν στις προτάσεις που είχαν υποβληθεί προηγουμένως στο πλαίσιο του προγράμματος δράσης 2000. Εγκρίθηκαν 7 σχέδια κανονισμών, τα οποία καλύπτουν χωριστά τα τέσσερα διαρθρωτικά ταμεία (το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, το ΕΓΤΠΕ και το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αιείας), το Ταμείο Συνοχής, το Προενταξιακό Διαρθρωτικό Μέσο και τον κανονισμό περί των γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά ταμεία.

1.2. Στην παρούσα γνωμοδότηση εξετάζονται, κυρίως, τα θέματα που τίθενται από την πρόταση γενικού κανονισμού που προσδιορίζει τους βασικούς τομείς που θα πρέπει να εξετασθούν κατά τη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων. Στη γνωμοδότηση εξετάζονται, επίσης, οι προτάσεις κανονισμών για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας και το Ταμείο Συνοχής, σε ιδιαίτερο τμήμα η καθεμία. Το ΕΓΤΠΕ και το Προενταξιακό Διαρθρωτικό Μέσο εξετάζονται στο πλαίσιο χωριστών γνωμοδοτήσεων.

2. Οι προτάσεις της Επιτροπής

2.1. Το τμήμα παρουσιάζει ορισμένα βασικά στοιχεία των προτάσεων της Επιτροπής για την επανεξέταση της λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων για την περίοδο 2000-2006. Πρόκειται για περίληψη η οποία και αποτελεί τη βάση της γνωμοδότησης της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις εν λόγω προτάσεις.

2.2. Η Επιτροπή υποβάλλει προτάσεις για τη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων εντός του γενικού πλαισίου των

μεταρρυθμίσεων που εισήχθησαν το 1988 και λαμβάνοντας υπόψη το υπόβαθρο της περιφερειακής οικονομικής σύγκλισης που έχει επιτευχθεί από τότε. Το πλαίσιο στο οποίο θα λειτουργήσουν τα διαρθρωτικά ταμεία στο μέλλον περιλαμβάνει την εισαγωγή ενός νέου κεφαλαίου για την απασχόληση στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, στο οποίο δίδεται έμφαση στην προαγωγή της απασχόλησης στην Ένωση.

2.3. Οι προτάσεις της Επιτροπής για τα διαρθρωτικά ταμεία πρόκειται να υλοποιηθούν εντός ενός χρηματοδοτικού πλαισίου που διαθέτει συνολικό ποσό 218,7 δισ. Ecu (τιμές 1999) για τα 15 σημερινά κράτη μέλη, ποσό που ισοδυναμεί με το 0,46 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ.

2.4. Κεντρικό στοιχείο των μεταρρυθμίσεων που προτείνει η Επιτροπή είναι η συγκέντρωση των δραστηριοτήτων των διαρθρωτικών ταμείων σε τρεις στόχους προτεραιότητας και τρεις κοινοτικές πρωτοβουλίες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού του πληθυσμού της ΕΕ που καλύπτεται από τους δύο γεωγραφικούς στόχους των ταμείων από 51 % σήμερα σε 35-40 % το 2006.

2.5. Κατά την επόμενη περίοδο λειτουργίας των ταμείων, οι ενισχύσεις θα επικεντρωθούν στις περιφέρειες που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξή τους σε σχέση με το γενικό σημερινό επίπεδο. Για την επιλογή των περιφερειών προς στήριξη βάσει του στόχου 1, η πρόταση κανονισμού ζητεί να εφαρμόζεται αυστηρά το κριτήριο του 75 % του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ (επίπεδο NUTS II). Ο αναθεωρημένος στόχος 1 θα καλύπτει, επίσης, τις περιφέρειες που είναι σήμερα επιλέξιμες για στήριξη βάσει του στόχου 6. Ο αναθεωρημένος στόχος 2 θα καλύπτει τις περιφέρειες που υφίστανται κοινωνικοοικονομικές αλλαγές στους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, τις αγροτικές περιοχές σε παρακμή, τις αστικές περιοχές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και τις οικονομικά ασθενείς περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία. Οι επιλέξιμες περιοχές βάσει του στόχου 3 θα είναι όσες δεν καλύπτονται από τους στόχους 1 και 2.

⁽¹⁾ ΕΕ C 159 της 26.5.1998, σ. 7.

2.6. Οι δραστηριότητες των διαρθρωτικών ταμείων αποσκοπούν στην προαγωγή της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης σε όλη την ΕΕ. Ο αντίκτυπός τους στην απασχόληση αναμένεται να εξασφαλισθεί μέσω της στήριξης τριών τομέων: των υποδομών, της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού και της στήριξης του παραγωγικού τομέα. Η επιλογή αυτή είναι σύμφωνη με το νέο κεφάλαιο για την απασχόληση που εισήχθη στη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

2.7. Με την υποβολή της πρότασης γενικού κανονισμού, η Επιτροπή επεδίωξε να πραγματοποιήσει μεταρρυθμίσεις που να βελτιώνουν τη λειτουργία και τη διαχείριση των διαρθρωτικών ταμείων. Η ίδια διατηρεί βασικό στρατηγικό ρόλο στον προγραμματισμό, στην τήρηση των εφαρμοστέων κοινοτικών προτεραιοτήτων και στην επαλήθευση των αποτελεσμάτων μέσω της παρακολούθησης, της αξιολόγησης και του δημοσιονομικού ελέγχου. Σε ορισμένες βασικές πτυχές, ο προτεινόμενος κανονισμός απλοποιεί την εφαρμογή των διαρθρωτικών ταμείων και διασαφηνίζει τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής.

2.8. Η Επιτροπή προτείνει να προβλεφθεί ένα απόθεμα 10 % των πόρων των ταμείων, το οποίο θα καταμεριστεί στο μέσο της προβλεπόμενης περιόδου, ανάλογα με τις επιδόσεις που θα έχουν σημειώσει μέχρι τότε τα προγράμματα.

2.9. Η πρόταση κανονισμού αποσαφηνίζει την αρχή της εταιρικής σχέσης. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν τη συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών αρχών, των αρμόδιων για το περιβάλλον φορέων και των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, συμπεριλαμβανομένων των μη κυβερνητικών οργανισμών.

2.10. Η πρόταση κανονισμού προβλέπει, επίσης, την απλοποίηση και αποκέντρωση της λειτουργίας των ταμείων. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της εφαρμογής ενός ενιαίου Ολοκληρωμένου Προγράμματος Διαρθρωτικών Ταμείων ανά περιφέρεια, το οποίο θα περιλαμβάνει τα ολοκληρωμένα μέτρα που προωθούνται από όλα τα διαρθρωτικά ταμεία, είτε βάσει του στόχου 1 είτε βάσει του στόχου 2. Αυτός ο εξορθολογισμός αποβλέπει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και των συνεργιών των ταμείων, στη μείωση του αριθμού των αρχικών και των τροποποιητικών αποφάσεων, στην αύξηση της ευελιξίας των ταμείων και στην εναρμόνιση των μεθόδων χρηματοδότησης.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η πρόταση της Επιτροπής για τη θέσπιση κανονισμού του Συμβουλίου περί των γενικών διατάξεων των διαρθρωτικών ταμείων παρουσιάζει το προτεινόμενο νομικό πλαίσιο για τις δραστηριότητες των ταμείων κατά την περίοδο 2000-2006. Ο προτεινόμενος κανονισμός προβαίνει στον συνδυασμό δύο προηγούμενων νομικών μέσων — του κανονισμού-πλαίσιο και του κανονισμού συντονισμού, απλοποιώντας έτσι και καθιστώντας διαφανέστερες τις αρχές λειτουργίας και τις διοικητικές αρμοδιότητες των διαφόρων εταίρων που συμμετέχουν στην υλοποίηση των διαρθρωτικών δραστηριοτήτων της

ΕΕ. Η ΟΚΕ επικροτεί αυτήν την αλλαγή, διότι θεωρεί ότι θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και υπευθυνότητα τόσο κατά τον προγραμματισμό όσο και κατά την εφαρμογή των τοπικών προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης που υποστηρίζονται από τα διαρθρωτικά ταμεία.

3.1.1. Η διάρθρωση του νέου γενικού κανονισμού παρουσιάζει με σαφήνεια και μεθοδικότητα τις προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούνται για την εφαρμογή και διαχείριση των προσπαθειών της Κοινότητας στον τομέα της συνοχής κατά την επόμενη περίοδο χρηματοδότησης. Μολονότι ο προτεινόμενος κανονισμός συνιστά την εισαγωγή σημαντικών αλλαγών στον τρόπο εφαρμογής των διαρθρωτικών μέτρων κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού, όχι μόνο διατηρούνται, αλλά και ενισχύονται, μέσω των διατάξεών του, οι αρχές της συγκέντρωσης, του προγραμματισμού, της εταιρικής σχέσης και της προσθετικότητας, στις οποίες βασίζεται από το 1988 η ανάπτυξη των εν λόγω μέτρων.

3.2. Η ΟΚΕ τονίζει ότι είναι σημαντικό καμία από τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις να μην εξασθενήσει τις προσπάθειες που καταβάλλονται μέσω των διαρθρωτικών ταμείων για να επιτευχθεί υψηλότερος βαθμός οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης στην ΕΕ. Προς τούτο, οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις πρέπει να συμβάλλουν, και να αποδεικνύεται ότι συμβάλλουν, μεταξύ άλλων, στην άνοδο των εισοδηματικών επιπέδων στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές της ΕΕ, στη διευκόλυνση της ανάπτυξης του τοπικού παραγωγικού ιστού και των υπηρεσιών (συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού) στις περιοχές αυτές, στην προαγωγή της οικονομικής προσαρμογής των βιομηχανικών περιοχών που πλήττονται από παρακμή, στην προαγωγή της οικονομικής διαφοροποίησης στις αγροτικές, γεωργικές, αλιευτικές και αριστοκρατικές κοινότητες της Ένωσης και, στο πλαίσιο ιδίως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, στην καταπολέμηση της ανεργίας σε όλη την ΕΕ μέσω της επένδυσης στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και της διευκόλυνσης της προσαρμογής των εργαζομένων στις τεχνολογικές εξελίξεις.

3.2.1. Παράλληλα με την προσπάθεια να επιτευχθεί μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα κατά τη λειτουργία των διαρθρωτικών ταμείων, είναι σαφώς σημαντικό να διατηρηθεί επαρκής ευελιξία και προσαρμοστικότητα, ώστε να διασφαλισθεί η δυνατότητα των ταμείων να ανταπεξέρχονται σε απρόβλεπτες οικονομικές κρίσεις με σημαντικό περιφερειακό αντίκτυπο. Το στοιχείο αυτό υπάρχει και στους υφιστάμενους κανονισμούς και έχει συντελέσει στην επιτυχή χρήση της ενίσχυσης των διαρθρωτικών ταμείων π.χ. για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων προβλημάτων των κλωστοϋφαντουργικών περιφερειών στην Πορτογαλία, των ανθρακοπαραγωγών περιοχών σε όλη την ΕΕ, καθώς και των περιφερειών που επιζητούν να διαφοροποιήσουν την απασχόλησή τους απομακρυνόμενες από την άμυνα και τις συναφείς δραστηριότητες. Στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις, η κοινοτική στήριξη αποτέλεσε το κεντρικό στοιχείο της γενικότερης οικονομικής αναπτυξιακής ενίσχυσης.

3.2.2. Δεδομένης της αρμοδιότητας της Κοινότητας όσον αφορά την πολιτική υπέρ της απασχόλησης που καθιερώνεται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, τα μέτρα — και ιδιαίτερα τα μέτρα στο πλαίσιο των περιφερειακών ενισχύσεων (Περιφε-

ρειακό Ταμείο) — θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα ενός γενικού προγράμματος πολιτικής υπέρ της απασχόλησης. Το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να εφαρμοσθεί στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης ενίσχυσης για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη στις μειονεκτικές περιφέρειες της ΕΕ.

3.3. Οι αρχές της συγκέντρωσης, του προγραμματισμού, της εταιρικής σχέσης και της προσθετικότητας, που από κοινού στηρίζουν τη λειτουργία των διαρθρωτικών ταμείων από το 1988, διατηρούνται στην παρούσα πρόταση και ενισχύονται μάλιστα σε ορισμένες κρίσιμες περιπτώσεις. Κατά συνέπεια, ο προτεινόμενος νέος κανονισμός βασίζεται στην επιτυχημένη προσέγγιση που έχει υιοθετήσει η ΕΕ την οποία και αναπτύσσει προβλέποντας μια σειρά πολιτικά ευαίσθητες και τεχνικές μεταρρυθμίσεις που έχουν ως στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων που πραγματοποιούνται υπό την αιγίδα των ταμείων. Επιπλέον, οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από τα προγράμματα των διαρθρωτικών ταμείων θα πρέπει να συνεχίσουν να σέβονται τους στόχους άλλων στοιχείων της πολιτικής της ΕΕ (π.χ. τους στόχους για το περιβάλλον, την απασχόληση και την κοινωνική προστασία).

3.4. Όπως επισήμαινε στην ανακοίνωση για το πρόγραμμα δράσης 2000⁽¹⁾, η Επιτροπή προτείνει τον περιορισμό των στόχων προτεραιότητας για στήριξη από τα διαρθρωτικά ταμεία από επτά σε τρία. Αν και η ΟΚΕ συμφωνεί ότι αυτή η αναδιοργάνωση θα αυξήσει τη γενική διαφάνεια και αποτελεσματικότητα των διαρθρωτικών ταμείων, δεν πρέπει εντούτοις να εξασθενήσει τη δέσμευση της ΕΕ έναντι συγκεκριμένων πτυχών της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης ή συγκεκριμένων τύπων οικονομικού μειονεκτήματος στο πλαίσιο των νέων διευρυνόμενων στόχων.

3.4.1. Κεντρικός στόχος των προτάσεων της Επιτροπής είναι να αυξηθεί η συγκέντρωση των πόρων, ούτως ώστε μέχρι το 2006 το ποσοστό του πληθυσμού της Ένωσης που θα καλύπτεται από τους αναθεωρημένους εδαφικούς στόχους της στήριξης των διαρθρωτικών ταμείων να έχει πέσει από το σημερινό 51 % σε ποσοστό 35-40 %. Αν και αναγνωρίζει τη σημασία της συγκέντρωσης των δράσεων των ταμείων, και συμφωνεί με τα μεταβατικά μέτρα που προβλέπονται στις προτάσεις, η ΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να διασφαλισθεί ότι οι μεταρρυθμίσεις των διαρθρωτικών ταμείων δεν θα αντιστρέψουν την τάση της οικονομικής προόδου που έχει επιτευχθεί από εκείνες τις περιφέρειες οι οποίες δεν θα είναι πλέον επιλέξιμες για στήριξη όταν λήξει η ισχύς των υφιστάμενων κανονισμών.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

A. Αναθεωρημένοι στόχοι

4.1. Σύμφωνα με τις προτάσεις της ανακοίνωσης «Πρόγραμμα δράσης 2000», ο νέος κανονισμός προτείνει να επικεντρωθούν οι δράσεις των διαρθρωτικών ταμείων σε τρεις στόχους αντί των σημερινών επτά.

4.2. Όσον αφορά τους στόχους 1 και 2 των διαρθρωτικών ταμείων διατηρείται η αρχή της εδαφικότητας. Εντούτοις, το

καλυπτόμενο από τους δύο αυτούς στόχους ποσοστό του πληθυσμού μειώνεται από 51 % σήμερα σε 35-40 % το 2006. Πρόκειται για σημαντική μείωση του πληθυσμού που καλύπτεται από τους στόχους 1 και 2 και για σημαντική αύξηση του ποσοστού που είναι επιλέξιμο βάσει του αναθεωρημένου στόχου 3. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή εκτιμά ότι, με βάση την «αυστηρή» εφαρμογή του κριτηρίου του 75 % του ΑΕγχΠ, οι περιφέρειες του στόχου 1 θα αντιστοιχούν στο 20% του πληθυσμού της ΕΕ, ενώ άλλο ένα 18% θα καλύπτεται από τον στόχο 2.

Στόχος 1

4.3. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι στο άρθρο 3 προτείνεται να αναλάβει η Επιτροπή να καταρτίσει έναν κατάλογο των περιφερειών που πληρούν το κριτήριο επιλεξιμότητας (κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ χαμηλότερο από το 75 % του κοινοτικού μέσου όρου) για τον στόχο 1.

4.3.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την αρχή της συγκέντρωσης των δράσεων των διαρθρωτικών ταμείων και επικροτεί τη σημασία που αποδίδει η Επιτροπή στον περιορισμό της επιλεξιμότητας για στήριξη βάσει του στόχου 1 μόνο στις περιφέρειες επιπέδου NUTS II όπου το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ πέφτει κάτω από το 75 % του μέσου όρου της ΕΕ. Είναι, ωστόσο, πιθανό η αυστηρή εφαρμογή αυτού του κριτηρίου να καταλήξει στον αποκλεισμό ορισμένων περιφερειών επιπέδου NUTS II ή σημαντικών περιοχών τους, οι οποίες εντούτοις αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης. Στις περιπτώσεις αυτές, θα ήταν ίσως σκόπιμο να εξετάζουν τα κράτη μέλη και η Επιτροπή από κοινού, εάν το κριτήριο του 75 %, από μόνο του, επαρκεί προκειμένου να εξασφαλισθεί η στήριξη, διαμέσου των Διαρθρωτικών Ταμείων, όλων των περιοχών που παρουσιάζουν παρόμοια καθυστέρηση. Σε μια τέτοια από κοινού εξέταση, θα πρέπει να καθορίζονται αντικειμενικά και διαφανή κριτήρια της αγοράς εργασίας και άλλα οικονομικά κριτήρια ώστε να διασφαλίζεται η δίκαιη μεταχείριση των περιοχών αυτών.

4.3.1.1. Όταν, παρά την προσεκτική εξέταση, ορισμένες οικονομικά μειονεκτικές περιφέρειες δεν θεωρούνται πλέον επιλέξιμες για στήριξη βάσει του στόχου 1, και με την επιφύλαξη των προτάσεων της Επιτροπής για την εφαρμογή μεταβατικών μέτρων σε παρόμοιες περιπτώσεις, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών ίσως χρειαστεί να προβούν στην υλοποίηση εθνικών προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης, προκειμένου να μην αντιστραφεί η τάση των οικονομικών και κοινωνικών επιδόσεων και προοπτικών αυτών των περιφερειών. Μολονότι όλα αυτά τα μέτρα πρέπει να συμφωνούν με τους κοινοτικούς κανόνες ανταγωνισμού, η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η αυξημένη εθνική στήριξη ενδέχεται να αποτελέσει χρήσιμο συμπλήρωμα της αυξημένης συγκέντρωσης της κοινοτικής διαρθρωτικής χρηματοδότησης.

4.3.1.2. Η ΟΚΕ σημειώνει την πρόταση της Επιτροπής (εισαγωγή της πρότασης κανονισμού) σύμφωνα με την οποία οι επιλέξιμες περιφέρειες για τον στόχο 1 των ταμείων θα πρέπει να είναι οι ίδιες με εκείνες που ενισχύονται από τα κράτη μέλη βάσει του άρθρου 92 παράγραφος 3 α) της Συνθήκης. Αν και η ΟΚΕ δέχεται ότι αυτό θα πρέπει γενικά να συμβαίνει, θέλει εντούτοις να τονίσει ότι οι κρατικές ενισχύσεις της

⁽¹⁾ COM(97) 2000 τελικό.

βιομηχανίας είναι ένα χωριστό μέσο εθνικής οικονομικής πολιτικής το οποίο ένα κράτος μέλος θα πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιεί, κατά την κρίση του, όταν μπορεί ναδειχθεί ότι συντρέχει σχετική περίπτωση.

4.3.1.3. Η Επιτροπή προτείνει (άρθρο 3 παράγραφος 1 της πρότασης κανονισμού) να επεκταθεί το καθεστώς του στόχου 1 ώστε να καλύψει και τις ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιφέρειες και περιοχές που κατά την περίοδο 1995-1999 καλύπτονται από τον στόχο 6, δηλαδή τις περιφέρειες με εξαιρετικά χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού. Αν και δέχεται ότι η επιλεξιμότητα επ'αυτής της βάσεως θα πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί στοιχείο των Διαρθρωτικών Ταμείων, η ΟΚΕ προτείνει να καθιερωθεί η επιλεξιμότητα βάσει μιας προμελετημένης και προκαθορισμένης πυκνότητας πληθυσμού για οποιαδήποτε περιφέρεια της ΕΕ. Θα πρέπει, επίσης, να εξετασθεί το ενδεχόμενο ανάπτυξης αντικειμενικών κριτηρίων για την επέκταση της χρηματοδότησης του στόχου 1 στη δυνατότητα οικονομικής στήριξης για την καλύτερη ένταξη των γεωγραφικά μειονεκτικών περιφερειών. Λόγω της απόκεντρης ή απομονωμένης θέσης τους και των συνακόλουθων προβλημάτων πρόσβασης, οι περιφέρειες αυτές έχουν σημαντικές δυσκολίες να ενταχθούν στην οικονομία της ΕΕ.

4.3.1.4. Όσο για τα κριτήρια που θα επέτρεπαν τη διαρθρωτική χρηματοδότηση σε αυτήν την περίπτωση, η Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογήσει σε ποιο βαθμό η αδυναμία μιας περιφέρειας να επιτύχει αυτοδύναμα οικονομική ανάπτυξη είναι αποτέλεσμα χαμηλής πυκνότητας πληθυσμού (ενδεχομένως και λόγω μεταναστεύσεων) ή αν συνδέεται με την απόκεντρη γεωγραφική της θέση, συμπεριλαμβανομένης της απόκεντρης θέσης λόγω των φυσικών χαρακτηριστικών της περιοχής (π.χ. νησιά, ορεινές περιοχές και άλλες απόκεντρες περιφέρειες).

Στόχος 2

4.4. Με την αναθεώρηση του στόχου 2 υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του οι περιφέρειες με παρακμάζουσα βιομηχανία και υπηροσίες (επί του παρόντος επιλέξιμες βάσει του στόχου 2 και με κοινά κριτήρια), οι γεωργικές περιοχές (που υπάγονταν προηγουμένως στον στόχο 5β), οι αστικές περιοχές και οι περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία. Ο πληθυσμός που καλύπτεται από το στόχο 2 δεν πρέπει να υπερβαίνει το 18 % του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ, με ενδεικτική κατανομή 10 % για τις περιοχές της πρώτης κατηγορίας, 5 % για τις αγροτικές, 2 % για τις αστικές και 1 % για τις περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία. Οι επιλέξιμες για ενίσχυση περιοχές βάσει του στόχου 2 θα καθορισθούν από κοινού από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη.

4.4.1. Η προτεινόμενη μεταρρύθμιση των κριτηρίων επιλεξιμότητας για τον στόχο 2, ώστε να συμπεριληφθούν και οι φθίνουσες αγροτικές περιοχές, επιπλέον των αστικών περιοχών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και των εξαρτώμενων από την αλιεία και τη γεωργία περιοχών που βρίσκονται σε κρίση, είναι σημαντικό να μην επιφέρει μείωση των προσπαθειών που καταβάλλονται μέχρι σήμερα για την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές. Συνήα συμβαίνει οι αγροτικές περιοχές να χαρακτηρίζονται από ένα στοιχείο «χρυμμένης» ανεργίας, πράγμα που σημαίνει ότι αυτός ο δείκτης οικονομικής μειονεξίας θα πρέπει να ερμηνεύεται με επιφύλαξη όταν πρόκειται για αγροτικές περιοχές. Συνεπώς, τα κράτη μέλη θα πρέπει να φροντίζουν να επιτυγχάνεται η

δέουσα ισορροπία κατά τον καταμερισμό της στήριξης μεταξύ αγροτικών και μη αγροτικών περιοχών, στο πλαίσιο της μέριμνας για την αγροτική/αστική συμπληρωματικότητα.

4.4.2. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι το κυρίαρχο κριτήριο για τον καθορισμό της επιλεξιμότητας για στήριξη βάσει του στόχου 2 θα παραμείνει το ποσοστό ανεργίας. Η ΟΚΕ δεν το θεωρεί αυτό μόνο περιορισμένο δείκτη οικονομικής μειονεξίας, αλλά και ατελές μέτρο των συνθηκών της αγοράς εργασίας στις μειονεκτικές περιφέρειες. Άλλοι πρόσφοροι δείκτες της αγοράς εργασίας που θα μπορούσαν να συνυπολογισθούν είναι τα ποσοστά συμμετοχής στην αγορά εργασίας και οι διακριβώσεις των δεξιοτήτων και των ανθρώπινων πόρων.

4.4.3. Η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση να δίδεται μεγαλύτερο βάρος στα αστικά προβλήματα κατά την εφαρμογή των διαρθρωτικών ταμείων. Ωστόσο, η ενίσχυση αυτή δεν θα πρέπει να περιορισθεί αποκλειστικά στις αστικές συνοικίες που παρουσιάζουν προβλήματα, αλλά να συμβάλει θετικά στη συνολική αστική ανάπτυξη. Από αυτήν την άποψη, οι προηγούμενες κοινοτικές πρωτοβουλίες θα πρέπει να ενταχθούν στην κανονική στήριξη του στόχου 2.

4.4.4. Η ΟΚΕ ανησυχεί μήπως οι αναθεωρημένες ρυθμίσεις προκαλέσουν τροποποίηση της υφιστάμενης κατανομής των ενισχύσεων των διαρθρωτικών ταμείων μεταξύ των αστικών και των αγροτικών περιοχών εντός των κρατών μελών. Αν και η ΟΚΕ σημειώνει ότι σύμφωνα με τον κανονισμό ο πληθυσμός των βιομηχανικών και αγροτικών περιοχών που ικανοποιούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας θα πρέπει να αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το 50 % του καλυπτόμενου από το στόχο 2 πληθυσμού σε κάθε κράτος μέλος, πιστεύει εντούτοις ότι τα κράτη μέλη έχουν σημαντικά περιθώρια ελιγμού να διοχετεύσουν τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων στις πυκνοκατοικημένες περιοχές. Ζητεί από την Επιτροπή, στις μελλοντικές εκθέσεις της για την αξιολόγηση της εφαρμογής των αναθεωρημένων κανονισμών, να αναφέρει και να σχολιάζει τον τρόπο κατανομής των ενισχύσεων του στόχου 2 σε κάθε κράτος μέλος.

4.4.5. Η Επιτροπή προτείνει η επιλεξιμότητα για τη χορήγηση ενισχύσεων του στόχου 2 βάσει των διατάξεων για τις βιομηχανικές περιοχές (άρθρο 4 § 5 της πρότασης κανονισμού) να βασίζεται αποκλειστικά στα καταγεγραμμένα ποσοστά ανεργίας. Η ΟΚΕ συνιστά να διευρυνθούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας, ώστε να αντικατοπτρίζουν και τις τάσεις του κατά κεφαλήν εισοδήματος (ΑΕγχΠ) στις φθίνουσες βιομηχανικές περιοχές. Η κυκλική φύση της ανεργίας σημαίνει ότι τα περιφερειακά επίπεδα απασχόλησης και ανεργίας θα παρουσιάσουν πιθανότατα σημαντικές μεταβολές κατά τη διάρκεια της επταετούς λειτουργίας των προγραμμάτων του στόχου 2 σύμφωνα με τους αναθεωρημένους κανονισμούς. Κατά συνέπεια τα κράτη μέλη των οποίων ο οικονομικός κύκλος δεν συμβαδίζει με τον κύκλο της πλειοψηφίας των κρατών μελών θα βρεθούν σε μειονεκτική θέση αν το μόνο μέτρο οικονομικής μειονεξίας σε αυτές τις περιφέρειες είναι η ανεργία. Παράλληλα, περιφέρειες που πληρούν στην αρχή τα κριτήρια ανεργίας ενδέχεται να βελτιώσουν σημαντικά τη θέση τους πολύ πριν από την ολοκλήρωση των προγραμμάτων του στόχου 2.

4.4.6. Η συμπερίληψη του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ στα κριτήρια επιλεξιμότητας του στόχου 2 πιθανότατα θα ωφελήσει επίσης τις μειονεκτικές αγροτικές περιοχές. Η πρόταση της Επιτροπής (άρθρο 4 παράγραφος 6 της πρότασης κανονισμού) προβλέπει ως κριτήρια επιλεξιμότητας για τις περιοχές αυτές μόνο τις τάσεις του πληθυσμού και της ανεργίας. Ωστόσο, όλες οι μειονεκτικές αγροτικές περιοχές χαρακτηρίζονται επίσης από χαμηλά επίπεδα κατά κεφαλήν εισοδήματος (τα οποία συνδέονται με τη μεγάλη συχνότητα κρυμμένης ανεργίας) και η χρήση του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ ως μέτρου οικονομικής μειονεξίας θα παράσχει έναν πρόσθετο μηχανισμό για την προστασία των συμφερόντων αυτών των περιοχών.

4.4.7. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι εκείνες οι περιφέρειες που βάσει του αναθεωρημένου στόχου 2 παύουν να θεωρούνται επιλέξιμες, δεν πρέπει, βάσει του άρθρου 92 παράγραφος 3 της Συνθήκης, να χάνουν αυτομάτως τα δικαιώματά τους στα μέσα εθνικής οικονομικής στήριξης.

Στόχος 3

4.5. Οι παρεμβάσεις βάσει του νέου στόχου 3 θα αφορούν τις περιοχές που δεν καλύπτονται από τους νέους στόχους 1 και 2 και θα λαμβάνουν υπόψη το νέο κεφάλαιο για την απασχόληση που περιλήφθηκε στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, καθώς και τη νέα στρατηγική της ΕΕ για την απασχόληση. Για να είναι μία περιφέρεια επιλέξιμη για τον στόχο 3, θα πρέπει να μην καλύπτεται από τους στόχους 1 και 2 και να μην λαμβάνει χρηματοδοτική στήριξη βάσει των μεταβατικών διατάξεων. Η ΟΚΕ τονίζει ότι οι στόχοι υπέρ της απασχόλησης που περιλαμβάνονται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ θα πρέπει να υποστηρίζονται από το σύνολο των Διαρθρωτικών Ταμείων. Η σύνδεση αυτή δεν θα πρέπει να ισχύει μόνο για τις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, αλλά και για την εφαρμογή όλων των Διαρθρωτικών Ταμείων. Ακόμη, ο στόχος 3 χρησιμεύει ως πλαίσιο χρηματοδότησης, προκειμένου να διασφαλισθεί η συνοχή με το σύνολο των δράσεων υπέρ του ανθρώπινου δυναμικού που πραγματοποιούνται στα κράτη μέλη.

4.5.1. Αν και επικροτεί το πεδίο εφαρμογής των ενισχύσεων του στόχου 3, όπως και την έμφαση που δίδεται στη δημιουργία απασχόλησης — βάσει του νέου κεφαλαίου περί απασχόλησης της Συνθήκης του Άμστερνταμ — η ΟΚΕ θέλει εντούτοις να τονίσει τη σημασία της διατήρησης των μέτρων που διευκολύνουν την προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις βιομηχανικές και τις τεχνολογικές αλλαγές, όπως προβλέπονται από τον σημερινό στόχο 4 των διαρθρωτικών ταμείων. Η πρόταση κανονισμού της Επιτροπής δεν κάνει καμία σαφή αναφορά στην πτυχή αυτή στο πλαίσιο του νέου στόχου 3. Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ τονίζει τον σημαντικό ρόλο αυτών των μέτρων στη διατήρηση της απασχόλησης και εκφράζει την επιθυμία να συνεχίσουν να βρίσκονται στο επίκεντρο των μελλοντικών πολιτικών των διαρθρωτικών ταμείων στο πλαίσιο των ενισχύσεων του στόχου 3. Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ τονίζει τον σημαντικό ρόλο αυτών των μέτρων στη διατήρηση της απασχόλησης και εκφράζει την επιθυμία να συνεχίσουν να βρίσκονται στο επίκεντρο των μελλοντικών πολιτικών των διαρθρωτικών ταμείων στο πλαίσιο των ενισχύσεων του στόχου 3 και των ολοκληρωμένων προγραμμάτων για τις περιοχές των στόχων 1 και 2.

Β. Διάρκεια και μετάβαση

4.6. Ο κατάλογος των επιλέξιμων περιφερειών για στήριξη βάσει των στόχων 1 και 2 θα ισχύσει για ολόκληρη την επταετία 2000-2006. Εντούτοις, σε περίπτωση σοβαρής κρίσης σε μία περιφέρεια, ο κατάλογος του στόχου 2 δύναται να τροποποιηθεί το 2003, υπό τον όρο ότι δεν θα αυξηθεί το ποσοστό του πληθυσμού που καλύπτεται από τον στόχο 2 για κάθε περιφέρεια προγραμματισμού.

4.6.1. Αν και προκύπτει σαφώς ότι ο προγραμματισμός των ενισχύσεων στο πλαίσιο του στόχου 1 θα καλύπτει το σύνολο της επετούς περιόδου λειτουργίας των νέων ταμείων, δεν μπορεί να ισχυρισθεί κανείς το ίδιο και για ορισμένες ειδικές πτυχές του στόχου 2. Συγκεκριμένα, η χρήση των δεδομένων για την απασχόληση ως μοναδικού κριτηρίου για την υπαγωγή στο κριτήριο των βιομηχανικών περιοχών του στόχου 2 συνεπάγεται ότι θα χρειαστεί σφαιρικότερη αναθεώρηση στο μέσο της λειτουργίας των προγραμμάτων, δηλαδή το 2003. Ως τότε, είναι πολύ πιθανό ορισμένες περιοχές που αρχικά δεν ικανοποιούσαν τα κριτήρια επιλεξιμότητας του στόχου 2 να ικανοποιούν πλέον τα κριτήρια, ενώ με άλλες περιοχές μπορεί να συμβεί το αντίθετο. Επί του παρόντος, ο κανονισμός προβλέπει πολύ περιορισμένα περιθώρια προσαρμογής των βιομηχανικών περιοχών που καλύπτονται από το στόχο 2 το 2003, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο κατόπιν αιτήσεως του σχετικού κράτους μέλους και με τον όρο ότι δεν αυξάνεται το ποσοστό του συνολικού πληθυσμού που καλύπτεται από τον στόχο 2 στο συγκεκριμένο κράτος μέλος. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι, ουσιαστικά, αυτές οι διατάξεις παρέχουν ελάχιστα περιθώρια προσαρμογής των Διαρθρωτικών Ταμείων στις μεταβολές των συνθηκών εντός των κρατών μελών και κανένα απολύτως αν μία οικονομική κρίση οδηγήσει σε καθαρή αύξηση του πληθυσμού που θα κατοικεί τότε στις περιοχές που πληρούν τα κριτήρια ανεργίας του στόχου 2 στο συγκεκριμένο κράτος μέλος. Η ΟΚΕ προτείνει να εξετασθεί περαιτέρω το ενδεχόμενο καθιέρωσης μιας σφαιρικότερης ενδιάμεσης αναθεώρησης, τουλάχιστον όσον αφορά το στόχο 2.

4.6.2. Η ΟΚΕ επικροτεί τις διατάξεις του κανονισμού για την εφαρμογή μεταβατικών μέτρων στις περιφέρειες που δεν είναι πλέον επιλέξιμες για στήριξη μετά το 1999. Η μεταβατική φάση θα διαρκέσει 4-6 έτη και θα εξασφαλίσει ότι περιφέρειες που έχουν λάβει διαρθρωτική ενίσχυση είναι σε θέση να προσαρμοσθούν σταδιακά στη μελλοντική κατάσταση. Η ΟΚΕ ζητά να καταρτιστεί λεπτομερής πίνακας υποχρεώσεων που να διευκρινίζει τις συνθήκες εφαρμογής και υλοποίησης των μεταβατικών μέτρων, και να συμπετάσουν οι κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι στην κατάρτισή του.

4.6.3. Η ΟΚΕ επικροτεί, επίσης, την πρόταση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία, για να διασφαλισθεί ότι κάθε κράτος μέλος συνεισφέρει δίκαια στη συνολική προσπάθεια συγκέντρωσης των παρεμβάσεων, η μείωση της κάλυψης για κάθε κράτος μέλος πρέπει να περιορίζεται στο 1/3 του πληθυσμού των περιοχών που καλύπτονται σήμερα από τους στόχους 2 και 5β. Ωστόσο, η ΟΚΕ θεωρεί άδικο και παράλογο να συμψηφιστεί στη συνολική μείωση η κάλυψη περιοχών που

λαμβάνουν μεταβατική στήριξη βάσει του στόχου 1 και που πληρούν το κριτήριο επιλεξιμότητας του στόχου 2, πριν εφαρμοσθεί ο ανωτέρω περιορισμός.

Γ. Αποθεματικό

4.7. Οι διαθέσιμοι πόροι για αναλήψεις υποχρεώσεων από τα ταμεία για το σύνολο της περιόδου έχουν ορισθεί σε 218,7 δισεκατομμύρια Ευρώ. Από αυτά η Επιτροπή προτείνει να παρακρατηθεί περίπου το 10% ως αποθεματικό επίδοσης, το οποίο θα διατεθεί από την Επιτροπή στο μέσο της περιόδου. Το σχέδιο κανονισμού ορίζει ότι το εν λόγω αποθεματικό θα καταναμηθεί μεταξύ των προγραμμάτων «με ικανοποιητικές επιδόσεις». Το αποθεματικό θα διατεθεί στα επιχειρησιακά προγράμματα ή στα Ενιαία Έγγραφα Προγραμματισμού που θα κριθεί, στο μέσο της περιόδου, με βάση έναν περιορισμένο αριθμό δεικτών, ότι παρουσιάζουν καλές ή πολύ καλές επιδόσεις σε σχέση με τους αρχικούς τους στόχους.

4.7.1. Η ΟΚΕ θεωρεί το ύψος του προτεινόμενου αποθεματικού υπερβολικό και τον προτεινόμενο τρόπο κατανομής του αμφισβητήσιμο. Αν και επικροτείται η ιδέα της δημιουργίας αποθεματικού, θα ήταν καλύτερο να χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων περιφερειακών οικονομικών διαταραχών διαρθρωτικής φύσης που ενδέχεται να επηρεάσουν την ΕΕ κατά την περίοδο προγραμματισμού των νέων ταμείων. Δεδομένου ότι η ΕΕ προετοιμάζεται για την εγκαθίδρυση της νομισματικής ένωσης, και ότι ενδέχεται να εμφανισθούν περιφερειακά οικονομικά προβλήματα σχετικά σύντομα, η ΟΚΕ προτείνει να σχηματισθεί μικρότερο αποθεματικό, που θα παρακρατηθεί όμως για να χρησιμοποιηθεί σε περίπτωση απρόβλεπτων περιφερειακών οικονομικών δυσκολιών που θα εμφανισθούν στο μέλλον. Ειδικότερα, η πείρα μας έχει διδάξει ότι οι περιοχές αυτές είναι συνήθως επιρρεπείς σε απροσδόκητες οικονομικές διαταραχές και σε αυτές τις περιοχές είναι πιθανότερο να χρειαστεί μελλοντικά πρόσθετη στήριξη από το αποθεματικό.

Δ. Κοινοτικές πρωτοβουλίες

4.8. Η Επιτροπή προτείνει να περιορισθούν οι πόροι που διατίθενται για τις κοινοτικές πρωτοβουλίες στο 5% των διαθέσιμων πιστώσεων για την ανάληψη υποχρεώσεων και να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των δράσεων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο τους σε 3 γενικά προγράμματα. Αυτά είναι: α) διακρατική, διασυνοριακή και διαπεριφερειακή συνεργασία με στόχο την προώθηση της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και την ενθάρρυνση ενός αρμονικού και ισορροπούμενου περιφερειακού προγραμματισμού, β) αγροτική ανάπτυξη και γ) νέα διακρατική συνεργασία με στόχο την καταπολέμηση των κάθε μορφής διακρίσεων και ανισοτήτων που εμποδίζουν την πρόσβαση στην απασχόληση. Αν και αναγνωρίζει ότι ορισμένα κράτη μέλη έχουν ζητήσει κάποιον εξορθολογισμό των κοινοτικών πρωτοβουλιών, η ΟΚΕ συνεχίζει να πιστεύει ότι η Επιτροπή θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα ταχείας

αντιμετώπισης των απρόβλεπτων οικονομικών αναταραχών που επηρεάζουν την οικονομική ευημερία των περιφερειών. Σε πολλές περιοχές της ΕΕ, οι προσπάθειες για την ενίσχυση της συνοχής εκπροσωπούνται κυρίως από τις κοινοτικές πρωτοβουλίες, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις έχουν συμβάλει σημαντικά στην τοπική οικονομική σταθερότητα. Οι σχετικές προτάσεις της Επιτροπής θα μεταβάλουν ριζικά το ρόλο των κοινοτικών πρωτοβουλιών και είναι απίθανο ότι θα μπορούν να εφαρμόζονται στο μέλλον όπως προηγουμένως.

4.8.1. Η άποψη της ΟΚΕ είναι ότι πρέπει να εξετασθεί το ενδεχόμενο προσθήκης ενός τέταρτου προγράμματος στις κοινοτικές πρωτοβουλίες, το οποίο θα δίνει τη δυνατότητα στα διαρθρωτικά ταμεία να στηρίζουν τη διαδικασία προσαρμογής σε περιοχές που πλήττονται σοβαρά από απρόβλεπτες οικονομικές κρίσεις. Τα μέτρα που θα λαμβάνονται βάσει αυτού του προγράμματος θα πρέπει να υπόκεινται στην κάλυψη ορισμένων αντικειμενικών κριτηρίων και να συμπληρώνουν τα εθνικά προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης.

4.8.2. Επίσης, η ΟΚΕ επισύρει την προσοχή στο γεγονός ότι η λήξη της ισχύος των κοινοτικών πρωτοβουλιών Rechar και Resider σε συνδυασμό με τη λήξη της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ, εντός συντόμου χρονικού διαστήματος, θα δημιουργήσει κενό στον τομέα της πολιτικής, με αποτέλεσμα να τεθεί σε κίνδυνο η συνέχιση της εφαρμογής ορισμένων εξαιρετικών πρωτοπόρων αναπτυξιακών δράσεων περιφερειακής ανάπτυξης. Για το λόγο αυτό υποστηρίζει πλήρως το αίτημα της Συμβουλευτικής Επιτροπής του ΕΚΑΧ προς την Επιτροπή σχετικά με τον επείγοντα χαρακτήρα της υποβολής των σχετικών προτάσεων.

Ε. Εταιρική σχέση

4.9. Στον νέο κανονισμό προτείνεται μια σημαντική ενίσχυση τόσο του πεδίου κάλυψης όσο και της εφαρμογής της εταιρικής σχέσης. Εκτός από τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, η Επιτροπή προτείνει να συμπεριληφθούν στον ορισμό της έννοιας του «εταίρου» οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, καθώς και οι φορείς που είναι αρμόδιοι για το περιβάλλον και την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών. Επιπλέον, ο κανονισμός επεκτείνεται το πεδίο κάλυψης της «εταιρικής σχέσης» συμπεριλαμβάνοντας σε αυτό ρητά, εκτός από την προετοιμασία των προγραμμάτων και τη χρηματοδότηση, την παρακολούθηση και αξιολόγηση της παρεχόμενης ενίσχυσης και ορίζει σαφώς (άρθρο 14 § 1) ότι κάθε εταίρος έχει τη δυνατότητα να διατυπώσει τη γνώμη του σε σχέση με τα αναπτυξιακά προγράμματα των στόχων 1, 2 και 3.

4.9.1. Η ΟΚΕ θεωρεί πολύ θετική την ενίσχυση του ορισμού και του ρόλου των εταίρων στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των δράσεων των διαρθρωτικών ταμείων, την οποία προβλέπει η πρόταση κανονισμού. Προσθέτοντας στους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, τις περιβαλλοντικές οργανώσεις και τους φορείς που προωθούν την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, ο κανονισμός εξασφαλίζει τη συμμετοχή στη πολιτική διαδικασία των φορέων εκείνων που μπορούν να συμβάλουν περισσότερο από κάθε άλλο στην τοπική οικονομική ανάπτυξη η έννοια της σύμπραξης μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω εάν διασφαλισθεί ότι καλύπτει φορείς οι οποίοι

προωθούν την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη. Ο αναθεωρημένος κανονισμός περιορίζει έτσι πάρα πολύ τη δυνατότητα ορισμένων κρατών μελών να συνεχίσουν να αγνοούν τους αρμόδιους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους στη διαδικασία της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης και διασφαλίζει ότι οι αρμόδιοι για την οικονομική ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο (ακόμη και όταν δεν εκπροσωπούνται τοπικά) συμπεριλαμβάνονται στις συζητήσεις.

4.9.2. Η αρχή της εταιρικής σχέσης συμβάλλει σημαντικά στη διασφάλιση της διατήρησης, στη λειτουργία των Διαρθρωτικών Ταμείων της προσέγγισης «από τη βάση προς τα άνω» κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή, προσέγγιση που είναι ουσιαστικής για την επιτυχία των δράσεων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο των ταμείων. Η ΟΚΕ έχει κάνει επανειλημμένα έκκληση για τη δέουσα τήρηση της αρχής της εταιρικής σχέσης σε όλα τα επίπεδα των δράσεων των διαρθρωτικών ταμείων, και ιδιαίτερα στο εσωτερικό των κρατών μελών, και επαναλαμβάνει την έκκλησή της με την αφορμή των σημερινών προτάσεων μεταρρύθμισης. Η συμμετοχή στην εταιρική σχέση δεν μπορεί να είναι ουσιαστική, παρά μόνον εάν πρόκειται για ενεργό συμμετοχή και όχι απλά για συμβουλευτική. Η συμμετοχή αυτή αφορά όλες τις φάσεις: τον προγραμματισμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση, τόσο σε τοπικό επίπεδο, όσο και σε εθνικό και ευρωπαϊκό.

4.9.3. Αν και οι ιδιαίτερες εσωτερικές καταστάσεις ενδέχεται να οδηγήσουν σε διαφορετική πρακτική εφαρμογή της εταιρικής σχέσης μεταξύ των κρατών μελών, η Επιτροπή θα πρέπει εντούτοις να φροντίσει σχολαστικά για την ορθή τήρηση της σχετικής αρχής, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 8 της πρότασης κανονισμού, από όλα τα κράτη μέλη.

4.9.4. Η ΟΚΕ κρίνει ότι οι πόροι της «Τεχνικής στήριξης» — ένα στοιχείο το οποίο εμφανίζεται σε κάθε πρόγραμμα — πρέπει να διατίθενται άμεσα στη σύμπραξη προκειμένου να προωθηθεί η αποτελεσματικότητά της όσο το δυνατό περισσότερο.

4.9.5. Η ΟΚΕ εμμένει στην άποψη ότι η αρχή της εταιρικής σχέσης θα πρέπει να εμβυθυνθεί και διευρυνθεί και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ανάγκη σχεδιασμού, εφαρμογής και αξιολόγησης των διαρθρωτικών πολιτικών με βάση την εταιρική σχέση σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ικανοποιείται. Ο προβλεπόμενος καθορισμός στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών για τη διαρθρωτική χρηματοδότηση εκ μέρους της Επιτροπής απαιτεί την υποχρεωτική συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων εταίρων, η οποία θα πρέπει να υπερβαίνει τις τυπικές διαβουλεύσεις και ενημερώσεις. Από την άποψη αυτή, η ΟΚΕ αναμένει περαιτέρω προτάσεις και πρωτοβουλίες εκ μέρους της Επιτροπής, ιδιαίτερα όσον αφορά τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις διαβουλεύσεις, πέραν των διαβουλεύσεων με την επιτροπή του ΕΚΤ.

ΣΤ. Προσθετικότητα

4.10. Στο άρθρο 10 της πρότασης κανονισμού η Επιτροπή θεσπίζει ένα πολύ αυστηρότερο καθεστώς που πρέπει να τηρούν τα κράτη μέλη για την επαλήθευση της προσθετικότητας κατά την εφαρμογή των ενισχύσεων των διαρθρωτικών

ταμείων. Η προσθετικότητα, όχι μόνο πρέπει να καταδεικνύεται διαφανέστερα στα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης και τα Ενιαία Έγγραφα Προγραμματισμού, αλλά και να επαληθεύεται τρεις φορές κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού: μία φορά εκ των προτέρων, μία φορά στο ενδιάμεσο και μία πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2005. Η ΟΚΕ επικροτεί την ενίσχυση των απαιτήσεων απόδειξης της προσθετικότητας εκ μέρους των κρατών μελών.

Ζ. Συνολικές επιχορηγήσεις

4.11. Η ΟΚΕ σημειώνει τις προτάσεις της Επιτροπής όσον αφορά τη χρήση συνολικών επιχορηγήσεων (άρθρο 26). Πρόκειται για ένα σημαντικό και άμεσο μηχανισμό για την εφαρμογή ορισμένων πτυχών των διαρθρωτικών παρεμβάσεων και ιδιαίτερα πρόσφορο για τις τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες.

Η. Προγραμματισμός και διαχείριση

4.12. Η πρόταση κανονισμού προβλέπει την απλοποίηση των διαδικασιών προγραμματισμού με την οποία μπορεί να επιτευχθεί σαφέστερος καταμερισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής. Μολονότι οι διαδικασίες προγραμματισμού θα παραμείνουν σε μεγάλο βαθμό ως έχουν σήμερα, ο ρόλος της Επιτροπής θα περιορισθεί στον καθορισμό των προτεραιοτήτων της Κοινότητας στο πλαίσιο κάθε στόχου, ενώ η ευθύνη για την προετοιμασία του αναλυτικού περιεχομένου των προγραμμάτων, τη διαχείριση και την εφαρμογή των ειδικών προγραμμάτων, καθώς και την επιλογή των σχεδίων, θα ανατεθεί σχεδόν εξ ολοκλήρου στα κράτη μέλη.

4.12.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την προτεινόμενη απλοποίηση και αποκέντρωση των ρυθμίσεων, καθώς και τη διασαφήνιση των αρμοδιοτήτων που συνεπάγεται. Η εξέλιξη αυτή θα οδηγήσει σε σαφέστερο καταμερισμό των αρμοδιοτήτων κατά την εφαρμογή των δράσεων των ταμείων, αυξάνοντας έτσι τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητά τους. Ωστόσο, με την ανάθεση σημαντικότερου ρόλου στα κράτη μέλη, η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίζει από κοινού με τα κράτη μέλη την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή των ενισχυμένων ρυθμίσεων εταιρικής σχέσης που προβλέπονται στην πρόταση. Διαφορετικά, υπάρχει κίνδυνος να μείνουν ανεκμετάλλετες στα επιχειρησιακά προγράμματα σημαντικές πληροφορίες που διαθέτουν οι νέοι εταίροι της διευρυμένης εταιρικής σχέσης. Είναι απονόητο ότι οι δημόσιες υπηρεσίες των κρατών μελών θα πρέπει να καταβάλουν κάθε προσπάθεια, ώστε να διασφαλισθεί η παροχή της κατάλληλης υποστήριξης προς τους εταίρους, και ιδιαίτερα προς τους εκπροσώπους των επιχειρήσεων, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στα συχνά πολύπλοκα καθήκοντα και τις απαιτήσεις παροχής πληροφοριών που συνδέονται με τη διαχείριση των δράσεων των διαρθρωτικών ταμείων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη διοργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης και τακτικών σεμιναρίων, ώστε να διασφαλισθεί η παροχή όλων των απαραίτητων πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένου του ορισμού των επιλέξιμων δαπανών, που θα δώσουν πραγματικό περιεχόμενο στην έννοια της εταιρικής σχέσης.

4.12.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση για τη σύσταση, σε κάθε κράτος μέλος, Επιτροπής Διαχείρισης, αρμόδιας για τον αναλυτικό προγραμματισμό των δράσεων των ταμείων και την ορθή εφαρμογή τους. Η σύσταση αυτής της επιτροπής πιθανότατα θα συμβάλει επίσης στον σαφέστερο καταμερισμό των αρμοδιοτήτων κατά τη διαχείριση των ταμείων.

4.12.3. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η Επιτροπή Διαχείρισης πρέπει να υποβάλλει στην Επιτροπή μια περιοδική ετήσια έκθεση με την αναλυτική επισκόπηση των επιδόσεων των ταμείων. Θα παρέχεται έτσι στην Επιτροπή μια σαφής πηγή πληροφοριών για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ταμείων. Ένα σημαντικό ζήτημα που θα πρέπει να καλύπτεται στην Έκθεση Εκτέλεσης είναι ο βαθμός συμμόρφωσης των διαρθρωτικών ταμείων με τους στόχους άλλων κοινοτικών πολιτικών. Η ΟΚΕ επικροτεί αυτήν την απαίτηση, διότι δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ορισμένες πτυχές των δράσεων των διαρθρωτικών ταμείων έρχονται ενίοτε σε σύγκρουση με άλλες πολιτικές της ΕΕ, όπως η πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος.

4.12.4. Το άρθρο 34 της πρότασης κανονισμού ενισχύει και διασαφηνίζει το ρόλο των επιτροπών παρακολούθησης. Ειδικότερα, τονίζει ότι στις εν λόγω επιτροπές πρέπει να συμμετέχουν — είτε με δικαίωμα ψήφου είτε ως σύμβουλοι — εκπρόσωποι όλων των ενδιαφερομένων εταίρων. Επίσης, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και προκειμένου να διασφαλισθεί η ανάθεση των αρμοδιοτήτων στην κατάλληλη αρχή, ο ρόλος της Επιτροπής στην Επιτροπή Παρακολούθησης θα είναι καθαρά συμβουλευτικός.

4.12.5. Η ΟΚΕ επικροτεί αυτήν την τροποποίηση, διότι προσδίδει πραγματικό κύρος στον ρόλο των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και των άλλων εταίρων κατά την εφαρμογή και τη διαχείριση των ταμείων. Με την ανάθεση ουσιαστικότερου ρόλου στους εταίρους, ο κανονισμός συμβάλει ως ένα βαθμό στην επίτευξη του στόχου της ενίσχυσης του ρόλου της εταιρικής σχέσης που έχει υποστηρίξει επανειλημμένα η ΟΚΕ. Είναι ουσιώδες, επομένως, να ασκεί η Επιτροπή τις εξουσίες που διαθέτει για να διασφαλίζει την τήρηση αυτών των νέων ρυθμίσεων από τα κράτη μέλη.

4.12.6. Η επιτροπή παρακολούθησης πρέπει να εγκρίνει κάθε πρόταση της Αρχής Διαχείρισης για την τροποποίηση των προγραμμάτων ή των συμπληρωματικών προγραμμάτων, πριν από τη διαβίβαση της εν λόγω πρότασης στην Επιτροπή. Κατά συνέπεια, κανένα μέτρο του Επιχειρησιακού Προγράμματος δεν μπορεί να τροποποιηθεί χωρίς τη συγκατάθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης. Τούτο συνιστά βελτίωση σε σχέση με τις ισχύουσες ρυθμίσεις, διότι η Επιτροπή Παρακολούθησης, η οποία αποτελεί την ουσιαστικότερη έκφραση της έννοιας της εταιρικής σχέσης, είναι αυτή που κατανοεί καλύτερα τις τοπικές απαιτήσεις οικονομικής ανάπτυξης.

4.12.7. Η ΟΚΕ σημειώνει την πρόταση να προεδρεύεται η επιτροπή παρακολούθησης από μέλος της Αρχής Διαχείρισης του σχετικού κράτους μέλους. Είναι σημαντικό ο Πρόεδρος

της επιτροπής παρακολούθησης να είναι ανεξάρτητο πρόσωπο, με την έννοια του να μην έχει άμεσο ή οικονομικό συμφέρον από τις δράσεις που επιβλέπει η εν λόγω Επιτροπή.

4.12.8. Όσον αφορά τις ΜΜΕ και τις βιοτεχνίες, η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι, στα πλαίσια του υφιστάμενου προγραμματισμού, δεν λαμβάνονται επαρκώς υπόψη στα σχήματα υποστήριξης και επωφελούνται σπανίως από τα κατάλληλα μέτρα. Γι' αυτό το λόγο, η ΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι οι προτάσεις της Επιτροπής προβλέπουν μια μεγαλύτερη εστίαση των μέτρων εις όφελος των ΜΜΕ.

Θ. Δημοσιονομική διαχείριση

4.13. Η Επιτροπή προτείνει να μην αλλάξουν στον νέο κανονισμό τα σημερινά μέγιστα ποσοστά συγχρηματοδότησης, αν και συνιστά να εφαρμόζονται χαμηλότερα μέγιστα ποσοστά για τις επενδύσεις σε υποδομές από τις οποίες προκύπτουν σημαντικά έσοδα καθώς και επενδύσεις σε επιχειρήσεις. Η ΟΚΕ υποστηρίζει αυτές τις προτάσεις και ιδιαίτερα την αρχή της αύξησης των ποσοστών παρέμβασης για τις επενδύσεις σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, με ανώτατο όριο το 10 %.

4.13.1. Στους τομείς της δημοσιονομικής διαχείρισης και του δημοσιονομικού ελέγχου η πρόταση κανονισμού προβλέπει σημαντικές αλλαγές με στόχο την ανάθεση του μεγαλύτερου μέρους των ευθυνών στα κράτη μέλη. Προς τούτο, στον κανονισμό παρατίθεται ένα ολόκληρο φάσμα αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στα κράτη μέλη μέσω της επιτροπής διαχείρισης, προκειμένου να διασφαλισθεί η ορθή και αποδοτική χρήση των πόρων των ταμείων και η υγιής και χωρίς παρατυπίες διαχείριση των πιστώσεων μέσω της εφαρμογής των σχετικών ρυθμίσεων ελέγχου και υποβολής εκθέσεων.

4.13.2. Η ΟΚΕ έχει επανειλημμένα ζητήσει να θεσπιστούν ρυθμίσεις δημοσιονομικού ελέγχου που να διασφαλίζουν την ορθή χρησιμοποίηση των ενισχύσεων των διαρθρωτικών ταμείων και τον εύκολο εντοπισμό κάθε παρατυπίας. Επομένως, η ΟΚΕ επικροτεί αυτές τις νέες ρυθμίσεις, εφόσον ικανοποιούν ως ένα βαθμό τα παλαιότερα αιτήματά της.

4.13.3. Ο κανονισμός προβλέπει ότι στην περίπτωση που οι πιστώσεις ανάληψης υποχρεώσεων δεν έχουν χρησιμοποιηθεί έως τη λήξη του δεύτερου έτους μετά το έτος ανάληψης των υποχρεώσεων, αποδεδεσμένον αντεπαγγέλτως από την Επιτροπή και το συνολικό ποσό των χορηγούμενων ενισχύσεων μειώνεται κατά το αντίστοιχο ποσό. Αν και η ΟΚΕ δέχεται ότι οι πιστώσεις των προγραμμάτων θα πρέπει γενικά να χρησιμοποιούνται εντός αυτού του ουσιαστικά τριετούς χρονικού πλαισίου, είναι σημαντικό να αποφευχθεί η αναστολή εφαρμογής των «κανόνων» χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές συνθήκες που ισχύουν σε ορισμένα κράτη μέλη. Κατά συνέπεια, αν και δεν έχει αντίρρηση για τη γενική αρχή που προβλέπει εν προκειμένω ο κανονισμός, η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να υπάρξει ελαστική ερμηνεία της.

4.13.4. Η ΟΚΕ επικροτεί το αναθεωρημένο σχέδιο καταβολής των πληρωμών στο πλαίσιο της λειτουργίας των ταμείων. Το σχέδιο προβλέπει γενικά μια προκαταβολή 10 % και στη

συνέχεια τακτικές πληρωμές μετά την παραλαβή αποδεικτικών εγγράφων για την πραγματοποίηση των σχετικών δαπανών. Η ρύθμιση αυτή αναμένεται ότι θα συντελέσει στην ενίσχυση των δημοσιονομικών ελέγχων σχετικά με την καταβολή της συμμετοχής των ταμείων και θα μειώσει τις καθυστερήσεις πληρωμής στους δικαιούχους των διαρθρωτικών μέτρων.

5. Η πρόταση της Επιτροπής για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

5.1. Η πρόταση κανονισμού της Επιτροπής για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) προσδιορίζει το φάσμα των δραστηριοτήτων που δύνανται να υποστηριχθούν από αυτό το χρηματοδοτικό μέσο στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για στήριξη βάσει των στόχων 1 και 2 του γενικού κανονισμού. Όπως και με τις τρέχουσες ρυθμίσεις, το ΕΤΠΑ θα συνεχίσει να συμβάλλει στη χρηματοδότηση:

- α) παραγωγικών επενδύσεων που επιτρέπουν τη δημιουργία ή τη διατήρηση μόνιμων θέσεων απασχόλησης,
- β) επενδύσεων σε υποδομές,
- γ) πρωτοβουλιών υπέρ της τοπικής ανάπτυξης και της απασχόλησης και των δραστηριοτήτων των ΜΜΕ,
- δ) τεχνικής αρωγής.

5.2. Η ΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις της Επιτροπής για αυτό το μέσο. Ειδικότερα, η ΟΚΕ σημειώνει το ευρύ φάσμα των επενδύσεων σε υποδομές που πρόκειται να ενθαρρυνθούν στις περιφέρειες του στόχου 2 και συμφωνεί ότι οι επενδύσεις αυτές αποτελούν σημαντικά στοιχεία ενός προγράμματος που αποσκοπεί στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη των πιο καθυστερημένων περιφερειών της Ένωσης.

5.3. Οι θεματικοί τομείς στήριξης που προτείνει η Επιτροπή να καλύπτονται από το ΕΤΠΑ είναι οι εξής:

- α) το παραγωγικό περιβάλλον,
- β) η έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς τεχνολογιών,
- γ) η ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών,
- δ) η προστασία του περιβάλλοντος,
- ε) η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά την απασχόληση,
- στ) η διεθνική, διασυνοριακή και διαπεριφερειακή συνεργασία στον τομέα της περιφερειακής ανάπτυξης.

5.4. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τις προτάσεις της Επιτροπής σε σχέση με την επιλογή αυτών των προτεραιοτήτων για χρηματοδότηση από τα διαρθρωτικά ταμεία μετά το 2000. Υπογραμμίζει ιδιαίτερα τη σημασία ενός στενότερου συντονισμού και μιας

καλύτερης συμπληρωματικότητας μεταξύ των κοινοτικών παρεμβάσεων του προγράμματος πλαισίου Ε&ΤΑ και των παρεμβάσεων για διαρθρωτικούς σκοπούς⁽¹⁾.

6. Η πρόταση της Επιτροπής για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

6.1. Οι διαρθρωτικές δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) καλύπτουν τα μέτρα για την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των στόχων 1 και 2, αλλά και του νέου στόχου 3, που συνενώνει τους προηγούμενους στόχους 3 και 4. Ο νέος στόχος 3 θα καλύπτει όλες τις περιοχές της ΕΕ που δεν είναι επιλέξιμες για στήριξη βάσει των στόχων 1 και 2. Οι στόχοι του ΕΚΤ είναι να προωθήσει ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, την αειφόρο ανάπτυξη και την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Συνεπώς, όπως συμβαίνει και με τις ισχύουσες ρυθμίσεις, το ΕΚΤ κατέχει κεντρική θέση μεταξύ των διαρθρωτικών ταμείων και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της ανεργίας, που είναι ο σημαντικότερος παράγοντας που συμβάλλει στο πολύπλευρο πρόβλημα του κοινωνικού αποκλεισμού.

6.1.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη ότι ο ρόλος του ΕΚΤ πρέπει να βασίζεται στο νέο κεφάλαιο περί απασχόλησης της Συνθήκης του Άμστερνταμ και να εμπίπτει στο πλαίσιο της στρατηγικής για την απασχόληση που προσδιορίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Έσσεμ και των εθνικών σχεδίων δράσης για την απασχόληση.

6.2. Η πρόταση κανονισμού για το ΕΚΤ κατατάσσει στις εξής τρεις κατηγορίες τις δραστηριότητες που θα είναι επιλέξιμες για στήριξη από το ΕΚΤ:

- α) παροχή υποστήριξης σε άτομα: εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, ενισχύσεις στην απασχόληση, πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην έρευνα και τις θετικές επιστήμες, δημιουργία θέσεων απασχόλησης·
- β) παροχή υποστήριξης σε δομές και συστήματα: βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών απασχόλησης, συστήματα πρόβλεψης των αναγκών σε δεξιότητες·
- γ) συνοδευτικά μέτρα: ευαισθητοποίηση, παροχή υπηρεσιών στους δικαιούχους κ.λπ.

6.3. Όπως επισημαίνεται στο άρθρο 2 της πρότασης κανονισμού, το επίκεντρο των παρεμβάσεων του ΕΚΤ θα είναι η δημιουργία και η προστασία της απασχόλησης, καθώς και η λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση του προβλήματος της μακροχρόνιας ανεργίας. Έτσι, τα μέτρα που θα χρηματοδοτούνται από τους πόρους του ΕΚΤ θα περιλαμβάνουν, μεταξύ

⁽¹⁾ Η ΟΚΕ προετοιμάζει ξεχωριστή γνωμοδότηση για το εν λόγω θέμα που βασίζεται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 27ης Μαΐου 1998, με τίτλο «Ενισχύοντας τη συνοχή και την ανταγωνιστικότητα μέσω της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας» [COM(98) 275 τελικό].

άλλων, πολιτικές για την καταπολέμηση της ανεργίας, ανάπτυξη συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και συστήματα προσανατολισμένα στην προσαρμογή των δεξιοτήτων των εργαζομένων. Παράλληλα, τα μέτρα του ΕΚΤ θα συμβάλουν στην τοπική ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών πρωτοβουλιών και των περιφερειακών συμφώνων για την απασχόληση.

6.3.1. Η ΟΚΕ τονίζει ότι το ΕΚΤ θα πρέπει να παραμείνει ένα στοχοθετημένο μέσο πολιτικής για την αγορά εργασίας. Οι ευρύτεροι κοινωνικοί στόχοι, όπως οι εθνικές εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες, είναι κανονικά ευθύνη των κρατών μελών.

6.4. Η ΟΚΕ τονίζει τη σημασία που αποδίδει στη συμμετοχή όλων των ενεχόμενων τοπικών εταίρων οικονομικής ανάπτυξης σ' αυτή τη διαδικασία και στην ταχεία εφαρμογή των μέτρων που υποστηρίζονται από το ΕΚΤ. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει και να παρουσιάσει έκθεση με όλα τα διοικητικά εμπόδια που παρεμβάλλονται ενδεχομένως στους ανωτέρω στόχους στα κράτη μέλη.

6.5. Η ΟΚΕ επικροτεί τη συνέχιση της στήριξης των καινοτόμων ενεργειών και των πειραματικών προγραμμάτων από το ΕΚΤ, όπως προβλέπεται στο άρθρο 6 του προτεινόμενου κανονισμού.

6.6. Η ΟΚΕ επικροτεί θερμά την πρόταση της Επιτροπής στο άρθρο 4, παράγραφος 3, να διατίθεται 1 % τουλάχιστον των πόρων του ΕΚΤ, σύμφωνα με το άρθρο 26 του Γενικού Κανονισμού, για τη χορήγηση μικρότερων ενισχύσεων διαμέσου ενδιάμεσων οργανισμών και την πρόβλεψη ειδικών διατάξεων πρόσβασης για τους ΜΚΟ.

7. Η πρόταση της Επιτροπής για το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ)

7.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση να αποτελεί αυτοδύναμο διαρθρωτικό ταμείο το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας.

7.2. Η ΟΚΕ σημειώνει και συμφωνεί με τους τέσσερις στόχους που επιδιώκει να επιτύχει η Επιτροπή με αυτό το μέσο. Παράλληλα, η πρόταση κανονισμού προβλέπει συνοδευτικά μέτρα αναδιάρθρωσης των αλιευτικών στόλων, τα οποία θα χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Εγγυήσεων.

8. Η πρόταση της Επιτροπής για το Ταμείο Συνοχής

8.1. Η Επιτροπή προτείνει να συνεχίσει να εφαρμόζεται το Ταμείο Συνοχής στις τέσσερις χώρες των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ εξακολουθεί να είναι χαμηλότερο από το 90 % του μέσου όρου της ΕΕ (Ισπανία, Ελλάδα, Ιρλανδία και Πορτογαλία). Το Ταμείο Συνοχής δημιουργήθηκε αρχικά για να προωθήσει την πραγματική οικονομική σύγκλιση αυτών

των τεσσάρων χωρών ως απαραίτητο στοιχείο για την ένταξή τους στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Στην ΟΝΕ έχουν πλέον ενταχθεί και η Ισπανία, η Ιρλανδία και η Πορτογαλία, ενώ μόνον η Ελλάδα δεν θεωρείται ότι πληροί τις προϋποθέσεις για τη μετάβαση στην 3η φάση της ΟΝΕ.

8.2. Παρόλα αυτά, εξακολουθεί να αληθεύει ότι και οι τέσσερις αυτές χώρες έχουν επίπεδο ευημερίας γενικά πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ. Ταυτόχρονα, οι δημόσιες δαπάνες και στις τέσσερις χώρες θα συνεχίσουν να υπόκεινται στα κριτήρια «πλεονάζοντος προϋπολογισμού» που ορίζονται στη ΣΕΕ, αν και για την Ισπανία, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία τα κριτήρια αυτά έχουν σήμερα τροποποιηθεί από τις διατάξεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης που συμφωνήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ. Η ΟΚΕ συμφωνεί ότι τα μέληματα αυτά επαρκούν για να αποδείξουν την ανάγκη να συνεχισθεί η στήριξη των τεσσάρων δικαιούχων χωρών από το Ταμείο Συνοχής, με την επιφύλαξη των αποτελεσμάτων μιας ενδιάμεσης αξιολόγησης που θα πραγματοποιηθεί το 2003.

8.3. Η Επιτροπή προτείνει να εισαχθούν ορισμένες μεταρρυθμίσεις στον μηχανισμό του Ταμείου Συνοχής, για να αντικατοπτρισθεί η συμμετοχή της Ισπανίας, της Ιρλανδίας και της Πορτογαλίας στο ενιαίο νόμισμα. Συγκεκριμένα, θα συνεχίσει να ισχύει η αρχή της υπό όρους επιλεξιμότητας και θα πρέπει να τηρούνται οι διατάξεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, και να εφαρμόζονται ιδίως τα προγράμματα σταθερότητας. Η ΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με αυτήν την πρόταση.

8.4. Η ΟΚΕ υποστηρίζει, επίσης, τις προτάσεις της Επιτροπής που αφορούν τη μεταρρύθμιση του άρθρου 7 του κανονισμού υπό την έννοια να μειωθεί το ποσοστό στήριξης που παρέχεται από το Ταμείο Συνοχής ανάλογα με την ικανότητα των σχεδίων να αποφέρουν έσοδα, και την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».

9. Συμπεράσματα

9.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί πλήρως τις προτεινόμενες τροποποιήσεις της λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων, όπως παρουσιάζονται από την Επιτροπή. Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις στηρίζονται στην επιτυχία των διαρθρωτικών ταμείων από το 1988 μέχρι σήμερα και αναπτύσσουν περαιτέρω τις αρχές της συγκέντρωσης, του προγραμματισμού, της εταιρικής σχέσης και της προσθετικότητας που είχαν θεσπισθεί τότε. Στις αρχές αυτές οφείλεται η σημαντική επιτυχία που έχουν επιδείξει τα ταμεία στην προαγωγή του στόχου της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ανά την ΕΕ και στην αύξηση της αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο στόχος αυτός παραμένει εξίσου έγκυρος στο σημερινό περιβάλλον όσο ήταν κατά τη μεταρρύθμιση των ταμείων το 1988. Είναι, επομένως, σημαντικό να συνεχίσουν τα ταμεία να παρέχουν ένα συνεκτικό και δεόντως χρηματοδοτούμενο πλαίσιο, εντός του οποίου θα μπορέσουν να περιοριστούν οι περιφερειακές οικονομικές ανισότητες και να βελτιωθούν οι οικονομικές προοπτικές των μειονεκτικών περιφερειών.

9.2. Αν και στην παρούσα γνωμοδότηση διατυπώνονται αναλυτικές παρατηρήσεις όσον αφορά τον οικονομικό αντίκτυπο που θα έχει η περαιτέρω συγκέντρωση των στόχων 1 και 2 των Διαρθρωτικών Ταμείων σε ορισμένες περιφέρειες, και ιδίως σε εκείνες που πλησιάζουν να καλύψουν τα κριτήρια για ενίσχυση από τα ταμεία, παρόλα αυτά η ΟΚΕ επικροτεί την προσέγγιση της Επιτροπής, που επικεντρώνεται στην εφαρμογή μετρήσιμων και διαφανών κριτηρίων για τον προσδιορισμό των επιλέξιμων περιφερειών για χρηματοδοτική ενίσχυση. Τα οφέλη των Διαρθρωτικών Ταμείων για την ΕΕ μπορούν γενικά να μεγιστοποιηθούν μόνο αν η στήριξη είναι ορθά και δίκαια στοχοθετημένη.

9.3. Ωστόσο, είναι επίσης σημαντικό να διατηρήσουν τα ταμεία ορισμένη ευελιξία, ώστε να διασφαλισθεί ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων οικονομικών διαρθρωτικών διαταραχών με ειδική περιφερειακή διάσταση. Με βάση τις παρούσες ρυθμίσεις, ο ρόλος αυτός διεκπεραιώνεται εν μέρει από τις κοινοτικές πρωτοβουλίες, οι οποίες έχουν αποδειχθεί προσαρμοσμένες στις απρόβλεπτες διαρθρωτικές κρίσεις και καινοτόμοι στην προσέγγισή τους. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι ο κανονισμός θα πρέπει να συνεχίσει να προβλέπει την ανάθεση αυτού του ρόλου στις κοινοτικές πρωτοβουλίες.

9.4. Η αρχή της εταιρικής σχέσης υπήρξε βασικό στοιχείο της επιτυχημένης λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων από το 1988 μέχρι σήμερα. Προβλεποντας τη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης, η εταιρική σχέση διασφαλίζει την εφαρμογή μιας προσέγγισης «από τη βάση προς τα άνω» στη διαδικασία χάραξης των πολιτικών και τη συμμετοχή σε όλα τα στάδια των εταίρων που μπορούν να έχουν τη μεγαλύτερη συμβολή. Η ΟΚΕ επικροτεί την ενίσχυση της εφαρμογής της εταιρικής σχέσης όπως ορίζεται στον προτεινόμενο κανονισμό. Είναι αλήθεια ότι ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούν να αναγνωρίζουν επιφανειακά μόνο την αρχή αυτή και οι μεταρρυθμίσεις που προτείνει η Επιτροπή θα καθιερώσουν σε μεγάλο

βαθμό την εταιρική σχέση ως ουσιώδες στοιχείο της διαδικασίας περιφερειακής ανάπτυξης, και ως αρχή η οποία θα πρέπει να τηρείται πλήρως από τα κράτη μέλη.

9.5. Η ΟΚΕ επικροτεί την επικέντρωση στη δημιουργία απασχόλησης που προκύπτει από την πρόταση κανονισμού. Η επικέντρωση αυτή συμφωνεί με τους στόχους για την απασχόληση που συμπεριλαμβάνονται στη Συνθήκη, όπως τροποποιήθηκε από το Συμβούλιο του Άμστερνταμ. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία αποτελούν βασικό στοιχείο της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης σε όλη την ΕΕ, τόσο άμεσα — καθώς υποστηρίζουν την ανάπτυξη παραγωγικών επιχειρήσεων — όσο και έμμεσα — καθώς χρηματοδοτούν ουσιαστικές οικονομικές υποδομές, όπως η κατάρτιση και η αύξηση των επαγγελματιών προσόντων. Ωστόσο, η ΟΚΕ τονίζει ότι η γενική πολιτική στον τομέα της απασχόλησης παραμένει βασικά αρμοδιότητα των κρατών μελών και ότι η εφαρμογή των Διαρθρωτικών Ταμείων πρέπει να συνεχίσει να προσανατολίζεται κατά πρώτο λόγο στην εξάλειψη της οικονομικής υπανάπτυξης και στην ενίσχυση της απασχόλησης στις πιο καθυστερημένες περιφέρειες και την προώθηση της κοινωνικο-οικονομικής αλλαγής στις φθίνουσες βιομηχανικές περιοχές. Καθιερώνοντας τις απαιτούμενες συνθήκες για αυτοδύναμη οικονομική ανάπτυξη σ' αυτές τις περιφέρειες, τα διαρθρωτικά ταμεία συμβάλλουν άμεσα στη μακροπρόθεσμη σταθερότητα της απασχόλησης σε όλη την ΕΕ.

9.6. Η ΟΚΕ κάνει έκκληση να συζητηθούν ταχέως οι προτάσεις κανονισμών της Επιτροπής, για να διασφαλισθεί ότι θα υιοθετηθούν εγκαίρως ώστε να τεθούν σε εφαρμογή από 1ης Ιανουαρίου 2000. Οποιαδήποτε καθυστέρηση στην επίτευξη κοινής θέσης που θέτει σε κίνδυνο την ομαλή μετάβαση από τους ισχύοντες στους νέους κανονισμούς, είναι πιθανό να ανακόψει τη διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης στις μειονεκτικές περιφέρειες, με αρνητικές συνέπειες για αυτή τη διαδικασία. Τα οφέλη που απορρέουν από την απλοποιημένη διοίκηση των μεταρρυθμισμένων διαρθρωτικών ταμείων θα διατρέξουν σοβαρό κίνδυνο σε περίπτωση καθυστέρησης στην εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων.

Βρυξέλλες, 10 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

(σύμφωνα με το άρθρο 47, παράγραφος 3, του Εσωτερικού Κανονισμού)

Η ακόλουθη τροπολογία του κ. Masucci απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια της συζήτησης:

Σημείο 4.3.1.3 και 4.3.1.4

Να διαγραφούν τα δύο σημεία αυτά.

Αιτιολογία

Θα είχαν ως αποτέλεσμα μια υπερβολικά ευρεία κατανομή της ενίσχυσης πράγμα το οποίο αντίκειται στην αρχή της συγκέντρωσης.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 18, ψήφοι κατά: 54, αποχές: 3.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα το «Σχέδιο ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου (ΣΑΚΧ) — Πρώτο επίσημο σχέδιο»

(98/C 407/15)

Στις 2 Ιουλίου 1998, και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23, παράγραφος γ) του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για το ανωτέρω σχέδιο.

Το τμήμα περιφερειακής ανάπτυξης, χωροταξίας και πολεοδομίας στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 17 Ιουλίου 1998, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Boussat.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 110 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Κατά την άτυπη συνεδρίαση των υπουργών χωροταξίας που πραγματοποιήθηκε στην Λιέγη το 1993, κατά τη διάρκεια της βελγικής προεδρίας, τα κράτη μέλη αποφάσισαν την κατάρτιση ενός σχεδίου ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου (ΣΑΚΧ), προκειμένου να αποτελέσει έγγραφο αναφοράς για την ευρωπαϊκή πολιτική χωροταξικής ανάπτυξης.

1.2. Ένα πρώτο έγγραφο με τίτλο «Αρχές για μια πολιτική ανάπτυξης της ευρωπαϊκής επικράτειας» υιοθετήθηκε κατά την ανεπίσημη συνεδρίαση της Λειψίας το 1994. Το έγγραφο ορίζει τους προσανατολισμούς και τα γενικά κριτήρια που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την κατάρτιση του σχεδίου και βασίζεται σε ανακοίνωση της Επιτροπής του ιδίου έτους με τίτλο «Ευρώπη 2000 +, Συνεργασία για την ευρωπαϊκή χωροταξία».

Η ΟΚΕ έχει ήδη υιοθετήσει δύο σχετικές γνωμοδοτήσεις, την πρώτη τον Μάρτιο⁽¹⁾ και τη δεύτερη το Σεπτέμβριο⁽²⁾ 1995.

1.3. Μια διακυβερνητική ομάδα εργασίας, η επιτροπή χωροταξικής ανάπτυξης (ΕΧΑ), αποτελούμενη από εκπροσώπους των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατήρτισε ένα πρώτο επίσημο σχέδιο ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου και το υπέβαλε στην ανεπίσημη συνεδρίαση των υπουργών χωροταξίας της ΕΕ, στο Noordwijk (Κάτω Χώρες), στις 9 και 10 Ιουνίου 1997.

1.4. Τα σχετικά συμπεράσματα της Προεδρίας υπογραμμίζουν συγκεκριμένα τη σημασία του σχεδίου, αφενός, ως βάση πολιτικής συζήτησης σχετικά με το πώς η ευρωπαϊκή χωροταξική πολιτική μπορεί, σύμφωνα με τους επιχειρησιακούς στόχους που καθορίστηκαν στην Λειψία, να συμβάλει στην ολοκλη-

⁽¹⁾ ΕΕ C 133 της 31.5.1995.

⁽²⁾ ΕΕ C 301 της 13.11.1995.

ρωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, της βιώσιμης ανάπτυξης, και της ανταγωνιστικότητας του συνόλου της επικράτειας και, αφετέρου, ως πλαίσιο ενίσχυσης της σχέσης μεταξύ πολιτικών για τις αστικές ζώνες και πολιτικών για τις αγροτικές ζώνες.

1.5. Τα ίδια συμπεράσματα όπως και το πρώτο επίσημο σχέδιο ΣΑΚΧ διευκρινίζουν ότι το σχέδιο που καταρτίστηκε πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ευρείας πολιτικής συζήτησης στα κράτη μέλη, μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ Επιτροπής και άλλων ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, στα οποία περιλαμβάνεται και η ΟΚΕ.

1.6. Το ΣΑΚΧ είναι πολιτικό έγγραφο ενδεικτικού και όχι κανονιστικού χαρακτήρα και βασίζεται σε μια συνεχή διαδικασία που επιτρέπει την τακτική αναθεώρησή του. Το ΣΑΚΧ προτείνει ένα πλαίσιο συνεργασίας που να λαμβάνει υπόψη τα διάφορα επίπεδα πολιτικής και χωροταξικής οργάνωσης στην Ευρώπη. Το πλαίσιο θα βασίζεται σε τρεις βασικούς και ισότιμους στόχους: οικονομική και κοινωνική συνοχή, βιώσιμη ανάπτυξη και ισορροπημένη ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής επικράτειας. Το ΣΑΚΧ θα λάβει την τελική μορφή του στα μέσα του 1999, κατά τη διάρκεια της γερμανικής προεδρίας.

1.7. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι η τελική αυτή μορφή θα είναι εγκαίρως διαθέσιμη διότι οι διεργασίες έχουν αρχίσει και συνεχίζονται για μία πενταετία.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η χωροταξική πολιτική κατέχει, ιδίως μέσω του ΣΑΚΧ, ένα θεμελιώδη ρόλο στην αναζήτηση μιας ισορροπίας και βιώσιμης ανάπτυξης της ευρωπαϊκής επικράτειας. Συνεπώς, έχει ήδη ταχθεί υπέρ της χάραξης και της εφαρμογής μιας συνεπούς χωροταξικής στρατηγικής για την ευρωπαϊκή επικράτεια. Όπως διαφαίνεται και από τις γνωμοδοτήσεις της των τελευταίων ετών, η εν λόγω στρατηγική αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για μια βιώσιμη ανάπτυξη.

2.2. Το ευρωπαϊκό χωροταξικό πρότυπο δύσκολα θα επιβιώσει στο μέλλον διότι χαρακτηρίζεται από έντονη συγκέντρωση του πληθυσμού, των οικονομικών δραστηριοτήτων και, γενικότερα, του πλούτου σε ορισμένες κεντρικές ζώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Λόγω απουσίας σημαντικής προσέγγισης όλων των πολιτικών με χωροταξικές επιπτώσεις, ιδιαίτερα της οικονομικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης, η προοπτική της νέας διεύθυνσης συμβάλλει στην εντονότερη ενίσχυση του φαινομένου συγκέντρωσης.

2.3. Αναγκαία είναι η εφαρμογή μιας χωροταξικής πολιτικής σε κοινοτικό επίπεδο και με σεβασμό των εθνικών συστημάτων κατανομής αρμοδιοτήτων· τούτο προκύπτει από διάφορα άρθρα της Συνθήκης (129 Β, 129 Δ, 130 και 130 Ρ) καθώς και από διάφορα κεφάλαια του Λευκού Βιβλίου «Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση».

2.4. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της και στηρίζει εκ νέου τις προσπάθειες για την επεξεργασία μιας τέτοιας στρατηγικής, η οποία κατέληξε στο πρώτο επίσημο σχέδιο ΣΑΚΧ. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τα συμπεράσματα της Προεδρίας, τα οποία υιοθετήθηκαν στην ανεπίσημη συνεδρίαση των υπουργών χωροταξίας της ΕΕ, στο Noordwijk, τον Ιούνιο 1997. Συγκεκριμένα, αναγνωρίζει τη σημασία του πρώτου επίσημου σχεδίου ως βάση επίσημης συζήτησης για τον τρόπο με τον οποίο η ευρωπαϊκή χωροταξική πολιτική μπορεί να συμβάλει στην ολοκλήρωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας του συνόλου της ευρωπαϊκής επικράτειας.

2.5. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τους θεμελιώδεις στόχους που θέτει το ΣΑΚΧ, οι οποίοι έχουν διατυπωθεί σύμφωνα με τις τεθείσες προτεραιότητες. Ωστόσο, εκφράζει τη λύπη της διότι η βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης δεν αναγνωρίζεται ρητά ως θεμελιώδης στόχος κάθε χωροταξικής προσέγγισης και υπενθυμίζει ότι έχει ήδη τονίσει ότι «η ποιότητα διαβίωσης πρέπει να θεωρείται όχι μόνο πρωταρχικός στόχος αλλά και κύριο κριτήριο της ευρωπαϊκής χωροταξικής προσέγγισης και της αναζήτησης των απαραίτητων λύσεων»⁽¹⁾. Ο στόχος αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός εάν ληφθεί υπόψη η βαρύτητα της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης με την οποία βρίσκονται αντιμέτωπες πολλές μεγάλες αστικές ζώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.6. Σε γενικές γραμμές, η ΟΚΕ θεωρεί ότι το πρώτο επίσημο σχέδιο αποτελεί πρόοδο σε σχέση με τα προηγούμενα έγγραφα διότι η ανάλυση των σημαντικών ζητημάτων είναι εκτενέστερη και λεπτομερέστερη. Ωστόσο, θεωρεί ότι το εν λόγω έγγραφο, λόγω της θεματικής του προσέγγισης, έχει μάλλον ακαδημαϊκό και θεωρητικό χαρακτήρα κυρίως όσον αφορά την ανάλυση των χωροταξικών προκλήσεων και την περιγραφή των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων της ευρωπαϊκής επικράτειας. Επίσης, εκφράζει τη λύπη της για την απουσία ανάλυσης με βάση μια προσέγγιση σύμφωνα με τα μεγάλα χωροταξικά σύνολα (Μεσόγειος, Βαλτική, Ατλαντικό Τόξο, Αλπικό Τόξο, κτλ), τα οποία αποτελούν ενότητες πιο κατάλληλες από τα κράτη μέλη για τη χάραξη και την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης χωροταξικής πολιτικής. Εξάλλου, η ίδια η Επιτροπή είχε προτείνει την προσέγγιση αυτή στις ανακοινώσεις της «Ευρώπη 2000» και «Ευρώπη 2000+».

2.7. Η ΟΚΕ εκφράζει επίσης τη λύπη της διότι το έγγραφο αγνοεί το εξειδικευμένο πρόβλημα των ιδιαίτερα απομακρυσμένων, των νησιωτικών και των ορεινών περιοχών της

⁽¹⁾ ΕΕ C 133 της 31.5.1995.

ΕΕ. Σχετικά με τις τελευταίες, η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι οι ορεινές περιοχές αποτελούν άνω του 30% της ευρωπαϊκής επικράτειας, απαρτίζουν 30 εκατομμύρια κατοίκους περίπου και αντιμετωπίζουν οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα που η ΕΕ δεν μπορεί να αγνοήσει.

2.8. Η ΟΚΕ εμμένει ώστε οι ορεινές, οι ιδιαίτερα απομακρυσμένες, και οι νησιωτικές περιοχές να αποτελέσουν αναπόσπαστο τμήμα κάθε προσέγγισης στον τομέα της χωροταξικής ανάπτυξης αλλά και να αναγνωρισθεί η ιδιαιτερότητά τους.

2.9. Όσον αφορά συγκεκριμένα τις αστικές περιοχές, η ΟΚΕ παραπέμπει στο σύνολο των σκέψεων και προτάσεων που διατύπωσε στις γνωμοδοτήσεις της του Σεπτεμβρίου 1996 με θέμα το «Ρόλο της ΕΕ στον τομέα της αστικής πολιτικής»⁽¹⁾ και του Ιανουαρίου 1998 σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα το «Αστικό ζήτημα: προσανατολισμοί για μια ευρωπαϊκή συζήτηση»⁽²⁾. Ωστόσο, η ΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να διευκρινίσει ότι απαιτείται λεπτομερέστερη ανάλυση τόσο του ζητήματος των περιφερειακών ζωνών σε σχέση με τα αστικά κέντρα, όσο και των μεσαίου μεγέθους πόλεων, οι οποίες είναι ο συνδετικός κρίκος των αγροτικών ζωνών με τις μεγάλες πόλεις.

2.10. Συνεπώς, μια λεπτομερής ανάλυση του περιεχομένου του εγγράφου φαίνεται, επί του παρόντος βεβαιωμένη, δεδομένου ότι θα πραγματοποιηθούν σημαντικές τροποποιήσεις έως ότου τούτο λάβει την τελική του μορφή κατά τη διάρκεια της γερμανικής προεδρίας, με βάση τις πραγματοποιούμενες συζητήσεις κυρίως σε διοργανικό επίπεδο καθώς και με τα αποτελέσματα των επτά θεματικών διακρατικών σεμιναρίων που θα έχουν ολοκληρωθεί έως τα τέλη Νοεμβρίου 1998.

2.11. Ωστόσο, διαμορφώνονται ορισμένες σκέψεις όσον αφορά τόσο την μεθοδολογία του ΣΑΚΧ όσο και το ίδιο του το περιεχόμενο. Οι σκέψεις αυτές προκύπτουν συγκεκριμένα από τις αρχές που, σύμφωνα με την ΟΚΕ, θα έπρεπε να έχουν καθοριστική σημασία στην επεξεργασία του πρώτου επίσημου σχεδίου ΣΑΚΧ⁽³⁾ και συγκεκριμένα:

- πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι τάσεις, το δυναμικό και τα ίδια προβλήματα των περιφερειών·
- πρέπει να διασφαλίζονται τόσο η γεωγραφική, κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ιδιαιτερότητα που διαφαίνεται στην χωροταξική οργάνωση όσο και η διατήρηση των εσωτερικών ισορροπιών·
- πρέπει να υιοθετηθεί μια διακρατική και διασυνοριακή προσέγγιση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με τη συνεργασία των διαφόρων επιπέδων και σε συνέχεια με τις πολιτικές των ενδιαφερόμενων κρατών μελών·

— πρέπει να υφίσταται η δυνατότητα συντονισμού της λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο των διάφορων τομεακών πολιτικών που έχουν επιπτώσεις στην χωροταξία (οικονομική πολιτική, πολιτική απασχόλησης, διευρωπαϊκά δίκτυα, διαρθρωτικές πολιτικές, πολιτική ανταγωνισμού κ.λπ.)·

— πρέπει να εξευρεθεί τρόπος σύγκλισης της προσέγγισης από τη «βάση προς την κορυφή» με την προσέγγιση από την «κορυφή προς τη βάση».

3. Επέκταση της ανάλυσης: έντονη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων

3.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα επείγουσα την δημιουργία μιας εταιρικής σχέσης με τους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Η απουσία μιας τέτοιας σχέσης είναι ιδιαίτερα αισθητή. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι κατά την ανεπίσημη συνεδρίαση του Noordwijk αναγνωρίστηκε η ανάγκη ευρύτερης συζήτησης μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων αρχών και ιδίως ενός διοργανικού διαλόγου, προκειμένου να επιτευχθεί συναίνεση σχετικά με τους στόχους και τις αρχές από τις οποίες πρέπει να διαπνέεται το ΣΑΚΧ, τις επιλεγμένες πολιτικές λύσεις και την πρακτική εφαρμογή τους.

3.2. Το ζήτημα είναι εξαιρετικά επείγον διότι ένα από τα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι να συνειδητοποιήσουν οι παράγοντες που συμμετέχουν στην περιφερειακή ανάπτυξη, την αλληλεξάρτηση των διαφόρων επικρατειών, των διαφόρων τομεακών πολιτικών και των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης διότι με την συνειδητοποίηση αυτή επιτυγχάνεται η ανάπτυξη της συνεργασίας. Ακόμη, υπογραμμίζεται η ανάγκη αφενός, να εξευρεθούν εταίροι ικανοί να αναλάβουν μέρος της ευθύνης και, αφετέρου, να προσδιορισθούν οι κανόνες και οι λεπτομέρειες της εταιρικής σχέσης και οι δυνατότητες κοινής δράσης⁽⁴⁾.

3.3. Παρά τις φιλοδοξίες αυτές, η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι η επεξεργασία του πρώτου επίσημου σχεδίου δεν ακολούθησε τις αρχές και διαδικασίες που διασφαλίζουν την διαφάνεια που απαιτείται για ένα τέτοιο έργο και η οποία επιτυγχάνεται χάρη στη συνεργασία του συνόλου των παραγόντων της περιφερειακής ανάπτυξης. Σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΟΚΕ είχε επιμείνει ιδιαίτερος στην συμμετοχή του συνόλου των παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων στην επεξεργασία του ΣΑΚΧ. Συγκεκριμένα, στην προαναφερθείσα γνωμοδότησή της του Σεπτεμβρίου 1995, η ΟΚΕ ανέφερε τα εξής:

«η εκπόνηση του ΣΑΚΧ πρέπει να εκληφθεί κατ'αρχάς ως δράση και διαδικασία εταιρικής σχέσης που λειτουργεί στην κατάλληλη κλίμακα, εξασφαλίζει τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων κύκλων και επιτρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά συγκεκριμένο τρόπο όχι μόνο οι διάφορες αλληλοεπηρεασίες κατά την αναπτυξιακή διαδικασία, αλλά και η αλληλεπίδραση και η συνέργεια των υπεύθυνων για τη λήψη αποφάσεων και των παραγόντων χωροταξικής ανάπτυξης.»

⁽¹⁾ ΕΕ C 30 της 30.1.1997.

⁽²⁾ ΕΕ C 95 της 30.3.1998.

⁽³⁾ ΕΕ C 301 της 13.11.1995.

⁽⁴⁾ ΣΑΚΧ — Πρώτο επίσημο σχέδιο — σημείο I.F.

3.4. Η διαπίστωση αυτή όσον αφορά τη μεθοδολογία που ακολουθείται στην επεξεργασία του ΣΑΚΧ αναδεικνύει τις ανεπάρκειες ή ακόμη και τις ελλείψεις της τερούμενης διακυβερνητικής προσέγγισης και των μεθόδων εργασίας της Επιτροπής Χωροταξικής Ανάπτυξης (ΕΧΑ). Συγκεκριμένα, διαφαίνεται ότι οι μέθοδοι αυτές εξαιρούν εκ των προτέρων τις αρχές της ενημέρωσης και της διαβούλευσης. Η κατάσταση αυτή επαναφέρει το ζήτημα της συμπερίληψης της χωροταξίας στις κοινοτικές αρμοδιότητες.

3.5. Η ΟΚΕ τονίζει εκ νέου ότι η χωροταξία προϋποθέτει τη διαφάνεια και την άμεση ευαισθητοποίηση των ευρωπαίων πολιτών ως προς τις αποφάσεις που λαμβάνονται και την πλήρη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων παραγόντων, στους οποίους περιλαμβάνονται οι παράγοντες της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και οι διάφορες ενώσεις πολιτών, σε κάθε επίπεδο της επικράτειας.

3.6. Συνεπώς, απαιτείται διεύρυνση του πεδίου αναζήτησης, δεδομένου ότι το ΣΑΚΧ προορίζεται να χρησιμεύσει ως σημείο αναφοράς για τη χάραξη και εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών που έχουν εμφανείς επιπτώσεις στην χωροταξία.

3.7. Η προοπτική αυτή ενδέχεται να θεωρηθεί ασυμβίβαστη ή και αντιφατική με την διαβεβαίωση του μη δεσμευτικού χαρακτήρα του ΣΑΚΧ, εκτός εάν υπογραμμισθεί ότι το ΣΑΚΧ θα χρησιμεύσει ως σημείο αναφοράς και για τα ίδια τα κράτη μέλη, σε κάθε επίπεδο διακυβέρνησης. Ακόμη, η ΟΚΕ θεωρεί ότι προκειμένου να μπορέσει να χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς, είναι απαραίτητο να αναθεωρείται το ΣΑΚΧ σε διαστήματα τακτικά αλλά όχι πολύ κοντινά. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να προβλεφθούν αναθεωρήσεις ανά πενταετία ή επταετία.

3.8. Ακόμη, η διεύρυνση του πεδίου αναζήτησης έχει ακόμη πιο επείγοντα χαρακτηριστικά διότι οι πρότυπες δράσεις που προϋποθέτουν την τελική διαμόρφωση του ΣΑΚΧ βρίσκονται υπό επεξεργασία χωρίς να προβλέπουν κατ'ουσία τη συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών παραγόντων (βλ. σημείο 6 κατωτέρω).

3.9. Συνεπώς, η ΟΚΕ επαναλαμβάνει με εμμονή το αίτημά της να αποτελέσει η αρχή της εταιρικότητας, αναπόσπαστο τμήμα κάθε διαδικασίας επεξεργασίας, αναθεώρησης και εφαρμογής του ΣΑΚΧ. Η ΟΚΕ εμμένει επίσης στην ανάγκη κάλυψης των θεσμικών ανεπαρειών που παρουσιάζει η διακυβερνητική προσέγγιση. Για το λόγο αυτό, επιθυμεί να επανεξετασθεί το ζήτημα της ενσωμάτωσης της χωροταξίας στο πλαίσιο των κοινοτικών αρμοδιοτήτων καθώς και το ζήτημα της θεσμοθέτησης του Συμβουλίου υπουργών χωροταξίας και του καθεστώτος της Επιτροπής χωροταξικής ανάπτυξης.

3.10. Η Επιτροπή χωροταξικής ανάπτυξης πρέπει να μεταβληθεί σε συμβουλευτική επιτροπή, η οποία θα συνεργάζεται στενά και θα διαβουλευτεί με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και τους οικονομικούς και κοινωνικούς οργανισμούς. Στο πλαίσιο αυτό, είναι απαραίτητο να διασαφηνισθούν τόσο τα καθήκοντα και οι μέθοδοι λειτουργίας της ΕΧΑ όσο και η σύνθεσή της, προκειμένου να συμπεριλάβει και

εκπροσώπους οικονομικών και κοινωνικών οργανισμών, διότι κατέχουν ενεργό ρόλο στον τομέα της χωροταξίας.

4. Το Σχέδιο ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου (ΣΑΚΧ) και οι κοινοτικές πολιτικές

4.1. Το περιεχόμενο του πρώτου επισήμου σχεδίου του ΣΑΚΧ αντικατοπτρίζει σαφώς την σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ της χωροταξικής πολιτικής και ορισμένων άλλων τομεακών πολιτικών, καθώς και τις συνέργιες που μπορούν να πραγματοποιηθούν για την επίτευξη του στόχου της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Στο πρώτο επίσημο σχέδιο τονίζεται ότι «η ενδεχόμενη συμβολή του ΣΑΚΧ στην ενίσχυση της συνοχής των κοινοτικών πολιτικών θα πρέπει να αποτελέσει το επίκεντρο των συζητήσεων που θα διεξαχθούν σχετικά με το ζήτημα της χωροταξίας στην Ευρώπη». Η φράση αυτή του εγγράφου συνοψίζει κατά τον καλύτερο τρόπο τη σημασία της επικείμενης συζήτησης.

4.2. Η ΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως τον εν λόγω τρόπο προσέγγισης του ζητήματος η οποία συμβαδίζει με τις απόψεις που έχει διατυπώσει και η ίδια. Επιστημαίνει εντούτοις ότι οι εν λόγω συνέργιες θα πρέπει να έχουν ως στόχο την κατάργηση των στεγανών, την εξάλειψη των αιτιών ενδεχομένων συγχρούσεων και τέλος την καλύτερη αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των κοινοτικών πολιτικών μέσω της υιοθέτησης μίας ολοκληρωμένης προσέγγισης από την οποία θα επωφεληθεί το σύνολο των ευρωπαίων πολιτών.

4.3. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες που τους αναλογούν και να συμβάλουν ενεργά στην υλοποίηση ορισμένων τομεακών πολιτικών (ΚΓΠ, περιβάλλον ...). Η συνολική ενίσχυση της συνεκτικότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχει το πλεονέκτημα ότι θα προσδώσει μεγαλύτερη σαφήνεια, και κατά συνέπεια θα συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση των κοινοτικών πολιτικών σε πρακτικό επίπεδο. Προς το σκοπό αυτό χρειάζεται να αναληφθούν συντονισμένες προσπάθειες αύξησης του βαθμού επίγνωσης της κατάστασης.

4.4. Η ΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην πολιτική των διευρωπαϊκών δικτύων στους τομείς των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών. Η δημιουργία των εν λόγω δικτύων αποτελεί έναν ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα ολοκλήρωσης, όχι μόνο γεωγραφικής αλλά και οικονομικής και κοινωνικής. Η ΟΚΕ θεωρεί επίσης ιδιαίτερα σημαντική τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στις υποδομές για την ισόρροπη ανάπτυξη της ευρωπαϊκής επικράτειας.

4.5. Η ΟΚΕ εκφράζει τόσο έκπληξη όσο και λύπη διότι δεν λαμβάνονται καθόλου υπόψη οι επιπτώσεις των πολιτικών απασχόλησης στην χωροταξική συνοχή της ΕΕ και στην ενδεχόμενη συμβολή τους στον περιορισμό των ανισοτήτων και των ανισορροπιών μεταξύ των διαφόρων περιφερειών. Το εν λόγω σημαντικό κενό του πρώτου επισήμου σχεδίου, καθιστάται ακόμη σοβαρότερο εάν ληφθεί υπόψη ότι καμία από τις προσπάθειες που καταβάλλονται, σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, δεν έχει πιθανότητα να στεφθεί από επιτυχία εάν αγνοηθούν οι χωροταξικές επιπτώσεις των πολιτικών απασχόλησης, τόσο από πλευράς οργάνωσης του χώρου όσο και από πλευράς κατανομής του πληθυσμού και του πλούτου.

4.6. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η αποκατάσταση μίας νέας βιώσιμης χωροταξικής ισορροπίας της κοινοτικής επικράτειας είναι δυνατή μόνον αν η σχετική στρατηγική, που θα υιοθετηθεί και τεθεί σε εφαρμογή, επιτρέπει την συμφιλίωση της έννοιας της ανταγωνιστικότητας με την έννοια της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, της έννοιας της οικονομικής αποδοτικότητας με τις αρχές και τους στόχους της κοινωνικής αλληλεγγύης και της κοινωνικής ισότητας και τέλος της έννοιας της οικονομικής ανάπτυξης με την έννοια της κοινωνικής ανάπτυξης. Ο ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν οι πολιτικές απασχόλησης για την επίτευξη του εν λόγω στόχου είναι, προφανώς καθοριστικής σημασίας και για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η υιοθέτηση και εφαρμογή μίας ολοκληρωμένης χωροταξικής στρατηγικής. Τα τοπικά και περιφερειακά σύμφωνα για την Απασχόληση, τα οποία αποσκοπούν στη διασφάλιση της συμμετοχής, σε περιφερειακό επίπεδο, όλων, των ενδιαφερομένων για το ζήτημα της απασχόλησης, εταίρων, συνιστούν το καλύτερο παράδειγμα μίας παρόμοιας ολοκληρωμένης προσπάθειας⁽¹⁾ και της σημασίας που έχει η χωροταξική διάσταση για την οικοδόμηση μίας βιώσιμης Ευρώπης⁽²⁾.

4.7. Η πολιτική Ε&ΤΑ, παρά το γεγονός ότι θεωρείται ως μία από τις πολιτικές με τις σημαντικότερες χωροταξικές συνέπειες, περιέργως, δεν αποτελεί αντικείμενο καμίας αξιολόγησης. Η Ε&ΤΑ αποτελεί εντούτοις τον τομέα στον οποίο διαπιστώνονται οι μεγαλύτερες ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών. Σύμφωνα με την πρώτη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα αυτό είναι της τάξης του 1 προς 13 (σε σύγκριση με τις διαφορές 1 προς 5 σε σχέση με το κατά κεφαλήν εισόδημα)⁽³⁾.

4.8. Το πρώτο επίσημο σχέδιο δεν περιλαμβάνει καμία ανάλυση των χωροταξικών επιπτώσεων της εσωτερικής αγοράς καθώς και του ρόλου που διαδραματίζουν οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος στην προώθηση της κοινωνικής και χωροταξικής συνοχής της ΕΕ, σύμφωνα με τις νέες διατάξεις του άρθρου 16 της Συνθήκης.

4.9. Τέλος, η ΟΚΕ εκτιμά ότι κάθε υπόθεση για την μακροπρόθεσμη χωροταξική ανάπτυξη του ευρωπαϊκού χώρου πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ενδεχόμενες χωροταξικές επιπτώσεις που θα έχει η καθιέρωση του Ευρώ. Πράγματι, αναμένεται ότι η καθιέρωση του Ευρώ θα έχει ως αποτέλεσμα την νέα αύξηση των ενδοκοινοτικών συναλλαγών αγαθών και υπηρεσιών και θα επηρεάσει σημαντικά την κατανομή των οικονομικών δραστηριοτήτων και του πληθυσμού σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ, ιδιαίτερα όσον αφορά τις παραμεθόριες

περιφέρειες. Γενικότερα το Ευρώ θα μπορούσε να προσδώσει μία χωροταξική διάσταση στον οικονομικό και νομισματικό ευρωπαϊκό χώρο.

4.10. Βάσει του εξεταζομένου εγγράφου ζητείται να ληφθούν περισσότερο υπόψη οι μακροπρόθεσμες προτεραιότητες που καθορίζονται από τις χωροταξικές στρατηγικές και επισημαίνεται η ανάγκη να υπάρξει μεγαλύτερη σύγκλιση μεταξύ των διαρθρωτικών και των χωροταξικών πολιτικών. Προς το σκοπό αυτό τόσο τα κράτη μέλη όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαφωνούν με την εφαρμογή οιοδήποτε χωροταξικού κριτηρίου για την κατανομή των πιστώσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων.

4.11. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την προαναφερθείσα άποψη και υπογραμμίζει ότι η συζήτηση που διεξάγεται σήμερα με αντικείμενο το ΣΑΚΧ δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να συνδεθεί με τις θεσμικές διαδικασίες που έχουν τεθεί σε εφαρμογή με στόχο την μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2000-2006.

4.12. Οποσδήποτε, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η δραστηριότητα των Διαρθρωτικών Ταμείων και η πολιτική χωροταξίας είναι ανάγκη να αποσκοπούν στην επίτευξη του ίδιου στόχου: την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής επικράτειας. Στο πλαίσιο αυτό εκτιμά ότι ενόψει της προοπτικής των νέων διευρύνσεων της ΕΕ καθίσταται αναπόφευκτη η, εν ευθέτω χρόνω, διεξοδική εξέταση του ζητήματος των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των διαρθρωτικών πολιτικών και της χωροταξικής πολιτικής.

4.13. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει επίσης ότι η ένταξη στο σχέδιο του ΣΑΚΧ ενός κεφαλαίου σχετικά με τις χωροταξικές προοπτικές της διεύθυνσης αποτελεί ζήτημα άμεσης προτεραιότητας. Επίσης εκφράζει ικανοποίηση, αφενός, για το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια της υπουργικής συνάντησης που πραγματοποιήθηκε στο Echternach στις 9 Δεκεμβρίου 1997, αναγνωρίστηκε ότι πρέπει να δοθεί άμεση προτεραιότητα στο ζήτημα αυτό και, αφετέρου, διότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την ευκαιρία της ανελίσθησης συνεδρίασης των υπουργών χωροταξίας που πραγματοποιήθηκε στη Γλασκώβη στις 8 Ιουνίου 1998, παρουσίασε σχετική μελέτη για να αποτελέσει τη βάση για την επεξεργασία του σχετικού συμπληρωματικού κεφαλαίου του ΠΚΑΧ. Η ΟΚΕ εκφράζει επίσης την υποστήριξη της για τις προσπάθειες, που άρχισε η βρετανική Προεδρία της ΕΕ προκειμένου να διασφαλισθεί, ήδη από σήμερα, η συμμετοχή των υποψηφίων να ενταχθούν στην ΕΕ χωρών στη διαδικασία του ΣΑΚΧ, σύμφωνα με τα συμπεράσματα των συνεδριάσεων του Noordwijk και του Echternach.

4.14. Η ΟΚΕ προτείνει να καθορισθούν, εν ευθέτω χρόνω, συμπληρωματικές πολιτικές επιλογές που να λαμβάνουν υπόψη την προοπτική της διεύθυνσης και να προσδιορισθούν οι συμπληρωματικές χωροταξικές προκλήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν στο πλαίσιο της εν λόγω διεύθυνσης, τόσο εκ μέρους των νέων κρατών μελών και της υφιστάμενης Ευρώπης των 15 όσο και των παραμεθόριων περιφερειών της ΕΕ.

4.15. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει επίσης ότι η διεύθυνση θα έχει ως αποτέλεσμα την μετατόπιση του κέντρου βάρους της ΕΕ προς Ανατολάς, γεγονός που θα καταστήσει οξύτερα τα ήδη σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι απομακρυσμένες περιφέρειες της ΕΕ (επικοινωνίες, υποδομές μεταφορών, πρόσβαση στις οικονομικές δραστηριότητες, κ.λπ.) και θα καταδείξει ακόμη περισσότερο την αναγκαιότητα αναζήτησης μίας

(1) Βλ. τις ακόλουθες γνωμοδοτήσεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής: — Το μέλλον της συνοχής και οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στα Διαρθρωτικά Ταμεία — ΕΕ C 153 της 28.5.1996 — Ο ρόλος της ΕΕ στον αστικό τομέα — ΕΕ C 30 της 30.1.1997.

(2) Βλ. σχετικά τις ακόλουθες πρόσφατες ανακοινώσεις της Επιτροπής: — Οι κοινοτικές πολιτικές στην υπηρεσία της απασχόλησης [COM(97) 611 τελικό της 12.11.1997]. — Το περιβάλλον και η απασχόληση: η οικοδόμηση μίας αειφόρου Ευρώπης [COM(97) 592 τελικό της 18.11.1997].

(3) COM(96) 542 τελικό/2 της 8.4.1997.

νέας χωροταξικής ισορροπίας. Η προώθηση της συνεργασίας με το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι απαραίτητη όχι μόνο υπό τις παρούσες συνθήκες αλλά και ενόψει της προοπτικής, με την οποία η ΟΚΕ συμφωνεί, του καθορισμού και της εφαρμογής ενός πλαισίου διασυνοριακής συνεργασίας με κύριο αντικείμενο τη χωροταξική ανάπτυξη με τα μη κράτη μέλη της ΕΕ και ιδιαίτερα με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

4.16. Γενικότερα, όσον αφορά την ανάλυση των μελλοντικών προοπτικών, η ΟΚΕ εκφράζει λύπη για το γεγονός ότι στο έγγραφο δεν λαμβάνεται επαρκώς υπόψη το ζήτημα της γεωγραφικής θέσης της Ευρώπης σε σχέση με τη γεωγραφική θέση άλλων περιοχών του κόσμου. Η εν λόγω ανάλυση θα μπορούσε να συμβάλει θετικά στις προσπάθειες εξέτασης των μέσων αξιοποίησης των πόρων και των πλεονεκτημάτων που διαθέτει η ΕΕ και διασφάλισης της συνολικής εξωτερικής ανταγωνιστικότητας της σε σχέση με τους κυριότερους ανταγωνιστές της σε διεθνές επίπεδο.

5. Δικτυακό Παρατηρητήριο της Ευρωπαϊκής Χωροταξίας (ORATE)

5.1. Όπως συζητήθηκε στη Λειψία το 1994, οι υπουργοί επανέλαβαν, και στο Noordwijk την κατ'αρχήν υποστήριξή τους για τη δημιουργία ενός Δικτυακού Παρατηρητηρίου της Ευρωπαϊκής Χωροταξίας (ORATE). Η δημιουργία του εν λόγω Παρατηρητηρίου, που θα είναι επιφορτισμένο με τις επιστημονικές και τεχνικές πτυχές της εκπόνησης και την περιοδική ενημέρωση του ΣΑΚΧ, οφείλεται στη διαπίστωση της ακαταλληλότητας των ευρωπαϊκών περιφερειακών στατιστικών υπηρεσιών, η λειτουργία των οποίων είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της παρακολούθησης των εξελίξεων του κοινοτικού χώρου, στα σημαντικά προβλήματα που εμφανίζονται ως προς τη συγκέντρωση συγκρίσιμων ποσοτικών στατιστικών στοιχείων κατά περιοχή και στην απουσία, επί του παρόντος, μίας συμφωνίας σχετικά με την χρησιμοποίηση αξιόπιστων κριτηρίων και δεικτών για την ταξινόμηση σε κατηγορίες των περιφερειών και των αστικών περιοχών.

5.2. Κατά την άτυπη συνεδρίαση των υπουργών χωροταξίας στο Echternach, τον παρελθόντα Δεκέμβριο, εξετάστηκε ένα σχέδιο στο οποίο διευκρινίζονται τα καθήκοντα, το πεδίο δράσης, η οργάνωση, η χρηματοδότηση και η έναρξη του ORATE. Στα συμπεράσματα της προεδρίας επιβεβαιώνεται η αρχή της δημιουργίας του ORATE, της οποίας θα προηγηθεί μία διετής δοκιμαστική φάση (1998-1999) με τρεις καθορισθέντες στόχους:

- τη συμβολή στην τελειοποίηση του ΣΑΚΧ το 1999, μετά από την ευρεία εν εξελίξει συζήτηση στα κράτη μέλη και σε ευρωπαϊκό επίπεδο·
- τον καθορισμό των θεσμικών, νομοθετικών και οικονομικών προϋποθέσεων που απαιτούνται για τη δημιουργία του ORATE·
- την κατάρτιση ενός προγράμματος μελετών σχετικά με το ΣΑΚΧ που θα υλοποιηθεί σε συνδυασμό με τα ειδικευμένα ιδρύματα των κρατών μελών, πρόγραμμα που θα προταθεί μεν από την Επιτροπή ενώ στον προσδιορισμό του θα

συνδεθούν και τα κράτη μέλη, και θα χρηματοδοτηθεί κατά 50 % από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 10 του ΕΤΠΕ.

5.3. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι ήδη από το 1991, στη γνωμοδότησή της σχετικά με την ανακοίνωση «Ευρώπη 2000»⁽¹⁾ είχε εκφράσει την υποστήριξή της για τη δημιουργία ενός παρόμοιου Παρατηρητηρίου. Για το λόγο αυτό εκφράζει λύπη διότι παρά τον επείγοντα χαρακτήρα μίας τέτοιας απόφασης και για πολιτικούς, νομικούς και δημοσιονομικούς λόγους, η δημιουργία του εν λόγω Παρατηρητηρίου δεν κατέστη ακόμη δυνατή. Η ΟΚΕ εκφράζει επίσης την ικανοποίησή της για την προθυμία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να εξετάσει το ζήτημα της θέσπισης ειδικής γραμμής του προϋπολογισμού για τη χρηματοδότηση ενός Παρατηρητηρίου κοινοτικού χαρακτήρα το οποίο θα αποτελείται από ένα δίκτυο ερευνητικών ιδρυμάτων⁽²⁾, αλλά διαπιστώνει ότι οι σημαντικές καθυστερήσεις που έχουν ήδη σημειωθεί ως προς τη δημιουργία του Δικτυακού Παρατηρητηρίου της Ευρωπαϊκής Χωροταξίας (ORATE) θα εμποδίσουν την ουσιαστική συμμετοχή του εν λόγω οργάνου στην ολοκλήρωση του ΣΑΚΧ.

5.4. Η ΟΚΕ τονίζει ότι το ORATE δεν πρέπει να αποτελέσει μία διοικητική διάρθρωση σχεδιασμού ούτε να διαθέτει τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων, δεδομένου ότι οι αποφάσεις επί χωροταξικών ζητημάτων έχουν πολιτικό χαρακτήρα. Επίσης υπενθυμίζει τη γνωμοδότηση που κατάρτισε το 1991 σχετικά με την ανακοίνωση «Ευρώπη 2000»⁽¹⁾, στην οποία τόνιζε ότι το Παρατηρητήριο θα πρέπει να διαθέτει μία σχετική αυτονομία τόσο έναντι των εθνικών δημόσιων διοικήσεων όσο και των κοινοτικών.

5.5. Τέλος, η ΟΚΕ ζητεί να υπάρξει συμμετοχή εκπροσώπων της στη διαδικασία παρακολούθησης των εργασιών του εν λόγω Παρατηρητηρίου, μετά την έναρξη λειτουργίας του.

6. Η θέση σε εφαρμογή του ΣΑΚΧ

6.1. Στο πλαίσιο του εξεταζομένου εγγράφου κρίνεται απαραίτητη η ανάληψη καινοτόμων και πειραματικών δράσεων προκειμένου να αξιολογηθεί η συνάφεια του ΣΑΚΧ και των πολιτικών επιλογών που πραγματοποιούνται. Το Interreg IIC θεωρείται, σαφώς, ως ο καταλληλότερος κοινοτικός μηχανισμός για την ανάληψη πειραματικών δράσεων. Επίσης γίνεται ειδική αναφορά στο άρθρο 10 του ΕΤΠΑ το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα ανάληψης προτύπων δράσεων και σχεδίων στον τομέα της χωροταξίας.

6.2. Η ΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως τις εν λόγω προσπάθειες και ζητεί την ενίσχυση των πρωτοβουλιών αυτών.

6.3. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι είχε προτείνει, ιδιαίτερα βάσει της γνωμοδότησής της το Σεπτέμβριο του 1995⁽³⁾, τη θέση σε εφαρμογή διακρατικών προγραμμάτων συνεργασίας στον τομέα της χωροταξίας που δεν θα αφορούν μόνο στην παραδοσιακή ανάληψη απλών διασυνοριακών δράσεων. Στο πλαίσιο αυτό εκτιμά ότι η δημιουργία μεγάλων γεωγραφικών ζωνών

⁽¹⁾ ΕΕ C 339 της 31.12.1991, σημείο 4.6.

⁽²⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 2ας Ιουλίου 1998 για την «Χωροταξία και το σχέδιο ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου» (PE 271.026, σ. 39).

⁽³⁾ ΕΕ C 301 της 13.11.1995.

επίδειξης αλληλεγγύης (Μεσόγειος, Ατλαντικό Τόξο, Βαλτική, Αλπικό Τόξο) δίδει τη δυνατότητα της ανάπτυξης της συνεργασίας μεταξύ αυτών των διαπεριφερειακών οντοτήτων για την επίτευξη συνεκτικής χωροταξικής ανάπτυξης (βλ. σημείο 2.6).

6.4. Προς το σκοπό αυτό η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την εξέταση, στο πλαίσιο του ΣΑΚΧ, των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων των εν λόγω γεωγραφικών εστιών συνεργασίας καθώς και των ειδικών προκλήσεων η αντιμετώπιση των οποίων θα αποβεί καθοριστική για το μέλλον τους.

6.5. Λαμβανομένης υπόψη της προοπτικής της μελλοντικής διεύρυνσης της ΕΕ η ΟΚΕ εκτιμά ότι απαιτείται, εν ευθέτω χρόνω, να προσδιορισθούν και να τεθούν σε εφαρμογή δράσεις διασυνοριακής και διακρατικής συνεργασίας στον τομέα της χωροταξίας σε συνεργασία με τις υποψήφιες να ενταχθούν χώρες.

6.6. Βάσει όσων προαναφέρθηκαν στο σημείο 3 τονίζεται ότι το ζήτημα της σύναψης εταιρικών σχέσεων αποκτά καθοριστική σημασία στο πλαίσιο της εφαρμογής του ΣΑΚΧ. Η ΟΚΕ εκφράζει λύπη για τη μυστικότητα και την έλλειψη ουσιαστικού διαλόγου που χαρακτήρισε, μέχρι στιγμής, τη διαδικασία του καθορισμού και της θέσης σε εφαρμογή των προγραμμάτων Interreg, σε όλα τα περιφερειακά επίπεδα. Η ενημέρωση, η διαβούλευση και η συμμετοχή του συνόλου των παραγόντων που εμπλέκονται στη διαδικασία περιφερειακής ανάπτυξης είναι απαραίτητη.

6.7. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι αποτελεί, κυρίως, αρμοδιότητα της Επιτροπής η άσκηση πιέσεων προς τα κράτη μέλη ώστε όχι μόνον να καθιερωθεί η διεξαγωγή ουσιαστικού διαλόγου με το σύνολο των ενδιαφερομένων, για τον τομέα της χωροταξίας, μερών αλλά και να διασφαλισθεί η πλήρης συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων εταίρων, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και κοινωνικών οργανώσεων, στη διαδικασία καθορισμού, εφαρμογής και παρακολούθησης των προγραμμάτων Interreg.

6.8. Η ΟΚΕ συνιστά επίσης να διατηρηθούν και να εφαρμοσθούν και στο πλαίσιο των νέων προγραμμάτων Interreg οι αρχές που αναφέρονται στις προτάσεις της Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων, βάσει των οποίων επιδιώκεται η διεύρυνση και ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων.

6.9. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι για τον καθορισμό και την εφαρμογή τόσο των προγραμμάτων Interreg όσο και των προτύπων σχεδίων και δράσεων απαιτείται, λόγω της φύσης τους, η εφαρμογή μίας διαφανούς διαδικασίας και η πλήρης και ενεργός συμμετοχή των παραγόντων που εμπλέκονται στον τομέα της χωροταξίας, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και κοινωνικών οργανώσεων.

7. Τελικές παρατηρήσεις

7.1. Η ΟΚΕ εκφράζει ικανοποίηση για τις εργασίες που πραγματοποίησε η Προεδρία του Συμβουλίου κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 1998 με στόχο τη βελτίωση του περιεχομένου του πρώτου επισήμου σχεδίου. Οι εν λόγω εργασίες είχαν ως αποτέλεσμα τον εμπλουτισμό του μέρους II που έχει ως θέμα την ευρωπαϊκή διάσταση των χωροταξικών προκλήσεων που θα αντιμετωπισθούν και του μέρους IV που αναφέρεται στην εφαρμογή του ΣΑΚΧ. Οι εν λόγω εργασίες αποτελούν συμπληρωματική συμβολή στη συζήτηση με θέμα το πρώτο επίσημο σχέδιο του ΣΑΚΧ.

7.2. Η ΟΚΕ εκφράζει ικανοποίηση για τα νέα στοιχεία, σχετικά με την πολιτική Ε&ΤΑ και την πολιτική ανταγωνισμού, που περιλαμβάνει το έγγραφο που παρουσίασε η Προεδρία του Συμβουλίου κατά την ανεπίσημη συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στη Γλασκώβη.

7.3. Εντούτοις, η ΟΚΕ εκφράζει εκ νέου απογοήτευση και λύπη για την απουσία οιοδήποτε νέου στοιχείου στο εν λόγω έγγραφο σχετικά με την πτυχή της απασχόλησης στο πλαίσιο των πολιτικών χωροταξίας.

7.4. Η ΟΚΕ επισημαίνει επίσης το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που παρουσιάζει ο κατάλογος μελλοντικών δράσεων για την εφαρμογή του ΣΑΚΧ, την υιοθέτηση του οποίου πρότείνει η βρετανική προεδρία, και εκφράζει ικανοποίηση για το ενδιαφέρον που επιδείχθηκε με σκοπό τον ακριβέστερο και συστηματικότερο προσδιορισμό των διαφόρων επιπέδων στα οποία θα πρέπει να αναληφθούν οι εν λόγω δράσεις (κοινοτικό, διακρατικό, διαπεριφερειακό, διασυνοριακό και σε επίπεδο κρατών μελών).

7.5. Τέλος, η ΟΚΕ εκφράζει ικανοποίηση για το γεγονός ότι οι υπουργοί που συμμετείχαν στη συνεδρίαση της Γλασκώβης επιβεβαίωσαν τη βούλησή τους να προβούν στην υιοθέτηση του τελικού κειμένου του ΣΑΚΧ το Μάιο του 1999 κατά τη διάρκεια της γερμανικής προεδρίας. Η ΟΚΕ δεν θα παραλείψει, εν ευθέτω χρόνω και εάν συντρέχει λόγος, να συμβάλει εκ νέου στις προσπάθειες τελειοποίησης του ΣΑΚΧ.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για τους θαλάσσιους λιμένες και τις ναυτιλιακές υποδομές»

(98/C 407/16)

Στις 15 Δεκεμβρίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πράσινη Βίβλο.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Kritz⁽¹⁾.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 95 ψήφους υπέρ και μία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η κύρια αποστολή των λιμένων είναι η παροχή διευκολύνσεων για τη μεταφορά εμπορευμάτων και επιβατών μεταξύ πλοίων όλων των ειδών και για τις εσωτερικές πλωτές μεταφορές. Οι λιμένες φόρτωσης αποτελούν, επίσης, ενδιάμεσο σταθμό μεταξύ διαφόρων μορφών θαλάσσιων μεταφορών. Η ποιικιλία των προϊόντων που διεκπεραιώνονται στους λιμένες είναι τόσο μεγάλη όσο και το διεθνές εμπόριο.

1.2. Ορισμένες επιχειρήσεις μεταποίησης, όπως διυλιστήρια, χυτήρια μεταλλευμάτων, σταθμοί παραγωγής ενέργειας και χαλυβουργεία, είναι συχνά εγκατεστημένες εντός ή πλησίον των λιμένων. Οι εγκαταστάσεις αυτές αποτελούν συχνά την αιτία ύπαρξης των λιμένων και δεν υπάγονται στις δραστηριότητες του λιμένα.

1.3. Από λειτουργική άποψη ο λιμένας δεν αποτελεί μία μονάδα, αλλά αποτελείται από αριθμό φορέων που παρέχουν λιμενικές υπηρεσίες. Οι κυριότερες δραστηριότητες που αναπτύσσονται σε ένα λιμένα είναι οι εξής:

α) Υπηρεσίες για τα πλοία

- ναυτιλιακά βοηθήματα·
- πλοήγηση·
- ρυμούλκηση·
- ελλιμενισμός·
- προσόρμιση·
- ναυτιλιακά πρακτορεία·
- ναυλομεσίες·
- παραλαβή αποβλήτων·

— καθαρισμός πλοίων·

— επισκευές πλοίων.

β) Υπηρεσίες για τα εμπορεύματα

- φορτοεκφόρτωση και στοίβαγμα·
- ομαδοποίηση εμπορευμάτων (εμπορευματοκιβώτια και παλέτες)·
- αποθήκευση φορτίων·
- πράκτορες διαμετακόμισης.

γ) Έλεγχος και επιθεώρηση

- εκτελωνισμός·
- επιθεώρηση για την ασφάλεια των πλοίων·
- επικίνδυνα εμπορεύματα·
- πραγματογνώμονες.

1.4. Ορισμένες λιμενικές υπηρεσίες παρέχονται σε μονοπωλιακή βάση, ενώ άλλες παρέχονται από εταιρείες που ανταγωνίζονται για την παροχή μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας.

1.5. Μεταξύ των λιμένων υπάρχει μεγάλη ποικιλία όσον αφορά το καθεστώς ιδιοκτησίας, την εσωτερική οργάνωση και την κρατική συμμετοχή στη διαχείρισή τους. Η κατάσταση αυτή έχει σχέση με ιστορικές παραδόσεις και διάφορες αντιλήψεις όσον αφορά το ρόλο των λιμένων και το βαθμό της κρατικής υποστήριξης, παρέμβασης και ελέγχου όταν πρόκειται για χρηματοδότηση και χρέωση υπηρεσιών. Στην περίπτωση αυτή κυβέρνηση σημαίνει κεντρική, περιφερειακή ή τοπική διοίκηση.

1.6. Σε ορισμένα κράτη μέλη ο ρόλος της κεντρικής κυβέρνησης είναι ευρείας εμβέλειας και πιθανόν να περιλαμβάνει την ιδιοκτησία, τη χρηματοδότηση των επενδύσεων και τον καθορισμό των ναύλων. Στη Γερμανία οι θαλάσσιες και χερσαίες εκτάσεις των λιμένων είναι συνήθως ιδιοκτησία των κρατιδίων και/ή των ΟΤΑ. Στην Ολλανδία, οι περισσότεροι λιμένες τελούν υπό δημοτική διοίκηση, αλλά οι λιμένες του Άμστερνταμ και του Ρότερνταμ είναι οργανωμένοι ως χωριστές δημοτικές επιχειρήσεις («havenbedrijf») με τη σημαντική συμμετοχή της κεντρικής κυβέρνησης. Στο Ηνωμένο

(¹) Το τμήμα προσεκάλεσε εκπροσωπευτικές οργανώσεις των λιμένων, των εργατικών ενώσεων, των πρακτόρων διαμετακόμισης, και των πλοιοκτητών, σε ακρόαση της ομάδας μελέτης της 11ης Μαΐου 1998. Υποβλήθηκαν, επίσης, γραπτές μαρτυρίες. Στην ακρόαση συμμετείχαν οι ακόλουθες οργανώσεις: η Ομοσπονδία Ιδιωτικών Φορέων Εκμετάλλευσης Λιμένων (FEPORT), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Θαλάσσιων Λιμένων (ESPO), η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εργατικών Ενώσεων τον τομέα των Μεταφορών της ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πρακτόρων Διαμετακόμισης (ESC), και η Ένωση Πλοιοκτητών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ECSA).

Βασίλειο, το μεγαλύτερο μέρος των φορτίων διεκπεραιώνεται σε λιμένες του ιδιωτικού τομέα. Οι λιμένες της Σουηδίας λειτουργούν στις περισσότερες περιπτώσεις ως εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, με την τοπική αυτοδιοίκηση ως κύριο ή μοναδικό μέτοχο.

1.7. Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, οι περισσότεροι λιμένες είναι ιδιοκτησία μιας λιμενικής αρχής από την οποία και διοικούνται. Πάντως, ο όρος αυτός δεν είναι αντιφατικός. Σε ορισμένες περιπτώσεις η λιμενική αρχή ελέγχει μόνο μικρό μέρος των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στην περιοχή της, ενώ σε άλλες περιπτώσεις αποτελεί τον πραγματικό φορέα διαχείρισης, ο οποίος είναι άμεσα αρμόδιος για μεγάλο αριθμό δραστηριοτήτων.

1.8. Τα πλοία που χρησιμοποιούν σύγχρονη και προηγμένη τεχνολογία είναι ακριβά και οι ναυτιλιακές εταιρείες καταβάλουν έντονες προσπάθειες ώστε τα πλοία αυτά να εκτελούν κάθε χρόνο όσο το δυνατόν περισσότερα δρομολόγια. Η δυναμικότητα των λιμένων επηρεάζει το χρόνο καθυστέρησης των πλοίων στους λιμένες, ο οποίος έχει ιδιαίτερη σημασία για τα μικρά δρομολόγια στα οποία χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά συστήματα πορθμείων *ro-ro*. Οι πιέσεις για τη μείωση του χρόνου ελλιμενισμού θα συνεχιστούν τόσο για τα φορτηγά πλοία όσο και για τα οχηματαγωγά. Τούτο δεν προκύπτει μόνο από την αυξανόμενη σημασία των θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων. Ακόμη, σημαντική σημασία για τους λιμένες κατέχουν οι συνδέσεις με την ενδοχώρα και η αξιοπιστία, οι οποίες επιτυγχάνονται κυρίως από τις σχέσεις μεταξύ κοινωνικών εταίρων.

2. Το έγγραφο της Επιτροπής

2.1. Μέχρι σήμερα, οι λιμένες δεν έχουν αποτελέσει το επίκεντρο της συζήτησης για την ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών και η Επιτροπή έχει λάβει ορισμένα περιορισμένης εμβέλειας μέτρα. Ο σκοπός της Πράσινης Βίβλου είναι να διεξαχθεί συζήτηση για τον τομέα των ευρωπαϊκών λιμένων, κατά την οποία να προσδιοριστούν τα θέματα εκείνα τα οποία χρειάζεται να εξεταστούν σε κοινοτικό επίπεδο. Εάν είναι ανάγκη, θα πρέπει να αναπτυχθούν συνεκτικές πολιτικές για να βελτιωθούν οι επιδόσεις του τομέα και για να ενισχυθούν οι οικονομικές και κοινωνικές απαιτήσεις της Κοινότητας.

2.2. Οι κυριότεροι στόχοι της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα των λιμένων πρέπει να είναι: πρώτον, η προώθηση της αποτελεσματικότητας των λιμένων και η βελτίωση των ναυτιλιακών υποδομών, ενσωματώνοντας τους λιμένες στο ευρωπαϊκό δίκτυο πολλαπλών μεταφορικών μέσων, και δεύτερον, η ανάληψη των ευθυνών της Κοινότητας βάσει της Συνθήκης, δηλαδή η διασφάλιση του ελεύθερου και θεμιτού ανταγωνισμού στον τομέα των λιμένων.

2.3. Η Επιτροπή προτείνει ορισμένα μέτρα που είναι δυνατόν να ληφθούν, και να εφαρμοσθούν στο πλαίσιο των υπαρχουσών πολιτικών. Προσδιορίζει επίσης τομείς της πολιτικής, ιδιαίτερα τους τομείς της χρέωσης των υπηρεσιών των λιμένων και της πρόσβασης στην αγορά για τους οποίους θα πρέπει να διερευνηθούν νέες πρωτοβουλίες.

2.4. Η Πράσινη Βίβλος αποτελείται από τρία κύρια κεφάλαια. Το πρώτο έχει τίτλο «Οι λιμένες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η κοινή πολιτική μεταφορών» και συνοψίζει την ανάπτυξη των περιοχών όπου τα προβλήματα των λιμένων έχουν ήδη περιληφθεί στις κοινοτικές πολιτικές. Τα κυριότερα σημεία είναι τα εξής:

- Ο ρόλος των λιμένων στο διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών
- Η διασύνδεση με γείτονες τρίτες χώρες
- Οι λιμένες ως σημεία μετεπιβίβασης/μεταφόρτωσης στην αλυσίδα των συνδυασμένων μεταφορών
- Οι λιμένες και η ανάπτυξη των μεταφορών μικρών αποστάσεων στην Ευρώπη
- Η ασφάλεια στη θάλασσα και το περιβάλλον
- Η έρευνα και η ανάπτυξη.

2.5. Στο δεύτερο από τα κύρια κεφάλαια της Πράσινης Βίβλου εξετάζεται «Η χρηματοδότηση και η χρέωση των λιμένων και των ναυτιλιακών υποδομών».

2.5.1. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία μεθόδων για τη χρηματοδότηση των λιμενικών διευκολύνσεων και για τη χρέωση των υπηρεσιών που παρέχονται από αυτούς. Από αυτό συνάγεται ότι δεν υπάρχουν μόνο διαφορές όσον αφορά το καθεστώς ιδιοκτησίας των λιμένων και το σύστημα οργάνωσής τους, αλλά ότι υπάρχουν και διάφορες απόψεις όσον αφορά το ρόλο και τη λειτουργία των λιμένων. Υπάρχει μια σαφής τάση βάσει της οποίας οι λιμένες θεωρούνται καθαρά εμπορικές επιχειρήσεις με περιορισμένες υποχρεώσεις εκ μέρους των δημοσίων υπηρεσιών.

2.5.2. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των λιμένων έχει αυξηθεί. Οι παραδοσιακές «ενδοχώρες» επικαλύπτονται όλο και περισσότερο λόγω της ανάπτυξης των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών, των μεταβολών που έχουν επέλθει στον τομέα των μεταφορών χάρη στη τεχνολογία και στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Η διαδικασία συγκέντρωσης όσον αφορά τακτικές γραμμές έχει επίσης οδηγήσει στην αύξηση του ανταγωνισμού των λιμένων. Η Επιτροπή τονίζει ότι οι διάφορες ρυθμίσεις όσον αφορά τη χρηματοδότηση και τη χρέωση των λιμενικών υπηρεσιών δημιουργούν κινδύνους στρέβλωσης του ανταγωνισμού και αναποτελεσματικής χρήσης των οικονομικών πόρων.

2.5.3. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα αυτά, η Επιτροπή προτρέπει να εξεταστεί τη δυνατότητα ανάπτυξης ενός κοινοτικού πλαισίου για τη χρέωση των υπηρεσιών που παρέχονται από τους λιμένες. Το πλαίσιο αυτό θα βασίζεται στην αρχή του «όποιος χρησιμοποιεί πληρώνει». Απαιτεί τη συσχέτιση των τελών με το κόστος και θα περιέχει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το κατά πόσο πρέπει να καλύπτονται τα λιμενικά τέλη το κόστος των έργων υποδομής. Κατ' αρχήν, το πλαίσιο για την επιβολή των τελών θα εφαρμόζεται στους λιμένες με διεθνή κίνηση.

2.5.4. Ός πρώτο βήμα η Επιτροπή προτρέπει να συντάξει έναν κατάλογο με τα δημόσια κονδύλια που χορηγούνται στους κύριους λιμένες με διεθνή κίνηση καθώς και τις πρακτικές που εφαρμόζονται όσον αφορά τη χρέωση των παρεχόμενων υπηρεσιών στους εν λόγω λιμένες.

2.5.5. Εάν η Ένωση πρόκειται να αναπτύξει μία πιο ενιαία προσέγγιση όσον αφορά τα λιμενικά τέλη, τότε, σύμφωνα με την Επιτροπή, το πλαίσιο θα πρέπει να συμπεριληφθεί στην πρόταση για την έκδοση οδηγίας του Συμβουλίου.

2.5.6. Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, η καθιέρωση μιας κοινοτικής προσέγγισης όσον αφορά τη χρηματοδότηση και τη χρέωση των λιμενικών υπηρεσιών πρέπει να είναι σταδιακή και προσαρμοσμένη στη γενική προσέγγιση σχετικά με τη χρέωση και χρηματοδότηση των έργων υποδομής για όλα τα είδη μεταφοράς. Η Επιτροπή προτίθεται να παρουσιάσει μια ανακοίνωση σχετικά με μια συνεκτική προσέγγιση της χρέωσης τελών το 1998.

2.5.7. Όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, η Επιτροπή θα συνεχίσει την εξέταση της οικονομικής βοήθειας του δημόσιου προς τις επιχειρήσεις που ασκούν εμπορικές δραστηριότητες στους λιμένες. Στο πλαίσιο για τη χρέωση σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες από λιμένες, πιθανόν να συμπεριληφθούν κανόνες για την κρατική βοήθεια προς τον τομέα των λιμένων.

2.5.8. Η Επιτροπή τονίζει ότι ιδιαίτερη προσοχή απαιτούν οι ναυτιλιακές υποδομές που βρίσκονται εκτός των περιοχών των λιμένων. Για την ενίσχυση της ναυσιπλοΐας στις περιοχές των λιμένων καθώς και για τη βυθοκρήση διωρυγών για την προσέλευση στους λιμένες, πρέπει να εξεταστεί επιμελώς η αρχή του «όποιος χρησιμοποιεί πληρώνει» προκειμένου να ληφθεί υπόψη η διαφορετική γεωγραφική θέση κάθε λιμένα.

2.6. Το τρίτο κύριο κεφάλαιο της Πράσινης Βίβλου αφορά τις «Λιμενικές υπηρεσίες: οργάνωση και πρόσβαση στην αγορά».

2.6.1. Στους λιμένες παρέχονται πολλές υπηρεσίες και διευκολύνσεις, ορισμένες από τις οποίες αφορούν τα φορτία και άλλες τα πλοία. Η παροχή υπηρεσιών στους λιμένες προστατεύεται, κατά παράδοση, με αποκλειστικά δικαιώματα και/ή νόμιμα ή de facto μονοπώλια δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα. Κατά την τελευταία δεκαετία, οι υπηρεσίες διεκπεραίωσης των φορτίων ήταν περισσότερο εμπορικά προσανατολισμένες λόγω των νέων τεχνολογιών και της αύξησης του ανταγωνισμού μεταξύ των λιμένων, ενώ παραμένουν ακόμη οι περιορισμοί σχετικά με τις υπηρεσίες που αφορούν τα πλοία.

2.6.2. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και η Επιτροπή έχουν λάβει ορισμένες αποφάσεις σχετικά με τους λιμένες, ιδιαίτερα στον τομέα του ανταγωνισμού (π.χ. κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, τιμολογήσεις που εισάγουν διακρίσεις).

2.6.3. Ως συμπλήρωμα στην παρούσα προσέγγιση, θέμα προς θέμα, η Επιτροπή πρότεινε ένα ρυθμιστικό πλαίσιο που έχει ως στόχο τη συστηματικότερη ελευθέρωση των λιμενικών υπηρεσιών στους κύριους λιμένες με διεθνή κίνηση προκειμένου να καθιερωθεί, εντός λογικού χρονικού διαστήματος, ένα πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ και εντός των λιμένων της Κοινότητας.

2.6.4. Ο στόχος των μέτρων ελευθέρωσης συνίσταται στο να εξασφαλιστεί η ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά των λιμενικών υπηρεσιών βάσει της διαφάνειας, της μη εισαγωγής διακρίσεων και ορισμένων αρχών για τη χρέωση της παροχής υπηρεσιών. Το κατάλληλο πλαίσιο για τη θέσπιση των υποχρεώσεων των υπηρεσιών που παρέχει το δημόσιο πρέπει να καθορισθεί οποτεδήποτε κριθεί απαραίτητο.

2.6.5. Η Επιτροπή τονίζει ότι ο ετερογενής χαρακτήρας των λιμενικών υπηρεσιών και η διαφορετική φύση των λιμένων απαιτούν τη διαφορετική προσέγγιση του θέματος της ελευθέρωσης των διαφόρων ειδών λιμενικών υπηρεσιών. Τα βήματα προς την ελευθέρωση πρέπει να γίνουν σταδιακά, για να δοθεί στον τομέα ο απαραίτητος χρόνος προσαρμογής.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η Πράσινη Βίβλος θα τονίσει πόσο σημαντική είναι για την Ένωση η αποτελεσματικότητα των λιμένων. Μέσω αυτών διεκπεραιώνεται περισσότερο από το 90 % του εμπορίου της Ένωσης με τρίτες χώρες και το 30 % σχεδόν της ενδοκοινοτικής κίνησης· ακόμη, περισσότεροι από 200 εκατ. επιβάτες διακινούνται μέσω των λιμένων κάθε χρόνο.

3.2. Η Πράσινη Βίβλος αποβλέπει στη διεξαγωγή συζήτησης για τον προσδιορισμό των προβλημάτων των λιμένων. Για την επίλυση των προβλημάτων αυτών πρέπει να αξιολογηθούν ορισμένα μέτρα και, εάν κριθεί απαραίτητο, να ακολουθήσει η υποβολή συγκεκριμένων νομοθετικών προτάσεων από την Κοινότητα. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την προσέγγιση, θέμα προς θέμα, αφού μέχρι σήμερα η Κοινότητα έχει λάβει μέτρα, σε περιορισμένη έκταση, για την πολιτική που πρέπει να εφαρμοσθεί στον τομέα των λιμένων.

3.3. Η ΟΚΕ επικροτεί τους βασικούς στόχους της Πράσινης Βίβλου όσον αφορά μία κοινοτική πολιτική για το λιμενικό τομέα, δηλαδή τη συμβολή στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των λιμένων, τη βελτίωση των λιμένων και των ναυτιλιακών υποδομών με την ενσωμάτωση των λιμένων στα διευρωπαϊκά δίκτυα και την εξασφάλιση του ελεύθερου και θεμιτού ανταγωνισμού στον λιμενικό τομέα. Ο αλώτερος στόχος πρέπει να είναι η προώθηση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης και η αύξηση της ευημερίας των πολιτών στα κράτη μέλη.

3.4. Η Πράσινη Βίβλος προβαίνει σε μία ισορροπημένη περιγραφική ανάλυση των προβλημάτων στον λιμενικό τομέα, όπως αυτά νοούνται από τους πελάτες και από τους ιδίους του λιμενικούς φορείς. Ωστόσο, η ΟΚΕ θα επιθυμούσε να είχε ακολουθηθεί μία πιο συστηματική προσέγγιση όσον αφορά την περιγραφή των διάφορων δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα εντός και γύρω από τους λιμένες, καθώς επίσης και όσον αφορά την ανάλυση της ανάγκης για ανάληψη δράσεων σχετικά με κάθε μία από τις δραστηριότητες αυτές. Επίσης, μία παράλειψη της Πράσινης Βίβλου είναι η ανυπαρξία βασικών στοιχείων, π.χ. για τη διάρθρωση του ευρωπαϊκού λιμενικού συστήματος, για τα έσοδα και τα έξοδα, καθώς επίσης και για το επίπεδο του κόστους ανάλογων υπηρεσιών σε διάφορους τομείς.

3.5. Υπάρχει μία σαφής τάση να θεωρούνται και να αντιμετωπίζονται οι λιμένες ως εμπορικές επιχειρήσεις, οι οποίες θα πρέπει να αναχθούν το κόστος τους από τους χρήστες των λιμένων που κάνουν άμεση χρήση αυτών· η τάση αυτή είναι ανεξάρτητη από το θέμα της ιδιοκτησίας. Η ΟΚΕ όχι μόνο επιδοκιμάζει την εξέλιξη αυτή, αλλά θεωρεί επίσης απαραίτητο να βασίζεται η λιμενική πολιτική της Κοινότητας στην άποψη ότι οι λιμένες είναι εμπορικές επιχειρήσεις που λειτουργούν σε μία οικονομία της αγοράς και εφαρμόζουν την αρχή «ο χρήστης πληρώνει». Η προσέγγιση αυτή θα διευκολύνει τη χάραξη πολιτικής, δεδομένου ότι οι λιμενικές δραστηριότητες θα πρέπει κατ'αρχήν να υπόκεινται στους ίδιους κανόνες με εκείνους που ισχύουν για τις περισσότερες άλλες οικονομικές δραστηριότητες.

3.6. Η Πράσινη Βίβλος επισημαίνει ότι η αρχή «ο χρήστης πληρώνει» θα πρέπει να συνεχίζει να εξετάζεται με προσοχή όσον αφορά ορισμένες συγκεκριμένες ναυτιλιακές υποδομές και λιμενικές υπηρεσίες, όπως οι φάροι και άλλα ναυτιλιακά βοηθήματα, οι κυματοθραύστες, τα θαλάσσια υδατοφράγματα, η βυθοκόρηση και θραύση πάγων. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι επενδύσεις στις εγκαταστάσεις αυτές και στη λειτουργία τους χρηματοδοτούνται από τους φορολογούμενους, ενώ σε άλλα από τους χρήστες των λιμένων. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, η κατάσταση αυτή δεν είναι ικανοποιητική. Η αρχή της επικουρικότητας δεν τηρείται πάντοτε και ενδέχεται να προκύψουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των λιμένων. Συνεπώς, είναι απολύτως απαραίτητο να χαράξει η Επιτροπή κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά το ποιος θα πρέπει να πληρώνει για την παροχή των προαναφερομένων διευκολύνσεων.

3.7. Στον τομέα των μεταφορών υπάρχουν οικονομικές δραστηριότητες που ομοιάζουν κατ'αρχήν με τις δραστηριότητες στον τομέα των λιμένων: αεροδρόμια, σιδηροδρομικοί σταθμοί και σταθμοί συνδυασμένων οδικών — σιδηροδρομικών μεταφορών. Όπως και οι λιμένες, δεν αποτελούν τρόπο μεταφοράς, αλλά σημεία διασύνδεσης μεταξύ διάφορων τρόπων μεταφοράς. Η ΟΚΕ θα επιθυμούσε να περιλαμβάνει η Πράσινη Βίβλος αναφορές και συγκρίσεις, ιδίως με τους αερολιμένες που έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά με τους λιμένες έστω και εάν ο ανταγωνισμός μεταξύ των αερολιμένων είναι εντονότερος από ό,τι μεταξύ των θαλάσσιων λιμένων. Το 1996 εγκρίθηκε μία οδηγία του Συμβουλίου για την πρόσβαση στην αγορά υπηρεσιών εδάφους στα αεροδρόμια, και το 1997 η Επιτροπή πρότεινε μία οδηγία του Συμβουλίου για τα τέλη των αερολιμένων. Στην Πράσινη Βίβλο για τους θαλάσσιους λιμένες, πρόσβαση στην αγορά λιμενικών υπηρεσιών και ένα πλαίσιο για τα τέλη αποτελούν δύο βασικά θέματα.

3.8. Στην Πράσινη Βίβλο αναφέρεται ότι «Οι λιμενικές υπηρεσίες πρέπει να θεωρούν αναπόσπαστο τμήμα του συστήματος των θαλάσσιων μεταφορών δεδομένου ότι είναι απαραίτητες για την ορθή λειτουργία αυτού του τύπου μεταφορών» (σημείο 19 της εκτενούς περίληψης). Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, πρόκειται για μία ατυχή πρόταση, δεδομένου ότι τα εσωτερικά συστήματα μεταφορών (σιδηροδρομικές, οδικές, εσωτερικές πλωτές μεταφορές) βρίσκονται βασικά στην ίδια κατάσταση με τους λιμένες ως σύστημα θαλάσσιων μεταφορών. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, οι λιμένες πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τόσο των χερσαίων όσο και των θαλάσσιων συστημάτων μεταφορών.

3.9. Στην Πράσινη Βίβλο υπογραμμίζεται ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ λιμένων έχει εντατικοποιηθεί, ιδίως όσον αφορά τη μεταφορά εμπορευματοκιβωτίων. Αυτό σημαίνει ότι οι αποφάσεις όσον αφορά την τιμολόγηση, τις επενδύσεις και

τη χρηματοδότηση ενός συγκεκριμένου τομέα έχουν σημαντικές επιδράσεις στις γειτονικές χώρες, στο ίδιο το κράτος μέλος και σε άλλες χώρες. Ο αυξημένος ανταγωνισμός μεταξύ των λιμένων οδηγεί σε αποτελεσματικότερα συστήματα μεταφορών, αλλά η ΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να διεξάγεται ο ανταγωνισμός αυτός σε ισότιμη και θεμιτή βάση και να μην στρεβλώνεται από κρατικές ενισχύσεις ή αθέμιτες πρακτικές. Συνεπώς, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι η Επιτροπή προτείνει να συγκεντρώσει πληροφορίες για τις χρηματοδοτικές ροές από το δημόσιο τομέα σε διάφορα είδη λιμένων στα κράτη μέλη, καθώς επίσης και για το γεγονός ότι σχεδιάζει να προβεί σε απογραφή των κρατικών ενισχύσεων που χορηγούνται στους μεγαλύτερους λιμένες διεθνούς κυκλοφορίας, καθώς και των μεθόδων χρέωσης στους λιμένες αυτούς. Η ΟΚΕ συνιστά το αίτημα για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις πηγές χρηματοδότησης να απευθύνεται στα κράτη μέλη και όχι στους λιμένες.

3.10. Η ΟΚΕ θα ήθελε να επιστήσει την προσοχή στο γεγονός ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των λιμένων δεν επιτυγχάνεται μόνο με τα όσα γίνονται εκ μέρους των ίδιων των λιμένων, αλλά και με την ανάπτυξη των οδικών, σιδηροδρομικών και εσωτερικών πλωτών συνδέσεων με την ενδοχώρα. Οι βελτιώσεις των οδικών και σιδηροδρομικών υποδομών μπορούν να ευνοήσουν ορισμένους λιμένες εις βάρος άλλων. Υπάρχουν παραδείγματα ναύλων φορτίων που καθορίζονται με σκοπό την ενθάρρυνση ροών κυκλοφορίας από και προς ορισμένους θαλάσσιους λιμένες. Κατά την ΟΚΕ, τόσο η Επιτροπή όσο και τα κράτη μέλη οφείλουν να δώσουν προσοχή στην πιθανή στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των λιμένων.

3.11. Για να αναπτυχθεί μία ουσιαστική κοινοτική πολιτική για τον λιμενικό τομέα, πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι πτυχές και οι απόψεις. Πρέπει, επίσης, να ληφθούν υπόψη και οι κοινωνικές συνέπειες των συζητούμενων μέτρων. Επ' αυτού, η ΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τα ακόλουθα. Επὶ του παρόντος, είναι σημαντικό να συνεχισθεί ο διάλογος που έχει αρχίσει μεταξύ όλων των μερών και να λάβει σημαντικά υπόψη την κοινωνική διάσταση. Η ΟΚΕ έχει συμβάλει στο σημείο αυτό με την ακρόαση των κοινωνικών εταίρων σε τομεακό επίπεδο, την οποία διοργάνωσε στις 11 Μαΐου 1998. Για κάθε μέσο μεταφοράς υπάρχει μία κοινή επιτροπή κοινωνικού διαλόγου σε τομεακό επίπεδο. Υπάρχει μία ομάδα εργασίας «συνδυασμένων μεταφορών» για την προώθηση των επαφών μεταξύ των εν λόγω επιτροπών και το συντονισμό των δραστηριοτήτων τους. Οι θαλάσσιοι λιμένες δεν καλύπτονται, ενώ, για παράδειγμα, η κοινή επιτροπή πολιτικής αεροπορίας καλύπτει σαφώς τους αερολιμένες. Δεν έχει ικανοποιηθεί ακόμη το αίτημα των εργαζόμενων για σύσταση μιας κοινής επιτροπής θαλάσσιων λιμένων. Συνεπώς, η ΟΚΕ θα επιδοκίμαζε την έναρξη ενός οργανωμένου διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων στον τομέα των λιμένων.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Ένα πλαίσιο για τα λιμενικά τέλη

4.1.1. Η Πράσινη Βίβλος εξετάζει τη δυνατότητα ανάπτυξης ενός κοινοτικού πλαισίου για τα λιμενικά τέλη, ώστε να επιλυ-

θούν τα προβλήματα του αθέμιτου ανταγωνισμού, της κατάχρησης μιας δεσπόζουσας θέσης και των διακρίσεων μεταξύ των χρηστών. Για τις λιμενικές υπηρεσίες, η Επιτροπή προτείνει να ορίζονται στο πλαίσιο αυτό ορισμένες γενικές αρχές, ώστε τα επιβαλλόμενα τέλη να αντανakλούν το κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών. Όσον αφορά τις υποδομές, η Επιτροπή κρίνει ότι τα τέλη θα μπορούσαν να ορίζονται σύμφωνα με το οριακό κόστος, και να εξασφαλίζουν την αντιστάθμιση του κόστους νέων επενδύσεων. Το προτεινόμενο πλαίσιο θέτει ορισμένα βασικά και πρακτικά προβλήματα για τα οποία η ΟΚΕ θα ήθελε να επιστήσει την προσοχή στα ακόλουθα.

4.1.2. Όπως επισημάνθηκε παραπάνω, οι λιμένες αποτελούν σπάνια, αν όχι ποτέ, ιδιοκτησία και αντικείμενο εκμετάλλευσης ενός οργανισμού, αλλά συνίστανται από πολυσύνθετους και διαφορετικούς οργανισμούς που αποτελούνται από πολυάριθμους φορείς, καθένas των οποίων ειδικεύεται σε συγκεκριμένες δραστηριότητες και υπηρεσίες (βλ. σημείο 1.3 και 3.4 ανωτέρω). Συνεπώς, πιθανόν να είναι δύσκολη η ανάπτυξη ενός γενικού πλαισίου επιβολής λιμενικών τελών που να ισχύει τόσο για τις υποδομές όσο και για τις υπηρεσίες.

4.1.3. Σε μία υποσημείωση της παραγράφου 54 της Πράσινης Βίβλου αναφέρεται ότι το συνολικό κόστος διαμετακόμισης μεταξύ λιμένων ανέρχεται στο 5-10 % του συνολικού κόστους μεταφοράς από πόρτα σε πόρτα στην περίπτωση των μεταφορών ανοιχτής θαλάσσης, και σε 40-60 % στην περίπτωση των ακτοπλοϊκών μεταφορών. Θα ήταν επιθυμητό να καθοριστεί επακριβώς το κόστος αυτό ανά είδος υπηρεσίας, ώστε να διαμορφωθεί μία άποψη για τα πλέον σημαντικά στοιχεία κόστους κατά την εφαρμογή της αρχής της χρέωσης βάσει του σχετικού κόστους.

4.1.4. Στην Πράσινη Βίβλο αναφέρονται διαφορετικές αρχές χρέωσης για τη χρήση των υποδομών. Ωστόσο, δεν υπάρχουν ακριβείς ορισμοί σχετικά με το τι θα πρέπει να καλύπτει ο όρος «υποδομές». (Οι αποβάθρες και οι συνδεδεμένες χερσαίες ζώνες θα καλύπτονται προφανώς από τον όρο «υποδομές», καθώς επίσης και οι φάροι και τα άλλα ναυτιλιακά βοηθήματα, αλλά πού πρέπει να υπάγονται τα ανυψωτικά μηχανήματα και οι αποθήκες;)

4.1.5. Οι λιμένες είναι σε μεγάλο βαθμό εμπορικές επιχειρήσεις που εφαρμόζουν την αρχή «ο χρήστης πληρώνει». Συνεπώς, πρέπει να υπάγονται στους ίδιους κανόνες με τις περισσότερες άλλες οικονομικές δραστηριότητες που διεξάγονται σε μία οικονομία της αγοράς. Και η αρχή του «ο χρήστης πληρώνει» πρέπει να εφαρμόζεται με λίγες μόνο εξαιρέσεις. Με την προοπτική αυτή, ένα ειδικό πλαίσιο για τη χρέωση των λιμενικών υποδομών δεν είναι σημαντικό.

4.1.6. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι υπάρχουν προβλήματα αθέμιτου ανταγωνισμού, κατάχρησης μιας δεσπόζουσας θέσης και διάκρισης μεταξύ των χρηστών, έστω και εάν οι διαστάσεις των προβλημάτων αυτών δεν είναι γνωστές. Ωστόσο, μπορεί κανείς να διερωτηθεί κατά πόσο μία οδηγία του Συμβουλίου για ένα πλαίσιο χρέωσης των λιμενικών υποδομών αποτελεί αποτελεσματικό μέσο χρήσης των εν λόγω προβλημάτων. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, κατάλληλα μέσα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών θα πρέπει να είναι η θέσπιση σαφών κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, η πιστή εφαρμογή των εν λόγω κανόνων και η αυστηρή εφαρμογή

των κανόνων περί ανταγωνισμού των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης.

4.1.7. Όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, η Επιτροπή κρίνει ότι οι δημόσιες επενδύσεις στις λιμενικές υποδομές, στις οποίες όλοι οι χρήστες έχουν πρόσβαση κατά τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις, δεν πρέπει να θεωρούνται ως κρατικές ενισχύσεις με την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης. Όμως, εάν ορισμένες επενδύσεις εννοούν ορισμένους χρήστες περισσότερο σε σύγκριση με άλλους, τότε πρέπει να θεωρούνται ως ενισχύσεις. Εντούτοις, μπορούν να ωφεληθούν από τις εξαιρέσεις οι οποίες προβλέπονται από τη Συνθήκη, για παράδειγμα, στην περίπτωση έργων περιφερειακής ανάπτυξης (Άρθρο 92, παράγραφος 3, εδάφιο γ)). Γενικά, οι δημόσιες ενισχύσεις σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις φαίνεται ότι υπάγονται στο πεδίο του άρθρου 92 (με τις εξαιρέσεις των παραγράφων 2 και 3). Τα θέματα των δημόσιων ενισχύσεων είναι ιδιαίτερος πολύπλοκος και η ερμηνεία του ή θεωρείται ως κρατική ενίσχυση στον τομέα των λιμένων διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών, πράγμα το οποίο μπορεί να προκαλέσει τον αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ λιμένων ή επιχειρήσεων. Συνεπώς, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η Επιτροπή πρέπει να υιοθετήσει κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τους λιμένες ώστε να διασφαλισθεί ένα περιβάλλον το οποίο δεν εισάγει διακρίσεις. Οι κατευθυντήριες γραμμές αυτές απαιτούνται προκειμένου να ορισθούν οι έννοιες της «ενίσχυσης» και των «υποδομών» και να διευκρινισθεί το νόημα της «ανοικτής πρόσβασης».

4.2. Πρόσβαση στην αγορά λιμενικών υπηρεσιών

4.2.1. Οι λιμενικές υπηρεσίες παρέχονται κατά παράδοση από αποκλειστικά και/ή νόμιμα ή de facto μονοπώλια. Μολονότι κατά την τελευταία δεκαετία έχουν καταργηθεί σε ορισμένο βαθμό οι περιορισμοί επί της προσβάσεως στην αγορά, ιδίως στον τομέα της διακίνησης φορτίων, οι εφαρμοζόμενες πρακτικές είχαν ως αποτέλεσμα την υποβολή καταγγελιών εκ μέρους χρηστών και δυνητικών προμηθευτών, το δε Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και η Επιτροπή έχουν υιοθετήσει ορισμένες αποφάσεις. (Ορισμένες πρόσφατες υποθέσεις παρουσιάζονται σε άρθρο με θέμα «Θαλάσσιοι λιμένες και ανταγωνισμός» που δημοσιεύτηκε στο δελτίο περί της πολιτικής ανταγωνισμού (ΓΔ IV), 1998, αριθ. 1, Φεβρουάριος).

4.2.2. Ως συμπλήρωμα της κατά περίπτωση προσέγγισης, η Πράσινη Βίβλος προτείνει την ανάπτυξη ενός κανονιστικού πλαισίου σε κοινοτικό επίπεδο με στόχο την ελευθέρωση των αγορών λιμενικών υπηρεσιών, ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και να δημιουργηθεί ένα πεδίο δράσης επί ίσοις όροις μεταξύ και εντός των κοινοτικών λιμένων.

4.2.3. Η ΟΚΕ υποστηρίζει έντονα την πρόταση της Επιτροπής. Όσον αφορά τις υπηρεσίες διακίνησης φορτίων, είναι σημαντικό να έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στην αγορά όχι μόνο οι «παραδοσιακοί» φορείς εκμετάλλευσης, αλλά και οι πλοιοκτήτες, οι ναυλωτές/κάτοχοι φορτίων και οι πράκτορες διαμετακόμισης (αυτο-διακίνηση).

4.2.4. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η αρχή της ελεύθερης πρόσβασης στην αγορά δεν μπορεί να εφαρμοστεί παντού, λόγω της ανομοιογενούς φύσης των εν λόγω υπηρεσιών και της διαφορετικής φύσης των λιμένων από απόψεως μεγέθους, λειτουργίας και γεωγραφικών χαρακτηριστικών. Η Πράσινη Βίβλος αναφέρει ότι το κανονιστικό πλαίσιο θα ισχύει για τους

«μεγαλύτερους λιμένες διεθνούς κυκλοφορίας». Πρέπει να σημειωθεί ότι για τους περισσότερους ευρωπαϊκούς λιμένες — ανεξάρτητα από το μέγεθός τους — το διεθνές εμπόριο είναι πολύ μεγαλύτερο από το εγχώριο εμπόριο. Κατά την ΟΚΕ, το ρυθμιστικό πλαίσιο πρέπει να συμμορφώνεται με τα πρότυπα ασφάλειας των λιμένων και τα πρότυπα ασφάλειας στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών.

4.3. Ακτοπλοϊκές μεταφορές

4.3.1. Η προώθηση των μεταφορών μικρών αποστάσεων αποτελεί μία από τις προτεραιότητες της κοινοτικής πολιτικής μεταφορών, αποτελεί δε στοιχείο βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των λιμένων. Εκτός από τα όσα αναφέρθηκαν στο παραπάνω σημείο 4.2, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι πρόκειται για τομέα όπου χρειάζονται ιδιαίτερες κοινοτικές δραστηριότητες, κυρίως όσον αφορά τις τελωνειακές/διαμετακομιστικές διαδικασίες (ο τομέας αυτός δεν υπάγεται, ως επί το πλείστον, στον άμεσο έλεγχο των λιμένων). Οι περιπλοκές διαδικασίες όσον αφορά τα σχετικά έγγραφα και οι διαδικαστικές απαιτήσεις στους λιμένες επιβάλλουν σημαντικό κόστος στους κατόχους φορτίων στις επιχειρήσεις μεταφορών.

4.3.2. Συνεπώς, η ΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία της Επιτροπής να διενεργηθεί μελέτη για την καταγραφή των απαιτήσεων στους λιμένες που επηρεάζουν τις θαλάσσιες μεταφορές στην Ευρώπη, και να συγκριθούν με εκείνες που ισχύουν στις χερσαίες μεταφορές· εξετάζονται ειδικότερα οι τελωνειακές απαιτήσεις και διαδικασίες.

4.3.3. Όπως επισημάνθηκε στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ⁽¹⁾ για την ανακοίνωση της Επιτροπής, με θέμα «Η ανάπτυξη των μεταφορών μικρών αποστάσεων στην Ευρώπη: προοπτικές και προκλήσεις»⁽²⁾, οι μεταφορές μικρών αποστάσεων καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων και υπηρεσιών που δεν είναι με κανένα τρόπο ομοιογενείς. Τα βασικά είδη υπηρεσιών καλύπτουν τις μεταφορές φορτίων χύδην, τις υπηρεσίες μεταφόρτωσης και τις υπηρεσίες τακτικών γραμμών. Η ΟΚΕ τόνισε επίσης ότι δίδεται ελάχιστη προσοχή στο γεγονός ότι σε πολλές εμπορικές γραμμές στην Ευρώπη, οι ακτοπλοϊκές μεταφορές ανταγωνίζονται τις σιδηροδρομικές εμπορικές μεταφορές και όχι τις οδικές μεταφορές. Αυτό πρέπει να αναγνωριστεί κατά την ανάπτυξη των κοινοτικών πολιτικών για τους θαλάσσιους λιμένες και τις ακτοπλοϊκές μεταφορές.

4.4. Ορόλος των λιμένων στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών

4.4.1. Η Επιτροπή κρίνει ότι η πλήρης ενσωμάτωση των λιμένων στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών είναι επιθυμητή για τη δημιουργία ενός δικτύου συνδυασμένων μεταφορών, λαμβάνοντας κυρίως υπόψη την ανάγκη δημιουργίας συνδέσεων με τις περιφερειακές περιοχές και ενθάρρυνσης των ακτοπλοϊκών μεταφορών. Παράλληλα με την Πράσινη Βίβλο για τους θαλάσσιους λιμένες, υποβλήθηκε μία πρόταση⁽³⁾ για την προσαρμογή των υφιστάμενων κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά την ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων [απόφαση 1692/96/ΕΚ⁽⁴⁾].

4.4.2. Η ΟΚΕ υιοθέτησε πρόσφατα γνωμοδότηση⁽⁵⁾ για την πρόταση αυτή και, ως εκ τούτου, δεν χρειάζονται εν προκειμένω περαιτέρω σχόλια. Ωστόσο, για ένα συγκεκριμένο θέμα που αφορά την ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών, η ΟΚΕ θα ήθελε για μία ακόμη φορά να τονίσει τα όσα ανέφερε στη γνωμοδότηση αυτή: «Η ΟΚΕ είναι απογοητευμένη από την, κατά τα φαινόμενα, σχεδόν απόλυτη εξάλειψη των οδικών μεταφορών από την ανάπτυξη των θαλάσσιων λιμένων και των συνδυασμένων μεταφορών στο πλαίσιο των ΔΕΔ. Αν και υποστηρίζει πλήρως την ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών ως ουσιαστικό παράγοντα για τη διατήρηση της βιώσιμης κινητικότητας, επισημαίνει ότι δεν είναι δυνατόν η Επιτροπή να αγνοεί το γεγονός ότι ένα πολύ μεγάλο μέρος των εμπορευμάτων που διέρχεται από τους κοινοτικούς λιμένες μεταφέρεται επί του παρόντος οδικώς και ότι τα σχέδια για τις οδικές μεταφορές πρέπει να διαδραματίζουν ένα ρόλο στην ενσωμάτωση των λιμένων και των τεματικών σταθμών στα ΔΕΔ.»

4.5. Η κοινωνική διάσταση των κοινοτικών πολιτικών για τους θαλάσσιους λιμένες

4.5.1. Οι τεχνικές, εμπορικές, και οργανωτικές αλλαγές που λαμβάνουν χώρα στους θαλάσσιους λιμένες έχουν σημαντικές συνέπειες για την απασχόληση και τις συνθήκες εργασίας των λιμενεργατών. Το γεγονός αυτό σημειώνεται στην Πράσινη Βίβλο, ωστόσο θα έπρεπε να είχε εξετασθεί με περισσότερο συστηματικό τρόπο.

4.5.2. Τις τελευταίες δεκαετίες, η ανάπτυξη σύγχρονων τεχνικών για τη διακίνηση εμπορευμάτων οδήγησε σε σημαντική μείωση της απασχόλησης στους θαλάσσιους λιμένες. Ταυτόχρονα, σημειώθηκε μια τεράστια αύξηση των προσόντων που πρέπει να έχουν τα άτομα που απασχολούνται σε θαλάσσιους λιμένες, τα οποία επιπλέον υποχρεώθηκαν να αποδεχθούν ένα περισσότερο ελαστικό και μη κανονικό ωράριο εργασίας. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό η ευρωπαϊκή πολιτική για τους θαλάσσιους λιμένες να συνεκτιμά τη διάσταση της απασχόλησης, προκειμένου να διασφαλιστούν οι ειδικευμένες θέσεις απασχόλησης και να δημιουργηθούν νέες. Από την άποψη αυτή, είναι, επίσης, σημαντικό να προαχθεί η κατάρτιση των εργαζομένων και να αναπτυχθούν νέες τεχνολογίες και μέθοδοι εργασίας.

4.5.3. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι, στους μεγαλύτερους λιμένες, οι κοινοπραξίες εργαζομένων θα μπορέσουν να εξακολουθήσουν να προσφέρουν ένα χρήσιμο μηχανισμό προσαρμογής για την κάλυψη των μεταβαλλόμενων αναγκών σε προσωπικό των φορέων τεματικών σταθμών καθώς και μεμονωμένων επιχειρήσεων. Η πρόσληψη λιμενεργατών από κοινοπραξίες εργαζομένων υπάγεται σε ορισμένους καταστατικούς κανόνες απασχόλησης, ενώ η κοινωνική τους ασφάλιση είναι υποχρεωτική. Οι δαπάνες των κοινοπραξιών που έχουν σχέση με την εργοδοσία πρέπει να καλύπτονται από τις επιχειρήσεις που απασχολούν εργαζόμενους της κοινοπραξίας.

4.5.4. Η Πράσινη Βίβλος αναφέρει μόνο στο περιθώριο τα σχετικά μέσα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ). Η ΟΚΕ τονίζει ότι τα μέσα αυτά θα πρέπει να λαμβάνονται πολύ περισσότερο υπόψη όταν ανατύσσονται ιδέες που αφορούν τις μελλοντικές ευρωπαϊκές πολιτικές για τους θαλάσσιους λιμένες.

⁽¹⁾ ΕΕ C 97 της 1.4.1996, σ. 15.

⁽²⁾ COM(95) 317 τελικό.

⁽³⁾ COM(97) 681 τελικό — ΕΕ C 120 της 18.4.1998, σ. 14.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 228 της 9.9.1996, σ. 1. Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 397, της 31.12.1994, σ. 23.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 214 της 10.7.1998, σ. 40.

4.5.5. Η ΔΟΕ υιοθέτησε δύο συμβάσεις για τους λιμενεργάτες:

- τη σύμβαση σχετικά με τις κοινωνικές συνέπειες των νέων μεθόδων για τη διακίνηση εμπορευμάτων στις αποβάθρες (Αριθ. 137), και
- τη σύμβαση σχετικά με την ασφάλεια και την υγεία των λιμενεργατών (Αριθ. 152).

Μέχρι στιγμής, οι δύο συμβάσεις έχουν κυρωθεί από επτά κράτη μέλη.

4.5.6. Η κύρωση των συμβάσεων της ΔΟΕ δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά των μεμονωμένων κρατών μελών. Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο συνέστησε σε μια γνωμάτευση που εξέδωσε το 1991, σχετικά με την αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών σε περιπτώσεις που αφορούν θέματα της ΔΟΕ (ιδιαιτέρως στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας στον τόπο εργασίας), ότι οι δύο πλευρές θα πρέπει να συνεργαστούν στενότερα όσον αφορά τη διαπραγμάτευση, την κύρωση και την εφαρμογή συμβάσεων της ΔΟΕ. Ενόψει όλων αυτών, η ΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να αναλάβει στο εγγύς μέλλον την πρωτοβουλία για την έναρξη μιας παρομοίου είδους συνεργασίας. Παράλληλα, ελπίζει ότι η πράξη αυτή θα οδηγήσει στην κύρωση των δύο συμβάσεων και από τα υπόλοιπα κράτη μέλη.

5. Περίληψη και συμπεράσματα

5.1. Μεταξύ των διαφορών λιμένων παρατηρούνται σημαντικές διαφορές όσον αφορά το ιδιοκτησιακό καθεστώς, την εσωτερική οργάνωση, και την κυβερνητική συμμετοχή στη διαχείρισή τους. Η κατάσταση αυτή αντικατοπτρίζει ιστορικές παραδόσεις και διαφορετικές φιλοσοφίες όσον αφορά το ρόλο των λιμένων και το βαθμό στον οποίο μια κυβέρνηση υποστηρίζει, παρεμβαίνει, και ελέγχει θέματα που αφορούν τη χρηματοδότηση και την επιβολή τελών.

5.2. Ο στόχος της Πράσινης Βίβλου είναι να προωθηθεί η έναρξη μιας συζήτησης προκειμένου να εντοπισθούν τα προβλήματα που υφίστανται στους λιμένες. Στη συνέχεια, θα αξιολογηθούν διάφορα μέτρα για την επίλυση των προβλημάτων αυτών και, εάν είναι απαραίτητο, θα υποβληθούν συγκεκριμένες προτάσεις για τη θέσπιση κοινοτικής νομοθεσίας. Η Επιτροπή υποστηρίζει αυτή τη σταδιακή προσέγγιση της χάραξης πολιτικής, δεδομένου ότι, μέχρι στιγμής, οι λιμένες αποτέλεσαν σε περιορισμένο βαθμό μόνο αντικείμενο πολιτικών μέτρων της Κοινότητας.

5.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τους κύριους στόχους της Πράσινης Βίβλου όσον αφορά μια κοινοτική πολιτική για τους θαλάσσιους λιμένες που είναι συγκεκριμένα η προώθηση της ασφάλειας των λιμένων, η βελτίωση των λιμενικών και ναυτιλιακών υποδομών με την ένταξη των λιμένων στα διευρωπαϊκά δίκτυα, και η διασφάλιση του ελεύθερου και θεμιτού ανταγωνισμού στον τομέα αυτό.

5.4. Ο ανταγωνισμός μεταξύ λιμένων έχει αυξηθεί. Ωστόσο, η ΟΚΕ θεωρεί ότι είναι απολύτως απαραίτητο να ισχύουν ίσες και δίκαιες συνθήκες και να μην επέρχονται στρεβλώσεις με τη χορήγηση δημοσίων ενισχύσεων ή με αθέμιτες πρακτικές. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόθεση της Επιτροπής να συγκεντρώσει πληροφορίες σχετικά με τις χρηματοδοτικές ροές από το δημόσιο τομέα στους διάφορους

λιμένες στα κράτη μέλη και τα σχέδιά της για την καταγραφή των δημοσίων ενισχύσεων που χορηγούνται σε κύριους λιμένες που χρησιμοποιούνται για διεθνείς διασυνδέσεις καθώς και για τα τέλη που επιβάλλονται σ' αυτούς.

5.5. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των λιμένων δεν εξασφαλίζεται μόνο με τις ενέργειες στις οποίες προβαίνουν οι αντίστοιχες αρχές, αλλά και με την ανάπτυξη των οδικών, σιδηροδρομικών και πλωτών διασυνδέσεων με την ενδοχώρα. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, οι πτυχές αυτές έχουν παραγνωριστεί.

5.6. Παρατηρείται μια σαφής τάση να θεωρούνται και να αντιμετωπίζονται οι λιμένες ως εμπορικές επιχειρήσεις, οι οποίες πρέπει να καλύψουν τις δαπάνες τους με έσοδα τα οποία προέρχονται από τους χρήστες των λιμένων. Η τάση αυτή είναι ανεξάρτητη από το ιδιοκτησιακό καθεστώς. Η ΟΚΕ, όχι μόνο επικροτεί την εξέλιξη αυτή, αλλά κρίνει ότι είναι απολύτως σημαντικό η κοινοτική πολιτική για τους θαλάσσιους λιμένες να στηρίζεται στην άποψη ότι οι λιμένες αποτελούν εμπορικές επιχειρήσεις, οι οποίες λειτουργούν στα πλαίσια μιας οικονομίας της αγοράς και εφαρμόζουν την αρχή «ο χρήστης πληρώνει».

5.7. Ορισμένες ειδικές ναυτιλιακές δομές και λιμενικές υπηρεσίες, όπως η ύπαρξη φάρων και άλλων βοηθημάτων για την ναυσιπλοΐα, κυματοθραύστες, θαλάσσιες κλεισιές, βυθοκόρηση και παγόθραυση, χρηματοδοτούνται σε ορισμένα κράτη μέλη από τους φορολογούμενους και σε άλλα από τους χρήστες των λιμένων. Η κατάσταση αυτή δεν είναι ικανοποιητική δεδομένου ότι επιφέρει στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό μεταξύ λιμένων. Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ θα επιθυμούσε να καταρτιστούν οδηγίες σχετικά με το ποιος θα πρέπει να πληρώνει για την παροχή αυτών των διευκολύνσεων.

5.8. Όταν χαράσσεται μια κοινοτική πολιτική για τους λιμένες, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι πτυχές του θέματος. Αυτό ισχύει οπωσδήποτε για τις κοινωνικές συνέπειες των μέτρων που εξετάζονται. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ θα επικροτούσε τη σύσταση μιας κοινής επιτροπής για τους θαλάσσιους λιμένες που θα λειτουργούσε ως βήμα για τη διεξαγωγή ενός οργανωμένου διαλόγου με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

5.9. Η Πράσινη Βίβλος εξετάζει τη δυνατότητα της διαμόρφωσης ενός κοινοτικού πλαισίου για την επιβολή λιμενικών τελών, προκειμένου να επιλυθεί το πρόβλημα του αθέμιτου ανταγωνισμού, της κατάχρησης δεσποζουσών θέσεων, και των διακρίσεων μεταξύ χρηστών. Η ΟΚΕ εφιστά την προσοχή σε ορισμένα πρακτικά θέματα και ορισμένα θέματα αρχής που σχετίζονται με το πλαίσιο που προτείνεται και αμφιβάλει κατά πόσον μια οδηγία του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για την επιβολή λιμενικών τελών προσφέρει ένα αποτελεσματικό μέσο για την επίλυση των προβλημάτων. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, η θέσπιση σαφών κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και η αυστηρή εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού όπως περιγράφονται στα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης επαρκούν για την αντιμετώπιση των προβλημάτων.

5.10. Στην Πράσινη Βίβλο προτείνεται να θεσπιστεί ένα ρυθμιστικό πλαίσιο για την πρόσβαση στην αγορά λιμενικών υπηρεσιών σε κοινοτική κλίμακα. Ο στόχος είναι να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και να εξισωθούν οι συνθήκες που

ισχύουν μεταξύ, καθώς και εντός, των λιμένων της Κοινότητας. Η ΟΚΕ υποστηρίζει με θέρμη την πρόταση της Επιτροπής, αναγνωρίζει ωστόσο ότι η αρχή της ελεύθερης πρόσβασης στην αγορά δεν μπορεί να εφαρμοστεί παντού λόγω της ανομοιογενούς φύσης των εν λόγω υπηρεσιών και της διαφορετικής φύσης των λιμένων, ιδιαιτέρως όσον αφορά το μέγεθος και τη λειτουργία τους.

5.11. Συνεπώς, η ΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία της Επιτροπής να διενεργηθεί μελέτη για την καταγραφή των τελωνειακών απαιτήσεων και διαδικασιών στους λιμένες, οι οποίες επηρεάζουν τις θαλάσσιες μεταφορές στην Ευρώπη και να τη συγκρίνει τους με εκείνες που ισχύουν στις χερσαίες μεταφορές. Οι περίπλοκες γραφειοκρατικές και διαδικαστικές απαιτήσεις σε λιμένες επιβαρύνουν με σημαντικές δαπάνες τους ιδιοκτήτες φορτίων και τους μεταφορείς.

5.12. Οι τεχνικές, εμπορικές και οργανωτικές αλλαγές που λαμβάνουν χώρα στους θαλάσσιους λιμένες έχουν σημαντικές συνέπειες για την απασχόληση και τις συνθήκες εργασίας των λιμενεργατών. Το σημείο αυτό επισημαίνεται στην Πράσινη Βίβλο. Ωστόσο, θα έπρεπε να είχε εξετασθεί πιο συστηματικά. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι είναι απαραίτητο η κοινοτική πολιτική για τους θαλάσσιους λιμένες να συνεκτιμά, επίσης, τη διάσταση της απασχόλησης, προκειμένου να διασφαλίσει τις ειδικευμένες θέσεις απασχόλησης και να δημιουργήσει νέες.

5.13. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι οι σχετικές συμβάσεις της ΔΟΕ θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στις μελλοντικές πολιτικές για τους θαλάσσιους λιμένες. Συνιστά δε στην Επιτροπή να αναλάβει πρωτοβουλίες για την προώθηση της συνεργασίας με τα κράτη μέλη, προκειμένου να διευκολυνθεί, η κύρωση και η εφαρμογή των συμβάσεων της ΔΟΕ.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Υλοποίηση της Δήλωσης του Ελσίνκι — Δημιουργία μηχανισμών για τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με τις οικονομικές και κοινωνικές ομάδες σχετικά με τη χάραξη της πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών»

(98/C 407/17)

Στις 11 Δεκεμβρίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για την «Υλοποίηση της Δήλωσης του Ελσίνκι».

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Ιουλίου 1998 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Eulen.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου), η ΟΚΕ υιοθέτησε με 42 ψήφους υπέρ και 2 κατά την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Στόχοι

1.1. Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας⁽¹⁾ που κατάρτισε ενόψει της πανευρωπαϊκής διάσκεψης του Ελσίνκι (Ιούνιος 1997), η ΟΚΕ εξέτασε εκτενώς τη σημασία του κοινωνικού διαλόγου στα πλαίσια της πανευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της πολιτικής μεταφορών. Στο έγγραφο αυτό περιγράφονται για πρώτη φορά σε γενικές γραμμές οι δυνατότητες για τη δημιουργία μηχανισμών διαβούλευσης.

1.2. Κατόπιν επιμονής της ΟΚΕ και ιδιαίτερας των μελών της που συμμετείχαν ενεργώς στην προετοιμασία της διάσκεψης, η διενέργεια διαβουλεύσεων με τις οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμπεριλήφθηκε στις δέκα βασικές αρχές της Δήλωσης του Ελσίνκι για την μελλοντική πανευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών. Σήμερα, μπορούν να αναληφθούν δράσεις για την υλοποίηση της αρχής αυτής.

1.3. Η ΟΚΕ εξέτασε με τον αρμόδιο Επίτροπο μεταφορών, κ. Kinnock, τη γνωμοδότησή της για την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Συνδέοντας το δίκτυο μεταφορικών υποδομών της Ένωσης με τους γειτόνους της — Προς μία συνεργατική πολιτική για το πανευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών⁽²⁾, την οποία υιοθέτησε ομόφωνα στις 26 Φεβρουαρίου 1998. Με την απόφαση αυτή, η ΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι στα πλαίσια μιας συνεργατικής πανευρωπαϊκής πολιτικής για τα δίκτυα μεταφορών πρέπει να εμβαθυνθεί ο διαρθρωτικός διάλογος σε συμπληρωματικά συμβουλευτικά όργανα, σε συνδυασμό με το έργο της επιτροπής προσανατολισμού για τους διαδρόμους, προκειμένου να προωθηθεί από τις κυβερνήσεις η συμμετοχή των κοινωνικο-οικονομικών ομάδων.

1.4. Το κέντρο βάρους της παρούσας γνωμοδότησης αποτελούν συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να αρχίσει η προσπάθεια για τη διεξαγωγή

διαβουλεύσεων και ποιές ευέλικτες διαρθρώσεις θα ήταν δυνατό να εξασφαλίσουν τη συνέχεια και τη δικτύωση αυτής της προσπάθειας. Οι προτάσεις της ομάδας εργασίας εξετάστηκαν, μέσω μιας σειράς ενημερωτικών συζητήσεων και γραπτών απαντήσεων σε ερωτηματολόγιο που απευθύνθηκε σε εκπροσώπους των χωρών της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) και, στη συνέχεια, ενσωματώθηκαν στη γνωμοδότηση.

Από τις αντιδράσεις απορρέει ότι τα προτεινόμενα στάδια υλοποίησης εγκρίθηκαν ομόφωνα. Στις γραπτές απαντήσεις του ερωτηματολογίου ζητείται η καθιέρωση σαφούς πλειοψηφίας για τον ορισμό συντονιστών στα πλαίσια της συμμετοχής των κοινωνικών και οικονομικών κύκλων στους Διαδρόμους και τις ζώνες μεταφορών. Επιπλέον, οι σχετικοί εκπρόσωποι φοβούνται μήπως η πανευρωπαϊκή πτυχή των διαδρόμων τεθεί στο περιθώριο, λόγω της δέσμευσης της ΕΕ στον τομέα της πολιτικής μεταφορών, κατά τη διαδικασία της διεύρυνσης. Πολλά κράτη εξέφρασαν την επιθυμία για τη διεξαγωγή ενός διαρθρωμένου διαλόγου σε εθνική κλίμακα, ώστε να είναι καλύτερα προετοιμασμένα για το διάλογο σχετικά τις διασυνοριακές μεταφορές που διασχίζουν τους διαδρόμους.

2. Επισκόπηση των εξελίξεων και καθορισμός προτεραιοτήτων

2.1. Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που κατάρτισε για τη Διάσκεψη του Ελσίνκι, η ΟΚΕ ζητεί: «την καθιέρωση ευέλικτων μηχανισμών υποχρεωτικής διαβούλευσης με τις οργανώσεις εργοδοτών και οικονομικών παραγόντων, τις οργανώσεις προστασίας του περιβάλλοντος και των καταναλωτών και τις οργανώσεις εργαζομένων, κατά τη λήψη αποφάσεων στον τομέα των μεταφορών στο πλαίσιο του οργανωμένου διαλόγου που προβλέπει η συμφωνία, κατά την υλοποίηση των διεθνών σχεδίων στον τομέα των μεταφορών και κατά τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών»⁽³⁾.

2.2. Ήδη στη Δήλωση της Κρήτης προβλέπονται «αναγκαία βήματα» που μπορούν να οδηγήσουν στην ίδρυση συμβουλευτικών οργάνων. Ωστόσο, η ΟΚΕ υποχρεώθηκε στην κριτική

⁽¹⁾ «Η πανευρωπαϊκή διάσκεψη για τις μεταφορές και ο κοινωνικός διάλογος — από την Κρήτη στο Ελσίνκι» — ΕΕ C 204 της 15.7.1996, σ. 96.

⁽²⁾ ΕΕ C 129 της 27.4.1998, σ. 75.

⁽³⁾ Βλέπε σημείο 8.1 της γνωμοδότησης που αναφέρεται στην υποσημείωση 1.

παρατήρηση ότι στην πράξη δεν υπήρχαν ενδείξεις προς την κατεύθυνση αυτή. Κατά τη γνώμη της, αυτό οφειλόταν σε δύο κυρίως λόγους: την έλλειψη διαρθρώσεων στις χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης, γεγονός το οποίο δυσχέραινε την ανεύρεση συννομιλητών σε πολυμερή βάση και την αρνητική στάση ορισμένων πολιτικών ιθυνόντων ως προς την προώθηση της συμμετοχής των κοινωνικο-οικονομικών ομάδων.

2.3. Με την ενσωμάτωση των διαβουλευσεων στις 10 βασικές αρχές της κοινής πολιτικής μεταφορών στη Δήλωση του Ελσίνκι, επικυρώθηκε ο δεσμευτικός χαρακτήρας των προθέσεων. Εν τω μεταξύ εξελίχθηκαν περαιτέρω και οι δομές των ενώσεων. Ωστόσο, όσον αφορά την Ομάδα Διαφόρων Δραστηριοτήτων, διαπιστώνεται ένα έλλειμμα. Η Ομάδα Εργοδοτών στερείται εν μέρει των διαρθρώσεων σε εθνική κλίμακα. Το γεγονός ότι το κράτος είναι ιδιοκτήτης πολλών μέσων μεταφοράς ή εργοδότης στο σχετικό τομέα έχει καθοριστική σημασία. Κατ' αυτόν τον τρόπο δεν αλλάζει μόνο η πρακτική, αλλά αυξάνουν κατά πολύ και οι πιθανότητες για την καθιέρωση ενός διαρθρωτικού διαλόγου ανάλογου με την πρακτική της ΕΕ.

2.4. Από την πληθώρα προτάσεων για τη διενέργεια διαβουλευσεων πρέπει να προκύψει μία σειρά κατάλληλων στόχων. Υπάρχουν δύο πεδία δράσης στα οποία οι πανευρωπαϊκές διασκέψεις για τις μεταφορές και οι εκάστοτε δηλώσεις διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο και επέφεραν αξιοσημείωτη πρόοδο: οι περιφερειακές διασκέψεις και η αναπτυσσόμενη συνεργασία σε σχέση με τους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών. Η δημιουργία συμβουλευτικών διαρθρώσεων πρέπει να ακολουθήσει αυτή την εξέλιξη.

2.5. Επιπλέον, οι ευρωπαϊκές συμφωνίες σύνδεσης και συνεργασίας συνέβαλαν σημαντικά στην ανάπτυξη της βασικής ιδέας των συμβουλευτικών μηχανισμών. Στον τομέα αυτό αναπτύχθηκε ένα περίπλοκο πλέγμα πολιτικών διασυνδέσεων που λειτουργεί σε πολύ διαφορετικά επίπεδα. Η ΟΚΕ τονίζει για άλλη μία φορά την άποψή της ότι, στις περιπτώσεις που ενδείκνυται, πρέπει να ακολουθηθούν διαβουλές με τις κοινωνικο-οικονομικές ομάδες σχετικά με θέματα πολιτικής μεταφορών.

3. Οι Πανευρωπαϊκοί διάδρομοι μεταφορών και η περιφερειακή συνεργασία ως βάση για τη δημιουργία μηχανισμών διαβούλευσης

3.1. Στο παράρτημα της Δήλωσης του Ελσίνκι ορίζονται κατά προτεραιότητα δέκα διάδρομοι μεταφορών. Οι περισσότεροι αποτελούνται από σιδηροδρομικές και οδικές διασυνδέσεις που ακολουθούν κατά ένα μεγάλο μέρος παράλληλη πορεία, με εξαίρεση το διάδρομο VII, της διασύνδεσης του Δούναβη. Οι διάδρομοι I, IV, VIII και IX συμπεριλαμβάνονται λιμένες και συνδυασμένες μεταφορές.

3.2. Το είδος και ο βαθμός συνεργασίας έχουν εξελιχθεί σε διαφορετικό βαθμό. Τη βάση προσφέρει συνήθως ένα μνημόνιο συνεννόησης. Αυτό χρησίμευσε για τη σύσταση επιτροπών καθοδήγησης οι οποίες έχουν αναλάβει το πρακτικό συντονισμό των δράσεων. Αναλόγως με τα τοπικά δεδομένα, οι ομάδες καθοδήγησης πλαισιώνονται από διάφορες ομάδες εργασίας.

3.3. Αυτό που έχει πλέον σημασία είναι να αξιοποιηθούν οι διαρθρώσεις που έχουν προκύψει για την εμπέδωση των μηχανισμών διαβούλευσης. Επειδή θεωρείται σκόπιμο οι μηχανισμοί αυτοί να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο προσαρμοσμένοι στην πράξη, δεν πρέπει να συμπεριληφθεί στο σημείο αυτό κάποιο πρότυπο που να θεωρείται κατάλληλο για όλους τους διαδρόμους. Προκειμένου να χαραχθεί ένα τέτοιο πρότυπο εν είδει παραδείγματος, η ομάδα μελέτης επέλεξε ορισμένους διαδρόμους, που θεωρούνται αντιπροσωπευτικοί του σταδίου στο οποίο έχει εξελιχθεί μέχρι στιγμής ο σχεδιασμός. Η επιλογή δεν έχει καμία σχέση με τον καθορισμό προτεραιοτήτων, αλλά γίνεται για καθαρά πρακτικούς λόγους. Η μέθοδος της ανάπτυξης ενός παραδείγματος επιτρέπει τον καλύτερο προσανατολισμό των διαβουλευσεων στην πράξη. Επελέγησαν οι διάδρομοι II, IV, VII και X.

3.4. Παράλληλα με τη συνεργασία κατά μήκος των διαδρόμων, η περιφερειακή συνεργασία προσφέρει μία βάση για την ανάπτυξη μηχανισμών διαβούλευσης.

3.5. Από την πρώτη πανευρωπαϊκή διάσκεψη του 1991, αποκρυσταλλώθηκαν διάφορες προσπάθειες σε περιφερειακή κλίμακα. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να ονομαστούν οι περιφέρειες της Θάλασσας της Βαλτικής, της θάλασσας Μπάρεντς, της Κεντρικής Ευρώπης, της Νοτιοανατολικής Ευρώπης/Εύξεινου Πόντου και της Μεσογείου.

3.6. Πέραν αυτών, η Επιτροπή ορίζει στην ανακοίνωσή της για μία πανευρωπαϊκή πολιτική δικτύων μεταφορών⁽¹⁾, και άλλες περιοχές, οι οποίες καλύπτονται κατά ένα μέρος από τις υφιστάμενες διαρθρώσεις: Θάλασσα Μπάρεντς/Ευρω-Αρκτική, Λεκάνη του Εύξεινου Πόντου, Μεσόγειος και Αδριατική — Ιόνιο Πέλαγος.

3.7. Η ΟΚΕ έχει ζητήσει σε επανειλημμένες περιπτώσεις την εντονότερη συμμετοχή των κοινωνικο-οικονομικών ομάδων στις προπαρασκευαστικές και περιφερειακές διασκέψεις. Η περιφερειακή συνεργασία προσφέρει μία σταθερή βάση για δικτυωμένες διασυννομιμακές μορφές διαρθρωτικού διαλόγου. Αυτό που ενδιαφέρει στην περίπτωση αυτή δεν είναι τόσο η τακτική συχνότητα των συναντήσεων με αφορμή τις ίδιες τις περιφερειακές διασκέψεις, αλλά η συμμετοχή στη διαρκή προσαρμογή της πολιτικής μεταφορών σε μία περιφέρεια.

3.8. Περισσότερο προχωρημένη είναι η συνεργασία των παραόχτων κρατών της Βαλτικής, η οποία έχει μακρόχρονη παράδοση. Ωστόσο, και στην περίπτωση αυτή διαπιστώνεται ότι η συμμετοχή των κοινωνικο-οικονομικών ομάδων δεν αναπτύσσεται σε καμία περίπτωση αυτομάτως ή στον ίδιο βαθμό όπως η συμμετοχή των εθνικών και περιφερειακών διοικητικών αρχών. Η περιοχή της Βαλτικής προσφέρεται ως παράδειγμα περιφερειακής συνεργασίας. Και σ' αυτήν την περίπτωση η επιλογή δεν έχει σχέση με τον καθορισμό προτεραιοτήτων σε σχέση με άλλες περιφέρειες.

4. Σύντομη περιγραφή επιλεγμένων διαδρόμων και περιοχών καθώς και των σχετικών συνεργατικών δομών

4.1. Στο κεφάλαιο 3 επιλέχθηκαν, εν είδει παραδείγματος, οι διάδρομοι II, IV, VII και X και η περιοχή της Βαλτικής.

⁽¹⁾ Συνδέοντας το δίκτυο μεταφορικών υποδομών της Ένωσης με τους γειτόνους της — Προς μία συνεργατική πολιτική για το πανευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών — COM(97) 172 της 23.4.1997.

Στη συνέχεια, τα παραδείγματα αυτά θα αναπτυχθούν εν συντομία, με βάση τις πληροφορίες που διαθέτει η ΟΚΕ.

4.2. Διάδρομος II

4.2.1. Ο διάδρομος II αρχίζει από το Βερολίνο για να καταλήξει, μέσω Βαρσοβίας και Μινσκ, στη Μόσχα και το Νίζνι Νόβγκοροντ. Οι σιδηροδρομικές και οι οδικές διασυνδέσεις βαδίζουν σε μεγάλο βαθμό παράλληλα και διαθέτουν διασυνδέσεις με κέντρα συνδυασμένων μεταφορών. Δεν έχει αποφασιστεί ακόμη ποια θα είναι η περαιτέρω κατεύθυνση του διαδρόμου. Είναι πιθανό να κατασκευαστούν ένας τερματικός σταθμός συνδυασμένων μεταφορών και μία διασύνδεση με το Βόλγα, τον Εύξεινο Πόντο και τον Υπερσιβηρικό σιδηρόδρομο. Το άνοιγμα του διαδρόμου αυτού επιβλήθηκε από την ισχυρή πολιτική υποστήριξη που υπήρχε και, σήμερα, ο διάδρομος II χρησιμοποιείται ως πρότυπο για τη δημιουργία νέων. Το 1995, οι υπουργοί μεταφορών των εμπλεκόμενων κρατών και η Επιτροπή υπέγραψαν μνημόνιο συνεννόησης. Έχει συσταθεί διακλαδική επιτροπή καθοδήγησης υπό την ηγεσία της οποίας έχει αναλάβει η ΓΔ VII της Επιτροπής.

4.2.2. Το συντονισμό της σιδηροδρομικής γραμμής έχει αναλάβει η UIC. Για το σκοπό αυτό συστάθηκε επίσης και μία επιτροπή προσανατολισμού των σιδηροδρόμων, ενώ οι σιδηροδρομικοί οργανισμοί υπέγραψαν και αυτοί μνημόνιο συνεννόησης το 1995, στο οποίο προσδιορίζεται η συνεργασία σε θέματα που έχουν σχέση με την ανάπτυξη των υποδομών, τη διαλειτουργικότητα και την προβολή στην αγορά, καθώς και περαιτέρω έρευνες που θα διεξαχθούν. Εκτός αυτού, αποφασίστηκε η αυτόματη παράταση της ισχύος του μνημονίου για μία πενταετία. Την προεδρία και το συντονισμό της επιτροπής προσανατολισμού έχει αναλάβει εκπρόσωπος της DB AG (Γερμανία). Βάσει των μέχρι τούδε εργασιών της, η επιτροπή προσανατολισμού των σιδηροδρόμων δημιούργησε τέσσερις ομάδες εργασίας που ασχολούνται με θέματα όπως οι υποδομές, το μάρκετινγκ, οργανωτικές και χρηματοοικονομικές υποθέσεις και ανεύρεση πιθανών λύσεων για την αυτόματη αλλαγή γραμμών. Τα αποτελέσματα των εργασιών των ομάδων αυτών υποβλήθηκαν στην επιτροπή προσανατολισμού για να τα επικυρώσει και να τα χρησιμοποιήσει για τη λήψη περαιτέρω αποφάσεων.

Με τη βοήθεια της ΓΔ XXI, συστάθηκε διακλαδική ομάδα εργασίας που ασχολείται με την προβληματική των συνοριακών διαβάσεων.

4.2.3. Με βάση τις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν, προέκυψαν τα ακόλουθα πιθανά θέματα και σημεία για τη διενέργεια διαβουλεύσεων με τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες: ο αντίκτυπος και οι κοινωνικές συνέπειες των τεχνικών μεταβολών που προκαλεί η αλλαγή γραμμών από τις κανονικές, ευρωπαϊκές διαβάσεις στις φαρδιές διαβάσεις, η αποτελεσματική διεκπεραίωση των συνοριακών διατυπώσεων και η δημιουργία ενός ενιαίου δικαίου για τις μεταφορές. Οι διοικήσεις και τα σωματεία των εργαζομένων στους σιδηροδρόμους στην Κοινότητα Ανεξαρτήτων Κρατών θεωρούν ότι η ρύθμιση της διεκπεραίωσης στα σύνορα και η εναρμόνιση των νομικών διατάξεων στον τομέα των μεταφορών έχουν προτεραιότητα. Αντίθετα, έχουν έντονους ενδοιασμούς όσον αφορά τις προτάσεις δυτικών σιδηροδρομικών οργανισμών σχετικά με την αλλαγή της σιδηροδρομικής γραμμής.

4.2.4. Ένας από τους σημαντικότερους στόχους των οργανισμών μεταφορών και των σωματείων των εργαζομένων στην Κοινότητα Ανεξαρτήτων Κρατών, είναι η επέκταση του Διαδρόμου II από το Νίζνι Νόβγκοροντ έως την Ανατολή, τόσο στο σιδηροδρομικό όσο και στο οδικό δίκτυο. Συγχρόνως

επιθυμούν να ληφθούν υπόψη οι ανεκμετάλλευτες μεταφορικές ικανότητες της σιβηρικής σιδηροδρομικής γραμμής.

4.3. Διάδρομος IV

4.3.1. Ο διάδρομος IV αρχίζει με δύο άξονες στο Βερολίνο και τη Νυρεμβέργη έως την Πράγα και διαχωρίζεται στη ρουμανική Arad όπου αρχίζει ένας διάδρομος προς το Νότο που φτάνει ως τη Θεσσαλονίκη και την Κωνσταντινούπολη και ένας άλλος διάδρομος προς την Κωνσταντζά έως τον Εύξεινο Πόντο. Παράλληλα με τη σιδηροδρομική και την οδική διασύνδεση, ανοίχθηκαν διάδρομοι προς το Δούναβη και κατασκευάστηκαν διασυνδέσεις με τα κέντρα συνδυασμένων μεταφορών και τα λιμάνια. Δεν υπάρχει μνημόνιο συνεννόησης που να έχει υπογραφεί από όλα τα εμπλεκόμενα κράτη, αλλά μία συμφωνία συνεργασίας που έχει υπογραφεί από την Πολωνία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία. Το γενικό συντονισμό του διαδρόμου αυτού έχει αναλάβει το γερμανικό υπουργείο μεταφορών. Η τελευταία συνεδρίαση μιας διακλαδικής επιτροπής προσανατολισμού πραγματοποιήθηκε το Μάιο του 1998. Αναμένεται ότι θα πραγματοποιηθεί και άλλη συνεδρίαση το τρέχον έτος.

4.3.2. Η σιδηροδρομική διασύνδεση συντονίζεται από τον UIC μέσω του ιδίου συντονιστή του διαδρόμου II. Οι οργανισμοί σιδηροδρόμων που συμμετέχουν έχουν αποφασίσει να καταρτίσουν μνημόνιο συνεννόησης για την περαιτέρω εξέλιξη των σιδηροδρομικών μεταφορών. Υπάρχει μία επιτροπή καθοδήγησης, τουλάχιστον για τη συνεργασία των σιδηροδρόμων, η προσεχής συνεδρίαση της οποίας θα πραγματοποιηθεί το φθινόπωρο του 1998. Η εν λόγω συνεδρίαση ενδείκνυται να συνδυασθεί με τη διεξαγωγή μιας συνεδρίασης εργασίας μεταξύ των κοινωνικών και οικονομικών ομάδων. Η πρόταση αυτή έτυχε υποστήριξης κατά τις επιτόπιες συζητήσεις, μεταξύ άλλων και εκ μέρους του Υπουργού Μεταφορών της Ρουμανίας.

4.3.3. Ο συντονισμός των οδικών, λιμενικών και εσωτερικών πλωτών διασυνδέσεων εξασφαλίζεται προφανώς σε υπουργικό επίπεδο. Δεν υφίστανται ακόμη δομές εργασίας συγκρίσιμες με τη συνεργασία στο σιδηροδρομικό τομέα. Όσον αφορά τα κομμικά σημεία πολλαπλών μεταφορών, όπως π.χ. το λιμάνι μεταφόρτωσης όλων των ειδών προϊόντων της Κωνσταντίας, οι συνεταιριστικές δομές που συνδέουν όλα τα μέσα μεταφοράς προσλαμβάνουν ιδιαίτερη σημασία.

4.4. Διάδρομος VII

4.4.1. Ο διάδρομος VII αφορά τη γραμμή του Δούναβη από τη Γερμανία έως τον Εύξεινο Πόντο. Υπάρχει μία επιτροπή καθοδήγησης η οποία ασχολείται κυρίως με τις πλωτές μεταφορές στο Δούναβη, αλλά δεν έχει υπογραφεί μνημόνιο συνεννόησης. Ρόλο συντονιστή έχει αναλάβει μόνο η Επιτροπή. Η συνεργασία κατά μήκος του Δούναβη περιλαμβάνει τη δημιουργία τερματικών σταθμών για τις συνδυασμένες μεταφορές και λιμενικές διασυνδέσεις, για τις οποίες διενεργούνται κατασκευαστικές μελέτες. Οι επόμενες δράσεις θα αναληφθούν από το υπουργείο μεταφορών της Ρουμανίας.

4.4.2. Η Σύμβαση του Δούναβη του 1948 αποτελούσε από ανέκαθεν τη βάση για το διάδρομο αυτό. Οι πολιτικές αλλαγές αποτελούν σήμερα ένα πρόβλημα για τη συνεργασία με βάση τη σύμβαση αυτή. Οι πολιτικές αμοδιότητες και η σύνθεση της Επιτροπής του Δούναβη πρέπει να επανεξεταστούν. Ένα άλλο πρόβλημα που τίθεται από πρακτικής πλευράς είναι η δυνατότητα διάπλους του Κάτω Ρήνου μόνο κατά την ημέρα. Κατά τις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν επιτόπου, εξετάστηκε και υποστηρίχθηκε το ενδεχόμενο της διεξαγωγής μιας συνεδρίασης εργασίας μεταξύ των κοινωνικών και οικονομικών ομάδων για την εσωτερική ναυσιπλοΐα κατά μήκος του Δούναβη.

4.5. Διάδρομος X

4.5.1. Ο διάδρομος X είναι ο νεώτερος διάδρομος που διασυνδέει την Κεντρική Ευρώπη με τα Βαλκάνια. Ο διάδρομος αρχίζει με δύο διακλαδώσεις στο Μόναχο και τη Νυρεμβέργη, οι οποίες συναντώνται στη Σλοβενία και συνεχίζονται μέσω Ζάγκρεμπ, Βελιγραδίου και Σκοπίων για να καταλήξουν στη Θεσσαλονίκη. Υπάρχουν πρόσθετες διασυνδέσεις προς το Ploce, τη Βουδαπέστη και τη Σόφια. Λόγω των διαφορών καθώς και των εντάσεων που επικρατούν στην περιοχή, ο διάδρομος αυτός έχει ιδιαίτερα πολιτικό χαρακτήρα.

4.5.2. Μία ιδιαίτερη δυναμική αναπτύσσεται με τη συνεργασία των σιδηροδρόμων. Όπως συνέβη και στους άλλους διαδρόμους, ένας εκπρόσωπος των σιδηροδρομικών οργανισμών, στην περίπτωση ο Αυστριακός Οργανισμός Σιδηροδρόμων (ΑΟΣ), ανέλαβε την πρωτοβουλία και δρα ως συντονιστής των σιδηροδρομικών διασυνδέσεων. Μέχρι τα τέλη του 1998 θα έχει συμφωνηθεί Μνημόνιο Συνεννόησης με στόχο την καλύτερη δυνατή ανάπτυξη των σιδηροδρομικών μεταφορών. Το έργο που επιτελείται δεν επικεντρώνεται αποκλειστικά στη βελτίωση της ροής των μεταφορών στο διάδρομο αυτό, αλλά περιλαμβάνει και θέματα που σχετίζονται με την περιβαλλοντική πολιτική, καθώς και τη συστηματική διασύνδεση των διαφόρων μέσων σε όλους τους σημαντικούς κόμβους μεταφοράς κατά μήκος του διαδρόμου.

4.5.3. Στα πλαίσια του Διατλαντικού Συντονισμού των μέσων μεταφοράς, οι επόμενες πρωτοβουλίες θα πρέπει να αναληφθούν από την Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια μιας συνεδρίασης εργασίας με την ΟΚΕ, στην οποία έλαβαν μέρος όλα τα κράτη της Ευρώπης, οι εκπρόσωποι των κοινωνικών και οικονομικών ομάδων της Σλοβενίας, της Ουγγαρίας, της Κροατίας και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης ζήτησαν ομόφωνα την πραγματοποίηση μιας διάσκεψης για το διάδρομο X, με εξασφάλιση της ευρύτερης δυνατής συμμετοχής. Ταυτόχρονα, επιβεβαιώθηκε η προθυμία για την πραγματοποίηση διαλόγου με ενώσεις της Σερβίας και της FYROM.

4.6. Συνεργασία στην περιοχή της Βαλτικής

4.6.1. Η συνεργασία στην περιοχή της Βαλτικής μπορεί να στηριχθεί σε μακρά παράδοση, στην οποία δόθηκε νέα ώθηση μετά το άνοιγμα της Ανατολικής Ευρώπης. Η συνεργασία στον τομέα της πολιτικής μεταφορών διαδραματίζει σημαντικό ρόλο όσον αφορά τη γενικότερη συνεργασία στην περιοχή της Βαλτικής. Έτσι, το Συμβούλιο της Βαλτικής ενέκρινε τον Ιούλιο του 1996 προγράμματα δράσης για τη συνεργασία των κρατών της Βαλτικής, στα οποία περιλαμβάνεται η θέσπιση σημαντικών μέτρων για τις μεταφορές. Εξάλλου, πραγματοποιούνται τακτικά διασκέψεις μεταξύ των Υπουργών Μεταφορών, με αντικείμενο τη Βαλτική Θάλασσα. Η Διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 1997 αποτέλεσε ταυτόχρονα και την προετοιμασία της τρίτης πανευρωπαϊκής διάσκεψης για τις μεταφορές που πραγματοποιήθηκε στο Ελσίνκι. Μία περαιτέρω διάσκεψη πραγματοποιήθηκε φέτος υπό την προεδρία της Δανίας. Για τη συνεργασία στον τομέα της πολιτικής μεταφορών είναι αρμόδια η Σουηδία.

4.6.2. Την περιοχή της Βαλτικής ενδιαφέρει κυρίως ο Διάδρομος I, ο οποίος προβλέπει μία σιδηροδρομική και οδική διασύνδεση με τις χώρες της περιοχής καθώς και διασυνδέσεις με το Ελσίνκι και προς τα νότια και τα ανατολικά με τους Διαδρόμους IX, II και VI. Η χρήση των διαδρόμων διασύνδεσης υπολείπεται κατά πολύ των προσδοκιών, ιδιαιτέρως όσον αφορά τις σιδηροδρομικές διασυνδέσεις. Εν τω μεταξύ, έχουν καταργηθεί οι συνοριακές διατυπώσεις μεταξύ των κρατών της Βαλτικής. Οι λιμενικές διασυνδέσεις διαδραματίζουν ένα

πολύ πιο σημαντικό ρόλο στο διάδρομο αυτό. Και στην περίπτωση αυτή η Επιτροπή συντονίζει τις διακλαδικές εργασίες και ο UIC τη σιδηροδρομική διασύνδεση. Σε αντίθεση με όλους τους άλλους διαδρόμους, υπάρχει και ένας συντονιστής για τις οδικές διασυνδέσεις. Επίσης, έχει υπογραφεί Μνημόνιο Συνεννόησης.

4.6.3. Παρά το γεγονός ότι η πολιτική συνεργασία για τις μεταφορές στην περιοχή της Βαλτικής είναι έντονη και αποτελεσματική, μέχρι στιγμής δεν έχει οδηγήσει σε ένα διαρθρωτικό διάλογο των κοινωνικοοικονομικών ομάδων, ο οποίος δεν προωθήθηκε ουσιαστικά. Εδώ και λίγο καιρό οι συνδικαλιστικές οργανώσεις καταβάλλουν προσπάθειες για τη σύσταση μιας συνεργασίας στην περιοχή. Σχετικά αναλήφθηκε πρωτοβουλία με αντικείμενο τις «Μεταφορές και ναυτιλία στην περιοχή της Βαλτικής» η οποία στο διάστημα που έχει μεσολαβήσει υποστηρίζεται από τα βόρεια κρατίδια της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους. Στόχος είναι η κατάρτιση ενός διασυνοριακού περιφερειακού προγράμματος. Οι συμμετέχοντες ενδιαφέρονται να διασυνδέσουν το πρόγραμμα αυτό με διάφορες δράσεις που εκτελούνται στον τομέα των μεταφορών και σχετίζονται με ορισμένες περιοχές και το διάδρομο.

5. Συγκεκριμένες προτάσεις και μέτρα εφαρμογής για τη διενέργεια διαβουλεύσεων με τις κοινωνικο-οικονομικές ομάδες με επίκεντρο το Διάδρομο και την περιοχή και για τη συνεργασία γειτονικών περιοχών στον τομέα των μεταφορών

5.1. Οι εργασίες που διεξάγονται τώρα επικεντρώνονται κατά βάση σε δύο σημεία: Αφενός, υφίσταται η δυνατότητα της διενέργειας διαβουλεύσεων που σχετίζονται με τον προγραμματισμό της κατεύθυνσης των μεταφορικών διαδρόμων, των διαβάσεων και των μεταφορικών κόμβων, συμπεριλαμβανομένης της σύνδεσης οικονομικών και βιομηχανικών περιφερειών με τους διαδρόμους. Αφετέρου, είναι δυνατή η πραγματοποίηση διαβουλεύσεων που αφορούν θέματα ή έργα για την περαιτέρω ανάπτυξη των οργανωτικών και επιχειρησιακών λειτουργιών, της ποιότητας των υπηρεσιών καθώς και θεμάτων που αφορούν την τεχνική εναρμόνιση και το συντονισμό νόμων και κανονισμών.

5.2. Παρά το γεγονός ότι η κατεύθυνση των διαδρόμων έχει καθορισθεί σε μεγάλο βαθμό, δεν έχουν ακόμη ληφθεί κατ'ιδίαν αποφάσεις σχετικά με την περαιτέρω κατεύθυνση προς τα τεμαχικά σημεία (για παράδειγμα, στην περίπτωση του διαδρόμου II), καθώς και όσον αφορά τις αποκαλούμενες γραμμές «τροφοδοσίας» που οδηγούν στο διάδρομο. Διαβουλεύσεις σχετικά με τον προγραμματισμό θα πραγματοποιηθούν τουλάχιστον μία φορά με πλήρη τρόπο κατόπιν προσκλήσεως των αρμόδιων συντονιστών ή επιτροπών καθοδήγησης. Στη συνέχεια και σε τακτικά διαστήματα θα συνοδεύουν την περαιτέρω πορεία των πραγμάτων, ιδιαιτέρως όταν πρόκειται για θέματα που αφορούν την αλλαγή διαδρόμων, κόμβους συνδυασμένων μεταφορών και περαιτέρω διακλαδώσεις των μεταφορικών οδών. Όσον αφορά το φιλοπεριβαλλοντικό χαρακτήρα των σχεδίων υποδομών, η συμμετοχή του ενδιαφερόμενου κοινού ρυθμίζεται ήδη από το κοινοτικό δίκαιο⁽¹⁾.

5.3. Διαβουλεύσεις που διενεργούνται στα πλαίσια της αποκατάστασης μιας απρόσκοπτης και καλύτερης ροής των μεταφορών χρειάζεται να αρχίσουν με πρωτοβουλία των αρμόδιων

(1) Οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1985 για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον — ΕΕ L 175 της 5.7.1985, σ. 40, ιδίως το άρθρο 6.

συντονιστών και των αντίστοιχων επιτροπών προσανατολισμού των διαδρόμων. Το έργο που ήδη επιτελείται προσφέρει συγκεκριμένα θέματα και σημεία προς εξέταση. Στόχος πρέπει να είναι η μέριμνα για τη διαφάνεια και την υποστήριξη των εργασιών, ή μία προσπάθεια για την κοινή αντιμετώπιση ενός συγκεκριμένου προβλήματος το οποίο θα τεθεί, όπως συμβαίνει για παράδειγμα με την καθιέρωση μιας νέας τεχνολογίας. Παραδείγματα θεμάτων τα οποία θα μπορούσαν να εξετασθούν περαιτέρω από ειδικές ομάδες εργασίας είναι η τήρηση ή/και ο συντονισμός των κανόνων ασφαλείας, η πυκνότητα των ελέγχων σε σχέση με κοινωνικές διατάξεις, ο συντονισμός των φύλλων υπηρεσίας, οι τεχνικές προδιαγραφές, οι διασυνδέσεις τροφοδοσίας, η διασύνδεση με το δίκτυο δημόσιων συγκοινωνιών σε μεγάλες αστικές περιοχές οι οποίες διασχίζονται από τους διαδρόμους. Ιδιαίτερα πρέπει να αντιμετωπισθούν οι τεράστιες κοινωνικές ανισότητες που υφίστανται μεταξύ των εργαζομένων στον τομέα των μεταφορών στη Δυτική και Ανατολική Ευρώπη. Στην Κοινότητα Ανεξαρτήτων Κρατών οι εργαζόμενοι δεν πληρώνονται για πολλούς μήνες.

5.4. Για τις περιοχές μεταφορών όπως, για παράδειγμα, η περιοχή της Βαλτικής που επιλέχθηκε στη γνωμοδότηση αυτή, το ρόλο του συνομιλήτη για την ανάληψη πρωτοβουλίας για τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων διαδραματίζει το εκάστοτε αρμόδιο Υπουργείο Μεταφορών με τη συμμετοχή της Επιτροπής, η οποία έχει αναλάβει την ευθύνη για το γειτονικό Διάδρομο I.

5.5. Είναι βέβαιο ότι ένα θέμα που πρέπει να εξετασθεί με σοβαρότητα είναι το θέμα της αρμοδιότητας, της χρηματοδότησης, και του φόρτου εργασίας που συνεπάγεται η διοργάνωση παρόμοιων διαβουλεύσεων. Στο Κεφάλαιο 6 της παρούσας γνωμοδότησης περιλαμβάνονται βασικές σκέψεις που αφορούν και το ρόλο της ΟΚΕ. Ανεξάρτητα από τις βασικές διευκρινίσεις, ένα πρώτο βήμα πρέπει να είναι η καθιέρωση μιας επίσημης σύσκεψης της επιτροπής προσανατολισμού ή άλλη σχετική δράση χωρίς δεσμευτικό χαρακτήρα, στα πλαίσια της οποίας όλοι οι εκπρόσωποι των κοινωνικοοικονομικών ομάδων που έχουν προσκληθεί να συμμετάσχουν θα καλύψουν οι ίδιοι τα έξοδά τους. Παράλληλα, ένα συγκρίσιμο, αλλά απλό μέσο εφαρμογής είναι και η πρόσκληση εμπειρογνομόνων στις συνεδριάσεις της επιτροπής προσανατολισμού ή των ομάδων εργασίας.

5.6. Παρά το γεγονός ότι οι εργασιακές διαρθρώσεις στους διαδρόμους έχουν αναπτυχθεί μέχρι στιγμής με ένα έντονο προσανατολισμό στα επιμέρους μέσα μεταφοράς, οι μηχανισμοί διαβουλεύσεων θα πρέπει να οργανωθούν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτουν το σύνολο του κλάδου. Η διευθέτηση θεμάτων που αφορούν τον τεχνικό/οργανωτικό συντονισμό, τους κανόνες ασφαλείας, τα απαιτούμενα προσόντα και πολλά άλλα δεν αφορούν μόνο ένα συγκεκριμένο μέσο μεταφοράς, αλλά είναι ανάγκη να διευκολύνουν ιδιαίτερα και τη διασύνδεση των μέσων μεταφοράς. Όσον αφορά την Ανατολική Ευρώπη, είναι απαραίτητο να εξετασθούν κατά τις μελλοντικές συζητήσεις οι εσωτερικές πλωτές μεταφορές και ο βαθμός αξιοποίησης των μεταφορικών ικανοτήτων τους, και να ληφθούν οι κατάλληλες αποφάσεις. Κατά τις συζητήσεις για την ενίσχυση των Διαδρόμων προς την ανατολική κατεύθυνση πρέπει να ληφθούν υπόψη οι υφιστάμενες διαρθρώσεις για το διάλογο στην ΚΑΚ.

5.7. Για την υποστήριξη του σχεδιασμού των μεταφορικών υποδομών στις χώρες που είναι υποψήφιες προσχώρησης αναλήφθηκε η πρωτοβουλία της Επιτροπής EAMY (Εκτίμηση των Αναγκών Μεταφορικών Υποδομών). Τα ενδιαφερόμενα κράτη άρχισαν με τις περιφερειακές υποομάδες (περιοχή της Βαλτικής, Κεντρική Ευρώπη, και Νοτιοανατολική Ευρώπη) να συντονίζουν τα σχέδια που έχουν για την κατασκευή υποδομών με βάση την περαιτέρω ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων.

5.7.1. Για την τεχνική υποστήριξη της προσπάθειας αυτής ιδρύθηκε στη Βιέννη, το Μάιο 1997, η γραμματεία της πρωτοβουλίας EAMY. Παράλληλα με την τεχνική και οργανωτική υποστήριξη και τη χαρτογράφηση, η αποστολή της γραμματείας είναι η δημιουργία δικτύων εμπειρογνομόνων, η διενέργεια τεχνικών και κοινωνικοοικονομικών αναλύσεων, η συγκέντρωση στατιστικών δεδομένων, καθώς και η πρακτική υποστήριξη της διοργάνωσης συσκέψεων εργασίας.

5.7.2. Η πρόθεση της Επιτροπής είναι να μπορούν οι κοινωνικοοικονομικές ομάδες να απευθύνονται στη γραμματεία της πρωτοβουλίας EAMY. Μπορεί μεν η αποστολή της γραμματείας να είναι μέχρι στιγμής περιορισμένη όσον αφορά το χρόνο (Νοέμβριος 1999) και την περιφέρεια (Χώρες Phare), ωστόσο η διεύρυνση του πεδίου δράσης της θεωρείται πιθανή. Πάντως, η ενημέρωση των ενώσεων των ΧΚΑΕ σχετικά με το έργο της γραμματείας της σχετικής πρωτοβουλίας πρέπει οπωσδήποτε να ενισχυθεί. Σε περίπτωση που αρχίσουν να διενεργούνται διαβουλεύσεις κατά την προαναφερθείσα έννοια, θα πρέπει να θεωρείται πιθανό ότι αυτοί που συμμετέχουν στις διαβουλεύσεις ή εκπρόσωποί τους θα μπορούν να προσφεύγουν και στη γραμματεία της πρωτοβουλίας EAMY.

5.8. Η υφιστάμενη συνεργασία στους διαδρόμους και τις περιοχές προωθήθηκε σταδιακά με τη δημιουργία δικτύων, γιατί η ανταλλαγή εμπειριών και το κοινό όφελος είναι προς το συμφέρον όλων των ενδιαφερόμενων πλευρών. Όλοι όσοι συμμετέχουν στο συντονισμό συνεχονται τακτικά. Όπως ήδη υποδείχθηκε, υπάρχουν εν μέρει επικαλύψεις όσον αφορά το υπαλληλικό προσωπικό. Επειδή αρχίζουν να διεξάγονται διαβουλεύσεις με τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες που στηρίζονται σε αυτή τη βάση, μπορεί σταδιακά να υποτεθεί ότι υπάρχει ενδιαφέρον για την ανταλλαγή απόψεων και την καθιέρωση αυτής της διαδικασίας. Για το σκοπό αυτό θα χρειάζεται να δημιουργηθούν κατάλληλες δυνατότητες, ανεξάρτητα από το αν η διαδικασία θα συνδεθεί με επίσημες συναντήσεις των συντονιστών των διαδρόμων, τις εργασίες της γραμματείας της πρωτοβουλίας EAMY, ή μία άλλη οργάνωση, ή εάν θα εξελίσσεται ανεξάρτητα. Αυτό το ζήτημα αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια των ενδιαφερόμενων ενώσεων εργοδοτών, των επαγγελματικών σωματείων ή άλλων ομάδων στο ΧΚΑΕ.

Ένα πολύ πρακτικό παράδειγμα που καταδεικνύει το ενδιαφέρον μιας ευρείας ανταλλαγής εμπειριών είναι η ανάγκη για ενημέρωση των κοινωνικών και οικονομικών ομάδων σχετικά με το διάδρομο X. Καθώς ο εν λόγω διάδρομος προβλέφθηκε με τη πρώτη φορά στο Ελσίνκι το 1997, είναι γνωστό ότι η διαρθρωμένη ανταλλαγή εμπειριών μπορεί να χρησιμεύσει για την αποφυγή σφαλμάτων και την επιτάχυνση της διαδικασίας.

5.9. Θα ήταν σκόπιμο, με παράδειγμα αυτό που συμβαίνει στους διαδρόμους και τις περιοχές μεταφορών, να επεκταθεί η ανταλλαγή απόψεων σε μία γειτονική συνεργασία των ΧΚΑΕ στον τομέα των μεταφορών. Η κοινή πολιτική βάση συνεννόησης είναι η Δήλωση του Ελσίνκι.

6. Οι προοπτικές του πανευρωπαϊκού συντονισμού

6.1. Οι τρεις πανευρωπαϊκές διασκέψεις για τις μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν μέχρι στιγμής άσκησαν μεγάλη επιρροή και δημιούργησαν μία μελλοντική βάση για μία πανευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών. Λιγότερα έντονα προβλήθηκαν στη δημοσιότητα η ανεπίσημη επιτροπή, η επονομαζόμενη επι-

τροπή προσανατολισμού (ΕΠ), η οποία συντόνιζε τις δραστηριότητες και συνέβαλε αποφασιστικά στην επιτυχία της όλης προσπάθειας από το 1991 και μετά. Η ΕΠ λειτουργούσε παραμερίζοντας τις παραδοσιακές πολιτικές ιεραρχίες και την κατανομή αρμοδιοτήτων, συγκεντρώνοντας στην τράπεζα των συνομιλιών τις σημαντικότερες ευρωπαϊκές οργανώσεις και τους εκπροσώπους των κοινωνικοοικονομικών ενώσεων, και προωθώντας παράλληλα ολοένα και περισσότερο τη συμμετοχή των χωρών της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης.

6.2. Ο συντονισμένος και ταυτόχρονα άτυπος και ανοιχτός χαρακτήρας της συνεργασίας αυτής είχε αποδώσει καρπούς στο παρελθόν και πρόσφερε ιδιαίτερος για την ΟΚΕ και το Κοινοβούλιο μία νέα βάση για να δοθεί μία νέα ώθηση στη διαμόρφωση της πολιτικής μεταφορών σε πανευρωπαϊκή κλίμακα. Οι εργασίες της ΕΠ έχουν πλέον παύσει.

6.3. Η παρακολούθηση της εφαρμογής της Δήλωσης του Ελσίνκι πρέπει να διασυνδεθεί περισσότερο με πολιτικούς θεσμούς, οι οποίοι διαθέτουν την αρμοδιότητα, αλλά και την ικανότητα να ανταποκριθούν στο έργο αυτό. Προς το παρόν δεν προβλέπεται ο προγραμματισμός μιας νέας — τέταρτης — μεγάλης διάσκεψης. Ωστόσο, ο αρμόδιος Επίτροπος για τις μεταφορές, κ. Kinnock, δήλωσε στη σύνοδο που πραγματοποίησε η ΟΚΕ το Φεβρουάριο ότι θα πραγματοποιηθεί μία νέα διάσκεψη μόλις προκύψουν νέα θέματα που θα αιτιολογούν την πράξη αυτή. Ορθώς συμπεριλαμβάνεται στην ημερήσια διάταξη η υλοποίηση των αποφάσεων που έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα. Η ΟΚΕ συμφωνεί με το σκεπτικό αυτό.

6.4. Πάντως, θα προκύψει ένα κενό το οποίο δεν μπορεί να καλυφθεί από τις υφιστάμενες διαρθρώσεις και θα αντιστοιχούσε με σημαντική απώλεια όσον αφορά το σκοπό της παρούσας γνωμοδότησης. Ήδη σήμερα, ένα χρόνο μετά τη Διάσκεψη του Ελσίνκι, η ΟΚΕ πιστεύει ότι παρατηρείται μία διαρκής μείωση της διαφάνειας όσον αφορά τα στοιχεία που θα έπρεπε να διασφαλίσει η διαδικασία παρακολούθησης. Από μεμονωμένες εμπειρίες προκύπτει ότι οι βασικές αρχές της Δήλωσης του Ελσίνκι θα πρέπει να ενσωματωθούν σταδιακά εκ νέου στις τελικές διακηρύξεις επίκαιρων περιφερειακών ή τομεακών διασκέψεων.

6.5. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, εξακολουθεί να υπάρχει ανάγκη συντονισμού σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, μέσω του οποίου θα διασφαλισθεί η διαφάνεια και θα προωθηθεί ο συντονισμός των μεμονωμένων δράσεων. Ο αρμόδιος Επίτροπος για τις μεταφορές, κ. Kinnock, δήλωσε προσωπικά ότι χρειάζεται να αρχίσει μία προσπάθεια διαρκείας για την κατάρτιση εκθέσεων, τον εκσυγχρονισμό και τη διασαφήνιση της αναπτυξιακής διεργασίας για την υλοποίηση της Δήλωσης του Ελσίνκι, και ότι τα εργατικά σωματεία και οι εργοδότες μαζί με τις οργανώσεις τους πρέπει να συμμετάσχουν με τον ενδεδειγμένο τρόπο στις διεργασίες αυτές. Με αυτή την ευκαιρία, ο κ. Kinnock, επέστησε την προσοχή στην προβλεπόμενη εκ νέου σύσταση της ομάδας εργασίας G-24 για τις μεταφορές, η οποία θα λειτουργήσει ως βάση για τη διεξαγωγή συζητήσεων στο μέλλον και για το συντονισμό με βάση την πραγματικότητα. Η ΟΚΕ ενδιαφέρεται να συμμετάσχει με τον κατάλληλο τρόπο στις προσπάθειες συντονισμού.

6.6. Μία ενδιάμεση διαβούλευση εκπροσώπων της Επιτροπής, της ΕΔΥΜ (Ευρωπαϊκή Διάσκεψη των Υπουργών Μεταφορών) και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, τον Ιούνιο 1998, κατέδειξε ότι τα εν λόγω όργανα υποστηρίζουν πλήρως την προσέγγιση που περιγράφει η ΟΚΕ στην παρούσα γνωμοδότηση. Η διαφάνεια κατά την υλοποίηση της Δήλωσης του Ελσίνκι χρειάζεται να ενισχυθεί εκ νέου. Κατά τη διαδικασία αυτή, υπογραμμίζεται ο ρόλος της ΟΚΕ σε σχέση με τους μηχανισμούς διαβούλευσης με όλες τις ομάδες. Οι προσεχείς συνεδριάσεις για τον πλήρη συντονισμό της διαδικασίας παρακολούθησης προβλέπονται το φθινόπωρο. Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να συνεχίσει να διαδραματίζει το μέχρι στιγμής δραστήριο ρόλο του στην υλοποίηση της πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών και να χρησιμοποιήσει τη δυνατότητα διαβουλεύσεων με την ΟΚΕ, όπως προβλέπεται από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, στο πλαίσιο μίας εντατικότερης μορφής συνεργασίας.

6.7. Κατά τα παρελθόντα έτη η ΟΚΕ ασχολήθηκε εντατικά με το θέμα της καθιέρωσης του διαρθρωτικού διαλόγου των κοινωνικο-οικονομικών ομάδων στην πανευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα των μεταφορών. Η ΟΚΕ είναι επίσης αποφασισμένη να δραστηριοποιηθεί στα πλαίσια της σημερινής διαδικασίας παρακολούθησης για να προωθηθεί περαιτέρω η συνέχεια και η ανάπτυξη των δράσεων που έχουν αναληφθεί μέχρι σήμερα. Εξάλλου εξακολουθεί να είναι διατεθειμένη να διαδραματίσει ενεργό ρόλο.

Βρυξέλλες, 10 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την εκτέλεση τακτικών δρομολογίων με οχηματαγωγά και ταχύπλοα επιβατικά σκάφη στην Κοινότητα»⁽¹⁾

(98/C 407/18)

Στις 9 Μαρτίου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 84, σημείο 2 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Ιουλίου 1998 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Chagas.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 109 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η πρόταση της Επιτροπής

1.1. Οι βασικοί κανόνες ασφαλείας στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών καθορίζονται σε διεθνή κλίμακα από το Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (ΙΜΟ). Μετά την τραγωδία του επιβατηγού/οχηματαγωγού «Estonia» το 1994, που στοίχισε τη ζωή σε 852 άτομα, το Συμβούλιο των Υπουργών Μεταφορών ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποβάλει μία σειρά προτάσεων, προκειμένου να διασφαλιστούν όσον το δυνατό καλύτερα πρότυπα ασφαλείας για τους επιβάτες που ταξιδεύουν από ή προς λιμένες της ΕΕ.

1.2. Οι βασικοί στόχοι της παρούσας πρότασης, η οποία αποτελεί συνέχεια της νομοθεσίας που θέσπισε το Συμβούλιο το 1995 με σκοπό να καταστήσει υποχρεωτικό για τα οχηματαγωγά κυλιόμενης φορτοεκφόρτωσης⁽²⁾ το διεθνή κώδικα διαχείρισης της ασφάλειας (ISM Code), καθώς και συνέχεια της πρότασης οδηγίας η οποία εισάγει ένα σύστημα υποχρεωτικής καταγραφής των επιβατών στα επιβατηγά πλοία⁽³⁾, είναι:

- η επίτευξη μεγαλύτερης τυποποίησης της ερμηνείας των διεθνών κανόνων ασφαλείας·
- η εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των κανόνων αυτών και της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας·
- η εξασφάλιση της διαφάνειας στους όρους που απαιτούνται για την εκτέλεση τακτικών δρομολογίων με οχηματαγωγά κυλιόμενης φορτοεκφόρτωσης και ταχύπλοα επιβατηγά σκάφη από ή προς τους λιμένες των κρατών μελών, για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, δηλαδή τόσο για τις αρχές των κρατών υποδοχής και νηολόγησης όσο και για τις ναυτιλιακές εταιρείες.

1.3. Στόχος της πρότασης οδηγίας είναι:

- να θεσπίσει μία σειρά όρων οι οποίοι σχετίζονται με την ασφάλεια και που πρέπει να τηρούνται από τις επιχειρήσεις οι οποίες εκμεταλλεύονται τα εν λόγω πλοία και σκάφη·

— να καθιερώσει ένα σύστημα επιθεώρησης για την επαλήθευση της συμμόρφωσης πριν τη θέση ενός πλοίου ή σκάφους σε υπηρεσία και, στη συνέχεια, σε τακτικά διαστήματα·

— να διασφαλίσει τη συμμετοχή των κρατών μελών υποδοχής στη διερεύνηση των θαλάσσιων ατυχημάτων ή απωλειών·

— να αποτρέψει περιττούς εκτενείς ελέγχους από το κράτος ελλιμενισμό·

— να διευκολύνει τη θέση σε λειτουργία ή τη μεταφορά σε παρόμοια υπηρεσία πλοίων και σκαφών τα οποία έχει επιβεβαιωθεί ότι συμμορφώνονται προς τις απαιτήσεις της οδηγίας.

1.4. Η πρόταση οδηγίας έχει σκοπό να διασφαλίσει ένα κοινό σύστημα ασφαλείας σε όλα τα εν λόγω πλοία και σκάφη, ανεξαρτήτως σημαίας την οποία φέρουν. Τα πλοία πρέπει να είναι εφοδιασμένα με έναν καταγραφέα δεδομένων ταξιδιού (voyage data recorder VDR) — το αντίστοιχο των «μαύρων κουτιών» που διαθέτουν τα αεροσκάφη, στα οποία καταγράφονται πληροφορίες για τη διευκόλυνση της διερεύνησης ατυχημάτων. Οι εταιρείες θα πρέπει να μερμινούν ώστε ο πλοίαρχος να διαθέτει τις κατάλληλες πληροφορίες σχετικά με τα παράκτια συστήματα οδηγίων ναυσιπλοΐας καθώς και άλλα συστήματα πληροφόρησης που έχουν καθιερωθεί από τα κράτη μέλη σε συμφωνία με το άρθρο 10, παράγραφος 2.

1.4.1. Η Επιτροπή τονίζει ότι είναι απαραίτητο να εκδοθεί μία νέα οδηγία, στο βαθμό που οι στόχοι που επιδιώκονται δεν μπορούν να υλοποιηθούν μέσω της οδηγίας 95/21⁽⁴⁾, («Έλεγχος στο κράτος ελλιμενισμού»), με βάση την οποία επιθεωρείται μόλις και μετά βίας το 25 % των ξένων πλοίων που προσορμίζουν σε λιμένες των κρατών μελών. Θα πρέπει να προστεθεί ότι, σε αντίθεση με την οδηγία 95/21, η νέα

⁽¹⁾ ΕΕ C 108 της 7.4.1998, σ. 123.

⁽²⁾ Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 3051/95 της 8ης Δεκεμβρίου 1995 για τη διαχείριση της ασφάλειας των επιβατηγών οχηματαγωγών πλοίων Roll-on/Roll-off (Ro-Ro) — ΕΕ L 320 της 30.12.1995, σ. 14). Γνωμοδότηση της ΟΚΕ — ΕΕ C 236 της 11.9.1995, σ. 42.

⁽³⁾ Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την καταγραφή των ατόμων που επιβαίνουν επιβατηγών πλοίων — ΕΕ C 31 της 31.1.1997, σ. 5. Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 206 της 7.7.1997, σ. 111.

⁽⁴⁾ Οδηγία 95/21/ΕΚ του Συμβουλίου της 19ης Ιουνίου 1995 για την επιβολή, σχετικά με τη ναυσιπλοΐα που συνεπάγεται χρήση κοινοτικών λιμένων ή διέλευση από ύδατα υπό τη δικαιοδοσία κράτους μέλους, των διεθνών προτύπων για την ασφάλεια των πλοίων, την πρόληψη της ρύπανσης και τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας επί των πλοίων (έλεγχος του κράτους του λιμένα) — ΕΕ C 157 της 7.7.1995, σ. 1 — Γνωμοδότηση της ΟΚΕ: ΕΕ C 393 της 31.12.1994, σ. 50.

πρόταση αναφέρεται σε όλα τα πλοία και ταχύπλοα σκάφη, ανεξαρτήτως εάν εκτελούν τοπικά ή διεθνή δρομολόγια.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η πρόταση της Επιτροπής επικροτείται ως θετικό μέτρο για την καλύτερη προστασία των επιβατών που ταξιδεύουν προς και από λιμένες της Κοινότητας καθώς και των ναυτικών που εργάζονται στα πλοία και τα σκάφη αυτά.

2.2. Η έννοια ενός υποχρεωτικού και διευρυμένου συστήματος επιθεωρήσεως φαίνεται να είναι μία ικανοποιητική μέθοδος για την υλοποίηση του στόχου, λόγω της διαφορετικής φύσης της απασχόλησης στα κράτη μέλη, που οφείλεται στην ποικιλία των τύπων σκαφών και στην περιοχή των κυριότερων διαδρομών. Μολονότι λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη της συμμόρφωσης με τη διεθνή νομοθεσία και τις συμβάσεις, τους κώδικες και τα ψηφίσματα του IMO, ένα τέτοιο καθεστώς είναι επιθυμητό. Σχετικά, σημειώνεται το γεγονός ότι η Επιτροπή εξέτασε το ενδεχόμενο να περιορίσει το δικαίωμα των δημόσιων μεταφορών στους κοινοτικούς μεταφορείς. Ενώ μία τέτοια απόφαση θα μπορούσε να είχε απλοποιήσει τις ρυθμιστικές διεργασίες μέσω της άμεσης εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας, η Επιτροπή έκρινε ότι ήταν αντίθετη προς την πολιτική ανοικτής αγοράς που εφαρμόζει.

2.2.1. Η εναλλακτική επιλογή, λαμβανομένης υπόψη της ενιαίας αγοράς και της πολιτικής της ανοικτής αγοράς, θα αποδειχτεί αποτελεσματική όσον αφορά τους διεθνείς κανόνες και τις αρχές που ισχύουν μόνον εφόσον καθιερωθούν οι κατάλληλοι μηχανισμοί επιθεώρησης και εφαρμογής. Από την άποψη αυτή, η έννοια του «κράτους υποδοχής» είναι μεν κατάλληλη, αλλά συνεπάγεται πρόσθετες απαιτήσεις, υποχρεώσεις και ευθύνες, και αφορά όλα τα πλοία και τα σκάφη αυτά, γιατί διαφορετικά δεν θα διέφερε από την έννοια του «κράτους ελλειμνισμού».

2.2.2. Πρόσθετες απαιτήσεις οι οποίες αποσκοπούν στη βελτίωση της ασφάλειας πρέπει να έχουν διαφανή και απότοχα χαρακτηριστικά, έτσι ώστε να εμπνέουν εμπιστοσύνη στο κοινό. Προκειμένου να αποκτηθεί και να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη του κοινού, απαιτείται μία συνεπής προληπτική προσέγγιση σε όλη την Κοινότητα.

2.3. Η έννοια μιας αποτελεσματικής και αποδοτικής διαδικασίας έρευνας ατυχημάτων στην οποία συμμετέχουν κράτη μέλη όπου αποπλέουν και καταπλέουν τα εν λόγω πλοία και σκάφη, παράλληλα με το κράτος σημαίας ή ελλειμνισμού, είναι επιθυμητή και ουσιαστικής σημασίας ως μέσο για την καθυσύχασση των πολιτών στα κράτη αυτά, όσον αφορά τη διενέργεια των ερευνών.

2.4. Η υποχρεωτική κατάρτιση του κώδικα ISM αποτελεί ευπρόσδεκτο μέτρο. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά του εξαρ-

τάται από τη θέσπιση ενός κατάλληλου συστήματος υποχρεωτικών επιθεωρήσεων και ελέγχων.

2.5. Η αναφορά στην υποχρεωτική καταγραφή των επιβατών είναι ευπρόσδεκτη, επειδή έχει ουσιαστική σημασία για τις αρχές αναζήτησης και διάσωσης. Σχετικά με το σημείο αυτό, υπενθυμίζεται η γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁽¹⁾, για την πρόταση της Επιτροπής για τη θέσπιση της υποχρεωτικής καταγραφής των επιβατών.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Σημειώνεται η ενσωμάτωση των ταχύπλοων επιβατικών πλοίων, δεδομένου ότι βρίσκονται σε άμεσο ανταγωνισμό με τα επιβατηγά οχηματαγωγά κυλιόμενης φορτοεκφόρτωσης (Ro-Ro). Τα πλοία τα οποία είναι γνωστά ως φορτηγά οχηματαγωγά Ro-Ro και τα ταχύπλοα φορτηγά οχηματαγωγά σε ορισμένα κράτη μέλη, όταν μεταφέρουν επιβάτες, θεωρείται ότι συμπεριλαμβάνονται στην οδηγία.

3.2. Δεν πρέπει να γίνονται εξαιρέσεις από τους κανόνες ασφαλείας, οι οποίοι θα πρέπει να πληρούνται πριν από τη θέση σε λειτουργία ενός τέτοιου πλοίου, ούτε θα πρέπει να χορηγούνται απαλλαγές από τακτικές επιθεωρήσεις.

3.3. Ενώ σημειώνεται ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι ορισμένα κράτη μέλη θα χρειαστεί να αυξήσουν τον αριθμό των κατάλληλα εκπαιδευμένων επιθεωρητών, προκειμένου να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους, πρέπει να διασαφηνισθεί πλήρως το θέμα της παροχής κατάλληλων μέσων.

4. Ειδικά σχόλια επί των άρθρων και των παραρτημάτων

4.1. Άρθρο 5

4.1.1. Ενώ γίνεται αποδεκτό ότι «δεν συντρέχει λόγος για να ανακαλυφθεί εκ νέου ο τροχός ...», πρέπει να εξασφαλισθεί ότι, στην περίπτωση που οι ρυθμιστικές αρχές ενός κράτους μέλους αναθέτουν σε τρίτους τη διενέργεια επιθεωρήσεων που προβλέπονται από τη νομοθεσία σε πλοία και σκάφη που φέρουν τη σημαία τους, το κράτος υποδοχής θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα επαλήθευσης. Η ρύθμιση αυτή πρέπει να ισχύει έως ότου τεθεί πλήρως σε εφαρμογή το πρωτόκολλο του 1998 για το εναρμονισμένο σύστημα επιθεώρησης και πιστοποίησης. Τα άρθρα 5 και 6 ορίζουν ότι τα κράτη μέλη υποδοχής θα διασφαλίζουν ότι οι απαιτήσεις εφαρμόζονται.

4.1.2. Επιδιοκιμάζεται η τοποθέτηση οργάνων καταγραφής δεδομένων ταξιδιού (VDR) τα οποία πληρούν τις τεχνικές προδιαγραφές που καθορίστηκαν από τον IMO.

⁽¹⁾ Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την καταγραφή των ατόμων που επιβαίνουν επιβατηγών πλοίων — ΕΕ C 31 της 31.1.1997, σ. 5. Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 206 της 7.7.1997, σ. 111.

4.2. Άρθρο 6

4.2.1. Επικροτείται η αναφορά στην έλλειψη συνεργασίας από το κράτος νηολόγησης και στη ενδεχόμενη ανάγκη μιας εταιρείας να καταφύγει σε μία άλλη, εναλλακτική σημαία νηολόγησης. Το κράτος σημαίας πρέπει να διαθέτει την απαραίτητη διοικητική υποδομή για να υποστηρίξει ένα καθεστώς ασφαλείας που έχει θεσπιστεί σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

4.3. Άρθρο 7

4.3.1. Δεν θεσπίζονται διατάξεις για τα τέλη που θα επιβάλλονται για την αρχική επιθεώρηση πριν από τη θέση ενός πλοίου ή σκάφους σε λειτουργία καθώς και για τις επιθεωρήσεις που θα διενεργούνται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 3. Το θέμα αυτό πρέπει να εξεταστεί.

4.3.2. Για τη διενέργεια μεταγενέστερων επιθεωρήσεων άλλων από αυτές που αναφέρονται στην παράγραφο 3, δεδομένου ότι δεν υπάρχει ειδική διάταξη για τα τέλη επιθεώρησης, υποτίθεται ότι θα εφαρμόζονται οι διατάξεις της οδηγίας 95/21/ΕΚ.

4.3.3. Η ΟΚΕ αποδέχεται μεν ότι είναι απαραίτητο μία από τις προγραμματιστές επιθεωρήσεις να διενεργείται εν πλω, αλλά ότι η δεύτερη προγραμματιστή επιθεώρηση δεν πρέπει να είναι επιτακτική.

4.4. Άρθρο 8

4.4.1. Επικροτείται η διάταξη για την κοινή αξιολόγηση από ομάδα ειδικών επιθεωρητών των ενδιαφερόμενων κρατών υποδοχής ως μέσο για την εξάλειψη της έλλειψης συνεκτικότητας και τον περιορισμό της ενόχλησης των επιχειρήσεων. Ωστόσο, πρέπει να διευκρινισθεί περαιτέρω το θέμα του συντονισμού των ευθυνών σε περίπτωση συμμετοχής περισσότερων από ένα κρατών υποδοχής. Κατά τον ίδιο τρόπο, απαιτείται η διασαφήνιση των μεταβατικών ρυθμίσεων για πλοία και σκάφη που εκτελούν ήδη δρομολόγια.

4.5. Άρθρο 9

4.5.1. Επιδιοκμάζεται η δημιουργία ενός μηχανισμού που θα εξασφαλίζει τη συμμετοχή του κράτους (ή των κρατών)

υποδοχής στις έρευνες που έπονται ενός ατυχήματος. Ωστόσο πρέπει να διασαφηνιστεί περισσότερο το θέμα της σχέσης και της συμμετοχής του κράτους (ή των κρατών) υποδοχής και του κράτους σημαίας σε περίπτωση ατυχήματος.

4.5.2. Η ΟΚΕ αποδίδει τεράστια σημασία στη θέσπιση εκ μέρους των κρατών μελών πλήρων και συνεκτικών διαδικασιών για τη διερεύνηση θαλάσσιων ατυχημάτων στις οποίες συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και οι οποίες συνάδουν με την Solas, Κεφάλαιο 1, ρύθμιση 21.

4.6. Παράρτημα 3

4.6.1. Απαιτείται αναφορά σε χάρτες ναυσιπλοΐας ή σε εκδόσεις (ή εναλλακτικά συμπερίληψη στο παράρτημα 5).

4.6.2. Επιδιοκμάζονται οι διατάξεις για τον έλεγχο της κόπωσης και των εναλλαγών του πληρώματος. Στο πλαίσιο αυτό αναγνωρίζεται η σημασία των διατάξεων του IMO και της ΔΟΕ, ως κατάλληλο μέτρο αναφοράς.

4.7. Παράρτημα 5

4.7.1. Επικροτείται η απαγόρευση, στην παράγραφο 8, της κυκλοφορίας των επιβατών σε ειδικής κατηγορίας χώρους φορτίου και στους κλειστούς χώρους φορτίου σε οχηματαγωγά κυλιόμενης φορτοεκφόρτωσης, όταν το πλοίο βρίσκεται εν πλω. Η απαγόρευση είναι συμβατή με το πνεύμα των διατάξεων Solas II-1/20-3 (και σημείο II-1/b/17.2 του Παραρτήματος 1 της οδηγίας 98/18/ΕΚ) σχετικά με την πρόσβαση στα καταστρώματα οχηματαγωγών κυλιόμενης φορτοεκφόρτωσης. Ωστόσο, το ζήτημα πρέπει να εξετασθεί αναλυτικότερα δεδομένου ότι το εν λόγω μέτρο δεν εφαρμόζεται σε ορισμένες διαδρομές.

4.8. Παράρτημα 6

4.8.1. Αναφορικά με την παράγραφο 3, προτείνεται να διαγραφεί η φράση «που ομιλείται συνήθως στη θάλασσα» και να αντικατασταθεί με τη φράση «που χρησιμοποιείται για επικοινωνία επί του σκάφους».

4.8.2. Αναφορικά με την παράγραφο 4, προτείνεται να γίνει παραπομπή όχι μόνο στη σύμβαση Solas του 1974, αλλά και στα κριτήρια του παραρτήματος VII της οδηγίας του 1995 για τους ελέγχους του κράτους ελλιμενισμού.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με διαφανές σύστημα εναρμονισμένων κανόνων για περιορισμούς στην οδηγία βαρέων φορτηγών οχημάτων που εκτελούν διεθνείς μεταφορές σε καθορισμένους δρόμους»⁽¹⁾

(98/C 407/19)

Στις 8 Ιουνίου 1998 και σύμφωνα με το άρθρο 75, παρ. 1 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Ιουλίου 1998, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Wright.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 112 ψήφους υπέρ, μία κατά και 3 αποχές.

1. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

1.1. Η παρούσα σύγχυση που επικρατεί στον τομέα των απαγορεύσεων στη διέλευση⁽²⁾ καταλήγει συχνά στην συγχώνευση των μετακινήσεων σε περιορισμένο αριθμό ημερών, γεγονός που αυξάνει τον κίνδυνο ατυχήματος, προκαλεί συμφόρηση, βλάπτει το περιβάλλον και, κατά συνέπεια, καταρρίπτει την αρχική επιδίωξη της απαγόρευσης διέλευσης.

1.2. Η πρόταση της Επιτροπής επιδιώκει την εναρμόνιση σε κοινοτική κλίμακα των ρυθμίσεων έτσι ώστε οι επιχειρήσεις μεταφορών να μπορούν να χρησιμοποιούν όσο το δυνατόν καλύτερα τα μέσα σχεδιασμού και επιμεληθείας που διαθέτουν για τις διεθνείς μεταφορικές αποστολές. Οι ενδεχόμενες απαγορεύσεις θα ισχύουν μόνο σε ένα περιορισμένο δίκτυο σημαντικών διεθνών οδών: το διευρωπαϊκό οδικό δίκτυο (TEN). Σε όλες τις άλλες οδούς και για όλες τις μη διεθνείς μεταφορές, τα κράτη μέλη θα συνεχίσουν να επιβάλλουν οποιεσδήποτε απαγορεύσεις επιθυμούν.

1.3. Συνεπώς, για τα κράτη μέλη που επιθυμούν να επιβάλλουν περιορισμούς στη διέλευση, η Επιτροπή προτείνει τα εξής:

- εναρμόνιση για το οδικό δίκτυο TEN της χρονικής περιόδου (π.χ. Κυριακή 7 π.μ. έως 10 μ.μ. ή 12 τα μεσάνυχτα, για τη θερινή περίοδο) κατά την οποία μπορούν να ισχύουν περιορισμοί στις διεθνείς μεταφορές·
- εναρμόνιση του τύπου των οχημάτων και των μεταφορικών αποστολών που εξαιρούνται από τους περιορισμούς·

— σύστημα κοινοποίησης: η Επιτροπή με βάση την πληροφόρηση που παρέχουν τα κράτη μέλη θα δημοσιεύει ετήσια έκθεση για τους περιορισμούς που θα ισχύουν το προσεχές έτος.

1.4. Είναι δυνατόν να επιβάλλονται και απαγορεύσεις νυχτερινής διέλευσης (μεταξύ 10 μ.μ. και 5 π.μ.) στα φορτηγά που υπερβαίνουν τα κοινοτικά πρότυπα για το θόρυβο· προβλέπεται ακόμη, σειρά εξαιρέσεων σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπου δικαιολογείται η επιβολή απαγορεύσεων.

1.5. Τα κράτη μέλη μπορούν να επεκτείνουν τις απαγορεύσεις σε ορισμένα τμήματα του διευρωπαϊκού δικτύου (TEN), όταν υφίστανται αντικειμενικοί λόγοι περιβαλλοντικής ασφάλειας ή κοινωνικοί λόγοι. Ακόμη, έχει θεσπισθεί διαδικασία που περιλαμβάνει και μια επιτροπή, η οποία θα εξετάζει τα εν λόγω αιτήματα. Η Επιτροπή εγγυάται ότι θα εξετάζει όλα τα σχετικά αιτήματα εντός δύο μηνών.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση οδηγίας, διατηρώντας όμως ορισμένες επιφυλάξεις. Η οδηγία θα παράσχει τη βάση για την ανάπτυξη και την εφαρμογή ενός θεμιτού και λειτουργικού συστήματος εναρμονισμένων διατάξεων όσον αφορά τους περιορισμούς στα φορτηγά που πραγματοποιούν διεθνείς μεταφορές σε συγκεκριμένες διαδρομές.

2.1.1. Ακόμη, η ΟΚΕ συμφωνεί με το βασικό επιχείρημα της Επιτροπής ότι η παρούσα κατάσταση όσον αφορά τους περιορισμούς στα φορτηγά που πραγματοποιούν μεταφορές στο εσωτερικό της Κοινότητας, είναι αφόρητη.

2.1.2. Η ΟΚΕ τάσσεται, κατ' αρχήν, υπέρ της εναρμόνισης των περιορισμών που προτείνει η οδηγία αλλά διατηρεί ορισμένες επιφυλάξεις όσον αφορά την αποτελεσματικότητα του συστήματος μέσω του οποίου θα τεθούν σε εφαρμογή. Ακόμη, η ΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι, όπως διατυπώνεται με την παρούσα πρόταση, η σχεδιαζόμενη εναρμόνιση των εθελοντικών περιορισμών στα φορτηγά που κυκλοφορούν στο διευρωπαϊκό δίκτυο (TEN), θα καταλήξει να εφαρμόζεται μόνο

⁽¹⁾ ΕΕ C 198 της 24.6.1998, σ. 17.

⁽²⁾ Επτά από τα 15 κράτη μέλη της ΕΕ απαγορεύουν τη διέλευση φορτηγών αυτοκινήτων από την επικράτειά τους για ένα τμήμα του Σαββατοκύριακου και κατά τη διάρκεια των δημοσίων αργιών. Ωστόσο, οι ημερομηνίες των αργιών, η έναρξη και η λήξη της απαγόρευσης κατά το Σαββατοκύριακο, οι ενδεχόμενες εξαιρέσεις και ακόμη και ο ορισμός ενός φορτηγού αυτοκινήτου που πραγματοποιεί διεθνή μεταφορά, διαφέρουν.

σε 7 κράτη μέλη που επί του παρόντος επιβάλλουν κάποιες μορφές περιορισμών στην οδήγηση. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι τούτο δεν συμβαδίζει με τον μακροπρόθεσμο στόχο της δημιουργίας μιας «ομαλής κατάστασης» στον τομέα των οδικών εμπορευματικών μεταφορών. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει τις πρακτικές δυσκολίες και την απουσία πειστικών δεδομένων σχετικά με τα αποτελέσματα των περιορισμών και θεωρεί ότι η πρόταση οδηγίας πρέπει να εκληφθεί ως ένα βήμα προόδου προς την επίτευξη μιας πραγματικά εναρμονισμένης κοινοτικής θέσης έναντι των περιορισμών στην κυκλοφορία των φορτηγών.

2.1.3. Λόγω της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής σημασίας των υπό εξέταση ζητημάτων και της σημαντικής βαρύτητας της κοινής γνώμης για το θέμα, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να διασφαλίσει ότι η ετήσια έκθεση σχετικά με τους περιορισμούς διέλευσης θα περιλαμβάνει όσο είναι πρακτικά δυνατόν, τα πιο πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα σχετικά με τις ποσοτικές και ποιοτικές επιπτώσεις των εν λόγω περιορισμών.

2.2.1. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση της Επιτροπής, η παρούσα κατάσταση όσον αφορά τους περιορισμούς στα φορτηγά που πραγματοποιούν μεταφορές στο εσωτερικό της Κοινότητας, είναι συγκεχυμένη και ανομοιογενής. Επτά από τα 15 κράτη μέλη εφαρμόζουν ορισμένους περιορισμούς, κυρίως το Σαββατοκύριακο. Σε όλες τις περιπτώσεις, η απόφαση για την επιβολή περιορισμών λαμβάνεται από το κράτος μέλος. Η εξέταση των περιορισμών που ισχύουν στα επτά κράτη μέλη, οδηγεί στη διαπίστωση ότι διαφέρουν τόσο οι ώρες έναρξης και λήξης των περιορισμών όσο και οι ορισμοί των οχημάτων που εμπίπτουν σε αυτούς. Η κατάσταση περιεπλάκη ακόμη περισσότερο από τις διαφορές στις αρχές που υπάρχουν στην επικράτεια της Κοινότητας κατά τρόπο τελείως ασυντόνιστο με αποτέλεσμα να διαταράσσεται ο προγραμματισμός των ταξιδιών των φορτηγών που πραγματοποιούν μεταφορές μέσω ορισμένων κρατών μελών. Ακόμη, διαφέρουν και οι λόγοι που προβάλλουν τα κράτη μέλη για την επιβολή των εν λόγω περιορισμών.

2.2.2. Πράγματι, η ύπαρξη των εν λόγω περιορισμών αυξάνει το κόστος των οδικών μεταφορών στα κράτη μέλη όπου τούτοι ισχύουν και, σε γενικές γραμμές, περιπλέκει τον προγραμματισμό των διεθνών μεταφορών. Υπάρχουν στοιχεία ότι η ύπαρξη μη συντονισμένων περιορισμών είναι ιδιαίτερα προβληματική για τους μεταφορείς που πραγματοποιούν μεταφορές μεγάλων αποστάσεων. Συνεπώς, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι πολλά κράτη μέλη ζήτησαν από την Επιτροπή να υποβάλει προτάσεις για τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων των εν λόγω περιορισμών. Η ΟΚΕ συμφωνεί ότι απαιτείται υιοθέτηση οδηγίας που να επιδιώκει την διασαφήνιση και την εναρμόνιση των περιορισμών στη διέλευση των φορτηγών. Η ΟΚΕ θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό να διασφαλισθεί η δημιουργία μιας «ομαλής κατάστασης», η οποία να προωθήσει μια μεταφορική λειτουργία που να συμβαδίζει με την ανάπτυξη των ΔΔ (TEN) και να εξισορροπεί τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες.

2.2.3. Αξίζει να σημειωθεί ότι από την άποψη αυτή, η Επιτροπή στην αιτιολογική της έκθεση τάσσεται έντονα υπέρ της κατάργησης των περιορισμών που επιβάλλονται στην κυκλοφορία των φορτηγών τα Σαββατοκύριακα. Για παρά-

δειγμα, προτάσσει το επιχείρημα ότι δεν υφίστανται ενδείξεις ότι οι ανωτέρω περιορισμοί έχουν οδηγήσει σε μεταστροφή από τις οδικές μεταφορές και προτίμηση των σιδηροδρομικών κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου. Η Επιτροπή δεν διαπιστώνει εκ πρώτης όψεως ότι οι γενικοί περιορισμοί που επιβάλλονται στην κυκλοφορία των φορτηγών έχουν οδηγήσει σε μείωση των τροχαίων ατυχημάτων κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου. Ως γενικός κανόνας, προβάλλεται ότι είναι αβέβαιο εάν οι περιορισμοί που επιβάλλονται κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου, συμβάλλουν στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από τις μεταφορές. Ακόμη, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι οι διεθνείς μετακινήσεις φορτηγών αποτελούν σχετικά μικρό ποσοστό των συνολικών μετακινήσεων οχημάτων στο εσωτερικό της Κοινότητας· για παράδειγμα, ανέρχονται μόλις στο 2,7 % των συνολικών μετακινήσεων στο γερμανικό οδικό δίκτυο.

2.2.4. Αντίθετα, προτάσσεται το επιχείρημα ότι από άποψη κυκλοφοριακής συμφόρησης, η πλήρης κατάργηση των περιορισμών θα οδηγήσει στην κυκλοφορία του ίδιου αριθμού φορτηγών σε 6 ή 7 ημέρες την εβδομάδα αντί για 5 και θα συμβάλει σε μείωση του κόστους ύψους 3 δισεκατομμυρίων Ecu, (αν και πρέπει να αναγνωρισθεί ότι η ύπαρξη απειριόριστης πρόσβασης στο οδικό δίκτυο θα προσελκύσει μεγαλύτερο αριθμό φορτηγών). Ακόμη, η Επιτροπή διατείνεται ότι οι ισχύοντες μη συντονισμένοι περιορισμοί υποσκάπτουν σε ορισμένες περιπτώσεις την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3820/85 του Συμβουλίου για την εναρμόνιση ορισμένων κοινωνικών διατάξεων στον τομέα των οδικών μεταφορών. Οι περιορισμοί στην διέλευση σαφώς επιβάλλουν περιόδους ανάπαυσης στους οδηγούς, οι οποίες όμως δεν συμπίπτουν και δεν είναι ίδιας διάρκειας με εκείνες που επιβάλλουν τα άρθρα 8 και 9 του προαναφερθέντος κανονισμού. Η υποχρεωτική εισαγωγή περιόδων ανάπαυσης δημιουργεί ήδη σημαντικά προβλήματα σε ό,τι αφορά τη στάθμευση των φορτηγών που εκτελούν μεταφορές, ιδιαίτερα στους αυτοκινητοδρόμους και γύρω από ορισμένους λιμένες. Υπάρχουν σαφώς λόγοι να αναληφθεί μια δημόσια ή ιδιωτική πρωτοβουλία για το θέμα της πρόβλεψης κατάλληλων χώρων στάθμευσης. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ερευνήσει το θέμα και να υποβάλει προτάσεις προκειμένου να υποστηρίξει τους περιορισμούς στη διέλευση των φορτηγών που αναφέρονται στην προτεινόμενη οδηγία και να συμβάλει στην αποτελεσματική τους εφαρμογή.

2.2.5. Παρά τα ισχυρά αυτά επιχειρήματα υπέρ της κατάργησης των υφιστάμενων περιορισμών στη διέλευση των φορτηγών, η Επιτροπή επειδή αναγνωρίζει το σημαντικό βάρος της κοινής γνώμης, αποδέχεται την ύπαρξη σοβαρών επιχειρημάτων που συνηγορούν υπέρ της διατήρησης ορισμένων περιορισμών διέλευσης. Ακόμη, αναγνωρίζει ότι οι συνθήκες κυκλοφορίας διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο και, κατά το μέτρο του δυνατού, πρέπει να γίνεται σεβαστή η αρμοδιότητα των κρατών μελών να αποφασίζουν σχετικά με ζητήματα διαχείρισης της κυκλοφορίας και να μην μεταβάλλουν τους περιορισμούς που δεν επηρεάζουν την διεθνή κυκλοφορία. Συνεπώς, η πρόταση της Επιτροπής περιορίζεται στην κυκλοφορία των φορτηγών στο διευρωπαϊκό οδικό δίκτυο (TEN). Επιδίωξη της Επιτροπής είναι η δημιουργία ενός «διεθνούς συστήματος εναρμονισμένων διατάξεων» σε κοινοτική κλίμακα προκειμένου να «διασφαλισθεί ο κατάλληλος σχεδιασμός και επιμελεια των διεθνών μεταφορικών αποστολών» και σε τελευταία ανάλυση, η βελτίωση της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς.

2.2.6. Σχετικά, η ΟΚΕ επιθυμεί να προβεί σε δύο παρατηρήσεις. Πρώτον, αν και εκφράζει την ικανοποίησή της για τις προσπάθειες της Επιτροπής να συγκεντρώσει σαφή δεδομένα σχετικά με τις επιπτώσεις των υφιστάμενων περιορισμών διέλευσης σε σημαντικά οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα, ωστόσο, καλεί την Επιτροπή να παράσχει μια λεπτομερέστερη επισκόπηση των ερευνητικών ενδείξεων στους εν λόγω τομείς. Ακόμη, όπου δεν υφίσταται στατιστική βάση δεδομένων, όπως φαίνεται ότι ισχύει για ορισμένες πληροφορίες, είναι απαραίτητο να αναληφθούν ενέργειες για την επίλυση του προβλήματος, έτσι ώστε η εξέταση των μελλοντικών ενεργειών να βασίζεται σε ορθά στοιχεία. Η δεύτερη, αλλά θεμελιώδους σημασίας παρατήρηση, αφορά την αντίφαση που υφίσταται μεταξύ του προαναφερθέντος στόχου της θέσπισης ενός σαφούς συστήματος εναρμονισμένων διατάξεων, αφενός, και της χορήγησης στα κράτη μέλη της ελευθερίας να επιλέγουν εάν επιθυμούν ή όχι να επιβάλλουν περιορισμούς στη διέλευση φορτηγών στην επικράτειά τους, αφετέρου.

2.2.7. Η πρόταση οδηγίας παρέχει ένα σύστημα εναρμονισμένων διατάξεων. Ωστόσο, δεν περιλαμβάνει κανένα μέσο που να διασφαλίζει την ομοιομορφή εφαρμογή των διατάξεων στο εσωτερικό της Κοινότητας και για το λόγο αυτό είναι απίθανο να μεταβάλει ριζικά την ανομοιογενή επιβολή περιορισμών στα φορτηγά. Όπως αναγνωρίζει και η Επιτροπή, περισσότερο από τα μισά κράτη μέλη δεν επιβάλλουν περιορισμούς διέλευσης στα φορτηγά κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου. Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η οδηγία, με την παρούσα μορφή της, θα μεταβάλλει τη στάση και την πολιτική αυτών των κρατών μελών. Συνεπώς, η σύγκρουση και η έλλειψη συντονισμού που επικρατούν στην Κοινότητα ενδέχεται να βελτιωθούν μόνον σε εκείνα τα κράτη μέλη που επί του παρόντος εφαρμόζουν περιορισμούς, μόνον εάν επιλέξουν να υιοθετήσουν τις νέες ρυθμίσεις. Η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την προφανή εμμονή μιας ανομοιογενούς εφαρμογής περιορισμών στην κυκλοφορία των φορτηγών και, κατά συνέπεια, καλεί την Επιτροπή να συνεργασθεί με όλα τα κράτη μέλη προκειμένου να εξασφαλίσει ένα καλύτερο συντονισμό όσον αφορά τους περιορισμούς στην κυκλοφορία των φορτηγών κατά τρόπο που να συμβαδίζει με τις προθέσεις της εν λόγω οδηγίας.

2.3. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, η Επιτροπή πρέπει να επανεξετάσει πώς μπορεί να διασφαλισθεί συντονισμός όσον αφορά τους προτεινόμενους περιορισμούς στα φορτηγά σε όλα τα κράτη μέλη. Η ΟΚΕ κατανοεί τις δυσκολίες και την ανάγκη θέσπισης ενός εναρμονισμένου αποτελεσματικού και δίκαιου πλαισίου. Επίσης, αναγνωρίζει τη σημασία της διαφύλαξης των δικαιωμάτων των κρατών μελών όσον αφορά τη

διαχείριση της κυκλοφορίας. Για το λόγο αυτό, προτείνει τη θέσπιση πενταετούς προθεσμίας προκειμένου να δοθεί στα κράτη μέλη η δυνατότητα να προσαρμοστούν στους προτεινόμενους περιορισμούς για τα φορτηγά που κυκλοφορούν στα διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα (TEN). Πρόκειται για κοινή πρακτική στην περίπτωση οδηγιών που απαιτούν σημαντικές αλλαγές από ορισμένα κράτη μέλη.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Σε συμφωνία με τα σχόλια του προηγούμενου σημείου, η ΟΚΕ προτείνει τις ακόλουθες τροποποιήσεις:

3.1.1. Άρθρο 6

Στο τέλος του άρθρου να προστεθούν τα εξής:

«Η ετήσια έκθεση θα περιλαμβάνει στατιστική ανάλυση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων των περιορισμών διέλευσης των φορτηγών όπως ορίζονται από την παρούσα οδηγία. Συγκεκριμένα, πρέπει να περιλαμβάνει συγκρίσεις των κυριότερων αποτελεσμάτων που προέρχονται από τα κράτη μέλη που συνεχίζουν να εφαρμόζουν τους περιορισμούς και από τα κράτη μέλη που επιλέγουν να μην εφαρμόσουν τέτοιου είδους περιορισμούς. Η έκθεση θα εφιστά επίσης την προσοχή και θα εξετάζει τις σχετικές έρευνες στους τομείς αυτούς.»

3.1.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τα υπόλοιπα άρθρα, εδάφια και παραρτήματα της πρότασης οδηγίας. Ωστόσο, επιθυμεί να της παρασχεθεί λεπτομερέστερη ενημέρωση σχετικά με το πώς θα συσταθεί η αντιπροσωπευτική επιτροπή για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 8. Τέλος, η ΟΚΕ θεωρεί λογικό ότι στην επιτροπή αυτή θα πρέπει να εκπροσωπούνται πλήρως οι ανάλογοι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι.

3.1.3. Άρθρο 10

Μετά το δεύτερο εδάφιο, να ενσωματωθεί τρίτο εδάφιο ως εξής:

«Τα κράτη μέλη που δεν υιοθετούν τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας όπως ορίζονται στο ανωτέρω πρώτο εδάφιο, οφείλουν να επανεξετάζουν μαζί με την Επιτροπή, τουλάχιστον μία φορά το έτος, την θέση τους όσον αφορά τους περιορισμούς στην κυκλοφορία των φορτηγών, προκειμένου να διασφαλισθεί η ολόενα ευρύτερη εναρμόνιση και συντονισμός σε όλη την Κοινότητα.»

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τον τεχνικό έλεγχο των οχημάτων δημόσιας χρήσης που κυκλοφορούν στο οδικό δίκτυο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας»

(98/C 407/20)

Στις 8 Ιουνίου 1998 και σύμφωνα με το άρθρο 75, παράγραφος 1, σημεία γ) και δ) της Συνθήκης για την ίδρυση της ΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τη ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο είχε ανατεθεί η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Ιουλίου 1998 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Kubenz.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 111 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η έγκριση της οδηγίας 96/96/ΕΚ⁽¹⁾ επιτρέπει ήδη να εξασφαλιστεί ότι τα βαρέα οχήματα δημόσιας χρήσης θα υποβάλλονται σε ετήσιο τεχνικό έλεγχο, σε ένα κέντρο ελέγχου.

1.2. Σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 4060/89⁽²⁾, ο οποίος τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 3356/91⁽³⁾, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να καθιερώσουν ορισμένους ελέγχους, οι οποίοι σχετίζονται με την εφαρμογή κοινοτικών οδηγιών και διεθνών συμβάσεων σχετικά με τις τεχνικές και λοιπές προδιαγραφές των οχημάτων που χρησιμοποιούνται στις οδικές μεταφορές, χωρίς διακρίσεις εντός της επικράτειάς τους και όχι πλέον στα εθνικά τους σύνορα.

2. Η πρόταση οδηγίας της Επιτροπής

2.1. Η Επιτροπή υποθέτει ότι ένας ετήσιος έλεγχος δεν επαρκεί για να εξασφαλιστεί η δέουσα συντήρηση των οχημάτων που κινούνται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

2.2. Η προτεινόμενη οδηγία ορίζει ότι τα κράτη μέλη θα πραγματοποιούν, εκτός από τον ετήσιο τεχνικό έλεγχο, ελέγχους σε μία αντιπροσωπευτική αναλογία των βαρέων οχημάτων δημόσιας χρήσης που κυκλοφορούν στους δρόμους τους κάθε χρόνο.

2.3. Οι έλεγχοι αυτοί μπορούν να πραγματοποιούνται στους δρόμους, στους λιμένες, σε άλλους χώρους στάθμευσης των οχημάτων ή, στις πιο συχνές περιπτώσεις για τα οχήματα δημόσιας χρήσης, στο αμαξοστάσιο των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης των οχημάτων αυτών.

2.4. Η πρόταση αυτή προβλέπει μία διαδικασία σε τρία στάδια για τους οδικούς ελέγχους:

- 1) μία οπτική επιθεώρηση της κατάστασης του οχήματος που κυκλοφορεί στο οδικό δίκτυο, η οποία θα πραγματοποιείται από έναν επιθεωρητή με ειδική εκπαίδευση στον τομέα του ελέγχου της γενικής συντήρησης των οχημάτων·
- 2) μία επιφανειακή επιθεώρηση του οχήματος σε στάση, η οποία θα περιλαμβάνει κυρίως έναν έλεγχο των εγγράφων συμμόρφωσης προς τους τεχνικούς κανονισμούς (δηλαδή την απόδειξη ότι το όχημα υποβλήθηκε στον υποχρεωτικό τεχνικό έλεγχο)·
- 3) μία επιθεώρηση του οχήματος εν ώρα κυκλοφορίας του ώστε να εντοπισθούν οι ανεπάρκειες συντήρησης, όπως μία υπερβολική εκπομπή καυσαερίων, λεία ή εφθαρμένα ελαστικά, ελαττωματική λειτουργία φωτισμού και σηματοδότησης, ένα σύστημα περιορισμού της ταχύτητας που παρουσιάζει ελλείψεις και, ενδεχομένως, ελαττωματικό σύστημα πεδήσεως.

2.5. Αν τα αποτελέσματα ενός οδικού ελέγχου αποδεικνύουν ότι το όχημα δεν ανταποκρίνεται στα καθορισμένα πρότυπα και ότι αποτελεί, κατά συνέπεια, σημαντικό κίνδυνο για τους κατόχους του ή για τους άλλους χρήστες του οδικού δικτύου, το όχημα αυτό θα αποσύρεται αμέσως από την κυκλοφορία.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ έχει τονίσει επανειλημμένως σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της τη σημασία της οδικής ασφάλειας και της προστασίας του περιβάλλοντος.

3.2. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η προτεινόμενη οδηγία είναι δυνατόν να εξυπηρετήσει το στόχο αυτό μόνο μέσω μιας ορθότερης διατύπωσης. Για το λόγο αυτό, επισημαίνει εξάλλου ότι τα κράτη μέλη μπορούν σήμερα ήδη να συμβάλουν στη βελτίωση της συντήρησης και της καταλληλότητας για χρήση του οδικού δικτύου λαμβάνοντας άλλα μέτρα, όπως π.χ. πρόσθετο περιοδικό έλεγχο των βαρέων οχημάτων δημόσιας χρήσης αναλόγως με την ηλικία τους και, συνεπώς, αναλόγως με τη φθορά που αναμένεται να υποστούν.

⁽¹⁾ ΕΕ L 46 της 17.2.1997, σ. 1 (γνωμοδότηση της ΟΚΕ — ΕΕ C 34 της 12.2.1996, σ. 24).

⁽²⁾ ΕΕ L 390 της 30.12.1989, σ. 18 (γνωμοδότηση της ΟΚΕ — ΕΕ C 194 της 31.7.1989, σ. 24).

⁽³⁾ ΕΕ L 318 της 20.11.1991, σ. 1 (γνωμοδότηση της ΟΚΕ — ΕΕ C 269 της 14.10.1991, σ. 34).

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Άρθρο 3

4.1.1. Η ΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι έλεγχοι που προβλέπονται στο τρίτο στάδιο, σύμφωνα με το παράρτημα II, μπορούν να διενεργούνται στο δρόμο μόνο με τη χρησιμοποίηση πολλών τεχνικών μέσων και τη διάθεση αρκετού χρόνου.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προτείνει την ακόλουθη σταδιακή προσέγγιση, προκειμένου ο έλεγχος να είναι όσο το δυνατό απλός και αποτελεσματικός:

«Άρθρο 3

Ο έλεγχος που διεξάγεται στο δρόμο στηρίζεται σε μια προσέγγιση σε τρία στάδια:

- 1) Το πρώτο στάδιο συνίσταται σε οπτική αξιολόγηση της κατάστασης του οχήματος, όπως αυτό διέρχεται από το δρόμο, η οποία διενεργείται από εκπαιδευμένο ελεγκτή σύμφωνα με μια δειγματοληπτική μέθοδο.
- 2) Εάν μετά από τον οπτικό έλεγχο υπάρχουν υπόνοιες ότι το όχημα δεν συντηρείται ικανοποιητικά, διενεργείται ταχεία επιθεώρηση του σταθμευμένου οχήματος, η οποία συνίσταται στον έλεγχο των καυσασερίων και της διάταξης περιορισμού του θορύβου, της δεξαμενής καυσίμων, του συστήματος πέδησης, των ελαστικών, της διάταξης φωτισμού και των κατόπτρων, των διατάξεων ασφάλειας του φορτίου και του απαραίτητου εξοπλισμού. Η επιθεώρηση μπορεί να συμπεριλαμβάνει τον έλεγχο των εγγράφων συμμόρφωσης, δηλαδή την απόδειξη, σύμφωνα με το άρθρο 2 της οδηγίας 96/96/EK, ότι το όχημα έχει υποστεί τον υποχρεωτικό τεχνικό έλεγχο ή σύμφωνα με το άρθρο 3.1 της ίδιας οδηγίας, την απόδειξη ότι το όχημα υποβλήθηκε πρόσφατα σε άλλο οδικό έλεγχο. Εάν τα έγγραφα αυτά δεν επαρκούν για να αποδειχθεί η καλή συντήρηση του οχήματος, ή εάν ο επιθεωρητής εξακολουθεί να έχει υπόνοιες ότι το όχημα δεν είναι κατάλληλο για την κυκλοφορία, ακολουθεί το τρίτο στάδιο της επιθεώρησης.
- 3) Εάν οι ελλείψεις που διαπιστώθηκαν κατά τον σύντομο οπτικό έλεγχο δεν είναι δυνατό να αποκατασταθούν αμέσως, θα πρέπει το όχημα εντός [...] ημερών να παρουσιάζεται σε μια υπηρεσία τεχνικού ελέγχου οχημάτων, σύμφωνα με την οδηγία 96/96/EK, ώστε να πιστοποιείται η επισκευή.»

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

4.2. Άρθρο 5

4.2.1. Ο κατάλογος ελέγχου που περιλαμβάνεται στο παράρτημα I είναι πάρα πολύ εκτενής. Συγκεκριμένα, θα μπορούσαν να παραλειφθούν τα στοιχεία του οδηγού του οχήματος, του αποστολέα και του παραλήπτη. Θα πρέπει όμως να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία της οπτικής επιθεώρησης:

«13. Αιτία απόρριψης

- Το όχημα δεν διαθέτει πιστοποιητικό σύμφωνα με την οδηγία 96/96/EK
- Δεν διαθέτει πιστοποιητικό σχετικά με τον έλεγχο της θολερότητας του καπνού της εξάτμισης ή τις εκπομπές καυσασερίων
- Άλλες πιθανές ανωμαλίες
 - διάταξη περιορισμού καυσασερίων και θορύβου
 - δεξαμενή καυσίμων
 - σύστημα πέδησης
 - ελαστικά
 - διάταξη φωτισμού και κάτοπτρα
 - διάταξη ασφάλειας του φορτίου
 - εξοπλισμός.»

Ο κατάλογος των αποτελεσμάτων του ελέγχου είναι πολύ εκτενής. Προτείνεται να περιορίζεται στα εξής:

«16. Αποτέλεσμα του ελέγχου

- επέτυχε,
- δεν επέτυχε,
- άμεση απαγόρευση κυκλοφορίας.»

4.2.2. Τα οχήματα δημόσιας χρήσης για τα οποία μπορεί να πιστοποιηθεί ότι συντηρούνται και υποβάλλονται σε περιοδικούς ελέγχους εθελουσίως ή σύμφωνα με τους εθνικούς κανονισμούς, θα πρέπει να απαλλάσσονται από πρόσθετους οδικούς ελέγχους.

4.2.3. Άρθρο 5, παράγραφος 2. Μπορεί να απαλειφθεί εφόσον το αντικείμενό του ρυθμίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 3.

4.3. Παράρτημα II

Προτείνεται να απαλειφθεί.

5. Περίληψη και συμπεράσματα

5.1. Η προτεινόμενη οδηγία αποτελεί μια προσπάθεια για τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας και τον περιορισμό της επιβάρυνσης του περιβάλλοντος εκ μέρους των οχημάτων δημόσιας χρήσης. Αυτό προϋποθέτει, ωστόσο, την εφαρμογή των διατάξεων της χωρίς διακρίσεις.

Ο Πρόεδρος

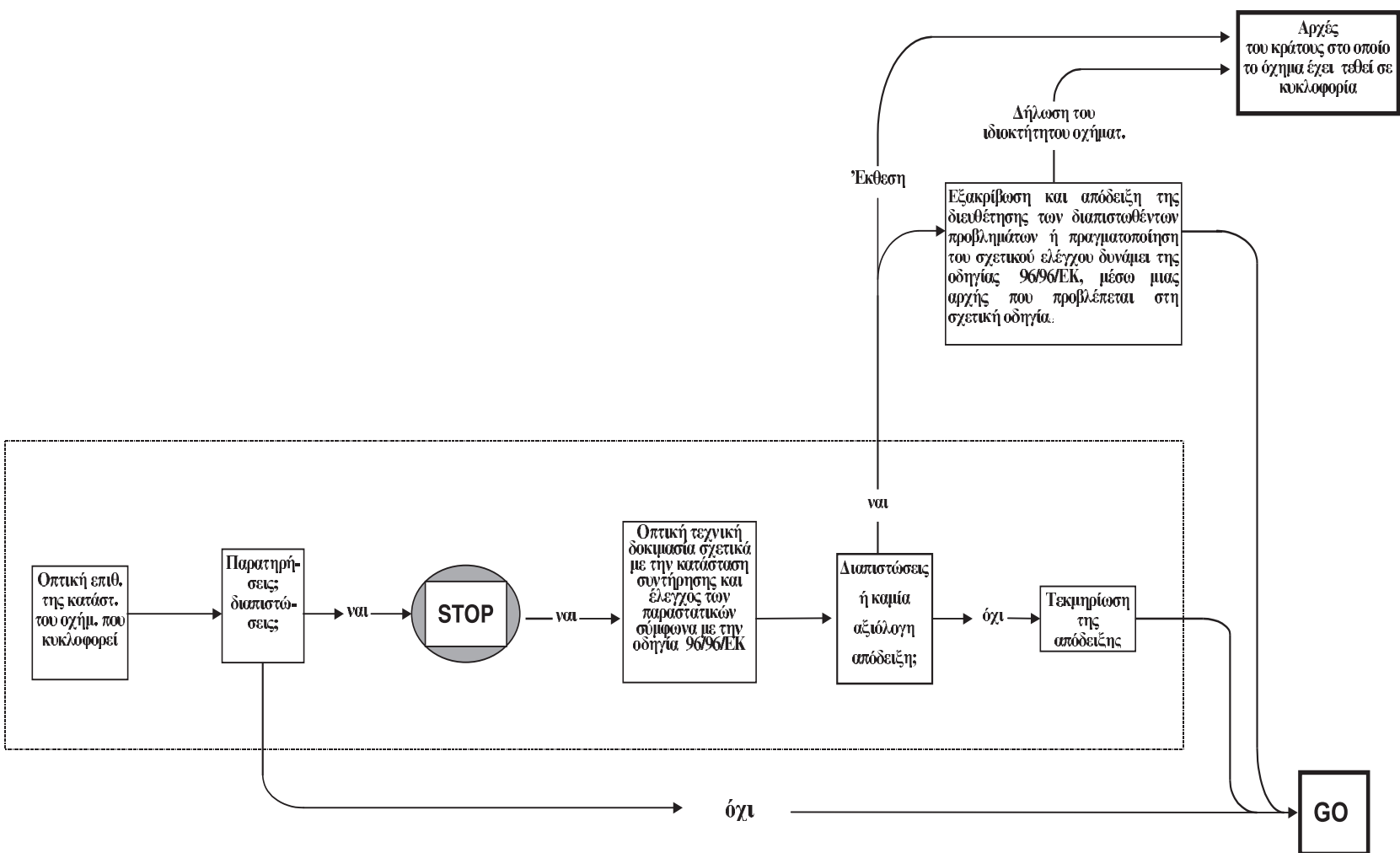
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνώμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Τεχνικός έλεγχος οχημάτων δημόσιας χρήσης στο οδικό δίκτυο

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Σχέδιο οδηγίας της Επιτροπής που τροποποιεί την οδηγία 90/388/ΕΟΚ όσον αφορά το νομικό διαχωρισμό της παροχής δικτύων τηλεπικοινωνιών από την παροχή δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης που ανήκουν στον ίδιο φορέα»

(98/C 407/21)

Στις 4 Μαρτίου 1998, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει, με βάση το άρθρο 198 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα το ανωτέρω σχέδιο.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, συνέστησε ομάδα μελέτης και όρισε εισηγητή τον κ. von Schwerin.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της στις 9 και 10 Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), όρισε γενικό εισηγητή τον κ. von Schwerin και υιοθέτησε με 85 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 7 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η οδηγία 90/388/ΕΟΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (στη συνέχεια αποκαλούμενη «Επιτροπή») της 28ης Ιουνίου 1990 σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών⁽¹⁾, ελευθερώνει ορισμένες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες στον ανταγωνισμό και υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για το σταδιακό άνοιγμα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

1.2. Στις 18 Οκτωβρίου 1995, η Επιτροπή υιοθέτησε την οδηγία 95/51/ΕΚ⁽²⁾ σχετικά με τα καλωδιακά τηλεοπτικά δίκτυα με την οποία τα κράτη μέλη καλούνται να καταργήσουν τον περιορισμό στη χρήση των καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων για την παροχή ήδη ελευθερωμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

Ακόμη, καλούνται τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα ώστε στην περίπτωση που ο τηλεπικοινωνιακός οργανισμός διαχειρίζεται συγχρόνως το καλωδιακό τηλεοπτικό δίκτυο, να τηρούνται χωριστοί λογαριασμοί για την παροχή δημοσίων τηλεπικοινωνιακών δικτύων, την παροχή καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων και τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

1.3. Στα πλαίσια της οδηγίας περί των καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων και της οδηγίας για τον ανταγωνισμό 96/19/ΕΚ⁽³⁾, η Επιτροπή κλήθηκε να εξετάσει πριν από την πλήρη ελευθέρωση της αγοράς το 1998 τις ακόλουθες δύο πτυχές:

- επιπτώσεις ως προς τον ανταγωνισμό της παροχής δικτύων τηλεπικοινωνιών και καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων από τον ίδιο οργανισμό διαχείρισης,
- περιορισμός των ικανοτήτων του καλωδιακού τηλεοπτικού δικτύου σε περίπτωση ταυτόχρονης χρήσης των τηλεπικοινωνιακών δικτύων.

1.4. Η Επιτροπή ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της αυτές με την έκδοση της ανακοίνωσης της 7ης Μαρτίου 1998 σχετικά με την παροχή δικτύων τηλεπικοινωνιών και καλωδιακής τηλεόρασης από τον ίδιο φορέα και την κατάργηση των περιορισμών στην παροχή χωρητικότητας της τηλεόρασης μέσω

τηλεπικοινωνιακών δικτύων λαμβάνοντας υπόψη τους κανόνες ανταγωνισμού⁽⁴⁾.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1. Η πρόταση της Επιτροπής καλεί τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα ώστε οι οργανισμοί τηλεπικοινωνιών οι οποίοι διαθέτουν αποκλειστικά δικαιώματα για τη διαχείριση καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων να διαχειρίζονται τα τηλεοπτικά καλωδιακά δίκτυα στα πλαίσια μιας ξεχωριστής νομικής ενότητας.

2.2. Σκοπός της οδηγίας της Επιτροπής είναι η ανάπτυξη του ανταγωνισμού στα κράτη μέλη ιδιαίτερα στον τομέα του τηλεπικοινωνιακού δικτύου. Αυτό αφορά τόσο τις υπηρεσίες τηλεφωνίας όσο και τηλεοπτικής αναμετάδοσης, εφόσον η διαχείριση των δικτύων πραγματοποιείται από διαφορετικούς φορείς.

2.3. Η Επιτροπή στηριζόμενη στις μελέτες στις οποίες είχε ζητήσει την εκπόνηση⁽⁵⁾, υποστηρίζει την άποψη ότι η ιδιοκτησία από τον ίδιο φορέα δικτύων τηλεπικοινωνιών και καλωδιακών δικτύων ευρείας ζώνης επιδρά αρνητικά στην καινοτομία, στον ανταγωνισμό, στην ανάπτυξη των υποδομών και, συνεπώς, η διπλή ιδιοκτησία τόσο δικτύων τηλεπικοινωνιών όσο και δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης αναχαιτίζει την τεχνολογική ανάπτυξη της υποδομής των δικτύων. Η Επιτροπή αιτιολογεί την άποψη αυτή με τα ακόλουθα επιχειρήματα:

- σε πολλά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι επιχειρήσεις που κατέχουν δεσπόζουσα θέση διαθέτουν, εκ των πραγμάτων, καλύτερη αφετηρία από ό,τι οι φορείς που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά αυτή

⁽⁴⁾ ΕΕ C 71 της 7.3.1998, σ. 4.

⁽⁵⁾ Arthur D. Little International, «Cable Review — Study on the competition implications in telecommunications and multimedia markets of (a) joint provision of cable and telecoms networks by a single dominant operator and (b) restriction on the use of the telecommunications networks for the provision of cable television services», 1997 and Coudert, «Study on the Scope of the Legal Instruments under EC Competition Law available to the European Commission to implement the Results of the ongoing review of certain situations in the telecommunications and cable television sectors», 1997.

⁽¹⁾ ΕΕ L 192 της 24.7.1990, σ. 10.

⁽²⁾ ΕΕ L 256 της 26.10.1995, σ. 49.

⁽³⁾ ΕΕ L 74 της 22.3.1996, σ. 13.

- κατά την παροχή ικανότητας τηλεοπτικής διανομής μέσω τηλεπικοινωνιακών δικτύων, υφίστανται περιορισμοί όσον αφορά τη χρήση των τηλεπικοινωνιακών δικτύων·
- η τήρηση χωριστών λογαριασμών κατά την παροχή δικτύων τα οποία βρίσκονται σε ανταγωνισμό μεταξύ τους από τον ίδιο φορέα όπως απαιτείται στην οδηγία 95/51/EK δεν παρέχει τις απαραίτητες εγγυήσεις για την αποφυγή οιασδήποτε εκδήλωσης αντι-ανταγωνιστικής συμπεριφοράς·
- δημιουργείται σύγκρουση συμφερόντων στις επιχειρήσεις αυτές επειδή κάθε ουσιαστική ανάπτυξη, είτε του δικτύου τηλεπικοινωνιών, είτε του δικτύου καλωδιακής τηλεόρασης οδηγεί στην απώλεια πελατών για το ένα ή το άλλο δίκτυο.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση του γεγονότος ότι η Επιτροπή εξακολουθεί να είναι αποφασισμένη να ολοκληρώσει την ελευθέρωση του τομέα των τηλεπικοινωνιών και υποστηρίζει το στόχο της Επιτροπής για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης μέσω κοινοτικών μέτρων κανονιστικού χαρακτήρα.

3.2. Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα κανονιστικά και ρυθμιστικά μέτρα της Επιτροπής ακόμη και τα μέτρα που αφορούν την καλωδιακή τηλεόραση:

- συμβάλουν στην ανάπτυξη της κοινωνικής πτυχής της κοινωνίας των πληροφοριών και στη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης·
- ενισχύουν την οικονομική και κοινωνική συνοχή στην Κοινότητα·
- προωθούν την ανταγωνιστικότητα και την ικανότητα καινοτομίας των επιχειρήσεων· και
- διασφαλίζουν τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΟΚΕ μετά την εξέταση του σχεδίου οδηγίας καθώς και των σχετικών μελετών⁽¹⁾, δεν πείστηκε ότι ο νομικός διαχωρισμός των δικτύων τηλεπικοινωνιών και καλωδιακής τηλεόρασης επιταχύνει την ανάπτυξη της τεχνικής υποδομής σε καθοριστικό βαθμό. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι στις ΗΠΑ, όπου είναι γνωστό ότι ο τοπικός ανταγωνισμός είναι περιορισμένος, χορηγήθηκε στην εταιρεία γίγαντα των τηλεφωνικών

επικοινωνιών στις ΗΠΑ AT&T, να προβεί στην εξαγορά της επιχείρησης καλωδιακής τηλεόρασης TCI. Συνεπώς, στη χώρα αυτή η αναπτυξιακή διαδικασία ανατρέπεται και οι σχετικές αιτίες πρέπει να αναλυθούν και στην Ευρώπη.

4.2. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει επίσης ότι η κανονιστική και ρυθμιστική προσέγγιση της Επιτροπής δεν λαμβάνει υπόψη τις πολύ διαφορετικές νομοθεσίες στα επιμέρους κράτη μέλη στον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

4.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι θα ήταν ευκαίριο, ανεξάρτητα από το καθεστώς ιδιοκτησίας, να μην καθυστερήσει η δημιουργία νέων προηγμένων υπηρεσιών επικοινωνιών ώστε να μην περιοριστεί η τεχνολογική ανάπτυξη σε βάρος των χρηστών.

4.3.1. Στα αιτιολογικά σημεία του σχεδίου οδηγίας η Επιτροπή αιτιολογεί την εφαρμογή του άρθρου 90 ΕΟΚ σε συνάρτηση με το άρθρο 96 σημείο β) της Συνθήκης ΕΚ με το επιχείρημα ότι σε περίπτωση διπλής ιδιοκτησίας αναμένεται να παραβιαστούν οι κανόνες του ανταγωνισμού.

4.3.2. Σύμφωνα με τη γνώμη της ΟΚΕ η ερμηνεία αυτή επεκτείνει υπερβολικά το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86 σημείο β). Τούτο προκύπτει από το νομικό πλαίσιο που ορίζεται από το άρθρο 86 σημείο β)(2).

4.4. Σύμφωνα με την οδηγία 95/51/EK (βλ. υποσημείωση 2, σ. 115) τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να απαιτήσουν από τις επιχειρήσεις σε περίπτωση κοινής διαχείρισης τηλεπικοινωνιακών και δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης να τηρούν χωριστούς λογαριασμούς. Το άρθρο αυτό εφαρμόζεται από το 1996. Παρά τις πραγματοποιηθείσες μελέτες, δεν υφίστανται ακόμα πλήρεις αναλύσεις, ιδίως ανά τομέα.

4.5. Προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση του άρθρου 90 ΕΟΚ της Συνθήκης ΕΚ, η Επιτροπή προβλέπει το νομικό διαχωρισμό των τηλεπικοινωνιακών δικτύων και των δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης ενώ η ιδιοκτησία μπορεί να παραμείνει στον ίδιο φορέα. Ο όρος αυτός, σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις, τηρείται στην περίπτωση που ένας οργανισμός τηλεπικοινωνιών αναθέτει τη διαχείριση του καλωδιακού δικτύου τηλεόρασης σε μία κατά 100% θυγατρική εταιρεία. Η Επιτροπή θεωρεί το νομικό διαχωρισμό ως ένα από τα ενδεχόμενα. Στις αιτιολογικές σκέψεις ανακοινώνει ότι προτίθεται να λάβει περαιτέρω μέτρα έναντι των κρατών μελών στα πλαίσια της εξέτασης μεμονωμένων περιπτώσεων. Η ΟΚΕ θεωρεί την εφαρμογή επιπλέον μέτρων της Επιτροπής ως προβληματική. Προει-

(1) Arthur D. Little International, «Cable Review — Study on the competition implications in telecommunications and multimedia markets of (a) joint provision of cable and telecoms networks by a single dominant operator and (b) restriction on the use of the telecommunications networks for the provision of cable television services», 1997 and Coudert, «Study on the Scope of the Legal Instruments under EC Competition Law available to the European Commission to implement the Results of the ongoing review of certain situations in the telecommunications and cable television sectors», 1997.

(2) «Άρθρο 86: Είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους ενός της κοινής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της. Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως: α) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημιά των καταναλωτών.»

δοποιεί την Επιτροπή ότι παρόμοιο βήμα θα μπορούσε να δημιουργήσει νομική ανασφάλεια και να είναι αντίθετο προς τους στόχους της Επιτροπής να προωθήσει την καινοτομία, τον ανταγωνισμό και την ανάπτυξη των υποδομών στον τομέα των τηλεπικοινωνιών.

4.6. Σύμφωνα με τη γνώμη της ΟΚΕ οι περαιτέρω δυνατότητες παρέμβασης που ανακοινώνονται στα αιτιολογικά σημεία, όπως η ενδεχόμενη υποχρεωτική εξαγορά του τομέα καλωδιακής τηλεόρασης αποτελούν δυσανάλογα μέτρα. Αυτό αφορά κυρίως την αναγκαστική πώληση του δικτύου καλωδιακής τηλεόρασης.

Για το λόγο αυτό, σύμφωνα με τη γνώμη της ΟΚΕ και σύμφωνα με το άρθρο 222 της Συνθήκης ΕΚ, πρέπει να παραμείνει ως έχει το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη.

4.7. Στις 3 Δεκεμβρίου 1997, η Επιτροπή παρουσίασε την Πράσινη Βίβλο για τη σύγκλιση των κλάδων των τηλεπικοινωνιών των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των τεχνολογιών πληροφορικής καθώς και τις κανονιστικές και ρυθμιστικές συνέπειες των κλάδων αυτών (στη συνέχεια αποκαλούμενη Πράσινη Βίβλος). Η Πράσινη Βίβλος περιγράφει την τεχνολογική σύγκλιση και τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών οι οποίες οδηγούν στη σύγκλιση των αγορών.

Η ΟΚΕ εκφράζει την άποψη ότι η ιδέα της σύγκλισης θα πρέπει να υιοθετηθεί και από τον τομέα της καλωδιακής τηλεόρασης. Αντίθετα, ο νομικός διαχωρισμός των δικτύων των τηλεπικοινωνιών και των δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης περιορίζουν τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις σε ένα τμηματικό τομέα των συγκλινουσών αγορών και αυτό ακόμη εντονότερα σε μία περίοδο διεθνοποίησης της αγοράς αυτής με αποτέλεσμα να βρεθούν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις σε μειονεκτική θέση όσον αφορά τον ανταγωνισμό.

5. Συμπεράσματα

5.1. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης η Επιτροπή επεσήμανε ότι το κείμενο του άρθρου 9 της πρότασής της μπορεί να τροποποιηθεί κατά την κατάρτιση του τελικού κειμένου της

πρότασης, ώστε να ληφθούν υπόψη τα άρθρα 86 Β και 90 καθώς και τα κείμενα των υφιστάμενων οδηγιών. Η ΟΚΕ εκφράζει λύπη διότι η Επιτροπή δεν παρέσχε περισσότερες διευκρινήσεις. Εάν το είχε πράξει ίσως ορισμένες από τις απόψεις που διατύπωσε η ΟΚΕ να ήταν διαφορετικές.

5.2. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το στόχο της Επιτροπής να προωθήσει την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης μέσω ρυθμιστικών και κανονιστικών μέτρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Όπως αναφέρθηκε στις «γενικές παρατηρήσεις», το ρυθμιστικό και κανονιστικό πλαίσιο έχει καθοριστική σημασία και στον τομέα της καλωδιακής τηλεόρασης όσον αφορά τόσο την ασφάλεια και την ενίσχυση της ικανότητας για καινοτομία των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων όσο και την απασχόληση και τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης στην Ευρώπη.

5.3. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη ότι, σύμφωνα με την υφιστάμενη νομική βάση⁽¹⁾, η οδηγία της Επιτροπής δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στους στόχους αυτούς. Το σχέδιο οδηγίας αφήνει πολυάριθμα ερωτήματα σχετικά με την αρχή της αναλογικότητας χωρίς απάντηση και οδηγεί, τουλάχιστον εν μέρει, σε νομική ανασφάλεια.

⁽¹⁾ «Άρθρο 2 της Συνθήκης ΕΟΚ: Η Κοινότητα έχει ως αποστολή, με τη δημιουργία κοινής αγοράς, οικονομικής και νομισματικής ένωσης και με την εφαρμογή των κοινών πολιτικών ή δράσεων που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 3Α, να προάγει την αρμονική και ισορροπη ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, μία σταθερή και διαρκή, μη πληθωριστική και σεβόμενη το περιβάλλον ανάπτυξη, έναν υψηλό βαθμό σύγκλισης των οικονομικών επιδόσεων, ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής, την οικονομική και κοινωνική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών.» Και το «Άρθρο 117 της Συνθήκης ΕΟΚ: Τα κράτη μέλη Θεωρούν ότι η εξέλιξη αυτή θα προκύψει τόσο από τη λειτουργία της κοινής αγοράς, η οποία θα ευνοήσει την εναρμόνιση των κοινωνικών συστημάτων, όσο και από τις διαδικασίες που προβλέπονται από την παρούσα Συνθήκη και από την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων.»

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των όρων εξέτασης των συμβούλων ασφαλείας για τις οδικές, σιδηροδρομικές και εσωτερικές πλωτές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων»⁽¹⁾

(98/C 407/22)

Στις 14 Απριλίου 1998, το Συμβούλιο αποφάσισε, με βάση το άρθρο 75 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Ιουλίου 1998, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Giesecke.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 116 ψήφους υπέρ και 1 κατά την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Προκειμένου να διασφαλισθεί ομοιόμορφο και υψηλό επίπεδο ασφαλείας κατά τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων στις οδικές, σιδηροδρομικές ή εσωτερικές πλωτές μεταφορές, το Συμβούλιο υιοθέτησε στις 3 Ιουνίου 1996 την οδηγία 96/35/ΕΚ σχετικά με το διορισμό και την ικανότητα επαγγελματικής άσκησης καθκόντων συμβούλων ασφαλείας στον τομέα των μεταφορών επικίνδυνων εμπορευμάτων στις οδικές, σιδηροδρομικές ή εσωτερικές πλωτές μεταφορές.

1.2. Προκειμένου να επιτευχθεί με αρωμικό τρόπο η υλοποίηση της οδηγίας αυτής η Επιτροπή προτείνει μία δεύτερη οδηγία, σκοπός της οποίας είναι η εναρμόνιση των κανονισμών που ισχύουν όσον αφορά τους όρους των εξετάσεων των συμβούλων ασφαλείας.

1.3. Το πιστοποιητικό επαγγελματικής κατάρτισης το οποίο χορηγείται κατόπιν εξετάσεων θα διασφαλίζει ένα ομοιόμορφο και υψηλό επίπεδο κατάρτισης και θα αναγνωρίζεται από όλα τα κράτη μέλη.

1.4. Η ΟΚΕ πάντοτε τάσσεται υπέρ της επίτευξης όσο το δυνατό υψηλότερου επιπέδου ασφαλείας.

2. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

2.1. Η Επιτροπή θεωρεί στην προκειμένη περίπτωση ως ορθή την έκδοση οδηγίας του Συμβουλίου με σκοπό τη δημιουργία νομικού πλαισίου για την εναρμόνιση των διατάξεων σχετικά με την εξέταση των συμβούλων αυτών. Ως νομική βάση χρησιμοποιήθηκε το άρθρο 75, παράγραφος 1, σημείο γ) της Συνθήκης ΕΚ. Κατ' αυτό τον τρόπο το κείμενο ισχύει και για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο.

2.2. Εφόσον το κοινοτικό πιστοποιητικό επαγγελματικής ικανότητας για συμβούλους ασφαλείας ισχύει σε όλα τα κράτη μέλη, καθώς επίσης και στις χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλα τα κράτη ομοιόμορφο και υψηλό επίπεδο όσον αφορά τους όρους της εξέτασης. Σκοπός της Επιτροπής είναι να επιτευχθεί ο στόχος αυτός.

2.3. Το σχέδιο οδηγίας προσδιορίζει καταρχήν το στόχο και το πεδίο εφαρμογής και ορίζει τους σημαντικότερους όρους.

2.4. Στο άρθρο 3 καθορίζονται οι λεπτομέρειες των εξετάσεων: στο άρθρο αυτό γίνεται αναφορά στη βασική οδηγία και καθορίζονται έτσι οι βασικές προϋποθέσεις για τη συμμετοχή στις εξετάσεις, ο κατάλογος ερωτήσεων καθώς και η γραπτή μορφή των εξετάσεων.

2.5. Το άρθρο 4 προσδιορίζει τις πολύ περιορισμένες εξαιρέσεις σχετικά με την εξέταση των συμβούλων που απασχολούνται στις επιχειρήσεις και των οποίων οι δραστηριότητες αφορούν συγκεκριμένα επικίνδυνα εμπορεύματα.

2.6. Άλλα άρθρα περιλαμβάνουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις και τους όρους έγκρισης για τους εξεταστικούς οργανισμούς καθώς και τις προϋποθέσεις σχετικά με τη διαδικασία που πρέπει να εφαρμόσει η εξεταστική επιτροπή που είναι αρμόδια για την οδηγία αυτή.

2.7. Σύμφωνα με την οδηγία 96/35/ΕΚ οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν διορίσει έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999 έναν ή περισσότερους συμβούλους ασφαλείας.

2.8. Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1 της οδηγίας 96/35/ΕΚ ο σύμβουλος ασφαλείας θα πρέπει να διαθέτει κοινοτικό πιστοποιητικό επαγγελματικής άσκησης καθκόντων συμβούλου.

Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, ο υποψήφιος θα πρέπει, προκειμένου να αποκτήσει το πιστοποιητικό αυτό, να λάβει μέρος σε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης και να συμμετάσχει σε εξετάσεις.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση της Επιτροπής, διότι χρησιμεύει στην υλοποίηση της οδηγίας 96/35/ΕΚ και συμβάλλει κατ' αυτό τον τρόπο στην περαιτέρω βελτίωση της ασφαλείας κατά τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων.

3.2. Η εναρμόνιση των διατάξεων μπορεί επίσης να συμβάλει στην αναχαίτιση ενός «ανεπιθύμητου τουρισμού εξετάσεων» μεταξύ των κρατών μελών λόγω των διαφορετικών όρων που ισχύουν στις εξετάσεις.

⁽¹⁾ ΕΕ C 148 της 14.5.1998, σ. 21.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Για την εκπαίδευση και τις εξετάσεις, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφο 2 της οδηγίας 96/35/EK καθώς και τις απαιτούμενες προετοιμασίες (κατάρτιση του καταλόγου ερωτήσεων, ορισμός του εξεταστικού οργανισμού) θα πρέπει να προσδιορισθεί ικανοποιητική προθεσμία.

Η προθεσμία αυτή θα πρέπει να διαρκεί τουλάχιστον 12 μήνες. Επομένως, οι σχετικές νομικές διατάξεις των κρατών μελών θα πρέπει να έχουν υιοθετηθεί πριν από την 1η Ιανουαρίου 1999. Η ΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να υιοθετήσει την ημερομηνία αυτή.

4.2. Στο άρθρο 3 προτείνεται να προστεθεί μία νέα παράγραφος 6 που να περιλαμβάνει τις ακόλουθες πρόσθετες διατάξεις:

- α) έκταση των εξετάσεων·
- β) αριθμός των ερωτήσεων σε περίπτωση έκδοσης πιστοποιητικού για ένα ή δύο μεταφορείς·
- γ) βοηθητικά έγγραφα που επιτρέπονται κατά τις εξετάσεις (π.χ., διεθνείς και εθνικές νομικές διατάξεις).

4.3. Προτείνεται να αντικατασταθεί το άρθρο 3, παράγραφος 5, με το ακόλουθο κείμενο:

«Τα κυριότερα θέματα στα οποία θα επικεντρώνονται οι ερωτήσεις θα πρέπει να επιλέγονται από το Παράρτημα II της οδηγίας 96/35/EK και τους ειδικούς τομείς που αναφέρονται στο Παράρτημα αυτό.»

4.4. Προτείνεται να καταργηθεί το άρθρο 4, παράγραφος 2. Η Επιτροπή δεν είναι σε θέση, κυρίως σε μία χρονοβόρα διαδικασία, να εξετάσει όλες τις επιτρεπόμενες εξαιρέσεις.

4.5. Το άρθρο 8 είναι περιττό εφόσον αναφέρεται σε ένα όργανο το οποίο ήδη υπάρχει.

4.6. Σχετικά με το άρθρο 9 παραπέμπουμε στις γενικές παρατηρήσεις που περιλαμβάνει το σημείο 4.1 σχετικά με την όσο το δυνατόν ταχύτερη υλοποίηση του κανονισμού των εξετάσεων.

4.7. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, αποτελεί αντίφαση σχετικά με τις προθεσμίες που προβλέπει η οδηγία 96/35/EK, σύμφωνα με την οποία οι σύμβουλοι ασφαλείας πρέπει να έχουν διορισθεί έως την 1η Ιανουαρίου 2000. Επειδή πρέπει προηγουμένως να συμμετάσχουν στην επαγγελματική κατάρτιση και στις εξετάσεις, η προθεσμία για την υλοποίηση αυτής της νομικής διάταξης, δηλαδή η 1η Ιανουαρίου 2000, έχει ορισθεί πολύ αργά.

4.8. Το άρθρο 9, παράγραφος 3, περιλαμβάνει λανθασμένη προθεσμία η οποία οφείλεται σε τυπογραφικό λάθος.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2236/95 περί καθορισμού των γενικών κανόνων για τη χορήγηση κοινοτικής ενίσχυσης στον τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων»⁽¹⁾

(98/C 407/23)

Στις 19 Μαΐου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 129 Δ της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Ιουλίου 1998, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Whitworth.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 107 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή και παρούσα κατάσταση

1.1. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που υπογράφηκε στο Μάαστριχτ το Φεβρουάριο 1992, ορίζει το βασικό πλαίσιο για τη θέσπιση των διευρωπαϊκών δικτύων (ΔΕΔ) στους τομείς των υποδομών μεταφορών, τηλεπικοινωνιών, και ενέργειας και προβλέπει (άρθρο 129 Γ) την κοινοτική χρηματοδότηση έργων κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα των ΔΕΔ.

1.2. Οι λεπτομερείς ρυθμίσεις για την παροχή χρηματοδοτικής ενίσχυσης ορίζονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2236/95 και οι κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη των ΔΕΔ και την επιλογή των έργων κοινού ενδιαφέροντος περιλαμβάνονται στην απόφαση αριθ. 1692/96/ΕΚ.

1.3. Όπως είναι φυσικό, κανονισμοί και οδηγίες τέτοιου είδους υπόκεινται σε αναθεώρηση σύμφωνα με την αποκτηθείσα εμπειρία. Η ΟΚΕ έχει ήδη υιοθετήσει γνωμοδότηση με θέμα την πρόταση της Επιτροπής για τροποποίηση της απόφασης αριθ. 1692/96/ΕΚ. Πράγματι, το άρθρο 19 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2236/95 ορίζει ότι ο εν λόγω κανονισμός θα αναθεωρηθεί πριν από τα τέλη του 1999.

2. Οι προτάσεις της Επιτροπής

2.1. Η Επιτροπή υποβάλλει πρόταση για την αναθεώρηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2236/95. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- ανάπτυξη μιας πολυετούς προσέγγισης για τη χρηματοδότηση και την κατάρτιση των προϋπολογισμών
- 100 % χρηματοδότηση στρατηγικών μελετών που διεξάγονται κατόπιν πρωτοβουλίας της Επιτροπής
- κατάργηση της πενταετούς περιόδου για την επιδότηση των επιτοκίων
- κοινοτική στήριξη κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου που θα επενδυθούν σε προγράμματα που αφορούν τα ΔΕΔ

— μεγιστοποίηση του πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος των κοινοτικών πόρων μέσω της προώθησης της ιδιωτικής χρηματοδότησης και, συγκεκριμένα, μέσω συμπράξεων δημοσίου-ιδιωτικού τομέα

— αύξηση από 10 % σε 20 % του κοινοτικού ορίου ενίσχυσης για σχέδια εξαιρετικού διευρωπαϊκού ενδιαφέροντος

— αναθεώρηση των διαδικασιών εκτίμησης, παρακολούθησης, και αξιολόγησης.

2.2. Ακόμη, προτείνονται ορισμένες μικρής σημασίας αλλαγές, η κυριότερη από τις οποίες είναι η απαίτηση ανάληψης πινακίδων όταν παρέχονται κοινοτικές ενισχύσεις για έργα υποδομής.

2.3. Η Επιτροπή σημειώνει ότι η αναθεώρηση του άρθρου 129 Γ της Συνθήκης του Άμστερνταμ (παρόν άρθρο 155), το οποίο θα επιτρέψει την ενίσχυση από την Κοινότητα έργων που στηρίζονται (αλλά δεν χρηματοδοτούνται απαραίτητα) από τα κράτη μέλη, θα απαιτήσει περαιτέρω τροποποιήσεις στον κανονισμό μετά, βεβαίως, τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης.

2.4. Το δημοσιονομικό δελτίο που επισυνάπτεται στην πρόταση κανονισμού ορίζει τα κονδύλια του προϋπολογισμού για τα ΔΕΔ που καλύπτουν τα έτη 2000 έως 2006 στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, και των τηλεπικοινωνιών. Τα κονδύλια δίνουν μια ένδειξη για τις ανάγκες δαπανών που ανέρχονται σε 5 500 εκατ. Ecu, εκ των οποίων τα 4 992 εκατ. Ecu προορίζονται για τις μεταφορές σε αντίθεση με την περίοδο 1995-1999 όπου είχαν διατεθεί μόλις 1 800 εκατ. Ecu.

3. Προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ

3.1. Η γνώμη της ΟΚΕ έχει ζητηθεί όσον αφορά πολλές ειδικές πτυχές σε κάθε στάδιο της ανάπτυξης των ΔΕΔ⁽²⁾. Τον Οκτώβριο 1991, η ΟΚΕ εξέφρασε τη συμφωνία της με τη γενική προσέγγιση για τα ΔΕΔ. Τον Απρίλιο 1994, υιοθέτησε γνωμοδότηση με θέμα την πρόταση κανονισμού για τη χορήγηση

⁽¹⁾ ΕΕ C 175 της 9.6.1998, σ. 7.

⁽²⁾ ΕΕ C 14 της 20.1.1992.

κοινοτικής ενίσχυσης⁽¹⁾. Το Νοέμβριο του ιδίου έτους, ακολούθησε η γνωμοδότηση με θέμα την πρόταση οδηγίας σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη των δικτύων⁽²⁾. Πρόσφατα, υιοθέτησε γνωμοδότηση σχετικά με την Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις συμπτώσεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στα έργα ΔΕΔ⁽³⁾. Τέλος, όπως αναφέρεται στο σημείο 1.3 ανωτέρω, η τελευταία σχετική γνωμοδότηση αφορούσε την αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών του 1996⁽⁴⁾.

3.2. Σε κάθε στάδιο, η ΟΚΕ υποστήριξε πλήρως την σύλληψη των ΔΕΔ και ζήτησε έμμεσα τη θέσπιση σαφών κριτηρίων και επαρκή χρηματοδότηση. Τελευταία, η ΟΚΕ εξέφρασε την δυσανεξία της διότι η πρόοδος στην ανάπτυξη των ΔΕΔ ήταν πιο αργή από ό,τι αναμενόταν αρχικά και ότι απουσίαζε μια γενική στρατηγική. Η ΟΚΕ είχε ζητήσει να υποβληθεί σύντομα μια επισκόπηση του συνόλου των ΔΕΔ, την οποία θα έπρεπε να ακολουθήσει μια αξιολόγηση της προόδου και η θέσπιση στόχων για το μέλλον.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Κατ'αρχήν, η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την συνεχή εξέταση της λειτουργίας των κανονισμών όπως ο 2236/95, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι βελτιώνονται με βάση την αποκτηθείσα εμπειρία και ότι ανταποκρίνονται ουσιαστικά στους στόχους για τους οποίους έχουν θεσπισθεί. Η ΟΚΕ συμφωνεί με όσα αναφέρει η Επιτροπή στην αιτιολογική έκθεση και, συγκεκριμένα, ότι η πρόταση αναθεώρησης του κανονισμού υποβάλλεται στην κατάλληλη χρονική στιγμή.

4.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τις ουσιαστικές προτάσεις που συνοψίζονται στο σημείο 2.1 ανωτέρω. Επίσης, θεωρεί ότι όλες αυτές συμβαδίζουν με την αποτελεσματικότερη χορήγηση της κοινοτικής χρηματοδοτικής ενίσχυσης, η οποία εστιάζεται κυρίως σε εκείνους τους τομείς όπου μπορεί να αποτελέσει μέσο για την προώθηση της ανάπτυξης τόσο στρατηγικών έργων όσο και έργων με κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου και για την ενθάρρυνση συμπτωμάτων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η χρήση κοινοτικής χρηματοδότησης δικαιολογείται πλήρως, είναι προς όφελος των κύριων στρατηγικών στόχων, και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη και τον ιδιωτικό τομέα να αναλάβουν έργα στον τομέα των ΔΕΔ διότι, εάν δεν υπήρχαν τα εν λόγω κίνητρα, είναι πιθανόν τα έργα αυτά να μην πραγματοποιούντο ποτέ.

4.3. Όσον αφορά τη στρατηγική, η ΟΚΕ προσδίδει ιδιαίτερη σημασία στην πρόταση αναθεώρησης του άρθρου 4, παρ. 1, εδάφιο α), προκειμένου να καταστεί δυνατή η 100 % κοινοτική χρηματοδότηση μελετών γενικής στρατηγικής φύσης οι οποίες αναλαμβάνονται με δική της πρωτοβουλία. Το πεδίο για τέτοιου είδους μελέτες είναι σημαντικό προκειμένου να εξασταθούν τόσο ο όγκος όσο και τα είδη των μεταφορών από τη

μια κοινοτική περιφέρεια στην άλλη ενόψει του καθορισμού της βέλτιστης δυνατής χρήσης των διαφόρων τρόπων μεταφοράς (μεμονωμένων ή συνδυασμένων). Η συγγέντρωση παρόμοιων δεδομένων έχει ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξη ενός οικολογικού κλάδου συνδυασμένων μεταφορών, όπως η ακτοπλοΐα. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η πραγματοποίηση τέτοιου είδους μελετών αποτελεί κύρια προτεραιότητα για την Κοινότητα μετά την αναθεώρηση του κανονισμού.

4.4. Η ΟΚΕ εκφράζει την ιδιαίτερη ικανοποίησή της για την σημαντικά αυξημένη χρηματοδότηση που προβλέπεται για την περίοδο 2000-2006, ιδίως στον τομέα των μεταφορών και ελπίζει ότι τούτο θα είναι κύριας σημασίας για την συνέχιση της ανάπτυξης και την ολοκλήρωση των έργων ΔΕΔ σε έντονο ρυθμό.

4.5. Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση ότι οι αλλαγές στην διαδικασία εκτίμησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης, που ορίζονται στο άρθρο 15 είναι μικρής σημασίας αλλά θεωρεί ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διασφαλισθεί ότι τα έργα που χρηματοδοτούνται από την Κοινότητα ολοκληρώνονται με επιτυχία και επιτυγχάνονται οι στόχοι που αιτιολογούν την κοινοτική παρέμβαση. Η αξιοποίηση της χρηματοδότησης, ο υγιής δημοσιονομικός έλεγχος, και η εξάλειψη της απάτης αποτελούν ουσιαστικά στοιχεία. Η ετήσια έκθεση προς την ΟΚΕ και άλλα όργανα που προβλέπεται από το άρθρο 16 πρέπει να αντικατοπτρίζει την έκβαση της διαδικασίας αυτής στους τομείς της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών, και των μεταφορών.

4.6. Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση της δήλωσης της Επιτροπής ότι, ακόμη και με βάση την παρούσα κατάσταση, ο κανονισμός επιτρέπει τη χρηματοδότηση διασυνδέσεων με τρίτες χώρες. Παράλληλα, επιδοκιμάζει την πρόταση σύμφωνα με την οποία, ενόψει της διεύρυνσης, οι διατάξεις αυτές πρέπει να χρησιμοποιούνται πλέον με πληρέστερο τρόπο και πιστεύει ότι έχουν ιδιαίτερη σημασία για την εκτέλεση, στους δέκα διαδρόμους που διασχίζουν τα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, των έργων υποδομής που καθορίστηκαν από τις πανευρωπαϊκές διασκέψεις για τις μεταφορές.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Αν και η ΟΚΕ, σε γενικές γραμμές, συμφωνεί με τους στόχους των προτεινόμενων τροποποιήσεων του κανονισμού, θεωρεί ότι οι ειδικές διατάξεις που τις θέτουν σε ισχύ θα μπορούσαν, σε ορισμένες περιπτώσεις, να είναι σαφέστερες.

5.2. Η ΟΚΕ κατανοεί ότι η συμμετοχή κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου, η οποία θα επιτραπεί από το νέο άρθρο 4 παρ. 1, εδάφιο ε), και το αναθεωρημένο άρθρο 11, παράγραφος 8, δεν πρόκειται να λάβει τη μορφή άμεσων επενδύσεων σε σχέδια υψηλού κινδύνου αλλά τη χορήγηση περιορισμένων κοινοτικών πόρων (συνολικά από 10 % έως 20 % κατά μέγιστο

(1) ΕΕ C 195 της 18.7.1994, σ. 74.

(2) ΕΕ C 397 της 31.12.1994, σ. 23.

(3) ΕΕ C 129 της 27.4.1998, σ. 58.

(4) ΕΕ C 214 της 10.7.1998.

όριο) σε κατάλληλα θεσμικά επενδυτικά ταμεία κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου, με ανεξάρτητη διαχείριση, και τα οποία θα επενδύσουν σε κατάλληλα σχέδια ΔΕΔ, κατά την κρίση της διαχείρισης. Στόχος μιας τέτοιας κοινοτικής χρηματοδότησης θα πρέπει να είναι η ενθάρρυνση της σύστασης τέτοιων θεσμικών επενδυτικών ταμείων και η προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων για σχέδια ΔΕΔ. Είναι σαφές ότι η Κοινότητα πρέπει να αναπτύξει τα κατάλληλα κριτήρια προκειμένου να προσδιορισθεί κατά πόσο τέτοια επενδυτικά ταμεία είναι επιλέξιμα για την παροχή κοινοτικής χρηματοδότησης. Η συμμετοχή αυτή δεν πρέπει να θεωρηθεί ως ενίσχυση, δεδομένου ότι υπάρχει πιθανότητα οι επενδύσεις να είναι αποδοτικές.

5.3. Στο νέο άρθρο 4, παρ. 3, με τον όρο «πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα» εννοείται ότι εάν η δημόσια χρηματοδότηση είναι περιορισμένη, η χορήγηση κοινοτικών πόρων θα προσελκύσει πρόσθετη ιδιωτική χρηματοδότηση. Η ΟΚΕ, στην γνωμοδότησή της σχετικά με τις συμπράξεις του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, τάχθηκε υπέρ της αυξημένης συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση των σχεδίων ΔΕΔ.

5.4. Ο ενδεικτικός χαρακτήρας του χρηματοδοτικού προγραμματισμού στο πλαίσιο της πολυετούς χρηματοδότησης, όπως ορίζεται από το άρθρο 5α, μπορεί να καθορισθεί σαφέστερα. Με το άρθρο επιδιώκεται να δοθεί η δυνατότητα στην Επιτροπή να λαμβάνει μακροπρόθεσμες αποφάσεις στο πλαίσιο της ετήσιας διαδικασίας του προϋπολογισμού. Μετά

την έγκριση από την Συμβουλευτική Επιτροπή (σύμφωνα με το άρθρο 17), η Επιτροπή θα είναι σε θέση να σχεδιάσει ένα πρόγραμμα χρηματοδότησης, το οποίο να καλύπτει μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο, για την οποία οι ετήσιες χρηματοδοτήσεις θα υπόκεινται στην ανά έτος έγκριση της αρμόδιας για τον προϋπολογισμό αρχής. Συνεπώς, η Επιτροπή θα μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις χρηματοδότησης, οι οποίες θα υπόκεινται στην ετήσια διαδικασία του προϋπολογισμού και να μεταφέρει πόρους από ένα σχέδιο σε ένα άλλο ανάλογα με την πρόοδο που σημειώνει το καθένα. Η αναθεώρηση του άρθρου 10 απαλλάσσει σαφώς την Επιτροπή από την υποχρέωση να ζητεί τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής σε ετήσια βάση για τα σχέδια που περιλαμβάνονται σε ένα πολυετές πρόγραμμα.

5.5. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι πρόκειται για λογική και πρακτική προσέγγιση που θα συμβάλει στον περιορισμό των γραφειοκρατικών καθυστερήσεων.

5.6. Η προσθήκη στο άρθρο 12, παρ. 1, ενός άμεσου ρόλου της Επιτροπής στον τομέα του δημοσιονομικού ελέγχου συγκεκριμένων σχεδίων, πραγματοποιείται ενόψει της κύρωσης της Συνθήκης του Άμστερνταμ, όπου δίνεται η δυνατότητα στην Επιτροπή να χορηγεί χρηματοδοτική ενίσχυση για τα ΔΕΔ σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Η κατάσταση αυτή θα οδηγήσει στην ανάληψη σχεδίων κοινού ενδιαφέροντος, ιδίως στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας όπου λειτουργούν τέτοιες επιχειρήσεις.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

- το «Πέμπτο Πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (1998-2002) Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής σχετικά με τα ειδικά προγράμματα: πρώτο υλικό για συζήτηση»,
- τις «Οκτώ προτάσεις απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με ειδικά προγράμματα εφαρμογής του 5ου προγράμματος-πλαίσιο των κοινοτικών δράσεων στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της επίδειξης (1998-2002)» και
- τις «Δύο προτάσεις απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τα ειδικά προγράμματα εφαρμογής του 5ου προγράμματος-πλαίσιο για τις δράσεις στον τομέα της έρευνας και διδασκαλίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) (1998-2002)»⁽¹⁾

(98/C 407/24)

Στις 10 Νοεμβρίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πέμπτο Πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (1998-2002)».

Το Συμβούλιο αποφάσισε επίσης, στις 9 Ιουλίου 1998 και σύμφωνα με το άρθρο 130 Θ, παράγραφος 4, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και το άρθρο 170 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις ακόλουθες προτάσεις.

Το τμήμα ενέργειας, πυρηνικών θεμάτων και έρευνας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Ιουλίου 1998 με βάση τις εκθέσεις του εισηγητή, κ. Bernabei, και των συνεισηγητών, κ. Cassina, Colombo, Hernández Bataller, Lyons, Malosse, Morgan και Nilsson.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 66 ψήφους υπέρ, μία κατά και μία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συστάσεις

άποψη νέων επαγγελματιών, νέας απασχόλησης, νέων υπηρεσιών, νέων επιχειρήσεων και νέας ανταγωνιστικότητας·

Η ΟΚΕ, έχοντας υπόψη:

1.1. το γενικό πλαίσιο των προτάσεων της Επιτροπής για τα ειδικά προγράμματα του 5ου ΠΠ, την κοινή θέση του Συμβουλίου της 23ης Μαρτίου 1998 για αυτές τις προτάσεις, καθώς και τη σχετική γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου·

1.2. τη νέα διάρθρωση του ΠΠ σε τέσσερα ειδικά θεματικά προγράμματα, τρία ειδικά οριζόντια προγράμματα και το πρόγραμμα για το ΚΚΕρ, η οποία στηρίχθηκε σε μια οπτική ολοκληρωμένη προσέγγισης και ρήξης με τις παλαιότερες προσεγγίσεις του προγράμματος·

1.3. ότι το καινοτόμο μέσο της κεντρικής δράσης αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό στοιχείο αυτής της νέας προσέγγισης, η οποία αποσκοπεί στην επίτευξη μεγαλύτερης συγκέντρωσης, περισσότερης ευελιξίας και αμεσότερου προσανατολισμού των δραστηριοτήτων σε συγκεκριμένους στόχους επίλυσης προβλημάτων του πολίτη, της επιχείρησης και της κοινωνίας από την

1.4. ότι η «αξία του κοινοτικού προϊόντος» είναι απαραίτητη για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των ερευνητικών φορέων στους μηχανισμούς δράσης του 5ου ΠΠ· η αξία αυτή μπορεί να διασφαλισθεί μέσω νέων μεθόδων διαχείρισης, νέων διαδικασιών και νέων διεργασιών διαβούλευσης από τη βάση προς τα άνω και εκ των υστέρων αξιολόγησης των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων επιπτώσεων της κεντρικής δράσης·

1.5. την ανάγκη να εξασφαλισθούν επαρκείς χρηματοδοτικοί πόροι για τις εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η ευρωπαϊκή έρευνα και, πιο συγκεκριμένα, να γίνει θετικό το πρόσημο της τάσης των συνολικών κοινοτικών δαπανών, τηρώντας ταυτόχρονα τους περιορισμούς του γενικού πλαισίου του προϋπολογισμού·

1.6. την ανάγκη να ορισθεί εκ των προτέρων, με τη λήψη των κατάλληλων αποφάσεων, ένα στρατηγικό πλαίσιο για τις τεχνολογικές επιλογές των ευρωπαϊκών οργάνων, καθώς επίσης να καθιερωθεί ένα συστηματικό πλαίσιο παρακολούθησης, μέσω δεικτών επιδόσεων, για την αξιολόγηση, την ολοκλήρωση και τον αναπροσανατολισμό των κεντρικών δράσεων, βάσει ενός ουσιαστικού, αποτελεσματικού, ορατού και ενέχοντα πραγματική ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία μηχανισμού επίλυσης των προβλημάτων·

⁽¹⁾ ΕΕ C 236 της 28.7.1998, σ. 10.

1.7. την ανάγκη για ανοικτή συνεργασία σε θέματα E&TA με τις τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς, με βάση την επίλυση προβλημάτων αμοιβαίου ενδιαφέροντος και την καθιέρωση στενού συντονισμού από άποψη συνοχής και υφιστάμενων συνεργιών μεταξύ των διάφορων διεθνών πτυχών των κεντρικών δράσεων, καθώς και μεταξύ των εθνικών και κοινοτικών πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας, μεταξύ των άλλων και από την άποψη της επιθυμητής ενεργοποίησης των άρθρων 130 Κ, Λ και Ν της Συνθήκης ΕΕ·

1.8. την απαίτηση για συνεχώς στενότερη συνεργασία μεταξύ των ειδικών προγραμμάτων του 5ου ΠΠ και των μη κοινοτικών ευρωπαϊκών οργανισμών και πρωτοβουλιών στον τομέα της έρευνας και, ειδικότερα, το Ευρίκα, το Cost και το ESA·

1.9. την καθοριστική σημασία που έχει για την επιτυχία του 5ου ΠΠ η προαγωγή της καινοτομίας και της συμμετοχής των ΜΜΕ, σε πλαίσιο ενεργού διάδοσης και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων E&TA, ιδίως όσον αφορά τις επιπτώσεις τους στην ανταγωνιστικότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση της ΕΕ, για την οριστική ανατροπή του ευρωπαϊκού παραδόξου της καινοτομίας·

1.10. τη σημασία της ενίσχυσης του νέου ρόλου του Κοινού Κέντρου Ερευνών και της προνομιστικής του θέσης ως παρατηρητηρίου της Κοινότητας, που του επιτρέπει να προβλέπει τις αναφύμενες επιστημονικές και τεχνολογικές προτεραιότητες, να στηρίζει την κοινοτική διοργανική διαδικασία λήψης αποφάσεων, να συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας διεθνούς ευρωπαϊκής διάστασης της E&TA και να εγγυάται επαρκή επίπεδα ποιότητας των κοινοτικών πολιτικών ιδίως στον τομέα των προτύπων, των μετρήσεων και των δοκιμών και της προστασίας και ασφάλειας του πολίτη.

Συνιστά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

1.11. να αφιερωθεί στο 5ο ΠΠ σημαντικά υψηλότερο ποσοστό των συμπληρωματικών κοινοτικών πόρων από αυτό που προτείνεται στην κοινή θέση του Συμβουλίου·

1.12. να διατεθούν για κάθε κεντρική δράση επαρκείς πόροι ώστε να υποκινηθεί η συγκέντρωση μιας κρίσιμης μάζας συνολικών πόρων, ικανής να παράσχει βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες λύσεις σε σύνθετα προβλήματα βάσει προκαθορισμένων ποσοτικών και χρονικών στόχων, με την επικέντρωση ή ενδεχομένως και τη θέσπιση διάφορων κεντρικών δράσεων·

1.13. να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά συστήματα τεχνολογικής και βιομηχανικής αξιολόγησης, ένας πίνακας ελέγχου των κοινοτικών και εθνικών μέτρων για την αυξανόμενη διευκόλυνση της κοινής δράσης και ένα πλαίσιο δεικτών επιδόσεων για την παρακολούθηση των προγραμμάτων και των

κεντρικών δράσεων, σε στενή σύνδεση με την κεντρική δράση που αφορά τη βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών βάσεων·

1.14. να καθιερωθούν αποτελεσματικά συστήματα διαβουλεύσεων από τη βάση προς τα άνω, προσθέτοντας στις ευρωπαϊκές συμβουλευτικές ομάδες ένα δίκτυο εθνικών συμβουλευτικών ομάδων αναφοράς οι οποίες θα παρακολουθούν και θα ελέγχουν τη συμβατότητα των αποτελεσμάτων με τους στρατηγικούς στόχους, μεταξύ άλλων και για να αποφευχθεί η εκ νέου δημιουργία κλειστών λεσχών·

1.15. να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα και η διαφάνεια της ολοκληρωμένης προσέγγισης μέσω ενιαίου προγραμματισμού, κυψελών καινοτομίας και ενιαίου συντονισμού·

1.16. να προσδιορισθούν οι συγκεκριμένες ευθύνες κάθε κεντρικής δράσης με σαφή και ανεξάρτητη διαχείριση, μέσω μόνιμων φόρουμ διαλόγου και αντιπαράθεσης για την εθελοντική σύσταση ομάδων σχεδίων με σαφώς προσδιορισμένους ποσοτικά και χρονικά στόχους και ενδιάμεσες εκθέσεις κατά προκαθορισμένα διαστήματα·

1.17. να προσδιορισθούν συγκεκριμένα κριτήρια και τρόποι αξιολόγησης των προτάσεων με όρους διαφανείς, βέβαιους, προκαθορισμένους και δεδηλωμένους και με επαρκή ομοιογένεια ώστε να επιτρέπεται η εύκολη και ασφαλής πρόσβαση σε όλους·

1.18. να διαμορφωθούν νέες δυνατότητες διαχείρισης της πολυεπιστημονικότητας και της διακλαδικότητας από άποψη ομαδοποίησης και ταυτόχρονης αρχιτεκτονικής διάρθρωσης, μέσω εφαρμοσμένης, γενικής και βασικής έρευνας και δράσεων επίδειξης και της ενσωμάτωσης ΜΜΕ, τελικών χρηστών, δράσεων τυποποίησης, καινοτομίας και αξιοποίησης του ανθρωπίνου δυναμικού·

1.19. να τεθούν σε εφαρμογή, ιδίως σε διεθνές επίπεδο, δράσεις αξιολόγησης, οι οποίες θα προηγούνται, θα συνοδεύουν και θα ακολουθούν τα σχέδια που αναπτύσσονται σε κάθε γεωγραφική περιφέρεια, με τον προσανατολισμό τους προς συγκεκριμένα οφέλη για την επίλυση πραγματικών προβλημάτων προς το αμοιβαίο συμφέρον και με προσφύγη ως επί το πλείστον στο μέσο της συντονισμένης δράσης και των κοινών πρωτοβουλιών·

1.20. να ενεργοποιηθούν μέσα καινοτομίας και συμμετοχής των ΜΜΕ, διευκρινίζοντας τον ρόλο του συντονισμού των κυψελών καινοτομίας σε κάθε κεντρική δράση, εξορθολογίζοντας και απλοποιώντας τις διαδικασίες διαχείρισης και τους κανόνες συμμετοχής για τις ΜΜΕ και τους οργανισμούς υποστήριξης και εκπροσώπησής τους, θέτοντας σε εφαρμογή τα «έξυπνα» δίκτυα μεσολάβησης με συγκριτική αξιολόγηση των βέλτιστων πρακτικών, ένα σύστημα κινητικότητας των ερευνητών στις επιχειρήσεις και το δίκτυο «Ιδρύοντας επιχει-

ρήσεις στην Ευρώπη» και εγκρίνοντας απλοποιημένες δραστηριότητες συνεργατικής έρευνας·

1.21. να στοχοθετηθούν οι δράσεις αξιολόγησης του ερευνητικού ανθρώπινου δυναμικού σε στενή σύνδεση με τις κεντρικές δράσεις των διάφορων θεματικών προγραμμάτων, με ριζικό αναπροσανατολισμό των δραστηριοτήτων προς πιο στενές σχέσεις ολοκλήρωσης του ακαδημαϊκού και του βιομηχανικού κόσμου και τη στροφή τους, μεταξύ άλλων, στην κατάρτιση νέων επαγγελματιών ειδικοτήσεων, συνδεδεμένων κατά πρώτο λόγο με την απόκτηση νέων τεχνολογιών παραγωγής·

1.22. να αναπροσανατολιστεί το πρόγραμμα Ευρατόμ, αφενός, προς την αύξηση της έμφασης στην κεντρική δράση της πυρηνικής σχάσης, προκειμένου να κατοχυρωθεί η ασφάλεια των ευρωπαϊκών πυρηνικών εργοστασίων, και να αναθεωρηθεί ο προσανατολισμός του προγράμματος διάθεσης των πυρηνικών αποβλήτων προς τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, και, τη συνέχιση της υποστήριξης προς το πρόγραμμα σύντηξης παρά τις σημερινές του δυσκολίες·

1.23. να προσδιορισθεί ο νέος στρατηγικός ρόλος του ΚΚΕρ, ενισχύοντας τη λειτουργία της επιστημονικής και τεχνολογικής του υποστήριξης κατά τη χάραξη, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των πολιτικών της ΕΕ, με όρους ανεξαρτησίας και ουδετερότητας, στρατηγικής υποστήριξης της διαδικασίας λήψης αποφάσεων των οργάνων και συστημάτων ποιότητας, προτύπων και προστασίας του καταναλωτή, και στοχοθετώντας ταυτόχρονα τις δραστηριότητές του σε ορισμένους τομείς αριστείας, προκειμένου να διασφαλισθεί κρίσιμη μάζα, προβολή και απότητα των αποτελεσμάτων.

2. Γενικές πτυχές

2.1. Εισαγωγή

2.1.1. Με την παρουσίαση των επίσημων προτάσεων αποφάσεων του Συμβουλίου σχετικά με τα ειδικά προγράμματα υλοποίησης του 5ου ΠΠ δράσεων E&TA της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρατόμ (1998-2000) στις 10 Ιουνίου 1998⁽¹⁾, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ολοκλήρωσε το πλαίσιο των νομοθετικών προτάσεων που προβλέπεται από τον τίτλο XV της Συνθήκης ΕΕ.

2.1.2. Κατά τη σύνοδό του του Δεκεμβρίου 1997, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του σε πρώτη ανάγνωση, ενώ το Συμβούλιο υιοθέτησε την κοινή του θέση επί του θέματος στις 23 Μαΐου 1998. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ολοκλήρωσε εν συνεχεία τη διαδικασία της δεύτερης ανάγνωσης, υιοθετώντας μια σειρά τροπολογιών κατά τη σύνοδο ολομέλειάς του του Ιουνίου 1998.

2.1.3. Η ΟΚΕ είχε επανειλημμένα την ευκαιρία να εκφράσει τη γνώμη της για τα προκαταρκτικά έγγραφα και τις επίσημες προτάσεις του 5ου ΠΠ και, συγκεκριμένα, στις 26-27 Φεβρουαρίου 1998 για την ανακοίνωση «Για να διαπλάσουμε το

μέλλον», στις 1-2 Οκτωβρίου 1997 για το έγγραφο εργασίας σχετικά με τους «Επιστημονικούς και τεχνολογικούς στόχους» και τις προτάσεις αποφάσεων για το 5ο ΠΠ ΕΚ και Ευρατόμ και, τέλος, στις 10-11 Δεκεμβρίου 1997 για τις τροποποιημένες προτάσεις αποφάσεων για το 5ο ΠΠ ΕΚ και Ευρατόμ και στις 29-30 Απριλίου 1998 για τις προτάσεις αποφάσεων σχετικά με τους κανόνες συμμετοχής και τη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

2.1.4. Η ΟΚΕ υπογράμμισε ιδιαίτερα:

- την επείγουσα ανάγκη αναπροσδιορισμού του πολυετούς προγραμματισμού των δράσεων E&TA βάσει μιας πραγματικής κοινής ευρωπαϊκής στρατηγικής,
- την ανάγκη άμεσης συμμετοχής των ερευνητικών φορέων και των τελικών χρηστών, και ιδίως των ΜΜΕ, στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την εκτέλεση του ΠΠ,
- την ανάγκη συγκέντρωσης της δράσης σε περιορισμένο αριθμό κεντρικών δράσεων, προκειμένου να τονισθεί η ευρωπαϊκή πρόσθετη αξία από άποψη προβολής και απότητας των αποτελεσμάτων και της συνακόλουθης εμπλοκής των πολιτών, μέσω μιας ελάχιστης κρίσιμης μάζας δημόσιων και ιδιωτικών πόρων ύψους 1 000 Ecu για κάθε κεντρική δράση,
- την απαίτηση μιας διαφανούς, συνεκτικής και ελέγκτης αρχιτεκτονικής του προγράμματος και μιας διαχείρισης περιορισμένου κόστους,
- την ανάγκη ολοκληρωμένης προσέγγισης των εθνικών, κοινοτικών και ευρωπαϊκών δημόσιων και ιδιωτικών ερευνητικών προσπαθειών,
- την απαίτηση εξασφάλισης κοινοτικών χρηματοδοτικών πόρων ίσων με 17 000 εκατ. Ecu για το σύνολο του ΠΠ,
- τη δυνατότητα συνεχούς παρακολούθησης της εφαρμογής των ειδικών προγραμμάτων και ενδιάμεσης αξιολόγησής τους.

2.1.5. Συνεπώς, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάνθηκε υπέρ της χρηματοδότησης του ΠΠ με 15 333 εκατ. Ecu για τις δράσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και 1 467 εκατ. Ecu για το πρόγραμμα Ευρατόμ, προσδιορίζοντας σε δέκα περίπου κεντρικές δράσεις το επίπεδο συγκέντρωσης που απαιτείται για την αποτελεσματική υλοποίηση των στόχων, οι οποίοι θα πρέπει να προσδιορισθούν ποσοτικά και χρονικά, βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα και να αφορούν την επίλυση προβλημάτων των πολιτών, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας.

2.1.6. Η ΟΚΕ έχει, εξάλλου, επισημάνει στον στόχο που αφορά την άρση του ευρωπαϊκού παραδόξου της καινοτομίας μια προτεραιότητα γενικεύσιμη σε όλο το κοινοτικό προγραμματικό πλαίσιο και έχει υπογραμμίσει την ανάγκη δημιουργίας πλαισίων συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ των κοινοτικών προγραμμάτων και των αντίστοιχων εθνικών: μόνο με τη συνένωση των προσπαθειών που καταβάλλονται στα διάφορα επίπεδα θα μπορέσει να αντιμετωπισθεί επιτυχώς η πρόκληση της παγκοσμιοποίησης της ελευθέρωσης των αγορών και της επιτάχυνσης της διεργασίας της καινοτομίας.

⁽¹⁾ COM(98) 305 και COM(98) 306.

2.2. Γενικό πλαίσιο των προτάσεων

2.2.1. Η ΟΚΕ σημειώνει την απόφαση της Επιτροπής να οργανώσει την πρώτη δράση του 5ου ΠΠ σε τέσσερα ειδικά προγράμματα με τα εξής θέματα:

- I. Ποιότητα ζωής και διαχείριση των έμβιων συστημάτων
- II. Κοινωνία των πληροφοριών φιλική προς τον χρήστη
- III. Ανταγωνιστική και αειφόρος ανάπτυξη
- IV. Διατήρηση του οικοσυστήματος.

Στα προγράμματα αυτά προστίθενται τα τρία οριζόντια προγράμματα που προβλέπονται για τη δεύτερη, την τρίτη και την τέταρτη δράση και το ειδικό πρόγραμμα για το ΚΚΕρ, ενώ στο πρόγραμμα-πλαίσιο Ευρατόμ προβλέπονται άλλα δύο ειδικά προγράμματα.

2.2.2. Η ΟΚΕ έχει ήδη υπογραμμίσει θετικά τη ρήξη με το παρελθόν, ιδίως όσον αφορά τον ορισμό του νέου μέσου της κεντρικής δράσης ως «συμπλέγματος μικρών και μεγάλων σχεδίων εφαρμοσμένης, γενικής και βασικής έρευνας και, εάν χρειάζεται, επίδειξης, προσανατολισμένων προς μία πρόκληση ή ένα κοινό ευρωπαϊκό πρόβλημα, οι στόχοι του οποίου προσδιορίζονται ποσοτικά και χρονικά: κάθε κεντρική δράση θα πρέπει να έχει χρονικά περιορισμένη διάρκεια, η οποία θα εξαρτάται από τα πραγματικά επιτυγχανόμενα αποτελέσματα στην αγορά-στόχο, να ενσωματώνει δράσεις τυποποίησης, καινοτομίας, αξιοποίησης και διάδοσης και να περιλαμβάνει ιδίως τη συμμετοχή των ΜΜΕ ως ουσιώδες και ευδίδροτο στοιχείο».

2.2.3. Υπό το πρίσμα των στόχων της συγκέντρωσης, ο αριθμός των κεντρικών δράσεων που αποτέλεσε αντικείμενο διοργανικής συναίνεσης, ήτοι 20 για το ΠΠ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και 2 για το πρόγραμμα Ευρατόμ, κρίνεται από την ΟΚΕ υπερβολικός και επιβεβαιώνει τις ανησυχίες της σχετικά με έναν υπέρμετρο πολλαπλασιασμό των κεντρικών δράσεων, ο οποίος αντιβαίνει στη λειτουργία που τους αποδίδεται ως «λύσεων βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων προβλημάτων προς όφελος του πολίτη, της επιχείρησης και της κοινωνίας από άποψη ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης».

2.2.4. Όσον αφορά την ευελιξία κατά την εκτίμηση των προτεραιοτήτων, για την οποία έχουν προβλεφθεί ως και ενδεχόμενες αναπροσαρμογές του προϋπολογισμού σε περίπτωση ανάγκης, πρωτίστως στο εσωτερικό κάθε θεματικού προγράμματος, η ΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι πρέπει να «αποφευχθεί μια πενταετής σκλήρωση και μια αναγκαστική χρηματοδότηση δραστηριοτήτων με ελάχιστες δυνατότητες απορρόφησης, πράγμα που θα μείωνε την επιστημονική αριστεία τους και, επομένως, το επίπεδο της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας». Το πρόβλημα, όμως, είναι πώς να ορισθεί αυτή η ευελιξία με βάση αντικειμενικά δεδομένα και όχι κατά προαίρεση.

2.2.5. Συνεπώς, η ΟΚΕ δεν μπορεί παρά να επαναλάβει ό,τι έχει ήδη υπογραμμίσει ευρέως σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της σχετικά με την έλλειψη επαρκούς αριθμού μέσων τεχνολογικής και βιομηχανικής αξιολόγησης, όπως και ενός συνόλου συστηματικών δεικτών επίδοσης.

2.2.6. Κατ'αρχήν, αυτοί οι δείκτες επίδοσης θα πρέπει να επιτρέπουν να προσδιορίζεται, εάν αυτό χρειάζεται, κατά πρόγραμμα και κατά μεμονωμένη κεντρική δράση, το επίπεδο της αντιστοιχίας προς τις απαιτήσεις της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας και της βελτίωσης των βασικών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, των στρατηγικών ικανοτήτων και της απορρόφησης των ενδιαφερόντων βιομηχανικών τομέων, της προβολής και της ευρωπαϊκής διάστασης, της αλληλεπίδρασης μεταξύ των κοινοτικών, των ευρωπαϊκών και των εθνικών δράσεων και, τέλος, της δημιουργίας νέων καινοτόμων επιχειρήσεων, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και νέων αγορών.

2.2.7. Κατά την ΟΚΕ, η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να εκφράσει με σαφήνεια το περιεχόμενο των κεντρικών δράσεων υπό μορφή προβλημάτων προς επίλυση και συγκεκριμένων και ποσοτικοποιήσιμων βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων στόχων, αποφεύγοντας την επανάληψη μακροσκελών καταλόγων θεματικών προτεραιοτήτων, που παραθέτουν για κάθε κεντρική δράση, χωρίς συγκεκριμένη σειρά σπουδαιότητας, 20-30 θέματα που αποκαλούνται «προτεραιότητας». Αν η Επιτροπή δεν μπορεί να το κάνει αυτό κατευθείαν στην απόφαση για τα ειδικά προγράμματα, είναι εξαιρετικά σημαντικό, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, να προβεί σε μια ποιοτική επιλογή και σε έναν ποσοτικό και χρονικό προσδιορισμό στο πλαίσιο μιας εκ των υστέρων αξιολόγησης του αντίκτυπου του συνόλου των στόχων που είχαν προσδιορισθεί προηγουμένως, κατά τη χάραξη των προγραμμάτων εργασίας, των οποίων πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα.

2.2.8. Η ΟΚΕ δεν μπορεί, ωστόσο, να κρύψει τις ανησυχίες της σχετικά με τις ενδεχόμενες επιπτώσεις αυτής της νέας κοινοτικής προσέγγισης, δεδομένης:

- της ανυπαρξίας προκαθορισμένου στρατηγικού πλαισίου για την καθοδήγηση των τεχνολογικών επιλογών των ευρωπαϊκών οργάνων,
- της περισσότερο τυπικής παρά ουσιαστικής συγκέντρωσης του ΠΠ σε τέσσερα ειδικά προγράμματα, αν ληφθεί υπόψη ο πολλαπλασιασμός των κεντρικών δράσεων σε περισσότερες από 20, στις οποίες προστίθενται πάνω από 100 επιστημονικοί και τεχνολογικοί στόχοι, οι οποίοι διαρθρώνονται σε εκατοντάδες διαφορετικές προτεραιότητες E&TA,
- της εννοιολογικά και ουσιαστικά αδικαιολόγητης διάκρισης μεταξύ των κεντρικών δράσεων και των ερευνητικών δραστηριοτήτων γενικού χαρακτήρα.

2.2.9. Η ΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι τα συστήματα διαχείρισης της Επιτροπής πρέπει να συμφωνούν με την ολοκληρωμένη προσέγγιση και τον προσανατολισμό των κεντρικών δράσεων προς χρονικά και ποσοτικά προκαθορισμένους στόχους και να συνοδεύονται από επαλήθευση της πραγματικής «παραγωγικότητας» των χρημάτων των φορολογουμένων που επενδύονται στην κοινοτική έρευνα, σύμφωνα με την αρχή «value for money».

2.3. Οργανωτικό, διαδικαστικό και διαχειριστικό πλαίσιο

2.3.1. Η ΟΚΕ έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα και έντονα την ανάγκη για ριζική αλλαγή της προσέγγισης της διαχείρισης και των διαδικασιών των κοινοτικών προγραμμάτων Ε&ΤΑ, όπως προκύπτει άλλωστε από την τελευταία έκθεση των ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων⁽¹⁾ και από την έκθεση Davignon, η οποία έδειξε ότι η ποιότητα των κοινοτικών ερευνητικών δραστηριοτήτων εξαρτάται στενά από τη διαφάνη και αποτελεσματική τους διαχείριση.

2.3.2. Η προβληματική της διαχείρισης είναι, πράγματι, ουσιώδης για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των ερευνητικών φορέων στην «αξία του κοινοτικού προϊόντος», με απτό παράδειγμα τους μηχανισμούς εφαρμογής των δράσεων του 5ου ΠΠ: ελλείψει ριζικών τροποποιήσεων των μεθόδων διαχείρισης και των διαδικασιών, η πολυπλοκότητα της νέας αρχιτεκτονικής του 5ου ΠΠ και η αβεβαιότητα όσον αφορά την ικανότητά του να επιτύχει συγκεκριμένα αποτελέσματα από άποψη ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο ως και το ίδιο το μέλλον των πενταετών κοινοτικών προγραμμάτων.

2.3.3. Το υφιστάμενο γραφειοκρατικό βάρος μαρτυρείται τόσο από το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της εκδήλωσης ενδιαφέροντος και της οριστικής υπογραφής της σύμβασης όσο και από το βάρος των διοικητικών δαπανών που είναι εγγενείς στη διαχείριση του προγράμματος και που ανέρχονται σχεδόν σε 8 % του συνολικού προϋπολογισμού του 5ου ΠΠ. Η ΟΚΕ πιστεύει, αφενός, ότι ο χρόνος της διαδικασίας επιλογής πρέπει να περιορισθεί το πολύ σε έξι μήνες αντί του σημερινού μέσου όρου που υπερβαίνει το έτος και, αφετέρου, ότι οι διοικητικές δαπάνες θα πρέπει να μειωθούν.

2.3.4. Όσον αφορά τη μεταρρύθμιση των συμβουλευτικών διαχειριστικών διαρθρώσεων, η ΟΚΕ χαίρεται για τη μείωση των επιτροπών του προγράμματος από 18 σε 8, με τη μείωση του αριθμού των ειδικών προγραμμάτων. Η δυνατή και επιθυμητή ελάφρυνση της διαχείρισης που προκύπτει από αυτή τη μείωση δεν θα πρέπει, ωστόσο, να οδηγήσει σε υποτίμηση της ανάγκης για συχνότερες συναντήσεις τους ούτε της δυνατότητας κάθε επιτροπής να προβλέπει υποεπιτροπές για κάθε κεντρική δράση στην περίπτωση των ειδικών προγραμμάτων της πρώτης δράσης.

2.3.5. Η ΟΚΕ υποστηρίζει έντονα την πρόταση της Επιτροπής να συσταθούν Ευρωπαϊκές Συμβουλευτικές Ομάδες (ΕΣΟ) κατά κεντρική δράση ή κατά ομάδα ομογενών κεντρικών δράσεων, με διασφάλιση ίσης εκπροσώπησης των φορέων και των τελικών χρηστών της έρευνας, όπως και των διάφορων εθνικοτήτων: εξάλλου, η ανανέωση της διετούς θητείας τους θα πρέπει να είναι μερική και προγραμματισμένη κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η συνέχειά τους.

2.3.5.1. Οι ΕΣΟ πρέπει να έχουν συγκεκριμένο ρόλο στην κατάρτιση των προγραμμάτων εργασίας και των προκηρύξεων υποβολής προτάσεων, καθώς και στη διάρθρωση (ομαδοποίηση) των σχεδίων και τον προσανατολισμό τους προς την

καινοτομία και την αγορά. Αντίθετα, δεν πρέπει να προσδιορίζουν ad hoc κριτήρια αξιολόγησης των προτάσεων ούτε να επιλέγουν τις πληροφορίες που διατίθενται στους δυνητικούς συμμετέχοντες. Πρέπει περισσότερο να επικουρούν την Επιτροπή στην εκ των προτέρων αξιολόγηση του αντίκτυπου των διάφορων κεντρικών δράσεων κατά τη δημοσίευση των σχετικών προκηρύξεων υποβολής προτάσεων, να παρακολουθούν την εξέλιξή τους και να αξιολογούν τα ενδιάμεσα αποτελέσματα για να προσανατολίσουν τις προτεραιότητές τους.

2.3.5.2. Για κάθε οριζόντιο ειδικό πρόγραμμα πρέπει επίσης να προβλεφθεί, εκτός από την επιτροπή προγράμματος, και μία ΕΣΟ, η οποία θα συνδυάζει αρμοδιότητες προσανατολισμού και κατάρτισης των προγραμμάτων εργασίας και των προκηρύξεων υποβολής προτάσεων και συντονισμού των κεντρικών δράσεων με τα θεματικά προγράμματα και το ΚΚΕρ.

2.3.6. Κατά την ΟΚΕ, είναι εξαιρετικά σημαντικό κάθε κοινοτική ΕΣΟ να αντιστοιχεί σε ένα δίκτυο εθνικών συμβουλευτικών ομάδων αναφοράς, οι οποίες θα παρακολουθούν και θα ελέγχουν τη συμβατότητα των αποτελεσμάτων με τους στρατηγικούς στόχους, μεταξύ άλλων και για να αποφευχθεί η εκ νέου δημιουργία κλειστών λεσχών.

2.3.7. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η ολοκληρωμένη προσέγγιση του 5ου ΠΠ θα αποβεί αποτελεσματική, ελκυστική και διαφανής, με την προϋπόθεση ότι η σύνδεση μεταξύ των διάφορων κοινοτικών πολιτικών και δράσεων θα διασφαλίζεται με την ενότητα της προοπτικής, της καινοτομίας και του συντονισμού, η οποία θα διευκολύνει τον προσανατολισμό των προτεραιοτήτων των κεντρικών δράσεων.

2.3.8. Όσον αφορά την ευθύνη της διαχείρισης, η ΟΚΕ έχει αποφανθεί υπέρ του προσδιορισμού ενός υπευθύνου για κάθε κεντρική δράση, ο οποίος θα διασφαλίζει τη σαφή και αναμφισβήτητη διαχείρισή της σε συνεργασία με τους υπευθύνους των άλλων κεντρικών δράσεων και των άλλων κοινοτικών πολιτικών, καθώς και με τους φορείς και τους χρήστες της έρευνας. Κατά την ΟΚΕ, δηλαδή, οι διαφανείς, απλοποιημένες και ορθολογικές διαδικασίες διαχείρισης, που εγγυώνται ισότητα πρόσβασης και περιορισμένες προθεσμίες, δαπάνες και γραφειοκρατικά βάρη, είναι τουλάχιστον εξίσου σημαντικές με τους στρατηγικούς στόχους αυτούς καθαυτούς: μια πολύπλοκη αρχιτεκτονική, σαν αυτή που θέλει να δώσει στην κοινοτική ερευνητική δράση το 5ο ΠΠ, μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο μέσω της αποτελεσματικότητάς της, ειδάλλως υπάρχει κίνδυνος προοδευτικής επανεθνικοποίησης του όλου συστήματος.

2.3.9. Ενόψει της κυρώσεως της Συνθήκης του Άμστερνταμ, η οποία προβλέπει συμβουλευτικό ρόλο της ΟΚΕ έναντι του ΕΚ μεταξύ άλλων και σε θέματα κοινοτικής πολιτικής έρευνας και τεχνολογικής καινοτομίας, η ΟΚΕ προετοιμάζεται να δραματίσει ενεργό ρόλο, ιδίως όσον αφορά την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του 5ου ΠΠ από την άποψη των αποτελεσμάτων των δράσεων Ε&ΤΑ που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του.

2.3.10. Προς τούτο, η ΟΚΕ θα μπορούσε να συνδεθεί στενά με ένα σύστημα συστηματικής παρακολούθησης ενός μελλοντι-

⁽¹⁾ COM(97) 149 της 16.4.1997.

κού Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Έρευνας και Καινοτομίας, προσανατολισμένου προς:

- τη διενέργεια, σε στενή συνεργασία με το ΕΚ, ελέγχων, κατά κεντρική δράση ή κατά ομάδα κεντρικών δράσεων, της πραγματικής και αποτελεσματικής συμμετοχής των φορέων και των χρηστών της έρευνας και της επίτευξης πραγματικής προόδου προς την επίλυση των προβλημάτων προτεραιότητας που έχουν προσδιορισθεί,
- τη διαδραμάτιση ενεργού ρόλου εντός ενός μόνιμου πλαισίου διαλόγου των εμπειρογνομόνων, της βιομηχανίας, των υπευθύνων για τη λήψη αποφάσεων και των οικονομικών και κοινωνικών χρηστών και φορέων με την υποστήριξη του Ιδρύματος Τεχνολογικών Προοπτικών (IPT) της Σεβίλλης, εν είδει αλληλεπίδρασης μεταξύ ζήτησης και προσφοράς, ώστε να λαμβάνονται καλύτερα υπόψη οι ανάγκες της αγοράς και να υποδεικνύονται ενδεχόμενες αναπροσαρμογές των προγραμμάτων και των δράσεων σε ετήσια βάση,
- τη συνεργασία σε δράσεις συγκριτικής αξιολόγησης των βέλτιστων πρακτικών, ώστε να επιτευχθεί θετική αλληλεπίδραση της δυναμικής τεχνολογία-καινοτομία-απασχόληση, συλλέγοντας και διανέμοντας τα αποτελέσματα στον κόσμο της βιομηχανίας, της εργασίας και των χρηστών της οργανωμένης πολιτικής κοινωνίας, την οποία εκπροσωπεί η ΟΚΕ, και ευνοώντας τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ τεχνολογίας και κοινωνίας,
- τη συμμετοχή στη διαδικασία της τεχνολογικής και βιομηχανικής αξιολόγησης, συνεισφέροντας, βάσει των δεικτών επίδοσης, την πείρα της από την πραγματική οικονομία και προωθώντας την ανταλλαγή χρήσιμων και συγκρισιμων πληροφοριών σχετικά με τις προοπτικές και τα σενάρια που καταρτίζονται στα διάφορα επίπεδα, σε στενή συνεργασία με ένα ανανεωμένο δίκτυο ETAN,
- τη συμβολή στην κατάρτιση πινάκων συστηματικής σύγκρισης των εθνικών, κοινοτικών και εξωκοινοτικών μέτρων στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, για να επιτρέψει στους φορείς και στους τελικούς χρήστες της έρευνας να χρησιμοποιούν κοινά μέσα στα διάφορα επίπεδα και να προσφεύγουν, αν χρειάζεται, στα μέσα των άρθρων 130 Κ, Λ και Ν της Συνθήκης ΕΕ, σύμφωνα με κανόνες προσδιορισμένους εκ των προτέρων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2.3.11. Η ΟΚΕ υποστηρίζει, εξάλλου, έντονα την εκπροσώπησης της, έστω και ως παρατηρητή, στον νέο οργανισμό με τις δύο συνελεύσεις που θα αντικαταστήσει τις σημερινές ΕΣΤΑ και ΙΡΔΑΚ και που θα έχει ως καθήκον να επικουρεί την Επιτροπή κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων και ιδίως των κεντρικών δράσεων.

2.4. Οικονομικό πλαίσιο

2.4.1. Η ΟΚΕ υπογράμμισε ήδη τη σκοπιμότητα της διατήρησης ορισμένης ευελιξίας στην κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων ανάλογα με τα αποτελέσματα του ελέγχου της πραγματικής επίτευξης των ενδιάμεσων στόχων των υλοποιούμενων ερευνητικών δράσεων. Η κλιμακωτή καταβολή της χρηματοδότησης κατά τη διάρκεια των περιόδων 1998-1999 και 2000-2002 ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πόρων που προ-

βλέπονται από τις πολυετείς οικονομικές προοπτικές μπορεί να ενταχθεί σ' αυτή τη λογική.

2.4.2. Ανεξαρτήτως τούτου, η ΟΚΕ επαναλαμβάνει τις ανησυχίες της για τη σημαντική μείωση των πόρων που διατίθενται για το 5ο ΠΠ όπως αυτοί προσδιορίζονται στην Κοινή Θέση του Συμβουλίου, ήτοι 14 000 εκατ. Ecu, και υπενθυμίζει την πρότασή της για συνολικά κονδύλια ύψους 17 000 εκατ. Ecu, έναντι των 16 300 εκατ. Ecu που προτείνει η Επιτροπή και των 16 700 που έχει προτείνει το ΕΚ σε πρώτη ανάγνωση.

2.4.3. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει, επίσης, την ανησυχία της όσον αφορά την ύπαρξη συνοχής μεταξύ του ορισμού των κεντρικών δράσεων και των πόρων που διατίθενται για αυτές, ώστε να μπορέσει να υπάρξει αποτελεσματική κινητοποίηση σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο και επίτευξη συγκεκριμένων και ευδιόρατων στόχων. Από αυτήν την άποψη, η ΟΚΕ κρίνει ακατάλληλη και αντιρρεαλιστική τη χορήγηση χρηματοδοτήσεων κυμαινόμενων μεταξύ 120 και 200 εκατ. Ecu σε κεντρικές δράσεις όπως «Η πόλη του μέλλοντος και η πολιτιστική κληρονομιά», οι «Τεχνολογίες για τις χερσαίες και τις θαλάσσιες μεταφορές» ή «Η γήρανση του πληθυσμού», οι οποίες αντιμετωπίζουν ένα πλήθος σύνθετων και ζωτικών για την κοινωνία, την επιχείρηση και τον πολίτη προβλημάτων, ενώ θα διέθετε στην κεντρική δράση της αεροναυπηγικής ποσό σχεδόν ίσο με το άθροισμα των ποσών που διατίθενται για τις τέσσερις κεντρικές δράσεις που αφορούν τα προβλήματα του περιβάλλοντος.

2.4.4. Όσον αφορά τις κεντρικές δράσεις των οποίων η χρηματοδότηση περιορίζεται σε ποσά χαμηλότερα των 200 εκατ. Ecu, παρά την πλειάδα των δεδηλωμένων τους στόχων, η ΟΚΕ φοβάται μην αναπαραχθούν οι αδυναμίες των ειδικών προγραμμάτων του παρελθόντος, με τον διασκορπισμό των περιορισμένων πόρων σε μυριάδες μικροσχέδια, τα οποία, μην μπορώντας προφανώς να λύσουν τόσο πολύπλοκα προβλήματα, καταλήγουν να αυτοτροφοδοτούνται και να αυτοδικαιολογούνται.

2.4.5. Η ΟΚΕ επιθυμεί, επίσης, να διατηρηθεί στο ίδιο επίπεδο η χρηματοδότηση του προγράμματος για το ΚΚΕρ, διότι η μείωσή της στο επίπεδο που προτείνεται στην Κοινή Θέση του Συμβουλίου θα επέφερε αυτομάτως την κατάργηση ορισμένων οργάνων του και την παραμόρφωση του ρόλου του ως ουδέτερου και υπερεθνικού κέντρου ερευνών στην υπηρεσία των κοινοτικών οργάνων και πολιτικών.

2.4.6. Σε σχέση με τα οριζόντια προγράμματα, η ΟΚΕ πιστεύει ότι εκείνα που αφορούν την καινοτομία και τις ΜΜΕ και τη διεθνή συνεργασία δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να πέσουν κάτω από το ελάχιστο επίπεδο χρηματοδότησης που προβλεπόταν στο 4ο ΠΠ και ότι πρέπει, αντίθετα, να προσαρμοσθούν στις κρίσιμες προκλήσεις, αφενός, του ευρωπαϊκού παραδόξου της καινοτομίας και, αφετέρου, της διεθνοποίησης των αγορών και της αλληλεπίδρασης με όλα τα άλλα πλαίσια ευρωπαϊκής συνεργασίας.

2.4.7. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει, τέλος, την απόλυτη ανάγκη οργανικών και συστηματικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των δράσεων του προγράμματος-πλαισίου Ε&ΤΑ και των παρεμβά-

σεων των διαρθρωτικών ταμείων, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ), του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤΕΠ) και των μηχανισμών συνεργασίας και τεχνικής υποστήριξης Phare, Tacis και MEDA, με σκοπό την όλο και πιο στενή συνοχή και συντονισμό μεταξύ των κοινοτικών πολιτικών και από διαδικαστική άποψη.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

3. Πρώτη δράση: Εφαρμογή των προγραμμάτων έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης

Η ΟΚΕ υπογραμμίζει τις εξής πτυχές σε σχέση με το γενικό πλαίσιο εφαρμογής των ειδικών προγραμμάτων, στα οποία διαρθρώνεται η πρώτη δράση:

- η επικέντρωση των ερευνητικών δράσεων σε αναπτυξιακούς στόχους αντικειμενικής προτεραιότητας πρέπει να συνοδευτεί από τη δυνατότητα συμμετοχικού ελέγχου και επαλήθευσης των ενδιάμεσων και των τελικών αποτελεσμάτων των ερευνητικών σχεδίων, ούτως ώστε να μπορεί να ελέγχεται και να αναπροσανατολίζεται η έρευνα με επαρκή ευελιξία και όχι σε βάση αποκλειστικά ελεύθερης προαίρεσης·
- ο επικριτέος πολλαπλασιασμός του αριθμού των κεντρικών δράσεων, καθώς και των θεμάτων και των προτεραιοτήτων Ε&ΤΑ στις οποίες βασίζονται, πρέπει, επομένως, να συνοδευτεί από νέες δυνατότητες διαχείρισης της πολυεπιστημονικότητας και της διακλαδικότητας, όπως και της σφαιρικότητας, από άποψη ομαδοποίησης και ταυτόχρονης αρχιτεκτονικής διάρθρωσης, μέσω εφαρμοσμένης, γενικής και βασικής έρευνας και δράσεων επίδειξης και της ενσωμάτωσης ΜΜΕ και τελικών χρηστών, δράσεων τυποποίησης, καινοτομίας, αξιοποίησης και διάδοσης, κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού και διαστάσεων ευρωπαϊκής — ιδίως στο πλαίσιο του Ευρής — και διεθνούς συνεργασίας για κάθε κεντρική δράση·
- η μετάβαση από την αρχή της ατομικής ανταγωνιστικότητας στην αρχή της ανταγωνιστικότητας του συστήματος, όπου όλοι οι φορείς της έρευνας συνενώνονται σε μια κοινή προσπάθεια παροχής πολυτεχνολογικών λύσεων σε κοινά προβλήματα του πολίτη, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας, καθιστά αναγκαία τη δημιουργία μόνιμων πλαίστων διαλόγου και αντιπαράθεσης, με σκοπό μεταξύ άλλων να ενθαρρυνθεί η εθελοντική σύσταση — ως απάντηση σε σαφείς προκηρύξεις υποβολής προτάσεων, επικεντρωμένες σε κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα — συμπλεγμάτων φορέων και σχεδίων γύρω από σαφώς προσδιορισμένους, ποσοτικά και χρονικά, στόχους, με καθεστώς πνευματικής ιδιοκτησίας και εσωτερικές σχέσεις μεταξύ των διάφορων συμμετεχόντων όπως στα «πρωτόκολλα συμφωνίας» του Ευρής: αυτές οι ομάδες ολοκληρωμένων και συμπληρωματικών μεταξύ τους σχεδίων θα επιτρέψουν τη συγκέντρωση των πόρων σε αριθμητικά περιορισμένα «συμπλέ-

ματα σχεδίων», παρέχοντας έτσι μεγαλύτερη διαχειριστική αυτονομία, απλοποίηση και διοικητική αποκέντρωση, με τη βοήθεια και υπό την παρακολούθηση της ΕΣΟ αναφοράς·

- αυτή η νέα πρακτική της συμμετοχής στις δράσεις των ειδικών θεματικών προγραμμάτων θα πρέπει να συνοδευτεί από ορισμένες αλλαγές στα κριτήρια και τους τρόπους αξιολόγησης, οι οποίοι θα πρέπει να είναι διαφανείς, βέβαιοι, προκαθορισμένοι και δεδηλωμένοι και με επαρκή ομοιογένεια ώστε να επιτρέπουν εύκολη και ασφαλή πρόσβαση σε όλους, αλλά θα πρέπει να λαμβάνουν περισσότερο υπόψη τις πτυχές της αγοράς και του κοινωνικο-οικονομικού αντίκτυπου της έρευνας· η δε επιλογή των υπευθύνων για την αξιολόγηση θα πρέπει αναγκαστικά να γίνεται με βάση τη νέα πολυεπιστημονική και διακλαδική προσέγγιση που απορρέει από τον προσανατολισμό «problem solving»·
- ο καταμερισμός των κοινοτικών πόρων στα τέσσερα ειδικά προγράμματα αντικατοπτρίζει τις αρχικές προτάσεις της Επιτροπής, που ήταν διαρθρωμένες σε τρία θέματα και για τις οποίες η ΟΚΕ είχε ήδη την ευκαιρία να εκφραστεί (γνωμοδότηση CES 1407/97): συγκεκριμένα, οι πόροι του τωρινού πρώτου ειδικού προγράμματος (2 635 εκατ. Ecu) και της περιβαλλοντικής συνιστώσας του τέταρτου (1 340 εκατ. Ecu) αντιστοιχούν στους πόρους του αρχικώς προταθέντος πρώτου προγράμματος «Ανακάλυψη του πλούτου των έμβιων συστημάτων και των οικοσυστημάτων», το δεύτερο πρόγραμμα «Δημιουργία κοινωνίας των πληροφοριών φιλικής προς τον χρήστη» (3 925 εκατ. Ecu) παρέμεινε ως είχε, ενώ οι πόροι του τωρινού τρίτου ειδικού προγράμματος (2 895 εκατ. Ecu) και της ενεργειακής συνιστώσας του τέταρτου (980 εκατ. Ecu) αντιστοιχούν στους πόρους του αρχικώς προταθέντος προγράμματος «Προώθηση της ανταγωνιστικής και αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης»·
- όσον αφορά, τέλος, τους πόρους που διατίθενται για κάθε κεντρική δράση, για τις δράσεις Ε&ΤΑ γενικού χαρακτήρα και στήριξης των υποδομών θα έπρεπε να επιφυλαχθούν κατά προτεραιότητα χρηματοδοτικά ποσά που να εξασφαλίζουν την κρίσιμη μάζα που θα επιτρέψει την ταχεία και καλή αντιμετώπιση των προβλημάτων που αποσκοπούν να επιλύσουν, κάτι που δεν συμβαίνει με τις κεντρικές δράσεις «Γήρανση του πληθυσμού», «Τεχνολογίες για τις χειρσαίες και τις θαλάσσιες μεταφορές» και «Η πόλη του μέλλοντος», όπου από τη μία πλευρά ορισμένες διακρίσεις μεταξύ θεμάτων γενικής Ε&ΤΑ και κεντρικών δράσεων είναι αρκετά ασαφείς, ενώ από την άλλη η δραστηριότητα γενικής έρευνας λαμβάνει πόρους σαφώς υψηλότερους από τις ίδιες τις κεντρικές δράσεις, όπως στην περίπτωση του προγράμματος «Ανταγωνιστική και αειφόρος ανάπτυξη»·
- ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στους ιδιαίτερους τρόπους υλοποίησης κάθε ειδικού προγράμματος όσον αφορά τα μέτρα στήριξης, συντονισμού, τεχνολογικών προοπτικών και αξιολόγησης του κοινωνικο-οικονομικού αντίκτυπου, καθώς και στην κατάλληλη προσφυγή, εκτός από τις δράσεις επιμερισμένων δαπανών και τις άμεσες

δράσεις του ΚΚΕρ, σε συντονισμένες δράσεις σύνδεσης με τις εθνικές δράσεις, προσανατολισμένες προς τους ίδιους στόχους με τις κεντρικές.

3.1. *Πρώτο ειδικό πρόγραμμα «Ποιότητα ζωής και διαχείριση των βιολογικών πόρων»*

3.1.1. Στρατηγικοί στόχοι

3.1.1.1. Η αναφορά στην ποιότητα ζωής και την υγεία δημιουργεί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για μια ολοκληρωμένη και «συστηματική» προσέγγιση και για πιο θετικά αποτελέσματα εφαρμογής, για να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στις ανάγκες της κοινωνίας και των καταναλωτών, και να ευνοούν την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση, καθώς και για την έντονη παρουσία επιχειρήσεων στους τομείς που τα εφαρμόζουν.

3.1.1.2. Τούτο ανταποκρίνεται καλύτερα στα γενικά κριτήρια που υπονοεί η ίδια η πρόταση της Επιτροπής και τα οποία η ΟΚΕ έχει αποδεχτεί σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, ιδιαίτερα δε:

- α) στην ευκρίνεια και στην απτή πραγματικότητα για τον πολίτη·
- β) στην ικανότητα απορρόφησης των ενδιαφερόμενων βιομηχανικών τομέων που έχουν ήδη μια σταθερή δομή και ταυτόχρονα διαδεδομένη παρουσία των ΜΜΕ·
- γ) στην ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία, για την κυκλοφορία των προϊόντων, για την διεθνοποίηση των παραγωγικών τομέων και την επιστημονική τους αριστεία που έχει ήδη επιβεβαιωθεί·
- δ) στην ικανότητα σύνδεσης εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών προγραμμάτων·
- ε) στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων σε βιομηχανικές ζώνες όπου η παρουσία μεγάλων, μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων και ο πολλαπλασιασμός των ιδιωτικών ή δημόσιων πανεπιστημιακών ερευνητικών κέντρων ανοίγει προοπτικές για πολλούς χρήστες και για τη διάδοση προς τομείς όπου η παρουσία της έρευνας δεν είναι αισθητή (αγροτοβιομηχανικός τομέας και παραγωγή τροφίμων).

3.1.1.3. Η κοινοτική συμβολή, που προστίθεται σε μια σημαντική εθνική δραστηριότητα και στη δραστηριότητα που προκύπτει από τις ιδιωτικές επενδύσεις, χάρη σε επιχειρήσεις που επενδύουν υψηλά ποσοστά του κύκλου εργασιών τους σε ερευνητικές δράσεις, είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων με επακόλουθη αύξηση νέων ειδικευμένων θέσεων απασχόλησης που ευνοούν την κινητικότητα των ερευνητών λόγω του πολυεθνικού χαρακτήρα των προγραμμάτων.

3.1.1.4. Οι δημοσιεύσεις διεθνούς αξίας, ο αριθμός των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και οι επιπτώσεις τους στο σύνολο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που έχουν κατατεθεί, η ανταγωνιστική θέση σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο, η ικανότητα δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και η άσκηση θετικής επι-
ρ

ρής στο εμπορικό ισοζύγιο είναι ακόμα περισσότερο ενισχυμένες από την εστίαση σε πιο ομοιογενείς και διασυνδεδεμένους τομείς (βιοτεχνολογία, φαρμακευτική βιομηχανία, αγροτοβιομηχανικός τομέας, υγεία).

3.1.2. Κεντρικές δράσεις

3.1.2.1. Υγεία, διατροφή και περιβαλλοντικοί παράγοντες

3.1.2.1.1. Ο γενικός στόχος βελτίωσης της υγείας των πολιτών μέσω της προσφοράς ασφαλών, υγιεινών και ισορροπημένων τροφίμων δεν πρέπει να οδηγήσει σε μείωση της έμφασης και προβλήματα της υγείας αυτής καθ'εαυτής, δεδομένου ότι η ερευνητική δραστηριότητα στο πεδίο αυτό αποτελεί έντονη επιθυμία των ευρωπαίων πολιτών.

3.1.2.1.2. Η βελτίωση των συστημάτων παραγωγής πρέπει να αποσκοπεί κυρίως στην ποιότητα των προϊόντων διατροφής, στη μείωση των παραγόντων πιθανών κινδύνων, που συνδέονται με την υπερβολική χρήση χημικών προϊόντων στα λιπάσματα και για την καταπολέμηση κάθε παθογόνου οργανισμού. Οι πτυχές αυτές δεν περιλαμβάνονται στην παρούσα διατύπωση.

3.1.2.1.3. Η πρόταση έρευνας των αλληλεπιδράσεων διατροφής και υγείας πρέπει να προσανατολίζεται στην μελέτη των συνεπειών μιας φυσικής διατροφής, με οργανοληπτικές ιδιότητες για την τόνωση του μη ειδικού φυσικού ανοσοποιητικού συστήματος του έμβιου οργανισμού, για τις οργανικές ανισορροπίες, και τις ψυχολογικές ή νευρολογικές ασθένειες.

3.1.2.2. Έλεγχος των λοιμωδών νόσων

3.1.2.2.1. Η αλλαγή στον τίτλο επισημαίνει τη θέληση απομάκρυνσης από την αρχική προσέγγιση που επικεντρωνόταν στα εμβόλια, και θα εκτιμηθεί από το πόσο επιτρέπει την κάλυψη ευρύτερου αριθμού νέων ή επανεμφανιζόμενων λοιμωδών νόσων, χωρίς να αποκλειστεί καμιά και κατά συνέπεια με μια επιλογή που αναγκαστικά θα είναι υπέρ σχεδίων ακόμη μεγαλύτερης επιστημονικής αξίας.

3.1.2.2.2. Είναι ευπρόσδεκτη η λεπτομερέστερη παρουσίαση και η στοχοθέτηση των δράσεων που προκύπτουν από την ερμηνεία των διαφόρων σημείων των ειδικών δράσεων έρευνας που θεωρούνται ως οι πλέον σκόπιμες.

3.1.2.2.3. Μπορούν επίσης να αναπτυχθούν ακόμη περισσότερο στις υποδείξεις για τους στόχους τα θέματα της πρόληψης που όχι μόνον είναι εξαιρετικά σημαντική για τις ιογενείς και λοιμωδείς νόσους, αλλά που αποτελεί την πλέον ενδεδειγμένη προσέγγιση για τη μείωση των δαπανών στον τομέα της υγείας, ιδιαίτερα αν εκτιμηθούν σε ευρωπαϊκή και όχι μόνον σε εθνική κλίμακα.

3.1.2.2.4. Κρίνεται σκόπιμο να συμπεριληφθεί εκ νέου και σαφώς η αναφορά στην καταπολέμηση του AIDS λόγω των επιδημιολογικών συνεπειών και λόγω του φαινομένου ιογενούς αλλαγής/προσαρμογής που μπορεί να ανοίξει νέους δρόμους για την καταπολέμηση των ασθενειών.

3.1.2.3. Το «εργοστάσιο κύτταρο»

3.1.2.3.1. Οι γενικοί στόχοι αυτής της κεντρικής δράσης, με την ευρύτερη διατύπωση που εγκρίθηκε είναι πλήρως αποδεκτοί. Υπάρχει ωστόσο ο κίνδυνος το ειδικό πρόγραμμα να επικεντρώνεται υπέρ το δέον στις παραγωγικές διαδικασίες και στην παραγωγή συγκεκριμένων ουσιών.

Ενδείκνυται να καταστεί σαφέστερη η ανάγκη μιας περισσότερου εμβριθούς γνώσης των βιολογικών διεργασιών προκειμένου να εκτιμηθεί κάθε δυνατή επίπτωση της αλλαγής τους στο οικοσύστημα και την οικονομία.

3.1.2.3.2. Οι ερευνητικές δράσεις που αναφέρονται στα σημεία είναι μεν σωστά διαρθρωμένες αλλά φαίνεται να αποκλείουν τη δυνατότητα προσφυγής σε μη συμβατικές προσεγγίσεις, διεργασίες και φυσικά, και όχι μόνο συνθετικά, προϊόντα: αυτός ο κλάδος έρευνας έχει αποδείξει ότι μπορεί να έχει χρήσιμες πολυτομεακές εφαρμογές, και για το λόγο αυτό θα πρέπει να αναφέρεται ρητά.

3.1.2.3.3. Είναι πλήρως αποδεκτή η τελευταία πρόταση που περιλαμβάνει τη μελέτη νέων προτύπων που να αντικαθιστούν τη χρήση πειραματόζωων με κυτταρικές καλλιέργειες.

3.1.2.4. Περιβάλλον και υγεία

3.1.2.4.1. Αυτή η κεντρική δράση που υπάρχει μόνο στην κοινή θέση περιλαμβάνει ερευνητικές δράσεις που η Επιτροπή είχε ορθότερα συμπεριλάβει στην πρώτη κεντρική δράση, με στόχο την καλύτερη κατανόηση των αλληλεπιδράσεων των γενετικών, φυσιολογικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών παραγόντων οι οποίοι αποτελούν τη βάση για την καλή κατάσταση της υγείας.

3.1.2.4.2. Η ΟΚΕ όπως έχει ήδη επιβεβαιώσει στη γνωμοδότησή της⁽¹⁾ της 1ης Οκτωβρίου 1997, καλεί να μειωθεί ο αριθμός των κεντρικών δράσεων συμπεριλαμβάνοντας την παρούσα δράση στην πρώτη κεντρική δράση ή έστω με τις κοινές διαρθρώσεις και διαχείριση.

3.1.2.5. Βιώσιμη διαχείριση της γεωργίας, της αλιείας και της δασοκομίας, καθώς και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αγροτικών ζωνών

3.1.2.5.1. Το εύρος αυτής της θεματικής ενότητας δεν φαίνεται να βελτιώνει τον καθορισμό των στρατηγικών στόχων εφόσον η ερευνητική δράση που αφορά τόσα θέματα θα μπορούσε να αποτελέσει θεματικό πρόγραμμα αφ'εαυτής και όχι μια κεντρική δράση.

3.1.2.5.2. Η ευρύτητα του θέματος δείχνει, κατά την άποψη της ΟΚΕ, την έλλειψη μιας σαφούς στρατηγικής αντίληψης των τομέων έρευνας που είναι πιο δεκτικοί στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και της απασχόλησης, πράγμα που έχει ήδη επισημανθεί στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση.

3.1.2.5.3. Η ΟΚΕ γνωρίζοντας ότι μια ολοκληρωμένη και διεπιστημονική προσέγγιση δεν επιτυγχάνεται με την άθροιση διαφόρων θεμάτων, κάνει έκκληση για εκ νέου επεξεργασία του σχεδίου αυτού προκειμένου να ανταποκρίνεται καλύτερα στα γενικά κριτήρια που έχουν καθοριστεί για να εξασφαλίζουν μια ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.

3.1.2.6. Γήρανση του πληθυσμού

3.1.2.6.1. Ο γενικός στόχος της πρόληψης και της θεραπείας ασθενειών που συνδέονται με την ηλικία και με καταστάσεις αναπηρίας ήταν καλύτερα διατυπωμένος στην πρόταση της Επιτροπής. Στην κοινή θέση του Συμβουλίου αντιθέτως η έμφαση φαίνεται να δίνεται σε πολιτικές και παρεμβάσεις για τη μείωση του κοινωνικού κόστους και τούτο έρχεται σε αντίφαση με την επιλογή ότι κάθε πτυχή που αφορά την υγεία και την κοινωνική ασφάλιση εμπίπτει στην αρμοδιότητα του κάθε κράτους μέλους.

3.1.2.6.2. Το φαινόμενο της γήρανσης του πληθυσμού συνεπάγεται άμεσες προκλήσεις όπως η καταπολέμηση εκφυλιστικών — ειδικά των ασθενειών Αλτσχάιμερ και Πάρκινσον — χρόνιων και καρδιαγγειακών παθήσεων που εμφανίζονται όλο και συχνότερα στους ηλικιωμένους. Για το λόγο αυτό οι ασθενείς αυτές δεν θα πρέπει να αναφέρονται στις δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών αλλά σε τούτη τη συγκεκριμένη κεντρική δράση.

3.1.2.6.3. Η κλινική έρευνα χρήζει μεγαλύτερης προσοχής διότι αποδεικνύεται βασική για την κατανόηση των μηχανισμών απορρόφησης των φαρμάκων, την αλληλεπίδραση φαρμάκων και τροφίμων, ούτως ώστε να επιτευχθεί ορθολογικότερη χρήση των φαρμάκων στην ομάδα του πληθυσμού όπου είναι μεγαλύτερη η χρήση τους.

3.1.2.6.4. Ενδείκνυται ορισμένες ερευνητικές δράσεις που αναφέρονται στα διάφορα σημεία να συμπεριληφθούν στις δραστηριότητες έρευνας πολλαπλών εφαρμογών τόσο λόγω του οριζόντιου χαρακτήρα τους όσο και λόγω των συμπληρωματικών γνώσεων που αντιπροσωπεύουν για τις περισσότερες κεντρικές δράσεις ακόμη και άλλων θεματικών προγραμμάτων (π.χ. δημογραφική και επιδημιολογική έρευνα για τους ηλικιωμένους στο πλαίσιο των μεταφορών, του συστήματος στέγασης, των πηγών ενέργειας, κ.λπ.).

3.1.2.6.5. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποστηρίξει την αρχική διατύπωση αυτής της κεντρικής δράσης, επειδή θεωρεί ότι η σημασία των περιλαμβανόμενων θεμάτων είναι τέτοια που χρήζει ειδικής ερευνητικής δράσης.

3.1.2.6.6. Η ΟΚΕ τονίζοντας την ανεπάρκεια των χρηματοοικονομικών πόρων που προβλέπονται για την κύρια αυτή δράση καλεί την Επιτροπή να τους αυξήσει στο 12 % τουλάχιστον των ποσών που έχουν καθοριστεί για το πρώτο ειδικό πρόγραμμα.

3.1.3. Δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών

3.1.3.1. Οι δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών θα πρέπει να έχουν τη διπλή λειτουργία καθορισμού νέων χώρων έρευνας και ανάπτυξης τεχνολογιών πολλαπλών εφαρμογών

⁽¹⁾ ΕΕ C 355 της 21.11.1997, σ. 38.

στην υπηρεσία των τελικών χρηστών⁽¹⁾, καθώς και στήριξης των κεντρικών δράσεων τις οποίες συμπληρώνουν.

Στόχος τους είναι να συμβάλουν στη διατήρηση και στην ανάπτυξη της ροής ιδεών και γνώσεων στην ΕΕ, καθώς και τις τεχνολογικές ικανότητες της ΕΕ σε περιορισμένο αριθμό πρωταρχικών τομέων έρευνας και τεχνολογιών πολλαπλών εφαρμογών.

3.1.3.2. Οι προτάσεις δράσης που παρουσιάζονται στο πρώτο από τα θεματικά προγράμματα δεν φαίνεται να ανταποκρίνονται όλες σε παρόμοιες προτεραιότητες, αλλά φαίνεται να λειτουργούν περισσότερο συμπληρωματικά, με την έννοια ότι καλύπτουν τομείς που δεν περιλαμβάνονται στις κεντρικές δράσεις, ή να επαναφέρουν απλά τα ειδικά προγράμματα που τέθηκαν σε εφαρμογή με το 4ο πρόγραμμα πλαίσιο.

3.1.3.3. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών

3.1.3.3.1. Η ΟΚΕ επισημαίνει τις σημαντικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ της πρότασης της Επιτροπής και της κοινής θέσης του Συμβουλίου και εκφράζει την επιθυμία να εξεταστούν με μεγαλύτερη προσοχή αυτά τα σημεία χωρίς να αγνοηθεί η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά την πρώτη ανάγνωση.

3.1.3.3.2. Χρόνιες και εκφυλιστικές νόσοι (ιδιαίτερα καρκίνος και διαβήτης), καρδιαγγειακές παθήσεις και σπάνιες ασθένειες: αυτά τα θέματα έρευνας, τα οποία όπως σωστά αναφέρεται, απαιτούν μια διεπιστημονική προσέγγιση που να κινείται από την αιτιολογία στη διάγνωση, από την πρόληψη στη θεραπεία και στην εφαρμογή προηγμένης τεχνολογίας ιατρικών και μη οργάνων, έχουν το χαρακτηριστικό να ανταποκρίνονται σε μια άμεση σημαντική ανάγκη υγείας, να είναι στρατηγικά και εμφανή στον πολίτη, να μπορούν μεταφέρουν πόρους, τεχνολογίες και εμπειρίες διαφόρων προελεύσεων, για τις οποίες η ΕΕ πρωτοστατεί στην εφρμοσμένη έρευνα και στην ανάπτυξη, και τα πρακτικά αποτελέσματα των οποίων μπορεί να έχουν άμεσες συνέπειες στην απασχόληση και στην ανταγωνιστικότητα.

Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά θα δικαιολογούσαν οι παρεμβάσεις αυτές να ενταχθούν περισσότερο στις κεντρικές δράσεις και λιγότερο στις δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών.

3.1.3.3.3. Πιστή στην αρχή που αναφέρει στη γνωμοδότησή της της 1ης Οκτωβρίου 1997, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προτείνει τη συμπερίληψη αυτών των δραστηριοτήτων έρευνας στις υφιστάμενες κεντρικές δράσεις, όπως για παράδειγμα, τις χρόνιες και εκφυλιστικές νόσους στην κεντρική δράση iii, τις καρδιαγγειακές παθήσεις στην iv, τις σπάνιες νόσους στην ii (επαναλαμβάνοντας την σύσταση του ΕΚ).

3.1.3.3.4. Έρευνα για τα γονιδιώματα και για τις γενετικές ασθένειες: το θέμα αυτό ορθά εντάσσεται στις δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών λόγω της μακροπρόθεσμης προοπτικής τους, του οριζόντιου χαρακτήρα του σε σχέση με τις αντίστοιχες κεντρικές δράσεις, καθώς και λόγω της σύνδεσης με άλλα θεματικά προγράμματα, λαμβανομένων υπόψη των τεχνολογιών και των μέσων που χρησιμοποιούνται.

3.1.3.3.5. Οι νευροεπιστήμες: η δραστηριότητα αυτή όπως και η πρώτη έχει όλα τα χαρακτηριστικά για να υπαχθεί σε μια κεντρική δράση. Για τους ήδη αναφερόμενους λόγους, η Επιτροπή καλείται να επανεξετάσει την υφιστάμενη ταξινόμηση εντάσσοντας αυτές τις δραστηριότητες στις κατάλληλες κεντρικές δράσεις, συμπεριλαμβανομένων και άλλων θεματικών προγραμμάτων (π.χ. νέα μέθοδος διάγνωσης μέσω εικόνων), αφήνοντας στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων πολλαπλών εφαρμογών μόνο θέματα που ανταποκρίνονται πραγματικά στον ορισμό της δραστηριότητας πολλαπλών εφαρμογών, όπως π.χ. η σύνδεση βιολογικών και ψυχολογικών διεργασιών.

3.1.3.3.6. Έρευνα στον τομέα της δημόσιας υγείας και της υγιεινολογικής περιθάλψης: η κοινωνική σημασία των θεμάτων αυτών είναι αναμφισβήτητη, αλλά δύσκολα εντάσσονται σε καθαρά ερευνητικές δράσεις και με τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται στα έγγραφα της Επιτροπής. Η ΟΚΕ προτείνει να επανεξεταστεί το περιεχόμενο της δράσης αυτής προκειμένου να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες των πολιτών και στις δυνατότητες βιομηχανικής χρήσης, για την αποφυγή σπατάλης πόρων και ενέργειας σε θέματα που δεν ανταποκρίνονται στα βασικά κριτήρια που έχουν καθοριστεί και παρουσιάζουν απλά ενημερωτικό ενδιαφέρον (π.χ. αποτελεσματικότητα και σχέση κόστους/αποτελεσματικότητας της δράσης για την υγεία: αξιολόγηση των προτύπων της υγιεινολογικής περιθάλψης).

3.1.3.3.7. Μελέτη των προβλημάτων βιοϊατρικής δεοντολογίας και βιοηθικής με σεβασμό των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων: είναι πλήρως αποδεκτές οι «αιτιολογήσεις» που αναφέρει η Επιτροπή.

Οι «στόχοι και οι δραστηριότητες E&TA» που αναφέρονται σε αυτό φαίνεται να αφορούν περισσότερο προηγούμενες εμπειρίες παρά μελλοντικές κατευθύνσεις. Η ΟΚΕ προτείνει η ηθική διάσταση να τεθεί ως βάση για κάθε δραστηριότητα έρευνας, εντάσσοντας τα κατάλληλα «έχοντα υπόψη» στις αρχικές «αιτιολογήσεις» κάθε προγράμματος.

3.1.3.3.8. Μελέτη των κοινωνικοοικονομικών πτυχών της ανάπτυξης των βιοεπιστημών και των βιοτεχνολογιών στην οπτική της βιώσιμης ανάπτυξης (αντίκτυπος στην κοινωνία, την οικονομία, την απασχόληση): ο στόχος της μελέτης αυτής, που αναφέρεται ρητά στην προοπτική της αιφύρου ανάπτυξης, και κατά συνέπεια στις επιπτώσεις της στην οικονομία και την απασχόληση, είναι πλήρως αποδεκτός. Ωστόσο η ΟΚΕ θεωρεί ότι, δεδομένης της παρουσίας του ειδικού θεματικού προγράμματος για την αιφύρο ανάπτυξη, είναι ορθότερο να συμπεριληφθεί στις δραστηριότητες έρευνας πολλαπλών εφαρμογών του θέματος αυτού μια δραστηριότητα που να αφορά την εκτίμηση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων, κυρίως στην οικονομική ανάπτυξη και στην απασχόληση, κάθε δραστηριότητας έρευνας που πραγματοποιείται στο πλαίσιο των μεμονωμένων ειδικών προγραμμάτων του 5ου προγράμματος-πλαίσιο.

⁽¹⁾ ΕΕ C 355 της 21.11.1997, σ. 38.

3.1.4. Στήριξη των υποδομών της έρευνας

3.1.4.1. Η ΟΚΕ συμμερίζεται πλήρως τις «αιτιολογήσεις» που υπάρχουν στο έγγραφο της 5.11.97. Ενδείκνυται ωστόσο η αναφορά σε μια κατάλληλη προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διάδοση των γνώσεων και καθίσταται βασική στη διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ.

3.1.4.2. Δεν είναι σαφής η σημασία της τελευταία πρότασης του σημείου «Βιολογικά δεδομένα και πόροι» δηλαδή η φράση «εγκαταστάσεις προκλινικής και κλινικής έρευνας». Το θέμα αυτό έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο διαφόρων κανονισμών σε κοινοτικό επίπεδο, καθώς και διεθνών ρυθμίσεων έως την πρόσφατη οδηγία της για τις «Ορθές κλινικές πρακτικές», για την οποία η ΟΚΕ κατέστησε πρόσφατα τη γνωμοδότησή της⁽¹⁾, που βρίσκεται για συζήτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

3.1.4.3. Η ΟΚΕ προτείνει για το λόγο αυτό την τροποποίηση του σημείου αυτού προς την κατεύθυνση των επιδημιολογικών πτυχών που συνδέονται με τις πτυχές έρευνας του παρόντος ειδικού προγράμματος.

3.2. «Δεύτερο ειδικό πρόγραμμα: Μία φιλική προς τον πολίτη κοινωνία της πληροφορίας»

3.2.1. Επιστημονική και τεχνολογική προοπτική και στόχοι

3.2.1.1. Γενικές Παρατηρήσεις

3.2.1.1.1. Το Πρόγραμμα Τεχνολογίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΤΚΠ) εισάγει μία νέα προσέγγιση του θέματος της Κοινωνίας της Πληροφορίας του Προγράμματος Πλαισίου. Αφενός η σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών, της τεχνολογίας της πληροφορίας, των μέσων και των άλλων εννοιών αναγνωρίστηκε σε μία περιεκτική και ολοκληρωμένη προσέγγιση των τεχνολογιών, των συστημάτων, των εφαρμογών και των υπηρεσιών. Αφετέρου, οι δυνατότητες στρατηγικής της Κοινωνίας της Πληροφορίας αναγνωρίστηκαν μέσω προγραμμάτων τα οποία σχεδιάστηκαν προκειμένου να αναπτύξουν τις δυνατότητες των τεχνολογιών.

3.2.1.1.2. Η ΟΚΕ υποστηρίζει σε μεγάλο βαθμό αυτή τη συνολική πολιτική. Τρεις από τις τέσσερις κύριες δράσεις που καθορίστηκαν για την υποστήριξη του θέματος θέτουν ως στόχο να εξασφαλίσουν ότι τα προγράμματα ΠΠ θα ικανοποιήσουν τις ανάγκες των ατόμων και των επιχειρήσεων. Πιστεύουμε ότι αυτός είναι ο ορθός δρόμος για να αποκομίσει η Ευρώπη τα οικονομικά οφέλη και τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα από τις Τεχνολογίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Η Ευρώπη πρέπει να υλοποιήσει την Κοινωνία της Πληροφορίας.

3.2.1.1.3. Όσον αφορά τις απαραίτητες τεχνολογίες, συστήματα και υποδομή υπάρχει η τέταρτη κύρια δράση με μία επιπλέον μακροπρόθεσμη γενική δραστηριότητα και/ή μία

έρευνα υψηλότερου κινδύνου για μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες. Μέσω των τεσσάρων κύριων δράσεων, η κυριότερη έμφαση δίνεται στο λογισμικό, συστήματα και εφαρμογές τα οποία στηρίζονται στις βασικές αρχιτεκτονικές και υποδομές. Τα πλεονεκτήματα της κοινωνίας της πληροφορίας πρέπει να επιτευχθούν μέσω αυτών των εφαρμογών νέου λογισμικού και συστημάτων και θα εξεταστούν τα κεντρικά ζητήματα χρηστικότητας, διαλειτουργικότητας, αξιοπιστίας και οικονομικού κόστους. Η ΟΚΕ εκφράζει πολύ θετική άποψη όσον αφορά την προσέγγιση αυτή η οποία αξιοποιεί τις δυνατότητες λογισμικού και συστημάτων της Ευρώπης και της παρέχει τη δυνατότητα να κυριαρχήσει στον κόσμο των Κοινωνιών της Πληροφορίας.

3.2.1.1.4. Οι πρώτες τρεις κύριες δράσεις για την κοινωνία των πληροφοριών θα λάβουν αντίστοιχα το 17 % του θεματικού προϋπολογισμού, η κύρια δράση για τις απαραίτητες τεχνολογίες το 36 % και οι γενικές δραστηριότητες για τις αναδυόμενες τεχνολογίες το 10 %. Η ΟΚΕ συμφωνεί ότι ο καταμερισμός του προϋπολογισμού είναι ορθός και επισημαίνει ότι οι ΤΚΠ λαμβάνουν δικαιολογημένα το μεγαλύτερο ποσό του θεματικού προϋπολογισμού εφόσον, σήμερα, η κοινωνία των πληροφοριών στην Ευρώπη πρέπει να γίνει πραγματικότητα.

3.2.1.2. Ειδικά ζητήματα

3.2.1.2.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως τις προθέσεις του θέματος ΤΚΠ, αλλά η δυνατότητα υλοποίησης του προγράμματος παραμένει ως ερώτημα. Αναγνωρίζεται ότι η νέα δομή του προγράμματος αποτελεί μία ανανεωμένη προσπάθεια όσον αφορά προηγούμενες πρακτικές ώστε να επιτευχθούν πιο απτά αποτελέσματα. Για να επιτευχθεί αυτό απαιτούνται μία ξεχωριστή στρατηγική και ένα καλό σύστημα διαχείρισης.

3.2.1.2.2. Η στρατηγική αναφέρει ότι «η ομαδοποίηση και ο συντονισμός θα χρησιμοποιούνται για την εστίαση, το συντονισμό και την ενοποίηση των δραστηριοτήτων» μέσω των κύριων δράσεων. Είναι βασικό να υλοποιηθεί αυτό διότι διαφορετικά υπάρχει ο κίνδυνος, τα σχέδια τα οποία συγκεντρώνονται μόνο σε μία κύρια δράση, να μην διαθέτουν την κρίσιμη μάζα που απαιτείται για επιτυχία. Ωστόσο η επίτευξη της κρίσιμης μάζας του σχεδίου θα αποτελέσει μία άλλη πρόκληση για το σύστημα διαχείρισης.

3.2.1.2.3. Η στρατηγική υπογραμμίζει το ρόλο της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας και επισημαίνει ότι «το παρόν πρόγραμμα θα περιλάβει δράσεις για την ενθάρρυνση της αφομοίωσης των τεχνολογιών της κοινωνίας της πληροφορίας με την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη ώστε να διασφαλισθεί η τήρηση των όρων και προϋποθέσεων για τη χρήση τους.» Το έγγραφο της Επιτροπής αναφέρει επίσης ότι «εκτός από τις επιδείξεις και δοκιμές, θα περιλαμβάνονται δράσεις για την τόνωση της ανάπτυξης και διάδοσης των απαραίτητων δεξιοτήτων για την αφομοίωση αποτελεσμάτων της έρευνας

⁽¹⁾ ΕΕ C 95 της 30.3.1998, σ.1.

και ανάπτυξης (όπως έλεγχοι καταλληλότητας, αξιολογήσεις, ευαισθητοποίηση, δράσεις πρώτου χρήστη και πρωτοβουλιών βέλτιστης πρακτικής) καθώς και δημιουργίας συναίνεσης και δραστηριοτήτων τυποποίησης».

3.2.1.2.4. Η ΟΚΕ εκφράζει τις σοβαρές ανησυχίες της για τις δράσεις που αναφέρθηκαν στα σημεία 1.2.2 ανωτέρω διότι διατυπώνονται μεν εύκολα αλλά δύσκολα ολοκληρώνονται. Αυτό αποτελεί ενδεχομένως την αχίλλειο πτέρνα όλων των προγραμμάτων για την ανάπτυξη της φιλικής προς τον πολίτη κοινωνίας της πληροφόρησης και μπορεί να αποφευχθεί με ένα πολύ αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης.

3.2.1.2.5. Για να καταστεί αποτελεσματικό το σύστημα διαχείρισης, χρειάζεται να εφαρμοστούν ορισμένες ελάχιστες προϋποθέσεις όπως για παράδειγμα:

- η επιλογή σχεδίων θα πρέπει να γίνεται κατόπιν αντικειμενικής αξιολόγησης της σημασίας και της δυνατότητας παραγωγής τους. Στο εξής πρέπει να αποφεύγονται εγκρίσεις σχεδίων πολιτικής σκοπιμότητας·
- οι δυνατότητες αξιοποίησης πρέπει να αποτελούν το πρώτο κριτήριο για την επιλογή σχεδίων·
- η χρηματοδότηση για την αξιοποίηση των σχεδίων πρέπει να ανταποκρίνεται στο ύψος της χρηματοδότησής τους ή και να το υπερβαίνει·
- οι στόχοι του σχεδίου πρέπει να αξιολογούνται ως προς το χρόνο και το αποτέλεσμα. Η σκοπιμότητα αυτών των αξιολογήσεων πρέπει επίσης να αποτελεί μέρος των κριτηρίων επιλογής·
- ειδική αντιμετώπιση των ΜΜΕ. Λόγω των περιορισμένων πόρων που διατίθενται, χρειάζεται ειδική προσοχή η κατάρτιση των ΜΜΕ, η συμμετοχή και η διάδοση των αποτελεσμάτων.

3.2.1.2.6. Λογικά το πρόγραμμα πλαίσιο πρέπει να στηρίζεται στην υφιστάμενη βάση των ΤΚΠ. Δεν υπάρχει στο έγγραφο αναφορά ή αξιολόγηση πάνω σε αυτή τη βάση. Η ΟΚΕ επιθυμεί να διατυπώσει τρεις παρατηρήσεις όσον αφορά την υφιστάμενη βάση.

3.2.1.2.6.1. Για να υλοποιηθεί η Κοινωνία της Πληροφορίας πρέπει να υπάρχει παγκόσμια, προσωπική, επαγγελματική, θεσμική και κυβερνητική πρόσβαση σε ένα ευρυζωνικό δίκτυο. Το σημείο αυτό αναπτύχθηκε στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τη Σύγκλιση⁽¹⁾. Σήμερα δεν υπάρχει ευρυζωνική πρόσβαση ούτε η προοπτική της. Πρέπει να ληφθεί υπόψη το σημείο αυτό.

3.2.1.2.6.2. Υπάρχει μία σημαντική βάση ΤΚΠ η οποία παραμένει ανεκμετάλλευτη. Αυτό που συνήθως απαιτείται δεν είναι μεγαλύτερη έρευνα αλλά ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα το οποίο

θα στηρίζεται σε εφαρμογές και πλαίσιο δράσης που θα παρέχει ελευθερίες. Οι προτάσεις για την ασφάλεια της πληροφορίας μέσω του προγράμματος Ηλεκτρονικού Εμπορίου αποτελούν ενδεικτική περίπτωση.

3.2.1.2.6.3. Δεδομένου ότι πολλές τεχνολογίες βρίσκονται ήδη υπό ανάπτυξη και αν ληφθεί υπόψη το μεγάλο χρονικό διάστημα ανάπτυξης τους, ο περιορισμός όσον αφορά την προανταγωνιστική συνεργασία θα αποτελέσει μεγάλο μειονέκτημα. Αυτό μπορεί να προσφέρει σε άλλες περιοχές όπου ισχύουν άλλοι κανόνες, ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα απέναντι στην Ευρώπη.

3.2.1.2.7. Για να επωφεληθεί ο μέσος ευρωπαίος πολίτης από τα προγράμματα δράσης, είναι σαφές ότι πρέπει να διαθέτει μία κατάρτιση στην εθνική γλώσσα και μία ευκολία στη χρησιμοποίηση διεπαφών εθνικής γλώσσας όσον αφορά τις υπηρεσίες που προτείνονται. Το σημερινό PC είναι εχθρικό προς το μη επαγγελματία. Οι υπηρεσίες που παρέχει η ψηφιακή τηλεόραση βρίσκονται στα πρώτα στάδια τους, οι διεπαφές βρίσκονται ακόμη υπό ανάπτυξη. Το μελλοντικό σύστημα ευρυζωνικών ασύρματων τηλεπικοινωνιών, UMTS, θα προσφέρει τη δυνατότητα διεύθυνσης των εφαρμογών πολυμέσων και θα απαιτήσει ανάπτυξη νέων διεπαφών. Πρέπει να επιτευχθεί, μέσω όλων των κύριων δράσεων, μία συνεπής προσέγγιση επικοινωνίας με το μέσο πολίτη. Οι λύσεις για τους ηλικιωμένους και τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει, με απλό τρόπο, επίσης να διευκολύνουν το «μέσο» πολίτη. Εάν δεν υπογραμμιστεί αυτή η χρηστικότητα ο μέσος πολίτης θα αποκλειστεί από την κοινωνία των πληροφοριών.

3.2.1.2.8. Με την προοπτική της διεύθυνσης της ΕΕ, φαίνεται να παραγνωρίζεται η ευκαιρία συνεργασίας με παράγοντες της αγοράς από υποψήφιες χώρες. Το φάσμα των προβλημάτων εκτείνεται από την προσαρμογή επιπλέον εθνικών γλωσσών έως την επένδυση σε μελλοντικές ευρυζωνικές υποδομές.

3.2.2. Κύρια δράση: Συστήματα και υπηρεσίες για τον πολίτη

3.2.2.1. Υγεία

3.2.2.1.1. Οι αρχές περιγράφουν μία γενικευμένη προσέγγιση η οποία ενδέχεται να ερμηνευθεί ως εθνική. Στο βαθμό που οι ευρωπαίοι πολίτες διασχίζουν όλο και περισσότερα τα σύνορα υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη για διεθνή ιατρική περίθαλψη με διαλειτουργικότητα μεταξύ των γενικών και προσωπικών βάσεων δεδομένων σχετικά με την υγεία.

3.2.2.1.2. Η προσέγγιση καθίσταται δύσκολη διότι προϋποθέτει επίσης τη συντονισμένη ανάπτυξη πολλών παραγόντων που δεν αφορούν τις ΤΚΠ. Το πολυγλωσσικό και πολυπολιτισμικό περιβάλλον θα επιφέρει δυσκολίες· το ίδιο θα συμβεί

⁽¹⁾ ΕΕ C 214 της 10.7.1998.

και στον τομέα της υγείας και της ιατρικής διότι η φαρμακολογία παρουσιάζει μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των περιοχών της κοινότητας

3.2.2.1.3. Για περιφερειακή/εθνική χρήση η παροχή ιατρικής πληροφορίας μεταξύ ιατρικών κέντρων τα οποία χρησιμοποιούν μόνο ένα καθορισμένο ευρυζωνικό δίκτυο δεν θα είναι επαρκής στο βαθμό που μία εξ αποστάσεως ιατρική περίθαλψη ατόμων (τηλεϊατρική) θα απαιτεί ένα σύστημα ευρυζωνικής επικοινωνίας με υψηλού βαθμού ασφάλεια σύνδεσης.

3.2.2.1.4. Τα νέα ατομικά συστήματα υγείας, μπορεί να υποστούν επαναστατικές αλλαγές κατά την επόμενη δεκαετία. Θα χρειαστεί ένας ισχυρός συντονισμός και αναπτύξεις μικροηλεκτρονικής. Αυτό αποτελεί έναν τομέα, όπου η προαγωνιστική συνεργασία ενδέχεται να μην προχωρήσει αρκετά.

3.2.2.2. Δημόσια διοίκηση

3.2.2.2.1. Οι βασικοί τομείς που πρέπει να εξεταστούν είναι η πρόσβαση σε υπηρεσίες και συστήματα και να καταστεί η πληροφορία κατανοητή και χρηστική για τον πολίτη.

3.2.2.2.2. Υπάρχει σαφής κίνδυνος η αναπτυγμένη σχέση ΤΚΠ, μεταξύ διοικήσεων και πολιτών να περιορίσει σημαντικά τα δικαιώματα και την ελευθερία του ατόμου. Πρέπει να ληφθεί υπόψη η διαφύλαξη της αυτονομίας και της ιδιωτικής ζωής των ατόμων απέναντι στο κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.2.2.3. Μεταφορές και τουρισμός

3.2.2.3.1. Οι προτεραιότητες Ε&ΤΑ καθορίζονται βασικά με σαφήνεια αλλά για τον επαγγελματία και τον πολίτη θα ήταν ωφέλιμο να υπογραμμιστούν περισσότερο τα συστήματα πλοήγησης καθώς και άλλες υπηρεσίες οδικής τηλεματικής με ειδική εστίαση τις υπηρεσίες που μπορεί να καθιστούν εφικτή την επαναδρομολόγηση ώστε να ελαχιστοποιείται η συμφόρηση της οδικής κυκλοφορίας, να συντομεύεται ο χρόνος ταξιδιού και να μειώνεται η ρύπανση.

3.2.2.3.2. Η σύνδεση μεταξύ μεταφορών και τουρισμού είναι πραγματική αλλά όχι λογική. Τα θέματα αυτά πρέπει να διαχωριστούν. Η ανάπτυξη και προώθηση του τουρισμού που καθιστά προσίτα τα αξιοθέατα κάθε περιοχής της Ευρώπης προς κάθε άλλη περιοχή του κόσμου συνδέεται στενά με πολιτισμικά και παραδοσιακά προβλήματα και χρειάζεται να εξεταστεί περισσότερο. Η λύση βρίσκεται στη δυνατότητα διαβάθμισης του λογισμικού και του περιεχομένου.

3.2.3. Κύρια δράση: Νέες μέθοδοι εργασίας και ηλεκτρονικού εμπορίου

3.2.3.1. Μέθοδοι εργασίας και εργαλεία υπέρ της ευελιξίας, της κινητικότητας και της τηλεργασίας

3.2.3.1.1. Τα εργαλεία για το σύστημα μάθησης εξ αποστάσεως ενδέχεται να εξεταστούν στο πλαίσιο των συστημάτων εργασίας εξ αποστάσεως.

3.2.3.1.2. Για να μπορέσει η εργασία εξ αποστάσεως να εκπληρώσει τις δυνατότητες της αυτό επίσης εξαρτάται από την πρόσβαση σε παγκόσμια ευρυζωνικά δίκτυα και από την εκπαίδευση του ενδιαφερόμενου ασφαλιζόμενου σε μία ορθή και ασφαλή αυτοδιαχείριση των κανόνων ασφαλείας (χρόνος έκθεσης στους τερματικούς και εργονομικά χαρακτηριστικά των εργαστηρίων, κυρίως).

3.2.3.2. Συστήματα διαχείρισης για προμηθευτές και καταναλωτές

3.2.3.2.1. Πρέπει να συμπεριληφθεί η αποθήκευση στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο. Δεν αναφέρεται τίποτα στο κείμενο σχετικά με την αυτόματη αποθήκευση, ή τις τεχνολογίες αυτόματης παραγγελίας, αν και παρατηρούνται μεγάλες εξελίξεις στον τομέα αυτό. Η σύνδεση ηλεκτρονικού εμπορίου με τη διανομή θα είναι συχνά, όχι μόνο εξ αποστάσεως αλλά και διασυννοριακή.

3.2.3.2.2. Το ηλεκτρονικό εμπόριο θα αποτελέσει μία βασική υπηρεσία στη φιλική προς τον πολίτη κοινωνία της πληροφορίας. Προϋποθέτει όχι μόνο το εμπόριο φυσικών προϊόντων αλλά επίσης και προϊόντων με ψηφιακό περιεχόμενο, για παράδειγμα μουσική, βίντεο και πληροφορόρηση. Πρέπει ακόμη να εξεταστούν πολλά άλλα προβλήματα όπως για παράδειγμα η πνευματική ιδιοκτησία, η προστασία από τις απομμήσεις, η διύλιση κ.λπ., κυρίως στο βαθμό που το Ηλεκτρονικό Εμπόριο μπορεί να αποτελέσει μία παγκόσμια επιχείρηση η οποία χρειάζεται παγκόσμιες προδιαγραφές.

3.2.3.3. Η ασφάλεια της πληροφορίας

3.2.3.3.1. Το ηλεκτρονικό εμπόριο και άλλες συναλλαγές χρειάζονται ισχυρή ασφάλεια κυρίως όσον αφορά τη γνησιότητα και την κρυπτογράφηση. Υπάρχουν πολλές διαθέσιμες τεχνολογίες αλλά απαγορεύεται η χρήση τους από τον υφιστάμενο εθνικό κανονισμό. Επομένως υπάρχει ανάγκη για σύγκλιση μεταξύ δράσεων Ε&ΤΑ, διαδικασιών εφαρμογής και ανάπτυξης κατάλληλων ρυθμιστικών μέτρων.

3.2.4. Κύρια δράση: Περιεχόμενο και εργαλεία των πολυμέσων

3.2.4.1. Διαλογικές ηλεκτρονικές εκδόσεις, ψηφιακή κληρονομιά και πολιτιστικό περιεχόμενο

3.2.4.1.1. Γενικά εξετάζονται μόνο τα βίντεο κατά παραγγελία. Η Ε&ΤΑ θα πρέπει να εξετάσει επίσης τις διαστάσεις

των ειδήσεων κατά παραγγελία, μουσικής κατά παραγγελία, παιγνιδιών κατά παραγγελία κλπ. Σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στην απαιτούμενη πληροφορία μόνο με απλή λειτουργία αναζήτησης της πληροφορίας και ενδέχεται να χρειαστούν τεχνολογίες οι οποίες να βασίζονται σε ένα νέο ευφυή συντελεστή. Υπάρχει επίσης προοπτική ανάπτυξης τεχνολογικών λύσεων για τα προβλήματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

3.2.4.2. Εκπαίδευση και κατάρτιση

3.2.4.2.1. Πρόκειται για ένα θέμα ύψιστης προτεραιότητας διότι η ανεπάρκεια των απαιτούμενων ειδικοτήτων αυξάνεται. Τα δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν παρέχουν επαρκή αριθμό ατόμων τα οποία να διαθέτουν την κατάλληλη ειδικότητα. Υπάρχει πάντοτε μία γενική κατεύθυνση των ιδρυμάτων αυτών να δίνουν έμφαση σε ανθρωπιστικές σπουδές εις βάρος της φυσικής, των μαθηματικών και της μηχανολογίας. Επιπλέον τα ιδρύματα αυτά δεν φαίνονται ικανά να ανταποκριθούν έγκαιρα στις αλλαγές που χρειάζονται. Ωστόσο αυτό αποτελεί ευκαιρία για τα ιδρύματα εκμάθησης εξ αποστάσεως. Μπορούν να αλλάζουν τα προγράμματα τους ακόμη και τη νύχτα... δεν υπάρχει περιορισμός στον αριθμό των σπουδαστών. Τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν σε κάθε σπουδαστή με στόχο τη βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων. Οι ειδικότητες που δημιουργούνται πρέπει να αναγνωρίζονται σε όλα τα κράτη μέλη.

3.2.4.3. Τεχνολογίες της ανθρώπινης γλώσσας

3.2.4.3.1. Οι τεχνολογίες αυτές χρειάζονται άμεσα προκειμένου να δημιουργηθεί μία Ευρωπαϊκή Κοινότητα με πιο παγκόσμιο χαρακτήρα. Είναι ένας τρόπος γεφύρωσης των πολιτισμών χωρίς να καταστρέφεται ή να περιορίζεται η φυσική εξέλιξή τους. Ωστόσο το κείμενο δεν αναφέρει τις βασικές τεχνολογίες που χρειάζονται.

3.2.4.4. Πρόσβαση, διύλιση, ανάλυση και χειρισμός των πληροφοριών

3.2.4.4.1. Η έλλειψη ευρυζωνικών δικτύων πρόσβασης αποτελεί μέγιστο εμπόδιο. Η ανάπτυξη οικονομικών και αξιόλογων υπηρεσιών πρέπει να αναπτυχθεί παράλληλα με τις τεχνολογίες δικτύου πρόσβασης. Με το πρόγραμμα σύγκλισης των ΤΚΠ παρέχεται τώρα η ευκαιρία για συντονισμένες προσπάθειες.

3.2.4.4.2. Οι προτάσεις για ενίσχυση αναπτυξιακών δραστηριοτήτων, κατάταξης, σήμανσης, και διύλισης ώστε να επιτρέπεται η επιλεκτική ανάκτηση και διύλιση πληροφορίας θα αποβεί εξαιρετικά δύσκολη σε ένα πολυπολιτισμικό ευρωπαϊκό περιβάλλον. Πρόκειται για μία ιδιαίτερη πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπίσει την κύρια δράση.

3.2.5. Κύρια δράση: Βασικές τεχνολογίες και υποδομές

3.2.5.1. Τεχνολογίες για την επεξεργασία των πληροφοριών και τη διαχείρισή τους, επικοινωνίες και δίκτυα, συμπεριλαμβανομένης της ευρείας ζώνης, μαζί με την εφαρμογή και διαλειτουργικότητά τους

3.2.5.1.1. Τα πολυμέσα θα διαδραματίσουν ένα κεντρικό ρόλο στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Πρέπει να εξασφαλιστεί ότι μέσω του 5ου Προγράμματος Πλαισίου αναπτύσσεται και τυποποιείται η διαλειτουργικότητα σε όλα τα επίπεδα μεταξύ υπηρεσιών και δικτύων. Εφόσον η Κοινωνία της Πληροφορίας αποκτά παγκόσμιο χαρακτήρα οι αναπτύξεις αυτές πρέπει επίσης να αποκτήσουν παγκόσμιο χαρακτήρα.

3.2.5.2. Τεχνολογίες και μηχανική λογισμικού, συστήματα και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των στατιστικών υψηλής ποιότητας

3.2.5.2.1. Η παράγραφος αυτή επιχειρεί μία σφαιρική προσέγγιση του λογισμικού. Υπάρχουν βασικά τρεις κατηγορίες λογισμικού που πρέπει να εξεταστούν: γενικές εφαρμογές γραφείου, συστήματα χειρισμού και ειδικές εφαρμογές.

3.2.5.2.2. Στην πρώτη κατηγορία η Ευρώπη γενικώς μειονεκτεί, παραδείγματα όμως όπως το SAP αποδεικνύουν ότι αυτό δεν ισχύει πάντοτε.

3.2.5.2.3. Η δεύτερη κατηγορία μπορεί να χωριστεί σε δύο υποκατηγορίες:

α) η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει γενικά PC ή παρόμοια συστήματα χειρισμού υπολογιστών. Πρόκειται για μία σημαντικά αναπτυσσόμενη κατηγορία στην οποία η Ευρώπη φαίνεται να μην συμμετέχει και να μην διαθέτει καμία ειδικότητα

β) η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει εφαρμογές σε ενσωματωμένα λογισμικά. Στον τομέα αυτό είναι σημαντικό για την Ευρώπη να αναπτύξει ένα επίπεδο εξειδίκευσης διότι στην κατηγορία αυτή βρίσκονται πιο συγκεκριμένες λύσεις. Τυπικές εφαρμογές επιχειρούνται σε τηλεοράσεις και βιντεοκασετόφωνα, τηλεχειρισμούς, set-top boxes, σε επιπλάμιους υπολογιστές, σε παντός είδους συσκευές, σε ηλεκτρονικά αυτοκίνητα, (όχι μόνο τα συστήματα ψυχαγωγίας, αλλά επίσης και ο χειρισμός ηλεκτρονικού οχήματος) συστήματα πλοήγησης κ.λπ.

3.2.5.2.4. Η τρίτη κατηγορία αφορά τον έλεγχο επεξεργαστή σήματος. Κατά κάποιο τρόπο η κατηγορία αυτή είναι συναφής με τη β) που αναφέρθηκε πιο πάνω, αλλά εξαρτάται από διάφορες ειδικότητες ατόμων. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει μία υψηλού επιπέδου τεχνογνωσία στα μαθηματικά, το λογισμικό και τεχνολογίες ημιαγωγών. Ο αριθμός των ατόμων που διαθέτει αυτό το είδος ειδικοτήτων είναι περιορισμένος. Πρόκειται για ένα τομέα στον οποίο η Ευρώπη μπορεί και θα πρέπει να ισχυροποιήσει τη θέση της διότι οι εφαρμογές αυτές θα αποκτήσουν σημαντική θέση στην ανάπτυξη μίας φιλικής προς τον πολίτη κοινωνίας της πληροφορίας. Με το Πρόγραμμα Πλαίσιο πρέπει να αναπτυχθεί ένας μεγάλος αριθμός εφαρμογών.

3.2.5.2.5. Οι τεχνολογίες μπορεί να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην επεξεργασία των γλωσσών όπως η νευ-

ροπληροφορική, η τεχνητή νοημοσύνη κ.λπ. που δεν αναφέρονται στο έγγραφο αλλά παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον σήμερα για έρευνα και μπορεί να αποτελέσουν τεχνολογίες εφαρμογής κατά τα επόμενα πέντε έτη.

3.2.5.3. Κινητές και προσωπικές επικοινωνίες, συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων και υπηρεσιών μέσω δορυφόρου

3.2.5.3.1. Ο όρος κινητές στην επικεφαλίδα θα έπρεπε να αναγραφεί ως κινητές/ασύρματες. Διότι αναμένεται να υπάρξει σημαντική ζήτηση στο μέλλον για ορισμένες ασύρματες επικοινωνίες.

3.2.5.4. Διεπαφές που χρησιμοποιούν διάφορες αισθήσεις

3.2.5.4.1. Η παράγραφος αυτή μπορεί να αναπτυχθεί και να συμπεριλάβει τεχνολογίες οι οποίες σχετίζονται με τον ενδιάμεσο χρήστη. Απουσιάζουν τα συστήματα σύνθεσης και αναγνώρισης ομιλίας. Τα συστήματα αυτά θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο διότι καθιστούν εύχρηστα τα συστήματα και προβλέπουν την αντικατάσταση του γραπτού κειμένου με την ομιλία. Δεν πρόκειται για τεχνολογία που αφορά μόνο τα άτομα με ειδικές ανάγκες, μπορεί να επεκταθεί η χρήση του εξοπλισμού και στο μέσο χρήστη.

3.2.5.5. Μικροηλεκτρονική

3.2.5.5.1. Η ανάπτυξη μίας ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας στον τομέα της μικροηλεκτρονικής δεν υπογραμμίζεται επαρκώς. Οι μικροεπεξεργαστές, επεξεργαστές μνήμης και σημάτων θα διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο όπως επίσης και τα προηγμένα ηλεκτρονικά ισχύος. Σε πολλές εφαρμογές οι επεξεργαστές σημάτων με δυνατότητες προγραμματισμού θα αντικαταστήσουν λύσεις υλικού που παρουσιάζουν περιορισμένες δυνατότητες ευελιξίας. Πρέπει να αναπτυχθούν σχετικές τεχνολογίες με ενσωματωμένα λογισμικά οι οποίες θα περιλαμβάνουν γλώσσες προγραμματισμού προσανατολισμένου σε νέο αντικείμενο.

3.2.6. Γενικές δραστηριότητες: Μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες

3.2.6.1. Η μακροπρόθεσμη ανάπτυξη κρίσιμων τεχνολογιών είναι αποφασιστικής σημασίας για την επιτυχή οικοδόμηση της μελλοντικής ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας στις ΤΚΠ. Παρά το γεγονός ότι δεν είναι ακόμη εφικτή η περιγραφή των διαφόρων εξεταζόμενων θεμάτων πρέπει να καθιερωθεί ένα σύστημα συνεχούς παρακολούθησης και αξιολόγησής τους. Πρόκειται για ένα ζήτημα το οποίο δεν αφορά μόνο την Επιτροπή και τη βιομηχανία αλλά επίσης τα πανεπιστήμια και τα ιδρύματα ερευνών.

3.2.6.2. Μία πειθαρχημένη προσέγγιση των αναδυόμενων τεχνολογιών θα προσφέρει τη βάση για την τακτική επανεξέταση και επικαιροποίηση των προγραμμάτων δράσης υπό το φως των νέων εξελίξεων.

3.3. Τρίτο ειδικό πρόγραμμα «Ανταγωνιστική και αειφόρος οικονομική ανάπτυξη»

3.3.1. Στρατηγικοί στόχοι

3.3.1.1. Η Επιτροπή θέτει 4 στρατηγικούς στόχους για το τρίτο ειδικό πρόγραμμα και εκθέτει ορισμένες σκέψεις γύρω από αυτούς. Οι στόχοι αυτοί είναι οι εξής:

- οι κοινωνικοοικονομικές ανάγκες,
- η ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία,
- η ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα,
- ο κώδικας δεοντολογίας.

3.3.1.2. Το ειδικό πρόγραμμα «Ανταγωνιστική και αειφόρος ανάπτυξη» αποτελεί το θεμελιώδες μέσο για την προώθηση μίας απάντησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο στις επερχόμενες οικονομικές προκλήσεις. Η σημασία του δεν συνδέεται μόνο με τις απαιτήσεις ορισμένων τομέων της βιομηχανίας, αλλά, επίσης, με την ενθάρρυνση της ευρωπαϊκής σφαιρικής παραγωγής και την απόδοση των μεταφορικών συστημάτων. Προς το σκοπό αυτό χρειάζεται να δοθεί προτεραιότητα στις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης που έχουν οριζόντιο, πολλαπλασιαστικό και συνεργικό χαρακτήρα.

3.3.1.3. Το τρίτο πρόγραμμα αφορά τις διεργασίες οικονομικής ανάπτυξης στην Ευρώπη και περιλαμβάνει προϊόντα, διαδικασίες, οργάνωση (κεντρική δράση 1), βιώσιμη κινητικότητα και συνδυασμό μεταφορικών μέσων (κεντρική δράση 2), τεχνολογία για τις χερσαίες και θαλάσσιες μεταφορές (κεντρική δράση 3) και νέες προοπτικές για την αεροναυπηγική (κεντρική δράση 4).

3.3.1.4. Θεωρητικώς, η Επιτροπή υιοθετεί ως γενική κατεύθυνση τη «συστηματική προσέγγιση», ωστόσο αυτό δεν είναι σημαντικό με την κατανομή του προϋπολογισμού. Στο κονδύλιο γενική έρευνα, που εξ ορισμού δεν είναι διαρθρωμένη, χορηγείται υπερβολικό ποσό έναντι της κεντρικής δράσης «προϊόντα, διαδικασίες και οργάνωση», ενώ στην κεντρική δράση «τεχνολογίες για τις χερσαίες και θαλάσσιες μεταφορές» δίδονται ανεπαρκή ποσά για την ανάπτυξη οποιασδήποτε «συστηματικής προσέγγισης».

3.3.1.5. Καταρχάς, πρέπει να τονισθεί ότι μεταξύ του τρίτου και τέταρτου οριζόντιου προγράμματος υπάρχουν σημαντικές επικαλύψεις και ασάφειες, οι οποίες πρέπει να διευκρινισθούν προκειμένου να προσδιορισθεί ο σκοπός τους και τα όριά τους.

3.3.1.6. Όλες οι κεντρικές δράσεις συνδέονται βέβαια με το 4ο ειδικό πρόγραμμα, διότι δεν αναφέρονται μόνο στην ανταγωνιστικότητα και στις φιλικές προς τους καταναλωτές νέες μεθόδους, αλλά και στις μεθόδους αειφορίας και στα συστήματα μεταφορών τα οποία συμβάλλουν στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και στον περιορισμό των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

3.3.1.7. Τα υπό εξέταση σχετικά θέματα βάσει του τέταρτου ειδικού προγράμματος (μέτρα για τον εφοδιασμό και τη χρήση της ενέργειας) είναι επίσης σημαντικά και για το τρίτο πρόγραμμα.

3.3.1.8. Το τρίτο και το τέταρτο ειδικό πρόγραμμα είτε θα πρέπει να συντονισθούν, είτε θα πρέπει να σχεδιασθεί ορθώς ένας οριζόντιος συντονισμός όταν το πρόγραμμα ανακοινωθεί, υλοποιηθεί και αξιολογηθεί.

3.3.1.9. Ειδικότερα, οι μεταφορές υπεισέρχονται σε διάφορα προγράμματα και κεντρικές δράσεις. Κάθε δράση που σχετίζεται με τις μεταφορές πρέπει να έχει σαφή εμβέλεια και σαφείς διασυνδέσεις. Η λειτουργική ολοκλήρωση μεταξύ των κεντρικών δράσεων πρέπει να εξασφαλισθεί μέσω κατάλληλων μηχανισμών συντονισμού.

3.3.1.10. Ούτε από την έκθεση της Επιτροπής συνάγεται η προτεραιότητα που θα δοθεί στα διάφορα θέματα. Και το σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινισθεί.

3.3.1.11. Χρειάζεται να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον προσδιορισμό των νέων επαγγελματικών χαρακτηριστικών και τύπων κατάρτισης που συνδέονται με την ανάπτυξη των παραγωγικών συστημάτων και των μεταφορών στην Ευρώπη (π.χ. τεχνικός παραγωγής, διευθυντής κινητικότητας, κ.λπ.). Πρόκειται για θεμελιώδες ζήτημα από την άποψη της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης που πρέπει να αξιολογηθεί βάσει των άυλων πόρων που παράγονται από κάθε καινοτόμο δραστηριότητα που χρηματοδοτεί η Κοινότητα.

3.3.2. Κεντρικές δράσεις

3.3.2.1. Προϊόντα, διαδικασίες και οργάνωση

3.3.2.1.1. Η κεντρική αυτή δράση αφορά τις ολοκληρωμένες μεθόδους παραγωγής, είναι όμως πολύ γενική. Δεν είναι σαφές κατά πόσον ειδικές μέθοδοι παραγωγής ή προϊόντα μπορούν να σχεδιασθούν με βάση τα αποτελέσματα και τις απαιτήσεις που θα προκύψουν από το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο. Η δράση αυτή δεν πρέπει να αντιμετωπίσει τους βιομηχανικούς τομείς ως απομονωμένα πεδία έρευνας, αλλά να επιχειρήσει να προσδιορίσει που βρίσκονται οι κυριότερες αλυσίδες προστιθέμενης αξίας. Με την έννοια αυτή, οι ζώνες ή οι βιομηχανικοί «τόποι» και οι τομείς που πραγματοποιούν αποτελέσματα μεγάλης εμβέλειας πρέπει να ταξινομηθούν ως ευνοϊκοί περίγυροι. Επιπλέον, σ' αυτό το είδος βιομηχανικών συστημάτων δρουν επίσης πολλές ΜΜΕ.

3.3.2.1.2. Η αναφορά σε μικροδομημένα υλικά και στη ναυτοτεχνολογία είναι βέβαια ορθή, αλλά ανεπαρκής για μια αιεφόρο ενημέρωση.

3.3.2.1.3. Μία μεθοδολογική προσέγγιση της βιώσιμης καινοτομίας πρέπει να βασίζεται ρητά στα συστήματα υποστήριξης όπως είναι ο κύκλος ζωής (βλ. συνέχεια), ο σφαιρικός ενεργειακός απολογισμός, τα σχέδια διάλυσης/ανακύκλωσης, η διαχείριση του κόστους, η αξιολόγηση των επιπτώσεων σε ανθρώπινους πόρους. Δεν είναι επίσης σαφείς οι αναλύσεις για τον κύκλο ζωής (LCA) μολονότι αυτός είναι σημαντικός για την αξιολόγηση του οικοσυστήματος, ιδιαίτερα για τα υλικά των οποίων η «οικοίσοροπία» που εκτείνεται στα υλικά έως την ανακύκλωση ή την επεξεργασία των αποβλήτων λαμβάνεται πλέον υπόψη χάρη στις νέες μεθόδους παραγωγής.

3.3.2.1.4. Ένα σημαντικό μέτρο της έρευνας, η οποία πρέπει να ενσωματωθεί στις κεντρικές δράσεις είναι η διατύπωση των προβλημάτων που αντιμετωπίζονται κατά την έρευνα της κατάρτισης. Ιδίως, προκειμένου να προωθηθούν οι μέθοδοι παραγωγής σε χαμηλές θερμοκρασίες με τις οποίες παράγονται

προϊόντα με υψηλής «προστιθέμενη αξία». Οι χαμηλές θερμοκρασίες καθιστούν δυνατή τη χρησιμοποίηση απλούστερων και φθηνότερων υλικών.

3.3.2.2. Αιεφόρος κινητικότητα και συνδυασμός μεταφορικών μέσων

3.3.2.2.1. Η δράση αυτή αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την ποιότητα ζωής των ανθρώπων, όπως και για τη βελτιστοποίηση της τρέχουσας παραγωγής, αλλά και για την κατανομή του πλούτου.

3.3.2.2.2. Στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται ανάπτυξη τόσο της φυσικής υποδομής όσο και της διαχείρισης του συστήματος.

3.3.2.2.3. Σημαντική προϋπόθεση για τη σημασία της κεντρικής δράσης είναι συνεπώς (βλ. την τρίτη προτεραιότητα της έκδοσης της 16ης Φεβρουαρίου 1998) το πως θα δημιουργηθούν τα πλεονεκτήματα με τα νέα συστήματα κινητικότητας όσον αφορά όλα τα τεχνικά και κοινωνικοοικονομικά ευρωπαϊκά σενάρια. Οι επιπτώσεις αυτές των συστημάτων πρέπει να ληφθούν ιδιαίτερα υπόψη.

3.3.2.2.4. Επειδή η κινητικότητα στις πυκνοκατοικημένες περιοχές αφορά και τη δράση αυτή, πρέπει να καθορισθούν με σαφήνεια τα όρια της δράσης «η πόλη του μέλλοντος» που ανήκει στο 4ο πρόγραμμα. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις πόλεις εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από την υποδομή και τη διαχείριση των μεταφορικών μέσων.

3.3.2.3. Τεχνολογίες για τις θαλάσσιες και χερσαίες μεταφορές

3.3.2.3.1. Η Επιτροπή, σε αντίθεση με τις παλαιότερες εκθέσεις, συμπεριέλαβε στο πρόγραμμα αυτό τις χερσαίες μεταφορές (οδικές και σιδηροδρομικές), πράγμα που αποτελεί πραγματική μεταβολή.

3.3.2.3.2. Όπως έχει ήδη αναφερθεί ο προτεινόμενος προϋπολογισμός είναι περιορισμένος, αρκεί να λάβουμε υπόψη ότι αντιστοιχεί στο μισό προϋπολογισμό που έχει διατεθεί για το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο. Αν το σημερινό ποσό επιβεβαιωθεί, δεν πρέπει να αναμένουμε άλλο αποτέλεσμα από τη σπατάλη των πόρων.

3.3.2.3.3. Η δράση θα προωθήσει ορθολογικά και φιλικά προς το περιβάλλον θαλάσσια και χερσαία συστήματα μεταφορών καθώς και τη συνεργασία ανθρώπων/μεταφορικών μέσων και τις οδικές/σιδηροδρομικές μεταφορές. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να ληφθούν ιδιαίτερα υπόψη, αντίστοιχα, η συμβατότητα και η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

3.3.2.3.4. Αυτή η δράση συνδέεται με άλλες δράσεις και προγράμματα και καθένα από αυτά πρέπει να συμβάλει στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής βιώσιμης κινητικότητας, ολοκληρωμένα και χωρίς επικαλύψεις. Το πλαίσιο εφαρμογής της δράσης είναι η τεχνολογική ανάπτυξη των χερσαίων και θαλάσσιων μεταφορικών μέσων που πρέπει να συμπεριλαμβάνουν και τις αστικές μεταφορές. Η κεντρική δράση παρέχει τεχνολογικές λύσεις που με τη σειρά τους πρέπει να ενσωματωθούν στις προεπιλεγμένες λύσεις για την επίλυση των προβλημάτων των αστικών μεταφορών που επιδεικνύονται και αξιολογούνται στα πλαίσια της κεντρικής δράσης «πόλη του μέλλοντος». Έχει όμως και στενή σχέση με τα θέματα εξοικονόμηση και χρήση της ενέργειας. Δεν συνάγεται καθόλου στο κείμενο της Επιτροπής με ποιο τρόπο θα υλοποιηθούν η συνεργασία αυτή και η εν λόγω συνέργια.

3.3.2.3.5. Το έκτο σημείο της εν λόγω κεντρικής δράσης αναφέρεται σε «θέματα σχετικά με την ορθολογική και αειφόρο διαχείριση της ενέργειας και των θαλάσσιων ορυκτών πόρων» και ως εκ τούτου συνδέεται και αυτή στενά με το 4ο ειδικό πρόγραμμα περί «Ενέργειας». Η σημασία παρόμοιας δράσης δεν είναι απολύτως σαφής και προφανής.

3.3.2.3.6. Πρέπει να πραγματοποιηθεί σημαντικός και στοχοθετημένος συντονισμός των κεντρικών δράσεων των δύο ειδικών προγραμμάτων 3 και 4, όταν αυτά ανακοινωθούν, υλοποιηθούν και αξιολογηθούν, εάν δεν θέλουμε να επιχειρηθεί νέος πλήρης συντονισμός των δύο ειδικών προγραμμάτων.

3.3.2.4. Νέες προοπτικές για την αεροναυπηγική

3.3.2.4.1. Οι πρόοδοι που επιτεύχθηκαν στην ευρωπαϊκή αεροναυπηγική πρέπει να υποστηριχθούν αποφασιστικά. Η δράση αυτή οριοθετεί τον τομέα, αλλά δεν εξετάζει την τεχνολογία του διαστήματος και των δορυφόρων. Για το λόγο αυτό αυτές θα αποτελέσουν αντικείμενο δικαιολογημένα, ενός *ad hoc* συντονισμού στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο και θα συνδεθούν με τις δραστηριότητες του ESA.

3.3.2.4.2. Η κεντρική αυτή δράση δεν εξετάζει θέματα σχετικά με τις επιπτώσεις που έχουν στο περιβάλλον οι τοπικές και διεθνείς εναέριες μεταφορές. Αυτές πρέπει να συμπεριληφθούν σαφώς στις κεντρικές δράσεις του 4ου προγράμματος.

3.3.2.4.3. Τα τμήματα που αφορούν και περιλαμβάνονται στην εν λόγω κεντρική δράση θίγουν πολλά και συγκεκριμένα θέματα («θέματα προτεραιότητας») τα οποία συνδέονται στενά με τα λοιπά τομεακά προγράμματα.

3.4. Τέταρτο ειδικό πρόγραμμα: «Προστασία του οικοσυστήματος»

3.4.1. Ανάλυση του συνολικού πλαισίου

3.4.1.1. Το εν λόγω πρόγραμμα είναι απόλυτα καινοτόμο σε σύγκριση, όχι μόνο με το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο E&TA, αλλά και με τις πρώτες προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο. Αυτός ο ακριβής καθορισμός δραστηριοτήτων στους τομείς ενέργειας και περιβάλλοντος σημαίνει ότι η Επιτροπή δέχθηκε ευνοϊκά τις παρατηρήσεις που διατύπωσαν σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3.4.1.2. Το πρόγραμμα βασίζεται σε θεματικές περιοχές που συνδέονται μεταξύ τους: Περιβάλλον, αειφόρος ανάπτυξη και ενέργεια και οι εξής κύριες δράσεις: «Βιώσιμη διαχείριση και ποιότητα των υδάτων», «Πλανητικές μεταβολές: κλίμα και βιοποικιλότητα», «Βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων», «Η πόλη του μέλλοντος και η πολιτιστική κληρονομιά» και «Πιο καθαρή ενέργεια που περιλαμβάνει τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας», «Οικονομική και αποτελεσματική ενέργεια για μια ανταγωνιστική Ευρώπη».

3.4.1.2.1. Η πρώτη κύρια δράση «Βιώσιμη διαχείριση και ποιότητα των υδάτων» περιλαμβάνει τέσσερις κατευθύνσεις εφαρμογής σχετικά με τα ύδατα (επιφανειακά και υπόγεια) εξετάζοντας τη διαχείριση, την επεξεργασία, την παρακολούθηση και την πρόληψη της ρύπανσης και αφιερώνοντας

ολόκληρη παράγραφο στην προβληματική των άνδρων περιοχών και γενικά σε όλες τις περιοχές που παρουσιάζουν έλλειψη ύδατος.

3.4.1.2.2. Η δεύτερη κύρια δράση, που αναπτύσσεται σε τέσσερις κατευθύνσεις εφαρμογής, προωθεί την έρευνα για τις πλανητικές μεταβολές, με στόχο την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την προετοιμασία για τις ενδεχόμενες επιπτώσεις. Ειδική προσοχή δίδεται στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής συνιστώσας των παγκόσμιων συστημάτων παρακολούθησης του κλίματος των χερσαίων συστημάτων και των ωκεανών.

3.4.1.2.3. Η τρίτη κύρια δράση, που αφορά τα θαλάσσια οικοσυστήματα, επικεντρώνεται σε τέσσερα τμήματα: αλληλεπιδράσεις με το θαλάσσιο χώρο, παρακολούθηση και διαχείριση παράκτιων φαινομένων και πρόβλεψη των ενδεχόμενων επιπτώσεων που έχουν οι ανθρώπινες δραστηριότητες αντιστοίχως στους πόρους και τα θαλάσσια οικοσυστήματα.

3.4.1.2.4. Η τέταρτη κύρια δράση, χωρίζεται επίσης σε τέσσερα τμήματα, και επικεντρώνεται στη βιώσιμη ανάπτυξη στις πόλεις και την ορθολογική χρήση των πόρων τους, στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην προστασία του περιβάλλοντος και, ειδικότερα, στα μεγάλα οικιστικά συγκροτήματα και στη διαχείριση των βιώσιμων μεταφορών στον αστικό χώρο.

3.4.1.2.5. Η πέμπτη κύρια δράση «Πιο καθαρή ενέργεια» που περιλαμβάνει τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας επικεντρώνεται σε τέσσερα πεδία εφαρμογής σχετικά με τη βελτίωση της απόδοσης των διαδικασιών μετατροπής της ενέργειας, με μείωση του κόστους και των επιπτώσεων στο περιβάλλον: ανάπτυξη τεχνολογιών μετατροπής για τις κυριότερες νέες και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ενσωμάτωσή τους στα θεσμοποιημένα ενεργειακά συστήματα και ανάπτυξη οικονομικά αποδοτικών τεχνολογιών, μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

3.4.1.2.6. Η έκτη και τελευταία κύρια δράση «Μία οικονομική και αποτελεσματική ενέργεια για μία ανταγωνιστική Ευρώπη» επικεντρώνεται σε έξι κατευθύνσεις εφαρμογής που βασίζονται στη βελτίωση των τεχνολογιών από αποβλέπουν στην ορθολογική και αποτελεσματική χρήση της ενέργειας, της μεταφοράς της και της διανομής της όπως και της αποθήκευσής της. Η βελτίωση των τεχνολογιών εξερεύνησης, εξόρυξης και παραγωγής στερεών καυσίμων από κοινού με τη βελτίωση της απόδοσης των νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την κατάστρωση σεναρίων προσφοράς και ζήτησης που πλαισιώνουν την οικονομική ανάπτυξη, και τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές απαιτήσεις συμπληρώνουν τη δράση, και όλα αυτά πλαισιώνουν την ανάλυση της οικονομικότητας και της απόδοσης όλων των πηγών ενέργειας.

3.4.2. Αξιολόγηση του συνολικού πλαισίου

3.4.2.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την κατάθεση αυτού του νέου ειδικού προγράμματος, το οποίο θα επιτρέψει, όχι μόνο την αποτελεσματικότερη επικέντρωση των διαφόρων δράσεων σ' αυτόν τον τομέα, αλλά και τη διάθεση των απαιτούμενων πόρων, λαμβανομένων υπόψη της σημασίας και των ενδεχόμενων πολλαπλασιαστικών συνεπειών του προγράμματος όσον

αφορά τη βελτίωση του περιβάλλοντος, τη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης από το εξωτερικό, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, τη δημιουργία άμεσων και έμμεσων θέσεων απασχόλησης και τη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής, με την προώθηση της προσφυγής σε βιώσιμες οικονομικά λύσεις για τις απομονωμένες περιφέρειες και περιοχές ή τις περιοχές με μικρή πυκνότητα πληθυσμού.

3.4.2.2. Η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι επέμεινε επανειλημμένα στην ανάγκη συμπερίληψης, σε ισότιμη βάση, της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού, της κοινωνικής συνοχής, μέσω της χάραξης μίας κοινής ενεργειακής πολιτικής, η οποία να περιλαμβάνει τις υποχρεώσεις των δημοσίων υπηρεσιών, καθώς και της προστασίας του περιβάλλοντος, κατά τρόπο ώστε, παράλληλα με την προσπάθεια για ανταγωνιστικότητα, να δημιουργηθεί ένα συνεκτικό πλαίσιο που να είναι συμβατό με την εσωτερική αγορά ενέργειας. Αυτό το ειδικό πρόγραμμα ανταποκρίνεται πλήρως στον ανωτέρω στόχο και, για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ το επιδοκιμάζει.

3.4.2.3. Αν και το προτεινόμενο σχέδιο αντιστοιχεί στην ειδική διάρθρωση του συνόλου των προγραμμάτων, η ΟΚΕ διαπιστώνει την ύπαρξη ενός είδους αλληλοεπικάλυψης μεταξύ των μεθόδων υλοποίησης ορισμένων εφαρμογών και, ειδικότερα, όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, εντός των δύο κεντρικών δράσεων που αφορούν την ενέργεια και τις τεχνολογίες προώθησης των μεταφορών και το πρόγραμμα της «πόλης του αύριο».

3.4.2.4. Επίσης, η ΟΚΕ θεωρεί ότι στα πλαίσια της δράσης «Γενικές δραστηριότητες E&TA», οι δραστηριότητες αυτές δεν προσδιορίζονται επαρκώς στους τομείς του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης.

3.4.2.5. Επίσης, η δράση «Υποστήριξη στις υποδομές έρευνας» δεν έχει διατυπωθεί με σαφήνεια και αφήνει περιθώρια ερμηνειών που είναι αρκετά υψηλά για τόσο ενδιαφέροντες τομείς. Η ΟΚΕ εν μέρει μόνο υποστηρίζει την επίτευξη των στόχων στα θέματα της ενέργειας και θεωρεί ότι η μελέτη του κοινωνικοοικονομικού αντίκτυπου πρέπει να επεκταθεί στα μέσα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη μεγαλύτερης ΟΧΕ.

3.4.2.6. Τέλος, είναι αναγκαίο να ελεγχθεί η αλληλεπίδραση και το συμβατό του προγράμματος αυτού με άλλες ειδικές δράσεις αυτών ή άλλων προγραμμάτων, όπως, π.χ., η «Βιώσιμη κινητικότητα και ο συνδυασμός μεταφορικών μέσων», η «Πόλη του αύριο και η πολιτιστική κληρονομιά» και, τέλος, η «Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αγροτικών και παράκτιων περιοχών».

3.4.3. Ανάλυση των διαφόρων κυρίων δράσεων

3.4.3.1. Στο πεδίο του περιβάλλοντος, η ΟΚΕ τονίζει μία σημαντική πτυχή, όπως είναι τα βιομηχανικά και αστικά απόβλητα, καθώς και η βιώσιμη διαχείριση του εδάφους. Και οι δύο αποτελούν πολύ σημαντικές πτυχές του προγράμματος για το περιβάλλον που δεν εκφράζονται στο πρόγραμμα αυτό. Αυτό είναι ειδικά επείγον στην περίπτωση της γεωφυσικής και γεωχημικής ανάλυσης, όπως, επίσης, των τεχνολογιών επεξεργασίας και ανάκτησης του ρυπανθέντος εδάφους, πράγμα που αποτελεί ένα συνεχώς πιο οξύ πρόβλημα το οποίο θα ενταθεί ακόμη περισσότερο με την ενσωμάτωση των προς ένταξη χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

3.4.3.2. Όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων πρέπει να αντιμετωπισθούν δύο συμπληρωματικές δράσεις που θα αναφέρονται στα ειδικά προβλήματα εξακρίβωσης και μεταχείρισης των διαμεθοριακών ρευμάτων, υπόγειων και επιφανειακών, όπως επίσης και ειδική κατεύθυνση που θα στραφεί στην αφαλάτωση του θαλάσσιου ύδατος.

3.4.3.3. Στο πεδίο των πλανητικών μεταβολών, η ΟΚΕ τονίζει με συγκεκριμένο τρόπο δύο άλλες πτυχές όπως είναι το θέμα των «ενδοκρινολογικών διαμορφώσεων» στο πεδίο της βιοποικιλίας και η «σχέση μεταξύ πυρκαγιών στα δάση και θεματικής μεταβολής και βιοποικιλίας».

3.4.3.4. Όσον αφορά τα θαλάσσια οικοσυστήματα, η ΟΚΕ θα είχε συμπεριλάβει με ειδικό τρόπο δύο άλλες εφαρμογές όπως είναι η ρήψη υδρογονανθράκων στη θάλασσα και ο αντίκτυπος του τουρισμού στις παράκτιες ζώνες.

3.4.3.5. Τέλος, όσον αφορά την πόλη του μέλλοντος θα πρέπει να εξετασθεί η ατμοσφαιρική ρύπανση και η ηχορύπανση σε όλα τα πλαίσια της πόλης και όχι μόνο όσον αφορά την κυκλοφορία. Ειδικά επείγοντα, λόγω της έλλειψης συγκεκριμένης επιστημονικής βάσης, είναι τα θέματα του αντίκτυπου των σωματιδίων στην υγεία.

3.4.3.6. Η πέμπτη κύρια δράση «Μία πιο καθαρή ενέργεια» έχει ένα ενιαίο, αλλά ευρύτατο στόχο, την αναζήτηση τεχνολογιών που θα συμβάλουν στην ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού αντίκτυπου της παραγωγής και χρήσης της ενέργειας, με μείωση των εκπομπών και αύξηση της ανταγωνιστικής συμμετοχής των νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Έλλειψη που παρατηρείται στο στόχο αυτό είναι η παραχώρηση που γίνεται σχετικά με τους περιβαλλοντικούς αντίκτυπους που έχουν οι ενέργειες αυτές και οι οποίες θα πρέπει να μελετηθούν και να ελαχιστοποιηθούν.

3.4.3.6.1. Στα πλαίσια της δράσης αυτής θα πρέπει να εξετασθούν με μεγαλύτερη προσοχή τα αποκεντρωμένα ή απομονωμένα συστήματα, όπως επίσης να γίνει αναφορά στη συνδυασμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και αφαλάτωσης του θαλάσσιου ύδατος, καθώς και τριπλής παραγωγής (ηλεκτρικής ενέργειας — θερμότητας — ψύξης). Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο τίτλος της τέταρτης εφαρμογής της δράσης αυτής θα πρέπει να αλλάξει σε «Οικονομικά αποδοτικές τεχνολογίες μείωσης των ρυπαντών που δημιουργούνται στην αλυσίδα βιομηχανία». Δεν έχει νόημα να αποκλεισθεί από το πεδίο της το υπόλοιπο των ενεργειακών βιομηχανιών με προβλήματα εξάλειψης των ρυπαντών του ίδιου επιπέδου πράγμα που μπορεί να έχει η βιομηχανία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, όπως είναι η βιομηχανία διύλισης του πετρελαίου. Επίσης δεν θα πρέπει να υπάρξει περιορισμός μόνο στην ατμοσφαιρική ρύπανση, αλλά και επέκταση στα στερεά και υγρά απόβλητα και κυρίως στα επικίνδυνα καθώς και στα εδάφη.

3.4.3.6.2. Επισημαίνεται η αναγκαιότητα να συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα τμήμα τεχνολογίας των καυσίμων. Οι σημερινές και μελλοντικές νομοθεσίες επιδιώκουν να είναι τα ενεργειακά προϊόντα όλο και πιο απαλλαγμένα από ρυπαντές, ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις οι τεχνολογικές βελτιώσεις

που υπάρχουν δεν αυξάνουν το αναγκαίο επίπεδο ή είναι οικονομικά αδύνατο να εφαρμοσθούν.

3.4.3.7. Ο στόχος της 6ης κύριας δράσης, που συμπληρώνει το τμήμα της ενέργειας, αποβλέπει στο να αποβλέπει να εξοπλίσει την Ευρώπη με την παροχή αξιόπιστης καθαρής αποτελεσματικής σίγουρης και οικονομικής ενέργειας.

3.4.3.7.1. Μία οικονομική ενέργεια δεν μπορεί να αποτελέσει στόχο της ΕΕ. Η ενέργεια πρέπει να κοστίζει την πραγματική της αξία, που περιλαμβάνει τόσο τις δαπάνες για την απόκτησή της όσο και τις δαπάνες που προκύπτουν από το σύνολο του κύκλου ζωής της.

3.4.3.7.2. Μολονότι η συγκρότηση της κατανάλωσης εξετάζεται με σαφήνεια στη στρωτή εφαρμογή αυτής της κύριας δράσης η ΟΚΕ ωστόσο, θεωρεί ότι τα προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας σε όλα τα επίπεδα, βιομηχανικό, οικιακό, μεταφορές, κλπ. θα πρέπει να εξετασθούν με πιο σαφή και περιεκτικό τρόπο. Στα πλαίσια του πεδίου αυτού, και λαμβάνοντας υπόψη την τεράστια αύξηση της κοινωνίας της πληροφορίας, θα πρέπει να ενταθεί η μελέτη τεχνολογιών που θα επιτρέπει άμεσα ή έμμεσα τη μείωση της κατανάλωσης που συνδέεται με το φαινόμενο αυτό.

3.4.3.7.3. Επίσης, θα πρέπει να ενσωματωθεί η ανταγωνιστικότητα των ανανεώσιμων πηγών με τρόπο πιο στενό με την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, είναι πιο επιτακτικό να αναζητηθεί η ανταγωνιστικότητα των σημερινών τεχνολογιών παρά η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών λαμβάνοντας από επιστημονική άποψη οι οποίες όμως στερούνται οικονομικής δυνατότητας βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα.

3.4.3.7.4. Η έρευνα νέων θερμομονωτικών υλικών θα πρέπει να υπεισέλθει στις προτεραιότητες αυτής της δράσης. Θεωρούμε, από την άλλη μεριά, την εξωτερική εξάρτηση του εφοδιασμού ως τον πιο σημαντικό παράγοντα από αυτούς που χαρακτηρίζουν την κύρια δράση, αν θέλουμε να πετύχουμε το σύνολο του στόχου. Ωστόσο, δεν της δίνεται η πρότερη βαρύτητα τα πλαίσια των εφαρμογών που συγκροτούν τη δράση. Για όλους αυτούς τους λόγους, θεωρούμε ότι ο τίτλος της δράσης θα πρέπει να αλλάξει σε «σίγουρη και αποτελεσματική ενέργεια».

3.4.4. Ανάλυση των δραστηριοτήτων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης γενικού χαρακτήρα

— Στα πλαίσια της πρώτης δράσης «Καταπολέμηση των μεγάλων φυσικών και τεχνικών κινδύνων» θα πρέπει να αντιμετωπισθεί η δημιουργία μίας μεγάλης βάσης δεδομένων για τα ατυχήματα, τόσο από την άποψη της ασφάλειας, όσο και του περιβάλλοντος, στο επίπεδο όλης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

— Η ΟΚΕ υποστηρίζει τη δημιουργία μίας νέας δράσης στην οποία θα συμπεριληφθεί η έρευνα που είναι αναγκαία για την παραγωγή υποκατάστατων προϊόντων αυτών που είναι άκρως επικίνδυνα για το περιβάλλον, όπως είναι τα PCB, PCT, CFC, ο αμιάντος, κλπ.

— Επιπλέον υποδεικνύεται η θέσπιση ενός συστήματος υποστήριξης και έγκρισης, σε ευρωπαϊκό πλαίσιο, των συστημάτων καταμέτρησης των ρυπαντών και των μεθόδων δοκιμών.

3.4.5. Ανάλυση των δραστηριοτήτων υποστήριξης στις υποδομές έρευνας

Οι τροποποιήσεις που θα πρέπει να γίνουν είναι:

3.4.5.1. Θα πρέπει να ενσωματωθεί η αναφορά στο δίκτυο των κέντρων έρευνας, που υφίστανται σήμερα, ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών καθώς και της ερμημοποίησης, όπως επίσης και η ενσωμάτωση των εργαστηρίων των ιδιωτικών επιχειρήσεων στα θέματα της καθαρής χρήσης στερεών καυσίμων και στη μείωση των απωλειών κατά τη μεταφορά και διανομή της ενέργειας. Θα πρέπει, επίσης, να εξετασθεί η περίπλοκη δημιουργία ενός δικτύου μελετών προωθημένης πολυεδομίας.

3.4.5.2. Η δημιουργία τράπεζας δεδομένων που θα ειδικευτεί στην ενσωμάτωση στο πρόγραμμα των νέων ειδικών και των ανανεώσιμων ενεργειών κατά την οικοδόμηση των νέων κτιρίων και της ανασύλωσης των ιστορικών κέντρων των πόλεων.

3.4.5.3. Συντονισμός των σημερινών ερευνητικών δραστηριοτήτων και των μελλοντικών, με τρόπο ώστε να είναι συμπληρωματικές και να μην υπάρχουν επικαλύψεις.

4. Δεύτερη δράση: προώθηση της εργασίας στα θέματα της ΕΕΤΑ στις τρίτες χώρες και τις διεθνείς οργανώσεις

Η ΟΚΕ επανειλημμένα υπογράμμισε τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας κυρίως ενόπιον της συνεχούς αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης των αγορών και του διεθνούς ανταγωνισμού που επικεντρώνεται στην ποιότητα και την καινοτομία των νέων προϊόντων και υπηρεσιών σε παγκόσμια κλίμακα και τονίζει συνεπώς τα ακόλουθα σημεία:

— το ειδικό πρόγραμμα «Επιβεβαίωση του διεθνούς ρόλου της κοινοτικής έρευνας» αποτελεί κατ' εξοχήν σημείο επαφής της κοινοτικής έρευνας με τον υπόλοιπο κόσμο είτε κατευθείαν είτε μέσω των δικών της κατευθύνσεων δράσης, είτε με συντονισμό των διεθνών πτυχών των δράσεων των άλλων ειδικών προγραμμάτων του προγράμματος-πλαίσιο: συνεπώς, είναι αναγκαίο να προσδιορισθούν λεπτομερώς οι διαδικασίες και τα πεδία συνεργασίας με τις διάφορες επιστημονικές και πολιτιστικές πραγματικότητες των γεωγραφικών περιοχών παρέμβασης, που θα χαρακτηρίζονται από τις ανάγκες και τις δυνατότητες συμμετοχής στα σχέδια διεθνών ΕΕΤΑ που είναι άκρως διαφοροποιημένα·

— είναι αναγκαίο κυρίως σε διεθνές επίπεδο να προωθηθούν ενέργειες τεχνολογικής και βιομηχανικής αξιολόγησης που θα προηγηθούν, συνοδεύσουν και ακολουθήσουν τα σχέδια που εφαρμόζονται σε κάθε περιοχή προκειμένου να υπάρξουν συγκεκριμένα οφέλη ως προς την επίλυση των πραγματικών προβλημάτων αμοιβαίου ενδιαφέροντος για όλους τους εταίρους κοινοτικούς και όχι·

— μία θεμελιώδης δράση του προγράμματος INCO θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση στενού συντονισμού από την άποψη της συνοχής και των συνεργιών μεταξύ των διεθνών πτυχών των κυρίων δράσεων και των εθνικών και κοινοτικών πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας,

με μεγαλύτερη προσφυγή στο μέσο της συντονισμένης δράσης και σε κοινές πρωτοβουλίες όπως είναι η ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για την αγρονομική έρευνα στην υπηρεσία της ανάπτυξης·

- θα πρέπει, επίσης, να προωθηθούν, ταυτόχρονα με την προώθηση των ειδικών προγραμμάτων του 5ου προγράμματος-πλαίσιο, επίσημα πλαίσια συνεργασίας με άλλους οργανισμούς και μη κοινοτικές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της έρευνας και ειδικότερα με την πρωτοβουλία Eureka και το COST, δίδοντας έτσι συνέχεια στις πρωτοβουλίες που προωθούνται για τη συστηματική ενεργοποίηση συνεργιών μεταξύ των διαφόρων πλαισίων, και ειδικότερα με την ομάδα υψηλού επιπέδου του Eureka·
- θα πρέπει να διατηρηθεί ένα επίπεδο κοινοτικών πόρων που θα δοθεί στο ειδικό πρόγραμμα INCO πολύ μεγαλύτερο από αυτό που προτάθηκε αρχικά από την Επιτροπή, δηλαδή 491 εκατ. Ecu, και τα οποία η κοινή θέση του Συμβουλίου μείωσε περαιτέρω σε 458 εκατ. Ecu: εν πάση περιπτώσει χρειάζεται να διατηρηθεί το κατώτερο όριο πόρων του προγράμματος πάνω από το 3,5 % των συνολικών πιστώσεων, προκειμένου να διατηρηθεί επίσης η ορατότητα και αυτός χαρακτήρας μίας βέλτιστης δραστηριότητας συντονισμού που συμπληρώνει και υποστηρίζει τις ίδιες δραστηριότητες των θεματικών προγραμμάτων σε μία οπτική ολοκληρωμένης προσέγγισης.

4.1. Δεύτερη οριζόντια δράση: «Επιβεβαίωση του διεθνούς ρόλου της κοινοτικής έρευνας»

4.1.1. Γενικό πλαίσιο του προγράμματος

4.1.1.1. Προκειμένου να είναι αποτελεσματικοί οι φιλόδοξοι στόχοι του προγράμματος, που πρέπει να αποτελεί το κατ'εξοχήν σημείο επαφής της κοινοτικής έρευνας με τον υπόλοιπο κόσμο, απαιτείται να καθοριστούν λεπτομερώς οι όροι και τα πεδία συνεργασίας με τους διάφορους επιστημονικούς και πολιτιστικούς φορείς των γεωγραφικών ζωνών παρέμβασης που έχουν ανάγκη και δυνατότητες συμμετοχής στα διάφορα διεθνή σχέδια E&TA.

4.1.1.2. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία μιας τεχνολογικής και βιομηχανικής «αξιολόγησης» η οποία να προηγείται, να συνοδεύει και να έπεται των σχεδίων που εφαρμόζονται σε κάθε ζώνη προκειμένου τα συγκεκριμένα οφέλη που θα προκύψουν να προσανατολιστούν στην επίλυση των πραγματικών προβλημάτων τόσο για τους κοινοτικούς όσο και για τους μη κοινοτικούς εταίρους.

4.1.1.3. Ταυτόχρονα, πρέπει να οργανωθούν οι ενιαίες θυρίδες πρόσβασης για κάθε περιοχή σύμφωνα με το πρότυπο ΚΙΤ (Keep in touch) προκειμένου να διασφαλιστεί η ενημέρωση και η κατάρτιση επί τόπου.

4.1.1.4. Για κάθε γεωγραφική ζώνη, οι υπεύθυνοι της διαχείρισης του προγράμματος πρέπει, με βάση ένα διάλογο με τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους του κόσμου της έρευνας και με τους τελικούς χρήστες, να καθορίσουν βραχυπρόθεσμους, μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους. Εξάλλου, αυτοί θα πρέπει να προβούν σε μια εκ των

προτέρων αξιολόγηση τόσο των αναμενόμενων συνεπειών της περιγραφόμενης κοινοτικής δράσης στις προθεσμίες που έχουν οριστεί για την επίλυση των κοινών προβλημάτων, όσο και των επιπτώσεων όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, νέων επιχειρήσεων και συμπράξεων την υλοποίηση των οποίων οι ίδιοι θεωρούν εφικτή από το ίδιο το σχέδιο.

4.1.1.5. Το σύνολο των δράσεων σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική ζώνη πρέπει να συνεχιστεί προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή με την κεντρική δράση συνεργασίας και τεχνικής βοήθειας της Κοινότητας, καθώς και η απαραίτητη συγκέντρωση και διαφάνεια. Ως προς αυτό, θα πρέπει επίσης να προβλεφτούν δράσεις επίδειξης και καινοτομίας και συνοδευτικά μέτρα που να εξασφαλίζουν την αξιολόγηση, τη διάδοση και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων.

4.1.1.6. Τέλος, το πρόγραμμα INCO πρέπει να έχει ως βασικό στόχο την εξασφάλιση στενού συντονισμού όσον αφορά τη συνάφεια και την συνέργια που ήδη υπάρχει μεταξύ των διεθνών πτυχών των καθοριστικής σημασίας δράσεων και εθνικών και κοινοτικών πολιτικών σε θέματα επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας για τα οποία η ΟΚΕ υποδείκνυε μεγαλύτερη προσφυγή στο μέσο της συνεννοημένης δράσης με κοινές πρωτοβουλίες, όπως η «Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία γεωργικής έρευνας στην υπηρεσία της ανάπτυξης».

4.1.1.7. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, οι δύο μορφές συμμετοχής των τρίτων χωρών στα ειδικά προγράμματα, η μια βασιζόμενη στην πλήρη σύνδεση και η άλλη στη συμμετοχή ανά σχέδιο, πρέπει να καθοριστούν με σαφήνεια, διαφάνεια και ομοφωνία σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στο άρθρο 130 I, προκειμένου να εξασφαλιστούν ασφαλείς κανόνες πρόσβασης και άμεση κατανόηση των κανόνων λειτουργίας από όλους τους φορείς των ενδιαφερόμενων τρίτων χωρών. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη θεμελιώδη σημασία μιας δράσης ενημέρωσης και κατάρτισης στον τομέα αυτό για τη διασφάλιση μιας θετικής εικόνας της ΕΕ.

4.1.2. Γεωγραφικές ζώνες συνεργασίας

4.1.2.1. Υποψήφιες προς ένταξη χώρες

4.1.2.1.1. Η κοινοτική δράση E&TA πρέπει να αποσκοπεί, αφενός, στη συμβολή και επιτάχυνση της μεταρρύθμισης των επιστημονικών διαρθρώσεων, με την αποφυγή διαρροής επιστημονικού προσωπικού υψηλού επιπέδου πράγμα θα έθετε σε κίνδυνο τις ιδιαίτερα ειδικευμένες υποδομές E&TA, και αφετέρου, στη μετατροπή των προγραμμάτων και των δομών των χωρών αυτών προς την επιστημονική και την εφευρεσμένη έρευνα ικανής να συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων που θέτει η μετάβαση στην οικονομία της αγοράς και η απαίτηση ικανοποίησης των αυξανόμενων αναγκών όσον αφορά την απασχόληση και την αγορά κατανάλωσης.

4.1.2.1.2. Η στρατηγική αυτή θα επιβεβαιωθεί από την έγκριση της Agenda 2000, για την οποία η ΟΚΕ έχει ήδη

εκφράσει τη γνώμη της. Η εστίαση της προσοχής στα κέντρα αριστείας για τη σύνδεση της τοπικής εμπειρογνομosύνης με τη διεθνή αριστεία και για την κατάρτιση των νέων ενόψει της πλήρους ένταξης στην ευρωπαϊκή οικονομία πρέπει να συνοδεύεται από τη σύνδεσή τους σε περιφερειακά και διαπεριφερειακά δίκτυα καθώς και με τα αντίστοιχα της ΕΕ πράγμα που θα συμβάλει στην ενίσχυση των μέτρων στήριξης της ερευνητικής δράσης.

4.1.2.1.3. Απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή και προσπάθεια όσον αφορά την ανάπτυξη και τη διάδοση πανευρωπαϊκών προτύπων τεχνικής τυποποίησης που επιτρέπουν να δοθεί άμεση συνέχεια στα αποτελέσματα της έρευνας όσον αφορά την καινοτομία και την επίδειξη με την πραγματοποίηση οικονομικών σε κλίμακα μιας ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης αγοράς.

Εξάλλου, θα πρέπει να προβλεφτούν συνοδευτικά μέτρα σε περιπτώσεις όπου η ένταξη των χωρών αυτών στα ειδικά προγράμματα ή στις ιδιαίτερα σημαντικές κεντρικές δράσεις δημιουργήσει προβλήματα, κυρίως σε τομείς όπως το περιβάλλον, η διατροφή, και η δημόσια υγεία.

4.1.2.2. Μη συνδεδεμένα ΝΑΚ και ΧΚΑΕ υποψήφιες προς ένταξη

4.1.2.2.1. Στον τομέα αυτό θα πρέπει να εφαρμοστούν σχέδια κοινής έρευνας καθώς και κοινές δράσεις στους τομείς που δεν καλύπτονται από τα άλλα ειδικά προγράμματα. Οι σε κοινοτικό επίπεδο υπεύθυνοι θα πρέπει, σε συνεργασία με τους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς του τομέα της έρευνας των ενδιαφερόμενων χωρών, να εντοπίσουν τα κοινά προβλήματα που απαιτούν άμεση λύση όπως η ερήμωση, η επεξεργασία των λυμάτων, η ορθολογική χρήση της ενέργειας, η διαχείριση του περιβάλλοντος, η πρόληψη και η καταπολέμηση ασθενειών ή τα βιομηχανικά προβλήματα μετατροπής.

4.1.2.2.2. Από την άλλη πλευρά πρέπει να διατηρηθεί το τεράστιο δυναμικό έρευνας των ΝΑΚ, με την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της προβολής της συνεργασίας με τις χώρες αυτές, με τον προσδιορισμό σαφών και διαφανών κριτηρίων για την επιλογή των σχεδίων, με την ανάληψη έντονης δράσης κατάρτισης των ερευνητών και των πανεπιστημιακών προκειμένου να αναπτυχθεί μια νέα επιστημονική κουλτούρα και σχέδια που να προσανατολίζονται στη συνεργασία έρευνας και βιομηχανίας σε εσωτερικό και διεθνές επίπεδο, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την Κατάρτιση του Τορίνο και το Διεθνές Κέντρο Επιστήμης και Τεχνολογίας (Cist) της Μόσχας.

4.1.2.2.3. Πρέπει να επεκταθούν και ενισχυθούν τα δίκτυα Cordis, Cosine και EIMS στα ΝΑΚ καθώς και η εμπειρία των κέντρων Relais, ιδιαίτερα για την αναζήτηση εταιρών και για την ανάπτυξη των δυνατοτήτων των συμπράξεων τεχνολογικής

και βιομηχανικής συνεργασίας με τις κοινοτικές χώρες και τη δημιουργία επιχειρήσεων νέας τεχνολογίας στα ΝΑΚ.

4.1.2.3. Μεσογειακές χώρες εταίροι ώρες

4.1.2.3.1. Η Ευρωμεσογειακή επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία πρέπει να συμβαδίζει με την δημιουργία του ευρωμεσογειακού κοινωνικού οικονομικού χώρου. Τούτο απαιτεί σαφή θέσπιση ειδικών όρων συνεργασίας καθώς και τον προσδιορισμό των τομέων και των πεδίων δράσης κοινής Ε&ΤΑ που προωθούν τη δημιουργία κοινών επιχειρήσεων και συμπράξεων ακόμη και μέσω της επιτροπής ευρωμεσογειακού ελέγχου για την Ε&ΤΑ.

4.1.2.3.2. Με βάση τον ευρωμεσογειακό διάλογο και τη συνέχεια που δόθηκε στη δήλωση της Βαρκελώνης πρέπει να αναληφθούν συντονισμένες και εμφανείς δράσεις ιδιαίτερα όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων, την ενέργεια, την υγεία, τη διαχείριση των φυσικών πόρων στο γενικό πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, τις καινοτόμες μεθόδους διαχείρισης του τουρισμού, τη διατήρηση και την αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς, τις μεταφορές και τη στήριξη της ανάπτυξης της ευρωμεσογειακής κοινωνίας των πληροφοριών.

4.1.2.3.3. Ιδιαίτερη προσπάθεια πρέπει να καταβληθεί για την κατάρτιση του επιστημονικού προσωπικού το οποίο σήμερα είναι δέκα φορές κατώτερο από το αντίστοιχο της ΕΕ. Από την άλλη πλευρά, πρέπει να συνεχιστεί η σημαντική προσπάθεια που καταβάλλεται όσον αφορά την υποχρεωτική εκπαίδευση τα τελευταία χρόνια με την προώθηση της κατάρτισης των εκπαιδευτών και των διδασκόντων. Ενδείκνυται η ανάπτυξη δικτύων τραπεζών δεδομένων στους εταίρους της Μεσογείου καθώς και η ενίσχυση των περιφερειακών υποδομών ανάπτυξης και μεταφοράς της τεχνολογίας. Παράλληλα πρέπει να διασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ του προγράμματος MEDA και των δράσεων συνεργασίας σε θέματα Ε&ΤΑ που προβλέπονται στο οριζόντιο πρόγραμμα.

4.1.2.4. Αναπτυσσόμενες χώρες

4.1.2.4.1. Και γι' αυτές τις χώρες προέχει η από κοινού ανάλυση των προβλημάτων, ο προσδιορισμός των τομέων αμοιβαίου ενδιαφέροντος, ο αριθμός και ο επίκαιρος χαρακτήρας των δράσεων που πρέπει να αναληφθούν. Με βάση μια εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιπτώσεων, θα μπορούσαν να επισημανθούν τομείς όπως η αειφόρος ανάπτυξη, η αξιοποίηση της γεωργικής παραγωγής, η βελτίωση των υγειονομικών συστημάτων, η ορθολογική χρήση της ενέργειας, η στήριξη και η βελτίωση των δυνατοτήτων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων και των ανθρωπίνων πόρων, καθώς και ο σεβασμός της πολιτικής υποχρέωσης που έχει αναλάβει η ΕΕ όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη και ιδιαίτερα τις συστάσεις της Διάσκεψης του Ρίο για την έρευνα στις αναπτυσσόμενες χώρες.

4.1.2.4.2. Εξάλλου, θα πρέπει να συνεχιστούν οι πρωτοβουλίες SDT (Επιστήμη και τεχνολογία στην υπηρεσία της ανάπτυξης) για τις χώρες ΑΚΕ και η Apas (Δράση για την προώθηση της βοήθειας και υποστήριξη) για τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας, σε συνεργασία με την περιφερειακή

δράση Alpha ακαδημαϊκής κατάρτισης για την Λατινική Αμερική και ανταλλαγής διπλωματούχων και δικτύων προγραμμάτων κατάρτισης. Για ιδιαίτερα θέματα μεγάλης σημασίας για τις αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να αναπτυχθούν κατάλληλες αναφορές στις κεντρικές δράσεις που αφορούν κυρίως τη διατροφή, την υγεία, τη γεωργία και τα δάση, σε σχέση επίσης και με την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για την Έρευνα στο γεωργικό τομέα υπέρ της ανάπτυξης.

4.1.2.4.3. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία με την Κίνα, η οποία έχει προβλέψει ότι έως το 2000 θα διαθέσει το 1,5 % του ετήσιου ΑΕγχΠ της στην Ε&ΤΑ, και με την Ινδία όπου έχουν ήδη αναληφθεί σημαντικές πρωτοβουλίες στον τομέα των αγροτοβιομηχανικών τεχνολογιών, των τηλεπικοινωνιών και της μεταποίησης. Πρέπει επίσης να ενισχυθεί ο συντονισμός των πρωτοβουλιών συνεργασίας σε θέματα Ε&ΤΑ που έχουν αναπτύξει στις χώρες αυτές ορισμένα κράτη μέλη, ιδιαίτερα δε το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Γερμανία.

4.1.2.5. Χώρες αναδυόμενης οικονομίας και βιομηχανικές χώρες

4.1.2.5.1. Δεδομένου ότι πάνω από τα δύο τρίτα των επιστημονικών ανακαλύψεων και της καινοτομίας πραγματοποιούνται εκτός Ευρώπης, προέχει για την ΕΕ να προωθήσει περαιτέρω τη συνεργασία με τις πιο αναπτυγμένες στον τομέα της έρευνας χώρες με βάση το αμοιβαίο συμφέρον και την αμφίδρομη πρόσβαση στις επιστημονικές δραστηριότητες.

4.1.2.5.2. Στο πλαίσιο του διμερούς και πολυμερούς πολιτικού διαλόγου και ιδιαίτερα των πρωτοβουλιών της Ομάδας των 7 και του ΟΟΣΑ θα πρέπει να ενισχυθούν οι πρωτοβουλίες συνεργασίας στον τομέα της έρευνας με τον καθορισμό προτεραιοτήτων αμοιβαίου συμφέροντος και πρόσβασης στην τεχνολογία, ακόμη και με τον επιμερισμό του κόστους και των ωφελειών των δράσεων έρευνας που πραγματοποιούνται σε παγκόσμια κλίμακα υπέρ της κοινωνίας των πληροφοριών, της καταπολέμησης των σοβαρών ασθενειών του αιώνα μας, του ανθρώπινου γονιδιώματος των ευφών συστημάτων παραγωγής, καθώς με τη συνεργασία για την επίλυση παγκόσμιων προβλημάτων όπως οι κλιματικές μεταβολές, ιδιαίτερα στον τομέα του περιβάλλοντος.

4.1.2.5.3. Κατά την άποψη της ΟΚΕ θα πρέπει να συναφθούν συμφωνίες επιστημονικής συνεργασίας με τις τρίτες βιομηχανικές χώρες καθώς και με τις χώρες αναδυόμενης οικονομίας στους επιστημονικούς και ειδικούς τεχνικούς τομείς, προκειμένου να επιτευχθεί μια σωστή ισορροπία μεταξύ συνεργασίας και ανταγωνισμού. Όσον αφορά τις ανταλλαγές ερευνητών και τις σχέσεις που δημιουργούνται στο πλαίσιο διασκέψεων και σεμιναρίων υψηλού επιπέδου μεταξύ της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, η ΕΕ θα πρέπει να προβλέψει συνοδευτικά μέτρα και συντονισμό, καθώς και συστήματα υποτροφιών για να μπορέσουν οι νέοι ερευνητές της ΕΕ να πραγματοποιήσουν στις χώρες αυτές έρευνες και διδακτορικές διατριβές σε τομείς που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Κοινότητα.

4.1.3. Επιμόρφωση των ερευνητών

4.1.3.1. Το σύστημα υποτροφιών συνίσταται στη συνέχιση της δράσης που προέβλεπε το 4ο πρόγραμμα πλαίσιο με στόχο, αφενός, να παρέχει στους νέους ερευνητές των αναπτυσσόμενων χωρών, των μεσογειακών χωρών και των χωρών

αναδυόμενης οικονομίας τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην εκπόνηση ειδικών σχεδίων στα εργαστήρια της ΕΕ, και, αφετέρου, να παρέχει στους ερευνητές της Κοινότητας την δυνατότητα να εργάζονται σε εργαστήρια βιομηχανικής κατεύθυνσης τα οποία βρίσκονται σε τρίτες χώρες, σε τομείς που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

4.1.3.2. Η ΟΚΕ υποστηρίζει ότι μια παρόμοια δράση ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα μιας ανοιχτής Κοινότητας και τονώνει τη δημιουργία μιας επιστημονικής κοινότητας που χαρακτηρίζεται από τη συνεργασία σε διεθνές επίπεδο. Συστήνει, ωστόσο, ότι πρέπει, αφενός, να καθοριστούν σαφώς και να γίνουν γνωστά τα κριτήρια αποδοχής και να είναι διαφανής η διαδικασία επιλογής, και αφετέρου, να πραγματοποιείται συστηματικός έλεγχος της δράσης που εφαρμόζεται και των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται, τα οποία θα πρέπει να δημοσιεύονται σε ολόκληρη την Κοινότητα.

4.1.4. Δράσεις συντονισμού

4.1.4.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι αυτή η άμεση δραστηριότητα του προγράμματος είναι ιδιαίτερα σημαντική για την διασφάλιση της ολοκλήρωσης, με τον παράλληλο σεβασμό του διαχωρισμού των ρόλων μεταξύ του προγράμματος πλαισίου και των πλαισίων μη κοινοτικής ευρωπαϊκής συνεργασίας, ιδιαίτερα Eureka και COST, και συνιστά θεμέλιο της σύναψης, το συντομότερο δυνατό, των πρωτοκόλλων συμφωνιών που θα εξασφαλίζουν μια εύκολη προσβάσιμη, ασφαλή και διαρκή συνεργασία ακολουθώντας το παράδειγμα που προωθήθηκε στις σχέσεις ESA-ΕΕ, στο Συμβούλιο Έρευνας στις 22 Ιουνίου 1998.

4.1.4.2. Όσον αφορά τις πρωτοβουλίες σε διεθνές επίπεδο, όπως το σύνολο του τομέα «big science», το πρόγραμμα ITER ή ακόμη το πρόγραμμα IMS για τα ευφυή συστήματα παραγωγής που θα έπρεπε να είναι ανοιχτά στη συμμετοχή των ΜΜΕ με τα κατάλληλα συνοδευτικά μέτρα, η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία που έχει η ενεργός συμμετοχή της Κοινότητας στην επεξεργασία των πλαισίων συνεργασίας και στο συντονισμό των δράσεων των κρατών μελών σε διμερές και πολυμερές επίπεδο.

4.1.4.3. Όσον αφορά το σύστημα των τακτικών συνεδριάσεων σε επίπεδο γενικών διευθυντών των κρατών μελών και των υπευθύνων των ΓΔ της Επιτροπής, η ΟΚΕ θεωρεί σκόπιμη την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 130 Η της Συνθήκης και την εξασφάλιση της αμοιβαίας συνοχής πολιτικών και πρωτοβουλιών.

4.1.5. Οι οικονομικές προβλέψεις

4.1.5.1. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, η σπουδαιότητα των δράσεων συνεργασίας σε μια παγκόσμια αγορά ΕΕ και τρίτων χωρών καθώς και η στενή αλληλεπίδραση με τα πλαίσια μη κοινοτικής ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας απαιτούν μια χρηματοδοτική προσπάθεια ανώτερη από τα 491 εκατ. Ecu

που είχε προτείνει αρχικά η Επιτροπή και που το Συμβούλιο, κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας μείωσε στα 458 εκατ. Ecu στην κοινή του θέση της 12ης Φεβρουαρίου 1998.

4.1.5.2. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει ωστόσο την ανάγκη διατήρησης του ανωτάτου ορίου των πόρων που πρέπει να διατεθούν στο ειδικό πρόγραμμα INCO πάνω από το 3,5 % των συνολικών πόρων, προκειμένου να διατηρηθεί ο βέλτιστος δυνατός συντονισμός που συνοδεύει και στηρίζει τις ειδικές δράσεις των θεματικών προγραμμάτων ενόψει μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης.

4.1.5.3. Επίσης, η ΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να πραγματοποιηθεί από τώρα η κατανομή των πόρων στις διάφορες δράσεις, προκειμένου να εξασφαλιστεί το κατάλληλο ποσοστό στη συνεργασία με πέντε γεωγραφικές ζώνες παρέμβασης (χώρες στη φάση προέκτασης, άλλες ΧΚΑΕ και ΝΑΚ, χώρες εταίροι της Μεσογείου, αναπτυσσόμενες χώρες, χώρες με αναδυόμενη οικονομία και βιομηχανικές χώρες) στο 70 % τουλάχιστον των πόρων.

4.1.5.4. Πρέπει επίσης να διατηρηθεί για το πλαίσιο μη κοινοτικής ευρωπαϊκής συνεργασίας το μεγαλύτερο τμήμα του υπόλοιπου 15 % των πόρων, προκειμένου να τεθούν οι βάσεις για στενότερη συνεργασία με το Eureka και το COST σε ένα πλαίσιο διαμορφωμένο από πρωτόκολλα συμφωνίας όπως αυτό CERN/ΕΕ. Οι πόροι αυτοί πρέπει επίσης να συμβάλλουν στη δημιουργία των κατάλληλων αλληλεπιδράσεων με τα άλλα ευρωπαϊκά⁽¹⁾ και διεθνή⁽²⁾ πλαίσια συνεργασίας E&TA.

4.1.5.5. Ο συντονισμός της διεθνούς συνεργασίας πρέπει να καλύπτει επίσης και τις διεθνείς δράσεις των άλλων προγραμμάτων του προγράμματος πλαισίου, σε συνάφεια και σε πλήρη συμφωνία με τα προγράμματα Phare, Tacis και MEDA και τις δράσεις συνεργασίας των κρατών μελών.

Όσον αφορά τη δράση «επιμόρφωση των ερευνητών» θα πρέπει να είναι συναφής με τις δράσεις που προβλέπονται στις διάφορες γεωγραφικές ζώνες και να διατεθούν σε αυτή πόροι ίσοι με το 15 % του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος, με ιδιαίτερη προσοχή στην κινητικότητα στη Λεκάνη της Μεσογείου, προς τις χώρες με δυνατή οικονομία της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής και τις βιομηχανικές χώρες.

5. Τρίτη δράση: «Διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των κοινωνικών ερευνών E&TA»

Η τρίτη δράση αποκτά καθοριστική σημασία για την επιτυχία του 5ου προγράμματος-πλαίσιο, ειδικά από την άποψη που έχει ο αντίκτυπος στην ανταγωνιστικότητα, στην ανάπτυξη, και στην απασχόληση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΟΚΕ τονίζει ειδικότερα τα ακόλουθα σημεία:

- υπογραμμίζει το ενδιαφέρον των προγραμμάτων τεχνολογικής ανάπτυξης που επιβάλλονται στο κάθε ένα σχέδιο και κρίνει ότι η συνέχισή τους θα πρέπει να αποτελέσει τον άξονα θεμελιώδους παρέμβασης της Ένωσης στα θέματα της αξιοποίησης·
- εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι συμπεριλήφθηκαν οι οικονομικές πληροφορίες μεταξύ των στόχων της τρίτης δράσης. Κατά την άποψή της το θέμα του ελέγχου, της περισυλλογής και της διάδοσης των πληροφοριών τεχνολογικού χαρακτήρα θα πρέπει να υπεισέλθει στην πολιτική υποστήριξης στην καινοτομία και να προβλέψει αποφασιστική δράση υπέρ του ανοίγματος των εθνικών πρωτοβουλιών·
- προτείνει να καθορισθεί ειδικά ο ρόλος των «πυρήνων καινοτομίας» καθορίζοντας τη λειτουργία τους σε σχέση με κάθε κύρια δράση, και ενσωματώνοντάς τους σε μια πραγματική διάταξη οριζόντιου συντονισμού και παρουσιάζοντας τον αντίκτυπό τους σε ένα ετήσιο πλαίσιο·
- η ΟΚΕ κρίνει ότι για να ενθαρρυνθεί πραγματικά η συμμετοχή των ΜΜΕ, θα πρέπει να υπάρξει παρέμβαση με καινοτομίες στις διαδικασίες διαχείρισης και στους κανόνες συμμετοχής, συγκεκριμένα:
 - αποκέντρωση των συνοδευτικών διαδικασιών και της προεπιλογής·
 - ριζική απλοποίηση των διαδικασιών με γενίκευση των μεταγενέστερων ελέγχων·
 - επέκταση των κανόνων συμμετοχής με τρόπο ώστε να επιτραπεί στους οργανισμούς υποστήριξης και εκπροσώπησης των επιχειρήσεων, ειδικά τη στιγμή της πρόσκλησης, εκδήλωσης ενδιαφέροντος, να παρουσιάζονται κατευθείαν δίπλα στις επιχειρήσεις, ειδικότερα όσον αφορά τον καθορισμό των αναγκών·
- προτείνει την ενίσχυση στα πλαίσια της τρίτης δράσης, ως νέας προτεραιότητας, της υποστήριξης στα δίκτυα μεσολάβησης, την κινητικότητα των ερευνητών στις επιχειρήσεις, ένα δίκτυο «επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη» που θα αποβλέπει στην υποστήριξη των πρωτοβουλιών δημιουργίας και ανάπτυξης επιχειρήσεων και τέλος πρωτοβουλία «JET-Καινοτομία» για τη διευκόλυνση των κοινών σχεδίων που προωθούνται από τις ευρωπαϊκές ΜΜΕ·
- θεωρεί πρωταρχικούς στόχους τις «προκαταλαμβάνουσες» ΜΜΕ που έχουν ένα μη χρησιμοποιημένο ακόμη καινοτόμο δυναμικό·
- κρίνει ότι χρειάζεται να επιδιωχθεί συμπληρωματικότητα με τις δράσεις των κρατών μελών και την πρωτοβουλία Eureka, που θα αποβλέπει όλο και περισσότερο στις καινοτόμες ΜΜΕ, προκειμένου να δημιουργηθεί διαπραγματική ευρωπαϊκή αγορά της καινοτομίας και να εκφραστούν τα αποτελέσματα της κοινής ερευνητικής δέσμευσης σε βιομηχανικές και εμπορικές επιτυχίες·
- επιμένει προκειμένου να προσδιορισθούν οι προτεραιότητες που θα λαμβάνουν υπόψη τις μεγάλες ευρωπαϊκές στρατηγικές στα θέματα της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης και της κοινωνικοοικονομικής συνοχής·

⁽¹⁾ CERN, ESA, EMBO, ESO, ESF, ILL, Eiscat ...

⁽²⁾ ITER, IMS ...

— υποστηρίζει την πρόταση να επιτραπεί στη δραστηριότητα «συνεργατική έρευνα» να μπορεί να υλοποιηθεί μέσω της συμμετοχής τουλάχιστον δύο ανεξάρτητων ΜΜΕ διαφορετικών κρατών μελών δίνοντας τη δυνατότητα να αναθέτουν την επίλυση των κοινών τεχνολογικών προβλημάτων σε άλλους φορείς ή να αναπτύξουν οι ίδιες την ερευνητική δραστηριότητα ένα έχουν τις δυνατότητες.

5.1. *Ειδικό οριζόντιο πρόγραμμα: «Πρόωθηση της καινοτομίας και ενθάρρυνση της συμμετοχής των ΜΜΕ»*

5.1.1. *Εισαγωγή στην προβληματική «Καινοτομία και συμμετοχή των ΜΜΕ»*

5.1.1.1. Το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο έχει καταρτισθεί για να αποτελέσει μια ρωγμή με το παρελθόν, με στόχο να:

- εκφραστούν σε συγκεκριμένους όρους οι μηχανισμοί καινοτομίας και εκμετάλλευσης των επιστημονικών αποτελεσμάτων
- να τεθούν στο κέντρο της δυναμικής έρευνα-καινοτομίας αγορά ο καινοτόμος ιστός των διαφόρων τύπων επιχείρησης και ειδικότερα των ΜΜΕ, για την υλοποίηση των κύριων δράσεων.

5.1.1.2. Το οριζόντιο πρόγραμμα «Καινοτομία και συμμετοχή των ΜΜΕ» είναι για το λόγο αυτό ουσιαστικό για τη θετική κατάληξη του 5ου προγράμματος-πλαίσιο τη στιγμή κατά την οποία παρά τις πολυάριθμες προσπάθειες που έγιναν στο παρελθόν, η Επιτροπή δεν μπόρεσε ποτέ να επιτρέψει στις ΜΜΕ να συμμετέχουν με τρόπο ικανοποιητικό στα ερευνητικά προγράμματα και να εκφραστούν έτσι, για την κατηγορία αυτή επιχειρήσεων, τα αποτελέσματα της Ε&ΤΑ σε βιομηχανική και εμπορική επιτυχία.

5.1.1.3. Η ΟΚΕ, έχοντας επίγνωση της καθοριστικής σημασίας που έχει η τεχνική και χρηματοδοτική πλαισίωση της βιομηχανικής Ε&ΤΑ ειδικότερα όσον αφορά την καινοτομία και τη συμμετοχή των ΜΜΕ, όπως επίσης τον επακόλουθο αντίκτυπο στην ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρώπη, διατύπωσε ορισμένες προτάσεις στις ακόλουθες γνωμοδοτήσεις της:

- «Ο αντίκτυπος στις ΜΜΕ της συνεχούς και γενικευμένης μείωσης των πόρων που προορίζονται για την Ε&ΤΑ στην ΕΕ (σε κοινοτικό επίπεδο και στο επίπεδο των κρατών μελών)» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)⁽¹⁾
- «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τους κανόνες για τη συμμετοχή των επιχειρήσεων των ερευνητικών κέντρων και των πανεπιστημίων στην εφαρμογή του 5ου προγράμματος-πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (1998-2002) καθώς και στους κανόνες στα θέματα της διάδοσης των αποτελεσμάτων της έρευνας»⁽²⁾
- «Προς ένα πρόγραμμα-πλαίσιο: οι επιστημονικοί και τεχνολογικοί στόχοι»⁽³⁾.

5.1.2. *Συντονισμός των δραστηριοτήτων και εσωτερική συνοχή*

5.1.2.1. Εξετάζοντας τη θεμελιώδη πτυχή της εφαρμογής της οριζόντιας δράσης στα ειδικά προγράμματα, το έγγραφο της Επιτροπής αναφέρεται στους «πυρήνες καινοτομίας» που θα συγκροτηθούν στα πλαίσια των θεματικών προγραμμάτων.

5.1.2.1.1. Η ΟΚΕ υποδεικνύει να αποσαφηνισθεί ο σφαιρικός χαρακτήρας των λειτουργικών δεδομένων σχετικά με τους εν λόγω «πυρήνες καινοτομίας»: οργάνωση, διαδικασίες παρέμβασης, συγκρότηση, ρόλος, κ.λπ. Υποδεικνύει, επίσης, να προβλεφθεί η άμεση ευθύνη των διατάξεων αυτών πέρα από το θεματικό πρόγραμμα έως το επίπεδο των κύριων δράσεων, προβλέποντας σε κάθε περίπτωση συγκεκριμένες διαδικασίες σύνδεσης με τις ΜΜΕ και τους αντίστοιχους εκπροσώπους τους στη λειτουργία των πυρήνων.

5.1.2.1.2. Χρειάζεται επίσης να προσδιορισθούν οι διαδικασίες συντονισμού των διαφόρων «πυρήνων καινοτομίας» μεταξύ τους. Η ΟΚΕ εκφράζεται υπέρ μίας διάρθρωσης του τύπου «ομάδα γενικών διευθυντών» για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο ότι οι πτυχές σχετικά με τις ΜΜΕ και την καινοτομία παραμένουν απομονωμένες σε μια περιφερειακή υπηρεσία στα πλαίσια της ΓΔ ΧΙΙ ή της ΓΔ ΧΙΙΙ. Αναφέρεται επίσης σε ένα συνοπτικό πλαίσιο που θα επιτρέπει μια πραγματική επαλήθευση για κάθε κύρια δράση, της συμμετοχής των ΜΜΕ και του αντίκτυπου από την άποψη της καινοτομίας που θα έχουν τα ειδικά προγράμματα.

5.1.2.2. Στο 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο έχει εμφανισθεί σημαντικός αντίκτυπος από την άποψη συμμετοχής των ΜΜΕ, της εφαρμογής των μέτρων τεχνολογικής ενθάρρυνσης των ΜΜΕ: επιδόματα δυνατότητας εφαρμογής και διαδικασίες Craft συνεταιριστικής έρευνας. Αυτά όλα έχουν συμπεριληφθεί στο νέο πρόγραμμα-πλαίσιο που ωστόσο δεν αναφέρει επέκταση του πεδίου δραστηριότητάς τους. Σε προηγούμενη γνωμοδότηση με τίτλο «Προς το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο: οι επιστημονικοί και τεχνολογικοί στόχοι» η ΟΚΕ, μολοντί θεωρεί αναγκαία τα μέσα αυτού του είδους, υποδείκνυε μια πιο στοχοθετημένη προσέγγιση σχετικά με τον κοινοτικό προσδιορισμό των ΜΜΕ.

5.1.2.2.1. Στη γνωμοδότηση με θέμα «Ο αντίκτυπος στις ΜΜΕ της συνεχούς μείωσης των πόρων που προορίζονται για την Ε&ΤΑ στην ΕΕ»⁽¹⁾, η ΟΚΕ είχε προτείνει να επικεντρωθούν οι προσπάθειες του 5ου προγράμματος-πλαίσιο στους «προπομπούς» μεταξύ των οποίων σύμφωνα με τους υπολογισμούς υπολογίζονται από 1 έως 1,5 εκατ. οι επιχειρήσεις στην Ευρώπη που διαθέτουν ικανότητα τεχνολογικής ανάπτυξης που δεν τις εκμεταλλεύεται κανείς. Η εκμετάλλευση αυτών των ικανοτήτων χάρη στις συνοδευτικές προσπάθειες ενημέρωσης και παρακολούθησης μπορεί να οδηγήσει σε πραγματικό αντίκτυπο στην ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα.

5.1.2.3. Εκφράζοντας το ενδεχόμενο περιορισμένων πόρων που διατίθενται στις οριζόντιες ζώνες γενικότερα και στην 3η δράση ειδικότερα, το πρόβλημα του εσωτερικού συντονισμού μεταξύ των διαφόρων δράσεων του προγράμματος-πλαίσιο είναι για το λόγο αυτό πρόβλημα εφαρμογής των αναγκών συνεργιών για την ολοκληρωμένη προσέγγιση που σε μεγάλο βαθμό θα καθορίσει την ενδεχόμενη επίτευξη των προκαθορισμένων τρόπων εκ μέρους του προγράμματος. Η δημιουργία

⁽¹⁾ ΕΕ C 355 της 21.11.1997, σ. 31.

⁽²⁾ ΕΕ C 214 της 10.7.1998.

⁽³⁾ ΕΕ C 355 της 21.11.1997, σ. 38.

των «πυρήνων καινοτομίας» δεν καθιστά πλήρως την ΟΚΕ σχετικά με αυτό. Μία πιο ρητή δήλωση των προτεραιοτήτων καινοτομίας — ΜΜΕ σε σχέση με κάθε κύρια δράση, με πιο δυναμική περιγραφή του ρόλου των «πυρήνων καινοτομίας» με δυνατότητα αξιόπιστου εσωτερικού συντονισμού όπως, επίσης, και η επικέντρωση των προσπαθειών στα προγράμματα τεχνολογικής ανάπτυξης θα επιτρέψει μια πιο κατάλληλη απάντηση.

5.1.3. Ειδικές δραστηριότητες της οριζόντιας δράσης

5.1.3.1. Η καινοτομία

5.1.3.1.1. Όσον αφορά την καινοτομία, σε ευθυγράμμιση με παλαιότερες γνωμοδοτήσεις η ΟΚΕ προτείνει να προσανατολισθεί βάσει μίας ανάλυσης των αναγκών και των προδοκιών των ΜΜΕ. Αυτό θα επιφέρει τη συγκεκριμένη αναδιάρθρωση της προσφοράς υπηρεσιών στα θέματα της καινοτομίας, σε συνάρτηση με τις απαιτήσεις του τομέα, αντί να συνεχίσει να λειτουργεί βάσει των χαρακτηριστικών της λειτουργίας της καινοτομίας, όπου προτείνεται αδιάφορα και χωρίς κανένα συγκεκριμένο στόχο.

5.1.3.1.2. Μια από τις καινοτομίες του 5ου προγράμματος-πλαίσιο έγκειται στην υποχρέωση για τους προωθητές των σχεδίων να προβλέψουν «τεχνολογικά προγράμματα εφαρμογής». Η ΟΚΕ, μολονότι εγκρίνει την πρωτοβουλία, εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι δεν δίδεται κεντρική σημασία στη διάταξη της οριζόντιας μελλοντικής τρίτης δράσης. Ζητεί, συνεπώς, η διάταξη «Καινοτομία» να επικεντρωθεί στην εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών, με στόχο να παρέχεται ενίσχυση στα θέματα: έρευνα των βιομηχανικών συμμαχιών, παραχωρήσεις κεφαλαίου κινδύνου, ευκαιρίες αγοράς, κ.λπ.

5.1.3.1.3. Επιπλέον, το σχέδιο της Επιτροπής δεν παρουσιάζει σαφήνεια ως προς τις αναγκαίες ενέργειες μεταξύ του 5ου προγράμματος-πλαίσιο, της κοινοτικής πολιτικής για τις επιχειρήσεις και τους κοινοτικούς προσανατολισμούς χρηματοδοτικής μηχανικής με ιδιαίτερο τρόπο το strumento JEV.

5.1.3.2. Η συμμετοχή των ΜΜΕ

5.1.3.2.1. Με εξαίρεση την πρωτοβουλία σχετικά με τη δημιουργία «ενιαίας θυρίδας» για όλα τα προγράμματα έρευνας στα πλαίσια των υπηρεσιών της Επιτροπής (για τις προτάσεις σχεδίων που εφαρμόζονται ειδικά από τις ΜΜΕ) το πρόγραμμα εμφανίζεται αρχικά εμπνευσμένο από το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο Ε&ΤΑ. Θα ήταν συνεπώς σκόπιμο να διευκρινισθούν οι αρμοδιότητες και ο ρόλος αυτής της «ενιαίας θυρίδας» όπως επίσης και ο συγκεκριμένος αντίκτυπός του στην ανταπόκριση στα ερωτήματα και τις ανάγκες των χρηστών. Στη σημερινή φάση των προτάσεων, η ΟΚΕ εκφράζει αμφιβολίες ως προς την πραγματική αποτελεσματικότητα του μέτρου αυτού.

5.1.3.2.2. Για να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα-πλαίσιο Ε&ΤΑ οι ΜΜΕ απαιτούν νέα μέτρα που θα πρέπει να εμφανισθούν στις προτάσεις του προγράμματος.

5.1.3.2.2.1. Υπό τη μορφή δύο κανόνων που θα επιτρέψουν στους ενδιαμέσους να προσφεύγουν στο πρόγραμμα-πλαίσιο Ε&ΤΑ ως «τεχνολογικοί μεσολαβητές» δίπλα στις επιχειρήσεις

με σκοπό να συμβάλουν στην κατάρτιση και διατύπωση των ειδικών αναγκών των ΜΜΕ στα πλαίσια των στρατηγικών σχετικά με τα προϊόντα στις αγορές και τις τεχνολογίες.

5.1.3.2.2.2. Ενισχύοντας το συμβουλευτικό και συνδυαστικό ρόλο των επιτόπιων δικτύων πληροφορίας, με σκοπό κυρίως να ευνοηθούν οι ΜΜΕ να εξακριβώσουν το πραγματικό ενδιαφέρον τους να συμμετέχουν σε κοινοτικές δράσεις Ε&ΤΑ· για το λόγο αυτό η Επιτροπή προτείνει την καθιέρωση «ενιαίων θυρίδων» η συμβολή των οποίων από την άποψη της και της συμπληρωματικότητας σε σχέση με τα άλλα πολυάριθμα δίκτυα (κέντρα Euro-Info, σημεία επαφής Craft, κ.λπ.) δεν είναι σαφής· σε γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για το θέμα αυτό⁽¹⁾, η ΟΚΕ προτείνει την ενσωμάτωση του συντονισμού στα δίκτυα αυτά με βάση την ιδέα των ειδικευμένων δικτύων και του προσανατολισμού «one stop shop» που θα δοθεί στα κέντρα Euro-Info· η ΟΚΕ προτείνει επίσης τη δημιουργία «επιτροπής χρηστών» που θα επιβλέπει την ορθή λειτουργία των δικτύων αυτών και την καταλληλότητά τους έναντι των απαιτήσεων.

5.1.3.2.2.3. Απλοποιώντας και αποκεντρώνοντας πραγματικά τις διαδικασίες προεπιλογής και ελαφρύνοντας πραγματικά τις διατυπώσεις· προς το σκοπό αυτό η ΟΚΕ παρεμβαίνει υπέρ της ουσιαστικής απλοποίησης των προκαταρκτικών διατυπώσεων για την προώθηση της σύμβασης, συχνά από την άποψη των εγγυήσεων (τραπέζιτικές, κλπ)· υποστηρίζει αντιθέτως μία πιο προσεκτική εξέταση των υπό υλοποίηση σχεδίων, παρακολούθηση των προγραμμάτων τεχνολογικής ανάπτυξης και χρηματοδοτικό έλεγχο εκ των υστέρων· ζητεί, επιπλέον, τον απόλυτο σεβασμό των όρων πληρωμής που η ίδια η Επιτροπή θέλει να επιβάλει σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δηλαδή μέγιστο όριο 60 ημερών και αυτόματη εφαρμογή τόκων υπερμερείας που ισοδυναμούν με τα επιτόκια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συν οκτώ σημεία.

5.1.4. Κοινές δράσεις καινοτομίας/συμμετοχής των ΜΜΕ

5.1.4.1. Όσον αφορά την πρωτοβουλία για την επανεκτίμηση των τεχνολογικών απαιτήσεων, η ΟΚΕ παραπέμπει στον προγραμματισμό της που πραγματοποιείται στο έγγραφο «Διαδικασίες και μέσα για την ενίσχυση των δικτύων ενημέρωσης και αξιοποίησης των προγραμμάτων Ε&ΤΑ που εφαρμόζονται στην Ευρώπη»⁽¹⁾ στα πλαίσια της οποίας κατά την κατάληξη διαβουλεύσεων με όλα τα δίκτυα των διαφόρων υπηρεσιών της Επιτροπής, υποδεικνύει κυρίως την εξασφάλιση του ανοιγματος των εθνικών και περιφερειακών δικτύων.

5.1.4.2. Η τεχνολογική ανάπτυξη της μεγάλης ευρωπαϊκής αγοράς διέρχεται αναγκαστικά από μία στρατηγική συμμαχιών που θα έχει ως προοπτική τη στρατηγική των επιχειρήσεων. Η ευρωπαϊκή επιχείρηση, ειδικά η ΜΜΕ, που διαθέτει ανεκμετάλλετες ικανότητες καινοτομίας, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στην έρευνα αυτή των αρμοδιοτήτων και των εξωτερικών

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Διαδικασίες και μέσα για την ενίσχυση των ενημερωτικών δικτύων και των δικτύων αξιοποίησης των προγραμμάτων Ε&ΤΑ που εφαρμόζονται στην Ευρώπη», ΕΕ C 284 της 14.9.1998.

συμπληρωματικότητας, προκειμένου να αποφευχθούν οι κίνδυνοι μιας υπέρμετρα βοηθούμενης εσωτερικής ανάπτυξης: απώλεια ελέγχου εκ μέρους του δημιουργού της επιχείρησης, ενσωμάτωση, υπερβολική ανάπτυξη και κακοί έλεγχοι, κ.λπ. Επιπλέον οι επιχειρήσεις που μεγαλώνουν τείνουν να βρουν ειδικό προσωπικό και αυτό αποτελεί σήμερα σύμφωνα με όλες τις έρευνες το πρώτο μειονέκτημα για την ανάπτυξη. Η ΟΚΕ επιθυμεί συνεπώς την ενσωμάτωση στην τρίτη δράση της έννοιας των «clusters επιχειρήσεων» υποστηρίζοντας τα δίκτυα μεσολαβητών συνεργασίας και ενισχύοντας τις καλύτερες πρακτικές.

5.1.4.3. Όσον αφορά την καινοτομία, οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι χρήστες της τεχνολογίας, έχουν ανάγκη την εξακρίβωση των καινοτομιών που μπορούν να τους βοηθήσουν να κατακτήσουν αγορές και να πετύχουν αυξήσεις ανταγωνιστικότητας, και σ' αυτό έγκεινται οι οικονομικές πληροφορίες και ο τεχνολογικός έλεγχος. Το θέμα αυτό σκόπιμα έχει συμπεριληφθεί στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο, αλλά όμως κατά περιεργό τρόπο στα πλαίσια της συμμετοχής των ΜΜΕ ενώ ουσιαστικά αφορά την καινοτομία. Σύμφωνα με την ΟΚΕ, το θέμα αυτό πρέπει να βρεθεί στο κέντρο μιας γενικής δράσης και προγραμμάτων που θα αποβλέπουν στο άνοιγμα και την ενίσχυση των δραστηριοτήτων που σήμερα παραμένουν περιορισμένες σε γενικό ή τοπικό επίπεδο. Η ΟΚΕ προτείνει τη διασύνδεση μεταξύ του 5ου προγράμματος-πλαίσιο και των τομεακών προγραμμάτων ανταγωνιστικότητας που εφαρμόζονται από τη ΓΔ ΙΙΙ: χημική βιομηχανία, κατασκευές, κλωστοϋφαντουργία/ένδυση, κ.λπ.

5.1.4.4. Από τη στιγμή που οι επιχειρήσεις, και ειδικά οι ΜΜΕ διαθέτουν δυναμικό καινοτομίας που παραμένει ανεκμετάλλευτο, λείπουν οι ανθρώπινοι πόροι για την ανάπτυξη και την προσαρμογή τεχνολογιών, η ΟΚΕ υποδεικνύει την ενσωμάτωση στη τρίτη δράση της αναζήτησης ερευνητών και μηχανικών καινοτομίας για τις ΜΜΕ.

5.1.4.5. Η ΟΚΕ εγκρίνει το γεγονός ότι αναφέρεται το σύστημα της πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Προτείνει τις ακόλουθες πιο συγκεκριμένες ενέργειες από αυτές που υπάρχουν στο σχέδιο.

5.1.4.5.1. Ειδική κοινοτική δράση που θα ενισχύσει τις ΜΜΕ να εκμεταλλευθούν από κοινού τα αποτελέσματα των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί από τις επιχειρήσεις ή τις καινοτομίες που αναπτύχθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος «JEU-Καινοτομία».

5.1.4.5.2. Η υλοποίηση στα πλαίσια των διαφόρων πρωτοβουλιών της ΕΕ και των άλλων οργανισμών, ειδικά των ιδιωτικών, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι μεγάλες επιχειρήσεις, ενός ευρωπαϊκού δικτύου υποστήριξης στην καινοτομία «Επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη» που θα συνδέσει τα τραπεζικά και επαγγελματικά δίκτυα με σκοπό να δημιουργηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο ένα σύστημα προώθησης των πρωτοβουλιών. Η πρωτοβουλία αυτή θα εγγραφεί στα πλαίσια της ανακοίνωσης «Προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη: προτεραιότητα για το μέλλον»⁽¹⁾, που υιοθετήθηκε πρόσφατα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και για την οποία η ΟΚΕ εξέφρασε τη γνωμοδότησή της στις 27 Μαΐου 1998⁽²⁾.

5.1.5. Συνοχή της τρίτης οριζόντιας δράσης με τα άλλα προγράμματα και προτεραιότητες της ΕΕ

5.1.5.1. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει την απόλυτη αναγκαιότητα να υπάρξει συνοχή μεταξύ της τρίτης δράσης και των βασικών πολιτικών προσανατολισμών της ΕΕ, τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τις διοικητικές και διαχειριστικές διαδικασίες.

5.1.5.2. Όσον αφορά την απασχόληση η ΟΚΕ υποδεικνύει ότι τα προγράμματα τεχνολογικής εφαρμογής που αποτελούν την θετική καινοτομία του 5ου προγράμματος-πλαίσιο θα πρέπει να παρουσιάζουν υποχρεωτικά αναφορά στις μακροπρόθεσμες προοπτικές απασχόλησης. Από την άλλη πλευρά υποδεικνύει την προώθηση μιας πραγματικής συνεργίας με τα προγράμματα επιμόρφωσης και κατάρτισης (ΕΚΤ, Λεονάρντο, κ.λπ.) με σκοπό να βελτιωθεί η επαγγελματική κατάρτιση του προσωπικού των ΜΜΕ και να αναπτυχθούν τα επαγγελματικά χαρακτηριστικά του τεχνολογικού μεσολαβητή καθώς και του μεσολαβητή συμμαχιών.

5.1.5.3. Όσον αφορά την οικονομική και κοινωνική συνοχή, η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σκοπιμότητα μεγαλύτερης δέσμευσης των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων για την ενίσχυση της υποδομής υποστήριξης στην καινοτομία στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές και χώρες: ερευνητικά κέντρα, τεχνικά κέντρα και οργανισμοί υποστήριξης των ΜΜΕ και στην καινοτομίας. Οι παρεμβάσεις αυτές είναι προτιμότερες από τις άμεσες ενισχύσεις στις επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν να επιφέρουν νοθεύσεις στον ανταγωνισμό.

5.1.5.4. Σύμφωνα με την ΟΚΕ η ανταγωνιστικότητα ως κριτήριο επιλογής των σχεδίων θα πρέπει να έχει απόλυτη προτεραιότητα. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να δοθεί προσοχή στους μεγάλους βιομηχανικούς τομείς που διαθέτουν ισχυρό δυναμικό ανάπτυξης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στους οποίους περιλαμβάνονται ορισμένοι παραδοσιακοί τομείς (αυτοκινητοβιομηχανία, κατασκευές, χημική βιομηχανία, κλωστοϋφαντουργία και ένδυση, αγροτική βιομηχανία, κ.λπ.) για τις οποίες η καινοτομία, η δημιουργία, η επαγγελματική κατάρτιση προσωπικού και η έρευνα αποτελούν τα καλύτερα επιχειρήματα για την Ευρώπη, τη στιγμή που ο διεθνής ανταγωνισμός προέρχεται από χώρες χαμηλών μισθών.

5.1.5.5. Όσον αφορά τις διεθνείς σχέσεις, η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ένωση θα πρέπει να διατάξει ιεραρχικά τις προτεραιότητές της. Θα χρειασθεί κυρίως να επεκταθεί στη δράση στις υποψήφιες χώρες χρησιμοποιώντας τα μέσα κοινοπραξίας για την ένταξη. Επίσης, προτεραιότητα θα πρέπει επίσης να δοθεί στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και στο ευρωμεσογειακό πλαίσιο με σκοπό να εξακριβωθούν οι συμπληρωματικότητες και να προωθηθούν κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί κανόνες της Ένωσης. Στις χώρες αυτές μπορούν επίσης να αναπτυχθούν τομεακά μέσα του τύπου «Interpise» είτε κέντρα βιομηχανικής συνεργασίας με την υποστήριξη των ευρωπαϊκών επαγγελματικών οργανώσεων.

5.1.5.6. Σε μία πιο επικεντρωμένη στην ανάπτυξη προοπτική, η ΟΚΕ έχει ήδη προτείνει στην γνωμοδότηση σχετικά

⁽¹⁾ COM(98) 222 τελικό.

⁽²⁾ ΕΕ C 235 της 27.7.1998.

με το μέλλον της Σύμβασης Λομέ⁽¹⁾, τη δημιουργία ad hoc μέσων για την αποκεντρωμένη συνεργασία που θα είναι άμεσα προσβάσιμες από τους φορείς της ΕΕ και τις χώρες ΑΚΕ με σκοπό να βοηθηθούν οι εν λόγω χώρες να προσαρμοστούν στις νέες τεχνολογίες, και ειδικότερα να διευκολύνουν την ανάπτυξη των ΜΜΕ και της βιοτεχνίας.

5.1.5.7. Η ανάπτυξη, για την οποία εκφράζεται σχετική επιθυμία, σχεδίων συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να βασίζεται στην αμοιβαιότητα και στο κοινό ενδιαφέρον.

5.1.6. Συντονισμός με τις πολιτικές και τις ερευνητικές δράσεις των κρατών μελών

5.1.6.1. Η ΟΚΕ προτείνει για το λόγο αυτό να επικεντρωθούν οι προσπάθειες του 5ου προγράμματος-πλαίσιο από την άποψη της καινοτομίας στο στόχο του ανοίγματος και όχι στη δημιουργία νέων διατάξεων που θα επικαλύψουν τις προηγούμενες. Η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να επικεντρωθεί στον τομέα του τεχνολογικού ελέγχου, πρωταρχικό τομέα που έχει προστεθεί στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο από το Συμβούλιο Υπουργών.

5.1.6.2. Η αναγκαιότητα προώθησης της συμπληρωματικότητας ισχύει επίσης και για τις διασυνδέσεις που θα πρέπει να αποκατασταθούν με το Ευruka ή τις άλλες διεθνείς δράσεις, όπως είναι το πρόγραμμα του ΟΟΣΑ στα θέματα της καινοτομίας.

6. Τέταρτη δράση: «Προώθηση της επιμόρφωσης και της κινητικότητας των ερευνητών της Κοινότητας»

Η γνωμοδότηση συμφωνεί με τους γενικούς στόχους του ειδικού προγράμματος «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της έρευνας και της βάσης των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων» που ανταποκρίνονται στην αναγκαιότητα επιτάχυνσης των επενδύσεων στην έρευνα και την κατάρτιση ως κύριο παράγοντα της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού συστήματος και των προοπτικών απασχόλησης της ηπείρου μας, η ΟΚΕ υπογραμμίζει τα ακόλουθα:

- η απαίτηση να στραφούν οι δράσεις που προβλέπονται σε στενή σχέση με τις κύριες δράσεις που προωθούνται στο πλαίσιο των θεματικών προγραμμάτων, χωρίς τις οποίες οι πόροι μπορούν να διανέμονται σε ένα αρκετά αχανές φάσμα που έρχεται σε αντίθεση με την επικέντρωση των πόρων και την αναγκαιά επιδίωξη επίτευξης μάζας για τη δημιουργία πρόσθετης ευρωπαϊκής αξίας στην κοινοτική δράση·
- η ανάγκη βαθύτατου επαναπροσανατολισμού που θα αναπτύξει στενές σχέσεις ολοκλήρωσης μεταξύ του ακαδημαϊκού κόσμου και της βιομηχανίας και θα επιτρέψει την επιμόρφωση των τεχνικών και των επαγγελματιών στους οποίους περιλαμβάνονται οι μηχανικοί που συμμετέχουν στις παραγωγικές διαδικασίες στην απόκτηση νέων τεχνολογιών, με έμφαση του ρόλου της διάδοσης των καλύτερων

πρακτικών μεταξύ του ακαδημαϊκού κόστους και των επιχειρήσεων, ειδικότερα των ΜΜΕ·

- την αναγκαιότητα να στραφεί η κύρια δράση «Βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων» σε συγκεκριμένους στόχους υποστήριξης προβληματικών και θεματικών που έχουν σαφέστατα προσδιορισθεί από άλλες κύριες δράσεις, για να επιτευχθούν από τη μία μεριά οι αξιολογήσεις του αντίκτυπου και να εξακριβωθούν οι δείκτες απόδοσης που θα πρέπει να συνοδεύουν την ανάπτυξη των πρωταρχικών δράσεων και από την άλλη να προσδιορισθούν οι συνέπειες των τεχνολογικών ερευνών και της εφαρμογής των αποτελεσμάτων τους από την άποψη της αξιολόγησης των συνθηκών προκειμένου να υλοποιηθούν θετικοί αντίκτυποι από την άποψη ανταγωνιστικότητας απασχόλησης και ανάπτυξης·
- την αναγκαιότητα να προσδιορισθεί ένα καθεστώς ευρωπαϊκού ερευνητή-μαθητευόμενου που θα διευκολύνει την κινητικότητά τους στα δίκτυα ανταλλαγής εμπειριών αίροντας τα φορολογικά διοικητικά και κοινωνικά εμπόδια που υφίστανται σήμερα·
- τη σκοπιμότητα πειραματισμού αποκεντρωμένης διαχείρισης των υποτροφιών κατάρτισης μέσω της έρευνας «Marie Curie» με επιλογή των τοπικών ιδρυμάτων υποδοχής που είναι σε θέση να αξιολογήσουν καλύτερα τις ανάγκες και να προσδιορίσουν τις συνθήκες εργασίας των υποτρόφων με μεγαλύτερη ευελιξία από αυτή που μπορεί να προσφέρει η καθιέρωση του νέου προγράμματος, στην οποία θα πρέπει να ανταποκρίνεται ο καλύτερος έλεγχος των στόχων των δραστηριοτήτων και των αποτελεσμάτων από την άποψη των συγκεκριμένων συμβολών στην επίλυση προβλημάτων των σημαντικών κύριων δράσεων· μόνο έτσι είναι δυνατόν να δικαιολογηθούν οι παρεμβάσεις δαπανών αρκετά σημαντικών, που κυμαίνονται περίπου στο 10 % του συνολικού προγράμματος-πλαίσιο το οποίο έτσι θα παύσει να ανταποκρίνεται σε απλές λογικές «ορθής επιστροφής» με στόχο την πολιτική αποδοχή.

6.1. Οριζόντιο ειδικό πρόγραμμα «Αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού της έρευνας και η βάση των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων»

6.1.1. Εισαγωγή

6.1.1.1. Το ειδικό πρόγραμμα «Αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού της έρευνας και η βάση των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων» αναφέρει 5 γενικούς στόχους:

- ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού έρευνας της Κοινότητας, ειδικότερα με προώθηση της ισοτιμίας πρόσβασης και καλύτερη ισορροπία ανδρών γυναικών, με στόχο επίσης να «συμβάλει μεταξύ άλλων και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας»·

- βελτίωση στην πρόσβαση υποδομών έρευνας·

⁽¹⁾ ΕΕ C 296 της 29.9.1997.

- υποστήριξη της ανάπτυξης της Κοινότητας ως κέντρου έλξης ερευνητών και προώθηση της ευρωπαϊκής έρευνας και της ιδιαιτερότητάς της στη διεθνή σκηνή·
- ενίσχυση μέσω ειδικής κύριας δράσης της βάσης των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων προκειμένου να υπάρξει ανταπόκριση στα ουσιαστικά προβλήματα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας·
- συμβολή στον προσδιορισμό της επιστημονικής και τεχνολογικής πολιτικής της Κοινότητας, όπως επίσης και στον προσδιορισμό των άλλων κοινοτικών πολιτικών.

6.1.1.2. Οι στόχοι αυτοί θα πρέπει να επιδιωχθούν μέσω τριών ειδικών δραστηριοτήτων (υποστήριξη στην επιμόρφωση και στην κινητικότητα των ερευνητών, βελτίωση της πρόσβασης στις υποδομές έρευνας, προώθηση της επιστημονικής και τεχνολογικής ικανότητας) μιας κύριας δράσης (βελτίωση της δράσης των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων) και των δράσεων για συμβολή στην ανάπτυξη των επιστημονικών και τεχνολογικών πολιτικών στην Ευρώπη.

6.1.1.3. Με εξαίρεση τις γενικές και ειδικές παρατηρήσεις που ακολουθούν, η ΟΚΕ κρίνει ότι οι στόχοι που εξαγγέλλονται είναι απόλυτα δεκτοί.

6.1.2. Γενικές παρατηρήσεις

6.1.2.1. Η σχέση μεταξύ του προγράμματος αυτού και του συνόλου του 4ου προγράμματος-πλαίσιο δεν φαίνεται να έχει επαρκώς τονισθεί και επίσης η προτεραιότητα του ειδικού προγράμματος θα πρέπει να είναι πιο οργανικά συνδεδεμένη τόσο με τους στόχους όσο και με τους διάφορους μηχανισμούς εφαρμογής των προβλεπόμενων δράσεων: η ανάγνωση του κειμένου θα διευκολυνθεί περισσότερο αν και το ίδιο το κείμενο θα αποκτήσει μεγαλύτερη στρατηγική σαφήνεια.

6.1.2.2. Η προώθηση των δυνατοτήτων της συνοχής της ευρωπαϊκής επιστημονικής κοινότητας οδηγεί στην αναγκαιότητα αύξησης όχι μόνο της ποιότητας, αλλά και του αριθμού των ερευνητών που τη συγκροτούν, τόσο για να αναπτυχθεί μια υψηλή ποιτική ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής έρευνας έναντι της αντίστοιχης έρευνας στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, όσο και για να διευκολυνθεί η καλύτερη ισορροπία μεταξύ των διαφόρων περιοχών της ΕΕ. Υπενθυμίζεται, πράγματι, ότι οι εργαζόμενοι στις προωθημένες τεχνολογίες⁽¹⁾, αντιπροσωπεύουν άνω του 9 % των απασχολούμενων σε μόνο δέκα περιοχές (τις πιο βιομηχανικά αναπτυγμένες), ενώ στις υπόλοιπες περιοχές το ποσοστό αυτό μειώνεται σε κάτω από 6 %, και σε πολλές περιοχές της Κοινότητας μειώνεται και κάτω από το 3 %.

6.1.2.3. Προκύπτει συνεπώς ένα γενικό ερώτημα ως προς την επάρκεια των πόρων που προορίζονται για το εν λόγω πρόγραμμα, και ως προς το εάν οι μηχανισμοί του είναι σε θέση να επιτρέπουν την κατάλληλη διάθεση των πόρων και τις εγγυήσεις ότι η διάθεση αυτή θα επιτρέψει οπωσδήποτε

την επικέντρωσή τους, στις διάφορες περιοχές, προκειμένου να δημιουργηθεί η αναγκαία κρίσιμη μάζα για να αυξηθεί η προστιθέμενη αξία της κοινοτικής έρευνας με απελευθέρωση του δυναμικού των ανθρώπινων πόρων που συμμετέχουν σ' αυτή.

6.1.2.4. Μια από τις στρατηγικές προτεραιότητες του προγράμματος αυτού θα πρέπει να είναι η συνοδεία των άλλων προγραμμάτων με στόχο τη συμβολή στη δημιουργία νέων επαγγελματικών χαρακτηριστικών, (για παράδειγμα, μια ενδιαφέρουσα περίπτωση είναι η τεχνολογικοί διαμεσολαβητές για τις ΜΜΕ) που θα δώσει στρατηγικό περιεχόμενο επίσης στο πρόγραμμα «Ανθρώπινοι πόροι» και θα επηρεάσει σαφέστερα τη δημιουργία απασχόλησης.

6.1.2.5. Στο μεθοδολογικό επίπεδο, θα ήταν χρήσιμο να προστεθούν ενδείξεις που θα καταστήσουν ορατή τη στρατηγική συνοχή μεταξύ του ειδικού αυτού προγράμματος και των προγραμμάτων κοινοτικής επιμόρφωσης που διαχειρίζεται η ΓΔ XXII.

6.1.3. Γενικές Παρατηρήσεις

6.1.3.1. Υποστήριξη της επιμόρφωσης και της κινητικότητας των ερευνητών

6.1.3.1.1. Δίκτυα επιμόρφωση μέσω της έρευνας: οι διαδικασίες εργασίες σε ένα δίκτυο είναι πάντα αναγκαίες σε οποιοδήποτε πλαίσιο δραστηριότητας. Η εκ νέου πρόταση του μέσου αυτού για την επιμόρφωση των ερευνητών είναι σίγουρα σημαντική, αλλά θα πρέπει να συνοδευτεί από ενδείξεις σχετικά με τους πόρους (κάθε είδους) που επιδιώκουν να δραστηριοποιηθούν καθώς και τις διαδικασίες προώθησης του δικτύου.

6.1.3.1.2. Σύστημα υποτροφιών «Marie Curie»: είναι ένα σύστημα ατομικών υποτροφιών για νέους ερευνητές υψηλής ποιότητας που το πρόγραμμα-πλαίσιο επιλέγει από προηγούμενα προγράμματα, με πρόθεση επίσης να χρησιμοποιηθούν πιο αποτελεσματικά οι κοινοτικοί πόροι.

Η πρόταση της Επιτροπής δεν αναφέρει ωστόσο καμία προτεραιότητα ούτε την επιλογή των ερευνητικών τομέων, ούτε τις τυπολογίες που αναφέρονται για τους ερευνητές που μπορούν να υπεισέλθουν στο σύστημα. Χωρίς τον καθορισμό των προτεραιοτήτων αυτών, είναι δύσκολο να συνδεθεί το πρόγραμμα με μια πιο αποτελεσματική χρήση των κοινοτικών πόρων. Θα πρέπει να αναρωτηθεί κανείς εάν είναι δυνατόν επιπλέον για τους νεαρούς επιστήμονες (πρώτη τυπολογία), ο προσδιορισμός ως «ερευνητές υψηλής ποιότητας». Μολονότι η τυπολογία των υποτροφιών δεν είναι σαφής, δεν προσδιορίζονται επίσης η κατανομή των χρηματοδοτήσεων μεταξύ των διαφόρων τυπολογιών ούτε οι προτεραιότητες δράσης και οι θεματικές: ειδικότερα δεν είναι σαφές εάν το σύστημα εντάσσεται εντός ή εκτός των θεματικών προγραμμάτων.

6.1.3.1.3. Η τυπολογία των ατομικών υποτροφιών είναι αρκετά ενδιαφέρουσα για να αξιοποιήσει τις δυνατότητες εκείνων των ερευνητών που δεν μπορούν πάντοτε να βρουν διεξόδους κατάλληλων δραστηριοτήτων στα πανεπιστήμια που σπούδασαν. Ωστόσο, στην περίπτωση των ατομικών υποτροφιών «επιστροφής» για τους ερευνητές που προέρχονται από κοινοτικές περιοχές, παραμένει δύσκολο να φαντασθεί κανείς ότι ένας νεαρός ερευνητής μπορεί να είναι χρήσιμος

⁽¹⁾ Στοιχεία Eurostat, κατηγορίες NACE 24 και NACE από 29 έως 34.

στην περιοχή του, μόνο και μόνο επειδή παρέμεινε σε ένα ερευνητικό σύστημα στο εσωτερικό: θα πρέπει στην περίπτωση αυτή να αξιοποιηθεί το σύνολο της εμπειρίας του εν λόγω ατόμου και να επαληθευθεί, για παράδειγμα, εάν μπόρεσε να αναπτύξει στην περιοχή προέλευσης εργασιακές εμπειρίες (έστω και μη ερευνητικές) προηγούμενα.

6.1.3.1.4. "Όσον αφορά τις υποτροφίες φιλοξενίας στις επιχειρήσεις, θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθούν οι εξής προϋποθέσεις:

- οι φιλοξενούσες επιχειρήσεις θα πρέπει να αποδεικνύουν την ικανότητα έρευνας σε ειδικά προκαθορισμένα προγράμματα·
- ο ερευνητής θα πρέπει να απασχοληθεί στο πρόγραμμα έρευνας που συμφωνήθηκε και να έχει όλα τα ελάχιστα δικαιώματα που προέχονται για τους ερευνητές που εργάζονται ήδη στην επιχείρηση (υγιειονομική προστασία, ασφαλιστικές εισφορές, κανόνες υγιεινής και ασφάλειας, κ.λπ.)·
- για τις ΜΜΕ θα πρέπει να είναι αμέσως ξεκάθαρο τι τύπος διευκολύνσεων μπορούν να έχουν, ειδικότερα θα ήταν σκόπιμο να επιδιωχθεί ειδικά η ποιοτική ανταπόκριση στις ανάγκες των ΜΜΕ (υποστήριξη στον προγραμματισμό, διευκολύνσεις αγοράς ή χρονονομικίας μηχανών, διευκολυμένη πρόσβαση σε τράπεζες δεδομένων και δίκτυα κ.λπ.), παρά σε απλή διανομή χρηματοδοτικών πόρων.

6.1.3.1.5. Επίσης, και ο τύπος υποτροφιών φιλοξενίας για την ανάπτυξη φαίνεται να έχει μεγάλο ενδιαφέρον. Ωστόσο, χρειάζεται να διευκρινισθεί τι εννοείται με την έκφραση «νέοι ερευνητές που έχουν την απαιτούμενη εμπειρία»: για να μπορέσουν πράγματι τα ερευνητικά κέντρα των μειονεκτικών περιοχών να βοηθηθούν να αναπτυχθούν και μαζί τους η επιστημονική τεχνολογική συνοχή της Κοινότητας, τόσο η ποιότητα όσο και η διάρκεια της εμπειρίας ενός ερευνητή έχουν μεγάλη σημασία. Η ΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι θα διευκρινισθούν τα κριτήρια αυτά. Θα πρέπει, επίσης, να διευκρινισθεί εάν γίνεται λόγος μόνο για δημόσια ιδρύματα ή και για ιδιωτικά.

6.1.3.1.6. Υπάρχει πλήρης συμφωνία τόσο με το στόχο όσο και με τις διαδικασίες που αναφέρονται σχετικά με τους επιβεβαιωμένους ερευνητές, θα πρέπει να προστεθεί και ένα πλαίσιο ενδείξεων ούτως ώστε οι εθνικοί κανόνες να μπορούν να διευκρινίσουν τις ανταλλαγές βιομηχανίας/πανεπιστημίων, ειδικά για τις ΜΜΕ.

6.1.3.1.7. Για όλες τις πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την κινητικότητα, θα πρέπει να υπογραμμισθεί η αναγκαιότητα εξασφάλισης στους ερευνητές ισοδύναμης φορολογίας: σε πολλές περιπτώσεις αντιθέτως η εθνική φορολογία τείνει να πλήξει περισσότερο τους ερευνητές σε κινητικότητα και να τους αποθαρρύνει από την ανάληψη εμπειρίας στο εξωτερικό.

6.1.3.2. Βελτίωση της πρόσβασης σε υποδομές έρευνας

6.1.3.2.1. Η εν λόγω δραστηριότητα έχει μεγάλη σημασία, ο ορισμός όμως που δίδεται των υποδομών έρευνας είναι πολύ ευρύς.

6.1.3.2.2. Χρειάζεται επιπλέον να αναφερθούν σαφώς οι αναγκαιότητες υπερεθνικής συνεργασίας μεταξύ των υποδομών μεγάλης σημασίας ως προϋπόθεση για την πρόσβαση στις διευκολύνσεις που προβλέπονται για την ανταλλαγή ερευνητών.

6.1.3.2.3. Τα δίκτυα συνεργασίας μεταξύ των υποδομών θα πρέπει να έχουν την κοινοτική υποστήριξη ως διαχειριστές των σχεδίων E&TA κοινοτικής σημασίας όχι μόνο με σκοπό «πιο αποτελεσματική χρήση και διαχείριση των σημερινών υποδομών», αλλά επίσης επειδή στην περίπτωση αυτή υπάρχει ο κίνδυνος μόνο απώλειας πόρων και κεφαλαίων.

6.1.3.3. Προώθηση της επιστημονικής και τεχνολογικής αριστείας

6.1.3.3.1. Περισσότερο από δραστηριότητα, η προώθηση της επιστημονικής αριστείας θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένας από τους πρωταρχικούς στόχους κάθε κοινοτικής δράσης στα θέματα E&TA. Εκτός από τις επιστημονικές συναντήσεις υψηλού επιπέδου, έχουν μεγάλη σημασία, ειδικότερα εάν διαδίδονται καταλλήλως, οι διακρίσεις για ερευνητικές εργασίες — βραβείο Descartes και ευρωπαϊκός διαγωνισμός νέων επιστημόνων — φαίνεται να είναι κατώτερες από το στόχο της προώθησης της επιστημονικής αριστείας. Κυρίως, ο ευρωπαϊκός διαγωνισμός για νέους επιστήμονες (από 15 έως 20 ετών) δημιουργεί πολλές αμφιβολίες, δεδομένου ότι η αναζήτηση των υποψηφίων έχει ανατεθεί στα σημερινά σχολικά συστήματα που χαρακτηρίζονται από μια γενικότερη κατεύθυνση, και δεν είναι ποτέ ικανά να κατανοούν τις ικανότητες και το δυναμικό αριστείας ορισμένων νέων, που σπάνια ανοίγονται προς τα έξω και ακόμα πιο σπάνια επικοινωνούν μεταξύ τους. Μια δραστηριότητα «Talent scout» μπορεί ενδεχομένως να αποτελέσει αντικείμενο ενός μικρού, αλλά στρατηγικού προγράμματος ad hoc έρευνας.

6.1.3.3.2. Οι προτάσεις επίσης για την ευαισθητοποίηση του κοινού δεν ικανοποιούν στο βαθμό που είναι αρκετά γενικές επιχειρήσεις διαμόρφωσης εικόνας, παρά πραγματικές πρωτοβουλίες διάδοσης και προώθησης του διαλόγου μεταξύ διαφόρων φορέων.

6.1.3.4. Κύρια δράση για τη βελτίωση της δράσης των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων

6.1.3.4.1. Είναι χρήσιμο να κατανοηθεί η δράση αυτή λαμβάνοντας υπόψη ορισμένες αξιολογήσεις της εξωτερικής ομάδας παρακολούθησης, ειδικότερα όταν αναφέρει⁽¹⁾, ότι επιτυχία της κοινωνικοοικονομικής έρευνας εξαρτάται σε τελευταία ανάλυση από την ικανότητά της να προσδιορίσει τα πιο μεγάλα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα και να υποδεικνύει τις κατάλληλες λύσεις σε όσους λαμβάνουν τις αποφάσεις.

⁽¹⁾ 1997 External Monitoring Report on the Specific Programme for Research and Technological Development in the Field of Targeted Socio-economic Research.

6.1.3.4.2. Μολονότι είναι αλήθεια ότι η έρευνα θα πρέπει να έχει χαρακτήρα «problem solving» και ότι λείπει από το ευρωπαϊκό πνεύμα η ικανότητα έρευνας και πρόβλεψης της πορείας του ίδιου του ευρωπαϊκού κοινωνικοοικονομικού προτύπου είναι, επίσης, ωστόσο αναγκαίο να μπορέσει η κύρια δράση για την κοινωνικοοικονομική έρευνα να διοχετευθεί σε ορισμένες προτεραιότητες και μεθοδολογίες που θα την καταστήσουν ειδική και ίσως πιο αποτελεσματική: για παράδειγμα θα μπορούσε να συνδεθεί με την επαλήθευση των δεικτών απόδοσης της έρευνας, σε σχέση με την εξέλιξη της ικανότητάς τους ως διαδικασία κοινωνικού «problem solving».

6.1.3.4.3. Πράγματι, η κύρια δράση όπως προτείνεται καλύπτει ένα αχανές πεδίο της κοινωνικοοικονομικής προβληματικής και είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς την κατάλληλη επικέντρωση της προσοχής και ακόμη περισσότερο των πόρων σε βασικές πτυχές των ευρωπαϊκών κοινωνικών δυσκολιών, όπως είναι η κοινωνική διάσπαση στα δύο (το θέμα αυτό που η έκθεση της ομάδας εξωτερικής παρακολούθησης υποδεικνύει ότι πρέπει να εξετασθεί πολύ πιο εμπεριστατωμένα).

6.1.3.4.4. Θα ήταν συνεπώς χρήσιμο να προσδιορισθούν θεματικές προτεραιότητες (για παράδειγμα το δημογραφικό πρόβλημα και η γήρανση του πληθυσμού) σε ένα πλαίσιο στο οποίο τουλάχιστον δύο στρατηγικοί παράγοντες επηρεάζουν μεσοπρόθεσμα την ολοκλήρωση κοινωνική και ανθρώπινη της Κοινότητας: η υλοποίηση της ΟΝΕ (και τα αποτελέσματά της στη σχέση μεταξύ πολιτών και κρατών) και η διεύρυνση (και τα αποτελέσματά της σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές, αλλά κυρίως στο ευρωπαϊκό κοινωνικοοικονομικό πρότυπο ανάπτυξης). Αυτές οι δύο διαδικασίες θέτουν αμέσως το πρόβλημα της αναγκαιότητας προβληματισμού και έρευνας στις θεσμικές εξελίξεις της ΕΕ και την ικανότητά της να συνδεθεί με την ευρωπαϊκή κοινωνία (σε περίπτωση που τα προβλήματα εξετάζονται πράγματι υπό τον τίτλο «Διακυβέρνηση και ιθαγένεια», αλλά εξετάζονται με το κριτήριο όλων των άλλων τίτλων και εξετάζονται αποσπασματικά σε μια ποσότητα επιμέρους προσεγγίσεων).

6.1.3.4.5. Από την άλλη πλευρά και ακριβώς χάρη σε μια ορισμένη γενικότητα των προτεινόμενων θεμάτων αυτή η κύρια δράση προσφέρεται για την πρωτοβουλία των ενδιαφερόμενων φορέων όπως επίσης προσφέρει και ένα ευρύ πεδίο προσέλευσης «bottom up» στην οποία μπορεί να ασκηθεί η πρωτοβουλία και η δραστηριότητά τους. Αυτό μπορεί να είναι πολύ θετικό υπό την προϋπόθεση ότι υφίσταται ένα συνεχής διάλογος σε όλα τα επίπεδα μεταξύ «χρηστών» και «εμπειρογνομόνων» και ότι η έρευνα παρουσιάζεται ως συμβολή σε μια υψηλού επιπέδου μεσολάβηση μεταξύ πολιτικών και πολιτών, κυρίως στην περίπτωση πολυσύνθετων προβλημάτων και αποφάσεων.

6.1.3.5. Ενέργειες για τη συμβολή στην ανάπτυξη των επιστημονικών και τεχνολογικών πολιτικών στην Ευρώπη

6.1.3.5.1. Η Επιτροπή υπογραμμίζει την αναγκαιότητα ενίσχυσης των ικανοτήτων στρατηγικής πρόβλεψης των ετόμε-

νων επιστημονικών και τεχνολογικών προκλήσεων τις οποίες θα αντιμετωπίσει η Ευρώπη καθώς και των δυσκολιών για την επίτευξη του στόχου αυτού, σε ένα κατακερματισμένο πλαίσιο εθνικών ερευνητικών πρωτοβουλιών, ενώ το πλαίσιο των προβλημάτων έχει ένα περίπλοκο χαρακτήρα και συνεχώς πιο υπερεθνικές διαστάσεις. Η επίλυση θα πρέπει αναγκαστικά να επιδιωχθεί μέσω της ανάπτυξης δικτύων πληροφοριών και στοιχείων. Προς το σκοπό αυτό προβλέπονται δύο δραστηριότητες: η ανάλυση καθορισμένων πολιτικών συστημάτων και η κοινή βάση δεικτών για την επιστήμη, την καινοτομία και την τεχνολογία.

6.1.3.5.2. Η ΟΚΕ κρίνει ότι οι προτάσεις αυτές είναι ευρύτατα αποδεκτές. Ειδικότερα η ΟΚΕ υποστηρίζει την προσπάθεια εξακρίβωσης στο μέλλον όλων των κοινωνικά σημαντικών επιπτώσεων από τις μελλοντικές επιστημονικές εξελίξεις (προσπάθεια για την οποία το ΚΚΕρ καλείται να δώσει ιδιαίτερη συμβολή) και κρίνει θεμελιώδη τη δημιουργία μίας κοινής βάσης δεικτών, συνεκτικών και πληρέστατων, προσιτών σε όλους τους υπεύθυνους πολιτικούς, όσο και στους διάφορους χρήστες και τους πολίτες.

6.1.3.6. Αλληλεπιδράσεις με τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε άλλες δράσεις του προγράμματος-πλαισίου

6.1.3.6.1. Αυτό το ειδικό πρόγραμμα θα διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στο συντονισμό και την εγγύηση συνοχής στις δραστηριότητες που είναι κοινωνικά σημαντικές των άλλων δραστηριοτήτων του 5ου προγράμματος-πλαισίου. ΗΟΚΕ συμφωνεί με το μεθοδολογικό αυτό στόχο, κρίνει όμως ότι δεν αρκούν οι προσπάθειες της Επιτροπής να εξασφαλισθεί ένα αποτέλεσμα: μόνο μέσω μιας ισχυρής και διάφανης συμμετοχής όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, των κοινών αρχών των κρατών μελών, των ερευνητικών κέντρων των επιμέρους ερευνών, των επιχειρήσεων και των κοινωνικοοικονομικών οργάνωσεων μπορεί να επιτευχθεί εκείνη η ισορροπία συμφερόντων και ευθύνης που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του προτύπου ευρωπαϊκής κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ (ΕΥΡΑΤΟΜ)

Εισαγωγή

— Το πρόγραμμα για την πυρηνική έρευνα υπάγεται στο λήμμα του προϋπολογισμού για τη «Διατήρηση του οικονομικού συστήματος» και καλύπτει έρευνες τόσο υπό το λήμμα της πυρηνικής σύντηξης όσο υπό το λήμμα και της πυρηνικής σχάσης. Για πρώτη φορά θα υπάρξει ενιαία επιτροπή διαχείρισης για όλο το πρόγραμμα της έμμεσης έρευνας.

— Στην εισαγωγή των προτάσεων της, η Επιτροπή γράφει:

«Με δεδομένη την αναμενόμενη αύξηση της ζήτησης ενέργειας, θα πρέπει να γίνεται συνεχής εκμετάλλευση όλων των δυνατικών πηγών. Οι στρατηγικοί προβλημα-

τισμοί θα ευνοήσουν όμως την εκμετάλλευση πηγών ενέργειας που προσφέρουν μεγαλύτερη αειφορία και έχουν λιγότερες επιπτώσεις στην υγεία και στο περιβάλλον. Η πυρηνική ενέργεια έχει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει στην Ευρώπη ασφαλή και πλήρως αειφόρο παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε ανταγωνιστική τιμή και με μικρότερες επιπτώσεις στην υγεία και στο περιβάλλον από εκείνες των ορυκτών καυσίμων⁽¹⁾.»

- Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση της άποψης της Επιτροπής. Οι απόψεις της ΟΚΕ για την πυρηνική ενέργεια αναφέρονται στη σχετική γνωμοδότησή της⁽²⁾.

Χρηματοδότηση

- Όσον αφορά το γενικό προϋπολογισμό τα χρηματικά ποσά που θα διατεθούν για το Πρόγραμμα Ευρατόμ δεν αποφασίστηκαν ακόμα. Τα ποσά που διατίθενται με την υιοθέτηση της κοινής θέσης της συνεδρίασης του Φεβρουαρίου ήταν συνολικά 1 260 εκατ. Ecu. Αν τελικά αυτό υιοθετηθεί, θα αποτελεί περικοπή σε πραγματικές τιμές.
- Έναντι αυτού η Επιτροπή διατηρεί την πρότασή της για συνολικό ποσό στο Ευρατόμ 1 467 εκατ. Ecu. Προσφέροντας επίσης τις τιμές για τις έμμεσες και άμεσες χορηγήσεις για την έρευνα τηςσχάσης το ποσό ανέρχεται σε 9 348 εκατ. Ecu, δηλαδή 12 % αύξηση στο συνολικό αρχικό ποσό για τησχάση που παρέχονταν στα πλαίσια του 4ου προγράμματος-πλαίσιο (840 εκατ. Ecu). Οι αριθμητικές τιμές της Επιτροπής για τις συνδυασμένες άμεσες και έμμεσες χορηγήσεις στο πρόβλημα σύντηξης ανέρχονται σε 529 εκατ. Ecu. Αυτό αντιπροσωπεύει αύξηση 27 % έναντι του αρχικού ποσού που παρέχονταν για τη σύντηξη στα πλαίσια του 4ου προγράμματος-πλαίσιο (414 εκατ. Ecu).
- Θα υπάρξει συνελώς πραγματική αύξηση των ποσών που παρέχονται στην έρευνα για τη σύντηξη στα πλαίσια των προτάσεων της Επιτροπής κυρίως επειδή μια πραγματική ουσιαστική αύξηση προτείνεται στο ποσό που προορίζεται για τις εργασίες πυρηνικής προστασίας (από 87 εκατ. Ecu το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο σε 142 εκατ. Ecu στο σημερινό πρόγραμμα). Ωστόσο, καμία από τις τιμές αυτές δεν έχει ακόμη συμφωνηθεί. Οι προβλέψεις για το Ευρατόμ παραμένουν στο 9 % των συνολικών κονδυλίων, όπως ήταν στο 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο, τόσο στην πρόταση του Συμβουλίου όσο και στην πρόταση της Επιτροπής.
- Είναι λυπηρό φυσικά το γεγονός ότι ούτε οι συνολικές ούτε οι λεπτομερείς προτάσεις χρηματοδότησης των ερευνητικών δραστηριοτήτων στην Ευρατόμ, καθώς και το υπόλοιπο του προγράμματος δεν έχουν συμφωνηθεί ακόμη μεταξύ της Επιτροπής και του Συμβουλίου σε αυτή τη διαδικασία του προγραμματισμού.

— Θα ήταν προτιμότερο εάν για λόγους παρουσίας η διάκριση μεταξύ άμεσων και έμμεσων ερευνητικών δράσεων είχε εγκαταλειφθεί. Αυτό θα επέτρεπε να γίνουν πιο εύκολα προσιτές στο κοινό οι συνολικές προτάσεις της Επιτροπής για τη χρηματοδότηση του ερευνητικού προγράμματος. Η σημερινή διάκριση μεταξύ των «ενδοϋπηρεσιακών» (δηλαδή του ΚΚΕΟ) και των εξωτερικών ερευνών δεν έχει σημασία για το συνολικό πρόγραμμα ερευνών. Όλα αυτά είναι προγράμματα της Επιτροπής. Ένα μεγάλο μέρος από αυτά διατίθεται προς τα έξω αλλά όμως όχι. Άμεσες και έμμεσες δράσεις έχουν κοινό και συντονισμένο περιεχόμενο. Δεν υπάρχει καμία βασική διαφορά ούτε στην ποιότητα ούτε στα αποτελέσματα αυτών των δύο ερευνητικών πηγών που θα πρέπει να παρουσιάζονται ως τμήμα ενός ενιαίου και συγκροτημένου προγράμματος.

7. Ειδικό πρόγραμμα: «Διατήρηση του οικοσυστήματος (Ευρατόμ)»

7.1. Οι προτάσεις για έρευνα στον τομέα της πυρηνικήςσχάσης

7.1.1. Ο στόχος της Κεντρικής Δράσης⁽³⁾, είναι «να συμβάλει στην εγγύηση της ασφάλειας των πυρηνικών εγκαταστάσεων της Ευρώπης και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, να διασφαλίσει την προστασία των εργαζομένων και του κοινού από την ακτινοβολία, να υποστηρίξει την εφαρμογή των διεθνών μέτρων διασφάλισης για τα πυρηνικά υλικά και να συμβάλει στην επίτευξη ασφαλούς και αποτελεσματικής διαχείρισης και οριστικής διάθεσης των ραδιενεργών αποβλήτων».

7.1.2. Το κύριο τμήμα του σημερινού ερευνητικού προγράμματος θα συνεχίσει και στο προτεινόμενο πρόγραμμα. Θα επικεντρωθεί στους ακόλουθους κύριους τομείς έρευνας — στη λειτουργική ασφάλεια των σημερινών εγκαταστάσεων, στην ασφάλεια του κύκλου καυσίμων (που περιλαμβάνει την επεξεργασία των πυρηνικών αποβλήτων), στην ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα των μελλοντικών συστημάτων, στην ασφάλεια του πυρηνικού υλικού, την προστασία από την ακτινοβολία. Οι δραστηριότητες γενικής φύσεως θα επικεντρωθούν στην προστασία από την ακτινοβολία για την υγεία, στην περιβαλλοντική μεταφορά της ραδιενέργειας, στην ενίσχυση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας των ιατρικών και βιομηχανικών χρήσεων της ραδιενέργειας, τις βελτιώσεις στην εξωτερική και εσωτερική δόσμετρία.

7.1.3. Σε σύγκριση με τις έρευνες που προβλέπονταν στο 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο, δεν υπάρχει πλέον η αδικαιολόγητη έμφαση στην έρευνα για τα σοβαρά ατυχήματα, την οποία η ΟΚΕ είχε χαρακτηρίσει εσφαλμένη στη γνωμοδότησή της⁽⁴⁾. Μια άλλη παρατήρηση που είχε διατυπώσει η ΟΚΕ για το πρόγραμμα ελήφθη επίσης υπόψη: αυτή τη φορά, συγκεκριμένα,

⁽¹⁾ COM(97) 553 τελικό, της 5ης Νοεμβρίου 1997, σ. 48 του ελληνικού κειμένου — Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής για το Πέμπτο Πρόγραμμα-πλαίσιο (1998-2002). Το κείμενο είναι ταυτόσημο με το κείμενο της εισαγωγής στο ειδικό πρόγραμμα της Επιτροπής.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις πυρηνικές βιομηχανίες στην ΕΕ (ένα ενδεικτικό πυρηνικό πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 40 της Συνθήκης Euratom) — ΕΕ C 206 της 7.7.1997.

⁽³⁾ Όπως παρατίθεται στην Κοινή Θέση που υιοθέτησε το Συμβούλιο Έρευνας στις 23.3.1998.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 393 της 31.12.1994.

η πυρηνική βιομηχανία είναι γενικά ικανοποιημένη από την έκταση της προηγούμενης διαβούλευσης της, την οποία προβλέπει η Επιτροπή.

7.1.4. Ένα νέο στοιχείο στο πρόγραμμα είναι η καθιέρωση μίας προσέγγισης «problem solving». Με αυτό εννοείται ότι εστιάζεται περισσότερο στην επίλυση προβλημάτων ενός πιο πρακτικού και επιτακτικού χαρακτήρα στα πλαίσια της οποίας απορρέουν και τα τέσσερα έτη εμβέλειας του προγράμματος. Τι σημαίνει αυτό βέβαια στην πράξη για το ερευνητικό πρόγραμμα σύντηξης, ένα τμήμα του οποίου δεν μπορεί να καταταχθεί με τον τρόπο αυτό, θα είναι δύσκολο να καθορισθεί, αλλά η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την προσέγγιση αυτή υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοσθεί με αίσθηση και ισορροπία.

7.1.5. Υπάρχουν τρεις ευρύτεροι τομείς στους οποίους αυτή η πιο πρακτική προσέγγιση του προγράμματος είναι ήδη ορατή. Η πρώτη δίνει τη μεγάλη έμφαση στην έρευνα των δυνατοτήτων προώθησης της λειτουργικής ζωής των σημεινών αποθεμάτων αντιδραστήρων στην ΕΕ. Αυτό συνδέεται με τα περιβαλλοντικά προβλήματα CO₂ και με τη μακροπρόθεσμη ασφάλεια εφοδιασμού της ΕΕ. Η ασφαλής παράταση της ζωής των πυρηνικών σταθμών της ΕΕ θα αποτελέσει υλική βοήθεια και με τις δύο αυτές έννοιες.

7.1.6. Ο δεύτερος και τρίτος τομέας είναι ο τομέας της καινοτομίας και ο τομέας της ανταγωνιστικότητας. Και οι δύο αφορούν τη βοήθεια που μπορεί να δοθεί στην πυρηνική βιομηχανία της Ένωσης ώστε να ανταγωνισθεί πιο αποτελεσματικά στις παγκόσμιες αγορές. Πυρηνικές εγκαταστάσεις έχουν παραγγελθεί από υπερπόντιες χώρες και συνεπώς τα οφέλη από την άποψη της οικονομίας και της ασφάλειας που μπορεί να έχει η πυρηνική βιομηχανία της ΕΕ είναι ό,τι καλύτερο για την ανταγωνιστικότητά της. Η ανάπτυξη καινοτόμων εννοιών που μπορούν να βελτιώσουν το σχεδιασμό, την απόδοση, και τα χαρακτηριστικά ασφαλείας ή τη χρησιμότητα των ευρωπαϊκών αντιδραστήρων έχουν μεγάλη σημασία για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Η ΟΚΕ δεν επιδιώκει να έρθει σε αντίθεση με την Επιτροπή για τα θέματα αυτά, αλλά θα αναμένει πως θα λειτουργήσουν όλα αυτά στην πράξη.

7.1.7. Η ΟΚΕ χαίρεται διότι η ασφάλεια του κύκλου του καυσίμου θα εξακολουθήσει να αποτελεί βασικό τομέα συνεχιζόμενων ερευνών. Αυτό περιλαμβάνει τη συνεχιζόμενη προσοχή στη δυνατότητα και αποτελεσματικότητα της μεταστοιχείωσης μακρόβιων ισotόπων σε βραχύβια. Η διάθεση των ραδιενεργών αποβλήτων είναι ίσως η πηγή της μεγαλύτερης ανησυχίας του κοινού σε σχέση με την πυρηνική βιομηχανία. Στην πρότασή της για ειδικό πρόγραμμα η Επιτροπή αναφέρει ότι: «Η έρευνα θα επικεντρωθεί στην ανάπτυξη μιας επιστημονικά θεμελιωμένης προσέγγισης στη διαχείριση και διάθεση των ραδιενεργών καταλοίπων που θα είναι τόσο αποτελεσματική ως προς το κόστος όσο και αποδεκτή σε ευρύτερη κοινωνική βάση»⁽¹⁾.

7.1.8. Η Επιτροπή συνεχίζει αναφέροντας ότι μία προτεραιότητα ΕΑ θα είναι να αναπτυχθεί μια κοινή κατανόηση και ομοφωνία στο ζήτημα της διαχείρισης και της διάθεσης των ραδιενεργών καταλοίπων. Κεντρική ερευνητική πρόταση

είναι «να τεθούν σε δοκιμασία και να επιδειχθούν οι τεχνικές δυνατότητες μίας βαθιάς εναπόθεσης σε υπόγεια εργαστήρια που θα περιλαμβάνουν την καταμέτρηση των επιδόσεων κατάθεσης και μακροπρόθεσμης συμπεριφοράς των εξαρτημάτων κατάθεσης».

7.1.9. Στο θέμα αυτό η Επιτροπή δίνει την εντύπωση ότι έχει καταλήξει σε αδιέξοδο. Οι λέξεις που αναφέρονται πιο πάνω μοιάζουν επακριβώς με τις λέξεις που η Επιτροπή χρησιμοποίησε κατά την εισαγωγή του τρίτου ερευνητικού προγράμματος το 1987. Τι πρόοδος έχει συντελεσθεί από τότε; Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι ενημερωμένοι επιστημονικοί κύκλοι θεωρούν όπως η σε βάθος τελική διάθεση αποτελεί την καλύτερη μέθοδο εναποθήκευσης μακρόβιων πυρηνικών αποβλήτων, αλλά όπως έχει τονίσει η ΟΚΕ επανειλημμένα, η κοινή γνώμη δεν έχει πεισθεί ακόμη για τη λύση αυτή. Η κοινή γνώμη επιθυμεί την εναποθήκευση μακρόβιων πυρηνικών αποβλήτων σε ανακτήσιμες περιοχές και να συνδέεται με την επιλογή ενδεχόμενης μακρόβιας επιφανειακής εναπόθεσης. Αυτό μπορεί να αλλάξει τις επόμενες δεκαετίες, αλλά προς το παρόν παραμένει έτσι.

7.1.10. Έχει ουσιαστική σημασία να μπορεί να εφηνασθεί η κοινή γνώμη για το θέμα αυτό και να συνεχίσουν τα ερευνητικά προγράμματα για τα πυρηνικά απόβλητα να διαμορφώνονται κατάλληλα. Η Επιτροπή αναφέρει ότι επιδιώκει να εργασθεί σε «ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο». Η Επιτροπή θα πρέπει να επανεξετάσει τις απόψεις της για τα πυρηνικά απόβλητα.

7.1.11. Είναι σαφές ότι θα εξακολουθήσει να πραγματοποιείται και ένας σημαντικός όγκος εργασιών σχετικά με την προστασία από τη ραδιενέργεια. Αυτό είναι γενικά ευχάριστο. Πρόκειται για ένα πολύ ευρύ ερευνητικό πεδίο. Είναι ωστόσο ατυχές το γεγονός ότι όλες οι εργασίες για τη ραδιενέργεια έχουν τεθεί κάτω από τον τίτλο Ευρατόμ. Αυτό καθιστά αξιόπιστη την αίσθηση εκ μέρους του κοινού ότι όλα σχεδόν τα προβλήματα ραδιενέργειας προκύπτουν από τις δραστηριότητες της πυρηνικής βιομηχανίας, ενώ ο είναι γεγονός ότι ο κύριος όγκος της ακτινοβολίας που υφίστανται οι άνθρωποι προέρχεται από φυσικές πηγές και όταν πρόκειται για τεχνητή ακτινοβολία από τις υγειονομικές υπηρεσίες και τη βιομηχανία.

7.1.12. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να υπάρχει ευρεία επαγγελματική και συχνή ενημέρωση του κοινού για το ερευνητικό έργο της ΕΕ σε σχέση με τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας (που περιλαμβάνει την έρευνα τόσο για τη σύντηξη όσο και για την πυρηνική σχάση). Προς το παρόν το κοινό πολύ λίγα πράγματα γνωρίζει γύρω από όλα αυτά.

7.2. Οι προτάσεις για έρευνα στον τομέα της πυρηνικής σύντηξης

7.2.1. Η Κεντρική Δράση των ερευνών στον τομέα της σύντηξης όπως αναφέρεται στην κοινή θέση του Συμβουλίου το Φεβρουάριο⁽²⁾, είναι η εξής:

«Ο μακροπρόθεσμος στόχος ... είναι η από κοινού κατασκευή πρωτότυπων αντιδραστήρων για σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής που θα ικανοποιούν τις κοινωνικές ανάγκες. ...

⁽¹⁾ Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για υιοθέτηση ειδικού προγράμματος (Ευρατόμ) για την έρευνα και ανάπτυξη με θέμα «Διατήρηση του οικοσυστήματος» (1988-2002) — COM(98) 306.

⁽²⁾ Όπως παρατίθεται στην κοινή θέση που υιοθέτησε το Συμβούλιο Έρευνας στις 23.3.1998.

Η προτεινόμενη στρατηγική ... περιλαμβάνει την κατασκευή πειραματικού αντιδραστήρα ... και στη συνέχεια την κατασκευή αντιδραστήρα επίδειξης. ... Η κατασκευή πειραματικού αντιδραστήρα φαίνεται τεχνικά εφικτή μέσα στην επόμενη δεκαετία και θα πρέπει να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο ενός σχεδίου διεθνούς συνεργασίας, όπως ο ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor — Διεθνής Θερμοπυρηνικός Πειραματικός Αντιδραστήρας).

Σκοπός αυτής της Κεντρικής Δράσης είναι η περαιτέρω ανάπτυξη της απαραίτητης βάσης για την κατασκευή ενός πειραματικού αντιδραστήρα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Κεντρική Δράση αναμένεται ότι θα αυξήσει την ετοιμότητα της Κοινότητας, από επιστημονική άποψη, να αποφασίσει και να υποστηρίξει έναν τέτοιο μελλοντικό πειραματικό αντιδραστήρα.»

7.2.2. Η εντύπωση που δίδεται από τις λέξεις αυτές είναι ότι η εργασία στο ITER, το κεντρικό τμήμα του προγράμματος σύντηξης, προωθείται προσεκτικά και συνεπώς με την προϋπόθεση ότι θα επιλυθούν τα εναπομένοντα τεχνικά προβλήματα θα είναι δυνατόν να αρχίσει η κατασκευή τις επόμενες δεκαετίες.

Όμως αυτό είναι απατηλό. Όπως είχε διαπιστώσει η ΟΚΕ όταν εξέταζε το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο, πρόθεση της Επιτροπής επί ορισμένα χρόνια ήταν να ξεκινήσει την κατασκευή του ITER κατά τη διάρκεια της περιόδου του 5ου προγράμματος-πλαίσιο. Αυτό βέβαια εξαρτιόταν από την ολοκλήρωση ενός ικανοποιητικού σχεδιασμού, όμως ο σχεδιασμός αυτός ολοκληρώθηκε στα ουσιαστικά του στοιχεία μόλις πριν 18 μήνες. Η επιτροπής αξιολόγησης σύντηξης που συγκροτήθηκε για να συμβουλευτεί την Επιτροπή στο αν θα πρέπει να συνεχίσει ή όχι με το ITER, αφού είχε πρόσβαση στο σχεδιασμό υπέβαλε έκθεση στα τέλη του 1996 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «Η έναρξη της κατασκευής του ITER ... υποδεικνύεται ως πρώτη προτεραιότητα της Κοινότητας στα πλαίσια του πέμπτου ερευνητικού προγράμματος»⁽¹⁾.

7.2.3. Αυτό που συνέβη είναι το εξής: στη συνεδρίαση του Συμβουλίου Έρευνας τον Ιούνιο 1997 αποφασίστηκε ότι η κατασκευή του ITER δεν μπορεί τελικά να γίνει και ότι δεν είναι δυνατόν προς το παρόν να διαπιστωθεί ο χρόνος στον οποίο μπορεί να επιχειρηθεί. Οι περιστάσεις έχουν αλλάξει από την αρχή που έγιναν οι πρώτες εργασίες για το ITER στις αρχές της δεκαετίας. Το πρόβλημα είναι ότι το όλο πρόγραμμα της σύντηξης έχει υποστεί ένα ορισμένο πλήγμα και ότι η κεντρική δράση για τη σύντηξη περιγράφει περισσότερο την αντίθετη διαδικασία παρά τις μελλοντικές προόδους.

Ιστορικό

7.2.4. Στο σημείο αυτό μια μικρή ιστορική ενημέρωση είναι αναγκαία, δεδομένου ότι το ITER δεν ήταν ένας απλός πειραματικός αντιδραστήρας, και η καθυστέρηση στην κατασκευή του δεν είναι μία απλή χρονική δυσκολία. Το ITER σχεδιάστηκε να αποδείξει ότι η ισχύς της σύντηξης μπορεί να αποτελέσει

κεντρική ανακάλυψη που θα δικαιολογήσει την πρόθεσή της να προσφέρει μία τεχνολογία, όχι ακριβώς μία επιστήμη, ικανή να προσφέρει την ηλεκτρική ενέργεια ευρύτερα σε βιώσιμη και εμπορική βάση. Η έναρξή της περιγράφεται στους κύκλους τηςσχάσης ως «πυροδότηση».

7.2.5. Έως τώρα το καλύτερο τμήμα του προγράμματος σύντηξης επιτεύχθηκε όταν το JET (Joint European Torus) πέτυχε απόδοση 17 MW (θερμικών) για περίοδο ενός δευτερολέπτου και — στη ίδια σειρά πειραμάτων — απόδοση 5 MW σε περίοδο τεσσάρων δευτερολέπτων. Αυτά τα αποτελέσματα είναι τα «πρώτα» στην έρευνα σύντηξης και απαιτούν την επίτευξη θερμοκρασιών πάνω από 100 εκατ. βαθμούς. Αποτέλεσαν μεγάλο επίτευγμα.

7.2.6. Παρουσιάζουν όμως ένα σοβαρό όριο. Το επίτευγμα αυτό απαιτεί πολύ μεγαλύτερη εισροή ενέργειας από αυτή που αποδίδεται. Η κατάσταση αυτή όχι μόνο θα πρέπει να ανατραπεί, αλλά ο στόχος είναι η επίτευξη ενός αυτοσυντηρούμενου αντιδραστήρα που δεν θα απαιτεί πλέον οποιαδήποτε εισροή θερμοκρασίας από εξωτερικές πηγές. Αυτή είναι η κατάσταση των πραγμάτων που περιγράφεται με το όρο «πυροδότηση». Το JET δεν είναι ικανό να πετύχει την πυροδότηση. Ειδικό επιστήμονες εκτιμούν ότι για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος και να διατηρηθεί, θα χρειασθεί να κατασκευασθεί μία μηχανή ικανή να παράγει περίπου εκατονταπλάσια ισχύ σε σχέση με το JET. Αυτό υποτίθεται ότι ήταν ο στόχος του ITER (αυτού που έχει ήδη κατασκευασθεί). Εάν δεν μπορεί να επιτευχθεί, ο κεντρικός στόχος του συνολικού προγράμματος σύντηξης που έχει πίσω του ιστορία 40 ετών, δεν μπορεί να επιτευχθεί.

Το κόστος είναι το πρόβλημα

7.2.7. Η εξήγηση της κατάστασης είναι πολύ απλή. Το κόστος του ITER που έχει σχεδιαστεί είναι πολύ μεγάλο — ή, για να διευκρινίσουμε αυτή τη δήλωση, ήταν πολύ μεγάλο στις περιστάσεις υπό τις οποίες έπρεπε να ληφθεί η τελική απόφαση (να ξεκινήσει η κατασκευή του ITER).

7.2.8. Οι εκτιμήσεις ήταν ότι ο ITER θα κόστιζε 700 εκατ. Ecu ετησίως για τα δέκα έτη που θα χρειαζόταν για να ολοκληρωθεί. Το μέγεθος αυτό πρέπει να συγκριθεί με την τρέχουσα ετήσια δαπάνη για το πρόγραμμα σύντηξης, που είναι γύρω στα 500 εκατ. Ecu, εκ των οποίων περίπου 225 εκατ. Ecu καταβάλλονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση από τα κονδύλια του πλαισίου. 700 εκατ. Ecu επιπλέον ήταν, φυσικά, ποσό σημαντικά μεγαλύτερο από ό,τι θα αναμενόταν από τα κράτη μέλη της ΕΕ να πληρώσουν, ενδεχομένως σε οποιαδήποτε περιστάσεις, αλλά οπωσδήποτε όχι κατά τα πρώτα έτη της νομισματικής ένωσης, όταν τα δημόσια οικονομικά αναπόφευκτα θα εξακολουθούν να τελούν υπό σημαντική ένταση.

7.2.9. Ωστόσο, η ΕΕ ποτέ δεν είχε την πρόθεση να καλύψει όλο το κόστος του ITER. Ο ITER επινοήθηκε και σχεδιάστηκε ως κοινή επιχείρηση της Ευρώπης, της Ιαπωνίας, της Ρωσίας (αρχικά της Σοβιετικής Ένωσης) και των ΗΠΑ. Λόγω μιας

⁽¹⁾ Έκθεση της επιτροπής αξιολόγησης παρακολούθησης σύντηξης του 1996 υπό την προεδρία του καθηγητού Barabaschi, που δημοσιεύθηκε από την Επιτροπή το Δεκέμβριο του 1996.

απροσδόκητης συγκυρίας γεγονότων, κανένας από αυτούς τους εταίρους δεν μπορούσε (ή, σε μία περίπτωση, δεν ήθελε) να μοιραστεί το κόστος κατασκευής του ITER. Η Ιαπωνία επλήγη από ύφεση, αλλά παραμένει διατεθειμένη να πληρώσει το μερίδιό της (ή και περισσότερο από το μερίδιό της), όμως όχι ακόμα. Η Ρωσία δεν έχει τα μέσα να πληρώσει. Οι ΗΠΑ έχουν τα μέσα, αλλά η επιστημονική της κοινότητα που σχετίζεται με τη σύντηξη έχει αυτόν τον καιρό διστάμενες απόψεις για τον ITER και η κυβέρνηση δεν έδειξε καμία διάθεση να συμμετάσχει στο κόστος της κατασκευής του⁽¹⁾.

7.2.10. Υπό τις περιστάσεις αυτές το Συμβούλιο δεν είχε άλλη εναλλακτική λύση παρά να εγκαταλείψει την κατασκευή του ITER σε ό,τι είχε ήδη μόνο ολοκληρωθεί. Αντίθετα, κάθε νέα προσπάθεια επανεξέτασης του ITER είναι πιθανόν να αφεθεί στο άμεσο μέλλον (με τη συνεχή συμμετοχή των τεσσάρων μεγάλων εταίρων) στη βάση ότι ένα σχέδιο που θα κοστίζει το μισό από το αρχικό σχέδιο μπορεί να γίνει αποδεκτό στο μέλλον, ενδεχομένως στην επόμενη δεκαετία όταν θα πρέπει να ληφθεί εκ νέου απόφαση. Αυτή η είναι η σημασία της διατύπωσης της κεντρικής δράσης.

Νέα ερωτήματα

7.2.11. Κανείς δεν κατηγορεί την Επιτροπή ή οποιονδήποτε άλλον για αυτήν την εξέλιξη. Όμως, οι επιπτώσεις είναι παρόλα αυτά σοβαρές. Διότι οι ειδικοί στη σύντηξη επιστήμονες δεν πιστεύουν ότι ένας ITER με το μισό μέγεθος του αρχικού θα μπορούσε να επιτύχει ανάφλεξη. Θα μπορούσε να φθάσει πολύ κοντύτερα σ' αυτή από ό,τι το JET, αλλά δεν θα μπορούσε να την επιτύχει.

7.2.12. Αν είναι έτσι, τίθεται το ερώτημα αν ένας μικρότερος ITER θα ήταν αξιόλογη πρόταση. Αν υποθεθεί ότι το κόστος του θα είναι 350 εκατ. Ecu ετησίως, ίσως να θεωρηθεί πολύ μεγάλη δαπάνη, όταν μάλιστα εξακολουθεί να μην είναι ικανός να δείξει ότι μπορεί να επιτευχθεί ανάφλεξη. Από την άλλη πλευρά, υποστηρίζεται ότι ένας ITER με το μισό μέγεθος θα είναι λογικά ικανός να επιδείξει (αντίθετα από το πείραμα JET) καθαρή απόδοση ισχύος σημαντικά μεγαλύτερη από την εισροή. Θα μπορούσε από αυτό να συναχθεί ότι δεν είναι απαραίτητο να δειχθεί, με άλλον πειραματικό αντιδραστήρα, ότι μπορεί να παραχθεί ανάφλεξη. Θα ήταν ίσως δυνατό να

συναχθεί απλώς, από την πείρα που θα έχει αποκτηθεί μέχρι τότε, ότι η παραγωγή ανάφλεξης είναι δυνατή και να κατασκευασθεί κατευθείαν ένας αντιδραστήρας επίδειξης (ή πρωτότυπος).

7.2.13. Τα ερωτήματα αυτά δεν μπορούν να απαντηθούν επί του παρόντος. Όμως, το πρόγραμμα σύντηξης αντιμετωπίζει σήμερα ένα μέλλον ορισμένων ετών, κατά τα οποία θα υπάρξουν σοβαρά πολιτικά και οικονομικά προβλήματα, σοβαρότερα ίσως από τα επιστημονικά. Εδώ και χρόνια, αντλεί και διατηρεί την ορμή του από τη φιλοδοξία της κατασκευής μιας μηχανής αρκετά μεγάλης ώστε να μπορεί να αποδείξει τη δυνατότητα επίτευξης ανάφλεξης τόσο από θεωρητική όσο και από μηχανολογική άποψη και μέχρι πριν από 12 περίπου μήνες, η κοινότητα των επιστημόνων του τομέα προσέβλεπε στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο ως εξέδρα εκτόξευσης για αυτό το εγχείρημα. Θα μπορούσε άραγε να διατηρήσει την υποστήριξη του κοινού και των πολιτικών αφού φαίνεται να μην παρουσιάζει πλέον πρόοδο;

7.2.14. Ένα σοβαρό πρόβλημα επίσης θα είναι τα αποτελέσματα στο ηθικό και στην αφοσίωση των επιστημόνων που εργάστηκαν γι' αυτό. Πολλοί από αυτούς διέθεσαν τους εαυτούς τους στο πρόγραμμα σύντηξης για περισσότερο από την εργασιακή τους ζωή και τώρα βλέπουν ότι το κεντρικό σχέδιο για την επόμενη σημαντική φάση του προγράμματος σύντηξης περιορίζεται. Η έλξη του προγράμματος σύντηξης στους νέους επιστήμονες θα περιορισθεί αρκετά. Αυτά αποτελούν σημαντικά προβλήματα διαχείρισης από μόνα τους, για τα οποία δεν μπορεί να υπάρξουν εύκολες απαντήσεις.

Η ευθύνη του Συμβουλίου και της Επιτροπής

7.2.15. Τόσο το Συμβούλιο όσο και η Επιτροπή χρειάζεται να αντιμετωπίσουν το προεξέχον πολιτικό πρόβλημα. Μολονότι εξέφραζε από καιρό σε καιρό επιφυλάξεις για την κλίμακα της χρηματοδότησης η ΟΚΕ πάντοτε υποστήριξε το πρόγραμμα σύντηξης και συνεχίζει να το υποστηρίζει. Αντιλαμβάνεται τη μακροπρόθεσμη ανάγκη νέων πηγών ενέργειας για τους λαούς του κόσμου τον επόμενο αιώνα και μετά. Πιστεύει ακράδαντα ότι η πυρηνική σύντηξη έχει το δυναμικό να αποτελέσει αυτήν την πηγή εφοδιασμού ενέργειας αλλά η επιστημονική και τεχνολογική σκοπιμότητά του πρέπει να αποδειχθεί. Ωστόσο, παρά τη δύσκολη φάση στην οποία βρίσκεται σήμερα το πρόγραμμα σύντηξης, το Συμβούλιο και η Επιτροπή καλούνται να το υποστηρίξουν.

8. Άμεσες δράσεις E&TA — Κοινό Κέντρο Ερευνών

8.1. Εισαγωγή

8.1.1. Βάσει των προανατολισμών του Συμβουλίου της 26ης Απριλίου 1994 σχετικά με το ρόλο του ΚΚΕρ, οι στόχοι του εν λόγω κέντρου προσδιορίστηκαν με πολύ πιο σαφή τρόπο. Συνεπώς, είναι τώρα πιο ανοικτό και προσιτό σε τρίτους και έχει ενισχύσει τις δραστηριότητες για την υποστήριξη υπηρεσιών της Επιτροπής και πολιτικών της Ένωσης.

⁽¹⁾ Πρέπει ωστόσο να αναφερθεί ότι στη Συνάντηση των Επικεφαλής των Κυβερνήσεων των 68 στο Μπέριμπιγχαμ το Μάιο, οι κυβερνήσεις της Ιαπωνίας, της Ρωσίας, των ΗΠΑ και της ΕΕ θεώρησαν «επιθυμητή τη συνέχιση της διεθνούς συνεργασίας για την ανάπτυξη της συνεργασίας στα θέματα της πυρηνικής σύντηξης για πολιτικούς λόγους» και στη συνεδρίαση του Ιουνίου 1998 του Συμβουλίου Έρευνας η Επιτροπή εξουσιοδοτήθηκε να υπογράψει τροποποίηση της τετραμερούς συμφωνίας μεταξύ Euratom, ΗΠΑ, Ρωσίας και Ιαπωνίας, την Engineering Design Activities (DEA) για το ITER, επεκτείνοντας έτσι τις δραστηριότητες συνεργασίας ως προς το σχέδιο αυτό (στην περίπτωση αυτή, πιθανόν ένα αναθεωρημένο σχέδιο ITER) για 3 έτη ακόμα.

Έχει ακόμη επεκτείνει τα δίκτυα συνεργασίας του όχι μόνο με τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις αρχές αλλά, όλο και περισσότερο, με τη βιομηχανία, μέσω της δημιουργίας κοινών επιχειρήσεων, προβάλλοντας με εντονότερο τρόπο και καθιστώντας πιο διαφανείς και κατανοητές τις επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητές του.

8.1.2. Στις θεσμικές δραστηριότητες του ΚΚΕρ προστέθηκαν δραστηριότητες στον τομέα του ανταγωνισμού, τόσο από την άποψη της συμμετοχής σε κοινοτικά προγράμματα έρευνας, υποστήριξης και συνεργασίας όσο και από την άποψη της ενίσχυσης των συμβατικών δραστηριοτήτων του. Οι τελευταίες αντιπροσωπεύουν το 15 % του προϋπολογισμού του ΚΚΕρ και η ΟΚΕ κρίνει ότι το ποσοστό αυτό αποτελεί την ανώτατη δυνατή αναλογία βιώσιμων εξωτερικών δράσεων, ώστε να μην αλλοιωθεί η φύση της ίδιας της αποστολής του ΚΚΕρ από την άποψη της ανεξαρτησίας και της ουδετερότητάς του.

8.1.3. Παρά τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τα οποία επιβεβαίωσαν ιδίως εξωτερικές εκτιμήσεις που πραγματοποίησαν ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες⁽¹⁾, η ΟΚΕ τονίζει εκ νέου τη σημασία και την ανάγκη να αναλάβει το ΚΚΕρ ένα νέο και συγκεκριμένο διοργανικό ρόλο με σκοπό την παροχή στρατηγικής και επιστημονικής υποστήριξης για την υλοποίηση τόσο της πολιτικής για την έρευνα όσο και άλλων πολιτικών της Ένωσης. Η υποστήριξη αυτή πρέπει να συνίσταται ιδίως στην ενίσχυση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε κοινοτική κλίμακα, στην παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής και της διεθνούς διάστασης της δράσης Ε&ΤΑ, στην εξασφάλιση κατάλληλων προτύπων ποιότητας, που θα αποτελέσουν τη βάση των κοινοτικών πολιτικών, ιδίως μέσω της ενίσχυσης των δράσεων που συνδέονται με μετρήσεις και δοκιμές, πανευρωπαϊκών τεχνικών προτύπων, καθώς και μέτρων για την καταπολέμηση της απάτης και την προστασία και την ασφάλεια του πολίτη.

8.1.4. Εξάλλου, κατά την άποψη της ΟΚΕ, το ΚΚΕρ δεν πρέπει να ασχολείται με έναν υπερβολικά μεγάλο αριθμό θεμάτων βάσει της φιλοσοφίας του 5ου προγράμματος-πλαίσιο, οφείλει να εστιάζεται σε εμφανείς δράσεις ευρωπαϊκής και διεθνούς σημασίας, και σε συμφωνία με την αρχή της επικουρικότητας, να μην παρεμβαίνει σε τομείς, τους οποίους οι εθνικές δομές μπορούν να χειρισθούν καλύτερα.

8.1.5. Επιπλέον, η ΟΚΕ εκτιμά ότι είναι σκόπιμο να επανεξετασθεί η διάρθρωση των διαφόρων ιδρυμάτων που αποτελούν αυτή τη στιγμή το ΚΚΕρ και να ενθαρρυνθούν οι συγχωνεύσεις μεταξύ ορισμένων εξ αυτών καθώς και η σύσταση, ενδεχομένως, νέων ιδρυμάτων, προκειμένου να αποφευχθούν οι κίνδυνοι μιας διαιώνισης δραστηριοτήτων, οι οποίες είτε δεν συμβαδίζουν πλέον με τους νέους προσανατολισμούς του προγράμματος-πλαίσιοι είτε αφορούν τομείς που είναι πλέον τετριμμένοι.

8.1.6. Σύμφωνα με τις ανωτέρω προτάσεις, η ΟΚΕ συνιστά οι δραστηριότητες που αναλαμβάνει το ΚΚΕρ να υπόκεινται σε έναν έλεγχο ποιότητας, υπό το φως των νέων γενικών προσανατολισμών του πέμπτου προγράμματος-πλαίσιοι και το ΚΚΕρ να είναι περισσότερο επιδεκτικό σε εξωτερικές συναλλαγές, ιδίως μέσω της χρησιμοποίησης των συστημάτων δικτύων και της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής και διεθνούς διάστασης των δράσεων Ε&ΤΑ που υλοποιεί.

8.1.7. Πράγματι, το ΚΚΕρ οφείλει να ενισχύσει την ικανότητά του να συνδυάζει τις καλύτερες υφιστάμενες ειδικότητες στα εθνικά κέντρα έρευνας ενόψει μιας ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας, ενθαρρύνοντας τους ευρωπαίους ερευνητές να παρακολουθούν, στους κόλπους των δομών του, περιόδους κατάρτισης οι οποίες είναι βασικές για τη σταδιοδρομία τους.

8.2. Οι ερευνητικές δραστηριότητες του ΚΚΕρ βάσει του 5ου προγράμματος-πλαίσιοι

8.2.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την αποστολή και τους γενικούς στόχους που η Επιτροπή προτρέπει να αναθέσει στο ΚΚΕρ, βάσει του 5ου προγράμματος-πλαίσιοι, σχετικά με την παροχή επιστημονικής και τεχνολογικής στήριξης κατά τον προσδιορισμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των πολιτικών της ΕΕ. Πράγματι, το ΚΚΕρ χρειάζεται να μεταβληθεί σε κατ'εξοχήν παρατηρητήριο της Κοινότητας, το οποίο θα είναι σε θέση να προβλέπει τις επιστημονικές και τεχνολογικές προτεραιότητες. Συγκεκριμένα, το ΚΚΕρ χρειάζεται να εστιάσει τη δραστηριότητά του στις προτεραιότητες που θέτει το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο και να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων στους οποίους αποβλέπουν οι κεντρικές δράσεις και οι δραστηριότητες γενικής έρευνας.

8.2.2. Πράγματι, για να διατηρήσει την επιστημονική του υπεροχή το ΚΚΕρ πρέπει να αποφύγει μια ανεξέλεγκτη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων Ε&ΤΑ που αναλαμβάνει και να εστιασθεί σε ένα περιορισμένο αριθμό τομέων, στο πλαίσιο των οποίων θα ενεργεί ως κινητήρια δύναμη και θα συντονίζει τις δράσεις έρευνας σε όλα τα επίπεδα. Το ΚΚΕρ οφείλει να προσδιορίσει ακριβώς το ρόλο του σε σχέση με εκείνο που διαδραματίζουν τα εθνικά ερευνητικά κέντρα, επιλέγοντας τους τομείς έρευνας, στους οποίους θα εστιασθεί, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και την απαίτηση μιας ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας.

8.2.2.1. Για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του κοινού και των οργάνων, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΚΚΕρ πρέπει να συνδεθεί με ένα γνωμοδοτικό όργανο διοργανικού χαρακτήρα, που εξασφαλίζει την ίση εκπροσώπηση όλων των κοινοτικών οργάνων, ιδίως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, καθώς και των εκπροσώπων των χρηστών τόσο στον τομέα της βιομηχανίας, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, όσο και των κέντρων και εργαστηρίων έρευνας.

8.2.3. Η πρόθεση της Επιτροπής να περιορίσει τις ερευνητικές δραστηριότητές της σε τρία βασικά θέματα φαίνεται να είναι σύμφωνη με τη νέα προσέγγιση που προβλέπεται στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο. Τα εν λόγω θέματα έχουν ως εξής:

8.2.3.1. Εξυπηρέτηση του κοινού: δράσεις για την υποστήριξη της εφαρμογής πολιτικών που σχετίζονται με την υγεία και την προστασία του καταναλωτή, καθώς και δράσεις για την καταπολέμηση της απάτης. Οι εν λόγω δράσεις θα εφαρμόζονται σε συνδυασμό με τις κεντρικές δράσεις που προβλέπονται στο πρώτο και δεύτερο θεματικό πρόγραμμα του 5ου προγράμματος-πλαίσιοι.

8.2.3.2. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης: σύμφωνα με το 5ο πρόγραμμα κοινοτικής δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος (1992-2000), το ΚΚΕρ θα συμβάλει στην ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών προβληματικών σε άλλες κοινοτικές

⁽¹⁾ COM(97) 149 της 16.4.1997.

πολιτικές, σε συνδυασμό με τις πρωτοβουλίες που προβλέπονται σύμφωνα με τις κεντρικές δράσεις, βάσει του τρίτου θεματικού προγράμματος. Συγκεκριμένα, θα συμβάλει στον καθορισμό ανεκτών ορίων περιβαλλοντικής ρύπανσης και στο σχεδιασμό συστημάτων επιτήρησης, στον προσδιορισμό των καλύτερων υφιστάμενων τεχνολογιών για τη βελτίωση των βιομηχανικών διεργασιών και τη μείωση της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης που προκαλούν, καθώς και στην πραγματοποίηση μελετών σχετικά με τις κλιματικές αλλαγές. Η δραστηριότητά του θα εστιασθεί στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών.

8.2.3.3. Τόνωση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας: στον τομέα αυτό, το ΚΚΕρ οφείλει να ενισχύσει τις δράσεις για την προώθηση και την καθιέρωση ευρωπαϊκών και διεθνών προτύπων, κανόνων και κωδικών ορθών πρακτικών. Η υποστήριξη πολιτικών που σχετίζονται με μεγάλες υποδομές της ΕΕ και των περιφερειών της Λεκάνης της Μεσογείου και της Ανατολικής Ευρώπης πρέπει να συνίσταται σε δράσεις για τη μεταφορά τεχνολογιών από το ΚΚΕρ προς τις βιομηχανίες της Ένωσης, ιδίως τις ΜΜΕ, και σε μέτρα για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας των αναδυόμενων βιομηχανιών στις διεθνείς αγορές και την κατασκευή επιστημονικών υποδομών σε τρίτες χώρες της Μεσογείου. Η αποτελεσματικότητα των δράσεων αυτών θα εξακριβώνεται βάσει μελετών για την αξιολόγηση των τεχνολογιών που μεταφέρονται από την έρευνα στη βιομηχανία από ποιοτική και ποσοτική άποψη, καθώς και από την άποψη του αντίκτυπού τους στην απασχόληση.

8.2.4. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, είναι σκόπιμο να προβλεφθεί ένας περιοδικός έλεγχος των θεμάτων έρευνας του ΚΚΕρ, με σκοπό τον αναπροσανατολισμό τους κατά τη διάρκεια του προγράμματος-πλαίσιο, σύμφωνα με την ιδιαίτερη αποστολή του ΚΚΕρ, η οποία συνίσταται στη συνεχή επανεξέταση των κοινοτικών προτεραιοτήτων Ε&ΤΑ.

8.2.5. Η ΟΚΕ έχει υπογραμμίσει επανειλημμένως την έλλειψη, σε ευρωπαϊκή κλίμακα, αποτελεσματικών μηχανισμών για την τεχνολογική και βιομηχανική εκτίμηση, που να επιτρέπουν τη διατύπωση υποθέσεων για την κοινή επιλογή προτεραιοτήτων σε περιφερειακή, εθνική και κοινοτική κλίμακα και, κατ'ακολουθίαν, την υιοθέτηση κατάλληλων στρατηγικών Ε&ΤΑ. Αν το ΚΚΕρ προικισθεί με τα κατάλληλα μέσα και διαδικασίες, είναι δυνατό να αποτελέσει ένα μέσο ανάλυσης των τεχνολογικών τάσεων σε σχέση με τις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες ανά την Κοινότητα, διαμέσου του ινστιτούτου μελετών επί της τεχνολογίας του μέλλοντος (Σεβίλλη).

8.2.6. Από την άποψη αυτή, πέρα από τα τρία κύρια θέματα στα οποία θα εστιασθεί η ερευνητική δραστηριότητα του ΚΚΕρ, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί η ίδια σημασία σε δράσεις που σχετίζονται με τις τεχνικο-οικονομικές και στρατηγικές προβλέψεις και να διατεθούν τα κατάλληλα μέσα και πόροι στο σχετικό τομέα, σε συνάφεια με την κεντρική δράση για τη «βελτίωση της βάσης των κοινωνικο-οικονομικών γνώσεων». Τούτο θα προσφέρει στα όργανα της ΕΕ ενδείξεις πραγματικού χρόνου ως προς την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και την εμφάνιση νέων κοινωνικών προκλήσεων και θα τους επιτρέψει να προβούν σε κοινές επιλογές προτεραιοτήτων σε όλα επίπεδα.

8.2.7. Προς το σκοπό αυτό, το ΚΚΕρ χρειάζεται να καθιερώσει ένα δίκτυο ανταλλαγής συναφών και συγκρίσιμων πλη-

ροφοριών σε συστηματική βάση όσον αφορά τη δράση τεχνολογικής έρευνας και καινοτομίας της Ένωσης, και να προετοιμάσει ενδεικτικούς πίνακες, ανάλογους με εκείνους που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την Απασχόληση, σε συνάφεια με τις μονάδες καινοτομίας που περιλαμβάνει κάθε κεντρική δράση και το δίκτυο των μονάδων συντονισμού. Οι πίνακες αυτοί θα δώσουν μια συνοπτική και γενική εικόνα των μέτρων που λαμβάνουν τα κράτη μέλη και η ΕΕ, καθιστώντας δυνατή τη συστηματική σύγκρισή τους.

8.2.8. Κατ'αυτό τον τρόπο, η συμμετοχή του συνόλου των εθνικών αρχών στον προσδιορισμό στρατηγικών υποθέσεων θα διευκολύνει την επίτευξη συναίνεσης όσον αφορά τις κοινοτικές προτεραιότητες Ε&ΤΑ που αντιπροσωπεύουν μια πραγματική προστιθέμενη ευρωπαϊκή αξία. Τούτο θα επιτρέψει την επικέντρωση των κοινών ερευνών σε σταθερούς και συμφωνημένους στόχους και την προίκιση του 5ου προγράμματος-πλαισίου με ένα ευέλικτο και αποτελεσματικό μέσο για τον προσανατολισμό και αναπροσανατολισμό των προτεραιοτήτων έρευνας που παρουσιάζονται, σε συνάρτηση με τις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της κοινωνίας, των πολιτών και των επιχειρήσεων.

8.2.9. Η δράση του ΚΚΕρ στον πυρηνικό τομέα μειώνεται σαφώς, δεδομένου ότι η πυρηνική ενέργεια θεωρείται ως μια ώριμη τεχνολογία, όπως αναφέρεται στο ενδεικτικό πυρηνικό πρόγραμμα σχετικά με το οποίο η ΟΚΕ είχε την ευκαιρία να εκφράσει την άποψή της.

8.2.10. Πάντως, στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, το ΚΚΕρ πρέπει να εκπληρώνει συγκεκριμένες υποχρεώσεις που επιβάλλει η Συνθήκη στην Επιτροπή. Οι εργασίες για το πρόγραμμα σύντηξης πρέπει να μειωθούν και να επικεντρωθούν κυρίως στην έρευνα του υλικού. Όσον αφορά την πυρηνική σχάση πρέπει να δοθεί μεγαλύτερος χώρος στις δραστηριότητες που σχετίζονται με την ασφάλεια, την πρόληψη των ατυχημάτων, τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη για τη μη διάδοση, και τη διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων.

8.2.11. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την προσέγγιση αυτή, με την οποία συνιστά να συνδεθούν εθνικά και ιδιωτικά δίκτυα εργαστηρίων και ευρωπαϊκοί ερευνητικοί όμιλοι σε συνεργασία με τη βιομηχανία, ιδίως τις ΜΜΕ. Συνιστά ακόμη την ιδιαίτερη συνεργασία με ερευνητικά εργαστήρια και ιδρύματα των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

8.3. Η χρηματοοικονομική πτυχή

8.3.1. Η ΟΚΕ συμμερίζεται τις έντονες ανησυχίες της Επιτροπής όσον αφορά την αισθητή μείωση της χρηματικής υποστήριξης που χορηγείται στο ΚΚΕρ δυνάμει της κοινής θέσης του Συμβουλίου⁽¹⁾, πράγμα που ενδέχεται να υπονομεύσει την πραγματική ικανότητά του όσον αφορά την εκπλήρωση των αποστολών που του ανατίθενται.

⁽¹⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την κοινή θέση του Συμβουλίου για την υιοθέτηση μιας απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το πέμπτο πρόγραμμα-πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ) για τις δράσεις έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης (1998-2002) [έγγρ. SEC(98) 540 final].

8.3.2. Το ποσό που προτείνει το Συμβούλιο για τη χρηματοδότηση των δράσεων του ΚΚΕρ ανέρχεται σε 688 εκατ. Ecu, δηλαδή είναι κατά πολύ χαμηλότερο από το ποσό των 815 εκατ. Ecu που είχε προτείνει η Επιτροπή. Σε σχέση με το πρόγραμμα-πλαίσιο Euratom, το Συμβούλιο αποφάσισε να μειώσει επίσης το ποσό που πρότεινε η Επιτροπή, από 326 εκατ. Ecu σε 281 εκατ. Ecu. Η ΟΚΕ είχε υποστηρίξει τους πόρους που πρότεινε η Επιτροπή, οι οποίοι θα επέτρεπαν στο ΚΚΕρ να ενισχύσει πραγματικά το διοργανικό στρατηγικό ρόλο του, από την άποψη της επιστημονικής και τεχνολογικής υποστήριξης που παρέχει για την εφαρμογή των πολιτικών της Ένωσης.

8.3.3. Η περικοπή αυτή ενδέχεται να υπονομεύσει το ρόλο του ΚΚΕρ ως αποτελεσματικού και ανεξάρτητου ερευνητικού κέντρου, το οποίο, ενόψει συχνά αντιφατικών απαιτήσεων εκ μέρους των κρατών μελών, είναι σε θέση να προσφέρει στην Επιτροπή, στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο υποστήριξη με τη μορφή ουδέτερων και υπερεθνικών αναλύσεων.

8.3.4. Αν το Συμβούλιο εμμένει στη θέση του ως προς το σχετικό θέμα, η γνώμη της ΟΚΕ είναι ότι, για να δοθεί στις δραστηριότητες του ΚΚΕρ η κρίσιμη ώθηση που θα εξασφαλίσει την απήχηση και τη συνάφεια των αποτελεσμάτων, είναι απαραίτητο, σε συμφωνία με τη νέα προσέγγιση βάσει του 5ου προγράμματος-πλαισίου, οι δράσεις του εν λόγω κέντρου να εστιαστούν σε ορισμένους εξέχοντες τομείς, μέσω του εξορθολογισμού των ιδρυμάτων του. Ο διασκορπισμός περιορισμένων πόρων, ως αποτέλεσμα της χορήγησής τους σε μεγάλο αριθμό τομέων έρευνας, όχι μόνο θα εμποδίσει το ΚΚΕρ να περατώσει το έργο του αλλά ενδέχεται και να υπονομεύσει το κύρος και τη χρησιμότητά του στο κοινοτικό επίπεδο.

8.3.5. Αντιθέτως, η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου — η οποία όμως δεν συμπεριλαμβάνεται στην κοινή θέση του Συμβουλίου — σύμφωνα με την οποία, οι δραστηριότητες του ΚΚΕρ είναι ανάγκη να υποβάλλονται σε περιοδικές εκτιμήσεις με βάση ένα κατάλογο

καθορισμένων κριτηρίων, προκειμένου να εξακριβώνεται η πραγματική συμβολή τους στους στόχους έρευνας της ΕΕ. Το ποσό που χορηγεί η Ένωση στο ΚΚΕρ και οι τομείς έρευνας για τους οποίους προορίζεται θα επανεξετάζονται κάθε δύο χρόνια, βάσει των εν λόγω εκτιμήσεων. Η διαδικασία αυτή επιτρέπει τη συνεχή προσαρμογή των δραστηριοτήτων Ε&ΤΑ του ΚΚΕρ στις νέες απαιτήσεις της ΕΕ από την άποψη της ανάπτυξης.

8.3.6. Η ΟΚΕ λαμβάνει μεν υπόψη τις απαιτήσεις για ευελιξία που χαρακτηρίζουν τη νέα κοινοτική προσέγγιση αλλά εκτιμά ότι χρειάζεται να διατηρηθεί μια ισορροπία μεταξύ των τριών θεμάτων έρευνας, δηλαδή την εξυπηρέτηση του πολίτη, την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και την τόνωση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας. Σχετικά η ΟΚΕ τονίζει ότι οι δραστηριότητες για τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας έχουν περιορισθεί έντονα, ενώ θα έπρεπε, αντιθέτως, να διατηρηθούν στο αναγκαίο επίπεδο (και στους κόλπους του ΚΚΕρ), λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τις βασικές υποχρεώσεις της τεχνολογικής και βιομηχανικής αξιολόγησης, που αποτελεί τη βάση για τη λήψη αποφάσεων σε κοινοτική κλίμακα και στους κόλπους της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, του προσδιορισμού τομέων για τη σύσταση κοινών επιχειρήσεων και της εφαρμογής των άρθρων 130 Κ, Λ και Ν της Συνθήκης για την ΕΕ, σε συμφωνία με τις διατάξεις που προβλέπονται στο άρθρο 3 της απόφασης για το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο.

8.3.7. Όσον αφορά το θέμα Euratom, σύμφωνα με τις απόψεις που εκφράστηκαν στα σημεία 2.9 και επόμενα, η ΟΚΕ συμφωνεί με τη διάθεση του μεγαλύτερου μέρους των πόρων για την ασφάλεια της πυρηνικής σχάσης και τον έλεγχο των υλικών, την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης των τελευταίων, την αποκατάσταση των ζημιών που προκαλούν τα ραδιενεργά υλικά στο περιβάλλον, καθώς και την κατάρτιση επιθεωρητών και χειριστών, ενώ κρίνει ότι θα πρέπει να διατεθούν περισσότεροι πόροι (όχι λιγότερο από 10% του συνολικού ποσού των 326 εκατομμυρίων Ecu που προτείνει η Επιτροπή) για την απολύμανση από τα ραδιενεργά απόβλητα και τη διαχείρισή τους.

Βρυξέλλες, 10 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι πολιτικές ορθολογικής χρήσης της ενέργειας (ΟΧΕ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες»

(98/C 407/25)

Στις 29 Ιανουαρίου 1998 η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3, του Εσωτερικού Κανονισμού της, αποφάσισε να επεξεργαστεί μία γνωμοδότηση με θέμα: «Οι πολιτικές ορθολογικής χρήσης της ενέργειας (ΟΧΕ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες».

Το τμήμα ενέργειας, πυρηνικών θεμάτων και έρευνας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Hernández Bataller.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 95 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές, την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Συστάσεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανάπτυξη των πολιτικών ορθολογικής χρήσης της Ενέργειας

Η ΟΚΕ έκτιμώντας:

1.1. τη σημασία της ορθολογικής χρήσης της ενέργειας (ΟΧΕ) για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, την προστασία του περιβάλλοντος, τη διαφύλαξη των φυσικών πόρων και τη δημιουργία απασχόλησης,

1.2. ότι, παρά τις πολλαπλές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί για τη βελτιστοποίηση της κατανάλωσης ενέργειας, δεν έχει πραγματοποιηθεί μία διεξοδική ανάλυση των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν η οποία να καθιστά δυνατό τον καθορισμό προτεραιοτήτων και τη βελτιστοποίηση των διαφορών προγραμμάτων,

1.3. ότι υπάρχει έλλειψη συντονισμού των διαφορών εθνικών και κοινοτικών προγραμμάτων, τόσο των προγραμμάτων ΟΧΕ όσο και των προγραμμάτων σε οριζόντιο επίπεδο, με άλλες πρωτοβουλίες όπως το πρόγραμμα ΕΤΑ, η δημιουργία απασχόλησης ή η διαρθρωτική ανάπτυξη,

1.4. ότι η μείωση της έντασης ενέργειας μετρούμενη με όρους ενέργειας που απαιτείται για την παραγωγή μίας μονάδα ΑΕγχΠ, έχει σταθεροποιηθεί, και μάλιστα σε ορισμένες χώρες έχει αρχίσει να αυξάνεται,

1.5. ότι οι συμφωνίες του Κυότο όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου⁽¹⁾, απαιτούν διπλή προσπάθεια για τον εξορθολογισμό της κατανάλωσης ενέργειας, εφόσον αυτή αποτελεί σαφέστατα τη βασική αιτία αυτού του φαινομένου,

1.6. ότι η μείωση/σταθεροποίηση των τιμών ενέργειας, αν και συγκυριακή, μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την άποψη του καταναλωτή όσον αφορά τη σημασία του εξορθολογισμού της κατανάλωσής της,

1.7. ότι η απελευθέρωση του ενεργειακού τομέα και ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στις επιχειρήσεις παροχής ηλεκτρισμού, αν και έχει θετική επίδραση για την αύξηση της απόδοσης του τομέα, τη μείωση του κόστους και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης, επισκιάζει τα οφέλη των προγραμμάτων Διαχείρισης της Ζήτησης (DSM στην αγγλική ορολογία) διότι είναι δύσκολο να μεταφερθούν στην εταιρεία διανομής/εμπορευματοποίησης τα οφέλη από τη βελτίωση του συντελεστή φόρτισης του συστήματος⁽²⁾,

1.8. ότι ο διαχωρισμός ακριβώς των δραστηριοτήτων καθιστά δύσκολη την εφαρμογή του Ολοκληρωμένου Σχεδιασμού των Πόρων (LCP στην αγγλική ορολογία) όπου πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξωτερικά στοιχεία που συνδέονται με τις διαδικασίες παραγωγής, μετατροπής και διανομής της ενέργειας,

1.9. ότι η ΟΚΕ έχει εκφράσει επανειλημμένως τη γνώμη της όσον αφορά τις στρατηγικές με στόχο τη μείωση των εκπομπών CO₂ και άλλων αερίων που προκαλούν φαινόμενο θερμοκηπίου⁽³⁾, καθώς επίσης και την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας⁽⁴⁾ και όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση και την ορθολογική χρήση της ενέργειας⁽⁵⁾.

1.10. ότι η Επιτροπή εξέδωσε πρόσφατα την Ανακοίνωση⁽⁶⁾ με θέμα «Η Ενεργειακή απόδοση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα: προς μια στρατηγική για την ορθολογική χρήση της ενέργειας»

⁽¹⁾ Πρόκειται για έξι αέρια που παρατίθενται κατά σειρά συχνότητας: Διοξείδιο του Άνθρακος (CO₂), Μεθάνιο (CH₄), Διοξείδιο του Αζώτου (N₂O), Ενώσεις φθοριωμένων υδρογονανθράκων (HFC), Υπερφθοριωμένοι Υδρογονάνθρακες (PFC), Εξαφθοριούχο Θείο (SF₆).

⁽²⁾ Υπάρχουν, ωστόσο, συγκεκριμένοι τομείς που, είτε επειδή έχουν κορεσθεί, είτε επειδή τα δίκτυα είναι ανεπαρκή, συνιστούν την εισαγωγή αυτού του τύπου προγραμμάτων εκ μέρους των εταιρειών διανομής. Το ίδιο ισχύει στην περίπτωση χορήγησης επιδοτήσεων με κοινωνικά κριτήρια, όπου η μείωση της κατανάλωσης προϋποθέτει ελαχιστοποίηση των δαπανών.

⁽³⁾ «Η ενεργειακή διάσταση των κλιματολογικών αλλαγών» (Έγγρ. 19 της 21.1.1998). «Οι μεταφορές και το CO₂» γνωμοδότηση υπό κατάρτιση.

⁽⁴⁾ Πρόσσιμο Βιβλίο για μία κοινοτική στρατηγική «Ενέργεια για το μέλλον: ανανεώσιμες πηγές ενέργειας» (ΕΕ C 206 της 7.7.1997) και Altener II (ΕΕ C 19 της 21.1.1998).

⁽⁵⁾ SAVE II (ΕΕ C 82 της 19.3.1996).

⁽⁶⁾ COM(98) 246 τελικό.

στην οποία παρατίθεται μια σειρά στοιχείων που πρέπει να αποτελέσουν τη βάση της συζήτησης για την κατάρτιση συντονισμένου σχεδίου δράσης για την προώθηση των ΟΧΕ⁽¹⁾.

1.11. ότι εγκρίθηκε πρόσφατα το 5ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο ΕΤΑ όπου τα προγράμματα ενέργειας εντάσσονται στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος, πράγμα που αποτελεί ενισχυμένη ευκαιρία για την προώθηση της ενδοκοινοτικής τεχνολογικής ανάπτυξης στα πλαίσια λύσεων που οδηγούν σε καλύτερη χρήση της ενέργειας.

Συνιστά

1.12. τη δημιουργία ενός πραγματικού συντονισμένου δικτύου εθνικών επιτροπών σε κάθε κράτος μέλος το οποίο να συντονίζεται από τη Γενική Διεύθυνση Ενέργειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁽²⁾ με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Γραφείου Περιβάλλοντος και το οποίο θα καταστήσει δυνατή την ανάλυση των αποτελεσμάτων των διαφόρων προγραμμάτων της ΟΧΕ και την πρόταση διορθωτικών μέτρων,

1.13. Το εν λόγω δίκτυο θα πρέπει να αποτελέσει τη βάση για την κατάρτιση και εφαρμογή του σχεδίου δράσης που προτείνει η Επιτροπή στην προαναφερθείσα ανακοίνωσή της⁽³⁾. Η λειτουργία του δικτύου θα πρέπει να συγχρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα SAVE II και από κάθε κράτος μέλος.

1.14. Την κατάρτιση κριτηρίων και διαδικασιών για να καθορισθεί, ενδεικτικά, η σύγκλιση των ενεργειακών δεικτών των κρατών μελών και για να καταστεί δυνατή η ανάλυση της συνοχής των προγραμμάτων που αναπτύσσουν και η εξεύρεση παραγόντων που να εξηγούν τις ενδεχόμενες αποκλίσεις. Οι εν λόγω δείκτες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα υποψήφια νέα κράτη μέλη, των οποίων η αρχική κατάσταση είναι πιο μειονεκτική.

1.15. το συντονισμό των διαφόρων προγραμμάτων της ΕΕ ώστε να ληφθούν εξ' αρχής υπόψη οι επιπτώσεις τους στην κατανάλωση ενέργειας, με τρόπο ανάλογο με αυτόν που ακολουθείται σήμερα για τις επιπτώσεις στο περιβάλλον. Οι επιτροπές των κρατών μελών θα πρέπει να τηρήσουν μία πιο ενεργό στάση στα εν λόγω προγράμματα όσον αφορά την παροχή πληροφόρησης, την ανταλλαγή εμπειριών και την αποδοχή συστάσεων,

1.16. την προώθηση της μεταφοράς των οδηγιών και της ανάπτυξης ειδικών κανονισμών οι οποίοι θα περιλάβουν εξ' αρχής τους κατάλληλους μηχανισμούς ελέγχου και παρακολού-

θησης. Αυτό είναι ιδιαίτερος σημαντικό στην σήμανση των οικιακών ηλεκτρικών συσκευών, στον τομέα των οικοδομών και στον τομέα των μεταφορών.

1.17. την προώθηση εκστρατειών γενικής πληροφόρησης με τον κατάλληλο προσανατολισμό και παρακολούθηση καθώς επίσης και της κατάρτισης στις κατώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης ώστε να συνεχιστεί η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, πράγμα που θα της δώσει τη δυνατότητα να απαιτήσει την τήρηση των κανονισμών.

1.18. την υλοποίηση σχεδίων επίδειξης και την προώθηση, με συμμετοχή των προμηθευτών εξοπλισμών, των αποτελεσμάτων τα οποία θα επιτρέψουν τη σταθεροποίηση και διαφοροποίηση της προσφοράς τους με πιο αποτελεσματικές λύσεις και θα αντικαταστήσουν τους εισαγόμενους εξοπλισμούς,

1.19. αυτός ο τρόπος επίδειξης και η εφαρμογή των κανονισμών έχουν ιδιαίτερη σημασία στην περίπτωση των νέων υποψήφίων προς ένταξη χωρών οι οποίες γενικά παρουσιάζουν πιο ανεπαρκείς ενεργειακούς δείκτες κατανάλωσης,

1.20. οι εταιρείες παραγωγής ενέργειας θα πρέπει να ασκούν μία ενεργό πολιτική τόσο για να μειώσουν τη δική τους κατανάλωση και τις απώλειες κατά τη μεταφορά και τη διανομή όσο και για να εξεύρουν τις λύσεις Διαχείρισης της Ζήτησης που επιφέρουν τα μεγαλύτερα οικονομικά οφέλη μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

1.21. την προώθηση συστημάτων προσφοράς εξοικονόμησης ενέργειας στις εταιρείες διανομής/εμπορευματοποίησης που να είναι σε θέση να ανταγωνίζονται με τις προτάσεις των εταιρειών παραγωγής ή εισαγωγής ενέργειας. Τα συστήματα αυτά θα πρέπει να περιλάβουν στις οικονομικές αναλύσεις τους τα μακροπρόθεσμα πλεονεκτήματα που δημιουργούν τα μέτρα τα οποία αποσκοπούν στον εξορθολογισμό της ενεργειακής κατανάλωσης,

1.22. Το νέο πλαίσιο δράσης σχετικά με την ΟΧΕ πρέπει να καταστεί συμβατό με τις αρχές της εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Στο πλαίσιο αυτό είναι απαραίτητο να ενισχυθεί ο θεσμικός ρόλος των Εθνικών/Περιφερειακών Οργανισμών που αναπτύσσουν δραστηριότητα στο εν λόγω πεδίο και να ευνοηθεί η δημιουργία επιχειρήσεων παροχής ενεργειακών υπηρεσιών.

1.23. την προώθηση και σταθεροποίηση των εθελοντικών τομεακών συμφωνιών μεταξύ των εταιρειών κατανάλωσης ενέργειας και των εθνικών αρχών, στις οποίες ο εντοπισμός των προβλημάτων και οι λύσεις τους περιλαμβάνουν όχι μόνο τα ενεργειακά/περιβαλλοντικά οφέλη αλλά και εκείνα που συνδέονται με τη βελτίωση της παραγωγής και των ανέσεων,

1.24. την προώθηση στις τρίτες χώρες των ίδιων κριτηρίων που εφαρμόζονται και στα κράτη μέλη της ΕΕ όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις,

1.25. την μακροπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη ανάλυση των οικονομικών επιπτώσεων που συνεπάγεται η μείωση των επιδοτήσεων στον τομέα της ενέργειας και την εισαγωγή διαφοροποιημένων φόρων στις τελικές τιμές της ενέργειας, που να λαμβάνουν υπόψη τα εξωτερικά στοιχεία που συνδέονται με

⁽¹⁾ Η ΟΚΕ κατήρτισε γνωμοδότηση για την εν λόγω ανακοίνωση.

⁽²⁾ Αν και από διαφορετική οπτική γωνία, η πρόταση αυτή περιλαμβάνεται και στην ανακοίνωση της Επιτροπής, την οποία επεξεργάζεται η υπο-ομάδα για την ενεργειακή απόδοση της ομάδας για τη σύγκλιση των εθνικών ενεργειακών πολιτικών.

⁽³⁾ COM(98) 246 τελικό.

την ενεργειακή αλυσίδα, χωρίς ωστόσο να επηρεάζουν αρνητικά την ανταγωνιστική θέση των οικονομικών τομέων, τόσο σε ενδοκοινοτικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο τρίτων χωρών, και να επιβραβεύουν τους τομείς που επιδεικνύουν το μεγαλύτερο δυναμισμό όσον αφορά την εφαρμογή των πιο αποδοτικών λύσεων.

2. Εισαγωγή

2.1. Η ενέργεια αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη της καθημερινής δραστηριότητας με σημαντική επίπτωση στις δαπάνες παραγωγής, στην οικογενειακή οικονομία, στον περιβαλλοντικό αντίκτυπο, στην τεχνολογική ανάπτυξη και στη δημιουργία απασχόλησης.

2.2. Η εξέλιξη της ενεργειακής ζήτησης συνδέεται, μεταξύ άλλων παραγόντων, διαφορετικού βαθμού ελαστικότητας, με την αύξηση του ΑΕγχΠ και τη δομή του, τα καύσιμα που διατίθενται, τις πολιτικές αποτελεσματικής χρήσης της ενέργειας και τη διάθροιση τιμών.

2.3. Η Ορθολογική Χρήση της Ενέργειας σημαίνει τη διατήρηση της ίδιας παραγωγικής ικανότητας και των ίδιων επιπέδων ποιότητας ζωής με μικρότερη χρήση ενέργειας. Η ΟΧΕ προϋποθέτει ωστόσο ένα σύνολο δράσεων οι οποίες συνδέονται με τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό, τη χρήση πιο αποδοτικών ενεργειακών υλικών, ή μία συμπεριφορά των χρηστών η οποία θα σέβεται περισσότερο την αποτελεσματική χρήση της ενέργειας. Γενικά η ΟΧΕ πρέπει να θεωρείται ως μία συντονισμένη δράση όσον αφορά κάθε μία από αυτές τις τρεις μεταβλητές.

2.4. Η ΕΕ έχει βελτιώσει την Ένταση Ενέργειάς της (μετρούμενη με όρους ενέργειας που απαιτείται για την παραγωγή μίας μονάδας ΑΕγχΠ) κατά $-0,7\%$ /έτος μεταξύ 1985 και 1990 και κατά $-0,6\%$ μεταξύ 1990 και 1995, χωρίς να ληφθούν υπόψη οι κλιματολογικοί παράγοντες. Οι πιο αποτελεσματικοί τομείς ήταν η βιομηχανία ($-2,5\%$ /έτος για όλη την περίοδο), αν και επηρεάζεται σε περιόδους κρίσης κατά τις οποίες δεν βελτιστοποιεί την παραγωγική ικανότητά της, και οι τομείς «Υπηρεσίες — Οικιακή χρήση» ($-1,8\%$ /έτος). Αντίθετα η μεγαλύτερη ανεπάρκεια παρατηρείται στις μεταφορές με αύξηση $+1\%$ ετησίως. Παρατηρείται ωστόσο, μία επιβράδυνση της βελτίωσης της έντασης ενέργειας, η οποία δεν είναι ομοιόμορφη μεταξύ των χωρών της ΕΕ.

2.5. Οι διαφορές μεταξύ χωρών οφείλονται, μεταξύ άλλων, στην οικονομική δομή τους· στην ανάπτυξη ενεργών πολιτικών προώθησης της ΟΧΕ και στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης· στο επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης, στις τεχνολογικές αλλαγές και στη διάθροιση των τιμών. Αυτό αποτελεί αναμφίβολα ένα σημαντικό στοιχείο διότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές όπως εκείνες που παρατηρούνται στις ακραίες περιπτώσεις για τη βιομηχανία: από 82 Ecu/ΤΠΠ, (Βέλγιο) έως 170 Ecu/ΤΠΠ, (Φιλανδία) για ντήζελ· από 87 Ecu/ΤΠΠ (Βέλγιο) σε 228 Ecu/ΤΠΠ (Ιρλανδία) για φυσικό αέριο και από 354 Ecu/ΤΠΠ (Σουηδία) σε 903 Ecu/ΤΠΠ (Ιταλία) για ηλεκτρισμό. Εν πάση περιπτώσει το θέμα των τελικών τιμών δεν είναι διαφανές καθώς υπάρχουν διμερείς συμφωνίες με τις βασικές εταιρείες κατανάλωσης.

2.6. Ως προς αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με το ΔΟΕ (Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας), οι τελικές τιμές για τη βιομηχανία είναι πολύ πιο χαμηλές στις Ηνωμένες Πολιτείες από ό,τι στην ΕΕ (κατά το ήμισυ για τα καύσιμα

και κατά 60% για τον ηλεκτρισμό). Η ίδια αυτή κατάσταση, ειδικά όσον αφορά τον ηλεκτρισμό, παρουσιάζεται σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, γεγονός το οποίο επηρεάζει αρνητικά τη διάθροιση του κόστους των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και ευνοεί τη μεταγκατάσταση επιχειρήσεων. Η κατάσταση όσον αφορά την Ιαπωνία είναι διαφορετική διότι οι τιμές, κυρίως όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο, είναι σχεδόν διπλάσιες, αλλά τα βιομηχανικά τους προϊόντα περικλείουν, γενικά, μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία.

2.7. Οι υψηλές αυτές ευρωπαϊκές τιμές υπήρξαν το έναυσμα για την προώθηση των δράσεων που συνδέονται με την αποτελεσματική χρήση της ενέργειας, αλλά, δεδομένου ότι σήμερα πρέπει να σταθεροποιηθούν και μάλιστα να μειωθούν με πραγματικούς όρους, αυτό ενδέχεται να αποτελέσει ένα αποτρεπτικό κίνητρο για τη συνέχιση και τη σταθεροποίηση των πολιτικών της ΟΧΕ, οι οποίες, για λόγους ανταγωνιστικότητας, περιβάλλοντος και απασχόλησης πρέπει να διατηρηθούν και να ενισχυθούν.

2.8. Μεγάλο μέρος των υποψηφίων για ένταξη χωρών παρουσιάζει μια διάθροιση χαμηλότερων ενεργειακών τιμών απ' ό,τι οι αντίστοιχες των κρατών μελών της ΕΕ, κυρίως όσον αφορά τους οικιακούς καταναλωτές. Για το λόγο αυτό, οι άμεσες ή διασταυρούμενες επιδοτήσεις πρέπει να πραγματοποιούνται προοδευτικά και να συνεπάγονται έντονη επίδραση στο βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού.

3. Ενέργεια και περιβάλλον

3.1. Η εκμετάλλευση, μετατροπή και χρήση των ορυκτών καυσίμων αντιπροσωπεύει τα τρία τέταρτα της ανθρωπίνης συμβολής στις εκπομπές CO₂ που αποτελούν το μεγαλύτερο συντελεστή στην ενδεχόμενη κλιματική αλλαγή που θα οφείλεται στο φαινόμενο θερμοκηπίου. Το αέριο αυτό μαζί με το N₂O και το μεθάνιο οδηγεί στο να καταστεί ο ενεργειακός τομέας σαφώς η βασική αιτία του εν λόγω φαινομένου. Γενικά οι εκπομπές CO₂ στο επίπεδο των χωρών μελών παρέμειναν σταθερές κατά τα τελευταία 10 έτη παρά μία ορισμένη μείωση που παρατηρείται μετρούμενη με όρους κατά κεφαλή (0,2%) για την ίδια περίοδο. Οι τέσσερις βασικές χώρες της ΕΕ συμβάλλουν κατά ένα ποσοστό 70% στις εκπομπές, με τη Γερμανία να καταλαμβάνει την πρώτη θέση, παρά το γεγονός ότι παρουσιάζει μία πτωτική τάση της τάξης του 3% κατά τα τελευταία πέντε έτη.

3.2. Ο βασικός συντελεστής στις εκπομπές CO₂ είναι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας αλλά διατηρείται τελικά σταθερή (αυξάνεται κατά 0,3% ετησίως) παρά τη μεγαλύτερη αύξηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (1,5% ετησίως) λόγω μεγαλύτερης διείσδυσης των σταθμών αερίου, των συστημάτων συνδυασμένου κύκλου και της μικτής παραγωγής. Σχετικά με τους τομείς της ζήτησης, μόνο ο τομέας των μεταφορών συνεχίζει να αυξάνεται, η συμβολή του οποίου ανήλθε από 19% κατά το 1985 σε 26% το 1995. Οι άλλοι τομείς παραμένουν σχεδόν σταθεροί.

3.3. Στα Συμβούλια Υπουργών Περιβάλλοντος της 3ης Μαρτίου και της 19ης Ιουνίου 1997, τέθηκε ως στόχος η μείωση των εκπομπών αερίων που προκαλούν το φαινόμενο θερμοκηπίου κατά 15% μεταξύ 1990 και 2010, με ενδιάμεσο στόχο το 7,5% για το 2005. Αν και μεταξύ των ειδικών στόχων μείωσης των εκπομπών αυτών, στο πλαίσιο της συμφωνίας που επιτεύχθηκε κατά τη Διάσκεψη του Κυότο για τις κλιματολογικές αλλαγές, η τιμή αυτή μειώθηκε σε 8% για την ΕΕ, θεωρείται ότι ο αρχικός στόχος είναι εφικτός στο σημερινό πλαίσιο της οικονομικής ανάπτυξης.

3.4. Εκτός από το CO₂, άλλα στοιχεία ρύπανσης που συνδέονται με την ενέργεια είναι το SO₂ και το NO_x: τα στοιχεία αυτά παρουσιάζουν προβλήματα που συνδέονται με την όξινη βροχή, είναι επιβλαβή για την υγεία και αποτελούν επιπρόσθετο συντελεστή του φαινομένου θερμοκηπίου. Γενικά οι εκπομπές SO₂ μειώνονται λόγω της βελτίωσης του περιεχομένου των καυσίμων σε θείο, της βελτίωσης των συστημάτων ελέγχου και ρύθμισης των βιομηχανικών εγκαταστάσεων, και της αντικατάστασης των στερεών καυσίμων με πετρέλαιο και φυσικό αέριο. Οι εκπομπές NO_x επίσης μειώνονται, αλλά σε μικρότερο βαθμό από τις εκπομπές SO₂, με την εισαγωγή καταλυτών και συστημάτων ρύθμισης κατά τις διαδικασίες καύσης, τόσο σε κινητά μηχανήματα όσο και σε μηχανικές εγκαταστάσεις.

3.5. Αφετέρου, το μεγαλύτερο τμήμα των υποψήφιων χωρών στηρίζουν την παραγωγή ηλεκτρισμού όπως και την κεντρική θέρμανση των πόλεων στη χρησιμοποίηση άνθρακα, γεγονός το οποίο προϋποθέτει μεγαλύτερη αύξηση των εκπομπών αερίων που προκαλούν το φαινόμενο θερμοκηπίου σε επίπεδο ΕΕ, και επομένως καθίσταται απαραίτητο να εισαχθούν πιο αποτελεσματικές τεχνολογικές λύσεις καθώς και βελτιώσεις της διαχείρισης οι οποίες θα μειώνουν τις εκπομπές αυτές χωρίς να επηρεάζουν αισθητά το κόστος παραγωγής ενέργειας.

3.6. Σε ορισμένες από τις εν λόγω χώρες έχει σημειωθεί, επιπλέον, ριζική αλλαγή στην κατάσταση των μεταφορών, που ως τώρα βασιζόνταν στο σιδηρόδρομο, με μεγαλύτερη αύξηση των οδικών μεταφορών. Πολλά αυτοκίνητα παρουσιάζουν, επιπλέον, χαμηλό επίπεδο απόδοσης, πράγμα που έχει αρνητικές επιπτώσεις στην κατανάλωση ενέργειας και τη ρύπανση.

4. Ορθολογική Χρήση της Ενέργειας και απασχόληση⁽¹⁾

4.1. Η δημιουργία απασχόλησης εννοείται γενικά από τα εισοδήματα τα οποία δημιουργεί η μη κατανάλωση ενέργειας η οποία συνδέεται με τη διαφοροποίηση των εξοπλισμών, τη βελτιωμένη και σταθερή συντήρηση των εγκαταστάσεων και με μία μεγαλύτερη παροχή υπηρεσιών κατά τις φάσεις σχεδιασμού, εφαρμογής και λειτουργίας των εγκαταστάσεων. Εξάλλου, η μικτή παραγωγή και η ανεξάρτητη παραγωγή ηλεκτρισμού δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης.

4.2. Ορισμένα προγράμματα βελτίωσης της ενεργειακής κατανάλωσης εισήγαγαν την αυτοματοποίηση και την ολοκληρωμένη διαχείριση των διαδικασιών που οδήγησαν αφενός σε μία μεγαλύτερη παραγωγικότητα και αφετέρου σε μία εσωτερική αναδιοργάνωση χωρίς γενικά να επηρεάσουν αρνητικά την απασχόληση.

4.3. Μία σημαντική πτυχή είναι ότι τα προγράμματα ΟΧΕ αποτρέπουν την κατασπατάληση που συνδέεται με τα μεγάλα προγράμματα όταν αυτά ολοκληρώνονται και καθιστούν δύσκολη τη μετατροπή/επαναχρησιμοποίηση των επιχειρήσεων που προμηθεύουν εξοπλισμούς. Το μικρότερο μέγεθος των εξοπλισμών εννοεί επίσης τη διαφοροποίηση των προϊόντων εκ μέρους των επιχειρήσεων, με θετικές συνέπειες να βελτιστοποιούνται οι πόροι τους να καθίστανται λιγότερο τρωτές σε ενδεχόμενες κρίσεις.

⁽¹⁾ Με βάση το πρόγραμμα SAVE έχει χρηματοδοτηθεί ευρεία μελέτη για την επίδραση της ΟΧΕ στην απασχόληση, τα αποτελέσματα της οποίας θα γνωστοποιηθούν προσεχώς.

4.4. Συμπερασματικά, επιβάλλεται να διατυπωθούν τρεις τελικές σκέψεις. Πρώτον, κάθε ενέργεια που δεν χρησιμοποιείται συνεπάγεται αυτόματα, στον ανάλογο παραγωγικό τομέα, μία θετική οικονομική ροή η οποία αυξάνει κατά πάσα πιθανότητα την ανταγωνιστικότητά του. Δεύτερον, σε πολλές περιπτώσεις, αντικαθιστώντας την ενέργεια με εξοπλισμούς, αντικαθιστούμε στο σύνολό της μία ενέργεια οριακά εισαγόμενη (οι εισαγωγές ενέργειας συνήθως καλύπτουν κατά κύριο λόγο το έλλειμμα σε ενέργεια της ΕΕ) με τεχνολογίες, υλικά και εργατικό δυναμικό πιθανότατα ευρωπαϊκά. Τρίτον, μία παρόμοια σκέψη πρέπει να διατυπωθεί για τον τομέα στέγασης: η σκέψη αυτή ενισχύεται στην περίπτωση αυτή με την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος που ευνοεί μία μεγαλύτερη εξοικονόμηση (αυτοτροφοδότηση της διαδικασίας) και μεγαλύτερες δαπάνες σε δραστηριότητες που ενδέχεται να δημιουργήσουν απασχόληση.

5. Πολιτικές Ορθολογικής Χρήσης της Ενέργειας:

5.1. Λόγω των μικροοικονομικών ή μακροοικονομικών πλεονεκτημάτων που απορρέουν από τη βελτίωση της ενεργειακής κατανάλωσης και με στόχο τη διατήρηση της προσπάθειας να βελτιωθεί η ένταση ενέργειας, οι διάφορες κυβερνήσεις προώθησαν ποικίλα προγράμματα με σκοπό τον εξορθολογισμό της ενεργειακής κατανάλωσης τα οποία έχουν επίδραση στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των βιομηχανιών, στην ποιότητα ζωής των πολιτών, μειώνουν τις επιπτώσεις από τις εκπομπές αερίων στην ατμόσφαιρα, διαφοροποιούν την προσφορά εξοπλισμών και ελαχιστοποιούν το επισφαλές της οικονομικής ανάπτυξης.

5.2. Οι πολιτικές της ΟΧΕ στηρίζονται βασικά σε τρεις διαφορετικές γραμμές δράσης: εκείνες που έχουν οικονομικές επιπτώσεις μέσω επιχορηγήσεων ή αυξήσεων των τιμολογίων (βασικά μέσω φορολογήσεων), εκείνες που παρέχουν πληροφόρηση σχετικά με τις καταλληλότερες λύσεις για κάθε περίπτωση και, τέλος, εκείνες που απαιτούν αλλαγές συμπεριφοράς και συνθηκών μέσω ενός νομικού πλαισίου. Στους ακόλουθους πίνακες παρουσιάζονται ορισμένα αντιπροσωπευτικά μέτρα στις χώρες μέλη της ΕΕ τα οποία εντάσσονται στις τρεις γραμμές που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

5.3. Όσον αφορά τις νέες προς ένταξη χώρες, υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις φορέων που δημιουργήθηκαν με διεθνή στήριξη και που από τώρα και στο εξής θα πρέπει να ενταχθούν στα δίκτυα των οργανισμών που ήδη υπάρχουν σε επίπεδο ΕΕ. Η πιο σημαντική πρόκληση είναι ασφαλώς να ενσωματωθούν οι δυνατότητες των προϋπαρχουσών υπηρεσιών Ελέγχου της Ενέργειας που υπάρχουν σε ορισμένα κράτη.

5.4. Το φάσμα των λαμβανόμενων μέτρων είναι εντυπωσιακό και, παρά το γεγονός ότι ορισμένα δεν ισχύουν στην πραγματικότητα, σχεδόν όλα έχουν εφαρμοστεί, με μεγαλύτερη ή μικρότερη επιτυχία. Αν και, όπως έχουμε εξηγήσει, ο εξορθολογισμός της ενεργειακής κατανάλωσης εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, η επιτυχία των δράσεων ΟΧΕ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης.

5.5. Μέτρα με σκοπό την παροχή πληροφόρησης και την προώθηση των πιο κατάλληλων λύσεων για κάθε τομέα, τα

οποία είναι τα πιο κοινά για όλες τις χώρες. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται:

- Οι έλεγχοι, που ήταν ένα από τα κεντρικά θέματα στην αρχή των πετρελαϊκών κρίσεων του 1973 και του 1979 και που χρησίμευσαν για να καταστεί εμφανές το μέγεθος της ενεργειακής κατανάλωσης, έχουν περιοριστεί σε συγκεκριμένες περιπτώσεις αντί να εφαρμόζονται συστηματικά όπως γίνονταν και στο παρελθόν.
- Οι εκστρατείες γενικής ενημέρωσης, που έχουν στην ουσία καταργηθεί λόγω του υψηλού τους κόστους, της ασυνέχειάς τους και της μη παρακολούθησης των αποτελεσμάτων.
- Εξάλλου, και σε σχέση με τις διασκέψεις και δημοσιεύσεις, παρατηρείται ένας ορισμένος κορεσμός, κυρίως όσον αφορά τις δημοσιεύσεις, που σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι προσαρμοσμένες στα σύγχρονα δεδομένα. Επίσης, σε ορισμένες χώρες παραμελείται η πληροφόρηση σε βασικό επίπεδο η οποία απευθύνεται γενικά προς την κοινή γνώμη.

5.6. Όσον αφορά τα κίνητρα και τις δημόσιες ενισχύσεις, μπορούν να διατυπωθούν ορισμένες παρατηρήσεις:

- Η τεχνολογική ανάπτυξη αποτελεί πάντα ένα σαφές κίνητρο για να καταστεί εφικτή η ορθολογική χρήση της ενέργειας, αν και υπήρξε μία ορισμένη έλλειψη συντονισμού μεταξύ διαφόρων προγραμμάτων και δεν αναζητήθηκαν τα ενδεχόμενα επιπρόσθετα ή συνακόλουθα πλεονεκτήματα σε περίπτωση αποτυχίας των προγραμμάτων.
- Οι τομεακές συμφωνίες αποτελούν ένα κατάλληλο μηχανισμό αν διατίθενται κίνητρα εκ μέρους της Κυβέρνησης για να ενθαρρυνθούν οι ενδιαφερόμενοι, είτε πρόκειται για βιομηχανίες ή μεγάλους καταναλωτές. Όπως και οι κανόνες, απαιτούν μία κατάλληλη παρακολούθηση και μία ανατροφοδότηση των δράσεων που αναπτύχθηκαν, ανεπαρκώς, για τη διάδοση των θετικών ή αρνητικών αποτελεσμάτων.
- Οι επιχορηγήσεις απέδειξαν ότι υπάρχουν σαφείς περιορισμοί, δεδομένου ότι σε πολλές περιπτώσεις επρόκειτο για σχέδια τα οποία θα μπορούσαν να εκτελεστούν σε οποιαδήποτε περίπτωση και ορισμένες φορές είναι δύσκολο να διαχωριστεί το ενεργειακό όφελος από άλλα συναφή προς το σχέδιο όφελος.
- Στο βαθμό που επιχειρήθηκε μία μεγαλύτερη οικονομική φιλελευθεροποίηση, η κρατική παρεμβατικότητα περιο-

ρίστηκε περισσότερο και προσανατολίστηκε περισσότερο σε εκστρατείες προώθησης παρά στην παροχή επιχορηγήσεων ή σε έναν αυστηρό έλεγχο της τήρησης ορισμένων κανόνων.

- Σε ορισμένες χώρες οι υπερβολικές δυνατότητες που δημιουργήθηκαν κατέστησαν δύσκολη την εφαρμογή προγραμμάτων Διαχείρισης της Ζήτησης ή προωθήθηκαν μόνο ειδικές τεχνολογίες για να κάμψουν την καμπύλη φόρτισης. Εξάλλου ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας (παραγωγή, μεταφορά και διανομή) επηρεάζει την ανάπτυξη δράσεων DSM εκ μέρους των επιχειρήσεων διότι δεν υπάρχει η δυνατότητα να μεταφερθούν στην εταιρεία διανομής τα πλεονεκτήματα που συνδέονται με την κάμψη της καμπύλης ζήτησης. Προφανώς, οι καταστάσεις κορεσμού των δικτύων σε συγκεκριμένες περιοχές δικαιολογούν την ανάπτυξη εκ μέρους των εν λόγω επιχειρήσεων δράσεων DSM καθώς και τη μείωση του κόστους στην περίπτωση επιδοτούμενων τιμολογίων (π.χ. η περίπτωση των νησιών).
- Οι Εταιρείες Παροχής Υπηρεσιών Ενέργειας, παρά τη σημαντική στήριξη και προώθηση, παρουσίασαν περιορισμένη ανάπτυξη και, στις περισσότερες περιπτώσεις, συνδέθηκαν με σχέδια μικτής παραγωγής τα οποία εξατομικεύονται πιο εύκολα από άποψη ενεργειακής κατανάλωσης.

5.7. Όσον αφορά τους κανόνες που δημοσιεύθηκαν, σε όλες σχεδόν τις χώρες ωφέλησαν σαφώς τους καταναλωτές αλλά δεν υπήρξε ένας αυστηρός έλεγχος και αυστηρή παρακολούθησή τους. Η κατάσταση αυτή δεν υπήρξε προφανώς ομοιομορφη στις διάφορες χώρες δεδομένου ότι η τήρηση των προδιαγραφών συνδέεται με το επίπεδο ευαισθησίας των καταναλωτών, γεγονός το οποίο αποδεικνύει τη σημασία των εκστρατειών προώθησης και πληροφόρησης σε όλα τα επίπεδα.

5.8. Εξάλλου, η αυξανόμενη φιλελευθεροποίηση της οικονομίας και η μείωση του δημόσιου ελλείμματος οδήγησαν σε περικοπές του προϋπολογισμού που εγκρίθηκε για τις Δημόσιες Υπηρεσίες και ως ένα βαθμό, τις υποχρέωσε να μετατραπούν σε παράγοντες της αγοράς γεγονός το οποίο επηρέασε την ανεξαρτησία τους και οδήγησε σε πολλές περιπτώσεις σε στρέβλωση του ανταγωνισμού.

5.9. Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ανέπτυξε επίσης σημαντικές πρωτοβουλίες οι οποίες δρομολογήθηκαν για να βελτιώσουν την ενεργειακή κατανάλωση και έχουν επηρεάσει κατά σημαντικό τρόπο τα εθνικά προγράμματα τα οποία συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πρόγραμμα	Χαρακτήρας	Στόχος	Αποτελέσματα
JOULE/THERMIE	Πρόγραμμα τεχνολογικού χαρακτήρα το οποίο περιλαμβάνεται στο IV πρόγραμμα ΕΤΑ	Το πρόγραμμα διαρθρώνεται σε δύο δέσμες: — I+E (Joule ΓΑ XII) — Επίδειξη (Thermie-ΓΑ XVII) Το πρόγραμμα επίσης δεν περιλαμβάνει μόνο σχέδια τεχνολογικής ανάπτυξης αλλά και μέτρα προώθησης και παρακολούθησης	Έχουν εισαχθεί νέες τεχνολογίες στην αγορά και επίσης διατίθενται διάφορες μελέτες και υλικό προώθησης και κατάρτισης Ενισχύθηκαν επίσης οι Εταιρείες Παροχής Υπηρεσιών Ενέργειας Στο δίκτυο προώθησης OPET (με τη στήριξη της ΓΑ XIII), συμμετέχουν και οι Δημόσιες Υπηρεσίες

Πρόγραμμα	Χαρακτήρας	Στόχος	Αποτελέσματα
SAVE	Πρόγραμμα θεσμικού χαρακτήρα για την εκπόνηση οδηγιών και συστάσεων	Προσανατολίζεται βασικά στην επεξεργασία οδηγιών, στη στήριξη πρότυπων σχεδίων και δράσεων προώθησης	Οδηγίες: — 92/75/EC: γενική σήμανση των οικιακών συσκευών και ψυγεία και καταψύκτες — 94/2/EC: ψυγεία και καταψύκτες — 95/12/EC: πλυντήρια — 95/13/EC: στεγνωτήρια — 95/60/EC: πλυντήρια-στεγνωτήρια — 97/17/EC: πλυντήρια πιάτων — 98/11/EK: οικιακοί λαμπτήρες — 92/42/EC: λέβητες για τη θέρμανση του νερού που χρησιμοποιούν υγρά ή αεριούχα καύσιμα — 96/57/EK: απαιτήσεις για ενεργειακή απόδοση για ψυγεία και καταψύκτες — 93/76/EC: περιορισμός των εκπομπών CO ₂ μέσω της βελτίωσης της απόδοσης Το SAVE I θα στηρίξει συνολικά 250 σχέδια
AUTO-OIL	Οριζόντιο Πρόγραμμα της Επιτροπής για τον έλεγχο εκπομπών αερίων στις μεταφορές επιφανείας	Πρόταση για μία στρατηγική για τον έλεγχο των εκπομπών αερίων με τη συνακόλουθη νομοθετική ανάπτυξη	Μετά από τις αρχικές μελέτες υπάρχουν δύο προτάσεις οδηγίας: — Η Οδηγία σχετικά με την ποιότητα των καυσίμων — Η Οδηγία σχετικά με τις εκπομπές αερίων

5.10. Είναι σημαντικό να αναφερθούν επίσης οι δράσεις που προωθήθηκαν από άλλα κοινοτικά προγράμματα όπως το MEDA, Synergy, Phare, Tacis και Alure⁽¹⁾ και που διευκόλυναν τις ανταλλαγές εμπειριών με τρίτες χώρες.

5.11. Πρέπει επίσης να αναφερθούν και άλλες πρωτοβουλίες, όπως το Λευκό Βιβλίο σχετικά με τις Δημόσιες Μεταφορές και τις Επικοινωνίες με σκοπό την ανάπτυξη οικειοθελών συμφωνιών με τη βιομηχανία αυτοκινήτων για να μειωθεί σε σημαντικό βαθμό ο μέσος όρος κατανάλωσης των εν λόγω οχημάτων, η ανακοίνωση της Επιτροπής «Για τις μεταφορές και τις εκπομπές CO₂: Διαμόρφωση κοινοτικής προσέγγισης»⁽²⁾, ή το Λευκό Βιβλίο για την Ενέργεια⁽³⁾. Επίσης η ΟΚΕ⁽⁴⁾ έχει καταρτίσει και καταρτίζει αυτή τη στιγμή γνωμοδοτήσεις και προτάσεις προς την ίδια κατεύθυνση: βελτιστοποίηση της ενεργειακής κατανάλωσης προκειμένου να σταθεροποιηθεί η ανταγωνιστική θέση των ευρωπαϊκών παραγωγικών τομέων.

5.12. Τα κοινοτικά προγράμματα προώθησαν τις τεχνολογικές εξελίξεις, αν και το επίπεδο ενδιαφέροντος ορισμένων

τομέων έχει μειωθεί κατά τα τελευταία έτη, μελέτες σχετικά με την αγορά και νέες ρυθμιστικές διατάξεις και αποτέλεσαν ένα σαφές συνδυαστικό στοιχείο ενώ βοήθησαν στην ανταλλαγή εμπειριών των εθνικών προγραμμάτων, τα οποία εφαρμόζονται σε πολύ διαφορετικά κοινωνικο-πολιτισμικά πλαίσια.

5.13. Το επίπεδο συντονισμού μεταξύ όλων των προγραμμάτων μπορεί, ωστόσο, να βελτιωθεί διότι παρατηρούνται ορισμένες επικαλύψεις και επαναλήψεις σε ορισμένα σχέδια. Ως προς το θέμα αυτό οι Συμβουλευτικές Επιτροπές θα πρέπει να διαδραματίσουν ένα πιο ενεργό ρόλο όσον αφορά τις ανταλλαγές εμπειριών μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών.

5.14. Ένα θέμα βασικής σημασίας αποτελεί η μικτή παραγωγή και γενικότερα η ανεξάρτητη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας λόγω της σημασίας της για τη μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας, η οποία έχει θετική επίδραση στο κόστος, στη δημιουργία απασχόλησης και στο περιβάλλον.

5.15. Η κατάσταση δεν είναι καθόλου ομοιόμορφη μεταξύ των χωρών, όπως φαίνεται στο ακόλουθο σχήμα. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι αν και η συμβολή της μικτής παραγωγής μειώθηκε σχετικά στο επίπεδο της ΕΕ μεταξύ 1974-1999, η κατάσταση άλλαξε πρόσφατα, μεταξύ άλλων λόγω της ύπαρξης κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου σε ορισμένες χώρες καθώς και λόγω της υιοθέτησης πιο θετικής στάσης από ορισμένες ηλεκτρικές εταιρείες.

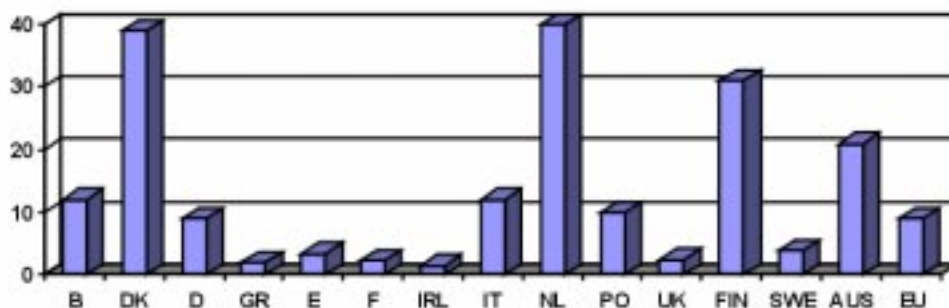
(1) Συνέργεια: Προώθηση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας. Tacis: Τεχνική βοήθεια προς τις χώρες CIS και Alure: Χρησιμοποίηση των ενεργειακών πόρων στη Λατινική Αμερική.

(2) COM(98) 204 τελικό.

(3) Λευκό Βιβλίο για μια ενεργειακή πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση [COM(95) 682].

(4) Η ενεργειακή διάσταση της κλιματολογικής αλλαγής (EE C 19 της 21.1.1998), SAVE II (EE C 82 της 19.3.1996) και οι μεταφορές και το CO₂.

% Σύνολο ηλεκτρικής παραγωγής ανά CHP στην ΕΕ

Πηγή: Ανακοίνωση COM(97) 517 τελικό

5.16. Σύμφωνα με διάφορες μελέτες που αναφέρονται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη μικτή παραγωγή⁽¹⁾, το υπάρχον δυναμικό σε επίπεδο ΕΕ είναι 900-1000 TWh γεγονός που επέτρεψε να τετραπλασιαστεί η μικτή παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην ΕΕ το 1994 και θα επιτρέψει να μειωθεί κατά 9% το επίπεδο εκπομπών CO₂ το 2010. Ο στόχος που καθόρισε η ανακοίνωση αυτή είναι να διπλασιαστεί η σημερινή συμβολή της μικτής ενέργειας και από 9% της σημερινής παραγωγής (204 TWh) να ανέλθει στο 18% το 2010, γεγονός το οποίο συνεπάγεται μία κατάργηση των πιθανών εκπομπών CO₂ που εκτιμάται σε 4% των σημερινών ποσοτήτων.

6. Γενικές παρατηρήσεις και προβλέψεις για το μέλλον

6.1. Όλα τα προγράμματα που προωθήθηκαν τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο όχι μόνο οδήγησαν σε βελτίωση της ενεργειακής κατανάλωσης αλλά και επέτρεψαν τη διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών, προώθησαν την αυτοπαραγωγή ηλεκτρισμού και την αντικατάσταση των φθοριοανθρακικών ενώσεων στα συστήματα ψύξης.

6.2. Παρ' όλα αυτά, γενικά, παρατηρείται μία έλλειψη συντονισμού των εθνικών πολιτικών της Ορθολογικής Χρήσης της Ενέργειας με άλλες τομεακές πολιτικές σε εθνικό επίπεδο ή των ιδίων πολιτικών σε κοινοτικό επίπεδο, παρά την προσπάθεια που καταβλήθηκε από την ΕΕ προς την κατεύθυνση αυτή. Η απουσία συντονισμού είναι μία από τις πιο απλές κριτικές που ασκούνται σε οποιοδήποτε πρόγραμμα δημόσιας παρέμβασης αλλά είναι επίσης και η πιο δύσκολη όσον αφορά την εξεύρεση λύσεων διότι προσκρούει σε πολλαπλά στρατηγικά και επαγγελματικά συμφέροντα.

6.3. Εξάλλου η δυσκαμψία της ενεργειακής ζήτησης σε καταστάσεις όπως οι σημερινές όπου παρατηρείται μία πτώση ή σταθεροποίηση των τιμών, καθιστά απαραίτητο έναν επαναπροσδιορισμό των πολιτικών που έχουν ως στόχο τη βελτίωση της ενεργειακής κατανάλωσης. Επομένως είναι σημαντικό να διδαχθούμε από τις εμπειρίες του παρελθόντος και να αναπτύξουμε δοκιμασμένους ή νέους μηχανισμούς οι οποίοι θα επιτρέψουν τη βελτιστοποίηση των αποτε-

λεσμάτων της ενεργειακής κατανάλωσης και την αποφυγή της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

6.4. Οι λόγοι διατήρησης της Έντασης Ενέργειας συνδέονται με διάφορους παράγοντες: αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου η οποία οδηγεί σε μεγαλύτερη ζήτηση κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, γεγονός το οποίο συνεπάγεται ουσιαστικά μεγαλύτερη κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας, αυξανόμενη διείσδυση εξοπλισμών κλιματισμού, αγαθά κατανάλωσης με μεγαλύτερη εναλλαγή και αύξηση της κινητικότητας, τόσο των ατόμων όσο και των εμπορευμάτων. Εκ των πραγμάτων παρατηρείται μία αυξανόμενη πτώση της συμμετοχής της βιομηχανίας στην κατανάλωση ενέργειας των διαφόρων χωρών και μία σαφής αύξηση της κατανάλωσης στον τομέα των οικοδομών και μεταφορών. Σε αυτό συμβάλλει επίσης η ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα της οικονομίας.

6.5. Εξάλλου, σε ορισμένες χώρες μειώθηκε η ευαισθησία για τα θέματα της ΟΧΕ λόγω της σταθεροποίησης των τιμών και λόγω μίας μεγάλης τάσης για απόκτηση των καταναλωτικών αγαθών σε συνάρτηση με την τιμή αγοράς τους και όχι σε συνάρτηση με το κόστος που συνεπάγεται η χρήση τους. Αυτό είναι ιδιαίτερος ανησυχητικό στην περίπτωση της κατοικίας.

7. Προτάσεις δράσης

7.1. Για άλλη μία φορά η ΟΚΕ συνιστά μεγαλύτερη προτεραιότητα και συντονισμό των διαφόρων προγραμμάτων τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και μεταξύ εκείνων και της ΕΕ που θα επιτρέψει τη συνένωση των προσπάθειών και την ανταλλαγή εμπειριών.

7.2. Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή θα πρέπει να διαδραματίσει ένα βασικό ρόλο στην ανάπτυξη, στην εφαρμογή και την παρακολούθηση αυτού του συντονισμού, προτείνοντας διορθωτικούς μηχανισμούς για τη βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών της ΟΧΕ. Έτσι θα πρέπει να δημοσιεύει τακτικά τα βασικά συμπεράσματα σχετικά με την πρόοδο των διαφόρων προγραμμάτων.

⁽¹⁾ COM(97) 514 τελικό. Σχετικά με το θέμα αυτό η ΟΚΕ επεξεργάστηκε γνωμοδότηση (ΕΕ C 157 της 25.5.1998).

7.3. Η πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Ενεργειακή απόδοση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα: προς μια στρατηγική για τον εξορθολογισμό της χρήσης της ενέργειας» αντιπροσωπεύει μια καλή αφετηρία για την προώθηση της συζήτησης μεταξύ των ενδιαφερόμενων παραγόντων με στόχο την κατάρτιση ενός ρεαλιστικού και συνεκτικού σχεδίου δράσης.

7.4. Να ενθαρρυνθούν και να συνεχιστούν οι εκστρατείες προώθησης με λογικό κόστος και σωστή στοχοθέτηση του ενδιαφερόμενου κοινού σε επίπεδο κοινής γνώμης για να ανασκευαστεί η αρνητική αντίληψη που μπορεί να οδηγήσει στη πτώση των ενεργειακών τιμών. Η κατάρτιση στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να παραμεληθεί.

7.5. Να καθιερωθεί το σύστημα σήμανσης των οικιακών ηλεκτρικών συσκευών και οχημάτων και να αποκτήσει ο καταναλωτής επίγνωση της σημασίας του αιτήματος για κατάλληλη ενημέρωση, μοναδικός τρόπος για τη διασφάλιση της τήρησης αυτών των κανονισμών. Να προωθηθούν οι τεχνολογικές προοδοί που οδηγούν σε μικρότερη κατανάλωση με τις ίδιες τιμές.

7.6. Το ίδιο πρέπει να γίνει και με τον οικοδομικό τομέα, όπου πρέπει να ολοκληρωθεί η ενημέρωση τόσο όσον αφορά τις νέες οικοδομές όσο και αυτές που ήδη υπάρχουν είτε πρόκειται για αγορά είτε για ενοικίαση. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να ενισχυθεί ο έλεγχος και η παρακολούθηση των κανονισμών σχετικά με τα υλικά, μονώσεις και κατασκευή που υπάρχουν σε όλες τις χώρες.

7.7. Να βελτιωθεί η προληπτική διατήρηση και συντήρηση των εξοπλισμών τόσο στη βιομηχανία και στις οικοδομές όσο και στις μεταφορές, ώστε να διατηρηθεί η αποδοτικότητά τους και ο έλεγχος των επιπέδων εκπομπών αερίων. Πρέπει να προωθηθεί η καθιέρωση φοροαπαλλαγών για τους επενδυτές οι οποίοι εισάγουν λύσεις για μικρότερη ενεργειακή κατανάλωση.

7.8. Να ενισχυθούν και να σταθεροποιηθούν οι συμφωνίες με τους μεγάλους τομείς κατανάλωσης, και ιδιαίτερα με τη βιομηχανία, σύμφωνα με την εξέλιξη και τον αντίκτυπο των διαφόρων πρωτοβουλιών.

7.9. Στήριξη προς τις Εταιρείες Παροχής Υπηρεσιών Ενέργειας οι οποίες πρέπει να αναλάβουν τη χρηματοδότηση των σχεδίων που μέχρι σήμερα προχώρησαν περισσότερο στα πλαίσια της οποίας οι κίνδυνοι μπορούν να καλυφθούν μέσω εγγυήσεων που παρέχουν οι κατασκευαστές όπως και οι Ασφαλιστικές Εταιρείες, οι οποίες εφαρμόζουν τα συστήματα κάλυψης κινδύνων λόγω απώλειας πλεονεκτημάτων που οφείλονται στην κακή χρήση των εξοπλισμών.

7.10. Να εισαχθεί η ενέργεια ως προστιθέμενη αξία σε άλλες πολιτικές όπως:

- ανάπτυξη νέων συστημάτων για την παραγωγή και κάλυψη εξαρτημάτων τόσο μεταλλικών όσο και άλλων υλικών.
- εξαφάνιση των ρυπογόνων ουσιών σε εκροές υγρών με την παροχή της δυνατότητας για ελκυστικές λύσεις όσον αφορά την ενέργεια.

— ανακύκλωση ή εκ νέου χρησιμοποίηση διαφόρων υλικών μετά τη χρήση τους καθώς και υποπροϊόντων των διαφόρων βιομηχανικών επεξεργασιών.

7.11. Μία πτυχή ιδιαίτερης σημασίας λόγω της αρνητικής επίπτωσής της στην εξέλιξη της έντασης ενέργειας και των εκπομπών αερίων CO₂ είναι οι μεταφορές όπου οι αποφάσεις σπάνια αφορούν κριτήρια ενεργειακά, έχουν όμως εκ των υστέρων σημαντική επίπτωση στο επίπεδο κατανάλωσης:

- Όρια ταχύτητας και υποχρεωτικοί τακτικοί έλεγχοι,
- Μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης στις πόλεις με την αποφυγή των συχνών στάσεων, των τυχαίων σταθμεύσεων και με τη βελτιστοποίηση των υπηρεσιών κατανομής. Στήριξη των δημόσιων μέσων μεταφοράς,
- Ενθάρρυνση της εκτεταμένης χρήσης των οχημάτων GNC (συμπιεσμένου φυσικού αερίου), βιολογικού ντίζελ ή υβριδίων, που στην πραγματικότητα είναι στις περισσότερες φορές ενδεικτική,
- Στήριξη της εισαγωγής των οχημάτων χαμηλής κατανάλωσης,
- Στήριξη, στις σιδηροδρομικές μεταφορές, των συστημάτων συνδυασμένων μεταφορών.

Όπως αναφέρεται στο έγγραφο εργασίας (CES 764/98), ο τομέας αυτός παρουσιάζει ιδιαίτερα δυσχέρεια λόγω της σημαντικής οικονομικής του βαρύτητας και της δυσκαμψίας στην οποία προσκρούει η αλλαγή των συνηθειών, αλλά οι σχετικές ενέργειες πρέπει να γίνουν με αποφασιστικότητα προκειμένου να υλοποιηθούν οι δεσμεύσεις όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών.

7.12. Συνεχής στήριξη στη μικτή παραγωγή τόσο σε βιομηχανικό επίπεδο όσο και στην κεντρική θέρμανση και κλιματισμό των οικοδομών. Στήριξη στις λύσεις παραγωγής πόσιμου ύδατος σε ζώνες των νοτίων χωρών της ΕΕ που να οδηγούν σε βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση.

7.13. Διατήρηση και σταθεροποίηση των προγραμμάτων Διαχείρισης της Ζήτησης και Ολοκληρωμένου Σχεδιασμού των Πόρων εκ μέρους των Εταιρειών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας και Φυσικού αερίου, με σκοπό αφενός τη κάμψη της καμπύλης φόρτισης και τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης. Το κόστος των Προγραμμάτων αυτών πρέπει να αντανακλάται στα τιμολόγια γι' αυτό και τα αποτελέσματα πρέπει να μπορούν να επαληθεύονται.

7.14. Πρέπει να ενθαρρυνθούν, τόσο στα κοινοτικά προγράμματα όσο και στις κοινές τεχνολογικές εξελίξεις, συγκεκριμένες τεχνολογίες, τομέας όπου η ΕΕ παρουσιάζει κάποια καθυστέρηση σε σχέση με άλλες χώρες όπως για παράδειγμα: μηχανές απορρόφησης, καθαρισμός ύδατος ή τουρμπίνες χαμηλής/μέσης ισχύος. Επίσης συνιστάται να καταβληθεί μία προσπάθεια για την ανάπτυξη ειδικών συστημάτων εφαρμογών στον έλεγχο βιομηχανικών μεθόδων επεξεργασίας. Εν πάση περιπτώσει πρέπει να εξασφαλιστεί ένας αποτελεσματικός συντονισμός και να αποφευχθεί η διασπάθιση προσπάθειών σε σχέδια για την ανάπτυξη όμοιων προϊόντων που απαιτούν σημαντικές επενδύσεις.

7.15. Να ενθαρρυνθεί η υλοποίηση σχεδίων επίδειξης, τα αποτελέσματα των οποίων θα προωθούνται με τη συμμετοχή των κατασκευαστών των τεχνολογιών και των Εταιρειών

Παροχής Υπηρεσιών Ενέργειας. Πρέπει να καθιερωθούν λύσεις του τύπου «Βέλτιστων Πρακτικών» και να προωθηθεί ο παραδειγματικός χαρακτήρας, μέσω συγκεκριμένων σχεδίων, εκ μέρους των Δημόσιων Οργανισμών.

7.16. Να ενθαρρυνθεί η ανταλλαγή δικαιωμάτων εκπομπών μέσω διεθνών συμφωνιών οι οποίες θα υλοποιηθούν με ειδικά σχέδια σε εθνικό επίπεδο ώστε να αναλυθούν τα αποτελέσματα, να γίνει ανταλλαγή εμπειριών και να αναληφθούν ενέργειες επίδειξης.

7.17. Σε ένα πλαίσιο το οποίο χαρακτηρίζεται από την όλο και μεγαλύτερη παρουσία των ευρωπαϊκών εταιρειών σε άλλα γεωγραφικά πλαίσια, θα πρέπει να εφαρμόζονται, για τις εταιρείες αυτές, τα ίδια κριτήρια, όσον αφορά την απόδοση και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, που εφαρμόζονται στις χώρες προέλευσης τους ή τουλάχιστον να προωθείται η προσαρμογή της νομοθεσίας που γενικά εφαρμόζεται.

7.18. Να προωθηθεί η μεταφορά τεχνολογίας, χρηματοδότησης και διαχείρισης γενικά των κρατών μελών της ΕΕ προς τις νέες υποψήφιες χώρες. Τα προγράμματα πρέπει να καθορίζουν προτεραιότητες και τα αποτελέσματα τους να μπορούν να προσδιορίζονται ποσοτικά.

7.19. Θα πρέπει, μέσα σε ένα μεσοπρόθεσμο διάγραμμα, να αναλυθούν τα κοινωνικοοικονομικά αποτελέσματα από την κατάργηση ορισμένων επιχορηγήσεων στον ενεργειακό τομέα και να ενσωματωθούν φόροι στα τελικά τιμολόγια που να λαμβάνουν υπόψη τους εξωτερικούς παράγοντες που συνδέονται με την ενεργειακή αλυσίδα, χωρίς ωστόσο να επηρεάζεται αρνητικά η ανταγωνιστική θέση των οικονομικών τομέων, τόσο σε κοινοτικό επίπεδο όσο και με τις τρίτες χώρες, και να επιβραβεύουν τους τομείς που επιδεικνύουν τη μεγαλύτερη δυναμικότητα στην εφαρμογή των πιο αποδοτικών λύσεων.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Tom JENKINS

Χώρα	Οργανισμός	Έλεγχοι	Προώθηση	Τεχνολογική ανάπτυξη	Τομεακές συμφωνίες	DSM, προώθηση και βοήθεια	Επιχορηγήσεις	Φόροι	Κανόνες και Ρυθμίσεις
Αυστρία	EVA	Διενεργούνται από το κράτος	Επιμορφωτικά μαθήματα, διαλέξεις	Υπάρχουν προγράμματα			Υπάρχουν κίνητρα		
Βέλγιο	Σε επίπεδο περιφερειών	Οι επιχειρήσεις πρέπει να τηρούν λογαριασμούς για την ενεργειακή κατανάλωση	Επιμορφωτικά μαθήματα, διαλέξεις, Προτεραιότητα στις MME Προώθηση της μικτής παραγωγής	Ελάχιστη δραστηριότητα	Οικειοθελείς συμφωνίες		Υπάρχουν κίνητρα περιφερειακού χαρακτήρα Φορολογικά πλεονεκτήματα		Πρόγραμμα για τη μείωση των εκπομπών CO ₂
Δανία	Δανικός Οργανισμός Ενέργειας	Απαιτούνται για την απόσπαση φορολογικών πλεονεκτημάτων	Διάφορες εκδόσεις, μαθήματα και εγχειρίδια (σούπερ-μάρκετ, MME, δήμοι). Συμβουλευτικός Οδηγός για την Ενέργεια. Βελτίωση του φωτισμού.	Υποστηρίζονται πρωτοβουλίες με σκοπό την προώθηση της τεχνολογικής ανάπτυξης.	Συμφωνίες μείωσης εκπομπών αερίων με ξένες εταιρείες.	Διάφορα προγράμματα με τη συμμετοχή των επιχειρήσεων διανομής.	Υπάρχουν επιχορηγήσεις σε κρατικό επίπεδο.	Επιβολή φόρων για το CO ₂	Πολύαριθμοι κανόνες και ρυθμίσεις.
Φινλανδία	TEKES	Επιχορηγούνται	Υπάρχουν πολλές δράσεις προώθησης.	Στήριξη στην τεχνολογική ανάπτυξη.	Συμφωνίες με βιομηχανικά συγκροτήματα και μεγάλους καταναλωτές.		Διάφορες επιχορηγήσεις σε βιομηχανίες	Επιβολή φόρου για το CO ₂ .	
Γαλλία	ADEME, συγκεντρωμένος σε όλες τις περιοχές. Ορισμένες περιοχές διαθέτουν τους δικούς τους οργανισμούς. Αρμοδιότητες στην ενέργεια και στο περιβάλλον.	Επιχορηγούνται, αν και η βαρύτητά τους είναι μειωμένη.	Πολλά έντυπα, μαθήματα επιμόρφωσης και προώθησης. Βελτίωση των συστημάτων φωτισμού των δημοτικών κτιρίων. Συστήματα λογιστικής στον τομέα της δημόσιας διοίκησης.	Επιχορηγήσεις για προγράμματα επίδειξης.	Εξοικονόμηση ενέργειας σε δημόσια κτίρια. Οικειοθελείς συμφωνίες.	Συμφωνία ADEME-EDF.	Υπάρχουν επιχορηγήσεις και στήριξη σε ενέργειες leasing.		Νομοθεσία για την θερμοκή μόνωση των οικοδομών.
Γερμανία	Σε ορισμένα ομοσπονδιακά κρατίδια.	Με τη στήριξη των Εταιρειών Διανομής.	Πολλές εκστρατείες, μαθήματα και διαλέξεις. Πρωτοβουλία για την εξοικονόμηση ηλεκτρικής ενέργειας	Μέσω του BMFT. Συμμετέχουν στα προγράμματα αυτά και ορισμένες Εταιρείες Παραγωγής Ενέργειας.	Οικειοθελείς συμφωνίες. Συστήματα ελέγχου της ενεργειακής κατανάλωσης από ορισμένες ενώσεις.	Πρότυπα πειράματα σε ορισμένα ομοσπονδιακά κρατίδια.	Προτιμούνται οι προτιμσιακές πιστώσεις.	Επιβολή φόρων στις εκπομπές CO ₂ (Πρόταση)	Κώδικες προδιαγραφών στα κτίρια. Κανόνες για την εγκατάσταση και συντήρηση κτιρίων.

Χώρα	Οργανισμός	Έλεγχοι	Προώθηση	Τεχνολογική ανάπτυξη	Τομεακές συμφωνίες	DSM, προώθηση και βοήθεια	Επιχορηγήσεις	Φόροι	Κανόνες και Ρυθμίσεις
Ελλάδα	CRES	Υποχρεωτικοί έλεγχοι στις μεγάλες βιομηχανίες	Εκστρατείες, διαλέξεις και διανομή εντύπων		Οικειοθελείς συμφωνίες	Πρόγραμμα για τη βελτιστοποίηση της ενεργειακής φόρτισης. Πρόγραμμα του PPK για τη Διαχείριση της Ζήτησης	Στήριξη στα μέτρα εξοικονόμησης και εισροή φυσικού αερίου		Έλεγχος των εκπομπών αερίων σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις
Ιρλανδία	FORBAIRT	Οικονομική στήριξη συμπεριλαμβανομένης και της στήριξης των Εταιρειών Ενέργειας	Στήριξη και τεχνική βοήθεια. Εκστρατείες και διαλέξεις			Προγράμματα LCP με υποστήριξη της ΕΕ	Περιορισμένη στήριξη στις επιχορηγήσεις		Κανόνες σχετικά με τη μόνωση των κτιρίων και τα συστήματα κεντρικής θέρμανσης
Ιταλία	ENEA	Μέχρι σήμερα δεν υποστηρίζεται η υλοποίηση αυτών των ελέγχων	Εκστρατείες προώθησης, μαθήματα επιμόρφωσης και έντυπα	Στήριξη μέσω του ENEA	Οικειοθελείς συμφωνίες. Εξοικονόμηση ενέργειας στα κτίρια της Admon.		Οικονομική ενίσχυση		Κανόνες για τη διαχείριση της ενέργειας σε μεγάλες εγκαταστάσεις
Λουξεμβούργο		Υποχρεωτικοί, υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις					Επιχορηγήσεις και επισπευσμένες διαδικασίες απόσβεσης		
Ολλανδία	NOVEM	Επιχορηγούνται και σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν την υποστήριξη των Εταιρειών Ενέργειας (Gasunie)	Πολλά μαθήματα, εκδόσεις και έντυπα. Σήμανση των καταψυκτών στα σούπερ-μάρκετ	Πρόγραμμα TBSE και TIEB, στήριξη στις τεχνολογίες OXE	Σχέδιο δράσης στη διανομή ενέργειας. Διάφορες δράσεις στα πλαίσια του Περιβαλλοντικού Προγράμματος Built. Εξοικονόμηση ενέργειας σε δημοτικά κτίρια	Πρότυπα πειράματα με διάφορες Εταιρείες Διανομής	Επιχορηγήσεις και επισπευσμένη απόσβεση. Συμφωνίες περιβαλλοντικών ανταλλαγών σε τρίτες χώρες	Επιβολή φόρων για εκπομπή CO ₂	Κανόνες στην κατασκευή κτιρίων Στήριξη στη μικτή παραγωγή
Πορτογαλία	CCE για όλη τη χώρα AERAM στη Μαδέρα	Είναι υποχρεωτικοί μετά από μία ορισμένη κατανάλωση	Διάφορες δραστηριότητες για την προώθηση της OXE σε διάφορους τομείς				Πρόγραμμα SIURE, επιχορηγήσεις και κίνητρα στη βιομηχανία Στήριξη στη χρηματοδότηση μέσω τρίτων		Διάφορες συστάσεις σχετικά με την OXE στη βιομηχανία. Κανονισμός σχετικά με τα κτίρια. Στήριξη στη μικτή παραγωγή

Χώρα	Οργανισμός	Έλεγχοι	Προώθηση	Τεχνολογική ανάπτυξη	Τομεακές συμφωνίες	DSM, προώθηση και βοήθεια	Επιχορηγήσεις	Φόροι	Κανόνες και Ρυθμίσεις
Ισπανία	IDAE Διάφοροι οργανισμοί σε περιφερειακό επίπεδο	Χρηματοδοτούνται σε ορισμένες περιοχές	Πολλές εκστρατείες, εκδόσεις και έντυπα.	Δεν υπάρχει ειδική γραμμή	Οικειοθελείς συμφωνίες IDAE με ορισμένους βιομηχανικούς τομείς. Πρόγραμμα εξοικονόμησης στα κυβερνητικά κτίρια	Έχουν υλοποιηθεί διάφορα προγράμματα με συμφωνία μεταξύ Υπουργείου Βιομηχανίας και Ενέργειας και Εταιρειών Παροχής Ηλεκτρισμού	Πρόγραμμα PAEE. Περιορισμένη στήριξη εκ μέρους των περιφερειών		Βασικός κανόνας στον κατασκευαστικό τομέα. Διάφοροι κανονισμοί. Σημαντική βοήθεια στη μικτή παραγωγή
Σουηδία	EM		Διάφορες δράσεις προώθησης	Ενίσχυση στις τεχνολογικές εξελίξεις	Οικειοθελείς για τα μεγάλα καταστήματα	Οι εταιρείες παροχής ηλεκτρισμού ενθάρρυναν διάφορα προγράμματα	Στήριξη στην περίπωση των τομεακών συμφωνιών	Φόροι για το CO ₂	Υποχρεωτικοί κανόνες στον κατασκευαστικό τομέα και οικειοθελείς στα κτίρια
Ηνωμένο Βασίλειο	ETSU για όλους τους τομείς, εκτός από τα κτίρια τα οποία καλύπτει το BRECSU	Στήριξη και παροχή συμβουλών τόσο εκ μέρους του ETSU όσο και εκ μέρους των Εταιρειών Διανομής	Πολλές δράσεις προώθησης, εκστρατείες και έντυπα	Στήριξη με την παροχή πληροφόρησης	Εκστρατεία για την επίτευξη τομεακών συμβιβαστικών συμφωνιών	Διάφορα σχέδια με τη στήριξη του προγράμματος SAVE της ΕΕ.	Μέσω των προγραμμάτων SCEEMAS, EDAS και EMAS		Ρυθμίσεις στα κτίρια
Δημοκρατία της Τσεχίας	SEVEN Υπάχει Νόμος για την Εξοικονόμηση της Ενέργειας		Διάφορες εκστρατείες προώθησης	Καλό τεχνολογικό επίπεδο		Αναπτύχθηκαν πειραματικά προγράμματα με τις εταιρείες διανομής	Επιχορηγήσεις στις οικοδομές και τις βιομηχανίες. Οι τιμές δεν ανταποκρίνονται στο κόστος		Κανόνες σχετικά με την κεντρική θέρμανση των κτιρίων
Ουγγαρία	Energy Efficiency Office (Συστάθηκε με τη στήριξη της ΕΚ)	Έχουν πραγματοποιηθεί έλεγχοι με τη συνδρομή των διεθνών προγραμμάτων συνεργασίας	Γενικές εκστρατείες και εκστρατείες που απευθύνονται σε συγκεκριμένους τομείς όπως η βιομηχανία και η θέρμανση των πόλεων			Έχουν διεξαχθεί επίσης ορισμένες πρωτοτυπες εμπειρίες	Οι τιμές έχουν αυξηθεί στο πρόσφατο παρελθόν για να ανταποκρίνονται στο κόστος		Σταδιακή εισαγωγή των κοινοτικών προτύπων
Πολωνία	Κέντρα στη Βαρσοβία και την Carioca με τη στήριξη του προγράμματος Phare	Πλήθος ελέγχων με διεθνή υποστήριξη		Τεχνολογική ικανότητα για συμμετοχή σε συνδασμένα προγράμματα ανάπτυξης με κοινοτικούς εταίρους			Επιδοτούμενες τιμές		Εφαρμόζονται σταδιακά τα πρότυπα της ΕΕ, κυρίως ως προς την επισήμανση και την ελάχιστη κατανάλωση
Εσθονία	Δημιουργία Ενεργειακού Κέντρου με τη στήριξη του προγράμματος Tacis	Έλεγχοι με διεθνή υποστήριξη							Μόλις αρχίζουν να προσαρμόζονται οι κοινοτικές προδιαγραφές

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της Οδηγίας 68/414/ΕΟΚ περί υποχρεώσεως διατηρήσεως ενός ελαχίστου επιπέδου αποθεμάτων αργού πετρελαίου ή/και πετρελαιοειδών από τα κράτη μέλη της ΕΟΚ»⁽¹⁾

(98/C 407/26)

Στις 25 Μαΐου 1998 το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της ΕΚ, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα ενέργειας, πυρηνικών θεμάτων και έρευνας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Ιουλίου 1998, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Beale.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 108 ψήφους υπέρ και 2 κατά την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ΟΚΕ εκλήθη να καταρτίσει γνωμοδότηση σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για έκδοση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 68/414/ΕΟΚ και την κατάργηση της οδηγίας 72/425/ΕΟΚ. Και οι δύο αυτές οδηγίες υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να διατηρούν αποθέματα πετρελαίου με στόχο την ασφάλεια του εφοδιασμού. (Η πρώτη οδηγία ορίζει ως βάση αποθέματα για περίοδο 65 ημερών, η οποία αυξήθηκε σε 90 ημέρες με τη δεύτερη οδηγία).

1.2. Η ασφάλεια του εφοδιασμού είναι ένα θέμα το οποίο απασχόλησε επανειλημμένα την ΟΚΕ στις διάφορες γνωμοδοτήσεις που κατέστησε τα τελευταία χρόνια: δηλαδή σχετικά με τις εσωτερικές αγορές φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού⁽²⁾, τις προοπτικές της πυρηνικής ενέργειας⁽³⁾, την ορθολογική χρήση ενέργειας, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας⁽⁴⁾, την ενεργειακή πολιτική εν γένει⁽⁵⁾, κλπ. Φυσικά, η ασφάλεια του εφοδιασμού είναι δεδομένη στην περίπτωση που οι ενεργειακές πηγές ευρίσκονται στην επικράτεια των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως συμβαίνει με τα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου στα ύδατα του Ηνωμένου Βασιλείου και της Δανίας, το φυσικό αέριο στην Ολλανδία και τους σταθμούς πυρηνικής ενέργειας στη Γαλλία, τα κοιτάσματα άνθρακα στη Γερμανία, τα υδρογεωργικά συστήματα στην Αυστρία, κλπ.

1.3. Η ασφάλεια μπορεί επίσης να αυξηθεί με την διαφοροποίηση των ειδών πρωτογενούς ενέργειας που χρησιμοποιούνται καθώς και των περιοχών από τις οποίες πραγματοποιούνται οι εισαγωγές. Ωστόσο, για την εξασφάλιση των απαραίτητων αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, θεωρείται ότι τα περισσότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα εξακολουθήσουν να εξαρτώνται από περιοχές (όπως η Ρωσία, η Μέση Ανατολή, και η Βόρεια και Δυτική Αφρική και — στο μέλλον — ο Καύκασος και η Κεντρική Ασία) οι οποίες πιστεύεται ότι παρουσιάζουν ενδεχόμενη αστάθεια.

1.4. Το 1991, το Συμβούλιο ζήτησε τη γνώμη της ΟΚΕ σχετικά με δύο σχέδια οδηγιών που καταρτίστηκαν στον τομέα αυτό. Στη μία οδηγία προτεινόταν νέες ρυθμίσεις για την υποχρεωτική διατήρηση πετρελαϊκών αποθεμάτων στα κράτη

μέλη. Οι προτάσεις αυτές αποσύρθηκαν όμως μετά από συζήτηση που πραγματοποιήθηκε στο Συμβούλιο. Η άλλη οδηγία, σχετικά με την οποία η ΟΚΕ κατέστησε τη γνωμοδότηση ΕΝΕΠΓ/195 της 22ας Οκτωβρίου 1992 «πρότεινε κατάλληλα μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να ληφθούν στην περίπτωση που παρατηρούνταν δυσχέρειες όσον αφορά την προμήθεια αργού πετρελαίου και πετρελαιοειδών στην Κοινότητα», αποσύρθηκε επίσης.

1.5. Η εμπειρία του αποκαλούμενου «πετρελαϊκού κλονισμού» το 1973 οδήγησε το 1994 στην ίδρυση, στο Παρίσι, του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (ΔΟΕ), με στόχο την αντιμετώπιση κάθε μελλοντικής κρίσης στον εφοδιασμό πετρελαίου. Στο ΔΟΕ συμμετέχουν και τα 15 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μαζί με τη Νορβηγία, την Ουγγαρία, την Ελβετία, την Τουρκία, την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία, τον Καναδά, τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, ενώ η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Σλοβακία και η Πολωνία έχουν υποβάλει αίτηση ένταξης.

1.6. Συνεπώς, οι διατάξεις του ΔΕΟ καλύπτουν τις ανάγκες σε πετρέλαιο του βασικού πυρήνα των βιομηχανικών χωρών, και θα αποτελέσουν ζωτικό παράγοντα σε περίπτωση σοβαρής κρίσης του εφοδιασμού. Εννοείται ότι τα μέτρα της ΕΕ για την αντιμετώπιση παρόμοιου συμβάντος θα αποφασιστούν στα πλαίσια του ΔΕΟ, μολονότι η Επιτροπή θα συντονίζει τις πολιτικές των κρατών μελών σε συμφωνία με τη Συνθήκη της ΕΕ.

2. Οι προτάσεις της Επιτροπής

Οι σημαντικότεροι λόγοι που παρατίθενται από την Επιτροπή για τα υποχρεωτικά αποθέματα μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

2.1. Οι διακοπές του εφοδιασμού με πετρέλαιο απειλούν την οικονομική δραστηριότητα. Για το λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμο να διαθέτουν τα κράτη μέλη αποθέματα, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν ενδεχόμενες δυσκολίες που θα προκύψουν από τη διακοπή του εφοδιασμού και να περιορίσουν τη σχετική κρίση πριν αυτή κλιμακωθεί.

2.2. Κατά τη διάρκεια μιας κρίσης υπάρχει κίνδυνος να παρατηρηθούν τάσεις κερδοσκοπίας στην αγορά. Συνεπώς, από οικονομική άποψη θα ήταν σκόπιμο να μπορούν οι αρχές να περιορίζουν στο ελάχιστο ή ακόμα και να προλαμβάνουν τις επιπτώσεις μιας κρίσης της προσφοράς αξιοποιώντας τα αποθέματα που διαθέτουν.

⁽¹⁾ ΕΕ C 160 της 27.5.1998, σ. 18.

⁽²⁾ ΕΕ C 195 της 18.7.1994.

⁽³⁾ ΕΕ C 206 της 7.7.1997.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 214 της 10.7.1998.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 393 της 31.12.1994.

2.3. Μόνο και μόνο το γεγονός ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν αποθέματα ασφαλείας προσφέρει σ' αυτά ένα ισχυρό αποτρεπτικό μέσο το οποίο θα μπορεί να αποθαρρύνει εκείνους που είναι πιθανόν να υποκίνησουν στον πειρασμό να προκαλέσουν κρίση προσφοράς ή να κερδοσκοπήσουν από αυτήν.

2.4. Η πρόταση για την τροποποίηση της επικείμενης οδηγίας ανταποκρίνεται στην έντονη ανάγκη επανεξέτασης του πλαισίου. Από τις αρχές της δεκαετίας του 70 έχουν συμβεί πολλά. Οι οικονομίες απελευθερώθηκαν και οι τάσεις που παρατηρούνται όσον αφορά την προσφορά και ζήτηση πετρελαίου καθώς και τις βιομηχανικές διαρθρώσεις άλλαξαν. Επιπλέον, η οδηγία πρέπει να εκσυγχρονιστεί προκειμένου να ληφθούν υπόψη η καθιέρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και η αναμενόμενη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο η ασφάλεια του εφοδιασμού πρέπει να παραμείνει βασική επιδίωξη της ΕΕ λόγω κατά ένα μεγάλο μέρος της εξάρτησης από τις εισαγωγές πετρελαίου.

3. Σημεία τα οποία πρέπει να βελτιωθούν

Η Επιτροπή δηλώνει ότι είναι απαραίτητο να βελτιωθούν έξι σημεία της παρούσας οδηγίας:

3.1. Παρέκκλιση

Η Επιτροπή προτείνει να αυξηθεί η μέγιστη παρέκκλιση για την εντόπια πετρελαιοπαραγωγή από 15 % σε 25 %.

3.2. Διμερείς συμφωνίες για τη διατήρηση αποθεμάτων

Ενισχυμένη υποστήριξη των διμερών συμφωνιών — στα πλαίσια των οποίων τα υποχρεωτικά πετρελαϊκά αποθέματα μπορούν να διατηρούνται σε ένα άλλο κράτος μέλος — θα προσφέρει στα διυλιστήρια και τους εισαγωγείς πολύτιμα μέσα προκειμένου να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους για τη διατήρηση αποθεμάτων καταβάλλοντας ένα όσο το δυνατό μικρότερο κόστος. Η συνεκτικότητα της πολιτικής που ασκείται στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα μπορούσε να βελτιωθεί με τον σαφέστερο ορισμό των σημαντικών σημείων διαφόρων συμφωνιών πλαίσιο και, ειδικότερα, την ανάγκη εξασφάλισης ότι τα στρατηγικά αποθέματα που διατηρούνται σε άλλη χώρα θα πρέπει να είναι σαφώς προσδιορισμένα και να χρησιμοποιούνται σε περιπτώσεις κρίσης.

3.3. Ορισμοί

Οι σαφέστεροι ορισμοί θα εξασφαλίσουν την εκ μέρους των κρατών μελών συνεπέστερη καταγραφή της κατανάλωσης όλων των πετρελαιοειδών που κατονομάζονται στην οδηγία. Επί του παρόντος, ορισμένα κράτη μέλη δεν καταγράφουν τις ποσότητες κηροζίνης που χρησιμοποιούνται για διεθνείς πτήσεις, οι οποίες σύμφωνα με την παρούσα οδηγία πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στην εσωτερική κατανάλωση, έστω και εάν δεν αναφέρονται ξεχωριστά.

3.4. Μέθοδοι μετατροπής και χρόνος αναφοράς

Προκειμένου να απλουστευθεί η μέθοδος που χρησιμοποιείται για τη μετατροπή του αργού πετρελαίου σε ισοδύναμο πετρε-

λαιοειδών προτείνεται να καταργηθεί μία από τις τρεις μεθόδους μετατροπής που χρησιμοποιούνται σήμερα. Επιπλέον, η μεταπήδηση σε μηνιαίες ρυθμίσεις θα έχει ως αποτέλεσμα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα ευθυγραμμιστεί με τις διαδικασίες του ΔΟΕ. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποστέλουν στην Επιτροπή τα στατιστικά τους δελτία — από τα οποία θα προκύπτουν τα διαθέσιμα αποθέματα στα τέλη κάθε μηνός — την 25η ημέρα του επόμενου μήνα.

3.5. Η ποιότητα των μηχανισμών για τη διατήρηση αποθεμάτων

Η νέα οδηγία τονίζει την ανάγκη να υπάρξει περισσότερη διαφάνεια κόστους όσον αφορά τους μηχανισμούς διατήρησης αποθεμάτων, προκειμένου να αποφεύγονται οι διακρίσεις και να καθιερωθούν θεμιτές συνθήκες στην αγορά.

3.6. Κυρώσεις

Η εφαρμογή εναποτίθεται στις κυβερνήσεις των κρατών μελών με βάση την αρχή της επικουρικότητας. Οι τυχόν κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.

4. Περιεχόμενο της οδηγίας

— Το άρθρο 1 περιλαμβάνει τις προτεινόμενες τροποποιήσεις της οδηγίας 68/414/ΕΟΚ και εξετάζεται λεπτομερώς στη συνέχεια.

— Το άρθρο 2 καταργεί την οδηγία 72/425/ΕΟΚ από 21ης Δεκεμβρίου 1999.

— Το άρθρο 3 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν, να δημοσιεύσουν και να εφαρμόσουν τις νέες διατάξεις στην προαναφερθείσα ημερομηνία και να ενημερώσουν με τον ενδεδειγμένο τρόπο την Επιτροπή ότι ενήργησαν κατά αυτόν τον τρόπο.

— Το άρθρο 4 αναφέρει ότι η Επιτροπή θα υποβάλει τακτικά εκθέσεις στο Συμβούλιο σχετικά με την κατάσταση των αποθεμάτων στην Κοινότητα.

— Το άρθρο 5 αναφέρει ότι η οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

5. Άρθρο 1

Αυτό το άρθρο της νέας οδηγίας περιλαμβάνει τις βασικές τροποποιήσεις των άρθρων 1, 2, 3, 4, 5 και 6 της οδηγίας 68/414/ΕΟΚ.

5.1. Το άρθρο 1 επιβάλει εκ νέου την υποχρέωση διατήρησης αποθεμάτων και αυξάνει το ποσοστό παρέκκλισης των κρατών μελών όσον αφορά την εντόπια παραγωγή πετρελαίου στο 25 % της εσωτερικής κατανάλωσης.

5.2. Οι διατάξεις του νέου άρθρου 2 προβλέπουν ότι τα αποθέματα πετρελαίων ποντοπόρων πλοίων μπορούν να εξαιρούνται από τον υπολογισμό της εσωτερικής κατανάλωσης, αυτό όμως δεν συμβαίνει με τα καύσιμα που χρησιμοποιούνται από αεροπλάνα σε διεθνείς γραμμές.

5.3. Το νέο άρθρο 3 επιβάλλει στα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα προκειμένου να διαθέτουν τη νόμιμη εξουσία να ελέγχουν τη χρήση αποθεμάτων σε περίπτωση κρίσης. Σε οποιαδήποτε άλλη περίοδο, τα αποθέματα αυτά πρέπει να προσδιορίζονται με σαφήνεια υπό συνθήκες που αποκλείουν τυχόν διακρίσεις, ενώ οι σχετικές δαπάνες θα πρέπει να προσδιορίζονται με διαφάνεια στην τελική τιμή του προϊόντος. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να αποφασίσουν μεμονωμένα ή από κοινού την ίδρυση φορέων διατήρησης αποθεμάτων.

5.4. Το νέο άρθρο 4 ορίζει τις διαδικασίες σύμφωνα με τις οποίες κάθε κράτος μέλος θα ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αποθέματα που διαθέτει. Η υποχρέωση της διατήρησης αποθεμάτων στηρίζεται στην εσωτερική κατανάλωση του προηγούμενου έτους.

5.5. Οι διατάξεις του νέου άρθρου 5 προβλέπουν ότι τα τελικά (δηλαδή διυλισμένα) προϊόντα θα δηλώνονται με βάση την πραγματική τους ποσότητα και προτείνουν μεθόδους για τη θεωρητική μετατροπή του αργού πετρελαίου και των ενδιάμεσων προϊόντων (δηλαδή αποθεμάτων τροφοδοσίας) σε τελικά προϊόντα.

5.6. Το νέο άρθρο 6 αφορά κατά κύριο λόγο τον ορισμό των συνθηκών κάτω από τις οποίες τα κράτη μέλη είναι σε θέση να διατηρούν τα στρατηγικά τους αποθέματα στην επικράτεια ενός άλλου κράτους μέλους με βάση αμοιβαία συμφωνία. Προβλέπεται επίσης ότι παρόμοια αποθέματα που διατηρούνται από ένα κράτος για λογαριασμό ενός άλλου μπορούν να δηλώνονται στην Επιτροπή και από τα δύο κράτη. Η συμφωνία με βάση την οποία διατηρούνται παρόμοια αποθέματα θα πρέπει να συμμορφώνεται προς τις γενικές διατάξεις της οδηγίας και να δηλώνεται στην Επιτροπή. Μια τρίτη παράγραφος του άρθρου αυτού ορίζει τις κατηγορίες πετρελαίου οι οποίες δεν πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στο στατιστικό δελτίο κάθε κράτους μέλους.

5.7. Το νέο άρθρο 6α υποχρεώνει τα κράτη μέλη να θεσπίσουν «τις πάσης φύσεως αναγκαίες διατάξεις και να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα» για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας.

5.8. Το νέο άρθρο 6β υποχρεώνει τα κράτη μέλη να καθορίσουν τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται σύμφωνα με την οδηγία.

6. Γενικές παρατηρήσεις

6.1. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι υφίσταται ανάγκη για γενική συμφωνία στο πλαίσιο μίας νέας οδηγίας σχετικά με τα αποθέματα, δεδομένου ότι το κύριο μέρος των σημειωμένων διευθετήσεων είχε θεσπισθεί πριν από είκοσιπέντε χρόνια. Οι δύο βασικές απαιτήσεις — η υποχρέωση διατήρησης αποθεμάτων

που αντιπροσωπεύουν εφόδια 90 ημερών, καθώς και η εξαίρεση 15 % που επιτρέπεται στα πετρελαιοπαραγωγά κράτη — είχαν θεσπισθεί στις πολύ διαφορετικές συγκυρίες της δεκαετίας 1960 και 1970.

6.2. Δεν θεωρείται ότι υπάρχει λεπτομερής τεχνική ανάλυση πίσω από τα κριτήρια αυτά. Η πετρελαιοβιομηχανία πιστεύει ότι αυτές οι ειδικές απαιτήσεις μπορούν πλέον με κάθε ασφάλεια να χαλαρώσουν, παράλληλα με την υποχρέωση διατήρησης αποθεμάτων σε ειδικές κατηγορίες και ποσότητες διυλισμένων προϊόντων. Η ικανότητα διατήρησης αποθεμάτων με τη μορφή ακάθαρτου πετρελαίου, που δικαιολογείται από την ευελιξία των σύγχρονων πράξεων διύλισης, είναι ένα πλεονέκτημα που διαθέτουν τα περισσότερα κράτη μέλη του ΔΟΕ και τα οποία είναι μέλη της ΕΕ.

6.3. Όσο περισσότερα είναι τα αποθέματα πετρελαίου, τόσο μεγαλύτεροι είναι οι κίνδυνοι περιβαλλοντικής ζημίας λόγω τυχαίων διαρροών υγρών και αερίων καυσίμων. Επιπλέον, οι επιπτώσεις στην απασχόληση θεωρούνται μικρές, δεδομένου ότι οι εγκαταστάσεις αποθεμάτων είναι από τη φύση τους εντάσεως κεφαλαίου. Η ΟΚΕ, επίσης, σημειώνει ότι η ανάγκη για τη διατήρηση αποθεμάτων που υπερβαίνουν τις φυσικές λειτουργικές πρακτικές αποτελεί πρόσθετη χρηματοδοτική επιβάρυνση της οικονομίας των κρατών μελών.

6.4. Ωστόσο, η ΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την κρίση της Επιτροπής στα θέματα αυτά που επιδιώκει να εξασφαλίσει ότι όλα τα κράτη μέλη διαθέτουν επαρκή ασφαλή αποθέματα στην περίπτωση νέας κρίσης πετρελαίου και σε συγκρίσιμες συνθήκες. Ωστόσο, καλείται η Επιτροπή να επανεξετάσει τις διατάξεις της νέας οδηγίας, λόγω της ανάγκης της ΕΕ να παραμείνει βιομηχανικά ανταγωνιστική στην παγκόσμια αγορά.

7. Ειδικές παρατηρήσεις

7.1. Η οδηγία λαμβάνει τη μορφή μίας σειράς τροποποιήσεων της οδηγίας αριθ. 68/414/ΕΟΚ, που υποδεικνύει ότι κάθε διάταξη της προηγούμενης οδηγίας που δεν τροποποιείται ή αποσύρεται ειδικά εξακολουθεί να ισχύει. Υφίσταται, επίσης, και ένα άρθρο που ανακαλεί την οδηγία αριθ. 72/425/ΕΟΚ, της οποίας η απαίτηση για αποθέματα 90 ημερών αναφέρεται εκ νέου στη νέα οδηγία.

7.2. Η ΟΚΕ εγκρίνει τις διατάξεις του άρθρου 1, ειδικά για αύξηση από 15 % σε 25 % της απόκλισης που παρέχεται στα πετρελαιοπαραγωγά κράτη μέλη. Ωστόσο, θεωρείται ότι η υποχρέωση διατήρησης αποθεμάτων 90 ημερών (αύξηση από 65 ημέρες το 1972) θα πρέπει να επανεξετασθεί.

7.3. Σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 2, η Επιτροπή πρέπει να εξηγήσει τη λογική του συνυπολογισμού των καυσίμων για τις διεθνείς πτήσεις ως εσωτερική κατανάλωση, ενώ παράλληλα αποκλείει τα καύσιμα των σκαφών.

7.4. Υποστηρίζονται οι διατάξεις των νέων άρθρων 3 και 4.

7.5. Το άρθρο 5 φαίνεται ότι επιβάλλει μη απαραίτητες πολυσύνθετες απαιτήσεις για εκθέσεις όσον αφορά τις διάφορες κατηγορίες προϊόντων.

7.6. Το άρθρο 6 προχωρεί σε λεπτομέρειες σχετικά με τις συνθήκες κατά τις οποίες ένα κράτος μέλος μπορεί να είναι σε θέση να διατηρεί τα στρατηγικά του αποθέματα στην επικράτεια ενός άλλου κράτους μέλους. Οι συμφωνίες αυτές προσφέρουν ευελιξία και ενδεχόμενη εξοικονόμηση κόστους πράγμα που είναι αποδεκτό. Ωστόσο, η ΟΚΕ δεν κατανοεί γιατί ένα κράτος

μέλος που δεν επιθυμεί να διαθέτει αυτή τη δυνατότητα θα υποχρεώνεται να το εξηγή αυτό στην Επιτροπή.

7.7. Τα υπόλοιπα άρθρα της νέας οδηγίας καθιστούν σαφές ότι τα κράτη μέλη ευθύνονται για τη συμμόρφωση προς τις διατάξεις αυτές, μολονότι θα πρέπει να αναφέρονται τακτικά στην Επιτροπή η οποία με τη σειρά της θα ενημερώνει το Συμβούλιο.

7.8. Η ΟΚΕ εγκρίνει πλήρως τις διαδικασίες αυτές και εκφράζει την ικανοποίησή της προς την Επιτροπή για τις χρήσιμες επεξηγηματικές πληροφορίες που συμπεριέλαβε στο σχέδιο οδηγίας COM(98) 221 τελικό. Θα ήθελε να επαναλάβει, ωστόσο, την υποστήριξή της στην άποψη ότι οι διατάξεις της οδηγίας θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο πιο συχνών επανεξετάσεων από ό,τι συνέβη με τις προηγούμενες οδηγίες. Για λόγους διαφάνειας, είναι επίσης επιθυμητό να παγιωθούν τα άρθρα της νέας οδηγίας και να μην αποτελούν ουσιαστικά τροποποιήσεις των άρθρων της υπάρχουσας οδηγίας.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Η ενεργειακή απόδοση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα — Προς μία στρατηγική για την ορθολογική χρήση της ενέργειας»

(98/C 407/27)

Στις 19 Μαΐου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα ενέργειας, πυρηνικών θεμάτων και έρευνας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Hernández Bataller.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 117 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβίβασε στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή — και ταυτόχρονα στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Επιτροπή των Περιφερειών — την ανακοίνωσή της με τίτλο «Η ενεργειακή απόδοση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα — Προς μία στρατηγική για την ορθολογική χρήση της ενέργειας». Η ανακοίνωση αυτή απορρέει από τη δέσμευση που είχε αναλάβει σχετικά η Επιτροπή στη Λευκή Βίβλο⁽¹⁾.

1.2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής βασίζεται, επίσης, στην ανάγκη επίτευξης των στόχων που τέθηκαν από τη Διάσκεψη του Κιότο σε σχέση με τον περιορισμό των αερίων που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου⁽²⁾ για την ΕΕ, οι εν λόγω στόχοι σημαίνουν μείωση των εκπομπών κατά 8% μεταξύ 1990 και 2010. Μία επιπλέον αιτιολόγηση της ανακοίνωσης είναι τα πρόσθετα οφέλη που συνδέονται με την αποτελεσματική χρήση της ενέργειας, όπως η ασφάλεια εφοδιασμού, η δημιουργία θέσεων απασχόλησης και η εξάλειψη άλλων ρυπαντικών στοιχείων.

1.3. Η ανακοίνωση λαμβάνει υπόψη, επίσης, το γεγονός ότι εξέλιξη της έντασης ενέργειας σε πολλά κράτη μέλη τείνει προς τη στασιμότητα, πράγμα που επιβάλλει την επίταση των προσπαθειών προώθησης πολιτικών που αποβλέπουν στη βελτιστοποίηση της ενεργειακής κατανάλωσης. Αναγνωρίζεται, εξάλλου, ότι η παρούσα ανακοίνωση είναι μόνο το πρώτο βήμα προς τη χάραξη μιας σφαιρικής στρατηγικής σ' αυτόν τον τομέα και ότι προϋποθέτει μία βραχυπρόθεσμη ή μεσοπρόθεσμη πολιτική δέσμευση για να κινητοποιηθεί το ενδιαφέρον και άλλων οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων. Η εν λόγω στρατηγική θα έχει τη μορφή σχεδίου δράσης το οποίο θα καθορίζει τους στόχους, το χρονοδιάγραμμα και τις αρμοδιότητες.

1.4. Στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι να παρουσιάσει τις απόψεις της ΟΚΕ σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής και να προβεί στη διατύπωση συγκεκριμένων συστάσεων που θα πρέπει να αποτελέσουν το σημείο αναφοράς για τη βελτίωση της προαναφερθείσας ανακοίνωσης και τον

καθορισμό των αξόνων δράσης του μελλοντικού σχεδίου δράσης.

1.5. Στο ίδιο μέτωπο, η ΟΚΕ εκτόνησε γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα τις «Πολιτικές Ορθολογικής Χρήσης της Ενέργειας (ΟΧΕ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες», όπου διατυπώνει μία σειρά συστάσεων για την προώθηση των πολιτικών ΟΧΕ ενόψει της ενδεχόμενης μείωσης των ενεργειακών τιμών, της απορύθμισης του τομέα και της μείωσης της έντασης ενέργειας. Το εν λόγω έγγραφο θα αποτελέσει τη βάση για τη διατύπωση των παρατηρήσεων που ακολουθούν.

1.6. Οι απόψεις της ΟΚΕ βασίζονται όχι μόνον στο κείμενο της εν λόγω γνωμοδότησης αλλά και σε γνωμοδοτήσεις της που αναφέρονται σε άλλες πρωτοβουλίες της Επιτροπής. Μεταξύ αυτών μπορούν να επισημανθούν, παραδείγματος χάρη, οι γνωμοδοτήσεις που καταρτίστηκαν πρόσφατα σχετικά με την ανακοίνωση για την «Κοινοτική στρατηγική για την προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού (CHP) και την άρση των εμποδίων στην ανάπτυξη της»⁽³⁾, και την ανακοίνωση για τις «Μεταφορές και εκπομπές CO₂ — Διαμόρφωση κοινοτικής προσέγγισης»⁽⁴⁾.

2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής

2.1. Οι στόχοι της ανακοίνωσης είναι συνοπτικά οι εξής: αξιοποίηση του ήδη υπάρχοντος δυναμικού, παρουσίαση των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων ώστε να χρησιμεύσουν ως βάση για τις περαιτέρω μεγαλύτερες προσπάθειες των κρατών μελών, των τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων και της ίδιας της Επιτροπής και παροχή μιας βάσης για τη διεξαγωγή δημόσιας συζήτησης με σκοπό την κατάρτιση ενός σχεδίου δράσης και τη δημιουργία των προϋποθέσεων για έναν καλύτερο συντονισμό των προσπαθειών συμμόρφωσης με τις συμφωνίες του Κιότο.

2.2. Το σημερινό επίπεδο των ενεργειακών τιμών, σε συνδυασμό με τα εμπόδια για την ανάπτυξη δράσεων υπέρ της βελτίω-

(1) Λευκή Βίβλος — Ενεργειακή πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση, COM(95) 682 τελικό.

(2) Πρόκειται για τα έξι, κατά σειρά επίπτωσης, ακόλουθα αέρια: διοξείδιο του άνθρακος, μεθάνιο, οξείδιο του αζώτου, ενώσεις φθοριωμένων υδρογονανθράκων, υπερφθοριωμένοι υδρογονάνθρακες, υδρογονοχλωριούχοι άνθρακες, εξαφθοριούχο θείο.

(3) COM(97) 514 τελικό και γνωμοδότηση — ΕΕ C 157 της 25.5.1998.

(4) COM(98) 204 τελικό: η σχετική γνωμοδότηση προετοιμάζεται.

σης της ενεργειακής κατανάλωσης, οδήγησαν στη στασιμότητα της έντασης ενέργειας κατά τα τελευταία έτη σε σύγκριση με τις τάσεις των αρχών της δεκαετίας του 1990, παρόλες τις προσπάθειες της Επιτροπής μέσω διάφορων προγραμμάτων και κανονισμών.

2.3. Παρόλα αυτά, η Επιτροπή εκτιμά στην ανακοίνωσή της ότι οι δυνατότητες εξοικονόμησης ενέργειας είναι 18 % σε σχέση με την κατανάλωση που πραγματοποιήθηκε το 1995, με προβλεπόμενη βελτίωση 17 % για τη βιομηχανία, 14 % για τις μεταφορές και 22 % για την οικιακή κατανάλωση και τον τριτογενή τομέα. Βάση αυτών των εκτιμήσεων είναι το πρότυπο MURE, το οποίο έχει καταρτισθεί από την ίδια την Επιτροπή.

2.4. Η παρούσα διαδικασία απελευθέρωσης και απορρύθμισης του ενεργειακού τομέα θα επηρεάσει σαφώς την αποτελεσματική χρήση της ενέργειας. Αφενός, θα έχει ως αποτέλεσμα την μείωση των τιμών χρέωσης, που θα αντικατοπτρίζει καλύτερα το κόστος παραγωγής και θα συμβάλλει στην αποφυγή των διασταυρούμενων επιδοτήσεων, γεγονός που θα έχει θετικές συνέπειες για την αποδοτικότητα των σχεδίων ορθολογικής χρήσης της ενέργειας. Αφετέρου, η αύξηση του ανταγωνισμού θα προωθήσει τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ίδιου του ενεργειακού τομέα.

2.5. Εντούτοις, οι δυνάμεις της αγοράς, δεν επαρκούν για την υλοποίηση όλου του οικονομικώς εφικτού δυναμικού, λόγω του δευτερεύοντος χαρακτήρα που έχει σε πολλές περιπτώσεις η ενέργεια, πράγμα που καθιστά απαραίτητη την ανάπτυξη συγκεκριμένων δράσεων από πλευράς των οργάνων, δεδομένων των κοινωνικών και οικονομικών ωφελειών που θα προκύψουν από τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης.

2.6. Τα εμπόδια για τη βελτίωση της ενεργειακής κατανάλωσης είναι πολλά και διάφορα:

- οι ενεργειακές τιμές δεν αντικατοπτρίζουν επαρκώς το περιβαλλοντικό κόστος και τους άλλους εξωτερικούς παράγοντες που συνδέονται με την παραγωγή/μεταφορά/κατανάλωση της ενέργειας·
- υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης σε σχέση τόσο με τις διαθέσιμες λύσεις όσο και με τα αποτελέσματα των σχεδίων που έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Στην έλλειψη αυτή προστίθεται και μία έλλειψη ευαισθησίας απέναντι στο περιβαλλοντικό κόστος, που καθιστά την απόδοση δευτερεύουσα σε σχέση με την αξία αγοράς·
- η εξοικονόμηση ενέργειας δεν είναι τόσο ορατή όσο τα σχέδια ενεργειακής παραγωγής και, πιο συγκεκριμένα, τα προγράμματα για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, πράγμα που τα καθιστά λιγότερο ελκυστικά από πολιτική άποψη·
- υπάρχουν θεσμικά και πολιτιστικά εμπόδια, κυρίως από πλευράς των επιχειρήσεων του τομέα της ενέργειας, οι οποίες υποστηρίζουν λύσεις συγκεντρωτικές και μεγάλης κλίμακας, αντί για λύσεις αποκεντρωμένες και πιο περιορισμένων διαστάσεων·
- υπάρχουν επίσης τεχνικά εμπόδια, κυρίως λόγω έλλειψης ενημέρωσης/κατάρτισης, από πλευράς των επιχειρήσεων, των τεχνικών και των μηχανολόγων, που ενώ θα έπρεπε να προωθούν τις τεχνολογίες μικρότερης κατανάλωσης, εμποδίζουν τη μείωση του κόστους μέσω της μαζικής παραγωγής ή της τυποποιημένης συντήρησής·

— υπάρχουν, τέλος, σύμφωνα με την ανακοίνωση, οικονομικά εμπόδια για την υλοποίηση των προαναφερόμενων σχεδίων, τα οποία συναντούν κατά κανόνα χειρότερους όρους πίστωσης από ό,τι τα σχέδια κεντρικής παραγωγής.

2.7. Ένας σημαντικός παράγοντας που περιορίζει την επίτευξη των προσδοκώμενων στόχων ήταν η μειωμένη βαρύτητα που απέδωσαν στα προγράμματα ΟΧΕ τα κράτη μέλη, παρά την υποστήριξή τους προς τις διάφορες σχετικές συστάσεις της Κοινότητας. Όσον αφορά τα κοινοτικά προγράμματα και τα προγράμματα των κρατών μελών, τόσο η ανακοίνωση της Επιτροπής όσο και η γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τη συνδυασμένη παραγωγή θερμικής-ηλεκτρικής ενέργειας⁽¹⁾, περιλαμβάνουν συνόψεις των διάφορων πρωτοβουλιών.

2.8. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής, ο συντονισμός των στρατηγικών μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών είναι επίσης σημαντικός και πρέπει να βελτιωθεί, προπαντός για την ανταλλαγή εμπειριών και την αξιοποίηση συνεργιών. Η ηλεκτρική ενέργεια είναι ένας τομέας ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, διότι αποτελεί την κυριότερη αιτία του φαινομένου του θερμοκηπίου και διότι αυξάνεται ολοένα και περισσότερο η χρήση της στα κτίρια και στη βιομηχανία, λόγω της βελτίωσης του επιπέδου διαβίωσης των Ευρωπαίων πολιτών.

2.9. Η στρατηγική που προτείνει η Επιτροπή επιδιώκει τα ακόλουθα:

2.9.1. Για τη βελτίωση της ενδοκοινοτικής συνεργασίας προτείνεται η σύσταση μιας υποομάδας ενεργειακής απόδοσης⁽²⁾, στο πλαίσιο της Ομάδας Σύγκλισης των Ενεργειακών Πολιτικών, η δημιουργία της οποίας θα πρέπει να εγκριθεί από το Συμβούλιο κατόπιν πρωτοβουλίας της Επιτροπής.

2.9.2. Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στην προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και κατά πλέον συγκεκριμένο τρόπο στο πλαίσιο άλλων κοινοτικών προγραμμάτων: Διαρθρωτικά Ταμεία: μέσω της μεγαλύτερης ολοκλήρωσης των περιφερειών· Μεταφορές: με την εισαγωγή βελτιωμένων τεχνολογιών, καθιέρωση νέων χρήσεων και τρόπων, ενσωμάτωση των εξωτερικών παραγόντων του κόστους στις τιμές των καυσίμων ...· E&TA: ενίσχυση της εφαρμογής σχεδίων ΟΧΕ στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο και διεθνής συνεργασία.

2.9.3. Εξάλλου προτείνεται να αναληφθούν κατά προτεραιότητα οι ακόλουθες ειδικές δράσεις:

2.9.3.1. Ενεργειακή απόδοση στα κτίρια: στα κτίρια καταναλώνεται το 40 % της απαιτούμενης ενέργειας στην ΕΕ και για το λόγο αυτό ο κλάδος των δομικών κατασκευών θα πρέπει να αποτελέσει μείζονα εστία δράσης. Προτείνεται κατά συνέπεια η ανάληψη δράσης όχι μόνον όσον αφορά τις μηχανικές εγκαταστάσεις αλλά επίσης και όσον αφορά το σχεδιασμό των κτιρίων.

⁽¹⁾ ΕΕ C 157 της 25.5.1998.

⁽²⁾ Η εν λόγω πρωτοβουλία συμβαδίζει με την πρόταση που υπέβαλε η ΟΚΕ στο πλαίσιο της γνωμοδότησής της σχετικά με τις «Πολιτικές Ορθολογικής Χρήσης της Ενέργειας στην ΕΕ και στις υποψήφιες να ενταχθούν χώρες» (CES 1141/98), παρά το γεγονός ότι στην περίπτωση αυτή προτείνεται ο περιορισμός των διοικητικών διαδικασιών και τη διασύνδεση του φόρου με δικτύου πληροφορικής.

2.9.3.2. Αναθεώρηση της οδηγίας 93/76/ΕΟΚ για τον περιορισμό των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, με σκοπό την ενίσχυση ορισμένων άρθρων και τη διευκόλυνση της εφαρμογής της εκ μέρους των κρατών μελών, τα οποία μέχρι σήμερα δεν έχουν δώσει την προτεραιότητα που θα έπρεπε στις προτεινόμενες δράσεις.

2.9.3.3. Ενεργειακή απόδοση στις οικιακές συσκευές και άλλους καταναλωτικούς εξοπλισμούς: θα πρέπει να βελτιωθεί η επισήμανση και να συναφθούν συμφωνίες με απαιτήσεις ελάχιστης απόδοσης με τους κατασκευαστές. Οι συμφωνίες αυτές θα πρέπει να ισχύσουν και για τους βιομηχανικούς εξοπλισμούς, για τους οποίους επί του παρόντος δεν προβλέπεται η ύπαρξη καμίας επισήμανσης.

2.9.3.4. Ευρύτερη χρήση «μακροπρόθεσμων εθελοντικών συμφωνιών» για τον καθορισμό απαιτήσεων ελαχίστων αποδόσεων σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες αφορούν μεγάλο αριθμό κατασκευαστών και θεσπίζονται οι κατάλληλοι μηχανισμοί παρακολούθησης.

2.9.3.5. Καλύτερη διάδοση των πληροφοριών με σκοπό την προώθηση της επισήμανσης, της κατάρτισης και της πιστοποίησης. Προς το σκοπό αυτό υφίσταται η δυνατότητα της καθιέρωσης ενός συστήματος απονομής βραβείων προς τους καταναλωτές που συμβάλλουν στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης.

2.9.3.6. Προώθηση της «χρηματοδότησης από τρίτους», της «εγγύησης των αποτελεσμάτων» και άλλων χρηματοδοτικών σχημάτων. Κρίνεται ότι τα εν λόγω σχήματα δεν χρησιμοποιούνται στο βαθμό που θα έπρεπε και για το λόγο αυτό συνιστάται η μεγαλύτερη συμμετοχή των τραπεζών, η εφαρμογή συστημάτων που διασφαλίζουν τα αποτελέσματα και η διενέργεια ανεξάρτητων αναλύσεων.

2.9.3.7. Θα πρέπει να αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση στον τομέα του ηλεκτρισμού, του φυσικού αερίου και της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας-ηλεκτρισμού. Θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί περισσότερο η μέθοδος του Ολοκληρωμένου Σχεδιασμού Πόρων (ΟΣΠ), βάσει της οδηγίας για τις «ορθολογικές τεχνικές σχεδιασμού». Εκτός από την ενίσχυση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας-ηλεκτρισμού, προτείνεται η σύναψη συμφωνιών με τις εταιρείες του ενεργειακού τομέα και η συνέχιση της υποστήριξης που παρέχεται μέσω του προγράμματος SAVE.

2.9.3.8. Διαχείριση ενέργειας και αγορές τεχνολογίας. Η Επιτροπή πρόκειται να προβεί στην υποβολή πρότασης οδηγίας σχετικά με τη «διαχείριση της ενέργειας» προκειμένου να ενισχύσει τον χαρακτήρα επίδειξης που έχουν οι αγορές που πραγματοποιούν οι δημόσιες διοικήσεις. Επίσης, ως συνέχεια της εν λόγω πρωτοβουλίας, προτείνεται η αποκαλούμενη «συνεταιριστική προμήθεια τεχνολογίας» (Cooperative Technology Procurement) για την πραγματοποίηση μαζικών αγορών ενεργειακά αποδοτικότερων εξοπλισμών, στον τομέα των κτιρίων, εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα.

2.9.4. Άλλες ενέργειες που θα πρέπει να αναληφθούν αφορούν τη συγκέντρωση πληροφοριών και στοιχείων για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκαν οι προτεινόμενες από την Επιτροπή πρωτοβουλίες ώστε να καταστεί δυνατή η ενίσχυση των δράσεων που αναλαμβάνονται τόσο από την Επιτροπή όσο και από τα κράτη μέλη και να υπάρξει η βάση για την κατάρτιση του μελλοντικού σχεδίου δράσης.

3. Παρατηρήσεις για την ανακοίνωση της Επιτροπής

3.1. Οι ακόλουθες παρατηρήσεις βασίζονται σε εκείνες που διατυπώθηκαν στις διάφορες γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ⁽¹⁾:

- το Πρωτόκολλο του Κιότο καθορίζει όρια μείωσης των εκπομπών ρύπων για την ΕΕ τα οποία δεσμεύουν τα κράτη μέλη. Η συμμόρφωση προς τα εν λόγω όρια θα πρέπει να διασφαλισθεί και να αξιολογηθεί·
- η απορρύθμιση και η απελευθέρωση του ενεργειακού τομέα, που η δημιουργία της Ενιαίας Αγοράς κατέστησε αναπόφευκτες, βελτιώνουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων καθώς συμβάλλουν στη μείωση των τιμών και στην κατάργηση των διασταυρούμενων επιδοτήσεων, αλλά απαιτείται η εφαρμογή μέτρων με μεγαλύτερη φαντασία και καινοτόμο πνεύμα για την προώθηση των δράσεων ΟΧΕ·
- όλες οι αποφάσεις σχετικά με τη δημιουργία της ΕΕ θα πρέπει, σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο που παρουσιάστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Καρντίφ⁽²⁾, να λαμβάνουν υπόψη την ενεργειακή/περιβαλλοντική πτυχή·
- ειδικότερα, οι τομείς στους οποίους θα πρέπει να προωθηθεί, κατά προτεραιότητα, η αποδοτικότερη χρήση της ενέργειας, είναι ο τομέας των μεταφορών και ο κατασκευαστικός τομέας. Πιο συγκεκριμένα, ο τομέας των μεταφορών αποτελεί μία σημαντική πρόκληση λόγω των δυσκολιών στις οποίες προσκρούει η μεταβολή των χρήσεων και των τρόπων, ακόμη και μετά την αποδοχή τους από τον πληθυσμό, και της σημαντικής οικονομικής βαρύτητας των οδικών μεταφορών.

3.2. Όσον αφορά το περιεχόμενο αναλυτικά, η ανακοίνωση έχει γενικά καλή διάρθρωση και ανταποκρίνεται σε γενικές γραμμές στις απαιτήσεις για την εφαρμογή μιας στρατηγικής με σκοπό τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης.

3.3. Επιβάλλονται, ωστόσο, ορισμένες παρατηρήσεις, οι οποίες, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, θα χρησιμεύσουν για μία καλύτερη εστίαση των βάσεων του μελλοντικού σχεδίου δράσης:

3.3.1. Οι εκτιμήσεις των υφιστάμενων δυνατοτήτων εξοικονόμησης βασίζονται στο πρότυπο MURE, χωρίς να παρέχεται καμία πληροφορία για τα χαρακτηριστικά, τους αλγορίθμους και τα σενάρια του, πράγμα που δυσχεραίνει την αξιολόγηση του βαθμού αξιοπιστίας των εν λόγω εκτιμήσεων. Αν ληφθεί υπόψη η τρέχουσα εξέλιξη της ενεργειακής κατανάλωσης, οι δυνατότητες που προβλέπονται για τη βιομηχανία μοιάζουν υπερτιμημένες, ενώ οι δυνατότητες για τα κτίρια και ιδίως για τις μεταφορές υποτιμημένες. Σε κάθε περίπτωση το ποσοστό του 18 % που υπολογίζει η Επιτροπή δεν αιτιολογείται επαρκώς.

(1) Μεταξύ αυτών θα πρέπει να επισημανθούν οι ακόλουθες: «Πολιτικές Ορθολογικής Χρήσης της Ενέργειας στην ΕΕ και στις υποψήφιες να ενταχθούν χώρες»· «Κοινοτική στρατηγική για την προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού (CHP) και την άρση των εμποδίων στην ανάπτυξή της» — ΕΕ C 157 της 25.5.1998· «Μεταφορές και εκπομπές CO₂ — Διαμόρφωση κοινοτικής προσέγγισης» — Βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας.

(2) «Στρατηγική για την ένταξη των περιβαλλοντικών πτυχών στις πολιτικές της ΕΕ», COM(98) 333 τελικό.

3.3.2. Υπάρχει υπερτίμηση της θετικής επίδρασης που ενδεχομένως θα έχει στα σχέδια ΟΧΕ η πραγματοποιούμενη σήμερα απελευθέρωση των αγορών, η οποία αναμφίβολα ευνοεί τη μείωση του κόστους για τον τελικό καταναλωτή. Εντούτοις, η μείωση των διασταυρούμενων επιδοτήσεων μπορεί να προκαλέσει την περιστασιακή αύξηση ορισμένων τιμών χρέωσης, γεγονός το οποίο πρέπει να συμβάλει στην εξεύρεση λύσεων που απαιτούν μικρότερη κατανάλωση ενέργειας.

3.3.3. Τα εμπόδια δεν έχουν όλα την ίδια βαρύτητα και, ως εκ τούτου, θα ήταν σκόπιμο να πραγματοποιηθεί κάποια ιεράρχηση προτεραιοτήτων.

3.3.4. Γενικά, η σημασία που αποδίδεται στο πρόγραμμα SAVE⁽¹⁾, δεν συμβαδίζει με αυτό που αποδεικνύουν τα αποτελέσματα στον τομέα της βελτίωσης της έντασης ενέργειας. Η μεταφορά των οδηγιών δεν έχει πραγματοποιηθεί με τους αναμενόμενους ρυθμούς, ενώ η επισημάνση δεν έχει λάβει την έκταση που θα έπρεπε να έχει σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από την ανακοίνωση.

3.3.5. Όσον αφορά την προτεινόμενη από την Επιτροπή στρατηγική, η ΟΚΕ υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες για τη σύσταση υποομάδας στο πλαίσιο της «Ομάδας Σύγκλισης», καθώς και τη μεγαλύτερη ένταξη της ΟΧΕ στα κοινοτικά προγράμματα.

3.3.6. Όσον αφορά τον καθορισμό ειδικών προτεραιοτήτων, δεν γίνεται καμία αναφορά σε ενέργειες που, αν και δεν αποσκοπούν άμεσα στη βελτίωση της κατανάλωσης ενέργειας, έχουν σημαντική επίδραση σε αυτή, όπως π.χ. η αύξηση των ανέσεων, οι συνεχείς σε αντίθεση προς τις ασυνεχείς παραγωγικές διαδικασίες, η αύξηση της παραγωγικότητας⁽²⁾, η βελτίωση της κυκλοφορίας στις πόλεις, κ.λπ.

3.3.7. Υπάρχει, επίσης, αναφορά στην εφαρμογή τεχνολογιών που αποσκοπούν στη μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, και που καθιστούν δυνατή τη μείωση αυτή με μικρότερη κατανάλωση ενέργειας ή ακόμη και με παραγωγή ενέργειας, όπως η οξείδωση των λυμάτων, οι οργανικοί κύκλοι κ.ά.

3.3.8. Για το λόγο αυτό, βάσει του μελλοντικού σχεδίου δράσης, θα πρέπει να επιδιωχθεί όχι μόνο η διασφάλιση περιβαλλοντικών οφελών αλλά και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, γενικά, της βιομηχανίας και η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού.

3.3.9. Δεν αναφέρεται, κατά προτεραιότητα, παρά το γεγονός ότι θα μπορούσε να προβλεφθεί κατά την επισημάνση του εξοπλισμού, η σημασία της διάδοσης του κλιματισμού σε ορισμένες χώρες της Κοινότητας, ούτε το μεγαλύτερο μέγεθος των αυτοκινήτων και των οικιακών ηλεκτρικών συσκευών λόγω του υψηλότερου επιπέδου διαβίωσης.

3.3.10. Στην περίπτωση των κτιρίων, δεν αρκεί να ορισθούν κανόνες, αλλά πρέπει να εξασφαλισθεί και η τήρησή τους, με την άσκηση ελέγχου όχι μόνο κατά τη φάση του σχεδιασμού,

αλλά και της κατασκευής και με την ενημέρωση του αγοραστή/ενοικιαστή για τα δικαιώματά του και τις πληροφορίες που πρέπει να απαιτεί.

3.3.11. Επίσης δεν γίνεται αναφορά στο ότι, γενικά, το επίπεδο συμμόρφωσης των επισημάνσεων των εξοπλισμών είναι χαμηλό, επειδή ο καταναλωτής δεν γνωρίζει την ύπαρξή τους και ο πωλητής προωθεί εκείνους που του αφήνουν μεγαλύτερο περιθώριο κέρδους.

3.3.12. Όσον αφορά τα πρότυπα ελάχιστης απόδοσης ή τις διαδικασίες διαπραγμάτευσης συμφωνιών, θα πρέπει να εξετασθεί διεξοδικότερα το ζήτημα της απροθυμίας των κατασκευαστών να συμμετέχουν σε αυτές προτείνοντας λύσεις. Γενικά, θα πρέπει να υιοθετηθεί μία θετική προσέγγιση και να προμηθεύονται οι κατασκευαστές που προωθούν εξοπλισμούς μικρότερης ενεργειακής κατανάλωσης και με αναντικλάσιμα ανταλλακτικά. Η προμολόγηση αυτή λογικά θα αποτελέσει κίνητρο και για άλλους ανταγωνιστές.

3.3.13. Πρέπει να αξιολογηθούν οι πραγματικές επιπτώσεις των υφιστάμενων δικτύων πληροφοριών⁽³⁾. Η ύπαρξη των δικτύων αυτών δεν εγγυάται και την αποτελεσματικότητά τους, πολύ λιγότερο δε την ομοιομορφία τους μεταξύ χωρών ή περιφερειών. Η καθιέρωση της απονομής βραβείων αποτελεί θετικό στοιχείο το οποίο μπορεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς («benchmarking») για τους υπόλοιπους καταναλωτές, αλλά υπάρχει ο κίνδυνος λήψης μεροληπτικών αποφάσεων λόγω πολιτικών πιέσεων για την απονομή ορισμένων βραβείων.

3.3.14. Θα πρέπει να αναφερθούν οι λόγοι για τους οποίους η «χρηματοδότηση από τρίτους» δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, παρά τη σημαντική παροχή υποστήριξης και τη δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με το εν λόγω θέμα. Το να ζητείται από τις εμπορικές τράπεζες να τίθενται εγγυήτριες των επιχειρήσεων παροχής ενέργειας («Energy Services Companies» — ESCO) κρίνεται ελάχιστα ρεαλιστικό.

3.3.15. Δεν δίδεται η πρότερη σημασία στις συγκεκριμένες εμπειρίες που έχουν αποκτηθεί από την υλοποίηση των σχεδίων στα οποία εφαρμόστηκε το σύστημα της εγγύησης των αποτελεσμάτων, ενώ θα πρέπει να επισημανθεί ότι η εγγύηση των αποτελεσμάτων πρέπει να παρέχεται από τον κατασκευαστή των εξοπλισμών και ως ένα βαθμό από τις ασφαλιστικές εταιρείες, αλλά σε καμία περίπτωση από τις τράπεζες. Σε κάθε περίπτωση, οι εν λόγω μέθοδοι μπορούν να εφαρμοσθούν σε σχέδια στα οποία, ως προς τη ροή μετρητών μπορεί, χωρίς δυσκολία, να υπάρξει διαχωρισμός των δραστηριοτήτων, όπως στην περίπτωση της συνδυασμένης παραγωγής, αλλά είναι δύσκολο να εφαρμοσθούν στα σχέδια που αποσκοπούν στην εξοικονόμηση ενέργειας.

3.3.16. Όσον αφορά τα «προγράμματα ολοκληρωμένου προγραμματισμού των πόρων», στην ανακοίνωση δεν λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η σημερινή τάση απορροθιμότητας και διαχωρισμού των δραστηριοτήτων είναι δυνατόν να προκαλέσει δυσκολίες ως προς την ανάπτυξη δράσεων διαχείρισης της ζήτησης (DSM), διότι τα οφέλη από τη βελτίωση της καμπίλης φόρτισης δεν μπορούν να μεταβιβασθούν στον έμπορο/διανομέα. Απαιτείται κατά συνέπεια η ανάληψη μεσοπρόθεσμων/μακροπρόθεσμων ενεργειών στο πλαίσιο των οποίων να ενσωματώνονται τα εξωτερικά στοιχεία του κόστους που συνδέονται με την ενεργειακή αλυσίδα.

⁽¹⁾ Είναι αμφισβητήσιμο εάν με 45 εκατ. Ecu μόνο για περίοδο πέντε ετών μπορεί να βελτιωθεί έστω και κατά 1% η ετήσια ένταση ενέργειας.

⁽²⁾ Από τα σχέδια που υπεβλήθησαν στο πλαίσιο του προγράμματος Thermie για το βιομηχανικό τομέα, μόνο το 40% περίπου είχαν ως βασικό στόχο τη βελτίωση της ενεργειακής κατανάλωσης, ενώ στα υπόλοιπα ο εν λόγω στόχος προέκυπτε δι'επαγωγής.

⁽³⁾ Το δίκτυο πληροφορικής τη σύσταση του οποίου προτείνει η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για την ΟΧΕ μπορεί να αποτελέσει ένα ικανοποιητικό μέσο παροχής πληροφοριών σχετικά με τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί κατά την υλοποίηση των σχεδίων.

3.4. Γενικά, οι προτάσεις ανάληψης δράσης δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα στο πλαίσιο των διαφόρων προγραμμάτων και στηρίζονται υπερβολικά στο πρόγραμμα SAVE, ενώ θα ήταν προτιμότερο να υποβληθούν προτάσεις για την ανάληψη μιας σειράς συντονισμένων δράσεων στα πλαίσια των διαφόρων εθνικών και κοινοτικών προγραμμάτων.

3.5. Κατά συνέπεια, απαιτείται να διατεθούν οι κατάλληλες πιστώσεις για το μελλοντικό πρόγραμμα δράσης, το οποίο θα πρέπει να ενσωματώνει τα υφιστάμενα προγράμματα και να διασφαλίζει την επίτευξη των αναμενόμενων οφελών.

3.6. Προφανώς, θα πρέπει να υπάρξει συντονισμός του προγράμματος δράσης και των προγραμμάτων διεθνούς συνεργασίας και να ενισχυθεί η εξωτερική θέση των κοινοτικών επιχειρήσεων.

4. Συστάσεις

4.1. Κατ'αρχήν η ΟΚΕ επικροτεί ανεπιφύλακτα την πρωτοβουλία της Επιτροπής, διατυπώνοντας ωστόσο μία σειρά προτάσεων και συστάσεων, προκειμένου να χρησιμεύσουν ως βάση για το μελλοντικό σχέδιο δράσης, το οποίο θα πρέπει να περιλάβει βραχυπρόθεσμες δράσεις.

4.2. Επιπλέον, η ανακοίνωση της Επιτροπής συμφωνεί με την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο⁽¹⁾, στην οποία διατυπώνονται μία σειρά από συστάσεις που επισημαίνουν την ανάγκη να ληφθούν υπόψη οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των διαφόρων κοινοτικών προγραμμάτων.

4.3. Οι εν λόγω συστάσεις, παρότι γεγονός ότι αποσκοπούν στην επίτευξη διαφορετικών στόχων, ενισχύουν τη θέση που λαμβάνει η ΟΚΕ στη σχετική γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της⁽²⁾, στην οποία ήδη υποβάλλονται προτάσεις για την ανάληψη ειδικών δράσεων.

4.4. Όσον αφορά το πλαίσιο του «δυναμικού εξοικονόμησης», εκτός από τον προσδιορισμό της μεθοδολογίας, θα πρέπει να καθορισθεί το ίδιο σημείο εκκίνησης και η ίδια χρονική περίοδος (1990-2010) όπως και στο πλαίσιο των συμφωνιών του Κιότο και να γίνει ειδική αναφορά στη δυνητική μείωση της εκπομπής αερίων χάρη στην εξοικονόμηση ενέργειας που μπορεί να επιτευχθεί.

4.5. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την ανάγκη παρακολούθησης των προγραμμάτων ΟΧΕ, τόσο εθνικών όσο και κοινοτικών, και των διαφόρων οδηγιών και νομικών διατάξεων, οι οποίες θα πρέπει να ενσωματωθούν εξ αρχής στους κατάλληλους μηχανισμούς. Σε περίπτωση που απαιτούνται πρόσθετες δαπάνες για την αξιολόγηση των μέχρι στιγμής επιπτώσεων, η εν λόγω αξιολόγηση θα πρέπει να διενεργηθεί από φορείς ανεξάρτητους των οργανισμών που είναι αρμόδιοι για τα

προγράμματα και να συμπεριλαμβάνει δυνατές βελτιώσεις, έστω και αν αντιβαίνουν στις αρχικές εξαγγελίες⁽³⁾.

4.6. Ο συντονισμός με τα κράτη μέλη και τα προγράμματα τους θεωρείται επίσης καθοριστικής σημασίας. Από αυτήν την άποψη, θα ήταν πολύ χρήσιμο να αναλυθούν, τόσο μεμονωμένα όσο και συγκριτικά, τα εθνικά προγράμματα που αναφέρονται στο Παράρτημα II.

4.7. Όπως αναφέρεται και στην ανακοίνωση, στην ενέργεια εμπλέκεται πλήθος φορέων, αλλά θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα σαφές πλαίσιο δράσης, από τους καταναλωτές της ενέργειας μέχρι τις «εταιρείες παροχής ενέργειας», ώστε να αποφευχθούν οι επικαλύψεις και η διασπορά προσπαθειών που έχουν παρατηρηθεί σε ορισμένα κοινοτικά και εθνικά προγράμματα.

4.8. Η σύσταση ειδικού Φόρουμ στους κόλπους της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ενέργειας ίσως είναι χρήσιμη, αλλά θα πρέπει να προσδιορισθούν σαφώς ο ρόλος και οι αρμοδιότητές του, ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία ενός κέντρου συζητήσεων με ελάχιστη εξωτερική προβολή. Ως πρώτο βήμα, θα πρέπει να καταρτισθεί το σχέδιο δράσης ως βασικό σημείο αναφοράς.

4.9. Στις νομικές διατάξεις για τα κτίρια⁽⁴⁾ πρέπει να γίνει σαφής διαχωρισμός της κατασκευής νέων κτιρίων, διαφοροποιώντας τα κτίρια υπό κρατική προστασία⁽⁵⁾ από εκείνα που ανήκουν στην ελεύθερη πρωτοβουλία και από τα ήδη υπάρχοντα. Για τα τελευταία θα πρέπει να θεσπισθούν ειδικοί όροι όταν πρόκειται για αποκατάσταση στο ιστορικό κέντρο των πόλεων.

4.10. Όχι μόνον απαιτείται η εφαρμογή της αρχής της ορθολογικής οργάνωσης της κατανάλωσης ενέργειας κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων για τη μείωση της εκπομπής ρύπων και τη βελτίωση της κυκλοφορίας στον τομέα των μεταφορών, αλλά συνιστάται και η πρόβλεψη της ανάληψης δράσης για τον εν λόγω τομέα από το σχέδιο δράσης, δεδομένου ότι στην ανακοίνωση δεν γίνεται καμία αναφορά στον τομέα αυτό.

4.11. Γενικά, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερο βάρος στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και των καταναλωτών ενέργειας εν γένει, ώστε να προσέχουν τις πληροφορίες στις ετικέτες των ενεργειακών προϊόντων και να ζητούν συγκεκριμένα στοιχεία για την ενέργεια που καταναλώνουν οι διάφορες συσκευές καθ' όλη τη διάρκεια του ωφέλιμου βίου τους. Οι διαφημιστικές εκστρατείες που αναλαμβάνονται θα πρέπει να έχουν την κατάλληλη στοχοθέτηση και αξιολόγηση, ώστε να αποφεύγεται η παροχή υπερβολικά γενικών πληροφοριών και να αξιοποιούνται οι δυνατότητες που παρέχουν τα σύγχρονα ΜΜΕ.

⁽³⁾ Υπάρχει γενικά ένα στοιχείο «πελατειακής αντιμετώπισης» στις αξιολογήσεις των διαφόρων προγραμμάτων και απροθυμία άσκησης υγιούς αυτοκριτικής.

⁽⁴⁾ Θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο τομέας αυτός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς του 5ου προγράμματος-πλαίσιο Ε&ΤΑ.

⁽⁵⁾ Οι λόγοι είναι δύο: αφενός τα εν λόγω κτίρια θα λειτουργήσουν ως παράδειγμα και αφετέρου οι χρήστες των εν λόγω κτιρίων διαθέτουν λιγότερους οικονομικούς πόρους για να αναλάβουν την κάλυψη μεταγενέστερων δαπανών. Για τα κτίρια αυτά θα πρέπει να ισχύουν οι όροι για τις κρατικές τεχνολογικές συμβάσεις που αναφέρονται στην ανακοίνωση.

⁽¹⁾ «Στρατηγική για την ένταξη των περιβαλλοντικών πτυχών στις πολιτικές της ΕΕ», COM(98) 333 τελικό.

⁽²⁾ «Πολιτικές Ορθολογικής Χρήσης της Ενέργειας στην ΕΕ και στις υποψήφιες να ενταχθούν χώρες».

4.12. Προς τούτο, θεωρείται σημαντική η εκπαίδευση/ενημέρωση σε όλα τα επίπεδα, από τη μέση εκπαίδευση ως το πανεπιστήμιο· αυτή δε η εκπαίδευση/ενημέρωση θα πρέπει να διατηρηθεί και να ενισχυθεί προπαντός σε περιπτώσεις όπως των αρχιτεκτόνων ή των μηχανικών, οι αποφάσεις των οποίων επηρεάζουν την ενεργειακή κατανάλωση.

4.13. Υποστηρίζεται, επίσης, η διάδοση των διαθέσιμων πληροφοριών, οι οποίες θα πρέπει να βασίζονται σε ποσοτικά προσδιορισμένα και πραγματικά αποτελέσματα. Ακόμη και στις περιπτώσεις όπου κύριος στόχος των σχεδίων δεν είναι η βελτιστοποίηση της κατανάλωσης ενέργειας, τα ενεργειακά οφέλη που προκύπτουν θα πρέπει να διαχωρίζονται σαφώς από τα υπόλοιπα οφέλη.

4.14. Το σχέδιο δράσης που προβλέπεται στην ανακοίνωση θα πρέπει να διασφαλίζει ότι η διαδικασία ελευθέρωσης και απορύθμησης του ενεργειακού τομέα, η οποία ενισχύει τον ελεύθερο ανταγωνισμό και συμβάλλει στη μείωση του κόστους, λαμβάνει υπόψη και τις επιπτώσεις που έχουν οι εν λόγω εξελίξεις στους καταναλωτές και όχι μόνον τη βραχυπρόθεσμη μεγιστοποίηση των οφελών. Προς τούτο, θα πρέπει να συμπεριλάβει μηχανισμούς που να διευκολύνουν την προσφορά «εξοικονόμησης ενέργειας» στο ίδιο επίπεδο ανταγωνισμού με τις προσφορές «παραγωγής».

4.15. Στα πρότυπα ποιότητας των βιομηχανικών διαδικασιών θα πρέπει να συμπεριληφθεί μία παράγραφος σχετικά με τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης της συγκεκριμένης διαδικασίας, που να προβλέπει την καθιέρωση συστημάτων όπως το σύστημα των «βέλτιστων πρακτικών» ή διαδικασιών για την καθιέρωση σημάτων «benchmarking» (βαθμονόμησης) που θα αποτελούν σημεία αναφοράς για άλλους ενεργειακούς καταναλωτές.

4.16. Θα πρέπει να προστεθούν, στο σχέδιο δράσης, ορισμένες συστάσεις σχετικά με τις ακολουθητέες διαδικασίες για την κατάρτιση και την παρακολούθηση των εθνικών προγραμμάτων και τον συντονισμό τους με την παρούσα πρωτοβουλία της Επιτροπής και τα προγράμματα άλλων χωρών.

4.17. Για τυπικούς λόγους, συνιστάται να συμπεριληφθούν στην ανακοίνωση ως παράρτημα τα κύρια χαρακτηριστικά, αναλήψεις δράσεων και αλγόριθμοι, του προτύπου MURE, το παράδειγμα του Altener για την εγγύηση των αποτελεσμάτων και η «συνεταιριστική προμήθεια τεχνολογίας» (Cooperative Technology Procurement).

4.18. Επίσης, θα πρέπει να περιληφθεί κείμενο με τα κυριότερα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί στο πλαίσιο της εφαρμογής του προγράμματος SAVE, τα οποία θα μπορούσαν να αποτελέσουν το σημείο εκκίνησης για την ανάληψη των δράσεων προτεραιότητας που προτείνονται στο σχέδιο δράσης.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Σχέδιο απόφασης του Συμβουλίου όσον αφορά κοινοτική διαδικασία πληροφόρησης και διαβούλευσης σχετικά με το κόστος εφοδιασμού με αργό πετρέλαιο και τις τιμές διάθεσης των πετρελαιοειδών στην κατανάλωση»

(98/C 407/28)

Στις 13 Ιουλίου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το ανωτέρω σχέδιο απόφασης.

Το τμήμα ενέργειας, πυρηνικών θεμάτων και έρευνας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Ιουλίου 1998, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Λερίου.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 120 ψήφους υπέρ και 1 ψήφο κατά την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Η Επιτροπή υποβάλλει πρόταση νέας Οδηγίας που αντικαθιστά την Οδηγία 76/491/ΕΚ και παρέχει τη νομική βάση για το «πετρελαϊκό δελτίο», το οποίο δημοσιεύει από το 1979.

2. Οι λόγοι που προβάλλει η Επιτροπή για την υποβολή της πρότασης αυτής είναι:

- η ανταπόκριση στους στόχους της κοινοτικής ενεργειακής πολιτικής·
- η βελτίωση της διαφάνειας της πετρελαιαγοράς με την τακτική γνωστοποίηση των τιμών διάθεσης των πετρελαιοειδών στην αγορά (με και χωρίς φόρους)·
- η προσαρμογή των υφιστάμενων ρυθμίσεων στον τομέα της ενέργειας στις παρούσες συνθήκες της πετρελαιαγοράς (Άρθρο 213 της Συνθήκης ΕΟΚ)·

— η εξασφάλιση συνέχειας στην απόφαση της συνεδρίασης της ομάδας εμπειρογνομόνων για τις πετρελαϊκές τιμές της 16ης Απριλίου 1997 να εφοδιασθεί με νομική βάση το «πετρελαϊκό δελτίο»·

— η διασφάλιση της αξιοπιστίας των πληροφοριών που συλλέγουν τα κράτη μέλη από τις πετρελαϊκές επιχειρήσεις.

3. Η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής, δεδομένου ότι θεωρεί σκόπιμο:

— να εφοδιασθεί με νομική βάση το «πετρελαϊκό δελτίο», το οποίο, σε είκοσι περίπου χρόνια συνεχούς παρουσίας, έχει αποδείξει τη χρησιμότητά του, συνεισφέροντας στη βελτίωση της διαφάνειας των τιμών των πετρελαιοειδών και στην προώθηση της σύγκλισης των τιμών και της υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς στον εν λόγω τομέα·

— να προσαρμοστεί στη σημερινή πραγματικότητα η διαδικασία απόκτησης και δημοσίευσης των στοιχείων του Δελτίου αυτού.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το σχέδιο δράσης κατά του ρατσισμού»

(98/C 407/29)

Την 1η Απριλίου 1998 και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του, στις 16 Ιουλίου 1998, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Κορύφιδη.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας, της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 77 ψήφους υπέρ, 0 ψήφους κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Προοίμιο

1.1. Η ΟΚΕ με λύπη της διαπιστώνει ότι τα ρατσιστικά φαινόμενα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά τις διακηρύξεις και τις όποιες σχετικές δράσεις αναπτύχθηκαν τελευταία, εξακολουθούν να βρίσκονται σε έξαρση. Επιπλέον τα φαινόμενα αυτά ως συγκεκριμένες ατομικές ή συλλογικές συμπεριφορές εμφανίζονται πλέον ιδεολογικοποιημένες και ταυτόχρονα έχουν κατά κανόνα πολιτικές αναφορές.

1.2. Άποψη της ΟΚΕ είναι ότι η ως άνω πραγματικότητα εμπεριέχει ιδιαίτερα μεγάλους κινδύνους για την προοπτική της ΕΕ και της Ευρώπης στο σύνολό της. Οι κίνδυνοι αυτοί, που αφορούν τόσο την κοινωνική και οικονομική προοπτική της Ε.Ε, όσο και τελικά την προοπτική της ίδιας της επιβιώσης της ως οντότητας, πρέπει να αποτελέσουν το ερέθισμα για μια άλλης έκτασης, μορφής και ποιότητας πολιτική προσέγγισης και αντιμετώπισης του προβλήματος από τους ευρωπαίους πολίτες, τις περιφερειακές αρχές, τα κράτη μέλη και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.3. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι μια τέτοιου είδους πολιτική στάση και δράση αποτελεί αναγκαιότητα και για το λόγο ότι η ρατσιστική αντίληψη και συμπεριφορά έρχεται σε κατάφωρη αντίθεση με την ανθρωποκεντρική διάσταση του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Έρχεται επιπλέον σε αντίθεση με το ίδιο το όραμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Δηλαδή τη μεγάλη εκείνη μεταπολεμική προσπάθεια όλων των ευρωπαίων να απαλλαγούν από τις εσωτερικές τους έριδες και να οικοδομήσουν τη δημοκρατική, πολυεθνική και πολυπολιτισμική Ευρώπη της συνεργασίας και της προόδου.

1.4. Στα προηγούμενα πλαίσια και επειδή η ΟΚΕ ανησυχεί και αγωνιά, καλεί κάθε δημοκρατικό ευρωπαϊό πολίτη, κάθε συλλογικό κοινωνικό φορέα και κάθε μορφής νόμιμο κέντρο εξουσίας, να ενταχθεί στη μάχη κατά του ρατσισμού. Καλεί επίσης τα όργανα της ΕΕ και ιδιαίτερα την Επιτροπή και το Παρατηρητήριο να αναλάβουν το μεγάλο βάρος του κεντρικού σχεδιασμού και του συντονισμού όλης αυτής της προσπάθειας.

2. Εισαγωγή

2.1. Τον Δεκέμβριο του 1995 η Επιτροπή παρουσίασε ανακοίνωση «σχετικά με το ρατσισμό, τη ξενοφοβία και τον αντισμι-

μιτισμό», καθώς και πρόταση απόφασης του Συμβουλίου «περί ανακήρυξης του 1997 ως Ευρωπαϊκού έτους κατά του ρατσισμού»⁽¹⁾.

2.1.1. Κεντρικός στόχος της ως άνω ανακοίνωσης ήταν σύμφωνα με την Επιτροπή η παρουσίαση και ανάπτυξη της συμμετοχής της στην καταπολέμηση των κοινωνικών αυτών φαινομένων και προβλημάτων, που από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 ήταν ήδη σε έξαρση. Στην ανακοίνωση περιέχονται ακόμη οι συγκεκριμένες σχετικές ενέργειες στις οποίες είχε πρόθεση να προβεί η Επιτροπή κατά τα επόμενα έτη, καθώς και ένα σχέδιο απόφασης του Συμβουλίου για την καθιέρωση του 1997 ως έτους κατά του ρατσισμού.

2.1.2. Το πλαίσιο δραστηριοποίησης της Επιτροπής κατά του ρατσισμού προσδιορίστηκε από τις παρακάτω κατευθυντήριες αρχές:

- την αρχή ότι «η καταπολέμηση του ρατσισμού απαιτεί τη συνεργασία όλων των ενδιαφερομένων μερών»,
- την αρχή ότι «η πρόληψη πρέπει να είναι ο κύριος στόχος οποιασδήποτε στρατηγικής κατά του ρατσισμού»,
- την αρχή ότι «οι προτεραιότητες θα πρέπει να καθιερώνονται στη βάση της συνεργασίας» και
- την αρχή ότι «κατά την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της στον τομέα αυτό, η Επιτροπή θα τηρήσει επιμελώς την αρχή της επικουρικότητας».

2.1.3. Ως ενδιάμεσους μεσοπρόθεσμους στόχους για την καταπολέμηση των ως άνω φαινομένων η ανακοίνωση αυτή της Επιτροπής, μεταξύ των άλλων, έθετε:

- Την πρόληψη ρατσιστικής συμπεριφοράς και βιαιοπραγιών και την παρακολούθηση και καταστολή ρατσιστικών εγκλημάτων.
- Τη δημιουργία προϋποθέσεων για προώθηση της κοινωνικής ένταξης των εν δυνάμει θυμάτων του ρατσισμού.
- Την προώθηση των ίσων ευκαιριών και τη μείωση των διακρίσεων.
- Την περαιτέρω ανάπτυξη της διεθνούς συνεργασίας.

⁽¹⁾ COM(95) 653 τελικό της 13.12.1995.

— Την επίλυση του προβλήματος της νομοθεσίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.1.4. Ως διαθέσιμα μέσα για την ανάπτυξη της συμβολής της στην καταπολέμηση του ρατσισμού η Επιτροπή κατέγραφε:

— Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

— Τα υπάρχοντα όργανα στους τομείς της εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας.

— Διάφορα σχέδια εταιρικής δράσης όπου συμμετείχαν μη κυβερνητικοί οργανισμοί και σωματεία μεταναστών.

— Ένα ευρωπαϊκό παρατηρητήριο για την παροχή προς την Κοινότητα και στα κράτη μέλη της αντικειμενικών, έγκυρων και συγκρίσιμων σχετικών πληροφοριών.

— Την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου, «περί καθιέρωσης του 1997 ως ευρωπαϊκού έτους κατά του ρατσισμού».

2.2. Στη σχετική γνωμοδότησή της⁽¹⁾ για την ως άνω ανακοίνωση της Επιτροπής η ΟΚΕ θεωρώντας την καταπολέμηση των φαινομένων αυτών ως προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης, μεταξύ των άλλων επεσήμανε:

2.2.1. Εξέφρασε τη στήριξή της στην ανακοίνωση της Επιτροπής και στην πρότασή της προς το Συμβούλιο για την ανακήρυξη του 1997 ως ευρωπαϊκού έτους κατά του ρατσισμού.

2.2.2. Ενισχυτικά προς την ανακοίνωση κατέθεσε στην Επιτροπή μεταξύ των άλλων: τη δική της ιστορική και επιστημονική άποψη για τις αιτίες του φαινομένου, το μέγεθος της έκτασης και των ορίων του, καθώς και τις συνθήκες εκείνες που λειτουργούν θετικά στην ανάπτυξή του και αντίστροφα. Κατέθεσε, επίσης, την αναγκαιότητα για προσδιορισμό από την Επιτροπή των εννοιών «ρατσισμός», «ξеноφοβία» και «αντισιμιτισμός» με βάση τα πρότυπα κείμενα και την ορολογία διεθνών οργανισμών και ιδρυμάτων, όπως ο ΟΗΕ, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Ζήτησε, τέλος, τη χρησιμοποίηση των προτεινόμενων από την ΟΚΕ συγκεκριμένων όρων για τις έννοιες «εθνοτική μειονότητα», «μετανάστης» και «αλλοδαπός εργαζόμενος».

2.2.3. Σ' ό,τι αφορά στα μέσα καταπολέμησης του ρατσισμού η ΟΚΕ στην ως άνω γνωμοδότησή της υπογραμμίζει ιδιαίτερα το ρόλο της εκπαίδευσης και των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

2.3. Η παρούσα ανακοίνωση της Επιτροπής, που έχει ως τίτλο «Σχέδιο δράσης κατά του ρατσισμού» αποτελεί τη συνέχεια της ανακοίνωσης για το ρατσισμό του 1995. Παρουσιάζει ένα σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της πάντα υπαρκτής πρόκλησης του ρατσισμού σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, με βάση τα σχετικά επιτεύγματα του ευρωπαϊκού έτους κατά

του ρατσισμού και στα πλαίσια των νέων συνθηκών που δημιούργησαν ιδίως η ρήτρα για την αποφυγή των διακρίσεων (Συνθήκη του Άμστερνταμ) και η δημιουργία του ευρωπαϊκού κέντρου παρακολούθησης για το ρατσισμό και την ξеноφοβία.

2.3.1. Στα προηγούμενα πλαίσια και σύμφωνα με την ανακοίνωση, το σχέδιο δράσης θα φέρει κοντά όλους τους ενδιαφερόμενους και θα δημιουργήσει συνθήκες ανάπτυξης συνεταιρισμών κατά του ρατσισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.3.2. Το σχέδιο δράσης, που αποτελείται από τέσσερις τομείς και έχει μεσοπρόθεσμους ορίζοντες εφαρμογής, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη συνεργασιών σ' όλα τα επίπεδα, στην προβολή της αξίας της πολυμορφίας και της πολυφωνίας και στην ανάπτυξη νέων προτύπων με προβολή και αξιοποίησή τους σ' όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι τέσσερις τομείς δράσης είναι:

— η προετοιμασία του εδάφους για νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες,

— η ενσωμάτωση της μάχης κατά του ρατσισμού σε όλες τις πολιτικές,

— η ανάπτυξη και ανταλλαγή νέων προτύπων, και

— η ενίσχυση των ενεργειών πληροφόρησης και επικοινωνίας.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Από τον Ιανουάριο του 1986 που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε την πρώτη έκθεση της Εξεταστικής Επιτροπής για την άνοδο του ρατσισμού και του φασισμού στην Ευρώπη (έκθεση Ευρυγένη), έως την παρούσα ανακοίνωση της Επιτροπής, η μάχη κατά του ρατσισμού στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πέρασε από πολλές φάσεις και ήταν σημαντική. Κορυφαίοι σταθμοί αυτής της πορείας ήταν:

— Η κοινή διακήρυξη κατά του ρατσισμού και της ξеноφοβίας που εξέδωσαν το 1986 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή.

— Η έγκριση του Κοινοτικού Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων (1989), από 11 τότε αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων.

— Τα σχετικά ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου, της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και της Επιτροπής των Περιφερειών στο διάστημα μεταξύ 1990-1995, καθώς και τα ψηφίσματα των συνδικαλιστικών οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων (π.χ. Φλωρεντία 1995).

— Η δημιουργία της Συμβουλευτικής Επιτροπής για το ρατσισμό και την ξеноφοβία (Συμβούλιο Κέρκυρας, 24-25 Ιουνίου 1994).

— Η σχετική ανακοίνωση της Επιτροπής του 1995, η πρότασή της για ανακήρυξη του 1997 ως ευρωπαϊκού έτους κατά του ρατσισμού και οι σχετικές δράσεις που αναπτύχθηκαν στα πλαίσια του έτους αυτού.

⁽¹⁾ ΕΕ C 204 της 15.7.1996.

— Η πρόταση για ίδρυση Ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας⁽¹⁾.

— Η Συνθήκη του Άμστερνταμ και η γενική ρήτρα κατά των διακρίσεων που περιέχει.

— Το παρόν σχέδιο δράσης κατά του ρατσισμού.

3.2. Παρόλα αυτά η ΟΚΕ κρίνει ότι τα αποτελέσματα της μάχης κατά του ρατσισμού μέχρι σήμερα στο εσωτερικό της Κοινότητας, δεν ήταν ούτε ικανοποιητικά ούτε τα αναμενόμενα.

3.3. Στα προηγούμενα πλαίσια η ΟΚΕ δέχεται με ικανοποίηση την παρούσα ανακοίνωση της Επιτροπής και τις θέσεις της για την ανάπτυξη ενός νέου σχεδίου δράσης ανασυγκρότησης και στήριξης των δυνάμεων που αγωνίζονται ενάντια στο ρατσισμό.

3.4. Συμφωνεί επίσης με τους τομείς δράσης που προβλέπει το σχέδιο, τη μέθοδο εργασίας και τις ενέργειες για νομοθετικές πρωτοβουλίες και την ενσωμάτωση της μάχης κατά του ρατσισμού στις κύριες πολιτικές.

3.4.1. Σε ό,τι αφορά στη διασύνδεση της μάχης κατά του ρατσισμού με τις κύριες πολιτικές της Κοινότητας η ΟΚΕ στέκεται ιδιαίτερα στις πολιτικές απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης και σ' ό,τι σχετίζεται με την κοινωνία των πληροφοριών και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Για το σκοπό αυτόν επαναφέρει στο προσκήνιο τις προτάσεις της προς την Επιτροπή σε σχέση με την απασχόληση, την εκπαίδευση-κατάρτιση και την κοινωνία των πληροφοριών⁽²⁾.

3.4.2. Η ΟΚΕ επισημαίνει επίσης ότι μια επιτυχία των προσπαθειών για πολιτική ενσωμάτωση των εν δυνάμει θυμάτων του ρατσισμού θα οδηγούσε σε ουσιαστικότερη συμμετοχή των ατόμων αυτών στα κέντρα λήψης των αποφάσεων και συνακόλουθα σε μεγαλύτερη προς αυτούς πολιτική αλληλεγγύη. Γι αυτό και ζητά από την Επιτροπή να στηρίξει στο τοπικό και περιφερειακό επίπεδο πρωτοβουλίες αυτού του είδους.

3.5. Ιδιαίτερης σημασίας ζήτημα στη μάχη κατά του ρατσισμού θεωρεί η ΟΚΕ την λειτουργία του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας⁽³⁾. Γι αυτό και ζητά την επίσπευση των διαδικασιών για ολοκλήρωση των προϋποθέσεων αποτελεσματικής λειτουργίας του οργάνου αυτού.

3.5.1. Επιπλέον και για την αποτελεσματική λειτουργία του ως άνω παρατηρητηρίου, η ΟΚΕ ζητά τη διασύνδεσή του με αντίστοιχα, ή και άλλου είδους σχετικά θεσμοθετημένα κέντρα στα κράτη μέλη.

3.6. Μεγάλης σημασίας επίσης ζήτημα αποτελεί για την ΟΚΕ η όσο γίνεται εγκυρότερη γνώση για το ποσοστό αποδοχής, ή αντίδρασης της ευρωπαϊκής κοινωνίας στις διακρίσεις, καθώς και για τις αιτίες που οδηγούν στα όποια αποτελέσματα. Για το σκοπό αυτόν η ΟΚΕ επιμένει σε όσο γίνεται ευρύτερες και συχνότερες έρευνες αυτού του είδους.

3.7. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι θα πρέπει να υπάρξει ενιαία στρατηγική αντιμετώπισης των κοινωνικών αιτιών και διεργασιών που δημιουργούν ρατσιστικές συμπεριφορές αφενός και των ιδίων των εκδηλώσεων ρατσιστικής συμπεριφοράς αφετέρου. Σε κάθε περίπτωση η ΟΚΕ θεωρεί πρώτιστο χρέος της ευρωπαϊκής δημοκρατικής πολιτείας και κοινωνίας την αναγνώριση, ή τη συνέχιση της αναγνώρισης ως μη κοινωνικά αποδεκτών των φαινομένων του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και του αντισημιτισμού και γενικότερα της όποιας πολιτικής διακρίσεων στο εσωτερικό της Κοινότητας. Γι' αυτό και η ΟΚΕ τάσσεται ανεπιφύλακτα υπέρ μιας ισχυρής ευρωπαϊκής σχετικής νομοθεσίας κατά των διακρίσεων.

3.8. Η ΟΚΕ είναι επίσης της γνώμης ότι λόγω των ανοιχτών συνόρων και της παγκοσμιοποίησης η «λογική» και η πρακτική των διακρίσεων δεν μπορεί να καταπολεμηθεί αποτελεσματικά μονομερώς και εντός συγκεκριμένων συνόρων. Γι' αυτό και η ΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στη σχετική συνεργασία της Επιτροπής με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς και με μερικά κράτη που έχουν ιδιαίτερες εμπειρίες στα ζητήματα αυτά.

3.9. Τέλος, η ΟΚΕ κρίνει, ότι πολιτικές, όπως αυτή της καταπολέμησης των διακρίσεων, είναι σχετικές με την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη, και επιδρούν καταλυτικά σ' αυτές μεσομακροπρόθεσμα. Γι αυτό και η ΟΚΕ ζητά από τα αρμόδια όργανα της Κοινότητας να διασφαλίσουν τα αναγκαία κονδύλια που απαιτούνται για ουσιαστική ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτικής ενάντια στις διακρίσεις.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τη μέθοδο εργασίας που προτείνει η Επιτροπή, για την ανάπτυξη του σχεδίου δράσης ενάντια στο ρατσισμό. Συμφωνεί επίσης στην αξιοποίηση των εταιρικών σχέσεων και των δικτύων που αναπτύχθηκαν κατά το 1997. Θεωρεί όμως ουσιαστική παράλειψη της Επιτροπής το γεγονός ότι δεν ενέταξε το σχολείο και την εκπαίδευση μεταξύ των εταίρων για την ανάπτυξη της αντιρατσιστικής ευρωπαϊκής πολιτικής.

(1) COM(96) 615 τελικό.

(2) Βλ. γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 204 της 15.7.1996.

(3) Βλ. γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 158 της 16.5.1997.

4.1.1. Το σχολείο και η εκπαίδευση αποτελούν για την ΟΚΕ χώρο και επίπεδο όπου μπορεί να ευδοκιμήσει και να έχει ουσιαστικά αποτελέσματα μια ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή αντιρατσιστική πολιτική. Για το λόγο αυτόν καλεί την Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και στα πλαίσια της νέας αντίληψης που αρχίζει να διαμορφώνεται για την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης να εντάξει σ'αυτήν την αντιρατσιστική εκπαιδευτική πολιτική της.

4.1.2. Η ως άνω ένταξη στην πράξη, μεταξύ των άλλων, σημαίνει ανάληψη εκ μέρους της Επιτροπής πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη συγκεκριμένων δράσεων στα σχολεία, γενικότερα στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, και επιβράβευση των καλύτερων απ' αυτές.

4.2. Η ΟΚΕ στηρίζει τη διάταξη κατά των διακρίσεων (άρθρο 13) της Συνθήκης του Άμστερνταμ, θεωρώντας την ως μεγάλο βήμα στην ανάπτυξη ευρωπαϊκής αντιρατσιστικής πολιτικής. Παράλληλα η ΟΚΕ ζητά την ουσιαστική συμμετοχή της στο σχετικό διάλογο που πρόκειται να ανοίξει η Επιτροπή για το θέμα αυτό και ειδικότερα για τον τρόπο και τα πεδία εφαρμογής της διάταξης κατά των διακρίσεων.

4.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής για ενσωμάτωση της μάχης κατά του ρατσισμού στις κύριες κοινοτικές πολιτικές. Η απασχόληση και η εκπαίδευση, η κοινωνία των πληροφοριών και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ο πολιτισμός και ο αθλητισμός, καθώς επίσης οι τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, των ερευνητικών δραστηριοτήτων, των εξωτερικών σχέσεων κ.λπ., αποτελούν πεδία όπου αναπτύσσονται ρατσιστικές συμπεριφορές και όπου μπορούν και πρέπει να αναπτυχθούν αντιρατσιστικές πολιτικές.

4.3.1. Ιδιαίτερα, όμως, η ΟΚΕ στέκεται στην αναγκαιότητα γνώσης των αιτίων που οδηγούν στην εμφάνιση και ανάπτυξη των φαινομένων του ρατσισμού της ξеноφοβίας και του αντισημιτισμού και υπογραμμίζει την αναγκαιότητα για τη σε βάθος διερεύνηση των φαινομένων αυτών. Προς την ως άνω κατεύθυνση θα πρέπει να αξιοποιηθεί και να ενισχυθεί ο ρόλος του Παρατηρητηρίου.

4.3.2. Ακόμη η ΟΚΕ θεωρώντας την υπόθεση της καταπολέμησης του ρατσισμού ως ευθύνη όχι μόνον των κρατών μελών και των οργάνων της ΕΕ, αλλά και των κυβερνήσεων των εκτός ΕΕ κρατών, στέκεται ιδιαίτερα στις εξωτερικές σχέσεις της Κοινότητας και στον τρόπο άσκησης τους εκ μέρους της. Άποψη της ΟΚΕ είναι ότι ορθώς αντιμετωπίζει η ευρωπαϊκή νομοθεσία αυστηρά στάσεις και συμπεριφορές κυβερνήσεων κρατών με λανθάνουσες ρατσιστικές τάσεις ή με έλλειψη σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις δημοκρατικές αρχές. Καλεί λοιπόν την Επιτροπή και τα άλλα όργανα της Ένωσης να συνεχίσουν να εφαρμόζουν πιστά τις

προβλεπόμενες διατάξεις, χωρίς ενδοιασμούς, αναστολές και εξαιρέσεις.

4.3.3. Η ΟΚΕ επαναφέρει την πρότασή της όσον αφορά στην «ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής για την κατάρτιση των αστυνομικών με στόχο την αντιμετώπιση των διακρίσεων και την κατάρτιση των αστυνομικών όσον αφορά την προληπτική και την εκ των υστέρων αστυνόμευση για την αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων. Προς την προηγούμενη κατεύθυνση, η ΟΚΕ εκτιμά ότι θα βοηθούσε η συγκρότηση "ειδικού σώματος αστυνομικών"»⁽¹⁾.

4.3.4. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ ο περισσότερος δεκτικός σε διακρίσεις τομέας είναι εκείνος της απασχόλησης. Γι' αυτό και η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή, στα πλαίσια του υπό ανάπτυξη προγράμματος δράσης, να δώσει ιδιαίτερη βαρύτητα στο πρόβλημα αυτό, με την παρακολούθηση του φαινομένου μέσω του Παρατηρητηρίου και με τη νομοθετική θωράκιση του δικαιώματος για εργασία κάθε ευρωπαίου πολίτη και κάθε νομίμως εργαζόμενου στην ΕΕ.

4.4. Κατά την άποψη της ΟΚΕ η μάχη κατά του ρατσισμού θα κριθεί από το κατά πόσο η ρατσιστική αντίληψη και συμπεριφορά παραμένει κοινωνικά μη αποδεκτή και καταδικαστέα. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο δεν αρκεί μόνον η παρέμβαση στο επίπεδο της εκπαίδευσης και της νεότητας. Απαιτείται συνεχής και συστηματική ενημέρωση των ευρωπαίων πολιτών για το τι είναι ρατσισμός και πού οδηγεί. Γι' αυτό και η ΟΚΕ θεωρεί εξίσου σημαντική με την παρέμβαση στην εκπαίδευση και την νεότητα, μια ολοκληρωμένη, έξυπνη και αποδεκτή από τους πολίτες σχετική πολιτική ενημέρωσης και επικοινωνίας.

4.4.1. Μεταξύ των άλλων μια επικοινωνιακή πολιτική που προβάλλει θετικά μηνύματα όσον αφορά την πολυμορφία ή που προβάλλει απλά και έξυπνα αντιρατσιστικά μηνύματα, είναι μια πολιτική που προσφέρει σίγουρα θετικά. Κατά την άποψη, όμως, της ΟΚΕ θετικά θα προσέφερε και μια πολιτική δημόσιας καταγγελίας συγκεκριμένων σοβαρών και αντικειμενικά διαπιστωμένων ρατσιστικών περιστατικών ή και αντίστροφα, η δημοσιοποίηση καλών προτύπων και συμπεριφορών. Κάτι τέτοιο μπορεί π.χ. να επιτευχθεί με τη συμπερίληψη στις σχετικές εκθέσεις της Επιτροπής των περιστατικών αυτών και των σχετικών ενεργειών που έγιναν.

4.5. Σημαντικό πρόβλημα για την ανάπτυξη μιας συνολικής και ολοκληρωμένης αντιρατσιστικής ευρωπαϊκής πολιτικής αποτελεί για την ΟΚΕ ο τρόπος σχεδιασμού της και το εύρος των κοινοτικών υπηρεσιακών δυνάμεων που συμμετέχουν στο σχεδιασμό αυτόν και στην υλοποίησή του.

Στα προηγούμενα πλαίσια η ΟΚΕ κρίνει ότι ο σχεδιασμός της ευρωπαϊκής αντιρατσιστικής πολιτικής από μία μόνον Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αφαιρεί από αυτήν δυναμική και αποδοχή. Γι' αυτό και καλεί την Επιτροπή να

⁽¹⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 204 της 15.7.1996.

επανεξετάσει τη στάση της και να προχωρήσει στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση του τελικού αντιρατσιστικού προγράμματος

τος δράσης με τη συνεργασία όλων των σχετικών διευθύνσεών της.

Βρυξέλλες, 10 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Πρόγραμμα κοινωνικής δράσης 1998-2000»

(98/C 407/30)

Στις 5 Μαΐου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτιστικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 16 Ιουλίου 1998 με βάση την έκθεση του εισηγητή, κ. Meriano, και της συνεισηγήτριας, κ. Engelen-Kefer.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 102 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 7 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

I. Κύριοι άξονες της ανακοίνωσης

1. Η ανακοίνωση της Επιτροπής αφορά το πρόγραμμα κοινωνικής δράσης 1998-2000, το οποίο αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου (1995-1997), που με τη σειρά του βασιζόταν στο Πράσινο και το Λευκό Βιβλίο για την κοινωνική πολιτική (1993 και 1994).

1.1. Ξεκινώντας από έναν σύντομο απολογισμό των πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί μέχρι σήμερα (και οι οποίες απαριθμούνται στο Παράρτημα Ι του εγγράφου) και από μian ανάλυση των προκλήσεων που έχουν προκύψει στο κοινωνικό πεδίο λόγω των συντελούμενων μεταβολών (υψηλή ανεργία, ταχύτητα των μεταβολών, φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός, αλλά και ολοκλήρωση της ΟΝΕ, δημογραφικές τάσεις και προοπτική της διεύρυνσης), η Επιτροπή καθορίζει τους νέους στόχους της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής, λαμβάνοντας υπόψη τις θεσμικές καινοτομίες που εισήχθησαν με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, στην οποία έχει ενσωματωθεί και το Πρωτόκολλο για την Κοινωνική Πολιτική.

Βάσει των ανωτέρω προοπτικών, η κοινωνική δράση θα αναπτυχθεί γύρω από τρεις κύριους άξονες:

- Θέσεις εργασίας, δεξιότητες και κινητικότητα,
- Ο μεταβαλλόμενος κόσμος της εργασίας,
- Μία κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς.

1.2. Όσον αφορά τα μέσα για την επίτευξη αυτών των στόχων, υπογραμμίζεται κατ'αρχάς η σημασία του πολιτικού και κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου σε επίπεδο πολιτών, για τον οποίο η Επιτροπή πιστεύει ότι πρέπει να διαδραματίσει ιδιαίτερο ρόλο στην παρακολούθηση των από κοινού συμφωνηθέντων στόχων, ιδίως στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, ενώ παράλληλα εξηγεί ότι θα παρουσιάσει σύντομα προτάσεις για την ανανέωση του κοινωνικού διαλόγου. Προς τούτο, η Επιτροπή σκοπεύει να αξιοποιήσει τα διαρθρωτικά ταμεία και ιδιαίτερα το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το σχέδιο μεταρρύθμισης του οποίου δίνει έμφαση στη στήριξη του εκσυγχρονισμού των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης. Στο νομοθετικό επίπεδο, η Επιτροπή σκοπεύει, επίσης, να αναπτύξει μία δράση επίσπευσης, μέσω περιοδικών συζητήσεων με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο βάσει των προτάσεων που έχουν ήδη υποβληθεί και οι οποίες απαριθμούνται στο Παράρτημα II της ανακοίνωσης.

1.3. Όσον αφορά τον πρώτο από τους τρεις προαναφερόμενους άξονες δράσης, η Επιτροπή σκοπεύει να εξασφαλίσει την πλήρη υλοποίηση της στρατηγικής για την απασχόληση που καθορίστηκε στις συνόδους κορυφής του Άμστερνταμ και του Λουξεμβούργου, διενεργώντας ετήσιες αξιολογήσεις και απευθύνοντας ενδεχομένως συστάσεις προς τα κράτη μέλη, ενθαρρύνοντας μεταξύ άλλων την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και καινοτομιών, δίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στο πρόβλημα της λαθραίας εργασίας και επιφυλασσόμενη να προσφέρει, μετά την κύρωσή της, και στα μέτρα παροχής κινήτρων που προβλέπονται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

Ειδικότερα, θα αναπτύξει δράση για τη βελτίωση της επαγγελματικής ένταξης, του επιχειρηματικού πνεύματος και της ισοτήτας των ευκαιριών, με βάση τις προτάσεις που έχει παρουσιάσει μέχρι τώρα και εκείνες που σκοπεύει να παρουσιάσει εντός του έτους για μία νέα γενιά προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Όσον αφορά, τέλος, τα μέτρα που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, η Επιτροπή θα υποβάλει ως τα μέσα του τρέχοντος έτους ένα σύνολο προτάσεων για την προσαρμογή των βασικών σχετικών νομοθετικών διατάξεων στα σύγχρονα δεδομένα.

1.4. Σε σχέση με τον δεύτερο άξονα δράσης, η Επιτροπή δίδει προτεραιότητα στον εκσυγχρονισμό της οργάνωσης της εργασίας, αναφερόμενη στον διάλογο που είχε ξεκινήσει με το Πράσινο Βιβλίο και στη σπουδαιότητα που δόθηκε κατόπιν σ' αυτό το θέμα από το Έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου για την απασχόληση. Εκφράζει την πρόθεσή της να παρουσιάσει στο τέλος του 1998 μία νέα ανακοίνωση για το θέμα αυτό και την ικανότητα προσαρμογής, καθώς και να διαβουλευθεί με τους κοινωνικούς εταίρους για μία ενδεχόμενη νέα συμφωνία-πλαίσιο για όλα τα στοιχεία της οργάνωσης της εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ευελιξίας του χρόνου εργασίας, και για την ανάγκη κοινοτικής δράσης για την προστασία των τηλεεργαζομένων. Εκτός από αυτές τις πρωτοβουλίες — στις οποίες προστίθενται προτάσεις για την προστασία των εργαζομένων που αποκλείονται από την οδηγία για τον χρόνο εργασίας και μία πρωτοβουλία υπέρ της αύξησης της συμμετοχής των εργαζομένων στις επιχειρήσεις — η Επιτροπή αναφέρεται στην εντολή που της έδωσε το Έκτακτο Συμβούλιο για την απασχόληση να συστήσει μία ομάδα μελέτης υψηλού επιπέδου για τη μελέτη των οικονομικών και κοινωνικών συνεπειών των βιομηχανικών αλλαγών βάσει των συστάσεων αυτής της ομάδας, η Επιτροπή θα εστιασθεί στην υιοθέτηση ελάχιστων κανόνων για την ενημέρωση και τη διαβούλευση με τους εργαζομένους σε εθνικό επίπεδο, ενώ το 1999 θα παρουσιάσει έκθεση για την εφαρμογή της οδηγίας για την ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης.

Βάσει της ίδιας συλλογιστικής, η Επιτροπή θα επεξεργασθεί δράσεις που θα αποσκοπούν συγκεκριμένα στην αξιοποίηση των ευκαιριών που παρέχει η κοινωνία των πληροφοριών για την προαγωγή της απασχόλησης, των ίσων ευκαιριών και της κοινωνικής ένταξης, ενώ, όσον αφορά την ασφάλεια και την υγεία στον χώρο εργασίας, θα ολοκληρώσει το τρέχον κοινοτικό πρόγραμμα (1996-2000) και θα υποβάλει προτάσεις για την προσαρμογή των υφιστάμενων νομοθετικών μέσων στα σύγχρονα δεδομένα και την επέκτασή του πεδίου εφαρμογής τους σε κινδύνους που επί του παρόντος δεν καλύπτονται.

1.5. Όσον αφορά τη θεματική του τρίτου άξονα δράσης, η Επιτροπή αποδίδει κεντρική σημασία στον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της κοινωνικής προστασίας, ως συνέχεια του διαλόγου που αναπτύχθηκε χάρη στην περυσινή της ανακοίνωση⁽¹⁾. Στις αρχές του 1999 θα παρουσιάσει μίαν αξιολόγηση

της επιτευχθείσας προόδου, με ιδιαίτερη αναφορά στη σύγκλιση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας ως συνέπεια της σχετικής σύστασης του Συμβουλίου του 1992⁽²⁾, ενώ εντός του 1998 θα υποβάλει προτάσεις για τη μεταρρύθμιση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Για το 1999 προβλέπει, επίσης, μία πρόταση για την προσαρμογή στα σύγχρονα δεδομένα και τη συμπλήρωση του νομοθετικού πλαισίου που αφορά την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στα ίδια συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Περνώντας στη συνέχεια στην εξέταση της προβληματικής της κοινωνικής ένταξης, με στόχο την ανάπτυξη δράσης για την αποφυγή του σχηματισμού θύλακων αποκλεισμού, η ανακοίνωση εξαγγέλλει μεταξύ άλλων για το 1998 την παρουσίαση μιας ανακοίνωσης για την κοινωνική ένταξη, μιας έκθεσης για την εφαρμογή της σύστασης του 1992 για το ελάχιστο εισόδημα και, ενδεχομένως, την υποβολή μιας πρότασης σχετικά με τη θέσπιση μιας δέσμης μέτρων για την προαγωγή της ένταξης των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας, με χρησιμοποίηση των μέτρων παροχής κινήτρων που προβλέπονται προς τούτο στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, μόλις κυρωθεί η Συνθήκη.

Όσον αφορά το θέμα της καταπολέμησης των διακρίσεων, η Επιτροπή επισημαίνει μεταξύ άλλων την πρόθεσή της να επεξεργασθεί και από την πλευρά της ειδικές ενέργειες για ίσες ευκαιρίες μεταξύ ανδρών και γυναικών, να παρουσιάσει, μετά την κύρωση της νέας Συνθήκης, νομοθετική πρόταση για την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων, να συνυπολογίζει τα άτομα με ειδικές ανάγκες στα μέτρα που θα λαμβάνονται στο πλαίσιο του άρθρου 95 της Συνθήκης του Άμστερνταμ, σύμφωνα με τη δέσμευση που διατυπώνεται στη Δήλωση που επισυνάπτεται στην εν λόγω Συνθήκη, και να συνεχίσει τον διάλογο για τα θεμελιώδη δικαιώματα, βασιζόμενη στην έκθεση της Επιτροπής των Σοφών.

Η Επιτροπή σκοπεύει, τέλος, να συμβάλει στην προαγωγή μιας κοινωνίας ικανής να παρέχει αποτελεσματική προστασία της υγείας, βασιζόμενη στην πείρα που θα αποκομισθεί από το σημερινό πρόγραμμα-πλαίσιο και συνεχίζοντας μεταξύ άλλων τη στρατηγική της για την καταπολέμηση της κατανάλωσης προϊόντων καπνού και την εφαρμογή των υφιστάμενων προγραμμάτων για την υγεία (AIDS, μεταδοτικές ασθένειες, καρκίνος, τοξικομανία κ.λπ.).

1.6. Το τελευταίο κεφάλαιο της ανακοίνωσης εξετάζει την εξωτερική διάσταση της κοινωνικής πολιτικής, τόσο από την άποψη της σταδιακής συμμετοχής των υποψήφιων ΧΚΑΕ στα προγράμματα και τις δραστηριότητες κοινωνικής πολιτικής και στην προαγωγή του κοινωνικού διαλόγου όσο και σε σχέση με την οικονομική ενίσχυση που πρέπει να παρασχεθεί, ιδίως μέσω του προγράμματος Phare, για την ανάπτυξη και την προσαρμογή της κοινωνικής υποδομής σε αυτές τις χώρες. Ενόψει των αυξημένων ευθυνών που αναμένεται να επωμισθεί η ΕΕ έως και σε παγκόσμιο επίπεδο μετά την καθιέρωση της

⁽¹⁾ COM(97) 102 τελικό.

⁽²⁾ ΕΕ L 245 της 26.8.1992, σ. 49 και γνωμοδότηση της ΟΚΕ της 28ης Νοεμβρίου 1991, ΕΕ C 40 της 17.2.1992.

ONE, η Επιτροπή θα παρουσιάσει, τέλος, εντός του τρέχοντος έτους, μία ανακοίνωση για την ανάπτυξη της εξωτερικής διάστασης της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής και θα επιδιώξει να προωθήσει έναν βασικό πυρήνα διεθνώς αναγνωρισμένων κανόνων, καταβάλλοντας προσπάθειες για αναβάθμιση της συνεργασίας ΔΟΕ-ΠΟΕ σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η Συνθήκη του Άμστερνταμ δημιούργησε ευνοϊκές συνθήκες για την ενίσχυση της κοινωνικής πολιτικής και συμφωνεί, επομένως, με την Επιτροπή ότι είναι σκόπιμο να συνυπολογισθούν ήδη στο νέο πρόγραμμα κοινωνικής δράσης οι νέες δυνατότητες που θα παρασχεθούν μόλις κυρωθεί η Συνθήκη. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, η κοινωνική πολιτική στο ευρωπαϊκό επίπεδο θα πρέπει να έχει ως προσανατολισμό τη συναινετική αναζήτηση ελάχιστων όρων, συμβατών με τις απαιτήσεις της ανταγωνιστικότητας, που να στοχεύουν στη διασφάλιση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου, ακόμη και μετά τις προσαρμογές που θα απαιτηθούν, συν τω χρόνω, από τη μεταβολή των συνθηκών.

2.2. Αν το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο — νοούμενο προπαντός ως διαρκής αναζήτηση συμβιβασμού των συμφερόντων των διάφορων κοινωνικών ομάδων — δικαίως θεωρείται σταθερή αξία της κοινωνίας μας, η εγκυρότητά του θα αποδειχθεί στην πράξη από την ικανότητά τους να ανταποκρίνεται εγκαίρως στις προκλήσεις που δημιουργεί ένα ιστορικό πλαίσιο σε ταχεία εξέλιξη. Ανάμεσα στις προκλήσεις πολιτικο-θεσμικής φύσεως, η ανακοίνωση της Επιτροπής ορθώς αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ήδη εν εξελίξει οικοδόμηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και στην προοπτική της σταδιακής διεύρυνσης της ΕΕ στις ΧΚΑΕ. Και στους δύο αυτούς τομείς, ωστόσο, λείπει μέχρι στιγμής, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, μία επαρκής ανάλυση, από μέρους της Επιτροπής, των προβλεπόμενων επιπτώσεων της συγκεκριμένης εξέλιξης στο σύνολο της κοινωνικής πολιτικής.

2.3. Όσον αφορά την ONE, η ΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι το νέο οικονομικό πλαίσιο που θα καθιερώσει θα καταστήσει ακόμη πιο απαραίτητη τη στενή σύνδεση οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Παραπέμποντας ιδιαίτερα σε παλαιότερες παρατηρήσεις της σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινωνικού διαλόγου και τις επιπτώσεις της Νομισματικής Ένωσης στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας, συγκεκριμένα ότι «χωρίς τη δυνατότητα υποτίμησης του νομίσματος, το βάρος της διαρθρωτικής προσαρμογής θα μεταβιβασθεί κατά πρώτο λόγο στους μισθούς και στις τιμές»⁽¹⁾, η ΟΚΕ πιστεύει ότι με την ONE αυξάνεται η ευθύνη όλων των ενδιαφερόμενων παραγόντων, και ιδιαίτερα των κοινωνικών εταίρων, να προαγάγουν ένα πλαίσιο σταθερότητας προς όφε-

λος της οικονομικής ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης και της διασφάλισης κοινωνικής προστασίας του δέοντος επιπέδου.

2.4. Ανεξαρτήτως αυτού, θα πρέπει να αναπτυχθεί περισσότερο ο «διάλογος με τον πολίτη» και στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής [βλ. τη δήλωση αριθ. 23 για τη συνεργασία με τις ενώσεις κοινωνικής αλληλεγγύης και τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ της 10ης Δεκεμβρίου 1997 σχετικά με τη «Συνεργασία με τις φιλανθρωπικές οργανώσεις ως οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους στον κοινωνικό τομέα»⁽²⁾]. Η σημασία της φωνής της κοινωνίας των πολιτών αναγνωρίζεται όλο και πιο ευρέως. Η προστιθέμενη αξία της συμβολής των πολιτών στον συνολικό ευρωπαϊκό διάλογο πρέπει να λάβει πιο εξέχουσα θέση.

2.5. Η ΟΚΕ συμφωνεί, επίσης, με την εκτίμηση της Επιτροπής σχετικά με την ιδιαίτερη σημασία που πρέπει να δοθεί στην κοινωνική πολιτική κατά τη μετάβαση των ΧΚΑΕ προς την οικονομία της αγοράς και επισημαίνει ειδικότερα την αναφορά στον ρόλο του προγράμματος Phare στην ανάπτυξη και προσαρμογή των κοινωνικών υποδομών των εν λόγω χωρών. Δεδομένης της σοβαρότητας των προβλημάτων που τίθενται σχετικά — και που τα επαληθεύει ήδη ευρέως η πείρα από την ένταξη της Ανατολικής Γερμανίας στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία — η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να εμβαθύνει την εξέταση της, περιγράφοντας ακριβέστερα τις πρωτοβουλίες που προτίθεται να αναλάβει για αυτό το θέμα. Η ΟΚΕ πιστεύει, για την ακρίβεια, ότι η Επιτροπή πρέπει να βοηθήσει τις υποψήφιες χώρες προπαντός στην ανάπτυξη των συστημάτων κοινωνικής τους ασφάλισης και της κοινωνικής τους νομοθεσίας.

2.6. Όπως επισημαίνεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής, η όξυνση του διεθνούς ανταγωνισμού θέτει την οικονομία της ΕΕ ενώπιον της απαίτησης για αυξημένη ανταγωνιστικότητα, καθιστώντας τη μεγαλύτερη ευελιξία του εργατικού δυναμικού, τόσο από άποψη πολυλειτουργικότητας των προσόντων όσο και από άποψη συνθηκών εργασίας, απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική ανταπόκριση στις απαιτήσεις της αγοράς και, συνεπώς, για τη σταθερή ανάκαμψη της ανάπτυξης και την αύξηση των δυνατοτήτων απασχόλησης. Έχοντας επίγνωση του κινδύνου που μπορεί να προκύψει από αυτό στο κοινωνικό πεδίο υπό μορφή «μειοδοτικού ανταγωνισμού», η ΟΚΕ συμφωνεί με τη σχετική δήλωση της Επιτροπής ότι «θα πρέπει να επιτευχθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας» και έχει, όπως και η Επιτροπή, την πεποίθηση πως ο κοινωνικός διάλογος πρέπει να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στην προσπάθεια εξεύρεσης αυτής της ισορροπίας, ιδίως όσον αφορά τη στρατηγική της απασχόλησης.

2.7. Η ΟΚΕ συμμερίζεται, επίσης, την άποψη της Επιτροπής ότι μόνο μία Ευρώπη που μπορεί να προσφέρει δυνατότητες απασχόλησης ανταποκρίνεται στις θεμελιώδεις αξίες του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και ζητεί ρητώς, κατά την υλοποίηση των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε η έκτακτη

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση για τις «Επιπτώσεις της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης: οικονομικές και κοινωνικές πτυχές της σύγκλισης και ενισχυτοποίηση σχετικά με το ενιαίο νόμισμα» (26 Σεπτεμβρίου 1996), ΕΕ C 30 της 30.1.1997, σ. 73.

⁽²⁾ ΕΕ C 73 της 9.3.1998.

σύνοδος κορυφής του Λουξεμβούργου, να δοθούν νέες ωθήσεις για δυναμική ανάπτυξη και περισσότερη απασχόληση.

2.8. Βάσει της ίδιας συλλογιστικής, η ΟΚΕ εκφράζει την έντονη εκτίμησή της για τη φιλοσοφία που διαπνέει το πρόγραμμα της Επιτροπής, φιλοσοφία που προσδίδει στο πρόγραμμα διαρθρωμένη οργάνωση, καθιστώντας την απασχόληση κεντρικό στόχο της συνολικής κοινωνικής πολιτικής. Σε μία ιστορική συγκυρία που χαρακτηρίζεται από διεθνοποίηση και από ταχεία τεχνολογική εξέλιξη, η στρατηγική της απασχόλησης πρέπει πράγματι να επωφεληθεί από την ποιικιλία των μέσων, στα οποία αναφέρεται το εξεταζόμενο πρόγραμμα. Ανάμεσά τους διακρίνονται τα νέα προγράμματα κατάρτισης, η βελτίωση της επαγγελματικής ένταξης και των ανταλλαγών βέλτιστων πρακτικών σε θέματα οργάνωσης της εργασίας, μεταξύ των οποίων και οι προοπτικές που ανοίγει στον κοινωνικό τομέα η ταχεία εξάπλωση της κοινωνίας των πληροφοριών, η προαγωγή του επιχειρηματικού πνεύματος, της ισοτιμίας των ευκαιριών και της ελεύθερης κυκλοφορίας, καθώς επίσης, στο χρηματοδοτικό επίπεδο, η μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, με την οποία καθίσταται όργανο στήριξης των εθνικών πολιτικών για την αγορά εργασίας.

2.9. Όλα τα ανωτέρω μέσα συντείνουν στην αύξηση της απασχολησιμότητας των εργαζομένων, συμβάλλοντας στην προετοιμασία του ατόμου και του συνόλου έναντι ενός μεταβαλλόμενου κόσμου. Στον τομέα αυτό, μια αυξημένη ευελιξία και επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα των εργαζομένων και μια κοινωνική προστασία προσανατολισμένη κατά πρώτο λόγο προς τον εμπλουτισμό των επαγγελματιών τους προσόντων μπορούν να αντισταθμίσουν αποτελεσματικά την τρέχουσα ανησυχητική επέκταση του φαινομένου της περιθωριοποίησης, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην υπερνίκηση του ανεπαρκούς επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης, χάρη στην αποτελεσματική ολοκλήρωση των βασικών γραμμών της οικονομικής πολιτικής που καθορίστηκαν τον περασμένο Μάιο σε επίπεδο Ένωσης και των κατευθυντήριων γραμμών της πολιτικής για την απασχόληση που επισημάνθηκαν ανωτέρω.

2.10. Από την οπτική αυτή, η ΟΚΕ ζητεί να καταρτισθεί ένα ρεαλιστικό χρονοδιάγραμμα για τις πολιτικές πρωτοβουλίες που περιέχονται στο πρόγραμμα δράσης και τις προτάσεις που εξακολουθούν να εκκρεμούν και το πρόγραμμα αυτό να ελέγχεται τακτικά, με τη συνδρομή των οργάνων της ΕΕ και των κοινωνικών εταίρων. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να παρουσιάσει συγκεκριμένες προτάσεις για την υλοποίηση των πολιτικών σχεδίων.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει έντονα τη σημασία που πρέπει να δοθεί στην προαγωγή του επιχειρηματικού πνεύματος, την οποία το έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου ανήγαγε σε πυλώνα της στρατηγικής για την απασχόληση. Έχοντας επίγνωση της σπουδαιότητας της ανάπτυξης της αυτόνομης εργασίας υπό τις παρούσες συνθήκες, η ΟΚΕ επιβεβαιώνει την αποφασιστική υποστήριξή της προς τις δράσεις προτεραιότητας που προβλέπονται στην πρόσφατη ανακοί-

νωση της Επιτροπής για αυτό το θέμα⁽¹⁾, ιδίως όσον αφορά τη διάδοση του επιχειρηματικού πνεύματος και τη βελτίωση των συνθηκών στις οποίες λειτουργούν οι επιχειρήσεις.

3.2. Όσον αφορά τις πρωτοβουλίες που περιλαμβάνονται στη στρατηγική για την απασχόληση, η ΟΚΕ υποδέχεται ιδιαίτερα ευνοϊκά την πρόταση της Επιτροπής να διαμορφώσει «μία προσέγγιση του ζητήματος του κοινωνικού αποκλεισμού με κεντρικό στόχο την πρόληψη» και να αξιοποιήσει, όποτε είναι δυνατό, με την επιφύλαξη των εθνικών αρμοδιοτήτων επ' αυτού του θέματος, τα μέτρα παροχής κινήτρων που προβλέπονται από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ για την προαγωγή των ατόμων που αποκλείονται από την αγορά εργασίας, υπενθυμίζοντας ότι η προβληματική αυτή αποτελεί από καιρό αντικείμενο των ανησυχιών της⁽²⁾.

3.3. Η ΟΚΕ θεωρεί πλήρως δικαιολογημένη τη σημασία που αποδίδει το πρόγραμμα στον κοινωνικό διάλογο, ιδίως όσον αφορά την απασχόληση. Επικροτεί τη δυνατότητα που παρέχεται στους κοινωνικούς εταίρους, στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου και κατά την άσκηση της συμβατικής αυτονομίας τους, να ορίζουν ισορροπημένους ελάχιστους κανόνες μέσω συμφωνιών, οι οποίες θα μπορούν στη συνέχεια να μεταφράζονται σε κανονιστικές διατάξεις του Συμβουλίου κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, όπως συνέβη ήδη στην περίπτωση της γονικής αδείας και της εργασίας κατά μερική απασχόληση, όπου η Επιτροπή έλαβε τη δέουσα νομοθετική πρωτοβουλία. Ο ρόλος του καταλύτη που θα διαδραματίζει η Επιτροπή δεν θα πρέπει, πάντως, να υπερχαλύπτει την πρωτοβουλία των εταίρων, οι οποίοι θα πρέπει, αντίθετα, να συμμετάσχουν από την αρχή ως το τέλος στην όλη επεξεργασία του προγράμματος κοινωνικής δράσης και, επομένως, να κληθούν να εκφραστούν και για τις επιμέρους προτάσεις του, πριν ακόμη λάβουν την οριστική τους διατύπωση.

3.4. Βάσει της ίδιας συλλογιστικής, η ΟΚΕ αναγνωρίζει, επίσης, ότι η προαγωγή νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας θα πρέπει να αποτελεί σημαντικό στοιχείο μιας ολοκληρωμένης, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στρατηγικής για την απασχόληση. Καθώς οι διαδικασίες παραγωγής στον τομέα της βιομηχανίας και των υπηρεσιών βασίζονται όλο και περισσότερο στις γνώσεις, η δυνατότητα καινοτομίας και η ευελιξία των επιχειρήσεων πρέπει, πράγματι, να συνδυασθούν με αυξημένο επαγγελματισμό και παροχή κινήτρων στους υπαλλήλους, βάσει κοινών στόχων αποδοτικότητας, επαγγελματισμού και προσωπικής ανάπτυξης, με την έννοια της αύξησης των επαγγελματικών τους προσόντων και του περιθωρίου έκφρασης των ικανοτήτων τους. Η καινοτομία και η προσαρμογή των επιχειρήσεων στις διαρθρωτικές αλλαγές και τις νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας προϋποθέτουν, πράγματι, τη δυνατότητα κατάρτισης των υπαλλήλων, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στις νέες επαγγελματικές απαιτήσεις.

⁽¹⁾ Βλ. την πρόσφατη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την ανακοίνωση της Επιτροπής «Πρόωθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη: Προτεραιότητες για το μέλλον» (27 Μαΐου 1998), ΕΕ C 235 της 27.7.1998, σ. 69.

⁽²⁾ Βλ. ιδιαίτερα τη γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το μέλλον της κοινωνικής προστασίας (28 Νοεμβρίου 1996), ΕΕ C 66 της 3.3.1997, καθώς και τη γνωμοδότηση για «Το κόστος της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ευρώπη», ΕΕ C 284 της 14.9.1998, σ. 25.

3.5. Όσον αφορά τις πρωτοβουλίες που προτίθεται να αναλάβει η Επιτροπή ως συνέπεια του διαλόγου που ξεκίνησε βάσει του Πράσινου Βιβλίου για την οργάνωση της εργασίας και των μεταγενέστερων σχετικών οδηγιών του έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου, η ΟΚΕ επιβεβαιώνει το ενδιαφέρον της για τον σταδιακό πειραματισμό με νέες συμμετοχικές μορφές οργάνωσης της εργασίας σε επίπεδο επιχειρήσεων ή — εάν συντρέχει περίπτωση — τομέων. Θεωρεί χρήσιμη προς τούτο την ανταλλαγή θετικών εμπειριών με τη συναφή μεταφορά τεχνογνωσίας και επαναλαμβάνει σχετικά την άποψη που έχει διατυπώσει στο παρελθόν, ότι οι νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας πρέπει να λάβουν υπόψη τη μεγάλη ποικιλία των καταστάσεων και δεν μπορούν, από την ίδια τους τη φύση, να μεταφραστούν σε πρότυπα με δυνατότητα καθολικής εφαρμογής⁽¹⁾. Πιστεύει, ωστόσο, ότι η εν λόγω διαδικασία μπορεί να ευνοηθεί από την αύξηση της συμμετοχής ιδίως των εργαζομένων που διαθέτουν ιδιαίτερα προσόντα στα προγράμματα παροχής κινήτρων για κατάρτιση στον επιχειρηματικό και τον δημόσιο τομέα.

Για αυτό το τελευταίο σημείο, θα ήταν ίσως χρήσιμο να αναλάβει η Επιτροπή μία πρωτοβουλία πολιτικού τύπου.

3.6. Καθώς, εξάλλου, ο σταδιακός πειραματισμός με νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας είναι εκ φύσεως αδιαχώριστος από τις ενδεχόμενες συμβατικές του επιπτώσεις, η ΟΚΕ θεωρεί επιθυμητό να μπορέσουν μελλοντικά να συναφθούν συμφωνίες και για την ευέλικτη και άλλες μορφές εργασίας, διευκρινίζοντας σαφώς ότι οποιαδήποτε λύση δοθεί δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να θίγει τη συμβατική αυτονομία των κοινωνικών εταίρων. Αξιόλογη συμβολή στη στοχοθέτηση των δυνατών τομέων παρέμβασης θα μπορούσε να παράσχει ο διάλογος που προτίθεται να προωθήσει η Επιτροπή με την πρόσφατη ανακοίνωσή της για τη λαθραία εργασία⁽²⁾.

3.7. Όσο για την πρόθεση που εκφράζει ρητώς η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της, να διαβουλευθεί εντός του τρέχοντος έτους με τους κοινωνικούς εταίρους σε σχέση με την ανάγκη κοινοτικής δράσης για την προστασία των τηλεεργαζομένων, η ΟΚΕ πιστεύει ότι, όπως έχουν σήμερα τα πράγματα, μία πρωτοβουλία αυτού του είδους απαιτεί προηγούμενη διασαφήνιση του θέματος και θεωρεί σκόπιμο να δημιουργηθούν ευκαιρίες για γενική συζήτηση μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, ώστε να καταστεί εφικτός ο «προσδιορισμός και η ανάλυση ενός κοινού ορισμού, πλαισίου και κατανόησης της έννοιας της τηλεεργασίας»⁽³⁾. Ταυτόχρονα, θα πρέπει ωστόσο να διασφαλισθεί, μέσω ελάχιστων κριτηρίων, η προστασία των δεδομένων που διαθέτουν οι επιχειρήσεις για τους εργαζόμενους σε όλη την ΕΕ και τα οποία έχουν προσωπικό ή εξατομικευτικό χαρακτήρα.

3.8. Γενικότερα, η ΟΚΕ επικροτεί την προσοχή που δίδει το πρόγραμμα στις δυνατότητες που παρέχει η κοινωνία των πληροφοριών για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, ιδίως

όσον αφορά την ισότητα των ευκαιριών και την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες, παραπέμποντας σε μία πρόσφατη σχετική γνωμοδότησή της⁽⁴⁾.

3.9. Η ΟΚΕ σημειώνει τη δέσμευση της Επιτροπής «να ενθαρρύνει την πληροφόρηση των εργαζομένων και τις διαβουλεύσεις με αυτούς σχετικά με τις αποφάσεις που τους αφορούν» και να αναπτύξει δράση για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για αυτό το θέμα σε εθνικό επίπεδο, δέσμευση η οποία επιβεβαιώνει την άποψη που η ΟΚΕ έχει εκφράσει αλλού⁽⁵⁾, ότι υπό τις παρούσες συνθήκες η βελτίωση των διαρθρώσεων επικοινωνίας εντός των επιχειρήσεων και η αύξηση των δυνατοτήτων συμμετοχής των εργαζομένων αποτελούν προϋποθέσεις για την επίτευξη των στόχων της επιχείρησης. Η ΟΚΕ πιστεύει, επίσης, ότι πρέπει να υπάρχει πραγματική διασφάλιση, σε εθνικό επίπεδο, των δικαιωμάτων ενημέρωσης, διαβούλευσης και — όπου προβλέπεται — συνδιαχείρισης που αναγνωρίζονται στους εκπροσώπους τους.

3.10. Όσον αφορά την πρόταση της Επιτροπής να παρουσιάσει το 1999 έκθεση για τη λειτουργία της οδηγίας για την ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης, η δημιουργία της οποίας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ευρωπαϊκή ανώνυμη εταιρεία, η ΟΚΕ παραπέμπει στη θέση που διατύπωνε σχετικά στη γνωμοδότησή της για το καταστατικό της ευρωπαϊκής εταιρείας⁽⁶⁾, όπου, υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα την αδυναμία επέκτασής σε όλα τα άλλα κράτη μέλη ενός προτύπου συμμετοχής που έχει υιοθετηθεί από ένα ή από λίγα μόνο ανάμεσά τους και την ανάγκη να μην μπορούν να παρακαμφθούν οι εθνικές διατάξεις περί συμμετοχής των εκπροσώπων των εργαζομένων στη διαχείριση σε περίπτωση συγχώνευσης με προσφύγη σε ένα ευρωπαϊκό νομικό μέσο, διατυπώνει προτάσεις για την αποφυγή επιβολής λύσεων αντίθετων προς τις θέσεις των ενεχόμενων μερών και αναγνωρίζει την ανάγκη αναζήτησης των κατάλληλων λύσεων μέσω διαπραγματεύσεων⁽⁷⁾.

3.11. Η ΟΚΕ επικροτεί την εφαρμογή των νέων νομικών διατάξεων για την προστασία των εργαζομένων, οι οποίες διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην ενεργό καταπολέμηση των κοινωνικο-επαγγελματικών υγειονομικών κινδύνων και στη μείωση του οικονομικού κόστους των επαγγελματικών ασθενειών. Είναι απαραίτητο να ενθαρρύνονται διαρ-

⁽¹⁾ Βλ. ιδιαίτερα τη γνωμοδότηση για την «Πράσινη Βίβλο: Σύμπραξη για μία νέα οργάνωση της εργασίας» (13.11.1997), ΕΕ C 73 της 9.3.1998.

⁽²⁾ COM(98) 219 τελικό.

⁽³⁾ Βλ. την προαναφερόμενη γνωμοδότηση για τη νέα οργάνωση της εργασίας, σημείο 3.7.7.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την κοινωνική διάσταση και την επίδραση στην αγορά εργασίας της κοινωνίας των πληροφοριών (26 Φεβρουαρίου 1998), ΕΕ C 129 της 27.4.1998.

⁽⁵⁾ Βλ. γνωμοδότηση της υποσημείωσης 6, σημείο 3.5.4.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση σχετικά με το «Καταστατικό της ευρωπαϊκής εταιρείας» (11 Δεκεμβρίου 1997), ΕΕ C 129 της 27.4.1998.

⁽⁷⁾ Πρβλ. την τελική έκθεση της Ομάδας Εμπειρογνομημόνων «European Systems of Worker Involvement» (Έκθεση Davignon), Μάιος 1997.

κώς, συν τοις άλλοις και με προγράμματα της Επιτροπής, οι δραστηριότητες που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της εφαρμογής αυτών των μέτρων. Η ΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο τμήμα του προγράμματος δράσης που αφορά τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της κοινωνικής προστασίας. Συμμεριζείται τη δήλωση της Επιτροπής ότι τα συστήματα κοινωνικής προστασίας της Ευρώπης πρέπει τώρα να προσαρμοσθούν, ώστε να καλύψουν καλύτερα την υφιστάμενη ζήτηση και να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες, τις μεταβαλλόμενες συνθήκες και την αυξανόμενη πίεση για μείωση του κόστους. Στο πλαίσιο αυτό, επιβάλλεται να διασφαλισθεί το ποιοτικά υψηλό επίπεδο της κοινωνικής πρόνοιας στην Ευρώπη. Επικροτεί ιδιαίτερα την πρόθεση της Επιτροπής να εστιασθεί στη βελτίωση της σύνδεσης των φορολογικών συστημάτων και των κοινωνικών παροχών με την απασχόληση και να προβεί σε περαιτέρω ανάλυση των δημογραφικών τάσεων. Καλεί την Επιτροπή να επεξεργασθεί, εντός λογικής χρονικής κλίμακας, προτάσεις για ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο επικουρικών συντάξεων, όπως ζητούσε και στη γνωμοδότησή της για το σχετικό Πρόσκειν Βιβλίο του 1997, και να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων επικουρικής συνταξιοδότησης των μισθωτών και των αυτοαπασχολούμενων που μετακινούνται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τις συστάσεις που διατύπωνε στη γνωμοδότησή της για τη σχετική πρόταση οδηγίας.

3.12. Οι δυνατότητες απασχόλησης και σταδιοδρομίας παραμένουν πολύ άνισα κατανομημένες μεταξύ ανδρών και γυναικών. Αυτή η ανισότητα αντικατοπτρίζεται εμφανώς στο σύνολο της κοινωνικής πολιτικής, καθιστώντας απαραίτητη τόσο μία γενική αναθεώρηση της σχέσης οικογένειας και απασχόλησης όσο και την άρση των διακρίσεων, οι οποίες, ακόμη και από άποψη ωραρίου, εμποδίζουν τη συμμετοχή των γυναικών στις δραστηριότητες κατάρτισης, ώστε να αυξηθεί η απασχολησιμότητα των γυναικών και να αξιοποιηθούν οι ικανότητές τους στους εργασιακούς χώρους. Προς τούτο, είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη σε κάθε τύπο πολιτικής οι ιδιαίτερες συνθήκες που προκύπτουν από τις διαφορές

πτυχές της διαφοράς φύλου. Σε όλα αυτά τα θέματα, η ΕΕ θα πρέπει να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής να εντάξει την ισότητα των ευκαιριών σε όλα τα σχετικά σχέδια πολιτικής και, ιδιαίτερα, στη στρατηγική για την απασχόληση. Υποδέχεται, επίσης, ευμενώς τις ειδικές δράσεις που προβλέπονται για τη βελτίωση της θέσης των γυναικών και την εισαγωγή της διάστασης του φύλου σε όλες τις σχετικές πτυχές της χάραξης των κοινοτικών πολιτικών.

3.13. Η ΟΚΕ θεωρεί σημαντικό το γεγονός, που συμφωνεί και με παλαιότερες εργασίες της, ότι το πρόγραμμα της Επιτροπής δεν εξαγγέλλει μόνο μία σειρά πρωτοβουλιών για την άρση των ποικίλων διακρίσεων που υπάρχουν στην κοινοτική αγορά εργασίας, αλλά αφιερώνει και μία ειδική παράγραφο στην εξωτερική διάσταση της κοινωνικής πολιτικής. Κατά τη γνώμη της, τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα εξαρτώνται, πράγματι, σε μεγάλο βαθμό από το οικονομικό δυναμικό και από το επίπεδο παραγωγικότητας κάθε χώρας. Η ΟΚΕ υποδέχεται, συνεπώς, ευνοϊκά την πρόθεση της Επιτροπής να συνεχίσει τον διάλογο για τα θεμελιώδη δικαιώματα βάσει της έκθεσης της «Επιτροπής των Σοφών». Επίσης ευνοϊκά υποδέχεται την πρόθεση της Επιτροπής να υποστηρίξει, ιδίως στο πλαίσιο της ΔΟΕ, την προώθηση των διεθνώς αναγνωρισμένων βασικών εργασιακών κανόνων και να επιδιώξει την αναβάθμιση της συνεργασίας με τη ΔΟΕ, τον ΠΟΕ και τον ΟΟΣΑ σε σχέση με αυτό το ζήτημα.

3.14. Η ΟΚΕ υποδέχεται ευμενώς την ίση αντιμετώπιση των μειονοτήτων στο εσωτερικό της ΕΕ και τις πολιτικές πρωτοβουλίες κατά της μισαλλοδοξίας, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

3.15. Η ΟΚΕ εφιστά την προσοχή στις νέες διατάξεις που περιέχονται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ για την πολιτική σχετικά με τη δημόσια υγεία και παραπέμπει στη γνωμοδότησή της για την «Εξέλιξη της πολιτικής για τη δημόσια υγεία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα», όπου παρέχεται λεπτομερέστερη επισκόπηση της εν λόγω πολιτικής.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Απόφασης του Συμβουλίου για τη θέσπιση μεσοπρόθεσμου προγράμματος κοινοτικής δράσης σχετικά με μέτρα παροχής κοινοτικής υποστήριξης στη δράση των κρατών μελών για την καταπολέμηση της βίας εις βάρος παιδιών, εφήβων και γυναικών (Πρόγραμμα Daphne) (2000-2004)»⁽¹⁾

(98/C 407/31)

Στις 14 Αυγούστου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης για την ίδρυση της ΕΟΚ, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 16 Ιουλίου 1998 με βάση εισηγητική έκθεση της κ. Christina Wahrolin.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

Στόχος της ανακοίνωσης της Επιτροπής είναι να ενισχυθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι πρωτοβουλίες, οι προσπάθειες και τα μέτρα για την αποτροπή της άσκησης βίας κατά παιδιών, νέων και γυναικών.

Η Επιτροπή προτείνει τα εξής:

- ένα πολυετές κοινοτικό πρόγραμμα (πρόγραμμα Daphne) για τη δημιουργία και την ενίσχυση ενός δικτύου μεταξύ μη κρατικών ιδρυμάτων της Κοινότητας,
- ειδικά μέτρα για την προστασία των παιδιών από πράξεις βίας, όπως μεταξύ άλλων η κατάρτιση στατιστικών, και πλήρη αξιοποίηση των υπηρεσιών της Europol για την αναζήτηση των παιδιών που εξαφανίζονται,
- μέτρα σε κοινοτικό επίπεδο πριν από το 1999.

2. Παρατηρήσεις της ΟΚΕ

2.1. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει πολύ αξιόλογες απόψεις, αλλά οι τελευταίες πρέπει να παρουσιαστούν με σαφέστερο και συνεκτικότερο τρόπο. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι πρόκειται για ένα άκρως περίπλοκο πρόβλημα του οποίου οι λύσεις και οι αιτίες πρέπει να συζητηθούν σε διάφορα επίπεδα.

2.2. Η βία κατά των γυναικών και των παιδιών είναι διαδεδομένη και παρατηρείται σε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Οι άνδρες που κακοποιούν γυναίκες και παιδιά ή διαπράττουν σεξουαλικά εγκλήματα είναι πάσης κοινωνικής προέλευσης και ηλικίας. Οι άνδρες αυτοί γνωρίζουν πολύ συχνά τις γυναίκες που κακοποιούν. Η βία ασκείται συνήθως κατ' οίκον. Για

το λόγο αυτό, η βία είναι συχνά «αόρατη» και πολλές φορές δεν καταγράφεται στις στατιστικές.

Ορισμένες κοινωνικές ομάδες είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στη βία και στα σεξουαλικά εγκλήματα, όπως π.χ. τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Αυτό οφείλεται αφενός μεν στο γεγονός ότι δυσκολεύονται να αποκαλύψουν ότι υπήρξαν θύματα βίας, αφετέρου δε στο γεγονός ότι πιθανόν να έχουν σχέση εξάρτησης από εκείνους που τους βοηθούν στην καθημερινή τους ζωή.

Ανάλογες καταστάσεις εξάρτησης μπορούν να προκύψουν μεταξύ παιδιών και ηλικιωμένων σε πολλές άλλες καταστάσεις όπου μια σχέση εξάρτησης αποτελεί το αντικείμενο αδιάτακτης εκμετάλλευσης από το ισχυρό μέρος της σχέσης.

Παρά τα πολυάριθμα μέτρα που έχουν ληφθεί από την κοινωνία κατά τα τελευταία χρόνια, η συγκεκριμένη βία εξακολουθεί να έχει μεγάλες διαστάσεις. Συνεπώς, για να εξαλειφθεί το σημαντικό αυτό κοινωνικό πρόβλημα, πρέπει να εξεταστούν σε μεγαλύτερο βαθμό οι αιτίες της βίας που ασκείται κατά των γυναικών. Πρόκειται συγκεκριμένα για την εικόνα που έχουν όσον αφορά τη γυναίκα η κοινωνία και τα μεμονωμένα άτομα. Εξακολουθούν να επικρατούν ορισμένες ξεπερασμένες αντιλήψεις όσον αφορά το ρόλο της γυναίκας. Οι προκαταλήψεις αυτές, που εκφράζονται άμεσα ή έμμεσα στις αντιλήψεις όσον αφορά την επικυριαρχία του άνδρα στη γυναίκα, πρέπει να καταπολεμηθούν σθεναρά. Οι προκαταλήψεις αυτές προσφέρουν το έδαφος για την εκδήλωση χρονομάτων βίας κατά των γυναικών. Συνεπώς, για να μπορέσουν να προταθούν κατάλληλα μέτρα για την καταπολέμηση της βίας αυτής, πρέπει να γίνουν καλύτερα γνωστές οι αιτίες στις οποίες οφείλεται η άσκηση βίας κατά των γυναικών.

Συνεπώς, τα θέματα που αφορούν τη βία κατά των γυναικών έχουν σχέση με τα θέματα ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, την κατανομή της εξουσίας μεταξύ των δύο φύλων και την εικόνα που έχουν οι άνδρες για τη γυναίκα. Η βία μπορεί να θεωρηθεί ως ακραίο παράδειγμα της ανισορροπίας που χαρακτηρίζει τη σχέση εξουσίας μεταξύ των δύο φύλων. Υπάρχουν και άλλα κοινωνικά φαινόμενα που έχουν στενή σχέση με τη βία κατά των παιδιών και των γυναικών και τα οποία αντικατοπτρίζουν με παρόμοιο τρόπο την ανισορροπία αυτή: η πορνεία, η πορνογραφία, η αμομιξία, η καταπίεση ανάλογα με το φύλο, και οι σεξουαλικές παρενοχλήσεις.

Η αντίληψη για τη γυναίκα που αντικατοπτρίζεται από τα φαινόμενα αυτά δεν συμφωνεί με τους στόχους περί ισότητας

⁽¹⁾ ΕΕ C 259 της 18.8.1998, σ. 2.

της ΕΕ που προϋποθέτουν ότι γυναίκες και άνδρες πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα, τα ίδια καθήκοντα και τις ίδιες ευκαιρίες σε όλους τους τομείς της ζωής. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι το πρόγραμμα Daphne θα συμβάλει στην επίτευξη του στόχου αυτού και στην κατοχύρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών ως ανθρωπίνων υπάρξεων.

2.3. Οι αντουργιοί

Η ΟΚΕ θα ήθελε επίσης να επισημάνει ότι, κατά τις συζητήσεις για τα προληπτικά μέτρα, πρέπει να ληφθούν υπόψη, για κατανοητούς λόγους, και τα άτομα που διαπράττουν αδικήματα, δηλαδή οι αντουργιοί. Μια παράλειψη του προγράμματος είναι ότι δεν γίνεται αναφορά στους τελευταίους. Θα έπρεπε να δοθεί απάντηση στα εξής ερωτήματα: Ποιος είναι εκείνος που κακοποιεί; Για ποιο λόγο το πράττει; Πως μπορεί να σταματήσει να συμπεριφέρεται με τον τρόπο αυτό;

Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι τα διαφορετικά είδη αντουργών απαιτούν διαφορετική μεταχείριση από το νόμο και τα προγράμματα. Οι έρευνες όσον αφορά τις αιτίες της βίας και τις μεθόδους αντιμετώπισης του προβλήματος αυτού μπορεί να δώσουν απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά. Η ΟΚΕ κρίνει ότι θα ήταν επιθυμητό να διατεθούν πόροι του προγράμματος για τις μεθόδους θεραπείας των αντουργών. Η ΟΚΕ έχει επισημάνει ότι το σύστημα παρακολούθησης διαφέρει από χώρα σε χώρα. Κρίνει ότι θα ήταν σκόπιμη μια ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των κρατών μελών τόσο για το σύστημα παρακολούθησης όσο και για τα διάφορα προγράμματα αποκατάστασης.

Στο προτεινόμενο πρόγραμμα γίνεται συχνά λόγος για μια ενημερωτική εκστρατεία, πράγμα που είναι ασφαλώς ιδιαίτερα σημαντικό. Ωστόσο, δεν προσιδιάζουν στο είδος αυτό εκστρατείας όλες οι κατηγορίες αντουργών. Τα αποτελέσματα της παγκόσμιας διάσκεψης για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών⁽¹⁾ για εμπορικούς σκοπούς έδειξαν σαφώς ότι οι παιδεραστές δύσκολα επηρεάζονται από το είδος αυτό εκστρατειών, αλλά, ότι αντίθετα, οι τελευταίες μπορούν να έχουν σημαντικές προληπτικές επιδράσεις στη μεγάλη πλειοψηφία των ανδρών οι οποίοι, παράλληλα με τις σεξουαλικές σχέσεις τους με ενήλικους, εκμεταλλεύονται επίσης και παιδιά.

3. Συνεργασία

Στο πρόγραμμα τονίζεται η ανάγκη συνεργασίας μεταξύ εθελοντικών οργανώσεων, καθώς επίσης και μεταξύ εθελοντικών οργανώσεων και αρχών, πράγμα το οποίο επικροτεί η ΟΚΕ. Για να ληφθούν υπόψη οι διάφορες εμπειρίες και γνώσεις που έχουν αποκτηθεί από τις διάφορες αρχές και τις εθελοντικές οργανώσεις, πρέπει να υποστηριχθούν διάφορες μορφές συνεργασίας.

4. Παιδιά

Η ΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι υπάρχουν διαφορετικοί ορισμοί της έννοιας «παιδί» λόγω πολιτιστικών και άλλων

αιτιών. Κατά συνέπεια, είναι επιθυμητή η εφαρμογή του Άρθρου 1 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των παιδιών, σύμφωνα με το οποίο ως παιδί θεωρείται κάθε άτομο ηλικίας 18 ετών, εκτός και αν το παιδί καθίσταται ενήλικο σε μικρότερη ηλικία σύμφωνα με το νόμο που ισχύει για τα παιδιά.

Όσον αφορά το Άρθρο 12 της εν λόγω Σύμβασης για τα παιδιά, το προτεινόμενο πρόγραμμα δράσης πρέπει να κατοχυρώνει το δικαίωμα των παιδιών να εκφράζονται για όλα τα θέματα που αφορούν την ωριμότητα και την ηλικία του παιδιού. Πρέπει επίσης να δημιουργηθούν και να υποστηριχθούν δίκτυα για τα παιδιά και τους νέους που αγωνίζονται για την προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών, καθώς επίσης και να εξασφαλιστεί η συμμετοχή των παιδιών στην κατάρτιση και την εφαρμογή των προγραμμάτων που τα αφορούν.

Η ΟΚΕ θα ήθελε επίσης να επισημάνει το γεγονός ότι τα παιδιά γυναικών που έχουν κακοποιηθεί βρίσκονται στο περιθώριο, και ότι είναι επιτακτικά αναγκαίο να ληφθούν επίσης υπόψη τα παιδιά που ζουν σε οικογένειες όπου η μητέρα κακοποιείται. Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα παιδιά, πρέπει, κατά συνέπεια, να θεωρούνται τα παιδιά αυτά ως ανεξάρτητα άτομα που έχουν τα ίδια ανάγκη υποστήριξης και βοήθειας. Τα αποτελέσματα ερευνών δείχνουν ότι η βία μεταδίδεται από τη μια γενιά στην άλλη και, για το λόγο αυτό, είναι επιτακτικά αναγκαίο και έχουν τα παιδιά τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τις εμπειρίες τους.

5. Υποψήφιες χώρες

Είναι ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι παρέχεται στις υποψήφιες χώρες η δυνατότητα συμμετοχής στο πρόγραμμα. Έφτασε η ώρα να ληφθεί υπόψη η κατάσταση των παιδιών στις χώρες αυτές και, ταυτόχρονα, να συνειδητοποιηθεί περισσότερο η κατάσταση αυτή από το κοινό και από τους φορείς που είναι αρμόδιοι για την εφαρμογή των νόμων. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη γνώσεων στον τομέα αυτό και, κατά συνέπεια, είναι άκρως σημαντικό να μεταδώσουν οι εθελοντικές οργανώσεις της Δύσεως τις στατικές εμπειρίες και γνώσεις τους. Πρέπει να προωθηθεί η ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών μεταξύ των υποψήφιων χωρών και των χωρών της Δυτικής Ευρώπης.

6. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Τα ΜΜΕ έχουν σημαντική επίδραση στη σημερινή κοινωνία και μπορούν, κατά συνέπεια, να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διάδοση των πληροφοριών. Πρέπει να ενθαρρυνθούν οι φορείς του τομέα των ΜΜΕ να χαράξουν στρατηγικές που να ενισχύουν το ρόλο των τελευταίων όσον αφορά την ποιοτική, ακριβή και δεοντολογική ενημέρωση για όλες τις πτυχές που αφορούν τη βία και τα σεξουαλικά εγκλήματα κατά των παιδιών και των γυναικών.

Η επικοινωνία μεταξύ των ατόμων γίνεται όλο και περισσότερο μέσω του Ίντερνετ, πράγμα που προσφέρει μεγάλες δυνατότητες ενημέρωσης και μπορεί να διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ οργανώσεων. Μπορούν να δημιουργηθούν τράπεζες γνώσεων όπου να συγκεντρώνονται διάφορα είδη πληροφοριών με συγκεντρωμένο και προσιτό τρόπο. Ωστόσο, η καθιέρωση της νέας αυτής τεχνικής έχει παρουσιάσει διάφορα

⁽¹⁾ Βλέπε στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με τίτλο «Εκμετάλλευση των παιδιών και σεξουαλικός τουρισμός» — ΕΕ C 284 της 14.9.1998, σ. 92, που καταρτίζεται από τον κ. Γεώργιο Σκλάβου.

προβλήματα. Η διάδοση παράνομου υλικού, π.χ. πορνογραφικού υλικού με παιδιά και πορνογραφικού υλικού με βίαιες σκηνές, διαδίδεται τώρα ευκολότερα πέραν των συνόρων. Δεδομένου ότι πρόκειται για παγκόσμιο πρόβλημα που υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα, απαιτείται η στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών.

7. Σύνοψη

Η ΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ιδιαίτερα τη θέση της Επιτροπής πως η βία κατά των γυναικών και των παιδιών πρέπει να θεωρηθεί ως σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η κακοποίηση και η σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών και των παιδιών θεωρείτο επί μεγάλο χρονικό διάστημα ως εσωτερική υπόθεση μιας οικογένειας. Οι σχετικές δηλώσεις της Επιτροπής αυξάνουν σημαντικά τις δυνατότητες καταπολέμησης της καταπίεσης των παιδιών και των γυναικών.

Επίσης, είναι ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι τονίζεται η σημασία των ενώσεων. Οι οργανώσεις αυτές διαθέτουν πλούσιες γνώσεις και εμπειρίες όσον αφορά το πρόβλημα της βίας που ασκείται κατά των γυναικών και των παιδιών.

Η ΟΚΕ θα ήθελε επίσης να εκφράσει την υποστήριξή της στην πρόταση για συλλογή και ανάλυση των επίσημων στατιστικών στοιχείων σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την κακοποίηση των παιδιών. Υποστηρίζει επίσης την πρόταση να συσταθεί στα κράτη μέλη η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Europol όχι μόνο για την αναζήτηση και τον εντοπισμό των εξαφανισμένων παιδιών, αλλά και ενδεχομένως για τη λήψη μέτρων κατά των αυτουργών και του οργανωμένου εγκλήματος.

Δεδομένου ότι πρόκειται για πρόβλημα που εξακολουθεί να υπάρχει σε όλες τις χώρες, είναι ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός ότι προτείνεται η συμμετοχή των υποψήφιων χωρών στο πρόγραμμα.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος»⁽¹⁾

(98/C 407/32)

Στις 3 Ιουλίου 1998 και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης ΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 16 Ιουνίου 1998, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Strasser.

Κατά την 357η Σύνοδο Ολομέλειας (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 101 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το καλοκαίρι του 1996, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μελέτες, με τη μορφή «Εγγράφων μακροπρόθεσμου προγραμματισμού», σχετικά με τους επιμέρους τομείς γεωργικών προϊόντων, μεταξύ των οποίων, και μια λεπτομερή μελέτη για την κατάσταση και τις μελλοντικές δυνατότητες ανάπτυξης των αγορών κρέατος στην κοινή εσωτερική αγορά.

1.2. Στη σχετική μελέτη, η οποία καλύπτει την περίοδο από το 2000 έως το 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις αρνητικές εξελίξεις όσον αφορά την κατανάλωση λόγω της κρίσης BSE (που εκδηλώθηκε στις αρχές του 1996), χρησιμοποίησε, μεταξύ άλλων, ως βάση για τις προγνώσεις της, τα ακόλουθα δεδομένα:

- από το 2000, λόγω των περιορισμών στις εξαγωγές βοείου κρέατος, που αποφασίσθηκαν από τη ΔΑΣΕ, το σύστημα των επιστροφών κατά την εξαγωγή θα εφαρμόζεται πλέον μόνο για ανώτατη ποσότητα 822 000 τόνων κρέατος·
- την προσχώρηση, έως το 2005, των περισσότερων κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, που είναι υποψήφια για ένταξη·
- τη σαφή αύξηση της παραγωγής μετά το 1999 στο τέλος του κύκλου ζωής των βοοειδών·
- την κατάσταση της κατανάλωσης, η οποία εξακολουθεί να είναι στάσιμη ή να σημειώνει μικρή κάμψη, επίσης ως συνέπεια της κρίσης BSE·
- επομένως, την αύξηση του όγκου των παρεμβάσεων, σε μέχρι και 1,5 εκατ. τόνους έως το 2005· και
- την απώλεια της δυνατότητας χειρισμών στην αγορά.

1.3. Ο τομέας του βοείου κρέατος, στο σύνολό του, υπέστη εξαιρετικά έντονη πίεση στα κράτη μέλη της ΕΕ, λόγω της κρίσης BSE. Οι δυσκολίες αυτές δεν έχουν ακόμη υπερνικηθεί. Σύμφωνα με ευρωπαϊκές στατιστικές, τα τελευταία χρόνια, το εισόδημα των βοοτρόφων είναι χαμηλότερο από τον κοινοτικό μέσο όρο και οι μεταρρυθμίσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές τόσο για αυτούς όσο και για όλους τους τομείς που προηγούνται και έπονται της παραγωγής βοείου κρέατος.

1.4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει την άποψη ότι μια αντιστάθμιση των απωλειών της τάξεως περίπου του 80 % είναι επαρκής.

1.5. Από την άλλη πλευρά, στο προοίμιο της πρότασης κανονισμού για την υφιστάμενη και τη μελλοντική οργάνωση αγοράς, αναφέρεται ως ένας από τους σημαντικότερους στόχους της ΚΓΠ ότι

«... η κοινή γεωργική πολιτική έχει ως σκοπό την επίτευξη των στόχων του άρθρου 39 της Συνθήκης, ..., τη σταθεροποίηση των αγορών και την εξασφάλιση ενός δικαίου βιοτικού επιπέδου για τη γεωργική κοινότητα...»

1.6. Οι προτάσεις για τη μεταρρύθμιση της οργάνωσης αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος αποσκοπούν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανικής κτηνοτροφίας, τόσο στην εσωτερική όσο και στις διεθνείς αγορές, στον περιορισμό των ποσοτικών παρεμβάσεων στην αγορά και στην αύξηση των άμεσων αντισταθμιστικών αποζημιώσεων στους παραγωγούς, εις βάρος των μέτρων υποστήριξης της αγοράς.

1.7. Ο νέος προσανατολισμός των άμεσων ενισχύσεων όσον αφορά την οργάνωση αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος καθιστά δυνατή τη μερική αντιστάθμιση των εισοδημάτων, μία πιο δίκαιη κατανομή, και, ταυτόχρονα, την αύξηση της ευελιξίας σε εθνική κλίμακα καθώς και την ανάληψη μιας πολύ πιο αποφασιστικής δέσμευσης ως προς την τήρηση των οικολογικών αρχών. Μια άλλη δικαιολογία που προβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη μεταρρύθμιση είναι ότι πρέπει να εξασφαλισθεί η ικανότητα χρηματοδότησης των γεωργικών οργάνωσης αγοράς σε μακροπρόθεσμη βάση.

1.8. Η επανάληψη των διαπραγματεύσεων για την περαιτέρω φιλελευθεροποίηση των διεθνών γεωργικών αγορών στους κόλπους του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και η αναμενόμενη διεύρυνση της ΕΕ, με την προσχώρηση των κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Κύπρου, αποτελούν επίσης λόγους για την πραγματοποίηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων σε σχέση με τη μελλοντική εξέλιξη της κοινής πολιτικής για την αγορά. Εξάλλου, με τη μεταρρύθμιση της οργάνωσης αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος, η Επιτροπή επιδιώκει να ανταποκριθεί περισσότερο στις προσδοκίες των καταναλωτών όσον αφορά, αφενός, μια καθαρή και φιλοπεριβαλλοντική διαδικασία παραγωγής για τη διάθεση προϊόντων ποιότητας στην αγορά, και, αφετέρου, τη διατήρηση μιας ποικιλόμορφης, πλούσιας σε παραδόσεις γεωργίας και των πολιτιστικών λειτουργιών της.

1.9. Στο κείμενο που ακολουθεί, το τμήμα υιοθετεί άποψη ως προς τις σημαντικότερες προτάσεις για τη μεταρρύθμιση της κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος. Μεταξύ των προτεινόμενων αλλαγών, υπάρχουν ορισμένες, όπως π.χ. η κατάργηση των παρεμβάσεων, η αντικατάστασή

⁽¹⁾ ΕΕ C 170 της 4.6.1998, σ. 13.

τους από ένα σύστημα ιδιωτικής αποθεματοποίησης και η καθιέρωση μιας βασικής τιμής στη θέση του σημερινού συστήματος παρεμβάσεων το 2002, για τις οποίες είναι αδύνατο να πραγματοποιηθεί μια εκτίμηση σήμερα σχετικά με την αποτελεσματικότητά τους.

2. Προτάσεις της Επιτροπής

2.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχοντας ως στόχο τη βελτίωση της ισορροπίας μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης, προτείνει τη μείωση του ύψους προστασίας των τιμών της αγοράς από το 2000, σε τρία στάδια, με ποσοστό 10 % για το καθένα, δηλαδή κατά 30 % συνολικά. Η τιμή παρέμβασης αντικαθίσταται από μια νέα βασική τιμή, η οποία από το 2002 θα ανέρχεται σε 1950 Ecu/1000 kg βοείου κρέατος. Στο σχετικό τομέα, η ισχύουσα ρύθμιση σχετικά με την παρέμβαση θα αντικατασταθεί από μια ρύθμιση για την ιδιωτική αποθεματοποίηση, κατά το πρότυπο της σημερινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του χοιρέιου κρέατος.

2.2. Οι άμεσες ενισχύσεις θα αυξηθούν επίσης σε τρεις φάσεις, ως εξής:

- για τους ταύρους, από 135 Ecu ανά ζώο σε 220 Ecu ανά ζώο·
- για τα βόδια, από 180,7 Ecu ανά ζώο σε 170 Ecu ανά κατηγορία ηλικίας·
- για τις θηλάζουσες αγελάδες, από 145 Ecu ανά ζώο σε 180 Ecu ανά ζώο.

Οι ενισχύσεις εκτατικοποίησης ανά ζώο και έτος πρόκειται να αυξηθούν από 36 Ecu ανά ζώο σε 100 Ecu ανά ζώο. Η προμείωση για σφαγή εκτός εποχής των βοδιών θα διατηρηθεί στα σημερινά επίπεδα (με την επιφύλαξη ορισμένων μικρών τροποποιήσεων), στο μέτρο που η παραγωγή βοδιών στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος είναι σημαντική. Μια περαιτέρω καινοτομία είναι επίσης ότι έως και 20 % των αιτήσεων προμείωσης για θηλάζουσες αγελάδες, που υποβάλλει κάθε γεωργός, μπορεί να σχετίζεται με τις δαμαλίδες.

2.3. Η προμείωση για αγελάδες γαλακτοπαραγωγής, που κυμαίνεται από 27,6 έως 45,4 Ecu ανά αγελάδα και έτος (ανάλογα με τη σημασία της ποσότητας γάλακτος που παράγεται σε ένα κράτος μέλος), θα καθορίζεται με βάση τις μονάδες προμείωσης για αγελάδες γαλακτοπαραγωγής, ώστε να αντισταθμίζονται οι κατ'αναλογία ζημιές ανά αγελάδα και ανά έτος από την πτώση της τιμής του κρέατος. Η εν λόγω προμείωση θα καθορίζεται με βάση «έναν υποθετικό αριθμό αγελάδων», ο οποίος θα υπολογίζεται σύμφωνα με την ποσότητα γάλακτος που παράγεται, με βάση μια μέση απόδοση σε γάλα ύψους 5 800 kg ανά αγελάδα και έτος.

2.4. Εκτός από τις ανωτέρω προμειώσεις, τα κράτη μέλη θα μπορούν, εντός ορισμένων ορίων, να χορηγούν, συνολικά καθορισμένα, πρόσθετα ποσά που διαθέτει η Κοινότητα, υπό τη μορφή ενισχύσεων ανά κεφαλή και/ή ανά εκτάριο λειβαδικής έκτασης. Στο εθνικό επίπεδο, θα ισχύουν μια σειρά από κοινοτικά κριτήρια και συμπληρωματικές ειδικές απαιτήσεις για το δείκτη πυκνότητας, προκειμένου να διασφαλισθεί ένας κατάλληλος έλεγχος της παραγωγής και να αποφευχθούν διακρίσεις.

2.5. Ο δείκτης πυκνότητας για τα αρσενικά βοοειδή και τις θηλάζουσες αγελάδες (συμπεριλαμβανομένων των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής) θα εξακολουθήσει να ανέρχεται σε 2 MXZ/ανά εκτάριο (ανώτατο όριο), ενώ για την αποκλειστική

διατήρηση αγελάδων γαλακτοπαραγωγής δεν προβλέπεται συντελεστής πυκνότητας. Οι παραγωγοί στην εκμετάλλευση των οποίων ο δείκτης πυκνότητας εκτρεφόμενων ζώων ανέρχεται σε 1,4 MXZ ανά εκτάριο (με κριτήριο το σύνολο των βοοειδών, που είναι ηλικίας άνω των 6 μηνών, και τις προβατίνες), και οι οποίοι εφαρμόζουν το λειβαδικό κτηνοτροφικό σύστημα, μπορούν να λαμβάνουν συμπληρωματική ενίσχυση ύψους 100 Ecu ανά ζώο. Το ανώτατο όριο των 90 ζώων στην περίπτωση των αρσενικών βοοειδών παραμένει αμετάβλητο.

2.6. Για τα αρσενικά βοοειδή, τις θηλάζουσες αγελάδες και τις αγελάδες γαλακτοπαραγωγής εξακολουθούν να ισχύουν οι υφιστάμενες εθνικές ή ατομικές ποσότητες αναφοράς με διάφορες μειώσεις στην περίπτωση των αρσενικών βοοειδών, ενώ για τις θηλάζουσες αγελάδες προβλέπεται μείωση κατά περισσότερο από 10 % του κοινοτικού μέσου όρου.

2.7. Η χορήγηση των προβλεφθεισών προμειώσεων προϋποθέτει τη μελλοντική καθιέρωση μιας κατάλληλης κεντρικής τράπεζας δεδομένων για τα βοοειδή, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 820/97, καθώς και την πλήρη καταγραφή του πληθυσμού τους και όλων των αλλαγών στα περιουσιακά στοιχεία μιας εκμετάλλευσης.

2.8. Προβλέπεται η δυνατότητα προσαρμογής των άμεσων ενισχύσεων στις εξελίξεις της παραγωγής, της παραγωγικότητας και της αγοράς, σύμφωνα με τη διαδικασία που θεσπίζεται στο άρθρο 43 της Συνθήκης ΕΚ.

3. Γενική εκτίμηση

3.1. Η ΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία, οι αλλαγές στην οργάνωση της αγοράς βοοειδών είναι απαραίτητες, προκειμένου να αντιμετωπισθούν στον αναγκαίο βαθμό προκλήσεις, στον τομέα της ευρωπαϊκής βιομηχανικής κτηνοτροφίας, όπως οι περιορισμοί που καθορίζονται στους κόλπους του ΠΟΕ, η περαιτέρω φιλελευθροποίηση των γεωργικών αγορών και η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένα σημαντικό στοιχείο της μεταρρύθμισης που προτείνει η Επιτροπή στον τομέα της οργάνωσης αγοράς βοείου κρέατος είναι η μείωση των θεσμικών τιμών κατά 30 % και η μερική αντιστάθμιση των απωλειών που προκύπτουν, μέσω της αύξησης των άμεσων ενισχύσεων, οι οποίες παρέχονται στους παραγωγούς. Η Επιτροπή υποστηρίζει την άποψη ότι, εκτός από τις υφιστάμενες ενισχύσεις, μπορούν να συμπεριληφθούν στα μέτρα υποστήριξης που προβλέπονται στο «μπλε κουτί» και οι πρόσθετες ενισχύσεις ανά ζώο, οι οποίες δεν θα τίθενται πλέον υπό αμφισβήτηση. Η ΟΚΕ εκφράζει αμφιβολίες σχετικά. Τονίζει ότι η μείωση των τιμών είναι δυνατή, υπό την προϋπόθεση ότι, εκτός από μια πλήρη αντιστάθμιση των απωλειών, η Επιτροπή θα είναι ήδη από τώρα σε θέση να εξηγήσει με πειστικό τρόπο στους ενδιαφερόμενους γεωργούς αν τα μέτρα που προβλέπει για τη σχετική αντιστάθμιση συμμορφώνονται με τους υφιστάμενους κανόνες του ΠΟΕ και θα διατηρηθούν μετά από τον επόμενο γύρο, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί.

3.2. Πάντως, η ΟΚΕ εκτιμά ότι οι ευρωπαίοι γεωργοί πρέπει να μπορούν να υπολογίζουν σε αξιόπιστες γενικές συνθήκες σε πιο μακροπρόθεσμη βάση.

3.2.1. Παρά την περαιτέρω εξέλιξη της ευρωπαϊκής αγοράς, οι γεωργοί χρειάζεται τελικά να απολαμβάνουν ένα βιοτικό επίπεδο παρόμοιο με εκείνο του υπόλοιπου πληθυσμού.

3.3. Από πολλές απόψεις, η εκτροπή βοοειδών έχει πολύ μεγάλη αξία για την εκμετάλλευση των αγροτικών και των μειονεκτικών περιοχών· στις περισσότερες περιπτώσεις, οι μεγάλες εκτάσεις που καλύπτουν τα λειβάδια δεν προσφέρουν πολλές εναλλακτικές δυνατότητες εκμετάλλευσης. Η μεταρρύθμιση της οργάνωσης αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος είναι αδύνατο να υλοποιηθεί αν δεν ληφθεί υπόψη αυτό το σημαντικό δεδομένο, δεδομένου ότι ήδη σήμερα, τα εισοδήματα των εκτροφών βοοειδών, ιδίως σε μειονεκτικές και ορεινές περιοχές πολλών περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδα. Η συρρίκνωση της συνολικής αποδοτικότητας στους τομείς της εκτροφής θηλαζουσών αγελάδων και της παραγωγής βοείου κρέατος έχει ιδιαίτερα σοβαρές συνέπειες για τους παραγωγούς σε μειονεκτικές περιοχές, ιδίως λόγω της μείωσης των τιμών των μοσχαριών. Η κατάσταση αυτή χρειάζεται να ληφθεί υπόψη κατά τον καθορισμό του βασικού αριθμού θηλαζουσών αγελάδων.

3.3.1. Η ανάγκη και ο βαθμός της μεταρρύθμισης εξαρτώνται όμως έντονα από τις εξελίξεις της εσωτερικής αγοράς και των αγορών τρίτων κρατών που πρέπει να αναμένονται οπωσδήποτε μετά το 2000. Η ΟΚΕ τονίζει ότι εμπειρογνώμονες σημαντικών οργανώσεων παραγωγών και επιχειρήσεων εμπορίας προβαίνουν σε εκτιμήσεις όσον αφορά τη μελλοντική εξέλιξη της αγοράς και της παραγωγής, οι οποίες διαφέρουν, εν μέρει σε μεγάλο βαθμό, από εκείνες της Επιτροπής.

3.4. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, μια νέα αύξηση της παραγωγής βοείου κρέατος στο τέλος του κύκλου ζωής των βοοειδών, στο βαθμό που παρατηρήθηκε πριν από τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ του 1992 δεν είναι εφικτή, δεδομένου ότι τα μέτρα για τον προσανατολισμό της παραγωγής (π.χ. καθιέρωση ατομικών και εθνικών ποσοστώσεων, πριμοδότηση ανά ζώο, ενίσχυση εκτατικοποίησης ...) απέφεραν καρπούς σε πλήρη και διαρκή βάση μόνο από το 1995. Οι πριμοδοτήσεις για τα μοσχάρια που καταβάλλονται από τα τέλη του 1996 είχαν ως αποτέλεσμα μια σαφή μείωση της παραγωγής βοοειδών.

3.4.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε δύο εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των εν λόγω ρυθμίσεων στον τομέα των μοσχαριών, στις οποίες προβαίνει τελικά σε έναν εξαιρετικά θετικό απολογισμό για το σύνολο της οικονομίας όσον αφορά την πριμοδότηση επένευστασίας. Η εκτίμηση που πραγματοποιεί για την πριμοδότηση της πρόωρης διάθεσης στην αγορά είναι επίσης θετική από μια άποψη περισσότερο ατομική· το βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο όφελος των δύο ανωτέρω μέτρων για τη συνολική παραγωγή βοείου κρέατος δικαιολογούσε, συνεπώς, τη μείωση της επιβάρυνσης του κοινοτικού προϋπολογισμού. Τα μέτρα αυτά επέτρεψαν να αντιμετωπισθεί με κατάλληλο τρόπο το πρόβλημα της συσσώρευσης δαπανηρών αποθεμάτων προς παρέμβαση και, ως αποτέλεσμα, να αποφευχθούν τελικά πρόσθετες υψηλές δαπάνες. Ωστόσο, στα «Έγγραφα μακροπρόθεσμου προγραμματισμού» τα μέτρα αυτά θεωρούνται ως προσωρινά.

3.4.2. Κατά την εκτίμηση των μελλοντικών εξελίξεων χρειάζεται ιδίως να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι αν η πολιτική σχετικά με τις ποσοστώσεις γάλακτος εξακολουθήσει να εφαρμόζεται έως το 2006, όπως προτείνεται, λόγω της αυξανόμενης απόδοσης γάλακτος ανά αγελάδα, η μείωση του πληθυσμού αγελάδων γαλακτοπαραγωγής και του αριθμού θηλαζουσών αγελάδων θα έχει ως αποτέλεσμα μια περαιτέρω συρρίκνωση της παραγωγής μοσχαριών γενικά⁽¹⁾. Για παράδειγμα, ο

συνολικός πληθυσμός αγελάδων μειώθηκε από το 1996 έως το 1997 κατά 340 000 αγελάδες (σύμφωνα με την απογραφή στην οποία προέβη η υπηρεσία Eurostat το Δεκέμβριο 1997). Τα επόμενα χρόνια και έως το 2005, αναμένεται μια μείωση του σημερινού αριθμού αγελάδων γαλακτοπαραγωγής (περίπου 21,5 εκατομμύρια, Eurostat, 1997, Ευρωπαϊκή Ένωση των 15) κατά 7-10 %, λόγω της ετήσιας αύξησης της απόδοσης, καθώς και μια μείωση του σημερινού αριθμού θηλαζουσών αγελάδων (περίπου 11,7 εκατομμύρια) κατά 10-20 %, λόγω του περιορισμού των ποσοστώσεων και της συνεκτίμησης των μοσχαριών. Τούτο θα επηρεάσει αισθητά τον όγκο της παραγωγής βοείου κρέατος και, κατά συνέπεια, την αγορά.

3.5. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η πίεση που θα ασκήσει η προσφορά στις αγορές βοείου κρέατος δεν θα είναι τόσο έντονη όσο προβλέπει η Επιτροπή, δεδομένου ότι,

- λαμβάνοντας υπόψη τα μέτρα που ελήφθησαν κατά τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ του 1992 και εκείνα που προτείνονται σε σχέση με τις σημερινές μεταρρυθμίσεις, δεν θα υπάρξει μια κυκλική αύξηση της παραγωγής στο βαθμό που είχε παρατηρηθεί στο παρελθόν·
- η διατήρηση των υφιστάμενων μέτρων για την καθοδήγηση της προσφοράς, όπως π.χ. η ρύθμιση για τη χορήγηση πριμοδοτήσεων για τα μοσχάρια, έχει, ενδεχομένως, ως αποτέλεσμα μια περαιτέρω μείωση·
- είναι πιθανό να αντιμετωπισθεί η κρίση BSE· και
- μπορεί να αναμένεται μια περαιτέρω βελτίωση και σταθεροποίηση της κατανάλωσης.

3.5.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη ότι με τη χρησιμοποίηση των διατιθέμενων και των ενδεχόμενων μέσων για τον προσανατολισμό της παραγωγής και την κατ'ακολουθία συρρίκνωση των τιμών βοείου κρέατος, η οποία θα είναι σαφώς πιο περιορισμένη, θα είναι δυνατό να διασφαλισθεί η λειτουργία της αγοράς στο σχετικό τομέα.

3.6. Η Επιτροπή δικαιολογεί την πρόταση για βαθμιαία μείωση του θεσμικού ύψους τιμών κατά 30 %, προβάλλοντας ακόμη το επιχείρημα ότι, κατ'αυτόν τον τρόπο, η κατανάλωση βοείου κρέατος στην Κοινότητα, η οποία είχε μειωθεί προς όφελος άλλων ειδών κρέατος, θα επανέλθει σε κανονικά επίπεδα, ενώ η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων βοείου κρέατος στις διεθνείς αγορές θα βελτιωθεί.

3.6.1. Όπως κατέδειξε η εξέλιξη των τιμών καταναλωτή μετά τη μεταρρύθμιση του 1992, οι χαμηλότερες τιμές δεν διοχετεύτηκαν πλήρως από το εμπόριο στους καταναλωτές. Λόγω της εμπειρίας αυτής, είναι αμφισβητήσιμο κατά πόσο, περαιτέρω μειώσεις των τιμών στο επίπεδο των παραγωγών θα επιτρέψουν μια αύξηση της κατανάλωσης στο βαθμό που αναμένεται.

3.6.2. Η ΟΚΕ φρονεί ότι, για την αναγκαία βελτίωση της κατανάλωσης, αντί για την εν λόγω μείωση των τιμών, είναι πολύ πιο σημαντική η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών σε σχέση με το προϊόν, μέσω π.χ. ενός εντονότερου προσανατολισμού προς την ποιότητα κατά την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά, μιας χρήσιμης επισήμανσης για την παροχή όλων των σημαντικών σχετικών πληροφοριών στον καταναλωτή, καθώς και της χρησιμοποίησης δοκιμασμένων μέσων για τα μέτρα που σχετίζονται με τη διάθεση στην αγορά.

3.7. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι, μέσω μιας μείωσης των τιμών, κατά πολύ χαμηλότερη του 30 %, το βόειο κρέας είναι επίσης δυνατό να καταστεί ανταγωνιστικό έναντι του έως και κατά

⁽¹⁾ Σύμφωνα με την υπηρεσία Eurostat, η αύξηση της απόδοσης γάλακτος ανά αγελάδα γαλακτοπαραγωγής τα τελευταία χρόνια είχε ως εξής: 1993/1994: +1,5 %· 1994/1995: +2,2 %· 1995/1996: +1,9 %· 1996/1997: +1,8 %.

10 % φθηνότερου χοιρινού κρέατος και του κρέατος πουλερικών, δεδομένου ότι και άλλοι παράγοντες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο σε σχέση με την ανταγωνιστικότητα του βοείου κρέατος.

3.7.1. Το Δεκέμβριο 1997, με την ευκαιρία της γενικής συζήτησης σχετικά με τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα δράσης 2000 για τον τομέα του βοείου κρέατος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δέχθηκε να πραγματοποιήσει μια ανάλυση των επιπτώσεων στους διάφορους τομείς της παραγωγής κρέατος, καθώς και της αλληλεπίδρασης μεταξύ διαφόρων ειδών κρέατος. Η ανάλυση αυτή δεν έχει υποβληθεί μέχρι σήμερα.

3.7.2. Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ θεωρεί ότι είναι απαραίτητη μια εκτίμηση της εξέλιξης της αγοράς κατά τον τελευταίο ενάμιση χρόνο, η οποία θα σχετίζεται με την επικαιρότητα και θα αιτιολογεί τις προβλέψεις για εκείνη την περίοδο.

3.8. Σε συμφωνία με τη γνωμοδότηση της 10ης/11ης Δεκεμβρίου 1997 (έγγρ. CES 1396/98, σημείο 3.3.5), η ΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη ότι είναι απαραίτητο να επιτευχθεί ένας συμβιβασμός μεταξύ των μέτρων για τον ποσοτικό περιορισμό της παραγωγής και μιας μείωσης των θεσμικών τιμών.

3.8.1. Η βελτίωση των υφιστάμενων μέσων αποτελεί την καλύτερη μέθοδο για τη διατήρηση των ιδιαίτερων ευρωπαϊκών προτύπων υγιεινής κατά την παραγωγή βοείου κρέατος, τα οποία κυμαίνονται από έναν γενικά αυστηρό έλεγχο της χρησιμοποίησης ορμονών και ορισμένων παχυντικών παραγόντων και την τήρηση περιβαλλοντικών απαιτήσεων ευρείας κλίμακας έως τη δυνατότητα παρακολούθησης της παραγωγής, κ.λπ.

3.8.2. Έτσι καθίσταται εντονότερη η διασφάλιση του προτύπου της ευρωπαϊκής γεωργίας, με την οποία ταυτίστηκαν πλήρως οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου του Δεκεμβρίου 1997.

3.9. Η ΟΚΕ τονίζει με κριτικό πνεύμα ότι η μερική μόνο αντιστάθμιση των εισοδημάτων δικαιολογείται, σύμφωνα με την Επιτροπή, από το γεγονός ότι η πτώση των τιμών είναι στην πραγματικότητα σαφώς χαμηλότερη από το ποσοστό του 30 % που αναφέρεται. Ωστόσο, αυτή η αποδοχή εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι αντίθετη με την απαισιόδοξη εκτίμηση στην οποία προέβη όσον αφορά την εξέλιξη της παραγωγής. Εξάλλου, η κατάργηση του καθεστώτος παρέμβασης, το επίμονο καθαρό πλεόνασμα και η περαιτέρω πτώση των τιμών των δημητριακών είναι αντιφατικές με την αποδοχή αυτή. Η παράλληλη μείωση των επιστροφών κατά τις εξαγωγές ή η μη εφαρμογή μέτρων για τον προσανατολισμό της παραγωγής καθιστούν την πίεση εκ μέρους των τιμών σαφώς πιο έντονη. Ευθύς εξ αρχής, χρειάζεται λοιπόν να προβλεφθεί μια επαρκής αντιστάθμιση.

3.10. Σε αντίθεση με την άποψη της Επιτροπής, η ΟΚΕ θεωρεί ότι δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί μεγάλος αριθμός εξαγωγών χωρίς επιστροφές. Την άποψη αυτή συμμερίζονται και τα κράτη μέλη που εξάγουν σημαντικές ποσότητες και θεωρούν τις εν λόγω εξαγωγές χρήσιμες για πολύ λίγες χώρες ή μόνο για τις αγορές όπου η ζήτηση είναι εξαιρετικά

εξειδικευμένη. Πολλές χώρες προορισμού στερούνται ιδίως της αναγκαίας αγοραστικής δύναμης όσον αφορά το βόειο κρέας. Η διατήρηση επαρκών μέτρων προστασίας έναντι τρίτων χωρών είναι απαραίτητη.

3.11. Μια εντελώς καινοτόμος προσέγγιση έγκειται στο διαχωρισμό της αντιστάθμισης μεταξύ ενός βασικού ποσού και συμπληρωματικών ενισχύσεων. Η Επιτροπή προτείνει τη μέθοδο αυτή με σκοπό να επιτρέψει μια ευέλικτη χρησιμοποίηση των μέσων, ανάλογα με τις περιφερειακές ανάγκες των διαφόρων κρατών μελών, καθώς και μια πιο δίκαιη κατανομή των διατιθέμενων κοινοτικών πόρων, με βάση τα εθνικά ποσοστά παραγωγής.

3.11.1. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέχει η Επιτροπή, τα βασικά χρηματικά ποσά αποτελούνται από το ύψος των ενισχύσεων πριν από τη μεταρρύθμιση και 50 % του ποσού κατά το οποίο αυξάνεται η συνολική χρημοδότηση. Το υπόλοιπο 50 % κατανέμεται μεταξύ των κρατών μελών, σε συνάρτηση με το ποσοστό συμμετοχής τους στην παραγωγή. Τα κράτη μέλη θα μπορούν στη συνέχεια να χορηγούν τα εν λόγω κονδύλια εντός ορισμένων ορίων και σύμφωνα με κοινές διατάξεις.

3.11.2. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή σε αυτή την εξαιρετικά ενδιαφέρουσα πρόταση, που επιτυγχάνει μία συμβατότητα με τις αρχές της κοινής εσωτερικής αγοράς και τρέπει τον κίνδυνο μιας επανεθνικοποίησης της οργάνωσης αγοράς. Οι πόροι που διατίθενται στα κράτη μέλη πρέπει να χορηγούνται εξ ολοκλήρου στους παραγωγούς.

3.11.3. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι η πτυχή αυτή θα πρέπει ακόμη να εξετασθεί με όσο το δυνατό πιο λεπτομερή τρόπο.

3.11.4. Ο προτεινόμενος διαχωρισμός μεταξύ ενός χρηματικού ποσού, το οποίο θα καταβάλλεται με ενιαίο τρόπο ανά την ΕΕ, και ενός χρηματικού ποσού που θα κατανέμεται σε εθνική κλίμακα, εντός ορισμένων ορίων, μπορεί τελικά να έχει ως αποτέλεσμα την κατάργηση της αρχής της «κοινής» πολιτικής στο σχετικό τομέα της οργάνωσης αγοράς και τη δημιουργία στρεβλώσεων του ανταγωνισμού μεταξύ διαφόρων κρατών μελών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να εξασφαλίσει την τήρηση της προαναφερθείσας αρχής, μέσω του ελέγχου της παροχής αυτών των πόρων.

3.12. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη ότι μια αντιστάθμιση των απωλειών της τάξεως του 80 % μόνο, όπως την προτείνει η Επιτροπή, δεν είναι δικαιολογημένη. Διαπιστώνει ακόμη και επικρίνει το γεγονός ότι περαιτέρω μειώσεις των τιμών και η τόνωση της ανταγωνιστικότητας συμβαδίζουν με αύξηση του κόστους της παραγωγής, λόγω των αυστηρότερων απαιτήσεων και της περιορισμένης αντιστάθμισης των εισοδημάτων. Εξάλλου, τονίζεται ότι, κατά την άποψη της ΟΚΕ, η αντιστάθμιση που προτείνει η Επιτροπή για την κάλυψη των σχετικών απωλειών δεν θα φθάσει το 80 % στα κράτη μέλη όσον αφορά τον τομέα του βοείου κρέατος. Ιδιαίτερα η καθιέρωση του ορίου των 2 ΜΧΖ θα έχει ως συνέπεια, η αντιστάθμιση σε πολλές εκμεταλλεύσεις και περιφέρειες να είναι σαφώς χαμηλότερη του 80 %, με αποτέλεσμα να εντείνονται οι ανισοροπίες κατά την κατανομή των πόρων.

3.13. Η ΟΚΕ εκφράζει το φόβο μήπως η πτώση της αποδοτικότητας της εκτροφής βοοειδών, ιδίως στις μειονεκτικές και τις αγροτικές περιοχές, προκαλέσει πρόσθετες πιέσεις, λόγω της μετατόπισης ή της επέκτασης του προβλήματος σε άλλους τομείς, ή αύξηση της απειρότητας και μια ανεπιθύμητη πρόσθετη πίεση σε μια ούτως ή άλλως εξαιρετικά τεταμένη αγορά απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 1997, περισσότερες από 1,7 εκατομμύρια εκμεταλλεύσεις δραστηριοποιήθηκαν στον τομέα του βοείου κρέατος. Ακόμη περισσότεροι είναι οι απασχολούμενοι στους τομείς που προηγούνται και έπονται της παραγωγής, οι οποίοι συνδέονται στενά με την μελλοντική εξέλιξη της εκτροφής βοοειδών.

3.14. Η ΟΚΕ, αφού εξέτασε με κριτικό πνεύμα τις προτάσεις της Επιτροπής, διαπιστώνει ότι ορισμένα από τα προτεινόμενα μέτρα σχετίζονται με ένα πρόσθετο φόρτο γραφειοκρατικών διεργασιών. Ο στόχος της απλούστευσης και της αύξησης της διαφάνειας των κανονισμών δεν επιτυγχάνεται για τους παραγωγούς, στους περισσότερους τομείς τουλάχιστον, δεδομένου ότι οι νέες, προβλεπόμενες ρυθμίσεις είναι ακόμη πιο πολύπλοκες. Τούτο συνεπάγεται ακόμη πρόσθετες δαπάνες για τους παραγωγούς· επιπλέον, δεν υφίστανται σαφείς ενδείξεις για την περαιτέρω εξέλιξη των εκμεταλλεύσεων.

4. Παρατηρήσεις σχετικά με τα διάφορα αντικείμενα της μεταρρύθμισης στον τομέα του βοείου κρέατος

4.1. Μείωση των τιμών κατά 30%, σε τρία στάδια

4.1.1. Όπως διαπιστώνει η ίδια η Επιτροπή, βάσει της προταθείσας μείωσης κατά 30%, οι τιμές θα εξακολουθήσουν να υπερβαίνουν εκείνες ορισμένων χωρών εξαγωγής όπως η Αυστραλία, η Αργεντινή ή η Βραζιλία, οι οποίες επηρεάζουν έντονα τις εξελίξεις των διεθνών αγορών. Επομένως, το τμήμα εκτιμά ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, η ΕΕ είναι αδύνατον να καταργήσει το σύστημα των επιστροφών κατά τις εξαγωγές· εξάλλου, ένα μεγάλο μέρος των εξαγωγών της προορίζεται για παραδοσιακές αγορές εξαγωγών (Ρωσία, Μέση Ανατολή, Αφρική), όπου η αύξηση της αγοραστικής δύναμης κατά τα επόμενα χρόνια, θα είναι πιο περιορισμένη σε σύγκριση με εκείνη των αναπτυσσόμενων περιφερειών της Ασίας.

4.1.2. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι η μείωση των τιμών ως ένα βαθμό είναι ασφαλώς αναπόφευκτη. Για τους προαναφερθέντες λόγους, το τμήμα θεωρεί την προτεινόμενη μείωση των τιμών ως υπερβολικά έντονη. Παρόμοια μείωση δεν δικαιολογείται και το τμήμα αδυνατεί τελικά να την υποστηρίξει στην παρούσα γνωμοδότηση και για το λόγο αυτό. Εξάλλου, η μείωση των τιμών είναι αποδεκτή μόνο αν εξασφαλισθούν πόροι για την αντιστάθμιση των απωλειών που προκύπτουν σχετικά.

4.2. Κατάργηση της παρέμβασης και καθιέρωση της ιδιωτικής αποθεματοποίησης (Άρθρο 24)

4.2.1. Την έμπνευση για την κατάργηση του συστήματος παρέμβασης και της αντικατάστασής του από την ιδιωτική αποθεματοποίηση έδωσε η αγορά χοιρέιου κρέατος. Ωστόσο, η εν λόγω αγορά διέπεται από άλλες, εν μέρει διαφορετικές, νομικές διατάξεις σε σύγκριση με την αγορά βοείου κρέατος, στους κόλπους της οποίας, ο κύκλος παραγωγής διαρκεί περισσότερο.

4.2.2. Η ΟΚΕ κατανοεί ασφαλώς τους λόγους που αναγκάζουν την Επιτροπή να καταργήσει πλήρως τις παρεμβάσεις· εν τούτοις, κατά την άποψή του, το εν λόγω καθεστώς θα πρέπει να διατηρηθεί, σε περίπτωση που εκδηλωθούν σοβαρές κρίσεις στην αγορά.

4.2.3. Η εξάλειψη της ρύθμισης σχετικά με την παρέμβαση συνεπάγεται την κατάργηση του υφιστάμενου συστήματος τιμών, διότι η ιδιωτική αποθεματοποίηση δεν αποτελεί πλήρως υποκατάστατο της δημόσιας παρέμβασης. Η ΟΚΕ φρονεί ότι, επί του παρόντος, είναι αδύνατο να εκτιμηθούν με ρεαλιστικό τρόπο οι συνέπειες της μετάβασης από το σύστημα της δημόσιας παρέμβασης στο σύστημα της ιδιωτικής αποθεματοποίησης το 2002. Συνεπώς, το θέμα της πλήρους κατάργησης χρειάζεται ακόμη να εξετασθεί με προσοχή σε ένα μεταγενέστερο στάδιο, στο μέτρο που οι συνέπειες της μεταρρύθμισης θα είναι δυνατό να εκτιμηθούν καλύτερα.

4.3. Άρθρο 4 (4) (Περιφερειακά και ατομικά ανώτατα όρια)

4.3.1. Η ΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η διατήρηση των ανώτατων ορίων θα συμβάλει στον προσανατολισμό της παραγωγής ως ένα βαθμό.

4.3.2. Ασφαλώς, θα πρέπει να αξιοποιηθούν όλες οι υφιστάμενες δυνατότητες για την απλούστευση του εν λόγω συστήματος. Η καθιέρωση ανώτατων ορίων ανά εκμετάλλευση για τις αγελάδες γαλακτοπαραγωγής, με την προτεινόμενη μορφή, αποτελεί στην πράξη μια πρόσθετη γραφειοκρατική επιβάρυνση για τους παραγωγούς.

4.4. Ειδική προμολόγηση για τα αρσενικά βοοειδή

4.4.1. Το καθεστώς της ειδικής προμολόγησης για τα αρσενικά βοοειδή καθίσταται συνολικά πιο περίπλοκο από το νέο σύστημα. Η στήριξη που παρέχεται ανάλογα με το αν πρόκειται για ζώα που δεν τυγχάνουν ενίσχυσης, ή για ζώα για τα οποία προβλέπονται μια ή δύο προμολογήσεις ή και πρόσθετες ενισχύσεις, διαφέρει αισθητά. Εξάλλου, το σύστημα των ενισχύσεων εκτατικοποίησης καθίσταται πιο πολύπλοκο. Συνεπώς, ενδέχεται να προκύψουν εντάσεις και στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων τομέων της παραγωγής.

4.4.2. Η ΟΚΕ εκφράζει την άποψη ότι οι διακρίσεις κατά τη χορήγηση προμολογήσεων πρέπει να δικαιολογηθούν με κατάλληλο τρόπο και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των διάφορων μορφών παραγωγής να αποφευχθούν.

4.4.3. Το ανώτατο όριο των 90 ζώων παρουσιάζει ένα πρόβλημα για τους παραγωγούς, η επίλυση του οποίου πρέπει να καταστεί δυνατή με βάση τις εθνικές ποσότητες αναφοράς των συγκεκριμένων κρατών μελών.

4.5. Άρθρο 5 (Προμολόγηση για σφαγή εκτός εποχής)

4.5.1. Η Επιτροπή οφείλει να περιγράψει τις θετικές συνέπειες του μέτρου αυτού για την αγορά βοείου κρέατος. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, η προμολόγηση για σφαγή εκτός εποχής πρέπει να διατηρηθεί μόνο στο μέτρο που είναι πράγματι αναγκαία για τη σταθεροποίηση της αγοράς σε περιφέρειες

όπου ένα μεγάλο μέρος των εκτρεφόμενων ζώων αποτελείται από βόδια.

4.6. Άρθρα 6 και 7 (Πριμοδότηση για θηλάζουσες αγελάδες)

4.6.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την επέκταση της χορηγούμενης πριμοδότησης για θηλάζουσες αγελάδες και στις δαμαλίδες, προκειμένου να αξιοποιηθεί ένα μέσο προσανατολισμού της παραγωγής. Τόσο η προβλεφθείσα μείωση των εθνικών ποσοτήτων αναφοράς όσο και το ανωτέρω μέτρο επιταχύνουν τη μείωση του πληθυσμού ζώων, πράγμα που θα επηρεάσει τον όγκο της παραγωγής.

4.6.2. Η ΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να πραγματοποιήσει μια εκτίμηση των επιπτώσεων του εν λόγω μέτρου στην μείωση της παραγωγής.

4.6.3. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι πρέπει να προβλεφθεί η διατήρηση των εθνικών πρόσθετων ενισχύσεων για την αντιστάθμιση των απωλειών και ότι οι πριμοδοτήσεις πρέπει να καταβάλλονται με όσο το δυνατό πιο γενικό τρόπο.

4.7. Άρθρα 10 και 11 (Δείκτης πυκνότητας και ενίσχυση εκτατικοποίησης)

4.7.1. Η νέα διάρθρωση της ενίσχυσης εκτατικοποίησης θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της συμμετοχής, παρά την ευκαία αύξηση της πριμοδότησης σε 100 Ecu ανά ζώο και έτος. Κατά πάσα πιθανότητα, σε ορισμένους τομείς της παραγωγής και περιφέρειες, οι παραγωγοί θα εξαιρεθούν πλήρως από τη διαδικασία παραγωγής, λόγω της συγχώνευσης όλων των κατηγοριών ζώων και της απαίτησης της εκτροφής στη βοσκή, παρά το γεγονός ότι ο αριθμός ζώων σε μια εκμετάλλευση είναι χαμηλότερος από 1,4 ΜΧΖ ανά εκτάριο. Εξάλλου, οι στόχοι των περιβαλλοντικών προγραμμάτων και ο κύκλος των συμμετεχόντων στα προγράμματα αυτά θα περιορισθούν έντονα και, για το λόγο αυτό, η τροποποίηση των κριτηρίων για τη χορήγηση πριμοδοτήσεων δεν είναι αποδεκτή.

4.7.2. Τα εν λόγω μέτρα θα έχει ως συνέπεια τον περαιτέρω περιορισμό του κύκλου δικαιούχων. Για το λόγο αυτό αλλά και επειδή το εν λόγω μέτρο θα έχει ακόμη αρνητικές συνέπειες για την εκμετάλλευση σε προβληματικές περιφέρειες, η ΟΚΕ δεν το υποστηρίζει.

4.8. Άρθρο 12 (Πριμοδότηση για αγελάδες γαλακτοπαραγωγής)

4.8.1. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ασφαλώς το γεγονός ότι η χορήγηση της πριμοδότησης για αγελάδες γαλακτοπαραγωγής αποσκοπεί στην αντιστάθμιση των απωλειών σε σχέση με το κρέας (ανά αγελάδα γαλακτοπαραγωγής).

4.8.2. Εν τούτοις, η ΟΚΕ τονίζει ότι ο μελλοντικός κοινοτικός μέσος όρος της απόδοσης γάλακτος (5 800 kg ανά αγελάδα), που λαμβάνεται ως βάση, οδηγεί σε μια εξαιρετικά διαφορετική θεώρηση της πραγματικής κατάστασης των αγελάδων στα διάφορα κράτη, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι δε λαμβάνεται υπόψη αν πρόκειται για αγελάδες παραγωγής κρέατος, συνδυασμένης παραγωγής ή γαλακτοπαραγωγής για την παραγωγή γάλακτος, οπότε οι απώλειες θα διαφέρουν έντονα, ανάλογα με την περίπτωση.

4.8.3. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη ότι η ρύθμιση αυτή οδηγεί σε πρόσθετες γραφειοκρατικές επιβαρύνσεις για τους

παραγωγούς και ότι πρέπει ιδίως να διασφαλισθεί μια πλήρης αντιστάθμιση των εισοδημάτων τους σε σχέση με την πτυχή του κρέατος, καθώς και για κάθε ζώο. Το προτεινόμενο πρότυπο δεν φαίνεται να παρέχει μια παρόμοια εγγύηση και θα έχει ως αποτέλεσμα την άδικη μεταχείριση των γεωργών. Συνεπώς, κατά τη χορήγηση των αντισταθμιστικών πληρωμών για την κάλυψη των απωλειών όσον αφορά το κρέας, χρειάζεται να θεσπισθεί μια ρύθμιση, ανεξάρτητα από αυτή που σχετίζεται με την πριμοδότηση για έναν υποθετικό αριθμό αγελάδων, βάσει της οποίας, θα εξασφαλίζεται μια πραγματική αντιστάθμιση ανά αγελάδα γαλακτοπαραγωγής.

4.9. Άρθρο 13 και επόμενα (Πρόσθετες κοινοτικές ενισχύσεις)

4.9.1. Η παροχή πρόσθετων ενισχύσεων με σκοπό την επίτευξη μεγαλύτερης ευελιξίας σε εθνική κλίμακα, μια πιο δίκαιη κατανομή και την υλοποίηση περιβαλλοντικών στόχων στο εθνικό επίπεδο αποτελεί μια εντελώς καινοτόμο προσέγγιση.

4.9.1.1. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ εκτιμά ότι η καταβολή πρόσθετων ενισχύσεων με βάση την έκταση και/ή τα ζώα καθιστά απαραίτητη την πραγματοποίηση μιας συζήτησης καθώς και την πληροφόρηση. Εξίσου αναγκαία είναι και η θέσπιση της υποχρέωσης, βάσει της οποίας, οι πόροι θα χρησιμοποιούνται για την αντιστάθμιση των απωλειών.

4.9.2. Οι ανισορροπίες από τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ του '92 είχαν και στον τομέα του βοείου κρέατος την ακόλουθη συνέπεια: σε ορισμένα κράτη μέλη διατυπώθηκε το αίτημα για κατανομή των κοινοτικών πόρων στο σχετικό τομέα, σε πλήρη συνάρτηση με τα εθνικά ποσοστά παραγωγής.

4.9.2.1. Επομένως, κατά την άποψη της ΟΚΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει ιδιαιτέρως να μεριμνήσει για μια ισορροπημένη κατανομή των πόρων κατά τη θέσπιση κριτηρίων σχετικά με τη χορήγηση πριμοδοτήσεων.

4.9.3. Η ΟΚΕ υποστηρίζει κατ'αρχήν το πρότυπο μιας πιο ευέλικτης διάθεσης των κοινοτικών πόρων, προκειμένου να καλυφθούν με πιο ικανοποιητικό τρόπο οι απαιτήσεις κάθε κράτους· ωστόσο, δεν είναι ουδόλως βέβαιη ότι η υποβληθείσα πρόταση αποτελεί ένα κατάλληλο και ιδίως επαρκές μέσο για την αντιστάθμιση φυσικών, διαρθρωτικών ή περιφερειακών μειονεκτημάτων.

4.9.3.1. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι η Επιτροπή πρέπει να λάβει πρόσθετα μέτρα, ιδίως στο διαρθρωτικό τομέα.

4.9.4. Η καθιέρωση τραπεζών δεδομένων για τα βοοειδή στα κράτη μέλη, θα οδηγήσει σε πρόσθετο φόρτο εργασίας και δαπάνες· τα πραγματικά πλεονεκτήματα αυτών των τραπεζών δεν είναι ακόμη επαρκώς σαφή. Οι δαπάνες που θα προκύψουν πρέπει να είναι δυνατό να δικαιολογηθούν, με την παροχή π.χ. της εγγύησης ότι η παρακολούθηση της παραγωγής βοείου κρέατος θα μπορεί να διασφαλισθεί. Ωστόσο, οι παραγωγοί δεν πρέπει να επιβαρυνθούν από πρόσθετες δαπάνες.

4.9.5. Εξάλλου, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, δημιουργείται η εντύπωση ότι θα υπάρξει αντιστάθμιση, βάσει των πρόσθετων ενισχύσεων, για μια ορισμένη κατηγορία παραγωγών σε όλους τους τομείς της παραγωγής ζώων, μόνο αν επιλεγεί η ορθή μορφή με την οποία θα χορηγούνται οι πριμοδοτήσεις (δηλ. ο συνδυασμός της πριμοδότησης ανά ζώο και /ή ανά έκταση).

4.9.5.1. Από την άλλη πλευρά, το τμήμα δεν είναι βέβαιο ότι διατίθενται τα αναγκαία μέσα για την υλοποίηση του σκοπού αυτού.

4.9.6. Όσον αφορά τις προβλεφθείσες προμολογήσεις για την αντιστάθμιση των εισοδημάτων, οι δαμαλίδες λαμβάνονται πολύ λίγο υπόψη. Επειδή μια γενική μείωση των τιμών για το βόειο κρέας επηρεάζει και αυτό το είδος, οι δαμαλίδες και τα μοσχάρια χρειάζεται επίσης να καλύπτονται από τις προμολογήσεις.

4.10. Άρθρο 21 (Απαγόρευση της χρησιμοποίησης ορισμένων ουσιών σε σχέση με τις αιτήσεις για τη χορήγηση προμολογήσεων βάσει κοινοτικών πόρων)

4.10.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει ανεπιφύλακτα το γεγονός ότι η χρησιμοποίηση ουσιών με ορμονική δράση ή κατά παράβαση της οδηγίας 96/23/ΕΚ εξακολουθεί να απαγορεύεται.

4.11. Άρθρο 22 (Προσαρμογή των προμολογήσεων)

4.11.1. Η πρόταση της Επιτροπής για προσαρμογή των προμολογήσεων, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο

άρθρο 43 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, στις εξελίξεις της παραγωγής, της παραγωγικότητας και της αγοράς είναι ανάγκη να αιτιολογηθεί επαρκώς. Πάντως, μια παρόμοια δυνατότητα συνεπάγεται αύξηση της ανασφάλειας των εκμεταλλεύσεων στις οποίες εκτρέφονται βοοειδή.

4.12. Άλλες απόψεις της ΟΚΕ

4.12.1. Η εκστρατεία της Επιτροπής για την ενίσχυση της διάθεσης στην αγορά θρεπτικού βοείου κρέατος υψηλής ποιότητας απέδειξε την αποτελεσματικότητά της και πρέπει να συμπληρωθεί στους στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 2. Κατά τη διάρκεια της κρίσης BSE, ιδίως, η εκστρατεία αυτή συνέβαλε έντονα στη διάθεση του εν λόγω προϊόντος στην αγορά· επιπλέον, είναι ένα μέτρο που επιτρέπεται δυνάμει των ρυθμίσεων που θεσπίζει ο ΠΟΕ.

4.12.1.1. Στο μέλλον πρέπει να διατεθούν πρόσθετοι κοινοτικοί πόροι για τους σκοπούς αυτούς. Εξάλλου, η ΟΚΕ αναμένει ότι το Συμβούλιο θα λάβει σύντομα μια θετική απόφαση για τους πόρους, οι οποίοι προς το παρόν δεν έχουν διατεθεί, και καλεί την Επιτροπή να περιγράψει τις επόμενες μεθόδους προσέγγισης του θέματος.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

- την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων», και
- την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3950/92 για τη θέσπιση συμπληρωματικής εισφοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων»⁽¹⁾

(98/C 407/33)

Στις 3 Ιουλίου 1998, και σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με τις ανωτέρω προτάσεις.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 24 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Kallio.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 101 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 13 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1. Τον Ιούλιο του 1997 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το πρόγραμμα δράσης της Ένωσης σχετικά με τη γεωργική πολιτική για την περίοδο 2000-2006. Η πρόταση κανονισμού που δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο του 1998 έχει σημαντικές διαφορές σε σχέση με τη πρόταση που είχε δημοσιευτεί τον Ιούλιο. Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ άρχισε το 1992 με την μείωση των τιμών πολλών γεωργικών προϊόντων. Η παρούσα πρόταση μεταρρύθμισης περιέχει περαιτέρω έντονη μείωση των θεσμικών τιμών και μερική αύξηση της άμεσης στήριξης. Πέρα από τις λεπτομερείς προτάσεις ανά τομέα, η Agenda περιέχει επίσης προτάσεις για οριζόντια θέματα, για τη διευρύνση της Ένωσης, για τον προϋπολογισμό καθώς και για τη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων. Στην παρούσα πρόταση αναφέρονται μόνο τα σημεία που επηρεάζουν σημαντικά τον γαλακτοκομικό τομέα.

1.2. Η Επιτροπή κρίνει αναγκαία τη μεταρρύθμιση λόγω των διαφόρων προβλημάτων της ΚΓΠ, τα οποία εν μέρει μόνο αντιμετωπίστηκαν κατά την μεταρρύθμιση του 1992. Αυτά ήταν, μεταξύ άλλων, η άνιση κατανομή της στήριξης στις περιφέρειες και στους παραγωγούς, οι οποίοι δεν βρίσκονται όλοι στην ίδια μειονεκτική θέση. Τούτο, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, είχε ως συνέπεια τη μείωση των γεωργικών δραστηριοτήτων και τις επιπτώσεις της σε πολλές περιφέρειες. Ταυτόχρονα η συγκέντρωση της παραγωγής σε ορισμένες περιφέρειες οδήγησε, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, σε υπερβολικά εντατικές καλλιέργειες, πράγμα που δημιούργησε στην κοινή γνώμη αρνητική εικόνα για τη γεωργία.

1.3. Η μεταρρύθμιση, κατά την άποψη της Επιτροπής, δικαιολογείται και με βάση εξωτερικούς παράγοντες, όπως η διευρύνση της Ένωσης, η οποία καθιστά απαραίτητη τη λήψη

μέτρων στον τομέα της αγοράς και των διοικητικών απλουστεύσεων, καθώς και οι υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο του ΠΟΕ και των επερχόμενων διαπραγματεύσεων. Εξάλλου η διεθνής κατάσταση της αγοράς και οι τιμές επηρεάζουν την κατάσταση στην Ευρώπη.

1.4. Οι προτάσεις της Επιτροπής που αφορούν τα προϊόντα του γαλακτοκομικού τομέα είναι οι ακόλουθες: προτείνεται να συνεχιστεί η εφαρμογή του καθεστώτος ποσοτώσεων έως τις 31.3.2006. Η Επιτροπή προτείνει αύξηση κατά 2% του συνόλου των ποσοτώσεων γάλακτος ανάλογα με την παραγωγή της ΕΕ εκ του οποίου το 1% να κατανεμηθεί στους νέους παραγωγούς και το άλλο 1% στους παραγωγούς των ορεινών μειονεκτικών περιοχών. Οι τιμές παρέμβασης προτείνεται να μειωθούν κατά 15% και η ενδεικτική τιμή του γάλακτος κατά 17% σε χρονική περίοδο τεσσάρων ετών από την 1.7.2000. Στην πρόταση καθορίζονται οι τιμές στήριξης για όλη την περίοδο της Agenda 2000. Η προτεινόμενη μείωση των τιμών είναι κατά 5% μεγαλύτερη σε σχέση με την πρόταση του Ιουλίου 97. Η μερική μείωση των τιμών θα αντισταθμιστεί με την προμείωση για τις αγελάδες γαλακτοπαραγωγής και την προμείωση του ενσιρωμένου αραβόσιτου, που τώρα η Επιτροπή θέλει να διατηρήσει, αποκλίνοντας από την πρόταση του Ιουλίου 97. Η διατήρηση της προμείωσης του ενσιρωμένου αραβόσιτου φαίνεται ότι είναι η αιτία της μείωσης των τιμών.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η παρούσα γνωμοδότηση βασίζεται στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ της 10ης και 11ης Δεκεμβρίου 1997 για τον τομέα αυτό και λαμβάνονται υπόψη οι σημαντικές αλλαγές που έχουν σημειωθεί στην πρόταση κανονισμού που δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο του 1998. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι η πρόταση του Μαρτίου 1998 είναι δυσκολότερο να εγχριθεί από ό,τι η πρόταση του Ιουλίου 1997. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ προτείνει η Επιτροπή να λάβει υπόψη της τις συστάσεις που αναφέρονται στην παρούσα γνωμοδότηση για την υπό εξέταση πρόταση.

2.2. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να συνεχιστεί η εφαρμογή του συστήματος ποσοτώσεων, αλλά η Επιτροπή θα πρέπει να διευκρινίσει τον τρόπο εφαρμογής

⁽¹⁾ ΕΕ C 170 της 4.6.1998, σ. 38-60.

του μετά τις 31.3.2006. Το σύστημα ποσοστώσεων και το σύστημα προμηδοτήσεων για τις αγελάδες γαλακτοπαραγωγής είναι πολύ σημαντικά από οικονομική άποψη για τους γαλακτοπαραγωγούς. Εξάλλου η διεύρυνση της ΕΕ προς Ανατολάς επηρεάζει το μέλλον της πολιτικής για το γάλα. Με την υφιστάμενη πρόταση παρέχονται δυνατότητες κερδοσκοπίας και δυσχεραίνεται ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για τους γαλακτοπαραγωγούς και τη συναφή βιομηχανία.

2.3. Η Επιτροπή θα πρέπει να λάβει υπόψη τα προβλήματα που αφορούν τις ποσοστώσεις και τα οποία υπάρχουν στις ελλειμματικές περιοχές των διαφόρων κρατών μελών ούτως ώστε να διατηρηθεί σταθερή η αγορά του γαλακτοκομικού τομέα στην Ένωση.

2.4. Κατά την άποψη της ΟΚΕ η προτεινόμενη μείωση των τιμών στην εσωτερική αγορά είναι μεγάλη, όταν το επίπεδο των τιμών των τροφίμων δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στη συζήτηση. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση της Επιτροπής επικεντρώνεται αποκλειστικά και μόνο στην επίτευξη της ανταγωνιστικότητας σε διεθνές επίπεδο και δεν δημιουργεί προϋποθέσεις δράσης για το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο. Στην Agenda δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η διασφάλιση μια πολυλειτουργικής, φιλικής προς περιβάλλον και διαφοροποιημένης γεωργίας που να βασίζεται στη βιώσιμη ανάπτυξη, και που ταυτόχρονα να εξασφαλίζει ένα αξιοπρεπές εισόδημα στους γεωργούς.

2.5. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η μείωση των τιμών θα πρέπει να αντισταθμίζεται πλήρως και ισόρροπα στους γαλακτοπαραγωγούς. Η μείωση των τιμών πλήττει κυρίως τις μειονεκτικές και ορεινές περιφέρειες όπου η θέση των γαλακτοπαραγωγών και της σχετικής βιομηχανίας είναι ασθενής και όπου δεν χορηγούνται προμηδοτήσεις για τον ενισχυμένο αραβόσιτο. Μειώνει δε τις θέσεις εργασίας στις περιοχές εκείνες όπου η ανάγκη είναι μεγαλύτερη και λιγότες οι δυνατότητες άσκησης άλλων δραστηριοτήτων.

2.6. Η ΟΚΕ δεν είναι πεπεισμένη ότι η μείωση των τιμών στήριξης οδηγεί στη μείωση των τιμών πώλησης και κατά συνέπεια στην αύξηση της κατανάλωσης. Η Επιτροπή θα πρέπει να διαθέτει έναν επαρκώς ταχύ και αποτελεσματικό μηχανισμό ελέγχου.

2.7. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση της Επιτροπής δεν λύνει τα προβλήματα σε τομείς για τους οποίους η ίδια η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι είναι απαραίτητη η μεταρρύθμιση ειδικότερα για εσωτερικούς λόγους. Στην αιτιολογία αναφέρεται ότι η κατανομή της στήριξης επικεντρώνεται κατά τρόπο άνισο σε περιφέρειες και σε παραγωγούς που δεν βρίσκονται όλοι σε μειονεκτική θέση. Παράδειγμα αυτού είναι η προμηδοποίηση του ενισχυμένου αραβόσιτου, που χορηγείται κυρίως σε ευημερούσες περιφέρειες, ενώ για τις περιφέρειες όπου δεν καλλιεργείται αραβόσιτος και όπου είναι διαφορετικό το σύστημα διατροφής δεν προτείνεται αντίστοιχης σημασίας οικονομική στήριξη.

2.8. Η ΟΚΕ ζητά, η προμηδοποίηση για την καλλιέργεια ενισχυμένου αραβόσιτου που αντιστοιχεί στη χορτονομή να

επεκταθεί και στις περιφέρειες εκείνες όπου λόγω κλιματικών συνθηκών ή του συστήματος γαλακτοπαραγωγής δεν είναι εφικτή η προμηδοποίηση αυτή. Για τη διαφύλαξη της βιώσιμης ανάπτυξης της γεωργίας ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη σχέση των τιμών των διαφόρων ακατέργαστων χορτονομών. Αυτό το ιδιαίτερο πρόβλημα εμφανίζεται κυρίως στις βόρειες και άλλες μειονεκτικές περιφέρειες όπου η αποδοτικότητα της χορτονομής σε σχέση με τα σιτηρά είναι ακόμη πιο χαμηλή. Πρέπει να προστατευθεί η ισόρροπη παραγωγή γάλακτος είτε αυτή βασίζεται στον αραβόσιτο, στη χορτονομή ή σε άλλα είδη ακατέργαστων χορτονομών. Στις αποφάσεις της Διάσκεψης Κορυφής του Λουξεμβούργου απαιτείται η επίλυση αυτών των προβλημάτων.

2.9. Η ΟΚΕ δεν είναι πεπεισμένη ότι η πρόταση υλοποιεί τους στόχους της Επιτροπής για την απλούστευση της οργάνωσης της αγοράς. Ορισμένα σημεία της πρότασης προϋποθέτουν πολύπλοκους διοικητικούς διακανονισμούς.

2.10. Η ΟΚΕ επισημαίνει ιδιαίτερος ότι το γάλα αποτελεί τη μεγαλύτερη γεωργική παραγωγή της ΕΕ. Σε όλες τις περιφέρειες υπάρχει παραγωγή γάλακτος και η σημασία της είναι εμφανής στις μειονεκτικές περιφέρειες πολλών χωρών της Ευρώπης.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Σύστημα ποσοστώσεων

3.1.1. Οι απόψεις των κρατών μελών για το σύστημα ποσοστώσεων διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους. Η κατάργηση του συστήματος ποσοστώσεων υποστηρίζεται κυρίως από χώρες όπου η διάρθρωση της παραγωγής γάλακτος και οι φυσικές συνθήκες είναι ευνοϊκές και οι εξαγωγές έχουν μεγάλη σημασία. Σε αυτή την ομάδα υπάγονται και χώρες όπου σε εθνικό επίπεδο η ανάπτυξη σε γάλα παρουσιάζει έλλειμμα. Υπέρ της διατήρησης του συστήματος ποσοστώσεων είναι οι χώρες όπου η διάρθρωση της παραγωγής του γάλακτος ή οι φυσικές συνθήκες αποδυναμώνουν την ανταγωνιστική τους ικανότητα. Οι υποστηρικτές του συστήματος ποσοστώσεων ισχυρίζονται ότι η κατάργηση των ποσοστώσεων θα αυξήσει την παραγωγή κυρίως στις ευημερούσες περιφέρειες σε βάρος των μειονεκτικών περιφερειών. Η αύξηση της παραγωγής θα επιφέρει μείωση των τιμών, πράγμα που θα επιδεινώσει ακόμη περισσότερο την θέση των παραγωγών, και ιδιαίτερα των παραγωγών των μειονεκτικών περιφερειών, οι οποίοι αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες.

3.1.2. Η σχεδιαζόμενη διεύρυνση της ΕΕ θα έχει και αυτή επιπτώσεις στο σύστημα ποσοστώσεων. Επισημαίνεται ότι τα νέα κράτη μέλη θα μπορέσουν να αυξήσουν σημαντικά την υφιστάμενη παραγωγή γάλακτος με τη χρησιμοποίηση των νέων τεχνολογιών και την εφαρμογή νέων μεθόδων παραγωγής. Εξάλλου ο καθορισμός των τιμών ευνοεί την ανάπτυξη της

παραγωγής των νέων κρατών μελών. Εάν καταργηθούν οι ποσοστώσεις και μειωθούν οι τιμές θα είναι δύσκολο για τα υφιστάμενα κράτη μέλη να ανταποκριθούν σε αυτή την ανάπτυξη. Τούτο θα διαταράξει την ισορροπία της αγοράς.

3.1.3. Η Επιτροπή προτείνει το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο, το οποίο διαφέρει σημαντικά από εκείνο των μεγάλων ανταγωνιστών μας. Το πρότυπο αυτό πρέπει να είναι η ορθολογική ανάπτυξη του όγκου της παραγωγής καθώς και η σταθερότητα των τιμών. Αν και το σύστημα ποσοστώσεων έχει αδυναμίες, λειτούργησε ωστόσο ως σταθεροποιητικός παράγοντας της αγοράς. Οι δαπάνες που αφορούν τον τομέα γάλακτος στο πλαίσιο του γεωργικού προϋπολογισμού της ΕΕ έχουν μειωθεί αισθητά.

3.1.4. Στην πρόταση της Επιτροπής αναφέρεται η σχέση ποσόστωσης και προμολόγησης ανά αγελάδα μέσω του προτύπου «αγελάδα δείγμα». Η σχέση αυτή μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τη σημερινή οικονομική αξία της ποσόστωσης. Οι χώρες με χαμηλό επίπεδο παραγωγής θεωρούν άδικο το πρότυπο «αγελάδα δείγμα». Οι γαλακτοπαραγωγοί που θέλουν να χρησιμοποιήσουν τις ποσοστώσεις δεν γνωρίζουν ακριβώς αν ενδείκνυται να υποστηρίξουν τις ποσοστώσεις και τις μελλοντικές προμολογήσεις για τις αγελάδες για την περίοδο που καλύπτει η Agenda ή να περιμένουν τη λήξη τους. Δεν πρέπει να υπάρχει καμιά αβεβαιότητα επ' αυτού.

3.1.5. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τις συμπληρωματικές ποσοστώσεις μόνον εάν το επιτρέπουν οι συνθήκες της αγοράς. Με αυτή την προϋπόθεση η ΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής για το σχεδιασμό ειδικού συστήματος για τους νέους παραγωγούς με την αύξηση των ποσοστώσεων για παράδειγμα, αλλά κατά τη γνώμη της η συμπληρωματική ποσόστωση για τις ορεινές περιοχές δεν συμβάλλει στην αύξηση της αποδοτικότητας των μειονεκτικών περιφερειών όπως η προμολόγηση του ενσιρωμένου αραβόσιτου. Η Επιτροπή θα πρέπει να βρει λύσεις στο θέμα των ποσοστώσεων που υπάρχει σε ορισμένα κράτη μέλη, με τη θέσπιση κυρίως εσωτερικών καθεστώτων ούτως ώστε να μην διαταραχθεί η σταθερότητα της αγοράς στο σύνολο της ΕΕ.

3.1.6. Δεδομένου ότι το σύστημα των ποσοστώσεων θα διατηρηθεί έως το 2006, η ΟΚΕ υποστηρίζει τις απόψεις που έχουν εκφραστεί εφόσον το σύστημα αυτό έχει αποδειχθεί σημαντικό και λειτουργικό για τον προσανατολισμό της αγοράς.

3.2. Μείωση των τιμών

3.2.1. Η Επιτροπή προτείνει σε τέσσερις φάσεις την μείωση των τιμών στήριξης κατά 15 % και κατά 17 % των ενδεικτικών τιμών. Η μείωση αυτή είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από το 10 % που προτεινόταν τον Ιούλιο του 1997. Η Επιτροπή θεωρεί ότι με την πρότασή της θα ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα του τομέα του γάλακτος, και ότι οι ποσοστώσεις γάλακτος θα αυξηθούν και θα διατηρηθεί η προμολόγηση για τον ενσιρωμένο αραβόσιτο. Επίσης η διεύρυνση της ΕΕ καθιστά ακόμη πιο απαραίτητη την νέα οργάνωση της αγοράς πράγμα που συνεπάγεται τη μείωση των τιμών, και την ενδεχόμενη κατάργηση στο μέλλον των επιδοτήσεων κατά τις εξαγωγές των προϊόντων αυτών.

3.2.2. Η ΟΚΕ, τον Δεκέμβριο του 1997, σε γνωμοδότησή της υποστήριξε τους στόχους που αφορούν την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας υπό την προϋπόθεση να σταθεροποιηθεί το εισόδημα των γαλακτοπαραγωγών και να διασφαλιστεί ότι θα μπορούν να συνεχίζουν να παράγουν γάλα παντού στην ΕΕ, και κυρίως στις μειονεκτικές και ορεινές περιοχές. Η μείωση των τιμών που προτείνεται τώρα μαζί με τα μέτρα αντιστάθμισης δεν ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις που έχει θέσει η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της σε ό,τι αφορά την σταθερότητα του εισοδήματος των γαλακτοπαραγωγών κυρίως των μειονεκτικών και ορεινών περιοχών. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να αυξηθούν οι άμεσες ενισχύσεις. Εάν το Συμβούλιο προσανατολιστεί στο σύστημα που προτείνει η Επιτροπή (μείωση των τιμών — αντισταθμιστικές ενισχύσεις για την εκτροφή αγελάδων — αύξηση των ποσοστώσεων), θα είναι απόλυτα αναγκαία η πλήρης αντιστάθμιση της μείωσης των τιμών.

3.2.3. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η μείωση των τιμών στήριξης δεν θα συμβάλει στην τόνωση της κατανάλωσης. Σε πολλές χώρες η κατανάλωση προϊόντων γάλακτος είναι μεν υψηλή αλλά δεν συνοδεύεται από κάποια ιδιαίτερη ελαστικότητα των τιμών των βασικών προϊόντων. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι οι γαλακτοπαραγωγοί θα είναι οι πρώτοι που θα υποστούν τις συνέπειες της μείωσης των τιμών, και ότι ο τομέας που θα επωφεληθεί περισσότερο από αυτή, ιδιαίτερα στη εσωτερική αγορά, θα είναι ο τομέας του εμπορίου. Για το θέμα αυτό η Επιτροπή θα πρέπει να δώσει συμπληρωματικές εξηγήσεις όσον αφορά τις επιπτώσεις της μείωσης των τιμών στην αγορά και στην κατανάλωση.

3.2.4. Η μείωση των τιμών θα διευκολύνει την ένταξη των νέων κρατών στην ΕΕ. Οι τιμές των γεωργικών προϊόντων των υποψήφιων χωρών είναι κατά πολύ κατώτερες των τιμών που ισχύουν στα υφιστάμενα κράτη μέλη. Η σημαντική μείωση των τιμών που προτείνεται τώρα για τα γεωργικά προϊόντα καθώς και η εν μέρει μόνο αντιστάθμιση καθιστά δυνατή την πραγματοποίηση οικονομιών ακόμη και σε ό,τι αφορά την ένταξη των νέων κρατών. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι η διεύρυνση της ΕΕ δεν πρέπει να γίνει σε βάρος της γεωργίας των υφιστάμενων κρατών μελών. Η διεύρυνση της ΕΕ πρέπει να γίνει στο πλαίσιο των περιορισμένων δημοσιονομικών προβλέψεων που έχουν προταθεί.

3.2.5. Στόχος της μείωσης των τιμών είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικής ικανότητας των γαλακτοκομικών προϊόντων της Ένωσης στην παγκόσμια αγορά. Οι τιμές αυτές δεν αντισταθμίζουν τις προηγούμενες δαπάνες παραγωγής των χωρών. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η μείωση των τιμών που προτείνει η Επιτροπή δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη. Εξάλλου δεν είναι βέβαιο κατά πόσο η προτεινόμενη μείωση θα συμβάλει πραγματικά στην επίτευξη των στόχων που συνδέονται με τη μεταρρύθμιση. Είναι σημαντικό να βελτιωθεί η ανταγωνιστική ικανότητα των γαλακτοκομικών προϊόντων της Ένωσης στην διεθνή αγορά, ταυτόχρονα όμως υπενθυμίζεται ότι το 90 % της ευρωπαϊκής γαλακτοπαραγωγής παραμένει στην εσωτερική αγορά. Ο όγκος παραγωγής του γαλακτοκομικού τομέα απορροφάται από τις μεγάλες εγχώριες αγορές της ΕΕ.

3.3. Αντιστάθμιση

3.3.1. Η Επιτροπή προτείνει την αντιστάθμιση της μείωσης των τιμών με προμιοδότηση για τις αγελάδες και με συμπληρωματικές προμιοδοτήσεις ανά εκμετάλλευση, καθώς και με προμιοδότηση των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής στον τομέα του βοείου κρέατος. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι η αντιστάθμιση πρέπει να είναι πλήρης και διαρκής σε όλες τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

3.3.2. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, μια προμιοδότηση βάσης για τις αγελάδες, υπολογιζόμενη με βάση τη μέση απόδοση γάλακτος στην Ένωση, αποτελεί τεχνικά δίκαιο μέσο για την αντιστάθμιση σε κάθε εκμετάλλευση της μείωσης των τιμών γάλακτος, όταν η αντιστάθμιση δεν μπορεί πλέον να συμπεριληφθεί στην τιμή του γάλακτος. Το τμήμα εκφράζει τη λύπη του που η αυτή η μελλοντικά εφαρμόσιμη αντιστάθμιση δεν περιλαμβάνεται στην πρόταση του Ιουλίου 1997 έστω κι αν η μείωση της τιμής γάλακτος είναι μεγαλύτερη.

3.3.3. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, η Επιτροπή ορθά έπραξε όταν επέτρεψε την πληρωμή των συμπληρωματικών προμιοδοτήσεων για τις αγελάδες προαιρετικά ανά κράτος μέλος είτε ως βοήθεια ανά μονάδα ζώου είτε ως ενίσχυση ανά εκτάριο. Ως προς αυτό, η νέα πρόταση αποκλίνει από την πρόταση του Ιουλίου 1997. Πράγματι, το κάθε κράτος μέλος θα διαθέτει κάποια περιθώρια χειρισμών ώστε να διαθέτει κατά την κρίση του ένα τμήμα των άμεσων αυτών ενισχύσεων. Πρόκειται για μια αυξανόμενη επανεθνικοποίηση της γεωργικής πολιτικής, η οποία δεν μπορεί παρά να καταλήξει σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ περιφερειών του ίδιου κράτους μέλους, πράγμα που αντιτίθεται στην ίδια την αρχή της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς.

3.3.4. Εξ ορισμού, η ενίσχυση ανά εκτάριο που χορηγείται στους μόνιμους βοσκότοπους δεν είναι προσαρμοσμένη στις ειδικές συνθήκες όλων των κρατών μελών. Και για το λόγο αυτό η ΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθεί στον ορισμό αυτό ο όρος «προσωρινό». Πράγματι, υπάρχουν παρόμοιοι βοσκότοποι ιδιαίτερα στις βόρειες καλλιεργήσιμες ζώνες όπου το χορτάρι θα πρέπει να ανανεώνεται τακτικά λόγω της σύντομης διάρκειας της περιόδου βλάστησης και των ζημιών που προκαλεί ο πάγος.

3.3.5. Η Επιτροπή προτείνει, προκειμένου να αντισταθμιστεί η μείωση της τιμής του βοείου κρέατος, προμιοδοτήσεις για τις αγελάδες και συμπληρωματικές ενισχύσεις που θα πρέπει να συμπεριληφθούν στις ενισχύσεις που προβλέπονται για κάθε χώρα και που αφορούν το κρέας. Η θέσπιση προμιοδοτήσεων για την γαλακτοπαραγωγική αγελάδα αντιστρόφως ανάλογη με την μέση απόδοση των αγελάδων αποτελεί, κατά την άποψη του τμήματος, ένα τεχνητό μέσο επιλογής μιας δίκαιης ενίσχυσης προκειμένου να αντιμετωπιστεί η μείωση της τιμής κρέατος. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι η Επιτροπή θα πρέπει να καταβάλει προσπάθεια για τη δημιουργία ενός απλούστερου συστήματος που να καθορίζει ορθότερα τη σχέση ενίσχυσης και ποσότητας βοείου κρέατος που πωλείται από τη συγκεκριμένη γεωργική εκμετάλλευση. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η συμπληρωματική ενίσχυση, που διέπεται από τις εθνικές διατάξεις, θα πρέπει να χορηγείται ανά μονάδα ζώου ή ανά εκτάριο βοσκότοπου, λαμβανομένης υπόψη της διόρθωσης της ενίσχυσης που χορηγείται στους μόνιμους

βοσκότοπους και η οποία προτείνεται στην προηγούμενη παράγραφο. Η ΟΚΕ ωστόσο δεν αποδέχεται να μειωθεί η ενίσχυση περισσότερο από ό,τι προτάθηκε τον Ιούλιο του 1997.

3.3.6. Τέλος η Επιτροπή προτείνει για τη μερική αντιστάθμιση των γαλακτοπαραγωγών και των παραγωγών κρέατος να διατηρηθεί η προμιοδότηση του ενσιρωμένου αραβόσιτου. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι για την ακατέργαστη χορτονομή αυτών των περιοχών, πρέπει να δημιουργηθεί ένα σύστημα στήριξης που να επιτρέπει σε αυτές τις καλλιέργειες να είναι ανταγωνιστικές απέναντι στον αραβόσιτο για τον οποίο χορηγείται ενίσχυση. Λύση αυτού θα μπορούσε να είναι, για παράδειγμα, η αύξηση των ενισχύσεων που προβλέπονται για κάθε χώρα. Ένα τέτοιο μέτρο είναι απαραίτητο σε κατάσταση ανοιχτού ανταγωνισμού για τα γαλακτοκομικά προϊόντα, διότι οι δαπάνες για τη χορτονομή αποτελούν σημαντικό τμήμα του κόστους που συνδέεται με την παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων. Η Επιτροπή θα πρέπει να λύσει το ειδικό πρόβλημα ορισμένων μειονεκτικών περιοχών όσον αφορά την τιμή των ζωοτροφών, ή την τιμή της ακατέργαστης χορτονομής που για τις αγελάδες έχει παραμείνει υψηλότερη από την τιμή των δημητριακών στο εσωτερικό της ΕΕ. Στις εν λόγω μειονεκτικές περιοχές συμπεριλαμβάνονται περιοχές της Σκανδιναβίας, ορεινές ή ημιορεινές περιοχές, καθώς και άλλες παρόμοιες περιοχές που υπάρχουν στις περισσότερες χώρες παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων στην ΕΕ, όπου δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί το σύστημα εντατικής εκτροφής που βασίζεται στη καλλιέργεια ενσιρωμένου αραβόσιτου.

3.3.7. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι οι συμπληρωματικές ποσοστώσεις που προτείνονται για τις ορεινές ζώνες, και στις οποίες δεν συμπεριλαμβάνεται προμιοδότηση, δεν αποτελούν δίκαιη αντιστάθμιση όσον αφορά τη διατήρηση της προμιοδοτήσης για τον ενσιρωμένο αραβόσιτο. Οι συμπληρωματικές ποσοστώσεις προορίζονται για τις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα αποδοτικότητας και που αναζητούν να καταπολεμήσουν τη μείωση της γαλακτοπαραγωγής τους ιδιαίτερα μέσω της βελτίωσης της αποδοτικότητας. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η αρχή «περισσότερη δουλειά για λιγότερα χρήματα» που εφαρμόζεται στις ορεινές περιοχές δεν είναι η κατάλληλη αντιστάθμιση της μείωσης της τιμής του γάλακτος, όπως συμβαίνει με την ενίσχυση στις ευνοημένες ζώνες όπου καλλιεργείται ο αραβόσιτος.

3.4. Άλλες παρατηρήσεις

3.4.1. Η ΟΚΕ αντιμετωπίζει με ενδιαφέρον την ελευθερία που παραχωρεί η Επιτροπή στα κράτη μέλη όσον αφορά ορισμένες προμιοδοτήσεις. Εκτιμά δε ότι όντως ορισμένες περιοχές και ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά πρέπει να ληφθούν περισσότερο υπόψη. Τούτο βέβαια δεν πρέπει να οδηγήσει στη βαθμιαία μείωση, σε εθνική κλίμακα, των εισοδημάτων των γαλακτοπαραγωγών τα οποία προέρχονται από ενισχύσεις που χορηγούνται μέσω ενός αποκεντρωμένου προτύπου, ούτε βέβαια και στη στρέβλωση του ανταγωνισμού ως συνέπεια του νέου συστήματος.

3.4.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί με το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο που προτείνει η Επιτροπή. Ωστόσο, η προτεινόμενη μεταρρύθμιση παρουσιάζει αντιφάσεις όσον αφορά τους στόχους του προτύπου, και για το λόγο αυτό η ΟΚΕ εκφράζει τις αμφιβολίες της για το αν η πρόταση συμβάλλει στην επίτευξη των θεμελιωδών στόχων που έχουν τεθεί. Πότε θα είναι δυνατή στην

Ευρώπη η άσκηση ανταγωνιστικής και με μικρό ύψος ενισχύσεων κοινής γεωργίας σε διεθνές επίπεδο, μέσω γεωργικών μεθόδων που να είναι φιλικές προς το περιβάλλον και να σέβονται τις παραδόσεις; Πέραν τούτων, η Επιτροπή πρέπει να καταβάλει επιπλέον προσπάθειες για τη διατήρηση του εισοδήματος των γεωργών. Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού λιανικού εμπορίου απαιτείται από την αγροτοδιατροφική βιομηχανία και τους γαλακτοπαραγωγούς μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία, αλλά μόλις γίνεται λόγος για το κόστος εμφανίζεται η απειλή των εισαγωγών φθηνών προϊόντων από την παγκόσμια αγορά. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι είναι ουτοπία για την Επιτροπή να νομίζει ότι μπορεί να επιτύχει ταυτόχρονα όλους τους στόχους. Νομίζει δε ότι η ΕΕ, ως η μεγαλύτερη γαλακτοπαραγωγός περιοχή στον κόσμο, πρέπει να υπερασπυνθεί του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου το οποίο βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις οικογενειακού τύπου και στο οποίο προβλέπεται η προσαρμογή της γεωργίας στις τοπικές συνθήκες κατά τρόπο βιώσιμο για την παραγωγή ασφαλών τροφίμων καθώς και για τη διατήρηση της ζωτικότητας και της πολυμορφίας της γεωργίας και της υπαίθρου.

3.4.3. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η μεταρρύθμιση της κοινής αγοράς γαλακτοκομικών προϊόντων πρέπει να επιτρέψει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να διατηρήσει τα μερίδιά της στις κοινοτικές και διεθνείς αγορές γαλακτοκομικών προϊόντων. Για να ενισχυθούν οι μελλοντικές προοπτικές του ευρωπαϊκού γαλακτοκομικού κλάδου, η μεταρρύθμιση της ΚΟΑ του γάλακτος θα πρέπει να εισάγει μια οικονομική ευελιξία στην υφιστάμενη οργάνωση των αγορών γαλακτοκομι-

κών προϊόντων με σκοπό, κυρίως, να παρέχει τη δυνατότητα εξαγωγής επί πλέον ποσοτήτων γαλακτοκομικών προϊόντων, και τούτο χωρίς επιστροφή, χάρη στην παροχή πρώτης ύλης με μικρότερο κόστος (για τις περιθωριακές ποσότητες).

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι η μεταρρύθμιση του καθεστώτος του γαλακτοκομικού τομέα που προτάθηκε τον Μάρτιο του 1998 έχει κάποια στοιχεία τα οποία χρήζουν περαιτέρω μελέτης εφόσον η υπό εξέταση πρόταση είναι ελλιπής όσον αφορά τη διασφάλιση του μέλλοντος του τομέα του γάλακτος. Θεωρεί ότι η πρόταση δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή έτσι όπως είναι εφόσον δεν επιτυγχάνονται οι γενικοί στόχοι που έχουν τεθεί από την ίδια την Επιτροπή στην Agenda 2000 ούτε εφαρμόζονται οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου. Η ΟΚΕ ζητά να αντισταθμιστεί κατά 100 % η απώλεια εισοδήματος των γαλακτοπαραγωγών.

4.2. Τέλος, η ΟΚΕ θεωρεί ότι εάν εφαρμοστεί μια τέτοια μεταρρύθμιση, θα επιφέρει μια εξάρτηση του εισοδήματος των παραγωγών από τις άμεσες αυτές ενισχύσεις, η διατήρηση των οποίων δεν είναι εξασφαλισμένη, για δύο τουλάχιστον λόγους:

- λόγω του δημοσιονομικού τους κόστους, και
- επειδή η καθιέρωση της έννοιας της «αγέλαδας δείγμα» σημαίνει τελικά ότι οι άμεσες ενισχύσεις θα καταβάλλονται σε συνάρτηση με την παραχθείσα ποσότητα γάλακτος.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής»⁽¹⁾

(98/C 407/34)

Στις 4 Ιουνίου 1998, και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 9 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Liverani.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η ΟΚΕ υιοθέτησε με 66 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η υπό εξέταση πρόταση περιλαμβάνεται στις προτάσεις κανονισμού που έχει υποβάλει η Επιτροπή για την μετατροπή σε κανονιστικές πράξεις των προανατολισμένων μεταρρυθμίσεων της ΚΓΠ οι οποίοι υπάρχουν στην Ανακοίνωση της Επιτροπής «Agenda 2000» και για την οποία η ΟΚΕ, σε γενικές γραμμές, έχει πρόσφατα εκφραστεί θετικά. Με την ευκαιρία αυτή, η ΟΚΕ είχε εξετάσει μεταξύ άλλων τις σημαντικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθώς και τις επιπτώσεις στον τομέα της απασχόλησης της ΚΓΠ στην ευρωπαϊκή επικράτεια και είχε επισημάνει τη σημασία της βελτίωσης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, με τη διαφύλαξη των θέσεων απασχόλησης και τη σταθεροποίηση του αγροτικού πληθυσμού της Ένωσης⁽²⁾.

1.2. Η πρόταση της Επιτροπής, που είναι ιδιαίτερα καινοτόμος, προβλέπει:

- την εισαγωγή ανωτάτων ορίων όσον αφορά το συνολικό ποσό των πληρωμών που αντιστοιχούν σε έναν γεωργό στο πλαίσιο των καθεστώτων στήριξης⁽³⁾·
- τη διακύμανση των συνολικών ποσών των ενισχύσεων ανάλογα με το χρησιμοποιούμενο στις εκμεταλλεύσεις εργατικό δυναμικό⁽⁴⁾·
- την τήρηση συμπληρωματικών όρων σε θέματα περιβάλλοντος⁽⁵⁾.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η πρόταση σχετικά με τη διακύμανση των ενισχύσεων ανάλογα με το χρησιμοποιούμενο εργατικό δυναμικό βασίζεται στη συνέχιση του στόχου για τη σταθεροποίηση του σημερινού ποσοστού απασχόλησης και στην επιθυμητή αύξησή του. Η εισαγωγή του ανωτάτου ορίου αιτιολογείται, σύμφωνα με την Επιτροπή, από την ανάγκη να ληφθούν υπόψη οι οικονομίες κλίμακας που πραγματοποιούνται σε συγκεκριμένες εκμεταλλεύσεις.

2.1.1. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση, η ΟΚΕ συμφωνεί απολύτως με το στόχο να διατηρηθούν στα σημερινά επίπεδα οι θέσεις απασχόλησης στη γεωργία επειδή δεν μπορεί να παρακολουθεί παθητικά το φαινόμενο της αγροτικής εξόδου και, ιδιαίτερα, την ερήμωση των ορεινών και μειονεκτικών ζωνών όπου η ανθρώπινη παρουσία είναι απαραίτητη για την προστασία του περιβάλλοντος, για τη φυσική διατήρηση του εδάφους καθώς και για τη διατήρηση μιας αποδοτικής γεωργικής οικονομίας.

2.2. Όπως έχουν σήμερα τα πράγματα, η αύξηση του επιπέδου απασχόλησης είναι δυνατή μόνο εάν εφαρμοστεί μια αποτελεσματική πολιτική ανάπτυξης ιδιαίτερα για τις παραγωγές που δεν αφορούν προϊόντα διατροφής και για τις παραγωγές ποιότητας και μια πολιτική ανάπτυξης της υπαίθρου που να αποσκοπεί επίσης στη διαφύλαξη του εδάφους, των δασών και την προστασία των υδάτινων πόρων.

2.3. Όσον αφορά την πτυχή της απασχόλησης, η ΟΚΕ επισημαίνει ότι θα πρέπει να προσδιοριστούν οι δυσκολίες που ενδεχομένως προκύπτουν από την εφαρμογή της πρότασης κανονισμού της Επιτροπής δεδομένου ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη — και κατά συνέπεια στη διακριτική τους ευχέρεια — να αποφασίσουν για την εφαρμογή του μηχανισμού και τον καθορισμό του κατώτατου ορίου εργατικού δυναμικού που θα ισχύει για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις⁽⁶⁾. Σε αυτές τις δυσκολίες προστίθενται και όσες προκύπτουν από τα διάφορα εθνικά συστήματα ελέγχου της αγοράς εργασίας.

2.4. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι ένας κανονισμός με αυτό τον τρόπο διατυπωμένος ενδέχεται να δημιουργήσει εντελώς διαφορετικές καταστάσεις μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών και, ακόμη και στο εσωτερικό κάθε κράτους μέλους, μεταγενέστερες δυσκολίες για τον προσδιορισμό του κατώτατου ορίου εργατικού δυναμικού ανάλογα με το είδος των εκμεταλλεύσεων και με την γεωγραφική τους θέση καθώς και δυσχέρειες αξιολόγησης των μεταβλητών που αναφέρονται στην απασχόληση στους τομείς που συνδέονται με τη γεωργία ή με την παραγωγική αλυσίδα: εμπορία του προϊόντος, μεταποίηση κ.λπ. Ενδέχεται

⁽¹⁾ ΕΕ C 170 της 4.6.1998, σ. 93.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση έγγρ. CES 1396/97 με θέμα «Οι γεωργικές πτυχές της ανακοίνωσης της Επιτροπής Agenda 2000» ΕΕ C 73 της 9.3.1998, σ. 71.

⁽³⁾ Άρθρο 6 της πρότασης κανονισμού.

⁽⁴⁾ Άρθρο 4 της πρότασης κανονισμού.

⁽⁵⁾ Άρθρο 3 της πρότασης κανονισμού.

⁽⁶⁾ Ο προσδιορισμός του εργατικού δυναμικού εκφράζεται σε «Μονάδες ετήσιας εργασίας» σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1, της πρότασης κανονισμού.

να προκύψει άνιση μεταχείριση σε κοινοτικό επίπεδο μεταξύ των γεωργικών εκμεταλλεύσεων των κρατών που αποφασίζουν να εφαρμόσουν το σύστημα και των εκμεταλλεύσεων των κρατών που αποφασίζουν να μην το χρησιμοποιήσουν με εμφανή τον κίνδυνο στρέβλωσης του ανταγωνισμού και λόγω των δυσκολιών εφαρμογής κοινοτικού ελέγχου.

2.5. Η θέσπιση κυμαινόμενων ανωτάτων ορίων, που προτείνει η Επιτροπή, αν και ανταποκρίνεται στην ανάγκη, με την οποία συμφωνεί και η ΟΚΕ, για δικαιότερη κατανομή των κοινοτικών πόρων μεταξύ των διαφόρων φορέων και τομέων της γεωργίας, ενδέχεται, κατά την γνώμη του τμήματος, να έχει αντίθετα από τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ενδέχεται να προκύψουν φαινόμενα πραγματικών ή πλασματικών διαιρέσεων των εκμεταλλεύσεων προκειμένου να τηρηθούν τα ανώτατα όρια και, κυρίως, να δημιουργηθούν εμπόδια κατά τον ανασαμισμό και τις διαρθρωτικές βελτιώσεις που είναι αναγκαίες ενόψει της ελευθέρωσης των διεθνών γεωργικών συναλλαγών, και της αυξημένης ανταγωνιστικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο.

2.6. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την ιδέα της Επιτροπής για τον προαιρετικό χαρακτήρα των κοινοτικών ενισχύσεων σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν εγκριθεί από την ΕΕ για θέματα περιβάλλοντος, εφόσον είναι φανερό ότι η νέα τιμή της ΚΓΠ πρέπει να βασίζεται τόσο στην διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος όσο και στην παραγωγή ειδών διατροφής που παρέχουν τη μέγιστη ασφάλεια για την υγεία του καταναλωτή.

2.6.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ωστόσο σφάλμα να αφαιρεθεί στα μεμονωμένα κράτη μέλη η δυνατότητα να καθορίζουν τις κυρώσεις σε περίπτωση μη τήρησης των γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων επειδή μπορεί να προκληθεί άνιση μεταχείριση από κράτος σε κράτος με αυστηρότερες κυρώσεις προς ορισμένους γεωργούς και ελαφρύτερες προς άλλους και ανάλογη στρέβλωση του ανταγωνισμού.

2.7. Ένα άλλο σημαντικό θέμα αφορά τη μεταφορά στην εφαρμογή των περιβαλλοντικών μέτρων των ποσών που έχουν διατεθεί μέσω της μείωσης των ενισχύσεων.

2.7.1. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το θέμα του περιβάλλοντος χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και ότι η παροχή κινήτρων και αντικινήτρων ή ιδιαίτερων υποχρεώσεων ενδέχεται να οδηγήσουν τους γεωργούς να διατηρήσουν τους στόχους για την προστασία του περιβάλλοντος. Είναι δε επίσης φανερό ότι ένας παρόμοιος κανονισμός δεν μπορεί να απαλλαγεί του ελέγχου, ακόμη και από τρίτες χώρες, των ελάχιστων περιβαλλοντικών και υγειονομικών προδιαγραφών εάν δεν θέλουμε να θέσουμε σε κίνδυνο το επίπεδο ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής γεωργίας.

2.7.2. Ωστόσο, το πρόβλημα θα πρέπει να αντιμετωπιστεί σε γενικότερο πλαίσιο, δηλαδή κατά τις διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ οι οποίες θα αρχίσουν το 2000.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Αναφερόμενο στο άρθρο 3 (πολλαπλή συμμόρφωση) η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η πολιτική των κοινοτικών ενισχύσεων πρέπει να είναι συνεπής προς τις διατάξεις που αφορούν το περιβάλλον και οι οποίες απορρέουν από την κοινοτική νομοθεσία καθώς και από τις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών.

3.2. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 4 (διακύμανση), η ΟΚΕ εκτιμά ότι η Επιτροπή θα πρέπει να υποχρεώσει κάθε κράτος μέλος να ανακοινώνει, βάσει καταστάσεων των επιχειρήσεων και των περιοχών, τα κριτήρια — με αναφορά στην προηγούμενη κατάσταση — τα οποία προτίθεται να εφαρμόσει με στόχο τη διαφύλαξη του υφιστάμενου επιπέδου απασχόλησης σε κάθε χώρα με την υιοθέτηση εύκολα κατανοητών και εφαρμόσιμων κανόνων προκειμένου να μην επιβαρυνθούν οι γεωργοί με δαπανηρές και επαχθείς γραφειοκρατικές διαδικασίες.

3.3. Σχετικά με το άρθρο 5 (κοινή διάταξη), η ΟΚΕ αν και συμφωνεί με την αρχή διατήρησης για κάθε κράτος μέλος του ύψους των ποσών που προβλέπονται στο πλαίσιο των καθεστώτων στήριξης της ΚΓΠ, κρίνει σκόπιμο, δυνάμει των άρθρων 3 και 4, η πρόσθετη κοινοτική στήριξη που προκύπτει για τον γεωργοπεριβαλλοντικό και αγροτικό τομέα να αποσκοπεί επίσης και στη λήψη μέτρων για την βέλτιστη εξασφάλιση από ενδεχόμενη πρόσθετη μείωση της απασχόλησης.

3.4. Όσον αφορά το άρθρο 6 (ανώτατο όριο), η ΟΚΕ αν και έχει ενδιασμούς για την αποτελεσματικότητά του, θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να προβλέψει την υποχρέωση για τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν ειδικούς κανόνες και μορφές ελέγχου για την αποθάρρυνση του πλασματικού κατακερματισμού της γης με στόχο την παρεκκλίση από τα ανώτατα όρια.

3.5. Σε ό,τι αφορά το άρθρο 8 (περιορισμός των πληρωμών), η ΟΚΕ υποστηρίζει όλες τις προσπάθειες προκειμένου να αποφευχθούν οι καταχρήσεις. Πιστεύει όμως ότι αφήνεται υπερβολική διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη και ότι ο ορισμός των μη δικαιούχων υποστηρίχτες διότι αναπτύσσουν δραστηριότητα που δεν συνδέεται κυρίως με τη γεωργία είναι αόριστος.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΟΚΕ η οποία συμφωνεί με τους προσανατολισμούς της γενικής μεταρρύθμισης της ΚΓΠ που αναφέρονται στην ανακοίνωση Agenda 2000, όπως έχει ήδη επιβεβαιώσει σε προηγούμενη γνωμοδότησή της⁽¹⁾, συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής για την ανάγκη θέσπισης μέσω κανονισμού των κοινών κανόνων που αφορούν τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς.

4.2. Η ΟΚΕ εκφράζει ωστόσο την ανησυχία της για το γεγονός ότι ορισμένες πτυχές της πρότασης κανονισμού της Επιτροπής εμπεριέχουν μια μη επιθυμητή τάση προς την επανεθνικοποίηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και τούτο με τον κίνδυνο να τεθούν υπό αμφισβήτηση οι θεμελιώδεις στόχοι τόσο όσον αφορά την προστασία των εισοδημάτων όσο και την ανάπτυξη γεωργοπεριβαλλοντικών πολιτικών προστασίας

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση έγγρ. CES 1396/97 με θέμα «Οι γεωργικές πτυχές της ανακοίνωσης της Επιτροπής Agenda 2000» ΕΕ C 73 της 9.3.1998, σ. 71.

του εδάφους και των αγροτικών ζωνών, πράγμα που θα αναστατώσει την αγορά της ΕΕ σε βάρος τόσο των γεωργών όσο και των καταναλωτών και θα θέσει σε κίνδυνο την πολιτική για την προστασία της απασχόλησης.

4.3. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή και το Συμβούλιο να εξετάσουν προσεκτικά τις συνέπειες που θα έχει η εφαρμογή της πρότασης κανονισμού λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές παρατηρήσεις της παρούσης γνωμοδότησης.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)»⁽¹⁾

(98/C 407/35)

Στις 4 Ιουνίου 1998, και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 9 Ιουλίου 1998, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Kienle.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 72 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η ύπαιθρος ως χώρος εγκατάστασης της γεωργικής δραστηριότητας

1.1. Αν, ως κριτήριο για τον προσδιορισμό της «υπαιθρου», γίνει δεκτή μία πυκνότητα πληθυσμού χαμηλότερη από 100 κατοίκους/km², τότε, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το 17,5 % του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης ζει σήμερα στην ύπαιθρο, η οποία, με τη σειρά της, αποτελεί περίπου 80 % της συνολικής έκτασης.

1.2. Σήμερα, ο τομέας της γεωργίας αντιπροσωπεύει ακόμη περίπου 5 % του συνόλου των θέσεων απασχόλησης στην ΕΕ. Ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ανέρχεται σε 7 εκατ. και 14 εκατ. άτομα εργάζονται στο σχετικό τομέα, υπό το καθεστώς της πλήρους ή της μερικής απασχόλησης. Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις είναι συχνά εγκατεστημένες σε περιφέρειες όπου το ποσοστό ανεργίας είναι σχετικά υψηλό και υπάρχει υποαπασχόληση.

1.3. Ο γεωργικός τομέας δεν αποτελεί πλέον, αποκλειστικά και σε όλες τις αγροτικές περιοχές, την κύρια πηγή εσόδων, όπως στο παρελθόν. Πάντως, στις περισσότερες από αυτές τις περιοχές, η γεωργία αποτελεί την εστία για τη δημιουργία αξίας και θέσεων απασχόλησης, τόσο για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και οικογένειες, όσο και για τους συνεργάτες τους, για τις δραστηριότητες που προηγούνται του παραγωγικού

σταδίου και αποσκοπούν στη διάθεση μέσων για τη γεωργική παραγωγή, καθώς και για τις δραστηριότητες που έπονται του παραγωγικού σταδίου και συνίστανται στην επεξεργασία και την προώθηση στην αγορά γεωργικών προϊόντων· τέλος, στην ύπαιθρο, πολυάριθμες θέσεις απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών εξαρτώνται κυρίως από τη διατήρηση της γεωργικής δραστηριότητας. Για κάθε θέση απασχόλησης στον τομέα της γεωργίας υπολογίζεται ότι υπάρχουν τέσσερις επιπλέον θέσεις εργασίας στους τομείς που προηγούνται και έπονται της γεωργικής δραστηριότητας, εκ των οποίων, οι περισσότερες βρίσκονται στις αγροτικές περιοχές.

1.4. Οι γεωργοί της ΕΕ των 15 συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλύτερων παραγωγών τροφίμων στον κόσμο και είναι επίσης οι σημαντικότεροι εισαγωγείς αλλά και εξαγωγείς στο σχετικό τομέα. Παρά τις διαρθρωτικές αλλαγές, οι οποίες για πολλά χρόνια προσέγγιζαν ετησίως το 3 % ανά την ΕΕ και, πρόσφατα, έχουν σαφώς επιταχυνθεί, οι μέσες γεωργικές εκμεταλλεύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση (αν και υπάρχουν τεράστιες διαφορές από την άποψη του μεγέθους), των οποίων το μέγεθος ανέρχεται σε 17,5 εκτάρια, είναι κατά πολύ μικρότερες από εκείνες των ανταγωνιστών τους, π.χ. στη Βόρεια και στη Νότια Αμερική ή στην Αυστραλία. Το πλεονέκτημα για τη γεωργία της ΕΕ είναι οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις, των οποίων το έδαφος είναι εξαιρετικής ποιότητας, και οι καιρικές συνθήκες. Ωστόσο, περισσότερο από το ήμισυ των καλλιεργήσιμων γεωργικών εκτάσεων θεωρείται ως «μειονεκτικό» (παρουσιάζει, δηλαδή, μόνιμα φυσικά μειονεκτήματα).

⁽¹⁾ ΕΕ C 170 της 4.6.1998, σ. 67.

2. Το «ευρωπαϊκό πρότυπο» της γεωργίας

2.1. Η γεωργία στην ΕΕ των 15 έχει εξαιρετικά ποικιλόμορφο χαρακτήρα από την άποψη της γεωγραφίας, του πολιτισμού, της ιστορίας της και της μαγειρικής και διαφυλάσσει πολλές παραδόσεις. Ως εκ τούτου, κανένα κράτος της ΕΕ δεν μειώνει το ρόλο της σε αυτό του «παραγωγού» και του οικονομικού παράγοντα. Πολύ περισσότερο, τα σχετικά κράτη αναγνωρίζουν ότι η γεωργία διασφαλίζει μία πολύπτυχη λειτουργία, ιδίως στον οικονομικό, τον περιβαλλοντικό και τον κοινωνικό τομέα, και, ειδικότερα, μέσω της διατήρησης ενός ελάχιστου ποσοστού του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές.

2.2. Κατά τη χάραξη της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, η ΕΕ προσπαθεί να λαμβάνει υπόψη τους ανωτέρω παράγοντες. Παλαιότερα, είχαν ιδίως δημιουργηθεί για το σκοπό αυτό μηχανισμοί στήριξης της αγοράς και των τιμών, καθώς και η κοινοτική προτίμηση. Αργότερα, δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή και σε άλλους τομείς, όπως η ενίσχυση των γεωργικών διαρθρώσεων, οι αντισταθμιστικές αποζημιώσεις για τις μειονεκτούσες, από φυσική άποψη, περιοχές και τα συνοδευτικά μέτρα. Ύστερα από τη γεωργική μεταρρύθμιση του 1992, η χρηματική υποστήριξη ενισχύθηκε με τη μορφή άμεσων πληρωμών, ενώ η κοινοτική προτίμηση (η προστασία έναντι τρίτων χωρών) περιορίστηκε αισθητά (σχετικά βλ. τις αποφάσεις που ελήφθησαν κατά το Γύρο της Ουρουγουάης της ΔΑΣΕ).

2.3. Πρόσφατα, ο πολύπτυχος ρόλος της ευρωπαϊκής γεωργίας αποτέλεσε αντικείμενο ιδιαίτερα έντονων συζητήσεων, π.χ. στους κόλπους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής αλλά και των γεωργικών οργανώσεων. Τούτο οφείλεται στις ακόλουθες, εν μέρει αντιφατικές, προκλήσεις:

- αφενός, ασκείται έντονη πίεση, σε διεθνή κλίμακα, για μία σημαντικότερη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου, συμπεριλαμβανομένου του εμπορίου γεωργικών προϊόντων
- αφετέρου, στην ΕΕ, οι απαιτήσεις της κοινωνίας μετατοπίζονται όλο και περισσότερο προς την ασφάλεια και την ποιότητα των τροφίμων, την προστασία των ζώων και του περιβάλλοντος, τη φροντίδα του τοπίου και τη συνοχή κατά το σχεδιασμό του χώρου και από κοινωνική άποψη
- σε αυτές τις δύο προκλήσεις προστίθενται και οι πρόσφατες διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση των κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, τα οποία βρίσκονται στο στάδιο των μεταρρυθμίσεων· τα εν λόγω κράτη αντιπροσωπεύουν βέβαια ένα τεράστιο γεωργικό δυναμικό, αλλά, στην ύπαιθρο, οι γεωργικές και κοινωνικές διαρθρώσεις τους είναι εντελώς διαφορετικές από εκείνες της ΕΕ των 15
- περαιτέρω διεξάγονται συζητήσεις για το ρόλο της βιοτεχνίας και των ΜΜΕ και τις συνέπειες αυτής της πολιτικής στην ύπαιθρο.

2.4. Το Δεκέμβριο 1997, κατά τη σύνοδο κορυφής του Λουξεμβούργου, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων ασχολήθηκαν με τις συμβολές στην περιγραφή του πολύπτυχου ρόλου που διαδραματίζει η γεωργία στην Ευρώπη, ενώ η δήλωση του Συμβουλίου Γεωργίας, του Νοεμβρίου 1997, επιβεβαιώθηκε ως ρητή εντολή για την περαιτέρω ανάπτυξη της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, βάσει του Προγράμματος Δράσης 2000. Στη δήλωση της συνόδου κορυφής περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, το ακόλουθο κείμενο:

«Η ευρωπαϊκή γεωργία πρέπει να είναι ένας πολυλειτουργικός, βιώσιμος και ανταγωνιστικός οικονομικός τομέας που

επεκτείνεται σε όλη την Ένωση, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειών που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα.

Στο τέλος της πορείας της μεταρρύθμισης, θα πρέπει να έχουν ανευρεθεί λύσεις που θα είναι λογικές και αποτελεσματικές από οικονομική άποψη, καθώς και αποδεκτές από κοινωνικής πλευράς, θα καθιστούν δυνατή τη διάθεση κατάλληλων προϊόντων, την καθιέρωση μιας ισορροπημένης σχέσης μεταξύ των τομέων παραγωγής, των παραγωγών και των περιφερειών, καθώς και την αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού...»

2.5. Εξάλλου, στην προαναφερθείσα δήλωσή του, το Συμβούλιο Γεωργίας είχε περιγράψει τις απαιτήσεις, στις οποίες χρειάζεται να ανταποκρίνεται μία πολυλειτουργική ευρωπαϊκή γεωργία, ως εξής:

«Πρέπει να είναι σε θέση να διαφυλάσσει το τοπίο, να διατηρεί το φυσικό περιβάλλον, να συμβάλει σημαντικά στη ζωτικότητα των αγροτικών περιοχών και να ανταποκρίνεται στα αιτήματα και στις απαιτήσεις των καταναλωτών όσον αφορά την ποιότητα και την ασφάλεια των τροφίμων, την προστασία του περιβάλλοντος και των ζώων.»

Η δήλωση αυτή περιλαμβάνει αναμφισβήτητα και την απαίτηση για τη δημιουργία και τη διατήρηση σταθερών και βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, σε όλους τους τομείς δραστηριότητας στην ύπαιθρο.

3. Η αγροτική ανάπτυξη σύμφωνα με το Πρόγραμμα Δράσης 2000

3.1. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή τονίζει ότι ένας από τους έξι στόχους της «νέας» αγροτικής πολιτικής πρέπει να είναι «η διατήρηση των καλλιεργησιμων εκτάσεων και της βιωσιμότητας των αγροτικών περιοχών». Στη συνέχεια αναφέρεται ότι η πολιτική για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών πρέπει να αποσκοπεί «στην αποκατάσταση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών περιοχών και, επομένως, στη διατήρηση και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στις σχετικές περιοχές».

3.2. Η πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη «στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)» αποτελεί μέρος της συνολικής δέσμης γεωργικών μέτρων, που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Δράσης 2000, και θα συνοδεύσει και συμπληρώσει την προταθείσα μεταρρύθμιση της πολιτικής για την αγορά και τις τιμές. Στο Πρόγραμμα Δράσης 2000, η Επιτροπή τονίζει ρητώς ότι «περαιτέρω μεταρρυθμίσεις της διαρθρωτικής πολιτικής και της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής της Ένωσης καθιστούν όλο και πιο υποχρεωτική την ανάπτυξη της γεωργίας και των αγροτικών περιοχών».

3.3. Ο εν λόγω κανονισμός, ο οποίος, για λόγους απλούστευσης, θα αποκαλείται εφεξής κανονισμός για την «Αγροτική Ανάπτυξη» στην παρούσα γνωμοδότηση, παρουσιάζει ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά με το γενικό κανονισμό σχετικά με τα διαρθρωτικά ταμεία. Η προσέγγιση της υποστήριξης και η χρηματοδότηση δυνάμει αυτών των δύο κανονισμών διαφέρουν όμως με ουσιαστικό τρόπο. Στον κανονισμό για την «Αγροτική Ανάπτυξη» διαγράφεται ουσιαστικά μία προσέγγιση, βάσει της οποίας, καλύπτεται το σύνολο των περιοχών. Αντίθετα, ο κανονισμός για τα διαρθρωτικά ταμεία εστιάζεται σε συγκεκριμένους στόχους και περιοχές. Τα μέτρα που προβλέπονται στον κανονισμό για την «Αγροτική Ανάπτυξη» θα χρηματοδοτηθούν

αποκλειστικά από το ΕΓΤΠΕ και ιδίως από το τμήμα εγγυήσεων.

3.4. Με το νέο κανονισμό για την «αγροτική ανάπτυξη» θα συγχωνευθούν ή θα αντικατασταθούν μελλοντικά οι ακόλουθοι εννέα κανονισμοί:

- ο σημερινός κανονισμός ΕΓΤΠΕ-Διαρθρωτικά ταμεία,
- πέντε κανονισμοί που αφορούν την ενίσχυση της γεωργίας και της δασοκομίας,
- οι τρεις κανονισμοί που περιλαμβάνουν συνοδευτικά μέτρα σε σχέση με τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ του 1992.

Η συγχώνευση των εν λόγω κανονισμών σε ένα μοναδικό νομικό θέσπισμα θα συμβάλει, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, σημαντικά στην απλούστευση του κοινοτικού δικαίου και στον περιορισμό των γραφειοκρατικών διαδικασιών που περιλαμβάνει.

3.5. Εξάλλου, θα συμπεριληφθούν μέτρα τα οποία, σύμφωνα με την Επιτροπή, θα αποτελέσουν ένα βασικό μέρος της μελλοντικής πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη· ωστόσο, ένα μεγάλο μέρος των μέτρων αυτών «θα εξυπηρετήσει γεωργικούς σκοπούς μόνο με έμμεσο τρόπο». Τα εν λόγω μέτρα έχουν ενσωματωθεί στο κεφάλαιο 31 του υπό εξέταση κανονισμού με τίτλο «Προώθηση της προσαρμογής και της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών». Βάσει των μέτρων αυτών προβλέπονται, μεταξύ άλλων, έγγειες βελτιώσεις, συμπεριλαμβανομένου του αναδάσμου, η προώθηση προϊόντων ποιότητας στην αγορά, η διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων με σκοπό τη δημιουργία πρόσθετων δυνατοτήτων απασχόλησης και εναλλακτικών πηγών εσόδων, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, η ανάπτυξη και η βελτίωση της αγροτικής υποδομής, η ανακαίνιση των αγροτικών οικισμών, η προστασία της αγροτικής κληρονομιάς, η διατήρηση και ανάπτυξη της βιοτεχνίας, η ενίσχυση των τουριστικών δραστηριοτήτων, η προστασία του περιβάλλοντος και η διατήρηση των αγροτικών περιοχών.

3.6. Όσον αφορά το ΕΓΤΠΕ, τμήμα εγγυήσεων, στις αρχές της περιόδου που καλύπτει το πρόγραμμα ενισχύσεων (το 2000), θα διατεθούν 4,7 δισεκατ. Ecu με σκοπό τη χρηματοδότηση μέτρων που προβλέπονται βάσει του κανονισμού για την «Αγροτική ανάπτυξη». Ένα μέρος του ποσού αυτού (1,9 δισεκατ. Ecu) θα διατεθεί για μέτρα τα οποία χρηματοδοτούνται σήμερα από το γεωργικό, διαρθρωτικό ταμείο (ΕΓΤΠΕ, τμήμα προσανατολισμού).

3.6.1. Σε σχέση με τη χρηματοδότηση των μέτρων που προβλέπονται στον κανονισμό για την «Αγροτική ανάπτυξη», το γεωργικό, διαρθρωτικό ταμείο θα χρησιμοποιηθεί ουσιαστικά για την ενίσχυση περιοχών του στόχου 1, με εξαίρεση τα συνοδευτικά μέτρα και τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις για μειονεκτικές περιοχές, που χρηματοδοτούνται, όπως όλα τα λοιπά μέτρα τα οποία δεν σχετίζονται με τις περιοχές του στόχου 1, από το ΕΓΤΠΕ, τμήμα εγγυήσεων.

3.7. Όσον αφορά τα μέτρα στήριξης που προβλέπονται στον εν λόγω κανονισμό, θα ισχύουν ουσιαστικά τα ποσοστά συγχρηματοδότησης που έχουν καθορισθεί δυνάμει του γενικού κανονισμού για τα διαρθρωτικά ταμεία.

3.8. Η ενίσχυση των γεωργικών διαρθρώσεων θα χορηγείται μελλοντικά βάσει των αποκαλούμενων λειτουργικών προγραμμάτων: κάθε κράτος θα εκπονεί ένα πολυετές πρόγραμμα και θα προσδιορίζει ιδιαίτερους τομείς που χρήζουν υποστήριξης, σύμφωνα με ένα περιθώριο δράσης, το οποίο επιτρέπει την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, και τους διαθέσιμους οικονομικούς πόρους.

3.9. Στον κανονισμό για την «Αγροτική ανάπτυξη» αναφέρεται έμμεσα ότι η κοινοτική πρωτοβουλία Leader θα εξακολουθήσει να εφαρμόζεται.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΟΚΕ επικροτεί ρητώς το γεγονός ότι, κατά τη σύνοδο κορυφής του Λουξεμβούργου, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων αναγνώρισαν σαφώς τον «πολυλειτουργικό, βιώσιμο και ανταγωνιστικό χαρακτήρα» της ευρωπαϊκής γεωργίας, καθώς και την ιδιαίτερη και μοναδική ταυτότητά της. Είναι ακόμη πρωτοφανές το γεγονός ότι οι πολιτικοί υποστήριξαν τόσο έντονα την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας σε ολόκληρη την περιοχή, δηλαδή ακόμη και στις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα.

4.2. Η ΟΚΕ εκφράζει την άποψη ότι η επιτυχημένη εφαρμογή και η μόνιμη υποστήριξη της «φιλοσοφίας» της συνόδου του Λουξεμβούργου δεν συνδυάζονται κατά κανένα τρόπο με την ιδεολογία μιας πλήρως φιλελεύθερης οικονομίας, είτε πρόκειται για την εσωτερική αγορά, είτε, σε παγκόσμια κλίμακα, για τον επόμενο γύρο του ΠΟΕ.

4.3. Η ΟΚΕ υποθέτει ότι, κατά κανόνα, η παραγωγή και η προώθηση στην αγορά γεωργικών προϊόντων αποτελούν το πιο αποτελεσματικό μέσο για την ενίσχυση του ΑΕΠ της εθνικής οικονομίας και της απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές. Συνεπώς, εκφράζει έντονα την ανησυχία του για το γεγονός ότι, στο Πρόγραμμα Δράσης 2000, προτείνονται ορισμένες μεταρρυθμίσεις, ειδικά από την άποψη των προϊόντων, οι οποίες, σε τελική ανάλυση, δεν επιτρέπουν την εξάντληση των δυνατοτήτων που προσφέρει η ευρωπαϊκή γεωργία (π.χ. ελαιούχοι σπόροι, «ανανεώσιμες» πρώτες ύλες).

4.4. Η ΟΚΕ χαιρετίζει ουσιαστικά το γεγονός ότι στο νέο κανονισμό για την «Αγροτική ανάπτυξη», συγκεντρώνονται, ήδη υφιστάμενα, μεμονωμένα μέτρα, τα μέτρα αποτελούν αντικείμενο πιο ευέλικτου χειρισμού και οι πτυχές της επικουρικότητας λαμβάνονται περισσότερο υπόψη. Τουτό ισχύει π.χ. για την υποστήριξη επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, την υποστήριξη νέων γεωργών, τη χορήγηση αντισταθμιστικών αποζημιώσεων για τις μειονεκτούσες, από φυσική άποψη, περιοχές, την ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης και της συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης και, ιδίως, για τα μέτρα που ήταν συνοδευτικά μέχρι σήμερα (γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα, πρόωση συνταξιοδότηση, δάσωση). Η διαγραφή των σημερινών νομικών κειμένων μπορεί να συμβάλει στην απλούστευση των διαδικασιών.

4.4.1. Πάντως, η Επιτροπή οφείλει κατ'αρχήν να περιγράψει με πειστικό τρόπο τις δυνατότητες απλούστευσης και βελτίωσης της διαφάνειας που προκύπτουν πραγματικά, ως αποτέλεσμα της υπαγωγής των ζητημάτων εκτέλεσης — τα οποία ρύθμιζε μέχρι σήμερα το Συμβούλιο — στην αρμοδιότητα της Επιτροπής και του χειρισμού τους από μία διοικητική επιτροπή σε ένα μεταγενέστερο στάδιο. Δεν είναι δυνατό να αναγκάζονται τα κράτη μέλη να παραχωρούν αρμοδιότητες και να πρέπει κατόπιν να αποδέχονται τις επιλογές που τους προσφέρονται, χωρίς να γνωρίζουν τις σχετικές λεπτομέρειες και συνέπειες.

4.5. Ενόψει της συνεχούς πίεσης για προσαρμογή της γεωργίας, η οποία εντείνεται γενικά ακόμη περισσότερο, βάσει των προτάσεων που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Δράσης

2000, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η προταθείσα εφαρμογή του κανονισμού σε ολόκληρη την Ένωση είναι αναγκαία και σκόπιμη. Εν τούτοις, τα μέσα που προβλέπονται για το σκοπό αυτό είναι οπωσδήποτε ανεπαρκή, διότι ανταποκρίνονται ασφαλώς στην προσέγγιση της «γεωργικής διάσκεψης του Cork» από τυπικής πλευράς, αλλά όχι από την άποψη της ουσίας και των διατιθέμενων πόρων. Η ΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο όπως, εκτός από τη γεωργία, ενισχυθούν και άλλοι σημαντικοί οικονομικοί τομείς, όπως η βιοτεχνία και οι ΜΜΕ με κατάλληλα μέτρα.

4.6. Η ΟΚΕ εκτιμά ακόμη ότι, για τη χρηματοδότηση των μέσων της διαρθρωτικής πολιτικής, πρέπει να διατεθούν και πόροι που προβλέπονται βάσει της διαρθρωτικής πολιτικής. Συνεπώς, το τμήμα επικρίνει την πρόταση για χρηματοδότηση των μέτρων σχετικά με την αγροτική ανάπτυξη, και ιδίως των δράσεων που αποφέρουν μόνο έμμεσα οφέλη για τη γεωργία, από το ΕΓΤΠΕ, τμήμα εγγυήσεων: πρόκειται για ένα μέσο το οποίο κάλυπτε μέχρι σήμερα την πολιτική για την αγορά και τις τιμές, ενώ μετά τη μεταρρύθμιση, θα εξακολουθήσει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Πρέπει να αποφευχθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των πόρων που διατίθενται για τη διαρθρωτική πολιτική και την πολιτική για την αγορά γεωργικών προϊόντων.

4.7. Η ΟΚΕ εκφράζει ιδίως ανησυχία για το γεγονός ότι αν τα μέτρα, που προβλέπονται δυνάμει του άρθρου 31, καλύψουν το σύνολο των περιοχών, οι πόροι που θα διατεθούν τελικά για την «κλασική» γεωργική πολιτική για τις διαρθρώσεις θα είναι περιορισμένοι. Για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής γεωργίας — ενόψει και της διεύρυνσης προς την Ανατολική Ευρώπη και του Γύρου του ΠΟΕ — και, ιδίως, για τη διασφάλιση και την ενίσχυση της απασχόλησης, πρέπει να διατεθούν περισσότερα μέσα και να βελτιωθούν οι προϋποθέσεις που σχετίζονται με την παροχή χρηματικής υποστήριξης.

4.8. Η ΟΚΕ διαφωνεί σαφώς με τις προτάσεις για σύνδεση της αντισταθμιστικής αποζημίωσης — η οποία μέχρι σήμερα θεωρείτο ως αντιστάθμιση για τα φυσικά μειονεκτήματα — με απαιτήσεις που σχετίζονται με την έκταση ή το περιβάλλον. Εκτιμά ότι ιδιαίτερες επιδόσεις στον τομέα του περιβάλλοντος χρειάζεται να ανταμείβονται και σε ατομική βάση.

4.9. Η ΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι οι υφιστάμενοι περιορισμοί σε σχέση με την ενίσχυση των γεωργικών επενδύσεων θα καταργηθούν. Τούτο ισχύει π.χ. για τη διάκριση μεταξύ των γεωργών, για τους οποίους η γεωργική δραστηριότητα αποτελεί την κύρια απασχόληση, και των γεωργών μικτής απασχόλησης, για το ανώτατο όριο των 90 000 Ecu ανά εργαζόμενο πλήρους απασχόλησης, καθώς και για τους περιορισμούς στον τομέα της κτηνοτροφίας. Υποστηρίζει ακόμη τη βελτίωση της χρηματικής υποστήριξης που παρέχεται σε νέους γεωργούς, καθώς και την πρόταση, σύμφωνα με την οποία, στο μέλλον, αντί για τα σημερινά πολύπλοκα σχέδια για τη βελτίωση της εκμετάλλευσης, θα είναι υποχρεωτικό να υποβάλλονται αποδεικτικά στοιχεία μόνο σε σχέση με την οικονομική αποδοτικότητα των επενδύσεων.

4.9.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί ασφαλώς με τη σκέψη ότι οι επενδύσεις που έχουν ως στόχο την αύξηση της παραγωγής προϊόντων, «τα οποία δεν μπορούν να βρουν κανονικές διεξόδους στην αγορά» θα εξακολουθήσουν να μην είναι επιλέξιμες για ενίσχυση. Ωστόσο, το τμήμα διερωτάται γιατί, και στον τομέα αυτό, οι αρμοδιότητες όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων πρέπει να μεταβιβασθούν από το Συμβούλιο στην Επιτροπή.

4.10. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η διεύρυνση του πεδίου δράσης όσον αφορά τον τρόπο εφαρμογής και τη χρηματοδότηση της ρύθμισης για την πρόωξη συνταξιοδότηση στον τομέα της γεωργίας είναι απαραίτητη. Ζητά από την Επιτροπή να μεριμνά ώστε οι διατάξεις για την πρόωξη συνταξιοδότηση να εφαρμοσθούν σε όλα τα κράτη μέλη.

4.11. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να εξακολουθήσει να εφαρμόζει την κοινοτική πρωτοβουλία για τη βιώσιμη ανάπτυξη αγροτικών περιοχών (Leader). Παρόμοια κοινοτική πρωτοβουλία επιβάλλεται, όμως, να εφαρμόζεται στο μέλλον με λιγότερο γραφειοκρατικό τρόπο και με την απευθείας συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων οικονομικών και κοινωνικών κύκλων.

4.12. Όσον αφορά τον τομέα της δασοκομίας η ΟΚΕ επιθυμεί να τονιστεί η ανάγκη — όπως ανέφερε ήδη στη γνωμοδότηση της 24ης Απριλίου 1997⁽¹⁾ — όπως η υποστήριξη του τομέα αυτού βασίζεται όχι μόνο σε δράσεις που αποσκοπούν στη διαφύλαξη του δάσους αλλά και σε ενέργειες που επεκτείνουν τη συνεχή και μακροπρόθεσμη χρησιμοποίηση των δασικών πόρων.

5. Περίληψη

5.1. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, ο στόχος της Επιτροπής, να καταστεί η βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου ο «δεύτερος πυλώνας» της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, έχει καλές πιθανότητες επιτυχίας. Χωρίς τη γεωργία, η προστασία του περιβάλλοντος και η αγροτική ανάπτυξη δεν είναι δυνατές. Μία επιτυχής ανάπτυξη της υπαίθρου στηρίζεται και στη βιοτεχνία, στις ΜΜΕ, στο εμπόριο και αριθμό ελευθέρων επαγγελματιών. Για το λόγο αυτό, η υλοποίηση του προτύπου μιας ευρωπαϊκής γεωργίας και ενός προτύπου ευρωπαϊκού χώρου είναι προς το συμφέρον όλων των παραγόντων του πολιτικού, του οικονομικού και του κοινωνικού τομέα. Η δημιουργία μιας «ουτοπίας» δεν θα ωφελούσε ούτε τη γεωργία ούτε την αγροτική ανάπτυξη. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, οι πόροι που προβλέπονται σήμερα για τον κανονισμό για την «Αγροτική ανάπτυξη», ούτως ή άλλως δεν επιτρέπουν να αντιμετωπισθεί με αποτελεσματικό τρόπο ο κίνδυνος της «περιθωριοποίησης» των αγροτικών περιοχών, ούτε και να καταστεί η γεωργία ανταγωνιστική ενόψει των νέων προκλήσεων. Οπωσδήποτε, η ΟΚΕ ζητά — σύμφωνα με όσα εξαγγέλθηκαν στη γνωμοδότηση για τη χρηματοδότηση της ΚΓΠ — όπως η μεταρρύθμιση της χρηματοδότησης αυτής, σαν συνέπεια της καθιέρωσης μιας πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη, εγγυάται έναν σαφή χρηματοδοτικό σχεδιασμό, διαφανή και επαρκή, των δράσεων που προβλέπονται στον κανονισμό για την αγροτική ανάπτυξη.

5.2. Η ΟΚΕ εκφράζει ακόμη το φόβο ότι η γεωργική ανάπτυξη και διαρθρωτική πολιτική, παρά ορισμένες θετικές προσεγγίσεις από την άποψη της απλούστευσης και της ευελιξίας, παραμένει ιδιαίτερα πολύπλοκη και λίγο διαφανής για τους ενδιαφερόμενους πολίτες και τους οικείους κύκλους.

⁽¹⁾ ΕΕ C 206 της 6.7.1997, σ. 128.

Συνεπώς εύχεται όπως η ανάγκη αυτή ληφθεί δεόντως υπόψη και κατά τη φάση της θέσπισης των προϋποθέσεων για την εκτέλεση του κανονισμού. Για λόγους αναλογίας η ΟΚΕ λυπάται διότι απουσιάζουν μέτρα για τους άλλους οικονομικούς παράγοντες.

5.3. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ ελπίζει ακόμη περισσότερο ότι τα όργανα της ΕΕ θα χρησιμοποιήσουν την πλούσια

εμπειρία του συνόλου των παραγόντων της υπαίθρου που εκπροσωπούν τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, όπως αυτοί αντιπροσωπεύονται ιδίως στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, για την καθιέρωση ενός εποικοδομητικού διαλόγου με σκοπό την εξασφάλιση μιας πραγματικής επιτυχίας στον τομέα της «αγροτικής ανάπτυξης». Η ΟΚΕ τονίζει ότι επιβάλλεται να ληφθούν μέτρα υπέρ της ανάπτυξης της υπαίθρου σε ευρωπαϊκά εθνικά και τοπικό επίπεδο σε συνεννόηση με τους παράγοντες αυτούς.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση για οδηγία του Συμβουλίου περί θεσπίσεως ελαχίστων απαιτήσεων για την προστασία των ορνίθων ωοπααραγωγής που εκτρέφονται στα διάφορα συστήματα ορνιθοτροφίας»⁽¹⁾

(98/C 407/36)

Στις 30 Μαρτίου 1998, και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 23 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Gardner.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου), υιοθέτησε με 62 ψήφους υπέρ, 37 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρόταση της Επιτροπής βασίζεται στην έκθεση της Επιστημονικής Κτηνιατρικής Επιτροπής, η οποία υποβλήθηκε τον Οκτώβριο 1996 και η οποία ενημερώνει την προηγούμενη έκθεση του 1992.

1.2. Το 93 % όλων των ορνίθων στην ΕΕ (περίπου 320 εκατομμύρια το 1997) εκτρέφονται σε κλωβούς υπό συνθήκες που θεσπίζονται από την οδηγία 88/116/ΕΟΚ, με υποχρεωτική εφαρμογή σε όλα τα κράτη μέλη από το 1995. Επί του παρόντος, δεν υφίστανται ελάχιστες ευρωπαϊκές προδιαγραφές για την καλή διαβίωση των ορνίθων ωοπααραγωγής που εκτρέφονται σε συστήματα διαφορετικά από το σύστημα εκτροφής σε κλωβούς.

1.3. Η πρόταση αποβλέπει στην αντικατάσταση της οδηγίας αυτής και στη θέσπιση προδιαγραφών για τα λοιπά συστήματα ορνιθοτροφίας. Βασίζεται σε πρόσφατη έκθεση της Επιστημο-

νικής Κτηνιατρικής Επιτροπής για την καλή διαβίωση των ορνίθων που καταρτίστηκε σύμφωνα με την οδηγία του 1988. Πολλές από τις λεπτομερείς αλλαγές θα επιτρέψουν τη διάθεση μεγαλύτερου χώρου για τα πουλερικά. Ως αποτέλεσμα, θα χρειαστεί πολλές από τις υπάρχουσες εγκαταστάσεις να αντικατασταθούν από μεγαλύτερες. Ως εκ τούτου, η πρόταση προβλέπει δεκαετή μεταβατική περίοδο.

1.4. Εντούτοις, δεν έχει υποβληθεί πρόταση για τη σταδιακή εξάλειψη των κλωβών εκτροφής ορνίθων.

1.5. Όσον αφορά τις κοινωνικοοικονομικές πτυχές, πρέπει να υπενθυμισθεί ότι η εκτροφή πουλερικών αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της γεωργίας και της αγροτικής οικονομίας, το οποίο είναι εξαιρετικά σημαντικό σε ορισμένες περιφέρειες της ΕΕ. Η εκτροφή πουλερικών στην Ευρώπη δεν επιβαρύνει ουσιαστικά τους φορολογούμενους και απορροφά μεγάλες ποσότητες σιτηρών που παράγονται στην ΕΕ. Επιπλέον, λει-

⁽¹⁾ ΕΕ C 123 της 22.4.1998, σ. 15.

τουργεί σε μία αυξανόμενη ελευθερούμενη και ανταγωνιστική παγκόσμια αγορά.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η έκθεση της Επιστημονικής Κτηνιατρικής Επιτροπής καθιστά σαφές ότι οι συνθήκες ορνιθοτροφίας θα πρέπει να βελτιωθούν. Διάφορες εκθέσεις σε επιμέρους χώρες έχουν καταλήξει στα ίδια γενικά συμπεράσματα π.χ. η έκθεση του Farm Animal Welfare Council του ΗΒ.

2.1.1. Για παράδειγμα, αναφέρεται ότι ένας κλωβός 450 cm² ανά όρνιθα περιορίζει αισθητά την κίνηση, καθιστά αδύνατη τη φυσιολογική συμπεριφορά, όπως είναι το χτύπημα των πτερυγών, ενώ παράλληλα το ύψος των 40 εκατοστών εμποδίζει τις περισσότερες όρνιθες από το να στέκονται όρθιες.

2.2. Υπάρχει σοβαρό ενδιαφέρον στην ΕΕ για την καλή διαβίωση των ζώων. Ωστόσο, υφίστανται μεγάλες διαφορές στα κράτη μέλη σχετικά με την επίγνωση των προβλημάτων των ορνίθων ωοπαράγωγής και, κατά συνέπεια, η πίεση της κοινής γνώμης διαφέρει από χώρα σε χώρα. Σε ορισμένα κράτη μέλη, το κοινό θεωρεί ότι η βελτίωση της διαβίωσης των πουλερικών έχει μεγάλη σημασία, ενώ σε άλλα δεν ασκούνται πιέσεις για αλλαγές. Ωστόσο, σε μία ενιαία αγορά, κάθε αλλαγή των ελάχιστων προδιαγραφών πρέπει να εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη, τόσο σε εκείνα που ασκείται πίεση από το κοινό όσο και εκείνα που δεν ασκείται ανάλογη πίεση.

2.3. Η βελτίωση των προδιαγραφών καλής διαβίωσης των ορνίθων αυξάνει την τιμή των ωών, καθώς και των προϊόντων με βάση τα ωά, με προφανείς επιπτώσεις στην τιμή κατανάλωσης. Ωστόσο, έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σε 5 κράτη μέλη⁽¹⁾, καταδεικνύουν ότι οι καταναλωτές είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν ακριβότερα τα ωά που παράγονται με καλύτερες συνθήκες διαβίωσης των πουλερικών.

2.4. Για τους παραγωγούς, θα υπάρξουν σημαντικές επιπτώσεις κόστους, δεδομένου ότι το μεγαλύτερο τμήμα των υποδομών που διαθέτουν πρέπει να προσαρμοστεί ή να αντικατασταθεί πλήρως. Η δυσκολία αυτή θα ενταθεί και από τους περιορισμούς στο περιβαλλοντικό και οικιστικό επίπεδο, δεδομένου ότι πολλές εγκαταστάσεις πρέπει να επεκταθούν. Επίσης είναι πιθανόν να αυξηθεί το κόστος συντήρησης, γεγονός που θα οδηγήσει σε χαμηλότερα εισοδήματα. Ορισμένοι παραγωγοί ενδέχεται να χρεοκοπήσουν, με αποτέλεσμα τη συνολική μείωση του αριθμού των πουλερικών στην ΕΕ.

2.5. Οι προτεινόμενες βελτιώσεις της διαβίωσης θα καταστήσουν τα προϊόντα της ΕΕ λιγότερο ανταγωνιστικά, με ενδεχόμενες επιπτώσεις τόσο στο εισόδημα των παραγωγών όσο και στις θέσεις απασχόλησης στην ΕΕ, λόγω των αυξανόμενων εισαγωγών από χώρες όπου ισχύουν ανεκτικότερες προδιαγραφές καλής διαβίωσης, όπως είναι οι ΗΠΑ ή η Κίνα.

2.6. Η Επιτροπή προτείνει να ζητηθεί η βοήθεια άλλων χωρών για τη θέσπιση ελάχιστων προδιαγραφών προστασίας για τις όρνιθες ωοπαράγωγής που εκτρέφονται σε διάφορους τύπους συστημάτων. Εν προκειμένω, είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι μόνο στην ΕΕ και την Ελβετία προβλέπονται υποχρεωτικές προδιαγραφές για την καλή διαβίωση των ορνίθων.

2.7. Στα πλαίσια των συμφωνιών ΠΟΕ, δεν είναι δυνατόν να απαγορεύονται πλέον οι εισαγωγές αυτές. Η αιτιολογική έκθεση αναφέρεται στη δυνατότητα τροποποίησης των συμφωνιών ΠΟΕ, ώστε να συμπεριληφθεί το ζήτημα της καλής διαβίωσης των ζώων. Η ΟΚΕ επιμένει ότι η Επιτροπή πρέπει να δεσμευθεί σε αυτήν την πολιτική κατά τις διαπραγματεύσεις για το επόμενο στάδιο του Γύρων ΠΟΕ. Ωστόσο, αυτό θα αποτελέσει μακροπρόθεσμα στόχο που ξεπερνά κατά πολύ τη χρονική εμβέλεια της πρότασης.

2.8. Πρόσφατα, η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι η δήλωσή της προς το Συμβούλιο, του 1986, όσον αφορά τη λήψη κατάλληλων μέτρων προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι χρηματοδοτικές συνέπειες της εν λόγω οδηγίας, εξακολούθει να ισχύει. Η ΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στη θέση αυτή της Επιτροπής.

2.9. Η ΕΕ επιβάλλει τελωνειακά τέλη στα ωά και στα προϊόντα με βάση τα ωά, στο πλαίσιο της διαδικασίας διαμόρφωσης της τιμής. Στο πλαίσιο των συμφωνιών ΠΟΕ για τα γεωργικά θέματα, αυτά τα τέλη θα περιορισθούν κατά το 1/3 έως το 2000. Ωστόσο, το ζήτημα των τιμών δεν είναι το σημαντικότερο στον κατάλογο των απαράδεκτων μέτρων στα θέματα του εμπορίου της ΠΟΕ. Ως προς τα ωά και τα προϊόντα με βάση τα ωά, οι μελλοντικές παραχωρήσεις όσον αφορά την τιμή μπορεί να γίνουν υπό την προϋπόθεση αποδοχής εκ μέρους των τρίτων χωρών ότι η εφαρμογή κατώτερων ή μηδενικών τελών θα ισχύει μόνο για τις χώρες στις οποίες η παραγωγή ωών ανταποκρίνεται στις ελάχιστες προδιαγραφές της ΕΕ.

2.10. Μία άλλη μακροπρόθεσμη λύση θα ήταν να χρησιμοποιηθεί η πίεση των καταναλωτών, προκειμένου να αποθαρρυνθεί η πώληση προϊόντων εισαγωγής που δεν ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές καλής διαβίωσης. Προς το παρόν, η αναφορά των συνθηκών παραγωγής είναι προαιρετική. Η Επιτροπή επιθυμεί να την καταστήσει υποχρεωτική (12ο εδάφιο). Εάν αυτό συντελεστεί, η αναφορά αυτή μπορεί να συνίσταται στη φράση «παραγωγή βάσει των εγκεκριμένων από την ΕΕ προδιαγραφών» ή απλώς στο σύνθημα λογότυπο CE. Η πείρα σε άλλα πεδία καταδεικνύει ότι η ενημέρωση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε αντίδραση του εμπορίου διανομής, το οποίο τελικά να προτιμήσει τα προϊόντα που παράγονται με τρόπους που ευνοούνται από τους καταναλωτές. Η σήμανση αυτή επιπλέον θα πρέπει να εφαρμόζεται και στα προϊόντα με βάση τα ωά, όταν αυτά περιλαμβάνονται στον κατάλογο των συστατικών.

⁽¹⁾ Mori Poll for Eurogroup for Animal Welfare, Ιούνιος 1998.

3. Συμπεράσματα

3.1. Η πρόταση θα βελτιώσει αισθητά την καλή διαβίωση των ζώων αλλά θα προκαλέσει την αύξηση της τιμής των ωών και του κόστους για τους παραγωγούς. Σταθμίζοντας αυτά τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα, η ΟΚΕ δεν είναι δυνατόν να εγκρίνει μία θεμελιώδη τροποποίηση της οδηγίας, εφόσον δεν διασφαλίζεται:

- η πραγματική μεταφορά των ελάχιστων προδιαγραφών της προηγούμενης οδηγίας στη νομοθεσία όλων των κρατών μελών της ΕΕ,
- η επιβολή στις εισαγωγές από τρίτες χώρες των ιδίων προδιαγραφών παραγωγής και εκτροφής,
- η διάθεση επαρκών κοινοτικών ενισχύσεων για την εφαρμογή των προτεινόμενων προδιαγραφών.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Ο όρος «εμπλουτισμένος κλωβός» δεν είναι ο σωστός όρος σε όλες τις γλώσσες και χρειάζεται να τροποποιηθεί.

4.2. Άρθρο 2.6 (νέο)

Από τη σκοπιά της καλής διαβίωσης των ζώων, η τομή της άκρης του ράμφους των ορνίθων θα πρέπει να καταργηθεί, όπου αυτό είναι δυνατό, αρχίζοντας από εκείνα τα συστήματα παραγωγής όπου δεν είναι απολύτως αναγκαίο. Εν τω μεταξύ, χρειάζεται να προσδιορισθεί η τομή αυτή, προκειμένου να απαγορευθεί τελείως η ολοκληρωτική αφαίρεση του ράμφους. Προτείνεται η ακόλουθη διατύπωση: «Αφαίρεση της αρπάγης της άνω γνάθου και του άκρου της κάτω γνάθου».

4.3. Άρθρο 3

Η ημερομηνία 1η Ιανουαρίου 1999 και όλες οι άλλες ημερομηνίες που προβλέπονται στην πρόταση, χρειάζεται να τροποποιηθούν σε:

«x μήνες/έτη από την υιοθέτηση της πρότασης».

4.4. Άρθρο 3.1.α)

Να προστεθεί:

«Οι ατομικές ή οι ομαδικές φωλιές θα πρέπει να κλείνονται κατά τη διάρκεια της νύχτας, προκειμένου να παρεμποδιστεί το κούρνιασμα και η μόλυνση από τα κόπρανα.»

4.5. Άρθρο 3.1.ε)

Θα πρέπει να προστεθούν συστήματα παροχής ύδατος με ηχητικό σήμα.

4.6. Άρθρο 3.2 (νέο)

Επιβάλλεται η πρόβλεψη συνολικής επιφάνειας χρησιμοποιήσιμου χώρου ανά πτηνό, καθώς και συνολικής πυκνότητας πληθυσμού. Το ακόλουθο παράδειγμα απεικονίζει την τρέχουσα τακτική.

«Στα συστήματα δύο διαστάσεων η επιφάνεια του χρησιμοποιούμενου χώρου ανά πτηνό θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 1 400 cm² ή η πυκνότητα αριθμού πτηνών, 7 πτηνά ανά τ.μ.»

«Στα συστήματα τριών διαστάσεων (π.χ. μεγάλα κλουβιά, κλουβιά με κοττάναθρα) 15,5 πτηνά ανά τ.μ. χρησιμοποιήσιμου χώρου.»

4.7. Άρθρο 3.3

Οι εμπλουτισμένοι κλωβοί βρίσκονται ακόμα σε πειραματικό στάδιο και θα ήταν λάθος να ορισθούν αυστηρά οι συνθήκες. Για παράδειγμα, για ορισμένους τύπους και είδη πτηνών η τομή της άκρης του ράμφους έχει αποδειχθεί αναγκαία.

4.8. Άρθρο 3.4

Αυτό το άρθρο είναι πολύ θετικό για την καλή διαβίωση των ζώων, αλλά αυξάνει σημαντικά τις δαπάνες των εκτροφέων της ΕΕ. Προς το παρόν, η ελάχιστη προδιαγραφή είναι 450 cm² ανά πτηνό σε όλη την ΕΕ, αλλά σε ορισμένες χώρες απαιτείται μεγαλύτερος χώρος (έως 600 cm² ανά πτηνό για κλωβούς που περιέχουν περισσότερα του ενός πτηνά). Τα 800 cm² επιφάνειας δαπέδου, συνεπώς, θα απαιτήσουν σημαντικές επενδύσεις σε όλη την Κοινότητα, και το ίδιο ισχύει για τις άλλες διατάξεις, όπως είναι η ελάχιστη διάταξη εύρους και ύψους του κλωβού.

Επίσης, αυτό το άρθρο απαιτεί ειδικότερα υψηλό ποσό επενδύσεων, για τις οποίες θα είναι αναγκαία η χορήγηση κοινοτικών ενισχύσεων. Αυτό το άρθρο επίσης θα αυξήσει το κόστος σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές εκτός της Κοινότητας.

4.9. Άρθρο 3.4.α)

Ο αριθμός των 800 cm² χρειάζεται περισσότερη δικαιολόγηση απ' αυτή που παρέχεται στην πρόταση ή την αιτιολογική έκθεση.

4.10. Άρθρο 3.4.ε)

Θα πρέπει να υπάρξει αξιολόγηση κόστους/οφέλους για τη βέλτιστη διάσταση του πλάτους. Η προτεινόμενη αύξηση σε τουλάχιστον ένα μέτρο κοστίζει, αλλά θα μειώσει τα προβλήματα που προκύπτουν από τον πληθυσμό. Σε αυτήν την περίπτωση, το ένα μέτρο μπορεί να μην επαρκεί για τα μεταβαλλόμενα συστήματα με δίσκους για την απομάκρυνση των ορνίθων, η οποία είναι μία πολύ πιο ανθρώπινη μέθοδος από την απομάκρυνση των πτηνών ένα προς ένα και την τοποθέτησή τους σε κλωβούς μεταφοράς.

4.11. Άρθρο 7

Οι διατάξεις για τους ελέγχους από την Επιτροπή είναι λιγότερο αυστηρές σε σύγκριση με την ισχύουσα οδηγία, παρά το γεγονός ότι οι ισχύουσες διατάξεις είναι ανεπαρκείς στην πράξη. (Υπάρχουν διαμαρτυρίες για τη μη συμμόρφωση τεσσάρων κρατών μελών με ορισμένες διατάξεις της ισχύουσας οδηγίας.)

Τουλάχιστον, χρειάζεται να αλλάξει η διατύπωση ως εξής:

«οι κτηνίατροι εμπειρογνώμονες της Επιτροπής θα μπορούν εφόσον αυτό είναι αναγκαίο...»

Λόγω των σημαντικών συνεπειών όσον αφορά τον ανταγωνισμό και την καλή διαβίωση των ζώων που έχει η πρόταση

αυτή, ολόκληρο το σύστημα ελέγχων χρειάζεται να καταστεί αυστηρότερο, ειδικότερα όσον αφορά τις εισαγωγές. Η Επιτροπή θα πρέπει να υποβάλει ξεχωριστή πρόταση για αυτό το θέμα.

4.12. Παράρτημα

6. Αυτό διπλασιάζει τις σημερινές απαιτήσεις ελέγχων σε δύο ημερησίως. Ένας έλεγχος ημερησίως μπορεί να επαρκεί, μόνο εάν υπάρχει παράλληλα αποτελεσματικό σύστημα παρακολούθησης μέσω βίντεο.

15. (νέο) Στις περιπτώσεις που υπάρχει σύστημα για να μπορούν τα πτηνά να κυλιούνται στο χώμα, τα υλικά που χρησιμοποιούνται θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να μην δημιουργείται κίνδυνος για την υγεία των εργαζομένων στα πτηνοτροφεία.

Βρυξέλλες, 10 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Το κείμενο της γνωμοδότησης του τμήματος που ακολουθεί απορρίφθηκε κατά τη συζήτηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρόταση της Επιτροπής αναφέρει ότι στηρίζεται στην έκθεση που υπέβαλε η Επιστημονική Κτηνιατρική Επιτροπή τον Οκτώβριο του 1996 και η οποία προσαρμόζει στην επικαιρότητα προγενέστερη έκθεση του 1992.

1.2. Το 93 % των ορνίθων της ΕΕ (320 εκατομμύρια περίπου το 1997) εκτρέφονται σε συστήματα κλωβοστοιχιών και υπόκεινται στις διατάξεις της Οδηγίας 88/116/ΕΟΚ, η εφαρμογή της οποίας είναι υποχρεωτική σε όλες τις χώρες από το 1995. Σήμερα, δεν υπάρχουν ευρωπαϊκά πρότυπα που να ορίζουν τις καλύτερες συνθήκες άνεσης για τις ωστόσο ορνίθες που εκτρέφονται σε συστήματα εναλλακτικά των κλωβοστοιχιών.

1.3. Όσον αφορά τις κοινωνικοοικονομικές πτυχές, είναι σημαντικό να υπενθυμισθεί ότι η πτηνοτροφία αποτελεί συστατικό στοιχείο της γεωργίας και της αγροτικής οικονομίας, η σημασία της οποίας είναι μεγάλη σε ορισμένες περιφέρειες της Ένωσης (βλ. Παράρτημα 1). Η πτηνοτροφία αναπτύσσεται στην Ευρώπη με πρακτικά μηδενικό κόστος για τον φορολογούμενο και καταναλώνει σημαντικές ποσότητες δημητριακών που παράγονται στην ΕΕ. Επιπλέον, λειτουργεί εντός μιας παγκόσμιας αγοράς ολόένα και πιο απελευθερωμένης και ανταγωνιστικής.

1.4. Η έκθεση της Επιστημονικής Κτηνιατρικής Επιτροπής παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των διαφόρων συστημάτων ορνιθοτροφίας. Η εκτροφή ωοτόκων ορνίθων σε κλωβοστοιχίες παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα σε σύγκριση με τα εναλλακτικά συστήματα, όπως: μικρότερη συχνότητα παρασιτικών λοιμώξεων, καλύτερος έλεγχος της διατροφής, περιορισμός στο ελάχιστο του κινδύνου επιθετικότητας και καννιβαλισμού, μικρότερη μόλυνση των αυγών, σταθεροποίηση των κοινωνικών ομάδων, χαμηλότερο κόστος παραγωγής, καλή ποιότητα των αυγών, καλύτερες συνθήκες εργασίας στο πτηνοτροφείο, περιορισμένη επίδραση στο περιβάλλον και μικρότερη θνησιμότητα και λοιμώξεις των ορνίθων.

1.5. Η Επιτροπή ορίζει ως υποχρεωτική την εγκατάσταση φωλέων, κοτανάθρων και αχυροστρωμών σε όλα τα συστήματα εκτροφής ωοτόκων ορνίθων, πράγμα που εξασφαλίζει κατά ένα τρόπο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πτηνών, σύμφωνα με την έκθεση της Επιστημονικής Κτηνιατρικής Επιτροπής στην οποία στηρίζεται η Πρόταση.

Προτείνει επίσης τη χρήση «εμπλουτισμένων κλωβών», που βρίσκονται σε ερευνητικό στάδιο και δεν διατίθενται ευρέως στο εμπόριο στην ευρωπαϊκή αγορά.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η Επιτροπή δηλώνει σαφώς στην τρίτη παράγραφο ότι φιλοδοξεί να καταργήσει τις κλωβοστοιχίες, μέσα σε αρκετά μεγάλο διάστημα ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία οικονομικών προβλημάτων στους πτηνοτρόφους και οι αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα των αυγών. Εντούτοις, δεν αναφέρει τίποτα για τον τρόπο επίτευξης των δύο αυτών στόχων, που κατά κανέναν τρόπο δεν μνημονεύει η Οδηγία.

2.2. Προκειμένου να επανορθώσει τις οικονομικές επιπτώσεις της πρότασής της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει συνοδευτικά μέτρα, όπως η υποχρεωτική επισήμανση του τρόπου εκτροφής στα αυγά που παράγονται στην Κοινότητα. Το σύστημα αυτό της υποχρεωτικής επισήμανσης δεν επιτρέπει κατά κανέναν τρόπο την προστασία της κοινοτικής αγοράς από τις εισαγωγές από τρίτες χώρες.

2.3. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει επίσης τη συγχρηματοδότηση των επιδοτήσεων των επενδύσεων. Ο σχηματισμός κεφαλαίου για την προσαρμογή του κλάδου στα προτεινόμενα πρότυπα δεν έχει την παραμικρή σχέση με την κοινοτική χρηματοδότηση των επιδοτήσεων για επενδύσεις, που προβλέπονται στη διαρθρωτική πολιτική της ΕΕ. Το πιθανότερο είναι ότι οι παραγωγοί δεν θα λάβουν καμία αντιστάθμιση, δεδομένου ότι, στις προτάσεις της για το «Πρόγραμμα δράσης 2000», η Επιτροπή δεν προβλέπει καμία χρηματοδότηση στο κονδύλιο του προϋπολογισμού που αφορά τον πτηνοτροφικό τομέα.

2.4. Η Επιτροπή προτείνει την αναζήτηση της υποστήριξης άλλων χωρών για την καθιέρωση κατώτερων προτύπων προστασίας των ωτόκων ορνίθων στα διάφορα συστήματα εκτροφής. Επισημαίνεται σχετικά ότι, σ' ολόκληρο τον κόσμο, μόνο η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ελβετία διαθέτουν υποχρεωτικά πρότυπα σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης των ορνίθων.

2.5. Η Ευρωπαϊκή Ένωση καθιερώνει στην πρόταση την απαγόρευση της εκτροφής ωτόκων ορνίθων σε κλωβοστοιχίες, η οποία θα εφαρμοστεί με απόφαση του κάθε κράτους μέλους, μετά από μια περίοδο προσαρμογής, με ανώτατο όριο τη δεκαετία. Η απαγόρευση της εκτροφής ωτόκων ορνίθων σε κλωβοστοιχίες δε συμβιβάζεται με την πραγματικότητα της παραγωγής στην ΕΕ και στον υπόλοιπο κόσμο.

2.6. Είναι απαράδεκτο να τροποποιούνται τα κατώτερα υφιστάμενα πρότυπα για τις όρνιθες σε κλωβοστοιχίες, που ήταν υποχρεωτικά από την 1.1.1995, εφόσον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχει εξασφαλίσει ότι τα υφιστάμενα κατώτερα πρότυπα εφαρμόζονται πράγματι σε όλη την κοινοτική επικράτεια και εφόσον οι όροι που επιβάλλονται στους ευρωπαϊκούς παραγωγούς δεν αναγνωρισθούν διεθνώς και δεν διασφαλισθεί η ανταγωνιστικότητα της ωοπαραγωγής της ΕΕ, στο πλαίσιο της ολοένα μεγαλύτερης ελευθέρωσης του παγκόσμιου εμπορίου.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη, εκτός από την επίδραση στις συνθήκες διαβίωσης των ορνίθων, οι υγειονομικές, κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές πτυχές οποιασδήποτε πρότασης που εξετάζεται. Η οικονομική ανάλυση που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι σαφώς ανεπαρκής. Είναι απαραίτητο να διεξαχθεί ανεξάρτητη έρευνα για τις επιδράσεις της πρότασης σε όλους τους προαναφερόμενους τομείς, δεδομένου ότι αφορά το 93 % της κοινοτικής παραγωγής αυγών.

3.2. Μεταξύ άλλων, οι επιδράσεις της υπό εξέταση Οδηγίας μπορεί να αφορούν:

3.2.1. Την ευζωία των ορνίθων

Το επιχείρημα ότι η κατάργηση του σημερινού συστήματος των κλωβοστοιχιών και η αντικατάστασή του από εναλλακτικά συστήματα θα βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης των ορνίθων είναι παραπλανητικό: Δεν υπάρχουν ανεπτυγμένες γενετικές σειρές ωτόκων ορνίθων προσαρμοσμένων σε εναλλακτικά συστήματα. Στα συστήματα αυτά εμφανίζονται προβλήματα από ραμφίσματα, καννιβαλισμό, παρασιτώσεις, μολύνσεις από εξωτερικούς παράγοντες, υψηλές συγκεντρώσεις σκόνης και αμμωνίας στον αέρα και δυσκολία ελέγχου των μικροβιακών λοιμώξεων. Για να βελτιωθεί η κατάσταση αυτή είναι απαραίτητο να καταβάλλονται μεγαλύτερες προσπάθειες σε κτηνιατρικές θεραπείες. Ακόμη και έτσι, οι δείκτες θνησιμότητας είναι σαφώς υψηλότεροι από ό,τι στις κλωβοστοιχίες.

3.2.2. Κοινωνικοοικονομικές πτυχές

Τα αποτελέσματα της εφαρμογής της προτεινόμενης οδηγίας θα έχουν αντίκτυπο σε πολλούς τομείς:

- *Απασχόληση*: η αύξηση του κόστους θα υποχρεώσει πολλές από τις σημερινές επιχειρήσεις του κλάδου να εγκαταλείψουν τη δραστηριότητά τους λόγω έλλειψης ανταγωνιστικότητας. Σήμερα, ο κλάδος απασχολεί άμεσα 90 000 εργαζόμενους και έμμεσα, στους συναφείς κλάδους, 120 000.
- *Τιμές*: η αύξηση του κόστους του αγρού θα ανεβάσει την τιμή του προϊόντος στην αγορά, γεγονός που θα επηρεάσει κυρίως τα πλέον μειονεκτούντα κοινωνικά στρώματα.
- *Ποιότητα και υγεία*: το επίπεδο της ποιότητας και της ασφάλειας της διατροφής του ευρωπαϊκού αγρού μπορεί να τεθεί σε σοβαρό κίνδυνο εάν υλοποιηθεί η προτεινόμενη πρωτοβουλία. Η πρόληψη ασθενειών όπως η σαλμονέλλα είναι πιο δύσκολη στις συνθήκες που προτείνει η οδηγία. Πρόκειται για έναν κίνδυνο που κανείς δεν μπορεί να αναλάβει. Η υποκατάσταση, στην ευρωπαϊκή αγορά, των αγρών που παράγονται στην ΕΕ από εισαγόμενα αγνά ή παράγωγα θα μειώσει τις εγγυήσεις που παρέχονται στον καταναλωτή.
- *Συνθήκες εργασίας*: η πρόταση της Επιτροπής συνεπάγεται επιδείνωση των συνθηκών εργασίας στα πτηνοτροφεία και μεγαλύτερο κίνδυνο ασθενειών (λόγω της ύπαρξης αιωρούμενης σκόνης και της μεγαλύτερης συγκέντρωσης αμμωνίας που οφείλεται στο άχυρο), βεβαιωμένων σωματικών στάσεων (για τη συλλογή των αγρών από το έδαφος, τη μίξη του άχυρου, τον έλεγχο των ζώων...).
- *Άλλες αγορές*: η κατανάλωση δημητριακών από την ωοπαράγωγική πτηνοτροφία μπορεί να εκτιμηθεί σε δέκα εκατομμύρια τόννους κατ' έτος (κριθάρι, καλαμπόκι και σιτάρι). Η προβλεπόμενη μείωση της παραγωγής θα έχει άμεσες επιπτώσεις στο ισοζύγιο της αγοράς δημητριακών της ΕΕ.

3.2.3. Υγειονομικές πτυχές

Ο έλεγχος και η πρόληψη των ασθενειών είναι κατώτερος στα εναλλακτικά συστήματα των κλωβοστοιχιών, δεδομένου ότι η παρουσία φωλών, κοτάνθρων, άχυρου και οποιουδήποτε άλλου πρόσθετου υλικού παρακωλύει την πλήρη απολύμανση και απαλλαγή από τα παράσιτα των χώρων εκτροφής.

Ο κίνδυνος ασθενειών στις αγροικίες είναι μεγαλύτερος στα εναλλακτικά συστήματα και, επιπλέον, στα συστήματα εκτροφής στο ύπαιθρο, υπάρχει μεγαλύτερος κίνδυνος εξάπλωσης των ασθενειών σε άλλες γειτονικές αγροικίες ή εγκαταστάσεις. Επίσης, είναι δύσκολο να αποτραπεί η επαφή με άλλα ζώα (πτηνά, τρωκτικά και αρπακτικά). Το γεγονός αυτό επιτείνει τους κινδύνους για την υγεία των πτηνών και του ανθρώπου, από μετάδοση ζωνόσων.

3.2.4. Περιβαλλοντικές πτυχές

Η προτεινόμενη Οδηγία θα έχει αρνητικές επιδράσεις στο περιβάλλον για τους εξής λόγους:

- Ανάγκη αύξησης, μέχρι και τριπλασιασμού, των εκτάσεων που απαιτούνται για τις εγκαταστάσεις εκτροφής ωοτόκων ορνίθων.
- Τα συστήματα με άχυρο δημιουργούν μεγαλύτερους όγκους κτηνοτροφικών απορριμμάτων και χειρότερης ποιότητας: προκαλούν περισσότερες οσμές και εκπομπές αμμωνίας στον αέρα. Δεν μπορεί να αυτοματοποιηθεί η εξάλειψη των απορριμμάτων ούτε να αποξηρανθούν τα απόβλητα στις ίδιες τις εγκαταστάσεις, όπως γίνεται στις εγκαταστάσεις με κλωβοστοιχίες. Απαιτούνται πρόσθετες εγκαταστάσεις για την κατεργασία της κοπριάς και αυξάνεται ο κίνδυνος για το περιβάλλον (από τη διήθηση διασταλαζόντων υγρών, τις οσμές, τη μόλυνση του εδάφους κ.λπ.). Στις εγκαταστάσεις εκτροφής στο ύπαιθρο, οι επιπτώσεις των πτηνών και των αποβλήτων τους στο έδαφος που καλύπτουν είναι μεγαλύτερες.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η προτεινόμενη οδηγία δεν εισάγει βελτιώσεις για τις συνθήκες διαβίωσης των ωοτόκων ορνίθων, αλλά μάλλον κινδύνους υποβάθμισης των σημερινών συνθηκών. Δεν πρέπει οι καλές συνθήκες διαβίωσης να εξομοιώνονται αποκλειστικά και μόνο με τη δυνατότητα πραγματοποίησης ορισμένων κινήσεων ή δραστηριοτήτων· πρέπει να εξετάζονται όλες οι πτυχές που απαρτίζουν την έννοια των καλών συνθηκών διαβίωσης και ιδιαίτερα η υγεία των πτηνών και η προστασία από τις επιθέσεις.

4.2. Ως προς τις υγειονομικές, περιβαλλοντολογικές και κοινωνικοοικονομικές πτυχές, η πρόταση οδηγίας παράγει αρνητικά αποτελέσματα και εισάγει ιδιαίτερα ανησυχητικούς κινδύνους όπως: η πιθανότητα εξαφάνισης μεγάλου μέρους του οικονομικού κλάδου που εξαρτάται από την παραγωγή αυγών στην Ευρώπη, σημαντικής αύξησης των τιμών του προϊόντος στην αγορά, αρνητικής επίδρασης επί των υγειονομικών εγγυήσεων που παρέχονται στον ευρωπαϊό καταναλωτή και αύξησης των επιπτώσεων των πτηνοτροφείων στο περιβάλλον.

4.3. Το τμήμα, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πτυχές που προαναφέρονται, απορρίπτει την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου, που του υπεβλήθη για γνωμοδότηση, διότι κρίνει ότι η ρύθμιση των συνθηκών διαβίωσης των ωοτόκων ορνίθων που εκτρέφονται σε κλωβοστοιχίες αντιμετωπίζεται ήδη επαρκώς από την Οδηγία 88/166/ΕΟΚ. Εξάλλου, εάν είναι επιθυμητή η ρύθμιση των συνθηκών διαβίωσης των ωοτόκων ορνίθων που εκτρέφονται σε εναλλακτικά συστήματα, πρέπει να καταρτισθεί ειδικό κείμενο για το σκοπό αυτό.

Βρυξέλλες, 23 Ιουλίου 1998.

Ο Πρόεδρος

*του τμήματος γεωργίας και
αλιείας*

Pere MARGALEF i MASIA

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Παραγωγή αυγών στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Περισσότερα από 87 000 εκατ. αυγά για κατανάλωση (5 007 000 τόνοι) παράγονται ετησίως (στοιχεία του 1997) στις 15 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Χώρες	Παραγωγή (σε τόνους)	Παραγωγή (τοις %)
Γαλλία	890 000	17,8
Γερμανία	810 000	16,2
Ιταλία	775 000	15,5
Μεγάλη Βρετανία	582 000	11,6
Ισπανία	565 000	14,3
Κάτω Χώρες	550 000	11,0
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	226 000	4,5
Ελλάδα	123 000	2,5
Πορτογαλία	106 000	2,1
Σουηδία	108 000	2,1
Αυστρία	100 000	2,0
Δανία	74 000	1,5
Φινλανδία	67 000	1,3
Ιρλανδία	31 000	0,6

Οι όρνιθες ωοπαράγωγής

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση εκτρέφονται περίπου 320 εκατ. όρνιθες για ωοπαράγωγή.

Ορισμένες απ' αυτές (περίπου 50 εκατ.) εκτρέφονται σε καθαρά αγροτικού χαρακτήρα ορνιθοτροφεία και τα αυγά που παράγονται προορίζονται για ιδιοκατανάλωση.

Άλλες (περίπου 20 εκατ.) εκτρέφονται σε ορνιθοτροφεία περιορισμένης βοσκής ή εκτατικής εκτροφής, σε ορνιθώνες ή στο έδαφος.

Και άλλες, τέλος, (περίπου 250 εκατ.) εκτρέφονται σε κλωβοστοιχίες και παράγουν το 93 % των αυγών που προορίζονται για κοινοτική κατανάλωση.

Ακαθάριστη αξία της εμπορεύσιμης παραγωγής και τιμολόγηση

Η ακαθάριστη αξία της εμπορεύσιμης παραγωγής στον κλάδο των αυγών για κατανάλωση ανέρχεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε 4 000 εκατομμύρια Ecus και η συνολική τιμολόγηση των αυγών και των παράγωγων προϊόντων τους εκτιμάται σε 5 600 εκατ. Ecu.

Απασχολούμενο προσωπικό

Ο κλάδος των αυγών και των παράγωγων προϊόντων τους απασχολεί άμεσα (πηνοτροφεία, κέντρα συσκευασίας των αυγών, μεταποιητικά κέντρα) περίπου 90 000 εκμεταλλεύσεις στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι συναφείς κλάδοι (επιχειρήσεις παραγωγής ζωοτροφών, εξοπλισμού, συσκευασιών) απασχολούν, μόνο για τον κλάδο των αυγών, άλλες 120 000 μονάδες εργασίας.

Κατανάλωση δημητριακών

Ο κλάδος των αυγών απορροφά κάθε χρόνο στην Ευρώπη περίπου 10 εκατομμύρια τόνους δημητριακών (κυρίως καλαμπόκι, κριθάρι και σιτάρι) κοινοτικής παραγωγής.

Κατανάλωση αυγών

Η μέση ατομική κατανάλωση αυγών στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανέρχεται σήμερα (στοιχεία του 1997) σε 210 αυγά ανά κάτοικο.

Ανάλογα με τις διαφορετικές διατροφικές συνήθειες, ένα μέρος των αυγών καταναλώνεται στις οικογένειες ως έχει, ενώ ένα άλλο μέρος προορίζεται για βιομηχανικά ή βιοτεχνικά προϊόντα διατροφής.

Κατά τα 10 τελευταία χρόνια, παρατηρήθηκε σταθερή προοδευτική αύξηση της ζήτησης παράγωγων προϊόντων από αυγά, τόσο από τη βιομηχανία όσο και από τη βιοτεχνία ειδών διατροφής.

Σήμερα, τα παράγωγα προϊόντα αντιπροσωπεύουν στην ΕΕ ποσοστό που κυμαίνεται, ανάλογα με τις διατροφικές συνήθειες, από το 28 % έως το 40 % της συνολικής κατανάλωσης αυγών.

Στον υπόλοιπο κόσμο

Οι μόνες χώρες στον κόσμο που έχουν θεσπίσει πρότυπα σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης των ορνίθων που εκτρέφονται σε κλωβοστοιχίες είναι τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης· όσο για την Ελβετία, έχει απαγορεύσει αυτή τη μορφή εκτροφής.

Περισσότερο από το 88 % της παγκόσμιας παραγωγής αυγών δεν υπόκειται σε καμία ρυθμιστική διάταξη.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες (10 % της παγκόσμιας παραγωγής) και τις υπόλοιπες μεγάλες παραγωγούς χώρες (Κίνα, πρώην ΕΣΣΔ, Ιαπωνία, Βραζιλία, με 28 %, 9 %, 6 % και 4 % αντίστοιχα της παγκόσμιας παραγωγής), ο ελάχιστος συνιστώμενος χώρος είναι 310 cm² ανά όρνιθα.

Στην Αυστραλία, προτείνονται 349 cm² για τις μεγαλύτερες όρνιθες και 327 cm² για τις μικρότερες, ενώ στη Νέα Ζηλανδία εκτιμάται ότι αρκούν 363 cm² για τις μεγαλύτερες όρνιθες και 340 cm² για τις μικρότερες.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 59, ψήφοι κατά: 44, αποχές: 5.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου περί χρηματοδοτήσεως της κοινής γεωργικής πολιτικής»⁽¹⁾

(98/C 407/37)

Στις 4 Ιουνίου 1998 και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάσθηκε τη γνωμοδότησή του στις 9 Ιουλίου 1998, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Bastian.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 105 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 8 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρόταση για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, που περιλαμβάνεται στο Πρόγραμμα δράσης 2000, προβλέπει την τροποποίηση των ΚΟΑ σιτηρών, ελαιούχων σπόρων, πρωτεϊνούχων προϊόντων, βοείου κρέατος, γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων, την καθιέρωση οριζοντίων μέτρων για το σύνολο των τομέων και το σχεδιασμό μιας πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη. Η εν λόγω μεταρρύθμιση συμπληρώνεται από μια επανεξέταση του τρόπου χρηματοδότησης της ΚΓΠ εκ μέρους του ΕΓΤΠΕ, τμήματα Εγγυήσεων και Προσανατολισμού.

1.2. Η υλοποίηση της μεταρρύθμισης που προτείνει η Επιτροπή καθιστά απαραίτητη τη διατύπωση νέων υποθέσεων όσον αφορά τον προϋπολογισμό, λαμβάνοντας υπόψη, αφενός, το κόστος που συνεπάγεται η μεταρρύθμιση των ΚΟΑ και, αφετέρου, την ενσωμάτωση στο ΕΓΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων, «νέων συνοδευτικών μέτρων για την αγροτική ανάπτυξη», οριζοντίων μέτρων για τον τομέα της αλιείας και προενταξιακών ενισχύσεων για τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες.

1.3. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή προτείνει τη μεταφορά της χρηματοδότησης μέτρων διαρθρωτικού χαρακτήρα από το ΕΓΤΠΕ, τμήμα Προσανατολισμού στο ΕΓΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων, τη δημιουργία νέων θέσεων του προϋπολογισμού στους κόλπους του ΕΓΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων και την αύξηση των δαπανών σε σχέση με την αγορά, οι οποίες καλύπτονται κατά παράδοση από το ΕΓΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων.

1.4. Το πρόσθετο κόστος που θα καλύψει το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Εγγυήσεων θα ανέλθει συνολικά σε περίπου 4 δισεκατ. Ecu το 2006 και θα περιλαμβάνει μια αύξηση των δαπανών σε σταθερές τιμές, ύψους 3,15 δισεκατ. Ecu για τη μεταρρύθμιση της τρέχουσας ΚΓΠ, 2,2 δισεκατ. Ecu για τα νέα συνοδευτικά μέτρα και 500 εκατομμυρίων Ecu για την προενταξιακή υποστήριξη των νέων κρατών μελών· στα ποσά αυτά θα προστεθούν και 3,9 δισεκατ. Ecu για την ένταξη των υποψήφιων χωρών στην ΚΓΠ. Το συνολικό κόστος της μεταρρύθμισης θα χρηματοδοτηθεί βάσει της γεωργικής κατευθυντήριας γραμμής, της οποίας ο τρόπος υπολογισμού δεν έχει τροποποιηθεί.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση την πρόταση που υπέβαλε η Επιτροπή σχετικά με τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ βάσει

του Προγράμματος δράσης 2000, υπενθυμίζοντας, ταυτόχρονα, ότι εκφράζει ορισμένες κριτικές όσον αφορά την προσέγγιση της εν λόγω μεταρρύθμισης, σύμφωνα με τη γνωμοδότησή της για τις γεωργικές πτυχές της ανακοίνωσης της Επιτροπής με τίτλο «Πρόγραμμα δράσης 2000».

2.2. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η Επιτροπή προτείνει την αρχή μιας μεταρρύθμισης της χρηματοδότησης στον τομέα της ΚΓΠ, ως συνοδευτικό μέτρο για την καθιέρωση μιας πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη. Ωστόσο, η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για τον πολύπλοκο χαρακτήρα του νέου τρόπου χρηματοδότησης, καθώς και αμφιβολίες ως προς την ισορροπία μεταξύ των διαφόρων τύπων μέτρων, των οποίων η χρηματοδότηση θα εξασφαλίζεται αποκλειστικά από το ΕΓΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων.

2.3. Υπενθυμίζει ότι το ΕΓΤΠΕ αποσκοπεί στη χρηματοδότηση μέτρων που συνδέονται με τη γεωργική παραγωγή και ότι η χρηματοδότηση της πολιτικής των αγορών πρέπει να γίνεται καθ'ολοκληρία από την Κοινότητα.

3. Γεωργική κατευθυντήρια γραμμή

3.1. Η Επιτροπή προτείνει τη διατήρηση του τρόπου υπολογισμού της γεωργικής κατευθυντήριας γραμμής, και όπως το ποσοστό αύξησης της γεωργικής κατευθυντήριας γραμμής παραμένει συνάρτηση του ποσοστού οικονομικής αύξησης, το οποίο η Επιτροπή υπολογίζει σε 2,5 % ετησίως. Προβλέπει ότι, μετά από τη συνεκτίμηση των δαπανών σχετικά με τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, θα υπάρχει το 2006 ένα δημοσιονομικό περιθώριο μεταξύ της γεωργικής κατευθυντήριας γραμμής και των εκτιμώμενων δαπανών στο πλαίσιο της, της τάξεως των 4 δισεκατ. Ecu.

3.2. Η ΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση τη διατήρηση της γεωργικής κατευθυντήριας γραμμής, η οποία είναι βασική για τη διασφάλιση της μόνιμης χρηματοδότησης της ΚΓΠ, που, με τη σειρά της, αποτελεί την εγγύηση για την επιβίωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της ευρωπαϊκής επικράτειας στο σύνολό της. Εκτιμά ότι το δημοσιονομικό περιθώριο που προβλέπεται στο εσωτερικό της γεωργικής κατευθυντήριας γραμμής χρειάζεται να διατηρηθεί ενόψει της σημασίας των τρεχουσών μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο της ΚΓΠ.

⁽¹⁾ ΕΕ C 170 της 4.6.1998, σ. 85.

4. Χρηματοδότηση της μεταρρύθμισης των ΚΟΑ

4.1. Η Επιτροπή προτείνει μια μεταρρύθμιση των ΚΟΑ με σκοπό την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών γεωργικών τιμών και, ως αντιστάθμιση της μείωσης των τιμών, μια αύξηση των άμεσων ενισχύσεων. Το κόστος της σχετικής μεταρρύθμισης της πολιτικής για τις αγορές θα ανέλθει σε 4,3 δισεκατ. Ecu το 2006 και θα καλυφθεί στο πλαίσιο της γεωργικής κατευθυντήριας γραμμής.

4.2. Η ΟΚΕ εκφράζει την άποψη ότι η αύξηση των δαπανών που συνδέονται με την αγορά μπορεί προφανώς να καλυφθεί από τη γεωργική κατευθυντήρια γραμμή, στο μέτρο που το ποσοστό αύξησης της τελευταίας δεν θα μεταβληθεί.

4.3. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι οποιαδήποτε τροποποίηση των ΚΟΑ είναι σημαντικό να χρηματοδοτηθεί εξ ολοκλήρου από το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Εγγυήσεων. Ωστόσο, σύμφωνα με τη γνωμοδότηση για τις γεωργικές πτυχές της ανακοίνωσης με τίτλο «Πρόγραμμα δράσης 2000», εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή σχεδιάζει μόνο μια μερική αντιστάθμιση σε σχέση με τη μείωση των τιμών που προβλέπεται στους διάφορους τομείς της παραγωγής και ότι δεν προτείνει κανένα μέτρο για τις μεσογειακές παραγωγές. Υπενθυμίζει ότι υποστηρίζει μια πλήρη αντιστάθμιση της πτώσης των τιμών και θεωρεί ότι, κατά τη χάραξη των δημοσιονομικών προοπτικών για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, πρέπει να ληφθεί υπόψη, στο τμήμα που αφορά την πολιτική για τις αγορές, αυτή η αύξηση των δαπανών.

5. Ενσωμάτωση των νέων συνοδευτικών μέτρων για την αγροτική ανάπτυξη

5.1. Η πρόταση για τη μεταρρύθμιση περιλαμβάνει ακόμη τη μεταφορά των δαπανών διαρθρωτικού χαρακτήρα από το ΕΓΤΠΕ, τμήμα Προσανατολισμού, στο ΕΓΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων, με εξαίρεση τα μέτρα που προβλέπονται βάσει των προγραμματίων για τις περιφέρειες του στόχου 1. Στην ουσία, σύμφωνα με την εν λόγω πρόταση, τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα που υπάγονται κατά παράδοση στα διαρθρωτικά ταμεία, θα χρηματοδοτούνται από τη γεωργική γραμμή.

5.2. Κατά την Επιτροπή, αυτή η μεταφορά καθίσταται δυνατή ιδίως λόγω της ύπαρξης ενός δημοσιονομικού περιθωρίου στο εσωτερικό της γεωργικής κατευθυντήριας γραμμής.

5.3. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι προτείνεται η συγχώνευση, στο εσωτερικό ενός ιδίου κονδυλίου του προϋπολογισμού, των γεωργικών μέτρων για την υποστήριξη της αγοράς και των μέτρων διαρθρωτικού χαρακτήρα.

5.4. Στο σημείο αυτό, τονίζει ότι όλα τα μέτρα που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Εγγυήσεων, είτε πρόκειται για μέτρα με αντικείμενο την αγορά, είτε για διαρθρωτικά μέτρα, πρέπει να συνδέονται άμεσα με τη γεωργική παραγωγή.

5.5. Ωστόσο, η ΟΚΕ προειδοποιεί ότι υπάρχει κίνδυνος να επέλθει σύγχυση μεταξύ των δύο ειδών μέτρων, των οποίων η λογική και οι στόχοι είναι συμπληρωματικοί αλλά εντελώς διαφορετικοί.

5.6. Η ΟΚΕ τονίζει ότι, στο εσωτερικό του προϋπολογισμού, η διάκριση μεταξύ των δύο τύπων πολιτικής πρέπει να είναι σαφής, και να διατηρείται η διαφοροποίηση μεταξύ υποχρεωτικών και μη υποχρεωτικών δαπανών.

5.7. Προσθέτει ότι η συγχώνευση αυτή δεν πρέπει κατά κανένα τρόπο να έχει ως συνέπεια την υποβάθμιση μιας πολιτικής υπέρ της άλλης. Συνεπώς, η ΟΚΕ θα μεριμνήσει ώστε η εν λόγω συγχώνευση να μην αποτελέσει ευκαιρία για μια συρρίκνωση της θέσης και των πιστώσεων της γεωργικής γραμμής που είναι αφιερωμένη στην πολιτική για τις αγορές και αποτελεί, αφενός, το μοναδικό τρόπο για τη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών και, αφετέρου, το κύριο μέσο για την προστασία του εισοδήματος των παραγωγών.

5.8. Η ΟΚΕ εξηγεί ότι η πολιτική για την αγροτική ανάπτυξη πρέπει να είναι συμπληρωματική της πολιτικής για τις αγορές, η οποία διατηρεί τους λόγους της ύπαρξής της.

6. Χρηματοδότηση των μέτρων για την προενταξιακή ενίσχυση

6.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την ένταξη νέων μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αναγνωρίζει ότι η ένταξη αυτή χρειάζεται να αποτελέσει αντικείμενο σταδιακής προετοιμασίας, μέσω του προσδιορισμού προενταξιακών μέτρων και, ενδεχομένως, μεταβατικών περιόδων.

6.2. Η ΟΚΕ, αντιλαμβανόμενη τη σημασία που έχει η γεωργία για την οικονομία των υποψήφιων κρατών, κρίνει ότι είναι απαραίτητο να εξετασθούν ήδη από τώρα οι τρόποι συμμετοχής των εν λόγω κρατών στην ΚΓΠ. Η καθιέρωση μέτρων προενταξιακού χαρακτήρα σε σχέση με την ΚΓΠ είναι, κατά τη γνώμη του, ένα πρώτο, αναγκαίο βήμα.

6.3. Ωστόσο, η ΟΚΕ εκφράζει ανησυχία για το γεγονός ότι τα μέτρα για την παροχή υποστήριξης πριν και μετά από την ένταξη θα χρηματοδοτηθούν από τη γεωργική κατευθυντήρια γραμμή που έχει προβλεφθεί για δεκαπέντε κράτη μέλη.

6.4. Η Επιτροπή εκτιμά ότι η δημοσιονομική επίπτωση των μέτρων προενταξιακής ενίσχυσης θα είναι περιορισμένη και θα σταθεροποιηθεί σε περίπου 0,5 δισεκατομμύρια Ecu ανά έτος μεταξύ του 2000 και του 2006.

6.5. Η Επιτροπή προβλέπει ακόμη την ενσωμάτωση δαπανών σχετικά με τη συμμετοχή των νέων μελών στην ΚΓΠ ήδη από το 2002 (μέτρα που αφορούν την περίοδο μετά την ένταξη). Ο προϋπολογισμός που προβλέπεται για τα νέα μέλη θα ανέλθει συνολικά σε 3,9 δισεκατομμύρια Ecu το 2006, δηλαδή θα διατεθούν 1,4 δισεκατομμύρια Ecu για την πολιτική

για τις αγορές και 2,5 δισεκατομμύρια Ecu για τα συνοδευτικά μέτρα σε σχέση με την αγροτική ανάπτυξη.

6.6. Ωστόσο, η ΟΚΕ εκφράζει ανησυχία για τις περιορισμένες δαπάνες που προβλέπονται σε σχέση με τα συνοδευτικά μέτρα για την αγροτική ανάπτυξη, τα οποία όμως θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην προσαρμογή των γεωργικών διαρθρώσεων των νέων κρατών μελών. Ως εκ τούτου, κρίνει ότι οι πιστώσεις που προτείνει η Επιτροπή για τη χρηματοδότηση των μέτρων διαρθρωτικού χαρακτήρα είναι ανεπαρκείς.

6.7. Οποιοδήποτε και να είναι το ύψος των πόρων που θα διατεθούν για την προενταξιακή ενίσχυση ή τη συμμετοχή των νέων κρατών μελών στην ΚΓΠ, η ΟΚΕ επιμένει ότι είναι σημαντικό να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των δαπανών για την ΚΓΠ, που έχει προσδιορισθεί για τα δεκαπέντε κράτη μέλη, και εκείνων που αφορούν τα νέα κράτη μέλη. Η διάκριση αυτή θα πρέπει να διατηρηθεί καθ'όλη τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου.

6.8. Προς τούτο, η ΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία ενός ξεχωριστού ταμείου προένταξης το οποίο θα χρηματοδοτείται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό.

6.9. Σε ό,τι αφορά τις δαπάνες μετά την ένταξη, η ΟΚΕ προσθέτει ότι η Επιτροπή δεν θα πρέπει κατά κανένα τρόπο να συμπεριλάβει τις δαπάνες που σχετίζονται με τα νέα κράτη μέλη στη γεωργική κατευθυντήρια γραμμή με σκοπό να προβεί σε μια ανακατανομή των πόρων, που προβλέπονται για την ΚΓΠ των δεκαπέντε κρατών μελών, για τη χρηματοδότηση των μέτρων υπέρ των νέων κρατών μελών. Οποιαδήποτε πρόσθετη δαπάνη σε σχέση με τα νέα μέλη θα πρέπει να καλύπτεται μέσω μιας αύξησης των πιστώσεων της γεωργικής κατευθυντήριας γραμμής. Η ΟΚΕ δηλώνει ότι η γεωργική κατευθυντήρια γραμμή που προβλέπεται σήμερα για τα 15 κράτη μέλη δεν προορίζεται για τη χρηματοδότηση μιας ΚΓΠ για είκοσι ή περισσότερα κράτη μέλη και ότι θα πρέπει να αυξηθεί σε συνάρτηση με το ΑΕγχΠ των νέων χωρών που θα ενταχθούν.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2847/93 για τη θέσπιση συστήματος ελέγχου που εφαρμόζεται στην Κοινή Αλιευτική Πολιτική»⁽¹⁾

(98/C 407/38)

Στις 11 Ιουλίου 1998, και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανατέταξη.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 24 Ιουλίου 1998, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Chagas.

Κατά τη 357η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 108 ψήφους υπέρ, και 4 αποχές την εξής γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2847/93⁽²⁾ θεσπίστηκε ένα σύστημα ελέγχου που εφαρμόζεται στην Κοινή Αλιευτική Πολιτική, το οποίο τροποποιήθηκε για τελευταία φορά με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2635/97⁽³⁾. Ο τελευταίος κανονισμός τροποποιείται τώρα με τη σειρά του, προκειμένου να ληφθούν υπόψη ορισμένες εξελίξεις στην Κοινή Αλιευτική Πολιτική και οι λιγότερο επιτυχημένες πτυχές της εφαρμογής του.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ, με την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που ακολουθούν, επιδοκιμάζει την παρούσα πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου.

2.2. Η Επιτροπή, επιθυμώντας να προβεί σε σταδιακές τροποποιήσεις, υπέβαλε προτάσεις μόνο για ορισμένες πτυχές που θεωρεί σημαντικές για τη βελτίωση της πολιτικής ελέγχου. Μεταγενέστερα, θα υποβληθούν νέες τροποποιήσεις σχετικές με τα διάφορα εκκρεμή θέματα της ΚΑΠ.

2.3. Η ΟΚΕ θα επιθυμούσε η παρούσα πρόταση να είναι περισσότερο τολμηρή, κατά τρόπο ώστε να δημιουργηθεί ένα γενικό νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες που διαπιστώνονται στον τομέα του ελέγχου και αυτό δε, επειδή συνειδητοποιεί ότι, παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν και την πρόοδο που σημειώθηκε, το νομοθετικό και υλικό σύστημα όσον αφορά τον έλεγχο συνεχίζει να διαφέρει έντονα στα διάφορα κράτη μέλη.

2.3.1. Η εν λόγω κατάσταση δεν συμβάλλει στη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος για τη διευκόλυνση, αφενός, της εθελούσιας αποδοχής εκ μέρους των επαγγελματιών των δραστηριοτήτων ελέγχου και για τη παροχή, αφετέρου, σ'αυτούς εχεγρύων για την ισότιμη εφαρμογή των νομοθετικών διατάξεων σε όλη την Κοινότητα.

2.4. Μέχρι σήμερα, η ΟΚΕ δεν έπαιξε να υποστηρίξει σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις ότι ο έλεγχος των δραστηριοτήτων που καλύπτονται από ρυθμίσεις είναι θεμελιώδους σημασίας για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των διατάξεων για τις διάφορες πτυχές της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής. Επομένως, έχει επιτακτική σημασία να σημειωθεί πραγματική πρόοδος στο επίπεδο των κρατών μελών όσον αφορά τον έλεγχο, κατά τρόπο ώστε να εξαλειφθούν ή τουλάχιστον να περιορισθούν σημαντικά οι υφιστάμενες διαφορές μεταξύ τους τόσο όσον αφορά τον τρόπο χειρισμού του ελέγχου όσο και τον τρόπο εφαρμογής των κοινοτικών διατάξεων.

2.4.1. Η Επιτροπή πρέπει να προβεί, το συντομότερο δυνατόν, στη δημοσίευση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2847/93 με όλες τις μέχρι στιγμής τροποποιήσεις.

2.5. Η επέκταση των μέσων ελέγχου προϋποθέτει, επίσης, την ορθή χρησιμοποίηση, σε επίπεδο κρατών μελών, των μέσων ελέγχου στη θάλασσα και/ή την ξηρά, ώστε να είναι δυνατός ο έλεγχος των ειδών, των ποσοτήτων και του μεγέθους των αλιευόμενων ιχθύων, καθώς και του τύπου των χρησιμοποιούμενων δικτύων. Οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών από αυτήν την άποψη εξακολουθούν να είναι σημαντικές. Οι δυσχέρειες είναι διαφόρων τύπων, αλλά τα προς έλεγχο κριτήρια τα σχετικά με το μέγεθος της ΑΟΖ είναι ρεαλιστικά και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

2.5.1. Γι'αυτό, η ΟΚΕ υποστήριξε πάντα ότι τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρύνονται και να ενισχύονται οι προσπάθειές τους για την προσαρμογή και την ενίσχυση του ελέγχου, με την προσφυγή, κατά συστηματικό τρόπο, στα περισσότερο εξελιγμένα μέσα πληροφορικής και τεχνολογίας. Μόνο κατ'αυτόν τον τρόπο, είναι δυνατόν να σημειωθεί πρόοδος και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ελέγχου πράγμα που θα συμβάλει στη δημιουργία, στην Κοινότητα και μεταξύ των επαγγελματιών, ενός κλίματος εμπιστοσύνης, περισσότερης διαφάνειας και ισότητας.

2.5.2. Ο μεγάλος αριθμός των λιμένων εκφόρτωσης ιχθύων δεν διευκολύνει τις δραστηριότητες ελέγχου. Η συγκέντρωση των δραστηριοτήτων ελέγχου σε ορισμένους λιμένες ή υποχρέωση χρησιμοποίησης ορισμένων υποδομών, όπως στις δημοπρατικές αγορές, θα ήταν δυνατόν να συμβάλουν σημαντικά στην αξιοπιστία των δραστηριοτήτων ελέγχου.

⁽¹⁾ ΕΕ C 201 της 27.6.1998, σ. 14.

⁽²⁾ ΕΕ L 261 της 20.10.1993, σ. 1.

⁽³⁾ ΕΕ L 356 της 21.12.1997.

2.6. Η ΟΚΕ διευκρινίζει, εξάλλου, ότι για να καταστεί ο έλεγχος αποτελεσματικός θα πρέπει να δημιουργηθεί μία σφαιρική και ολοκληρωμένη προοπτική, η οποία να περιλαμβάνει όλες τις πτυχές της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής.

2.6.1. Εκφράζει για άλλη μία φορά την πεποίθησή του ότι η επιτυχία της πολιτικής ελέγχου στην Κοινότητα και η πορεία της εφαρμογής της σε όλα τα κράτη μέλη θα εξαρτηθεί από τη λύση που θα εξευρεθεί τόσο στο θέμα της αύξησης των αρμοδιοτήτων και των μέσων του κοινοτικού σώματος επιθεώρησης όσο, και κυρίως, στο θέμα των διαφορών στα συστήματα επιβολής κυρώσεων που ισχύουν στα κράτη μέλη, οι οποίες, επί του παρόντος, προκαλούν σημαντικά προβλήματα, όπως επιβεβαιώνει η ίδια η Επιτροπή σε ανακοίνωση που υπέβαλε στο Συμβούλιο και το ΕΚ⁽¹⁾.

2.6.2. Επειδή πρόκειται για ένα βασικό πρόβλημα, είναι ανάγκη να καταβληθούν μεγάλες προσπάθειες για να σημειωθεί πραγματική πρόοδος στον τομέα της εναρμόνισης των καθεστώτων επιβολής κυρώσεων. Η Επιτροπή, η οποία παλαιότερα υπέβαλε συγκεκριμένες προτάσεις για το σκοπό αυτό, τις οποίες υποστήριξαν τόσο η ΟΚΕ όσο και το ΕΚ αλλά δεν αποδέχθηκε το Συμβούλιο, επί του παρόντος παραμένει σιωπηλή, καθώς η παρούσα πρόταση κανονισμού δεν αναφέρει τίποτε σχετικά.

2.7. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την αναφορά που διατυπώνεται στην εν λόγω πρόταση στα αλιευτικά σκάφη τρίτων χωρών. Η ΟΚΕ υποστήριξε πάντα ότι είναι αναγκαίο να αυξηθούν οι έλεγχοι, οι επιθεωρήσεις και η επαγρύπνηση όσον αφορά τις αλιευτικές δραστηριότητες των σκαφών τρίτων χωρών, τα οποία στην πράξη και σε ορισμένους λιμένες ελέγχονται λιγότερο αυστηρά απ' ό,τι τα κοινοτικά σκάφη. Είναι επείγουσα η ανάγκη να τεθεί τέλος σε μία ανώμαλη κατάσταση, η οποία δημιουργεί ένα κλίμα αθέμιτου ανταγωνισμού έναντι των κοινοτικών σκαφών και, σε ορισμένους λιμένες που εφαρμόζουν λιγότερο αυστηρούς ελέγχους, δίνει τη δυνατότητα πραγματικής στρέβλωσης του ανταγωνισμού.

2.7.1. Όπως επισήμανε επανειλημμένα η ΟΚΕ, είναι σημαντικό τις κοινοτικές προσπάθειες προς την κατεύθυνση

μίας υπεύθυνης αλιείας να συμερισθούν και τρίτες χώρες, και συγκεκριμένα εκείνες των οποίων τα ύδατα συνορεύουν με τα κοινοτικά, μέσω της υιοθέτησης μέτρων ανάλογων με εκείνα που εφαρμόζονται στην ΕΕ. Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να στραφούν και οι προσπάθειες της Επιτροπής στο πλαίσιο των διμερών σχέσεων με τις εν λόγω χώρες.

2.8. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι τα αλιευτικά σκάφη τρίτων χωρών, τα οποία αλιεύουν με τη δέουσα άδεια σε κοινοτικές αλιευτικές ζώνες, οφείλουν να υπόκεινται, τουλάχιστον, στις ίδιες διατάξεις με τα κοινοτικά σκάφη. Η πτυχή αυτή πρέπει να περιληφθεί στη διατύπωση του άρθρου 28 Γ.

2.9. Αφετέρου, η ΟΚΕ πιστεύει ότι, όσον αφορά τα αλιεύματα που δηλώνεται ότι πραγματοποιήθηκαν στην ανοιχτή θάλασσα από τους κυβερνήτες σκαφών τρίτων χωρών, οι διατάξεις του άρθρου 28 Ζ αριθ. 2 δεν είναι σαφείς σε ορισμένα κείμενα μεταφρασμένα σε άλλες γλώσσες. Οι νομοθετικές διατάξεις για το θέμα αυτό θα πρέπει να συμβάλουν κυρίως στην επίτευξη του στόχου για μία γενικότερη κατάλληλη πολιτική διατήρησης των αλιευτικών πόρων και για τη δημιουργία μίας δεοντολογίας όσον αφορά ορισμένες «αρπακτικές» αλιευτικές πρακτικές.

2.10. Η ΟΚΕ διερωτάται για τη δυνατότητα πρακτικής εφαρμογής, από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, του μέτρου που προτείνεται στο άρθρο 35 της παρούσας πρότασης κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο ως καταληκτική ημερομηνία υποβολής της έκθεσης για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού από τις εν λόγω αρχές ορίζεται η 1η Μαρτίου, ενώ προηγουμένως οριζόταν η 1η Ιουνίου. Λόγω του γεγονότος ότι, σε επίπεδο των κρατών μελών, οι τομείς που υπάγονται σε έλεγχο εμπίπτουν στην αρμοδιότητα πολλών υπηρεσιών και διοικητικών αρχών, εναπόκειται στην Επιτροπή να προτείνει άλλη ημερομηνία για την υποβολή της έκθεσης.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Άρθρο 28 Γ. Πρέπει να τροποποιηθεί σύμφωνα με τα ανωτέρω.

3.2. Άρθρο 28 Ζ. Πρέπει να τροποποιηθεί σύμφωνα με τα ανωτέρω.

(1) COM(98) 92 τελικό.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1221/97 του Συμβουλίου περί των γενικών κανόνων εφαρμογής για ενέργειες βελτίωσης της παραγωγής και της εμπορίας του μελιού»⁽¹⁾

(98/C 407/39)

Στις 4 Σεπτεμβρίου 1998, και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάσθηκε τη γνωμοδότησή του στις 23 Ιουλίου με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Gottero.

Κατά την 357η σύνολο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 100 ψήφους υπέρ και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η ΟΚΕ εγκρίνει την πρόταση της Επιτροπής να μετατεθεί στις 31 Ιανουαρίου 1999 η προθεσμία για την καταβολή, κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του κανονισμού αριθ. 1221/97, των πληρωμών και των δαπανών που συνδέονται με τις ενέργειες που υλοποιούνται στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων

για τη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής και εμπορίας του μελιού.

2. Αν δεν ληφθεί το μέτρο αυτό η μείωση της διάρκειας των προγραμμάτων, κατά το πρώτο έτος εφαρμογής τους, θα είναι, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, ιδιαίτερα σημαντική και θα θέσει σε κίνδυνο την επιτυχία τους.

⁽¹⁾ ΕΕ C 222 της 16.7.1998, σ. 15.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

- την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για τη θέσπιση του γεωργονομισματικού καθεστώτος του ευρώ» και
- την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για τα μεταβατικά μέτρα σχετικά με την εισαγωγή του ευρώ στην Κοινή Γεωργική Πολιτική»

(98/C 407/40)

Στις 3 Ιουλίου 1998 και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο απεφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις ανωτέρω προτάσεις.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή απεφάσισε να αναθέσει στον κ. Espuny Moyano ως γενικό εισηγητή, την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 59 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το υπό εξέταση έγγραφο αφορά την θεμελιώδη αναθεώρηση του γεωργονομισματικού συστήματος που καθίσταται αναγκαία λόγω της καθιερώσεως του ευρώ στην κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) από 1ης Ιανουαρίου 1999. Το ισχύον γεωργονομισματικό καθεστώς χαρακτηρίζεται από τον καθορισμό ισοτιμιών μετατροπής για τη γεωργία, δηλαδή τις πράσινες ισοτιμίες. Η εμπροσμάτια και γενικευμένη χρήση του ευρώ ως νομίσματος για την πληρωμή των τιμών και των ποσών της ΚΓΠ θα θέσει σε αχρηστία τις πράσινες ισοτιμίες. Εντούτοις όμως, η σημερινή κατάσταση, χαρακτηριστικό της οποίας είναι ότι ορισμένα κράτη μέλη δε συμμετέχουν στο ευρώ, δεν επιτρέπει τη συγκρότηση ούτε καν της ελάχιστης οικονομίας ενός γεωργονομισματικού καθεστώτος. Η πρόταση της Επιτροπής βασίζεται στην εμπειρία του ισχύοντος συστήματος και παράλληλα λαμβάνει υπόψη τα νέα δεδομένα που δημιουργήθηκαν από τη μετάβαση προς το ευρώ και τις κατευθύνσεις που δόθηκαν από την Ατζέντα 2000 όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ.

1.2. Με την πρώτη της αυτή πρόταση, η Επιτροπή εκθέτει το γεωργονομισματικό καθεστώς που θα τεθεί σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 1999. Στη δεύτερη πρόταση, περιγράφει τα μεταβατικά μέτρα που θα επιτρέψουν τη μετάβαση από το ισχύον καθεστώς προς ένα νέο.

1.3. Οι εν λόγω προτάσεις προβλέπουν συγκεκριμένα:

- εφαρμογή μείζονος απλοποίησης με την κατάργηση των ειδικών ισοτιμιών μετατροπής στην ΚΓΠ για το σύνολο των κρατών μελών είτε αυτά συμμετέχουν είτε όχι στο ευρώ και τη γενικευμένη χρησιμοποίηση της ισοτιμίας μετατροπής, δηλαδή της ισοτιμίας της αγοράς. Η εν λόγω πραγματική ισοτιμία μετατροπής θα είναι η συναλλαγματική ισοτιμία που καθορίζεται αμετάκλητα από τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στο ευρώ και η συναλλαγματική ισοτιμία της ημέρας της γενεσιουργού αιτίας για τα λοιπά κράτη μέλη·
- διατήρηση του καθεστώτος της προσωρινής και φθίνουσας αντισταθμιστικής ενισχύσεως για τις απώλειες εισοδήματος των γεωργών στα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στο ευρώ και που προκαλούνται από τις ανατιμήσεις, καθεστώς

που βασίζεται συνολικά στο ισχύον καθεστώς. Το νέο καθεστώς, προαιρετικού χαρακτήρα για το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και συγχρηματοδοτούμενο από την Κοινότητα, διακρίνει τις απώλειες εισοδημάτων που προέρχονται από τη μείωση των άμεσων ενισχύσεων από εκείνες που οφείλονται στην ανατίμηση των άλλων νομισμάτων που έχουν οριστεί στο πλαίσιο της ΚΓΠ. Αυτό θεωρείται ως μεταβατικό μέτρο που προβλέπεται να καταργηθεί από 1ης Ιανουαρίου 2002·

- κατάργηση, την οποία συνεπάγεται η εισαγωγή του ευρώ, των διαφόρων νομισματικών αποκλίσεων που υφίστανται έως τις 21 Δεκεμβρίου 1998 μεταξύ των πράσινων ισοτιμιών και των ισοτιμιών της αγοράς. Η εν λόγω κατάργηση που μπορεί να εξομοιωθεί με μία τελική ανατίμηση ή υποτίμηση της πράσινης ισοτιμίας σύμφωνα με τους όρους του ισχύοντος καθεστώτος προβλέπει τη χορήγηση αντισταθμιστικών ενισχύσεων, με βάση τόσο το τελευταίο καθεστώς όσο και εκείνο που προβλέπεται να τεθεί σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 1999.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ επικροτεί τη γενικότερη κατεύθυνση των προτάσεων της Επιτροπής που συνεπάγονται μία θεμελιώδη απλοποίηση του ισχύοντος καθεστώτος, οι κανόνες του οποίου, μολονότι ανταποκρίνονται στη σοβαρότητα των προβλημάτων, έχουν συχνά θεωρηθεί τόσο από τους γεωργούς όσο και από την μεταποιητική βιομηχανία και τους λοιπούς οικονομικούς φορείς ως το πλέον πολύπλοκο ζήτημα και το λιγότερο διαφανές της ΚΓΠ.

2.2. Η ΟΚΕ συμμερίζεται την ανάλυση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η εισαγωγή του ευρώ και η εξέλιξη της ΚΓΠ επιτρέπουν την κατάργηση ήδη από 1ης Ιανουαρίου 1999 των ειδικών γεωργικών ισοτιμιών μετατροπής υπέρ της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ, και για τα κράτη μάλιστα που δε συμμετέχουν σε αυτό. Η επιλογή αυτή επιτρέπει την εφαρμογή ενός ουσιαστικότερου και πολυπαιχτού προς την οικονομική πραγματικότητα καθεστώτος στο πλαίσιο της ΚΓΠ.

2.3. Τα πλεονεκτήματα είναι πολυάριθμα και σημαντικά:

- η σταθερότητα των θεσμικών γεωργικών τιμών για τους παραγωγούς και τους μεταποιητές της ζώνης ευρώ θα έχει ως αποτέλεσμα την απάλειψη μαις σημαντικής πηγής ακατανοησίας και τριβής στις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των διαφόρων οικονομικών φορέων της ΚΓΠ, της παραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων σταδίων μεταποίησης έως τη διανομή·
- η απλοποίηση της μετατροπής των θεσμικών τιμών σε εθνικό νόμισμα για τα κράτη μέλη που δε συμμετέχουν στο ευρώ, χάρη στην αντικατάσταση της πράσινης ισοτιμίας από τη συναλλαγματική ισοτιμία της αγοράς θα επιτρέψει επιπλέον τη χρησιμοποίηση των μηχανισμών της χρηματοπιστωτικής αγοράς κατά των συναλλαγματικών εξελίξεων·
- η κατάργηση των πράσινων ισοτιμιών για τις θεσμικές γεωργικές τιμές θα οδηγήσει επίσης έμμεσα σε μεγαλύτερη διαφάνεια των τιμών αγοράς·
- το νέο καθεστώς θα απαλείψει τις τεχνητές εμπορικές ροές που προκαλούνται από τις αποκλίσεις μεταξύ των πράσινων ισοτιμιών και των συναλλαγματικών ισοτιμιών της αγοράς·
- στο επίπεδο του προϋπολογισμού θα εξαλειφθούν οι επιπτώσεις από την αύξηση των γεωργικών δαπανών που προκαλούνται λόγω της ασυμμετρίας των ατελειών που υφίστανται στο ισχύον γεωργονομισματικό καθεστώς.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ έχει συνείδηση ότι, όπως και κατά το παρελθόν, το βασικό πρόβλημα θα είναι η αντιστάθμιση των απωλειών εισοδημάτων ένεκα της μείωσης των τιμών και των ενισχύσεων της ΚΓΠ που οφείλονται στην ανατίμηση. Το θέμα αυτό, αν και παρουσιάζει κοινό ενδιαφέρον για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφορά εν πρώτοις μόνο τα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στο σύστημα, καθίσταται δε ιδιαίτερος ευαίσθητο στις περιπτώσεις των άμεσων ενισχύσεων, λαμβανομένης υπόψη της εξέλιξης της ΚΓΠ.

3.2. Στο πλαίσιο του ισχύοντος αγρονομικού καθεστώτος, η ΟΚΕ παρακολούθησε την εξέλιξη των αντισταθμιστικών συστημάτων, η οποία καθορίζεται ταυτοχρόνως από τις απαιτήσεις του προϋπολογισμού, την εξέλιξη της ΚΓΠ και τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η ΕΕ σε διεθνές επίπεδο. Φρονεί ότι για το λόγο αυτό τα μελετώμενα νέα αντισταθμιστικά συστήματα αποτελούν λογική απόρροια της αποκτηθείσας πείρας και του νέου δεδομένου που αποτελεί το ευρώ. Συμμερίζεται πλήρως το μεταβατικό χαρακτήρα των εν λόγω καθεστώ-

των, κρίνει όμως ότι η κατάργησή τους από 1ης Ιανουαρίου 2001 θα έπρεπε να αποτελέσει προηγουμένως αντικείμενο εξέτασης της κατάστασης πριν από την εν λόγω ημερομηνία.

3.3. Εντούτοις, η ΟΚΕ επισύρει την προσοχή της Επιτροπής στο γεγονός ότι η φύση και οι τρόποι χρηματοδότησης των εν λόγω αντισταθμιστικών ενισχύσεων δεν είναι σε θέση να απαλείψουν κάθε διάκριση μεταξύ των κρατών μελών και στο εσωτερικό ενός και του αυτού κράτους μέλους. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ ζητεί την άνευ διακρίσεων εφαρμογή των προβλεπόμενων αντισταθμιστικών ενισχύσεων και για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένης και της βιομηχανίας.

3.4. Σε ό,τι αφορά το άρθρο 8 της πρότασης που θεσπίζει το γεωργονομισματικό καθεστώς του ευρώ (άμεση πληρωμή σε ευρώ), η ΟΚΕ λαμβάνει υπόψη τη δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη που δε συμμετέχουν στο σύστημα να χρησιμοποιούν το ευρώ αντί του εθνικού νομίσματος για τις πληρωμές των ποσών που προβλέπονται από την ΚΓΠ. Προκειμένου να διασφαλισθεί η ουδετερότητα του νέου καθεστώτος για τις χώρες που συμμετέχουν ή δεν συμμετέχουν στο σύστημα του ευρώ, πρέπει να υπάρξει ακριβής τήρηση του μηχανισμού που προβλέπεται στο άρθρο αυτό, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι η χρησιμοποίηση του ευρώ από ένα κράτος μέλος που δε συμμετέχει στο σύστημα δε θα είναι πλεονεκτικότερη απ'ό,τι για τα κράτη μέλη που συμμετέχουν.

4. Συμπέρασμα

4.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει γενικότερα το νέο γεωργονομισματικό καθεστώς που προτείνει η Επιτροπή και το οποίο αποβλέπει οριστικώς στην προσέγγιση της οικονομικής πραγματικότητας, στην απλοποίηση και στις μικρότερες δυνατές δαπάνες του προϋπολογισμού.

4.2. Εύχεται η δημιουργία του ευρώ να συμβάλει στη σταθερότητα της αγοράς συναλλάγματος, πράγμα που θα σχετικοποιήσει τη χρησιμότητα του γεωργονομισματικού καθεστώτος. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι όλα τα κράτη μέλη θα συμμετάσχουν τελικώς στο κοινό νόμισμα, πράγμα που θα λύσει άπαξ διαπαντός το γεωργονομισματικό ζήτημα.

4.3. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι στις προτάσεις της Επιτροπής δε λαμβάνονται υπόψη οι χώρες που πρόκειται να ενταχθούν μελλοντικά στην ΕΕ. Καλεί την Επιτροπή να εγκύψει επί του θέματος αυτού ευθύς μόλις αποσαφηνισθούν οι όροι του μεταβατικού καθεστώτος ένταξης.

4.4. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή και το Συμβούλιο να λάβουν υπόψη τις ειδικές παρατηρήσεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία απορρίφθηκε κατά τη σχετική συζήτηση:

Παράγραφος 3.4

Να αντικατασταθεί το κείμενο της παραγράφου με το ακόλουθο κείμενο:

«3.4. Η ΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να καθοριστεί και να εφαρμοσθεί το νέο καθεστώς κατά τρόπον ώστε να λειτουργεί ουδέτερα έναντι των κρατών μελών που συμμετέχουν στο ευρώ και εκείνων που δεν συμμετέχουν. Η παρατήρηση αυτή αφορά το άρθρο 8 της πρότασης, και η διάταξη αυτή θα παρέχει τη δυνατότητα προσφυγής στο ευρώ αντί στο εθνικό νόμισμα για τις πληρωμές ποσών που προβλέπονται στην ΚΓΠ. Η παρατήρηση αυτή αφορά επίσης και τον προσδιορισμό των μεταβατικών κανόνων δυνάμει των οποίων οι ενισχύσεις που έχουν σκοπό να αντισταθμίσουν τη μείωση των άμεσων ενισχύσεων πρέπει να υπολογίζονται σε συνάρτηση με την παραγωγή μιας δεδομένης περιόδου, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε έλλειψη αντιστοιχίας μεταξύ των ενισχύσεων και όσων θίγονται από την εν λόγω μείωση. Η πρόταση για κρατική συγχρηματοδότηση ενδέχεται επίσης να δημιουργήσει προβλήματα.»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 14, ψήφοι κατά: 32, αποχές 9.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης της οδηγίας 97/12/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαρτίου 1997, για την τροποποίηση και την ενημέρωση της οδηγίας 64/432/ΕΟΚ περί προβλημάτων υγειονομικού ελέγχου του τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών βοοειδών και χοιροειδών»⁽¹⁾

(98/C 407/41)

Στις 4 Σεπτεμβρίου 1998, και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση στις 23 Ιουλίου 1998, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Cornelius Scully.

Κατά την 357η σύνοδος ολομέλειας (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 112 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 4 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Στόχο της παρούσας πρότασης αποτελεί η διάθεση επαρκούς χρονικού διαστήματος για τη μεταφορά στις εθνικές νομοθεσίες των νέων κανόνων για τον έλεγχο και την παρακολούθηση της φυματίωσης των βοοειδών, της βρουκέλλωσης των βοοειδών και της ενζωτικής λεύκωσης των βοοειδών.

Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει ανεπιφύλακτα την πρόταση.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

⁽¹⁾ ΕΕ C 217 της 11.7.1998, σ. 21.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Σλοβακία στο πλαίσιο της ενίσχυσης της προενταξιακής στρατηγικής»

(98/C 407/42)

Κατά τη συνεδρίαση της 29ης Ιανουαρίου 1998, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, βάσει του άρθρου 23 παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα: «Η Σλοβακία στο πλαίσιο της ενίσχυσης της προενταξιακής στρατηγικής»

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων, εμπορικής και αναπτυξιακής πολιτικής στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Ιουλίου 1998 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Henri Malosse.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η ΟΚΕ υιοθέτησε, με 112 ψήφους υπέρ και μία αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 1997 αποτελεί ένα ιστορικό βήμα για το μέλλον της ένωσης και της Ευρώπης ολόκληρης. Η έναρξη της διαδικασίας διεύρυνσης εγκαινιάζει μία νέα εποχή θέτοντας οριστικά τέλος στις διαιρέσεις του παρελθόντος. Η επέκταση σε ηττηρωτική κλίμακα του προτύπου ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αποτελεί εγγύηση σταθερότητας και ευημερίας για το μέλλον» (απόσπασμα των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 1997 σχετικά με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης).

1.2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 1997 καθόρισε μία μέθοδο για την ιστορική διαδικασία της διεύρυνσης η οποία μπορεί να συνοψισθεί στις εξής τέσσερις πτυχές:

1.2.1. Μία ετήσια διάσκεψη μεταξύ των δεκαπέντε και όλων των υποψηφίων χωρών, ως forum συνεργασίας στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας καθώς και στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων και ως βήμα για την οικονομική συνεργασία και την περιφερειακή συνεργασία (η πρώτη διάσκεψη πραγματοποιήθηκε στις 12 Μαρτίου 1998, στο Λονδίνο).

1.2.2. Πρόκειται για μία ενισχυμένη προενταξιακή στρατηγική για τις δέκα υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (μεταξύ των οποίων η Σλοβακία) και για την Κύπρο. Η στρατηγική αυτή βασίζεται συγχρόνως στους υπάρχοντες μηχανισμούς — τις ευρωπαϊκές συμφωνίες, το πρόγραμμα Phare, το Λευκό Βιβλίο για την εσωτερική αγορά — και στο νέο μέσο «οι εταιρικές σχέσεις για την ένταξη».

1.2.3. Οι καθεαυτού διαπραγματεύσεις, άρχισαν στις 30 Μαρτίου 1998, με την Τσεχική Δημοκρατία, την Πολωνία, την Ουγγαρία, την Εσθονία και τη Σλοβενία, όχι όμως με τη Σλοβακία.

1.2.4. Και οι δέκα υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, και η Κύπρος, υποβάλλονται στο μηχανισμό εξέτασης που παρακολουθεί την πρόοδο του κοινοτικού κεκτημένου και την τήρηση των κριτηρίων του Συμβουλίου της Κοπεγχάγης, του αποκαλούμενου «screening». Δεν είναι

ακόμη σαφές εάν η διαδικασία αυτή θα είναι ταυτόσημη, σε επίπεδο όρων και χρονοδιαγράμματος, για τις χώρες που έγιναν δεκτές στις διαπραγματεύσεις ήδη από τις 30 Μαρτίου και για τις χώρες, όπως η Σλοβακία, για τις οποίες σύμφωνα με το Συμβούλιο του Λουξεμβούργου της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου, πρόκειται για την «ενταξιακή προετοιμασία». Η άσκηση αυτή θα έχει επιτρέψει τη σύναψη τακτικών σχέσεων όσον αφορά την εφαρμογή της συνεργασίας για την προσχώρηση και τις προόδους που έχουν σημειωθεί από την υποψήφια χώρα. Θα αποτελέσει μία ιδιαίτερα σοβαρή άσκηση για μία χώρα όπως η Σλοβακία διότι η άσκηση αυτή μοιάζει με «προαγωγικές εξετάσεις» το αποτέλεσμα των οποίων εάν είναι θετικό θα ανοίξει οριστικά τις πόρτες για τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων ένταξης.

1.3. Οι συνεργασίες για την ένταξη

Απαρτίζονται από δύο στοιχεία: έναν κανονισμό πλαίσιο που έχει υιοθετηθεί ομόφωνα από το Συμβούλιο στον οποίο ορίζονται οι βασικές αρχές και οι αποφάσεις του Συμβουλίου (οι οποίες έχουν εγκριθεί με ειδική πλειοψηφία) για κάθε υποψήφια χώρα της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Κάθε απόφαση συνεργασίας περιλαμβάνει:

1.3.1. Ενδιάμεσους στόχους οι οποίοι πρέπει να βοηθήσουν κάθε χώρα να ετοιμαστεί για την προσχώρησή της σε ένα πλαίσιο οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης, να εκσυγχρονίσει το εθνικό της πρόγραμμα ενσωμάτωσης του κοινοτικού κεκτημένου και να καταρτίσει ένα ακριβές χρονοδιάγραμμα εφαρμογής.

1.3.2. Τις προτεραιότητες τεχνικής και χρηματοοικονομικής ενίσχυσης [πρόγραμμα Phare, υπηρεσία ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα τεχνικής βοήθειας (TAIEX)] με τη μορφή χρηματοοικονομικού προγραμματισμού.

1.3.3. Την επιβεβαίωση της αρχής ότι η βοήθεια θα παρασχεθεί υπό τον όρο ότι έχουν τηρηθεί οι υποχρεώσεις που περιλαμβάνονται στις ευρωπαϊκές συμφωνίες και εφόσον έχουν σημειωθεί πρόοδοι.

1.4. Επισημαίνει ότι το Συμβούλιο καθορίζει τις προτεραιότητες της συνεργασίας και όχι η Επιτροπή. Μόνο ο χρηματοοικονομικός προγραμματισμός είναι της αρμοδιότητας της Επιτροπής η οποία επικουρείται από μία επιτροπή διαχείρισης, η οποία απαρτίζεται από εκπροσώπους των κρατών μελών.

1.5. Οι συνεργασίες για την προσχώρηση αποτελούν το αντικείμενο διαβούλευσης με κάθε υποψήφιο κράτος το οποίο πρέπει να παρουσιάσει ένα εθνικό πρόγραμμα υιοθέτησης του κοινοτικού κεκτημένου (νομοθετικά και κανονιστικά μέτρα, θεσμικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις, διάθεση ανθρώπινων και δημοσιοοικονομικών πόρων) στο πλαίσιο του «screening».

Θα εφαρμοσθούν και άλλα μέσα αξιολόγησης όπως π.χ. η συνεκτίμηση των προτεραιοτήτων στον τομέα της οικονομικής πολιτικής, η συμφωνία κατά του οργανωμένου εγκλήματος ή ο «οδικός χάρτης της εσωτερικής αγοράς» τον οποίο επινόησε ο Επίτροπος κ. Monti το 1997 για να βοηθήσει τις υποψήφιες χώρες να υιοθετήσουν το κοινοτικό κεκτημένο.

2. Η εφαρμογή της προενταξιακής στρατηγικής στη Σλοβακία

2.1. Η Σλοβακία, χώρα με 5,3 εκατ. κατοίκους είναι το νεότερο προς ένταξη υποψήφιο κράτος. Οι Σλοβάκοι ήταν για μεγάλο χρονικό διάστημα υπό ουγγρική κυριαρχία (αρχικά, εν συνεχεία στο πλαίσιο της Αυστρο-Ουγγρικής Αυτοκρατορίας) πριν να σχηματίσουν την Τσεχοσλοβακία μετά την ένωσή τους με τη Βοημία-Μοραβία μετά το τέλος του πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Η ένωση αυτή δεν επέζησε της επανάστασης που αποκαλείται «βελούδινη» του Νοεμβρίου 1989, όταν υπό την πίεση κυρίως των κατοίκων της Πράγας και της Μπρατισλάβας, η κομμουνιστική εξουσία κατέρρευσε. Με τη μορφή της «κοινής συναινέσης» οι δύο ενωμένες δημοκρατίες αποφασίζουν να διαλύσουν την ομοσπονδία και δημιουργούν δύο ανεξάρτητα κράτη την 1η Ιανουαρίου 1993. Έτσι, οι Σλοβάκοι για πρώτη φορά στην ιστορία τους έβλεπαν μέσα σ'ένα δημοκρατικό πλαίσιο το όνειρό τους για ένα κράτος — έθνος να λαμβάνει σάρκα και οστά. Ήταν εμφανές ότι οι Τσέχοι δεν δυσαρεστήθηκαν και πολύ από τη διάλυση της Ένωσης διότι ο εταίρος τους ήταν εμφανώς λιγότερο ανεπτυγμένος οικονομικά. Στην πραγματικότητα πολλά στοιχεία χωρίζουν τους δύο λαούς, παρά την κοινή σλαβική τους προέλευση, όπως π.χ. η ιστορία, η θρησκεία και ένα διαφορετικό γεωγραφικό περιβάλλον. Η Σλοβακία γειτονεύει με την Ουκρανία στα ανατολικά και τα μεγαλύτερα σύνορά της είναι εκείνα που τη χωρίζουν στα νότια από την Ουγγαρία στην οποία ήταν υποδουλωμένη επί αιώνες. Μπορεί επίσης να επιβεβαιωθεί ότι την εποχή της Τσεχοσλοβακίας οι Τσέχοι πολύ συχνά ως πολυαριθμότεροι, με καλύτερη εκπαίδευση και πλουσιότεροι οικονομικά δέσποζαν, ακόμη και στον πολιτικό και διοικητικό βίο, σε σχέση με τη Σλοβακία που είναι απομακρυσμένη από την Πράγα και έχει γεωργικό χαρακτήρα.

2.2. Επιλέγοντας τη Σλοβακία για την πρωτοβουλία αυτή, η ΟΚΕ επιθυμεί να μελετήσει μία ενταξιακή στρατηγική, για μία χώρα την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έκρινε ικανή στη γνώμη της για τη διεύθυνση να αρχίσει σήμερα διαπραγματεύσεις με βάση τα κριτήρια που καθορίστηκαν στη διάσκεψη κορυφής της Κοπεγχάγης. Είναι η μόνη χώρα για την οποία η κρίση αυτή διατυπώθηκε με βάση την αρνητική αξιολόγηση του πολιτικού κριτηρίου. Πράγματι η Επιτροπή έκρινε ότι η λειτουργία των θεσμών της Σλοβακίας δεν ήταν ικανοποιητική, δηλαδή, τα δικαιώματα της αντιπολίτευσης, η τήρηση του συντάγματος, η ισορροπία των εξουσιών, η οργάνωση των εκλογών, η ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας. Προέβη

επίσης σε παρατηρήσεις όσον αφορά τα δικαιώματα των εθνικών μειονοτήτων, κυρίως της Ουγγρικής (10% του πληθυσμού) και των Τσιγγάνων.

2.3. Είναι όμως σημαντικό ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνώρισε ότι σε όρους οικονομικών μεταρρυθμίσεων και μεταφοράς του κοινοτικού κεκτημένου η Σλοβακία βρισκόταν συνολικά σε πολύ ικανοποιητική θέση, πράγμα που θα της επέτρεπε να γίνει δεκτή στην ομάδα πέντε + μία που έγινε δεκτή στις διαπραγματεύσεις, εάν δεν υπήρχε το εμπόδιο του πολιτικού κριτηρίου. Πράγματι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεώρησε ότι η Σλοβακία πρέπει να αντιμετωπίσει η ίδια μεσοπρόθεσμα την ανταγωνιστική πίεση και τις δυνάμεις αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή εξέφρασε επίσης την ικανοποίησή της που η Σλοβακία έχει ακολουθήσει με αποφασιστικότητα την ενσωμάτωση του κοινοτικού κεκτημένου στο εσωτερικό της δίκαιο.

2.4. Μία ταχεία εξέταση των οικονομικών επιδόσεων και των οικονομικών μεταρρυθμίσεων εμφανίζει πράγματι πολύ καλά αποτελέσματα κυρίως εάν υπομνησθεί η καθυστέρηση που είχε σημειώσει η Σλοβακία σε σύγκριση με την Τσεχία καθώς και τα ενδεχόμενα αποτελέσματα του χωρισμού. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αριθμοί που αφορούν τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης (στα τέλη του 1997 ο ιδιωτικός τομέας αντιπροσώπευε το 82,6% του ΑΕγχΠ και το 73% της βιομηχανίας) την ανάπτυξη (6,5% το 1997) και το γεγονός ότι η χώρα αυτή δεν γνώρισε καταστροφικό πληθωρισμό με τις γνωστές καταστροφικές κοινωνικές συνέπειες στους πλέον μειονεκτικούς κύκλους (6,4% το 1997). Οι εξαγωγές της ΕΕ στη Σλοβακία αυξάνονται κατά σχεδόν 50% το χρόνο από το 1993, παρουσιάζουν αρκετό πλεόνασμα υπέρ της ΕΕ της οποίας το εμπορικό πλεόνασμα δεκαπλασιάστηκε σε τρία χρόνια. Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέστη πολύ γρήγορα ο κυριότερος εταίρος της Σλοβακίας (39% του εμπορίου το 1996).

2.5. Παρόλα αυτά, παρατηρείται ότι ορισμένες παράμετροι είναι λιγότερο ενθαρρυντικές και η εξέλιξή τους είναι μάλλον αρνητική και πολλές φορές επικίνδυνη, όπως το εμπορικό έλλειμμα (περίπου 25% το 1997) που δεν απορροφάται παρά τα προσωρινά προστατευτικά μέτρα (παρουσιάζει αύξηση τους πρώτους μήνες του 1998), η αύξηση του εξωτερικού χρέους (11 δισεκατ. δολάρια στα τέλη του 1997), η αφερεγγυότητα πολλών βιομηχανικών επιχειρήσεων, η διατήρηση υψηλού ποσοστού ανεργίας γύρω στο 12% του ενεργού πληθυσμού και τέλος ο σχηματισμός εσωτερικών ανισοσυγιών στον προϋπολογισμό (κρατικά ελλείμματα και στο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης ...). Πρέπει επίσης να σημειωθεί, αυτό που προφανώς αποτελεί συνέπεια των πολιτικών αβεβαιοτήτων και των οικονομικών πρακτικών, δηλαδή το πολύ ισχνό ποσοστό ξένων επενδύσεων (0,8% του ΑΕγχΠ) το οποίο είναι πολύ κατώτερο του αντίστοιχου της Πολωνίας ή της Τσεχικής Δημοκρατίας, χώρες οι οποίες απορροφούν το μεγαλύτερο ποσοστό των ξένων επενδύσεων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (το 90% των επενδύσεων αυτών το 1995). Εξάλλου, μπορεί να διαπιστωθεί ότι ορισμένος αριθμός των κειμένων που διέπουν την οικονομική ζωή (ο νόμος περί τιμών, ο νόμος για την ανασυγκρότηση, ο νόμος περί πτωχεύσεων) είναι αμφισβητήσιμοι, και δυσεφαρμοστοί ή δεν επιτρέπουν την ομαλή λειτουργία των νόμων της αγοράς. Η ανεξαρτησία και σταθερότητα ορισμένων ιδρυμάτων, όπως της Κεντρικής Τράπεζας, της Στατιστικής Υπηρεσίας και της

υπηρεσίας αντιμωνοπωλίων δεν είναι ακόμη πλήρως εγγυημένες. Οι ιδιωτικοποιήσεις χαρακτηρίστηκαν από έλλειψη διαφάνειας. Στον χρηματοοικονομικό τομέα, παρατηρούνται ακόμη πολυάριθμες δυσλειτουργίες, όπως π.χ. διαφάνεια, ανταγωνισμός, όγκος των χαρτοφυλακίων αξιόγραφων των πιστωτικών ιδρυμάτων, κακή λειτουργία της αγοράς κεφαλαίων... Ο τραπεζικός τομέας πρέπει επίσης να αποτελέσει αντικείμενο πραγματικής αναδιάρθρωσης, απαραίτητης για να δημιουργηθούν οι απαραίτητες συνθήκες σταθερότητας και προβλεψιμότητας.

2.6. Ο τριμελής κοινωνικός διάλογος έχει διακοπεί σε εθνικό επίπεδο εδώ και ένα χρόνο. Η σημαντικότερη συνδικαλιστική οργάνωση της χώρας αρνείται να συμμετάσχει στο διάλογο αφού η Κυβέρνηση έλαβε μέτρα οικονομικής και κοινωνικής φύσεως χωρίς να διαβουλευθεί με τους κοινωνικούς εταίρους. Παρατηρούνται μάλιστα απόπειρες της εξουσίας να παρακάμψει τις πλέον αντιπροσωπευτικές οργανώσεις, διοργανώνοντας πολυμερή διάλογο χωρίς τη συμμετοχή τους. Στον τομέα της τοπικής αυτοδιοίκησης, τα τελευταία χρόνια σημειώθηκαν επίσης τάσεις διατήρησης ή ενίσχυσης της εξουσίας της κεντρικής διοίκησης, κυρίως στον τομέα του προϋπολογισμού όσον αφορά τις δαπάνες όσων εκλέγονται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Ο πραγματικός εκδημοκρατισμός των τοπικών και περιφερειακών οργάνων θα καθυστερήσει ακόμη πολύ.

2.7. Η ΟΚΕ διαπίστωσε επίσης ότι δεν έχουν εκπληρωθεί οι προϋποθέσεις που θα βοηθήσουν την εξέλιξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων οι οποίες διαδραματίζουν, ιδιαίτερα κατά τη μεταβατική διαδικασία προς την οικονομία της αγοράς, σημαντικότατο ρόλο στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης οι οποίες θα μπορούσαν να υποκαταστήσουν τις θέσεις που χάνονται από τη διάλυση των μεγάλων κρατικών ομίλων. Η ομάδα πίεσης των μεγάλων επιχειρήσεων είναι παντοδύναμη και εισακούγεται, πράγμα που δεν συμβαίνει με τις ΜΜΕ. Από τα νέα ταμεία για τη βοήθεια των επιχειρήσεων επωφελούνται κυρίως οι μεγάλοι όμιλοι, οι οποίοι διαθέτουν εξάλλου προνομιακή πρόσβαση στην παροχή πιστώσεων ενώ τα επιτόκια για τις ΜΜΕ είναι απαγορευτικά.

2.8. Μέσα σε ένα αβέβαιο πολιτικό κλίμα, οι οικονομικές και κοινωνικές προοπτικές φαίνονται σήμερα λιγότερο ευνοϊκές. Για να διασφαλισθεί η συνέχιση της ανάπτυξης, η οικονομική και κοινωνική συνοχή της χώρας και η επιτυχία της προενταξιακής στρατηγικής πρέπει να αρθεί ορισμένος αριθμός υποθηκών.

3. Η συνεργασία για την ένταξη της Σλοβακίας

Η απόφαση του Συμβουλίου καθορίζει βραχυπρόθεσμους στόχους (από τώρα έως το τέλος 1998) και μεσοπρόθεσμους (χωρίς προσδιορισμό ημερομηνίας).

3.1. Βραχυπρόθεσμα, η συνεργασία εμμένει κυρίως στα εξής σημεία τα οποία η ΟΚΕ θεωρεί σημαντικά:

— πολιτικά κριτήρια: διεξαγωγή εθνικών και τοπικών εκλογών, δικαιώματα της αντιπολίτευσης, θέσπιση διατάξεων σχετικών με τις γλώσσες των μειονοτήτων,

— οικονομικά κριτήρια: απορρόφηση των εσωτερικών και εξωτερικών ανισοζυγίων, διευθέτηση των μονοπωλίων, ιδιαίτερα στον τομέα της ενέργειας, μεταρρύθμιση του τραπεζικού τομέα,

— ενίσχυση των θεσμικών και διοικητικών δυνατοτήτων: θέσπιση νομοθεσίας στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, στον τομέα του περιβάλλοντος,

— εσωτερική αγορά: δημόσιες συμβάσεις, νομοθεσία για τις κρατικές ενισχύσεις, εναρμόνιση στον κτηνιατρικό και φυτοϋγειονομικό τομέα,

— δικαιοσύνη και εσωτερική πολιτική: καταπολέμηση της διαφθοράς και της εγκληματικότητας.

3.2. Μεσοπρόθεσμα, η συνεργασία αφορά πολυάριθμα σημεία, δίνεται όμως εντελώς ιδιαίτερη προσοχή στη σταθερότητα των δημοκρατικών θεσμών. Η ΟΚΕ επισημαίνει κυρίως:

— την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, την υποστήριξη των μη κυβερνητικών οργανώσεων και την ανεξαρτησία των μέσων ενημέρωσης·

— την ενίσχυση των θεσμικών δομών στον τομέα της περιφερειακής ανάπτυξης·

— τη μεταφορά του κοινοτικού κεκτημένου της ενιαίας αγοράς στους τομείς όπως π.χ. τα πνευματικά δικαιώματα, η προστασία των δεδομένων ή των οπτικοακουστικών μέσων·

— τη συνεχή μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης και των δυνάμεων για την τήρηση της τάξης·

— την ενίσχυση των αρχών ελέγχου στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, την ολοκλήρωση του σταθμού πυρηνικής ενέργειας του Μοσχόβτσε, σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές ασφάλειας·

— τον τομέα των μεταφορών·

— το περιβάλλον.

3.3. Σε χρηματοοικονομικούς όρους, τα κονδύλια για τη Σλοβακία ανήλθαν για την περίοδο 1995-1997 στο ποσό των 95 εκατ. Ecu βάσει του προγράμματος Phare. Από το 1998, η Σλοβακία δικαιούται της διενκρίνουσας για την αναπροσαρμογή που προβλέπεται για τις χώρες που δε θα συμμετάσχουν στις πρώτες διαπραγματεύσεις. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προβλέπεται ένα ποσό 145 εκατ. Ecu για την περίοδο 1998/1999 (Phare + διενκρίνουσα αναπροσαρμογής). Η Σλοβακία μπορεί επίσης να επωφεληθεί των διενκρίνουσας της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων όσον αφορά τα δάνεια που είναι καλυμμένα με εμπράγματα ασφάλειες και να επωφεληθεί από τα ταμεία του προγράμματος Phare με τα διάφορα εσωτερικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Leonardo, Πρόγραμμα για τις ΜΜΕ, 5ο Πρόγραμμα-πλαίσιο για την E&TA). Από το έτος 2000, η Σλοβακία θα μπορέσει επίσης να επωφεληθεί από το μέσο ενίσχυσης της γεωργίας και από το διαρθρωτικό μέσο του τύπου των ταμείων συνοχής, (ISPA) για το περιβάλλον και τις υποδομές.

4. Πρώτες γενικές παρατηρήσεις για την προενταξιακή στρατηγική

4.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ανησυχεί σοβαρά για τη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών δυνάμεων στη διαδικασία διεύρυνσης, (βλ. γνωμοδότηση του κ. Masucci με θέμα «η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης» έγγραφο. CES 1197/97 και γνωμοδότηση του κ. Hamro-Drotz για την «Ενισχυμένη προενταξιακή στρατηγική» έγγρ. CES 456/98). Διαπιστώνει ότι ο πολύπλοκος μηχανισμός που καθιέρωσε το Συμβούλιο δεν προβλέπει τη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υποψήφιων χωρών και η ΟΚΕ διατυπώνει συστάσεις να ληφθεί μέριμνα σχετικά.

4.2. Γενικότερα, η ΟΚΕ ανησυχεί για τη συνέπεια που θα έχει στους πολίτες τόσο στις υποψήφιες χώρες όσο και στις χώρες της Ένωσης ένας τόσο πολύπλοκος και αδιαφανής μηχανισμός. Ζητεί συνεπώς την απλούστευση των διαδικασιών, μία πραγματική στρατηγική επικοινωνίας και παροχής πληροφοριών προς τους πολίτες χρησιμοποιώντας τα μέσα ενημέρωσης και τους φυσιολογικούς φορείς της κοινής γνώμης που είναι οι κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις.

4.3. Η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που οι συνεργασίες για την ένταξη αναφέρονται ακροθιγώς ή παραμελούν τις πολύ σημαντικές έννοιες όπως η Ευρώπη των πολιτών, οι πολιτικές υπέρ των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η πολιτική για την έρευνα και ανάπτυξη, η κοινή εξωτερική εμπορική πολιτική και η πολιτική ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ). Πράγματι, η προσχώρηση είναι μία διαδικασία μακράς διαρκείας με τεράστιες συνέπειες για τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους και για όλους τους πολίτες γενικά.

4.4. Η ΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθεί στις συνεργασίες ένα μέσο οικονομικής και κοινωνικής αξιολόγησης της προενταξιακής στρατηγικής. Ένα παρόμοιο μέσο πρέπει να είναι ανεξάρτητο από τις κυβερνήσεις και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Μπορεί να προταθεί η δημιουργία ενός παρατηρητηρίου για τον οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο της προενταξιακής στρατηγικής. Μπορεί να λάβει τη μορφή ενός δικτύου ανεξαρτήτων ομάδων, που θα συνεργάζονται στενά σε κάθε υποψήφια χώρα με τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους. Στο παρατηρητήριο αυτό θα πρέπει επίσης να ανατεθεί η υποβολή ανεξαρτήτων γνώμων όσον αφορά την προετοιμασία των νομοθετικών μέτρων προσαρμογής των νομοθεσιών στο κοινοτικό κεκτημένο. Η ΟΚΕ μπορεί να δώσει την απαραίτητη ώθηση για την καθιέρωση των εν λόγω παρατηρητηρίων και να αποτελέσει το σύνδεσμο των οικονομικών και κοινωνικών κύκλων των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. Αποτελέσματα της ακρόασης της ΟΚΕ με τους οικονομικούς και κοινωνικούς κύκλους και με την κοινωνία των πολιτών

Στις 8 και 9 Ιουνίου 1998 η ομάδα μελέτης της ΟΚΕ διοργάνωσε στην Μπρατισλάβα ακρόαση μεταξύ των σημαντικότερων κοι-

νωνικοοικονομικών οργανώσεων της χώρας [βλ. παράρτημα II⁽¹⁾]. Προηγουμένως, ένα ερωτηματολόγιο είχε διαβιβασθεί στις οργανώσεις αυτές [παράρτημα I⁽²⁾]. Η εκδήλωση αυτή που διοργανώθηκε χάρη στην υποστήριξη της αντιπροσωπείας της Επιτροπής επέτρεψε να διαπιστωθούν τα εξής:

5.1. Οι περισσότερες οργανώσεις τόνισαν τις δυσκολίες που συναντούν όσον αφορά την παροχή πληροφοριών για τις σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση εξαιτίας της στάσης των κυβερνητικών αρχών. Παρόλα αυτά, οι εν λόγω οργανώσεις κατόρθωσαν να συνάψουν εξαιρετικές σχέσεις με τις ομολόγους τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ενσωματώθηκαν στις ευρωπαϊκές δομές (Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικαλιστικών Οργανώσεων, Ένωση Βιομηχανιών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Ευρωπαϊκή Επιχειρηματική Ομάδα, COPA ...), πράγμα που τους παρέχει πρόσβαση στις πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στα Ευρωπαϊκά Προγράμματα Συνεργασίας. Λόγω της αρνητικής στάσης των αρχών, η πληροφόρηση και η ενίσχυση των εν λόγω οργανώσεων από τα ευρωπαϊκά όργανα και από την αντιπροσωπεία της Επιτροπής στην Μπρατισλάβα θεωρούνται ως ουσιαστικές για να μπορέσουν να παρακολουθήσουν την εξέλιξη της προενταξιακής στρατηγικής. Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, ορισμένες οργανώσεις εξέφρασαν την επιθυμία για μία σταθερότερη και ενεργητικότερη υποστήριξη εκ μέρους της αντιπροσωπείας.

5.2. Η ανάγκη για τη διεξαγωγή πραγματικών αναλύσεων επιστημονικού χαρακτήρα και ανεξαρτήτων όσον αφορά τις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες που θα έχει η διαδικασία ένταξης έχει γίνει σοβαρά αισθητή κυρίως στους εναίσθητους τομείς της βιομηχανίας ή της γεωργίας. Πρέπει να διεξαχθεί μία αληθινή συζήτηση με την κοινωνία των πολιτών όσον αφορά τους όρους της προενταξιακής στρατηγικής. Της συζήτησης αυτής θα πρέπει να προηγηθεί μία ευρεία εκστρατεία πληροφόρησης και να συμμετάσχουν στη συζήτηση οι οικονομικές και κοινωνικές δυνάμεις καθώς και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

5.3. Οι οικονομικές και κοινωνικές οργανώσεις και η κοινωνία των πολιτών, οι οποίες παρευρέθησαν στην ακρόαση τάχθηκαν ομόφωνα υπέρ της αρχής της ένταξης της χώρας τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ζητούν όμως από τα ευρωπαϊκά όργανα να απευθύνουν στο σλοβακικό λαό θετικά μηνύματα όσον αφορά το δικαίωμα ένταξης της Σλοβακίας και τη δυνατότητα να συμμετάσχει στην πρώτη ομάδα των χωρών που έγιναν δεκτές στις διαπραγματεύσεις για τη διεύρυνση χωρίς άλλες προϋποθέσεις παρά μόνο την τήρηση των κριτηρίων της Κοπεγχάγης και την επιτυχία της προενταξιακής διαδικασίας.

5.4. Οι οικονομικές και κοινωνικές οργανώσεις και η αστική κοινωνία της Σλοβακίας θεωρούν την ένταξή τους στις ευρωπαϊκές δομές και τη συνεργασία τους με τις ομολόγους τους στα κράτη-μέλη ως καθοριστικής σημασίας προκειμένου να ενισχύσουν τη θέση τους στη σλοβακική κοινωνία και να διασφαλίσουν τις προϋποθέσεις για την επιτυχία της ένταξης. Αναμένουν συνεπώς, από την Ευρωπαϊκή Ένωση την ενίσχυση

(1) Βλ. στο παράρτημα κατάλογο με τις οργανώσεις που συμμετείχαν στην ακρόαση ή απάντησαν στο ερωτηματολόγιο.

(2) Βλ. στο παράρτημα το ερωτηματολόγιο που διαβιβάστηκε στις οικονομικές και κοινωνικές οργανώσεις και στην κοινωνία των πολιτών της Σλοβακικής Δημοκρατίας.

των προγραμμάτων και των δράσεων ανταλλαγών και συνεργασίας υπό την προϋπόθεση ότι θα έχουν άμεση πρόσβαση. Παράλληλα, οι οργανώσεις αυτές εκφράζουν την έντονη επιθυμία όπως τα προγράμματα και οι δράσεις συνεργασίας της Ένωσης κατευθύνονται από κοινού με τις οργανώσεις των γειτονικών χωρών με τρόπο ώστε να ενισχυθεί η περιφερειακή συνεργασία και να ενισχυθούν οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές σχέσεις της Σλοβακίας ιδιαίτερα με την Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, την Αυστρία και την Ουκρανία.

5.5. Οι περισσότερες οργανώσεις της Σλοβακίας απευθύνουν έκκληση στους πολιτικούς υπεύθυνους της χώρας τους υπέρ ενός ευρύτατου εκδημοκρατισμού και για μία πραγματική αποκέντρωση των μεθόδων της κυβέρνησης πράγμα που θα οδηγούσε στην αναγνώριση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων, των κοινωνικοοικονομικών οργανώσεων και της κοινωνίας των πολιτών ως σημαντικών και ανεξάρτητων παραγόντων της δημοκρατικής ζωής της χώρας.

6. Παρατηρήσεις όσον αφορά τη συνεργασία για την ένταξη της Σλοβακίας

6.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υποστηρίζει, λόγω αρχών, την ιδέα ενσωμάτωσης της Σλοβακίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εκφράζει τη λύπη της που το σημερινό πολιτικό πλαίσιο οδήγησε στην αναβολή της έναρξης των διαπραγματεύσεων. Με τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας, η ΟΚΕ προτρέπει να υποστηρίξει την εγκαθίδρυση ενός κράτους δικαίου στη Σλοβακία, σύμφωνα με τις δημοκρατικές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΟΚΕ επιθυμεί με τον τρόπο αυτό να συμβάλει εποικοδομητικά και να απευθύνει ένα θετικό μήνυμα στις κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις και στη σλοβακική κοινωνία.

6.2. Η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που το θέμα της διατήρησης και της ενίσχυσης των σχέσεων μεταξύ των ΧΚΑΕ και των γειτόνων τους δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των προτεραιοτήτων των εταιρικών σχέσεων. Το θέμα αυτό της φαίνεται ιδιαίτερα σημαντικό στην περίπτωση της Σλοβακίας, χώρας που έχει κοινά σύνορα με την Αυστρία, την Ουκρανία, την Πολωνία, την Τσεχική Δημοκρατία με την οποία μόλις χωρίστηκαν και με την Ουγγαρία, χώρα με την οποία έχει ένα δυσάρεστο παρελθόν και πρόσφατες διαφορές. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η περιφερειακή ολοκλήρωση και τα προγράμματα μεθοριακής συνεργασίας πρέπει να αποτελούν τις σημαντικότερες προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για τη Σλοβακία, αλλά και για τους γειτόνους της, ούτως ώστε να προωθηθεί ένα περιφερειακό πλαίσιο συνεργασίας, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και σταθερότητας.

6.3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ανησυχεί επίσης μήπως η διαδικασία διεύρυνσης αναζωογονήσει περιφερειακές εντάσεις ιδίως μεταξύ των υποψηφίων χωρών. Με το πνεύμα αυτό και έχοντας υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση και την ιστορία των δύο οντοτήτων που κάποτε αποτελούσαν την Τσεχοσλοβακία κρίνει ότι θα ήταν προτιμότερο εάν το επιτρέψει η κατάσταση, πράγμα που δεν ισχύει προς το παρόν, να προβλεφθεί η ταυτόχρονη ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

6.4. Όσον αφορά το περιεχόμενο των εταιρικών σχέσεων για την ένταξη της Σλοβακίας, η ΟΚΕ προτείνει την ανάπτυξη ή την ενίσχυση των εξής τομέων:

— την οργάνωση του κοινωνικού διαλόγου, των πολιτικών υπέρ της απασχόλησης και της εφαρμογής του κοινωνικού κεφαλαίου. Πράγματι, στη Σλοβακία η πολύ συστηματική εφαρμογή της τριμερούς, η οποία έχει διακοπεί σήμερα, δεν αφήνει αρκετή θέση στις άμεσες σχέσεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων χωρίς την κρατική παρέμβαση. Πρέπει συνεπώς να υποστηριχθεί ο ανεξάρτητος κοινωνικός διάλογος, να του χορηγηθούν τα μέσα λειτουργίας του και να συνδεθεί πολύ στενά στη διαδικασία προεργασίας κυρίως όσον αφορά το κοινωνικό κεφάλαιο της Συνθήκης·

— την καθιέρωση ενός ευνοϊκότερου περιβάλλοντος για τις ΜΜΕ, για τη βιοτεχνία και το επιχειρηματικό πνεύμα: πρόκειται κυρίως για νέους νόμους οι οποίοι εξασφαλίζουν μεγαλύτερη διαφάνεια και την «αποπολιτικοποίηση» της οικονομικής ζωής (π.χ. διαφάνεια και διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις δημόσιες συμβάσεις), την ίδρυση σταθερών και ανεξάρτητων φορέων, τη μεταρρύθμιση του τραπεζικού συστήματος για να διευκολυνθεί και να βελτιωθεί η πρόσβαση στην παροχή πιστώσεων και τέλος τη βοήθεια για να αναπτυχθούν οι αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των ΜΜΕ·

— την οργάνωση των τοπικών αρχών αναθέτοντας στους τοπικά εκλεγμένους αρμοδιότητες και περισσότερους πόρους. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να εφαρμοσθεί μία δραστήρια περιφερειακή πολιτική προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι διαφορές του βιοτικού επιπέδου και των ποσοστών ανεργίας, οι οποίοι σήμερα είναι πολύ διαφορετικοί μεταξύ του ανατολικού και δυτικού τμήματος της χώρας·

— την άσκηση δραστηρίων πολιτικών στον τομέα της εκπαίδευσης, της έρευνας και του πολιτισμού.

6.5. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να απευθύνεται συστηματικότερα προς τις οικονομικές και κοινωνικές οργανώσεις και στην κοινωνία των πολιτών της Σλοβακίας.

6.5.1. Όσον αφορά την επικοινωνία και την πληροφόρηση, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής στην Μπρατισλάβα πρέπει να εφοδιαστεί με τα απαραίτητα μέσα για τη σύσταση ενός κέντρου επαφών με τις οικονομικές και κοινωνικές οργανώσεις και με την κοινωνία των πολιτών. Το κέντρο αυτό πρέπει να παρέχει, ιδία πρωτοβουλία, όλες τις απαραίτητες πληροφορίες στην κοινωνία των πολιτών της Σλοβακίας όσον αφορά τους όρους και την προεργαστική διαδικασία και για να βελτιωθεί από τους πολίτες ο έλεγχος της διαδικασίας ένταξης. Τα κείμενα που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο της προεργαστικής διαδικασίας (νόμοι, κανονισμοί, προδιαγραφές κ.λπ.) πρέπει να διαβιβασθούν το ταχύτερο χωρίς έξοδα και ιδιαίτερες διατυπώσεις, μεταφρασμένα στη σλοβακική γλώσσα, στις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των οικονομικών και κοινωνικών κύκλων και στις οργανώσεις των πολιτών της Σλοβακίας.

6.5.2. Σχετικά με τα προγράμματα συνεργασίας και αρωγής το μεγαλύτερο μέρος των χρηματοδοτούμενων σχεδίων από τα μέσα προένταξης πρέπει να αφιερωθεί για την υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών και των αντιπροσωπευτικών της οργανώσεων. Οι δικαιούχοι της ευρωπαϊκής βοήθειας πρέπει να εγγυηθούν την πρόσβαση στις πληροφορίες για τις τρέχουσες μελέτες και τα τρέχοντα προγράμματα. Πάντως, πρέπει να παρασχεθεί μία συστηματικότερη και λεπτομερέστερη πληροφόρηση όσον αφορά τα αποτελέσματα των χρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγραμμάτων.

6.5.3. Καθόσον αφορά την κοινωνικοοικονομική ανάλυση σχετικά με τις επιπτώσεις της ένταξης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να υποστηρίξει στη Σλοβακία τη δραστηριότητα των ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων, οι οποίοι εργάζονται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου και διατηρούν στενές σχέσεις με τις οικονομικές και κοινωνικές οργανώσεις και με την κοινωνία των πολιτών.

6.5.4. Σχετικά με την περιφερειακή συνεργασία, η ΟΚΕ συνιστά να ενισχυθούν τα προγράμματα συνεργασίας που αφορούν κυρίως την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τις κοινωνικές σχέσεις και τις οικονομικές συναλλαγές. Προγράμματα του τύπου «Interreg» πρέπει να ενισχυθούν, και η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίσει τη δραστήρια συμμετοχή των τοπικά εκλεγμένων στις σχετικές παραμεθόριες περιφέρειες.

6.6. Η ΟΚΕ απευθύνει έκκληση προς την Κυβέρνηση και το Κοινοβούλιο της Σλοβακικής Δημοκρατίας να ανταποκριθούν

στις προσδοκίες των συμπολιτών τους, των οποίων η πλειοψηφία διάκειται ευνοϊκά όσον αφορά την ενσωμάτωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πράγματι, το Κοινοβούλιο και η Κυβέρνηση είναι οι αρμόδιοι φορείς για να προβούν στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η συμμετοχή της Σλοβακίας στην ομάδα των πρώτων προς ένταξη χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η ΟΚΕ εντυπωσιάστηκε πολύ από το δυναμισμό και τη βούληση για την ενσωμάτωση στην Ένωση που έδειξαν οι οικονομικές και κοινωνικές οργανώσεις και η κοινωνία των πολιτών της Σλοβακίας. Μεταξύ όλων των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων, ο εκδημοκρατισμός της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής θα είναι κατά την άποψη της ΟΚΕ ο σημαντικότερος παράγων επιτυχίας. Η πραγματική επανάληψη του κοινωνικού διαλόγου, η αναγνώριση του βασικού ρόλου των οικονομικών και κοινωνικών οργανώσεων ως διαρθρωτικών στοιχείων της κοινωνίας, η διαβούλευση και η ακρόαση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και η εγκατάσταση ισχυρών τοπικών και περιφερειακών αρχών αποτελούν το υπόβαθρο του εκδημοκρατισμού αυτού. Με τον τρόπο αυτό η Σλοβακία θα μπορέσει να απελευθερώσει την απαραίτητη ενέργεια και δυναμικότητα που διαθέτει προκειμένου να προσελκύσει περισσότερες ξένες επενδύσεις. Η Ευρωπαϊκή ΟΚΕ προτρέπει να συνεχίσει τον καρποφόρο διάλογο που καθιερώθηκε με τις κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις της χώρας.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Ερωτηματολόγιο προς τις οικονομικές και κοινωνικές οργανώσεις και προς την κοινωνία των πολιτών της Σλοβακικής Δημοκρατίας

1. Έχετε αρκετές πληροφορίες όσον αφορά τη διαδικασία ενσωμάτωσης και την εταιρική σχέση για την ένταξη της Σλοβακίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Μήπως υπάρχουν πληροφορίες που δεν σας έχουν δοθεί;
2. Πώς κρίνετε τις προετοιμασίες για την ένταξη της χώρας σας στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Έχετε μήπως κάτι να προτείνετε όσον αφορά το χρονοδιάγραμμα ή τις προτεραιότητες;
3. Ποιες δυσκολίες νομίζετε ότι θα αντιμετωπίσει η Σλοβακία προκειμένου να ανταποκριθεί στα κριτήρια ένταξης και στην εφαρμογή των μέτρων προσαρμογής στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης;
4. Ποιες μπορεί να είναι κατά τη γνώμη σας οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις εξαιτίας της προενταξιακής στρατηγικής της Σλοβακίας; Μήπως έχετε προτάσεις όσον αφορά τα συνοδευτικά μέτρα;
5. Μήπως μέσω της Κυβέρνησής σας συμμετέχετε στις προετοιμασίες ένταξης της χώρας σας στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Ποια είναι η μορφή της εν λόγω συμμετοχής ή τι μορφή θα μπορούσε να λάβει;
6. Πώς κρίνεται την πρωτοβουλία της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης να σας συμβουλευθεί και να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας όσον αφορά την προενταξιακή στρατηγική της Σλοβακίας; Συμφωνείτε να συνεχισθούν οι σχέσεις σας με την ΟΚΕ; Με ποια μορφή;

7. Έχετε συνάψει σχέσεις με τις ομολόγους σας στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Προτίθεστε να τις αναπτύξετε τα προσεχή χρόνια και επιθυμείτε να υποστηριχθείτε για το σκοπό αυτό;

8. Πως κρίνετε σήμερα την πορεία των σχέσεων της χώρας σας με τις γειτονικές χώρες (Δημοκρατία της Τσεχίας, Πολωνία, Ουκρανία, Ουγγαρία, Αυστρία); Ποιες είναι οι σχέσεις σας με τις ομολόγους σας των εν λόγω χωρών; Επιθυμείτε να τις αναπτύξετε ή να τις ενισχύσετε στο μέλλον;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Κατάλογος των φορέων οι οποίοι συμμετείχαν στην ακρόαση και/ή απάντησαν στο ερωτηματολόγιο

Εργοδοτικές οργανώσεις:

- Ομοσπονδία των Ενώσεων Εργοδοτών της Σλοβακικής Δημοκρατίας
- Σλοβακικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο

Οργανώσεις των εργαζομένων:

- Συνομοσπονδία των Συνδικαλιστικών Ενώσεων της Σλοβακικής Δημοκρατίας

Διάφορες ομάδες συμφερόντων:

- Slovak Academic Information Agency: Κέντρο για τον Τριτογενή Τομέα
- Ένωση των Πόλεων και Κοινοτήτων της Σλοβακίας
- Ένωση των Γεωργικών Συνεταιρισμών της Σλοβακικής Δημοκρατίας
- Οίκος της Ευρώπης, Μπρατισλάβα
- Focus — Κέντρο κοινωνικών αναλύσεων και αναλύσεων marketing

Αντιπρόσωποι των κυβερνητικών υπηρεσιών της Σλοβακίας:

- του Υπουργείου Εργασίας
- της Κυβερνητικής Υπηρεσίας της Σλοβακικής Δημοκρατίας: Ινστιτούτο για την προσέγγιση των νομοθεσιών
- του Συμβουλίου της Κυβέρνησης για τις οικονομικές και κοινωνικές συμφωνίες
- της Εθνικής Υπηρεσίας για την Ανάπτυξη των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

Λοιποί:

- Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη Σλοβακική Δημοκρατία
 - M.E.S.A. 10 — Κέντρο Οικονομικών και Κοινωνικών Αναλύσεων
 - Κέντρο Οικονομικής Ανάπτυξης
-

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Τσεχική Δημοκρατία στο πλαίσιο της διεύρυνσης και της ενίσχυσης της προενταξιακής στρατηγικής»

(98/C 407/43)

Στις 29 Ιανουαρίου 1998, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 3, του Εσωτερικού Κανονισμού, με θέμα: «Η Τσεχική Δημοκρατία στο πλαίσιο της διεύρυνσης και της ενίσχυσης της προενταξιακής στρατηγικής».

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων, στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές εργασίες, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Masucci, στις 23 Ιουλίου 1998.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας συνεδρίαση της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 115 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Με την επίσημη έναρξη των διαπραγματεύσεων για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση των ΧΚΑΕ και της Κύπρου, η οποία αποφασίστηκε από το Συμβούλιο στις 13 και 14 Δεκεμβρίου 1997, δόθηκε νέα ώθηση στην προετοιμασία των υποψηφίων χωρών, πράγμα που αποτελεί καθοριστικό γεγονός.

Ο στόχος αυτός, του οποίου η υλοποίηση είναι επιθυμητή, αλλά δεν μπορεί να συνοδεύεται από μία συγκεκριμένη προθεσμία, προβλέπει σήμερα για κάθε ενδιαφερόμενη χώρα μία σειρά συγκεκριμένων φάσεων για την πραγματοποίηση οικονομικών πολιτικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων έτσι ώστε να ανταποκριθεί κάθε χώρα στα κριτήρια που καθορίστηκαν στην Κοπεγχάγη και στη Μαδρίτη.

1.2. Τα τελευταία έτη, η ΟΚΕ παρακολούθησε με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον το σύνολο των προβλημάτων που συνδέονται με τη διεύρυνση: από πολιτική περισσότερο και γενική άποψη, εξέδωσε γνωμοδότηση το 1996⁽¹⁾ με θέμα «Το Λευκό Βιβλίο» και για την έναρξη των διαπραγματεύσεων και τις επιπτώσεις που θα προκύψουν από τη διεύρυνση⁽²⁾· όσον αφορά τα ειδικά θέματα, γι' αυτά εξέδωσε πολλές γνωμοδοτήσεις⁽³⁾ σχετικά με τις συνέπειες που θα υποστούν οι κοινοτικές πολιτικές από την ένταξη των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

1.3. Η Επιτροπή ενέκρινε πρόσφατα δεκάδα προτάσεων απόφασης⁽⁴⁾ οι οποίες καθορίζουν τις αρχές, τις προτεραιότητες, τους ενδιάμεσους στόχους και τους όρους σύμπτυξης για ένταξη (ΣΕ) που εφαρμόζονται για κάθε υποψήφια προς ένταξη χώρα.

Οι ΣΕ αποτελούν το βασικό στοιχείο της ενισχυμένης προενταξιακής στρατηγικής της ΕΕ και αναφέρονται για κάθε υποψήφια χώρα τις προτεραιότητες σχετικά με τη μεταφορά του κοινοτικού κεκτημένου καθώς και τα διαθέσιμα κονδύλια για την υποστήριξη της στρατηγικής αυτής.

1.4. Η ΟΚΕ προτίθεται να συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων που αναφέρονται από την Επιτροπή για κάθε υποψήφια χώρα, καταρτίζοντας γνωμοδοτήσεις στις οποίες

θα εξετάσει τα κυριότερα θέματα στρατηγικής, οικονομικής, και κοινωνικής υφής.

Ιδιαίτερα, η ΟΚΕ επιθυμεί χάρη στις γνωμοδοτήσεις αυτές να προβάλει, αφενός, τις θέσεις των κοινωνικών εταίρων των ΧΚΑΕ όσον αφορά τις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες που θα έχει η διεύρυνση στις κοινωνίες που υφίστανται βαθύτατες μεταβολές και, αφετέρου, να παρουσιάσει τα προγνωστικά και τις αμφιβολίες των κοινωνικών εταίρων των κρατών μελών όσον αφορά τις συνέπειες που θα υποστούν οι κοινοτικές πολιτικές από τη διεύρυνση της Ένωσης.

2. Διαδικασία ένταξης της Τσεχικής Δημοκρατίας στην ΕΕ

2.1. Η Συμφωνία Σύνδεσης

2.1.1. Οι διπλωματικές σχέσεις μεταξύ της Τσεχικής Δημοκρατίας και της ΕΕ καθιερώθηκαν επίσημα το Σεπτέμβριο του 1988. Μετά τα γεγονότα του 1989, υπογράφηκε μία πρώτη συμφωνία με αντικείμενο το εμπόριο και την εμπορική και οικονομική συνεργασία την οποία ακολούθησε η συμφωνία σύνδεσης που υπεγράφη στις 16 Δεκεμβρίου 1991.

Μετά την ίδρυση της Τσεχικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Σλοβακίας υπογράφηκε τον Οκτώβριο του 1993 νέα συμφωνία κατόπιν νέων διαπραγματεύσεων, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 1995. Στις 17 Ιανουαρίου 1996 η Τσεχική Δημοκρατία υπέβαλε υποψηφιότητα για να ενταχθεί στην ΕΕ.

2.1.2. Το Νοέμβριο του 1994 συγκροτήθηκε κυβερνητική επιτροπή υπό την προεδρία του Πρωθυπουργού με στόχο την ενσωμάτωση της στην ΕΕ. Απαρτίζεται από τους Υπουργούς Οικονομικών, Εμπορίου, Βιομηχανίας, Γεωργίας και Εξωτερικών και επικουρείται από 23 ειδικές ομάδες εργασίας από τις οποίες η μία είναι αρμόδια για την προσέγγιση των νομοθεσιών.

2.1.3. Το θεσμικό πλαίσιο της ευρωπαϊκής συμφωνίας είναι πλήρως λειτουργικό και περιλαμβάνει τη στενή συνεργασία με την Επιτροπή όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, τα δικαιώματα βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, τις μακροοικονομικές πολιτικές, τους τελωνειακούς δασμούς. Κανένα ιδιαίτερο πρόβλημα δεν προέκυψε μέχρι τις αρχές του 1997, όταν διαπιστώθηκε η περίπτωση ορισμένων προϊόντων κοινοτικής προέλευσης, τα οποία είχαν παραχθεί σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και που δεν έγιναν δεκτά στην αγορά της Τσεχίας. Εξάλλου, τον Απρίλιο του 1997, επεβλήθη ένα

⁽¹⁾ ΕΕ C 30 της 30.1.1997.

⁽²⁾ ΕΕ C 19 της 19.1.1998.

⁽³⁾ ΕΕ C 75 της 10.3.1997, ΕΕ C 30 της 30.1.1997.

⁽⁴⁾ IP/98/117 της 4.2.1998.

καθεστώς αποθήκευσης πριν από την εισαγωγή, καθεστώς που είναι αντίθετο προς την ευρωπαϊκή συμφωνία σύνδεσης.

2.1.4. Η Τσεχική Δημοκρατία δεσμεύθηκε να προβεί στην προσέγγιση των νομοθεσιών από το 1991 και στις αρχές του 1995 εγκρίθηκε ένα χρονοδιάγραμμα. Την άνοιξη του 1996, η Τσεχική κυβέρνηση συνέταξε έγγραφο σε απάντηση του Λευκού Βιβλίου της Επιτροπής για την εσωτερική αγορά, στο οποίο καθόριζε τις δράσεις που θα είχαν προτεραιότητα έως το 2000.

Προβλέφθηκαν νέες δομές όσον αφορά τη διαχείριση του περιβάλλοντος, την άμεση και έμμεση φορολογία, την προστασία των προσωπικών δεδομένων και την κοινωνική πολιτική. Πάντως, η Επιτροπή παρατήρησε ότι κατά το χρόνο σύνταξης της γνωμοδότησης για τη Τσεχική Δημοκρατία «που προέρχεται από την “Ατζέντα 2000”, οι προθέσεις αυτές δεν είχαν ακόμη υλοποιηθεί».

2.1.5. Η Τσεχική Δημοκρατία, μολονότι συμμετέχει σε όλα τα επίπεδα του δομημένου διαλόγου, διατύπωσε συγκεκριμένες απαιτήσεις όσον αφορά τις συνεδριάσεις και φαίνεται να προτιμά ένα διμερή πολιτικό διάλογο εντός του Συμβουλίου Σύνδεσης.

2.2. Πρόγραμμα Δράσης 2000 («Agenda 2000»)

2.2.1. Η πολιτική, οικονομική, και κοινωνική κατάσταση της Τσεχικής Δημοκρατίας υποβλήθηκε σε εξονυχιστική εξέταση όπως είχε προβλεφθεί από τα Συμβούλια της Κοπεγχάγης και της Μαδρίτης.

Τον Ιούλιο του 1997, στα πλαίσια του Προγράμματος Δράσης 2000 η Επιτροπή παρουσίασε τη γνώμη της κατόπιν της αίτησης προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, η οποία απετέλεσε τη βάση των αξιολογήσεων του Συμβουλίου του Λουξεμβούργου το Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

2.2.2. Η αξιολόγηση των πολιτικών κριτηρίων είναι γενικά θετική στο μέτρο που αυτά έχουν τηρηθεί πλήρως.

Σύμφωνα με την Επιτροπή, «τα θεσμικά όργανα της Τσεχίας λειτουργούν κανονικά, οι διάφορες αρχές γνωρίζουν τα όρια των εξουσιών τους και συνεργάζονται μεταξύ τους». Το Κοινοβούλιο λειτουργεί κάτω από ικανοποιητικές συνθήκες, οι αρμοδιότητές του γίνονται σεβαστές και η αντιπολίτευση συμμετέχει πλήρως στις δραστηριότητές του.

2.2.2.1. Η δημόσια διοίκηση γνωρίζει τις δυσκολίες που συνδέονται με την έλλειψη ενός καθεστώτος για τους δημόσιους λειτουργούς και τις πολύ χαμηλές αποδοχές οι οποίες εξηγούν την αποχώρηση του ικανότερου προσωπικού για τον ιδιωτικό τομέα.

2.2.2.2. Η λειτουργία της δικαστικής εξουσίας αποτελεί ένα λεπτό θέμα, όχι τόσο λόγω έλλειψης προσωπικού και εξοπλισμού, όσο, πράγμα που είναι σοβαρότερο, λόγω έλλειψης πείρας και επαγγελματικής ανεπάρκειας των δικαστών για το χειρισμό νομοθεσιών που είναι τελείως νέες και για τις οποίες δεν υπάρχει σχετική νομολογία.

2.2.2.3. Τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα είναι εγγυημένα, όπως και η προσφυγή στη δικαιοσύνη, η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και των διαδηλώσεων, έστω και εάν υπάρχουν ορισμένες δυσκολίες σε επίπεδο πληροφόρησης: ο γραπτός τύπος υπόκειται σε ένα νόμο του 1966 ο οποίος προβλέπει περιορισμένη πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα, ενώ οι νόμοι που αφορούν τον οπτικοακουστικό τομέα δεν λαμβάνουν υπόψη τους την ίδρυση ιδιωτικών σταθμών.

Η κατάσταση παραμένει εξαιρετικά δύσκολη για τους Αθήγγανους (Romas) οι οποίοι υπόκεινται σε διακρίσεις, είναι θύματα βιαιοτήτων και δεν προστατεύονται επαρκώς εκ μέρους των κρατικών αρχών. Μετά από μία στιγμή βαθιάς κρίσης την εποχή του χωρισμού, κατά τη διάρκεια της οποίας ορισμένοι τσιγγάνοι εκδιώχθηκαν, οι αρχές άρχισαν, πρόσφατα, εκστρατεία πολιτιστικής ενίσχυσης υπέρ των τσιγγάνων, υπάρχουν όμως πολλά πράγματα ακόμα που πρέπει να γίνουν.

2.2.3. Όσον αφορά τα οικονομικά κριτήρια δεν πρέπει να λησμονηθεί ότι η Τσεχική Δημοκρατία έχαιρε στο παρελθόν μεγάλου κύρους: η Επιτροπή υπενθυμίζει επ' ευκαιρία ότι πριν από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο η Τσεχική Δημοκρατία ήταν μία από τις πλουσιότερες χώρες της Ευρώπης.

Πρόκειται για ένα σημαντικό σημείο στο μέτρο που διευκόλυνε και σε ψυχολογικό επίπεδο, την επάνοδο στην οικονομία της αγοράς και κατά συνέπεια την απελευθέρωση των τιμών, την ιδιωτικοποίηση των επιχειρήσεων, τη μετατρεψιμότητα του νομίσματος και μία αυστηρή νομισματική και φορολογική πολιτική.

2.2.3.1. Η ιδιωτικοποίηση των δημόσιων επιχειρήσεων πραγματοποιήθηκε πάρα πολύ γρήγορα, παρασύροντας τον πληθυσμό σε ένα σύστημα «δελτίων». Με τον τρόπο αυτό, πραγματοποιήθηκε μία ιδιωτικοποίηση που ήταν ταχεία και αφορούσε όλους τους τομείς της οικονομίας, παρά τη μαζική ακόμη παρουσία του κράτους, ιδιαίτερα σε ορισμένους τομείς, κυρίως στις τράπεζες και 60 περίπου μεγάλες επιχειρήσεις.

2.2.3.2. Οι περισσότερες τιμές κατανάλωσης απελευθερώθηκαν: ορισμένες τιμές, οι οποίες εδώ και δύο χρόνια υπήγοντο σε ένα καθεστώς ελέγχου για κοινωνικούς λόγους, όπως οι τιμές των μεταφορών, των επικοινωνιών του νερού και της ενέργειας αυξήθηκαν σημαντικά το 1997 και η αύξησή τους θα συνεχισθεί και το 1998.

Μειώθηκαν επίσης οι επιδοτήσεις, κυρίως για να μην παρεμποδισθεί η ανάπτυξη της αγοράς και του ανταγωνισμού.

2.2.3.3. Αντίθετα, το εμπόριο υπεχώρησε, χωρίς αμφιβολία, λόγω δυσμενούς συγκυρίας, με την επιβολή από τον Απρίλιο του 1997 ενός καθεστώτος αποθήκευσης πριν από την εισαγωγή για ορισμένα καταναλωτικά αγαθά με στόχο να μειωθεί το εμπορικό έλλειμμα και το έλλειμμα του προϋπολογισμού.

2.2.3.4. Υπάρχουν επίσης περιορισμοί όσον αφορά την έξοδο των κεφαλαίων. Μέχρι τα τέλη του 1996 οι τεράστιες εισροές κεφαλαίων επέτρεψαν στο νόμισμα να παραμείνει σταθερό παρά τα σημαντικά εμπορικά ελλείμματα. Όμως το 1997, η πολιτική αστάθεια σε συνδυασμό με τα τεράστια εμπο-

ρικά ελλείμματα προκάλεσε νομισματική θύελλα ή οποία κατέληξε το Μάιο στην υποτίμηση της κορώνας κατά 20 % έναντι του δολλαρίου και κατά 7 % έναντι του μάρκου. Αναπόφευκτο αποτέλεσμα της υποτίμησης αυτής ήταν η αύξηση του πληθωρισμού και η καθυστέρηση στην σύγκλιση με τα ποσοστά πληθωρισμού της ΕΕ.

2.2.4. Όσον αφορά το κριτήριο σχετικά με την οικονομία της αγοράς, η Επιτροπή απαντά ότι η Τσεχική Δημοκρατία έχει μία βιώσιμη οικονομία. Είτε πρόκειται για τις τιμές είτε για τη βιομηχανική ιδιοκτησία, οι διαδικασίες ανάπτυξης μίας πλήρους οικονομίας της αγοράς βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο, έστω και αν μπορεί να εμφανισθούν προβλήματα μακροοικονομικής σταθερότητας λόγω του επίμονου σημαντικού εμπορικού ελλείμματος και της διάρθρωσης των εμπορικών ανταλλαγών.

Εξάλλου, για να εξασφαλισθεί μία μακρόχρονη ανάπτυξη, το σύστημα παραγωγής πρέπει να αναδιαρθρωθεί σε βάθος. Είναι παρόλα αυτά χαρακτηριστικό ότι η Τσεχική Δημοκρατία ήταν η πρώτη υποψήφια χώρα που ζήτησε να ενταχθεί στον ΟΟΣΑ.

2.2.4.1. Όσον αφορά την ικανότητα αντιμετώπισης του ανταγωνισμού, η Επιτροπή φρονεί ότι είναι δύσκολο να αποφανθεί σχετικά με την ικανότητα του τσεχικού οικονομικού συστήματος να εκπληρώσει τους όρους του εν λόγω κριτηρίου.

Η Τσεχική Δημοκρατία θα έπρεπε ακόμη να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό υπό την προϋπόθεση ότι θα επιταχυνθεί η αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων και θα βελτιωθεί η ποιότητα των προϊόντων, δεδομένου ότι η χώρα διαθέτει εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό το οποίο όμως είναι ανεπαρκές καθώς και καλή υποδομή.

2.2.5. Η δυνατότητα εγγύησης των τεσσάρων ελευθεριών στον τομέα της κυκλοφορίας (εμπορεύματα, κεφάλαια, υπηρεσίες και πρόσωπα) αποτελεί το θεμέλιο της ένταξης στην Ένωση. Συγκεκριμένα, η δυνατότητα αυτή συνίσταται στη μεταφορά του κοινοτικού κεκτημένου, όχι μόνο στη νομοθεσία, αλλά και στην καθιέρωση των ενδεδειγμένων διοικητικών και δικαστικών δομών.

Η Επιτροπή δηλώνει ότι και για αυτούς τους τομείς δεν είναι ακόμη σε θέση να εκτιμήσει καθένα από τα μέτρα τα οποία, σύμφωνα με τις τσεχικές αρχές, έχουν ληφθεί.

Συνολικά, η Τσεχική Δημοκρατία διαβεβαιώνει ότι από τους 899 κανονισμούς και οδηγίες που αναφέρονται στο Λευκό Βιβλίο έχουν μεταφερθεί οι 417. Όμως δίκαια η Επιτροπή τονίζει ότι η μεταφορά των κειμένων δεν είναι αρκετή· πρέπει επιπλέον να συνοδεύεται από συγκεκριμένα μέτρα εφαρμογής και τη δημιουργία αποτελεσματικής διοικητικής υποδομής.

2.2.5.1. Ο ειδικός ρόλος της ΟΚΕ της επιβάλλει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην οικονομική και κοινωνική συνοχή. Ως εκ τούτου, οι παρατηρήσεις της Επιτροπής δημιουργούν σοβαρά ερωτηματικά.

Ιδιαίτερα, όσον αφορά τον κοινωνικό διάλογο, αναφέρεται ότι «οι πολιτικές της κυβέρνησης δεν ενθάρρυναν τους εργοδότες να διαπραγματευθούν στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου. Τα συνδικάτα ανησυχούν μήπως η κυβέρνηση λάβει υπόψη

τις απόψεις των κοινωνικών εταίρων μόνο για τα θέματα που αφορούν τους μισθούς και τις συνθήκες εργασίας στις επιχειρήσεις». Εξ ου και το συμπέρασμα της κυβέρνησης ότι και γι' αυτό το λόγο «ο κοινωνικός διάλογος δεν έχει ακόμη ριζώσει καλά».

2.2.5.2. Τα σχόλια για την αγορά εργασίας είναι θετικότερα, αφού δεν αντιμετωπίζει στην πράξη υψηλά ποσοστά ανεργίας. Όμως, οι διαδικασίες για τη βιομηχανική ανασυγκρότηση πιθανόν να προκαλέσουν την αύξηση της ανεργίας (συνέπεια που αρχίζει να εμφανίζεται εν μέρει στην πράξη). Σύντομα θα τεθούν προβλήματα αναπροσανατολισμού μέρους του εργατικού δυναμικού, ιδιαίτερα για τους εργαζόμενους με μειωμένα προσόντα. Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητο να προετοιμασθεί μία επιχείρηση μεγάλης εμβέλειας όσον αφορά την κατάρτιση των ενηλίκων η οποία θα τους επιτρέψει να προσαρμοσθούν στις διαρθρωτικές μεταβολές.

2.2.5.3. Όσον αφορά τις κοινωνικές δαπάνες, η Επιτροπή προβλέπει ότι θα πρέπει να βελτιωθεί η κατάσταση του πληθυσμού και τα μέσα κοινωνικής προστασίας, όπως και το σύστημα υγείας. Όσον αφορά τη νομική προστασία των εργαζομένων, η κατάσταση παρουσιάζεται αρκετά θετικά λόγω της υιοθέτησης γενικών αρχών αναφορικά με την προστασία της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία, καθώς και στον τομέα της ισότητας των ευκαιριών.

2.3. Η σύμπραξη για την ένταξη

Όσον αφορά τις συγκεκριμένες απαντήσεις για όλα τα προβλήματα που τίθενται στο Πρόγραμμα Δράσης 2000, η ΟΚΕ αποδίδει μεγάλη σημασία στις προτάσεις απόφασης για τις συμπράξεις σχετικά με την προαναφερθείσα ένταξη.

Για κάθε υποψήφια προς ένταξη χώρα, ως απάντηση στην εξονυχιστική ανάλυση που περιέχεται στις γνώμες της Επιτροπής, προτείνονται προτεραιότητες. Ο στόχος που τίθεται είναι να παρασχεθεί βοήθεια στις υποψήφιες χώρες να προσδιορίσουν τους τομείς στους οποίους πρέπει να συνεχίσουν να εργάζονται και να προετοιμάζονται για τη διαδικασία ένταξης.

Η ΟΚΕ προτείνει να εξετασθεί το περιεχόμενο των προτάσεων αυτών και εν συνεχεία να παρακολουθήσει το εθνικό πρόγραμμα υιοθέτησης του κοινοτικού κεκτημένου, το οποίο κάθε υποψήφια χώρα έχει δεσμευθεί να παρουσιάσει στις 30 Μαρτίου 1998.

Η ΟΚΕ θα παρακολουθήσει με άκρα προσοχή τις συμπράξεις για την ένταξη, η οποία θα πραγματοποιηθεί χάρη στους μηχανισμούς που προβλέπονται από την ευρωπαϊκή συμφωνία (υποεπιτροπές, Επιτροπή Σύνδεσης και Συμβούλιο), και επιθυμεί να της ζητηθεί να γνωμοδοτήσει για την πρώτη έκθεση που θα υποβάλει η Επιτροπή προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στα τέλη του 1998.

3. Το πολιτικοοικονομικό πλαίσιο

3.1. Μετά από πολλά έτη σταθερότητας (1990-1995), το αστικό δημοκρατικό κόμμα (ODS) του Klaus έχασε την πλειοψηφία στις εκλογές του 1996. Από τότε υπάρχει πολιτική αστάθεια και τα πολιτικά κόμματα διαφωνούν σε πολλά θέματα. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, ένας διάλογος άρχισε να διαγράφεται μεταξύ της αντιπολίτευσης και της πλειοψηφίας

καθώς και με την κοινή γνώμη. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μιλούν για «αλαζονεία και ασυνεννοησία».

3.2. Το 1997, η Τσεχική Δημοκρατία πέρασε βαθιά θεσμική και πολιτική κρίση. Σοβαρά σκάνδαλα διαφθοράς ξέσπασαν σε πολιτικό επίπεδο: η κυβέρνηση Klaus παραιτήθηκε το Δεκέμβριο διότι υπήρχαν υποψίες ότι συμμετείχε σε παράνομες χρηματοδοτήσεις. Σε θεσμικό επίπεδο, παρατηρήθηκαν εντάσεις μεταξύ της Κυβέρνησης και της Προεδρίας της Δημοκρατίας, η οποία κατέβαλε προσπάθειες για το σχηματισμό νέας κυβέρνησης από τεχνοκράτες υπό την προεδρία του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας, κ. Josef Tosovsky, η οποία προορίζονταν να παραμείνει στην εξουσία έως τις εκλογές που έγιναν στις 19 Ιουνίου 1998.

Στις 2 Φεβρουαρίου 1998, ο κ. Vaclav Havel επανεξελέγη Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

3.3. Η κοινή γνώμη είναι δυσανεκτή τόσο εξαιτίας της αύξησης των τιμών των βασικών υπηρεσιών, που οφείλεται στην οικονομική κρίση που είχε ως αποτέλεσμα την υποτίμηση της κορώνας τον Ιούνιο του 1997, όσο και εξαιτίας των οικονομικών σκανδάλων που κλόνισαν τις τράπεζες και τα επενδυτικά κεφάλαια εξανεμίζοντας την αποταμίευση εκατοντάδων χιλιάδων μικροαποταμιευτών.

Εν τω μεταξύ, δημιουργήθηκαν ακόμα πιο περίπλοκα προβλήματα με τη Σλοβακική Δημοκρατία: αυστηροί έλεγχοι στα σύνορα, διεθνείς τιμές για τις επικοινωνίες μεταξύ παραμεθόριων ζωνών ενώ πρώτα οι ίδιες επικοινωνίες θεωρούντο αστικές ή περιφερειακές, σχεδόν ανύπαρκτες πολιτικές σχέσεις.

3.4. Στο οικονομικό επίπεδο, δεν πρέπει να παραβλεφθεί ότι σε αντίθεση με την Ουγγαρία και την Πολωνία, των οποίων οι αγορές γνώρισαν μία δειλή μεταρρύθμιση στη δεκαετία του '80, η Τσεχοσλοβακία ανήκε πριν από το 1989 στις χώρες με κατευθυνόμενη οικονομία η οποία εφαρμοζόταν με τη μεγαλύτερη αυστηρότητα.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 η ταχεία μετάβαση στην οικονομία της αγοράς μεταμόρφωσε βαθιά τη χώρα, καθιστώντας την ακόμα πιο ελκυστική στους ξένους επενδυτές. Η Κυβέρνηση καθιέρωσε τη μετατρεψιμότητα του νομίσματος, την απελευθέρωση των τιμών, και την ευρεία διαδικασία ιδιωτικοποίησης, η οποία έθιξε το σύνολο του πληθυσμού.

3.5. Περίπου το 80 % της τσεχικής βιομηχανίας άλλαξε χέρια και εκδόθηκαν εκατομμύρια μετατρέψιμα κουπόνια τα οποία έδωσαν την ευκαιρία σε περισσότερους από 6,5 εκατομμύρια κατοίκους να αποκτήσουν την εμπειρία του χρηματιστηρίου. Το πρότυπο αυτό θαυμάστηκε και αντιγράφηκε και από τις άλλες ΧΚΑΕ.

Εντούτοις, η διαδικασία αυτή ιδιωτικοποίησης αποδείχθηκε στην πράξη εικονική και πραγματοποιήθηκε χωρίς κανόνες. Το σύστημα ιδιωτικοποίησης ωφέλησε τα αμοιβαία κεφάλαια και τις τράπεζες που τα είχαν συστήσει και οι οποίες διεχειρίζοντο τις μετοχές των αποταμιευτών.

Όμως, οι τράπεζες ήταν και παραμένουν κρατικές και η απουσία ελέγχων και κανόνων ευνόησε τεράστιες απάτες: εξαφανίστηκαν εκατομμύρια δολάρια των μικροαποταμιευτών λόγω της έλλειψης οργανισμών ελέγχου.

Ορισμένες ιδιωτικοποιήσεις ήταν θετικές, όπως η ιδιωτικοποίηση του τομέα των τηλεπικοινωνιών, στον οποίο η εται-

ρεία SPT που είχε το μονοπώλιο παραχωρήθηκε σε ένα ελβετο-ολλανδικό όμιλο ή στον τομέα της ενέργειας, στον οποίο τα δύο μεγάλα τσεχικά διυλιστήρια εξαγοράστηκαν από τον όμιλο που σχημάτισαν οι εταιρείες Agip-Conoco-Shell.

3.6. Η Τσεχική Δημοκρατία, η οποία προ διετίας θεωρείτο «η πρώτη της τάξης» όσον αφορά την περίπλοκη διαδικασία μετάβασης, διέρχεται σήμερα κρίση ταυτότητας και αισθάνεται την ανάγκη θέσπισης νέων νόμων για την καταπολέμηση της καλπάζουσας διαφθοράς, για περισσότερη διαφάνεια στην αγορά των κεφαλαίων και για μία πιο ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη.

Με τη σημερινή οικονομική και πολιτική κρίση κατέστη προφανές ότι η διαδικασία μετατροπής δεν είχε προχωρήσει όσο επιστεύετο και ότι χρειάζονται μεγαλύτερες προθεσμίες και προσπάθεια.

3.7. Αντίθετα, υπάρχει πραγματική ελευθερία Τύπου, σκέψης και του συνδικαλίζεσθαι. Σε πολιτιστικό επίπεδο, η Τσεχική Δημοκρατία παρουσιάζεται αναμφισβήτητη ως μία από τις πλέον δυναμικές και ενδιαφέρουσες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

3.8. Αν έως και ένα έτος πριν υπήρχε ο κίνδυνος να δοθεί μία καλύτερη εικόνα της πραγματικότητας, σήμερα ο μόνος κίνδυνος που υπάρχει είναι να της δοθεί η χειρότερη. Σίγουρα τα αρνητικά σημεία δεν λείπουν: η στασιμότητα του πληθωρισμού, που παραμένει διψήφιος· η αύξηση της ανεργίας, η επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου, αποτελούν συμπτώματα μιας συνολικής κατάστασης οικονομικής κρίσης από την οποία η Κυβέρνηση Tosovsky προσπάθησε να βγάλει τη χώρα με μια πολιτική λιτότητας και διαφάνειας.

3.9. Υιοθετήθηκαν μικροοικονομικά και μακροοικονομικά μέτρα που προβλέπουν πραγματική αύξηση μεταξύ 1 % (ΟΟΣΑ) και 2,5-3 % (ΑΝΤ) το 1998.

Τους πρώτους μήνες αυτού του έτους καταγράφηκαν θετικά στοιχεία, με βελτίωση των εξωτερικών λογαριασμών και των άλλων δημοσιονομικών παραμέτρων, αύξηση της παραγωγικότητας που οφείλεται επίσης στις περιορισμένες μισθολογικές αυξήσεις, στην εκ νέου δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Συνεχίζεται το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων, που ενδιαφέρει επίσης και τον τραπεζικό τομέα, και βελτιώθηκε η νομοθεσία για τις χρηματοπιστωτικές επενδύσεις (Χρηματιστήριο).

Ο πληθωρισμός ωστόσο παραμένει υψηλός: ο στόχος της Κεντρικής Τράπεζας είναι η μείωσή του στο 6 %.

Παραμένουν σημαντικές δυσκολίες στον τομέα του περιβάλλοντος και της ενέργειας, κυρίως σε σχέση με την εφαρμογή των σχετικών κοινοτικών οδηγιών, λόγω της έλλειψης επενδύσεων.

4. Η απασχόληση, η κοινωνική πολιτική και ο κοινωνικός διάλογος⁽¹⁾

4.1. Η γνωμοδότηση σχετικά με την «Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης» που υιοθετήθηκε στη σύνοδο ολομέλειας στις 20-30 Οκτωβρίου 1997 αποτέλεσε επίσης και την ευκαιρία

⁽¹⁾ Βλ. «The Social and Economic Consequences of CR's Integration into the EU» του Research Institute for Labour and Social Affairs καθώς και «Le Trasformazioni del mercato del lavoro e la disciplina dei rapporti di lavoro in alcuni paesi dell'Europa Centrale» — έκθεση που προετοιμάστηκε από το CNEL υπό την επιμέλεια της καθηγήτριας Bortone.

για να προσδιορισθεί συνοπτικά η έννοια του «ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου», με σκοπό να αποτελέσει σημείο αναφοράς και σύγκρισης, και του οποίου προσδιορίστηκαν τρία θεμελιώδη στοιχεία:

- οι κοινωνικές πολιτικές, δηλαδή η ευθύνη του κράτους στην επιδίωξη ενός υψηλού επιπέδου απασχόλησης, οι πολιτικές αναδιανομής του εισοδήματος, το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, η υποστήριξη της υγείας των εργαζομένων, οι πολιτικές ισοδυνάμων ευκαιριών·
- ο κοινωνικός διάλογος, μέσω των διαρθρώσεων εκπροσώπησης των εργαζομένων και των οργανωμένων συμφερόντων της κοινωνίας των πολιτών, συμμετοχή στις αποφάσεις των επιχειρήσεων και των δημοσίων αρχών·
- οι εργασιακές σχέσεις που στηρίζονται στη συλλογική αυτονομία των κοινωνικών εταίρων.

4.2. Η Συμφωνία Κοινοπραξίας για την ένταξη που συνήφθη με την Τσεχική Δημοκρατία περιλαμβάνει μεταξύ των μεσοπρόθεσμων προτεραιοτήτων, αντικείμενο της προετοιμασίας: την ανάπτυξη των κατάλληλων διαρθρώσεων της αγοράς εργασίας από κοινού με τη μεταρρύθμιση των πολιτικών για την απασχόληση ως προετοιμασία της συμμετοχής στο συντονισμό στα πλαίσια της ΕΕ· ευθυγράμμιση της νομοθεσίας σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια στον τόπο εργασίας και ενίσχυση των διαρθρώσεων· ενίσχυση των ισοδυνάμων ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών· περαιτέρω ανάπτυξη του ενεργού και αυτόνομου κοινωνικού διαλόγου· περαιτέρω ανάπτυξη της κοινωνικής προστασίας· πρόοδος στην προώθηση της δημόσιας υγείας σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τους κανόνες της ΕΕ.

4.3. Απασχόληση

4.3.1. Τα τελευταία έτη (1991-1997) το επίπεδο και η διάθρωση της απασχόλησης στην Τσεχική Δημοκρατία έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές:

- αυξήθηκε ο ρυθμός του ενεργού πληθυσμού (περίπου 290 000 επιπλέον)·
- την περίοδο 1990-1993 η επίσημη απασχόληση μειώθηκε περίπου 10 %, περνώντας από 5,4 εκατ. σε 4,9 εκατ., μειώθηκε η γυναικεία απασχόληση, αυξήθηκε η ανεργία, μειώθηκε ο αριθμός των ξένων εργαζομένων·
- την περίοδο 1994-1996 η επίσημη απασχόληση αυξήθηκε περίπου κατά 200 000 άτομα, εκ των οποίων 100 000 ήταν ξένοι. Το 1997, η απασχόληση παρέμεινε σταθερή, ενώ αυξήθηκε η ανεργία· οι ξένοι που απασχολούνται σήμερα είναι περίπου 3,5 % της συνολικής απασχόλησης·
- οι τομείς που έχουν καταγράψει τη μεγαλύτερη απώλεια απασχόλησης είναι η γεωργία, η βιομηχανία, οι οικοδομές, ενώ οι υπηρεσίες παρουσίασαν αύξηση κατά 53 % των απασχολούμενων·
- επίσης, αυξήθηκε και ο τομέας της αυτόνομης εργασίας (βιοτέχνες, μικρές επιχειρήσεις, έμποροι) που παρουσιάζει συνολικό αριθμό πάνω από 750 000 απασχολούμενους·

— αναπτύσσεται ένας σχετικά ισχυρός τομέας παράνομης οικονομίας (από το 1992 έως το 1997 υπολογίζονται περίπου σε 250 000 οι Τσέχοι πολίτες και σε 80-100 000 οι ξένοι που συμμετέχουν σ' αυτή την παράνομη οικονομία, στην οποία περιλαμβάνεται και η οικονομία του εγκλήματος).

Οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές (έως το 2000) είναι:

- στο τέλος του αιώνα ο ενεργός πληθυσμός θα αυξηθεί περίπου κατά 236 000 άτομα· η ζήτηση εργασίας θα αυξηθεί, με πιο συγκρατημένη ταχύτητα, λόγω της μεγαλύτερης ζήτησης μελέτης και επιμόρφωσης εκ μέρους των νέων·
- η ζήτηση απασχόλησης θα είναι ωστόσο υψηλή το 2000, με τον κίνδυνο περαιτέρω αύξησης της ανεργίας.

4.3.2. Η ανεργία στην Τσεχική Δημοκρατία ήταν κατά πολύ πιο χαμηλή από τις μεταβατικές οικονομίες της Κεντρικής Ευρώπης το 1996 (186 000 άτομα, που ισοδυναμεί με 3,5 %). Η οικονομική ύφεση του 1997 μεγάλωσε την ανεργία (πάνω από 260 000).

Η δομή της ανεργίας χαρακτηρίζεται από:

- ένα πιο υψηλό επίπεδο ανεργίας μεταξύ των ατόμων χαμηλής εκπαίδευσης, ειδικότερα εργατών, γυναικών και νέων. Έχει αυξηθεί πολύ η ανεργία μεταξύ των ατόμων με ειδικές ανάγκες (που είναι το 3 % των απασχολούμενων, αλλά το 18 % των ανέργων)· επίσης η έλλειψη εργασίας για τους τσιγγάνους είναι ένα άλλο σοβαρό πρόβλημα·
- υπάρχουν σημαντικές περιφερειακές διαφορές στα επίπεδα της ανεργίας·
- αυξήθηκε επίσης η ανεργία μεγάλης διάρκειας, έως το σημείο να χαρακτηρίζει το 1/5 των ανέργων. Ένας ορισμένος αριθμός των ατόμων αυτών έχει χάσει κάθε ενδιαφέρον για αναζήτηση εργασίας και επιβιώνει με επιδόματα.

4.3.3. Επίσης, η Τσεχική Δημοκρατία έχει καταστεί πρόσφατα στόχος μετανάστευσης, τόσο νόμιμης όσο και παράνομης, εκ μέρους των άλλων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Τον Ιούνιο του 1997 καταγράφηκαν τουλάχιστον 178 000 με νόμιμη διαμονή, εκ των οποίων 73 000 είναι Σλοβάκοι, 42 000 Ουκρανοί και 13 000 Πολωνοί. Στους νόμιμους αυτούς εργαζόμενους θα πρέπει να προστεθούν περίπου 80-100 000 παράνομοι.

Αυτή η ροή ξένων εργαζομένων, τόσο η νόμιμη όσο και η παράνομη, αποτελεί εργατικό δυναμικό με χαμηλή τιμή και μεγαλύτερη ευελιξία απασχόλησης, με αναπόφευκτα πλεονεκτήματα για τις επιχειρήσεις που δεν απειλούνται από σοβαρές κυρώσεις και σε περίπτωση ακόμη παράβασης των συμβατικών υποχρεώσεων.

4.3.4. Ο Νόμος αριθ. 1 του 1991 ορίζει το δικαίωμα εργασίας ως δικαίωμα των πολιτών, προβλέπει την οργάνωση δημόσιας υπηρεσίας εξεύρεσης εργασίας, επιτρέπει την ιδιωτική χρήση υπηρεσιών εξεύρεσης εργασίας χωρίς κερδοσκοπικούς σκοπούς, θεσπίζει τις διαδικασίες για την πρόσληψη και σε

περίπτωση μείωσης του προσωπικού κατόπιν διαδικασιών αναδιάρθρωσης.

Προβλέπονται επιπλέον οικονομικές εισφορές στις επιχειρήσεις που περιλαμβάνουν νέους εργαζόμενους.

4.3.5. Οι σχέσεις εργασίας διέπονται αποκλειστικά από τον εργατικό κώδικα του 1965, που δεν έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές στις βασικές του διατυπώσεις.

Προβλέπονται μόνο δύο τύποι εργασιακών συμβάσεων: καθορισμένου χρόνου και αορίστου χρόνου.

Αναγνωρίζεται γενικώς η αναγκαιότητα ουσιαστικής τροποποίησης του εργατικού κώδικα, που είναι ακατάλληλος να ρυθμίσει τις νέες πραγματικότητες της αγοράς εργασίας.

4.3.6. Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στον προσδιορισμό αυτών των κανόνων τόσο μέσω της συνεννόησης όσο και μέσω των συλλογικών συμβάσεων είναι περιορισμένος.

Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά το ρόλο των συνδικάτων στην προστασία της απασχόλησης, έστω γιατί ως τώρα δεν είχε αντιπροσωπεύσει πραγματικό πρόβλημα.

Η νομοθεσία ασχολείται μόνο με τις ατομικές απολύσεις, οι νέοι νόμοι όμως για τις συλλογικές συμβάσεις ανοίγουν χώρους παρέμβασης για εναλλακτικά μέτρα στις συλλογικές απολύσεις.

4.4. Κοινωνικός διάλογος

4.4.1. Ο κοινωνικός διάλογος στην Τσεχική Δημοκρατία διαθέτει ως μέσο και χώρο στον οποίο πραγματοποιείται το Συμβούλιο Οικονομικής και Κοινωνικής Συνεννόησης, στο οποίο συμμετέχουν κυβέρνηση και κοινωνικοί εταίροι, με αντικείμενο τα νομοθετικά θέματα της εργασίας, τους μισθούς, και τον κοινωνικό τομέα.

4.4.1.1. Το περασμένο έτος παράλληλα με την οικονομική κρίση υπήρξε επίσης και μια γενικότερη κρίση του κοινωνικού διαλόγου και του κοινωνικού διαλόγου σε κεντρικό επίπεδο ειδικότερα.

Στα πλαίσια του κυβερνητικού συνασπισμού επικράτησε το τμήμα εκείνο που θεωρεί τον κοινωνικό διάλογο ως μη σκόπιμο κατά τις επιλογές των ζητημάτων σχετικά με την κοινωνική πολιτική. Υπήρξε συνεπώς προσπάθεια να μειωθεί στο ελάχιστο ο διάλογος αυτός σχετικά και με τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις.

Αυτό οδήγησε σε μία κατάσταση κρίσης μεταξύ κυβέρνησης και κοινωνικών εταίρων.

4.4.1.2. Ειδικότερα, ενώ το συνδικάτο ζητούσε κοινωνική μεταρρύθμιση που θα δημιουργούσε κανονιστικές συνθήκες και συγκεκριμένα διατάξεις για μια δραστήρια πραγματική πολιτική της εργασίας, προκειμένου να εξασφαλισθούν επίπεδα αξιοπρεπούς ζωής, καλύτερη νομοθεσία των θεμάτων εργασίας και κοινωνικής ασφάλειας, καθώς και διατάξεις υπέρ των οικογενειών και των κοινωνικών ομάδων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, η τοποθέτηση της κυβέρνησης ήταν τελείως αφιερωμένη σε μία πολιτική οικονομικής αυστηρότητας με κυριότερο στόχο τη μείωση των κοινωνικών δαπανών.

4.4.1.3. Οι δυσκολίες (και σε ορισμένες περιπτώσεις η άρνηση εκ μέρους της κυβέρνησης) ενός τριμερούς διαλόγου υποχρέωσε τους κοινωνικούς εταίρους να επιδιώξουν τρόπους και μορφές άμεσης πίεσης στο Κοινοβούλιο για την προώθηση αλλαγών στη νομοθεσία. Σε πολλές περιπτώσεις, στάθηκε

δυνατό, με βελτιωμένες τροπολογίες που προτάθηκαν από βουλευτές σε συμφωνία με το συνδικάτο, να συγκρατηθούν οι πιο σοβαρές επιπτώσεις ορισμένων νόμων για τους εργαζόμενους και τους πολίτες.

4.4.2. Υφίσταται συνεπώς η αναγκαιότητα, ενόψει επίσης των αναγκαίων οικονομικών μεταρρυθμίσεων και των μεταρρυθμίσεων της κοινωνικής νομοθεσίας κατ'εφαρμογή των κοινωνικών κεκτημένων, να επαναληφθεί ο κοινωνικός διάλογος και να ενισχυθεί σε όλα τα επίπεδα.

4.4.3. Συνολικά, η ίδια η σύλληψη, οι φορείς και οι διαδικασίες στην Τσεχική Δημοκρατία είναι παρόμοιες με αυτές που ισχύουν στην ΕΕ. Είναι απαραίτητο όμως να υπάρξει πρόοδος, υιοθετώντας επίσης τις ελάχιστες προδιαγραφές που προβλέπονται από τις ευρωπαϊκές οδηγίες.

Ειδικότερα, θα πρέπει να γίνει δεκτός ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και θα πρέπει να επικυρωθούν οι διεθνείς συμβάσεις για την προστασία των εργαζομένων, όπως είναι οι συμβάσεις ILO αριθ. 131, 151 και 154.

Η κατάρτιση του νέου κώδικα εργασίας μπορεί συνεπώς να αποτελέσει μοναδική ευκαιρία για στενή τριμερή συνεργασία για την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου.

4.4.4. Όσον αφορά τις συλλογικές συμβάσεις ο ρόλος του συνδικάτου εμφανίζεται γενικότερα περιορισμένος τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο των επιχειρήσεων.

Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι το πέρασμα σε ένα σύστημα που αποφασίζεται στην ιδιωτική επιχείρηση τόνισε τις εξουσίες που αναγνωρίζονται σήμερα στον επιχειρηματία από την άποψη του περιεχομένου και του χρόνου παροχής εργασίας, αναδιανομής και σταθερότητας της σχέσης εργασίας.

Κατά δεύτερο λόγο, από την αδυναμία της επιχειρηματικής οργάνωσης σε εθνικό επίπεδο, που δεν επιτρέπει να τη θεωρήσουμε ως αντιπροσωπευτικό συνομιλήτη ενός έγκυρου συνδικάτου.

4.4.5. Σε γενικές γραμμές, μπορεί να δηλωθεί ότι δεν υπήρξε εκ μέρους της κυβέρνησης μια πολιτική υποστήριξης του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών συμβάσεων, αλλά μια αποστασιοποίηση.

Μπορεί να αναρωτηθεί κανείς κατά πόσον αυτό οφείλεται σε ιδεολογική άποψη και κατά πόσον, αντιθέτως, υπαγορεύθηκε από τη συνείδηση ότι θα πρέπει να αντιμετωπισθεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μία δύσκολη οικονομική αντιπαράθεση που θα βασίζεται στην ανταγωνιστικότητα.

4.4.6. Όσον αφορά τις πολιτικές για τις ίσες ευκαιρίες, σήμερα οι παρεμβάσεις κατευθύνονται κυρίως προς τις γυναίκες που είναι μητέρες μικρών παιδιών.

Υφίστανται κανόνες που παρεμποδίζουν το δικαίωμα πρόσβασης των γυναικών στη δημόσια και ιδιωτική εργασία καθώς και τους ρόλους στα δημόσια ιδρύματα: στον νέο κώδικα εργασίας θα καθιερωθούν νέοι κανόνες για τη διευκόλυνση των ίσων ευκαιριών.

4.4.6.1. Η κυβέρνηση ενέκρινε τον περασμένο Απρίλιο ψήφισμα για τις προτεραιότητες κατά την προώθηση των ίσων ευκαιριών⁽¹⁾ στο οποίο προβλέπονται μέσα για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης στο πολιτιστικό και κοινωνικό πεδίο και για τη διευκόλυνση της εισόδου των γυναικών σε

(1) Ψήφισμα αριθ. 236 της 8.4.1998.

κυβερνητικά καθήκοντα καθώς και στις δημόσιες διοικήσεις, δεσμεύοντας κάθε Υπουργό στην υλοποίηση των πολιτικών αρμοδιοτήτων του και στη χρησιμοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρονται από τη συμμετοχή της Τσεχικής Δημοκρατίας σε προγράμματα και διεθνείς δραστηριότητες, σε συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Άλλα μέτρα αφορούν τους κανόνες για την ισότητα, την είσοδο στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και στην παραγωγή, τις δραστηριότητες οικογενειακής φροντίδας, την προστασία της μητρότητας και των παιδιών, την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

4.5. Η κοινωνική προστασία και οι άλλες πολιτικές

4.5.1. Σήμερα οι κοινωνικές δαπάνες κυμαίνονται περίπου στο 20 % του ΑΕΠ, και είναι κατανεμημένες ως εξής: 9 % στις συντάξεις, 2,5 % στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, 7,5 % στην υγειονομική πολιτική και 1 % στις ενισχύσεις στην απασχόληση. Ανέρχονται στο 25 % με τα μέτρα για την υποστήριξη των μειονεκτούντων ατόμων, των οικογενειών με μικρά παιδιά, και με τις νέες αποζημιώσεις για την ανεργία και την καταβολή «ελάχιστου ποσού διαβίωσης».

Συνολικά, η κοινωνική προστασία εξασφαλίζει κυρίως τους οικογενειακούς πυρήνες και όχι τόσο τα επιμέρους άτομα.

4.5.2. Είναι εμφανές σήμερα το χαμηλό επίπεδο δαπανών για τις συντάξεις, πολλές από τις οποίες κυμαίνονται κάτω από το μέσο κοινοτικό όρο (14 %). Το σύστημα κοινωνικής ασφάλειας θα πρέπει βαθμιαία να διασφαλίσει ένα πολύ καλύτερο επίπεδο ζωής στους ηλικιωμένους.

Λόγω των δημογραφικών τάσεων που παρουσιάζονται το σημερινό επίπεδο πραγματικής αγοραστικής δύναμης των παροχών, μολονότι είναι ανεπαρκές, θα είναι δύσκολο να διατηρηθεί σε ένα πλαίσιο προβλεπόμενης αύξησης των προϊόντων, αλλά και των τιμών.

Προς το σκοπό αυτό είναι αναγκαία η προσαρμογή των συντάξεων στην αύξηση του κόστους ζωής.

4.5.2.1. Ένα τρίτο του πληθυσμού έχει εισέλθει στο σύστημα των ιδιωτικών συμπληρωματικών συντάξεων. Έως τώρα οι επιχειρηματίες δεν συμβάλλουν στις συνταξιοδοτικές εισφορές, αλλά είναι αναπόφευκτο για την εξασφάλιση της ισορροπίας του συστήματος συνταξιοδότησης να βρεθεί ένα σύστημα εισφορών και εκ μέρους των επιχειρήσεων, που εκφράζουν τη διαθεσιμότητά τους.

Σήμερα, έχει αρχίσει μία μεγάλη συζήτηση για τη μεταρρύθμιση του συστήματος συνταξιοδότησης, που προσανατολίζεται προς μία λύση σε τρία επίπεδα: βασική συμπληρωματική και ατομική συνταξιοδότηση.

4.5.3. Η εκπαίδευση και η υγεία αποτελούν δύο προβληματικούς τομείς, γιατί χαρακτηρίζονται από προτάσεις μεταρρύθμισης της κυβέρνησης που αποβλέπουν κυρίως στη συγκράτηση των δαπανών.

4.5.3.1. Ειδικότερα λεπτή είναι η κατάσταση στην εκπαίδευση. Η κυβέρνηση πρότεινε μεταρρύθμιση της ανώτερης εκπαίδευσης, παρά την έλλειψη συνολικού προγράμματος ανάπτυξης του τομέα, που προβλέπει νέες δαπάνες εις βάρος των σπουδαστών. Αποφασίστηκε η αύξηση των ωρών διδασκαλίας, παρά τα μόνιμα προβλήματα έλλειψης προσωπικού, ειδικότερα λόγω των πολύ χαμηλών μισθών και των συνακόλουθων δυσκολιών πρόσληψης.

Οι αλυσιδωτές απεργίες των εκπαιδευτικών τον Ιανουάριο του 1997 και μία μεγάλη διαδήλωση τον περασμένο Απρίλιο αποτελούν τα συμπτώματα μίας πολύ σοβαρής κατάστασης.

4.5.3.2. Στο τομέα της υγείας περιορίστηκε η εφαρμογή στην αρχή της αλληλεγγύης. Λόγω της αντίδρασης των συνδικάτων και των άλλων κοινωνικών φορέων, η κυβέρνηση δεν κατόρθωσε, να επιβάλει, όπως είχε την πρόθεση, τη μερική ή πλήρη χρηματοδότηση εκ μέρους των ασθενών των υγειονομικών παροχών.

4.5.4. Είναι αναγκαίο επίσης να υπάρξει παρέμβαση στην ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων. Σχετικά με αυτό θα πρέπει να εφαρμοσθούν πλήρως οι Συμβάσεις ILO αριθ. 155 και 161, που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων.

Αντίθετα, θα πρέπει επίσης να επικυρωθεί από την τσεχική κυβέρνηση η Σύμβαση ILO αριθ. 81 που αφορά τις επιθεωρήσεις εργασίας και η αριθ. 176 που αφορά ειδικότερα την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων στα ορυχεία.

Επίσης, θα πρέπει να καθιερωθούν μορφές ασφάλισης κατά των ατυχημάτων στον τόπο εργασίας, με εντατικοποίηση του ενημερωτικού έργου των εργαζομένων καθώς και της πρόληψης.

5. Οι προοπτικές

5.1. Στις 25 και 26 Ιουνίου η ομάδα μελέτης πραγματοποίησε στην Πράγα μια σειρά από ενδιαφέρουσες συναντήσεις με εκπροσώπους της Αντιπροσωπείας ΕΕ με πολιτικούς υπεύθυνους και διοικητικά στελέχη του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και του Υπουργείου Βιομηχανίας με τα διευθυντικά στελέχη του συνδικάτου CMKOS (Czech-Moravian Confederation of Trade Unions), της Συνομοσπονδίας Ιδιωτικών Επιχειρήσεων και μίας οργάνωσης γεωργών καθώς και της Συνομοσπονδίας Τεχνών και Πολιτιστικής Παιδείας.

Οι συναντήσεις αυτές επέτρεψαν τη διαμόρφωση μιας πιο διαρθρωμένης κρίσης.

5.2. Οι εκλογές της 19ης Ιουνίου τροποποίησαν το πολιτικό πλαίσιο, αλλά όχι σε βαθμό που να οδηγήσουν σε μια πιο σαφή και καθαρή πλειοψηφία.

Κανένα από τα δύο μεγαλύτερα κόμματα δεν έχει την απόλυτη πλειοψηφία, αλλά θα πρέπει να προσφύγει σε συμμαχίες που δεν είναι εύκολο να διαχειρισθεί: το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα έλαβε 32,2 % των ψήφων και 74 έδρες (επί 200), το Αστικοδημοκρατικό Κόμμα το 27,7 % και 64 έδρες, το Κομμουνιστικό Κόμμα 11,1 % και 25 έδρες, η Χριστιανοδημοκρατική Ένωση το 9 % και 19 έδρες, η Ένωση Ελευθερίας το 8,6 % και 18 έδρες.

Προβλέπεται, συνεπώς, μία περίοδος αστάθειας, που οπωσδήποτε θα καταστήσει πιο δύσκολη τη διακυβέρνηση της οικονομίας και την προώθηση των μεταρρυθμίσεων που είναι αναγκαίες για τη συνέχιση της διαδικασίας ολοκλήρωσης, ειδικότερα εκείνων που απαιτούν μία σαφή πολιτική βούληση.

5.2.1. Ωστόσο, στο πολιτικό επίπεδο υφίσταται μία γενική ομοφωνία για την ένταξη στην ΕΕ, που υπογραμμίστηκε στα εκλογικά προγράμματα όλων σχεδόν των κομμάτων (με εξαίρεση το κομμουνιστικό κόμμα).

Μέχρι τώρα δεν έχουν καταγραφεί σημαντικές καθυστερήσεις και σίγουρα δεν εκφράζονται φόβοι για διοικητική παρεμπόδιση στο βαθμό που η συνέχεια των διαπραγματεύσεων με την ΕΕ έχει διασφαλισθεί. Εάν όμως η νέα κυβέρνηση δεν αποκτήσει σταθερή πλειοψηφία, θα είναι δύσκολο, ωστόσο, να διατηρηθεί ο ρυθμός της μεταγραφής των κεκτημένων.

5.3. Οι προβλέψεις της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας για την ανάπτυξη του ΑΕΠ αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω για το

1998 (από 1,6 έως 2 % σε 1,4 % περίπου) ενώ καλύτερες είναι οι εκτιμήσεις για το 1999 (3 %). Από τη μία πλευρά ορισμένα μακροοικονομικά δεδομένα επιβεβαιώνουν μια τάση επιδείνωσης της οικονομίας: ειδικότερα, ο ΟΟΣΑ και η Τσεχική Κυβέρνηση συμφωνούν ως προς την αύξηση της ανεργίας στο 6 % στα τέλη του '98, ενώ διαφέρουν οι αντίστοιχες προβλέψεις για τον πληθωρισμό ο οποίος σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ έχει ήδη φθάσει το 13,4 % σε ετήσια βάση, το μήνα Μάρτιο, ενώ σύμφωνα με την κυβέρνηση θα παραμείνει στο 12 % στα τέλη του έτους.

Από την άλλη πλευρά, θετικές ενδείξεις προέρχονται από την πλευρά των ανταλλαγών: το εμπορικό έλλειμμα θα μειωθεί αισθητά χάρη σε μια καλύτερη σύνθεση των εξαγωγών.

Η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας συνδέεται κυρίως με τη θετική πορεία των εξαγωγών, οι οποίες το πρώτο τρίμηνο κατέγραψαν αύξηση της τάξεως του 45 %.

Αυτό οφείλεται σε τρία στοιχεία: οι επιπτώσεις της υποτίμησης της κορώνας το Μάιο του '97, η επιτάχυνση της ζήτησης στη Γερμανία και στις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές χώρες, η προώθηση της διαδικασίας αναδιάρθρωσης που έχει αρχίσει να ανακτά βαθμιαία ανταγωνιστικότητα.

Για την αναδιάρθρωση υφίσταται ωστόσο ένα πρόβλημα τεχνολογίας, τεχνολογίας και κεφαλαίων: κυρίως αυτά τα τελευταία είναι που δεν υπάρχουν τη στιγμή αυτή.

5.4. Μεταξύ των προτεραιοτήτων που έχουν προσδιορισθεί από το ίδιο το Υπουργείο Βιομηχανίας για τα επόμενα έτη⁽¹⁾, επισημαίνονται τα μέτρα μείωσης της φορολογίας των επιχειρηματικών εισοδημάτων και της προστιθέμενης αξίας, βαθμιαία μείωση των έμμεσων φόρων· η απελευθέρωση των τιμών, η οικοδόμηση κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου (ειδικά όσον αφορά την αγορά κεφαλαίων, τον οικονομικό ανταγωνισμό, τη νομοθεσία για το εμπόριο, κλπ) και την εναρμόνισή του με τη νομοθεσία της ΕΕ.

5.5. Από τη σκοπιά της βιομηχανικής πολιτικής, θα είναι σημαντικό να ξεπεραστεί η χαμηλή ανταγωνιστικότητα των τσεχικών επιχειρήσεων στην εσωτερική και εξωτερική αγορά, που δεν οφείλεται τόσο στο τεχνικό και τεχνολογικό επίπεδο όσο κυρίως στο επίπεδο παραγωγικότητας της εργασίας και στη χαμηλή προστιθέμενη αξία. Συνεπώς, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία: η συνέχεια της διαδικασίας βιομηχανικής αναδιάρθρωσης⁽²⁾, από τη σκοπιά της οργάνωσης της ιδιοκτησίας της χρηματοδοτικής διάρθρωσης και του προσωπικού· η δημιουργία προϋποθέσεων για την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας (μεταξύ των οποίων η σχέση μεταξύ αύξησης των

μισθών και της παραγωγικότητας)· ένα πιο ευνοϊκό περιβάλλον στις χρηματοδοτικές επενδύσεις από το εξωτερικό.

Σημαντική επίσης είναι και η δέσμευση της Κυβέρνησης να φέρει σε πέρας τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης στον τραπεζικό τομέα, χρησιμοποιώντας διαφορετική μέθοδο, πιο διαφανή και ελέγξιμη.

5.5.1. Η κυβέρνηση Tosovsky προσπάθησε να δημιουργήσει πιο ευνοϊκές συνθήκες για τις επενδύσεις από το εξωτερικό, με μια δέσμη μέτρων που εγκρίθηκαν τον Απρίλιο του 1998 και προβλέπουν μεταξύ άλλων την πλήρη φορολογική απαλλαγή για τον επενδυτή τα πέντε πρώτα χρόνια δραστηριότητας.

Ωστόσο η απάντηση υπήρξε περιορισμένη: γιατί ίσως θεσπίζεται ένα σχετικά υψηλό όριο στις επενδύσεις (25 εκατ. δολάρια) και γιατί οι γειτονικές χώρες, όπως η Πολωνία και η Ουγγαρία, προσφέρουν καλύτερες συνθήκες και οικονομίες σε μεγαλύτερη άνοδο.

5.6. Συμπερασματικά επιβεβαιώνεται η ισχυρή εξάρτηση της οικονομίας της Τσεχίας από την οικονομική συγκυρία της ΕΕ, ενώ ένα τελείως νέο πρόβλημα εμφανίζεται στον ορίζοντα: η εργασία.

5.6.1. Δεν είναι σαφές σε ποιο μέτρο η πρόβλεψη για αύξηση του ποσοστού της ανεργίας έως και 6 % στα τέλη του 1998 λαμβάνει υπόψη της:

- τις διαδικασίες αναδιάρθρωσης που θα πρέπει να συντελεσθούν ακόμη·
- τα ήδη υπάρχοντα προγράμματα για τη μείωση των απασχολούμενων στη δημόσια διοίκηση και σε ορισμένους τομείς των επιχειρήσεων, που προορίζονται να ανοίξουν σε ξένα κεφάλαια (μεταφορές και ενέργεια).

5.6.2. Ένα ποσοστό ανεργίας της τάξης του 6 % δεν φαίνεται δραματικό στην ΕΕ, που παρουσιάζει πολύ υψηλότερα ποσοστά, αλλά θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι πιθανότατα πρόκειται να αυξηθεί και ότι πρόκειται για ένα νέο και λιγότερο γνωστό φαινόμενο στη χώρα αυτή και ότι ο τομέας των υπηρεσιών είναι ήδη κορεσμένος και δεν φαίνεται να είναι σε θέση να απορροφήσει τη νέα ανεργία.

Εξάλλου, μπορεί να προβλεφθεί ότι η αναδιάρθρωση του γεωργικού τομέα στην Πολωνία μπορεί να οδηγήσει σε μεταναστευτικό ρεύμα προς τη Δημοκρατία της Τσεχίας, πράγμα που θα καθιστούσε δυσχερέστερη την κατάσταση στην αγορά εργασίας.

5.6.3. Για να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της εργασίας χρειάζονται πολιτικές, πόροι και κατάλληλα μέτρα, που δεν υπάρχουν έως σήμερα ή δεν είναι προσαρμοσμένα δεδομένου ότι δεν υπήρχε ανεργία όλα αυτά τα χρόνια, και, επίσης, λόγω της νεοφιλελεύθερης προσέγγισης εκ μέρους της κυβέρνησης:

- οι πόροι που προορίζονται για την αγορά εργασίας έχουν παραμείνει ίδιοι, μολονότι η ανεργία ήταν τότε 3%·
- οι αρμοδιότητες έχουν διαχωριστεί μεταξύ των διαφόρων Υπουργείων και απαιτούν συντονισμό·
- οι δημόσιες υπηρεσίες εξεύρεσης εργασίας περιορίζονται στην παροχή καταλόγων κενών θέσεων.

⁽¹⁾ Ministry of Industry and Trade of Czech Republic, The policy of the development and improvement of the Czech industry competitiveness, Paper, Μάιος 1998.

⁽²⁾ Για να δοθεί μία ιδέα των διαστάσεων της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης και αναδιοργάνωσης που εξελίσσεται, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα στοιχεία σχετικά με τον τομέα των κατασκευών. Το 1992, υπήρχαν 788 επιχειρήσεις, εκ των οποίων 339 με λιγότερους από 100 εργαζόμενους και 449 με περισσότερους από 100 εργαζόμενους (μεταξύ αυτών 106 με περισσότερους από 500 εργαζόμενους)· στα τέλη του 1997, οι επιχειρήσεις έχουν ανέλθει σε 2 370 εκ των οποίων 1 920 με λιγότερους από 100 εργαζόμενους και 450 με περισσότερους από 100 (οι επιχειρήσεις με περισσότερους από 500 έχουν σχεδόν εξαφανισθεί και έχουν μειωθεί στις 48).

5.6.4. Οι συναντήσεις που έγιναν με τη διοίκηση επέτρεψαν να επιβεβαιωθεί ότι προετοιμάζεται ένα πρόγραμμα για τη συνολική αντιμετώπιση του προγράμματος εργασίας, στο οποίο ενσωματώνονται όλες οι αρμοδιότητες σχετικά με τους θεμελιώδεις στόχους της ανάπτυξης της οικονομίας, των μέτρων για την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, των μεταφορών τεχνολογίας και των προγραμμάτων για την αντιμετώπιση των περιοχών που παρουσιάζουν βιομηχανική παρακμή.

Υπάρχει επίσης η σκέψη να μετατραπούν τα επιδόματα ανεργίας σε κίνητρα για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

5.6.5. Ισχυρή υποστήριξη στην απασχόληση μπορεί να προέλθει επίσης από τις ΜΜΕ που σήμερα είναι πάνω από το 50 % του βιομηχανικού τομέα.

Εγκρίθηκε ειδικός νόμος για πιο εύκολες δημόσιες χρηματοδοτήσεις, μέσω ειδικής τράπεζας· μέσω του προγράμματος Phare έχουν δημιουργηθεί κέντρα καινοτομίας για την παροχή βοήθειας στις ΜΜΕ.

5.7. Όσον αφορά τον κοινωνικό διάλογο, οι κοινοτικοί εταίροι εκφράζουν τη λύπη τους γιατί απλώς ενημερώνονται και δεν συμμετέχουν στη διαδικασία ολοκλήρωσης, όπως θα έπρεπε τουλάχιστον όσον αφορά τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων, για παράδειγμα όσον αφορά την επιλογή των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων του προγράμματος Phare.

5.7.1. Η κυβέρνηση έως τώρα έχει προωθήσει τις διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση στην ΕΕ σαν να ήταν μόνο ζήτημα της κυβέρνησης και της Προεδρίας της Δημοκρατίας.

Οι κοινωνικοί εταίροι εκφράζουν τη λύπη τους για την περιορισμένη συμμετοχή και την έλλειψη ενημέρωσης και συζήτησης στα πλαίσια της κοινής γνώμης και διεκδικούν το δικαίωμα εξέτασης και συζήτησης των περιεχομένων της κοινωνικής πολιτικής.

Τα συνδικάτα κατηγορούν επιπλέον την κυβέρνηση ότι χρησιμοποιεί την απορρόφηση των κοινοτικών κεκτημένων ως μέσο για τη μείωση στο ελάχιστο των εγγυήσεων στους εργαζόμενους.

5.8. Όσον αφορά τις συλλογικές συμβάσεις, οι προοπτικές υλοποίησης ενός συστήματος ικανού να ρυθμίζει — ολοκληρώνοντας έτσι την οικοδόμηση μιας οικονομίας της αγοράς — σε όλα τα επίπεδα, με αυτόνομο τρόπο, τις συνθήκες των μισθών και τους κανόνες μέσω των οποίων παρέχεται η εργασία, είναι ακόμη περιορισμένες και απόμακρες.

Εργασιακές συμβάσεις υφίστανται στην πράξη στις μεγάλες επιχειρήσεις, όπου οι κοινωνικοί εταίροι έχουν συγκεκριμένη επίδραση και όπου ο συνομιλητής είναι εύκολα προσδιορίσιμος.

5.8.1. Οι λόγοι για την καθυστέρηση αυτή είναι πολύπλοκοι και αναφέρονται τόσο στην πρόσφατη συγκρότηση μίας εργοδοτικής οργάνωσης που δεν είναι τόσο αντιπροσωπευτική, όσο και στο γεγονός ότι τα συνδικάτα είναι αντιπροσωπευτικά (οργανωμένα σ' αυτά περίπου το 45 % του εργατικού δυναμικού), αλλά υπερβολικά συγκεντρωτικά, και δεν έχουν τοπική έδρα, είτε τέλος τη θέληση να διασφαλισθεί η κοινωνική ειρήνη σε μία χώρα που βρίσκεται στη δύσκολη μεταβατική φάση.

5.9. Στα πλαίσια αυτά η μεταρρύθμιση του εργατικού κώδικα αποκτά θεμελιώδη σημασία, γιατί αποτελεί την ευκαιρία μίας εμπειρισταπωμένης συζήτησης σχετικά με το πνεύμα που θα πρέπει να εμπνέει τη νομοθεσία και τις εργασιακές σχέσεις.

Αντιπαρατίθενται δύο απόψεις. Η μία επιβεβαιώνει την πλήρη ελευθερία των συμβάσεων μεταξύ των πλευρών και επιθυμεί να φθάσει έως και την εξάλειψη του εργατικού κώδικα· η άλλη πιο ισορροπημένη, αναγνωρίζει το δικαίωμα του εργαζόμενου να προστατεύεται από τη νομοθεσία.

Ένας άλλος θεμελιώδης πυρήνας θεμάτων σχετίζεται με τις μορφές εκπροσώπησης των εργαζομένων στο επίπεδο των επιχειρήσεων.

5.9.1. Το πρόβλημα είναι ότι η συζήτηση δεν μεταφράζεται σε μία διαδικασία συνεννόησης. Στο θέμα αυτό οι απόψεις της κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων διαφέρουν αισθητά.

5.10. Το πρόγραμμα κοινοτικής βοήθειας Phare χορήγησε στην Τσεχική Δημοκρατία μεταξύ του 1990 και του 1997, 493 εκατ. Ecu, που χρησιμοποιούνται για τα προγράμματα ενημέρωσης και έρευνας, κατάρτισης, προστασίας του περιβάλλοντος, κοινωνικών θεμάτων, υγείας, ανθρώπινων δικαιωμάτων και προστασίας των μειονοτήτων και, ειδικότερα, των αθίγγανων.

Το πρόγραμμα 1997 είχε ως σκοπό να ευνοήσει τη μετάβαση προς τους νέους προσανατολισμούς του Phare, και επικεντρώθηκε στις προσπάθειες σχετικά με την προέκταση.

Οι κυριότερες δεσμεύσεις υπήρξαν η θεσμική παγίωση και τα κοινοτικά κεκτημένα, που περιελάμβαναν τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και τη συμμετοχή στα κοινοτικά προγράμματα· την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών, με ενίσχυση των οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών, ουσιαστικό στοιχείο για την παγίωση της Δημοκρατίας· την οικονομική και κοινωνική συνοχή και την ανταγωνιστικότητα, που είχε ως κύριο στόχο την προετοιμασία για τη συμμετοχή στα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Για το 1998-99 προβλέπονται άλλα 117 εκατ. Ecu.

Η ΟΚΕ εύχεται να προωθηθούν τα προγράμματα διαμεθοριακής συνεργασίας και στις όμορες χώρες.

5.11. Σε ορισμένους τομείς, όπως το περιβάλλον, οι μεταφορές και η γεωργία, όπου δεν είναι μόνο αναγκαίες οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για να καταστούν συμβατές και ανταγωνιστικές στο εσωτερικό της ενιαίας αγοράς, αλλά απαιτούνται επίσης αναγκαίοι χρηματοδοτικοί πόροι, που εν μέρει μόνο θα προσφερθούν από τη χρηματοδοτική ενίσχυση της ΕΕ, οι αρχές της Τσεχίας προβλέπουν την προσφυγή σε μεταβατικές περιόδους, η διάρκεια των οποίων δεν έχει προσδιορισθεί ακόμη.

Η ΟΚΕ, επαναλαμβάνει σχετικά ότι για μια βιώσιμη διεύθυνση πρέπει να γίνεται προσφυγή σε μεταβατικές περιόδους μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Κοινωνικοοικονομική κατάσταση της Χιλής και σχέσεις της Χιλής με τις χώρες Mercosur και την ΕΕ»

(98/C 407/44)

Στις 29 Ιανουαρίου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3, του Εσωτερικού Κανονισμού της η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να προβεί στην κατάρτιση γνωμοδότησης σχετικά με την «Κοινωνικοοικονομική κατάσταση της Χιλής και σχέσεις της Χιλής με τις χώρες Mercosur και την ΕΕ».

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων, αναπτυξιακής και εμπορικής πολιτικής στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Ιουλίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Regalado.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Αιτιολογία

1.1. Η ΟΚΕ ενημερώθηκε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο τον Ιούλιο του 1998 τις οδηγίες σχετικά με την εντολή διεξαγωγής διαπραγματεύσεων με τη Χιλή και την Κοινή Αγορά του Νότου (Mercosur) για τη σύναψη μελλοντικών συμφωνιών πολιτικής και οικονομικής σύνδεσης κατά την επόμενη χιλιετηρίδα.

1.2. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι με την έναρξη των εν λόγω διαπραγματεύσεων οι σχέσεις ΕΕ-Mercosur και ΕΕ-Χιλής εισέρχονται σε μία δεύτερη φάση μετά την υπογραφή των Συμφωνιών-Πλαίσιο για την ανάπτυξη της συνεργασίας που συνήφθησαν στις 15 Δεκεμβρίου 1995 με τη Mercosur και στις 21 Ιουνίου 1996 με τη Χιλή, και αποσκοπούσαν στην προετοιμασία της σύνδεσης. Οι νέες συμφωνίες προβλέπουν την εντατικοποίηση του διαλόγου σε πολιτικό και θεσμικό επίπεδο και την προοδευτική και αμοιβαία απελευθέρωση των εμπορικών συναλλαγών, σύμφωνα με τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ).

1.3. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει την πρόοδο που έχει σημειωθεί στο πλαίσιο του εμπορικού διαλόγου. Κατά την τριμερή υπουργική διάσκεψη ΕΕ-Mercosur-Χιλής που πραγματοποιήθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 1998 στον Παναμά, οι εκπρόσωποι των τριών μερών εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τις εργασίες ολοκλήρωσης της καταγραφής των εμπορικών σχέσεων. Βάσει των αποτελεσμάτων των εν λόγω εργασιών οι υποψήφιοι επανέλαβαν τη δέσμευσή τους για τη σύναψη συμφωνιών πολιτικής και οικονομικής σύνδεσης. Επίσης, ενημερώθηκαν σχετικά με την απόφαση για τη συμμετοχή της Χιλής στη θεσμική διάρθωση της Mercosur. Στη μεταγενέστερη συνεδρίαση των υποεπιτροπών εμπορίου ΕΕ-Χιλής και ΕΕ-Mercosur που πραγματοποιήθηκε στις 14 Μαΐου 1998 στις Βουξέλλες οι εκπρόσωποι των ενδιαφερομένων μερών ολοκλήρωσαν την καταγραφή των εμπορικών σχέσεων και ενέκριναν την εντολή έναρξης των διαπραγματεύσεων για τις μελλοντικές συμφωνίες.

1.4. Η ΟΚΕ από την πλευρά της, δίδοντας συνέχεια στην εν λόγω διαδικασία αμοιβαίας προσέγγισης, προχώρησε στην ενίσχυση των σχέσεών της τόσο με τη Χιλή όσο και με τη Mercosur. Στις 3 Οκτωβρίου 1995, στο πλαίσιο της επικείμενης υπογραφής της Συμφωνίας-Πλαίσιο για τη Διαπεριφερειακή Συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και της Mercosur (AMIC), η ΟΚΕ υιοθέτησε γνωμοδότηση σχετικά με την ανακοίνωση της

Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η Mercosur: ενίσχυση της υφιστάμενης πολιτικής».

1.5. Δύο έτη αργότερα, από τις 15 έως τις 19 Δεκεμβρίου 1997, αντιπροσωπεία της ΟΚΕ πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στην Ουρουγουάη και στη Χιλή. Με την ευκαιρία της εν λόγω επίσκεψης προέβη στην υπογραφή «Κοινής Δήλωσης Προθέσεων για τη θεσμική συνεργασία» με το Συμβουλευτικό Οικονομικό και Κοινωνικό Φόρουμι (FCES) της Mercosur με σκοπό τη θεσμοθέτηση της ανταλλαγής πληροφοριών, την πραγματοποίηση τακτικών διαβουλεύσεων και την έναρξη του διαλόγου με θέμα τις σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Mercosur. Οι εν λόγω επαφές σε θεσμικό επίπεδο εδραιώθηκαν κατά τη διάρκεια της δεύτερης επίσκεψης που πραγματοποίησε αντιπροσωπεία της ΟΚΕ στη Mercosur και στη Χιλή, από τις 4 έως τις 7 Μαΐου 1998, στο πλαίσιο της οποίας συμμετείχε σε συνεδρίαση του FCES και συναντήθηκε με εκπροσώπους διαφόρων οργανισμών της Χιλής. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η Χιλή συμμετέχει πλέον στις συνεδριάσεις των θεσμικών οργάνων της Mercosur, η υπάρχουσα συνεργασία μεταξύ της ΟΚΕ και του FCES μπορεί να συμπεριλάβει στο μέλλον και εκπροσώπους των κοινωνικοοικονομικών κύκλων της εν λόγω χώρας.

2. Στόχος

2.1. Στο πλαίσιο του παρόντος σχεδίου γνωμοδότησης εξετάζονται οι τριμερείς σχέσεις μεταξύ ΕΕ, Χιλής και Mercosur. Αναλύεται ιδιαίτερα η παρούσα κατάσταση της Χιλής καθώς και οι σχέσεις της με τη Mercosur και την ΕΕ ενόψει των προσεχών διαπραγματεύσεων για τη σύναψη των Συμφωνιών Πολιτικής και Οικονομικής Σύνδεσής της τόσο με την ΕΕ όσο και με κάθε εταίρο ξεχωριστά.

2.2. Στο πλαίσιο της ανάλυσης της νέας πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε σχέση με τη Χιλή και τη Mercosur και της κατάρτισης της γνωμοδότησης της ΟΚΕ θα εξετασθούν οι ακόλουθες τέσσερις πτυχές:

- η παρούσα κατάσταση της Χιλής,
- η διαδικασία προσέγγισης μεταξύ της Χιλής και της Mercosur,
- οι σχέσεις της Χιλής με την ΕΕ,

— οι μελλοντικές συμφωνίες σύνδεσης της ΕΕ με τη Χιλή και τη Mercosur.

3. Η παρούσα κατάσταση της Χιλής

3.1. Λόγω τόσο της πολιτικής της πορείας όσο και του οικονομικού προτύπου που έχει υιοθετήσει, η Χιλή αποτελεί εξαίρεση σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Λατινικής Αμερικής. Παρά το γεγονός ότι ήδη εδώ και μία δεκαετία η χώρα έχει εισέλθει σε μία περίοδο μετάβασης προς τη δημοκρατία, συνεχίζουν να ισχύουν μία σειρά διατάξεων που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο του συντάγματος του 1980 — κατά τη διάρκεια του στρατιωτικού καθεστώτος — και θέτουν εμπόδια στη πλήρη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Ωστόσο, ένας από τους βασικούς στόχους που έχει θέσει η κυβέρνηση Eduardo Frei είναι η πλήρης αποκατάσταση της δημοκρατίας.

3.2. Στον οικονομικό τομέα η Χιλή εφήρμοσε υπό το δικτατορικό καθεστώς του στρατηγού Πινοσέτ (1973-1990) ένα ριζοσπαστικό πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων το οποίο προέβλεπε την ιδιωτικοποίηση των δημόσιων επιχειρήσεων, το μονομερές άνοιγμα του εμπορικού τομέα, τον περιορισμό του δημόσιου τομέα και την περικοπή των δαπανών στον κοινωνικό τομέα. Η Χιλή υπήρξε μία από τις πρώτες χώρες που προέβλεψε στην πραγματοποίηση των αναγκαίων οικονομικών προσαρμογών και μάλιστα υπό στρατιωτικό καθεστώς, τη διαφοροποιεί από όλες τις άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής οι οποίες άνοιξαν τις οικονομίες τους μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας. Για τον ίδιο λόγο η σημερινή κατάσταση της οικονομίας της Χιλής είναι ιδιαίτερα θετική, παρέχοντας κατά τον τρόπο αυτό μεγαλύτερα περιθώρια δράσης στις δημοκρατικές κυβερνήσεις για την μεταρρύθμιση του τομέα των κοινωνικών παροχών και την καταπολέμηση του φαινομένου της φτώχειας.

3.3. Η Χιλή διαθέτει σήμερα μία από τις καλύτερα διαχειριζόμενες και περισσότερο απελευθερωμένες οικονομίες της Λατινικής Αμερικής και αποτελεί ένα αξιοζήλευτο υπόδειγμα ανάπτυξης τόσο για τις χώρες της περιοχής όσο και τις υπόλοιπες χώρες του κόσμου. Κύριο χαρακτηριστικό, κατά τα 14 τελευταία έτη, της οικονομίας της Χιλής ήταν ο σταθερός ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης, ο οποίος κατά την περίοδο 1990-1997 ανήλθε περίπου στο 7 % δηλαδή υπήρξε διπλάσιος από τον αντίστοιχο ρυθμό ανάπτυξης των άλλων χωρών της περιοχής. Επιπλέον, η Χιλή διαθέτει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά εθνικής αποταμίευσης και επενδύσεων της Λατινικής Αμερικής (21,4 και 27 % του ΑΕΠ το 1997 αντίστοιχα), έναν ελαφρά κερδοφόρο δημόσιο τομέα και χαμηλούς πληθωριστικούς δείκτες.

3.4. Παρά τα προαναφερθέντα, κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών παρουσιάστηκαν ορισμένα προβλήματα τα οποία θέτουν σε αμφισβήτηση την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του προτύπου της Χιλής. Η Χιλή ήταν μία από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής που επλήγησαν περισσότερο από την πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση της Ασίας δεδομένου ότι οι χώρες της εν λόγω περιοχής αποτελούν τη βασική αγορά των προϊόντων της, αντιπροσωπεύοντας το 1997 το 32,7 % των συνολικών εξαγωγών της. Σύμφωνα με ορισμένες προκαταρκτικές εκτιμήσεις, τους τρεις πρώτους μήνες του 1998 οι εξαγωγές της Χιλής προς την Ασία μειώθηκαν κατά 25 % σε σχέση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους. Μεταξύ Οκτωβρίου 1997 και Απριλίου 1998 το πέσο της Χιλής απώλεσε το 9,5 % της αξίας του, γεγονός που είναι θετικό για τις εξαγωγές αλλά που επηρεάζει αρνητικά τον πληθωρισμό (6 % το 1997). Επίσης κατά τα δύο τελευταία έτη επιβραδύνθηκε

ο ρυθμός ανάπτυξης της χώρας. Κατά την περίοδο 1995-1997 ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ της Χιλής μειώθηκε από 8,5 % σε 7,1 % ενώ σύμφωνα με τις προβλέψεις της Κεντρικής Τράπεζας ο ρυθμός ανάπτυξης για το 1998 θα είναι της τάξης του 5,5 %.

3.5. Η επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης οφείλεται κυρίως στην ύπαρξη ελλείμματος στον τομέα εξωτερικού εμπορίου. Μετά τη θέση σε εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων το 1975 η οικονομία της Χιλής προσανατολίστηκε κυρίως προς τις εξαγωγές οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 30 % του ΑΕΠ (έναντι του 24 % στο Μεξικό και του 15 % στην Αργεντινή) και θεωρούνται ότι αποτελούν τον κύριο μοχλό οικονομικής ανάπτυξης. Η Χιλή κατέχει την πρώτη θέση παγκοσμίως ως προς την εξαγωγή χαλκού, που αντιπροσωπεύει το 42,3 % της συνολικής αξίας των εξαγωγών της. Επίσης εξάγει ξυλεία, οπωροκηπευτικά, αλιευτικά προϊόντα και μεταποιημένα προϊόντα. Η πτώση της τιμής του χαλκού στη διεθνή αγορά και η αύξηση της ζήτησης εισαγόμενων προϊόντων είχαν ως αποτέλεσμα την πρόκληση το 1997 ενός σημαντικού εμπορικού ελλείμματος ύψους 1 300 εκατομμυρίων δολλαρίων το οποίο σύμφωνα με ορισμένες αρχικές εκτιμήσεις μπορεί να προσεγγίσει κατά το 1998 τα 2-3 000 εκατομμύρια δολάρια, κυρίως λόγω της μείωσης των εξαγωγών προς τις χώρες της Ασίας.

3.6. Οι εν λόγω αρνητικές εξελίξεις είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το οποίο το 1997 αντιστοιχούσε στο 6 % του ΑΕΠ. Παρά το γεγονός ότι τα συναλλαγματικά αποθεματικά της Χιλής είναι ιδιαίτερα υψηλά (18 000 εκατομμύρια δολάρια περίπου) και η χώρα έχει τη δυνατότητα να χρηματοδοτήσει την κάλυψη του ελλείμματος μέσω της υπάρχουσας αποταμίευσης και της πραγματοποίησης ξένων επενδύσεων, μακροπρόθεσμα θα πρέπει να περιορίσει την εξάρτησή της από τις παραδοσιακές εξαγωγές που την καθιστούν ευάλωτη στις διακυμάνσεις της διεθνούς οικονομίας. Υπό τις συνθήκες αυτές ο Πρόεδρος Frei ανακοίνωσε ότι προκειμένου να εισέλθει η χώρα του στο «δεύτερο εξαγωγικό στάδιο» η κυβέρνησή του θα προωθήσει τη διαφοροποίηση των εξαγωγών και την πώληση προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

3.7. Στο ίδιο πλαίσιο, η μελλοντική οικονομική πολιτική της κυβέρνησης θα πρέπει να λάβει υπόψη τον τεράστιο αριθμό ΜΜΕ που αποτελούν τον κύριο κορμό της οικονομίας της Χιλής, δεδομένου ότι αντιπροσωπεύουν το 98,5 % των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα και δραστηριοποιούνται ολόένα και περισσότερο στον εξαγωγικό τομέα. Οι εν λόγω επιχειρήσεις σύμφωνα με εκτιμήσεις της Συνομοσπονδίας ΜΜΕ και βιοτεχνίας (CONUIA) απασχολούν το 79,8 %, περίπου, του εργατικού δυναμικού της χώρας. Παρά την καθοριστική σημασία των ΜΜΕ δεν έχει μέχρι στιγμής εφαρμοσθεί καμία ειδική στρατηγική για την προώθηση και την υποστήριξη τους, ενώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο ρόλος που διαδραματίζουν στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων δεν αντιστοιχεί στην πραγματική σημασία που έχουν για την οικονομία.

3.8. Έχοντας υιοθετήσει μία στρατηγική ανοικτής περιφερειακής πολιτικής η Χιλή κατόρθωσε να διαφοροποιήσει τις εμπορικές σχέσεις της με τις διάφορες χώρες και οικονομικές οντότητες. Όσον αφορά την αμερικανική ήπειρο η Χιλή έχει προβεί στη σύναψη συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου με τον Καναδά, την Κολομβία, τον Ισημερινό, τη Mercosur, το Περού και τη Βενεζουέλα. Το 1997 το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών της απορροφήθηκε από τις τέσσερις ακόλουθες αγορές: οι χώρες της Ασίας και του Ειρηνικού απορρόφησαν το 32,7 % των προϊόντων που εξήχθησαν, η ΕΕ το 25,9 %, οι χώρες της Λατινικής Αμερικής το 19,3 % και οι ΗΠΑ το 16,1 %. Οι χώρες της Λατινικής Αμερικής (26 %), οι ΗΠΑ (23 %) και η ΕΕ

(20,8%) αποτελούν τους κυριότερους προμηθευτές της. Η Χιλή αποτελεί τη μοναδική χώρα της Λατινικής Αμερικής που διαθέτει προνομιακή πρόσβαση στις αγορές των χωρών της Ασίας και του Ειρηνικού. Οι αγορές των χωρών της περιοχής αυτής, δηλαδή η Ιαπωνία, η Νότια Κορέα, το Χόνγκ Κόνγκ, η Ινδονησία και η Ταϊβάν, συνιστούν, από το 1993, τις κύριες αγορές των προϊόντων της, ενώ η Χιλή συμμετέχει σε διάφορα πολιτικά και εμπορικά φόρουμ της ζώνης αυτής όπως το φόρουμ Οικονομικής Συνεργασίας Ασίας-Ειρηνικού (APEC).

3.9. Εξάλλου, η Χιλή αποτελεί μία από τις σημαντικότερες χώρες προορισμού των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) της Λατινικής Αμερικής. Σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα το 1996 η αξία των άμεσων ξένων επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν στη χώρα ανήλθε σε 3 561 εκατομμύρια δολάρια, ενώ το 1997 σε 3 467 εκ. δολάρια. Οι χώρες που πραγματοποιούν τις περισσότερες άμεσες ξένες επενδύσεις στη Χιλή είναι οι ΗΠΑ, τα κράτη μέλη της ΕΕ και ο Καναδάς (ο οποίος πραγματοποιεί στη χώρα αυτή το μεγαλύτερο μέρος των άμεσων επενδύσεων του στη Λατινική Αμερική). Σύμφωνα με την Επιτροπή Ξένων Επενδύσεων η καθαρή συνολική ροή ΑΞΕ στη Χιλή αυξήθηκε το 1997 κατά 26,6% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, λόγω της πραγματοποίησης αυξημένων ΑΞΕ εκ μέρους του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιαπωνίας και της Ισπανίας.

Η κοινωνική πτυχή

3.10. Η μακροοικονομική σταθερότητα που χαρακτηρίζει τη Χιλή επισκιαζεται από την ύπαρξη έντονων κοινωνικών ανισοτήτων. Το κοινωνικό κόστος δύο δεκαετιών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, σε συνδυασμό με το μονομερές άνοιγμα της οικονομίας της και την εφαρμογή ενός φιλόδοξου προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων, ήταν ιδιαίτερα υψηλό. Παρά το γεγονός ότι οι δημοκρατικές κυβερνήσεις των Patricio Aylwin και Eduardo Frei κατόρθωσαν να μειώσουν το επίπεδο της φτώχειας, από 38,6% το 1990 σε 23,2% το 1996, ο αριθμός των ατόμων που ζούν υπό συνθήκες φτώχειας παραμένει υψηλότερος σε σχέση με το 1970. Η διατήρηση των μισθών σε χαμηλά επίπεδα — το επίπεδο των μισθών σήμερα είναι ελάχιστα υψηλότερο από το επίπεδο των μισθών κατά τη διάρκεια του στρατιωτικού καθεστώτος, περίοδο κατά την οποία οι μισθοί είχαν μειωθεί δραστηρικά — και η έντονη άνιση κατανομή των εισοδημάτων αποτελούν τις κυριότερες αιτίες του ελλείμματος που παρουσιάζει ο κοινωνικός τομέας. Η Χιλή, από κοινού με τη Βραζιλία και τη Γουατεμάλα, είναι οι χώρες με την πλέον άνιση κατανομή εισοδήματος της Λατινικής Αμερικής. Σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Τράπεζας το 1996 στο 20% των πλουσιότερων κατοίκων της Χιλής αντιστοιχούσε το 61% του εθνικού εισοδήματος, ενώ στο 20% του φτωχότερου τμήματος του πληθυσμού μόλις το 3,5%.

3.11. Παρά το γεγονός αυτό οι κοινωνικοί δείκτες της Χιλής είναι υψηλότεροι από τον μέσο όρο των χωρών της Λατινικής Αμερικής. Βάσει του δείκτη ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού του ΟΗΕ η Χιλή κατείχε το 1997 την πρώτη θέση μεταξύ των χωρών της Λατινικής Αμερικής και την 30ή θέση μεταξύ 175 χωρών παγκοσμίως. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας το 95,4% του πληθυσμού γνωρίζει ανάγνωση και γραφή, το 96% έχει ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ η προσδοκώμενη μέση διάρκεια ζωής ανέρχεται στα 75 έτη. Συγκρίνοντας τα εν λόγω στοιχεία με τα αντίστοιχα στοιχεία των χωρών Mercosur διαπιστώνουμε ότι η κοινωνική κατάσταση της Χιλής είναι ευνοϊκότερη. Το ποσοστό των ατόμων που γνωρίζουν ανάγνωση και γραφή και έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι υψηλότερο, το ποσοστό της ανεργίας είναι χαμηλότερο (6,1% το 1997) και το ποσοστό των ατόμων που καλύπτονται από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης είναι επίσης υψηλότερο (79%).

3.12. Η θετική αυτή κατάσταση υπήρξε αποτέλεσμα της δυναμικής κοινωνικής πολιτικής που εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια των δημοκρατικών κυβερνήσεων του Patricio Aylwin και του Eduardo Frei. Μετά το 1990 οι κοινωνικές δαπάνες αυξήθηκαν στο 24,2% του προϋπολογισμού, ενώ το 1996 αντιπροσώπευαν το 67% του συνολικού κρατικού προϋπολογισμού. Το μεγαλύτερο μέρος των κοινωνικών δαπανών διατίθεται, καταρχήν, για τη χρηματοδότηση του συστήματος της κοινωνικής ασφάλισης (44%), και στη συνέχεια για την εκπαίδευση (27,4%) και την υγεία (10%). Για την συμπλήρωση των εν λόγω προσπαθειών ο Πρόεδρος Eduardo Frei ανακοίνωσε, το Μάρτιο του 1998, την εφαρμογή ενός «Κοινωνικού Προγράμματος» με στόχο την, κατά προτεραιότητα, αύξηση των επενδύσεων στους τομείς του ανθρώπινου δυναμικού, της υγείας και της στέγασης.

3.13. Πρόσφατα, σημειώθηκε μία σημαντική εξέλιξη στον χώρο των εργασιακών σχέσεων που μπορεί να συμβάλει θετικά στην έναρξη του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου. Πράγματι, στις 6 Μαΐου 1998 η Κεντρική Ένωση των Εργαζομένων (CUT) και η κυβέρνηση υπέγραψαν τριετή συμφωνία σχετικά με την αύξηση των κατώτατων μισθών, συμφωνία που αφορά το 9% του οικονομικά δραστήριου τμήματος του πληθυσμού. Από την 1η Ιουνίου 1998 ο κατώτατος μηνιαίος μισθός θα αυξηθεί από 71 400 πέσος σε 80 500 (αύξηση της τάξης του 12,75%), το 1999 σε 90 500 πέσος (12,4%) και το έτος 2000 σε 100 000 (10,4%). Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη σύναψη της εν λόγω συμφωνίας, η οποία δεν αποτελεί κατά τη γνώμη της μόνο ένα πρώτο βήμα για τη διασφάλιση μεγαλύτερης κοινωνικής ισότητας αλλά επίσης και μία σημαντική πρόοδο του κοινωνικού διαλόγου.

Η πολιτική κατάσταση

3.14. Η κοινωνική πτυχή και η αναθεώρηση του συντάγματος του 1980 είναι τα δύο θέματα που κυριαρχούν σήμερα, λίγο πριν από τις προεδρικές εκλογές, που θα πραγματοποιηθούν στις 11 Δεκεμβρίου 1999, στην πολιτική ζωή της Χιλής. Η μείωση του ποσοστού των ψήφων που έλαβε το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα (PDC) κατά τις βουλευτικές εκλογές που πραγματοποιήθηκαν στις 11 Δεκεμβρίου 1997, αποδόθηκε κυρίως στη φθορά που υπέστη το εν λόγω κόμμα μετά από οκτώ έτη διακυβέρνησης της χώρας και στην αδυναμία του να επιτύχει το πρόβλημα των κοινωνικών ανισοτήτων. Προσπαθώντας να ανταποκριθεί στις εν λόγω προκλήσεις, ο Πρόεδρος Eduardo Frei, σε ομιλία που πραγματοποίησε στις 21 Μαΐου, ανακοίνωσε ότι κατά τη διάρκεια της προεδρίας του θα επιδιώξει, κατά προτεραιότητα, την επίτευξη των τριών ακόλουθων στόχων μέχρι το 2000: τη βιώσιμη ανάπτυξη της οικονομίας, τον εκσυγχρονισμό των θεσμών και την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.

3.15. Η επιτυχία της εφαρμογής κοινωνικών πολιτικών που επιδιώκουν την επίτευξη ευρύτερων στόχων όπως η αναδιανομή του εισοδήματος ή ο εκσυγχρονισμός της εργατικής νομοθεσίας που θεσπίστηκε το 1979 — με την οποία επιτεύχθηκε η αποδυνάμωση του ιδιαίτερα ισχυρού συνδικαλιστικού κινήματος — εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη μεταρρύθμιση του πολιτικού συστήματος. Παρά το γεγονός ότι η κυβέρνηση έχει προτείνει επανειλημμένα την τροποποίηση των διατάξεων του Συντάγματος που επεβλήθησαν από το δικτατορικό καθεστώς — μεταξύ αυτών και ο διορισμός των γερουσιαστών — και έχει υποβάλει ένα σχέδιο νόμου για τις εργασιακές σχέσεις, οι εν λόγω προτάσεις απορρίφθηκαν από τη Γερουσία, στην οποία τα κόμματα της αντιπολίτευσης και οι διορισμένοι δια βίου γερουσιαστές διαθέτουν την πλειοψηφία. Οι επικείμενες αυτές μεταρρυθμίσεις όπως και το ζήτημα του διορισμού του πρώην Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας στρατηγού Πινοσέτ στη θέση του δια βίου γερουσιαστού επανέφεραν

στο προσκήνιο της πολιτικής ζωής το θέμα της ολοκλήρωσης της διαδικασίας αποκατάστασης της δημοκρατίας. Στην πρόσφατη ομιλία του ο Πρόεδρος Eduardo Frei τόνισε την ανάγκη εκδημοκρατισμού των θεσμικών οργάνων και ανέφερε ότι προτίθεται να ενισχύσει τους συνταγματικούς μηχανισμούς με τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος για τα εν λόγω θέματα.

3.16. Βάσει της σημερινής κατάστασης που επικρατεί στη Χιλή η ΟΚΕ θεωρεί θετική την προαναφερθείσα πρόταση της κυβέρνησης και επιθυμεί να εκφράσει την υποστήριξη της προς τη διαδικασία σταθεροποίησης του δημοκρατικού πολιτεύματος στη χώρα. Ταυτόχρονα επισημαίνει ότι θα πρέπει να εξαλειφθούν όλα τα εμπόδια που παρεμβάλλονται στην απρόσκοπτη θεσμική λειτουργία του δημοκρατικού συστήματος. Κατά την άποψη της ΟΚΕ η πλήρης αποκατάσταση της δημοκρατίας στη Χιλή αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ενίσχυση της κοινωνικής ισοτήτας. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ τονίζει ότι επιβάλλεται η πραγματοποίηση ευρύτερων μεταρρυθμίσεων στον κοινωνικό τομέα, με ιδιαίτερη έμφαση στους τομείς των εργασιακών σχέσεων, της εκπαίδευσης και της υγείας.

3.17. Επιπλέον, η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι πολιτικές αναδιανομής του εισοδήματος και ενίσχυσης της κοινωνικής δικαιοσύνης αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο για την μακροπρόθεσμη επιβίωση του «χιλιανού προτύπου» και για το λόγο αυτό ζητεί από τη κυβέρνηση, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και τους εργοδότες να προοίον στη θεσμοθέτηση ενός συνεχούς και αυτόνομου κοινωνικού διαλόγου. Στο πλαίσιο αυτό θεωρεί ότι η δημιουργία από την κυβέρνηση του Φόρουμ Ανάπτυξης του Παραγωγικού Τομέα, στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι των κυριότερων οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών της Χιλής, αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, εξίσου σημαντικό με την πρόσφατη συμφωνία για τους κατώτατους μισθούς. Εξάλλου, υπενθυμίζει ότι η Χιλή ως μέλος της ΔΟΕ έχει υπογράψει τις βασικές συνθήκες της εν λόγω οργάνωσης — παρά το γεγονός ότι δεν τις έχει ακόμη επικυρώσει — οι οποίες μεταξύ άλλων προβλέπουν τον πλήρη σεβασμό των συνδικαλιστικών ελευθεριών, την απαγόρευση της παιδικής εργασίας και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4. Η διαδικασία προσέγγισης μεταξύ της Χιλής και της Mercosur

4.1. Οι σχέσεις της Χιλής με τη Mercosur έχουν αναπτυχθεί σημαντικά. Τόσο η Χιλή όσο και η Βολιβία αποτελούν συνδεδεμένα κράτη με τη Mercosur, ενώ κατά τη XIII Διάσκεψη Κορυφής των Προέδρων των χωρών του εν λόγω οργανισμού που πραγματοποιήθηκε στο Μοντεβιδέο στις 14 και 15 Δεκεμβρίου 1997 ελήφθη θετική απόφαση για τη συμμετοχή της χώρας στα θεσμικά όργανα της Mercosur, με την εξαίρεση των θεμάτων που αφορούν την τελωνειακή ένωση. Κατά τον τρόπο αυτό ενισχύθηκε η πολιτική συμμαχία μεταξύ της Mercosur και της Χιλής. Η εν λόγω διαδικασία τέθηκε σε εφαρμογή με την απόφαση των δύο πλευρών να υιοθετήσουν κοινή στάση κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων που θα αρχίσουν κατά τη 2η Διάσκεψη Κορυφής των χωρών της αμερικανικής ηπείρου, που θα πραγματοποιηθεί στις 18 και 19 Απριλίου 1998 στο Σαντιάγο της Χιλής, για τη δημιουργία της μελλοντικής Ζώνης Ελεύθερου Εμπορίου της Αμερικανικής Ηπείρου (ALCA).

4.2. Εξάλλου, η πολιτική προσέγγιση των δύο μερών καθιστά δυνατή τη μελλοντική συμμετοχή της Χιλής στην «κοινωνική πολιτική» της Mercosur. Μέσω της συμμετοχής της στη θεσμική διάρθρωση της Mercosur δίδεται η δυνατότητα στη Χιλή να προετοιμάσει την μελλοντική ένταξή της στο Συμβουλευτικό Οικονομικό και Κοινωνικό Φόρουμ (FCES) της Mercosur με

την ιδιότητα του παρατηρητή ή ως πλήρες μέλος. Επίσης, μπορεί να συμμετάσχει ως συμβαλλόμενο μέρος στην «Πολυμερή Συμφωνία Κοινωνικής Ασφάλισης της Mercosur» που υπογράφηκε κατά τη XIII Διάσκεψη Κορυφής των χωρών του εν λόγω οργανισμού και με την οποία αναγνωρίζονται τα ασφαλιστικά δικαιώματα των εργαζομένων που προβαίνουν στην παροχή υπηρεσιών τόσο στα κράτη μέλη της όσο και σε άλλες χώρες που έχουν υπογράψει την εν λόγω συμφωνία.

4.3. Η Χιλή και η Mercosur υπέγραψαν στις 21 Ιουνίου 1996 μία Συμφωνία Οικονομικής Συμπληρωματικότητας που προβλέπει τη δημιουργία μίας ζώνης ελεύθερου εμπορίου εντός δέκα ετών — που δεν περιλαμβάνει ορισμένα προϊόντα που παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες — και τη θέσπιση ενός μηχανισμού τακτικών διαβουλεύσεων. Η Χιλή θα συμμετάσχει επίσης στην υλοποίηση των σχεδίων για τη «φυσική» ολοκλήρωση των χωρών της Mercosur. Προς το παρόν η Χιλή δεν συμμετέχει στην τελωνειακή ένωση λόγω της ασυμβατότητας των δασμολογικών συστημάτων. Πράγματι, ενώ η Mercosur έχει θεσπίσει την επιβολή δασμών για τις εισαγωγές από το εξωτερικό το ποσοστό των οποίων κυμαίνεται από 0% έως 23% (μετά την πρόσφατη αύξηση του εν λόγω ποσοστού κατά 3%), η Χιλή επιβάλλει ένα ενιαίο ποσοστό δασμών που είναι χαμηλότερο του 11% και μάλιστα προτίθεται να μειώσει ακόμη περισσότερο το εν λόγω ποσοστό από το 1999. Παρά το γεγονός ότι η διαφορά ως προς τους επιβαλλόμενους δασμούς αποτελεί το σημαντικότερο εμπόδιο για την ένταξη της Χιλής στη Mercosur, υφίστανται ακόμη ορισμένα προβλήματα στον γεωργικό τομέα. Πράγματι, παρά το γεγονός ότι η Χιλή διαθέτει έναν αποτελεσματικό και σύγχρονο γεωργικό τομέα το κόστος παραγωγής για ορισμένα προϊόντα όπως το γάλα, το κρέας, το σιτάρι, το καλαμπόκι και το ρύζι είναι υψηλότερο από αυτό των χωρών της Mercosur και για το λόγο αυτό έχει προβλεφθεί μεγαλύτερη μεταβατική περίοδος για τα εν λόγω προϊόντα.

4.4. Παρά το γεγονός ότι ο βαθμός εμπορικής αλληλεξάρτησης είναι σχετικά χαμηλός η Mercosur αποτελεί τον κυριότερο κοινωνικοοικονομικό εταίρο της Χιλής στη Λατινική Αμερική. Οι εξαγωγές της Χιλής προς τη Mercosur αντιπροσώπευαν το 1997 το 10,9% του συνόλου των εξαγωγών της, δηλαδή σημειώθηκε μέση ετήσια αύξηση των εξαγωγών της προς τις χώρες αυτές της τάξης του 15,6% από το 1992. Οι χώρες της Mercosur αποτελούν επίσης τον κύριο προμηθευτή της Χιλής με αποτέλεσμα το 1997 να αντιπροσωπεύουν το 17% του συνόλου των εισαγωγών της. Επίσης, το 80% των άμεσων ξένων επενδύσεων που πραγματοποιεί η Χιλή έχουν ως προορισμό τις χώρες της Mercosur και ιδιαίτερα την Αργεντινή. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Οικονομικής Επιτροπής για τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική (CEPAL) με επενδύσεις ύψους 3.000 εκατομμυρίων δολλαρίων το 1997 η Χιλή κατέχει την πρώτη θέση από πλευράς επενδύσεων στην Λατινική Αμερική, ενώ κύριος αποδέκτης των εν λόγω επενδύσεων (40,4%) ήταν η Αργεντινή.

4.5. Η σύνδεση της Χιλής με τη Mercosur παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα και για τα δύο μέρη. Για τις χώρες μέλη της Mercosur η Χιλή αποτελεί ένα φερέγγυο εταίρο που διαθέτει μία σταθερή και ανοικτή οικονομία, παρέχοντας νέες δυνατότητες συνεργασίας, εμπορικών συναλλαγών και πραγματοποίησης επενδύσεων. Επίσης αποτελεί το συνδυαστικό κρίκο με τις χώρες της Ασίας και του Ειρηνικού και ενισχύει το κύρος της Mercosur στο πλαίσιο των διεθνών και περιφερειακών φόρουμ. Από την πλευρά της Χιλής, η Mercosur αποτελεί τη βασική αγορά της και τον κύριο προορισμό των επενδύσεων που πραγματοποιεί στη Λατινική Αμερική. Επίσης, ένα υψηλό ποσοστό των εξαγωγών μεταποιημένων προϊόντων της Χιλής εξάγονται προς τις χώρες της Mercosur — 34% έναντι 12% κατά μέσο όρο — και για το λόγο αυτό δίδεται στη Χιλή η

δυνατότητα να χρησιμοποιήσει τις εξαγωγές της προς τις εν λόγω χώρες για να εισέλθει στη «δεύτερη εξαγωγική φάση». Επιπλέον, η σύνδεση της με τη Mercosur διευκολύνει τη σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες και εμπορικούς οργανισμούς και ενισχύει τη διαπραγματευτική της θέση στο πλαίσιο της δημιουργίας της Ζώνης Ελεύθερου Εμπορίου της Αμερικανικής Ηπείρου (ALCA) και του ΠΟΕ.

4.6. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τη διαδικασία σταδιακής προσέγγισης μεταξύ της Χιλής και της Mercosur και επισημαίνει ότι έχει εντείνει τις επαφές της και με τα δύο μέρη, μέσω της διεξαγωγής τακτικού διαλόγου με τους εκπροσώπους των επιχειρηματιών, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και της Κοινωνίας των Πολιτών. Κατά συνέπεια, εκφράζει την επιθυμία να συσφιχθούν ακόμη περισσότερο οι σχέσεις μεταξύ των δύο πλευρών και θεωρεί θετική την ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου που έχει καθιερωθεί καθώς και την αύξηση του βαθμού οικονομικής αλληλεξάρτησης. Ακόμη, λαμβανομένων υπόψη των στενών σχέσεων που διατηρούν ορισμένοι εκπρόσωποι του οικονομικού και κοινωνικού τομέα της Χιλής με το Συμβουλευτικό Οικονομικό και Κοινωνικό Φόρουμ (FCES) της Mercosur, η ΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα θετική τη μελλοντική συμμετοχή της Χιλής στο διάλογο που διεξάγεται με το εν λόγω φόρουμ.

5. Οι σχέσεις Χιλής-ΕΕ

5.1. Οι παραδοσιακοί πολιτικοί και οικονομικοί δεσμοί της Χιλής με την ΕΕ είναι ιδιαίτερα ισχυροί, λόγω των κοινών πολιτισμικών καταβολών, της ύπαρξης παρεμφερών πολιτικών συστημάτων και της υποστήριξης που παρείχε η Ευρώπη τόσο προς τους χιλιανούς εξόριστους κατά τη διάρκεια της δικτατορίας όσο και κατά τη διάρκεια της μετάβασης στη δημοκρατία. Στο πλαίσιο αυτό η Χιλή και η ΕΕ υπέγραψαν στις 21 Ιουνίου 1996 στη Φλωρεντία Συμφωνία — Πλαίσιο για τη μεταξύ τους Συνεργασία, που ενισχύει την προηγούμενη συμφωνία τρίτης γενεάς (που είχε υπογραφεί στις 20 Δεκεμβρίου 1990) και επιδιώκει την επίτευξη των τριών ακόλουθων βασικών στόχων:

- την ενίσχυση της οικονομικής και επιχειρηματικής συνεργασίας,
- τη θεσμοθέτηση τακτικού διαλόγου σε πολιτικό και θεσμικό επίπεδο,
- την διαδικασία για την προοδευτική απελευθέρωση του εμπορίου βάσει της αρχής της αμοιβαιότητας.

5.2. Η νέα συμφωνία είναι παρόμοια με τη Συμφωνία-Πλαίσιο για τη Διαπεριφερειακή Συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και της Mercosur (AMIC), με τη μόνη διαφορά ότι σε αυτή προβλέπεται η συνεργασία της ΕΕ με τη Χιλή στον τομέα της κοινωνικής ανάπτυξης (τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας και της απασχόλησης). Ομοιότητες με τη Συμφωνία-Πλαίσιο ΕΕ-Mercosur παρουσιάζει και η θεσμική διάρθρωση που προβλέπεται από τη νέα συμφωνία: πραγματοποίηση ετήσιας υπουργικής διάσκεψης και συνεδρίασης της Μικτής Επιτροπής και πραγματοποίηση συναντήσεων της Υποεπιτροπής Εμπορίου δύο φορές ετησίως. Επιπλέον, προβλέπεται η πραγματοποίηση Διασκέψεων Κορυφής μεταξύ των Αρχηγών Κρατών και η τακτική ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των δύο μερών στο πλαίσιο φόρουμ. Η Υποεπιτροπή Εμπορίου ΕΕ-Χιλής έχει πραγματοποιήσει τρεις συνεδριάσεις από την ημερομηνία υπογραφής της συμφωνίας. Επίσης, ακολουθώντας το παράδειγμα της Συμφωνίας-Πλαίσιο, πρόκειται να συσταθούν τρεις ομάδες εργασίας σχετικά με το εμπόριο, τις υπηρεσίες, τους κανόνες και την παρακολούθηση.

5.3. Όπως και στην περίπτωση των περισσότερων χωρών της Λατινικής Αμερικής η ΕΕ και τα κράτη μέλη της αποτελούν

την κύρια πηγή παροχής Επίσημης Αναπτυξιακής Βοήθειας προς τη Χιλή. Κατά την περίοδο 1990-1997 η βοήθεια που παρασχέθηκε από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της ανήλθε σε 1 046 εκατομμύρια δολάρια ποσό που αντιπροσώπευε το 85 % της συνολικής βοήθειας συνεργασίας που έλαβε η Χιλή. Σε επίπεδο κρατών κύριοι χορηγοί βοήθειας προς τη Χιλή στο πλαίσιο της συνεργασίας ήταν η Γερμανία και η Γαλλία. Όσον αφορά την Επιτροπή διέθεσε, στο πλαίσιο της συνεργασίας και για το διάστημα 1990-1997, συνολικά 164 εκατομμύρια Ecu, δηλαδή διέθεσε, κατά μέσο όρο ετησίως ποσό που κυμαίνεται από 19 έως 23 εκατομμύρια Ecu. Μεταξύ των ποσών που διατέθηκαν ξεχωρίζουν αυτά που αφορούν την παραδοσιακή «αναπτυξιακή συνεργασία» καθώς και οι πόροι για τους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (ΜΚΟ) ενώ θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι δύο αυτές κατηγορίες ποσών τριπλασιάστηκαν κατά το 1997 σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

5.4. Επίσης, η Χιλή λαμβάνει 4 εκατομμύρια Ecu, κατά μέσο όρο, ετησίως στο πλαίσιο της οικονομικής συνεργασίας, μέσω των προγραμμάτων AL-Invest και ECIP και του Ιδρύματος Επιχειρήσεων Ευρώπης-Χιλής (EUROCHILE), το οποίο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη συνεργασία των επιχειρήσεων των δύο μερών. Η Χιλή συμμετέχει επίσης και σε άλλα οριζόντια προγράμματα που έχει θεσπίσει η ΕΕ για την περιοχή της Λατινικής Αμερικής όπως το πρόγραμμα Λατινική Αμερική-Ακαδημαϊκή Κατάρτιση (ALFA), το πρόγραμμα τοπικής συνεργασίας AL-URB και το πρόγραμμα ενεργειακής συνεργασίας ALURE. Επίσης, η Χιλή προέβη στην υπογραφή Συμφωνίας-Πλαίσιο με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για τη χορήγηση δανείων ύψους 150 εκατομμυρίων δολλαρίων.

5.5. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την υποστήριξη που παρέχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της συνεργασίας με στόχο την ανάπτυξη της Χιλής και προτείνει τη συνέχιση της διάθεσης των εν λόγω πόρων, καθώς και τη διαφοροποίησή τους με σκοπό να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στον οικονομικό και στον κοινωνικό τομέα. Επίσης, υπενθυμίζει ότι στη γνωμοδότηση που εξέδωσε στις 31 Ιανουαρίου 1990 σχετικά με την «Συνεργασία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τη Λατινική Αμερική στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα» πρότεινε τη χορήγηση δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων προς τις χώρες της περιοχής καθώς και τη δημιουργία νέων μηχανισμών οικονομικής συνεργασίας. Προς το σκοπό αυτό και λαμβανομένης υπόψη της ενίσχυσης των δεσμών μεταξύ της Χιλής και της ΕΕ στο πλαίσιο της νέας συμφωνίας συνεργασίας, η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομικής και επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών. Επίσης, συνιστά την κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων για την παροχή υποστήριξης στις ΜΜΕ, που να περιλαμβάνουν την παροχή τεχνικής βοήθειας με στόχο να διευκολυνθεί η συμμετοχή των ΜΜΕ της Χιλής στα προγράμματα AL-Invest και ECIP, καθώς και η πρόσβασή τους στα δάνεια που χορηγεί η ΕΤΕ.

5.6. Τόσο η ΕΕ όσο και η Χιλή ευελπισθούν ότι η νέα συμφωνία θα δώσει νέα ώθηση στη ροή κεφαλαίων προς τη Χιλή στο πλαίσιο της συνεργασίας και θα συμβάλει στην αύξηση των εμπορικών συναλλαγών και των πραγματοποιούμενων επενδύσεων. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η οικονομική παρουσία της ΕΕ στη Χιλή έχει εξασθενήσει: παρά το γεγονός ότι το 1990 η ΕΕ αποτελούσε τον κύριο εμπορικό εταίρο της χώρας, το 1997 δεν κατείχε παρά τη δεύτερη θέση μεταξύ των εμπορικών εταίρων της Χιλής, ως προς τις εξαγωγές και τις εισαγωγές, μετά τις χώρες της Ασίας. Κατά την περίοδο αυτή οι εισαγωγές της Χιλής από την ΕΕ μειώθηκαν σημαντικά ενώ οι εξαγωγές της Χιλής προς την Ευρώπη, που το 1990 αντιπροσώπευαν το 38,4 % του συνόλου των εξαγωγών της,

μειώθηκαν λόγω του ότι κύριο προορισμό των εξαγωγών της Χιλής αποτελούν πλέον οι χώρες της Ασίας και του Ειρηνικού.

5.7. Η εν λόγω εξέλιξη είναι αντιφατική δεδομένου ότι κατά την ίδια περίοδο οι εξαγωγές της ΕΕ προς τις χώρες της Mercosur σημείωσαν αντίθετη εξέλιξη. Κατά την περίοδο 1990-1997 η μέση ετήσια αύξηση των εξαγωγών της ΕΕ προς τις χώρες αυτές ήταν της τάξης του 26,1 % έναντι αύξησης της τάξης του 14,3 % των εξαγωγών της προς τη Χιλή. Για το λόγο αυτό, το εμπορικό ισοζύγιο της Χιλής με την ΕΕ παρουσιάζει ελαφρό πλεόνασμα το οποίο το 1996 ανήλθε σε 145 εκ. δολάρια, ενώ το 1997 αυξήθηκε σε 189,6 εκ. δολάρια. Η αυξητική αυτή τάση ενισχύθηκε κατά τους πρώτους μήνες του 1998, διάστημα κατά το οποίο η ΕΕ αποτέλεσε εκ νέου τον κύριο προορισμό των εξαγωγών της Χιλής, λόγω της κρίσης που έπληξε τις χώρες της Ασίας. Οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Χιλής στην ΕΕ είναι η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία.

5.8. Εξάλλου, η ΕΕ κατέχει τη δεύτερη θέση μεταξύ των ξένων επενδύσεων στη Χιλή: κατά την περίοδο 1990-1996 οι επενδύσεις της ΕΕ στη χώρα αντιπροσώπευαν το 25,5 % του συνόλου των ξένων επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν έναντι του 73,5 % των ΗΠΑ. Η καθαρή ροή άμεσων ξένων επενδύσεων που πραγματοποιήσε η ΕΕ στη Χιλή μετά το 1990 έχουν αυξηθεί σημαντικά, με αποτέλεσμα το 1995 να αντιπροσωπεύουν το 34 % των συνολικών ΑΞΕ που πραγματοποιήθηκαν στη χώρα. Παρά την εν λόγω αύξηση οι ΑΞΕ της ΕΕ στη Χιλή κατά το 1996 σημείωσαν νέα μείωση, σε σχέση με το προηγούμενο έτος, λόγω της μείωσης των ΑΞΕ που πραγματοποίησε κατά την περίοδο αυτή το Ηνωμένο Βασίλειο, που υπήρξε ο κυριότερος ξένος επενδυτής στη Χιλή κατά την περίοδο 1990-1996, ακολουθούμενο από τις Κάτω Χώρες, την Ισπανία και τη Γερμανία.

5.9. Υπό αυτές τις συνθήκες, η έναρξη των διαπραγματεύσεων για την αμοιβαία απελευθέρωση του εμπορίου αποτελεί ένα πρώτο βήμα στην προσπάθεια της ΕΕ να επανακτήσει την παραδοσιακά προνομιακή εμπορική της θέση στο πλαίσιο των σχέσεων της με τη Χιλή και να αυξήσει το ύψος των πραγματοποιούμενων επενδύσεων. Επί του παρόντος, οι προοπτικές για την ενίσχυση της οικονομικής παρουσίας της ΕΕ στη Χιλή είναι ευνοϊκές, δεδομένου ότι το ενδεχόμενο της προσχώρησης της Χιλής στη Βορειο-αμερικανική συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (NAFTA) — όπως συμφωνήθηκε κατά τη Σύνοδο Κορυφής των χωρών της Βορείου και Νοτίου Αμερικής το 1994 — απομακρύνεται διαρκώς, λόγω των δυσκολιών που συναντά ο Πρόεδρος των ΗΠΑ στην προσπάθειά του να ασκήσει το ειδικό δικαίωμα σύνταξης εμπορικών συμφωνιών που διαθέτει (fast track), πράγμα που θα καθιστούσε ταχύτερη τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο Κογκρέσο και που η κυβέρνηση της Χιλής θεωρεί ως αναγκαία προϋπόθεση. Η τάση αυτή επιβεβαιώθηκε και κατά τη διάρκεια της 2ης Συνόδου Κορυφής των χωρών της Βορείου και Νοτίου Αμερικής που πραγματοποιήθηκε στο Σαντιάγο της Χιλής. Κατά την εν λόγω σύνοδο το προαναφερθέν θέμα δεν εξετάστηκε, παρά το γεγονός ότι οι ΗΠΑ και η Χιλή δεσμεύθηκαν να συστήσουν μία Κοινή Επιτροπή στους τομείς του εμπορίου και των επενδύσεων και υπέγραψαν στις 19 Μαΐου 1998 σχετική συμφωνία.

6. Οι μελλοντικές συμφωνίες σύνδεσης της ΕΕ με τη Χιλή και τη Mercosur

6.1. Στο βαθμό που προωθείται η συμμετοχή της Χιλής στη Mercosur θα ενισχύεται και ο τριμερής διάλογος με την ΕΕ. Η σταδιακή προσέγγιση μεταξύ των τριών μερών είναι εμφανής

στο πλαίσιο της ταυτόχρονης διαδικασίας που έχει τεθεί σε λειτουργία για την προετοιμασία των διαπραγματεύσεων σχετικά με την προοδευτική και αμοιβαία απελευθέρωση του εμπορίου μεταξύ ΕΕ-Mercosur και ΕΕ-Χιλής. Τα αποτελέσματα του διαλόγου που διεξάγεται είναι επίσης σημαντικά: κατά τη συνεδρίαση των υποεπιτροπών εμπορίου που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 14 Μαΐου 1998 ολοκληρώθηκε η καταγραφή των εμπορικών σχέσεων σε τεχνικό επίπεδο. Επίσης, η Επιτροπή, βασιζόμενη στις συστάσεις των αντίστοιχων Μικτών Επιτροπών πρόκειται να υποβάλει, προσεχώς, τις οδηγίες για μια εντολή διαπραγμάτευσης της πολιτικής και οικονομικής σύνδεσης της ΕΕ με τη Mercosur και τη Χιλή. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι η ευαισθησία ορισμένων προϊόντων δεν θα αποτελέσει εμπόδιο στην έναρξη της νέας διαδικασίας διαπραγματεύσεων.

6.2. Παρά το γεγονός ότι η Χιλή και η Mercosur πρόκειται να υπογράψουν ξεχωριστές συμφωνίες με την ΕΕ, λαμβανομένης υπόψη της ταυτότητας του κάθε εταίρου, είναι πιθανόν οι σχετικές διαπραγματεύσεις να διεξαχθούν ταυτόχρονα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αναγκαστικά θα ολοκληρωθούν το ίδιο χρονικό διάστημα. Ανεξαρτήτως από την εξέλιξη των διαπραγματεύσεων για τις συμφωνίες σύνδεσης, η σύσφιξη των σχέσεων που συνδέουν τη Χιλή και τη Mercosur, όπως διαπιστώθηκε κατά τη διάρκεια των τεσσάρων τελευταίων συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν, καταδεικνύει την εντατικοποίηση του διαλόγου μεταξύ των τριών μερών:

- κατά τη διάρκεια δύο συνεδριάσεων που διεξήχθησαν ταυτόχρονα στις Βρυξέλλες στις 14 Μαΐου 1998 οι υποεπιτροπές εμπορίου ΕΕ-Χιλής και ΕΕ-Mercosur ολοκλήρωσαν την καταγραφή των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών·
- στις 12 Φεβρουαρίου 1998 πραγματοποιήθηκε στον Παναμά κοινή συνεδρίαση των αρμόδιων υπουργών της ΕΕ, της Χιλής και της Mercosur για να εξετάσουν την πρόοδο που έχει σημειωθεί σχετικά με την εφαρμογή των συμφωνιών·
- επιχειρήσεις της Χιλής συμμετείχαν στη σύναψη με θέμα «Η εταιρική σχέση ΕΕ-Mercosur» που πραγματοποιήθηκε από τις 5 έως τις 7 Δεκεμβρίου 1997 στο Μοντεβιδέο με τη συμμετοχή 700 επιχειρήσεων της ΕΕ, της Mercosur και της Χιλής·
- η συμμετοχή της Χιλής στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων της Mercosur αυξάνει την επιρροή της τόσο στο εσωτερικό του εν λόγω οργανισμού όσο και σε σχέση με τους εξωτερικούς εταίρους της, ένας από τους σημαντικότερους μεταξύ των οποίων είναι και η ΕΕ.

6.3. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόοδο που σημειώθηκε τελευταία στον τομέα της συνεργασίας της ΕΕ με τη Χιλή και τη Mercosur. Επίσης υπενθυμίζει ότι συμμετείχε ενεργά στη διαδικασία αμοιβαίας προσέγγισης, προβαίνοντας στη διεξαγωγή παράλληλου διαλόγου με τους εκπροσώπους των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών της Mercosur και της Χιλής. Μετά από διαβουλεύσεις με το Συμβουλευτικό Οικονομικό και Κοινωνικό Φόρουμ (FCES) της Mercosur, σκοπός των οποίων ήταν η θεσμοθέτηση των σχέσεων της με τη Mercosur, η ΟΚΕ τονίζει ότι υποστηρίζει τη σύσταση μίας μκτής συμβουλευτικής επιτροπής ΟΚΕ/FCES στο πλαίσιο της μελλοντικής διαπεριφερειακής συμφωνίας σύνδεσης πολιτικού και οικονομικού χαρακτήρα που πρόκειται να αποτελέσει σύντομα αντικείμενο διαπραγμάτευσης.

6.4. Ταυτόχρονα, η ΟΚΕ επιθυμεί την ενίσχυση του διαλόγου με τους εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων

των επιχειρήσεων της Χιλής με σκοπό την συνέχιση και την σύσφιγξη των σχέσεων μεταξύ των δύο μερών. Η εν λόγω συνεργασία θα πρέπει επίσης να προβλέπεται και από τη νέα συμφωνία σύνδεσης πολιτικού και οικονομικού χαρακτήρα που πρόκειται να συναφθεί μεταξύ της ΕΕ και της Χιλής. Επιπλέον, προκειμένου να ενισχυθούν ακόμη περισσότερο οι σχέσεις της ΕΕ με τη Mercosur, η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να διασφαλισθεί η συμμετοχή των εκπροσώπων της Κοινωνίας των Πολιτών της Χιλής στην μικτή συμβουλευτική επιτροπή ΟΚΕ/FCES που πρόκειται να συσταθεί.

6.5. Βάσει των προαναφερθέντων, η ΟΚΕ συνιστά να προβλεφθεί η συμμετοχή εκπροσώπων των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων με αντικείμενο τις μελλοντικές συμφωνίες σύνδεσης που θα αρχίσουν το 1998, μέσω διαβουλεύσεων και τακτικών επαφών με τους εκπροσώπους των επιχειρήσεων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και άλλων τομέων. Ιδιαίτερα, συνιστά τη συμμετοχή της ΟΚΕ και του FCES στη διαδικασία προετοιμασίας της επόμενης διαπεριφερειακής συμφωνίας σύνδεσης. Επιπλέον, καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί το συντομότερο δυνατόν στην κατάρτιση της έκθεσης για τους στόχους των μελλοντικών συμφωνιών, διότι θεωρεί ότι η επίτευξή τους θα συμβάλει, αφενός, στον εκσυγχρονισμό των οικονομικών και κοινωνικών διαρθρώσεων των ενδιαφερόμενων χωρών και, αφετέρου, στην ενίσχυση των θεσμικών και δημοκρατικών διαρθρώσεων.

6.6. Η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να προβλέψει στο πλαίσιο της μελλοντικής συμφωνίας σύνδεσης την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικοεπαγγελματικών οργανώσεων στη διαδικασία υλοποίησης των προγραμμάτων συνεργασίας που χρηματοδοτούνται από τα κοινοτικά ταμεία, όπως π.χ. των προγραμμάτων για την ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου και την προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης.

6.7. Όσον αφορά τις σχέσεις της με τη Χιλή και τη Mercosur, η ΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιδιώξει τη διατήρηση της συνεργασίας με τη χώρα αυτή στα ίδια επίπεδα προκειμένου να συμβάλει στις προσπάθειες μείωσης του ακόμης υψηλού επιπέδου της φτώχειας και περιορισμού των κοινωνικών ανισοτήτων. Επίσης, η ΟΚΕ ενόψει της νέας φάσης στην οποία εισέρχονται οι σχέσεις με τη χώρα αυτή συνιστά την αύξηση των πόρων που διατίθενται για την οικονομική και επιχειρησιακή συνεργασία της ΕΕ με τη Χιλή και ζητεί να ληφθεί περισσότερο υπόψη η κοινωνική πτυχή. Τέλος, η ΟΚΕ προτείνει να περιληφθεί στη μελλοντική συμφωνία σύνδεσης πολιτικού και οικονομικού χαρακτήρα διάταξη που να αναφέρεται στη συνεργασία στον κοινωνικό τομέα, και ιδιαίτερα στους τομείς της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης, της υγείας και της εργασίας.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Βασικά πολιτικά στοιχεία

Επίσημη ονομασία: Δημοκρατία της Χιλής

Πληθυσμός: 14 622 000 (1997), 83,2 % αστικός, 16,8 % αγροτικός

Εθνικές ομάδες: περίπου 10 % αυτόχθονες (mapuches, aymaras και rapanui)

Ανεξαρτησία: 18 Σεπτεμβρίου 1810

Σύνταγμα: 1980 (αναθεώρηση το 1989, 1991 και 1993)

Αρχηγός του Κράτους: Eduardo Frei Ruiz-Tagle, Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Εκλογικό σύστημα: Ο Πρόεδρος εκλέγεται με απόλυτη πλειοψηφία. Εάν κανένας υποψήφιος δε λάβει πάνω από τις μισές ψήφους, πραγματοποιείται δεύτερος γύρος μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων. Η προεδρική θητεία είναι εξαετής, χωρίς δυνατότητα άμεσης επανεκλογής [ως πρώτος δημοκρατικά εκλεγμένος πρόεδρος, μη στρατιωτικός, ο Patricio Aylwin κυβέρνησε μόνο τέσσερα χρόνια (1990-1994)].

Νομοθετική εξουσία: Το Κογκρέσο αποτελείται από δύο όργανα. Η Βουλή των Αντιπροσώπων απαρτίζεται από 120 μέλη, που εκλέγονται για τετραετή θητεία σε 60 εκλογικές περιφέρειες, βάσει διττού εκλογικού συστήματος.

Η Γερουσία αποτελείται από 48 μέλη, εκ των οποίων 38 εκλέγονται και ένα ανώτατο όριο 9 γερουσιαστών διορίζονται σ' αυτούς προστίθενται οι ισόβιοι γερουσιαστές. Πρώην Πρόεδροι που άσκησαν το αξίωμα για έξι χρόνια: προς το παρόν, ο Augusto Pinochet είναι ο μόνος που εξήντησε την εξαετή θητεία. Η θητεία των διορισμένων γερουσιαστών και των 38 εκλεγμένων μελών είναι οκταετής. Κάθε τέσσερα χρόνια ανανεώνεται το ήμισυ της Γερουσίας.

Εκλογές: Προεδρικές: 11 Δεκεμβρίου 1993 (προσεχείς: 11 Δεκεμβρίου 1999); Βουλευτικές: 11 Δεκεμβρίου 1997.

Κυριότερα πολιτικά κόμματα:

Συνασπισμός Κομμάτων για τη Δημοκρατία (Concertación de Partidos por la Democracia — CPPD)⁽¹⁾:

Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα (Partido Demócrata Cristiano — PDC): ιδρύθηκε το 1957 με αρχηγό τον Enrique Krauss, και είναι το κυριότερο πολιτικό κόμμα του Συνασπισμού, από τις τάξεις του οποίου προέρχονται οι δύο τελευταίοι δημοκρατικά εκλεγμένοι Πρόεδροι. Το PDC εκπροσωπεί ένα ευρύ φάσμα πολιτικών τοποθετήσεων. Ο Πρώτος Αντιπρόεδρος του PDC και Πρόεδρος της Γερουσίας Andrés Zaldívar, υπέβαλε υποψηφιότητα στις 8 Μαΐου 1998 ως υποψήφιος του PDC για τις προσεχείς προεδρικές εκλογές.

Κόμμα για τη Δημοκρατία (Partido por la Democracia — PPD): είναι το δεύτερο σε δύναμη κόμμα του Συνασπισμού· δημιουργήθηκε το 1987 από τις τάξεις του PS, και υποστηρίζει φιλελεύθερες και μετριοπαθείς σοσιαλδημοκρατικές θέσεις· χρησιμοποιήθηκε ως πολιτικό βήμα του PS μέχρι τη νομιμοποίησή του. Αρχηγός του κόμματος είναι ο Jorge Bitar. Το PPD είναι πιθανό να υποστηρίξει τον Ricardo Lagos, υποψήφιο του PS για την προεδρία.

Σοσιαλιστικό Κόμμα (Partido Socialista — PS): ιδρύθηκε το 1933 με αρχηγό τον Camilo Escalona· είναι ένα κόμμα που καλύπτει διάφορα ιδεολογικά ρεύματα, από τη σοσιαλδημοκρατία μέχρι θέσεις που πλησιάζουν στο μαρξισμό-λενινισμό. Υπάρχει μια πλειοψηφία στο εσωτερικό του PS που υποστηρίζει τον Υπουργό Δημοσίων Έργων Ricardo Lagos ως υποψήφιο του PS και του PPD για την προεδρία.

Ένωση για τη Χιλή (Unión por Chile — UPC):

Εθνική Ανανέωση (Renovación Nacional — RN): το μεγαλύτερο κόμμα του συνασπισμού της αντιπολίτευσης. Είναι μετριοπαθές συντηρητικό κόμμα, με αρχηγό τον Alberto Espina. Ιδρύθηκε το 1987, στο κλίμα του δημοψηφίσματος της 5ης Οκτωβρίου 1988 για το καθεστώς Pinochet. Ο υποψήφιος για την προεδρία δεν έχει ακόμη αποφασιστεί.

Ανεξάρτητη Δημοκρατική Ένωση (Unión Demócrata Independiente — UDI): δεξιό κόμμα, με αρχηγό τον Jovino Novoa. Θεωρείται ως το κόμμα που είναι πλησιέστερο στο προηγούμενο στρατιωτικό καθεστώς· δημιουργήθηκε το 1989 από τις τάξεις της RN. Πιθανός υποψήφιος της UDI για την προεδρία είναι ο Joaquín Lavín.

Σύνθεση του Κογκρέσου:

(Σύμφωνα με τις βουλευτικές εκλογές της 11ης Δεκεμβρίου 1997)

Πολιτικά κόμματα	Βουλευτές	Γερουσιαστές
<i>Συνασπισμός Κομμάτων για τη Δημοκρατία (CPPD)</i>		
Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα (PDC)	39	14
Κόμμα για τη Δημοκρατία (PPD)	16	2
Σοσιαλιστικό Κόμμα (PS)	11	4
Σοσιαλδημοκρατικό Ριζοσπαστικό Κόμμα (PRSD)	4	—
<i>Ένωση για τη Χιλή (UPC)</i>		
Εθνική Ανανέωση (RN)	23	7
Ανεξάρτητη Δημοκρατική Ένωση (UDI)	17	5
Ανεξάρτητοι	6	4
Κόμμα του Νότου (PDS)	1	—
Ένωση Προοδευτικού Κέντρου (UCCP)	1	1
Ανεξάρτητοι	2	1
Διορισμένοι	—	9
Ισόβιοι	—	1
Σύνολο	120	48

⁽¹⁾ Λόγω του διττού εκλογικού συστήματος, είναι πολύ πιθανό ο κάθε συνασπισμός κομμάτων να ορίσει έναν μόνο υποψήφιο στις προεδρικές εκλογές του 1999.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Στατιστικά στοιχεία

1. Κυριότερα στοιχεία

Έκταση (σε km ²)	756 629	(Διεθνής Τράπεζα)
Πληθυσμός (σε χιλιάδες κατοίκους, 1997)	14 622	(Κεντρική Τράπεζα)
Μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης (1990-1997)	1,6 %	(Κεντρική Τράπεζα)
Αστικός πληθυσμός ως % του συνολικού πληθυσμού (1997)	83,2	(CEPAL)
Παιδική θνησιμότητα σε 1 000 γεννήσεις ζωντανών βρεφών (1995)	11,1	(Κεντρική Τράπεζα)
Προσδόκιμο επιβίωσης κατά τη γέννηση, σε έτη (1995)	74,8	(Κεντρική Τράπεζα)
Ποσοστό αναλφαριθμητισμού (1995)	95,4	(CEPAL)
Κοινωνικές δαπάνες ως % της συνολικής δαπάνης του προϋπολογισμού (1996)	67	(Κεντρική Τράπεζα)
Δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης — HDI (1997)	0,891	(UNDP)
Κατάταξη σύμφωνα με το HDI στη Λατινική Αμερική (1997)	1	(UNDP)

Πηγές: Κεντρική Τράπεζα της Χιλής, Μηνιαίο Δελτίο, αριθ. 840-Μάρτιος 1998, Σαντιάγο, Χιλή; CEPAL (Οικονομική Επιτροπή για τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική) Στατιστική Επετηρίδα 1997, Σαντιάγο, Χιλή; UNDP Έκθεση για την ανθρώπινη ανάπτυξη 1997, Νέα Υόρκη; Διεθνής Τράπεζα, World Development Report 1997, Washington D.C.

2. Κοινωνικά στοιχεία (τελευταίες εκτιμήσεις)

Κάτοικοι ανά γιατρό	% του πληθυσμού με πρόσβαση σε			Κατανομή των εσόδων (%)		Εγγραφή στην εκπαίδευση (%)		
	Υγεία	Πόσιμο νερό	Αποχέτευση	20% κατώτατο	20% ανώτατο	Πρωτο-βάθμια	Δευτερο-βάθμια	Τριτο-βάθμια
806	97	96	71	3,5	61	98	70	27

Πηγές: CEPAL, Στατιστική Επετηρίδα 1997, Σαντιάγο, Χιλή; UNDP, Έκθεση για την ανθρώπινη ανάπτυξη 1997, Νέα Υόρκη; Διεθνής Τράπεζα, World Development Report 1997, Washington D.C.

3. Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), 1990-1997 (σε σταθερές τιμές 1986)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
ΑΕΠ (σε εκατ. δολάρια)	18 111	19 425	21 570	22 923	23 897	25 939	29 802	31 907
Ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης (%)	3,7	7,3	11,0	6,3	4,2	8,5	14,9	7,1
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε δολ.)	1 383	1 458	1 592	1 665	1 708	1 825	2 067	2 182
Ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης (%)	0,9	5,5	9,2	4,5	2,6	6,9	13,2	5,6

Εκατομμύρια δολάρια	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
ΑΕΠ (ονομαστικό)	37 833	49 047	63 262	75 317	89 456	108 983	116 469	131 918
Ακαθάριστη εθνική αποταμίευση	9 170	11 803	15 683	18 014	22 684	30 059	24 252	28 179
Ποσοστό αποταμίευσης (%)	24,24	24,06	24,79	23,92	25,36	27,58	20,82	21,36
Ακαθάριστες επενδύσεις	9 940	12 019	16 950	21 657	23 961	29 816	31 012	35 470
Ποσοστό επένδυσης (%)	26,27	24,50	26,79	28,75	26,79	27,36	26,63	26,89

Πηγές: Κεντρική Τράπεζα της Χιλής, Μηνιαίο Δελτίο, αριθ. 840-Μάρτιος 1998, Σαντιάγο, Χιλή; BID Basic Socio-Economic Data, Washington D.C., Μάρτιος 1998.

4. Μακροοικονομικοί δείκτες, 1990-1997

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Ποσοστό συναλλάγματος (pesos/US\$)	304,9	349,2	362,6	404,2	420,2	396,8	412,3	419,3
Πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία (1990 = 100)	100,0	102,9	108,6	110,7	113,0	119,4	123,8	135,8
Ποσοστό πληθωρισμού	27,3	18,7	12,7	12,2	8,9	8,2	6,6	6,0
Συνολικό χρέος	19 227	17 947	19 134	20 637	24 728	25 568	27 411	28 618
Εξυπηρέτηση του χρέους	2 772	3 883	2 693	2 842	2 933	5 152	6 270	4070
Συνολικό χρέος/ΑΕΠ (%)	63,2	52,2	44,8	45,2	47,4	38,0	38,1	36,4
Συντελεστής εξυπηρέτησης χρέους (%)	27,0	34,9	21,6	24,1	20,3	26,7	33,5	20,0
Ποσοστό ανεργίας	8,1	8,2	6,7	6,5	7,8	7,4	6,5	6,1

Πηγές: Κεντρική Τράπεζα της Χιλής, Μηνιαίο Δελτίο, αριθ. 840-Μάρτιος 1998, Σαντιάγο, Χιλή; BID Basic Socio-Economic Data, Washington D.C., Μάρτιος 1998; IMF International Financial Statistics, Απρίλιος 1998; και υπολογισμοί του IRELA (Ινστιτούτο σχέσεων Ευρώπης — Λατινικής Αμερικής).

5. Εμπόριο: Κυριότεροι εμπορικοί εταίροι

5.1. Εξαγωγές αγαθών, 1992-1997 (σε εκατομμύρια δολάρια και σε ποσοστά %)

Εξαγωγές	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Ετήσια αύξηση 1992-1997 (%)	Κατανομή 1992-1997 (%)
Παγκόσμιες	10 167	9 434	11 785	16 670	15 396	17 024	10,9	100,0
ΗΠΑ	1 582	1 656	2 012	2 398	2 559	2 711	11,4	16,1
Καναδάς	63	61	70	96	140	131	15,8	0,7
ΕΕ των 15	3 202	2 555	2 831	4 449	3 682	4 147	5,3	25,9
Ασία	3 076	2 920	3 843	5 638	5 118	5 708	13,2	32,7
Ιαπωνία	1 707	1 502	1 976	2 906	2 496	2 676	9,4	16,5
NICs ⁽¹⁾	954	908	1 240	1 764	1 674	1 891	14,7	10,5
Κίνα	281	183	133	288	354	598	16,3	2,3
Λατινική Αμερική	1 689	1 857	2 440	3 085	3 012	3 475	15,5	19,3
Αργεντινή	456	589	637	586	701	781	11,4	4,7
Βραζιλία	451	406	605	1 057	935	957	16,2	5,5
Μεξικό	90	131	212	132	147	376	33,1	1,4
Περσού	173	204	329	438	321	348	15,0	2,3
Mercosur	985	1 089	1 353	1 775	1 760	1 863	13,6	11,0

(¹) NICs — Newly Industrialized Countries (Νέες βιομηχανικές χώρες).

Πηγές: FMI, Direction of Trade Statistics Yearbook 1997, Washington D.C.· και υπολογισμοί του IRELA.

5.2. Εισαγωγές αγαθών, 1992-1997 (σε εκατομμύρια δολάρια και σε ποσοστά %)

Εισαγωγές	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Ετήσια αύξηση 1992-1997 (%)	Κατανομή 1992-1997 (%)
Παγκόσμιες	9 853	10 936	11 571	15 356	17 353	18 888	13,9	100,0
ΗΠΑ	1 984	2 477	2 638	3 793	4 110	4 333	16,9	23,0
Καναδάς	162	203	265	315	408	433	21,7	2,1
ΕΕ των 15	2 026	2 317	2 507	3 156	3 538	3 957	14,3	20,8
Ασία	1 796	1 929	2 120	2 597	2 769	3 009	10,9	16,9
Ιαπωνία	965	881	1 007	1 013	950	1 055	1,8	7,0
NICs	515	595	554	820	880	862	10,9	5,0
Κίνα	147	212	281	390	515	721	37,5	2,7
Λατινική Αμερική	2 430	2 445	2 915	4 089	4 704	5 253	16,7	26,0
Αργεντινή	634	581	955	1 385	1 634	1 837	23,7	8,4
Βραζιλία	996	1 060	1 000	1 195	1 066	1 243	4,5	7,8
Μεξικό	178	210	264	601	927	1 076	43,3	3,9
Περσού	68	72	95	147	118	119	11,7	0,7
Mercosur	1 740	1 761	2 055	2 678	2 814	3 193	12,9	17,0

5.3. Εμπορικό ισοζύγιο, 1992-1997 (σε εκατομμύρια δολάρια)

Ισοζύγιο	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Παγκόσμιες	314	- 1 502	214	1 314	- 1 957	- 1 864
ΗΠΑ	- 402	- 821	- 626	- 1 395	- 1 551	- 1 622
Καναδάς	- 99	- 142	- 195	- 219	- 268	- 302
ΕΕ των 15	1 176	238	324	1 293	144	190
Ασία	1 280	991	1 723	3 041	2 349	2 699
Ιαπωνία	742	621	969	1 893	1 546	1 621
NICs	439	313	686	944	794	1 028
Κίνα	134	- 29	- 148	- 102	- 161	- 123
Λατινική Αμερική	- 741	- 588	- 475	- 1 004	- 1 692	- 1 778
Αργεντινή	- 178	8	- 318	- 799	- 933	- 1 056
Βραζιλία	- 545	- 654	- 395	- 138	- 131	- 286
Μεξικό	- 88	- 79	- 52	- 469	- 780	- 700
Περσού	105	132	234	291	203	229
Mercosur	- 755	- 672	- 702	- 903	- 1 054	- 1 330

Πηγή: FMI, Direction of Trade Statistics Yearbook 1997, Washington D.C. και υπολογισμοί του IRELA.

6. Εμπορικές συναλλαγές με την Ευρωπαϊκή Ένωση

6.1. Εξαγωγές αγαθών, 1992-1997 (σε εκατομμύρια δολάρια και σε ποσοστά %)

Εξαγωγές	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Ετήσια αύξηση 1992-1997 (%)	Κατανομή 1992-1997 (%)
Ευρωπαϊκή Ένωση	3 202	2 557	2 829	4 451	3 683	4 147	5,3	100,0
Αυστρία	12	18	9	12	10	6	- 12,9	0,3
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	372	130	207	392	248	273	- 6,0	7,8
Δανία	12	16	20	27	29	43	29,3	0,7
Φινλανδία	46	28	38	67	85	109	18,8	1,8
Γαλλία	381	374	404	509	394	458	3,7	12,1
Γερμανία	610	452	582	837	742	747	4,1	19,0
Ελλάδα	36	42	40	52	39	58	9,9	1,3
Ιρλανδία	2	2	3	6	7	8	32,6	0,1
Ιταλία	377	364	359	609	475	500	5,8	12,5
Κάτω Χώρες	263	262	346	438	394	423	10,0	10,2
Πορτογαλία	36	9	12	16	17	11	- 21,0	0,5
Ισπανία	361	241	219	320	282	345	- 0,9	8,5
Σουηδία	75	65	67	90	74	105	6,9	2,3
Ηνωμένο Βασίλειο	619	554	523	1 076	887	1 062	11,4	22,6

6.2. Εισαγωγές αγαθών, 1992-1997 (σε εκατομμύρια δολάρια και σε ποσοστά %)

Εισαγωγές	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Ετήσια αύξηση 1992-1997 (%)	Κατανομή 1992-1997 (%)
Ευρωπαϊκή Ένωση	2 026	2 316	2 509	3 156	3 538	3 957	14,3	100,0
Αυστρία	33	37	34	42	38	55	10,6	1,4
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	85	105	226	126	143	139	10,3	4,7
Δανία	40	60	56	87	94	80	14,8	2,4
Φινλανδία	44	77	71	90	104	140	26,1	3,0
Γαλλία	282	346	363	446	582	502	12,2	14,4
Γερμανία	631	620	555	790	730	843	6,0	23,8
Ελλάδα	1	1	1	2	2	6	41,6	0,1
Ιρλανδία	25	27	36	40	50	46	13,0	1,3
Ιταλία	273	336	351	509	551	700	20,7	15,5
Κάτω Χώρες	88	88	91	106	124	109	4,3	3,5
Πορτογαλία	12	13	22	33	37	45	30,4	0,9
Ισπανία	223	278	341	445	530	621	22,7	13,9
Σουηδία	101	113	119	193	271	352	28,4	6,6
Ηνωμένο Βασίλειο	188	215	243	247	282	320	11,2	8,5

6.3. Εμπορικό ισοζύγιο, 1992-1997 (σε εκατομμύρια δολάρια)

Ισοζύγιο	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Ευρωπαϊκή Ένωση	1 176	241	320	1 295	145	189,6
Αυστρία	- 21	- 19	- 25	- 30	- 28	- 49
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	287	25	- 19	266	105	134
Δανία	- 28	- 44	- 36	- 60	- 65	- 37
Φινλανδία	2	- 49	- 33	- 23	- 19	- 32
Γαλλία	99	28	41	63	- 188	- 44
Γερμανία	- 21	- 168	27	47	12	- 96
Ελλάδα	35	41	39	50	37	52
Ιρλανδία	- 23	- 25	- 33	- 34	- 43	- 38
Ιταλία	104	28	8	100	- 76	- 200
Κάτω Χώρες	175	174	255	332	270	315
Πορτογαλία	24	- 4	- 10	- 17	- 20	- 34
Ισπανία	138	- 37	- 122	- 125	- 248	- 276
Σουηδία	- 26	- 48	- 52	- 103	- 197	- 248
Ηνωμένο Βασίλειο	431	339	280	829	605	741

Πηγή: FMI, Direction of Trade Statistics Yearbook 1997, Washington D.C.

7. Ταξινόμηση των εξαγωγών, 1992-1997 (σε εκατομμύρια δολάρια)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία	1 222	1 172	1 272	1 530	1 674	1 637
Ορυκτά	4 728	4 050	5 129	7 984	7 102	8 243
Χαλκός	3 903	3 338	4 191	6 647	5 881	6 976
Λοιπά	825	713	938	1 337	1 221	1 267
Βιομηχανία	4 148	4 156	5 202	6 921	6 511	7 051
Τρόφιμα, ποτά και καπνός	1 919	1 806	2 144	2 894	3 072	3 154
Κλωστοϋφαντουργία	147	176	180	183	199	226
Δασικά προϊόντα και ξύλινα έπιπλα	419	487	581	735	729	838
Παράγωγα ξύλου	684	617	923	1 629	953	966
Χημικά, πετρέλαιο και παράγωγα, και καουτσούκ	502	535	738	823	772	1 014
Κεραμικά, πορσελάνη, γυαλί και ορυκτά εκτός από μέταλλα	23	21	25	28	33	42
Βασική βιομηχανία σιδήρου και μη σιδηρούχων μετάλλων	167	138	164	221	198	200
Βιομηχανικά μηχανήματα, ηλεκτρικός εξοπλισμός, εξοπλισμός μέτρησης και μεταφορών	238	319	413	383	525	587
Άλλες βιομηχανίες	49	58	34	27	30	23
Άλλα	26	37	41	54	110	94
Σύνολο	10 124	9 415	11 643	16 490	15 396	17 025

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα της Χιλής, Μηνιαίο Δελτίο, αριθ. 841-Μάρτιος 1998, Σαντιάγο, Χιλή.

8. Διάρθρωση των εισαγωγών, 1992-1997 (σε εκατομμύρια δολάρια)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Βιομηχανία	1 548	1 725	1 829	2 630	3 119	3 435
Τρόφιμα, ποτά και καπνός	69	83	118	172	177	216
Κλωστοϋφαντουργία	212	293	338	451	602	647
Προϊόντα ξύλου και παράγωγα	43	53	65	95	115	142
Χημικά και παράγωγα πετρελαίου	155	181	232	297	412	457
Ορυκτά εκτός μετάλλων	31	35	34	47	56	58
Μέταλλα, μηχανήματα και εξοπλισμός	953	975	937	1 421	1 589	1 725
Βιομηχανικά διάφορα	85	104	106	148	169	191
Άγαθα κεφαλαίου	2 473	2 969	3 190	4 091	4 652	5 167
Γεωργία	1	1	1	1	2	2
Μηχανές και εξοπλισμοί	2 471	2 967	3 186	4 088	4 645	5 161
Καλλιτεχνικές δραστηριότητες	1	1	3	3	5	4
Ενδιάμεσα άγαθα	5 390	5 804	6 086	8 138	89 993	9 458
Γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία	199	202	266	321	429	342
Ορυκτά	918	912	918	1 227	1 458	1 432
Πετρέλαιο, άνθρακας και άλλα οργανικά ορυκτά	881	856	830	1 028	1 367	1 331
Χαλκός, σίδηρος και άλλα μέταλλα	37	56	88	199	91	101
Βιομηχανία	4 271	4 689	4 900	6 588	7 104	7 681
Τρόφιμα, ποτά και καπνός	347	355	404	535	649	716
Κλωστοϋφαντουργία, ένδυση και δερμάτινα είδη	391	401	378	494	489	494
Προϊόντα ξύλου	22	30	32	45	63	84
Προϊόντα χαρτιού, τυπογραφείου και εκδόσεων	205	209	247	429	348	388
Χημικά προϊόντα και παράγωγα πετρελαίου	1 570	1 636	1 781	2 353	2 647	2 757
Ορυκτά προϊόντα εκτός μετάλλων	108	135	121	157	194	220
Βασικά προϊόντα μετάλλου	380	419	387	631	573	689
Μεταλλικά προϊόντα, μηχανές και εξοπλισμοί	1 220	1 474	1 518	1 904	2 099	2 289
Διάφορα βιομηχανικά προϊόντα	30	31	34	41	43	44
Καλλιτεχνικές δραστηριότητες	2	1	2	2	2	3
Άλλα	103	105	149	163	170	226
Σύνολο	9 756	10 869	11 501	15 348	17 353	18 888

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα της Χιλής, Μηνιαίο Δελτίο, αριθ. 841-Μάρτιος 1998, Σαντιάγο, Χιλή.

9. Προέλευση των κυριότερων ροών άμεσων ξένων επενδύσεων, 1990-1996 (καθαρές ροές, σε εκατομμύρια δολάρια και σε ποσοστό % επί του συνόλου)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1990-1996	% του συνόλου 1990-1996
Αυστρία	—	—	—	—	—	0	1	1	0,0
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3	- 1	1	4	2	5	59	71	1,2
Δανία	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Φινλανδία	9	11	18	6	20	43	24	111	1,9
Γαλλία	19	6	- 2	8	- 3	- 31	44	16	0,3
Γερμανία	8	5	33	10	99	184	- 152	174	3,0
Ιταλία	0	17	2	2	1	2	4	11	0,2
Κάτω Χώρες	20	- 15	22	—	56	118	—	196	3,4
Πορτογαλία	—	—	0	—	—	—	—	0	0,0
Ισπανία	9	37	32	4	96	- 24	82	190	3,3
Σουηδία	23	- 3	1	—	- 10	- 1	1	- 9	-0,2
Ηνωμένο Βασίλειο	34	142	- 39	152	116	347	139	715	12,3
ΕΕ	125	199	69	185	379	643	201	1 477	25,5
ΗΠΑ	293	226	106	198	1 554	1 406	994	4 258	73,5
Ιαπωνία	- 28	56	—	0	5	50	—	55	0,9

Πηγή: BID/IRELA, Άμεσες ξένες επενδύσεις στη Λατινική Αμερική, Μαδρίτη 1998.

10. Ισοζύγιο πληρωμών, 1990-1997 (σε εκατομμύρια δολάρια)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Τρέχουσες συναλλαγές	- 540	113	- 700	- 2 072	- 644	142	-2 921	-2 800
Αγαθά	1 335	1 587	770	- 982	724	1 480	- 1 146	- 700
Υπηρεσίες	- 257	- 6	- 40	7	18	- 165	- 231	- 300
Εισόδημα	- 1 818	- 1 809	- 1 860	- 1 468	- 1 743	- 1 482	- 2 016	- 2 350
Τρέχουσες μεταβιβάσεις	200	341	430	371	357	309	472	550
Κίνηση κεφαλαίων	—	—	—	—	—	—	—	—
Χρηματοπιστωτικές συναλλαγές	680	- 414	384	2 152	1 385	249	3 838	2 500
Άμεσες επενδύσεις	582	400	321	375	847	971	3 011	2 400
Επενδύσεις χαρτοφυλακίου	353	186	452	730	908	35	1 103	2 650
Άλλες επενδύσεις	1 867	49	1 955	1 216	2 547	- 17	831	1 350
Ρευστά αποθεματικά	- 2 122	- 1 049	- 2 344	- 169	- 2 917	- 740	- 1 107	- 3 900
Καθαρά τακτοποιητέα στοιχεία	- 140	301	316	- 80	- 741	- 391	- 917	300

Πηγή: BID, Basic Socio-Economic Data, Washington D.C., Μάρτιος 1998.

11. Κατανομή της συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη Χιλή, 1990-1996 (υποχρεώσεις, σε εκατομμύρια Ecu και σε ποσοστό % επί του συνόλου)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1990-1997	% του συνόλου
Χρηματοπιστωτική συνεργασία	0,0	0,0	10,0	5,6	0,0	9,4	12,3	19,7	57,0	34,8
Οικονομική συνεργασία	5,5	2,7	3,8	4,3	4,7	3,9	4,7	1,9	31,5	19,2
Ανθρωπιστική βοήθεια	4,2	14,0	11,8	10,3	8,5	3,0	2,1	0,0	53,9	32,9
Περιβάλλον	0,0	0,2	1,1	0,1	1,4	0,4	0,0	0,0	3,2	2,0
Άλλες ενισχύσεις	4,2	5,0	3,1	1,8	1,5	1,5	1,2	0,2	18,5	11,3
Σύνολο	13,9	21,9	29,8	22,1	16,1	18,2	20,3	21,7	164,0	100,0

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες, 1997.

12. Επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια, 1990-1996 (καθαρές εκταμιεύσεις, σε εκατομμύρια δολάρια και σε ποσοστό % επί του συνόλου)

Χορηγοί χώρες	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1990-1996	% του συνόλου 1990-1996 (%)
Αυστρία	1	0	1	2	1	1	2	7	0,7
Βέλγιο	3	3	6	6	4	6	5	34	3,2
Δανία	5	5	1	3	1	1	0	16	1,6
Φινλανδία	6	1	1	0	0	0	0	6	0,6
Γαλλία	6	11	11	27	19	30	43	147	14,1
Γερμανία	20	23	31	37	42	45	43	241	23,0
Ιρλανδία	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Ιταλία	11	16	17	5	9	7	12	77	7,4
Λουξεμβούργο	1	1	1	1	1	0	2	6	0,5
Κάτω Χώρες	14	19	16	14	16	11	8	99	9,4
Πορτογαλία		0	0	0	0	0	0	0	0,0
Ισπανία	6	4	18	14	8	13	5	69	6,6
Σουηδία	9	15	10	9	18	7	5	72	6,9
Ηνωμένο Βασίλειο	1	1	2	1	2	3	3	13	1,2
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	20	13	13	18	17	12	10	103	9,8
Ευρωπαϊκή Ένωση ⁽¹⁾ & ΕΚ	102	112	128	137	138	135	138	889	85,0
ΗΠΑ	- 28	- 25	- 30	- 1	- 27	- 49	- 3	- 163	- 15,6
Καναδάς	3	3	4	3	3	2	2	19	1,8
Ιαπωνία	19	18	18	29	31	63	53	231	22,1
Άλλες CAD ⁽¹⁾	28	10	11	9	4	4	4	70	6,7
Σύνολο CAD	124	118	131	177	149	154	193	1 046	100,0

⁽¹⁾ Η Ελλάδα δεν ανήκει στην Επιτροπή Αναπτυξιακής Βοήθειας (CAD) του ΟΟΣΑ.

Πηγή: ΟΟΣΑ, Γεωγραφική κατανομή των χρηματοδοτικών ροών στους δικαιούχους ενισχύσεων, Παρίσι 1998; υπολογισμοί του IRELA.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τη «Διατλαντική Οικονομική Σύμπραξη»

(98/C 407/45)

Στις 26 Μαρτίου 1998 και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για τη «Διατλαντική Οικονομική Σύμπραξη».

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων, εμπορικής και αναπτυξιακής πολιτικής, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, συνέστησε ομάδα μελέτης και όρισε ως γενική εισηγήτριά του την κ. Davison.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά τη 357η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1998), όρισε την κ. Davison ως γενική εισηγήτρια, και αποφάσισε να μεταβάλει τον τίτλο της γνωμοδότησης σε «Διατλαντική Οικονομική Σύμπραξη» και υιοθέτησε με 55 ψήφους υπέρ, 8 κατά και 2 αποχές την εξής γνωμοδότηση.

1. Ιστορική αναδρομή

1.1. Οι υπό εξέταση προτάσεις αποτελούν την πλέον πρόσφατη εξέλιξη στο πλαίσιο μίας σειράς πρωτοβουλιών. Το 1990, οι ΗΠΑ και η ΕΕ εξέτασαν το ενδεχόμενο σύναψης μίας νέας Συνθήκης, προκειμένου να εξευρεθεί βάση για την εποικοδομητική συνέχιση των διατλαντικών σχέσεων κατά την εποχή μετά τον ψυχρό πόλεμο. Την εποχή εκείνη υπήρχε τάση για μία περισσότερο ρεαλιστική προσέγγιση υπό τη μορφή της Διατλαντικής Δήλωσης (TAD) το Νοέμβριο του 1990. Η Διατλαντική Δήλωση, ουσιαστικά, κωδικοποίησε τις ήδη υπάρχουσες διευθετήσεις συνεργασίας μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΕ, όπως το ζήτημα των ανά διετία πραγματοποιούμενων Δισκέψων Κορυφής ΕΕ-ΗΠΑ, και προέβλεπε την επέκταση της συνεργασίας τόσο στον οικονομικό και εμπορικό όσο και στον πολιτικό τομέα. Το 1994, ο φόβος της ενδεχόμενης ενίσχυσης των τάσεων απομονωτισμού των ΗΠΑ οδήγησε ορισμένους από τους πολιτικούς ηγέτες των ευρωπαϊκών χωρών στην υποβολή προτάσεων για την ενίσχυση των εμπορικών σχέσεων μέσω της δημιουργίας της Διατλαντικής Ζώνης Ελεύθερου Εμπορίου (TAFTA). Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των ΗΠΑ AFL-CIO ζήτησαν, επίσης, τη δημιουργία μίας Διατλαντικής Ζώνης Ελεύθερου Εμπορίου (TAFTA) ως εναλλακτικής λύσης προς τη Βορειοατλαντική Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου. Η συγκρατημένη υποδοχή που επεφύλαξαν οι ΗΠΑ στις εν λόγω προτάσεις, καθώς και ο φόβος ότι η σύναψη μίας επίσημης συμφωνίας ήταν δυνατόν να υποσκάψει την αξιοπιστία του νεοσυσταθέντος ΠΟΕ είχε ως αποτέλεσμα την υιοθέτηση μίας περισσότερο ρεαλιστικής άτυπης προσέγγισης υπό τη μορφή του Νέου Διατλαντικού Προγράμματος και του αντίστοιχου Κοινού Προγράμματος Δράσης ΕΕ-ΗΠΑ, το οποίο υιοθετήθηκε στη Μαδρίτη το Δεκέμβριο του 1995 και το οποίο καλύπτει τόσο τις πολιτικές όσο και τις εμπορικές σχέσεις. Κατά την ίδια περίοδο, θεσμοθετήθηκε ο Διατλαντικός Διάλογος για Επιχειρηματικά Θέματα με σκοπό τη διασφάλιση της συμμετοχής της επιχειρηματικής κοινότητας στον διατλαντικό διάλογο.

1.2. Η διμερής εμπορική συνεργασία γνώρισε σημαντική πρόοδο μετά το 1995. Εν πρώτοις, συνήφθη η Συμφωνία Αμοιβαίας Αναγνώρισης ΕΕ-ΗΠΑ (MRA) που καλύπτει έναν περιορισμένο αριθμό τομέων και είχε ως αποτέλεσμα την επέκταση του Διατλαντικού Διαλόγου για Επιχειρηματικά Θέματα (TABD) και της συνεργασίας και σε άλλους τομείς όπως οι επιστήμες και η εργατική πολιτική. Έχει συναφθεί μία χρήσιμη συμφωνία για την αντιμετώπιση των προβλημάτων

όσον αφορά τον ανταγωνισμό που αντιμετωπίζει κάθε πλευρά στις αγορές της άλλης. Επίσης, η ανάληψη κοινών προσπάθειών από τις ΗΠΑ και την ΕΕ συνέβαλαν στην επιτυχή ολοκλήρωση ορισμένων πολυμερών διαπραγματεύσεων, όπως η Συμφωνία για την Τεχνολογία των Πληροφοριών (ITA) και άλλες τομεακές συμφωνίες σχετικά με τις βασικές τηλεπικοινωνίες και τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας για τις Συναλλαγές στον τομέα των Υπηρεσιών (GATS). Παρά τις εν λόγω θετικές εξελίξεις, έχουν παρουσιασθεί ορισμένες σοβαρές διμερείς εμπορικές διαφωνίες, όπως αυτές που αφορούν τους Νόμους Helms-Burton και D'Amato, και ορισμένα θέματα σχετικά με την ασφάλεια των ειδών διατροφής.

1.3. Το Μάρτιο του 1998, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις όσον αφορά τον τρόπο πολλαπλασιασμού των προσπαθειών για την ενίσχυση των σχέσεων ΕΕ-ΗΠΑ. Αυτές είχαν ως επίκεντρο το εμπόριο και έλαβαν τη μορφή Ανακοίνωσης προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για Συμφωνία Νέας Διατλαντικής Αγοράς.

1.4. Η Επιτροπή, μέσω των προτάσεών της, επιδίωκε την επίτευξη των ακόλουθων τριών στόχων:

- την ενίσχυση των πολιτικών σχέσεων ΕΕ-ΗΠΑ και την επικέντρωση εποικοδομητικού ενδιαφέροντος σε πτυχές των διμερών εμπορικών σχέσεων, οι οποίες, άλλως, θα είχαν ως κύριο αντικείμενο την επίλυση διαφορών·
- την αξιοποίηση των οικονομικών οφελών που θα προκύψουν από την ανάπτυξη των εμπορικών σχέσεων και για τους καταναλωτές με την παράλληλη διασφάλιση των πολιτικών της ΕΕ στους τομείς του περιβάλλοντος, της υγείας και της ασφάλειας·
- την προώθηση της πολυμερούς ελευθέρωσης μέσω ενός νέου γύρου διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ, κατά τη διάρκεια του οποίου μπορεί να εξετασθεί ο τρόπος περαιτέρω ελευθέρωσης και να προσδιορισθεί ένα πρότυπο που θα αποτελέσει τη βάση για την επίτευξη ευρύτερων συμφωνιών.

1.5. Κατά την περίοδο εξέτασης εκ μέρους της ΟΚΕ της εν λόγω ανακοίνωσης, επετεύχθη συμφωνία, κατά τη Διάσκεψη Κορυφής ΕΕ-ΗΠΑ του Μαΐου, μεταξύ άλλων και επί μίας

Διατλαντικής Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (ΤΕΡ). Η εν λόγω συμφωνία υπερχαλύπτει τις προτάσεις της Επιτροπής. Ως εκ τούτου, η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται στα στοιχεία που περιλαμβάνει η Συμφωνία ΕΕ-ΗΠΑ.

1.6. Συγκρινόμενη με τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για μία Νέα Συμφωνία για τη Διατλαντική Αγορά (ΝΤΜΑ), η δήλωση για μία Διατλαντική Οικονομική Εταιρική Σχέση (ΤΕΡ), η οποία υιοθετήθηκε το Μάιο του 1998, εκφράζει τη συνέχεια της *ad hoc* προσέγγισης όσον αφορά τη διατλαντική εμπορική πολιτική που ακολουθήθηκε κατά τα τελευταία έτη. Στην ΤΕΡ περιλαμβάνεται ένας αριθμός σημαντικών στοιχείων των προτάσεων της Επιτροπής για την ΝΤΜΑ, όπως η επικέντρωση στα νομοθετικά εμπόδια για την πρόσβαση στην αγορά. Αλλά σε αντίθεση με τη ΝΤΜΑ, η ΤΕΡ δεν αποτελεί μία σφαιρική συμφωνία που πρέπει να τηρηθεί ως προς όλα τα μέρη της. Η εφαρμογή της εξαρτάται από το σχέδιο δράσης το οποίο θα πρέπει να αποφασισθεί από την ΕΕ και τις ΗΠΑ. Βάσει αυτής της περισσότερο *ad hoc* προσέγγισης, κάθε μέρος θα διαθέτει, στο πλαίσιο της συμφωνίας, τη δυνατότητα να αποκλείει ή να παραχωρεί χαμηλότερη προτεραιότητα σε «λεπτά» θέματα. Ως αποτέλεσμα, ο αντίκτυπος της ΤΕΡ θα μπορούσε να είναι περισσότερο επιλεκτικός όσον αφορά τις συνέπειές της.

1.7. Το ριζοσπαστικότερο στοιχείο των προτάσεων της Επιτροπής, η διαπραγμάτευση μίας συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου στον τομέα των υπηρεσιών μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ, έχει αποδυναμωθεί στην προσέγγιση της ΤΕΡ, όπως συμβαίνει και με τις προτάσεις για την εγκαθίδρυση μίας διμερούς διαδικασίας για τη διευθέτηση των διαφορών μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ.

1.8. Συγκρινόμενη με τις προτάσεις για τη ΝΤΜΑ, η ΤΕΡ δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην πολυμερή επίλυση των προβλημάτων όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά ή στις πολυμερείς προσεγγίσεις για συμφωνία σε θέματα νομοθετικής πολιτικής.

2. Η εμπορική σχέση ΕΕ-ΗΠΑ

2.1. Η ΕΕ και οι ΗΠΑ αποτελούν αμοιβαία τις σημαντικότερες πηγές και προορισμούς ξένων άμεσων επενδύσεων τους. Η οικονομική σχέση είναι εξισορροπημένη κατά αξιοσημείωτο τρόπο. Κάθε πλευρά αντιπροσωπεύει ποσοστό 19 % περίπου του συνολικού εμπορίου αγαθών της άλλης. Ο τομέας των υπηρεσιών αντιπροσωπεύει ποσοστό υψηλότερο του 66 % επί της συνολικής προστιθέμενης αξίας όσον αφορά τις οικονομίες της ΕΕ και ποσοστό υψηλότερο του 70 % όσον αφορά την οικονομία των ΗΠΑ. Κατά το 1996, οι επενδύσεις της ΕΕ στις ΗΠΑ ανήλθαν σε 372 δισεκατ. δολάρια, ενώ οι επενδύσεις των ΗΠΑ στην ΕΕ ανήλθαν σε 348 δισεκατ. δολάρια⁽¹⁾.

2.2. Τρία εκατ. εργαζόμενοι στις ΗΠΑ εξαρτώνται άμεσα από τις ευρωπαϊκές επενδύσεις στις ΗΠΑ, χάρη στην άμεση απασχόλησή τους από ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Άλλα τρία εκατ. θέσεις απασχόλησης εξαρτώνται έμμεσα από τις εν λόγω

επενδύσεις. Οι εξαγωγές των ΗΠΑ προς την Ευρώπη εκτιμάται ότι στηρίζουν ακόμη ένα εκατ. θέσεις απασχόλησης στις ΗΠΑ. Παρόμοιος αριθμός θέσεων απασχόλησης στην Ευρώπη εξαρτάται από τις επενδύσεις των ΗΠΑ στην Ευρώπη και από τις ευρωπαϊκές εξαγωγές προς τις ΗΠΑ⁽²⁾.

3. Γενική απάντηση

3.1. Η προώθηση ενός ενεργητικού ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία που ανέλαβε η Επιτροπή αναφορικά με τη μελέτη του θέματος των σχέσεων ΕΕ-ΗΠΑ, αν και εκφράζει την απογοήτευσή της επειδή το επίκεντρο αποτελούν μόνο οι εμπορικές σχέσεις. Σύμφωνα με πρόσφατες αποφάσεις που έλαβε ο ΠΟΕ, συνιστάται η παραχώρηση προτεραιότητας, στο πλαίσιο καθαρά οικονομικών και επιστημονικών θεμάτων, στις θεμιτές κοινωνικές, περιβαλλοντικές και καταναλωτικές ανησυχίες. Ζητήματα παρόμοιας φύσης θα πρέπει να τεθούν και στο πλαίσιο της προτεινόμενης εμπορικής συμφωνίας ΕΕ-ΗΠΑ.

Αν και η ΕΕ μπορεί να έχει μεγάλα οφέλη προβάλλοντας τους τομείς στους οποίους η άρση των εμποδίων εκ μέρους των ΗΠΑ θα ευνοούσε τους εξαγωγείς μας, αυτό θα πρέπει να συνοδεύεται από προσπάθειες για να γίνει κατανοητό το κοινωνικό και πολιτιστικό πρότυπο της ΕΕ. Για παράδειγμα, μπορεί οι ΗΠΑ να καθόρθωσαν να δημιουργήσουν νέες θέσεις απασχόλησης, αλλά υπάρχουν αμφιβολίες ως προς την ασφάλεια της απασχόλησης, τους πραγματικούς μισθούς και την κοινωνική ασφάλεια. Επιπλέον, η συμμετοχή των ΗΠΑ στη διεθνή δράση για το περιβάλλον υπήρξε απογοητευτική με αποτέλεσμα οι ΗΠΑ να έλθουν σε αντίθεση με τη στάση της ΕΕ έναντι της αρχής της προφύλαξης, κυρίως όταν πρόκειται για την ασφάλεια των τροφίμων.

Η πρωτοβουλία που ανέλαβε η Επιτροπή για την εμβάθυνση των εμπορικών σχέσεων ΕΕ-ΗΠΑ επιδοκιμάζεται, στο βαθμό που συνοδεύεται από προσπάθειες για την εμβάθυνση της κατανόησης και στα προαναφερόμενα θέματα.

Η ΟΚΕ θα επιθυμούσε την πληρέστερη εκτίμηση του αντίκτυπου επί της απασχόλησης και της αναδιάρθρωσης τομέα προς τομέα. Ωστόσο, υποστηρίζει την προσπάθεια διευθέτησης ορισμένων από μακρού υφιστάμενων τομέων όπου οι εξαγωγείς της ΕΕ αντιμετωπίζουν δυσχέρειες και συμμαρύνεται το στόχο για την προώθηση της διατλαντικής οικονομικής συνεργασίας, στο βαθμό που αυτό συμφωνεί με τις πολυμερείς αρχές που τέθηκαν στο πλαίσιο της GATT και άλλων πολυμερών συμφωνιών.

3.2. Η ΟΚΕ συνειδητοποιεί ότι υφίσταται πλέον επιτακτικά η ανάγκη να διαδραματίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση κυρίαρχο ρόλο στον καθορισμό των θεμάτων συζήτησης στο πλαίσιο των διμερών και πολυμερών διαπραγματεύσεων όσον αφορά την εμπορική πολιτική, κυρίως επειδή ορισμένες σημαντικές αποφάσεις του ΠΟΕ δεν συμβαδίζουν με τις απόψεις μας. Πρόσφατες εξελίξεις στις Ηνωμένες Πολιτείες καταδεικνύουν

⁽¹⁾ Η Νέα Διατλαντική Αγορά, 11.3.1998 — ΕΕ Επιτροπή.

⁽²⁾ Η Νέα Διατλαντική Αγορά: Ανάλυση του οικονομικού αντίκτυπου, 15.4.1998.

ότι, αν και οι ΗΠΑ δεν διολισθαίνουν προς τον απομονωτισμό, όπως φοβόντουσαν ορισμένοι από εκείνους που πρότειναν το 1994 την αρχική TAFTA, εντούτοις επιδεικνύουν λιγότερη ικανότητα και βούληση να αναλάβουν τον κυρίαρχο ρόλο στη διεθνή εμπορική διπλωματία απ' ό,τι στο παρελθόν. Ο Πρόεδρος αντιμετωπίζει την έλλειψη υποστήριξης του Κογκρέσου για την ανάληψη εμπορικών πρωτοβουλιών. Αυτό ανακλάται, για παράδειγμα, στις δυσχερείες που αντιμετώπισε η κυβέρνηση των ΗΠΑ για την ταχεία έγκριση της εξουσιοδότησης της προκειμένου να προβεί σε διαπραγματεύσεις. Επιπλέον, θα πρέπει να αρθεί ακόμη μία σειρά εμποδίων στο εμπόριο, τα οποία επισημαίνονται στην Έκθεση της Επιτροπής για τα εμπόδια στο εμπόριο και τις επενδύσεις στις ΗΠΑ του 1997. Ως εκ τούτου, η υποβολή εκ μέρους της ΕΕ προτάσεων ήταν τόσο προς όφελος της ίδιας Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και των διατλαντικών σχέσεων. Η ΟΚΕ υποστηρίζει, επίσης, τον ενεργητικό ρόλο της Επιτροπής και του Συμβουλίου στις πιέσεις για ένα νέο κύκλο πολυμερών διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

3.3. Η ΟΚΕ συμμερίζεται την ενεργητικότερη προσέγγιση όσον αφορά τη διεθνή εμπορική πολιτική, η οποία ανακλάται στη συμφωνία για Διατλαντική Οικονομική Εταιρική Σχέση.

3.3.1. Οι παρούσες προτάσεις για στενότερη διατλαντική συνεργασία που περιλαμβάνονται στην ΤΕΡ δεν έχουν ως στόχο τη δημιουργία μίας διατλαντικής κοινής αγοράς. Συνιστούν μέσο ανταπόκρισης στη μεταβαλλόμενη φύση των εμπορικών σχέσεων και εμποδίων πρόσβασης στην αγορά. Το επίκεντρο των συζητήσεων για την πρόσβαση στην αγορά, επί του παρόντος, τοποθετείται στα νομοθετικά εμπόδια. Στις ΗΠΑ εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά νομοθετικά εμπόδια πρόσβασης στην αγορά, τόσο σε ομοσπονδιακό όσο και κυρίως σε υπο-ομοσπονδιακό (δηλαδή πολιτειακό) επίπεδο. Τα εν λόγω εμπόδια πρόσβασης στην αγορά πλήττουν τους ευρωπαίους προμηθευτές και τεκμηριώθηκαν στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα Εμπόδια που υφίστανται στις ΗΠΑ όσον αφορά το Εμπόριο και τις Επενδύσεις. Σ' αυτά περιλαμβάνεται, για παράδειγμα, η νομοθεσία όσον αφορά την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, η οποία περιορίζει την πρόσβαση των ευρωπαίων προμηθευτών στην αγορά ραδιοφωνικών επικοινωνιών και κινητών και δορυφορικών υπηρεσιών.

Και τα υπο-ομοσπονδιακά εμπόδια πρόσβασης στην αγορά είναι σημαντικά. Δεν είναι δυνατόν οι ΗΠΑ να αναμένουν ότι η ΕΕ θα εξακολουθήσει να διατηρεί ανοιχτές τις αγορές της, τη στιγμή που διαθέτουν εκτεταμένα πεδία νομοθετικής πολιτικής που περιορίζουν την πρόσβαση στην αγορά, επειδή απλώς η εν λόγω νομοθεσία εμπίπτει στην αρμοδιότητα του υπο-ομοσπονδιακού επιπέδου.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι στόχο της Διατλαντικής Εταιρικής Σχέσης δεν πρέπει να αποτελεί η δημιουργία μίας κοινής αγοράς, αλλά η αναλογική ανταπόκριση στη μεταβαλλόμενη φύση της εμπορικής πολιτικής, η οποία προϋποθέτει κυρίως τη συμπερίληψη των εμποδίων στο υπο-ομοσπονδιακό επίπεδο των ΗΠΑ που συστηματικά έχουν αποκλεισθεί από τις πολυμερείς συμφωνίες. Αυτή θα πρέπει να συνοδεύεται και από συμφωνία για κοινωνικά, περιβαλλοντικά και καταναλωτικά θέματα.

3.4. Εφαρμογή

Στη γνωμοδότηση του 1996 για τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών (CES 701/96), η ΟΚΕ υποστήριξε την πραγματιστική προσέγγιση της ΤΜΡ, έναντι της σύναψης οποιασδήποτε επίσημης διατλαντικής συμφωνίας για το ελεύθερο εμπόριο, επειδή φοβόταν ότι μία TAFTA θα ήταν εναντίον του πολυμερούς πνεύματος που ανακλάται στη σύσταση του ΠΟΕ. Το σαφές μειονέκτημα μίας τομέα προς τομέα πραγματιστικής προσέγγισης, σε περίπτωση εμφάνισης δυσχερειών σ' ένα τομέα, συνίσταται στην έλλειψη διατομεακής δυναμικής, η οποία θα συνέβαλε στην προώθηση μίας συμφωνίας. Ελλείψει μίας τέτοιου είδους διατομεακής δυναμικής, η πρόοδος εξαρτάται από την ικανότητα των μερών να εξευρίσκουν κοινές λύσεις, καθώς και από την πολιτική βούληση. Αφετέρου, η επιφυλακτική αντιμετώπιση κάθε νέας εμπορικής συμφωνίας στις ΗΠΑ σημαίνει ότι θα απαιτηθεί η πρόωγη επίτευξη ορατών αποτελεσμάτων. Λύση θα μπορούσε να αποτελέσει η επίτευξη προόδου τομέα ανά τομέα, σε συνδυασμό με την τήρηση σαφών καταληκτικών προθεσμιών. Στη γνωμοδότηση του 1996, η ΟΚΕ εξέφρασε την ανησυχία της επειδή η ΤΜΡ δεν προβλέπει ουδεμία επίσημη ή τακτική διαδικασία επισκόπησης, η οποία να διασφαλίζει την επίτευξη προόδου στις τομεακές διαπραγματεύσεις. Ως εκ τούτου, η πρόοδος για την επίτευξη των στόχων της ΤΜΡ ήταν βραδεία, με αποτέλεσμα να απαιτείται η ανάληψη μίας νέας πρωτοβουλίας.

3.5. Η ΟΚΕ επιμένει στην άποψη ότι οποιαδήποτε επίσημη συμφωνία στο πλαίσιο των διατλαντικών εμπορικών σχέσεων, η οποία θα αποτελούσε τετελεσμένο γεγονός για τον υπόλοιπο κόσμο, θα μπορούσε να υπονομεύσει το πνεύμα του ΠΟΕ και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να αποφεύγεται, ενώ ανησυχεί επειδή, για άλλη μία φορά, πραγματισμός θα μπορούσε να σημαίνει έλλειψη προόδου. Επίσης, η ΤΕΡ, μέχρι στιγμής, δεν προβλέπει οποιαδήποτε καταληκτική προθεσμία, η οποία θα βοηθούσε να δοθεί περισσότερη προσοχή στα υπό διαπραγμάτευση τομεακά θέματα. Εάν δεν εφαρμοσθεί μέχρι τα μέσα του 2000, η εν λόγω πρωτοβουλία απειλείται με αποτυχία.

3.6. Η ΟΚΕ ζητεί στο Σχέδιο, το οποίο πρέπει να καταρτισθεί, όπως αναφέρεται στο τέλος της ΤΕΡ, να τίθενται σαφείς καταληκτικές προθεσμίες και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποβάλλει επίσημες εκθέσεις προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο για την επίτευξη των στόχων της ΤΕΡ και την κοινωνικοπεριβαλλοντική ατζέντα.

3.7. Διμερείς εναντίον πολυμερών διαπραγματεύσεων

Η ΤΕΡ θέτει δέκα κοινούς στόχους για τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις. Με την επιφύλαξη των λεπτομερών παρατηρήσεων, η ΟΚΕ υποστηρίζει ευρέως αυτούς τους κοινούς στόχους. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι η ΤΕΡ δίδει στους κοινούς στόχους για τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις σημαντικότερο ρόλο, σε

σύγκριση με την ανακοίνωση της Επιτροπής. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει αυτή την αναβάθμιση της έμφασης.

3.8. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής καταβάλλεται ιδιαίτερη προσπάθεια, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι οι προτάσεις για την εμβάθυνση των διατλαντικών εμπορικών σχέσεων είναι σύμφωνες με τη θέση της ΕΕ υπέρ της εξεύρεσης πολυμερών λύσεων. Ωστόσο, θα πρέπει να αναγνωρισθεί ότι η σύναψη ακόμη και μίας ανεπίσημης συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών θα δημιουργούσε προηγούμενο για τις μελλοντικές πολυμερείς διαπραγματεύσεις στον ΠΟΕ. Η συμφωνία ΤΕΡ της 18ης Μαΐου 1998 αναφέρεται ειδικά στον τρόπο με τον οποίο «η ενισχυμένη εταιρική σχέση θα μπορούσε να είναι αποτελεσματική με την κατάρτιση μίας ατζέντας για ένα περισσότερο ανοιχτό και προσιτό σύστημα για το παγκόσμιο εμπόριο». Για να καταστεί ένα τέτοιου είδους εμπορικό σύστημα πολυμερές, θα απαιτηθεί η υποστήριξη και άλλων μελών του ΠΟΕ κυρίως για την επιτυχία ενός νέου γύρου διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Εντούτοις, η υποστήριξη εκ μέρους και άλλων μελών του ΠΟΕ είναι απίθανο να υπάρξει, εάν η συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ έχει τη μορφή τετελεσμένου γεγονότος. Η έκκληση για την «υιοθέτηση κοινών θέσεων» προκειμένου να βελτιωθεί περαιτέρω η Συμφωνία για τα Σχετιζόμενα με το Εμπόριο Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας (TRIP), η οποία περιλαμβάνεται στην ΤΕΡ, υπάρχει ο κίνδυνος να θεωρηθεί από άλλα μέλη του ΠΟΕ ως τετελεσμένο γεγονός.

3.9. Προκειμένου να αποφευχθεί όπως οι διμερείς διαπραγματεύσεις μεταξύ ΕΕ και των ΗΠΑ υπονομεύουν τις πολυμερείς προσπάθειες, είναι απαραίτητο οι σχετικές εργασίες να πραγματοποιούνται παράλληλα με τις διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Δεδομένου του προγράμματος εργασίας του ΠΟΕ που καταρτίστηκε στην διυπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ στη Σιγκαπούρη το 1996, καθώς και της δέσμευσης για την προετοιμασία ενός νέου γύρου που αναλήφθηκε στη διυπουργική διάσκεψη της Γενεύης, επ' ευκαιρία της 50ης επετείου της GATT, το Μάιο του 1998, είναι δύσκολο να εξευρεθούν πεδία πολιτικής καλυπτόμενα από την ΤΕΡ, τα οποία δεν είναι δυνατόν να εξετασθούν στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

3.10. Η ΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο Υπουργών να διασφαλίσουν ότι οι εργασίες στο πλαίσιο των διμερών διαπραγματεύσεων ΕΕ-ΗΠΑ διεξάγονται εκ παραλλήλου με τις προσπάθειες για εργασίες στον ΠΟΕ για τον προσεχή γύρο των πολυμερών διαπραγματεύσεων.

3.11. Το θέμα που τίθεται είναι κατά πόσον οι διαπραγματεύσεις για την ΤΕΡ θα μπορούσαν να διαθέσουν πόρους από το σημαντικότερο μελλοντικό γύρο του ΠΟΕ. Η ΟΚΕ θεωρεί τις προτάσεις επαρκώς ρεαλιστικές και αποδεκτές από τους επιχειρηματικούς κύκλους σε αμφότερες τις πλευρές του Ατλαντικού. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτές θα μπορούσαν να διαδραματίσουν έναν ανιχνευτικό ρόλο για τις διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο του ΠΟΕ, και κυρίως εάν συνοδεύονται από συνεννόηση όσον αφορά τις κοινωνικοπεριβαλλοντικές πτυχές.

3.12. Συνεπώς με τη δέσμευσή της για την ανάπτυξη των φτωχότερων χωρών του κόσμου, η ΟΚΕ συμμερίζεται πλήρως τους στόχους που τίθενται στο μέρος 8 της Δήλωσης της

ΤΕΠ σχετικά με τους κοινούς στόχους ΕΕ και ΗΠΑ για τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις. Θα επιθυμούσε, ωστόσο, να επισημάνει τα ακόλουθα σημεία:

3.13. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τη δέσμευση στη Δήλωση για συνεργασία προκειμένου να διασφαλισθεί ότι οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες θα επωφεληθούν από το πολυμερές σύστημα εμπορίου. Αυτό προϋποθέτει γενική βελτίωση των πολιτικών τόσο της ΕΕ όσο και των ΗΠΑ στους τομείς του εμπορίου, του χρέους και της παροχής βοήθειας, ιδιαίτερα στην Αφρική. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την αυξανόμενη συνεργασία στον τομέα αυτό, σύμφωνα με τις προτεραιότητες που έθεσε στην προηγούμενη γνωμοδότησή της και αναμένει, επί του παρόντος, σημαντικά αποτελέσματα.

3.14. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι η εταιρική σχέση σε παγκόσμιο επίπεδο συνεπάγεται μεγαλύτερη δέσμευση για συνεργασία στην ευρύτερη κλίμακα της υπερπόντιας βοήθειας, του περιβάλλοντος, των εργατικών και καταναλωτικών προτύπων, των νομοματικών υποθέσεων και των σχέσεων με τον υπόλοιπο κόσμο. Σε περίπτωση που δεν αναγνωρισθούν κατά τις εμπορικές συζητήσεις οι θεμιτές εργατικές, περιβαλλοντικές και καταναλωτικές ανησυχίες, υπάρχει ο κίνδυνος εξασθένησης της δημόσιας υποστήριξης στις ΗΠΑ για οποιαδήποτε εμπορική πρωτοβουλία.

4. Το θέμα της υπερεδαφικότητας

Νόμοι Libertad (Helms-Burton) και ILSA (D'Amato)

4.1. Κατά τη διάσκεψη κορυφής ΕΕ-ΗΠΑ της 18ης Μαΐου φάνηκε ότι εξευρέθηκαν τουλάχιστον επί μέρους λύσεις για τα προβλήματα που προκάλεσαν οι Νόμοι των ΗΠΑ Libertad και ILSA: οι προσπάθειες που κατέβαλαν οι ΗΠΑ για την εφαρμογή των νόμων αυτών εκτός της επικράτειάς τους, και συγκεκριμένα στην ΕΕ, δημιούργησαν σοβαρές εντάσεις στις διατλαντικές σχέσεις. Στην εν λόγω διάσκεψη εξευρέθηκε μία λύση αποτελούμενη από τρία μέρη.

4.2. Οι αρχές των ΗΠΑ συμφώνησαν να παραιτηθούν των κυρώσεων, βάσει του Νόμου ISLA, εναντίον εταιρειών της ΕΕ που επενδύουν στον τομέα ενέργειας του Ιράν. Συμφωνήθηκε, επίσης, να επιδιωχθεί η έγκριση του Κογκρέσου για την τροποποίηση του τίτλου IV του Νόμου Libertad, η οποία θα μπορούσε να προσφέρει τη βάση για επ' αόριστον διαγραφή των κυρώσεων των ΗΠΑ εις βάρος εταιρειών της ΕΕ. Οι αρχές των ΗΠΑ επιθυμούν, επίσης, να διερευνήσουν τις προθέσεις του Κογκρέσου και να προβούν σε διαβουλεύσεις μ' αυτό, προκειμένου να επιτευχθεί η παρέκκλιση από τις διατάξεις του τίτλου III.

4.3. Σε απάντηση προς αυτή τη θέση των ΗΠΑ, η ΕΕ συμφώνησε επί μίας Συνεννόησης σχετικά με τους Κανόνες για την Ενίσχυση της Προστασίας των Επενδύσεων. Πρόκειται για μία πολιτική διεύθυνση, αλλά οι δύο πλευρές συμφώνησαν να την υποβάλουν από κοινού στον ΠΟΕ, προκειμένου να επιτευχθεί η καλύτερη πολυμερής προστασία έναντι των κατασχέσεων. Η υποστήριξη της ΕΕ εξαρτάται από την εφαρμογή της εκ μέρους των ΗΠΑ.

4.4. Το τρίτο μέρος της συμφωνίας αποτελεί μία δήλωση για Διατλαντική Εταιρική Σχέση Πολιτικής Συνεργασίας, με την οποία επιδιώκεται η αποφυγή στο μέλλον αντιπαραθέσεων, όπως αυτές που προκλήθηκαν από τους δύο νόμους των ΗΠΑ. Στο εν λόγω μέρος της συμφωνίας τέθηκαν οι αρχές που πρέπει να ισχύουν κατά την επιβολή οικονομικών κυρώσεων. Αναφέρεται ότι θα πρέπει να προτιμώνται κυρώσεις που συμφωνήθηκαν σε πολυμερές επίπεδο και που εγκρίθηκαν, κατά προτίμηση, από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Στη δήλωση δίνεται η δυνατότητα στα δύο μέρη να επιβάλουν ελεύθερα κυρώσεις, σε περίπτωση που δεν καταστεί δυνατόν να επιτευχθεί πολυμερής υποστήριξη, αλλά υποχρεούνται τόσο η ΕΕ όσο και οι ΗΠΑ να μην επιδιώκουν ή να προτείνουν, και αντίθετα να αποφεύγουν, τη θέσπιση νομοθεσίας για την επιβολή οικονομικών κυρώσεων με πεδίο εφαρμογής που υπερβαίνει την επικράτεια τους. Δηλαδή, οι αρχές των ΗΠΑ υποχρεούνται τώρα να αντιτίθενται σε νόμους του τύπου Helms-Burton/D'Amato που ψηφίζει το Κογκρέσο.

4.5. Αυτό αποτελεί σαφή έκφραση της βούλησης των αρχών των ΗΠΑ, αλλά δεν υπάρχει τρόπος διασφάλισης της επιτυχούς άρνησης εκ μέρους των εν λόγω αρχών των νόμων που ψηφίζει το Κογκρέσο. Πράγματι, δεν είναι βέβαιο κατά πόσον θα υπερψηφισθεί το Νομοσχέδιο Hamilton-Crane-Luger, το οποίο προβλέπει δυνατότητες εξαίρεσης από κυρώσεις και προσφέρει στον Πρόεδρο μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων. Αν και οι επιχειρηματικοί κύκλοι των ΗΠΑ υποστηρίζουν ευρέως το εν λόγω νομοσχέδιο, το Κογκρέσο φαίνεται ότι δεν έχει πεισθεί, εν αναμονή και των επερχόμενων εκλογών (της 3ης Νοεμβρίου). Ενόψει των εκλογών αυτών, οι πιέσεις των κυβερνήσεων εξόριστων και άλλων ομάδων προώθησης συμφερόντων καθίστανται εντονότερες.

Σε αντάλλαγμα, «ο εταίρος που δεν επιβάλλει κυρώσεις» είναι υποχρεωμένος να ακολουθήσει «με τον τρόπο του» τους κοινούς πολιτικούς στόχους, όπως είναι η θέσπιση πολιτικών μεταρρυθμίσεων σε μία συγκεκριμένη χώρα. Δηλαδή, οι ΗΠΑ θα έχουν τη δυνατότητα να συνεχίσουν μία πολιτική κριτικής δέσμευσης, όπως αυτή που ακολουθούν έναντι του Ιράν.

4.6. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι καταδικάζει την υπερεδαφική νομοθεσία των ΗΠΑ και ζητεί την ανάληψη ταχείας δράσης εκ μέρους των ΗΠΑ.

4.7. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόοδο που σημειώθηκε για την εξάλειψη των εντάσεων στις διατλαντικές σχέσεις, τις οποίες προκάλεσαν οι άστοχες προσπάθειες των ΗΠΑ να εφαρμόσουν υπερεδαφικά τη νομοθεσία τους, και ζητεί την πραγματοποίηση προόδου και όσον αφορά την εφαρμογή, από το Κογκρέσο των ΗΠΑ, των πολιτικών διευθετήσεων που επιτεύχθηκαν κατά τη διάσκεψη κορυφής του Μαΐου 1998 μεταξύ ΕΕ-ΗΠΑ. Υφίσταται η ανάγκη μεγαλύτερης συνεργασίας ΕΕ-ΗΠΑ σε θέματα εξωτερικής πολιτικής που σχετίζονται με το εμπόριο, συμπεριλαμβανομένης της επέκτασης των αρχών του κώδικα δεοντολογίας της ΕΕ όσον αφορά τις εξαγωγές όπλων.

— Η ΟΚΕ επικροτεί τη στενή συνεργασία της ΕΕ και των ΗΠΑ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της αυξανόμενης οργανωμένης εγκληματικότητας και του εμπορίου ναρκωτικών.

Στα ανωτέρω πρέπει να δοθεί υψηλή προτεραιότητα στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας.

— Επίσης, η ΟΚΕ υποστηρίζει και επιδοκιμάζει τις προτάσεις της Επιτροπής για την επιβράβευση, στο πλαίσιο του νέου Συστήματος Γενικευμένων Προτιμήσεων (ΣΓΠ), του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων.

— Υπάρχει ανάγκη για μεγαλύτερη συνεργασία της ΕΕ με τις ΗΠΑ σε θέματα πολιτικής εξωτερικού εμπορίου συμπεριλαμβανομένου του ζητήματος της επέκτασης των αρχών του κώδικα συμπεριφοράς της ΕΕ αναφορικά με τις εξαγωγές όπλων.

5. Τεχνικά εμπόδια που παρεμβάλλονται στο εμπόριο

5.1. Ο περιορισμός ή/και εξάλειψη των τεχνικών εμποδίων που παρεμβάλλονται στο εμπόριο αποτελούσαν έναν από τους κύριους στόχους της ανακοίνωσης της Επιτροπής και συμπεριλήφθηκαν στη δήλωση της ΤΕΡ. Στη δήλωση της ΤΕΡ ζητείται η καταβολή προσπαθειών για την οικοδόμηση επί της υφιστάμενης επιτυχίας των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη συμφωνιών αμοιβαίας αναγνώρισης για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, οι οποίες υπογράφηκαν κατά τη διάσκεψη κορυφής ΕΕ-ΗΠΑ στις 18 Μαΐου στο Λονδίνο. Σ' αυτόν τον τομέα, η ΤΕΡ αναφέρεται λεπτομερέστερα στον τρόπο επίτευξης αυτού του στόχου. Η προσέγγιση που πρέπει να υιοθετηθεί είναι βασικά μία ευρωπαϊκή προσέγγιση για την εξάλειψη των τεχνικών εμποδίων που παρεμβάλλονται στο εμπόριο, δηλαδή πρόκειται για την καταβολή προσπαθειών για την ανάπτυξη της αμοιβαίας εμπιστοσύνης στις διαδικασίες και τις πρακτικές των δύο μερών και, όπου είναι αυτό δυνατόν, της σύγκλισης. Αυτό θα καθιστούσε δυνατή όχι μόνο την αμοιβαία αναγνώριση των αποτελεσμάτων των ελέγχων, αλλά και την αποδοχή της ισοδυναμίας της νομοθεσίας και της πιστοποίησης του εταίρου μέρους. Στην ΤΕΡ ζητείται ακόμη η εντατικοποίηση του διαλόγου μεταξύ των επιστημονικών και λοιπών συμβούλων, των φορέων επιβολής κανόνων και των ρυθμιστικών υπηρεσιών. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι θα απαιτηθούν ορισμένες τροποποιήσεις των όρων αναφοράς των ρυθμιστικών φορέων, προκειμένου αυτοί να ενθαρρυνθούν σοβαρά να συμμετάσχουν στις συζητήσεις για το εμπόριο. Επιπλέον, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα καταναλωτικά και περιβαλλοντικά συμφέροντα κατά την οποιασδήποτε τροποποίηση των συναφών προτύπων.

5.2. Η ΟΚΕ συμμεριζείται, όπως αναφέρει και στη γνωμοδότηση του 1996, την επέκταση τέτοιου είδους προσπαθειών για την εξάλειψη των εμποδίων που παρεμβάλλονται στο εμπόριο, υπό την προϋπόθεση ότι τα συναφή μη εμπορικά συμφέροντα λαμβάνονται πλήρως υπόψη. Συμμεριζείται, επίσης, την επιλογή των τομέων των τηλεπικοινωνιών, των χημικών προϊόντων και των αυτοκινήτων στις προτάσεις της Επιτροπής ως τομέων στους οποίους θα πρέπει να αυξηθούν οι προσπάθειες για αμοιβαία αναγνώριση.

5.3. Στη δήλωση της ΤΕΡ επισημαίνεται ότι η Συμφωνία του ΠΟΕ για τα Τεχνικά Εμπόδια στο Εμπόριο (ΤΒΤ) (στο άρθρο 6) προβλέπει και ενθαρρύνει πραγματικά τη σύναψη συμφωνιών για αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ των μελών του ΠΟΕ. Ως εκ τούτου, η σύναψη συμφωνιών για αμοιβαία αναγνώριση είναι σύμφωνη με τους κανόνες του ΠΟΕ.

Επομένως, με τη σύναψη διμερών συμφωνιών αναγνώρισης, η ΕΕ και οι ΗΠΑ μπορούν να διαδραματίσουν πρωτοπόρο ρόλο στο πλαίσιο του ΠΟΕ, όπως προβλέπεται στην ΤΕΡ. Επίσης, αυτό θα είναι σύμφωνο με τη Συμφωνία ΤΒΤ που προβλέπει τη διάθεση πληροφοριών σε τρίτα μέρη σχετικών με τις εργασίες της ΕΕ και των ΗΠΑ σ' αυτόν τον τομέα.

5.4. Η ΟΚΕ ζητεί επειγόντως από την Επιτροπή και το Συμβούλιο να αναλάβουν εργασίες για αμοιβαία αναγνώριση στο πλαίσιο της ΤΕΡ, να διαθέσουν πληροφορίες στον ΠΟΕ σχετικά με το πρόγραμμα εργασίας τους και να ενισχύσουν τη συμμετοχή τρίτων χωρών στο πρωιμότερο δυνατόν στάδιο.

5.5. Στην ΤΕΡ ζητείται η ενίσχυση της συνεργασίας βάσει ρυθμίσεων στον τομέα της ανθρώπινης, φυτικής και ζωικής υγείας, συμπεριλαμβανομένης και της βιοτεχνολογίας, και αναγνωρίζεται ότι αυτός αποτελεί αντικείμενο αντιπαράθεσεων. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής αναφέρεται ότι με τέτοιου είδους πρότυπα συνεργασίας «θα πρέπει τουλάχιστον να διατηρηθεί το υφιστάμενο επίπεδο προστασίας». Αν και στην ΤΕΡ επισημαίνεται ότι θα διατηρηθούν «υψηλά πρότυπα ασφάλειας και προστασίας όσον αφορά την υγεία, τους καταναλωτές και το περιβάλλον», εντούτοις αυτή δεν περιλαμβάνει μνεία στην προστατευτική ρήτρα. Δεδομένου ότι εξακολουθεί να υφίσταται μία θεμελιώδης διαφορά μεταξύ της προσέγγισης της ΕΕ, η οποία χρησιμοποιεί την αρχή της προφύλαξης, και της βασισμένης περισσότερο στα επιστημονικά δεδομένα προσέγγισης των ΗΠΑ, θα πρέπει να υπάρξει σύγκλιση σε ορισμένα θέματα σχετικά με την μία ή την άλλη προσέγγιση.

5.6. Στη γνωμοδότηση του 1996, η ΟΚΕ ζητούσε τη συμπερίληψη των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων στις εμπορικές συζητήσεις, επειδή αυτά είναι δυνατόν να συμβάλουν στη δημιουργία ή την εκτόνωση των εμπορικών εντάσεων. Επίσης, δεν γίνεται αναφορά στο διάλογο με τους εκπροσώπους των καταναλωτών και των κατόχων γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

5.7. Στις προτάσεις της ΕΕ για την εφαρμογή της ΤΕΡ, η ΟΚΕ θα επιθυμούσε την ύπαρξη εγγυών για τη μη αποδυνάμωση των υγειονομικών και περιβαλλοντικών προτύπων της ΕΕ ως αποτέλεσμα της συνεργασίας βάσει ρυθμίσεων με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ειδικότερα, ζητεί διευκρινίσεις για τον τρόπο με τον οποίο θα διαφυλαχθούν αυτά στις ενδεχόμενες συμφωνίες με τις ΗΠΑ, προκειμένου να διασφαλισθεί η μη αποδυνάμωση των προτύπων της ΕΕ.

5.8. Η ΟΚΕ ζητεί, στο πλαίσιο του νέου διαλόγου με τους καταναλωτές και του διαλόγου με τους καλλιεργητές, να συζητηθούν, το συντομότερο δυνατόν, οι τομείς αλληλοεπικάλυψης όσον αφορά τα πρότυπα τροφίμων και τα εμπορικά θέματα.

6. Βιομηχανικοί δασμοί

6.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει ως καταληκτική προθεσμία το 2010 για την εξάλειψη για τις Περισσότερο Ευνοημένες Χώρες

(MFN) όλων των βιομηχανικών δασμών, υπό την προϋπόθεση ότι ένας σημαντικός αριθμός και άλλων μελών του ΠΟΕ θα επιθυμούσε να υπογράψει αυτή τη συμφωνία. Αυτή η προσέγγιση ακολουθεί το πρότυπο της Συμφωνίας για την Τεχνολογία των Πληροφοριών (ΙΤΑ) του 1996. Η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για την ανεπαρκή σχετική αναφορά στην ΤΕΡ, καθώς και για την απουσία καταληκτικής προθεσμίας.

6.2. Η ΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή και το Συμβούλιο να επιδιώξουν τον καθορισμό καταληκτικής ημερομηνίας για την εξάλειψη όλων των βιομηχανικών δασμών βάσει μίας κρίσιμης μάζας (ισοδύναμης εκείνης που χρησιμοποιήθηκε για την ΙΤΑ).

7. Γεωργία

7.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά τον αποκλεισμό της γεωργίας από τη διμερή συμφωνία ΤΕΡ. Στην ΤΕΡ προβλέπεται ότι οποιαδήποτε περαιτέρω ελευθέρωση της γεωργίας θα προέλθει, αντίθετα, στο πλαίσιο των πολυμερών διαπραγματεύσεων. Το μοναδικό στοιχείο γεωργικής πολιτικής που αναφέρεται στην ΤΕΡ είναι η ανάληψη εργασιών για συνεργασία βάσει ρυθμίσεων σε τομείς όπως τα διατροφικά και υγειονομικά πρότυπα.

7.2. Στην προηγούμενη γνωμοδότησή της για τις διατλαντικές σχέσεις του 1996, η ΟΚΕ αναγνώριζε τη σύνδεση μεταξύ της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ και της περαιτέρω ελευθέρωσης της πρόσβασης στην αγορά στο γεωργικό τομέα. Το 1996, η ΟΚΕ ήταν της γνώμης ότι υπήρχαν άλλοι τομείς στους οποίους θα μπορούσε να σημειωθεί ταχύτερη πρόοδος σε σύγκριση με τον τομέα της γεωργίας και ότι θα ήταν απαραίτητη η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ προκειμένου να επιτραπεί στην ΕΕ να υιοθετήσει αξιόπιστη στάση στο νέο γύρο διαπραγματεύσεων για τη γεωργία, ο οποίος έχει προγραμματισθεί να αρχίσει το 1999.

7.3. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η ΟΚΕ υποστηρίζει τον έγκαιρο καθορισμό μίας σαφούς στάσης της ΕΕ ενόψει των πολυμερών διαπραγματεύσεων οι οποίες αναμένεται να αρχίσουν το 1999/2000. Ο καθορισμός μίας τέτοιου είδους στάσης θα είναι προς όφελος της ΕΕ και του διεθνούς εμπορίου. Αλλά η ΕΕ είναι δυνατόν να διαδραματίσει ενεργητικό ρόλο μόνο εάν τηρήσει μία αξιόπιστη διαπραγματευτική στάση. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι μία τέτοιου είδους αξιόπιστη διαπραγματευτική στάση δεν είναι δυνατή χωρίς την περαιτέρω μεταρρύθμιση της γεωργίας και ειδικότερα της ΚΓΠ, σύμφωνα με τις προτάσεις της Ατζέντας 2000.

7.4. Η ΟΚΕ υποστηρίζει μία προσέγγιση όσον αφορά τη γεωργία, η οποία να θέτει τις διαπραγματεύσεις εντός ενός πολυμερούς πλαισίου. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η ΕΕ οφείλει να υιοθετήσει μία αξιόπιστη στάση ενόψει των περαιτέρω διαβουλεύσεων για τη συνέχιση της προόδου της διαδικασίας των διαπραγματεύσεων, όπως προβλέπεται από το άρθρο 20 της Γεωργικής Συμφωνίας του ΠΟΕ.

8. Υπηρεσίες

8.1. Στην ΤΕΡ υιοθετείται ο στόχος της «ουσιαστικής βελτίωσης της πρόσβασης στην αγορά», αλλά αποκλείονται οι τομείς των οπτικοακουστικών υπηρεσιών και των θαλάσσιων μεταφορών. Η ΟΚΕ θα προτιμούσε την επικέντρωση των διαπραγματεύσεων σε ειδικούς τομείς μάλλον, παρά τις γενικευμένες διαπραγματεύσεις.

8.2. Βεβαίως, μία σειρά θεμάτων καθιστούν μη ενδεδειγμένη τη συμπερίληψη του οπτικοακουστικού τομέα. Πέραν των σημαντικών προβλημάτων της γλώσσας και του πολιτισμού, επισημαίνεται η έλλειψη διεθνώς συμφωνηθέντων προτύπων, όπως για παράδειγμα όσον αφορά τη βία. Όσον αφορά αυτό το πεδίο, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα του περιεχομένου των διαλόγων.

8.3. Εξάλλου, υπάρχουν σημαντικές προοπτικές (για παράδειγμα, το σύστημα κινητής τηλεφωνίας των ΗΠΑ είναι ασύμβατο με τα συστήματα του υπόλοιπου κόσμου) για αυξημένη πρόσβαση στην αγορά των ΗΠΑ στους τομείς των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και των τηλεπικοινωνιών. Οποιαδήποτε ελευθέρωση στον τομέα των διατλαντικών ή πολυμερών υπηρεσιών πρέπει να προβλέπει σαφείς εξαιρέσεις για τη διασφάλιση του αποτελεσματικού προληπτικού ελέγχου και της προστασίας των καταναλωτών, όπως αυτών που κατοικούν σε αραιοκατοικημένες περιοχές. Θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι αποκλείονται τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και η συνεργασία των εργαζομένων στο πλαίσιο συστημάτων αλληλοβοήθειας. Η ΟΚΕ δεν θα επιθυμούσε την εξασθένιση τέτοιου είδους συνεργατικών συστημάτων, τα οποία ενθαρρύνουν την ενίσχυση των αδύναμων από τους ισχυρούς.

8.4. Ο τραπεζικός τομέας της ΕΕ, για παράδειγμα, είναι σχετικά ανοιχτός. Οι νομοθετικές απαιτήσεις είναι οι ίδιες τόσο για τις τράπεζες των ΗΠΑ που είναι εγκατεστημένες στην ΕΕ όσο και για τις τράπεζες της ΕΕ. Εντούτοις, η απουσία ομοιογένειας στην τραπεζική αγορά των ΗΠΑ καθιστά δυσχερή τη διείσδυση των τραπεζών της ΕΕ στις διάφορες πολιτειακές αγορές. Η επίτευξη προόδου στον εν λόγω τομέα είναι σημαντική, καθώς η ΕΕ διαθέτει ισχυρό τομέα τραπεζικών υπηρεσιών.

8.5. Η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ μίας επιφυλακτικής προσέγγισης, η οποία να παραχωρεί προτεραιότητα στην επίτευξη προόδου στον τομέα των τραπεζικών υπηρεσιών και στο άνοιγμα των αγορών των ΗΠΑ που προστατεύονται από την πολιτειακή νομοθεσία και από την έλλειψη ομοιογένειας του νομοθετικού συστήματος των ΗΠΑ.

8.6. Όσον αφορά τη θέσπιση κανόνων, η συντασσόμενη ατζέντα περιλαμβάνει έναν αριθμό λεπτών θεμάτων, όπως είναι οι κανόνες για την «καταγωγή» και την προστασία βάσει της GATS. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η εν λόγω θέσπιση κανόνων θα πρέπει να συζητηθεί μάλλον στο πλαίσιο πολυμερών και όχι διμερών συνομιλιών.

8.7. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόοδο που σημειώθηκε όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των ειδικοτήτων.

8.8. Εντούτοις, η ΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να συζητηθεί πολυμερώς η θέσπιση κανόνων στον τομέα των υπηρεσιών.

9. Επενδύσεις, ανταγωνισμός, δημόσιες συμβάσεις και περιβάλλον

9.1. Η ΤΕΡ αναφέρεται στο στόχο ανάπτυξης κοινών προσεγγίσεων σε κατάλληλα πολυμερή βήματα συζητήσεων όσον αφορά τα ανωτέρω θέματα.

9.2. Επενδύσεις

9.2.1. Έχουν πραγματοποιηθεί διαπραγματεύσεις για τις επενδύσεις στο πλαίσιο της ΜΑΙ (Πολυμερές Συμφωνία για τις Επενδύσεις). Πολλές από τις δυσχέρειες που προέκυψαν στη ΜΑΙ οφείλονται στις διαφορές μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ. Εξάλλου, στον τομέα των επενδύσεων, σε αντίθεση με εκείνους του ανταγωνισμού και των δημόσιων επενδύσεων, διακυβερνούνται σημαντικά συμφέροντα των αναπτυσσόμενων χωρών. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι αναπτυσσόμενες χώρες να μη βρεθούν ενώπιον τετελεσμένων γεγονότων στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

9.2.2. Ένα μείζον πρόβλημα στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων της ΜΑΙ είναι η έλλειψη σύνδεσης μεταξύ των επενδύσεων, αφενός, και εργατικών κανόνων και λοιπών προτύπων επιχειρηματικής συμπεριφοράς, αφετέρου. Όπως αναφέρεται και ανωτέρω, η ΟΚΕ υποστηρίζει τη θέση ότι οποιαδήποτε συμφωνία για τις επενδύσεις θα πρέπει να περιλαμβάνει κατά τον κατάλληλο τρόπο τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές εταιρείες.

9.2.3. Η ΟΚΕ έχει ήδη διασαφηνίσει τη θέση της για τις επενδύσεις, στην οποία περιλαμβάνεται η άποψη ότι οποιαδήποτε πολυμερές συμφωνία θα πρέπει να περιλαμβάνει, κατάλληλα, τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές εταιρείες. Ελπίζει, ακόμη, ότι ο διάλογος για εργατικά, περιβαλλοντικά και καταναλωτικά θέματα θα ενθαρρύνει την υποστήριξη της ΕΕ και της κυβέρνησης των ΗΠΑ προς τις αρχές αυτές.

9.3. Πολιτική ανταγωνισμού

9.3.1. Στην ΤΕΡ αναφέρεται ότι αμφότερες οι πλευρές θα επιδιώξουν την περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας όσον αφορά την πολιτική ανταγωνισμού. Η ΕΕ και οι ΗΠΑ έχουν ήδη προσθέσει μία διάταξη «συμφωνίας κυριών» όσον αφορά τη διμερή συνεργασία μεταξύ τους στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού. Αυτή προβλέπει ότι, σε περίπτωση που το ένα μέρος θεωρεί ότι πρακτικές αθέμιτου ανταγωνισμού στην επικράτεια του άλλου μέρους θίγουν την αγορά του, μπορεί να ζητήσει από τις αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές του άλλου μέρους να λάβουν μέτρα εναντίον των εν λόγω πρακτικών.

9.3.2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επεδίωξε να περιλάβει την πολιτική ανταγωνισμού στο πρόγραμμα των πολυμερών διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ. Κατά τη Διυπουργική Διάσκεψη της Σιγκαπούρης του 1996, συστάθηκε μία ομάδα εργασίας για τη διεθνή πολιτική ανταγωνισμού στους κόλπους του ΠΟΕ, η οποία οφείλει να υποβάλει σχετική έκθεση στο τέλος του 1998. Στο πλαίσιο των εργασιών αυτής της ομάδας, η ΕΕ ζήτησε κατά κύριο λόγο τη θέσπιση, στο πλαίσιο της ΠΟΕ, πολυμερών αρχών που να διέπουν τον ανταγωνισμό. Οι ΗΠΑ υποστήριξαν ότι δεν είναι δυνατή ούτε απαραίτητη η υιοθέτηση πολυμερούς προσέγγισης και ότι μέσω της διμερούς συνεργασίας είναι δυνατόν να επιλυθούν όλα τα προβλήματα.

9.3.3. Μία συμφωνία για την πολιτική του ανταγωνισμού θα συνέβαλε στη δημιουργία ενός προτύπου για τις αναπτυσσόμενες χώρες και στην απάντηση στις κριτικές όσον αφορά την ισχύ ορισμένων πολυεθνικών, όπως αυτές για παράδειγμα που εμπορεύονται σπόρους.

9.3.4. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι οι εργασίες οι σχετικές με τις πολυμερείς αρχές για τον ανταγωνισμό θα πρέπει να συνεχισθούν στους κόλπους του ΠΟΕ. Οι εργασίες στους κόλπους του ΠΟΕ θα πρέπει να προωθηθούν εξ ίσου με εκείνες στο πλαίσιο των διμερών διαπραγματεύσεων μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ.

9.4. Δημόσιες συμβάσεις

9.4.1. Στην ΤΕΡ πραγματοποιείται γενική αναφορά στην ανάγκη «να αυξηθεί και να διευκολυνθεί η πρόσβαση στις αγορές δημόσιων συμβάσεων» (δηλαδή τις κυβερνητικές/κρατικές αγορές). Η αυξημένη πρόσβαση στις αγορές δημόσιων συμβάσεων των ΗΠΑ είναι σημαντική, εξαιτίας κυρίως μίας σειράς προγραμμάτων «buy US». Η πρόσβαση στις αγορές θα μπορούσε να διευκολυνθεί μέσω της ευρύτερης χρήσης της ηλεκτρονικής πληροφόρησης για τις προσκλήσεις υποβολής προσφορών, καθώς και της χρήσης ηλεκτρονικών διαδικασιών για την ίδια την υποβολή προσφορών.

9.4.2. Προς το παρόν, δεν υφίσταται πολυμερής συμφωνία για τις δημόσιες συμβάσεις, παρά μόνο μία συμφωνία βασιζόμενη σε μεγάλο βαθμό στη συμφωνία ΕΕ-ΗΠΑ, η οποία επετεύχθη το 1994 ως μέρος της διαδικασίας του Γύρου της Παράγοντας. Κατά συνέπεια, η διμερής πρόοδος σ' αυτό τον τομέα δεν έρχεται σε αντίθεση με οποιαδήποτε πολυμερή προσέγγιση. Εντούτοις, ένας από τους λόγους, για τους οποίους η Συμφωνία για τις Δημόσιες Συμβάσεις (GPA) του ΠΟΕ υπογράφηκε μόνο από περιορισμένο αριθμό χωρών, είναι η πολυπλοκότητά της και, κατά συνέπεια, το υψηλό κόστος που απαιτεί η εφαρμογή της σε σύγκριση με τα δυνητικά κέρδη των μικρότερων ή αναπτυσσόμενων χωρών μελών του ΠΟΕ. Ως εκ τούτου, η απλούστευση της GPA θα συνέβαλε στην ευρύτερη εφαρμογή της, χωρίς, εντούτοις, να επιβληθεί στις αναπτυσσόμενες χώρες.

9.4.3. Η ΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να συνεχίσει τις πιέσεις της για τη βελτιωμένη κάλυψη των δημόσιων συμβάσεων των ΗΠΑ, κυρίως στο επίπεδο των πολιτειών.

9.4.4. Η ΟΚΕ συνιστά στην ΕΕ και τις ΗΠΑ να χρησιμοποιήσουν τις διμερείς συνομιλίες για τις δημόσιες συμβάσεις, προκειμένου να εξετάσουν τον τρόπο με τον οποίο είναι δυνατόν να απλουστευθεί η υφιστάμενη πολυμερής συμφωνία, επιδιώκοντας τη συμμετοχή σ' αυτή περισσότερων χωρών.

10. Επέκταση του Διατλαντικού Διαλόγου

10.1. Στη δήλωση της ΤΕΡ περιλαμβάνεται, επίσης, αναφορά στην επιθυμία αμοιτέρων των πλευρών να προωθήσουν την ευρύτερη συμμετοχή στο Διατλαντικό Διάλογο. Αυτό αποτελεί στόχο, τον οποίο επισήμανε η ΟΚΕ, το 1996, στη γνωμοδότησή της για τις διατλαντικές σχέσεις. Ως εκ τούτου, χαιρετίζει αυτό τον ευρύ στόχο, αλλά παράλληλα εκφράζει την ανησυχία της επειδή δεν σημειώθηκε σημαντική πρόοδος σε ορισμένους τομείς. Αν και ο Διατλαντικός Επιχειρηματικός Διάλογος ήταν επιτυχής και επί του παρόντος περιλαμβάνει το Διάλογο Μικρών Επιχειρήσεων, άλλα μέρη του διαλόγου σημείωσαν ελάχιστη ή καθόλου πρόοδο.

10.2. Ο Διάλογος για Περιβαλλοντικά Θέματα πρόκειται να αρχίσει το προσεχές φθινόπωρο στη Βιέννη, στο πλαίσιο μίας υψηλού επιπέδου διάσκεψης, αλλά, δυστυχώς, ο Διάλογος για Καταναλωτικά Θέματα, ο οποίος αναμενόταν να αρχίσει το καλοκαίρι, χρειάστηκε να αναβληθεί. Καθώς η χρηματοδότηση αποτελεί θέμα ζωτικής σημασίας, είναι σημαντικό στους διαλόγους αυτούς να συμμετέχουν και ιδρύματα. Ο Διάλογος για Εργατικά Θέματα παρουσίασε περιορισμένη πρόοδο και παρά το γεγονός ότι, στο πλαίσιο του, πραγματοποιήθηκαν άτυπες συναντήσεις, θα πρέπει ακόμη να συνταχθεί πρόγραμμα εργασιών με συγκεκριμένα θέματα. Ο Διάλογος για Γεωργικά Θέματα είναι ακόμη ανεπίσημος. Η συμμετοχή υψηλόβαθμων εκπροσώπων των κυβερνήσεων στους διαλόγους θα συνέβαλε στην αναβάθμιση της εικόνας τους.

10.3. Ο Διάλογος για Θέματα Εκπαίδευσης και Κατάρτισης ήταν επιτυχής, με τη διοργάνωση μίας υψηλού επιπέδου διάσκεψης στο Ακρόν Ohio στις αρχές του 1998 για την κατάρτιση του εργατικού δυναμικού και ενός επακόλουθου συνεχιζόμενου σεμιναρίου στο Λονδίνο το Μάιο για την πρόσβαση στην απασχόληση των μειονεκτούντων ατόμων. Αναμένεται ότι οι εν λόγω διασκέψεις θα συμβάλουν στην ανάπτυξη μίας σειράς εταιρικών σχέσεων.

10.4. Πρόβλημα συνιστά η έλλειψη σύνδεσης μεταξύ των ανωτέρω διαλόγων. Ο Διατλαντικός Διάλογος για την Κοινωνία των πολιτών, ο οποίος θα μπορούσε να συμπεριλάβει όλα τα θέματα, έχει περιορισθεί σε ένα Διατλαντικό Διάλογο Δωρητών. Για παράδειγμα, η ιδέα, η προερχόμενη από τη διάσκεψη στο Ακρόν και από μία γνωμοδότηση της ΟΚΕ, για την καθιέρωση ενός διατλαντικού βραβείου για επιχειρήσεις, οι οποίες συμβάλουν στην κατάρτιση ή την απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων, πρόκειται να σημειώσει επιτυχία μόνο εάν υπάρξει συνεργασία με το Διάλογο για Επιχειρηματικά Θέματα. Η ΟΚΕ προτίθεται να ενθαρρύνει κάτι τέτοιο.

10.5. Ένα από τα θέματα στον τομέα των διαπροσωπικών σχέσεων, το οποίο δεν αντιμετωπίστηκε ακόμη, είναι αυτό των γραφειοκρατικών διαδικασιών με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι οι πολίτες που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν επίσκεψη στην άλλη όχθη του Ατλαντικού.

10.6. Η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της επειδή τα επιτεύγματα στο πλαίσιο του Διατλαντικού Διαλόγου για Επιχειρηματικά Θέματα (TABD) αναμένεται σύντομα να περιορισθούν εξαιτίας της έλλειψης συναίνεσης στις ΗΠΑ σχετικά με τα οφέλη από το διεθνές εμπόριο. Προκειμένου να αντιμετωπισθεί η κριτική που ασκείται από ορισμένους κύκλους εργατικών, περιβαλλοντικών και καταναλωτικών συμφερόντων, η ΟΚΕ συνιστά ο Διατλαντικός Διάλογος για Επιχειρηματικά Θέματα να έρθει σε μεγαλύτερη επαφή με τους εν λόγω κύκλους συμφερόντων. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί και μέσω μίας περισσότερο επίσημης κάλυψης του διατλαντικού οικονομικού και κοινωνικού διαλόγου. Ελπίζει, ακόμη, ότι οι επιχειρηματικοί κύκλοι των ΗΠΑ θα καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες για να πεισθεί η κοινή γνώμη των ΗΠΑ για τα πλεονεκτήματα της δέσμευσης σε διεθνές επίπεδο.

10.7. Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ θα επιθυμούσε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση κατά την εφαρμογή της ΤΕΡ στην ενίσχυση των διαπροσωπικών δεσμών. Αυτό σημαίνει την ενίσχυση και ενθάρρυνση των υφιστάμενων και προτεινόμενων διατλαντικών διαλόγων, καθώς και τη δημιουργία ενός βήματος επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ τους. Η ΟΚΕ προτείνει τη διοργάνωση ετήσιας συνάντησης, στην οποία θα λαμβάνουν μέρος όλοι οι εκπρόσωποι ομάδων οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων της ΕΕ που συμμετέχουν στους διατλαντικούς διαλόγους και εκπρόσωποι από θεσμικά όργανα της ΕΕ, προκειμένου να εξετάζεται η πρόοδος που σημειώθηκε και να συζητείται το πρόγραμμα εργασίας του επόμενου έτους. Αυτό θα βελτίωνε τη διαφάνεια, θα διευκόλυνε την υιοθέτηση κοινής στάσης εκ μέρους της ΕΕ και θα πρόσφερε τη βάση για ένα γενικευμένο διατλαντικό οικονομικό και κοινωνικό διάλογο, στη διοργάνωση του οποίου θα μπορούσε να συμβάλει η ΟΚΕ.

Σύνοψη/Συμπεράσματα

Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προσπάθειες της Επιτροπής για την ενίσχυση και την εμβάθυνση των σχέσεων ΕΕ-ΗΠΑ. Προτιμά

την περισσότερο περιορισμένη εμπορική ατζέντα που τέθηκε στο πλαίσιο της Διατλαντικής Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις) από τις ευρύτερες εμπορικές προτάσεις για τη Νέα Διατλαντική Αγορά.

Ωστόσο, η ΟΚΕ είναι απογοητευμένη από την επικέντρωση αποκλειστικά σε εμπορικά θέματα και από το γεγονός ότι οι εργατικοί, περιβαλλοντικοί και καταναλωτικοί κύκλοι παραμένουν αμέτοχοι στις εμπορικές συζητήσεις. Η ίδια απογοήτευση εκφράζεται και από τις οργανώσεις των εταίρων μας στις ΗΠΑ. Η ΟΚΕ θα επιθυμούσε την ανάληψη νέων προσπαθειών στους τομείς που προβάλλει στη γνωμοδότηση της 30ης Μαΐου 1996⁽¹⁾.

Κατά πρώτον, θα υπήρχε περισσότερη εμπιστοσύνη στην εμπορική συνεργασία ΕΕ-ΗΠΑ εάν αυτή ενισχυόταν από καρποφόρες συζητήσεις για τη δημιουργία σταθερών θέσεων εργασίας με την κατάλληλη κοινωνική προστασία. Εν πάση περιπτώσει, η δημιουργία θέσεων απασχόλησης αποτελεί μείζονα στόχο της ΤΕΡ.

Κατά δεύτερον, παρά τις εντατικές διαβουλεύσεις ΕΕ-ΗΠΑ για περιβαλλοντικά θέματα, δεν επετεύχθη συμφωνία για την ανάληψη επαρκούς δράσης ως απάντηση στην παγκόσμια προειδοποίηση που εκφράστηκε κατά τη Διάσκεψη του Κιότο το Νοέμβριο του 1997. Απαιτείται η ανάληψη νέων προσπαθειών για να βοηθηθούν οι ΗΠΑ να εξεύρουν μία αποδεκτή από τους εκλογείς τους μέθοδο για να ανταποκριθούν στις σχετικές σημαντικές διεθνείς υποχρεώσεις τους.

Κατά τρίτον, η ΟΚΕ αναμένει πρόοδο στον τομέα της υπερπόντιας βοήθειας, κατά προτίμηση κατόπιν διαβουλεύσεων και με την Ιαπωνία, προκειμένου να παραχωρηθεί η απαιτούμενη υψηλή πολιτική προτεραιότητα στις ανάγκες κυρίως της Αφρικής.

Κατά τέταρτον, οι νέοι διατλαντικοί διάλογοι πρέπει να είναι αυτοτροφοδοτούμενοι και υψηλού πολιτικού επιπέδου, έτσι ώστε να είναι σε θέση να προσφέρουν τη δική τους συμβολή στις εμπορικές σχέσεις ΕΕ-ΗΠΑ.

⁽¹⁾ CES 706/96 — ΕΕ C 212 της 22.7.1996.

Βρυξέλλες, 10 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την ίδρυση του Μέσου Προενταξιακών Διαρθρωτικών Πολιτικών (ΜΠΑΠ)»⁽¹⁾

(98/C 407/46)

Στις 4 Ιουνίου 1998 και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων, εμπορικής και αναπτυξιακής πολιτικής, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, συγκρότησε ομάδα μελέτης και όρισε εισηγητή τον κ. Kenneth Walker.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε τον κ. Walker γενικό εισηγητή και υιοθέτησε με 76 ψήφους υπέρ, 5 κατά και καμία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στο Πρόγραμμα Δράσης 2000, η Επιτροπή υπέβαλε μία δέση προτάσεων για την ενίσχυση της προενταξιακής στρατηγικής για όλες τις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ). Ο γενικός στόχος της στρατηγικής είναι να προσφέρει ένα συνεκτικό πρόγραμμα προετοιμασίας των εν λόγω χωρών για την ένταξή τους στην ΕΕ και

I. να συγκεντρώσει τις διάφορες μορφές των παρεχόμενων από την ΕΕ ενισχύσεων σε ένα ενιαίο πλαίσιο, τις εταιρικές σχέσεις για την προσχώρηση (ΕΣΠ)·

II. να εξοικειώσει τις υποψήφιες χώρες με τις πολιτικές και τις διαδικασίες της ΕΕ, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα συμμετοχής σε κοινοτικά προγράμματα.

1.2. Παράλληλα με το Πρόγραμμα Phare και τις ενισχύσεις για τη γεωργική ανάπτυξη, το Πρόγραμμα Δράσης 2000 προτείνει διαρθρωτικές ενισχύσεις για τις υποψήφιες χώρες ύψους περίπου 1 δισεκατ. ευρώ ετησίως για την περίοδο 2000-2006, δηλαδή 7 δισεκατ. ευρώ συνολικά. Οι ενισχύσεις αυτές έχουν ως κύριο στόχο την ευθυγράμμιση των υποψήφιων χωρών με τα πρότυπα υποδομών της Κοινότητας, ιδίως — κατ'αναλογία προς το Ταμείο Συνοχής — στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου το Δεκέμβριο 1997 ενέκρινε τις αρχές για τη δημιουργία του εν λόγω διαρθρωτικού μέσου. Λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η Επιτροπή προτείνει τώρα την έκδοση κανονισμού για το Μέσο Προενταξιακών Διαρθρωτικών Πολιτικών (ΜΠΑΠ). Ο κανονισμός αυτός βασίζεται στο άρθρο 235 της Συνθήκης.

1.2.1. Δεδομένου ότι οι στόχοι τους είναι παρόμοιοι, θεωρήθηκε ενδεδειγμένο να ακολουθήσει το ΜΠΑΠ κατά κανόνα την προσέγγιση του αναθεωρημένου Ταμείου Συνοχής. Αυτό θα παρέχει ενισχύσεις για:

I. περιβαλλοντικά μέτρα που δίνουν τη δυνατότητα στις δικαιούχες χώρες να συμμορφωθούν με το κοινοτικό κεκτημένο·

II. μέτρα μεταφορικών υποδομών που προωθούν τη διαρκή κινητικότητα, και ιδίως αυτά που συνιστούν έργα κοινού ενδιαφέροντος βάσει των κριτηρίων της απόφασης 1692/96/ΕΚ του Συμβουλίου για τα ΔΕΔ. Σ'αυτά περιλαμβάνεται η διασύνδεση και διαλειτουργικότητα των εθνικών δικτύων καθώς και με τα διευρωπαϊκά δίκτυα (ΔΕΔ), όπως η πρόσβαση στα δίκτυα αυτά.

1.2.2. Επιπλέον, μέτρα για αμοτέρους τους τομείς θα πρέπει να συμβάλουν, επίσης, στην επίτευξη των στόχων που περιλαμβάνονται στις ΕΣΠ.

1.2.3. Θα επιδιωχθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των μέτρων που σχετίζονται με το περιβάλλον και τις μεταφορικές υποδομές.

1.3. Το σχέδιο πρότασης προβλέπει μία ανά σχέδιο προσέγγιση με ελάχιστο κόστος σχεδίου τα 5 εκατ. Ecu. Το ποσοστό ενίσχυσης υπό το ΜΠΑΠ μπορεί να ανέλθει μέχρι το 85 % και θα δοθεί κατά τρόπο ώστε να ενθαρρύνεται η πραγματοποίηση επενδύσεων, και κυρίως η συγχρηματοδότηση εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα.

1.3.1. Οι διευθετήσεις για τη χρηματοδοτική διαχείριση και έλεγχο ανακλούν τις διατάξεις του τίτλου IX του Δημοσιονομικού Κανονισμού για τη χορήγηση εξωτερικών ενισχύσεων από την Κοινότητα. Τα σχέδια θα καλύπτονται από ένα Χρηματοδοτικό Μνημόνιο μεταξύ της Επιτροπής και της δικαιούχου χώρας, το οποίο θα περιλαμβάνει επίσης τις διατάξεις για τα συστήματα διαχείρισης και αξιολόγησης.

1.3.2. Όσον αφορά τις αναλήψεις υποχρεώσεων από τον προϋπολογισμό, η πρόταση ακολουθεί το σύστημα των ετήσιων δόσεων που εφαρμόζεται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής. Επειδή αυτό παρεκκλίνει από το Δημοσιονομικό Κανονισμό, θα απαιτηθεί η σύναψη μίας Διοργανικής Δημοσιονομικής Συμφωνίας.

1.4. Το ΜΠΑΠ θα υπόκειται στους όρους που προβλέπονται στον κανονισμό για τις ΕΣΠ και θα συντονίζεται με το Phare

⁽¹⁾ ΕΕ C 164 της 29.5.1998, σ. 4.

και την προενταξιακή γεωργική ενίσχυση, βάσει του κανονισμού για το συντονισμό της προενταξιακής ενίσχυσης.

2. Οι προτάσεις της Επιτροπής

2.1. Οι επιλέξιμες χώρες

2.1.1. Σύμφωνα με τους προσανατολισμούς του Προγράμματος Δράσης 2000 και με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου, θα χορηγηθεί στις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης η χρηματοδοτική ενίσχυση που προβλέπεται από τα διαρθρωτικά και προεπταξιακά μέσα. Οι χώρες αυτές, σύμφωνα με το άρθρο 1 του προτεινόμενου κανονισμού, είναι οι:

Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία.

2.2. Οι προτεραιότητες

2.2.1. Βάσει των προβλέψεων του Προγράμματος Δράσης 2000 και του συνολικού προτεινόμενου διαθέσιμου ποσού, η επιλογή των τομέων που θα καλύπτονται από το νέο μέσο πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική. Έχοντας υπόψη την προηγούμενη εμπειρία με τις απαιτήσεις υποδομών των νέων γερμανικών Länder από την άποψη αυτή, καθώς και τις γνώμες για τις υποψήφιες χώρες, η Επιτροπή προτείνει το νέο μέσο για να περιορίσει τη χρηματοδότηση σε έργα περιβάλλοντος και μεταφορών. Θα περιλαμβάνει μέτρα που θα εξασφαλίζουν την αποδοτική λειτουργία των έργων, όπως η κατάρτιση και η συντήρηση.

2.3. Το περιβάλλον

2.3.1. Όπως αναφέρεται στο Πρόγραμμα Δράσης 2000, οι υποψήφιες χώρες, στο σύνολό τους, αντιμετωπίζουν οξύτερα περιβαλλοντικά προβλήματα σε σύγκριση με τα σημερινά κράτη μέλη της ΕΕ, ιδίως από άποψη ρύπανσης των υδάτων και της ατμόσφαιρας και διαχείρισης των αποβλήτων.

2.3.2. Ο ποσοτικός προσδιορισμός της απαιτούμενης προσπάθειας είναι πολύπλοκος και δυσχερής, δεδομένης ιδίως της ανάγκης μιας σειράς παραδοχών που αφορούν, π.χ. την οικονομική ανάπτυξη, τους ρυθμούς κατανάλωσης και τη μελλοντική συμπεριφορά. Εντούτοις, οι καλύτερες διαθέσιμες προβλέψεις δείχνουν ότι οι συνολικές ανάγκες επενδύσεων για τη συμμόρφωση προς το περιβαλλοντικό κεκτημένο στις 10 υποψήφιες χώρες είναι της τάξης των 100 δισεκατ. ευρώ.

2.3.2.1. Το ποσό αυτό αφορά μόνο επενδύσεις για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κοινοτικού κεκτημένου σε σχέση με τις οδηγίες για το πόσιμο ύδωρ, την επεξεργασία των υγρών αποβλήτων, την ατμοσφαιρική ρύπανση και τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων. Οι εκτιμήσεις δεν καλύπτουν βελτιώσεις

του περιβάλλοντος οι οποίες, αν και θα μπορούσαν να αποτελούν προαπαιτούμενα για την οικονομική ανάπτυξη (όπως ο καθαρισμός μολυσμένων εκτάσεων), δεν υπόκεινται στην κοινοτική νομοθεσία και για τις οποίες δεν απαιτούνται επενδύσεις για τη συμμόρφωση στο κεκτημένο.

2.3.3. Θα απαιτηθούν συνεπώς μεγάλες προσπάθειες, συμπεριλαμβανομένης και μιας σημαντικής τεχνικής και οικονομικής συνδρομής εκ μέρους της ΕΕ, για να μπορέσουν οι εντασσόμενες χώρες να ευθυγραμμιστούν γρήγορα με το κοινοτικό περιβαλλοντικό κεκτημένο. Κατά συνέπεια, η βοήθεια στο πλαίσιο των ΜΠΑΠ θα επικεντρωθεί κυρίως στην ποιότητα των υδάτων και της ατμόσφαιρας, καθώς και στη διαχείριση των αποβλήτων. Θα προβλέψει επίσης τη λήψη περιβαλλοντικών μέτρων ώστε οι δικαιούχες χώρες να συμμορφωθούν προς τις απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας για το περιβάλλον και προς στους στόχους που περιλαμβάνονται στις ΕΣΠ.

2.4. Οι μεταφορές

2.4.1. Το Πρόγραμμα Δράσης 2000 τονίζει την επείγουσα ανάγκη ανάπτυξης και αναβάθμισης των μεταφορικών υποδομών στις υποψήφιες χώρες, καθώς και την ανάγκη να αντιμετωπισθεί η έλλειψη συνδέσεων μεταξύ των χωρών αυτών και της ΕΕ. Χωρίς παρόμοιες επενδύσεις, αναμένονται σοβαρά προβλήματα συμφόρησης της κυκλοφορίας που θα επηρεάσουν το σύνολο της κυκλοφορίας και των πολιτικών της Ένωσης. Για τις εν λόγω χώρες οι βελτιώσεις στις μεταφορικές υποδομές είναι ουσιώδες μέρος των στρατηγικών τους για την οικονομική ανάπτυξη, και συνεπώς της ικανότητάς τους να ανταπεξέλθουν στην πίεση του ανταγωνισμού και στις δυνάμεις της αγοράς στην ΕΕ. Η ανάπτυξη αποδοτικών μεταφορικών συστημάτων, είναι, ως εκ τούτου, ουσιώδες μέρος της προενταξιακής στρατηγικής. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να επιδιώκει την ισόρροπη ανάπτυξη πολύτροπων μεταφορικών υποδομών.

2.4.2. Το μελλοντικό αυτό δίκτυο θα περιλαμβάνει τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών της σημερινής Ένωσης, τα κατάλληλα τμήματα των εθνικών δικτύων των υποψηφίων χωρών και τις απαραίτητες συνδέσεις μεταξύ τους. Σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής, το εν δυνάμει κόστος των επενδύσεων για τη δημιουργία του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών της Ένωσης έχει εκτιμηθεί σε 50-90 δισεκατ. ευρώ σε διάστημα 15 ετών, μόνο για την αναβάθμιση αυτοκινητοδρόμων και σιδηροδρόμων στα πρότυπα των δυτικοευρωπαϊκών χωρών, ώστε να αντιμετωπίσουν την αναμενόμενη αύξηση της κυκλοφορίας, χωρίς να ληφθούν υπόψη νέες συνδέσεις.

2.4.3. Η παροχή του ΜΠΑΠ για τα μελλοντικά δίκτυα μεταφορών συνίσταται συνεπώς στην παροχή στήριξης για μέτρα μεταφορικών υποδομών που προωθούν τη διαρκή κινητικότητα, και ιδίως, αυτά που συνιστούν έργα κοινού ενδιαφέροντος βάσει των κριτηρίων της απόφασης 1692/96/ΕΚ του Συμβουλίου και αυτά που δίνουν τη δυνατότητα στις δικαιού-

χες χώρες να συμμορφωθούν προς τους στόχους των ΕΣΠ. Σ' αυτά περιλαμβάνεται η διασύνδεση και διαλειτουργικότητα των εθνικών δικτύων καθώς και με τα διευρωπαϊκά δίκτυα (ΔΕΔ), όπως και η πρόσβαση στα δίκτυα αυτά.

2.4.4. Για τον εντοπισμό των κατάλληλων έργων θα ληφθούν επίσης υπόψη τα αποτελέσματα των διεργασιών της εκτίμησης των αναγκών σε υποδομές μεταφορών (ΤΙΝΑ).

2.5. Η τεχνική βοήθεια

2.5.1. Ένα μικρό μέρος του προϋπολογισμού του ΜΠΑΠ δύναται επίσης να χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση παρασκευαστικών μελετών, καθώς και για δαπάνες τεχνικής βοήθειας. Θα πρέπει να θεσπισθεί ένας σαφής σύνδεσμος μεταξύ των υποστηριζόμενων μέτρων και των έργων που χρησιμοποιοούνται στα πλαίσια του ΜΠΑΠ. Ο βασικός ρόλος που καλείται να διαδραματίσει, από την άποψη αυτή, η τεχνική βοήθεια είναι να εξασφαλίσει την υψηλή ποιότητα των έργων, ιδίως όσον αφορά την αποτελεσματική διαχείριση και υλοποίηση.

2.5.1.1. Η συνολική δαπάνη που θα διατεθεί για το σκοπό αυτό με πρωτοβουλία της Επιτροπής δεν δύναται να υπερβεί το 2 % της συνολικής χρηματοδότησης στα πλαίσια του ΜΠΑΠ. Η χρηματοδοτική διευκόλυνση για τα μεγάλα έργα (LSIF) του Phare, η οποία στοχεύει κατά προτεραιότητα στην επέκταση των ΔΕΔ πέραν των συνόρων της ΕΕ και στα περιβαλλοντικά προβλήματα με διασυνοριακές επιπτώσεις που συνδέονται με την ένταξη των νέων κρατών μελών, θα χρησιμοποιηθεί επίσης για την προετοιμασία έργων που θα χρηματοδοτηθούν ενδεχομένως στα πλαίσια του ΜΠΑΠ.

2.5.2. Θα καταστεί δυνατό να εξασφαλισθεί η στενή συνεργασία μεταξύ του ΜΠΑΠ του Phare και των προενταξιακών ενισχύσεων για τη γεωργία, για να αποφευχθεί ιδίως οποιαδήποτε υπερβάλλουσα στο είδος των χρηματοδοτούμενων δράσεων. Η επιτροπή η οποία προβλέπεται στην πρόταση κανονισμού για το συντονισμό της συνδρομής στις υποψήφιες χώρες στα πλαίσια της προενταξιακής στρατηγικής⁽¹⁾ θα διαδραματίσει βασικό ρόλο από την άποψη αυτή.

2.5.3. Όπως κάθε προενταξιακή συνδρομή, το ΜΠΑΠ υπόκειται στους κανόνες της υπό όρους χορήγησης που καθορίζονται στον κανονισμό των ΕΣΠ.

2.6. Οι χρηματοδοτικές ρυθμίσεις

2.6.1. Κατ'αναλογία με το Ταμείο Συνοχής, η προσέγγιση του ΜΠΑΠ είναι η ανά έργο ή ομάδες έργων (καλούμενα μέτρα) που επίσης θα πρέπει να είναι επαρκούς κλίμακας ώστε να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος ή στη βελτίωση των δικτύων μεταφορικών υποδομών. Η εμπειρία από το Ταμείο Συνοχής, για να αποφευχθούν ιδίως οι δυσανάλογες διοικητικές επιβαρύνσεις, υποδηλώνει την ανάγκη τα έργα να έχουν ελάχιστο οικονομικό μέγεθος 5 εκατ. ευρώ. Το ελάχιστο αυτό μέγεθος θα πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τη μικρή έκταση ορισμένων υποψήφιων χωρών.

2.6.2. Η επιλογή και η έγκριση των έργων θα βασίζεται σε εθνικά προγράμματα μεταφορών και περιβάλλοντος που περιλαμβάνονται στο εθνικό πρόγραμμα υιοθέτησης του κοινωνικού κεκτημένου, που αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία της ΕΣΠ. Τα προγράμματα αυτά θα περιλαμβάνουν επίσης συγκεκριμένες στρατηγικές για το περιβάλλον και τις μεταφορές και θα αντιμετωπίζουν τις απαραίτητες διακρατικές τους διαστάσεις για την ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων. Ο κανονισμός προσδιορίζει επίσης τον αριθμό των κριτηρίων για την εξασφάλιση της υψηλής ποιότητας των έργων συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας μόχλευσης και του βαθμού ετοιμότητας των έργων.

2.6.3. Η ενδεικτική κατανομή των πόρων στα πλαίσια του ΜΠΑΠ στις δικαιούχες χώρες θα πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή βάσει των κριτηρίων του πληθυσμού, του κατά κεφαλή ΑΕΠ εκφραζόμενου σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (που αντικατοπτρίζει κατά τον πλέον ρεαλιστικό τρόπο την οικονομική ευημερία των εν λόγω χωρών) και της έκτασης.

2.6.3.1. Η κατανομή θα πραγματοποιηθεί βάσει ενός ανώτατου και κατώτατου ορίου, ώστε να προβλεφθεί ένας βαθμός χρηματοδοτικής ευελιξίας. Θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι αντίστοιχες ελλείψεις της κάθε χώρας σε υποδομές περιβάλλοντος και μεταφορών. Η κατανομή μπορεί να προσαρμόζεται αργότερα για να ληφθούν υπόψη οι επιδόσεις κάθε δικαιούχου χώρας ως προς την εφαρμογή των μέτρων ΜΠΑΠ κατά τα προηγούμενα έτη.

2.6.4. Εξάλλου, έχει σημασία το ΜΠΑΠ να έχει καταλυτικές στρατηγικές επιπτώσεις, όπου αυτό είναι δυνατό, επί των συνολικών επενδυτικών αναγκών, αντί να επιδοτεί ad hoc επενδύσεις. Το Πρόγραμμα Δράσης 2000 επιδιώκει επίσης αιξημένες πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις από τους πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων, χρησιμοποιώντας, περισσότερο άλλες μορφές συνδρομής από τις άμεσες επιχορηγήσεις. Ιδιαίτερα:

- I. οι λιγιστοί πόροι του δημόσιου τομέα θα πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα τη μόχλευση, ενεργοποιώντας ιδίως τη συγχρηματοδότηση από τον ιδιωτικό τομέα·
- II. η συνδρομή του ΜΠΑΠ δεν θα πρέπει να «παράγωνίζει» άλλες πιθανές πηγές χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών πόρων και των εσόδων που αποδίδουν τα έργα.

2.6.5. Η Επιτροπή θα επιδιώκει τη μεγιστοποίηση των πολλαπλασιαστικών επιπτώσεων του ΜΠΑΠ προωθώντας τη συχνότερη προσφυγή σε πόρους από δάνεια και χρηματοδότηση της ίδιας συμμετοχής και ιδίως από πόρους του ιδιωτικού τομέα. Η έμφαση στην αναζήτηση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης θα συμβάλει επίσης στην αποθάρρυνση της οποίας τάσης να αναμένεται πάντοτε υψηλό ποσοστό συνδρομής και δύναται επίσης να θεωρηθεί εξίσου σημαντική στη στήριξη των προσπάθειών που καταβάλλουν οι υποψήφιες χώρες για μετάβασή τους στην οικονομία της αγοράς.

⁽¹⁾ COM(98) 150 τελικό.

2.6.5.1. Συνεπώς, σκοπός είναι να διαφοροποιηθεί το ποσοστό κοινοτικής συνδρομής στα πλαίσια του ΜΠΑΠ ανάλογα με το είδος του έργου και τη χρηματοδοτική δέσμη. Το ποσοστό συνδρομής θα ανέρχεται έως 85 % της δημόσιας ή παρόμοιας δαπάνης, ενώ το ακριβές επίπεδο στήριξης θα λαμβάνει επίσης υπόψη:

I. το συνολικό Κοινοτικό ενδιαφέρον για την υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου·

II. την ικανότητα του έργου να αποδώσει έσοδα·

III. την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».

2.6.5.2. Η προσέγγιση αυτή παρέχει συνεπώς την ευελιξία να προβλέπεται χαμηλότερο ποσοστό συνδρομής για τα έργα που δύναται να χρηματοδοτηθούν με δάνειο, ενώ το ανώτατο όριο θα επιτρέπει στην Επιτροπή να διαμορφώνει το ποσοστό συνδρομής κατά περίπτωση.

2.6.6. Τα άρθρα του ΜΠΑΠ για τη χρηματοοικονομική διαχείριση αντικατοπτρίζουν τις διατάξεις του Τίτλου ΙΧ του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται για τον γενικό προϋπολογισμό του Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ο οποίος περιλαμβάνει λεπτομερείς δημοσιονομικούς κανόνες σχετικά με τις εξωτερικές ενισχύσεις. Επί της ουσίας, αυτό σημαίνει ότι τα έργα που εγκρίνονται από την Επιτροπή θα καλύπτονται από χρηματοδοτικό μνημόνιο που θα συντάσσεται από την Επιτροπή και τη δικαιούχο χώρα. Οι λεπτομέρειες των μηχανισμών πληρωμής των έργων, καθώς και των συστημάτων διαχείρισης αξιολόγησης και ελέγχου θα περιλαμβάνονται επίσης στο χρηματοδοτικό μνημόνιο. Οι εν λόγω μηχανισμοί και συστήματα θα είναι παρόμοιοι με εκείνους του Ταμείου Συνοχής, εφόσον επιτρέπεται από τον δημοσιονομικό κανονισμό.

2.6.6.1. Εντούτοις, όσον αφορά τις αναλήψεις υποχρεώσεων του προϋπολογισμού, στα πλαίσια του ΜΠΑΠ θα εφαρμοστεί ένα απλούστερο και αποτελεσματικότερο σύστημα που θα λειτουργεί επί τη βάση πολυετών έργων. Αντλώντας από την εμπειρία των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής, η αρχική ανάληψη υποχρεώσεων θα πραγματοποιείται όταν εγκρίνεται η απόφαση χορήγησης κοινοτικής συνδρομής από την Επιτροπή. Οι αναλήψεις υποχρεώσεων για τις επόμενες ετήσιες δόσεις θα πραγματοποιούνται κατά την έναρξη του κάθε οικονομικού έτους και το αργότερο μέχρι την 1η Απριλίου του εκάστοτε έτους.

2.6.6.2. Εφόσον βελτιώνει τη διαχείριση των πολυετών μέτρων, η εξαίρεση αυτή από τον δημοσιονομικό κανονισμό θα πρέπει να περιληφθεί στη διοργανική συμφωνία, όπου εγκρίνονται πιστώσεις του προϋπολογισμού για διάρκεια ενός οικονομικού έτους. Για να αποφευχθούν μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ του επιπέδου των αναλήψεων υποχρεώσεων και των πληρωμών και για να λειτουργεί ως κίνητρο για την αποτελεσματική χρήση των πόρων, η συνδρομή που χορηγείται σε ένα έργο, οι εργασίες του οποίου δεν έχουν αρχίσει εντός της συμβατικής περιόδου που αναφέρεται στο χρηματοδοτικό μνημόνιο, θα αποδεδμεύεται αυτομάτως.

2.6.6.3. Η προσέγγιση αυτή θα καταστήσει δυνατή τη συνεκτική συνολική εικόνα των ενεργειών που αναλαμβάνονται για κάθε έργο και θα διευκολύνει μέχρις ενός σημείου την αποκέντρωση, διασφαλίζοντας την αποτελεσματική διαχεί-

ριση, τον έλεγχο και την αξιολόγηση. Αυτό σημαίνει, ότι στο βαθμό που το επιτρέπει ο δημοσιονομικός κανονισμός και έχει συμφωνηθεί στα αντίστοιχα χρηματοδοτικά μνημόνια, η υλοποίηση των έργων είναι αρμοδιότητα των υποψήφιων χωρών, υπό την επίβλεψη της Επιτροπής. Από την 1η Ιανουαρίου 2002 οι υποψήφιες χώρες θα πρέπει να υιοθετήσουν στα απαιτούμενα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου. Εάν παρίσταται ανάγκη η προσφυγή σε εξωτερική βοήθεια είναι δυνατή μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2002.

2.7. Η παρακολούθηση και αξιολόγηση

2.7.1. Οι μηχανισμοί αξιολόγησης και παρακολούθησης για το ΜΠΑΠ θα τεθούν σε εφαρμογή από κοινού από την ενδιαφερόμενη υποψήφια χώρα και την Επιτροπή, μέσω διαδικασιών που θα καθοριστούν στα μεμονωμένα χρηματοδοτικά μνημόνια. Συγκεκριμένα, η παρακολούθηση θα πραγματοποιείται βάσει ποσοτικοποιημένων φυσικών και οικονομικών δεικτών σε σχέση με το συγκεκριμένο χαρακτήρα του εν λόγω έργου και τους στόχους του. Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης των έργων και μετά την ολοκλήρωσή τους, η αξιολόγηση θα υποτιμήσει κατά παρόμοιο τρόπο εάν οι αρχικοί στόχοι δύναται να επιτευχθούν ή έχουν επιτευχθεί. Η δυνατότητα αξιολόγησης εκ μέρους των φορέων υλοποίησης και παρακολούθησης θα ενισχυθεί στις χώρες αυτές, σύμφωνα με τις ανάγκες τους, μέσω της τεχνικής βοήθειας.

2.8. Η επιτροπή για την υποβολή της εφαρμογής

2.8.1. Για την εφαρμογή του κανονισμού του ΜΠΑΠ, η Επιτροπή θα υποβοηθηθεί στο έργο από συμβουλευτική επιτροπή στην οποία θα συμμετέχουν αντιπρόσωποι των κρατών μελών και η οποία θα προεδρεύεται από εκπρόσωπο της Επιτροπής. Η επιτροπή του ΜΠΑΠ θα γνωμοδοτεί για ζητήματα που θα παραπέμπονται σε αυτήν από την Επιτροπή, υποβάλλοντας τα σε ψηφοφορία όταν παρίσταται ανάγκη. Θα συμμετέχει επίσης η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων χωρίς δικαίωμα ψήφου.

2.9. Το χρονοδιάγραμμα

2.9.1. Η υιοθέτηση του σχεδίου κανονισμού του ΜΠΑΠ, καθώς και οι επακόλουθες διαπραγματεύσεις και διαβουλεύσεις στους κόλπους των λοιπών θεσμικών οργάνων της ΕΕ, θα ακολουθήσουν το γενικό χρονοδιάγραμμα για την έγκριση και των λοιπών προενταξιακών μέσων που προβλέπονται στο Πρόγραμμα Δράσης 2000.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Σύμφωνα με την προηγούμενη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της⁽¹⁾, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει ευρέως τις προτάσεις της Επιτροπής για την ενίσχυση της προενταξιακής στρατηγικής μέσω της διάθεσης στις ΧΚΑΕ ενός συνεκτικού προγράμματος,

⁽¹⁾ Ενισχύοντας την προενταξιακή στρατηγική — ΕΕ C 157 της 25.5.1998, σ. 58.

προκειμένου αυτές να προετοιμασθούν για την ένταξή τους στην ΕΕ.

3.1.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με το γενικό στόχο για τη συγκέντρωση των διαφόρων μορφών των παρεχόμενων από την ΕΕ ενισχύσεων σε ένα πλαίσιο, τις ΕΣΠ, και για την εξοικείωση των ΧΚΑΕ με τις πολιτικές και τις διαδικασίες, μεταξύ άλλων, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα συμμετοχής σε κοινοτικά προγράμματα.

3.1.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί ακόμη με την απόφαση για την επικέντρωση αυτής της ενίσχυσης σε μέτρα για το περιβάλλον και τις μεταφορικές υποδομές, σε συμφωνία με την προσέγγιση που υιοθετήθηκε για το μεταρρυθμισμένο Ταμείο Συνοχής.

3.1.3. Η ΟΚΕ πάντοτε τονίζει τη σημασία των περιβαλλοντικών θεμάτων και εκφράζει ανησυχία για τη γενική έλλειψη προσόδου στον τομέα αυτό. Σημειώνει ότι οι υποψήφιες χώρες αντιμετωπίζουν, εν συνόλω, οξύτερα προβλήματα από τα υφιστάμενη κράτη μέλη και υποστηρίζει ενθέρμως των επιλογών του περιβαλλοντικού κεκτημένου ως τομέα προτεραιότητας για τη συνδρομή του ΜΠΑΠ.

3.1.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί επίσης με την επιλογή των υποδομών στον τομέα των μεταφορών ως δεύτερης προτεραιότητας. Θεωρεί ουσιαστική τη δημιουργία συνεκτικού δικτύου από τον υφιστάμενο δαίδαλο των μεταφορικών συνδέσεων και την επίτευξη ασφαλών και ταχέων συνδέσεων μεταξύ των χωρών προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της Ενιαίας Αγοράς και η μεγιστοποίηση του δυναμικού του ευρωπαϊκού εμπορίου.

3.1.4.1. Όπως δήλωσε ο Επίτροπος κ. Kinnock, τα σύνορα δεν μπορούν να ανοίξουν κανονικά και τα αγαθά και οι άνθρωποι να κινούνται ελεύθερα, εάν δεν λειτουργούν αποτελεσματικά οι δρόμοι, οι σιδηροδρομοί, τα αεροδρόμια και τα λιμάνια της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Το σχέδιο δικτύου αποτελεί ένα πρώτο βήμα για την επίτευξη όλων αυτών.

3.2. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι σύμφωνα με τις ακριβέστερες διαθέσιμες εκτιμήσεις οι συνολικές επενδυτικές ανάγκες για τη συμμόρφωση με το κοινοτικό κεκτημένο στις δέκα ΧΚΑΕ ανέρχονται σε 100 δισεκατομμύρια ευρώ.

3.2.1. Η ΟΚΕ επισημαίνει ακόμη ότι οι απαιτούμενες επενδύσεις για τις μεταφορικές υποδομές εκτιμήθηκαν σε 50-90 δισεκατομμύρια ευρώ σε περίοδο 15 ετών και ότι αυτό αφορά αποκλειστικά τις δαπάνες για την αναβάθμιση των υφιστάμενων οδικών και σιδηροδρομικών υποδομών και την προσαρμογή τους προς τα ευρωπαϊκά πρότυπα και την αναμενόμενη αύξηση της κυκλοφορίας, χωρίς την πρόβλεψη οποιωνδήποτε νέων συνδέσεων.

3.2.2. Έναντι αυτού του συνολικού απαιτούμενου ποσού των 170 δισεκατ. ευρώ περίπου, προτείνεται η ΕΕ να παρέχει

ετήσια ενίσχυση 1 δισεκατ. ευρώ κατά την περίοδο 2000-2006 — δηλαδή συνολική ενίσχυση 7 δισεκατ. ευρώ ή ποσοστό 4 % επί των προβλεπόμενων επενδυτικών αναγκών.

3.2.2.1. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η προτεινόμενη χρηματοδότηση της διαρθρωτικής δράσης στο πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ και του Ταμείου Συνοχής, η οποία παρουσιάζει αύξηση για την περίοδο 2000-2006 σε σύγκριση με την περίοδο 1993-1999, κατανέμεται ως ακολούθως (σε δισεκατ. ευρώ):

	1993-1999	2000-2006
<i>Διαρθρωτικά Ταμεία:</i>		
— Περιφέρειες του Στόχου 1	119	140
— Περιφέρειες των λοιπών Στόχων	59	70
Σύνολο Διαρθρωτικών Ταμείων	178	210
<i>Σύνολο Διαρθρωτικών Ταμείων</i>	17	20
Σύνολο υφιστάμενων κρατών μελών	195	230
<i>Υποψήφιες χώρες:</i>		
— Πριν από την ένταξη	—	7
— Μετά από την ένταξη	—	38
Σύνολο υποψήφιων χωρών	—	45
Σύνολο	195	275

3.2.2.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να μελετηθεί η ανακατανομή του ποσού των 45 δισεκατ. ευρώ που διατίθεται στις υποψήφιες χώρες μεταξύ της προενταξιακής και της μετενταξιακής φάσης. Θα επιθυμούσε, εξάλλου, να τονίσει ότι θεωρείται απίθανη την ένταξη οποιασδήποτε υποψήφιας χώρας προτού προχωρήσει η περίοδος χρηματοδότησης, καθώς και ότι ο αριθμός των χωρών που θα ενταχθούν σε πρώτο στάδιο ενδέχεται να είναι περιορισμένος. Ως εκ τούτου, η περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας η μετενταξιακή χρηματοδότηση θα είναι διαθέσιμη θα είναι περιορισμένη και μόνο λίγες χώρες μπορεί να είναι επιλέξιμες να επωφεληθούν αυτής.

3.2.2.3. Υπό το φως αυτής της κατάστασης και ενόψει της επιθυμίας για τη συμμόρφωση των υποψήφιων χωρών προς το περιβαλλοντικό κεκτημένο και για την αναβάθμιση των μεταφορικών υποδομών τους το συντομότερο δυνατόν, η ΟΚΕ θα πρότεινε να χορηγηθεί το μεγαλύτερο μέρος των 45 δισεκατ. ευρώ κατά την προενταξιακή φάση· εάν υποθεθεί ότι το ποσοστό αυτό αυξανόταν σε 2,5 δισεκατ. ευρώ ετησίως ή 17,5 δισεκατ. ευρώ συνολικά, αυτό θα συνέβαλε στην κάλυψη του υφιστάμενου χάσματος μεταξύ της απαιτούμενης χρηματοδότησης κατά την προενταξιακή περίοδο και των διαθεσίμων κονδυλίων.

3.2.3. Πρόσθετοι χρηματοδοτικοί πόροι θα μπορούσαν να προέλθουν από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, την

Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, την Παγκόσμια Τράπεζα, τη δημόσια χρηματοδότηση στο εσωτερικό των ΧΚΑΕ και την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής βελτίωσης στο εσωτερικό κάθε υποψήφιας χώρας.

3.2.3.1. Ουσιαστική σημασία έχει και η διάθεση παράλληλων χρηματοδοτήσεων από τα επιμέρους κράτη μέλη.

3.2.3.2. Εντούτοις, φαίνεται πιθανόν ότι η συνολική χρηματοδότηση που θα προέλθει από τις ανωτέρω πηγές δεν θα επαρκέσει για την κάλυψη των συνολικών απαιτούμενων επενδύσεων, και κυρίως όσον αφορά τη συμμόρφωση προς το κοινοτικό κεκτημένο, και θα πρέπει να εξετασθεί κατά πόσο είναι δυνατόν να προσελκυσθεί επαρκής χρηματοδότηση από τον ιδιωτικό τομέα, προκειμένου να επιτευχθούν οι εν λόγω στόχοι εντός ενός αποδεκτού χρονικού διαστήματος.

3.2.3.3. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι, για την προσέλκυση του υψηλότερου δυνατού επιπέδου ιδιωτικής συγχρηματοδότησης, είναι χρήσιμη η ανάπτυξη μιας πρωτότυπης στρατηγικής βιομηχανικής σύμπραξης. Ειδικότερα, θα πρέπει να αποφευχθεί ο υπερβολικός προ-προγραμματισμός, προκειμένου να μην καταπνίγει η ιδιωτική πρωτοβουλία και να προετοιμασθεί το πεδίο για μία καινοτόμο προσέγγιση συνεργασίας ιδιωτικού-δημόσιου τομέα.

3.2.3.4. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να αυξηθούν οι νέες πηγές χρηματοδότησης π.χ. μέσω της θέσεως των τραπεζικών συστημάτων στις υποψήφιες χώρες σε υγιή βάση και της ενισχύσεως των χρηματοπιστωτικών ώστε να ελκύσουν εγχώριο και αλλοδαπό ιδιωτικό κεφάλαιο.

3.2.3.5. Η ΟΚΕ τονίζει επίσης ότι οι απαιτούμενες επενδύσεις δεν είναι μόνο χρηματοδοτικής φύσεως αλλά και τεχνολογικής. Πρέπει λοιπόν να καθοριστούν σταθερά δικαιώματα ιδιοκτησίας, να προβλεφθεί προστασία της βιομηχανικής πνευματικής ιδιοκτησίας και νομοθεσίας και πρακτικές στον τομέα του ανταγωνισμού που να αντιστοιχούν στα ευρωπαϊκά πρότυπα.

3.3. Ενόψει της πιθανής ανεπάρκειας διαθέσιμων κονδυλίων, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η συμβολή του ΜΠΑΠ θα πρέπει να επικεντρωθεί στα σχέδια και τα πεδία που προσφέρουν τη δυνατότητα πρόκλησης μεγαλύτερου αντίκτυπου και να μην διασκορπιστεί σε ευρύτατο φάσμα σχεδίων.

3.3.1. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την απόφαση να περιορισθεί η συμβολή του ΜΠΑΠ σε σχέδια ελάχιστου κόστους 5 εκατομμυρίων ευρώ.

3.3.2. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι στις εκτιμήσεις για την απαιτούμενη χρηματοδότηση των μεταφορικών υποδομών δεν περιλαμβάνονται νέες συνδέσεις και θα επιθυμούσε να επισημάνει ακόμη ότι, αν και η αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών θα αποφέρει ορισμένα οφέλη, ο αντίκτυπος επί της διακι-

νησης του εμπορίου τόσο στο εσωτερικό των ΧΚΑΕ όσο και μεταξύ των ΧΚΑΕ και των κρατών μελών της ΕΕ θα είναι περιορισμένος χωρίς την πρόβλεψη νέων συνδέσεων και οι θετικές συνέπειες για τις ΧΚΑΕ και τα τρέχοντα μέλη της ΕΕ θα είναι μειωμένες.

3.3.2.1. Η ύπαρξη αποτελεσματικών συστημάτων μεταφορών είναι ουσιώδης για την οικονομία της Ενώσεως και για τη διασφάλιση της λειτουργίας της βασικής αρχής της ΕΕ για την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών και ατόμων. Τα θέματα αυτά έχουν επίσης άμεση σχέση με την ανθρώπινη ασφάλεια και το περιβάλλον. Ελάχιστες υποψήφιες χώρες έθεσαν τις οδικές μεταφορές υψηλά στον κατάλογο προτεραιοτήτων τους παρόλο που σημειώθηκε σημαντική αύξηση των ιδιόκτητων αυτοκινήτων. Τα εθνικά κεφάλαια που διατίθενται για τις απαραίτητες βελτιώσεις των υποδομών προκειμένου να ανταποκριθούν στην επιπρόσθετες πιέσεις επί των συστημάτων μεταφορών είναι ανεπαρκή. Η ύπαρξη σύγχρονων διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών είναι ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης, τη βιώσιμη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και απασχόληση. Είναι απαραίτητα για τις υποψήφιες χώρες προκειμένου να αναπτύξουν ανταγωνιστικές οικονομίες που θα ανταποκριθούν στις απαιτήσεις και θα εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που προσφέρει η Ενιαία Αγορά.

3.3.3. Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η στρατηγική για την αναβάθμιση των μεταφορικών υποδομών στο εσωτερικό των ΧΚΑΕ πρέπει να ενισχυθεί μέσω της πρόβλεψης για την κατασκευή νέων συνδέσεων μεταξύ των ΧΚΑΕ και των κρατών μελών της ΕΕ. Επισημαίνει ότι η πρόσβαση στα ΔΕΔ αποτελεί μέρος του προγράμματος ΜΠΑΠ, αλλά οι δαπάνες γι' αυτή δεν έχουν ακόμη συμπεριληφθεί στις εκτιμήσεις για τις ανάγκες χρηματοδότησης. Δεδομένης της απογοητευτικής έλλειψης προόδου όσον αφορά τα υφιστάμενα σχέδια ΔΕΔ, εγείρεται το ερώτημα με ποιόν τρόπο θα χρηματοδοτηθούν οι εν λόγω συνδέσεις.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τη γνώμη της Επιτροπής ότι η συμμετοχή των λιγότερων πόρων του δημόσιου τομέα θα πρέπει να έχει τον αντίκτυπο μοχλού, και ειδικότερα όσον αφορά την προσέλκυση ιδιωτικής συγχρηματοδότησης, και ότι η συμβολή του ΜΠΑΠ δεν θα πρέπει να αντικαταστήσει άλλες πηγές χρηματοδότησης.

4.2. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση για τη διατήρηση ευκαμψίας όσον αφορά τα ποσοστά της ενίσχυσης, η οποία να εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα εναλλακτικής χρηματοδότησης, αν και επισημαίνει ότι τα ποσοστά ενίσχυσης μπορούν να ανέλθουν μέχρι το 85 %, ενώ παράλληλα υποστηρίζει ότι, λαμβανομένου υπόψη του σχετικά μικρού διαθέσιμου από το ΜΠΑΠ ποσού χρηματοδότησης, το εν λόγω ποσοστό θα πρέπει να θεωρηθεί ως ανώτατο όριο και να μην επιτραπεί να καταστεί κανόνας.

4.2.1. Για να βελτιστοποιηθεί η συνεργία θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη σύνδεση των σχεδίων του ΜΠΑΠ με καθιερωμένα σχέδια στις δικαιούχες χώρες ώστε να δημιουργηθεί καλύτερος συντονισμός με τους εθνικούς προϋπολογισμούς και να βελτιωθούν οι προοπτικές για χρηματοδοτήσεις από τον ιδιωτικό τομέα.

4.3. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πραγματιστική προσέγγιση της Επιτροπής για την επιλογή των σχεδίων με την εφαρμογή των κριτηρίων του γενικού κοινοτικού συμφέροντος κατά την υλοποίηση κάθε επιμέρους σχεδίου, της δυνατότητας του σχεδίου να αποφέρει έσοδα και της εφαρμογής της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».

4.4. Η ΟΚΕ τονίζει ότι η ενίσχυση που παρέχεται από το ΜΠΑΠ μπορεί να λάβει τη μορφή μη επιστρεψίμων επιδοτήσεων, επιστρεψίμων δανείων, δανειοληπτικών εγγυήσεων, επιδοτήσεων επιτοκίου, συμμετοχής σε κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου ή άλλων τύπων χρηματοοικονομικών διευθετήσεων. Επ' αυτού, διαφοροποιείται από το Ταμείο Συνοχής, το οποίο εκταμειώνει μη επιστρεψίμες άμεσες επιδοτήσεις. Η ΟΚΕ συμφωνεί μ' αυτή τη βάση, επειδή αυτή θα βελτιώσει την ευελιξία της επιχείρησης και θα επιτρέψει την κατά περίπτωση διάθεση κατάλληλης χρηματοδότησης, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων απαιτήσεων των σχεδίων. Ειδικότερα, τα επιστρεψίμα δάνεια ασκούν σημαντικό πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα, δεδομένου ότι όταν επιστρέφονται οι πόροι μπορούν να ανακυκλωθούν προς άλλα σχέδια.

4.4.1. Επίσης, η ΟΚΕ συμφωνεί με την πρόβλεψη να ζητείται η γνώμη της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων σχετικά με τον τύπο του χρηματοδοτικού πακέτου που αρμόζει καλύτερα σε κάθε σχέδιο.

4.5. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την πρόβλεψη να χορηγείται η χρηματοδότηση στις δικαιούχες χώρες βάσει του πληθυσμού, της έκτασης και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους, εκπνερασμένου σε αγοραστική δύναμη, και οι χώρες που έχουν το χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ να λαμβάνουν τη μεγαλύτερη ενίσχυση. Επίσης, συμφωνεί με την πρόβλεψη να λαμβάνονται υπόψη οι ελλείψεις κάθε χώρας σε περιβαλλοντικές και μεταφορικές υποδομές.

4.6. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή για την ανάγκη διασφάλισης ίδιας παρακολούθησης, αξιολόγησης και ελέγχου των σχεδίων. Τονίζει ότι τα απαιτούμενα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου θα πρέπει να έχουν εγκατασταθεί στις δικαιούχες χώρες μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2002 και συνιστά η προηγούμενη δημιουργία αυτών των μηχανισμών να αποτελεί προϋπό-

θεση για οποιαδήποτε χρηματοδότηση από το ΜΠΑΠ. Πιστεύει επίσης ότι η σύνολη λειτουργία και αποτελεσματικότητα του προγράμματος ΜΠΑΠ θα πρέπει να αναθεωρείται τακτικά.

4.7. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τη χρησιμοποίηση ενός απλούστερου και αποτελεσματικότερου συστήματος ανάληψης υποχρεώσεων από τον προϋπολογισμό και ειδικότερα την πρόβλεψη για την αυτόματη αποδέσμευση της χορηγούμενης ενίσχυσης σε περίπτωση που οι εργασίες υλοποίησης ενός σχεδίου δεν έχουν αρχίσει εντός της συγκεκριμένης χρηματοδοτικής περιόδου.

4.8. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι, στις περιπτώσεις που σχέδια του Phare για τη βιομηχανική ανασυγκρότηση και την αγροτική ανάπτυξη απαιτούν βελτιώσεις των μεταφορικών υποδομών, αυτές θα χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα Phare. Επισημαίνει, επίσης, ότι είναι δυνατόν να χορηγείται ενίσχυση από το ΜΠΑΠ για την πραγματοποίηση μελετών σκοπιμότητας, καθώς και τεχνική βοήθεια σε σχέδια που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα Phare. Η ΟΚΕ αποδέχεται αυτή τη λογική, αλλά θα επιθυμούσε να υπογραμμίσει την ανάγκη η εν λόγω αλληλεπικάλυψη να μην οδηγήσει σε συγχύσεις και επαναλήψεις όσον αφορά τη χρηματοδότηση μεταξύ των δύο προγραμμάτων.

4.9. Όσον αφορά την τεχνική βοήθεια, η ΟΚΕ συνιστά να δοθεί η δέουσα προσοχή στην ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων στις διοικητικές ικανότητες και στην εποικοδομητική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και άλλων εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών κατά τη διαδικασία μετάβασης.

5. Συμπέρασμα

5.1. Η ΟΚΕ εγκρίνει τις προτάσεις της Επιτροπής για ένα ΜΠΑΠ και συμφωνεί με την ανάγκη να έχει αυτό στρατηγικά καταλυτικό αντίκτυπο, αλλά ανησυχεί όσον αφορά την απόσταση μεταξύ της διατιθέμενης ενίσχυσης και του απαιτούμενου συνολικού ποσού χρηματοδότησης. Ως εκ τούτου, εκτιμά ότι το ποσό των 45 δισεκατ. ευρώ που διατίθεται στις υποψήφιες χώρες για την περίοδο 2000-2006 θα πρέπει να κατανεμηθεί κατά περισσότερο ομοιόμορφο τρόπο μεταξύ της προε-νταξιακής και της μετενταξιακής φάσης.

Βρυξέλλες, 10 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και όσον αφορά θέματα της αρμοδιότητάς της, των αποτελεσμάτων των διαπραγματεύσεων στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου για τον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών»

(98/C 407/47)

Στις 28 Ιουλίου 1998 και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο ζήτησε γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να αναθέσει στον κ. Robert Pelletier, που ορίστηκε γενικός εισηγητής, την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 69 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έλαβε γνώση του ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα υποβάλει στο Συμβούλιο πρόταση απόφασης σχετικά με τα τελικά αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) για τον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

1. Ιστορικό

1.1. Η ενδιάμεση συμφωνία της 28ης Ιουλίου 1995

Η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι, κατά την ίδρυση του ΠΟΕ το Δεκέμβριο του 1993, με τη λήξη του γύρου πολυμερών διαπραγματεύσεων, του καλούμενου «Γύρου της Ουρουγουάης», η τελική πράξη του οποίου υπεγράφη επισήμως στο Μαροκάκι στις 15 Απριλίου 1994, κατά την Υπουργική Διάσκεψη της GATT (Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου), υιοθετήθηκε η Γενική Συμφωνία για τις Συναλλαγές στον τομέα των Υπηρεσιών (GATS) και, παράλληλα, ορίστηκαν τα πλαίσια και οι προθεσμίες για τις διαπραγματεύσεις σχετικά με ορισμένους τομείς υπηρεσιών, μεταξύ των οποίων και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

Οι διαπραγματεύσεις για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες έπρεπε να ξεκινήσουν την 1η Ιανουαρίου 1995 και να ολοκληρωθούν μέσα σε προθεσμία έξι μηνών. Στην πραγματικότητα, έληξαν στις 28 Ιουλίου 1995, με μερική αποτυχία: οι Ηνωμένες Πολιτείες αρνήθηκαν να υπογράψουν, θεωρώντας ανεπαρκείς τις προσφορές που υπέβαλαν οι κυριότερες αναπτυσσόμενες χώρες (κυρίως της Νοτιο-Ανατολικής Ασίας και της Λατινικής Αμερικής). Μόνο χάρη στην πρωτοβουλία που έλαβε την τελευταία στιγμή η Ευρωπαϊκή Ένωση, κατέστη δυνατή η υιοθέτηση ενδιάμεσης συμφωνίας, με κύριο άξονα το δεύτερο πρωτόκολλο της Γενικής συμφωνίας για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών και με την αποχή των Ηνωμένων Πολιτειών.

Οι προσφορές και οι πίνακες εξαιρέσεων από τη ρήτρα MEK επισυνάφθηκαν στην εν λόγω συμφωνία ως παραρτήματα. Ως προθεσμία για την εφαρμογή τους, ορίστηκε η 1η Νοεμβρίου 1997. Από την ημερομηνία αυτή και για 60 ημέρες, τα μέλη της συμφωνίας μπορούσαν να τροποποιήσουν ή να αποσύρουν το σύνολο ή μέρος της προσφοράς τους ή/και να υποβάλουν νέες αιτήσεις εξαιρέσεων από τη ρήτρα MEK. Προβλεπόταν επίσης ότι, μέσα στο δεύτερο εξάμηνο του 1997, θα άνοιγε νέα περίοδος διαπραγματεύσεων, προκειμένου να επιτευχθεί οριστική συμφωνία.

1.2. Οι διαπραγματεύσεις του δεύτερου εξαμήνου του 1997

Η ΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία των διαπραγματεύσεων που ξεκίνησαν κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1997 και κατέληξαν σε νέα συμφωνία, στις 12 Δεκεμβρίου 1997. Το πέμπτο αυτό πρωτόκολλο που επισυνάπτεται στη Γενική Συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών, υπεγράφη από 102 χώρες, μεταξύ των οποίων 70 χώρες⁽¹⁾ (στις οποίες περιλαμβάνονται οι δεκαπέντε χώρες της ΕΕ που υποβάλλουν κοινό πίνακα) υπέβαλαν νέα προσφορά και 32 χώρες διατήρησαν την προσφορά που είχαν υποβάλει το 1995.

2. Η συμφωνία της 12ης Δεκεμβρίου 1997

2.1. Έναρξη ισχύος

Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η συμφωνία πρέπει να τεθεί σε ισχύ την 1η Μαρτίου 1999, αφού οι υπογράφουσες χώρες θα έχουν αποδεχθεί, είτε με υπογραφή είτε με επικύρωση, πριν από τις 29 Ιανουαρίου 1999, το «πέμπτο πρωτόκολλο» της GATS (Γενική Συμφωνία για τις Συναλλαγές στον τομέα των Υπηρεσιών). Εάν, στις 30 Ιανουαρίου 1999, δεν έχουν αποδεχθεί το πέμπτο πρωτόκολλο όλες οι ενδιαφερόμενες χώρες, τα μέλη που θα το έχουν αποδεχθεί εγκαίρως μπορούν να αποφασίσουν είτε να τεθεί σε ισχύ, είτε να παραταθεί η προθεσμία για την αποδοχή, είτε να μην τεθεί σε ισχύ. Στη συνέχεια, μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από την 1η Μαρτίου 1999, θα πρέπει να ληφθεί απόφαση για την τροποποίηση του «πέμπτου πρωτοκόλλου» από τις χώρες που θα το έχουν επικυρώσει, στην

⁽¹⁾ Αυστραλία, Αίγυπτος, Βενεζουέλα, Βολιβία, Βουλγαρία, Βραζιλία, Γκάνα, Δομινικανή Δημοκρατία, Ελβετία, Ελ Σαλβαδόρ, Ευρωπαϊκές Κοινότητες και τα κράτη μέλη τους, Ηνωμένες Πολιτείες, Ιαπωνία, Ιαμαϊκή, Ινδία, Ινδονησία, Ισημερινός, Ισλανδία, Ισραήλ, Καναδάς, Κένια, Κολομβία, Κορέα, Κόστα Ρίκα, Κουβέιτ, Κύπρος, Μακάο, Μάλτα, Μαλαισία, Μαυρίκιος, Μεξικό, Μπαχρέιν, Νέα Ζηλανδία, Νιγηρία, Νικαράγουα, Νότιος Αφρική, Νορβηγία, Ονδούρα, Ουγγαρία, Ουρουγουάη, Πακιστάν, Περού, Πολωνία, Ρουμανία, Σενεγάλη, Σιγκαπούρη, Σλοβακική Δημοκρατία, Σλοβενία, Σρι Λάνκα, Ταϊλάνδη, Τουρκία, Τσεχική Δημοκρατία, Τυνησία, Φιλιππίνες, Χιλή, Χονγκ Κονγκ (Κίνα).

περίπτωση όπου ορισμένα μέλη που έχουν υπογράψει τη συμφωνία δεν θα μπορούν να τηρήσουν τη διαδικασία.

Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι, μετά από την τεχνική επαλήθευση, οι πίνακες αναλήψεων υποχρεώσεων της κάθε χώρας, που έπρεπε να επισυναφθούν στο πέμπτο πρωτόκολλο, εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών του ΠΟΕ στις 26 Φεβρουαρίου 1998.

2.2. Συνολική αξιολόγηση της συμφωνίας

Η ΟΚΕ αναγνωρίζει την πρόοδο που πραγματοποιείται με τη συμφωνία αυτή. Η συμφωνία καλύπτει το 95 % της παγκόσμιας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και το μεγαλύτερο ποσοστό της έγκειται στο ότι δίνει τόρμα στη μεταβατική κατάσταση που ίσχυε από τον Ιούλιο του 1995, που δεν ήταν καθόλου ικανοποιητική: η απόφαση που είχαν λάβει τότε οι Ηνωμένες Πολιτείες να μην ενταχθούν στην ενδιάμεση συμφωνία σήμαινε στην πράξη ότι ο κυριότερος παράγων της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής αγοράς αρνούνταν τη λογική μιας πολυμερούς συμφωνίας που να στηρίζεται στη βασική αρχή της «ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους», δηλαδή στην αυτόματη επέκταση στο σύνολο των υπογραφόντων κρατών οιοδήποτε μέτρον που θα συμφωνείται εις όφελος ενός από τα εν λόγω κράτη.

Όσο ατελής κι αν είναι ο χαρακτήρας των προσφορών που υπέβαλαν ορισμένα κράτη μέλη του ΠΟΕ, η συμφωνία που συνήφθη το Δεκέμβριο του 1997 στηρίζεται στην τήρηση των αρχών της μη-διάκρισης, της εθνικής μεταχείρισης και της ρήτηρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους. Υποβάλλει το σύνολο του τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (τράπεζες, ασφάλειες, υπηρεσίες επενδύσεων) στους πολυεθνικούς κανόνες και την πειθαρχία της GATS και είναι σημαντική για δύο λόγους:

- Η ισχύς της συμφωνίας αυτής δεν έχει περιορισμένη διάρκεια, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, όπως και άλλοι οικονομικοί κλάδοι που καλύπτονται ήδη από τον ΠΟΕ, έχουν εισέλθει πλέον σε φάση διαρκούς εξέτασης από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Επί πλέον, καμία από τις μεγάλες χώρες δεν υπέβαλε, μαζί με την προσφορά της, αίτηση γενικής εξαίρεσης από την αρχή της μεταχείρισης του μάλλον ευνοούμενου κράτους. Τέλος, το καθένα από τα κράτη που υπογράφουν θα έχει τη δυνατότητα προσφυγής στο όργανο επίλυσης των διαφορών του ΠΟΕ, εάν φρονεί ότι ένα άλλο κράτος μέλος του ΠΟΕ δεν τηρεί τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει βάσει της συμφωνίας αυτής.
- Σε σύγκριση με την κατάσταση που επικρατούσε το 1995, η πλειονότητα των προσφορών που υπέβαλαν οι κυριότερες οικονομικώς αναδυόμενες χώρες δηλώνουν μια σαφή βελτίωση των δεσμεύσεών τους για απελευθέρωση της αγοράς.

3. Γενικές παρατηρήσεις

Η ΟΚΕ, εκτιμώντας τα τρία σημεία που αναπτύσσονται στη συνέχεια, υποδέχεται ευνοϊκά την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου.

3.1. Άποψη των τραπεζικών κύκλων

Η τραπεζική ομοσπονδία της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει παρέμβει επανειλημμένως υπέρ της οριστικής σύναψης μιας συμφω-

νίας που να περιλαμβάνει ουσιαστικές δεσμεύσεις από όσο το δυνατόν περισσότερα μέρη και έχει διατηρήσει ιδιαίτερα καλές σχέσεις με τους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.2. Επίδραση επί της στρατηγικής των τραπεζών

Για τις τράπεζες, όπως και για το σύνολο των χρηματοπιστωτικών φορέων, η απελευθέρωση των αγορών σε παγκόσμιο επίπεδο αποτελεί πρωταρχικό στοιχείο της στρατηγικής τους, τόσο για να τελειοποιήσουν την ποιότητα των υπηρεσιών που οφείλουν στους πελάτες τους, οι οποίοι επίσης διεθνοποιούν τις δραστηριότητές τους υπό την πίεση των δυνάμεων της αγοράς, όσο και για να αναπτύξουν τις δικές τους δραστηριότητες σε νέο έδαφος, με εγγύηση τη διαφάνεια των ρυθμίσεων και τη βεβαιότητα ότι το σύνολο των τραπεζών και χρηματοπιστωτικών φορέων υπάγονται στους ίδιους προληπτικούς και ρυθμιστικούς κανόνες.

3.2.1. Η παγκοσμιοποίηση των αγορών

Η παγκοσμιοποίηση των οικονομιών, είτε πρόκειται για καλό είτε για κακό, είτε τη θελήσαμε είτε την υφιστάμεθα, αποτελεί πλέον γεγονός. Οι επιχειρήσεις, μεγάλες, μεσαίες ή μικρές, συχνά καταπιέζονται στα πλαίσια των εθνικών αγορών και πρέπει να διαβούν το κατώφλι της διεθνοποίησης. Το φαινόμενο αυτό θα ενταθεί, ασφαλώς, με την καθιέρωση της ενιαίας νομισματικής αγοράς.

Οι τράπεζες έχουν την ευθύνη να ακολουθήσουν τις ανάγκες των πελατών τους. Εάν είναι γεγονός ότι η διεθνοποίηση των μεγάλων επιχειρήσεων έχει ήδη πραγματοποιηθεί, είναι σαφές ότι είναι πλέον αναπόφευκτο ένα δεύτερο κύμα διεθνοποιήσεων που θ' αφορά τις μεσαίες επιχειρήσεις. Η εσωτερική αγορά των εκβιομηχανισμένων χωρών περιορίζεται, υπό τη διπλή επήρεια της υπερπαραγωγής και της ικανοποίησης της ζήτησης. Η κατάκτηση νέων οριζόντων είναι αναπόφευκτη για το σύνολο του παραγωγικού τομέα. Οι τράπεζες, επομένως, οφείλουν να παγκοσμιοποιήσουν τα δίκτυα παρέμβασής τους ώστε να προσφέρουν μια κλίμακα υπηρεσιών πολύ ευρύτερη από γεωγραφική άποψη.

3.2.2. Η διαφάνεια

Η καθιέρωση ομοίμορφων, κατανοητών και μόνιμων κανόνων θα τονώσει τη δραστηριότητα των δανειστών κεφαλαίων και θα δώσει την ευκαιρία στις τράπεζες να αυξήσουν τη συμβολή τους στη χρηματοδότηση του αναπτυσσόμενου κόσμου, σε κλίμα εμπιστοσύνης και καλύτερης γνώσης των σχετικών κινδύνων. Με την αυξημένη διεθνοποίηση των δραστηριοτήτων τους και των χρηματοδοτήσεών τους, οι τράπεζες των ανεπτυγμένων χωρών θα επιτύχουν την εξεύρεση συμπληρωματικών εσόδων, που δεν τους τα προσφέρουν πλέον πάντοτε οι εγχώριες αγορές τους.

Μια νέα παγκόσμια ισορροπία μεταξύ προμηθευτών κεφαλαίων και δανειστών, που θα στηρίζεται σε καθολικά παραδεγμένους τραπεζικούς κανόνες, θα οδηγήσει στην αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής και νομισματικής ρευστότητας, που αποτελεί εγγύηση για τη σταθερότητα των σχέσεων μεταξύ των κρατών.

3.2.3. Η αρχή της μη-διάκρισης

Η αποδοχή και η εφαρμογή της βασικής αρχής της GATT (της ρήτηρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους), εξασφαλίζοντας ισότιμους όρους για όλους τους εταίρους με τη δέσμευση ότι δεν θα δημιουργούνται διακρίσεις μεταξύ των συμβαλλομένων, όποια κι αν είναι η καταγωγή τους ή η εθνικότητά τους, υποχρεώνει, εκ των πραγμάτων, τα κράτη να καταργήσουν τα προνόμια που έχουν τη φυσική τάση να χορηγούν στους πολίτες τους.

Οι συμφωνίες που υπεγράφησαν στη Γενεύη τον περασμένο Δεκέμβριο αποτελούν σημαντική πρόοδο στον τομέα αυτό.

3.3. Βιώσιμη αύξηση των ροών κεφαλαίων προς τις χώρες με αναδυόμενη οικονομία ή με χαμηλή ανάπτυξη

Η βιώσιμη αύξηση των ροών κεφαλαίων προς τις οικονομικώς αναδυόμενες χώρες ή με χαμηλή ανάπτυξη θα πρέπει να συνεχίσει να βελτιώνει την ανάπτυξή τους. Θα πρέπει επίσης να διευκολύνει την εξυγίανση των οικονομιών αυτών και να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών προς τα ασιατικά έθνη που επλήγησαν από την κρίση (π.χ. Νότια Κορέα, Ταϊλάνδη, Ινδονησία).

4. Το άνοιγμα των αγορών στον ανταγωνισμό στον τομέα των ασφαλειών

4.1. Ο κλάδος των ασφαλειών στην Ευρώπη πιστεύει, όπως και ο τραπεζικός κλάδος, ότι η συμφωνία που προέκυψε από τις διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ αποτελεί σημαντική επιτυχία για την ΕΕ και για τους ευρωπαίους ασφαλιστές.

4.2. Το 5ο πρωτόκολλο που διαπραγματεύτηκαν τα κράτη μέλη του ΠΟΕ και οι δεσμεύσεις που έλαβε η Επιτροπή μέσω της προσφοράς που κατέθεσε δεν δημιουργούν προβλήματα για την ευρωπαϊκή αγορά των ασφαλειών.

4.3. Ο κλάδος των ασφαλειών υπογραμμίζει ότι, αντίθετα με την ενδιάμεση συμφωνία που συνήφθη τον Ιούλιο του 1995 με πρωτοβουλία της ΕΕ, η συμφωνία της 12ης Δεκεμβρίου 1995 είναι οριστική και δεν περιλαμβάνει καμιά εξαίρεση από την αρχή της μεταχείρισης του μάλλον ευνοούμενου κράτους.

4.4. Η συμφωνία θέτει τέρμα σε μια κατάσταση που ήταν ιδιαίτερα επιζήμια για την ομαλή λειτουργία του συστήματος των πολυμερών συναλλαγών και για τα συμφέροντα του

ευρωπαϊκού κλάδου των χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών, λόγω της απόφασης που είχαν λάβει οι Ηνωμένες Πολιτείες τον Ιούνιο του 1995 να διατηρήσουν την εξαίρεσή τους από τη ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους και να διαπραγματεύονται διμερείς συμφωνίες ελευθέρωσης των αγορών.

4.5. Στον τομέα των ασφαλειών, η συμφωνία αυτή περιλαμβάνει μια σημαντική βελτίωση, και ποσοτική και ποιοτική, των προσφορών που υπέβαλαν οι οικονομικώς αναδυόμενες χώρες της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής, της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής.

4.6. Σύμφωνα με τους όρους των περισσότερων από τις 60 προσφορές που κατατέθηκαν, θα καταστεί δυνατή η κατοχή πλειοψηφικής συμμετοχής στην αλλοδαπή, η δημιουργία υποκαταστημάτων, η απολαβή της ίδιας μεταχείρισης με τους εγχώριους ασφαλιστές και η χωρίς περιορισμούς πραγματοποίηση διασυννομιών ασφαλιστικών πράξεων, είτε για ασφάλιση μεταφορής είτε για αντασφάλιση.

4.7. Είναι σημαντικό να υπενθυμισθεί ότι η Ιαπωνία δέχθηκε να περιλάβει στην προσφορά της, με τη μορφή πρόσθετων δεσμεύσεων, το σύνολο της διμερούς συμφωνίας που είχε συνάψει με τις Ηνωμένες Πολιτείες το Δεκέμβριο του 1996 για τον τομέα των ασφαλειών.

5. Συμπέρασμα

Η ΟΚΕ φρονεί ότι η συμφωνία που υπεγράφη στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου τον περασμένο Δεκέμβριο αποτελεί ένα μεγάλο βήμα προς την απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών και στηρίζει τη σύσταση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο για την έγκριση του κειμένου του πέμπτου πρωτοκόλλου εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ως προς τα θέματα της αρμοδιότητάς της.

Εντούτοις, πρέπει ακόμη να πραγματοποιηθεί μεγάλη πρόοδος: δύο από τις μεγαλύτερες αγορές του πλανήτη, η Κίνα και η Ρωσία, βρίσκονται ακόμη εκτός των συμφωνιών. Επί πλέον, η ποιότητα των αναληφθεισών δεσμεύσεων παρουσιάζει μεγάλες ανισότητες ανάλογα με τις χώρες. Θα πρέπει να συνεχισθούν οι διαπραγματεύσεις για τη βελτίωση της συμφωνίας, την καταπολέμηση, ει δυνατόν, των ρυθμιστικών συστημάτων που περιορίζουν τον ανταγωνισμό και την κατάληξη στην πραγματική εξάλειψη των εμποδίων. Θα πρέπει επίσης να υπάρξει μέριμνα ώστε, στα πλαίσια των νέων διαπραγματεύσεων, να εξετασθούν επίσης τα ζητήματα της επίβλεψης και του ελέγχου.

Βρυξέλλες, 10 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Απασχόληση και ευρώ»

(98/C 407/48)

Στις 27 Ιανουαρίου 1998 και βάσει του άρθρου 23 παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού, η ΟΚΕ αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα: «Απασχόληση και ευρώ»

Το τμήμα οικονομικών, δημοσιονομικών και νομισματικών υποθέσεων που επιφορτίστηκε με την προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 14 Ιουλίου 1998. Εισηγητής ήταν ο κ. Geuenich.

Κατά τη 357η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), η ΟΚΕ υιοθέτησε με 115 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 5 αποχές την εξής γνωμοδότηση.

ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΤΥΧΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ**1. Εισαγωγή**

1.1. Προκειμένου να αξιολογηθούν οι επιπτώσεις της ONE στην απασχόληση, είναι σημαντικό να πραγματοποιηθεί η διάκριση μεταξύ βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων. Ειδικότερα, η κύρια προσπάθεια ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών να μειώσουν το δημόσιο χρέος προκειμένου να τηρηθεί το κριτήριο του 3 %, έχει περιορίσει την ευρωπαϊκή οικονομική ανάπτυξη σε ορισμένα κράτη κατά τα τελευταία έτη. Αντίστοιχα, οι εξελίξεις στον τομέα της απασχόλησης δεν είναι ικανοποιητικές. Αυτές οι αρνητικές βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις στην ανάπτυξη, μπορεί να επισκιάσουν την έναρξη της ONE.

1.2. Η λόγω των ανωτέρω επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία οξύνθηκε από τη μείωση των φορολογικών εσόδων και την αύξηση των κοινωνικών δαπανών, επιβάρυναν τους κρατικούς προϋπολογισμούς, γεγονός που κατά κανόνα οδηγεί σε υψηλότερα ελλείμματα. Από την άποψη αυτή, τα νομισματικά και τα δημοσιονομικά κριτήρια συγκρούονται. Προκειμένου η δημοσιονομική πολιτική να επιτύχει τους στόχους που έθεσε όσον αφορά τα ελλείμματα, είναι απαραίτητο να θέσει τροχοπέδη στις συγκυριακές εξελίξεις, γεγονός που θα είχε σημαντικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Οι δημοσιονομικοί περιορισμοί ενδέχεται να μειωθούν μετά την έναρξη της ONE.

1.3. Επίσης, διάφορες βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις ενδέχεται να σημειωθούν από τον καθορισμό της τιμής μετατροπής σε ευρώ. Οι επιπτώσεις θα είναι μάλλον ουδέτερες από άποψη ανταγωνισμού. Ωστόσο, οι βραχυπρόθεσμες κερδοσκοπίες στις τιμές συναλλάγματος ενδέχεται να θέσουν εμπόδια σε αυτήν την ουδετερότητα, αν και επί του παρόντος δεν διαφαίνεται κάτι τέτοιο. Σοβαρότερες ενδέχεται να είναι οι επιπτώσεις της παρούσας μεταβολής των πραγματικών συναλλαγματικών τιμών από ουσιαστικά σταθερές τιμές στο εσωτερικό της ΕΕ. Για παράδειγμα, η ΟΔ της Γερμανίας βελτίωσε πρόσφατα την ανταγωνιστική της θέση εις βάρος των κοινοτικών εταίρων της, μέσω της μείωσης του κατά μονάδα μισθολογικού κόστους. Ωστόσο, αναμένεται ότι οι συναλλαγματικές τιμές δεν θα διορθωθούν μέχρι την έναρξη της ONE τον Ιανουάριο 1999. Οι συμμετέχουσες χώρες θα αντιμετωπίσουν διαφορετικές συνθήκες εκκίνησης όσον αφορά την ανταγωνιστικότητά τους. Συνεπώς, θα απαιτηθεί ένα χρονικό διάστημα προκειμένου να σταματήσουν οι εν λόγω επιπτώσεις.

1.4. Οι πολιτικές για τις αμοιβές και την αγορά εργασίας αποτελούν κατά παράδοση αντικείμενο τριμερούς διαχείρισης. Η κεντρική τράπεζα του κάθε κράτους μέλους είναι η κυρίως αρμόδια για τη νομισματική πολιτική, τις τιμές του ξένου συναλλάγματος και τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια. Το κοινοβούλιο και η κυβέρνηση είναι αρμόδια για τη φορολογική πολιτική, την εκπαίδευση και το κοινωνικό σύστημα. Οι αμοιβές και οι μισθοί αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τους εργαζόμενους και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

1.5. Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της ONE στην ανάπτυξη και την απασχόληση εξαρτώνται από τον προσανατολισμό και το συντονισμό των μισθολογικών, νομισματικών και δημοσιονομικών πολιτικών στην Ευρώπη. Το γεγονός αυτό θα καθορίσει εάν τα πλεονεκτήματα της ONE που μπορεί να προκύψουν από τη μείωση του κόστους των συναλλαγών, του έντονου ανταγωνισμού, καλύτερης διαφάνειας τιμών για τον καταναλωτή δεν θα αντισταθμισθούν από πρόσθετους κινδύνους που συνίστανται στην λόγω κλυδωνισμών μείωση της δυνατότητας προσαρμογής του διευρυνμένου νομισματικού χώρου.

1.6. Από την ανάλυση εξαιρούνται όλες οι επιπτώσεις που αφορούν την ενιαία αγορά και την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων και κεφαλαίων. Στους τομείς αυτούς ενδέχεται και αναμένεται να σημειωθεί αύξηση των ενδοευρωπαϊκών συναλλαγών, των άμεσων επενδύσεων από την αλλοδαπή και των μεταναστευτικών ρευμάτων. Στην παρούσα γνωμοδότηση εξετάζονται μόνο οι επιπτώσεις στην κατάσταση της απασχόλησης, οι οποίες οφείλονται στην εισαγωγή του ευρώ.

2. Γενικές παρατηρήσεις**2.1. Εξελίξεις όσον αφορά τους μισθούς και σύγκληση ενόψει της νομισματικής ένωσης**

2.1.1. Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής οικονομικής σύγκλησης, διαπιστώθηκε από τα μέσα της δεκαετίας του '80 αύξηση της ονομαστικής αξίας των μισθών. Στα μέσα της δεκαετίας του '70, η κατάσταση ήταν διαφορετική. Η αύξηση των τιμών εισαγωγής λόγω της πετρελαϊκής κρίσης προκάλεσε πολύ διαφορετικές αντιδράσεις στις διάφορες χώρες της Δυτικής Ευρώπης στο πλαίσιο των νομισματικών πολιτικών και των πολιτικών για τους μισθούς.

2.1.2. Ενώ η οικονομία ορισμένων κρατών επανήλθε ύστερα από ένα διάστημα στην οδό της σταθερότητας, σε άλλα κράτη σημειώθηκαν σημαντικές μισθολογικές αυξήσεις και υψηλό επίπεδο πληθωρισμού. Στις χώρες που επεδίωκαν τη σταθερότητα των τιμών, οι διαφορές στον πληθωρισμό που σημειώθηκαν μετά την αύξηση των τιμών του πετρελαίου, παρέμειναν χαμηλές και στη συνέχεια έφτασαν στο ίδιο επίπεδο με τις υπόλοιπες. Η εξέλιξη αυτή αντικατοπτρίστηκε στις πολύ σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων των εν λόγω χωρών.

2.1.3. Στις αρχές της δεκαετίας του '80 πραγματοποιήθηκε μια πραγματική μεταστροφή της τάσης σε όλη την Ευρώπη. Πράγματι, και εδώ ο πληθωρισμός επιταχυνόταν λόγω της νέας αύξησης των τιμών του πετρελαίου. Ωστόσο, το ποσοστό του πληθωρισμού μειώθηκε σημαντικά από το 1985 χάρη σε μια περιοριστική νομισματική πολιτική και μικρή ζήτηση. Έτσι, τα ποσοστά αύξησης των τιμών σημείωσαν προσέγγιση στην Ευρώπη: οι διαφορές μεταξύ των ποσοστών πληθωρισμού περιορίστηκαν σημαντικά. Η δεκαετία του '90 χαρακτηρίστηκε από τις επιπτώσεις της γερμανικής ενοποίησης και τις κοινές προσπάθειες των ευρωπαϊκών χωρών για την επίτευξη των κριτηρίων της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Ενόψει της θέσπισης ενός κοινού νομίσματος, η διαδικασία σύγκλισης των ποσοστών πληθωρισμού, όσον αφορά το μέγεθος της διαφοράς, συνέχισε να σημειώνει πρόοδο από τις αρχές της δεκαετίας του '90. Έξι μήνες πριν από την ημερομηνία που προβλέπεται για την έναρξη της νομισματικής ένωσης, το ποσοστό αύξησης των τιμών —καθώς και το ποσοστό αύξησης των εισοδημάτων, δεν σημειώνουν πλέον σημαντικές διαφορές στην Ένωση.

2.1.4. Όσον αφορά το ποσοστό ανεργίας, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρόμοια προσέγγιση όπως για το ποσοστό πληθωρισμού, διότι η υψηλή ανεργία στην Ευρώπη οφείλεται σε πολλές και διαφορετικές αιτίες. Στο σημείο αυτό, τίθεται το ερώτημα έως ποιο βαθμό οι αγορές εργασίας έχουν σημειώσει πραγματική προσέγγιση; Η σύγκλιση των ποσοστών πληθωρισμού θα αρκείσει πράγματι προκειμένου να διασφαλίσει μακροπρόθεσμα την επιτυχία της νομισματικής ένωσης, εάν τούτη πραγματοποιηθεί ενδεχομένως υπό την πίεση των διαφορών ποσοστών ανεργίας;

2.1.5. Βραχυπρόθεσμα, η ύπαρξη διαφορετικών δεικτών ανεργίας μπορεί να συμβαδίσει με ένα ενιαίο νόμισμα. Ωστόσο, εάν δεν υπάρξει μακροπρόθεσμα πραγματική σύγκλιση, ή ακόμη εάν οι αγορές εργασίας υποστούν αποκλίνουσα εξέλιξη ύστερα από νέους μη ευνοϊκούς κλυδωνισμούς για την προσφορά, ενδέχεται να εκδηλωθούν αιτήματα μεταβιβάσεων μεταξύ των κρατών μελών και ακόμη υφίσταται κίνδυνος πολιτικής αστάθειας στο εσωτερικό της νομισματικής ένωσης. Προκειμένου να προληφθεί μια τέτοια εξέλιξη καθώς και η πραγματοποίηση πρόσθετων μεταβιβάσεων, είναι απαραίτητο οι αγορές εργασίας των συμμετεχουσών χωρών να παρουσιάσουν μακροπρόθεσμα ένα παρόμοιο βαθμό ευελιξίας και για ένα μη συμμετέχον κράτος η κατάσταση διαμορφώνεται με τον ίδιο τρόπο.

2.1.6. Το θεσμικό πλαίσιο βάσει του οποίου διαμορφώνονται οι μισθοί διαφέρει εξαιρετικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Τούτο δεν αφορά τόσο το επίπεδο στο οποίο πραγματοποιούνται οι μισθολογικές διαπραγματεύσεις όσο τη μορφή οργάνωσης των συνδικάτων — πολιτικών συνδικάτων συνδεδεμένων με πολιτικά κόμματα ή μεμονωμένα συνδικάτα και τομεακή ή επαγγελματική εκπροσώπηση — καθώς και το βαθμό

μακροοικονομικού συντονισμού. Συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί σαφής ταξινόμηση όσον αφορά τον καθορισμό των μισθών στην Ευρώπη.

2.1.7. Με την έναρξη της ευρωπαϊκής νομισματικής ένωσης, η μισθολογική πολιτική στα διάφορα κράτη μέλη αποκτά ρόλο αποφασιστικής σημασίας. Με την κατάτμηση της κυριαρχίας στον τομέα της νομισματικής πολιτικής και την απώλεια του ίδιου νομίσματος, δεν θα είναι σχεδόν καθόλου δυνατές οι αποκλίσεις μεταξύ των επιπέδων πληθωρισμού όσον αφορά τα εμπορεύσιμα αγαθά μεταξύ των κρατών μελών, λόγω των μισθολογικών πολιτικών που θα απομακρύνονται από το στόχο της σταθερότητας. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες δεν θα έχουν πλέον την εξουσία να αφήνουν το νόμισμα να υποτιμάται προκειμένου να αντισταθμίζουν τις ακραίες εξελίξεις στις αμοιβές και τις τιμές και οι κυβερνήσεις, στις δημοσιονομικές πολιτικές τους, θα είναι υποχρεωμένες να τηρούν τα κριτήρια σύγκλισης της ΟΝΕ.

Ως αποτέλεσμα, οι μισθολογικές συμβάσεις που θα υπερβαίνουν την αύξηση της παραγωγικότητας και τους στόχους που θα τίθενται για τον πληθωρισμό, θα καταλήξουν συγκυριακά σε αύξηση της ανεργίας.

2.1.8. Προκειμένου να μην τεθεί σε κίνδυνο η ανταγωνιστικότητα των περιφερειών, οι αυξήσεις των μισθών σε μια αγορά με πλήρη νομισματική ολοκλήρωση, περιορίζονται από την αναμενόμενη πρόοδο της παραγωγικότητας σε ένα κράτος και τις αυξήσεις των μισθολογικών δαπανών σε ένα άλλο. Σε μια ευρωπαϊκή νομισματική πολιτική, οι κυρώσεις για την παραβίαση της σταθερότητας της μισθολογικής πολιτικής, η οποία εκφράζεται μέσω της αύξησης της ανεργίας, δεν επιβάλλονται με τόσο σημαντική καθυστέρηση όσο εκείνη που διαπιστώνεται στις εθνικές νομισματικές πολιτικές, οι οποίες, αρχικά, ανέχονται ένα υψηλό ποσοστό πληθωρισμού και, στη συνέχεια, προβαίνει στην εισαγωγή περιοριστικής τιμής και τούτο έχει άμεσες επιπτώσεις στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα. Συνεπώς, η πίεση για ταχεία προσαρμογή γίνεται εντονότερη.

2.2. Προσαρμοστικότητα της αγοράς εργασίας

2.2.1. Ένα κύριο αίτημα ενόψει της δημιουργίας ενός κοινού νομίσματος στην Ευρώπη, αφορά την προσαρμοστικότητα της αγοράς εργασίας. Εφόσον η συναλλαγματική ισοτιμία δεν θα διαδραματίζει πλέον προστατευτικό ρόλο μεταξύ των οικονομιών των κρατών μελών, η μισθολογική πολιτική πρέπει να είναι επαρκώς ευέλικτη προκειμένου να μπορεί να αντισταθμίσει τους ασυμμετρικούς κλυδωνισμούς. Σε έναν πολύ γενικό ορισμό, ο βαθμός ευελιξίας της αγοράς εργασίας αποτελεί δείκτη της ταχύτητας με την οποία προσαρμόζεται η εθνική οικονομία σε ένα εξωτερικό κλυδωνισμό. Τούτο αφορά πολλούς τομείς όπως η ευελιξία στους μισθούς και το χρόνο εργασίας, η κινητικότητα όσον αφορά τα προσόντα, η γεωγραφική κινητικότητα και το θεσμικό πλαίσιο. Όσον αφορά την ευελιξία της αγοράς εργασίας σε ένα κοινό νομισματικό χώρο, ιδιαίτερη σημασία κατέχει ωστόσο η προσαρμοστικότητα της μισθολογικής πολιτικής στους πραγματικούς και ονομαστικούς κλυδωνισμούς, διότι οι μεταβολές των επιτοκίων επηρεάζουν το μισθολογικό κόστος στις εν λόγω χώρες.

2.2.2. Εάν αναλυθεί η διάρθρωση των μισθών στην ΕΕ, παρατηρούνται σαφείς διαφορές. Βεβαίως, το ποσοστό ανεργίας περιόρισε γενικά τις μισθολογικές εξελίξεις, όμως ο βαθ-

μός αντίδρασης παρουσίασε μεγάλες διαφορές. Ακόμη σημαντικότερες διαφορές παρατηρήθηκαν στον προσανατολισμό της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης της παραγωγικότητας και στην αντίδραση στις μεταβολές των ποσοστών αύξησης των τιμών. Οι διαφορές στις τιμές και την ανεργία αντικατοπτρίζουν τις διαφορετικές αντιδράσεις όσον αφορά τους μισθούς στα κράτη μέλη.

2.2.3. Μακροπρόθεσμα, το οικονομικό και πολιτικό μέλλον της ΕΕ, με μια κοινή εσωτερική αγορά και ένα ενιαίο νόμισμα, θα λειτουργεί ομαλά μόνον εάν οι υφιστάμενες διαφορές στις συνθήκες ζωής δεν ενταθούν αλλά, αντίθετα, περιορισθούν στο μέλλον. Τούτο αφορά τόσο το ύψος απασχόλησης όσο και το ύψος των εισοδημάτων στα κράτη μέλη. Εάν δεν σημειωθεί σύγκλιση στις δύο αυτές πτυχές, ή εάν παρατηρηθεί απόκλιση, θα υπάρξουν μακροπρόθεσμα αιτήματα μετακινήσεων ή μεταναστευτικά ρεύματα με προέλευση τις χώρες που παρουσιάζουν καθυστέρηση.

2.2.4. Όταν η αύξηση των μισθών σε μακροοικονομικό ή τομεακό επίπεδο ακολουθεί την μέση /τομεακή παραγωγικότητα, οι πραγματικοί μισθοί αυξάνονται εκ των υστέρων, αν και το ποσοστό μισθών του κοινωνικού προϊόντος παραμένει σταθερό και το κατά μονάδα μισθολογικό κόστος αυξάνεται στο ρυθμό του επιτρεπόμενου ύψους του πληθωρισμού. Κατά κανόνα, η αναπτυξιακή διαδικασία δεν ακολουθεί γραμμική πορεία αλλά η ανάπτυξη επιβραδύνεται ή επιταχύνεται λόγω των αρνητικών κλυδωνισμών ή των θετικών συνθηκών σε επίπεδο προσφοράς και ζήτησης. Η μισθολογική πολιτική πρέπει να αντιδρά με ελαστικότητα στις περιστάσεις. Εάν ακολουθεί στρατηγική που προσανατολίζεται στην παραγωγικότητα, δεν υφίσταται κίνδυνος σύγκρουσης με την Κεντρική Τράπεζα, διότι τούτος θα καθυστερούσε την δυναμική των επενδύσεων. Με τον τρόπο αυτό αυξάνονται οι δυνατότητες ανάπτυξης των επιτυχημένων επιχειρήσεων.

2.2.5. Εκτός από τη διαμόρφωση των μισθών, υφίστανται και άλλοι παράμετροι που δρουν στον τομέα του ανταγωνισμού. Μεταξύ αυτών είναι οι παράμετροι που επηρεάζουν άμεσα την αγορά εργασίας, είτε πρόκειται για βελτιώσεις των προσόντων των εργαζομένων, ή των θεσμικών πλαισίων που διέπουν τις αγορές εργασίας (προστασία κατά της απόλυσης, προστασία της μητρότητας, ειδική άδεια μητρότητας, άτομα με σοβαρές αναπηρίες, αποζημίωση λόγω ασθένειας, κ.λπ.). Είναι αναμφισβήτητο ότι όλα τα μέτρα που επιδιώκουν τη βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου εννοούν την προώθηση μιας ταχείας διαρθρωτικής μεταβολής της οικονομίας. Το γεγονός αυτό γίνεται εμφανές μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας και των μισθολογικών αυξήσεων. Σε μια ενιαία αγορά, η ανταγωνιστική θέση ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων με παρόμοια προσόντα σχετίζονται κυρίως με τα εξής: α) εάν κατέχουν τα κατάλληλα προσόντα σε σχέση με τη ζήτηση της αγοράς, β) εάν οι αμοιβές και οι μισθοί κ.λπ., που ζητούν είναι ανταγωνιστικοί και γ) εάν είναι διατεθειμένοι να αλλάξουν τόπο κατοικίας.

2.2.6. Η ποικιλία των σχετικών νομοθεσιών στην Ευρώπη καθιστά εμφανή ένα σημαντικό κίνδυνο για τη νομισματική ένωση· συγκεκριμένα, οι χώρες που διαθέτουν τις πλέον προηγμένες νομοθεσίες ή συστήματα κοινωνικής προστασίας, θα έχουν ανταγωνιστικά μειονεκτήματα. Τουλάχιστον στην πρώτη φάση της ΟΝΕ το ζήτημα δεν πρόκειται να τεθεί διότι οι

διαφορές έχουν ήδη ληφθεί υπόψη στις ισοτιμίες μετατροπής, οι οποίες δεν θα έχουν επιπτώσεις στον ανταγωνισμό. Στη συνέχεια, η εξέλιξη της οικονομίας δεν θα επηρεαστεί αρνητικά από την ενίσχυση της νομοθεσίας στον τομέα της προστασίας, γεγονός που θα οδηγήσει σε επιβράδυνση των αυξήσεων των πραγματικών μισθών, εάν τη στιγμή αυτή, ο καθορισμός των μισθών συνεχίσει να βασίζεται στην παραγωγικότητα.

2.2.7. Μεταξύ των μη μισθολογικών πτυχών της αγοράς εργασίας περιλαμβάνεται και η νομοθεσία για το χρόνο εργασίας και απασχόλησης. Για το λόγο αυτό, σημασία δεν έχει τόσο η διάρκεια της ατομικής εργασίας, στο βαθμό που το «κόστος» περιλαμβάνεται ήδη στο κατά μονάδα μισθολογικό κόστος αλλά τα ζητήματα σχετικά με την ευελιξία το χρόνο εργασίας. Με την εισαγωγή ενός ελαστικού ωραρίου εργασίας — με τον ίδιο μισθό ανά ώρα εργασίας — είναι δυνατόν να προσαρμοσθεί καλύτερα ο χρόνος εργασίας στις απαιτήσεις της επιχείρησης. Τούτο δίνει τη δυνατότητα να μειωθεί το μισθολογικό κόστος και να περιορισθούν ορισμένες κεφαλαιουχικές δαπάνες, με την επιμήκυνση για παράδειγμα του χρόνου λειτουργίας της επιχείρησης. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να επιτευχθούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Στο μέλλον, η ελαστικότητα του χρόνου εργασίας ενδέχεται να αποτελέσει σημαντικό ανταγωνιστικό παράγοντα στην Ευρώπη.

2.2.8. Οι επενδύσεις σε υποδομές πρέπει να αντιμετωπίζονται όπως οι επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό. Εάν μια χώρα αποφασίσει να ενισχύσει τις επενδύσεις σε υποδομές και να εισφέρει τους απαιτούμενους πόρους, τελικά θα ωφεληθεί μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας και της εντονότερης ανάπτυξης.

2.2.9. Πιο περίπλοκος είναι αντίθετα ο χειρισμός του εξωτερικού κόστους. Κατά κανόνα, το εξωτερικό κόστος της παραγωγής πρέπει να επιβαρύνει τις επιχειρήσεις που το προκαλούν. Σχετικά, ενδέχεται να αποδειχθεί δύσκολο για ορισμένα κράτη μέλη να πραγματοποιήσουν πρόοδο στην προστασία του περιβάλλοντος μετά την έναρξη της ΟΝΕ, στο βαθμό που οι ενδεχόμενες απώλειες ανταγωνιστικότητας δεν θα μπορούν να αντισταθμίζονται πλέον από προσαρμογές των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Είτε π.χ. οι χώρες που επιδιώκουν αυστηρότερα περιβαλλοντικά πρότυπα επιτυγχάνουν να τα εφαρμόσουν χωρίς επιπτώσεις στην ανάπτυξη, είτε αν τα περιβαλλοντικά πρότυπα καταστούν αυστηρότερα με ενιαίο τρόπο σε όλη την ΕΕ.

3. Απαιτήσεις έναντι της πολιτικής

3.1. Νομισματική πολιτική στους κόλπους της ΟΝΕ

3.1.1. Η νομισματική σύγκλιση αποτελεί εδώ και πολύ καιρό το κέντρο βάρους της ευρωπαϊκής οικονομικής πολιτικής. Για το λόγο αυτό, απαιτήθηκε τον τελευταίο καιρό, μια μεγάλης εμβέλειας μεταβολή στην κατανομή των ρόλων των οικονομικών πολιτικών στις χώρες που δεσμεύθηκαν να συμμετάσχουν στην 3η φάση. Πράγματι, για την επίτευξη της νομισματικής σύγκλισης, είναι απαραίτητη η εναρμόνιση των ευρωπαϊκών νομισματικών πολιτικών. Συνεπώς, η Γερμανία, ως χώρα με τη χαμηλότερη αύξηση των τιμών και ως η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης, υπέδειξε τον επιδιωκόμενο στόχο όσον αφορά την ουσιαστική σταθερότητα. Επιπλέον, το γερμανικό μάρκο μαζί με το αμερικανικό δολλάριο, αποτελούν νομίσματα που χρησιμοποιούνται παγκοσμίως ως συναλλαγματικά αποθέματα, η εναρμόνιση έλαβε τη μορφή της προσαρμογής στη γερμανική νομισματική πολιτική, η οποία δεν προσανατολίζεται απαραίτητα προς τα ευρωπαϊκά συμφέροντα και

επιπλέον επικεντρώνεται έντονα στη σταθερότητα των τιμών. Σε διαφορετική περίπτωση, οι υπόλοιπες χώρες θα διέτρεχαν τον κίνδυνο να χάσουν την ανταγωνιστικότητά τους λόγω της απαίτησης να μην μεταβληθεί η συναλλαγματική ισοτιμία.

3.1.2. Στις χώρες που λόγω πολύ υψηλότερου πληθωρισμού από τη Γερμανία, έχουν μεγαλύτερη ανάγκη σύγκλισης, η εναρμόνιση είχε ως συνέπεια, λόγω της απώλειας θέσεων απασχόλησης και των εσωτερικών εντάσεων που συνδέονται με τις υφιστάμενες συνθήκες, να ξετασθεί το ενδεχόμενο υποτίμησης των αντίστοιχων νομισμάτων. Με αυτή τη στρατηγική προσαρμογής, ο ενιαίος προσανατολισμός της νομισματικής πολιτικής σε ευρωπαϊκή κλίμακα δημιουργεί εκ των προτέρων τις συνθήκες μιας νομισματικής ένωσης.

3.1.3. Ποια στρατηγική θα ακολουθήσει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ); Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η ΕΚΤ θα έχει ως «πρωταρχικό» καθήκον να εξασφαλίζει τη σταθερότητα των τιμών. Έτσι, απορρίπτεται η προσέγγιση της Αμερικανικής Κεντρικής Τράπεζας που θέτει ως ισότιμους στόχους την σταθερότητα των τιμών και την ανάπτυξη, τουλάχιστον στη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Θα ήταν όμως ευκαίριο, η ΕΚΤ να επιδιώξει κατά τη θέσπιση της νομισματικής πολιτικής που προσανατολίζεται προς το άρθρο 105 της Συνθήκης της Μάαστριχτ τους στόχους της ανάπτυξης και της εξάλειψης της ανεργίας μαζί με την σταθερότητα των τιμών.

3.1.4. Το γεγονός ότι η ΕΚΤ περιορίζεται στο στόχο της σταθερότητας των τιμών έχει ως πλεονέκτημα ότι μπορεί να αναθέσει σαφείς αρμοδιότητες για την επίτευξη του εν λόγω στόχου. Σύμφωνα όμως με τη θεωρία του Κένυς, το γεγονός ότι ορίζεται ως πρωταρχικός στόχος η σταθερότητα των τιμών, περικλείει τον κίνδυνο για την Ευρώπη, ότι η Κεντρική Τράπεζα, αρμόδια για τη σταθερότητα των τιμών, θα έχει αποφασιστική επιρροή στην ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρώπη. Το γεγονός αυτό μπορεί να οδηγήσει στο ότι το κράτος θα είναι υπεύθυνο για την ανάπτυξη, την απασχόληση, ενώ η νομισματική πολιτική, απαλλαγμένη από το βάρος των εν λόγω στόχων, θα έχει την τάση να ασκεί πολύ νωρίς πιέσεις προς τα κάτω στις τιμές σε περίοδο οικονομικής άνθησης και, σε περίοδο ύφεσης, να προσπαθεί καθυστερημένα να προωθήσει την ανάπτυξη. Ακόμη, υπάρχουν και τα προβλήματα της μεταβατικής περιόδου.

3.1.5. Είναι απαραίτητο οι αποδέκτες νομισματικών μηνυμάτων να μπορούν να τα λαμβάνουν αλλά και να μπορούν να αντιδρούν σε αυτά⁽¹⁾. Εάν τούτο επιτυγχάνεται, εξαρτάται κυρίως από τους στόχους των θεσμικών οργάνων. Τούτο μπορεί να γίνει σαφέστερο με ένα παράδειγμα για τις σχέσεις μεταξύ κεντρικής τράπεζας και των μερών που συμμετέχουν στις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Εάν η κεντρική τράπεζα επιδιώκει την σταθερότητα των τιμών, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις επιδιώκουν το υψηλότερο δυνατό πραγματικό εισόδημα για τα μέλη τους και οι επιχειρήσεις επιδιώκουν το υψηλότερο δυνατό κέρδος, τότε δημιουργούνται οι συνθήκες για αμοιβαία αντίδραση μόλις ληφθεί το μήνυμα. Οι απόψεις αυτές συνηγορούν υπέρ της εφαρμογής ενός ενδιάμεσου στόχου, όπως το ποσοστό πληθωρισμού, το οποίο δίνει σαφή και αξιόπιστα μηνύματα στους διάφορους παρατηρητικούς

παράγοντες της αγοράς. Βάση μιας πολιτικής μισθών που να βασίζεται στην παραγωγικότητα και τις σταθερές τιμές, η ΕΚΤ μπορεί και πρέπει να ακολουθήσει μια πολιτική χαμηλών επιτοκίων, η οποία ευνοεί της επενδύσεις.

3.2. Η δημοσιονομική πολιτική στην ΟΝΕ

3.2.1. Οι συζητήσεις σχετικά με τη δημοσιονομική πολιτική και την τήρηση των κριτηρίων της Συνθήκης του Μάαστριχτ, θέτει το βασικό ερώτημα σχετικά με το ρόλο που μπορεί και πρέπει να διαδραματίσει η εθνική δημοσιονομική πολιτική βάσει μιας νομισματικής ένωσης. Για το θέμα αυτό, πρέπει να διευκρινισθεί η συμβολή της δημοσιονομικής πολιτικής στην σταθεροποίηση της οικονομικής δραστηριότητας. Εξάλλου, πρέπει να εξετασθεί εάν λόγω της απώλειας των μέσων της νομισματικής πολιτικής για τη σταθεροποίηση των ασυμμετρικών κλυδωνισμών, μπορεί η δημοσιονομική πολιτική να αναλάβει το ρόλο αυτό. Ωστόσο, υφίστανται επιφυλάξεις σε μια τέτοια κατανομή των ρόλων.

3.2.2. Επιπλέον από τον σκεπτικισμό που χαρακτηρίζει τις νεοκλασικές θεωρίες όσον αφορά την ικανότητα της αντικυκλικής δημοσιονομικής πολιτικής να επιτύχει μια συγκυριακή σταθεροποίηση, εξασπλώνεται και η ανησυχία ότι ορισμένα κράτη θα αύξαναν σε υπερβολικό βαθμό τα χρέη τους⁽²⁾ εις βάρος των υπόλοιπων συμμετεχόντων⁽³⁾. Για το λόγο αυτό, καθιερώθηκαν στη Συνθήκη του Μάαστριχτ τιμές αναφοράς για τα δημοσιονομικά ελλείμματα. Οι εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές πρέπει να προσανατολίζονται με βάση τις τιμές αυτές. Ακόμη, η Συνθήκη περιλαμβάνει ρήτρα «μη εγγύησης» (no bailing-out), σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη πρέπει να αναλαμβάνουν μόνα τα χρέη τους.

3.2.3. Η επιβολή περιορισμών στα δημοσιονομικά ελλείμματα, περικλείει σε γενικές γραμμές για την ΕΕ τον κίνδυνο ενός αντιπαραγωγικού πολιτικού μείγματος. Οι περιορισμοί αυτοί ζημιώνουν ιδιαίτερα τις δημόσιες επενδύσεις σε πραγματικό κεφάλαιο και σε ανθρώπινους πόρους. Γενικά, εκφράζεται η άποψη ότι ένας συνδυασμός ένας συνδυασμός μιας αναπτυξιακής νομισματικής πολιτικής, η οποία δημιουργεί τις κατάλληλες αναπτυξιακές συνθήκες, και μιας πολιτικής που χρησιμοποιεί τα πρόσθετα φορολογικά έσοδα για την ανάπτυξη, όχι για να χρηματοδοτήσει τις πρόσθετες δαπάνες αλλά για να εξισορροπήσει την κατάσταση, μπορεί να δημιουργήσει σημαντικά σταθεροποιητικά αποτελέσματα.

3.2.4. Στο μέλλον, η δημοσιονομική πολιτική δεν θα αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου την ευθύνη της προσαρμογής στους κλυδωνισμούς που εκδηλώνονται με διαφορετικό τρόπο στα κράτη μέλη. Το καθήκον αυτό θα αναλάβει εν μέρει η πολιτική για τους μισθούς. Για το λόγο αυτό, έχει πολύ μεγάλη σημασία η αναδιαμόρφωση των φορολογικών συστημάτων κατά τρόπο που να προωθή την απασχόληση. Η αναδιαμόρφωση αυτή πρέπει να λάβει υπόψη τον περιορισμό του μη μισθολογικού κόστους, ο οποίος θα χρηματοδοτηθεί από αύξηση των έμμεσων φόρων, κυρίως μέσω του ΦΠΑ και του φόρου για την ενέργεια.

3.3. Η μισθολογική πολιτική στην ΟΝΕ

3.3.1. Προκειμένου να επιτευχθεί σταθερή ανάπτυξη στην Ευρώπη μετά την έναρξη της ΟΝΕ, είναι απαραίτητο η μισθολογική πολιτική να βασισθεί σε δύο στηρίγματα. Το πρώτο είναι

⁽¹⁾ Βλ. Hall, Franzese (1996), Mixed Signals: Central Bank Independence, Coordinated Wage-Bargaining and European Monetary Union, 15.7, η εργασία δεν έχει δημοσιευθεί.

⁽²⁾ Η σκέψη αυτή θα πρέπει να σχετίζεται με μια συντονισμένη χρηματοδοτική πολιτική.

⁽³⁾ Βλ. Baumgartner et al (1997): Auswirkungen der Wirtschafts- und Währungsunion, WIFO-Manuskript.

το νομισματικό στήριγμα, το οποίο προσδιορίζει το περιθώριο ελιγμών για τις αυξήσεις των τιμών. Μόνο η νομισματική πολιτική, δηλαδή η ΕΚΤ, μπορεί να προσφέρει αυτό το στήριγμα. Με τον καθορισμό ενός ανεκτού για αυτήν ποσοστού πληθωρισμού, η ΕΚΤ προσδιορίζει το πλαίσιο εντός του οποίου μπορεί να ελιχθεί σε γενικές γραμμές η ευρωπαϊκή μισθολογική πολιτική, χωρίς ωστόσο να επιβληθούν νομισματικοί περιορισμοί.

3.3.2. Παράλληλα με το στόχο για τον πληθωρισμό, η μισθολογική πολιτική χρειάζεται ένα δεύτερο στήριγμα προκειμένου να φέρει εις πέρας την αποστολή της. Το δεύτερο αυτό στήριγμα παρέχει στη μισθολογική πολιτική, ανεξάρτητα από το επίπεδο και το βαθμό συγκεντρωτισμού, την κατεύθυνση προς την οποία μπορεί να προσανατολισθεί, χωρίς να έλθει σε ρήξη με τη νομισματική πολιτική και, ταυτόχρονα, να προωθήσει την ανάπτυξη, την απασχόληση και τη σύγκλιση.

3.3.3. Το ιδανικό θα ήταν να καθορίζονται σε όλες τις χώρες οι μισθοί ανάλογα με την ενδεχόμενη τομεακή (κλάδοι) παραγωγικότητα.

3.3.3.1. Ένας τέτοιος προσανατολισμός θα επέτρεπε σε χώρες όπως π.χ. η Πορτογαλία, η οποία βρίσκεται στη διεργασία κάλυψης των καθυστερήσεων μέσω έντονης αύξησης της παραγωγικότητας σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ευρώπη, να προβεί σε σχετικά υψηλές μισθολογικές αυξήσεις και να δώσει τη δυνατότητα στους εργαζόμενους της χώρας αυτής να εξισώσουν το πραγματικό εισόδημά τους με εκείνα στην υπόλοιπη Ευρώπη.

3.3.3.2. Εξάλλου, ο προσανατολισμός αυτός θα εμπόδιζε την εμφάνιση πληθωριστικών κινδύνων, δεδομένου ότι σε μια ιδανική κατάσταση, η αύξηση των μισθών δεν θα είχε επιπτώσεις στις τιμές που υπερβαίνουν τον πληθωριστικό στόχο.

3.3.3.3. Ωστόσο, ο κανόνας αυτός περιλαμβάνει υποχρεωτικά και εξαιρέσεις. Οι χώρες με δείκτη ανεργίας πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο (π.χ. Ισπανία και Φινλανδία) θα πρέπει να σημειώσουν οικονομική ανάπτυξη υψηλότερη από το μέσο όρο προκειμένου να επιτύχουν σύγκλιση των δεικτών ανεργίας, εκτός εάν επιδιώκουν την κατανομή των θέσεων απασχόλησης μέσω της μείωσης του χρόνου εργασίας. Αν δεν μπορούν να βελτιώσουν την ανάπτυξή τους πρέπει οι ονομαστικοί μισθοί, για ορισμένο διάστημα, να παραμείνουν κατώτεροι από την αύξηση της εσωτερικής παραγωγικότητας ώστε να καλυτερευτεί η ανταγωνιστικότητα αυτών των χωρών. Ωστόσο, και οι υπόλοιπες χώρες αποδέχονται αυτή την αύξηση της ανταγωνιστικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.3.4. Κατά συνέπεια, το θεσμικό πρότυπο για τον καθορισμό των μισθών πρέπει να διαμορφωθεί κατά τρόπο που να επιτρέπει την εφαρμογή μιας προσέγγισης που βασίζεται στην παραγωγικότητα. Αποφασιστικής σημασίας έχει όπως αυτοί που συμμετέχουν στη διαδικασία καθορισμού των μισθών, είναι σε θέση να λαμβάνουν τα μηνύματα της κεντρικής τράπεζας και να επιτυγχάνουν ένα προσανατολισμό προς την παραγωγικότητα. Για αυτό υπάρχουν πολλές στρατηγικές. Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, τα μηνύματα της κεντρικής τράπεζας απευθύνονται στα μέρη που συμμετέχουν στις συλλογικές διαπραγματεύσεις, οι οποίοι λόγω της συγκεντρωτικής δομής τους έχουν μια μακροοικονομική θεώρηση των πραγμάτων. Το μέσο των αποκαλούμενων τριμερών συμβουλίων (βλ. Κάτω Χώρες), εξελίσσεται προς αυτήν την κατεύθυνση.

3.3.5. Θεωρητικά, υφίσταται η δυνατότητα για τις μικρότερες ευρωπαϊκές χώρες να βασιστούν στα αποτελέσματα του καθορισμού των μισθών στους διαφόρους κλάδους των αξιολογότερων γειτονικών κρατών. Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητο να βελτιωθεί χωρίς καθυστέρηση η πληροφόρηση για τις μισθολογικές συμφωνίες και τις γενικές συλλογικές συμβάσεις στις γειτονικές ευρωπαϊκές χώρες. Η Επιτροπή θα μπορούσε ή θα έπρεπε να δραστηριοποιηθεί. Εάν επιτραπεί να καταστεί η μισθολογική πολιτική μια διεργασία αναζήτησης του σημείου προσανατολισμού, υφίσταται ο κίνδυνος εξωτερικών επιπτώσεων που προέρχονται από συμπεριφορές, αντίθετες προς τη σταθερότητα. Στην περίπτωση αυτή, θα σημειώνονταν σημαντικές περιφερειακές ανισότητες, δηλαδή το αντίθετο της σύγκλισης και, εκκλήσεις για μεταβιβάσεις κεφαλαίων προκειμένου να εξαλειφθούν οι εν λόγω ανισότητες. Αν στη συνέχεια, εισακουσθούν οι εκκλήσεις, οι περιφερειακές ανισότητες θα παραμείνουν και οι χώρες που ακολούθησαν μια διαδικασία καθορισμού των μισθών με βάση τη σταθερότητα θα επιβαρύνονταν σημαντικά λόγω των μεταφορών πληρωμών.

3.3.6. Επί του παρόντος, ο άμεσος κίνδυνος δεν έγκειται στην υπέρβαση των κριτηρίων σταθερότητας αλλά στο ενδεχόμενο μη τήρησής τους. Από ευρωπαϊκή άποψη, η επιδίωξη μείωσης των μισθών δεν αποτελεί βιώσιμη στρατηγική, διότι βαρύνει τις γειτονικές χώρες. Έτσι θα αυξάνονταν οι εξαγωγές ορισμένων χωρών εις βάρος κυρίως των ευρωπαίων εμπορικών εταίρων. Η τακτική αυτή δεν μπορεί να προωθήσει την ευρωπαϊκή ανάπτυξη, ούτε να θέσει σε κίνηση μια διαδικασία σύγκλισης. Ακόμη και εάν ακολουθηθεί η νεοκλασική προσέγγιση της παραγωγικής διαδικασίας με τις δοκιμασμένες δυνατότητες αντικατάστασης, το αποτέλεσμα θα είναι οπωσδήποτε απογοητευτικό. Μια πραγματική μείωση των μισθών συνεπάγεται μείωση της κατανάλωσης διότι τα πραγματικά εισοδήματα πρέπει να περιορίζονται με τη μείωση της παραγωγικότητας, γεγονός που συνεπάγεται τη μείωση των επενδύσεων, στο μέτρο που η χρήση κεφαλαίου γίνεται πολύ δαπανηρή σε σύγκριση με το κόστος του εργατικού δυναμικού.

3.3.7. Οι σκέψεις για μια μισθολογική πολιτική για όλη την Ευρώπη περιλαμβάνουν ένα ουσιαστικό μήνυμα για την οικονομική ανάπτυξη. Η οικονομική ανάπτυξη δεν μπορεί να διαχωριστεί από τον ανταγωνισμό αλλά όχι κάθε είδους ανταγωνισμό. Μια έντονη ανάπτυξη σε όλη την Ευρώπη και η ανάκτηση του χαμένου εδάφους από τις φτωχότερες χώρες, είναι δυνατές μόνον εάν ο ανταγωνισμός έχει επιχειρηματικό χαρακτήρα. Τούτο σημαίνει ότι πρέπει να εστιασθεί, στον ιδιωτικό τομέα, στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών, σε έναν αποτελεσματικότερο συνδυασμό των παραγόντων παραγωγής ή στην ανάπτυξη νέων προϊόντων, προκειμένου οι επιχειρήσεις να αποκτήσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Στον δημόσιο τομέα, τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα μιας περιφέρειας μπορεί να είναι η βελτίωση των υποδομών, του ανθρώπινου δυναμικού, ένα αποτελεσματικότερο εκπαιδευτικό ή φορολογικό σύστημα. Αυτός ο τύπος ανταγωνισμού δημιουργεί ανάπτυξη μέσω της οικονομικής δημιουργικότητας.

3.3.8. Αντίθετα, μια μορφή ανταγωνισμού επιδιώκει τη δημιουργία απασχόλησης μέσω της μείωσης των μισθών, της κατάργησης των κοινωνικών παροχών και της μείωσης των φόρων. Μια τέτοια προσέγγιση μπορεί να αποδώσει αποτελέσματα μόνο από πλευράς μιας μεμονωμένης χώρας, η επιχείρησης ή γενικότερα, από μικροοικονομική άποψη. Τα συνεπόμενα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα δεν βασίζονται στη δημιουργία νέων στοιχείων αλλά στην «υποτίμηση» των ήδη υφιστάμενων. Από μακροοικονομική άποψη, η προσέγγιση αυτή δεν ανοίγει νέες προοπτικές αλλά αντιστοιχεί, στην

καλύτερη περίπτωση, σε ένα παιχνίδι τύχης όπου χαμένος είναι εκείνος που υστερεί στις προσπάθειες μείωσης του κόστους. Από ευρωπαϊκή άποψη, πρέπει να απορριφθούν αυτές οι προσπάθειες για μείωση των μισθών και κατάργηση των κοινωνικών παροχών, δεδομένου ότι συνοδεύονται από μείωση της ευημερίας. Η ευρωπαϊκή πολιτική ωστόσο, δεν μπορεί να εξασφαλίσει ένα ισοτίμα υψηλό επίπεδο κοινωνικής ασφάλισης, δεδομένου ότι το επίπεδο αυτό δεν μπορεί παρά να ακολουθεί την οικονομική κατάσταση κάθε κράτους μέλους. Ωστόσο, η ευρωπαϊκή πολιτική θα πρέπει επίσης να αντιταχθεί στις δυνάμεις που παραπέμπουν στο χαμηλό επίπεδο προστασίας ενός γειτονικού κράτους μέλους, και απαιτούν μείωση των κοινωνικών δαπανών στο οικείο κράτος μέλος. Σχετικά είναι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις του κοινωνικού συστήματος που βασίζονται περισσότερο στην ενεργό ώθηση παρά στην παθητική αντίδραση.

3.4. Η ευρωπαϊκή διαρθρωτική πολιτική

3.4.1. Η ΕΕ και ειδικότερα τα κράτη μέλη έχουν ωστόσο καθήκον να προσεγγίσουν τις συνθήκες εγκατάστασης των επιχειρήσεων στις διάφορες περιφέρειές τους με τη βοήθεια, μεταξύ άλλων, μιας ενεργούς διαρθρωτικής πολιτικής, η οποία θα περιλαμβάνει τις επενδύσεις υποδομής (μεταφορές, τηλεπικοινωνίες), το ανθρώπινο δυναμικό (εκπαίδευση και συνεχή κατάρτιση), έρευνα και τεχνολογία, ενίσχυση του περιβάλλοντος αλλά και κατάλληλες ενισχύσεις για τους ιδιωτικούς επενδυτές (προώθηση της οικονομίας). Οι επενδύσεις αυτές ενισχύουν τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές εγκατάστασης και συμβάλλουν στη μείωση των διαφορών στον τομέα της παραγωγικότητας. Δεν μπορεί να απαιτηθεί από την πολιτική μισθών να εξαλείψει τις περιφερειακές διαρθρωτικές ανισότητες.

3.4.2. Το αποτελεσματικότερο μέσο κοινοτικής διαρθρωτικής πολιτικής αποτελούν τα διαρθρωτικά ταμεία, τα οποία για την περίοδο 1994-1999 και με 141 δισ. Ecu, αποτελούν το ένα τρίτο του κοινοτικού προϋπολογισμού. Αυτό είναι μόνο το - 1,97 % του Ευρωπαϊκού ΑΕγχΠ για το 1997. Προκειμένου

να καλυφθούν οι αυξανόμενες διαρθρωτικές δαπάνες, οι οποίες θα γίνουν εμφανείς με τις μελλοντικές διευρύνσεις της ΕΕ, η Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις για την μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων. Τα ταμεία συμβάλλουν στην εξάλειψη της καθυστέρησης όσον αφορά την παραγωγικότητα ορισμένων λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών και στη μείωση της ανεργίας. Έτσι, αποτελούν το ουσιαστικό συμπλήρωμα μιας νομισματικής, δημοσιονομικής και μισθολογικής πολιτικής στην Ευρώπη. Για τα κράτη μέλη με ΑΕγχΠ κατώτερου του κοινοτικού μέσου όρου αποτελούν επίσης πόρο που προβλέπεται από το διαρθρωτικό ταμείο.

3.4.3. Ωστόσο, την κύρια ευθύνη για τη διόρθωση των περιφερειακών διαρθρωτικών ανισοτήτων κατέχουν τα κράτη μέλη, εφόσον ένα τμήμα των εν λόγω διαφορών εντοπίζεται μάλλον στο εσωτερικό των ιδίων των κρατών μελών (D, I, F, GB) παρά μεταξύ τους.

4. Συμπέρασμα

Σε μια συντονισμένη σχέση μισθολογικής, νομισματικής και οικονομικής πολιτικής επιβάλλεται να προκύψουν από την ΟΝΕ θετικά αποτελέσματα από την πλευρά της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Τα αποτελέσματα αυτά καταλήγουν κυρίως σε μειωμένες δαπάνες των συναλλαγών, χαμηλότερα ονομαστικά επιτόκια και εντονότερο ανταγωνισμό. Η μισθολογική πολιτική επιβάλλεται να προσανατολίζεται στους κλάδους (οικονομικούς) κάθε κράτους μέλους προς μια μέση αύξηση της παραγωγικότητας και του δείκτη πληθωρισμού της ΕΚΤ. Σχετικά, αποκλίνουσες υψηλότερες μισθολογικές συμβάσεις πρέπει να απορρίπτονται εντελώς, όπως και ο αγώνας για τη μείωση των μισθών μεταξύ των κατ' ιδίαν κρατών μελών. Συνεπώς επιβάλλεται να θεσπισθεί και ο όρος για μια οικονομική αύξηση ελεύθερη πληθωρισμού, όπως αυτός που θα επιτρέψει η ΕΚΤ, με την νομισματική πολιτική της προς υποστήριξη της εξάλειψης της ανεργίας στην Ευρώπη. Έτσι θα μπορούσε και η οικονομική πολιτική ενόψει αυτόματα αυξανόμενων εσόδων του κράτους να περιορίσει τα ελλείμματα του δημοσίου χωρίς τούτο να έχει περιοριστικές συνέπειες.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με τίτλο «Οικονομικό εμπόριο και έμμεση φορολογία»»

(98/C 407/49)

Στις 23 Ιουνίου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απεφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα οικονομικών, δημοσιονομικών και νομισματικών υποθέσεων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, συγκρότησε ομάδα μελέτης και όρισε εισηγητή τον κ. Vasco Cal.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της, (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1998), όρισε τον κ. Vasco Cal γενικό εισηγητή και υιοθέτησε με 77 ψήφους υπέρ και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σύνοψη του κείμενου της Επιτροπής

1.1. Αναμένεται να σημειωθεί ταχύτατη ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου σε όλες τις μορφές του. Το Internet προσφέρει νέες ευκαιρίες για το εμπόριο και τους καταναλωτές στην Ευρώπη. Η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Μία ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»⁽¹⁾ επισημαίνει ότι «εκ φύσεως, το ηλεκτρονικό εμπόριο είναι διεθνικό», συμβάλλει στην τόνωση της ευρωπαϊκής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας και αποτελεί «έναν δυνητικά ζωτικό παράγοντα για τη συνοχή και την ολοκλήρωση της Ευρώπης.» Παράλληλα, το εμπόριο αυτό δημιουργεί καινούριες προκλήσεις κυρίως στον τομέα της έμμεσης φορολογίας. Επειδή το εμπόριο δεν γνωρίζει πλέον γεωγραφικούς περιορισμούς, θα είναι όλο και πιο δύσκολο για τις φορολογικές αρχές να εντοπίζουν τον τόπο και την ταυτότητα των συναλλασσομένων.

1.2. Ο ΦΠΑ είναι ο καλύτερα προσαρμοσμένος φόρος στο ηλεκτρονικό εμπόριο. Ανεξάρτητα από τα μέσα επικοινωνίας ή τις εμπορικές πρακτικές που χρησιμοποιούνται, εφαρμόζεται στις παραδόσεις αγαθών και στις προσφορές υπηρεσιών στους κόλπους της ΕΕ, καθώς και στις εισαγωγές αγαθών και στις αγορές εκ μέρους επιχειρήσεων των περισσότερων υπηρεσιών που προέρχονται από πηγές εκτός ΕΕ. Τουναντίον, καθώς οι άμεσες αγορές υπηρεσιών από πλευράς μεμονωμένων καταναλωτών της ΕΕ είναι σπάνιες, οι περισσότερες από αυτές δεν υπόκεινται επί του παρόντος στον ΦΠΑ. Αυτό το είδος συναλλαγής ενδέχεται στο μέλλον με την ανάπτυξη του Internet να προκαλέσει προβλήματα. Είναι συνεπώς απαραίτητο να αναζητηθούν λύσεις, που θα λαμβάνουν υπόψη την ουσιαστικώς αποκεντρωμένη και διεθνή φύση των νεοεμφανιζομένων ηλεκτρονικών αγορών. Για να αναπτυχθεί πλήρως το ηλεκτρονικό εμπόριο, το κοινοτικό σύστημα ΦΠΑ θα πρέπει συνεπώς να εξασφαλίζει την ασφάλεια δικαίου (με σαφείς και συνεκτικούς κανόνες για τον περιορισμό των κινδύνων απρόβλεπτων φορολογικών υποχρεώσεων και διαφορών), την απλότητα (με την εισαγωγή του κοινού συστήματος ΦΠΑ με βάση τη φορολογία στον τόπο προέλευσης) και την ουδετερότητα (οι

επιπτώσεις της φορολογίας πρέπει να είναι οι αυτές για τα αγαθά και τις υπηρεσίες ανεξαρτήτως αν αποκτώνται ή παρέχονται εντός ή εκτός της ΕΕ).

1.3. Έχει ήδη αρχίσει να συζητείται το θέμα σε διεθνές επίπεδο στους κόλπους του ΟΟΣΑ και του ΠΟΕ και η Επιτροπή συμβάλλει ενεργώς, ειδικότερα στον τομέα της φορολογίας. Αυτή θα είναι και ένα από τα βασικά θέματα που θα εξετασθούν κατά τη διάσκεψη Υπουργών του ΟΟΣΑ με τίτλο «Ένας κόσμος χωρίς σύνορα: αξιοποίηση του δυναμικού που παρέχει το ηλεκτρονικό εμπόριο», συζήτηση που θα πραγματοποιηθεί στην Οτάβα, από τις 6-8 Οκτωβρίου 1998.

1.4. Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης της Επιτροπής είναι η προετοιμασία της συμβολής της ΕΕ και των κρατών μελών ως προς τα θέματα έμμεσης φορολογίας ενόψει της διάσκεψης στην Οτάβα. Πρόκειται περί του καθορισμού των κατευθυντηρίων γραμμών για τη φορολογία που θα αποτελέσουν τη βάση κάθε μεταγενέστερης συζητήσεως με τα ενδιαφερόμενα μέρη: κυβερνήσεις, βιομηχανία, εμπόριο, καταναλωτές. Το σημερινό κοινοτικό σύστημα ΦΠΑ αποτελεί ένα από τα βασικότερα εμπόδια για την ανάπτυξη του εσωτερικού εμπορίου στην εσωτερική αγορά. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή συνεχίζει τις εργασίες της για την καθιέρωση ενός κοινού συστήματος ΦΠΑ που θα βασίζεται στη φορολογία στον τόπο προέλευσης και θα προβλέπει ένα ενιαίο τόπο εγγραφής του ΦΠΑ, στον οποίο ο επιχειρηματικός φορέας θα υποβάλει δήλωση και θα εκπίπτει των φόρων για όλες τις συναλλαγές που πραγματοποιεί εντός της ΕΕ και υπόκεινται στον κοινοτικό ΦΠΑ. Η Επιτροπή προτείνει έξι κατευθυντήριες γραμμές:

Κατευθυντήρια γραμμή 1

Μη επιβολή νέων φόρων

⁽¹⁾ COM(97) 157 τελικό της 16.4.1997. Βλέπε επίσης γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την εν λόγω ανακοίνωση, ΕΕ C 19 της 21.1.1998, σ. 72.

Οι ισχύοντες φόροι και ιδιαίτερα ο ΦΠΑ θα πρέπει να προσαρμοσθούν.

Κατευθυντήρια γραμμή 2

Όλες οι ηλεκτρονικές διαβιβάσεις και όλα τα άυλα προϊόντα (μουσικά έργα, βιντεοταινίες, λογισμικά, κ.λπ.) που παραδίδονται με μέσα αυτού του είδους θεωρούνται για τους σκοπούς του κοινοτικού συστήματος ΦΠΑ ως υπηρεσίες. Όλες οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται εντός της ΕΕ, μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου και καταλήγουν σε κατανάλωση εντός της ΕΕ, υπόκεινται στο κοινοτικό καθεστώς ΦΠΑ. Η θέση αυτή είναι άλλωστε σύμφωνη με την θέση που είχε λάβει η ΕΕ και τα κράτη του ΠΟΕ.

*Κατευθυντήρια γραμμή 3**Διασφάλιση της ουδετερότητας*

Οι υπηρεσίες τις οποίες παραγγέλουν ιδιώτες καταναλωτές της ΕΕ από προμηθευτές εγκατεστημένους σε τρίτες χώρες μέσω ηλεκτρονικής παραδόσεως αντιπροσωπεύουν τη μεγαλύτερη πρόκληση όσον αφορά την ύπαρξη του ΦΠΑ. Εάν η προβλεπόμενη αύξηση παρόμοιων υπηρεσιών που παρέχονται σε τελικούς καταναλωτές, και για τις οποίες δεν καταβάλλεται σήμερα ΦΠΑ, καταστεί σημαντική από οικονομική άποψη, ενδέχεται να κριθεί απαραίτητος ο σχεδιασμός, από κοινού με την επιχειρηματική κοινότητα, μηχανισμών για τη φορολόγηση παρόμοιων συναλλαγών. Η μη φορολόγηση των εν λόγω συναλλαγών ενδέχεται να προκαλέσει στρεβλώσεις του ανταγωνισμού εις βάρος των επιχειρηματικών φορέων της Κοινότητας, οι οποίοι οφείλουν ήδη να φορολογούν τις υπηρεσίες που παρέχουν για ιδιωτική κατανάλωση εντός της ΕΕ. Ομοίως, δεδομένου ότι η αρχή της φορολόγησης στη χώρα προέλευσης που προβλέπεται από την κοινοτική νομοθεσία εφαρμόζεται σήμερα σε πολυάριθμες υπηρεσίες ανοικτής γραμμής, οι κοινοτικοί προμηθευτές πρέπει να καταβάλουν τον ΦΠΑ για όλες τις υπηρεσίες που παρέχουν σε τρίτες χώρες. Αντίθετα, οι παροχές υπηρεσιών προς την ΕΕ εκ μέρους φορέων τρίτων χωρών δεν φορολογούνται. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις της ΕΕ βρίσκονται σε σαφώς μειονεκτική θέση από την άποψη του ανταγωνισμού. Η κοινοτική νομοθεσία πρέπει να εξασφαλίζει ότι όλες οι υπηρεσίες που παρέχονται ηλεκτρονικώς από μη κοινοτικές πηγές προς ιδιώτες καταναλωτές στην ΕΕ θα υπόκεινται στον ΦΠΑ και ότι παρόμοιες υπηρεσίες που εξάγονται από την ΕΕ προς άλλες χώρες θα απαλλάσσονται από το σχετικό φόρο. Αυτό σημαίνει ότι σε αντίθεση με την κατάσταση που επικρατεί σήμερα, οι υπηρεσίες που παρέχονται με παραδοσιακά μέσα, όπως το τηλέφωνο ή η τηλεομοιοτυπία, από μη κοινοτικές πηγές προς ιδιώτες καταναλωτές της ΕΕ θα υπόκεινται και αυτές επίσης στον ΦΠΑ.

Κατευθυντήρια γραμμή 4

Να διευκολυνθεί η τήρηση των υποχρεώσεων

Η αξιοπιστία κάθε φορολογικού συστήματος απορρέει από τις πρακτικές πτυχές του και από τη δυνατότητα εφαρμογής του. Τα φορολογικά συστήματα θα πρέπει να συμβαδίζουν πλήρως με τις εμπορικές πρακτικές οι οποίες ενδέχεται να μεταβληθούν με την εμφάνιση του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Κατευθυντήρια γραμμή 5

Διασφάλιση του ελέγχου και της εφαρμογής του φόρου

Κατευθυντήρια γραμμή 6

Διευκόλυνση της διαχείρισης του φόρου

Χρειάζεται να εξασφαλισθεί ότι η τιμολόγηση και η τήρηση των λογιστικών θα είναι δυνατή με ηλεκτρονικά μέσα.

1.5. Οι αρχές που προαναφέρθηκαν συμφωνούν πλήρως με τους στόχους και το σκοπό του κοινοτικού συστήματος ΦΠΑ. Επιτρέπουν επίσης μια ουδέτερη στάση έναντι των φορολογικών συστημάτων των τρίτων χωρών. Εναπόκειται σε αυτές να αποφασίσουν αν επιθυμούν να εφαρμόσουν τους δικούς τους έμμεσους φόρους στις αγορές αυτές. Αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία ενόψει των συζητήσεων της Οτάβας για τον προσδιορισμό ενός σφαιρικού φορολογικού πλαισίου. Η Επιτροπή καλεί συνεπώς το Συμβούλιο να επικροτήσει τις γενικές κατευθύνσεις που προαναφέρθηκαν σχετικά με την έμμεση φορολογία του ηλεκτρονικού εμπορίου με την ΕΕ. Στο στάδιο αυτό, δεδομένου ότι η τεχνολογία του εμπορίου βρίσκεται ακόμη σε στάδιο αναπτύξεως, και δεν έχουν ακόμη καθοριστεί σαφώς οι εμπορικές δομές, δεν είναι ούτε απαραίτητο αλλά ούτε και εφικτό να μεταβληθεί το ισχύον φορολογικό σύστημα. Εντούτοις όμως είναι απαραίτητος ο προσδιορισμός γενικών κατευθύνσεων για τις τρέχουσες συζητήσεις και για τον καθορισμό σε διαβούλευση με τους επιχειρηματικούς κύκλους, της μελλοντικής εξέλιξης του φορολογικού τομέα σε αυτή την νέα παγκόσμια και ταχύτατα αναπτυσσόμενη αγορά. Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι μία φορολογία που θα καθοδηγείται από τις κατευθυντήριες αυτές γραμμές θα συμβάλει στην επιτυχία του ηλεκτρονικού εμπορίου και της οικονομίας της ΕΕ, παρέχοντας στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ισότιμους όρους ανταγωνισμού.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή λαμβάνει υπόψη με ενδιαφέρον την Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ηλεκτρονικό εμπόριο και έμμεση φορολογία» στόχος της οποίας είναι να προετοιμάσει τη θέση της ΕΕ στη διεθνή συζήτηση που θα διεξαχθεί επ' αυτού, δεδομένου ότι το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελεί κατ'εξοχήν ένα σφαιρικό φαινόμενο που εξελίσσεται στο πλαίσιο της αναπτύξεως του Internet και της χρησιμοποίησής του ως εμπορικού μέσου.

2.2. Η ΟΚΕ συμμερίζεται πλήρως τις βασικές θέσεις της Επιτροπής και του Συμβουλίου σύμφωνα με τις οποίες το ηλεκτρονικό εμπόριο πρέπει να οργανωθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται

- η ασφάλεια δικαίου, στο πλαίσιο σαφών και συνεκτικών κανόνων,
- η απλότητα, προκειμένου να μειωθούν οι περιττές επιβαρύνσεις για τους οικονομικούς φορείς και

— η ουδετερότητα, με την θέσπιση μιας φορολογίας που δεν θα εξαρτάται από το είδος εμπορίας και θα είναι ταυτόσημη για τα αγαθά που αποκτώνται τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της ΕΕ.

2.3. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή και το Συμβούλιο θεωρούν ότι οι υφιστάμενοι φόροι πρέπει να εφαρμόζονται στο ηλεκτρονικό εμπόριο, το οποίο δεν πρέπει να οδηγήσει στην επιβολή κανενός νέου ειδικού φόρου.

2.4. Δεδομένου ότι η Επιτροπή συνεχίζει τις εργασίες της για την αντικατάσταση του ισχύοντος συστήματος ΦΠΑ στην ΕΕ από ένα «κοινό σύστημα ΦΠΑ που θα βασίζεται στην φορολογία στον τόπο προέλευσης και θα προβλέπει έναν ενιαίο τόπο εγγραφής στον ΦΠΑ, στον οποίο ο επιχειρηματικός φορέας θα υποβάλλει δήλωση και θα εκπίπτει των φόρων» για όλες τις συναλλαγές του, η ΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον η κατεύθυνση αυτή της Επιτροπής, η οποία είναι από μακρού γνωστή και ολποσδήποτε δικαιολογημένη από την άποψη της φορολογικής ισότητας μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ επιχειρήσεων, συμφωνεί με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 6ης Ιουλίου 1998 που εξαγγέλλουν σαφώς ότι «οι υπηρεσίες που παρέχονται διαμέσου του ηλεκτρονικού εμπορίου θα πρέπει, χωρίς να θίγονται οι κανόνες που εφαρμόζονται στην ΕΕ, να φορολογούνται κατ'αρχήν στον τόπο κατανάλωσης.»

2.4.1. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι η Επιτροπή σκοπεύει να επιφέρει σημαντικές αλλαγές εν σχέσει προς τη σημερινή κατάσταση όσον αφορά την έμμεση φορολογία με το σκεπτικό που διατυπώνει στην κατευθυντήρια γραμμή 3, ότι «οι υπηρεσίες που παρέχονται ηλεκτρονικώς ή με άλλον τρόπο για κατανάλωση εντός της ΕΕ φορολογούνται εντός της ΕΕ, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους.» Είναι σαφές ότι αυτό εξαγγέλλει την καθιέρωση νέου φόρου, ειδικότερα εν αναφορά προς την τελευταία φράση της αυτής κατευθυντήριας γραμμής 3, όπου διευκρινίζεται ότι «σε αντίθεση με ό, τι συμβαίνει μέχρι σήμερα, οι παρεχόμενες με παραδοσιακά μέσα υπηρεσίες, όπως οι τηλεφωνικές υπηρεσίες ή οι υπηρεσίες τηλεομοιοτυπίας, από μη κοινοτικές επιχειρήσεις σε ιδιώτες καταναλωτές στην ΕΕ θα υπόκεινται επίσης στον ΦΠΑ.» Όμως δεν είναι γνωστές οι πραγματικές διαστάσεις αυτού του φαινομένου και δεν μπορεί να λεχθεί σήμερα ότι υφίσταται πρόβλημα όσον αφορά τον ανταγωνισμό.

2.4.2. Οποσδήποτε, η εφαρμογή σε διεθνές επίπεδο της αρχής ενός ΦΠΑ στον τόπο προέλευσης θέτει το πρόβλημα του ύψους της φορολογίας αυτής και των επιπτώσεών της στον ανταγωνισμό με πολύ οξύτερο τρόπο από ό, τι σε κοινοτικό επίπεδο.

2.5. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δικαίως αναφέρει στην έκθεσή του της 4ης Μαΐου 1998⁽¹⁾ «ότι δεν υφίσταται σε παγκόσμιο επίπεδο κανείς αναγνωρισμένος ορισμός του ηλεκτρονικού εμπορίου» και «ότι καλύπτει τόσο το έμμεσο ηλεκτρονικό εμπόριο (ηλεκτρονικές παραγγελίες απτών αγα-

θών) και το άμεσο ηλεκτρονικό εμπόριο (παραδόσεις μέσω ανοιχτής γραμμής άυλων αγαθών)». Η γνώμη της ΟΚΕ είναι ότι οι εμπορικές πράξεις δια της ηλεκτρονικής οδού που άπτονται των υλικών αγαθών θέτουν τα ίδια προβλήματα που υπάρχουν και στις παραδοσιακές μορφές εμπορίου. Ο ΦΠΑ επιβάλλεται σε όλες αυτές τις πράξεις είτε διενεργούνται μέσω ηλεκτρονικού κυκλώματος ή όχι. Η αποστολή «ανεξέλεγκτων» μικρών δεμάτων από μία τρίτη χώρα προς έναν ιδιώτη εντός της ΕΕ θέτει το ίδιο πρόβλημα από την άποψη της φορολογικής τεχνικής, είτε πρόκειται για ηλεκτρονική παραγγελία είτε όχι. Εφόσον ο όγκος των συναλλαγών αυτών κινδυνεύει να αυξηθεί αισθητά λόγω του ηλεκτρονικού εμπορίου και της χρήσεως του ηλεκτρονικού χρήματος, το φαινόμενο θα μπορούσε να επιδεινωθεί.

3. Ειδικές παρατηρήσεις και συμπεράσματα

3.1. Ο επαγγελματίας αγοραστής ενός υλικού ή άυλου αγαθού πρέπει να καταβάλει τον ΦΠΑ τον οποίο μετακυλίνει εν συνεχεία στο στάδιο της εμπορίας. Συνεπώς παραμένει ως πρόβλημα μόνον ο ιδιώτης που αποκτά αγαθά κατά τρόπο άμεσο ηλεκτρονικώς.

3.2. Το πρώτο ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον το αγαθό ή η υπηρεσία που παρέχεται ηλεκτρονικώς προς ένα ιδιώτη μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο επιβολής ΦΠΑ. Το γεγονός ότι πολλά από τα προϊόντα αυτά μπορούν να αγοραστούν και μέσω άλλων φορέων, όπως δισκέτες, CD-ROM ή βιβλία, τα προσεγγίζει υπό τις μορφές αυτές με τα προϊόντα που παραδίδονται μέσω του παραδοσιακού εμπορίου που προβλέπει την καταβολή ΦΠΑ, δηλαδή επιβάρυνση του πελάτη με τον ΦΠΑ που στη συνέχεια καταβάλλεται στην φορολογική αρχή. Η μη φορολόγηση των προϊόντων που παραδίδονται ηλεκτρονικώς δημιουργεί συνεπώς μία στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων πολιτών.

3.3. Το ερώτημα που τίθεται εν συνεχεία είναι από ποιον καταβάλλεται ο ΦΠΑ που επιβαρύνει τα άυλα αυτά προϊόντα. Μπορούν εδώ να μελετηθούν διάφορες δυνατότητες:

- α) από τον πωλητή, πράγμα που θέτει το πρόβλημα των εισαγωγών που προέρχονται από τρίτες χώρες·
- β) από τον πάροχο υπηρεσιών Internet του αγοραστή, που για αυτόν συνεπάγεται ορισμένες δυσχέρειες οι οποίες θα μπορούσαν να υπερπηδηθούν χάρη στην τεχνική πρόοδο των λογισμικών·
- γ) Από τον μεταφορέα, στο μέτρο όπου το αγαθό που μεταφέρεται ηλεκτρονικώς καθίσταται υλικό αγαθό και παραδίδεται ως αντικείμενο·
- δ) Από την Τράπεζα ή τον χρηματοπιστωτικό οργανισμό (πιστωτικές και τραπεζικές κάρτες)·

⁽¹⁾ Εισήγηση: η κ. Erika Mann, έγγρ. ΕΚ 223.962/τελικό (Α4-0173/98) σ. 15.

- ε) Από δήλωση τιμής του ίδιου του καταναλωτή στη φορολογική του δήλωση·
- στ) Από έναν κοινοτικό ή διεθνή και ανεξάρτητο οργανισμό που θα συλλέγει τον ΦΠΑ που εισπράττει ο πωλητής και εν συνεχεία θα τον επιστρέφει στις χώρες όπου διαμένουν οι αντίστοιχοι καταναλωτές.

3.4. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, καθεμία από τις ως άνω λύσεις παρουσιάζει δυσχέρειες, δεδομένου ότι καθεμία από αυτές δεν αποκλείει τις καταχρήσεις και την απάτη. Εντούτοις όμως η «φορολογική ανηθικότητα» δεν είναι λόγος για να εγκαταλειφθεί άπαξ δια παντός η έννοια της έμμεσης φορολογίας των αγαθών που παραδίδονται ηλεκτρονικώς.

3.5. Για να αποφευχθεί το πρόβλημα του αθέμιτου ανταγωνισμού του ηλεκτρονικού εμπορίου εν σχέσει προς το παραδοσιακό εμπόριο, η Κοινότητα θα μπορούσε επί του παρόντος και στις δύο περιπτώσεις να εξαιρέσει από τον ΦΠΑ κάθε προϊόν ή υπηρεσία που μπορεί να παραδίδεται ηλεκτρονικώς⁽¹⁾, είτε προέρχεται από την Κοινότητα είτε εισάγεται.

3.6. Μετά από μία ορισμένη προθεσμία (π.χ. 3 χρόνια) θα μπορούσε να αναθεωρηθεί η κατάσταση σε συνάρτηση με την εξέλιξη της τεχνολογίας, την περιγραφή των προϊόντων, το βαθμό προετοιμασίας των ΜΜΕ στον τομέα αυτό, την εξέλιξη του ηλεκτρονικού και του παραδοσιακού εμπορίου των εν λόγω προϊόντων και του αποτελέσματος των διαπραγματεύσεων με τους εμπορικούς εταίρους σε παγκόσμιο επίπεδο στους οποίους τίθεται παρόμοιο πρόβλημα.

3.7. Πρέπει εντούτοις να τονισθεί εδώ ότι το πρόβλημα θίγει ιδιαίτερος τις χώρες στις οποίες ο ΦΠΑ ή ο φόρος κατανάλωσης είναι και ο υψηλότερος. Στην Κοινότητα, ο ΦΠΑ ανέρχεται σε 25 % στη Δανία και στη Σουηδία. Οι ΗΠΑ δεν γνωρίζουν το ΦΠΑ, ενώ η κατανάλωση επιβαρύνεται από μία μικρή φορολογία που διαφέρει από πολιτεία σε πολιτεία και συχνά δεν υπερβαίνει το 3 % όπως π.χ. στη Σιγκαπούρη.

⁽¹⁾ Δεν υπάρχει ούτε σαφής ορισμός, ούτε σαφής περιγραφή των προϊόντων που επιδέχονται παραδόσεως μέσω ηλεκτρονικού εμπορίου. Η προφανής περίπτωση σήμερα αφορά τα προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Ορισμένες χώρες δεν επιβάλλουν καμία φορολογία για την παροχή των υπηρεσιών. Η Κοινότητα θα πρέπει, στα πλαίσια των διεθνών διαπραγματεύσεων, να αξιοποιήσει την σημασία που έχει ο ΦΠΑ για την ισορροπία των προϋπολογισμών των κρατών μελών της.

3.7.1. Οι ευρωπαϊκές αρχές όπως και οι αντίστοιχες των Η.Π.Α. έχουν την πρόθεση να λάβουν φορολογικά μέτρα όσον αφορά το ηλεκτρονικό εμπόριο σε στενή συνεργασία με τον επιχειρηματικό κόσμο. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή πιστεύει ότι αυτές οι διαβουλεύσεις θα πρέπει να συμπεριλάβουν το εμπόριο, τις επιχειρήσεις και όλους τους άλλους κοινωνικοεπαγγελματικούς κύκλους, ιδιαίτερα δε τους καταναλωτές και τους εργαζομένους.

3.7.2. Οι κύκλοι αυτοί είναι φυσικό να ανησυχούν για το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας, των επενδύσεων και της απασχόλησης που μπορούν να υποστούν αρνητικές συνέπειες (π.χ. μετεγκαταστάσεις, αντικίνητρα προς την καινοτομία, ανταγωνισμό) μετά τη λήψη φορολογικών μέτρων που δεν λαμβάνουν υπόψη το σφαιρικό πλαίσιο.

3.7.3. Η ΟΚΕ επισύρει την προσοχή στον κίνδυνο να προταθούν επιμέρους λύσεις για την φορολογία του ηλεκτρονικού εμπορίου. Το εμπόριο αυτό αποτελεί τμήμα ενός εκ βάθρων μετασχηματισμού της κοινωνίας και της λειτουργίας των επιχειρήσεων και θέτει νέα προβλήματα για το σύνολο του φορολογικού συστήματος. Εξάλλου, παρατηρείται επί του παρόντος αύξηση των φορολογικών επιβαρύνσεων επί της εργασίας, γεγονός που καθιστά τα φορολογικά συστήματα ολοένα και πιο άνιασα.

3.8. Η ΟΚΕ λυπάται για το γεγονός ότι η Ανακοίνωση της Επιτροπής δεν ανταποκρίνεται στην προβληματική που διέτυπωσε το Κοινοβούλιο στο σημείο 22 του ψηφίσματός του της 14ης Μαΐου 1998. Πράγματι, το Κοινοβούλιο θέτει το πρόβλημα της φορολογίας καθ'όλο το εύρος της, ερωτώντας «κατά πόσον οι πράξεις του ηλεκτρονικού εμπορίου πρέπει να φορολογούνται σύμφωνα με το παραδοσιακό σύστημα ή αν αντιθέτως η νέα κατάσταση που συνδέεται με το Internet παρουσιάζει παγκόσμιες προκλήσεις οι οποίες επιβάλλουν την εκ βάθρων ανακάλυψη όλων των φορολογικών αρχών (π.χ., ορισμός των εδαφικών εννοιών, των κανόνων προελεύσεως, της προέλευσης των εσόδων)».

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Συνέχεια που δόθηκε στη γνωμοδότηση για την κοινωνική πολιτική και την οικονομική επίδοση»

(98/C 407/50)

Κατά τη σύνοδο ολομελείας του Ιουλίου 1997, η ΟΚΕ, σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού, αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα την: «Συνέχεια που δόθηκε στη γνωμοδότηση για την κοινωνική πολιτική και την οικονομική επίδοση» και να συστήσει υποεπιτροπή για την προπαρασκευή των σχετικών εργασιών, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 11 παράγραφος 4 και 19, παράγραφος 1 του Εσωτερικού Κανονισμού. Κατά τη συνεδρίαση της 24ης Φεβρουαρίου 1998, το Προεδρείο της ΟΚΕ επέτρεψε τον ορισμό τριών εισηγητών. Η υποεπιτροπή εκπόνησε σχέδιο γνωμοδότησης πρωτοβουλίας στις 30 Ιουλίου 1998.

Οι εισηγητές, Konitzer, Simpson και Rodríguez García Caro, κατένευαν τις εργασίες ως εξής: Μέρος I: «Περιεχόμενο», Εισηγητής: ο κ. Simpson; Μέρος II: «Ανταγωνιστικότητα, προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος και επενδύσεις», Εισηγητής: ο κ. Rodríguez García Caro; Μέρος III: «Απασχολησιμότητα, δημιουργία θέσεων απασχόλησης και μέλλον της εργασίας με χαμηλή παραγωγικότητα», Εισηγήτρια: η κ. Konitzer; Μέρος IV: «Προσαρμοστικότητα και ίσες ευκαιρίες στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής κοινωνίας», Εισηγητής: ο κ. Simpson; Μέρος V: «Συμπεράσματα», Εισηγητές: η κ. Konitzer και οι κ. Rodríguez García Caro και Simpson.

Κατά την 357η σύνοδο ολομελείας της (συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 85 ψήφους υπέρ, 5 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

I. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

1. Στόχοι και αιτιολογία

1.1. Η παρούσα γνωμοδότηση αντικατοπτρίζει τη βούληση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής να συμβάλει στη μείωση της ανεργίας σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι φυσικό και λογικό τα προτεινόμενα μέτρα να έχουν ευρύτερες συνέπειες εκτός από αυτές που συνδέονται αποκλειστικά με το πρόβλημα της μείωσης της ανεργίας⁽¹⁾.

1.2. Οι βασικοί αλληλεξαρτόμενοι στόχοι την επίτευξη των οποίων θα πρέπει να επιδιώξει η οικονομική και κοινωνική πολιτική, θα πρέπει να είναι οι ακόλουθοι:

- η αύξηση του όγκου και η βελτίωση της ποιότητας των αγαθών που παράγονται και των υπηρεσιών που παρέχονται στην ΕΕ, σε διεθνώς ανταγωνιστικές τιμές και κατά τρόπο βιώσιμο·
- βελτίωση της ικανότητας της ΕΕ να δημιουργεί θέσεις απασχόλησης και να περιορίζει την ανεργία·
- αύξηση της ευημερίας των πολιτών της ΕΕ·
- βελτίωση της κατάστασης των μειονεκτούντων ατόμων·
- βελτίωση της κατάστασης ως προς την ισότητα των ευκαιριών των πολιτών·

— διευκόλυνση της αύξησης της ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών μέσω της αύξησης των πραγματικών εισοδημάτων που προκαλεί η βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων.

Για τη διασφάλιση της επίτευξης των εν λόγω στόχων απαιτείται η λήψη συνεκτικών και συντονισμένων μέτρων οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

1.3. Οι προσπάθειες για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων αποτελούν αρμοδιότητα τόσο της ΕΕ, ιδιαίτερα (αλλά όχι μόνο) στο πλαίσιο της δημιουργίας της ΟΝΕ, όσο και των αρχών των κρατών μελών. Εκτός από τον προσδιορισμό των στόχων η ΟΚΕ έχει επισημάνει και ορισμένες πτυχές των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων οι οποίες σχετίζονται με τους εν λόγω στόχους ή παρεμποδίζουν την επίτευξή τους. Για τον περιορισμό ή την εξάλειψη των εν λόγω εμποδίων απαιτείται ο καθορισμός των ρόλων που καλούνται να διαδραματίσουν οι διάφοροι παράγοντες καθώς και η αναγνώριση της αναγκαιότητας για την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας. Επίσης απαιτείται η ύπαρξη μεγαλύτερης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τις πολιτικές που επηρεάζουν τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

1.4. Η γεωγραφική κατανομή και οι επιπτώσεις των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και να ενταχθούν στις συζητήσεις σχετικά με τις ενδεχόμενες δράσεις.

1.5. Το παρόν εισαγωγικό τμήμα, Μέρος I, παρουσιάζει την επικρατούσα κατάσταση σχετικά με ορισμένα ιδιαίτερα δυσχερή να αντιμετωπισθούν ζητήματα όπως αυτό της «συμφιλίωσης», ενδεχομένως αντιφατικών στοιχείων της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής ή, εναλλακτικά, την εξέταση της δυνατότητας συνεργιών μεταξύ των οικονομικών και των κοινωνικών πολιτικών. Στο Μέρος II εξετάζονται και διατυπώνονται συστάσεις σχετικά με τα ζητήματα της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης των επιχειρήσεων και των επεν-

⁽¹⁾ Επισυνάπτεται σε παράρτημα κατάλογος άλλων γνωμοδοτήσεων της ΟΚΕ σχετικά με την απασχόληση. Επισημαίνονται ιδιαίτερα οι γνωμοδοτήσεις (ΕΕ C 355 της 21.11.1997) σχετικά με το «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την απασχόληση» και (ΕΕ C 19 της 21.1.1998) την «Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές των κρατών μελών στον τομέα της απασχόλησης το 1998».

δύσεων. Στο Μέρος III εξετάζονται τα ζητήματα της απασχολησιμότητας, της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, καθώς και το μέλλον των θέσεων απασχόλησης χαμηλής παραγωγικότητας. Στο Μέρος IV τονίζεται ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν η προσαρμοστικότητα και η παροχή ίσων ευκαιριών. Το Μέρος V περιλαμβάνει τα συμπεράσματα.

2. Η ολοκλήρωση της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής

2.1. Η φιλοδοξία της ΕΕ, είτε πρόκειται για δράσεις που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των πολιτικών της ΕΕ είτε πρόκειται για δράσεις τις οποίες αποφασίζουν τα κράτη μέλη, είναι ο συνδυασμός στοιχείων της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής που θα επιτρέψουν στην ΕΕ να διατηρήσει και να ενισχύσει τη θέση της ως μία από τις πλέον προηγμένες παγκοσμίως οικονομίες, βελτιώνοντας συνεχώς το επίπεδο διαβίωσης των πολιτών της. Η απλή μείωση της ανεργίας χωρίς ταυτόχρονη αύξηση της συνολικής προστιθέμενης αξίας και των πραγματικών εισοδημάτων δεν αποτελεί ικανοποιητικό αποτέλεσμα.

2.1.1. Παρομοίως, η βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων και αύξηση της συνολικής προστιθέμενης αξίας κατά τρόπο που διευρύνει τις ανισότητες που χαρακτηρίζουν την κατανομή των θέσεων απασχόλησης και των εισοδημάτων καθώς και τις κοινωνικές ανισότητες θα πρέπει να αποφευχθεί.

2.2. Οι εν λόγω φιλοδοξίες καθιστούν ακόμη επιτακτικότερη την ανάγκη υιοθέτησης κατάλληλων και βιώσιμων μακροοικονομικών πολιτικών τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών. Διαρκής στόχος της ΕΕ είναι η επίτευξη συνεχούς και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

2.3. Τα εν λόγω θέματα υπογραμμίζουν τη συμβολή που μπορεί να έχει η υιοθέτηση των κατάλληλων κοινωνικών πολιτικών, που επηρεάζουν την κατανομή των οφελών που προκύπτουν από την οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη.

2.4. Παρά το γεγονός αυτό, υφίσταται το ενδεχόμενο σύγκρουσης μεταξύ των οικονομικών και των κοινωνικών στόχων. Η οικονομική ανάπτυξη είναι δυνατόν να επηρεασθεί αρνητικά από την υιοθέτηση κοινωνικών πολιτικών οι οποίες, παραδείγματος χάρι, λειτουργούν ανασταλτικά σε σχέση με τη διάθεση των ατόμων να συμβάλουν στη δημιουργία της προστιθέμενης αξίας. Παρομοίως, οι κοινωνικές πολιτικές που εφαρμόζονται είναι δυνατόν να επηρεασθούν αρνητικά από την οικονομική πίεση που θα ασκηθεί για την ενίσχυση της απόδοσης των επιχειρήσεων και την προσπάθεια ενθάρρυνσης των επενδύσεων, που με τη σειρά τους θα επηρεάσουν αρνητικά, παραδείγματος χάρι, το βασικό ή κατώτατο εισόδημα των χαμηλόμισθων εργαζομένων.

2.5. Σε ορισμένες ακραίες περιπτώσεις, η εφαρμογή πολιτικών που έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της φορολόγησης των εργαζομένων πιθανόν να διαταράξει την υφιστάμενη ισορροπία οδηγώντας τους στην απόφαση να μην αναζητήσουν μία νέα θέση απασχόλησης. Επίσης, η εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών που βασίζεται στην υιοθέτηση υψηλών οριακών φορολογικών συντελεστών επί των εισοδημάτων που προέρχονται από επενδύσεις είναι δυνατόν να αποθαρρύνει τους επενδυτές από την πραγματοποίηση επενδύσεων που θα είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της απασχόλησης. Στόχος μας θα πρέπει να είναι η «συμφιλίωση» των εν λόγω πολιτικών προκειμένου να υπάρξει η κατάλληλη εξισορρόπησή τους και να αποφευχθεί, στο μέτρο του δυνατού, η σύγκρουση μεταξύ των οικονομικών και των κοινωνικών πολιτικών.

2.6. Η «συμφιλίωση» των οικονομικών και των κοινωνικών πολιτικών θα πρέπει να επιτευχθεί στο πλαίσιο μιας ΕΕ η οποία βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη λειτουργία μιας οικονομίας της αγοράς, η οποία επηρεάζεται από τη δραστηριότητα και τις επιμέρους αποφάσεις χιλιάδων επιχειρήσεων. Βάσει του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου βασικός ρόλος των κυβερνήσεων στη διαχείριση της οικονομίας είναι η δημιουργία του κατάλληλου οικονομικού περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις. Οι κυβερνήσεις μπορούν να αναλάβουν επιχειρηματική δράση ή να συμμετάσχουν στη διαδικασία ανάπτυξης των επιχειρήσεων ή να προβούν στην άσκηση ελέγχων, στην περίπτωση που ειδικές συνθήκες επιβάλλουν την ανάληψη του εν λόγω συμπληρωματικού ρόλου. Παραδείγματος χάρι, στην περίπτωση νέων τεχνολογιών ή στην περίπτωση που οι ερευνητικές και οι αναπτυξιακές προσπάθειες που απαιτούνται καθιστούν αναγκαία την ανάληψη δράσης εκ μέρους της κυβέρνησης ή των υπηρεσιών της. Οι προαναφερθέντες λόγοι έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας οικονομίας της αγοράς που λειτουργεί εντός ορισμένων ορίων τα οποία συνήθως καθορίζει η κυβέρνηση, με σκοπό την επίτευξη ευρύτερων στόχων που συχνά συνδέονται με την κοινωνική συνοχή.

3. Παράγοντες που επηρεάζουν τις οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές

3.1. Ορισμένα ειδικά χαρακτηριστικά διαδραματίζουν διαρκώς αυξανόμενο ρόλο σε σχέση με τη διαμόρφωση της αγοράς εργασίας της ΕΕ. Μεταξύ αυτών είναι τα ακόλουθα:

- α) η μεταβολή της ηλικιακής διάρθρωσης του εργατικού δυναμικού·
- β) οι αυξανόμενες συνέπειες της πρόωρης συνταξιοδότησης·
- γ) η πίεση που ασκούν τα άτομα που επιλέγουν να συνεχίσουν να εργάζονται και μετά την προβλεπόμενη ηλικία συνταξιοδότησης·
- δ) ο μικρότερος αριθμός νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας που οφείλεται στη φυσική μείωση του πληθυσμού της ΕΕ·
- ε) ο περιορισμός, τόσο αριθμητικά όσο και αναλογικά, των θέσεων απασχόλησης που δεν απαιτούν ιδιαίτερα επαγγελματικά προσόντα·
- στ) η εμφανής και ταχεία μεταβολή των ικανοτήτων που απαιτούνται για την κάλυψη μιας θέσης απασχόλησης·
- ζ) η αύξηση του αριθμού των εργαζομένων που μετακινούνται από το ένα επάγγελμα στο άλλο·
- η) η αύξηση του αριθμού των εργαζομένων γυναικών, που παρατηρείται σε ορισμένες χώρες·
- θ) η μείωση του αριθμού των εργαζομένων ανδρών, ιδιαίτερα όσων αφορά τους πλέον ηλικιωμένους·
- ι) η αύξηση του αριθμού των ατόμων που κατέχουν περισσότερες από μία θέσεις απασχόλησης (είτε το δηλώνουν είτε όχι)·
- ια) η επιρροή που ασκούν τα άτομα που δεν είναι πολίτες της ΕΕ που έρχονται να ζήσουν και να εργασθούν στην ΕΕ.

3.2. Εκφράζεται επίσης η ανησυχία ότι είναι δυνατόν να προκληθούν στρεβλώσεις στην αγορά εργασίας λόγω του ότι ορισμένες επιχειρήσεις θα επωφεληθούν από τις διαφορές που υπάρχουν ως προς στις συνθήκες που επικρατούν στις αγορές εργασίας των επιμέρους κρατών μελών, οι οποίες δεν βασίζονται στον ανταγωνισμό αλλά στην παροχή οικονομικών κινήτρων (ή σε φορολογικές διακρίσεις) που είναι ανεπίτρεπτες στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς. Οι εν λόγω πρακτικές αποτελούν «κοινωνικό και περιβαλλοντικό ντάμπινγκ».

3.3. Εκφράζονται επίσης ολόένα και περισσότερες ανησυχίες, σε ολόκληρη την ΕΕ, ως προς τη σχέση που συνδέει τις φορολογικές και κοινωνικές πολιτικές. Η εξισορρόπηση της οικονομικής πολιτικής καθιστά αναγκαίο τον περιορισμό των φόρων και των άλλων επιβαρύνσεων που συνδέονται με την κοινωνική ασφάλιση, οι οποίες επηρεάζουν σημαντικά το κόστος εργασίας. Ασκοούνται επίσης πιέσεις για τη μείωση του συνολικού ποσοστού του ΑΕΠ που αντιπροσωπεύουν οι φόροι. Εντούτοις, λαμβανομένου υπόψη ότι καταβάλλονται προσπάθειες, βάσει των οδηγιών σύγκλισης, για τη μείωση του δημοσίου χρέους των κρατών μελών, η λήψη ενός παρόμοιου μέτρου θα έχει ως αποτέλεσμα τον έντονο περιορισμό των δημοσίων δαπανών. Οι πιέσεις προς την κατεύθυνση αυτή έρχονται σε αντίθεση με τις πιέσεις που ασκούνται για την αύξηση των δαπανών στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων. Προκειμένου να «συμφιλιωθούν» οι στόχοι της φορολογικής και της κοινωνικής πολιτικής, θα πρέπει τα μέτρα κοινωνικής πολιτικής που λαμβάνονται να εστιασθούν στους τομείς άμεσης προτεραιότητας, να αποφευχθούν οι περιττές δαπάνες και να καταστούν όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα ώστε να επιτυγχάνεται η επίτευξη των επιδιωκόμενων κοινωνικών στόχων με την όσο το δυνατόν μικρότερη συνδρομή των φορολογουμένων.

4. Πρόγραμμα που συνδέεται με την παρούσα γνωμοδότηση

4.1. Βάσει των προβλημάτων που προσδιορίστηκαν στο σημείο 2.5 του Μέρους IV θα πρέπει να θεσπισθεί ένα πρόγραμμα δράσεων που θα λαμβάνει υπόψη τις ατομικές ανάγκες και τις επιπτώσεις στις επιχειρήσεις. Οι εν λόγω δράσεις θα πρέπει, σαφώς, να αναληφθούν στο κατάλληλο επίπεδο, δηλαδή συχνά από τα κράτη μέλη ή άλλες μονάδες των τοπικών και περιφερειακών αρχών. Ορισμένες από τις προαναφερθείσες δράσεις είναι πιθανόν να έχουν ήδη αναληφθεί και να απαιτείται απλώς η αναπροσαρμογή τους.

4.2. Το πρόγραμμα δράσης θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- α) την υιοθέτηση των κατάλληλων μακροοικονομικών πολιτικών για τη διατήρηση και την αύξηση της ζήτησης στο πλαίσιο των διαφόρων οικονομιών·
- β) την υιοθέτηση των κατάλληλων μακροοικονομικών πολιτικών για τον επηρεασμό της προσφοράς (ορισμένες παρόμοιες πολιτικές αναφέρονται σε άλλα σημεία)·
- γ) τον καθορισμό του επιπέδου της φορολόγησης των επιχειρήσεων και των ατόμων, καθώς και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης κατά τρόπο που να μην λειτουργεί αποτρεπτικά για την πραγματοποίηση επενδύσεων και να συμβάλλει όσο το δυνατόν περισσότερο στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης·
- δ) την καθολική παροχή όσο το δυνατόν περισσότερων δυνατοτήτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης για την κατάλληλη προετοιμασία των εργαζομένων είτε οι δυνατότητες αυτές παρέχονται στο πλαίσιο της βασικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που παρέχει το κράτος είτε από τις επιχειρήσεις οι οποίες αναλαμβάνουν το κόστος για την ικανοποίηση των ειδικών αναγκών τους από πλευράς κατάρτισης·

- ε) την υιοθέτηση επιλεκτικών σχημάτων για την ενίσχυση των προοπτικών απασχόλησης τόσο των νέων όσο και των ανέργων επί μεγάλο χρονικό διάστημα·
- στ) την υιοθέτηση επιλεκτικών σχημάτων για τη βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης των γυναικών, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για τη διευκόλυνση της εκ νέου απασχόλησης των γυναικών που δεν εργάστηκαν για κάποιο χρονικό διάστημα·
- ζ) τη λήψη μιας δέσμης μέτρων για τη μείωση του υψηλού ποσοστού ανεργίας που πλήττει τις περισσότερο μειονεκτούσες περιφέρειες (με την υποστήριξη των Διαρθρωτικών Ταμείων)·
- η) τη λήψη μέτρων για την παροχή βοήθειας προς τις εθνικές μειονότητες ώστε να προσαρμοσθούν στις συνθήκες εργασίας που επικρατούν στις χώρες όπου ζουν·
- θ) τη σύναψη συμφωνιών για την υιοθέτηση πολιτικών της ΕΕ σχετικά με τους κατώτατους μισθούς και/ή εισοδήματα·
- ι) την απαγόρευση της εισαγωγής προϊόντων που παράγονται υπό απαράδεκτες συνθήκες απασχόλησης κατά παράβαση των διεθνώς συμφωνηθέντων προτύπων με συνέπεια να ασκείται αθέμιτος ανταγωνισμός·
- ια) την εφαρμογή πολιτικών που θα καταστήσουν δυνατή τη συνύπαρξη της εργασίας με μία ομαλή οικογενειακή ζωή (συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης πρόβλεψης μέτρων για τη φροντίδα των παιδιών καθώς και της αναζήτησης των κατάλληλων ισορροπιών μεταξύ των φορολογικών διευθετήσεων και της παρεχόμενης κοινωνικής βοήθειας ώστε να παρέχονται τα ανάλογα κίνητρα)·
- ιβ) την υιοθέτηση πολιτικών ακριβώς για την προώθηση της ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας τόσο εκ μέρους των ανδρών όσο και των γυναικών·
- ιγ) την υιοθέτηση φορολογικών συστημάτων που θα συμβάλλουν στην εξάλειψη των αντικινήτρων που περιορίζουν τη διάθεση για εξεύρεση απασχόλησης (παράδειγματος χάρη δίδοντας μεγαλύτερη βαρύτητα στην ατομική φορολόγηση και λιγότερη στη φορολόγηση της οικογένειας)·
- ιδ) τη λήψη μέτρων ώστε να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της «παγίδας της φτώχειας», φαινόμενο που οφείλεται στη διατήρηση των μισθών σε χαμηλά επίπεδα και την εφαρμογή υψηλών οριακών φορολογικών συντελεστών σε περιπτώσεις αύξησης του εισοδήματος και περιορισμού των κοινωνικών παροχών·
- ιε) την εφαρμογή πολιτικών που προβλέπουν την εφαρμογή συστημάτων πρόωρης συνταξιοδότησης, εάν συντρέχει λόγος, και ειδικές διατάξεις σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση και/ή τη συνταξιοδότηση·
- ιστ) τη σύναψη ενέλικτων συμβάσεων εργασίας που προβλέπουν καθεστώςα μερικής απασχόλησης, καθώς και την ισχύ της σύμβασης σε περίπτωση εφαρμογής ελαστικού ωραρίου, καθώς επίσης και τη σύναψη συμβάσεων για την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών ή άλλες μορφές συμβάσεων με σκοπό την αύξηση της παραγωγικότητας ενώ διατηρείται το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.

4.3. Η ΟΚΕ έχει εκφράσει τις απόψεις της σχετικά με τα προαναφερθέντα ζητήματα σε πολλά άλλα έγγραφα. Στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι ο προσδιορισμός των τομέων εκείνων πολιτικής στους οποίους τα κοινωνικά μέτρα είναι πιθανόν να επηρεάσουν αρνητικά τις οικονομικές επιδόσεις και αντιστρόφως.

4.4. Όσον αφορά τις επιχειρήσεις, οι καθαρές αποδόσεις των πρόσθετων επενδύσεων θα πρέπει να είναι αρκετά υψηλές ώστε να συμβάλουν στην προσέλκυση κεφαλαίων. Θα πρέπει να αποφευχθεί η αύξηση του εργασιακού κόστους, μέσω πρόσθετων κοινωνικών παροχών που αυξάνουν το οριακό κόστος, διότι στην περίπτωση αυτή θα περιορισθούν σημαντικά οι υφιστάμενες δυνατότητες απασχόλησης. Η αγορά εργασίας θα πρέπει να αποτελεί πηγή εξεύρεσης κατάλληλα καταρτισμένων εργαζομένων.

4.5. Το κόστος των κοινωνικών εκείνων πολιτικών που ωφελούν την ευρύτερη κοινωνία ή τα άτομα που επωφελούνται από τα επιμέρους συστήματα, είναι λογικό ότι δεν θα πρέπει να επιβαρύνει, προαιρετικά ή υποχρεωτικά, τις επιμέρους επιχειρήσεις.

4.6. Παρά το γεγονός αυτό υπάρχουν αρκετές επιχειρήσεις που αποδέχονται την ανάληψη πρόσθετων ευθυνών στον τομέα των κοινωνικών θεμάτων. Οι οργανώσεις των επιχειρήσεων υιοθετούν σχήματα που αποσκοπούν στην υποστήριξη των μειονεκτούντων ατόμων ώστε να διευκολυνθεί η εκ μέρους τους εξεύρεση θέσης απασχόλησης ή δρουν ως μέντορες για τις μικρότερες ή τις νέες επιχειρήσεις που επωφελούνται από την εμπειρία και τις γνώσεις των εν λόγω οργανώσεων. Η ΟΚΕ συνιστά την προαιρετική σύναψη διαφόρων μορφών εταιρικών σχέσεων μεταξύ των επιχειρήσεων ώστε να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων κατά τρόπο που αρμόζει στην εμπειρία που διαθέτουν.

4.7. Η διατήρηση και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας προϋποθέτει την ελαχιστοποίηση του κόστους ανά μονάδα προϊόντος. Το γεγονός αυτό θέτει μία σειρά από ερωτήματα σχετικά με τη διάθροιση του κόστους των επιχειρήσεων, τη βελτίωση του τρόπου διαχείρισής τους, την καλύτερη εφαρμογή των αποτελεσμάτων της Ε&ΤΑ, την επιλογή του καταλληλότερου τρόπου εφοδιασμού τους, κ.λπ.

4.8. Το κόστος της απασχόλησης θα αποτελεί πάντα ένα σημαντικό στοιχείο προσδιορισμού της ανταγωνιστικότητας. Ο προσδιορισμός του κόστους εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον τρόπο καθορισμού των εσόδων των επιχειρήσεων και του εισοδήματος σε μακροοικονομικό επίπεδο, το οποίο στη συνέχεια επηρεάζει τις επιμέρους επιχειρήσεις. Σε ορισμένα κράτη μέλη η εν λόγω διαδικασία έχει θεσμοθετηθεί μέσω της θέσπισης ενός επίσημου μηχανισμού στον οποίο συμμετέχουν τόσο εκπρόσωποι του κράτους όσο και των κοινωνικών εταίρων (όπως στην περίπτωση του προγράμματος για την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση στην Ιρλανδία). Σε ορισμένα άλλα κράτη μέλη δεν έχει ακόμη θεσπισθεί κάποιος επίσημος μηχανισμός. Προκειμένου να βελτιωθούν οι οικονομικές επιδόσεις απαιτείται η σύναψη συλλογικών συμφωνιών για τους μισθούς εντός των συλλογικών πλαισίων των συνολικών αυξήσεων της παραγωγικότητας.

4.9. Καθώς εξελίσσεται η εφαρμογή του Κοινωνικού Πρωτοκόλλου, που προσαρτήθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ και ενσωματώθηκε στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, η ΟΚΕ ευελπιστεί ότι τα πολύπλοκα ζητήματα που αφορούν την κοινωνική πολιτική και τις οικονομικές επιδόσεις θα αποτελέσουν αντικείμενο στενότερης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η πρόσφατη απαίτηση από την Επιτροπή να προβεί στην δημιουργία κατευθυντήριων γραμμών για τις πολιτικές της απασχόλησης, εκτός από τις υφιστάμενες κατευθυντήριες γραμμές για τις οικονομικές πολιτικές, αποτελεί θετική εξέλιξη για τον συντονισμό των πολιτικών μεταξύ των κρατών μελών καθώς και για την ένταξη ορισμένων σημαντικών πτυχών της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής

σε ένα κοινοτικό πλαίσιο. Επίσης, είναι σημαντικό να υπάρξει ενοποίηση των κατευθυντήριων γραμμών για τις οικονομικές πολιτικές και αυτών για την απασχόληση ώστε μέσω των αλληλεπιδράσεων που θα προκληθούν να διασφαλισθεί τόσο η οικονομική ανάπτυξη όσο και η αύξηση της απασχόλησης.

4.10. Η ΟΚΕ προτείνει να προβλέψει η Επιτροπή επίσημα, στο πλαίσιο των απαιτήσεων που προβλέπουν οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, την υποχρέωση αξιολόγησης και διατύπωσης συμπερασμάτων σχετικά με το βαθμό στον οποίο έχει υπάρξει βελτίωση και ολοκλήρωση των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών ώστε να εξαλειφθούν ορισμένα προβλήματα που χαρακτηρίζουν την επικρατούσα κατάσταση.

4.11. Στα Μέρη II, III και IV που ακολουθούν η ΟΚΕ διατυπώνει ορισμένες σχέψεις σχετικά με την ενίσχυση και την ολοκλήρωση των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, όπως αυτές έχουν διατυπωθεί για το 1998.

II. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Η παρούσα γνωμοδότηση εντάσσεται στο πλαίσιο των εργασιών για τη συνέχιση της γνωμοδότησης της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την κοινωνική πολιτική και το δυναμισμό της οικονομίας. Ο τίτλος του μέρους αυτού της γνωμοδότησης «Ανταγωνιστικότητα, προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος και επενδύσεις» αντανάκλα τα σημαντικά στηρίγματα της οικονομικής ανάπτυξης. Τα τρία θέματα που εξετάζονται εδώ απασχόλησαν ιδιαίτερα την Ευρωπαϊκή Ένωση τον τελευταίο καιρό, και εξακολουθούν να την απασχολούν. Πρόκειται για στενά αλληλεξαρτώμενες έννοιες και απ' αυτή την άποψη πρέπει να αναλυθούν.

1. Ανταγωνιστικότητα

1.1. Γενικό πλαίσιο

1.1.1. Σε μία εποχή όπου το πρόβλημα της ανεργίας βρίσκεται στο επίκεντρο του πολιτικού προβληματισμού, και σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο, πρέπει περισσότερο από ποτέ να λαμβάνεται υπόψη ένας παράγοντας καθοριστικός για τη βελτίωση της απασχόλησης στην Ευρώπη: η προώθηση της ανταγωνιστικότητας.

1.1.2. Η ανταγωνιστικότητα είναι μία έννοια που έχει συχνά χρησιμοποιηθεί κατά ανάρμοστο τρόπο, με αποτέλεσμα η κοινή γνώμη να την αντιμετωπίζει αρνητικά, συνδέοντάς την με απώλεια θέσεων εργασίας, μετεγκατάσταση δραστηριοτήτων και πολιτικές αναπροσαρμογής.

1.1.3. Αντίθετα, η έλλειψη ακριβώς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων είναι μία από τις αιτίες που οδηγούν στην κατάργηση θέσεων εργασίας. Πέρα όμως από τον επιχειρησιακό χώρο, η ανταγωνιστικότητα επηρεάζει όλους τους παράγοντες της κοινωνίας.

1.1.4. Σε έναν κόσμο που καλείται να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης, και η εξέλιξη του οποίου χαρακτηρίζεται κυρίως από τη διαρκή μεταβολή,

η ανταγωνιστικότητα πρέπει να νοείται ως ικανότητα διαρκούς προσαρμογής, πρόληψης καθώς και επίδρασης της κοινωνίας στο περιβάλλον στο οποίο εντάσσεται.

1.1.5. Ως εκ τούτου, η τριπλή αυτή ικανότητα αποτελεί τον κύριο μοχλό της ανταγωνιστικότητας, η οποία αφορά τον κάθε πολίτη, την κάθε κυβέρνηση και την κάθε επιχείρηση, πολύ περισσότερο που η εξέλιξη επιταχύνεται διαρκώς. Ειδικότερα η πρόληψη, στην οποία μπορούν να συμβάλουν οι ευρωπαϊκοί θεσμοί μέσω του κατάλληλου προβληματισμού και ενημέρωσης, βοηθά εξ ορισμού στο μετριασμό των κοινωνικών εντάσεων, διευκολύνοντας την απαραίτητη προσαρμογή.

1.1.6. Σε επίπεδο επιχείρησης, ανταγωνιστικότητα είναι η ικανότητα μιας επιχείρησης να ανταποκρίνεται αποτελεσματικότερα από τους ανταγωνιστές της στις ανάγκες των πελατών της, παρέχοντάς τους διαρκώς υπηρεσίες και αγαθά πιο συμφέροντα, είτε από την άποψη των τιμών είτε όσον αφορά άλλους παράγοντες.

1.1.7. Μία χώρα θεωρείται ανταγωνιστική σε διεθνές επίπεδο και κατά τρόπο σταθερό εάν πληροί ταυτόχρονα τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- 1) η παραγωγικότητά της αυξάνεται με ανάλογο ή ταχύτερο ρυθμό απ' αυτόν που σημειώνουν, από τους βασικούς εμπορικούς εταίρους της, εκείνοι που έχουν αντίστοιχο επίπεδο ανάπτυξης·
- 2) το εξωτερικό της ισοζύγιο διατηρείται σε ισορροπία σε περιβάλλον ελεύθερης οικονομίας της αγοράς·
- 3) παρουσιάζει υψηλό επίπεδο απασχόλησης· και
- 4) έχει πολιτική και κοινωνική σταθερότητα.

1.1.8. Η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διατηρηθεί σταθερή κατά τα τελευταία 24 χρόνια, με ετήσιο μέσο όρο της τάξεως του 2%, γεγονός που της δίνει το προβάδισμα έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών (ετήσιος μέσος όρος 0,7%) και, τα τελευταία χρόνια, έναντι και της Ιαπωνίας (1,9% κατ' έτος κατά την περίοδο 1986-1997)⁽¹⁾.

1.1.9. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει κατά κανόνα παρουσιάζει περιορισμένες διακυμάνσεις, παραμένοντας κοντά στην ισοσκελίση ή και εμφανίζοντας πλεόνασμα.

1.1.10. Εντούτοις, κατά την εξέταση του τρίτου συστατικού στοιχείου της ανταγωνιστικότητας, διαπιστώνεται το μείζον πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση: η ανεργία.

1.1.11. Η πραγματικότητα είναι σαφής: το περασμένο έτος η Ευρωπαϊκή Ένωση αριθμούσε 18 εκατ. ανέργους, ποσοστό δηλαδή 10,7% επί του ενεργού πληθυσμού.

1.1.12. Η αντίθεση με το αντίστοιχο ποσοστό του ιδίου έτους στις Ηνωμένες Πολιτείες, της τάξεως του 4,7%, είναι εντυπωσιακή, παρότι η κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα της Βορείου Αμερικής και της Ευρώπης δεν είναι απόλυτα συγκρίσιμες.

1.1.13. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας αποτελεί τη βάση της ανάπτυξης, της δημιουργίας απασχόλησης και της ευημερίας. Επομένως, επιβάλλεται η αύξηση της απασχόλησης στην Ευρώπη μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας.

1.1.14. Για να γίνει ανταγωνιστική η ευρωπαϊκή οικονομία πρέπει να μπορέσει να ανταποκριθεί στις προκλήσεις που γεννώνται από τη διαρκή καινοτομία και τον αυξανόμενο ανταγωνισμό. Οι επιχειρήσεις πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν τις μεταβολές αυτές και οι εργαζόμενοι πρέπει να διαθέτουν τις απαραίτητες ικανότητες.

1.1.15. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν κατόρθωσε να μετατρέψει τη σταθερή ανάπτυξη σε απασχόληση με την ίδια επιτυχία που είχαν οι ανταγωνιστές της. Η Ευρώπη, στο παρελθόν, δεν αντέληφθη εγκαίρως την απώλεια αυτή ανταγωνιστικότητας και γι' αυτό το λόγο επέλεξε την εφαρμογή πολιτικών αναπροσαρμογής, ενώ θα ήταν προτιμότερο να ενεργούσε εκ των προτέρων.

1.1.16. Ο πολίτης είναι ο πρώτος που συμβάλλει και ο πρώτος που επωφελείται από μία ανταγωνιστική κοινωνία και, στα πλαίσια αυτά, η επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό, όπως και η βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία για την ανταγωνιστικότητα όπως αυτή νοείται στις μέρες μας.

1.1.17. Με την ιδιότητα του καταναλωτή, σε ένα ανταγωνιστικό πλαίσιο, οι πολίτες θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε προϊόντα μεγαλύτερης ποικιλίας, καλύτερης ποιότητας και με μικρότερο κόστος. Με την έννοια αυτή, ο καταναλωτής αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

1.2. Μέτρα για την προώθηση της ανταγωνιστικότητας

Η Ευρώπη οφείλει να είναι ανταγωνιστική στην παγκοσμιοποιημένη αγορά. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, απαιτείται η ολοκλήρωση ορισμένων δράσεων:

1.2.1. Αύξηση της ευελιξίας των αγορών, ιδιαίτερα της αγοράς εργασίας

1.2.1.1. Οι αγορές εργασίας στην Ευρώπη ανταποκρίνονται σήμερα με εξαιρετική καθυστέρηση στους εσωτερικούς και εξωτερικούς κλυδωνισμούς. Είναι απαραίτητο να επιδείξουν μεγαλύτερη ευελιξία οι κυβερνήσεις, οι επιχειρηματίες και οι μισθωτοί, αξιοποιώντας τα εξής μέσα:

- 1) μία νέα διαμόρφωση του χρόνου εργασίας, που να επιτυγχάνει, μέσα από διαπραγματεύσεις, την εξισορρόπηση των συμφερόντων επιχειρηματιών και εργαζομένων·
- 2) νέες μορφές συμβάσεων εργασίας, όπως για παράδειγμα οι συμβάσεις μερικής απασχόλησης ή η τηλεεργασία·
- 3) μία μεγαλύτερη γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα·

⁽¹⁾ COM(98) 103 τελικό. Ανάπτυξη και απασχόληση στο πλαίσιο σταθερότητας της ΟΝΕ.

- 4) μία μεγαλύτερη προσπάθεια για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, ως προς την ποιότητα, αλλά και ως προς την προσέγγιση των προβλημάτων των επιχειρήσεων και, βεβαίως, ως προς τη βελτίωση των γνώσεων των ανέργων·
- 5) έναν περιορισμό του εργατικού κόστους, κυρίως του έμμεσου, ώστε να επιτυγχάνεται μία μεγαλύτερη εξισορρόπηση της αναλογίας κεφαλαίου/εργατικού δυναμικού και
- 6) τη διαμόρφωση νέων προτύπων κοινωνικής προστασίας που να συμβάλλουν στη μεγαλύτερη ευελιξία της αγοράς εργασίας.

1.2.1.2. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να φέρουν εις πέρας μία σειρά διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων προκειμένου να προσδώσουν στις οικονομίες μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα, και οι κοινωνικοί εταίροι, κατά την άσκηση της αυτονομίας τους και μέσω των διαφόρων μηχανισμών του κοινωνικού διαλόγου, θα πρέπει να συμβάλλουν ώστε η νομοθεσία που αφορά τα αντίστοιχα πεδία να προσαρμοστεί στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εκάστοτε τομέων και επιχειρήσεων.

1.2.2. Αναθεώρηση του ρόλου του κράτους στην οικονομία

1.2.2.1. Ο καλύτερος τρόπος για να εξασφαλίσει η Ευρώπη την ανταγωνιστικότητά της δεν είναι να καταργηθεί το «κράτος ευημερίας» ή να περιοριστούν οι ελάχιστες κοινωνικές παροχές, αλλά αντίθετα να αναμορφωθεί το κράτος προκειμένου να διατηρήσει τις πρωταρχικές αξίες του (οικονομική και κοινωνική συνοχή, δικαιοσύνη, ελευθερία, ανεκτικότητα, ισότητα ευκαιριών, διάλογος).

1.2.2.2. Ο ρόλος του κράτους επιβάλλεται να αναθεωρηθεί, δεδομένου ότι η Ευρώπη καλείται να είναι ανταγωνιστική στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης και αυτό δεν μπορεί να το πραγματοποιήσει μέσω, κυρίως, των δημόσιων δαπανών. Το κράτος έχει την ευθύνη της δημιουργίας του κατάλληλου πλαισίου μέσα στο οποίο η ευρωπαϊκή οικονομία θα μπορεί να είναι ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο, χωρίς όμως τούτο να συνεπάγεται υπερβολική επιβάρυνση.

1.2.2.3. Κατά τα τελευταία 25 χρόνια, οι δημόσιες δαπάνες στην Ευρώπη ανήλθαν από το 36,9% του ΑΕΠ το 1970 στο 51% το 1995. Το 1996, σημειώθηκε μία πρώτη μεταβολή της τάσης και οι δημόσιες δαπάνες έπεσαν στο 50,4% του ΑΕΠ για να φθάσουν, το 1997, στο 48,7%, χάρη στις δεσμεύσεις που ανέλαβαν τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

1.2.2.4. Οι αυξήσεις των δημοσίων δαπανών τα χρόνια αυτά αφορούσαν κυρίως τρέχοντα έξοδα και όχι έξοδα επενδύσεων. Το γεγονός αυτό είχε αντίκτυπο και στο δημόσιο χρέος, αλλά και στα επίπεδα του δημοσίου ελλείμματος.

1.2.2.5. Οι δαπάνες για επενδύσεις είναι εκείνες ακριβώς που συνιστούν παράγοντα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης, στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης.

1.2.2.6. Ο ρόλος των δημοσίων αρχών πρέπει να είναι λιγότερο γραφειοκρατικός και να εστιάζεται περισσότερο στην προετοιμασία των πολιτών για τις οικονομικές μεταβολές, δίνοντας βάρος στην εκπαίδευση, την εξέλιξη των αναγκών στο πεδίο των επαγγελματικών προσόντων, την τεχνολογία,

τις ποιοτικές υποδομές και ορισμένους κανόνες που να προωθούν την ατομική πρωτοβουλία.

1.2.2.7. Οι βαθιές μεταβολές της σύγχρονης εποχής απαιτούν την υιοθέτηση νέων κανόνων που να διαμορφώνονται μέσω ενός θετικού κοινωνικού προτύπου.

1.2.2.8. Τα προγράμματα των δημοσίων δαπανών πρέπει να εξετάζονται λεπτομερώς ώστε να επιτυγχάνεται μεγαλύτερη οικονομική αποτελεσματικότητα, η οποία ενδέχεται να προϋποθέτει και τη μεταβίβαση δραστηριοτήτων στον ιδιωτικό τομέα. Παράλληλα, οι δραστηριότητες που, λόγω της φύσης τους, επιβάλλεται να παραμείνουν στο δημόσιο τομέα, θα πρέπει να διεξάγονται όλο και περισσότερο με βάση κριτήρια αποτελεσματικότητας.

1.2.2.9. Θα πρέπει να πραγματοποιηθεί ανάλυση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, όπου να λαμβάνονται υπόψη οι παροχές που θα παρέχονται και ο τρόπος χρηματοδότησής τους. Ως προς τις μεθόδους χρηματοδότησης, θα πρέπει να αναληφθούν επειγόντως δράσεις ώστε να βαρύνουν λιγότερο την απασχόληση, ούτως ώστε να μην παρακωλύεται η δημιουργία θέσεων εργασίας και να διασφαλίζεται η μελλοντική βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή φρονεί ότι τα συστήματα κοινωνικής ασφαλείας πρέπει να προσαρμοσθούν σύμφωνα με τις νέες ανάγκες. Η κοινωνική ασφάλιση μπορεί να συμβάλει στην τόνωση και ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης.

1.2.2.10. Πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι ο περιορισμός των τρεχόντων εξόδων του κράτους, που συνεπάγεται μικρότερες φορολογικές επιβαρύνσεις, αυξάνει την επενδυτική ικανότητα των οικονομικών. Και τούτο ευνοεί τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

1.2.3. Βελτίωση των παροχών των επιχειρήσεων, των αποτελεσμάτων των καινοτομιών τους και του όγκου των επενδύσεών τους

1.2.3.1. Η πρόοδος που έχει σημειωθεί (στα πλαίσια του ευρώ) στα διάφορα κράτη μέλη ως προς την οικονομική σύγκλιση, έχει ήδη συμβάλει στη μείωση των επιτοκίων και στη σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, γεγονός που αποτελεί οπωσδήποτε κίνητρο για τις επενδύσεις και τις εμπορικές συναλλαγές στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.2.3.2. Εντούτοις, πρέπει να πραγματοποιηθούν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για να επιτευχθεί η σταθερή εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών.

1.2.3.3. Μ'αυτή την έννοια, μόνο οι επιχειρήσεις και οι δραστηριότητες που θα μπορούν να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους μέσω της βελτίωσης της ποιότητας, της μείωσης του κόστους, της συνεχούς καινοτομίας και της σταθερής μέριμνας για τη διερεύνηση νέων αγορών θα έχουν τη δυνατότητα να διατηρούν το επίπεδο της απασχόλησης και να δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας.

1.2.3.4. Είναι προφανές ότι οι επιχειρήσεις, ακόμη κι αν οι ίδιες είναι ανταγωνιστικές, δεν μπορούν να επιβιώσουν σε μη ανταγωνιστικό περιβάλλον.

2. Επιχειρηματικό πνεύμα

2.1. Η προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, νοούμενη ως η δυναμική διαδικασία που ευνοεί την ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας και επομένως παρέχει τη δυνατότητα ανακάλυψης και εκμετάλλευσης των ευκαιριών για επιχειρηματική δραστηριότητα, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση στην ευρωπαϊκή κοινωνία. Από την άποψη αυτή, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που αντιπροσωπεύουν τα δύο τρίτα της απασχόλησης στην Ευρώπη, αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες, μεταξύ άλλων προβλήματα για την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, έλλειψη ιδίων κεφαλαίων ή υπερβολικές κανονιστικές διατάξεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 50 % των νέων επιχειρήσεων κλείνουν πριν από τα πέντε χρόνια λειτουργίας⁽¹⁾.

2.2. Το επιχειρηματικό πνεύμα συγκεντρώνει δικαιολογημένα τα τελευταία χρόνια όλο και μεγαλύτερο ενδιαφέρον σε κοινοτική κλίμακα, όπως αποδεικνύει η υιοθέτηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανακοίνωσης σχετικά με το θέμα αυτό, ή η συμφωνία στους κόλπους του Συμβουλίου για την σημασία του επιχειρηματικού πνεύματος για την ανταγωνιστικότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση. Το ενδιαφέρον αυτό θα πρέπει να μεταφερθεί και σε εθνική, περιφερειακή και τοπική κλίμακα, έτσι ώστε το κάθε επίπεδο να συμβάλει στην προώθηση της επιχειρηματικής νοοτροπίας και να διευκολύνει την ανάπτυξή της.

2.3. Τα στοιχεία που απαρτίζουν την έννοια της επιχειρηματικής νοοτροπίας είναι ποικίλα και, εάν υπάρχει η βούληση για την προώθησή της, θα πρέπει να αναληφθούν δράσεις επί των στοιχείων αυτών, προκειμένου να επιτευχθεί η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης στην Ευρώπη:

2.3.1. Νοοτροπία: Επιβάλλεται η προώθηση της διάθεσης για ανάληψη κινδύνων στην Ευρώπη. Είναι πλέον επείγον να επέλθει μία αλλαγή στη νοοτροπία, από το σχολείο κιόλας, ώστε να αντιμετωπίζεται θετικά η επιχειρηματική δραστηριότητα, ως επαγγελματική προοπτική που δεν είναι εφικτή μόνο για τους λίγους. Ο επιχειρηματίας δε γεννιέται: δημιουργείται. Αυτό προϋποθέτει τη λήψη μέτρων που να ενθαρρύνουν τα άτομα να γίνουν επιχειρηματίες, παρέχοντάς τους την απαραίτητη κατάρτιση.

Πρέπει επίσης να ξεπεραστούν οι κοινωνικές προκαταλήψεις που συνδέονται στην Ευρώπη με την αποτυχία μιας επιχείρησης. Μ' αυτή την έννοια, οι Ηνωμένες Πολιτείες, όπου ο επιχειρηματίας που αντιμετωπίζει δυσκολίες δεν θεωρείται «χαμένος» και έχει τη δυνατότητα να ανοίξει μία άλλη επιχείρηση, αποτελούν ένα καλό παράδειγμα.

2.3.2. Κατάρτιση: Δεν αρκεί να ενθαρρυνθούν οι πολίτες για να γίνουν επιχειρηματίες: πρέπει και να προωθηθεί η απαραίτητη εκπαίδευση και κατάρτιση. Η διαρκής κατάρτιση καθ' όλη τη διάρκεια του βίου πρέπει να εφαρμόζεται και για τους επιχειρηματίες.

Επί πλέον, πρέπει να ενισχυθούν οι δεσμοί μεταξύ της επιχείρησης και των εκπαιδευτικών συστημάτων — και των πανεπιστημιακών αλλά και της επαγγελματικής κατάρτισης — προκειμένου να αποκτήσει η εκπαίδευση τον απαραίτητο δυναμισμό για την κατάρτιση επαγγελματιών που να μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες, τις υφιστάμενες και τις προβλέψεις, της κοινωνίας στο σύνολό της και, ειδικότερα, της επιχείρησης, τόσο για τις διοικητικές θέσεις όσο και για άλλες θέσεις, πιο τεχνικού χαρακτήρα. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα μετριασθεί κάπως το μεγάλο πρόβλημα της ανεργίας των νέων στην Ευρώπη, το ποσοστό της οποίας το 1996 ξεπέρασε το 20 %, έναντι 12 % στις Ηνωμένες Πολιτείες και λιγότερου από 7 % στην Ιαπωνία⁽²⁾.

2.3.3. Καινοτομία: Η πρακτική εφαρμογή των τεχνολογικών καινοτομιών απαιτεί τη μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων, ώστε να επιτευχθούν τα βέλτιστα αποτελέσματα. Η προώθηση των «τεχνολογικών πάρκων», όπου επιτυγχάνεται μεγαλύτερη συνέργια μεταξύ των μεγάλων επιχειρήσεων, των μικρών επιχειρήσεων και των ερευνητικών κέντρων, αποτελεί δράση προτεραιότητας. Η θέσπιση ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, θα διευκόλυνε την αξιοποίηση της καινοτομίας στην εμπορική δραστηριότητα.

Στο ζήτημα αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση υστερεί έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας, που αφιερώνουν αντίστοιχα στην έρευνα το 2,5 % και το 2,8 % του ΑΕΠ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση της αφιερώνει, κατά μέσον όρο, το 1,8 %.

Τέλος, δεν πρέπει να λησμονάται ότι οι κλάδοι που παρέχουν τις μεγαλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης, είναι οι κλάδοι υψηλής τεχνολογίας.

2.4. Όπως επισημαίνεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη: Προτεραιότητες για το μέλλον»⁽³⁾, τα καλά μακροοικονομικά αποτελέσματα αποτελούν καθοριστικό στοιχείο για την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος. Ένα μακροοικονομικό περιβάλλον σταθερό, και επομένως προβλέψιμο, ενθαρρύνει τους επιχειρηματίες στην ανάληψη κινδύνων, δηλαδή στην πραγματοποίηση επενδύσεων.

2.5. Οι επιχειρήσεις διαθέτουν σήμερα στην Ευρώπη ένα ευνοϊκό πλαίσιο για την ανάληψη δραστηριοτήτων, χάρη στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς και την προσεχή εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος.

2.6. Όσον αφορά την εσωτερική αγορά, τα πλεονεκτήματα είναι προφανή. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της ίδιας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το κοινοτικό εισόδημα αυξήθηκε το 1994 κατά ποσοστό που κυμαίνεται μεταξύ του 1,1 % και του 1,5 % επί πλέον από την αξία που θα είχε παραχθεί χωρίς την ενιαία αγορά. Εντούτοις, επιβάλλεται μία εμβάθυνση στη λειτουργία της ενιαίας αγοράς μέχρι να επιτευχθεί η πραγματική της ολοκλήρωση. Ένα προφανές παράδειγμα των υφιστάμενων εμποδίων είναι τα προβλήματα που ανακύπτουν κατά την εγκατάσταση επιχειρήσεων σε άλλο κράτος μέλος⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τις ΜΜΕ, 5η ετήσια έκθεση 1997 (σ. 140).

⁽²⁾ ΟΟΣΑ, Προοπτικές της απασχόλησης, Δεκέμβριος 1997/ΟΟΣΑ, Οικονομικές προοπτικές, Ιούλιος 1997.

⁽³⁾ COM(98) 222.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 235 της 27.7.1998.

2.7. Η εισαγωγή του ευρώ θα σημάνει νέες ευκαιρίες για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα για τις ΜΜΕ, δεδομένου ότι θα διευκολύνει την διεθνοποίησή τους και τη μείωση των δαπανών που συνδέονται με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ετοιμάζει μία σειρά εργασιών σχετικά με τον αντίκτυπο του ευρώ σε διάφορα πεδία.

2.8. Ωστόσο, υπάρχουν παράγοντες που δυσχεραίνουν σε μεγάλο βαθμό τη διεξαγωγή της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Όπως αναφέρεται παραπάνω, τα διοικητικά εμπόδια, η πολυπλοκότητα της φορολογικής νομοθεσίας και η δυσχέρεια πρόσβασης στη χρηματοδότηση περιπλέκουν ιδιαίτερα τη δραστηριότητα των επιχειρήσεων. Υπολογίζεται ότι το συνολικό ετήσιο κόστος των διοικητικών διατυπώσεων που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέρχεται σε 200 δισεκατ. Ecu, περίπου 3 % δηλαδή του κοινοτικού ΑΕΠ⁽¹⁾. Οι καθυστερήσεις πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές δυσχεραίνουν σε μεγάλο βαθμό την επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κυρίως δε των επιχειρήσεων που βρίσκονται στο στάδιο της ίδρυσης και, γενικά, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

2.9. Αναμφίβολα, επιβάλλεται η λήψη μέτρων εκ μέρους των αρμόδιων αρχών για τη διευκόλυνση της ίδρυσης και της μεταβίβασης επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τις συστάσεις της Task Force για την απλούστευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος BEST, είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί ενιαίο κέντρο καταχώρησης, ενιαίο μητρώο καταχώρησης και ενιαίος αριθμός φορολογικού μητρώου, καθώς και να καθιερωθεί η συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων διοικήσεων μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών. Το μέτρο αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πρώτο βήμα για την παροχή κινήτρων για την επιχειρηματική δραστηριότητα. Επί πλέον, θα ήταν σκόπιμο να διαθέτουν πρόσβαση οι επιχειρήσεις σε υπηρεσίες ενημέρωσης και παροχής συμβουλών, κυρίως κατά την έναρξη των δραστηριοτήτων τους.

2.10. Οι σχέσεις μεταξύ του τραπεζικού κλάδου και των ΜΜΕ μπορούν και οφείλουν να εισέλθουν σε μία διαδικασία κατανόησης, κατά τρόπο που να αποβαίνει εις όφελος και των δύο.

2.11. Άλλο ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο, στα πλαίσια του επιχειρηματικού πνεύματος, είναι η ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας της νομοθεσίας, με την απλούστευση των υφιστάμενων νομοθετικών, ρυθμιστικών και διοικητικών διατάξεων, προκειμένου να περιοριστούν οι διοικητικές επιβαρύνσεις που υφίστανται οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, και ειδικά οι ΜΜΕ. Αυτό δεν σημαίνει να μην υπάρχουν ρυθμίσεις, αλλά να επιτευχθεί η υιοθέτηση στα κατάλληλα επίπεδα μιας σωστής νομοθεσίας, που να τηρεί την αρχή της επικουρικότητας και να συμβάλλει στη βελτίωση των δραστηριοτήτων.

2.12. Στο πλαίσιο αυτό της δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων, πρέπει να επισημανθεί το υψηλό βιομηχανικό κόστος στην Ευρώπη έναντι του αντίστοιχου κόστους στις Ηνωμένες

Πολιτείες. Οι κυριότερες υπηρεσίες και συντελεστές παραγωγής, όπως η ενέργεια, οι μεταφορές και οι τηλεπικοινωνίες, είναι πολύ ακριβότερες στην Ευρώπη απ' ό,τι σε άλλες περιοχές του κόσμου⁽²⁾.

2.13. Το γεγονός ότι το επιχειρηματικό πνεύμα περιλαμβάνεται στους κύριους προσανατολισμούς για την απασχόληση που υιοθέτησε το Συμβούλιο στις 15 Δεκεμβρίου 1997 για το τρέχον έτος, είναι άκρως θετικό και, μ' αυτή την έννοια, θα πρέπει να εξακολουθήσει να περιλαμβάνεται η αρχή αυτή στους προσανατολισμούς για τα προσεχή έτη.

2.14. Επί πλέον, θα πρέπει να στηριχθεί η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με το επιχειρηματικό πνεύμα, ως μέσο για τη σύγκριση των βέλτιστων πρακτικών.

2.15. Οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες και επιχειρήσεις που θα σταθούν ικανές να ευημερούν υπό τις νέες συνθήκες, που χαρακτηρίζονται κυρίως από την παγκοσμιοποίηση και από την ταχεία ανάπτυξη των τεχνολογιών των πληροφοριών, θα απαρτίσουν το δυναμικό πυρήνα της οικονομίας του μέλλοντος και θα αποτελέσουν την κυριότερη πηγή απασχόλησης.

3. Επενδύσεις

3.1. Όλες αυτές οι προκλήσεις προϋποθέτουν σημαντικές προσπάθειες, όπως επενδύσεις σε E&TA, σε κατάρτιση, σε νέους εξοπλισμούς και εγκαταστάσεις, σε νέα προϊόντα. Η έρευνα πρέπει να έχει μία λογική συνέχεια με εφαρμογές στην υπηρεσία των επιχειρήσεων. Επίσης, είναι απαραίτητη η κατάλληλη στρατηγική για την είσοδο σε νέες αγορές.

3.2. Μόνο μέσα σε ένα σταθερό οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον θα μπορέσουν οι επιχειρήσεις να αναλάβουν κινδύνους, δηλαδή να πραγματοποιήσουν επενδύσεις που να οδηγούν σε μεγαλύτερη ανάπτυξη και, επομένως, σε καλύτερα επίπεδα απασχόλησης. Η διαδικασία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης και, πιο συγκεκριμένα, τα επίπεδα οικονομικής σύγκλισης που έχουν επιτευχθεί, έχουν ήδη οδηγήσει σε βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος.

3.3. Οι ΜΜΕ, όπως αναφέρεται παραπάνω, αντιμετωπίζουν τεράστιες δυσκολίες για την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, επειδή δεν διαθέτουν επαρκή ίδια κεφάλαια. Για την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, είναι απαραίτητο να έχουν πρόσβαση οι επιχειρηματίες σε μία χρηματοδότηση κατάλληλη για το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η επιχείρησή τους (έναρξη, ενδιάμεση περίοδος ή ανάπτυξη), και σε λογικές τιμές.

3.4. Κανείς πλέον δεν αμφισβητεί ότι οι αγορές επιχειρηματικού κεφαλαίου αποτελούν το ιδανικό μέσο για τη διοχέτευση της χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις. Η ευρεία χρήση του μηχανισμού αυτού στις Ηνωμένες Πολιτείες το έχει αποδείξει, και οι αγορές επιχειρηματικού κεφαλαίου συγκεντρώνουν την προτίμηση των ΜΜΕ ταχείας ανάπτυξης.

⁽¹⁾ Πηγή: COM(98) 222. Προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη: «Προτεραιότητες για το μέλλον» σ. 5. Ομιλία της Επιτρόπου κ. Cresson της 18ης Μαΐου 1998 στο Coventry.

⁽²⁾ Πηγή: Διεθνής ένωση των οδικών μεταφορέων IRU, Διεθνές πρακτορείο ενέργειας, Ομάδα χρηστών διεθνών τηλεπικοινωνιών, και Προοπτικές επικοινωνίας του ΟΟΣΑ 1997.

3.5. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι αγορές επιχειρηματικού κεφαλαίου είναι ακόμη πολύ περιορισμένες και κατακερματισμένες, καθώς εξακολουθούν να υφίστανται πολυάριθμα εμπόδια, ρυθμιστικά και φορολογικά, που παρακωλύουν την ανάπτυξή τους και, επομένως, τη μεγαλύτερη δημιουργία απασχόλησης. Η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την άρση των εμποδίων αυτών, την οποία ενέκρινε το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων, αξίζει ευνοϊκής υποδοχής⁽¹⁾.

3.6. Ο συνολικός όγκος του κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μικρότερος απ' ό,τι στις Ηνωμένες Πολιτείες και ενδείκνυται να ενισχυθεί ο δυναμισμός του μηχανισμού αυτού, και να προσανατολισθεί ακόμη περισσότερο προς τους υψηλότερους κινδύνους, προς τους τομείς επενδύσεων υψηλής τεχνολογίας και προς την έναρξη επιχειρήσεων.

3.7. Η εισαγωγή του ευρώ θα προωθήσει την ενοποίηση των κεφαλαιαγορών και, κατά συνέπεια, τη δημιουργία μιας μεγάλης ευρωπαϊκής αγοράς κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου. Τελικά, το ζητούμενο είναι να διευκολυνθούν οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί ώστε να μπορέσει να προωθηθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα και να πάψει να εξαορτάται κατά κύριο λόγο από άλλον είδους χρηματοδοτικές πηγές, όπως για παράδειγμα ο δανεισμός από τον τραπεζικό κλάδο, που δεν έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα στην ανάπτυξη και τη δημιουργία απασχόλησης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου αναγνώρισε το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι μεγάλες πανευρωπαϊκές κεφαλαιαγορές για τη δημιουργία απασχόλησης.

3.8. Με βάση το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ (16 και 17 Ιουνίου 1997), η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων υιοθέτησε το Ειδικό Πρόγραμμα Δράσης του Άμστερνταμ, στόχος του οποίου είναι η δημιουργία συγκεκριμένων δυνατοτήτων επένδυσης, που να ευνοούν τη δημιουργία απασχόλησης στην Ευρώπη. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνεται ένας Ευρωπαϊκός Μηχανισμός για την Τεχνολογία, που αποβλέπει στην παροχή επιχειρηματικού κεφαλαίου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις του τομέα της υψηλής τεχνολογίας. Η δυναμική αυτή προσέγγιση της ΕΤΕ αποτελεί ένα καλό παράδειγμα για τα μέτρα που μπορούν να υιοθετηθούν υπέρ των επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.9. Στη γνωμοδότησή της για την ανακοίνωση της Επιτροπής «Πρόταση κατευθυντήριων γραμμών για τις πολιτικές των κρατών μελών στον τομέα της απασχόλησης το 1998»⁽²⁾, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σημειώνει ήδη τη σχέση που συνδέει τη σειρά ενεργειών που αφορούν το επιχειρηματικό πνεύμα με το πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, τονίζοντας το σημαντικό τους ρόλο για την προώθηση της ανάπτυξης και των επενδύσεων, κυρίως όσον αφορά τις ΜΜΕ. Ήδη με την ευκαιρία αυτή, η ΟΚΕ συνέστησε στην ΕΤΕ να υιοθετήσει μία πιο τολμηρή προσέγγιση, επικεντρωμένη σε προγράμματα που να αυξάνουν την ικανότητα δημιουργίας απασχόλησης και την ποιότητα των θέσεων εργασίας.

3.10. Μ'αυτή την έννοια, η ΟΚΕ τονίζει και πάλι τη σημασία της προώθησης των επενδύσεων στην ΕΕ και της διαβούλευσης μαζί της για τις μελλοντικές εργασίες στο χώρο αυτό.

⁽¹⁾ COM «Κεφάλαιο επιχειρηματικού κινδύνου: κλειδί για τη δημιουργία απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση», 31.3.1998.

⁽²⁾ EE C 19 της 21.1.1998.

3.11. Επίσης, η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την απόφαση του Συμβουλίου για τα μέτρα χρηματοδοτικής ενίσχυσης των καινοτόμων ΜΜΕ που δημιουργούν απασχόληση⁽³⁾.

3.12. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή στο Λευκό Βιβλίο «Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση» (1993), η τόνωση της ανταγωνιστικότητας και η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη συνιστούν τα κύρια όπλα για την καταπολέμηση της ανεργίας.

3.13. Στο πεδίο της απασχόλησης δεν πρέπει να λησμονείται ότι, κατά τα τελευταία 25 χρόνια, ενώ το ποσοστό της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα επί της συνολικής απασχόλησης παρέμεινε σταθερό στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία, στην Ευρώπη σημείωσε σημαντική αύξηση. Σήμερα, η απασχόληση στο δημόσιο τομέα αντιπροσωπεύει το 18 % της συνολικής απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (χωρίς να υπολογίζεται η απασχόληση στις δημόσιες επιχειρήσεις), ενώ στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία αντιπροσωπεύει το 15 % και λιγότερο από το 10 % αντίστοιχα⁽⁴⁾. Η εμπειρία, ωστόσο, έχει αποδείξει ότι ο ιδιωτικός τομέας είναι εκείνος στον οποίο, κατά κύριο λόγο, μπορεί να δημιουργηθεί σταθερή απασχόληση χωρίς αρνητικές συνέπειες για το σύνολο της οικονομίας, όπως τα υψηλά επίπεδα δημοσίου ελλείμματος, ανεπίτρεπτα στην Ευρώπη του ενιαίου νομίσματος. Για όλους αυτούς τους λόγους, ενδείκνυται να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ώστε ο ιδιωτικός τομέας να διαδραματίσει το ρόλο που του αντιστοιχεί στη δημιουργία απασχόλησης.

3.14. Με την έννοια αυτή, η Συμβουλευτική Ομάδα για την Ανταγωνιστικότητα, της οποίας προεδρεύει ο κ. Jean-Claude Paye, επισημαίνει στην Έκθεση «Η ανταγωνιστικότητα στην υπηρεσία της απασχόλησης» (Νοέμβριος 1997), την οποία απηύθυνε στον Πρόεδρο της Επιτροπής και στους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων στα πλαίσια της έκτακτης συνόδου κορυφής για την απασχόληση (20 και 21 Νοεμβρίου 1997), την πεποίθησή της ότι ο μόνος τρόπος να επιτευχθεί πλήρως και κατά τρόπο βιώσιμο ο στόχος της δημιουργίας εργασίας και του περιορισμού της ανεργίας είναι μέσω της ανταγωνιστικότητας⁽⁵⁾.

III. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΜΟΤΗΤΑ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΣΕΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΧΑΜΗΛΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ

1. Εισαγωγή

1.1. Στις γνωμοδοτήσεις της με θέμα το «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την απασχόληση»⁽⁶⁾, και την ανακοίνωση της Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές των κρατών μελών στον τομέα της απασχόλησης το 1998»⁽²⁾, η ΟΚΕ αναφέρθηκε εκτενέστατα στο ζήτημα της αγοράς εργασίας και έχει καταρτίσει κατάλογο με τις πολιτικές προτεραιότητες.

⁽³⁾ EE C 157 της 25.5.1998.

⁽⁴⁾ ΟΟΣΑ, Ιστορικές στατιστικές.

⁽⁵⁾ Συμβουλευτική Ομάδα για την Ανταγωνιστικότητα: «Η ανταγωνιστικότητα στην υπηρεσία της απασχόλησης. Νοέμβριος 1997» σ. 4.

⁽⁶⁾ EE C 355 της 21.11.1997.

1.2. Οι σκέψεις που παρουσιάζονται στην παρούσα γνωμοδότηση για την αγορά εργασίας, έχουν αναπτυχθεί υπό το πρίσμα ενός γενικότερου ζητήματος κοινωνικής πολιτικής και οικονομικής απόδοσης. Οι σκέψεις αυτές βασίζονται στην άποψη ότι το υψηλό επίπεδο απασχόλησης αποτελεί τόσο την προϋπόθεση όσο και το αποτέλεσμα μιας ισχυρής και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

1.3. Οι εμπειρίες των τελευταίων ετών έχουν δείξει ότι δεν υφίσταται εκ του μηδενός δημιουργία θέσεων απασχόλησης αλλά ότι όλες οι δυνάμεις πρέπει να ενωθούν, προκειμένου να αντεπεξέλθουν σε αυτή την ισχυρή πρόκληση ενόψει της προσεχούς χιλιετίας.

1.4. Κατ'αρχάς, είναι σημαντικό να συνδυασθούν αρμονικά οι διάφοροι στόχοι και συμφέροντα, προκειμένου να τεθεί σε λειτουργία μία κλιμακούμενη ανάπτυξη και να διασφαλισθεί η βιωσιμότητά της. Έτσι, για παράδειγμα, μπορεί να συνδυασθεί μία στρατηγική ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με το αίτημα για εκπαίδευση και κατάρτιση των εργαζομένων διότι η παραγωγικότητα θα βελτιωθεί. Ακόμη, η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να συνδεθεί θετικά με το στόχο μιας απασχόλησης υψηλού επιπέδου, με την προϋπόθεση να επιδιωχθεί βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη⁽¹⁾.

1.5. Μία από τις εκκρεμότητες είναι η ενσωμάτωση, με συνεκτικό τρόπο, της πολιτικής για την απασχόληση και της κοινωνικής πολιτικής, στο πλαίσιο ενός συνόλου γενικών οικονομικών μέτρων.

2. Απασχολησιμότητα

2.1. Η «απασχολησιμότητα» αποτελεί μία από τις σημαντικότερες έννοιες των «Κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής για τις πολιτικές των κρατών μελών στον τομέα της απασχόλησης το 1998». Στην ανακοίνωσή της⁽²⁾, η Επιτροπή εξηγεί την έννοια αυτή ως εξής: «Πρόκειται για την ικανότητα απασχόλησης, η οποία αφορά τόσο τα κατάλληλα προσόντα όσο και τα κίνητρα και τις δυνατότητες εξεύρεσης της εν λόγω απασχόλησης.»

2.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η ανεργία των νέων και η μακροχρόνια ανεργία αποτελούν τα σημαντικότερα και τα πλέον επείγοντα προβλήματα της αγοράς εργασίας.

2.2.1. Η ανάπτυξη των προσόντων των νέων πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να βασίζεται στις κλίσεις και τις ικανότητές τους. Για το λόγο αυτό, η οικονομία, το κράτος και η κοινωνία, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη όχι μόνο τα τεχνικά και οικονομικά δεδομένα της οικονομικής ανάπτυξης αλλά και τα κοινω-

νικοοικονομικά δεδομένα (κυρίως την εκπαίδευση, τη συμμετοχή, τις ίσες ευκαιρίες, τις επιδράσεις στο περιβάλλον).

2.2.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η εκπαίδευση αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των συνθηκών διαβίωσης και αποτελεί, για το σύνολο της κοινωνίας, μία αποστολή την οποία πρέπει να αναλάβουν από κοινού όλοι οι ενδιαφερόμενοι παράγοντες.

— Το κάθε άτομο πρέπει να αναγνωρίσει την ανάγκη της διαβίου κατάρτισης και να αναζητήσει ενεργά τις προσφερόμενες δυνατότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης.

— Το σχολείο και οι γονείς πρέπει να καταβάλουν στο μέλλον μεγαλύτερες προσπάθειες μετάδοσης των απαιτούμενων προσόντων και να προωθήσουν την ατομική και την κοινωνική υπευθυνότητα, έτσι ώστε το άτομο να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις.

— Οι εργοδότες, το κράτος και η κοινωνία πρέπει να φροντίσουν με τα κατάλληλα μέτρα κατάρτισης να διατηρήσουν το ανθρώπινο κεφάλαιο που αποτελούν οι εργαζόμενοι.

2.2.3. Η μακροχρόνια και η επαναλαμβανόμενη ανεργία δεν προκαλούν μόνο απώλεια εισοδημάτων αλλά και ένα αίσθημα απογοήτευσης και απελπισίας διότι συνοδεύονται από ανάλογες αρνητικές επιπτώσεις και από κοινωνικοοικονομικό κόστος. Συνεπώς, στο πλαίσιο του συστήματος κοινωνικής προστασίας, πρέπει να προωθηθούν και να ενισχυθούν εκείνα τα στοιχεία που μπορούν να ευνοήσουν και να διατηρήσουν το ανθρώπινο κεφάλαιο.

2.2.4. Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητο να αναζητηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι καλύτερες πρακτικές διότι ήδη εξετάζονται νέες πρακτικές λύσεις ή έχουν ήδη αποδώσει αποτελέσματα σε πολλά κράτη μέλη. Ένα από τα θετικά παραδείγματα είναι η περίπτωση της Δανίας όπου δοκιμάζεται ένα σύστημα απασχόλησης εκ περιτροπής σε συνδυασμό με μέτρα απόκτησης προσόντων. Στη Γερμανία, οι εργαζόμενοι, εάν το επιθυμούν, μπορούν να συνεχίσουν να απασχολούνται κατά τη διάρκεια της γονικής άδειας. Στην Σουηδία, οι περίοδοι συνεχούς κατάρτισης αναγνωρίζονται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ως περίοδοι καταβολής εισφορών για τη σύνταξη γήρατος. Η ΟΚΕ διαβλέπει πολλά θετικά στοιχεία στα μέτρα αυτά. Ωστόσο, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι εθνικές ιδιαιτερότητες σε περίπτωση μεταφοράς ορισμένων μέτρων σε άλλα κράτη μέλη.

2.3. Σε γενικές γραμμές, η κοινωνική πολιτική και η πολιτική απασχόλησης πρέπει, σε μεγαλύτερο βαθμό από σήμερα, να μεταβληθούν σε μία ενεργό και ενεργοποιό πολιτική ικανοτήτων. Για το λόγο αυτό, δεν πρέπει να λησμονείται η κύρια προτεραιότητα που είναι η διατήρηση της απασχολησιμότητας των απασχολούμενων. Ένας τρόπος καταπολέμησης της ανεργίας είναι η πρόληψή της. Συνεπώς, είναι απαραίτητος ο προσανατολισμός προς μία προληπτική πολιτική απασχόλησης και κοινωνική πολιτική. Εξάλλου, χρειάζεται να διασφαλισθεί η ενεργός ενσωμάτωση των ανέργων μέσω κατάλληλων μέτρων στο πλαίσιο της πολιτικής απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής, διότι οι κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις του φαινομένου αυτού είναι σοβαρότατες. Συνεπώς, πρέπει

⁽¹⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το περιβάλλον και την απασχόληση (Οικοδόμηση μιας βιώσιμης Ευρώπης) COM(97) 592 τελικό της 18.11.1997.

⁽²⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές των κρατών μελών στον τομέα της απασχόλησης το 1998, COM(97) 497 τελικό της 1.10.1997. Τμήμα III: Δημιουργία μιας νέας νοοτροπίας απασχολησιμότητας, πρώτη παράγραφος.

να ενισχυθεί η σημασία των συνδέσμων αλληλεγγύης, οι οποίοι αποτελούν συνιστώσα του ευρωπαϊκού κοινωνικού κράτους⁽¹⁾.

2.4. Είναι σημαντικό να ενσωματωθούν όλα τα μέτρα σε ένα συνεκτικό μακροοικονομικό σύνολο, έτσι ώστε να ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις τους στην οικονομία.

2.5. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπογραμμισθεί η περιφερειακή, κοινωνική και επαγγελματική κινητικότητα των εργαζομένων. Μία μεγαλύτερη κινητικότητα των εργαζομένων προϋποθέτει μία ευεργετική ευελιξία για το σύνολο των οικονομικών διεργασιών. Όμως, η κινητικότητα δεν μπορεί να αποτελέσει αυτοσκοπό. Είναι απαραίτητο να εξετασθούν τα μέσα πρόληψης των κινδύνων αποκοπής από τον τόπο καταγωγής.

2.5.1. Η περιφερειακή κινητικότητα των εργαζομένων ως παράγον διαφύλαξης και ανάπτυξης της απασχολησιμότητάς τους, δεν είναι διαδεδομένη σε διεθνή κλίμακα. Αν και μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, εξαλείφονται ολόένα και περισσότερα επίσημα εμπόδια που τίθενται στην κινητικότητα των προσώπων, συνεχίζουν να υφίστανται τα πολιτισμικά, τα γλωσσικά και τα κοινωνικά εμπόδια⁽²⁾. Στο πλαίσιο αυτό, η προώθηση διασυνοριακών πολιτιστικών σχεδίων που να ευνοούν την διεθνή κινητικότητα των εργαζομένων, αποτελεί μία από τις κυριότερες αποστολές των ευρωπαϊκών πολιτικών, η οποία, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στη συζήτηση για την πολιτική απασχόλησης. Η ανακοίνωση της Επιτροπής «Πολιτική συνοχής και πολιτισμός — Συμβολή στην απασχόληση»⁽³⁾, αναλύει τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις του «πολιτισμού» στην απασχόληση. Η ΟΚΕ επιθυμεί να εξετασθεί καλύτερα η εν λόγω ανάλυση, προκειμένου να έρθουν στην επιφάνεια ορισμένες δυνατότητες που έχουν παραμεληθεί.

2.5.2. Η κοινωνική κινητικότητα καθίσταται δυνατή μέσω ενός συστήματος κατάρτισης και επιμόρφωσης που πρέπει να διασφαλίζει την ισότητα των ευκαιριών.

2.5.3. Όσον αφορά την επαγγελματική κινητικότητα, είναι πολύ σημαντικό να μην παρουσιάζουν διαφορές ο τομέας της οικονομίας που υποβάλλεται στον ανταγωνισμό και ο τομέας χαμηλής παραγωγικότητας. Η κοινωνική πολιτική και η πολιτική απασχόλησης πρέπει να φροντίζουν ότι η μετάβαση από τον ένα τομέα στον άλλο, πραγματοποιείται χωρίς τριβές.

2.6. Επίσης, πρέπει να εξετασθεί σε ποιο μέτρο η κοινωνική πολιτική και η πολιτική απασχόλησης μπορούν να προωθήσουν μία θετική στάση έναντι του κινδύνου. Για το ζήτημα αυτό, σημασία έχει μία ορθή ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας.

3. Δημιουργία θέσεων απασχόλησης

3.1. Σε ορισμένα κράτη μέλη, πραγματοποιούνται συζητήσεις σχετικά με την επιδότηση των χαμηλών μισθών, τη αρνητική φορολόγηση των εισοδημάτων και τη βασική σύνταξη. Σε γενικές γραμμές, οι σκέψεις αυτές επιδιώκουν να καταστήσουν βιώσιμες τις δραστηριότητες χαμηλής παραγωγικότητας. Το σκεπτικό είναι ότι ο εργοδότης καταβάλλει μόνον την αμοιβή που αντιστοιχεί στην παραγωγικότητα αλλά ο ενδιαφερόμενος εργαζόμενος διαθέτει επαρκές εισόδημα χάρη στην επιδότηση. Η ΟΚΕ δεν αντιτίθεται κατά κανόνα σε τέτοιου είδους σκεπτικά. Ωστόσο, επισημαίνει το ενδεχόμενο αποτελεσμάτων διασύνδεσης. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει μελέτη για τα θέματα αυτά. Συγκεκριμένα, πρέπει να διασαφηνισθεί το δυναμικό ενεργοποίησης των επιδοτήσεων των μισθών σε σχέση με τις κοινωνικές παροχές, το ζήτημα της χρηματοδότησης των επιδοτήσεων και την ενσωμάτωσή τους στο σύνολο της οικονομίας.

3.2. Με τούτο συνδέεται στενά η πρόταση, στο πλαίσιο της διαρθρωτικής πολιτικής, της εισαγωγής ενός διαφοροποιημένου καθεστώτος ΦΠΑ, με χαμηλότερους συντελεστές στους τομείς με σημαντική ένταση εργασίας. Το πρόβλημα, όπως και στα μέτρα που αναφέρονται στο σημείο 3.1, είναι ο καθορισμός των τομέων όπου μία τέτοια πολιτική μπορεί να εφαρμοσθεί αποτελεσματικά. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη διαφανών διαδικασιών, στις οποίες να συμμετέχουν οι ενδιαφερόμενοι κοινωνικοοικονομικοί κύκλοι.

3.3. Επί του παρόντος, πραγματοποιείται συζήτηση στα κράτη μέλη σχετικά με την μεταβολή της βάσης χρηματοδότησης των καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης.

3.3.1. Η ΟΚΕ έχει επανειλημμένα εκφράσει τη λύπη της για το ότι κατά το παρελθόν ο φόρος εισοδήματος και οι κοινωνικές εισφορές εξελίχθηκαν στην ΕΕ κατά τρόπο εξαιρετικά ζημιογόνο για την απασχόληση, υπό την έννοια ότι ο παράγων εργασία υπόκειτο σε υπερβολική φορολογική πίεση⁽⁴⁾.

3.3.2. Η ΟΚΕ τάσσεται κατά κανόνα υπέρ των προθέσεων διευρύνσης της βάσης χρηματοδότησης των καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης⁽⁵⁾. Ορισμένες χώρες σχεδιάζουν την εισαγωγή εισφοράς επί της προστιθέμενης αξίας, η οποία ονομάζεται έτσι διότι η συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία των επιχειρήσεων και όχι μόνον το σύνολο των μισθών, θα αποτελεί τη βάση υπολογισμού των κοινωνικών παροχών⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ με θέμα «Συνεργασία με τις φιλανθρωπικές οργανώσεις ως οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους στον κοινωνικό τομέα» ΕΕ C 73 της 9.3.1998.

⁽²⁾ Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα το «Πρόγραμμα δράσης για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων», COM(97) 586 τελικό.

⁽³⁾ COM(96) 512 τελικό. Η ΟΚΕ εκφράζει επίσης την ικανοποίησή της για την εσωτερική συζήτηση που πραγματοποιείται στην Επιτροπή με θέμα «Πολιτική συνοχής και πολιτισμός — Συμβολή στην απασχόληση» (προσωρινό έγγραφο της Επιτροπής) και καλεί να συνεχισθούν εντατικά οι σχετικές εργασίες.

⁽⁴⁾ «Φορολογία στην Ευρωπαϊκή Ένωση — Έκθεση για την εξέλιξη των φορολογικών συστημάτων», γνωμοδότηση της ΟΚΕ — ΕΕ C 296 της 29.9.1997, ή «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την απασχόληση», γνωμοδότηση της ΟΚΕ — ΕΕ C 355 της 21.11.1997.

⁽⁵⁾ Σε ορισμένα κράτη μέλη, η συζήτηση αυτή διευρύνθηκε ώστε να συμπεριλάβει την φορολογική πολιτική.

⁽⁶⁾ Για μία λεπτομερή εξέταση της εν λόγω έννοιας, του σαφούς ορισμού της, της στατιστικής της οριοθέτησης καθώς και για τα ενδεχόμενα προβλήματα υπολογισμού, βλ. μία αυστριακή μελέτη: Αυστριακό Ίδρυμα οικονομικής έρευνας: «Η εισφορά επί της προστιθέμενης αξίας ως εναλλακτική λύση για τις εργοδοτικές εισφορές -με βάση τους μισθούς και τα οικογενειακά επιδόματα» Φεβρουάριος 1997. Μία παρόμοια συζήτηση εξελίσσεται στην Μεγάλη Βρετανία και τη Γαλλία.

3.3.3. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει κατ'αρχήν την ορθότητα αυτών των επιχειρημάτων. Είναι γεγονός ότι στο παρελθόν η φορολογική πίεση σε πολλά κράτη μέλη ασκείτο μονομερώς στον παράγοντα εργασία και αποτελούσε πηγή στρεβλώσεων. Το αποτέλεσμα ήταν το σχετικά υψηλό κόστος της εργασίας που οδηγούσε συνεχώς σε επενδύσεις εξορθολογισμού με συνέπεια την αύξηση της ανεργίας. Η εισφορά επί της προστιθέμενης αξίας ως εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης πρέπει να διορθώσει τις στρεβλώσεις και να επανεξισορροπήσει το σχετικό κόστος του κεφαλαίου και της εργασίας. Συνεπώς, δεν πρόκειται να αυξηθεί το γενικό επίπεδο των εισφορών αλλά να τροποποιηθεί η σύνθεσή τους. Είναι συνεπώς απαραίτητο να διασφαλισθεί η αυστηρή ουδετερότητα των πόρων.

3.3.4. Ένας εμπειρικός δείκτης επιβεβαιώνει την ορθότητα του σκεπτικού αυτού. Δύο κράτη μέλη της ΕΕ χρηματοδοτούν το μεγαλύτερο τμήμα των κοινωνικών παροχών τους από το συνολικό φορολογικό προϊόν και όχι από τη φορολογία της εργασίας: η Μεγάλη Βρετανία και η Δανία⁽¹⁾. Τα κράτη αυτά παρουσιάζουν επίσης ένα σχετικά χαμηλό ποσοστό ανεργίας.

3.3.5. Ωστόσο, δεν πρέπει να λησμονηθεί μία ουσιαστική αντίρρηση: εάν μία αύξηση του σχετικού κόστους του παράγοντα εργασία οδηγήσει σε μείωση της αποδοτικότητας των επενδύσεων. Εάν δεν μεταβληθούν οι υπόλοιπες συνθήκες, οι επενδύσεις θα μειωθούν.

3.3.5.1. Προκειμένου να αποφευχθούν οι επιπτώσεις του περιορισμού της ζήτησης, πρέπει κατ'αρχάς να αντισταθμισθεί η μείωση της σχετικής ζήτησης αγαθών εξοπλισμού από αντίστοιχη αύξηση της κατανάλωσης, γεγονός που θα απαιτήσει ιδιαίτερη ευελιξία εκ μέρους των αγορών αγαθών.

3.3.5.2. Ακόμη, εάν μειωθούν οι επενδύσεις, δεν θα σημειωθεί επέκταση των ικανοτήτων, με αποτέλεσμα την μείωση της οικονομικής ανάπτυξης. Εάν δεν μεταβληθούν οι υπόλοιπες συνθήκες, θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις για την απασχόληση.

3.3.5.3. Σε αυτό μπορούμε να αντιτείνουμε ότι θα αυξηθεί η ένταση εργασίας της ανάπτυξης διότι λόγω της αντικατάστασης του κεφαλαίου από την εργασία, η παραγωγή θα απαιτεί μεγαλύτερη ένταση εργασίας.

3.3.5.4. Τελικά, είναι δύσκολο να προσδιορισθούν εκ των προτέρων οι συνολικές επιπτώσεις τέτοιων μέτρων.

3.3.6. Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι η τεχνολογική πρόοδος που συνδέεται με τις επενδύσεις υποχωρεί με τη μείωση των επενδύσεων. Όμως, η πραγματική τεχνολογική πρόοδος θα εξοικονομεί λιγότερο εργατικό δυναμικό δεδομένου ότι το κίνητρο για την προώθηση των καινοτομιών που προσανατολίζονται σε επενδύσεις εξορθολογισμού θα είναι μικρότερο.

3.3.7. Αν και είναι δύσκολο να προσδιορισθούν οι επιπτώσεις που θα έχει για την απασχόληση, η εισαγωγή εισφοράς επί της προστιθέμενης αξίας, ως εναλλακτικό σύστημα για τη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης, η ΟΚΕ εκφράζει το έντονο ενδιαφέρον της για το όλο ζήτημα.

3.3.7.1. Η ΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι μία τέτοια επιχείρηση είναι εξαιρετικά περίπλοκη χωρίς σίγουρα αποτελέσματα. Ακόμη και εάν, θεωρητικά, ένα τέτοιο μέτρο κριθεί γενικά θετικό, αναμένεται ισχυρή αντίδραση διότι θα υπάρξουν ωφελημένοι (τομείς με υψηλή ένταση εργασίας) και ζημιωμένοι (τομείς με υψηλή ένταση κεφαλαίου). Συνεπώς, είναι πολύ σημαντικό να αναληφθεί δράση μόνον κατόπιν προσεκτικής ανάλυσης και με την ανάλογη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων. Είναι επίσης σημαντικό να συντονισθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι ενδεχόμενες αλλαγές των φορολογικών καθεστώτων, προκειμένου να αποκλεισθούν εξ αρχής οποιεσδήποτε στρεβλώσεις στους κόλπους της ενιαίας αγοράς.

3.3.7.2. Συνεπώς, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ερευνήσει ένα πράσινο βιβλίο για το θέμα αυτό και δηλώνει την πρόθεσή της να συμμετάσχει ενεργά στη διαδικασία διαβούλευσης.

3.4. Επίσης, χρειάζεται να εξετασθεί κατά πόσον μπορεί να συμβάλει ένας ελάχιστος φορολογικός συντελεστής επί της ενέργειας. Ένας στοχοθετημένος οικολογικός φόρος, ο οποίος στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς, θα δημιουργούσε κίνητρα για την εξοικονόμηση ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος, και, αφετέρου, θα μείωνε το κόστος του παράγοντα εργασία, θα αποτελούσε μία οδό προς για μία μελλοντική βιώσιμη ανάπτυξη με υψηλή ένταση εργασίας⁽²⁾. Η ΟΚΕ παραπέμπει στα συμπεράσματα της γνωμοδότησής της για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων»⁽³⁾.

4. Μέλλον της εργασίας με χαμηλή παραγωγικότητα

4.1. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας εκφράζεται με την πίεση που ασκείται κυρίως στις δραστηριότητες με χαμηλή παραγωγικότητα και στην αμοιβή τους. Τα ενδοτομεακά ζητήματα πρέπει να διαχωρισθούν από τα διατομεακά.

4.1.1. Διατομεακό επίπεδο: η παγκοσμιοποίηση επιταχύνει τη διαδικασία διαρθρωτικών μεταβολών. Καθίσταται ολοένα ευκολότερη η μετεγκατάσταση τομέων χαμηλής παραγωγικότητας σε χώρες με μεγάλο και ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό και, κατά συνέπεια, με χαμηλότερους μισθούς. Είναι ουσιαστικής σημασίας ότι, παράλληλα με την μετεγκατάσταση τομέων με χαμηλή παραγωγικότητα, σημειώθηκε και δημιουργία επιχειρήσεων σε τομείς αιχμής. Το γεγονός αυτό επιτρέπει τη δημιουργία σταθερών θέσεων απασχόλησης. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να διαθέτουν οι εργαζόμενοι τα απαιτούμενα προ-

⁽¹⁾ Έκθεση της Επιτροπής «Η κοινωνική προστασία στην Ευρώπη, 1997 — Περίληψη», COM(98) 243 τελικό. Η έκθεση αναφέρει ότι οι κοινωνικές εισφορές στο Ηνωμένο Βασίλειο αποτελούν λιγότερο από το 40 % και στη Δανία λιγότερο από το 23,5 % της συνολικής χρηματοδότησης της κοινωνικής προστασίας (βλ. σ. 10).

⁽²⁾ Βλ. κεφάλαιο 10 της Λευκής Βίβλου «Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση».

⁽³⁾ ΕΕ C 19 της 21.1.1998.

σόντα. Οι υποδομές, ιδίως όσον αφορά τις νέες τεχνολογίες, πρέπει να είναι άριστες. Ένα υψηλό επίπεδο κοινωνικής συνοχής αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των γενικότερων οικονομικών συνθηκών, οι οποίες είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση της αποδοτικότητας των επεδύνσεων που δημιουργούν θέσεις εργασίας.

4.1.2. Ενδοτομεακό επίπεδο: στη γνωμοδότησή της με θέμα «Απασχόληση, ανταγωνιστικότητα και παγκοσμιοποίηση της οικονομίας»⁽¹⁾, η οποία υιοθετήθηκε με ευρεία πλειοψηφία, η ΟΚΕ καθιέρωσε την έννοια της «ασυμμετρικής παγκοσμιοποίησης»: οι επιχειρήσεις κινούνται ολοένα και περισσότερο σε διεθνές επίπεδο, οι υφιστάμενοι θεσμοί οικονομικής πολιτικής περιορίζονται σε ένα εθνικό πλαίσιο. Όσον αφορά την αγορά εργασίας, στην γνωμοδότηση (σημείο 2.1.2) αναφέρεται ότι «... η ασυμμετρία συνίσταται στο γεγονός ότι οι εκπρόσωποι των εργαζομένων εξακολουθούν, λόγω του γεγονότος αυτού, να κινούνται σε μία περιορισμένη περιοχή, ενώ οι εκπρόσωποι των εργοδοτών λαμβάνουν τις αποφάσεις τους βάσει γενικών υπολογισμών πραγματοποιούμενων σε παγκόσμια κλίμακα.»

4.1.3. Η ασυμμετρική παγκοσμιοποίηση, παράλληλα με τη συνεχή υψηλή ανεργία, αποτελεί μία από τις αιτίες που οδήγησαν σε μετατόπιση των ισορροπιών στις διαπραγματεύσεις για την απασχόληση, και τούτο προς όφελος των επιχειρήσεων. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, οι μισθοί δεν σταμάτησαν να μειώνονται ενώ, παράλληλα, τα κέρδη αυξάνονταν ανάλογα (βλ. πίνακα 1). Το αποτέλεσμα είναι ότι στους τομείς που βρίσκονται στη βάση της μισθολογικής κλίμακας, η απόσταση μεταξύ του καθαρού εισοδήματος από το μισθό και τις κοινωνικές παροχές μειώνεται συνεχώς, αν και το επίπεδο των κοινωνικών παροχών παραμένει σταθερό. Τούτο οδηγεί στην έλλειψη κινήτρων.

4.2. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρόσκλησή της στους ενδιαφερόμενους παράγοντες να συμβάλουν στη θέσπιση διεθνών λειτουργικών συλλογικών διαπραγματεύσεων, όπως το είχε ήδη πράξει στην κάτωθι γνωμοδότηση (σημείο 2.1.4): «Για να αποκατασταθεί η ισορροπία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων στην αγορά εργασίας, χρειάζεται να δημιουργηθούν διαρθρώσεις δυνάμενες να λειτουργήσουν σε διεθνές επίπεδο στον τομέα των συλλογικών διαπραγματεύσεων και του κοινωνικού διαλόγου». Ακόμη, πρέπει να ληφθούν ανάλογα υπόψη οι περιφερειακές, εθνικές και τομεακές ιδιαιτερότητες⁽²⁾.

4.3. Είναι προς το μακροπρόθεσμο συμφέρον όλων των ενδιαφερομένων μερών να αποφεύγεται ένας ξημογόνος ανταγωνισμός μεταξύ των εργαζομένων. Μία λειτουργούσα οικονομία ενόψει της προσεχούς χιλιετίας, οφείλει να βασίζεται

κυρίως στο διάλογο και τη συνεργασία των ενδιαφερομένων μερών. Τούτο ισχύει τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για την πολιτική γενικότερα⁽³⁾. Η παρούσα κατάσταση στην Νοτιοανατολική Ασία δείχνει σαφώς ότι ένα οικονομικό πρόβλημα μπορεί να μετατραπεί σε σοβαρή κρίση εάν δεν υφίσταται ένα πλαίσιο οικονομικής πολιτικής και, αν ταυτόχρονα, επικρατεί κοινωνική αστάθεια. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι ορισμένες προνοητικές επιχειρήσεις που λειτουργούν σε διεθνή κλίμακα, έχουν θεσπίσει διεθνείς δομές εκπροσώπησης των συμφερόντων των εργαζομένων (π.χ. το διεθνές συμβούλιο επιχείρησης της VW).

4.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί με το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς την Επιτροπή⁽⁴⁾, με το οποίο της ζητεί να επεξεργαστεί ένα κώδικα συμπεριφοράς για τις συναλλαγές των πολυεθνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη. Ο κώδικας θα βασίζεται στις ανάλογες συμβάσεις του ΔΟΕ⁽⁵⁾ και θα αφορά τα κάτωθι δικαιώματα:

- προώθηση της ελεύθερης σύστασης συνδικαλιστικών οργανώσεων και του δικαιώματος σύναψης συλλογικών συμβάσεων,
- καταπολέμηση της καταναγκαστικής εργασίας,
- καταπολέμηση της εργασίας των παιδιών,
- κατάργηση των διακρίσεων όσον αφορά την απασχόληση, το ετάγγεμα και την ίση αμοιβή των ανδρών και των γυναικών.

4.5. Σε επίπεδο κρατών, τίθεται το πρόβλημα του ανταγωνισμού για την προσέλκυση των διεθνών μετακινούμενων παραγωγικών επενδύσεων των διεθνών επιχειρήσεων. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η αυξανόμενη ολοκλήρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών οδηγούν ολοένα και περισσότερο στο να προσανατολίζεται η φορολογική πολιτική ορισμένων κρατών κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται βραχυπρόθεσμη απόδοση στις διεθνείς επιχειρήσεις, έτσι ώστε να προσελ-

⁽¹⁾ ΕΕ C 158 της 26.5.1997.

⁽²⁾ Ήδη, υφίσταται το πρώτο παράδειγμα προς μίμηση: η διεθνής ομοσπονδία εργαζομένων στις μεταφορές (ITF) επεξεργάστηκε μία διεθνή συλλογική σύμβαση για τους εργαζόμενους σε πλοία με σημαία ευκαιρίας, η οποία προστατεύει σήμερα άνω του ενός τρίτου των εργαζομένων.

⁽³⁾ Στην εισαγωγή του ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την ανάπτυξη και την απασχόληση, το οποίο υιοθετήθηκε στο Άμστερνταμ, στις 16 Ιουνίου 1997, αναφέρονται τα εξής: «Η οικονομική αποτελεσματικότητα και η κοινωνική ένταξη αποτελούν συμπληρωματικά στοιχεία της συνεκτικότερης ευρωπαϊκής κοινωνίας που επιδιώκουμε άπαντες. Λαμβάνοντας υπόψη αυτή τη διακήρυξη αρχών, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί όλους τους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών και των κοινωνικών εταίρων, να αναλάβουν στο αμέσως επόμενο τους εντός των οικείων πεδίων δραστηριότητας.» — ΕΕ C 236 της 2.8.1997 σ. 3-4.

⁽⁴⁾ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ψήφισμα για τις μετεγκαταστάσεις επιχειρήσεων και τις άμεσες ξένες επενδύσεις σε τρίτες χώρες, της 15.1.1998, σημείο Q.2.

⁽⁵⁾ Η ΟΚΕ έχει ήδη εξετάσει το ζήτημα. Με τις κοινωνικές ρήτρες ασχολήθηκε στη γνωμοδότησή της με θέμα «Η παγκόσμια πρόκληση του διεθνούς εμπορίου: Μία στρατηγική πρόσβασης στην αγορά για την Ευρωπαϊκή Ένωση», ΕΕ C 56 της 24.2.1997. Στη γνωμοδότηση παρουσιάζονται οι κυριότερες συμβάσεις της ΔΟΕ, σχετικά με τις οποίες αναφέρονται στο σημείο 5.3 τα εξής: «Όλες αυτές οι Συμβάσεις της ΔΟΕ έχουν κυρωθεί από τη μεγάλη πλειοψηφία των κρατών και θα μπορούσαν, επομένως, να θεωρηθούν διεθνώς αποδεκτά πρότυπα.»

κύσουν τις επενδύσεις τους. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι τούτο συμβάλει στην επιβάρυνση του παράγοντα εργασία με φόρους και εισφορές, διότι τούτος είναι σχετικά στατικός⁽¹⁾. Από μακροοικονομική άποψη, μία τέτοια προσέγγιση δεν είναι η καλύτερη και έχει συνέπειες στην αγορά εργασίας.

4.6. Ωστόσο, τούτο δεν σημαίνει ότι η ΟΚΕ δεν τάσσεται ευνοϊκά υπέρ των φορολογικών κινήτρων για την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, όπως προτείνει η Επιτροπή⁽²⁾. Οπως προκύπτει από το μέρος II (ιδίως το σημείο 2 της παρούσας γνωμοδότησης), η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της προώθησης του επιχειρηματικού πνεύματος για την απασχόληση.

4.7. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την απόφαση του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 1997, σύμφωνα με την οποία πρέπει, στο πλαίσιο των κύριων προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής, να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην γενική εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση καθώς και στη θέσπιση φορολογικών και κοινωνικών μέτρων υπέρ της απασχόλησης. Ωστόσο, τούτο αποτελεί ένα μόνο παράδειγμα για το ότι ο συντονισμός των κατάλληλων πολιτικών σε ευρωπαϊκή κλίμακα αντιστοιχεί με ενεργό στρατηγική για την αγορά εργασίας και τον κοινωνικό τομέα. Άλλοι τομείς στους οποίους πρέπει να αναληφθεί δράση είναι για παράδειγμα η φορολογική πολιτική και η πολιτική περιβάλλοντος.

4.8. Η ΟΚΕ επισημαίνει τον κίνδυνο να παραμεληθεί το δυναμικό απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο. Στο ζήτημα αυτό, είναι ακόμη δυνατή η εξεύρεση δημιουργικών λύσεων. Η ΟΚΕ, σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, έχει ήδη υπογραμμίσει τη δυνατότητα καινοτόμων εταιρικών σχέσεων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, οι οποίες, με στοχοθετημένες ενισχύσεις και τα κατάλληλα συνοδευτικά μέτρα, μπορούν να συμβάλλουν στην κάλυψη των επειγουσών αναγκών εφοδιασμού και στην υλοποίηση καινοτόμων σχεδίων.

4.9. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι στην ευρωπαϊκή αγορά αναπτύσσονται πολύ λίγες απλές δραστηριότητες με χαμηλή παραγωγικότητα.

4.9.1. Τούτο οδηγεί εκ νέου στη διαπίστωση ότι το μη μισθολογικό κόστος επιβαρύνει ιδιαίτερα τις δραστηριότητες αυτές. Το ίδιο ισχύει και για την επιβολή εισφορών επί της προστιθέμενης αξίας.

4.9.2. Ωστόσο, υφίσταται ενδεχομένως και ένας πολιτιστικός παράγον: η ΟΚΕ εκφράζει την υπόθεση ότι μέχρι σήμερα δεν έχει αναπτυχθεί μία πραγματική νοοτροπία εξυπηρέτησης από την πλευρά των καταναλωτών. Τούτο ενδεχομένως οφείλεται σε διάφορες αιτίες, ανάλογα με την περίπτωση. Για παράδειγμα, ενδέχεται να αντιμετωπίζεται αρνητικά η ανάθεση απλών εργασιών σε άλλους. Ή ακόμη, η άσκηση τέτοιου είδους δραστηριότητας μπορεί να έχει αρνητική εικόνα. Ή ακόμη, μπορεί να θεωρείται καλύτερο ή τουλάχιστον λιγότερο περιίπλοκο, να εκτελεί ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος τις εργασίες αυτές. Συγκεκριμένα, διαπιστώνεται η ευρέως διαδεδομένη τάση ο καθένας μόνος του να καθαρίζει την κατοικία του, να προβαίνει στις απαραίτητες επισκευές ή κατασκευές ή ακόμη, η αυξανόμενη τάση αυτοεξυπηρέτησης στις υπηρεσίες ή στα εμπορικά καταστήματα.

4.9.3. Τελικά, οι απλές υπηρεσίες, είτε παραγωγίζονται στην «παράλληλη» αγορά, είτε εκτελούνται από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους.

4.9.4. Είναι δύσκολο να εξετασθεί το εν λόγω ζήτημα ως μέρος μιας οικονομικής ανάλυσης, δεδομένου ότι αφορά τις ατομικές προτιμήσεις, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο μιας «πολιτιστικής κριτικής». Ωστόσο, η ΟΚΕ θεωρεί ότι ενδεχομένως υφίσταται στον τομέα αυτό ένα λανθάνον δυναμικό απασχόλησης. Είναι λοιπόν ενκτάι να καταρτίσει η Επιτροπή προτάσεις σχετικά με το πώς μπορεί να ενεργοποιηθεί αυτό το δυναμικό έτσι ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Είναι απαραίτητο να υπάρξει μέριμνα ώστε οι νέες σχέσεις απασχόλησης να είναι ομαλές και να μην υπόκεινται σε διακρίσεις.

4.10. Ένας ευρύτερος κατακερματισμός της παραγωγικής ικανότητας μπορεί να οδηγήσει σε μία κατάσταση όπου, για ολόένα και περισσότερα άτομα, η επαγγελματική δραστηριότητα δεν θα είναι πλέον η μοναδική πηγή εισοδημάτων. Ακόμη, στην έκθεση Pepper, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι τα προγράμματα συμμετοχής των εργαζομένων στα κέρδη και στο κεφάλαιο μιας επιχείρησης αυξάνουν την παραγωγικότητα⁽³⁾.

⁽¹⁾ Βλ. σημείο 3.3. Ένας υπολογισμός πραγματοποιείται στη γνωμοδότηση «Φορολογία στην Ευρωπαϊκή Ένωση» ΕΕ C 296 της 29.9.1997. Στη γνωμοδότηση αναφέρεται ότι: «Μεταξύ 1980 και 1994, η τεκμαρτή φορολογική επιβάρυνση της εργασίας αυξήθηκε κατά μέσο όρο στην Ευρώπη από 34,7% σε 40,5%, ενώ στην περίπτωση των υπόλοιπων παραγωγικών συντελεστών μειώθηκε από 44,1% σε 35,2%» (έμμεσοι φόροι, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εισφορών).

⁽²⁾ «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο — Προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη: προτεραιότητες για το μέλλον», COM(98) 222 τελικό. Όσον αφορά τη φορολογία, στο σημείο II.2.5 αναφέρονται τα εξής: «προώθηση των επενδύσεων των νεοεισπαισθέντων επιχειρήσεων, π.χ. μέσω φορολογικών κινήτρων στα τοπικά δίκτυα ιδιωτών επενδυτών (Business Angels), απλοποίηση της μεταβίβασης μιας επιχείρησης στους εργαζομένους της ... Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να επανεξετάσουν την φορολογία της χρηματοδότησης μέσω ιδίων πόρων ή μέσω δανεισμού, προκειμένου να ενισχυθεί το αρχικό κεφάλαιο των ΜΜΕ.»

⁽³⁾ Η πρώτη «Πρόταση Σύστασης του Συμβουλίου όσον αφορά την προώθηση της συμμετοχής των εργαζομένων στα κέρδη και στα αποτελέσματα των επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο) χρονολογείται ήδη από το 1991» (ΕΕ C 245 της 20.9.1991, σ. 12). Επίσης: «92/443/ΕΟΚ: Σύσταση του Συμβουλίου της 27ης Ιουλίου 1992 σχετικά με την προώθηση της συμμετοχής των εργαζομένων στα κέρδη και στα αποτελέσματα των επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο)» ΕΕ L 245 της 26.8.1992. Η έκθεση Pepper είναι πιο πρόσφατη: Έκθεση της Επιτροπής με θέμα την «Προώθηση της συμμετοχής των εργαζομένων στα κέρδη και τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο) στα κράτη μέλη — 1996», COM(96) 697 τελικό.

IV. ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΙΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

1. Προσαρμοστικότητα

1.1. Στα πλαίσια των κατευθυντήριων γραμμών του 1998 για την απασχόληση, που δημοσιεύθηκαν από την Επιτροπή, συνιστάται να προωθηθεί και να ενθαρρυνθεί η προσαρμοστικότητα των αναδιαρθρώσεων οι οποίες προκύπτουν από την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών και των νέων συνθηκών αγοράς. Οι μεταβολές είναι τόσο μεγάλες που η Επιτροπή θεωρεί τη διαδικασία ως την εμφάνιση μιας νέας οικονομίας με επιχειρήσεις τεχνολογικά περισσότερο προηγμένες, με έναν αναπτυσσόμενο τομέα υπηρεσιών, αφενός, και με ένα αυξανόμενο αριθμό μικρών επιχειρήσεων, αφετέρου.

1.2. Η ικανότητα προσαρμογής αποτελεί προσόν το οποίο μπορεί να αποδειχθεί αποφασιστικής σημασίας για τις επιχειρήσεις, εάν επιθυμούν να είναι βιώσιμες και ιδίως να επιβιώσουν. Είναι ιδίως απαραίτητο να μπορούν να προβλέπουν τις μεταβολές της αγοράς στην οποία ασκούν τις δραστηριότητές τους, καθώς και την εξέλιξη των μεθόδων και τεχνολογιών οι οποίες καθορίζουν τον τρόπο χρησιμοποίησης των πόρων, συμπεριλαμβανομένων και των ανθρώπινων. Πρόκειται για μία ευθύνη η οποία έχει αντίκτυπο στα διοικητικά στελέχη και στους εργαζόμενους. Βελτιωμένες μέθοδοι διαχείρισης, μεταβολές των χαρακτηριστικών των θέσεων και του είδους της απασχόλησης, εισαγωγή νέων τεχνολογιών και τροποποίηση των προϊόντων και των υπηρεσιών: όλα αυτά αποτελούν τις διάφορες πτυχές του είδους των διαρκών μεταβολών οι οποίες βελτιώνουν τις επιδόσεις.

1.3. Όσον αφορά τους εργαζόμενους, η ανάγκη να προσαρμοστούν είναι συχνά συνώνυμη με την αβεβαιότητα και συνδέεται με την ανασφάλεια. Για να δημιουργηθεί μία θετική αντίδραση στην ανάγκη μεταβολής, είναι επιθυμητό να διασφαλισθεί ότι οι εργαζόμενοι είναι δέκτες των απαραίτητων πληροφοριών και έχουν τη δυνατότητα διαβούλευσης και συνεργασίας. Ορισμένες φορές, οι προοπτικές της απασχόλησης μπορούν να επηρεαστούν από τις μεταβολές των μεθόδων εργασίας, ή από την αύξηση της παραγωγικότητας ή ακόμη από τη μείωση του προσωπικού. Η αβεβαιότητα που κυριαρχεί στον τομέα της ασφάλειας της απασχόλησης αντανακλά ακριβώς τους κινδύνους που διατρέχουν πολλές επιχειρήσεις να σημειωθούν μεταβολές στην αγορά τους ή να παραγκωνιστούν τα προϊόντα τους από νέα προϊόντα ή νέες τεχνολογίες. Ένα από τα χαρακτηριστικά των ταχύτερων τεχνικών μεταβολών αποτελεί το στοιχείο του κινδύνου που υπάρχει για τους εργαζόμενους, καθώς και τις επιχειρήσεις και το οποίο μπορεί εν μέρει να αντισταθμιστεί από την προσαρμοστικότητα και την ευελιξία της ατομικής θέσης απασχόλησης.

1.4. Η Επιτροπή συνιστά στους κοινωνικούς εταίρους να διαπραγματευθούν, στα κατάλληλα επίπεδα, «συμφωνίες για την οργάνωση της εργασίας και τους τύπους ευέλικτης εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των μειώσεων του χρόνου εργασίας, όταν ενδείκνυται, προκειμένου να καταστούν οι επιχειρήσεις παραγωγικές και ανταγωνιστικές και να επιτευχθεί η αναγκαία ισορροπία μεταξύ ελαστικότητας και ασφάλειας (1)». Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι πρόκειται για μία πρακτική που

έχει καθιερωθεί στις περισσότερες επιχειρήσεις και ότι οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να εξετάσουν τα σημαντικότερα προβλήματα με θετικό και εποικοδομητικό τρόπο.

1.5. Η Επιτροπή συνιστά επίσης στα κράτη μέλη να καθιερώσουν ένα ελαστικότερο πλαίσιο συμβάσεων, το οποίο θα επιτρέπει τη μεγαλύτερη διαφοροποίηση του τύπου της απασχόλησης. Η δυνατότητα αυτή πρέπει να παράσχει στα άτομα με μία διαφορετική σύμβαση εργασίας μεγαλύτερη ασφάλεια και καλύτερο επαγγελματικό καθεστώς και πρέπει να διασφαλίζει στα άτομα που θα προτιμήσουν μειωμένα ωράρια εργασίας ότι δεν θα υποστούν κυρώσεις όσον αφορά την εξέλιξη της σταδιοδρομίας τους ή τη διατήρηση της κοινωνικής τους προστασίας. Η ΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη την εν λόγω προσέγγιση.

1.6. Οι κοινωνικοί εταίροι θα φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη όσον αφορά τον εκσυγχρονισμό της εφαρμογής των συμβάσεων εργασίας, αλλά ένας από τους προκαταρκτικούς όρους για να ανταποκριθούν οι επιχειρήσεις στην πρόκληση αυτή είναι να διαθέτουν τη βούληση να προσαρμοστούν στη μεταβολή. Τα κράτη μέλη μπορούν να ευνοήσουν την υιοθέτηση της ελαστικότερης αυτής προσέγγισης στις επιχειρήσεις, καταργώντας τα εμπόδια στα οποία προσκρούει η προώθηση των επενδύσεων για τη βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων και, κατά το δυνατόν, την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης στην επιχείρηση. Παράλληλα, τα κράτη μέλη και οι εργοδότες πρέπει, αν συντρέχει λόγος, να προβλέψουν νέες μεθόδους που να παρέχουν στους εργαζόμενους κίνητρα για να επωφεληθούν των δυνατοτήτων επαγγελματικής κατάρτισης ώστε να βελτιώσουν τα προσόντα τους.

1.7. Η Επιτροπή πρότεινε στα κράτη μέλη να επικεντρώσουν τις πολιτικές τους για την παροχή βοήθειας στην επαγγελματική τελειοποίηση των εργαζομένων, στην αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της αγοράς της απασχόλησης και στη δημιουργία σταθερών θέσεων απασχόλησης.

1.8. Η ΟΚΕ φρονεί ότι οι συστάσεις της Επιτροπής αποτελούν το ελάχιστο όριο βασικών δράσεων που πρέπει να αναληφθούν για να προωθηθεί η προσαρμοστικότητα των επιχειρήσεων και των εργαζομένων. Δεδομένου ότι η λειτουργία της αγοράς εργασίας διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, οι μέθοδοι για τη βελτίωση της αγοράς εργασίας πρέπει να αντανακλούν τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές παραδόσεις κάθε κράτους. Πάντως, η ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς δεν θα πρέπει να εμποδιστεί από τις δράσεις που αναλαμβάνονται από ένα (ή περισσότερα) κράτη μέλη τα οποία τροποποιούν το είδος ρύθμισης της αγοράς απασχόλησης με τρόπο που στρεβλώνει παράλογα το επίπεδο της απασχόλησης προς όφελός τους αλλά κατά του γενικού συμφέροντος της ενιαίας αγοράς.

1.9. Οι ανάγκες των επιχειρήσεων και των αναζητούντων απασχόληση δεν συμπίπτουν. Π.χ. σε πολλούς εργαζόμενους προσφέρεται μόνο εργασία κατά μερική απασχόληση ή ορισμένου χρόνου ενώ προτιμούν την πλήρη απασχόληση. Άλλοι εργαζόμενοι, οι οποίοι επιθυμούν να μειώσουν το χρόνο εργα-

(1) Προτάσεις κατευθυντήριων γραμμών για τις πολιτικές απασχόλησης στα κράτη μέλη το 1998: COM(97)497 τελικό.

σίας τους, δεν το κατορθώνουν. Πολλοί αναζητούν απασχόληση, ενώ άλλοι εργάζονται υπερωριακά, εθελοντικά ή όχι. Το συντονιστικό αυτό πρόβλημα συνδέεται με την κοινωνική πολιτική δεδομένου ότι π.χ. οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης συνδέονται με τα άτομα.

1.10. Η ΟΚΕ επιθυμεί να εξεταστεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο ο βαθμός στον οποίο το σημερινό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και οι εργασιακές σχέσεις εμποδίζουν την ελαστικότητα και τον τρόπο με τον οποίο οι τομείς αυτοί πρέπει να απορρυθμισθούν, να ρυθμισθούν εκ νέου ή να ρυθμισθούν διαφορετικά, προκειμένου να επιτευχθεί μία νέα ισορροπία μεταξύ ελαστικότητας και ασφάλειας. Ο καταλληλότερος συνδυασμός θα ήταν να προσφέρεται ένα αποδεκτό επίπεδο ασφάλειας κάτω από συνθήκες που θα ενθάρρυναν παρόλα αυτά τα άτομα να καταβάλουν προσπάθειες ανεύρεσης απασχόλησης.

2. Ισότητα ευκαιριών

2.1. Ένα θετικό στοιχείο το οποίο ενυπάρχει συνήθως στην κοινοτική πολιτική είναι η βούληση να ενισχυθούν τα μέτρα που αποβλέπουν στη βελτίωση της ισότητας των ευκαιριών για τις ομάδες των ατόμων τα οποία για διάφορους λόγους μπορεί να είναι σε εξαιρετικά μειονεκτική θέση.

2.2. Η αγορά απασχόλησης αποτελεί ένα στοιχείο εξαιρετικά σημαντικό για την κοινωνία, όσον αφορά την εφαρμογή των πολιτικών ισότητας των ευκαιριών. Θα έπρεπε να υπάρχουν πολλές ευκαιρίες και καθένας θα έπρεπε να επωφελείται προκειμένου να προετοιμασθεί όσο το δυνατόν καλύτερα για να συμβάλει, μέσω της αγοράς εργασίας, τόσο στη δική του ευημερία όσο και στην ευημερία ολόκληρης της κοινωνίας. Μέσα στο περιβάλλον αυτό, η πρόσληψη από τους εργοδότες των καταλληλότερων ατόμων για να συμβάλουν στις δραστηριότητες της επιχείρησής τους αποτελεί από οικονομική και ορθολογική άποψη πτυχή της κοινωνικής πολιτικής. Εξάλλου, ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της σύγχρονης οικονομίας είναι η ανάγκη που έχουν οι επιχειρήσεις να προσλαμβάνουν τα πλέον κατάλληλα άτομα και να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη των επαγγελματικών ικανοτήτων και την δια βίου κατάρτιση.

2.3. Η ισότητα των ευκαιριών δεν εγγυάται πάντοτε και την ισότητα των εισοδημάτων. Η εκμετάλλευση των ευκαιριών που προσφέρονται απαιτεί επίσης την καταβολή ατομικής προσπάθειας προκειμένου να αυξηθούν οι πιθανότητες. Ορισμένα στοιχεία ανισότητας μπορούν να αποτελούν την αντανάκλαση των χαρακτηριστικών που επιδρούν επί του εισοδήματος, και η μείωση των ανισοτήτων μπορεί να απαιτήσει πολύ χρόνο κυρίως εάν οι κοινωνικές πολιτικές έχουν αποτελέσματα μόνο για τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας.

2.4. Υπάρχουν όμως στην Ευρωπαϊκή Ένωση ορισμένες ανισότητες οι οποίες καλό θα ήταν να καταργηθούν. Μία από τις καλύτερες μεθόδους για να μειωθούν οι ανισότητες στην αγορά εργασίας είναι να εξασφαλισθεί η πλήρης απασχόληση ή τουλάχιστον η προσέγγισή της. Εάν το ποσοστό ανεργίας είναι τόσο υψηλό ώστε να αποτελεί πηγή ανησυχίας, είναι αναπόφευκτο να είναι οι άνεργοι η αντανάκλαση των υφιστάμενων ανισοτήτων.

2.5. Οι πολιτικές που αποσκοπούν στην προώθηση της ισότητας των ευκαιριών θα έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη τους τα εξής στοιχεία:

- α) υπερβολικό ποσοστό ανεργίας·
- β) ανεπάρκεια ή μη προσαρμοστικότητα των προσόντων των ανέργων·
- γ) ανεργία μεγάλης διάρκειας·
- δ) ανεργία των νέων·
- ε) ανεργία των γυναικών, όταν το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι μεγαλύτερο από εκείνο των ανδρών (ή αντίστροφα σε ορισμένες περιπτώσεις)·
- στ) γεωγραφική κατανομή της ανεργίας (με συνεκτίμηση των διαφορετικών ορισμών της ανεργίας στα διάφορα κράτη μέλη)·
- ζ) υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στις εθνικές ή θρησκευτικές μειονότητες·
- η) άτομα με αναπηρία η οποία περιορίζει τις δυνατότητες απασχολήσής τους·
- θ) εισόδημα από την εργασία θεωρούμενο επίσημα ως πολύ χαμηλό·
- ι) ανάγκες και δυνατότητες σχετικά με την εκπαίδευση και την κατάρτιση·
- ια) χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό σε σύγκριση με εκείνο των ανδρών·
- ιβ) προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για τις γυναίκες σε όλους τους επαγγελματικούς κλάδους·
- ιγ) αλληλεπίδραση φορολογίας και εισοδημάτων, η οποία δεν παρέχει κίνητρα για την αναζήτηση απασχόλησης·
- ιδ) αλληλεπίδραση μεταξύ «μη δηλωμένης εργασίας» και κοινωνικών παροχών, η οποία ευνοεί την εξάπλωση της παράλληλης οικονομίας (λαθραία εργασία).

2.6. Όμως, η εξέταση και η επίτευξη συμφωνίας όσον αφορά τους δείκτες ανισότητας των ευκαιριών δεν αποτελεί παρά την πρώτη φάση. Πρέπει να εκπονηθούν πολιτικές που να μειώνουν το επίπεδο της ανισότητας χωρίς να θίγουν τις οικονομικές επιδόσεις.

2.7. Η διπολικότητα αυτή αποτελεί το επίκεντρο των εντάσεων μεταξύ των κοινωνικών πολιτικών και των οικονομικών επιδόσεων.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Η παρούσα γνωμοδότηση καταρτίστηκε για την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή διότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζεται ότι η ανάγκη να αυξηθούν οι ευκαιρίες απασχόλησης των ανέργων αποτελεί πρώτη προτεραιότητα. Η ανεργία είναι απαράδεκτα υψηλή. Η επιτυχία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε πολλές διαφορετικές πτυχές της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής πολιτικής δεν αμφισβητείται. Είναι

ανάγκη το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο να παρουσιάσει ένα περισσότερο επιτυχές αποτέλεσμα όσον αφορά την απασχόληση για τα άτομα που αναζητούν εργασία.

2. Στα πλαίσια των ως άνω στόχων προτεραιότητας, τίθενται πολλά ζητήματα πολιτικής τα οποία μπορούν να συμβάλουν στο να δοθούν καλύτερες λύσεις. Στη γνωμοδότηση αυτή, η ΟΚΕ εξέτασε έναν κρίσιμο τομέα, στον οποίο οι πολιτικές αλληλεπιδρούν: τον τρόπο με τον οποίο οι οικονομικές επιδόσεις μπορούν να επηρεαστούν από την κοινωνική πολιτική. Στη γνωμοδότηση δίνεται έμφαση στο ό,τι οι κοινωνικές πολιτικές είναι απαραίτητες και ότι μπορούν να είναι αμοιβαία ενισχυτικές των οικονομικών επιδόσεων. Πάντως, αναγνωρίζεται επίσης ότι, χωρίς προσεκτικό συντονισμό, οι κοινωνικές πολιτικές μπορούν να επιδράσουν αρνητικά στις οικονομικές επιδόσεις ή να αποδειχθούν οριακά επιζήμιες γι' αυτές.

3. Η ΟΚΕ ανησυχεί μήπως δεν έχουν ληφθεί πλήρως υπόψη τα θέματα αυτά σε όλες τις πτυχές των κοινοτικών και εθνικών πολιτικών και προτείνει όπως η γνωμοδότηση αυτή αποτελέσει το πλαίσιο για περαιτέρω προβληματισμό.

4. Κατά την αναζήτηση των μέτρων που αποβλέπουν στην αύξηση της απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στη μείωση των σημερινών ποσοστών ανεργίας, τα οποία είναι πολύ υψηλά, η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι αλληλεπιδράσεις που υφίστανται μεταξύ της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής είναι περίπλοκες και επηρεάζονται εξάλλου από τις πολιτικές που αποβλέπουν στην προώθηση της βιωσιμότητας και στην ενοποίηση των διαφόρων επιπέδων ευθύνης, όπως προκύπτει από το βαθμό επικουρικότητας ο οποίος απαιτείται στο σύνολο των πρωτοβουλιών. Καμία μεμονωμένη δράση δε θα είναι αρκετή από μόνη της. Εάν το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο αντιπροσωπεύει μία σειρά περίπλοκων δράσεων, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει, παρόλα αυτά, την απαραίτητη επινοητικότητα, πλούτο και συνοχή για να αναπτύξει ένα προοδευτικό σύστημα σκέψης το οποίο όχι μόνο να αποτελεί για ολόκληρο τον κόσμο παράδειγμα προς μίμηση αλλά και να συνδυάζει οικονομικές βελτιώσεις και πρόοδο των προτύπων στον τομέα της κοινωνικής προστασίας.

5. Η πρόκληση αυτή είναι τόσο κρίσιμη ώστε η ΟΚΕ πιστεύει ότι απαιτείται μία σε βάθος εξέταση της αλληλεπίδρασης των σημερινών οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών. Η εξέταση αυτή πρέπει να λάβει υπόψη το πεδίο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία ενεργεί μέσω κατευθυντήριων γραμμών για τις πολιτικές της απασχόλησης και τις οικονομικές πολιτικές και μέσω της δράσης των κρατών μελών σύμφωνα με τις παραμέτρους της επικουρικότητας. Θα πρέπει να λάβει ιδιαίτερα υπόψη τα αποτελέσματα της ενίσχυσης της εσωτερικής αγοράς και της εξέλιξης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

6. Η παρούσα γνωμοδότηση καθόρισε ένα μέρος του πλαισίου και όρισε ορισμένες υποχρεώσεις οι οποίες θα πρέπει να τηρηθούν για την εν λόγω εξέταση.

7. Η ΟΚΕ ανέφερε ήδη ότι υποστηρίζει την εισαγωγή κατευθυντήριων γραμμών για τις πολιτικές της απασχόλησης, οι οποίες προκύπτουν από τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Άμστερνταμ. Η ΟΚΕ υποστηρίζει επίσης τις γενικές αρχές που καθορίστηκαν στις κατευθυντήριες γραμμές για το 1998⁽¹⁾.

8. Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης απηύθυναν μήνυμα για να δημιουργηθούν, σε εθνική και κοινοτική κλίμακα, οι συνθήκες για την προώθηση και υποστήριξη των επιχειρηματιών και των μικρών επιχειρήσεων.

Επιπλέον, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ, επιβεβαιώθηκε ότι τα πλήρη οφέλη της ΟΝΕ και της ενιαίας αγοράς μπορούν να επιτευχθούν μέσω μιας στρατηγικής που προωθεί την απασχόληση βάσει της αύξησης της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ (Ιούνιος 1998) εκτίμησε τον αντίκτυπο των προγραμμάτων δράσεως για την απασχόληση που υπέβαλαν τα κράτη μέλη. Η ΟΚΕ παρατήρησε με ικανοποίηση ότι το Συμβούλιο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη κατέβαλαν σοβαρές προσπάθειες για να ενισχύσουν τη δυνατότητα απασχόλησης του ενεργού πληθυσμού, ευνοώντας δραστήρια την ανάπτυξη των επαγγελματικών προσόντων και τη δια βίου κατάρτιση, επιζητώντας να βελτιώσουν τις συνθήκες των ΜΜΕ και των εργαζομένων για ίδιο λογαριασμό και λαμβάνοντας μέτρα για να ενθαρρύνουν τα άτομα να αναζητούν απασχόληση αντί να παραμένουν εξηρημένα. Πρόκειται για στόχους που υποστηρίζει η ΟΚΕ και συμφωνούν με τις ιδέες που διατυπώθηκαν στην παρούσα γνωμοδότηση.

9. Η πρόταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τη συνέχιση της συνεργασίας μεταξύ Συμβουλίου Κοινωνικών Υποθέσεων και Συμβουλίου ECOFIN για να προετοιμάσουν, μεταξύ άλλων, τις κατευθυντήριες γραμμές του 1999 για την απασχόληση, είναι ευπρόσδεκτη. Η ΟΚΕ θα επιθυμούσε ιδίως να έχει τη δυνατότητα να εξετάσει τις κατευθυντήριες αυτές γραμμές οι οποίες θα πρέπει να παρουσιαστούν αργότερα, κατά το τρέχον έτος, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βιέννης.

10. Η ΟΚΕ υποστηρίζει το Συμβούλιο όσον αφορά την αναζήτηση καλύτερων λύσεων για να συνδυαστεί η βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων με την εξέλιξη των κοινωνικών πολιτικών που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των ατόμων. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές της απασχόλησης αποτελούν μία χρήσιμη καινοτομία και θα βελτιώνονται προοδευτικά δεδομένου ότι θα επανεξετάζονται κάθε χρόνο.

11. Οι κυριότερες πολιτικές που καθορίστηκαν για το 1998 απέδειξαν ήδη ότι ήταν κατάλληλες και εποικοδομητικές. Στην παρούσα γνωμοδότηση εξετάζεται καθεμία από αυτές και η ΟΚΕ φρονεί ότι υπάρχουν σήμερα ορισμένες ενδείξεις όσον

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την απασχόληση, ΕΕ C 355 της 21.10.1997, και για την ανακοίνωση της Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών το 1998», ΕΕ C 19 της 21.1.1998.

αφορά τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να γίνουν ακόμη πιο κατάλληλες ώστε να συνεχισθεί και να αυξηθεί ο αντίκτυπός τους στον τομέα της απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής.

12. Η ΟΚΕ παραδέχεται ότι η ανάγκη να αυξηθούν οι δυνατότητες απασχόλησης αποτελεί την πρώτη προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Συμβούλιο, η Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή των Περιφερειών και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή οφείλουν να διαδραματίσουν ένα ρόλο. Ενώπιον της πρόκλησης αυτής, η ΟΚΕ είναι ιδιαίτερα ικανή να παρέχει συμβουλές οι οποίες βασίζονται στον πλούτο εμπειρίας των μελών της.

13. Η πρόκληση για την αύξηση του αριθμού ευκαιριών απασχόλησης αποτελεί ευθύνη όλων των οργάνων, των υπηρεσιών και των κοινωνικών οργανώσεων της ΕΕ και των κρατών

μελών. Η ΟΚΕ, όχι μόνο θα χρησιμοποιήσει τις ευκαιρίες που της παρέχονται για την αύξηση των προοπτικών της απασχόλησης, αλλά και ζητεί την υποστήριξη όλων των κοινωνικών οργανώσεων της ΕΕ οι οποίες εκπροσωπούνται στην ΟΚΕ όσον αφορά την επιδίωξη της υλοποίησης και ενίσχυσης των ιδεών που παρατίθενται στην παρούσα γνωμοδότηση. Τα μέλη της ΟΚΕ πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι οργανώσεις τις οποίες εκπροσωπούν αντιμετωπίζουν με θάρρος την πρόκληση αυτή.

14. Η πρόκληση της απασχόλησης δεν θα αντιμετωπισθεί με βραχυπρόθεσμα μόνο μέτρα. Ορισμένες από τις επιλογές είναι βασικές και διαρθρωτικές. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ θα επιζητήσει και άλλες ευκαιρίες για να συμβάλει στην αναζήτηση ακόμη ισχυρότερων μέτρων προκειμένου να μειωθεί η ανεργία και να ανέβει το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βρυξέλλες, 10 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS